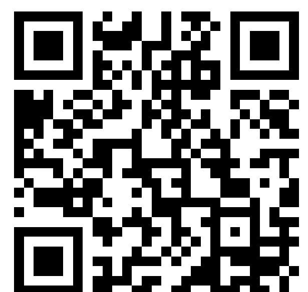
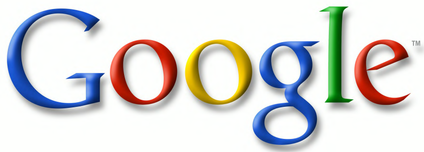

UNGDOMSVÄNNEN

ILLUSTRERAD TIDSKRIFT FÖR HEMMET

1906

REDAKTION:

S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör

LUDVIG HOLMES

E. A. ZETTERSTRAND

S. M. HILL

A. SCHÖN

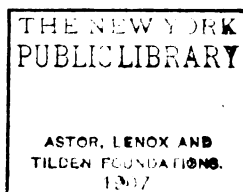
G. N. SWAN

J. A. KRANTZ

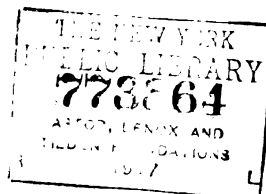
A. BERGIN

ROCK ISLAND, ILL.

AUGUSTANA BOOK CONCERN

ILLUSTRATIONER.

AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI OCH BOKBINDERI

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

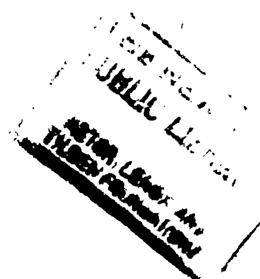
Uppbyggelseartiklar.

Biografier.

Skisser, berättelser och uppsatser i allmänna ämnen.

För och från ungdomen.

Poesi.

VINTERDAG I LINCOLN PARK, CHICAGO.

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., JANUARI 1906. N:r 1.

RING!

Ring, klocka, ring mot frostig sky,
ring ut i rymdens stjärneljus,
Ett år flyr hän med nattens sus:
ring, klocka, ring, och låt det fly.

Ring ut det gamla och ring in
det nya, ring kring fält af snö.
Ett år dör hän, så låt det dö.
Ring falskhet ut, ring sanning in.

Ring ut den sorg, som hjärtat tär,
och kampen mellan rik och arm.
Ring hoppet in i tviflarns barm,
ring in den frid, som helig är.

Ring ut allt hat ur hem och hus,
ring ut de bittra fejders arf.
Ring in ett bättre tidehvarf
med bättre seder, mera ljus.

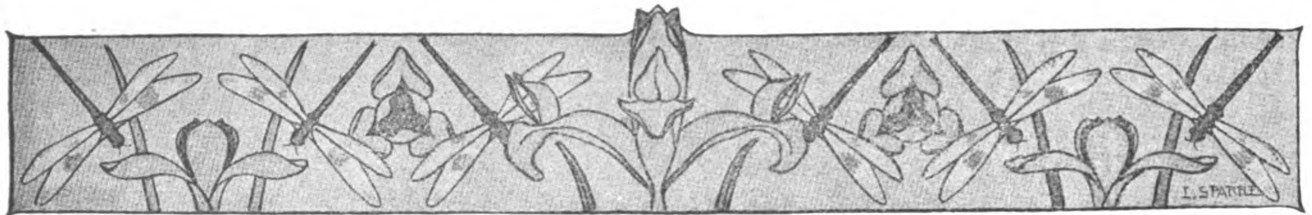
Ring ut elände, sorg och brott
och tidens trolöshet mot Gud.
Ring ut min arma lyras ljud,
Ring in en äkta sångardrott.

Ring ut försåt ur mänskosjäl
och högfärd öfver rang och ätt.
Ring trohet in mot lag och rätt,
ring kärlek in för allas väl.

Ring ut det hån, som rifver ned,
den makt, som blind förhäfver sig.
Ring ut de tusen årens krig,
ring in en tusenårig fred.

Ring in den ädla kraftens män
med vidgadt hjärta, öppen hand.
Ring mörkret ut ifrån vårt land;
ring in den Krist vi bida än.

Efter Tennyson af H. E.

UMGÄNGE OCH UMGÄNGESSPRÅK.

"Människan kan undvara hvad som helst utom människor."

Ofvanstående sats uttalades för länge sedan af den bekante engelske filosofen Henry More, hvilkens själslif var så rikt och yttre omständigheter så motsägande. More ansågs framför andra såsom platonist och var också utan tvifvel en af den senare tidens mest betydande idealister och tänkare. Olik de flesta andra tillhörande samma krets var han dock däruti, att han ingalunda tyckte om att vara ensam, utan gärna vistades i sällskap, synnerligen de yngres. Det var ock ungdomen, som mest kände sig dragen till den epigrammatiske mannen med det djupa, sympatiska, om ock ibland mystiska talet.

Somliga hafva dock sökt att undvara andra människor, men alltid misslyckats. Själfva blefvo de heller aldrig hvad de kunnat blifva i gemenskap med andra. Vår kännedom om tidehvarfvens eremiter, enkratiter och hvad de nu kallas, dessa historiens enstöringar, intygar detta, vare sig de lefvat i öknen eller i städer, byar och samhällen. Den enskilda människan är visserligen ett helt för sig, men utgör också blott en ringa del af ett ännu större helt, inför hvilket hon har bestämt gifna skyldigheter, och uti hvilket hon måste finna den plats, som är henne såsom individ särskildt gifven. Ostraffad kan man ej bortse ifrån detta. Därför får man ej förakta andras sällskap, utan i stället söka att göra det njutningsrikt och för ens eget och andras lif lyckobringande. Detta sker i umgänget, som visserligen är en yttre företeelse, men hvars värde kommer inifrån och sättes af själen, ej af den yttre formen, ehuru denna ofta ger krydda åt samtalet, om den annars är hvad den bör vara.

I vårt samtalsspråk är det därför nödvändigt, att hjärtat får tala, ty hos rättsinniga människor är ej språket till för att dölja tankarna, utan för att uppenbara dem. Hela vår själ bör således framträda i vårt tal, ehuru den särskildt koncentrerar sig på ett visst ämne, detta må nu tillhöra handlandets, tankens eller konstens värld. Umgänge med sådana som icke gifva rättvisa åt denna grundsats är ej eftersträfvansvärdt eller vidare nyttigt, äfven om dessa personer annars intaga en hög och framskjuten ställning i samhället. Ett enkelt, men hjärtligt samtal med en ringa person, som dock besitter själens adel, är då af mycket högre värde.

Samtalsspråket bör ock vara fritt och ledigt, ej öfverlagdt och studeradt, om det skall blifva vinnande och tilltalande. Men om detta är riktigt, så bör man ej heller söka att i hvarje sats uttrycka något synnerligen underbart och vist, som särskildt skulle slå andra med häpnad, utan får man då understundom, och kanske rätt ofta, ventilera äfven obetydliga saker. Alla ängsliga försök att göra språket öfver höfvan grammatikaliskt böra undvikas såsom otjänliga för det fria talet, ehuru det bör vara värdigt i all dess enkelhet och liflighet. Man kan försynda sig både med pryderi och vårdslöhet.

I samtal bör man ock söka att gifva andra rum och ej själf taga upp hela tiden. En man besökte en gång en framstående engelsk filantrop för att få tala med honom om åtskilliga af dagens mera betydelsefulla frågor, men begagnade själf hela tiden, så att den besöket gällde ej fick tillfälle att alls yttra sig; likväl tackade den besökande för "det trefliga samtalet", ehuru han ju blott hört sin egen röst. Sådana böra icke våra samtal vara, utan i stället gå därpå ut att utgöra en ömsesidig meddelelse, ehuru man nog ibland bör vara så pass själfvisk att af den andres tankar erhålla så mycket som möjligt.

Köld, likgiltighet och ständig kritik förstör umgänget och skadar vänskapen, hvaremot sympati och hjärtlighet gör den varm och fast.

Studerade miner och åtbörder, som skola åtfölja vissa uttryck, böra på det hela taget undvikas, men i öfrigt bör ens hela personlighet vara med, då man deltager i ett samtal. I den mån denna på ett naturligt sätt får framträda, blir talet vinnande och öfvertygande, och detta till och med — på predikstolen! Men man får icke tala för att draga uppmärksamheten till sig själf, såsom vore man den mest betydande af alla. Är man det verkligen, så blir det nog kändt, men i de flesta fall får man nog "sitta ned lägre". Likväl bör talet vara utan fruktan och med full tillförsikt. Skulle man taga fel, så är det ej mera än andra hafva gjort före oss, och böra vi då ihågkomma: errare humanum est. Utan felsteg och rättelser hade väl ej heller världen blifvit hvad den i dag är, ty allvishet är ej en egenskap som tillhör människan.

Våra ord böra ej heller i det dagliga umgänget vara

påträngande, utan söka att tjäna på samma sätt som regn och solsken gör det i naturlifvet omkring oss: det kommer helt enkelt, och dess verkan uteblifver ej. Hällregnet är sällan nyttigt, och konsten att tiga är ibland af högsta värde. Likväl är nog konsten att tala större, hvad man än har sagt därom, och bäst har man tillvunnit sig den, då talet icke längre är någon konst, utan ett enkelt och lifligt uttryck af det man känner och vill, för så vidt detta bör meddelas åt andra.

ÅRSSKIFTET.

För Ungdomsvännen af K. G.

Nyss vid midnattstimmans tolfslag
slöt en åldrig kung sin lifsdag,
ned han lagt sin härskarspira,
nötta manteln klädits af;
han har gått att hvilan fira
uti tidens kungagraf.

Hvar var smärtan? Hvar var tåren?
Ej vid griften, ej vid båren! —
Längtansfullt vi emotsågo
stunden för hans hädanfärd;
fjärran från vår tanke lågo
tacksamhet och hyllningsgärd.

Grymt var gamle kungens välde,
hårda domar jämt han fällde,
gisslet svängde jämt despoten
öfver ett förtvifladt folk —
därför finner klagolåten
vid hans dödsbår ingen tolk.

Ack, hur har vårt hopp ej hånats,
våra bästa känslor rånats
genom lömskt bedrägeri.
När till kung vi honom krönte,
kärlek bjöd han — men vi rönte
kärlek ej, blott tyranni.

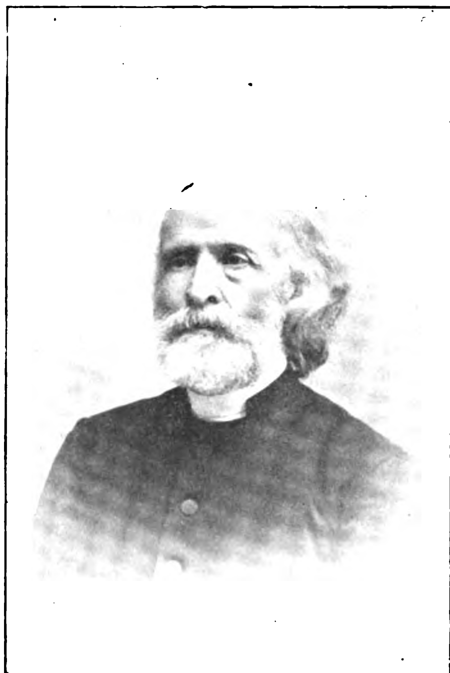
Döde kung, ditt verk är ändadt,
folket ditt är sargadt, skändadt,
riket ditt i lågor står.
Menlöst blod i strömmar flyter
och den falska ulfven ryter
kring din svarta bår.

Kungars makt kan ej oss hjälpa;
deras löften endast stjälpa
deras "kärlek" för till fall.
Makten, kommen ej från ofvan,
eden, löftet, kärleksgåfvan
sakna mening all.

Nu vi kröna nya kungen!
Är vår kröning månne sprungen
ifrån jordens unkna sfer,
eller hälsas nya året
med en bön och jubel, boret
ifrån himlens nejder ner.

Bäst vår kärlek kungen röner
uti trogna varma böner
upp till alla kungars kung.
Folk! med himmelsblomster sira
du det nya årets spira.
Älska, bed och sjung!

När en gång dess dag är ändad,
står du då ej krossad, skändad,
som i dag du står.
Nej, vid båren skall du dröja
och ditt lof till himlen höja
för det goda gamla år.

VALDEMAR RUDIN.

Utan tvifvel är detta namn ett af de mest betydande i Sveriges andliga kulturvärld. Att ännu försöka sig på någon biografi af honom torde dock vara för tidigt, då han ännu lefver och är vid full vigör. Under många år har han varit en af de helst hörda predikanterna i Sverige och har såsom sådan frikostigt tjänt med sina gåfvor samt i flera predikosamlingar, som utkommit tid efter annan, verkat till uppbyggelse och rannsakande i skriften. Rudin är icke en af de män, som man utan svårighet lär sig förstå. Han är en djupt tänkande lärare af mystisk läggning, men evangelisk och barnafrom.

Erik Georg Waldemar Napoleon Rudin, som hans fulla namn lyder, föddes i östtra Ryd, östergötlands län, den 20 juli 1833. Han blef student i Uppsala 1851, filosofie doktor 1857, teologie kandidat 1871. Han var föreståndare för missionsinstitutet i Johannelund åren 1862—9, prästvigdes 1865, var komminister i St Clara församling 1869—72, docent i exegetik vid Uppsala universitet och sedan professor till 1900. Han promoverades till teologie doktor 1877, var ledamot af bibelkommissionen 1884, valdes till medlem i Svenska akademien 1896. Bland hans många skrifter märkas: Om inspirationen 1873, Grunddragen till läran om människosjälen 1875, tvenne postillor: Evighetsvinkar 1875—99, Ord från altaret 1873—81, Sören Kirkegaard 1880, Uppsatser i teologiska och kyrkliga ämnen 1885—95, Vår heliga troslära 1890—91, Victor Rydberg 1897. Han har öfversatt Augustini bekännelser (1880), och som medlem af bibelkommissionen öfversatte han De mindre profeterna och Marci evangelium. Dessutom har han varit och är fortfarande medarbetare i flera tidskrifter.

S. M. H.

TRON.

Den sanna tron är människans härligaste andliga besittning. Hon är på samma gång det mest upplysande och kraftgifvande som det mest oförstådda och föraktade. Dock icke hos samma person. Det gemensamma i all tro är tillit till Gud, till hans makt och kärlek, till hans närvaro och deltagande med människors barn, eller med ett ord, till hans hjärta; och vidare en tillit till den särskilda form eller gestalt, i hvilken han under en viss tid uppenbarar sig, i synnerhet då han träder oss till mötes i ende Sonen från Faderns sköte. Frön till en sådan tro är hos människan redan nedlagd i släktets begynnelse; de ligga innerst däruti, att hon har ett hjärta.

Men tron på Gud och kärleken till människorna äro

tvillingsystrar. Där den ena finns, där måste ock den andra finnas, om än understundom mera tillbakadraget. Julens högtid är trons högtid, men äfven kärlekens. Ja, det är den gudomliga och den mänskliga kärlekens stora högtidsfest. Sträcke den sig ock nu under det nya året, tills det åter blir jul igen, och alltjämt sedan, tills tron inför Gud firar sin fullbordan och framstår i härlig åskådning!

VÄRLDENS SISTA DAG.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

I.

Solen släckes och dimmorna gå
som före skapelsens början kring jorden.
Ett kaos Guds härliga byggnad är vorden
och vredgade vågor mot stränderna slå.

Människor ropa högljudt och fly —
men huru fly i det brusande vimmel,
där eldslågor fladdra mot mörknande himmel
och blixtarna dela den dånande sky.

"Herre förbarma dig! Hjälp du oss!"
Mot höjden går bönen ur tusen hjärtan,
men Herren ej svarar dem, större blir smärtan,
och högre gå ropen: "Vi skola förgås."

Jorden öppnas. Ur afgrundens natt
till natten i världen gå onda andar
Med människors rop deras hånskratt sig blandar:
"Ej synes den konung, I vänten så gladt."

II.

Men se — öfver österland glimmar en stjärna,
som vidgas och lyser de mörknande land,
ej större än andra, när först den oss syntes,
den stjärnan till sist tänder himlar i brand.

Och mellan de flammande sfärernas ljus
går Människosonen vid harpornas brus
och änglarnas jubel till jorden.
De döda han väckt ur sitt afskilda rum
och blixtarna släcktes och åskan vardt stum
och tysta de hånande orden.

Se, brudgummen nalkas! Ur himmelen han kommer
att föra till bröllop sin väntande brud
Han bidat så troget, nu hämtar han henne
nu prydes hon skönt i hans himmelska skrud.

På sin härlighets tron han sitter i glans
och nu skall han döma, ty makten är hans —
den Människoson, som I smäden.
Nu fallen I bedjande ner för hans fot,
nu lofven I bättring, nu gören I bot,
men för sent på den vägen I träden.

"För sent", ljuda ropen från bäfvande skaror,
"hvi trodde jag icke, då tid han mig gaf,
nu faller den dom, som af ingen kan ändras,
snart vända vi åter till mörker och graf."

Han talar. Hans röst öfver världarne når,
till djupet af dödsrikets dunkel den går,
men först till de bidande trogna:
"Nu kommen och tagen det arf jag beredt,
det rike I väntat, den himmel I sett
som er lön, när mitt fält hunnit mogna.

Nu bärgas min skörd, all min dignande hvete
i ladorna samlas — i himmeln hos Gud.
Det nya Jerusalems portar stå öppna,
så dragen därin vid basunernas ljud."

Han talar: "Gån bort från min härlighets ljus
förbannade, drifna ur himmelens hus
till afgrundens mörker och pina,
I otrogna, I som förnekaden mig,
som strödden med törnen och korsträd min stig —
för eder kan solen ej skina."

"Förbarma dig, Herre! På bättringens vägar
där vilja vi vandra, om nåd du oss ger",
ur tusende hjärtan går ropet mot höjden.
"För sent", ljuder svaret, "ej räddning finns mer."

"Jag var hungrig, I gåfven mig icke ett bröd,
I sågen mig naken, i bojor och nöd
och ingen af eder mig stöder."
De svara så hastigt med bäfvande röst:
"När sågo vi dig och ej gåfvo dig tröst?"
Han säger: "I sett mina bröder."

Så vandra de trogna vid änglarnes sånger
till staden, som glänser med strålande ljus.
de otrogna blifva i mörkret på jorden,
ty portarna stängdes till himmelens hus.

III.

Jorden brinner och lågorna gå
att afgrunden öppna för dem, som stannat,
dem Herrens vrede har nått och förbannat
i evigt mörker och pina stå.

Jorden förgås, ingen räddning är mer,
men dödsrikets kval skola aldrig släckas,
ingen svalkande dryck de fördömda räckas.
Evig är döden, som synden ger.

EN MUSIKER PÅ "PARTY".

För Ungdomsvännen af F. J. Johnson.

Det är "party" hos mr Lakebergs. Rummen äro fyllda af gäster. En sakta knackning hördes, dörren öppnas, och in träder en lång mager gestalt, stadens nye musiklärare. Han hälsar artigt på värdinnan, som "förer" honom in i "parlorn" och presenterar honom för några af de unga damerna, som nyfiket "glo" på den mycket omtalade musikern eller "musikanten". Denne besvarar styft och tafatt de många hälsningarna, och sätter sig sedan i ett hörn af rummet, under dett hans blick hastigt far ifrån det ena föremålet till det andra. Den stannar på en stor brunaktig "möbel" — pianot. Musikern ryser, ty han vet hvad det vill säga, att bevista en bjudning i ett hus, där det finns piano. Han försöker dock att hålla sig lugn, bläddrar igenom ett album eller två, och försöker att se så intresserad ut som möjligt. Han spritter till, ty någon skrufvar på pianostolen, men han ser dock envist på porträttet af en liten söt "baby", ehuru det alls icke roar honom. Han känner en viss lättnad, när någon anslår ett par starka ackorder på det ostämda instrumentet. Han slapp ju undan med bara förskräckelsen, och vågar kasta en blick åt instrumentet till. Där sitter en af de unga damerna och "hamrar igenom" en af Chopins svåraste tonsättningar, medan sällskapet ackompanjerar henne med sitt prat. Professorn gömmer hufvudet i händerna, och lyssnar så godt han kan till "stryperskan", ty spela kan hon icke. Visserligen kan hon med blixtens hastighet och glans framslunga de briljanta skalorna, men det höres så väl att hon "gått för tidigt från mästaren" — ifall hon någonsin varit där, — att hon icke har någon aning om hvad det vill säga att spela med känsla, med smak. Hennes spel är tomt, liksom hennes — hufvud.

Ändtligen "afhasplar" hon de sista vidunderliga skalgångarna, med den ena knycken på nacken efter den andra, och stiger därpå upp ifrån pianot med ett belåtet leende, och ett ännu mera belåtet sinne, ty ju mindre man vet, desto mera tillfredsställd känner man sig — med sig själf.

Professorn blir åter mycket intresserad uti porträtten, och "studerar" nu ett ungdomsporträtt af själfva mrs Lakeberg — hon hette inte så då, — taget på den tiden när allt skulle rynkas och "plätas". Efter den unga damens spel, hade det blifvit så tyst i rummet, alldeles som före en storm i naturens rike. Så hör professorn hviskningar därborta vid pianot; hans namn nämnes; han ryser. Nu, *nu* kommer det: "Professor, won't you please play a piece, only one piece?" Rösten låter så mild, så bedjande, och kommer ifrån en den allra täckaste lilla jänta, med himmelsblåa ögon och purpurläppar. Professorn hostar litet och framstammar en ursäkt, men det gagnar föga. "Å plis plä ä pis, profässer! Vi töcka alle om musik." Det är mrs Lakeberg som talar. Hvad skall den arme göra! Han vet af erfarenhet, att det lönar så illa litet att "sätta sig på tvären", men ändå känner han att han borde säga ett bestämdt, men artigt *nej*.. Befallningen förnyas, och han börjar närma sig instrumentet, under det att handklappningar höres här och där i rummen. Slutligen sitter han framför det dyrbara "speleverket", (som, inom parentes sagt, kostat 155 dollars, samt en gammal tungtrampad kammarorgel, som den människoälskande agenten värderat till 40 dollars), mumlar några ord om att det är litet ostämdt, och säger att han icke vet hvad han skall spela. "Åh, vi töcker om allting, bare dä ä musik! — Yes, play anything!" Ja, det duger, tänker han, och spelar "Habanerna" ur "Carmen". Till att börja med är det så tyst, så tyst i rummet, men snart höres en och annan hviskning, och slutligen är samtalet i full gång. Den arme musikern blir allt mera nervös, och tänker på att tvärt afbryta sitt spel, men saknar mod därtill, och fortsätter fastän han — "kastar pärlor för svin". Då han hunnit igenom stycket, blir det åter tyst i rummet några sekunder, men snart höres ifrån det ena hörnet en len kvinnoröst: "Wasn't that nice!" och ifrån ett annat hörn: "It was perfectly lovely!" och ifrån ett tredje: "Please play another piece, just one more! *Please do!*" Men den unga damen som "öppnat programmet", sitter tyst med hopknipna läppar och ser högdraget på mannen vid pianot. Han hade ju spelat ett stycke, som var *två* "grades" *lättare* än det *hon* spelat.

"Professor, *won't* you play again?" Han ber om ursäkt, men i detsamma uppenbarar sig värdinnan, mrs Lakeberg i dörren till matrummet: "Yes, var snäll å spela en pis te, så ska vi ha refreshments se'n!" Han tar upp en hög med noter som han ser igenom, för att på så sätt "döda tiden", men det skulle han icke gjort, ty ett halft dussin väna händer hjälpa honom att bläddra, och det ena utropet efter det andra susar förbi hans öron: "Oh, please play that! — Do you play "The Maidens Prayer? — I think this is so pretty, *so* pretty!" Slutligen blir professorn *arg*, och drar till med bondmarschen ur Friskytten. När han slutat, kommer mrs Lakebergs "refreshments", och "aftonens hjälte" ombedes att *hvila sig*, samt hålla till godo. Medan han njuter af rätterna, träda ett par små "snillefoster" fram till pianot, kasta triumferande blickar omkring sig, trycka ned pedalen och klämma till med "Home, Sweet Home", så att fönsterrutorna skramla. Professorn äter och lider, lider så som endast den kan lida, som vet att det är två af hans blifvande elever som nu "visa hvad de duga till." Medan de båda "artisterna" afhärfla sin "Piece a quatre mains", öfverhöljes han åter af anmärkningar och frågor: "Who has composed Sweet Home? — Hur töcker professern om vår't piano? — I hope that you will favor us with a song! — Don't your fingers get awful tired from playing so much? — Oh, I love music *so* much, and I do hope that I may take a term (tänk!) of lessons!"

"Hm", mumlar den stackars musikern, lämnar sin tallrik till en liten tjänande "ängel" och säger, att han behöfver att röra litet på sig. Han går ut i korridoren. Ett af de första föremål han får syn på, är hans — hatt. Han griper den feberaktigt och skyndar ut. Under det att de sista "ljufva" ackorden af "Waves of the Ocean Galop" förklinga, svänger han om hörnet och hastar framåt i den mörka kvällen.

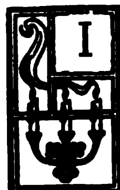

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af G. N. S.

VII. LUDVIG HOLMES.

I en ganska intressant och tankediger och om godt omdöme och ej ringa beläsenhet vittnande uppsats rörande "Den svensk-amerikanska litteraturens framtid" i denna tidskrift (mars 1905) läses följande ord: "Bland nuvarande svensk-amerikanska skalder intaga nog Ludvig Holmes och Jakob Bonggren de främsta platserna. Ludvigs dikter äro värdiga, formfulländade och välljudande. Skalden nedlåter sig aldrig till det triviala. Mindre högstämd, men mera originell och fyndig är Jakob Bonggren. De två visa oss tvenne möjligheter inom vår litteraturs område."

Författaren, som tecknar sig E—n och är för oss helt obekant, har här oförbehållsamt uttalat sin åsikt om dem, som enligt hans förmenande "intaga de främsta platserna" bland våra idkare af den ädla skaldekonsten och med få ord karaktäriserat deras diktning. Huru hans omdöme senteras af höga vederbörande eller af andra, hvilka både poetisera och kritisera, lämna vi därhän. Enligt det gamla ordspråket äro ju i alla händelser jämförelser minst sagdt obehagliga, och vi ha ej för afsigt att uppställa paraleller och söka draga fram i ljuset hvari de båda skalderna äro lika eller hvari de skilja sig. Men då vi i ett föregående nummer sökt redogöra för den äldre skaldens lif och verksamhet, ha vi ansett lämpligt att låta *det* skaldeporträttet följas af hans yngre skaldebrors och det så mycket hellre som vi tro oss veta, att den ene tillbörligt uppskattar och skänker erkännande åt den andres förtjänster.

Ludvig Holmes föddes i Ströfvelstorp, Skåne, den 7 sept. 1858. Sedan han genomgått folkskolan nödgades han på grund af fattigdom redan vid sexton års ålder ut i världen för att söka sin utkomst. Hans första lärospån utfördes som kontorspojke och sättarelärling i Helsingborg. Senare kom han till Stockholm. där en äldre broder var bosatt, och var först i dennes tjänst och därefter biträde på ett grosshandelskontor. Vid tjuguett års ålder reste han till Amerika, och vårterminen 1880 inskrefs han som studerande i Augustana College. Sedan han här blifvit bekant med läroverkets dåvarande president, dr Hasselqvist, fann han i honom en faderlig vän, som uppmuntrade och kraftigt biträdde honom under studietiden. I den vackra dikt, han ägnade den framlidne lärofadern, har Holmes offentligt gifvit uttryck åt sin erkänsla för denna väntjänst i följande ord: "Tack för den hand, du i det tysta räckte till armods son, tack för det hopp du väckte, tack, ädle, tack! Sof godt, sof sött! Farväl!"

Med något afbrott, dels på grund af sjukdom, dels senare för att upphjälpa sin kassa, då han som missionär en tid verkade i Connecticut, fortsatte han studierna till 1886, då han på kallelse af svensk lutherska församlingen i North Grosvenordale, Conn., prästvigdes vid synodalmötet i Minneapolis. Efter att ett par år hafva betjänat nämnda församling, var han under en del af 1888—89 pastor vid Immanuels-församlingen i Jamestown, N. Y., och samtidigt tjänstgjorde han som redaktör för tidningen *Österns Väktare*. Från hösten 1889 till våren 1903 var han pastor för svenska lutherska Messias-församlingen i Burlington, Iowa, och sedan sistnämnda tidpunkt har han betjänat svensk-lutherska Sions-församlingen i Portland, Conn.

Holmes har varit verksam på många områden och hans arbetsduglighet har tagits i anspråk af såväl synod som konferens. Under den tid han betjänade församlingen i Burlington var han ett par år ordförande i Iowa-konferensens Burlingston-distrikt. Åren 1895—1899 tjänade han som konferensens vice ordförande och 1900—1903 som dess ordförande. Efter att under ett års tid hafva varit vice president i det af Iowa-konferensen grundade svensk-lutherska kyrko-brandstodsbolaget med säte i Burlington, vardt han 1891 vald till dess president, hvilken befattning han hela tiden beklädt och ännu innehar. Under 1891 var han medlem af synodens sångbokskommitté, hvilken utgaf de nu i synodens församlingar begagnade "Hemlandssånger". Under flera år var han medlem af synodalrådet och ett år dess sekreterare. Åren 1895—1903 var han medlem af direktionen för Augustana College och ett år dess ordförande. Sedan han förflyttade sin verksamhet till Nya Englandsstaterna har han af synoden valts till medlem af styrelsen för immigranthemmet i New York och af konferensen till medlem af direktionen för Upsala College.

Men det är med Holmes författaren och skalden, som vi här hufvudsakligen ha att göra. Redan tidigt började han att skrifva såväl vers som prosa. Till den 1879—87 utgifna tidskriften "*Ungdoms-Vännen* bidrog han öfver signaturen "Ludvig" med "talrika längre och kortare dikter mest af andligt innehåll samt i allmänhet utmärkande sig genom en vacker form och röjande en varm känsla." Samtidigt och senare har han lämnat bidrag helst i bunden form till *Augustana* och andra svensk-amerikanska tidningar. Under de senare åren har han också skrifvit för tidskriften *Valkyrian* såväl som i synnerhet för *denna* tidskrift, (den nya UNGDOMSVÄNNEN) hvars redaktion han i flera år tillhört. Holmes har alltsedan 1891 regelbundet lämnat bidrag till kalendern *Korsbaneret*, och för kalendrarna *Dorkas* och *För-gät-mig-ej* (båda 1893) skref han präktiga inledningspoem under kalendernas namn. Han har också lämnat bidrag till kalendern *Prärieblomman*.

Ett urval af dikter, han med frikostig hand strött omkrung sig under en femtonårig vistelse här i landet, utgaf han sommaren 1896 "Dikter af Ludvig", hälsades med loford af hela pressen, skref en anmälare, och en annan yttrade att Holmes i afseende på formens skönhet och stilens renhet hunnit långt bortom de flesta svensk-amerikanska skalder." Ur en annan anmälan låna vi följande ord: "Författaren är utan gensägelse Amerikas förnämsta svenske skald. . . . Det nu utkomna arbetet . . .innehåller 432 sidor. . . . Hvad själfva innehållet beträffar, så är därom endast en mening och den är, att det är af gedignaste slag." Samlingen innehåller utom originalpoem lyckade tolkningar af flera lyriska dikter från tyska och engelska.

LUDVIG HOLMES.

Det dröjde öfver åtta år innan Holmes ansåg sig böra utgifva en ny diktsamling. Under tiden hade hans "Dikter" rönt god afsättning och en efter våra förhållanden ej obetydlig upplaga blifvit utsåld. Sina "Dikter" hade han tillägnat "den svensk-amerkanska ungdomen."

"För dig min harpa jag från pilträd tagit,
för dig min sång jag kvad i främlingsland,
för dig mitt hjärta alltid varmt har slagit,
ett enkelt knippe tag nu af min hand" etc.

Till julen 1904 utkommo "Nya Dikter af Ludvig", i samma format och utstyrsel, men med ännu större sidoantal än förra samlingen. Författaren har tillägat dem

"Du gamla Nord, där djupblå älfvar brusa
om hjältebragder från försvunnen dag,

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så tag den sång som öfver hafvet vida
från Nya Sverige till dig tränger fram,
bered oss rum med kärlek vid din sida,
och dö än sekler, dör ej här den stam,
som aldrig skall med dig sitt samband glömma
och ej dig svika, om du hotad står,
från släkt till släkt den skall inom sig gömma
det trogna hjärta, som för bröder slår."

En anmälare skrifver: "I den nya diktsamlingen har Holmes ånyo häfdat sin ställning som skald och som en af Svensk-Amerikas förnämsta skalder. Den värdigheten skall ingen 'dvärgalåt' kunna beröfva honom, ingen sakkunnig kritiker skall kunna göra det, äfven om han icke älskar arten af hans diktning. Holmes' skaldelynne framträder öfverallt, äfven om det kulminerar i flera poem, som äro verkliga äkta pärlor af skaldekonst." Och ännu en annan kritiker uttalar sig rörande dessa dikter: "En medlidsamhetens och vänskapens ande genomgår hela denna diktsamling, och äfven de satiriska och förlöjligande dikterna äro fullkomligt fria från all bakslughet och elakhet. Ludvig Holmes visar flera prof på förmåga som satiriker, och en humoristisk blick på tingen är ingalunda främmande för hans lynne. Som berättare visar han sig äfven mycket skicklig, och hans bilder ur det svenska och svensk-amerikanska lifvet intaga ett hedersrum bland hans poetiska alster. De framställa karakteristiska typer af både den oskyldigt komiska och den tråkigt inbilska sorten, liffullt och sant tecknade."

Af de många känslofulla dikter, Holmes ägnat sitt gamla fosterland, dess kung och folk, och af de svenska bilder, han med synbar förkärlek tecknat, skulle man måhända draga den slutsats, att han förblifvit främmande för adoptivlandet och dess institutioner. Så är emellertid ej förhållandet. Hans patriotism räcker till för såväl Amerka som Sverige, och han har ända från sin hitkomst lagt sig vinn om att blifva hemmastadd i landets språk, historia och litteratur, ja, han har t. o. m. ådagalagt ej ringa intresse för det politiska lifvet. Han predikar esomoftast och håller föredrag på engelska, har äfven försökt sig som skald på och till detta språk öfverflyttat en del dikter. Som öfversättare har han emellertid särskildt ägnadt sig åt, att på vacker och ledig svenska tolka smärre lyriska poem från tyska, engelska och amerikanska skalder. Af mera betydande dikter, har han till svenska öfverflyttat Gray's bekanta "Elegi på en landtkyrkogård" och Tennyson's elegiska dikt "In memoriam". Öfversättningen af sistnämnda diktcykel skänkte Holmes flera år tillbaka till direktionen för Augustana College, men af någon anledning har den ännu icke blifvit till tryck befordrad.

Holmes är ännu i sin krafts dagar, och vi ha därför anledning hoppas få flera diktsamlingar från hans flitiga penna i en ej aflägsen framtid. Under den kris, som unionsupplösningen "där hemma" gifvit anledning till de senaste månaderna, har han gripit tillfället att fritt sjunga ut sin mening rörande Norges trolöshet och Sveriges undfallenhet, och sällan har hans lyra klingat vackrare än i följande strofer:

"Det var ej så i hädan flydda dagar,
att fritt man bröt sin ed och helig tro.
Ej fritt förtrampades de gamla lagar,
i hvilkas hägn nationer trygga bo,
men nu är trohet i den höga norden
på båren lagd och blott en sägen vorden.

* * *

Hvar är du, Svea? Har du glömt din ära?
Skall fläcken evigt stanna på din sköld?
De gamla grifter tyst vittne bära
om hjältar, som i hunger, storm och köld
för fosterland och konung kunde strida
och Sveriges namn med ära fjärran sprida."

eller i dessa:

"Men tänk, om gamla Sverige
dock vaknar än en gång,
och ser den skymf man trolöst mot det slungat,
om öfver fjäll och dalar
igen den gamla sång,
som fordom mäktigt genom leden ljungat,
far eldande till hemmen
i bygd och by och stad,
och tappre söner ställas
igen i stridbar rad

vid lystringsordet, som ur djupen rungat.
Då kanske stannar yran,
och kanske ser man än
att slöhetsbojor kunna sönderfalla,
att kvar än äro mandom
och ännu morske män,
att fosterländskhet ej är död hos alla,
att än kan sammanfogas
det snöpligt slitna band,
som bundits af naturen
och Gud kring nordanland,
att 'brödralag' man än kan Norden kalla."

* * *

Holmes har haft glädjen att vinna framgång, uppmuntran och erkännande under sin lefnadsdag — mången får skörda blommor först då han hvilar under mullen. Redan 1891 tillerkändes han hedersgraden A. M. af Bethany College, Lindsborg, Kansas, och 1897 erhöll han från samma anstalt graden L. H. D. Från Wittenberg College, Springfield, Ohio, erhöll han 1901 graden D. D., och hans alma mater, Augustana College, Rock Island, Ill., skänkte honom 1902 hedersgraden Doctor of Letters. Hans Majestät konung Oscar II hade vänligheten att till Holmes låta öfversända ett exemplar i silfver af den medalj, som präglades med anledning af konungens 25 års-jubileum 1897. Detta nådevedermäle kom skalden sannolikt till del, såsom tacksamhetsbevis för det storslagna hyllningspoem, han ägnade konungen vid sagda tillfälle. Och när biskop von Schéele hösten 1901 för andra gången besökte Amerika medförde ha ett nytt vedermäle på kunglig bevågenhet — denna gång guldmedaljen *Litteris et artibus* — och var detta, så vidt vi kunna erinra oss, första gången en dylik medalj utdelades till en svensk-amerikan. Sedan 1887 är Holmes i äktenskap förenad med Sophia Johnson, en dotter till den gamle banbrytaren och hedersmannen Gustaf Johnson i Altona, Ill.

LINCOLN PARK I VINTERSKRUD.

Se titelplanschen.

Två mil norrut från Chicagos centrum, längs Michigan-sjön, är en af de vackraste parker i Amerika belägen. Den bär namn af Amerikas ädlaste president, Abraham Lincoln, och kallas därför Lincoln Park. Fordomdags var här en kyrkogård, hvilken dock vid stadens köp af densamma utrymdes för att gifva plats åt den nyssnämnda parken. Ytinnehållet, som tillhör denna parkanläggning är 250 acres och är upptaget af gångar, bersåer, ängsvallar, konstgjorda sjöar, blomsterrabatter, zoologisk trädgård m. m. Präktiga vägar för åkande samt stigar för fotvandrare genomkorsa trakten åt alla håll. Den mest begagnade och välkända af alla dessa vägar är Lake Shore Drive, känd öfver hela Amerika, och nu utsträckt ända till Sheridan Road tillsammans med hvilken den bildar en den ståtligaste promenadväg för åkande. Den lider heller aldrig brist på automobiler, droskor och bicyklar.

Träd från de mest skilda trakter af världen äro planterade i Lincoln Park och trifvas där väl. Vår bild framställer några björkar, hvilka taga sig ut lika godt som om de vore i vårt gamla hemland, hvilket framför andra länder är kändt för sin präktiga björkskog. The Electric Fountain, hvilken inköptes på världsutställningen, ger en ovanligt härlig effekt, då den vissa kvällar i veckan är i verksamhet. Det stora palmhuset, 168x70 fot med ett 70 fot långt annex, är ock härligt att se, och detta antingen man kommer dit sommar eller vinter. Liljedammen, som på sommaren underhålles med varmt vatten, är skön, då de fina vattenliljorna där slå ut sina kalkar. Victoria Regia finnes där till och med, samt en ej liten samling af nymphaeer af olika slag.

Statyer af mera betydelsefulla män finnas där numera i rätt stor mängd. Bland dessa böra särskildt ihågkommas Lincoln, Grant, Linné och Schiller.

Parken är väl upplyst med elektriskt ljus och om sommaren hålles där musikaliska konserter ett par gånger i veckan.

S. G. Y.

Vinter-Stämning.

För Ungdomsvännen

Af Anna Hallander.

När drifvan bäddas hög och kall
och stormen klagar rundt omkring,
hvad gör det väl, blott hjärtat slår
så varmt, som om det vore vår
och blomsterdoft i världen all.

Blott ingen is på hjärtemark!
Där vare ständig sommartid,
af jordisk sorg du smärtas väl,
men efter tårars regn din själ
skall åter lyftas uppåt stark.

Det vare bister vintertid
och fläckfri snö på frusen jord,
dock öppna vidt ditt hjärtas dörr,
räck nödens barn din hand som förr,
och var för dem en ängel blid.

Det finns så mycken sorg och nöd,
så mången arm i denna värld,
men sen du själf gått sorgens stig,
hur kärleksfullt du böjer dig
till den, som saknar huld och stöd.

Ej evigt jorden bindas skall
af vintertäcket, liksom nu,
och stormen klagar icke så
när insjöns böljor fria slå
mot stranden upp i lekfull svall.

Och efter regn och storm och snö
blid lyser solen öfver allt,
och hvita drifvan smälter nog,
då våras det på nytt i skog,
och vinden fläktar öfver sjö.

HERR SABELKLINGA OCH FRÖKEN DAMMVISKA.

Saga af Signe Ankarfelt.

Hvem kunde väl tro, att han en gång varit så finpolerad och skarp, då man nu såg den gamla slitna slidan, som tjänade till hans omhölje. Att slidan också sett helt annorlunda ut, mindes han måhända bäst själf, ty äfven detta tycktes alla andra hafva glömt. "Det är ju ingenting annat än tidens gnagande tand, som gjort herr Sabelklinga till hvad han nu är", hade han så länge hört hviskas omkring sig, att äfven han själf började tro detta påstående. Något af sanningen låg väl häri, men dock icke hela. Han hade nog kunnat vara brukbar ännu i dag, men han hade blifvit gammalmodig, och detta är det mest oförlåtliga fel, som kan tillhviskas en Sabelklinga så väl som mycket annat här i världen. Om ändå icke stålet alltjämt funnits kvar hos honom, skulle denna hans overksamhet varit mindre förstörelsebringande, men eggen var ännu hvass och tärde obarmhärtigt på slidan. Herr Sabelklinga förstod egentligen ej själf, att just detta var orsaken till den gnagande otillfredsställelse han kände. I stället smickrade han sig med att vara den förnöjdaste och mest resignerade Sabelklinga i hela världen. Till och med rostfläckarna, hvilka för andra dagligen blefvo allt skönjbarare, låtsade han själf ej kunna märka. I någon egentlig skräpvrå hade han ej ännu blifvit bortkastad, därtill hade hans föregåenden varit alltför glänsande. Däremot förvarades han alltjämt som ett slags relik, om hvilken man hade något att skryta öfver. Detta var ju för herr Sabelklinga på sätt och vis en tröst, men rostfläckarna blefvo icke färre eller mindre därför.

Ledsnaden började också allt oftare att infinna sig som gäst hos herr Sabelklinga, och af alla tråkiga besökande är denna bestämdt den mest tålamodspröfvande. Åtminstone föreföll det herr Sabelklinga så.

Hittills hade han alltid med ett visst förakt sett ned på alla, som i tid och otid *måste slita ut sig* på ett eller annat sätt. Nu började han nästan att känna en oförklarlig afund öfver deras lott. Det var också just dessa förändrade tänkesätt, som kommo honom att för hvarje dag med växlande intresse iakttaga lilla fröken Dammviska, då hon med som det tycktes outtröttlig ifver svängde omkring i hans närhet Förr hade herr Sabelklinga betraktat henne endast som ett nödvändigt ondt, hvilket man med största möjliga jämnmod måste utstå. Med en lättnadens suck eller ett nedlåtande beklagande hade han också alltid hälsat hennes försvinnande från sin närhet. "Stackare", hade han då brukat tänka om henne, "hvilken tillvaro att slita ut sig så där — dag efter dag, endast för litet damms skull." Men så denna morgon, då *Ledsnaden* icke syntes göra min af att sluta sin påhälsning, greps herr Sabelklinga af ett oemotståndligt begär att skaka af sig densamma genom att tilltala fröken Dammviska, som nu svängde omkring med lif och lust, att det riktigt var upplifvande att se på.

Så började han i en något vårdslös ton: "För all del, min lilla fröken, ni sliter ju snart alldeles ut er, om ni går på så här. Spara er, spara er för något högre ändamål än ett sådant där simpelt dammande. Dylikt arbete är ju lika lönlöst som att ösa vatten genom ett såll. För min del har det alltid varit min pricip att aldrig företaga mig något, som icke kastade en viss glans af ära och berömmelse öfver mig själf. Men ni, lilla fröken, kan väl icke hoppas att er möda skall ens blifva bemärkt af en beundrande värld. Allt ni skall vinna är att till sist hamna i det obemärktas gömslen." Först tycktes fröken Dammviska ej fästa något afseende vid herr Sabelklingas harang, men vid hans sista ord utbrast hon förtrytsamt: "Slita ut sig — och få tack en gång därför, hvem är väl så dum, att han väntar sig detta. Dock, säg mig, ni herr Sabelklinga, som tycker er så klok, hvilkens lott är att föredraga, den enes att i dödande overksamhet *rosta upp* eller den andras, att i obemärkthet slita ut sig? Efter mitt förstånd tycker jag, att tacken, äran och berömmelsen man får af världen, blifver vid sluträkningen ungefär lika stor i båda fallen. Dock, en tillfredsställelse har jag mer än ni, herr Sabelklinga, nämligen, att jag aldrig blifver gammalmodig, ty därtill har jag varit för oumbärlig för andras nytta, och aldrig skall man lägga mig åsido så länge det finnes något kvar af mig. Med er är det helt annorlunda, ty långt före er tid borde vara kommen, skall ni af idel grämelse och ledsnad, utan att hafva gjort någon en tjänst därmed,*rosta upp*."

När fröken Dammviska sagt denna sin mening, återtog hon ånyo sina otacksamma bemödanden, men herr Sabelklinga mumlade för sig själ, mer än vanligt stött i kanten: "Oförsynta nippertippa".

Fröken Dammviska däremot tyckte sig höra ett ljud, liknande då något hvasst försöker att skära sönder en boja, men att rostfläckarna på stålet oupphörligt togo emot.

BÖN VID ÅRSSKIFTET.

För Ungdomsvännen af Bo Folke Randel.

Store Fader i det höga,
du, som vet allt hvad jag känner,
du, som skådar med ditt öga,
ser, allt i mitt hjärta bränner,
hör mig! Hör mig!. Store Gud

Hvad jag felat har och brutit,
emot dig och dina budord,
hvad jag göra bort, ej låtit,
nu, då årets krets är fullgjord,
o, förlåt mig, store Gud.

För allt tvifvel, som sig lägrat,
på mitt arma sinne neder,
för allt jordiskt, som har hägrat
mer för mig, än du, jag beder;
o, förlåt mig store Gud.

Uti synd och last jag krälat,
älskat mig mer än min nästa.
för det onda har jag trälat.
glömt, att du dock är mitt bästa,
o, var nådig, store Gud.

Böjd, förintad jag nu ligger
för ditt majestät, o Herre.
Krossad och förtvifiad tigger
för mitt lif din nåd, o Herre,
o, förbarma dig, min Gud.

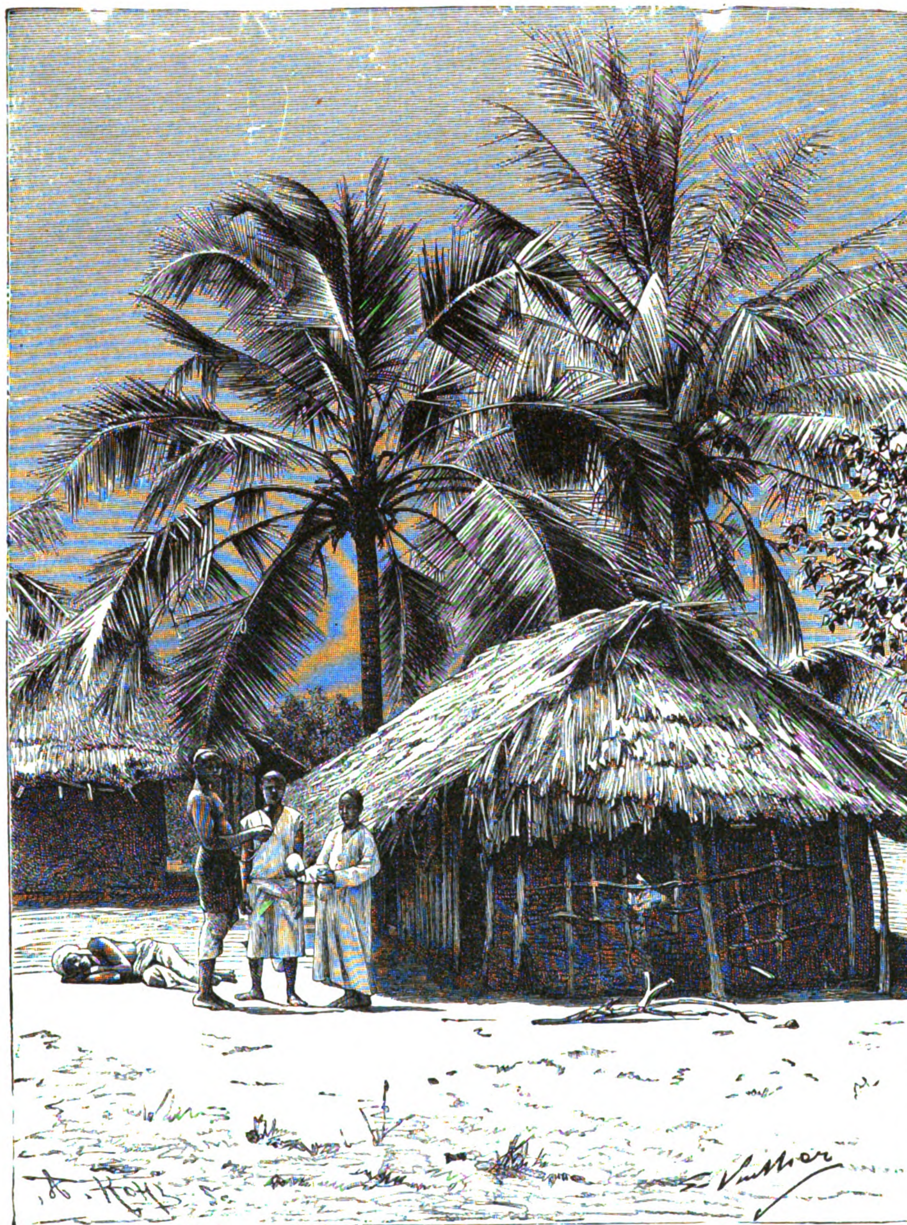
Väl jag vet, allt jag förtjänar
är, att du mig krossad lämnar,
ej mig minsta nåd förlänar,
men din egen smärta hämnar,
dock var nådig store Gud.

Store Fader, evigt gode,
mäktige och gränslöst nådig
du, som allt, som finnes gjorde!
Är min bön nog sann att nå dig,
hör mig då, o Herre Gud.

Lär mig nya året lefva
bättre, rent, mer likt din vilja.
Låt mig ej i mörkret trefva,
låt dig ej, dig från mig skilja.
Lys mig, led mig, store Gud.

HOS GALLAFOLKET.

Detta folk tillhör en af de mest krigiska stammar, som bo i Nil-trakterna. Det har länge uppträdt som Abessiniens hätskaste fiender och har således haft tillräckligt med krigiska öfningar för att när som helst vara färdigt till strid. Det är en arabisk blandningsras, som till utseendet synes vara mera afrikansk än semitisk. Den besitter också bådas egenskaper så väl med hänsyn till godt som ondt. Ordet *Galla* skall annars betyda invandrare, och folket som bär detta namn antages äfven hafva på 1600-talet inträngt i dessa bygder. Förut bodde de troligen på andra sidan Nilen och längre söderut. De äro starka och bredaxlade med slät och tjock hårväxt samt örnnäsa. Deras språk är klangfullt, och såsom alla afrikaner äro de stortaliga. Deras byar ligga ofta på höjderna, och de beflita sig om renlighet och god hälsa. När gallaskvinnan gifter sig, så får hon vanligen af sin fader en hemgift, som hon kan återfordra, om äktenskapet upplöses. När en man dött, så måste, såsom hos judarna fordom, brodern gifta sig med änkan. På de aflidnas grafvar planteras aloe, och när denna blomstrar, går den döde in i Wakas trädgård och blir salig. Så tro dessa förblindade människor.

Gallasstammarna äro flera, men hafva det gemensamt, att de alla äro lika rofgiriga och trolösa. Folket är i allmänhet mohammedanskt, men ett slags kristendom förekommer ock, ehuru till det mesta fördärfvad. På senare tider har missionen trängt in bland detta folk och med sin hälsosamma verksamhet till stor del ändrat förhållandena. I all synnerhet har svenska Evangeliska Fosterlandsstiftelsen verkat där till stor välsignelse, ehuru under stora försakelser, lidanden och förföljelser.

S. G. Y.

ÅRETS HISTORIA.

Af Hans Kristian Andersen.

Det var sist i december; en fruktansvärd snöstorm var det. Snön for i starka hvirflar genom gator och gränder. Rutorna voro utanpå som öfverklistrade med snö, från taken störtade snön ned i högar, och så var det en brådska i människorna; de flögo fram och foro hvarandra i famnen, höllo hvarandra fast ett ögonblick, och så länge hade de fotfäste. Vagnar och hästar voro liksom pudrade, tjänarne stodo med ryggen mot vagnarna och körde baklänges mot vinden, fotvandrarna höllo sig försiktigt i lä af vagnarna, som blott långsamt gledo fram i den djupa snön. Och då ändtligen stormen lade sig och det blef uppkastadt en smal stig längs husen, stodo dock människorna stilla, när de möttes. Ingen af dem hade lust att taga det första steget med att trampa in i den djupa snön, så att den andre kunde komma förbi. Tysta stodo de, tills ändtligen, liksom efter en tyst öfverenskommelse, en hvar af dem gaf ett ben till pris och lät detta gå in i snöhögen.

Mot aftonen var det blek stilla, himlen såg ut som om den blifvit sopad och blifvit mera hög och genomskinlig, stjärnorna syntes splitter nya, och många voro så blå och klara, — och det frös så det knakade. Icke underligt därför att det öfversta snölagret blef så starkt att det i morgonstunden bar gråsparfvarna. De hoppade omkring än uppe på snövallen än nere, där det var skottadt, men mycket att äta var det icke att finna, och det frös ordentligt.

"Pip", sade den ene till den andre, "det kallar man det nya året. Det är ju det gamla. Då kunde vi lika gärna behållit det. Jag är missnöjd, och det har jag orsak att vara."

"Ja, där sprungo nu människorna omkring och sköto in nyåret", sade en liten förfrusen sparf, "de klappade på dörren och voro litet smått vridna af glädje öfver, att det gamla året nu var slut; och jag var så glad, — ty jag väntade, att vi då skulle få varma dagar, men det har icke blifvit något af. Det fryser mycket strängare än förut. Människorna ha tagit fel på tidräkningen."

"Det ha de", sade en tredje, som var gammal och hvit i bringan. "De ha nu något som de kalla almanack, den är deras egen uppfinning, och nu skall allt gå efter den. Men det gör det icke. När våren kommer, då börjar året, det är naturens gång, och den räknar jag efter."

"Men, när kommer våren?" frågade de andra.

"Den kommer, när storken kommer, men det är mycket obestämdt med honom, och här inne i staden är det ingen, som vet något därom, det veta de bättre om ute på landet. Skola vi flyga ditut och vänta? Där är man då våren närmare."

"Ja, så godt är det", sade en af dem, som länge hade gått och pipt, utan att egentligen säga något. "Jag har inne i staden några bekvämligheter, som jag är rädd att nödgas sakna därute. Här borta i en gård bor det en familj af människor, som mycket förnuftigt har hittat på att slå fast i väggen tre, fyra växtkrukor, men med den stora öppningen inåt och botten utåt, hvari det är gjordt ett hål så stort, att jag kan flyga in och ut. Där har jag och min man ett rede, och därifrån äro alla våra ungar flugna ut. Familjen har naturligtvis inrättat det hela för att få det nöjet at se oss, annars hade den nog icke gjort det. De strö brödsmulor ut, också för deras nöje, och vi ha då födan. Det är liksom sörjdt för en. Därför tror jag att jag stannar, och min man stannar också, ehuru vi äro mycket missnöjda, men vi stanna kvar."

"Och vi flyga ut på landet för att se, om icke våren kommer." Och så flögo de.

Och det var en ordentlig vinter ute på landet. Det var ett par grader kallare där än i staden. Den skarpa vinden blåste fram öfver den snöbelagda marken. Bonden med de stora bälgvantarna på händerna satt i sin släda och slog med sina armar för att hålla kölden från dem. Piskan låg i knäet, de magra hästarna sprungo, så att de ångade, snön knastrade, och sparfvarna hoppade i slädspåren och fröso. "Pip, när kommer våren? Det dröjer så länge."

"Så länge", klang det fram öfver fälten från den högsta snöbanken. Och det kunde vara eko man hörde, men det också vara tal af den underlige gamle man, som satt öfverst på snödrifvan i lugn och blåst. Han var alldeles hvit, liksom en bonde i en hvit vadmalskofta, med långt, hvitt hår, hvitt skägg, ganska blek med stora klara ögon.

"Hvem är den där gamle mannen?" frågade sparfvarna.

"Det vet jag", sade en gammal korp, men satt på grindstolpen och var nedlåtande nog att erkänna, att vi alla äro småfåglar inför vår herre, och därför inlät sig i samtal med sparfvarna och gaf dem en förklaring. "Jag vet, hvem den gamle är. Det är Vintern, den gamle mannen från det förflutna året. Han är icke död, som almanackan säger, nej, han är förmyndare för den lille prinsen Våren, som kommer. Jo, Vintern för regementet. Hu, det knakar nog i er, I små."

"Ja, är det icke det jag säger", sade den minste, "almanackan är bara ett människopåfund. Den är icke lämpad efter naturen. Det skulle de fråga oss om, vi, som äro finare skapta."

Och det gick en vecka, det gick två. Skogen var svart, den frusna insjön låg så tung som bly. Molnen, ja det var icke moln, det var våta, iskalla dimmor, som hängde ned öfver landet. De stora, svarta kråkorna flögo i skockar utan skrik, det var som om allting sofve. Det gled en solstråle fram genom skogen, fram öfver sjön, och den sken som smält tenn. Snötäcket öfver fältet och uppe på höjden glimrade icke som förut, men den hvita gestalten, Vintern

själf, satt där ännu med blicken stadigt riktad mot söder. Han märkte alls icke, att snötäcket liksom sjönk ned i jorden, och att här och där en liten grässgrön fläck kom fram, och där myllrade det då med sparfvar.

"Kvivitt, kvivitt, kommer våren nu?"

"Våren", klang det fram öfver ängar och fält och genom de svartbruna skogarna, där mossan lyste friskt och grönt på trädstammarna, och i luften kom flygande söderifrån de två första storkarna. På sin rygg buro de hvart sitt lilla barn, en gosse och en flicka. De kysste jorden till hälsning och hvar de satte sina fötter, växte hvita blommor fram under snön. Hand i hand gingo de fram ttill den gamle ismannen, Vintern, lade sig vid hans bröst till en ny hälsning, och i samma stund voro de alla tre dolda och hela landskapet doldt. En tjock, våt dimma, så tätt och tung, insvepte allt. Litet därefter lättade det upp. Vinden for åstad, den kom med starka kast och jagade bort dimman, solen sken så varmt. Vintern själf var försvunnen, vårens vackra barn sutto på årets tron.

"Det kallar jag nyår", sade sparfvarna. "Nu få vi väl igen våra rättigheter och ersättning för den stränga vintern."

Hvarthän de små barnen vände sig, sköt det gröna knoppar fram på buskar och träd, där blef gräset högre, åkrarna mer och mer lifligt gröna. Och rundt omkring kastade den lilla flickan blommor. Hon hade öfverflöd af dem i sitt sköte. De tycktes myllra fram, alltid var det fullt, huru ifrig hon än var att strö ut. I sin brådska skakade hon en hel blomstersnö fram öfver äppleträden, så att de stodo i full prakt, innan träden ännu hade fått riktigt gröna blad.

Och hon klappade i händerna, och gossen klappade, och då kom det fåglar fram, man visste icke hvarifrån, och alla kvittrade och sjöngo: "Våren är kommen."

Det var härligt att se. Och mången gammal Morlilla kom utanför sin dörr i solskenet, rätade på sig, såg bort på de gula blommorna, som prunkade öfver hela ängen, alldeles som i hennes unga dagar. Världen blef ju ung igen. "Det är välsignadt härute i dag", sade hon.

Och skogen var ännu blott brungrön, knopp vid knopp, men marken börjad- grönska, såg frisk och doftande ut. Violerna stodo i en rad, och i hvarje grässtrå var det saft och kraft, det var riktigt en praktmatta att sitta på, och där satt vårens unga par och höll hvarandra i händerna och sjöng och smålog och växte mer och mer.

Ett mildt regn föll från himmelen. De märkte det icke, regndroppen och glädjetåren blef en och samma droppe. Brud och brudgum kysste hvarandra, och i samma nu slog skogens grönska ut. Då solen gick upp, voro alla skogens träd gröna.

Och hand i hand gick brudparet under det friska, hängande löfhvalfvet, där blott solljusets strålar och slagskuggorna gåfvo färgväxlingar åt det gröna. En jungfrulig renhet och en uppfriskande doft var i de fina bladen. Klar och lefvande silade bäcken mellan den silkesgröna säfven och öfver de brokiga stenarna. "Fullt upp och evigt och alltid är det och blifver", sade hela naturen. Och göken gol och lärkan slog sin drill i skyn; det var den härliga våren. Men pilen hade ännu ullvantar på sina blommor. Han är så grundligt försiktig, och det är tråkigt.

Och så gingo dagar och så gingo veckor. Värmen liksom vältrade ned. Heta luftböljor gingo genom säden, som mer och mer gulnade. Nordens hvita lotus på skogssjöarna spred sina stora, gröna blad ut öfver vattenspegeln och fiskarna sökte sin skugga därunder, och på skogens läsida, där solen brände på husväggen och ordentligt genomvärmde de utslagna rosorna, och körsbärsträden hängde fulla med saftiga, svarta och röda, nästan solheta bär, satt sommarens sköna kvinna, hon, som vi sågo som barn och som brud; och hon såg upp mot de stigande mörka molnen, som i vågformer, som berg, svartblå och tunga, lyfte sig högre och högre. Från tre sidor kommo de; mer och mer, som ett förstenadt, upp och nedvändt haf, sänkte de sig mot skogen, där allt, liksom genom ett trolleri, hade blifvit tyst. Hvarje vindpust hade lagt sig, hvarje fågel teg. Det var ett allvar, en förväntan i hela naturen. Men på vägar och stigar skyndade fram körande, ridande och gående, för att komma under tak. Då lyste det plötsligt till, som om solen bröte fram, blinkande, bländande, allt uppbrännande, och det hördes ett rullande brak. Vattnet störtade i strömmar ned. Det blef natt och det blef ljus, det blef stillhet och det blef buller. Det unga, brunfjädrade röret i mossen rörde sig i sakta böljor, skogens grenar doldes i vattendimman, mörkret kom, och ljuset kom, stillhet och buller. — Gräset och säden låg som mejadt, som bortsköljdt, som de aldrig mer skulle resa sig. Plötsligt blef regnet enskilda droppar, solen sken, och från strå till blad blänkte vattendropparna som pärlor, fåglarna sjöngo, fiskarna slogo uppe i brynet på åns vatten, myggen dansade, och ute på stenen i det salta hafsvattnet satt sommaren själf, den kraftige mannen med de fylliga lemmarna, föryngrad af det friska badet. Rundt omkring stod hela naturen som föryngrad, allt stod frodigt, kraftigt och skönt. Det var sommaren, den varma, härliga sommaren.

Och liflig och söt var den doft, som kom från det frodiga klöfverfältet. Bien surrade omkring i ljungen, och aftonhimmelen strålade som guld, ingen kyrkokupol har det så rikt, och månen sken mellan afton- och morgonrodnaden. Det var sommartid.

Och det gick dagar och det gick veckor.

Skördemännens blanka liar blixtrade på åkrarna, äppleträdets grenar böjde sig med röda och gula frukter. Himlen doftade skönt, och under hasselbuskarna, där nötterna hängde i stora klasar, hvilade man och hustru, sommaren och hans allvarsamma maka.

"Hvilken rikedom", sade hon, "se rundt om välsignelse, det känns hemtrefligt och godt, och dock, jag vet icke hvarför, längtar jag efter — hvila, lugn — jag vet icke det rätta ordet."

Nu plöja de upp allt ånyo på marken. Mer och alltid mer vilja människorna vinna. — Se storkarna komma i flockar och gå på afstånd från plogen, Egyptens fågel, som bar oss genom luften. Kommer du ihåg, när vi båda som barn kommo hitin i Nordens land? Blommor hade vi med oss, härligt solsken och gröna skogar, dem har nu vinden farit illa med, de ha blifvit bruna och mörka som söderns träd, men bära icke, som de, gyllne frukter."

"Vill du se dem?" frågade Sommaren. "Gläd dig då", och han lyftade sin arm, och skogens blad färgades med rödt och guld, det kom en färgprakt öfver hela skogen. Rosenhäcken sken med eldröda nypon, fläderbuskens grenar hängde med stora, tunga, svartbruna bär, de vilda kastanjerna föllo mogna ut af de svartgröna skalen, och inne i skogen blommade violerna för andra gången.

Men årets drottning blef mer och mer tyst, mer och mer blek. "Det blåser kallt", sade hon. "Natten har kalla dimmor. — Jag längtar efter barndomslandet."

Och hon såg storkarna flyga bort, den ene efter den andre, och hon sträckte händerna efter dem. Hon såg upp mot redena, som stodo tomma, och det växte upp i ett och annat af dem en långstjälkad kornblomma, liksom om redet blott varit till för att värna om blomman, och sparfvarna kommo ditupp.

"Pip, hvart har herrskapet tagit vägen? De ha nog icke

kunnat tåla, att det blåser på dem, och så ha de gett sig ut på landet. Lycka på resan."

Och mer och mer gula blefvo skogens blad, och löf föll på löf, höstens stormar susade, det var sent på hösten. Och på de fallna gula löfven låg årets drottning och såg med milda ögon mot den tindrande stjärnan, och hennes man stod invid henne. En vindstöt hvirflade i löfvet — det föll igen, då var hon borta, men en sommarfågel, årets siste, flög genom den kalla luften.

Och den kalla dimman kom, den isande blåsten och de mörka, långa nätterna. — Årets drott stod med snöhvitt hår, men han visste det icke själf, han trodde att det var snöflingorna som fallit ned från skyn. Ett tunt lager af snö låg utbredt öfver den gröna marken.

Och kyrkoklockorna ringde till juletid.

"Födelseklockorna ringa", sade årets drott, "snart födes det nya härskarparet; och jag får hvila, som hon, hvila i den blänkande stjärnan."

Och i den friska, gröna granskogen, där snön låg, stod julängeln och invigde de unga träden, som skulle till julfesten.

"Glädje i stugan och under de gröna grenarna", sade årets gamle drott, veckor hade åldrat honom till en snöhvit gubbe. "Det stundar till hvila för mig, årets unga par får nu krona och spira."

"Men makten är dock din", sade julängeln, "makten men icke hvilan. Låt snön ligga värmande öfver den unga säden. Lär dig fördraga det, att en annan hyllas och du dock är härskare, lär att vara glömd och dock lefva. Din frihetstimme kommer, när våren kommer."

"När kommer våren?" frågade Vintern.

"Den kommer, när storken kommer."

Och med hvita lockar och snöhvitt skägg satt Vintern iskall, gammal och böjd, men stark som vinterstormen och isens makt, högt upp på bankens snödrifvor och såg mot söder, som Vintern förut hade suttit och sett. Isen brakade, snön knarrade, skidlöparne svängde sig på blanka sjöar, och korpar och kråkor togo sig bra ut på den hvita marken. Vinden rörde sig icke. Och i den stilla luften knöt Vintern händerna, och isen blef aintjock.

Då kommo sparfvarna åter från staden och frågade: "Hvem är den gamle mannen där borta?" Och korpen satt där åter, eller en son till honom, hvilket kan vara detsamma, och sade: "Det är vintern, den gamle mannen från i fjor. Han är icke död, som almanackan säger, utan förmyndare för våren, som kommer."

"När våren kommer", sade sparfvarna, "få vi ett bättre regemente. Det gamla dugde icke."

Och i stilla tankar nickade Vintern till den bladlösa, svarta skogen, där hvarje träd visade grenens härliga form och böjning. Och under vintersömnen sänkte sig mot skyarna iskalla dimmor, — härskaren drömde om sin ungdoms och mandoms tid, och i dagningen stod hela skogen härlig med rimfrost, det var vinterns sommardröm. Solskenet dref rimfrosten från grenarna.

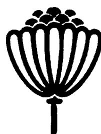
"När kommer våren?" frågade sparfvarna.

"Våren", ljöd det som ett eko från snöbankarna. Och solen sken mer och mer varmt. Snön smälte, fåglarna kvittrade: "Våren kommer."

Och högt genom luften kom den första storken, den andre följde efter. Ett vackert barn satt på ryggen af hvarje och de sänkte sig ned på den bara marken, och de kysste jorden, och de kysste den gamle, tyste mannen, och som Moses på berget försvann han, buren af molndimman.

Årets historia var slut.

"Det är mycket riktigt", sade sparfvarna, "och det är också skönt, men det är icke efter almanackan, och därför är det galet."

Till Philos.

Af

Ludvig.

O, huru långsamt nattens timmar skrida
för dig, som ensam med din smärta står.
Kom du i världen endast för att lida
och för att känna svedan af de sår,
som hjärtat gömmer och som ständigt blöda,
har lifvet ej en stråle ljus för dig,
och måste du hvart hopp, som födes, döda
och under bördan digna på din stig?

Ditt inre väsen är så sönderrifvet,
fast du det döljer för en annans blick,
du dömes lycklig, mycket är dig gifvet,
som mången annan på sin lott ej fick,
du öfver mängden står och måste bära
din panna upprätt, och du tyckes glad,
fast dolda kval din bästa kraft förtära,
och svar ej får den bön du oftast bad.

Din röst till andra kanske måste bära
den tröst, den frid din egen själ ej fann,
och kanske stod du själf förtviflan nära,
då lugn och stillhet du åt andra vann.
Så grymt ett gyckel dig då lifvet tycktes,
och än en spillra af en helig tro
af nattlig hand ut ur ditt inre rycktes,
och mörka skuggor togo där sitt bo.

Du stått med frågor inför allt och alla,
för himmel, helvete och lif och jord,
för det som andra axiomer kalla,
och inför det som kallas Herrens ord.

Du såg dig om, och den, som stod dig närmast,
dig endast mötte med en iskall blick,
fast vid dig bunden kanske hon var fjärmast,
och stöd du fann ej, ingen tröst du fick,

Du upp dig reste, ville spränga banden,
du hvarje boja ville kasta af,
men snart förlamad sänktes åter handen
och hvad du varit, var du än, — en slaf.
Du vågade ej trotsa världens domar,
ej bryta väg, där väg man ängsligt stängt
med gammal fördoms genommurkna bommar,
och så dig själf du i dig själf fördränkt.

Du bytte gärna lott med lazzaronen,
som, höljd i trasor, skämta kan och le,
hvad bryr väl han sig om den goda tonen,
för guld sin *frihet* ej han bort vill ge,
men du skall tvingas i ditt häkte stanna
och där förtvina och du där skall dö,
sen öfver stoftet ljuda fraser granna,
och till din graf man går att rosor strö.

Ock dock, min bror, när allt det falska faller,
och själens glöd i låga klar slår ut,
allt hvad vi lidit bakom starka galler,
en härlig vinning kanske blir till slut.
Här bo blott skuggor, där det sanna, höga
och rena väsen, som oss rätt förstår,
där skymmer icke dimma skymma mer vårt öga,
och hjärta jublande mot hjärta slår.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXII. Dammviskor!

Denna uppenbarelse tillhör mera den förflutna än den närvarande tiden och likväl är den icke just så sällsynt i våra städer. Det är dock förnämligast i större handelsbodar och kontor, som dammviskeförsäljaren söker att göra affär. Nog kommer han också en och annan gång hem till de större husen, men det är blott då afsättningen nere i staden är skral. Vanligtvis är det gossar och unga män, som sköta denna rörelse. De äro tämligen snygga och iakttaga nästan alltid ett oklanderligt uppförande. Utan tvifvel står detta i sammanhang med de kunder de besöka. Utan ett städadt yttre skulle man ej lyckas. Men envisa äro dessa dammviskeförsäljare och hafva de väl kommit in, så går det i allmänhet ej att blifva af med dem, förrän man köpt något af dem. De veta att på allt upptänkligt vis berömma sina varor, och att dessa äro alldeles nödvändiga, det göra de äfven klart på det mest tydliga sätt, förutsatt nämligen att det finns något i rummet att damma. Innan denna egendomliga affärsman slutat sina anföranden, har han också oftast lyckats att göra köparen intresserad om ej på annat sätt så genom att förtreta med den mängd fantastiska figurer, han i hast hunnit rita i dammet på pianot, byrån eller till och med på skrifbordet. Man ser ju tydligen, att man måste hafva en af hans viskor och så köper man en, om ej för annat, så för att blifva af med den envise.

Dessa viskförsäljare äro vanligen yngre judar, hvilka också veta att spara de inbringade slantarna. Dessa kanske också omsättas så väl, att ägaren en vacker dag blir en riktig köpman, som för de förra kunderna kan blifva en ganska farlig medtäflare.

Hur ljuft i dagens första timma
att först af allt Guds frid förnimma!
Att möta först af allt hans öga,
som blickar ned ifrån det höga!
Att innan jordens bröd oss nära,
få styrkas af Guds ord, det kära!
Att innan världens röster störa,
få böja till Guds röst sitt öra;
och innan andra stämmor tala,
få lyss till hans, som kan hugsvala;
och slutas först uti hans armar,
som öfver barnet sig förbarmar!

GUSTAF IV ADOLF I HEIDELBERG.

För Ungdomsvännen af Amandus Johnson.

"Gustaf" är det ärorikaste såväl som det ärelösaste namnet bland konungarna i svenska historien. Gustaf II och Gustaf IV! Hvilken kontrast! Det är väl ingen af Ungdomsvännens läsare, som ej åtminstone hört talas om Gustaf IV och den förlust som genom honom tillfogades Sverige. Svensken är oftast saktfärdig. Om det brinner i husknuten, så hinner byggnaden vanligtvis att brinna ned till hälften, innan han räknat ut huru han skall få vatten på elden. Så var förhållandet i Sverige 1809. Det brann i alla knutar af Sverige, och det hade brunnit i ett helt år. Men till slut vaknade Sveriges folk, och den arme konungen, som åtminstone i en mening var skuld till allt detta elände, blef afsatt. Han måste då lämna Sverige och i landsflykt irra omkring bland främmande folk i många år.

En dåtida tysk författare har lämnat en intressant beskrifning på ett möte med den afsatte konungen, och troligen har ingen af Ungdomsvännens läsare förr sett detta i tryck. Författaren i fråga är Carl Postl, eller Sealsfield, som han också kallas. Denne författare föddes i Poppitz i Österrike den 3 mars 1793, genomgick ett gymnasium och sedermera universitetet i Prag. Efter slutade studier blef

Postl munk och präst, men fann klosterlifvet alltför enformigt och flydde till Amerika på hösten 1823. Han besökte Europa flera gånger och gjorde vidlyftiga resor i Amerika. Af hans bref framgår, att han varit i Missouri, Ohio, Illinois, och möjligen äfven Minnesota.* Han bodde en tid i Philadelphia och Kittanning. Den senare delen af sitt lif tillbragte han i Europa och dog där 1864. Af hans många skrifter kunna nämnas: "Der Legitime und die Republikaner", "Das Kajutenhuch", "Suden und Norden" m. fl.

Det andra arbete, som han skref, var "Österrike, som det är", (1828). Af denna bok lär för närvarande finnas endast två exemplar, ett i biblioteket i Philadelphia och ett i Britiska Muséet i London.** Den blef öfversatt till svenska†, men om några exemplar af denna öfversättning äro bevarade eller ej, känna vi icke till. Den ofvanstående beskrifningen på ett möte med Gustaf IV förekommer i slutet på "Österrike, som det är" och utgör en not till 15 sidan. Citatet äger historiskt intresse och möjligen äfven historiskt värde. "När jag reste genom Heidelberg", säger Sealsfield, "tog den olycklige ex-konungen af Sverige, grefve Gustafson, in på samma hotell, där jag stannade. Han kom direkt från postvagnen och gick in i Posthofs matsal. Sin *portmanteau* hade han under armen, var simpelt klädd, nästan fattigt, och utan tjänare. Rummet var uppfylldt af passagerare och studenter. Samtalet, som fördes, var lifligt om ej högljudt. Men så fort som ex-konungen inkom, uppstod en djup och respektfull tystnad. Studenterna slutade att röka; och den, som hade sin plats vid öfre änden af bordet, steg upp och lämnade rum åt den bemärkte gästen. Värden kom upp till honom och frågade honom, om han ej skulle tycka om att få höra en del musikanter spela, som just kommo in. Han uttryckte sin önskan att så måtte ske; men de (musikanterna) fingo ej hälsa på honom på grund af de vanligen därmed förenade små komplimangerna med thy utgifter; ty det var allmänt kändt, att han var ganska fattig och hade måst pantsätta sin portmanteau i Basel. Där fanns dock ej ett uttryck af hån, ej det minsta tecken till förakt gent emot den afsatte monarken, så utblottad på allt han än var. A andra sidan var djup respekt målad på allas anleten. — — — Jag kunde ej afhålla mig från att uttrycka min belåtenhet med detta deras uppförande till en af de närvarande, en student med ett förnämt och ståtligt utseende. — — — "Min herre", sade han allvarsamt, "vi skulle ej visa så mycken respekt mot kejsaren af Österrike; men grefve Gustafson är olycklig, och", tillade han, höjande rösten uttrycksfullt, "ve den usling, som tillökar den förtrycktes börda!" Af detta framgår, att Gustaf IV efter sin afsättning ej var alldeles utan vänner, och att hans lif i landsflykt ej var alltigenom mörkt och glädjelöst.

* Af hans bref kan ej med säkerhet afgöras, huruvida han besökte Minnesota, men det är ganska troligt.

** Se A. B. Fausts "Der Dichter Beider Hemisphären", sid. 60.

† Se Kertbeny, "Erinnerungen an Charles Sealsfield", sid. 20.

FRÅN DEN SVENSKA SKOLUNGDOMENS TÄFLINGSSKJUTNING I STOCKHOLM

Den 20 September 1905.

Vi äro här i tillfälle att för vår svensk-amerikanska ungdom framställa några bilder från det nutida unga Sveriges idrotts- och vapenöfningar. Både beskrifningen och bilderna skola helt säkert väcka intresse och glädje hos UNGDOMSVÄNNENS läsare, helst som de bära vittne om att fosterlandskärleken och den svenska kraften ej äro stadda på retur, utan fast hellre äro i stadig tillväxt och utveckling.

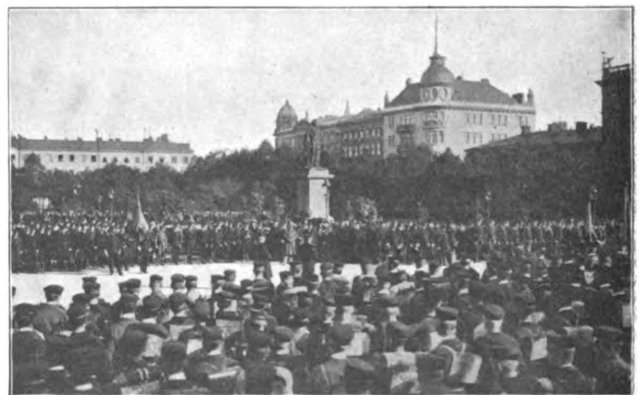
Herr F—g skrifver om saken:

"Lätta dunstdimmor dansa ringdans bland de höga popplarnas kronor i den tidiga höstmorgonen omkring Carl XIII-statyn i Kungsträdgården. De gulnade löfven svänga sig i piruetter utefter sandgångarna, och solljuset förhöjer purpurskiftningarna i de rörliga löfhögarna. Så höres trumljud från fjärran. Trumslagen komma allt närmare. Inom några minuter till och hela torget vimlar af myllrande folkskaror, som sluta ring kring det unga Sverige, som i dag håller korum — leker militär. Men bakom leken skymta allvarskänslorna fram. Sveriges hela skolungdom håller korum. Det banar sig fram någonting underligt i bröstet, då man låter blicken glida utefter de olika kårernas leder.

Matta, blågula fanor fladdra emellan de unga, käcka gossansiktena. Det ligger patriotisk glöd i gossarnas ögon. De utgöra det unga framtida Sverige.

"Virtanen" beskrifver: "Där är den reslige, spänstige, smärte gymnasisten, gentlemannalik och säker, där femklassaren, som ännu går i kortbyxor och har bekymmer om sin krage och sin blus, där folkskolgossarna med sin lärare, där Kraftska skolan med dess lilla käcka musikkår. Hedersplatserna intagas af landsortsläroverkens små kontingenter — där stå de duktiga Skara-pojkarna i sina blå mössor, där göteborgarna i de nya, klädsamma uniformerna, där skymta Linköpings välkända, myndigt utbredda silfvermärken öfver de blänkande skärmarna, där Gefle firmaaktiga "G". — Det är hälsa öfver alla gestalter, lif i alla ögon lest i luften, fanfarer och sång. Det är Sverige i smått. Det är framtiden i morgonfriskhet och morgondagg.

Taktfast och säkert, lugnt och utan all brådskande beskäftighet formeras fyrkant i södra delen af parken, mellan den siste Holstein Gottorparen i brons och fontänen. Några små trumslagarpojkar slå en hvirfvel, det kommenderas "Gif akt — korum — lediga", och "Vår Gud är oss en väldig borg" uppstämmes. Sången låter i början högst försagd, men blir säkrare för hvarje rad, och "likväl vi oss ej frukte" klingar fulltonigt och tryggt. Gripna lyssna de

KORUM I KUNGSTRÄDGÅRDEN.

tusentals åhörare, som bilda mur kring hela "trädgården", till den gamla koralen. Och framför den säkra kolonnen står regementspastorn med obetäckt hufvud och lockar fladdrande för vinden, han håller bön för Sveriges land, — för Sveriges unga som gamla, för Sveriges regering och konung, och talar om den fosterländska plikten, om den trohet, som landet behöfver kanske mer än någonsin förut af sina söner, och nedkallar Guds frid och välsignelse öfver alla. Ny fylles luften af ungdomsfriska röster, som sjunga — — äro alltid väl till mods, fast vi våge gods och ära, lif och allt, ske blott som Gud befallt! Därpå ljungar det öfver blomsterskimrande rabatter, öfver glittrande Norrströms-vågor till den gamla kungaborgen på andra sidan vattnet lefverop för kung och fosterland. Gossarnas — den svenska skolungdomens korum lossnade på hjärterötter, och patriotismen fick sig en riktig förlustelsestund.

På tal om detta korum kommer jag att tänka på en af dagarnas tillfällighetspoeter — Bernhard Risberg — som riktat oss med följande patriotiskt vackra dagspoem.

Gult och Blått.

Gamla, dyrkade svenska färger,
vajen på nytt öfver älskadt bo,
ädla symboler af svenska lynnet,
strålande kraft och svärmande tro.

Gyllne solen och gyllne åkern
gett oss den skapande kraftens symbol,
himlens azur och åkerns blåklint
bilden af ståndaktig tro på ett mål.

Gamla, dyrkade svenska färger,
ofta I svajat, när svensken gått
vida att visa sin styrka för världen,
visa sin svärmiska trohet blott.

Äga vi än vår kraft och vårt sinne,
höga flykt, o vajen då än,
gamla, dyrkade svenska färger,
rena som förr öfver svenska män!

* * *

En af de unga deltagarna, hr Ernst O—n, som själf vid dylika tillfällen eröfrat pris, skrifver i privat bref följande:

SKYTTAR FRÅN SKARA LÄROVERK.
Den på knä eröfrade första priset.

"Samlingen skedde i Kungsträdgården kl. 8 f. m. De respektiva skolorna kommo dittågande med fladdrande fanor, och nästan hvarje hade en musikkår i spetsen. Efter korum, hvarvid bön hållits af hofpredikant Åhfeldt, tågade de olika afdelningarna genom Arsenals- och Kungsträdgårdsgatorna, Strandvägen och Torstensonsgatan ut till Ladugårdsgärdet. Öfverallt längs trottoarerna stodo täta åskådarmassor, hvilka betraktade de unga skyttarna både med förvåning och nyfikenhet. Ute på Ladugårdsgärdet hölls förbimarsch för general Rappe, hvilken därefter red utefter lederna och hälsade gossarna, mottagen af ljudliga: "Goddag, general!" sedan han sagt sitt: "Goddag, kamrater!"

Därefter vidtogo skjutningarna, och dessa fortgingo till kl. 4 e. m., då prisutdelningen förrättades af generalen. Sedan tågade skaran åter till staden, men ej i samlad kolonn, utan hvar skolafdelning för sig.

Dessa årligen återkommande skjuttäflingar, till hvilka alla, eller åtminstone de flesta, fullständiga läroverk i Sverige sända sina representanter, åtnjuta stor popularitet öfver hela landet. Som pris utdelades bland andra värdefulla föremål äfven ett 30-tal Mauser-gevär, af hvilka konungen skänkt ett."

HARPOSPELAREN OCH BARNET.

För Ungdomsvännen af Carl Fredholm.

Kom vackra barn, fast ej jag vet ditt namn,
en stund att hvila i den gamles famn.
Kom, låt den sena, låt den gråa höst
den unga våren sluta till sitt bröst.

Jag vandrat har med harpan på min arm
igenom land, där solen bränner varm,
och genom bygder, där bland is och snö
till mognad hinner knappt ett enda frö.

Jag mycket sett af både fröjd och ve,
ja, mycket, tror jag, som ej du får se.
Sett kojans fattigdom, palatsets prakt
och blickat in i mänskohjärtats schakt.

Och nu, när du så fagert mot mig ler,
af rika löften jag en värld ju ser.
Din hela framtid för dig bredes ut,
men du skall dyrt få köpa hvar minut.

Du drömma skall och längta mången gång
och tiden kanske synas något lång,
dock, det är bara själens rikedom,
som så slår ut uti sin skönsta blom.

En eld där tändas skall uti din barm,
med glans så underfull och glöd så varm,
och hoppet blåsa skall uti sitt horn
och trolla fram ett slott med gyllne torn.

Men morgonrodna'n, som förtjust din syn,
flyr bort när solen träder fram i skyn.
Där höjden var där blir kanske en dal,
och högsta lyckan köpes blott med kval.

Ack, lifvet är en dunkel gåta ju,
och du förstår dess hemlighet ej nu.
Men hvarje fråga får sitt svar en dag
och himlens vilja blott är jordens lag.

KOSMOS-BREF.

För Ungdomsvännen af K. G.

För några dagar sedan erhöll jag från fröken O. van Ommeren i Panamaribo en del små skildringar från Betesda, ett hem för spetälska i nederländska Guiana. Ett utdrag i öfversättning meddelas i nedanstående rader. Mitt varma intresse för inrättningar af dylik art har föranledt mig sedan en längre tid tillbaka att "grubbla" öfver huruvida inte något dylikt skulle kunna åstadkommas äfven bland oss. Med detta hopp för ögonen har jag tagit mig friheten i slutet af denna artikel med några få ord antyda på hvad sätt jag tror saken skulle kunna realiseras. Än vidare hoppas jag längre fram få orda härom. UNGDOMSVÄNNEN blir ett godt språkrör — och en gång, förr eller senare, skall saken vinna gehör, ty den *måste* segra.

VIII. Från Surinam, Sydamerika.

"*Ett hem för spetälska*, hör man bara på!" Så talade otron och betraktade med hån och förakt protestanternas görande och låtande i Surinam. "Endast den starka, eniga romersk-katolska kyrkan med sina omätliga rikedomar och skaror af hängifna präster och nunnor är i stånd att börja och fortsätta ett sådant verk — aldrig protestanterna." Otron log, ett till hälften medlidsamt, till hälften vredgadt leende.

Men under tiden utförde kärleken sitt verk fjärran från stadens hank och stör, långt bort i den djupa vildskogen. För yxans slag vacklade urskogens barn och störtade brakande till marken. Kärleken kallade sol och vind till hjälp, och det stillastående vattnet i kärren torkade upp. Kärleken tog elden i sin tjänst, och lågorna sväfvade fladdrande upp mot himlahvalfvet. Brakande, hväsande, prasslande vältrade sig eldtungorna öfver marken.

Och när aftonen kom och den silfverhvita stjärnehären drog fram på himlahvalfvet, då fattade kärleken pennan och sammanknöt allt fastare det band, som förenar med hvarandra människohjärtan på denna och andra sidan hafvet. Och nattvinden hviskade en saga om gammal kärlek och tro, och öfver vågorna strålade korsets stjärnbild, ett tecken till Guds nåd och barmhärtighet.

Den lilla förhuggningen är svedjad. Djupt inne i urskogens mörker har kärleken med den råa styrkans och himlens hjälp vunnit seger öfver jättarna i den tropiska växtvärlden. Från den blåa himlen strålar Guds sol så vänligt ned öfver en jämn mark, på hvilken för icke länge sedan den djupa skogen stått. Vänliga strålar tränga äfven in genom fönstret på det första sjukhuset borta vid skogskanten.

"Kärlek", säger Otron, "kärlek, hvartill lönar väl detta arbete? Du röjer skog, bygger hus, och fastän blott *ett*, vet du likväl ej, hvem som skall bebo detsamma."

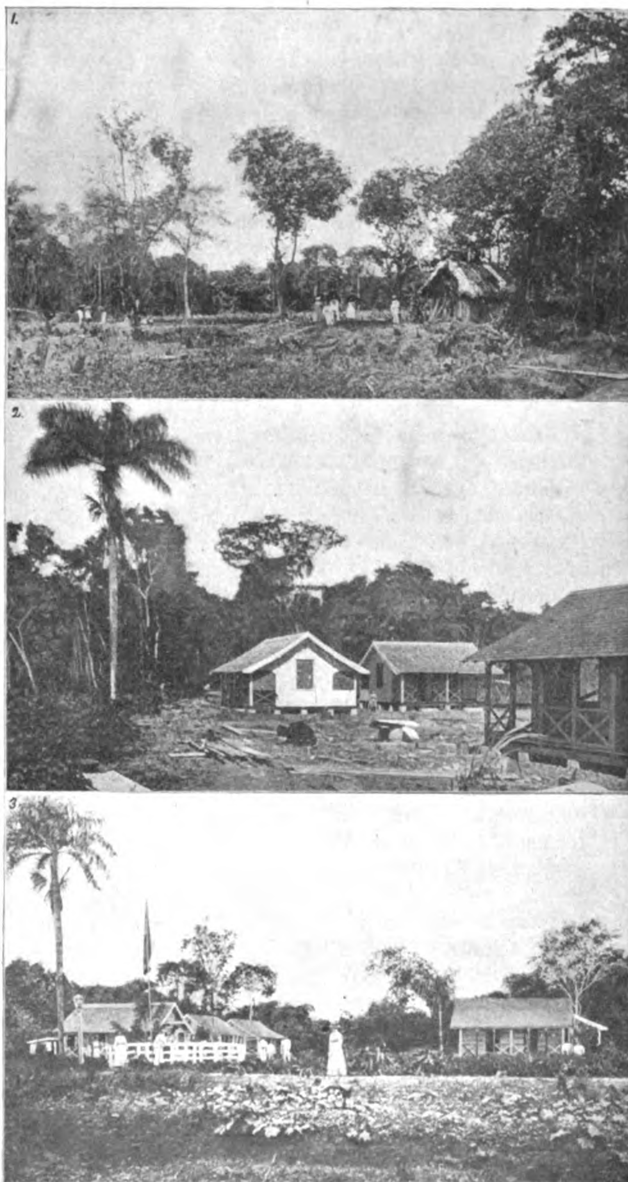
Såsom svar på Otrons hån byggde kärleken ännu ett hus, och ännu ett, ty kärleken visste, att för hvarje hammarslag vunnos hjärtan för arbetet.

Genom Nederländernas städer och byar, genom Tysklands häraden drogo Guds sändebud fram. De trädde in i de rikas palats, de vände sig till de mäktiga på denna jord, men gingo ej heller förbi de fattigas hyddor.

Allt detta visste kärleken, därför byggde den — och allt starkare blef ljudet af hammarens slag i skogen. Och kärleken byggde icke förgäfves. "Låt mig vara den förste, banbrytaren, så att det sedan äfven kan vara andra till välsignelse!" Så sade den blinde Louis Kampf. Han trodde på Betesdas framtid. Men endast genom kamp och strid kan tron tillkämpa sig fullkomlig seger. Detta är en af grundlagarna i Guds rike.

I den lilla bostaden vid skogsbrynet bodde Kampf länge ensam under sin sköterskas trogna omvårdnad. Kärleken vek icke från den sjuke mannens sida, men det dröjde länge, innan en annan sjuk och sedan en tredje begärde och fick tillåtelse att intagas i Betesda. Denna ensamhet och väntan föreföll ofta den stackars mannen ganska svår, men om han någon gång var böjd att tappa modet, räckte kärleken honom handen och tillhviskade honom ett *Hvarför tviflar du?*

Sakta, men säkert tillväxte den lilla Bethesda-församlingen; man slöt sig nära intill hvarandra, man var glad i hoppet, tålig i bedröfvelsen.

BILDER FRÅN BETESDA:
1. PLATSENS UTSEENDE EFTER RÖDJNINGEN. 2. DE FÖRSTA BONINGSHUSEN. 3. BETESDA VÄXER.

"Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade; här skolen I finna ro för edra själar." Så talade kärleken och byggde en kyrka, hvars tornspira liksom en uppåt riktad hand pekar mot himmelen. Klockklang kallar Betesda-församlingen till Herrens helgedom. Här höja de, som äro i behof af tröst, sina hjärtan och händer upp till bergen, hvarifrån hjälpen kommer, upp till kärlekens Gud. Här visar kärleken hän till den gode trogne herden, som löper efter det förlorade fåret, kallar det vid namn och bär det hem på sina axlar. Här visar kärleken uppåt och leder med älskande hand de trötta och betungade på den smala väg, som förer till himlen. Här helar kärleken de sår, som synd och värld tillfogat, och lägger på de lidandes läppar den förtröstansfulla sången: "Jesus, som min själ har kär!"

Känner du tonernas makt? Sedan skapelsens dagar behärskar den människan och lyfter henne upp till en högre sfär. Äfven med tonkonsten har kärleken ingått förbund och bär på sångens vingar mäniskan uppåt till hennes Gud, tröstar den sorgsne i lidandet, behåller honom i tron, då tvifvel ansätta honom.

I och omkring det med palmblad öfvertäckta tältet på kyrkobacken lyssnar den lilla församlingen af sjuka andaktsfullt till sångarnas prestationer. Missionärerna och deras fruar utgöra sångkören. Än sakta hviskande, än mäktigt brusande som bergströmmen väller sången fram och fyller åhörarnas hjärtan med växlande känslor — och t. o. m. fåglarna tiga andäktigt stilla.

Kören stämmer upp; sången brusar stark och fulltonig öfver denna lidandets och jämmerns hemvist långt bort genom skogen, och ekot svarar jublande: "Gud är min sång!" "O, min Gud, min själ är bedröfvad i mig!" dallrar sakta ett solo, så stilla som en bön. Och när aftonens skuggor tillkännagifva den annalkande natten, stämmes hvarje sinne till andakt, då den högtidliga psalmen ljuder: "Helig, helig, helig är Herren Gud!" Dessa konserter utgöra ett lyckligt afbrott för de stackars sjuka i deras enformiga lif.

O, dessa långa dagar, dessa kvalfyllda nätter, då smärtorna förjaga sömnen och de kväljande tankarna skoningslöst martera. En gång hade de lyckligare dagar; men dessa solskensdagar höra till det förgångna. De glada stunderna i vänners sällskap komma aldrig mera tillbaka. Med grym hand har sjukdomen omintetgjort lifvets skönaste planer och förhoppningar. "Obotligt sjuk!"

Ja, hur ofta hafva de ej fått höra dessa ord — och nu vandra de ensamma sin väg, utstötta från människor, fruktade, afskydda och föraktade.

"För oss finnes intet hem, ingen lycka; mörk och öde ligger vår framtid" — men kärleken hörde det förtviflans skri, som höjdes af de arma olyckliga. För dem var ju Betesda byggdt. Betesda skulle bereda de hemlösa ett hem, här skulle frid återvinnas för det oroliga hjärtat.

"Låt äfven barnen komma till mig", säger kärleken i Herrens namn — och så tager Betesda på sig faders- och modersomsorger. Glädjen återvänder i små sorgsna barnahjärtan, och ledda af kärlekens hand vandra barnen, stora såväl som små, framåt på den långa lidandesvägen, såsom de sorgsna, men dock alltid glada."

Det är rent af underbart att se, hvilket inflytande lifvet i Betesda förmår utöfva på barnen. Det bästa exempel därpå är kanske en liten gosse vid namn Kristian. Innan han kom till anstalten, brukade han stjäla, ljuga och äta tvål, men när han varit någon tid vid Betesda, gaf han sitt hjärta åt Herren Jesus och blef ett lyckligt litet barn. En gång gaf en snäll dam honom ett 25 cents-stycke; genast lämnade han det till systern, sägande: "Göm det för mig, syster; när jag blir stor, skall jag själf bygga mig ett hus." Han var ännu alldeles omedveten om den förfärliga sjukdom han hade. Hvad den hade förändrat honom på ett år! Andra spetälska kommo, och Kristian, som var den yngste, blef tvungen att lämna sitt lilla rum och bo tillsammans med en annan, en gammal spetälsk man. Denne dog emellertid snart, och en pojke blef tillsagd att flytta in i stället. Man kan föreställa sig, huru glad lille Kristian blef öfver hoppet att få en lekkamrat. Denne kom, men han var en stor, lång pojke på 17 år, som inte alls ville leka med Kristian. Kristian gick till systrarna och sade: "Ni har bedragit mig, det är ju inte alls en 'gosse' som har kommit." Kristian måste nu byta om rum igen, och som intet annat fanns ledigt, fick han flytta in till en gammal spetälsk, som haft sjukdomen i 46 år och hvilken Kristian tyckte mycket om. Men han blef aldrig igen samma lilla lyckliga barn som förut. Det såg ut, som om han kommit till medvetande om att han led af en sjukdom, från hvilken han aldrig

BILDER FRÅN BETESDA:
4. KYRKAN INVIGES. 5. MISSIONÄRERNA KONSERTERA.
6. SYSTERHUS.

kunde blifva frisk. Tårarna kommo lätt i ögonen, när man ställde någon fråga till honom, och när systrarna uppmuntrade honom, brukade han säga: "O, se på min kropp, den blir värre och värre." För någon tid sedan var han mycket sjuk, han led förskräckligt, och hans kropp var full med vatten. En af systrarna ville för att glädja honom hänga upp en tafla nära hans säng, men Kristian sade: "Gör er inte så mycket besvär, syster, jag får icke stanna så mycket längre i Betesda."

Nattens skuggor breda sig öfver Betesda. Nattlampan kastar sitt matta sken kring det lilla rummet, där en syster just har börjat nattjänsten. Ensam på vakt i den mörka natten! — Nej, icke ensam! Se, den som henne bevarar, han sofver och slumrar icke. Från sitt vakttorn skådar kärlekens tjänarinna ned öfver Betesda, där de mörka konturerna af de små husen afteckna sig mot natthimlen. Lågan fladdrar af och an för vinden; i skogen skriar dödsfågeln; klockan förkunnar midnatt. —

Ett sakta skri! Det kommer från ett litet hus, genom hvars fönster ett dämpadt ljus strömmar.

Det sjuka barnet har vaknat upp ur svåra feberdrömmar, men genast står systern vid dess läger.

"O, syster, hvad natten är hemsk."

"Frukta dig icke, ty jag är när dig!" Och kärleksfullt fuktar hon den febersjukes läppar och svalkar hans brännande panna.

Båda stå de under Guds beskydd. — Åter blir det tyst i sjukrummet. Barnet sofver, och äfven sköterskans ögon vilja sluta sig.

"O, kärlek, håll du mig vaken!" Men när morgonen gryr och morgonrodnaden färgar himlen i öster, säger kärleken till sin tjänarinna: "Din Gud i himlen håller vakt med dig!"

* * *

"De ynglingar varda trötta och de karske män falla, men de som vänta efter Herren, de skola få ny kraft, så att de uppfara med vingar såsom örnar, de skola löpa och icke förtröttas, de skola vandra och icke uppgifvas." Det var detta gamla Guds ord, med hvilket missionären tilltalade Betesdas första konfirmander. Lifvets höst har redan inbrutit för de båda män, som synas på en af våra bilder. De hoppas och vänta icke något mera af detta lifvet. De bygga ej några luftslott, de uppgöra ej några framtidsplaner. Liksom örnen, som svingar sig högt öfver jordens grus upp emot solen, så svinga sig deras själar upp till Gud, och med fröjd stämma de in i psalmen:

"Min själ går fri ur dödens dal,
där bojan man begrafver.
I himlen bland de trognas tal
umgängelse hon hafver.
Säll den, som är i Herrens hand.
Säll den, som hem till fridens land
från lifvets stormar hunnit.

* * *

"Stilla natt, heliga natt", så klingar sången kring hela jordens rund. "Stilla natt, heliga natt" susar det genom Betesdas tysta skogar, där kärleken uppslog ett barmhärtighetens tjäll. Det är som om i den högtidliga natten änglar sväfvade ned från himlen för att förkunna budskapet om den glädje, som hela världen vederfaras skall. Betesdas lilla kyrka strålar i ett haf af ljus, och glädjen återspeglas i de stackars sjukas anleten. Samlad kring julgranen lyssnar de spetälskas församling till förkunnandet af julens glada budskap, och månget öga tåras därvid. "Barn af *samme Fader*" ljuder det jublande genom byggnaden, och på vindens vingar bäras tonerna bort till fjärran strand, där ännu mörker betäcker jorden och folken vandra i dödens ängd och skugga. Och när de sista tonerna förklingat, återvänder den lidande skaran för att hvila och njuta friden i trefna hyddor.

"God natt", säger systern vänligt. Men kärleken blickar uppåt. Hör, hör änglarösterna! "Frid på jorden, till människorna ett godt behag!"

* * *

Betesda med sina rader af små nätta, hvita hyddor och blomsterträdgårdar, hvars skötsel utgör de spetälskas förtjusning, är så inbjudande och ser så hemtrefligt ut, att många äro angelägna om att blifva intagna där.

Det är nästan omöjligt för oss, som få njuta af lifvets alla fröjder, att fullkomligt fatta, hvad Betesda är för de stackars spetälska. Fastän deras lidande trotsar all beskrifning, kunna de där vara lyckliga och nöjda. Betesdahemmet är en outsäglig välsignelse för dem. *Där* äro de älskade på grund af sitt lidande, *där* få de höra om lifvet efter detta, då hvarken tårar eller elände mer skall vara, *där* röna de sympati, uppmuntran och omvårdnad.

F. n. finnes vid Betesda 16 spetälska, och ännu flera hafva bedt att få komma, men vi kunna icke taga emot dem, förrän ännu ett hus är byggdt, och f. n. sakna vi medel därtill. För något öfver ett år sedan erhöllo vi från Förenta staterna en ganska betydlig penningsumma, hvilken pastor och fru Weiss hopsamlat där under en föreläsningstur; men ack, huru långt förslår det. Vår lilla koloni växer dock för hvarje månad, och den ena byggnaden efter den andra reser sig inne i skogen.

Betesda är en uteslutande protestantisk koloni. Det grundlades år 1899 af de förenade protestantiska kyrkorna i Surinam och står nu under uppsikt af pastor H. T. Weiss, hvilken liksom hans hängifna hustru ägnar sitt lif åt dessa stackars olyckligas tjänst. Betesda är en liten nätt by, med små trähus, byggda på pålar på någon höjd från marken och tillgängliga medelst trappor. Hvarje hus har också en liten täckt veranda.

Har ni någonsin besökt en anstalt för spetälska? — Låt mig omtala ett besök i det romersk-katolska sjukhuset för spetälska i Corcorite. Vi trädde in genom porten till en stor trädgård. En vaktmästare lämnade oss ett kort, på hvilket stod en anhållan om att inga gåfvor skulle gifvas åt patienterna; men om vi i vårt varma intresse skulle vilja gifva något till föreståndarskan i och för arbetets befrämjande, stode det oss fritt att göra så.

Föreståndarskan och en hjälpsyster, klädda i sina bruna dräkter med hvita slag, hälsade vänligt på oss, men utan att räcka oss handen. De frågade oss på bruten engelska med fransk accent, om vi önskade bese institutionen. Vi bejakade deras fråga och fördes in i kvinnornas enskilda byggnad.

Hvilket elände mötte ej vår anblick!

Kvinnor med svullna ansikten — andra utan fingrar eller med halfva fötter. Alla tycktes vara förtviflade och kröpo ned vid sidan af sina sängar, föredragande en sådan ställning framför sittande.

Aldrig hade vi bevittnat något dylikt. En kvinna hade varit där i trettioett år. Attioen kvinnor funnos f. n. på anstalten.

Vi gingo därefter in i flickornas afdelning, där f. n. sjutton unga flickor befinna sig. Det är en förskräcklig tanke, att dessa unga varelser aldrig i lifvet skola få lämna anstalten. En liten flicka, hvars moder dog af spetälska, fördes dit för en månads tid sedan. Hon var blott åtta år gammal, ett gladt, vackert barn, men med spetälskans hvita märken på händerna och ansiktet.

Vi besökte äfven gossarnas afdelning. Här funnos trettioen små stackare med vanställda händer och fötter —

med halfva näsan eller örat borta. En af de små gossarna ropade just som vi gingo förbi: "O, moder, det gör så ondt." En annan höll på att plocka ut ett af benen från sin hand. I männens afdelning funnos vid tillfället ett hundra nittio en patienter.

Vi vandrade omkring på den rymliga gårdsplanen och mötte därvid några spetälska, sågo några kvinnor sitta i dörröppningarna, sysselsatta med att skala potatis. En gammal man höll på att koka någonting på en liten spis ute på planen. Systern sade: "Vi låta dem underhålla och roa sig så mycket som möjligt; på så sätt känna de sig lyckligare."

Men vi kunde icke undgå att tänka, att om dessa människor hade enskilda rum, hade något som de kunde kalla sitt eget, skulle de känna sig mycket mera nöjda med sin ställning.

Och detta är hvad man försöker åstadkomma med Betesda. Pastorskan Weiss söker dessutom alltid tänka ut något som kan bidraga till de sjukas komfort och glädje. Utom det, att hon har hela hushållet om hand, finner hon alltid tid att på ett eller annat angenämt sätt öfverraska de stackars spetälska. Vid jul och andra högtider, särskildt vid födelsedagar, beredas angenäma öfverraskningar för alla; den vanligaste födelsedagsgåfvan till hvarje spetälsk är en tårta, som hon själf bakat.

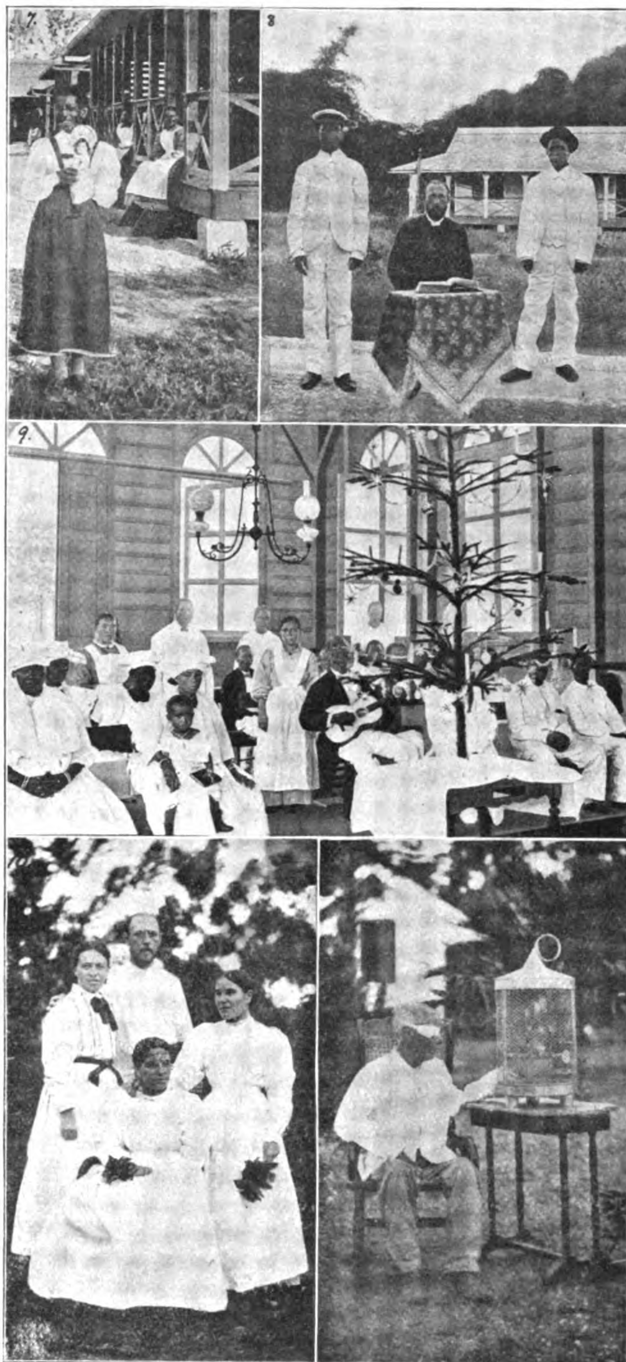
* * *

Det är i sanning en utomordentlig självuppoffring af dem, som på detta eller liknande sätt använda de krafter Herren förlänat dem. Hvilken rik lön hafva icke de en gång att vänta, när lefnadsdagen är ändad. Herren har ju varit nådig mot det svensk-amerikanska folket. Inga farsoter eller landsplågor af samma slag som ofvan nämnda ha hemsökt oss. Men det finnes dock sjukdom och nöd ibland oss; det finnes äfven tusen krossade hjärtan, hvars sår behöfva läkas. Det gäller ej så mycket penningar, ty den saken låter nog arrangera sig — men det gäller att få män och kvinnor med Kristi kärlek i sina hjärtan. Svensk-Amerika har också ett hem för sjuka, olyckliga varelser och skall dess utrymme bli större, så måste äfven utrymmet i våra hjärtan bli större. Och än mer. Se här i Betesda ett exempel på hvad ett par nitiska människor kunna uträtta för Herrens sak. Hvarför skulle icke detsamma kunna utföras bland oss. Mången utaf eder, kära läsare af dessa rader, vet måhända ej, att det finnes 100-tals arma varelser ibland oss — svenskar liksom vi — som lida af *lungsot*. Hvarför öppnas ej ett hem för dem? Märk väl ett *hem!* Ej ett hospital, en stor mörk byggnad med stora salar fulla af sjuksängar. Nej, ett hem, där de veta att de äro älskade, där de ej afskys af hvar man, utan visas sympati och röna uppmuntran.

Hvad kan den svensk-amerikanska ungdomen göra för en sådan sak? *Jo, hade den kärlek, så kunde den sätta den i verket.* I Augustana-synoden finnes åtminstone 20,000 unga män och kvinnor, som hafva en oberoende ställning. Tänk, om blott hälften af dem ville offra tio cents i månaden för en sådan sak — det vore 12,000 dollars om året. Tänk, om blott tusen-delen af dem ville ägna sig åt Herrens tjänst — det vore tjugo arbetare för och vårdare af de olyckliga.

Tänk, om bara *en* vore djärf nog att taga första steget och trotsa det hån och motstånd, som måhända från många håll skulle ansätta honom — det vore nog att tända lågan, som snart skulle växa till en hel kärlekseld.

Så kunna vi då i hoppet skåda en liten svensk-amerikansk barmhärtighetskoloni, underhållen af Augustana-församlingarnas uppoffrande ungdom. Se, huru missionsnitet lågar i de ungas bröst! Se, huru gladt de offra sin skärf för att bringa lisa till kvalda medmänniskor! Se, huru de försaka världens Gud och blifva Herrens tjänare och tjänarinnor! Den lilla kolonien bland Colorados berg eller i Californiens dalar växer och växer. Och midt bland de många små hemmen står Herrens tempel, hvars portar aldrig slutas. Hvem vill trotsa de "förståndiga" och taga första steget?

BILDER FRÅN BETESDA:

7. EN SPETÄLSK FLICKA VID BETESDA. 8. PASTOR H. T. WEISS OCH TVÅ KONFIRMANDER. 9. JULAFTON I BETESDA. 10. PASTOR OCH FRU H. T. WEISS SAMT TVÅ AF BETESDAS SYSTRAR.

KOPPARÅDRAN I SKÄCKBERGET.

Af Mathilda Roos.

Allt ifrån den kväll då Sven spelman var och hälsade på hos Brente Persson i Tännflo, byn nedanför Skäckberget, i Särela socken, hade gubben icke varit densamme som förr.

Så här gick det till vid Svens besök.

Kall och ruskig var aprilkvällen, och Sven, som vandrat långa vägar med sin gamle vän, fiolen, under armen, kom i skymningen och knackade på dörren till Brentes och mor Barbros stuga. Vänligt blef han emottagen af folket därinne, mor pysslade om honom, gaf honom varmt kaffe med bullar till och lät honom sitta framför spiselelden, för att torka sina våta kläder och värma de frusna lemmarna.

Då Sven kom in i stugan var han tyst och modstulen, såg människor och förhållanden i mörkt, och tänkte inom sig, att en vandrande spelman, som han, hade då icke mycken orsak att glädja sig öfver lifvet. Men då värmen och kaffetåren fått tina upp honom, ljusnade hans lifsåskådning, och när mor för tredje gången fyllde koppen med den rykande drycken, då försvann det sista stänket af missnöje ur hans lynne, och tillvaron tedde sig plötsligen i ljusa färger för hans inbillning.

Och så började han prata och berätta . . . .

Sven spelman hade alltifrån sin tidigaste ungdom aldrig velat ägna sig åt något ordentligt arbete. Däremot var han så mycket skickligare i att spela fiol och sjunga visor, och till sist blef hans enda sysselsättning att gå omkring på gillen och bröllop i socknen och spela till dans för ungdomen. Ingen spelade så vackert som Sven, aldrig gick det så bra att dansa efter någons toner som efter hans, ja, folk påstod, att han hade "gåfvan" att förtrolla, så att, om han ville, kunde ingen sluta att dansa så länge han spelade.

Och när inga festligheter i socknen kräfde hans närvaro och inbragte honom hans lefvebröd, då gick han ifrån stuga till stuga, spelade gånglåter och vislåter, förde omkring skvaller och berättade historier och fick till lön härför mat att mätta sig med och husrum öfver natten.

Mångt och mycket hade han sett ute i den vida världen, där han vandrade omkring med sin fiol, och när han nu satt i Brentes stuga, hade han så underbara saker att berätta, att bonden och hans "kärring", trots bondfolkets inbitna förakt för allt utsocknes, ej kunde låta bli att spetsa öronen och lyssna till. Sist hade han varit på Sörlänga, bruket vid Lennansjön, där den yngsta af bruksmamsellerna giftes bort med en "herrkarl" från staden. Och därifrån hade han att förtälja, hurusom vinet rann i stora bägare af guld, och maten var upplagd på fat af silfver, och bruden hade ett silkesflor, som släpade många alnar öfver golfvet, och brudgummen "staterade" med värja vid sidan och fransar af guld kring axlarna...

Och midt i all denna glans och prakt, midt bland allt det förnäma herrskapet hade det varit han, Sven spelman, som ledt dansen, och fina mamseller och ståtliga herrar hade sagt, att en sådan speleman som Sven hade de aldrig förr i sin tid dansat efter.

"Å bruksherrn", fortsatte Sven, under det han ackompanjerade sitt tal med knäppningar på fiolen, "han kömmer rabus* tell meg, han, å säger: 'ja, fäll har je vurit långt borsta i världa', säger han, 'å vurit i lag me kongar å kommischarier å indianer å mickje töcke herrskapsfölk', säger han, 'men si allri har je hört nå'n söm har spela' sa schandobelt på sin fiol som Sven spelman i Lennbo!' Ja, si töckna ol talte bruksherrn, å je menar han ä en kar, som vett hva han säger, lell!"

Härmed satte Sven fiolen under hakan, spelade upp en polska och började därefter, vid minnet af alla triumfer på bruket, att med gnällande röst och i en obevekligt sträng takt sjunga den ena efter den andra af sina visor.

Men när han slutat därmed, vidtogo ånyo prat och berättelser. För si, menade han, ännu hade han en "rekti marskvardi del"* att förtälja. Hade de hört talas om kopparådran i Skäckberget?

Ja, nog hade de det alltid, svarade Brente och sneglade förläget på mor, som inte låddes höra frågan.

Jaså, nå då visste de också, att hvilken som lyckades upptäcka den ådran, han skulle bli en mäkta rik man. Men *två* ting behöfde man för att upptäcka ådran, två ting, som icke hvar man ägde, — tillade Sven spelman, i det han tryckte fiolstråken mot näsan och från sidan tittade på Brente.

Men Brente sade ingenting. Han satt där tyst, höll händerna på knäna och stirrade framför sig med en grubblande blick. Sven spelman log ett illmarigt leende och tryckte fiolstråken ännu hårdare mot näsan.

Efter en stunds tystnad frågade Brente skyggt och utan att riktigt våga se hvarken på Sven eller mor Barbro:

"Hockna delar ska' en ha, för å få tag i köpparådra dö?"

"Jo, si först ska, en ha e töcke där *slagruta*, må vetta!"

Brente spärrade upp sina ögon och såg ännu mera nyfiken ut. Äfven mor Barbro hade stannat spinnrocken och lyssnade undrande på Svens tal.

"Fäll ä he nå' rekti konsti maskin, he," menade Brente försagd.

"Jo, he ä sa", svarade Sven öfverlägset. "Har en baresta en tocken del me' se', når n går opp på Skäcken, sa kömmer en raväg** tell köpparådra. För *slagruta*, ho har gåfvan tell å visa en når he finns *vatten* å *metall* i jola, må vetta!"

"Tvi, töcke trölltig!" sade mor Barbro, i det hon vände sig åt sidan och spottade.

Men Brentes ögon blefvo större och större och glänste så oroligt, som när vilda, förbjudna drömmar börja vakna i själens djup.

Åter blef det en tystnad; mor Barbros spinnrock surrade, icke vänligt och trefligt som katten spinner, utan häftigt som surret af en ond humla, och Brente satt där och gned flathänderna mot hvarandra och skyggade för Svens spefulla blickar och sina egna underliga tankar.

"Ja", fortfor nu Sven och förde fiolstråken af och an mellan fingrarna, "så ä he en del tell, som en ska ha me' se" når en ska opp på Skäcken. För si *skogsfrua*, ho bor på berget, ho, å ho ä int hogsen tell å ge frå seg köpparådra, må vetta! Mångade fölk har vurit dittan för å ransonera*** köpparådra, ja-a, men sa har dom fått se *skogsfrua*, å den leskan, ho har nu räddat† dom, sa dom har vurit så innerli skrämma, å babus taje te kuten utette berget, ja-a. Men si, når en baresta har *kuraschet* i hjarsta å e rekti snäll *slagruta*, så går he nog tell sist! Men tockna två delar ska' en ha me' se', d'ä grofvent††, d'ä! Å så ska' en int *se* på skogsfrua, om ho kömmer tell en, för he bir baraste motion††† når en sir på den leskan, ja-a!"

"Hur ska en få e töcken där slagruta, då?" sporde nu Brente med osäker röst och alltjämt utan att riktigt våga se på Sven.

* Rakt fram, genast.

* Märkvärdig sak. ** Direkte, rakt. *** Efterforska i hemlighet, leta efter. † Skrämt. †† Det är sant, det. ††† Otur.

"Ja, si, he ä nu en konsti del", svarade Sven betänksamt, "men ä he nu sa, att ni bir hogsen för 'et, far, sa nog ä je kar tell å hjälpa er, lell! Vänt, ska' ni få se!"

Härmed tog Sven sin gamla påse, hvari han brukade förvara fiolen och några andra små förnödenheter, öppnade den och drog fram en hoprullad kvist, som han försiktigt uppvecklade. Den var af sälg, mjuk och smidig och klufven i ändan, "e rekti fin slagruta", som Sven sade.

Mor Barbro hade slutat att spinna, och både hon och Brente sutto nu där och stirrade med vidöppna ögon på den "marskvardia delen."

"Vänt', vänt', ska' ni få se!" fortfor Sven, i det han reste sig upp och förde den kulna ändan a kvisten mot golvet, "sa härna ska' en hålla 'na me' bägge hännera, å sa, när en kömmer tell köpparådra, sa far kvistn oppat, sa han slår en på näsa, rekti sa härna!"

Och härmed ställde sig den skälmaktige Sven framför mor Barbro och böjde kvisten uppåt, så att den gaf moran en klatsch midt öfver hennes lilla nyfikna näsa.

"Jämmerli, kar!" utropade gumman så förskräckt som om själfva skogsfrun stått framför henne, "ska' ni rekti ferdärfva meg i egene me ert trölltig?"

Men Brente var djupt gripen af föreställningen, "täjen", som folket brukade säga.

"Ger 'et ett hvaarf tell, sa je rekti får se 'et!" mumlade han upprörd.

Sven småmyste, ställde sig framför Brente och gaf äfven honom en sådan klatsch öfver näsan, att han hoppade högt upp.

"He ä nå oknytt* me't", tänkte gumma, i det hon gick tillbaka till sin rock och ånyo började spinna. "Kan säga hur en ska' få Brente, den jamern, å ge ve seg i töcken beställning?**"

"Hva' köstar he?" sporde nu Brente med allt mera osäker stämma.

Sven betänkte sig ett ögonblick, under hvilket han noga synade kvisten, liksom hade han värderat den.

"Tjugufire skillinger", sade han därefter tvärt.

Brente svarade ej; han drog blott en djup suck, och mor Barbro gaf Sven en föraktfull blick, liksom hade hon velat säga: "Tror han att en har vursti sa klenn i ferståndet, sa en köfer tocke fjäs tåf 'en!"

"He ä mickje pengar", sade Brente och suckade ånyo.

"Ni ska' få 'na fer sexton skillingar, far!" svarade Sven med så låg röst, att gumman ej skulle höra.

"He ä mickje pengar, he", suckade gubben på samma sätt, "kan he int bi fer tolf?"

"Ne, då ästmerar je int å sälja 'na, din snåljåper", sade Sven, i det han rullade ihop kvisten och lade in den i sin påse.

Härpå hade Brente ingenting att svara, han spottade, harklade, tände sin pipa och satte sig vid spisen att röka, under det de oroliga tankarna allt jämt drogo genom hans hjärna och då och då togo utbrott i djupa, längtansfulla suckar. Mor fortfor att spinna, och Sven att knäppa på fiolen, sjunga och prata, ända tills tiden för kvällsvard var inne. Då stannade Svens tunga, och fiolens strängar fingo hvila, ty mor satte fram ett fat med "jordpära" och sill och en skål med gröt, och om det fanns någonting som kunde tysta munnen på Sven spelman, så var det ju en sådan varm, god mat.

Så läste far ett kapitel ur bibeln och bad "Fader vår" och "Herrens välsignelse", och sedan gingo alla tre till hvila, mor och far i stora sängen med skåpet, och Sven i fällbänken vid fönstret.

* Förtrolladt. ** Oklokt företag.

Men Brente hade mycket svårt att somna ifrån alla sina tankar, och då det slutligen lyckades honom, kastade han sig så oroligt af och an i bädden, att mor Barbro vaknade.

"Hva gnobbas* du etter, far?" frågade moran sömnig och misslynt.

"Ä, fäll ä' he jolpära, som ragasar** i meg", svarade gubben yrvaken.

"Je menar he ä du som ragasar i sängen, å int' jolpära, ditt pjåsk!" svarade gumman vresigt. "Håll deg nu tist, sa en får söfva!"

Brente gjorde nu ärliga försök att ligga stilla och sofva, men det var honom icke möjligt att blifva kvitt tankarna på kopparådran och slagrutan. Och just som han slutligen skulle till att inslumra, fick han se skogsfrun framför sig, grönklädd och med långt, böljande hår, skogsfrun, som skrattade så gäckande, att han gaf till ett högt rop af förskräckelse.

"Å he jolpära som ä sta nu igen?" sporde gumman vresigt.

"Ja, si je får dom int å ligga där dom ska'," svarade Brente mycket förlägen.

"Je menar du har nå' på hjarsta, du Brente!" sade mor. "be du en bön, å läs Fader vår, så får du se att du kurar åt åtapå!"

Men nu vaknade också Sven af gubbens och gummans prat, och då tyckte han att han inte borde läta tillfället gå sig ur händerna, att ännu en gång fresta Brente med slagrutan.

"Söfver ni, far?" frågade han och satte sig upp i soffan.

"Ne", svarade far med en suck.

"Ni ska' få slagruta fer fäorton skillingar", fortfor han.

"Säg'en att du söfver", inföll mor och knuffade Brente i sidan.

"Je söfver", svarade gubben lydigt, och på denna egendomliga försäkran ansåg sig Sven icke ha något att svara. Så blef det då ändtligen tyst i Brentes stuga, och alla insomnade.

På morgonen började Sven ånyo att orda om slagrutan och kopparådran, som så många varit och sökt, men ingen funnit, därför att de ej haft med sig "e fin slagruta" och "kurasch i hjarsta." Och hur det var, kom den märkvärdiga tingesten ånyo fram ur påsen och granskades från alla sidor, och Sven måste gång på gång visa hur man skulle föra den med spetsen nedåt och för hvarje gång slog han med sitt skälmaktiga leende gubben och gumman på näsan. Men Brente kunde ändå inte besluta sig för att köpa slagrutan, ty han hade tre ting som återhöllo honom: samvetet, som pockade och bråkade inom honom, penningpungen, som inte ville släppa ut skillingarna, och mor Barbros ogillande blick, som han inte kunde komma ifrån, som han tyckte brände öfverallt, i nacken, i ryggen, hur han än vände sig.

Så fick då slagrutan krypa ner i påsen på nytt, och Sven spelman fick lämna stugan med många tackar för mat och sofplats, men misslynt i hågen, därför att han ej kunnat lura Brente Persson att köpa hans vara.

Emellertid hände det sig, att då Sven gått ett stycke på vägen med sin påse öfver axeln fick han höra hur Brente kom springande efter honom. Hans misslynta ansiktsuttryck gled öfver i belåtenhet, under det han vände sig om och beredde sig att öppna påsen, ty nu förstod han godt hvad som skulle komma.

"Ge me 'na!" flåsade Brente och såg sig oroligt omkring, "je köfer 'na tåf deg fer fjorton skillingar."

Härmed uppräknade han mycket omständligt pengarna i Svens framsträckta hand, hvarpå Sven tog fram slagrutan

* Skuffas. ** Bråkar, väsnas.

och lämnade den åt Brente, som försiktigt och vördnadsfullt grep om den med bägge händerna.

"Säg 'et barasta int tell nån, sa he bir utrota* i bigda", hviskade han och såg sig ånyo ängsligt omkring.

Sven blinkade och nickade hemlighetsfullt.

"Var lugn, sa korpral Knagg, när han sikta på haren!" sade han illmarigt.

"Säg int nå tell kärringa mi, du ferstår!"

Sven lade fingret öfver munnen och smålog ännu illmarigare.

"Je ä tist som fischen når han bit', je! Adje nu, far, å tack sa mickje för meg! Glem int bort meg, når ni nu bir en bergelin** kar, å får ni se skogsfrua på Skäcken, så titta int åt 'na, far då kömmer ofäl öfver erra stuggo, ferstår ni! Men ve nymåne ska ni gå dittan, å *torsdag* ä en rekti da' för tockna beställningar, glem int he, far. Adje, å tack sa mickje för meg då!"

Härmed kastade Sven spelman påsen öfver ryggen och vandrade gnolande vidare, under det att Brente, försiktigt bärande slagrutan, gick tillbaka till stugan.

Men från den dagen var Brente icke densamme som förr; han hade icke ro hvarken vakande eller sofvande, hvarken i arbete eller hvila. Girighetsdjäfvulen hade gripit honom och gnagde i djupet af hans själ, frätte upp de goda tankarna, de kloka föresatserna, den stilla förnöjsamheten. Ty det är nu en gång så, att med ingenting förmår satan, den gamle ormen, den listige lögnaren, att så förföra Guds barn som just med guldet. Brente hade under sin ungdom lefvat ett ogudaktigt lif, och på den tiden var hans penningpung vid öppen, alldeles som om den icke haft någon läderrem omkring sig, och slantarna runno ut ur den, liksom snön smälter för aprilsolen. Men det var inte *bara* lättsinne och synd, icke bara dansgillen och dryckjom, som slukade slantarna, ty Brente hade ett godt hjärta, och just när tiggare kommo in i stugan, eller nöden härjade hos någon af hans grannar, var läderremmen kring hans penningpung som minst hårdt åtdragen. Sedan blef Brente omvänd, han insåg att han höll på att gå förlorad, vaknade ur syndasömnen, ändrade sitt lif, slutade upp att svärja och dricka, besökte flitigt kyrkan och började draga ihop den lösa penningpungen. Allt detta var nu godt och väl, huset förkofrade sig, hans dotter blef gift med en rik Lennbobonde, sonen, som hade "gåfvan" att tala och predika, fick läsa till präst, och Herrens välsignelse tycktes hvila öfver Brentes stuga. Det var bara en sak som ej var bra, nämligen att allt som åren gingo, och Brente och hans "kärring" fingo namn om sig att vara ett fromt och gudfruktigt folk, fingo också skillingar allt svårare och svårare att krypa ur pungen, särskildt då tiggare kommo in i stugan, eller nöden gjorde besök hos hans grannar. Brente hade också senare tiden fått en ful vana att gå och vända på slantarna och granska dem från alla sidor och fröjda sig åt att deras antal ständigt ökades på kistbotten. Med ordning och sparsamhet, som vaknade hos honom då han blef omvänd, hade den lede frestaren förstått att under årens lopp insmyga girighetens ande i hans sinne. Nog kände han ibland en liten oro i samvetet, en stickning i hjärtat, när han tyckte sig märka att guldet började blifva honom för kärt, men så nedtystade han den inre stämman genom att tänka på hur Herren välsignade sina tjänare i gamla testamentet med timligt godt, och nu var det ju tydligt att Gud ämnade göra så med sin tjänare Brente Persson också.

Brente hade visserligen föresatt sig att väl dölja sin hemlighet för mor Barbro, men hur det var, stod han i längden ej ut därmed, de oroliga tankarna gnagde honom för mycket, och så en dag, då de blefvo honom alltför tunga att bära, tog han fram slagrutan ur kistan, berättade att han köpt den af Sven spelman, och att han vid nästa nymåne på torsdagsnatten skulle gå och leta reda på Skäckbergets kopparådra.

"Herrestaligen kar!" utbrast mor, förskräckt öfver Brentes bekännelse, "att du ger deg i slånger me töckna stiggedeler! Hva' ska' du me köpparådra å gere?

"Människa!" svarade gubben och försökte att med ett myndigt uppträdande nedtysta det oroliga samvetet, "ferstår du int, att köpparådra ho ska' gere oss tell rekti storfölk, ho! E ara stuggo ska' vi bigge, e snäll ena, å när han, kära far på prästbolet, kömmer tell voss, ska' vi bju'en på' pölsa å ostkaka å figsoppa, sa mikje ä då visst!"

Men mor Barbro fortfor att skaka på hufvudet.

"Ettersom Gud ger daglit brö åt bå ond å god, sa tickje meg he ä *sind* å gni etter tocken stass!* Å he säjer je deg, far, kömmer du hittane me köpparådra, sa skutt' je tell'na ve dörra, sa mickje du vett, tocke trölltig ska' int kömme in i vånn stuggo, dä' grofven, de!**

"Reas*** int menne, mor!" sade gubben, och ju högre hans samvete talade, dess myndigare blef hans ton, — "je menar je ä *bond'* i stuggo, je!"

Härpå svarade gumman ingenting, men då far vände henne ryggen, mumlade hon sakta: "trölltiget på Skäcken ska' int kömma hittarne, he ä rekti vissan, he!"

Tiden var lång för Brente, aldrig någonsin hade det dröjt så länge till nymånen, tyckte han. Det gick klent att arbeta för honom och ändå sämre att bedja. Han tyckte att Gud, som förut varit honom en kär fader, till hvilken han med både synder och sorger, nu blifvit en sträng herre, som såg på honom med ogillande blickar, och som han fruktade, så att han helst ville undvika honom, alldeles som Adam och Eva, när de i aftonstunden hörde Herrens Guds röst kalla dem.

En oemotståndlig makt drog honom under denna tid bort till berget, vid hvars fot byn var belägen. Högt och mörkt reste det sig framför honom med de två hufliknande spetsarna, som klart aftecknade sina linjer mot den ljusa vårhimmelen. Allt ifrån den tid Brente som liten gosse brukade gå och plocka hjortron på Skäckbergets sluttningar, hade det för honom varit fullt af underliga, öfvernaturliga ting, af troll och vittjor, af snårbevuxna hålor, där "småfolket" hade sin tillvaro, af hemlighetsfulla skatter, som gömdes i de djupa klyftorna. Allt som åren gingo, väfdes denna sagostämning tätare och tätare kring bergets kummel, och i gossens och ynglingens inbillning hade den småningom trängt in likt frestande stämmor, som hade en förunderlig makt öfver honom, särskildt då sommarnatten drog sin luftiga slöja öfver bergets väggar, och nymånens skära hvilade på trädtopparna, och alla de sagor om Skäckberget, som far och mor berättat honom, fingo lif i hans minne. Ty sägnen om kopparådran däruppe var gammal som berget självt; släktled efter läktled af dem som bott i byn hade hört talas därom, lockande och hemlighetsfull, som sagans dolda skatter låg ådran däruppe, vaktad af skogsfrun, och än var det en förveten dräng, än bondefar själf, som vågat sig ditupp, for att aftvinga berget dess rikedom, men alla hade de kommit ned, bortdrifna af skogsfruns gäckande skratt, och alla hade de fått lämna något af sin lifsglädje och samvetsfrid däruppe.

Brente mindes väl hur far hans berättat att en gång, då han, fadern, och dennes bröder varit och rott på den lilla mörka fjällsjön däruppe och suttit och pratat och skämtat

* Utspridt. ** Burgen.

* Grannlåt. ** D'ä sanning det! *** Retas.

om trollen som bodde här, hade en af dem sagt, att det var farligt att tala så, ty därmed väckte man trollen till lif. Och just som han sade detta, fingo de höra ett skratt, ett sådant som ingen människa kan skratta, ett som hoppade ifrån klippa till klippa rundt kring den lilla sjön. Sedan voro de tysta under den färden, och aldrig skrattade någon af dem mera uppe på Skäckberget.

Och Brente själf hade, då han en vinterdag körde genom skogen på västra sidan om berget, fått höra hur det hamrade och hamrade, men icke såsom af människor, djupt inne i skogens dunkel. Hästen hans blef så rädd, att han började skälfva i hela kroppen, och svårt är att säga, hvem som fick mest brådt att komma ur skogen, husbonden eller hans dragare. Och när Brente sedan vände tillbaka för att leta människospår, fann han icke ett, skogen var så tyst, så tyst, snön låg öfverallt orörd och nyfallen, det kunde således icke vara annat än småfolket som hamrat därinne. Mor, hon som inte hade Bretes lifliga fantasi, hon menade att alltsammans varit en inbillning, men då svarade gubben lika vresigt som logiskt: "he kunde fäll int vara inbillningen som rädda* krake', vett je!"

På allt detta var det Brente tänkte, då han stod där och betraktade Skäckberget och kände hur emotståndligt det lockade honom. Och hans själ fylldes af en stor ängslan, då han märkte att nu hade berget blifvit en snara för honom, en frestelse, som han ej kunde motstå, för hvilken han *måste* duka under...

Slutligen kom då torsdagen i första kvartalet, den dag på hvilken slagrutan, enligt Sven spelmans utsago, hade mesta kraften. Blek och smal satt nymånen öfver skogstopparna, vårnatten var lång och ljus och härmade i trånsjuka drömmar dagens klarhet. Tidigt på natten smög Brente sig ut ur stugan, ty han hade ett godt stycke att gå, och han skulle vara på berget just i själfva soluppgången. Försiktigt och tyst smög han sig genom byn, med den hoprullade slagrutan i händerna och hjärtat klappande af oro, nyfikenhet och samvetskval. Innan han gick, försökte han att bedja en bön, men det ville icke alls gå, icke en tanke kunde han sammanhålla, kopparådran och skogsfrun och Skäckberget dansade rundt i hans hjärna; slutligen tog han sig för att läsa igenom ett "Fader vår", för att åtminstone få litet ro i samvetet, men lika gärna kunde han ha läst en af Sven spelmans visor, orden voro så meningslösa, så döda, som när torra strån och stickor yra omkring i oktoberblåsten.

Så började han då att bestiga berget. Under två timmar måste han gå öfver skogssträckor och sluttningar, innan han slutligen kom till själfva berget, där stigarna slingrade sig mellan vilda klipputsprång och snåriga myrar. Solen gick just nu upp och kastade guldskimrande slöjor kring bergets spetsar, men öfver klyftor och hålor hvilade ännu nattens dunkel, och hvita morgondimmor sväfvade upp ur dalsänkningarna.

Med långa tunga steg vandrade Brente framåt kvart efter kvart. Ännu var han så långt nere, att slagrutan ej kunde användas; berget var trädbevuxet, och marken täckt af mossa och grönt.

På ett ställe, där utsikten vidgades öfver en dalgång, uppsteg en fin, mjuk dimma, som likt en rök svepte sig kring dalen och sakta höjde sig mot berget. "He ä småfölket, som brigger å bakar åt seg", tänkte Brente och påskyndade sina steg, rädd att någon af dem skulle få se honom och pröfva sina trollkonster på hans slagruta.

Nu började berget att få ett vildare utseende; växtligheten upphörde, grannarna blefvo mindre, och snåren i klyftorna magrare. Stora klippstycken lågo vräkta på hvarandra, minnen af väldiga naturstrider under längesedan flydda tider. Ett vattenfall brusade genom en bred klippremna; med en dyster glans lyste det hvita, fradgande skummet mot klippans svarta skifferväggar, och det suckande dånet ljöd i bergets stora ändlösa stillhet likt en aldrig tillfredsställd längtan.

Brente rullade nu upp slagrutan, såg sig försiktigt omkring, liksom fruktade han att någon bespejade honom, och vände därefter den hemlighetsfulla kvisten ned mot marken. Så gick han vidare, med blicken oafvändt fäst på slagrutans spets...

Han nalkades nu de bägge bergstoppar, som enligt sägnen de två stridslystna trollsystrarna sprängt itu, men i hvilkas remna de sedan lagt en sten, "trollstenen" kallad, då det gemensamma hatet till Kristus försonade dem med hvarandra. Nedanför dessa spetsar låg den lilla fjällsjön, på hvilken Brentes far hade hört trollen skratta en sommarafton. Brente såg ditåt med skrämda blickar och påskyndade sina steg för att komma hastigt förbi; klar och djup som ett öga låg sjön mellan bergen och speglade i sitt mörka fjällvatten den uppgående solens strålar.

Nu börjar Brente bestigningen af den högsta toppen, steg för steg skjuter han slagrutan framför sig och observerar noga dess spets. Berget har här liksom ett skimmer af koppar, tycker han, stenen är rödaktig, metallik, med mörka fläckar. Brente pustar och suckar, svetten porlar i stora droppar öfver hans ansikte. Hans sinne är beklämdt och oroligt; ifrigt längtar han efter att få se kopparådran, men på samma gång är han hjärtligt rädd därför. Han känner ett stort behof att anropa någon om hjälp och bistånd, men till Gud vågar han ej vända sig. Obestämda, förvirrade, flyga hans tankar till hemlighetsfulla makter, andekrafter i skog och berg som kunna binda och lösa, och i sin stora hjälplöshet börjar han att anropa dem om bistånd...

Plötsligen rycker han till, som om någon gifvit honom ett slag i nacken: slagrutan höjer sakta sin spets ifrån marken. Brentes knän darra af sinnesrörelse, och det skymlar för hans ögon... nu, nu kommer lyckan på allvar till honom... nu, nu blir han snart en rik man, en Abraham, en Jakob, som Herren välsignar med håfvor af alla slag... Brente är färdig att skrika af glädje, då han ser hur slagrutan alltjämt höjer den klufna spetsen uppåt...

Ja, här måste sannerligen kopparådran ligga dold... Brente går några hvarf rundt på samma fläck, och slagrutan bibehåller fortfarande samma ställning; så försöker han att gå åt annat håll, och då vänder sig spetsen nedåt. Således här, just här, mellan de bägge trollstenarna, strax ofvanför fjällsjön ligger rikedomen förborgad... Och är icke stenen underligt glänsande här, går det icke alldeles som streck genom den, streck, som för Brentes upphetsade inbillning lysa blodröda och brinnande i morgonljuset...

Utom sig af glädje släpper han slagrutan, kastar sig på knä och far med bägge händerna öfver berget, alldeles som ville han gripa den underbara ådran...

Då hör han i den djupa tystnaden omkring sig ett skratt, icke såsom af människoröst, ett gäckande, klingande kallt skratt, som hoppar från klippa till klippa och dör bort långt i fjärran. Och när han förskräckt och darrande blickar upp, ser han bakom den stora stenen därborta någonting grönt som fladdrar af och an, fram och tillbaka, likt en sviktande ungbjörk, skimrande grön i morgonsolens ljus. Det är skogsfruns klädning... det är skogsfrun, som står där bakom stenen och skrattar åt honom.

Men Brente har sans nog att minnas hvad Sven spelman sagt, att om man ser på skogsfrun, kommer det ofärd öfver

* Skrämde.

stuga och åker. Endast det gröna skimret af hennes klädning hinner hans blick att uppfatta, med ett språng är han uppe på benen, vänder sig om och börjar i vild fart störta utför berget. Men ju mera han springer, dess mera rädd blir han, ty han tycker alldeles att det är som om skogsfrun förföljde honom... Gång på gång hör han hennes skratt i sitt öra, gång på gång ser han hennes gröna klädning fladdra vid sidan af vägen. Hejdlöst rusar han vidare, och alltjämt ökas farten... hans hjärta dunkar, det svindlar för ögonen, foten snubbar på den hala stigen... men framåt går det alltjämt, ty troll och skogsfru äro honom i hälarna, och han måste fly... han springer för brinnande lifvet... han springer för att rädda sig själf...

Fram på förmiddagen kom Brente hem till stugan, blek och förstörd, och lade sig genast i sängen att sofva. Icke talade han sedan många ord om hvad som händt, men han bekände för moran, att han sett skogsfrun däruppe och att han varit nära att låta sig fångas af onda makter, men att Gud i sista stunden frälst honom. Och aldrig blef det mera i Brentes stuga tal om att söka gods och rikedomar, utan man lefde där nöjd och tacksam med hvad Gud för hvarje dag skickade.

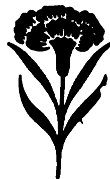
Men mor Barbro trodde aldrig att Brente fått se trollen och skogsfrun däruppe; hon var viss på att det varit samvetet som vaknat, Gudsstämman i Brentes hjärta, som drifvit honom bort från berget, för att frälsa hans själ från det onda.

MINNEN FRÅN JULOTTAN.

För Ungdomsvännen af G. Fletwood.

Bland skuggorna han vandrar, skuggans son,
och lyfter tanken upp till Faderns tron;
men förrn hans tanke trängt till tronen väl,
en himmelsk strålglans lågar kring hans själ.

Han fattar ej dess ljuflighets myster,
men ett han vet: att himlen nära är,
att han, som kom att gifva världen tröst,
fört himlen med sig i hans häpna bröst.

Och morgonstjärnans milda silfverglans
ej når en saligare själ än hans.
Hans kropp bland skuggor vandrar, men hans själ
i himmelskt sällskap fröjdar sig jämväl.

Så går han in i templet, byggdt af sten,
hans lofsång tonar ljufpil, klar och ren.
Han lycklig är. Han lefver nu af tro:
den enda julspis, som ger hjärtat ro.

FRANZ PETER SCHUBERT.

Mannen med detta namn tillhörde helt och hållet musikens värld och intager i densamma ett af de mest framstående rummen. Franz Peter Schubert föddes 1777 i Wien och dog där 1828. Han blef således icke gammal, men han hann dock skaffa sig ett odödligt namn, medan han lefde och göra musiken de mest ovärderliga tjänster.

Schubert var ett geni af första ordningen, som under en jämförelsevis kort tid frambragte ett otroligt stort antal kompositioner af hvilka många tillhöra det ädlaste på musikens område. Det har sagts om honom, att han komponerade musik ända från barndomen och att ingen behöfde lära honom det, emedan det kom till honom färdigt liksom från en annan värld. Någon anställning som musiker hade han aldrig och lefde ofta i tryckande omständigheter, därvid han dock fick hjälp af sina vänner. Under många år gjorde han tidtals konsertresor i Österrike jämte sångaren Vogl, som med sin ypperliga röst snart gjorde Schuberts musik känd och beundrad.

Föredragandet af den storslagna Erlkönig (Göthes ord) betecknar en afgörande vändpunkt i Schuberts lefnadsförhållanden. Detta var 1821. Han blef hädanefter allmänt firad såsom sångtondiktare och han visste ock att bevara sitt rykte, ty genom sina sex hundra *Lieder* uträttade han kvantitativt och kvalitativt mer än någon före och efter honom och blef en reformator på detta område. Han utvecklade sången från dess enklaste början ända till dess djärfvaste former och gaf den ett väl genomtänkt ackompanjemang, ägnadt att stärka känslan i sången. Äfven i den instrumentala musiken var han en mästare, ehuru han något försummade den. Han visade sig ock besitta en icke ringa grad af uppfinningsförmåga och smak, och på detta område framstod han som en sannskyldig efterföljare af Beethoven, med hvars musik likhet kan spåras i Schuberts kompositioner.

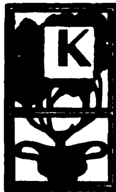
BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

O, ungdoms dar, I ljufva tider
af hälsa, sorglöshet och hopp,
då lifvets morgonsol framskrider
i purpurglans på fästet opp,
och gjuter milda strålregn ner
uppå en värld, som blomprydd ler,

Hvad luftslott höga, fabelsköna
bland liljorna i landen stå,
och hvilka lagerkransar kröna
i siarblick ej hjässan då!
Stolt häfves medaljeradt bröst
vid drömda skarors hyllningsröst.

En värld af tusen skalder målad
i rödt, i blått — ja, hvarje färg —
sig öppnar, där en solomstrålad
förlustar sig i dal, på berg,
där nöjen vinka ur hvart snår
och lifvet lätta gullslag slår.

ansas-konferensens ungdom har nyligen hållit flera fester, där det gifvits tillfälle att se och höra synodens lutherska ungdom. Jag har äfven haft nöjet att se flera församlingars ungdom vid särskilda ungdomsmöten. Det är i det hela taget en förhoppningsfull skara, vare sig man ser den i dr Dahlstens Nya Andover, broder Engvalls McPherson, dr Lunds Marquette, Aurelli Freemont, eller Dorfs Gotland. Därjämte har jag sett ungdomen i Salemsborg, Falun, Assaria och Osage City.

Vid McPherson- och Salina-distriktens Luther League-möten har jag äfven fått skåda en mera allmänt representativ ungdomsskara.

Luther-förbunden äro allmänt verksamma i dessa bygder. De hålla reguliära och rätt väl besökta möten, där ganska goda och gedigna program utföras. Ett utmärkande drag hos ungdomen är, att den är mycket musikalisk. Nästan hvarje församling har sin sångkör och musikkår, som, klädd i praktfulla uniformer, är med och spelar vid alla högtidliga tillfällen. Hvad bättre och nyttigare sysselsättning kunna ynglingarna få på lediga stunder än den att öfva sig i musik och sång! Det är ej blott det, att de afhållas från mycket dåligt, som de annars komma med uti, utan det ligger något som förädlar och lyfter uti musik och sång, det medför rent af en icke ringa bildning. Flickorna ha ju i regel mera tillfälle till att på detta nyttiga sätt sysselsätta sig på lediga stunder vid piano och orgel eller med annan för dem passande sysselsättning, men på många ställen så ha gossarna, synes det, ingenting annat att taga sig för på fristunderna än att ligga i högar borta i ett skjul och tala om fula berättelser, spela kort, supa, svärja och kanske slåss, eller annars hänga ikring husknutarna i staden, där de "med hatten på nacken" och tobaksspotten rinnande ur mungiporna ofta kunna misstagas för "tramps" eller idioter.

Om andra församlingars ynglingar ville göra som ynglingarna i dessa trakter, så skulle de säkerligen gagna sig själfva i hög grad och på samma gång bli sin församling till stor nytta och mycken glädje.

Vid en i höst hållen skördefest i Salemsborg voro också "blåsgossarna" med. Musikkåren där har hållit på i öfver tjugufem år, sade pastor Walleen, och hvem kan uträkna hvad godt som på alla sätt kommit ungdomen till del därigenom att denna musikaliska organisation funnits till i så lång tid?

Vår ungdom är annars så ansatt af allehanda dåligheter, att det är rent af nödvändigt, att den har passande och nyttig sysselsättning de stunder den ej släpar i kampen för tillvaron. Det är så mycket som lockar till syndigt tidsfördrif, det är så många skadliga inflytanden, som omgifva våra unga, att det är rent af nödvändigt, att de hållas i ständig sysselsättning med något godt, om de ej skola taga skada af det dåliga umgänget, som eljest alltid är till hands. Det är ej nu som det för femtio år sedan var i gamla Sverige. Den enda litteratur som fanns i hemmen på den tiden var bibel, psalmbok och en postilla. Voro där några flera böcker, så voro de vanligen af uppbygglig natur och ofta af det präktigaste innehåll. Det skadade icke heller att läsa dem, utan det var hellre så, att ju mer man läste, ju bättre var det. Tänk däremot hvilken uppsjö af allehanda vår ungdom måste vada igenom, både med afseende på tidningar och böcker. Då vi därjämte tänka på att järnväg, telegraf och telefon hafva bringat all världens elände till hvar mans dörr i dessa dagar, så inse vi lätt, att vår ungdom nödvändigtvis måste komma i långt mer kritiska lägen än de gjorde, som voro unga i förlidet sekels början eller midt.

De måste därför vara bättre utrustade på alla sätt, på det att de måtte kunna "emotstå i den onda dagen, allting väl uträtta och beståndande blifva."

Upp till bergen lyft ditt öga,
upp till den, som hjälpen ger,
den, som från det högsta höga
sänder nådesregn hit ner!

Han skall krossa hatets tänder,
bryta lögnens lömska svall,
rädda dig ur ondskans händer
och bevara dig för fall.

Räds ej solens ljus om dagen,
ej om natten månens glans!
Du i Herrens hägna är tagen,
han är själf din sköld och lans.

Medan bedjande vi bida,
nalkas hoppets stora stund,
då han själf står upp att strida
för sitt eviga förbund.

'Adi ibn Zaid.

LAKE SUPERIOR-DISTRIKTETS LUTHER-FÖRBUND.

För Ungdomsvännen af J. B. A. I.

På grund af att ett behof af en närmare sammanslutning mellan de olika ungdomsföreningarna inom distriktet länge gjort sig gällande, inkom Luther-förbundet i Two Harbors, Minn., genom pastor J. D. Nelsenius med begäran till distriktet vid dess möte i Cloquet och Carlton, Minn., den 13 och 14 oktober 1903 om stiftandet af ett distriktsförbund, en begäran, som dock bordlades till distriktets årsmöte, som skulle hållas i januari 1904 i första svenska evangeliskt lutherska kyrkan i Duluth, Minn. När frågan där upptogs till behandling, fattades följande beslut: "Att distriktet uppmanar sina ungdomsföreningar att till sommaren hålla ett gemensamt möte för att om möjligt organisera sig till ett Lutherförbund för hela distriktet." Emellertid hann både den kommande sommaren att löpa till ända och en ny vinter inträda, innan någon inbjudan till ett gemensamt distriktsungdomsmöte afhördes. En sådan ankom dock omsider från första församlingen i Duluth genom pastor Carl Solomonson. Distriktets samtliga ungdomsföreningar inbjödos att i förening med den församlingens ungdomsförenings tjugu års-fest den 10 januari 1905 hålla ett gemensamt möte för att, om inga särskilda hinder förelåge, så organisera ett ungdomsförbund för hela distriktet.

Vid det utlysta organisationsmötet den 10 sistlidne januari voro följande föreningar representerade:

1. Första, Duluth: Axel Pearson, Tilda Pearson och Minnie Johnson.
2. Bethania, Duluth: Albin Rodell och Pål Lindau.
3. Elim, West Duluth: Josef Anderson, John Olson och Emma Olson.
4. Bethlehem, Superior, Wis.: Tillie Carlson och Amanda Smith.
5. Zion, Superior, Wis.: Swan Larson, Lambert Swanson och John Storm.
6. Port Wing, Wis.: Erik Johnson och Eva Olson.
7. Immanuel, Two Harbors, Minn.: Chas Lundahl, Ellen E. Erikson och Anna L. Magnuson.
8. Salem, Mahtowa, Minn.: S. H. Swenson och Josef Johnson.
9. Saron, Ashland, Wis.: Werner Freeman och Geo. Johnson.
10. Bethlehem, Moose Lake, Minn.: Carl Johnson.

Närvarande voro äfven pastorerna J. D. Nelsenius från Two Harbors, Minn., J. A. Krantz och C. Solomonson från Duluth, Minn., samt J. V. Söderman och J. B. A. Idström från Superior, Wis., äfvensom pastor C. J. Collin från Stockholm, Wis., hvilken såsom församlingens förra pastor blifvit inbjuden till ungdomsföreningens stora fest.

Mötet öppnades med sång samt bibelläsning och bön af pastor Nelsenius, hvarefter pastor Solomonson kallade de församlade till ordning. Pastor Solomonson valdes till ordförande och pastor Krantz till sekreterare.

Sedan därefter förslaget att stifta ett gemensamt ungdomsförbund för distriktet diskuterats och en kommitté, bestående af pastorerna Krantz och Nelsenius samt hr Albin Rodell, framkommit med förslag till stadgar, företogs röstning, hvarvid alla utan undantag röstade ja. Ordföranden förklarade därpå Lake Superior-distriktets Lutherförbund stiftadt.

Vid strax därpå företaget val af ämbetsmän utsågs pastor Carl Solomonson till ordförande, hr Josef Anderson i West Duluth till vice ordförande, pastor J. B. A. Idström till sekreterare, pastor J. V. Söderman till korresponderande sekreterare och fröken Ellen E. Erikson från Two Harbors till kassör.

Blott ett par beslut fattades vid detta möte, nämligen 1) Att förbundet för bedrifvandet af sin verksamhet gör en insamling vid sina ordinarie möten, som skola hållas under sommartiden, samt 2) att hvarje förening har rätt att inkomma med förslag till konstitutionsförändring.

Vid kommittémöte å pastor J. D. Nelsenii i Two Harbors, Minn., ämbetsrum den 20 sistlidne mars beslöts, att Lutherförbundet skulle hålla sitt årsmöte i Moose Lake, Minn., den 19 juli, då äfven en konsert skulle anordnas, till hvilken inträdesafgiften skulle blifva 25 cents. Behållningen skulle användas till betäckande af förbundsmedlemmarnas reseomkostnader och öfriga utgifter.

Vid möte af förbundets tjänstemän å pastor Solomonsons ämbetsrum den 27 sistlidne juni uppsattes program för årsmötet. Äfven vidtogos andra för mötets hållande nödvändiga åtgärder. Så gafs i uppdrag åt pastor Solomonson att låta trycka biljetter samt anordna om transport från Duluth till Moose Lake.

Ändtligen var dagen för årsmötet inne. Pastor Solomonson hade beställt extra tåg för att göra det bekvämare för mötesdeltagarna från Duluth och Superior, Cloquet och Carlton och öfriga platser. Klockan omkring ½11 stannade tåget vid Moose Lakes station, där exkursionsdeltagarna, som uppgingo till 240 personer, möttes af en hel skara folk från den lilla staden och dess omgifningar, företrädd af Moose Lakes musikkår, hvilken ledde vägen hän öfver kyrkogården till stadens park, där paviljongen upplåtits åt förbundet för dagen. Här öppnades nu mötet med afsjungandet af Hemls. 304, hvarefter pastor C. A. Carlsted från Ashland, Wis., läste Davids 72 psalm och förrättade bön. Sedan därefter ytterligare ett par sångverser sjungits, framträdde utgående India-missionären pastor A. O. Eckardt och höll en kort missionspredikan på svenska, hvarefter pastor E. C. Blomquist från Lynn, Mass., höll en kort predikan på engelska.

Sedan mötet sålunda blifvit öppnadt, tillkännagaf ordföranden, att middag mot en ringa afgift serverades i församlingens strax därintill nyuppförda hall, äfvensom "icecream", "lemonade" och kolsyrade drycker.

Efter middagen, hvilken vi på grund af pastor Gustafsons omtänksamhet hade nöjet intaga vid musikens ljudliga toner, fick man tillfälle att njuta af den utomordentligt sköna naturen. Det var den härligaste tiden på året, härlig var ock dagen, solklar och varm, men ej för varm. Friskt doftade det i de omgifvande skogsdungarna. Spegelklar låg Älgsjöns yta, klart återspeglande de omgifvande stränderna med de grönskande skogarna.

Men klockan var två och konserten tog sin början. Följande program utfördes:

1. Selection .... Moose Lake Band
2. Bibelläsning och bön, pastor C. O. Svenson fr. Cloquet.
3. Sång.......... församlingskören från Mahtowa, Minn.
4. Deklamation...... Lester Nelson, Pilg.-förs., Superior.
5. Sång.............. församlingskören, Carlton, Minn.
6. Deklamation.... Clara Berggren, Zions-förs., Superior.
7. Vokalsolo..... Selma August, Pilgrims-förs., Superior.
8. Deklamation...... Tilda Pearson, första förs., Duluth.
9. Sång, duett.. Augusta och Mathilda Anderson, första församlingen, Duluth.
10. Tal............ pastor J. V. Söderman, Superior, Wis.

PASTOR C. E. GUSTAFSON.

PASTOR CARL SALOMONSON.

11. Deklamation......Jenny Johnson, Moose Lake, Minn.
12. Vokalsolo............Hjalmar Olson, Atkinson, Minn.
13. Tal............Ellen E. Erikson, Two Harbors, Minn.
14. Vokalsolo....Augusta Anderson, första förs., Duluth.
15. Orgelsolo.............Mary Johnson, Mahtowa, Minn.
16. Tal.......................pastor J. A. Krantz, Duluth.
17. Tal.................pastor J. B. A. Idström, Superior.
18. Sång..............församlingskören, Carlton, Minn.
19. Välsignelsen, ordföranden, pastor C. Solomonson, Dul.

Efter konsertens slut hölls affärsmöte, hvarvid stadgar antogos och ämbetsmannaval förrättades, hvilket utföll så, att ordföranden, pastor C. Solomonson, sekreteraren, pastor J. B. A. Idström, och kassören, miss Ellen E. Erikson från Two Harbors, Minn., omvaldes, och nyvaldes till vice ordförande studerande O. H. Walldén från Pilgrims-församlingen i Superior, Wis.

Med afseende på korresponderande sekreteraresysslan, hvilken innehafts af pastor J. V. Söderman, indrogs denna, då den nyantagna konstitutionen ej visste om någon sådan. De plikter, som ålegat korresponderande sekreteraren, kommo naturligtvis att läggas på sekreteraren.

Äfven må nämnas ett beslut om gemensam reskassa för delegaterna till förbundets årsmöte för att gifva de aflägset liggande församlingarnas ungdomsföreningar tillfälle att vara med, då annars reseomkostnaderna måhända skulle förhindra dem därifrån.

Om inträde i förbundet hade begäran framställts från Pilgrims-församlingens Lutherförbund samt från ungdomsföreningarna i Carlton och Cloquet, hvilken begäran ock beviljades.

För konserten togs en inträdesafgift af 25 cents, men som församlingen i Moose Lake bestämt, utan att förut rådgöra med Lutherförbundets ämbetsmän, att själf behålla inkomsten från den tillställningen, blef följden, att delegaterna fingo själfva betala sina reseomkostnader.

Mötet i Moose Lake blef ganska trefligt och angenämt. Vädret var det vackraste man kunde önska, och Moose Lake-naturen är utomordentligt skön. Dessutom hade församlingen gjort allt för att tillgodose de lekamliga behofven.

Innan vi visste ordet af, var solen ett godt stycke på andra sidan om Moose Lake eller Älgsjön, som den ju på svenska skulle heta. Snart ljöd ock lokomotivets gälla ånghvissla, bådande till uppbrott. Det tog ej heller lång tid att komma tillbaka till stationen, där på utsatt klockslag den frustande ånghästen med ilande fart ställde sitt lopp mot tvillingstäderna "at the head of the lakes". Allt hade gått lyckligt och väl. Inga misshälligheter, ingen olycka, behagligt väder, glada deltagare, goda program och därtill vänligt bemötande, hvadan Lake Superior-distriktets Lutherförbundsförsta årsmöte lämnar efter sig ett det angenämaste minne.

TILL COLORADO OCH HEM IGEN.

Under sommaren hade denna tidskrifts hufvudredaktör nöjet att företaga en färd till Colorado för att där vid de höga bergen få litet hvila. Om denna resa, som företogs i sällskap med dr M. C. Ranseen i Chicago, skrifver denne min reskamrat i *Gethsemane-Bladet* följande:

Utflykt till bergen.

Måndagen den 7 augusti lämnade jag hemmet för att med mitt kyrkoråds tillåtelse resa till Colorado för att där åtnjuta ett par veckors rekreation. Som jag emellertid icke lyckats erhålla någon att i mitt ställe predika mer än en söndag, måste jag redan på förhand bestämma mig för att komma hem tidigare än jag från början ämnat.

Med Burlington-järnvägen företogs resan till Manitou för att därstädes enligt vidtagen öfverenskommelse tillsammans med min vän dr Youngert tillbringa några dagar. Dr Youngert har under sina sommarferier med föreläsningar och tal verkat i läroverkets intresse inom Iowa-konferensens område, och var det välkommet äfven för honom att erhålla några dagars hvila. Vid Red Oak kom han tidigt på morgonen den 8 augusti ombord å tåget, med hvilket jag lämnat Chicago och som sedan förde oss båda till Denver, hvarifrån vi efter en dags uppehåll fortsatte resan till Colorado Springs och Manitou, å hvilken senare plats finnas flera utmärkta hälsokällor.

Denver, ehuru ännu en ung stad, räknar något öfver 200,000 invånare och äger i många afseenden en storstads utseende. Den är högt belägen, har breda gator, är väl byggd samt ren och snygg. Denver är säkerligen en af västerns förnämsta städer. Svenskarna äro väl representerade därstädes, och vårt samfund äger i Denver en större församling, inom hvilken dr Brandelle för herdestafven. Denver är konventens stad. Nästan alla sällskap af betydenhet hålla därstädes från tid till tid sina stormöten. Den är ock en genomfarts- för att icke säga vistelseort för talrika turister. Västerut höja sig på några mils afstånd de väldiga Klippbergen, och i öster ligger den stora Colorado-slätten. 75 mil söder om Denver är Colorado Springs, en stad på 35,000 invånare, och järnvägarna, som sammanbinda dessa platser, framlöpa helt nära bergen. I Colorado Springs är svenskarnas antal icke stort. Där finnes dock en svensk luthersk kyrka med en församling på omkring 100 kommunikanter. Pastor Youngdahl var till sin död denna församlings herde. Den har sedan varit vakant till nu efter synoden, då den enligt kallelse erhöll pastor Lindqvist, en af de vid synodalmötet ordinerade.

Från Colorado Springs till Manitou är endast några mil. Manitou är en turistplats, belägen i en ravin vid foten af Pike's Peak. De höga berg, som nära nog omsluta denna så sköna plats, gifva den ett slags ödsligt utseende, och vore det icke för de utmärkta hälsokällor där finnas samt

för den underbara järnväg, som därifrån leder upp till Pike's Peak, så vore nog icke denna plats så talrikt besökt af resande från landets alla delar. Det är naturligtvis under sommaren, som detta senare förekommer. Vintern däremot är denna lilla stad jämförelsevis folktom. Under vår vistelse i Manitou regnade det nästan hvarje eftermiddag. Det är som om de höga bergen hade en särskild dragningskraft, hvarigenom de samla omkring sig de tunga molnen för att, som det synes, endast bestormas af åskviggar och åskdunder. Men då stormen och ovädret rasat ut, kvarstå dessa skapelsens under, stolta och lugna som om intet händt. Storartadt är emellertid skådespelet, då de hotande molnen under blixt, dunder och störtregn liksom kämpa envig med de höga bergen. Man kan därvid icke undgå att tänka på bibelns ord: "Stor är Herren och stor är hans makt, och det är obegripligt hur han regerar." Icke underligt, att Israels barn förskräcktes, då Herren under dylika företeelser nedsteg på berget Sinai och därifrån tilltalade folket.

Järnvägen, som ifrån bergets fot leder upp till toppen af Pike's Peak, är omkring 9 mil lång. Den är så brant, att tåg, hvilka utgöras af mer än lokomotiv och en passagerarevagn, kunna kontrolleras och föras fram och åter endast med tillhjälp af kuggskena, anbragt i spårets midt. Min kamrat och jag gingo en dag till fots cirka 2 mil uppför järnvägen, och då vi återkommit till vårt hotell, kände vi, att vi haft nog gymnastik för den dagen.

I Manitou finnas jämväl åtskilliga kyrkor. Katolikerna äga därstädes värdefulla egendomar, såsom kyrka, hospital samt åtskilliga boningshus, hvilka senare under sommaren uthyras till resande. Ledsamt nog tyckes det som om protestanterna icke utöfvade någon vidare kraftfull verksamhet i Manitou. Söndagen vi vistades därstädes var skön och fridfull. Få utaf de resande tycktes dock besöka kyrkorna. Manitou äger, så vidt vi kunde märka, endast ett par krogar, och besynnerligt nog syntes det som om äfven dessa lefde ett tynande lif. Colorado Springs är en nykterhetsstad, då däremot i Colorado City, belägen midt emellan nämnda plats och Manitou, finnas många krogar.

Storartad är naturen där ute vid bergen och gifver den som tror på den allsmäktige Guden ett öfverväldigande och outplånligt intryck. Äro Guds verk så stora, underbara och sköna, huru stor, mäktig och härlig måste icke han själf då vara. Och äro Guds verk på denna syndbesmittade jord så sköna, hur skall det då icke blifva på den nya jorden och i de nya himlarna.

Äfven hem togo vi Burlington-banan, och de, som resa mellan Chicago och Denver, kunna i sanning icke välja en bättre väg. I Omaha skildes jag från min treflige reskamrat. Han hade ännu en veckas hårdt arbete att utföra i Iowa, hvarefter han torde besöka Chicago för att där hos sina vänner hvila en vecka, innan skolarbetet åter upptages i Rock Island.

Under det vi här färdas hit och dit, må vi icke förgäta den dyra sista färden, utan städse ihågkomma Mästarens ord: "Varen ock I redo, ty den stund I icke menen, skall Människosonen komma. Salig är den tjänaren, som hans Herre finner redo, då han kommer." Och vidare: "Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås." Och i afseende på hvad som väntar Guds folk, säger Petrus: "Nya himlar och en ny jord vänta vi efter hans löfte, där rättfärdighet uti bor." M. C. R.

LITTERATUR.

Från Otto Lundell, 670 Monon Building, Chicago, tvenne musikstycken: *The Battle of Ages* och *His Loving Voice* Lundell är bekant för UNGDOMSVÄNNENS läsare genom de poem, som han tid efter annan låtit inflyta i UNGDOMSVÄNNEN och hvilka alltid varit goda, rena och poetiska. Dessa kännetecken återfinna vi ock i hans musik.

Från The Westminster Press, Philadelphia, Pa. *The Westminster Teacher Training Course*, edited by J. R. Miller, D. D. Second Year and also The Presbyterian Christian Endeavor Manual for 1906.

From Princeton University we have received a very interesting new work with the following title, "*Optical Illusions of Reversible Perspective*, a volume of Historical and Experimental Researches by J. E. Wallace Wallin, Demonstrator in Experimental Psychology in Princeton University, Published by the Author, Princeton University, Princeton, N. J., 1905."

This work is one of the more interesting in the large field of psychological research and should find a great number of readers among the growing up young people and particularly among those who pursue higher studies. It is a book which gives much information on hitherto obscure problems and which helps us to understand the working of our own mind better than we did before. It is a work particularly adapted for mental training and will certainly serve that purpose fully as well as do the higher mathematics, logic and kindred subjects of a more abstract nature. It is a pleasure to be able to tell that this important work is produced by an alumnus of Augustana, who has done credit to his Alma Mater from the beginning. Dr. Wallin graduated from Augustana College in 1897 and has since that time taken both his Master's and his Doctor's degree at Yale University. He has also for some time held a position as assistant in the Philosophical Faculty of the University of Michigan and is now connected with the old and well-known University of Princeton, N. J., as Demonstrator in Psychology.

Dr. Wallin's new work has been remarkably well received and bids fair to start new inquiries in many lines connected with the problems with which it deals. The book is large. It covers 330 pages and would have taken much more space if it had been printed with larger type, as it should have been, for this is the only serious criticism which we have to offer, that its type is too small in the main part of the book. This makes it somewhat tiresome to read, but for persons with good eye-sight it is readable enough as the type is clear, though small.

The figures and illustrations are very apt and sometimes absolutely original. As to the contents the work is divided into two parts, one historical and one experimental, the former with six chapters and the latter with eight. But to enter into a nearer description of these is almost impossible, since the work must be studied coherently in order to be appreciated. We therefore, advice all who are interested in this kind of study to write to Dr. Wallin and secure copies. It will do them good to read it, and it will probably please the author to notice that the work is called for. S. G. Y.

JESUS VID TOLF ÅRS ÅLDER I TEMPLET. *Se sid 56.*

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., FEBRUARI 1906. N:r 2

NÄR SOL GÅR NED

FÖR UNGDOMSVÄNNEN
Af MARIA OLOFSSON

När sol går ned och hafvet höljes af mörker
på himmelen samla sig molnen till dans.—
Det röda skenet — stormens förebud — dröjer,
blänkande skarpt i aftonrodnadens glans.

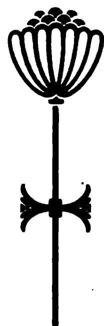
Säg, hur finner då skeppet vägen i natten,
detta skepp, som därute bland skären går?
Skall det i mörkret finna sin graf i djupet? —
Hafvets hjärta af skälfvande oro slår.

Men nu ser jag det, som är seglarens trygghet—
ljuset, efter hvilket sin farkost han styr!
Högst däruppe, där klipporna stiga som brantast,
när sol gick ned, blef tänd en lysande fyr.

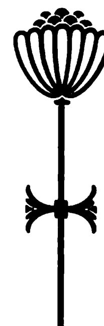
Nu vet jag ock, hvarför så mången kan vandra
på farlig stig, på törnbeströdd, villsam led
utan att skadas eller från vägen föras.
Se, fyren tändes för dem, när sol går ned.

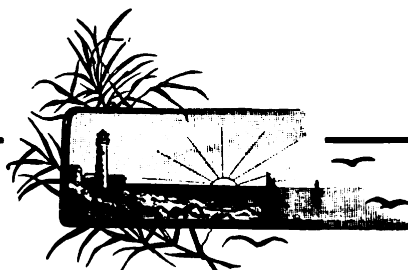
Alla Guds barn — vi synas gå ibland skären,
faror hopas för oss som skyhöga berg —
mörker öfver och i de brusande vågor,
storm, som bådas af himmelens röda färg.

Och ändå — huru sällsamt trygg är vår vandring!
Med oss, som med Israel fordom, är Gud.
Herrens eldstod, som ökenfararne ledde,
strålar nog än i samma lysande skrud.

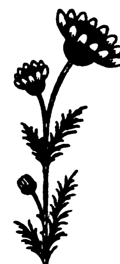
Herren ser jag. Stadigt på honom jag tänker.
Där faran är störst, vet jag att hjälpen står.
Herrens ljus, den tro, som de sina han skänker,
det är min fyr, då mörker rundt om mig rår,
det är stjärnan, som i molnstoden blänker,
tills jag målet — det eviga ljuset — når.

Bevara Skatten!

Förvara genom den Helige Ande, som bor i oss, det goda, som har blifvit dig ombetrodt. 2 Tim. 1: 14.

Minns du kanske ännu den gången, då du fick gå det första ärendet åt din mor? Kommer du måhända ihåg, att sedan hon väl knäppt till rocken om dig och låtit dig få korgen på armen, hon lade slanten, du skulle köpa för, väl inlindad i papper i din hand och sade: "Se nu för all del till min gosse, att du ej tappar den!" Hur kramade ej dina små fingrar om den och släppte den ej, förr än du kommit i boden och fått, hvad du skulle ha! Sedan den gången har du blifvit stor, har kanske fått en uppgift i lifvet att fylla, får gå med summor i ditt förvar, som äro mångdubbelt större än den första köp-slanten och framför allt kommit till större klarhet om, att du i din personlighet, i din inre människa har fått en värdefull skatt att vårda. Men känner du vid dessa ökade förtroenden samma djupa ansvarskänsla, som du gjorde, då du sprang ditt första ärende?

I det ofvan citerade bibelordet tillropar den gamle aposteln Paulus sin "andlige son" Timoteus att bevara något godt, som han fått i sin vård. Af vers 9 i samma kapitel förstå vi, hvad detta goda var: Timoteus hade genom Guds nåd blifvit delaktig af frälsningen i Kristus Jesus. Kan äfven du med glädje utbrista, att du också äger del i denna frälsning, så är i sanning därigenom den dyrbaraste skatt lagd i din hand! Ty då Jesus verkligen får bo och råda i en ung mans lif, skänker han en rikedom, som han ej blott skall få godt af en gång efter detta lifvets slut, utan hvaraf han redan här på jorden får erfara välsignelsen. Jesus liknar också den människa, som kommit i Guds rike, vid den man, som funnit en skatt, dold i en åker, och i sin längtan att äga den dyrbara klenoden går bort och med glädje säljer allt, det han har, och köper åkern, hvari skatten är förborgad. Men, min vän, se till, att du ej förlorar, hvad du sålunda vunnit! Många röfvare ligga i försåt för att plundra oss.

Herren behöfver därför ropa i synnerhet till oss unga "Bevara det goda, som blifvit dig ombetrodt!"

I sina bref till Timoteus varnar Paulus honom särskildt för tre onda makter, som kunna beröfva honom frälsningens skatt, och säkerligen behöfva vi också taga oss i akt för dem.

I. *Ungdomens lustar.* (2 Tim. bref. 2: 22, 1 Tim. bref 5: 22.) Vi unga män, som bo i en stor stad, hafva väl ej värre dödsfiender än dryckenskapen och okyskheten. Lycklig den, som aldrig ens med sina fingerspetsar snuddat vid dem! Ty gifver du blott vika för dess förförande tjusning och räcker dem lillfingret, dröjer det ej länge, förr än de hafva hela din varelse i sitt våld och draga dig ned i dyn! Hur mången ung man har ej genom en enda natts rummel och synd blifvit brännmärkt för hela lifvet och förlorat både sig själf och sin Gud!

Håll dig själf ren!

II. *Villoläror.* (1 Tim. bref 6: 3—5, 20.) I våra dagar höra vi så många tvifvel, så mycken smädelse och bespottelse utslungas mot den kristna läran, och andra läror förkunnas, hvilka bättre skola kunna motsvara nutidsmänniskans kraf på vetenskap och förstånd. Detta är dock ej något nytt för vår tid, ty främmande läror funnos redan på Pauli tid, och liksom evangeliet då segrande bröt sig väg genom dem och utvidgade Gudsrikets gränser, så skall det äfven nu visa, att det ännu är en Guds makt i världen. Låt oss komma i håg, att Guds ord ej äro döda dogmer, utan "ande och lif" och måste därför för att kunna tros och förstås, ej blott mottagas med förståndet, utan framför allt omsättas i lif och handling! *Lifvet var människornas ljus.*

III. *Förvärfsbegär och girighet.* (1 Tim. 6: 9, 10.) Minnes, det är ej synd att sträfva framåt i din kallelse: att skaffa dig den bästa möjliga utbildning i ditt fack och att söka nå en lugn och tryggad ställning! Det är tvärtom din plikt som kristen och medborgare. Men lär, ej penningar och jakten efter dem skilja dig från Gud och beröfva dig, hvad du äger i honom! Sök att lära dig, att måhända den djupaste hemligheten till ett lyckligt samhällslif ligger i Pauli ord: *"Gudaktigheten med förnöjsamhet är stor vinning."* A—D —J.

DAVID OCH JONATAN.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

13. DAVIDS FRESTELSE.

Då vardt det sagdt för Saul i Gibea:
"Se, på hakilahöjd är David gömd!"
Hälsa med fröjd din dag, stolts Philistea:
vet, att din värste fiende är dömd!
Dolde han sig så än i jordens sköte,
flydde han än på vindens vingepar,
öppnade Hades än sin port och slöte
honom inom och hölle honom kvar,
skall han dock nås en gång af hatets hand,
skall han dock nås en gång af hatets pilar.
Stunden är här. Utöfver öknens sand
hämnaren ren mot röjda gömslet ilar.

Skymningen sänks så lätt och svalka breder
öfver en torr Sifiteröknens grus.
Sol dröjer än ibland cypress och ceder,
berget står prydt uti ett flor af ljus.
Månen så röd nu stiger opp i öster,
guldet på bergen byts i silfversken.
Nere i dalen tystna sorl och röster:
natten är här, och skuggan pekar sen.
Nyss var det brådt och larm vid bergets fot:
kommen var kung, slog läger vid Hakila.
Krigarehåg, som nyss gick tung af hot,
domnat en stund i spenabarnets hvila.

Örnen i ro högt upp på branta fjället
bygger sitt bo, ser lugn på dalen ner.
Jägarens skick från topp till fotabjället
mönstrar hans blick, men ej om miskund ber.
Spejande låg inunder skuggig ceder
David och såg så grant sin oväns tjäll,
såg, hur till slut kung Sauls trötta leder
hvilade ut uti den tysta kväll.
Hågen gick varm, och mången känsla då
brände hans barm i feberheta vågor.
Mörker och ljus försökte välde få,
stillhet och brus förente sig i frågor.

Pröfvade män han hade grant ett hundra,
skulle han väl med dem sin ovän slå?
Gällde det än befästadt läger plundra,
hade han skäl sin hop att lita på.
Hviska ett ord, en sakta hviskning bara,
gif en signal på allra minsta vis!
Strax skall din hord dig allt besvär bespara,
hjässan är fal, som satt på din ett pris. —
Flyn, o flyn bort, I mörka skuggor, flyn!
Tigen så still som grafven, onda tankar!
Lifvet är kort, en hämnande Försyn
gjorde det till ett skeppsvrak utan ankar.

Fly? Hvarför ej? Han är så van att flykta
nätter och dar förutan rast och ro.
Himmelen själf i natt hängt ut sin lykta,
håller på afstånd öknens varg och lo.
Komme sen sol med sina blanka smiden:
"Vakna, du kung, och vaknen judamän!
Söken med flit, det lider ut på tiden! —
Hafven I då ej funnit David än?" — —
Dock, hvarför fly? Vid Herren Sebaot,
rätten är Davids, skall han än gå under!
Dräp honom, kung! Han faller utan knot,
men du skall se, han föll för nidingsfunder!

Stod han så upp. Där blixtrade en gnista
ut ur hvart ögas djup i mörkan kväll.
"Följe mig den, som vågar lifvet mista!
En är mig nog. Vi gå till Sauls tjäll."
Svarade strax, med hand om svärdets fäste
grym Abisaj: "Går du, så går ock jag.
Ger du dig in i själfva dödens näste,
tar i ditt sällskap jag med döden tag."
Och uti nattens tysta midvaktsstund
stå där de båda midt i Sauls läger.
Veken är tänd, men sänkt i hårdan blund
ligger där allt, hvad lif och anda äger.

Konungens lans, i minne, ack, hur bitter!
klämd med sin tunga fast i mark och mull,
liksom en somnad vakt vid gården sitter,
sitter och drömmer, blid och oskuldsfull.
Grym Abisaj den synen lustig blifver,
hviskar han så sin följeslage till:
"Klart är som dag, dig Gud din ovän gifver,
gör med hans lif, hvad än du göra vill!
Lust hade jag på kung med järnskodt spröt
pröfva, hur godt de sämjas med hvarandra:
borra'n vid jorden med en enda stöt.
Föga behöfdes, menar jag en andra."

"Dämpa ditt mod!" tog David lugn till orda,
"rör honom med ditt minsta finger blott!
Hvem har väl räckt sin hand mot Herrens smorda,
som ej en rågad vedergällning fått?
Lite du på, han träffas nog omsider,
träffas af hand, som ej slog miste än!
Nej, låt oss gå! Se, natten undan skrider!
Tryggt varder ej, när dag är här igen.
Något skall kung dock ha att tänka på:
Människo-makt och vakt hur föga värde!"
sade och tog kung Sauls lans, och så
drogo de båda åter sina färde.

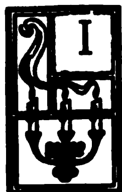
Sannerligen blef rumor i morgonväkten,
snabbt genom lägret flög det som en vind.
Abner i hast ur ögat gnuggar blunden,
hadesfödd sitter skrämseln på hans kind.
"Är det den vakt, du håller om din herre?
Ve dig, om Saul sträcker handen ut!
Ingen du har att skylla på, dess värre,
håller han räfst med dig, är löjet slut!"
Hör, ifrån berget ljuder klangfull röst,
är det ej Davids tal, betlehemitens?
"Hvar är nu trofasthet i judabröst?
hvarpå I, landets höge män, förlitens?

"Konungens lans är här, se, hur han blänker,
kunde ha druckit kungablod i natt!
Men hvem är David då, att Saul tänker
mödan det lönar taga honom fatt?
Se, som man jagar rapphöns uppå bergen
eller de stora skogens djur med makt,
jagen I mig. Månn' byte tungt I bärgen,
fören en loppa hem från väldig jakt?"
Bragtes så kung för blodigt dåd till blygd,
ilade skamsen hem med krigarskara.
Flykting ändå var pilt i bergens bygd,
om för en stund försvann den bråda fara.

VÅR LÄSNING.

I.

Hvarför böra vi läsa?

Ingen ung man, som försummar tillfällen att genom läsning utbilda sig, kan blifva fullt skicklig att fylla sin plats i lifvet.

Vi böra läsa för att vinna kunskap. Resultaten af gångna tiders arbete i tanke, tal och handling finnas nedlagda i böcker. Om vi äro specialister, som intressera oss för någon särskild kunskapsgren, naturvetenskap, historia eller konst, så måste vi för att nå resultatet studera. Men ingen får vara så specialist, att han icke också tager kännedom om andra grenar af mänskligt vetande.

Vi böra läsa för att utveckla vår egen tankeförmåga. Om vi vilja bli karaktärer, måste vi odla äfven vårt tankelif, ty tankelifvet påverkar handlingarna. Den, som icke vet, hvad det vill säga, att i stillhet tänka ut ett problem, att med klarhet och följdriktighet arbeta sig fram till en slutsats, utan blott nöjer sig med en ytlig kännedom, förvärfvad genom tidningsläsning och stannar vid hvad andra tänkt ut, kan aldrig bli en själfständig och ledande personlighet.

Vi skola läsa för att bli ödmjuka. Unge män äro benägna för att inbilla sig, att de veta mer än de verkligen veta. Det är vanligen halfbildningen, den begynnande kunskapen, som framträder med det största öfvermodet. Vi behöfva att lära ödmjukhet och aktningsfull försiktighet i våra påståenden. Vi behöfva komma till insikt om, huru hög och djup och bred och lång visdomen är, och huru ytterst litet vi dock veta. I själfva insikten om att vi veta blott litet, ligger den första förutsättningen för att lära mera.

Vi böra läsa för att få ingifvelser till ädelt handlande. Kunskap är icke nog. Den måste finna uttryck i handling, men att handla liksom att tänka är icke alltid så lätt. Vi bli lätt modfällda eller vi sakna insikt om, åt hvad håll vårt handlande bör rikta sig. Studiet af lefnadsskildringar öfver hjältar och martyrer, heliga män och kvinnor, som uträttat något bestående godt i världen, kan här vara oss till god hjälp, främst af allt böckernas bok, där vi lära känna Jesus Kristus själf.

Vi böra läsa för att kunna tala. Talets konst är ädel, där den rätt öfvas. Den är icke lätt att med ens ernå, men en gång vunnen innebär den stora företräden, den skänker förmåga att sätta skaror i rörelse, lyfta dem till hänförelse, sprida kunskap och ingifva ädla tankar. Både då detta sker offentligt och enskildt, huru viktigt och betydelsefullt är det icke; att kunna rätt behandla sitt modersmål, uttrycka på ett klart, enkelt och medryckande sätt, hvad man vill säga! Är icke det värdt att eftersträfvas? Böcker kunna härvid vara en god hjälp. Genom dem vidgas vårt ordförråd, genom dem erhålla vi intryck af en vårdad stil och lära oss metod och sammanhang i framställningen.

Se här några skäl, hvarför vi böra läsa. Läs för att vinna kunskap, läs för att förstå, huru litet du vet, läs för att lära dig handla, läs för att lära dig tala!

II.

Huru böra vi läsa?

Många tro, att om de läsa litet här och litet där, så är allting väl beställdt, men för att vinna ett godt resultat bör vår läsning vara klokt planlagd. Den får för oss icke blifva blott ett nöje eller tidsfördrif ej ens en förströelse. Den bör bilda ett led i vår gudsfruktan, ett föremål för vår bön, något, som helgas genom Guds Ande. Vi anse det med skäl orätt att vara försumliga i vårt arbete, opunktliga i fullbordandet af våra plikter, oärliga i uppgörelser. Det är äfven orätt att illa handhafva vår läsning. Vi böra äfven i vårt läsande undvika att vara oärliga och ytliga. Därför först af allt: *grundlighet.* De flesta mena sig kunna läsa mycket hastigt och anse den såsom den störste bland läsare som hastigt kan sluka en bok. Resultatet kan blifva en stor kvantitet men på bekostnad af kvaliteten, utsträckning på bekostnad af djupet. Sann läsning kan icke gå med snälltågsfart. Den är långsam, för de flsta till och med sorgligt långsam. Men då den är grundlig, leder den också till viktiga resultat. De bästa böcker vi få fatt i gifva oss icke sitt innehåll med ens. De äro förseglade för lättingen, stumma för den, som blott leker med dem. Låtom oss läsa långsamt men väl.

Och vidare: *låt oss läsa med sympati.* För att vinna grundlighet behöfva vi sympati. Vi måste blifva intresserade för hvad vi läsa. Liksom metaller kunna förenas, blott då de äro glödande, tillägna vi oss sanningar, endast då vi glöda af hänförelse för dem. Men här möter oss en svårighet. Kanske säger du, att du har intet intresse, och just därför kan du icke läsa just det, som du bäst behöfde läsa. Är detta rätt resoneradt? Intresset är en god tjänare, men en dålig husbonde. Den, som har en god karaktär, skall förmå att leda sitt eget omdöme och taga sina böjelser i sin tjänst. Han vet, att läsningen är en plikt, en allvarlig uppgift i lifvet, och därför skall han samla och insätta sin kraft på detta, ja, än mer, han skall göra det till ett böneämne. Han skall utbedja sig Guds nådiga ingripande och hjälp, och så skall äfven det, som först icke tillvann sig hans intresse börja att få för honom ett allvarligt, djupt, tändande intresse.

Omväxling. Till förhöjande af intresset behöfves bland annat äfven omväxling. Äfven den mest tränade läsare tröttnar genom att allt för länge fortsätta i sam-

ma riktning. Det är därför nyttigt och behagligt att byta om författare. Efter en tids studium af historia, kan det vara nyttigt att vända sin uppmärksamhet till något poetiskt arbete. Efter en tids sysslande med naturvetenskapen, kan det vara vederkvickande att vända sig till historien.

Planmässighet. Planlös läsning gagnar föga. Den alstrar brist på följdriktighet och ihärdighet. En läsare af rätta slaget söker utbilda ett system för sitt studium. Han väljer en bestämd tid. Han uppgör ett schema med klok indelning. Han läser vidare med pennan i hand och anteckningsboken vid sin sida. Han söker att i minnet fästa grundläggande data och att genom sammandrag bereda sig själf möjlighet att hastigt då och då fullständigt repetera, hvad han genomgått, och att fullständigt fatta innehållet i det lästa. Sådan planmässighet skall förhindra oss från att förslösa en stor del af den tid, som, använd på läsning, skulle gifva ett värderikt resultat, men nu ofta förflyter utan att lämna det minsta spår efter sig. Med mera allvar och bättre planläggning är jag förvissad om, att vi skulle kunna med fördel nyttja många stunder, som slarfvas bort. En enda timmes läsning hvarje dag skulle, om den regelbundet genomfördes, åstadkomma under på en tid af ett år. Skulle två timmars tid eller till och med tre därtill anslås, så mycket bättre.

EN NYUPPTÄCKT SVENSK FÖRFATTARE OCH ETT ENASTÅENDE VERK.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

I oktober månad år 1904 utlyste "Idun", illustrerad tidskrift för kvinnan och hemmet, utgifven i Stockholm, en litterär pristäfling mellan längre svenska originalberättelser och utfäste därvid ett pris åt den blifvande segraren på icke mindre än femtusen kronor. Då i början af november förlidet år resultatet af denna pristäfling offentliggjordes, kunde "Iduns" redaktion meddela, att den utan tvekan tillerkänt det utfästa priset helt och odeladt åt ett verk, "som genom sitt ämnes nationella art och betydande kulturhistoriska intresse, sin fantasikrafts öfversvallande rikedom, kompositionens stolta resning och stilens kärfva originalitet intager en obestridlig särplats bland de många verkligt goda arbeten, som framgått ur pristäflingen." Detta arbete bär titeln "*Den stora vreden. Nordsvenska öden. Ur häfd och sägen*", och dess författare bär det inom svenska vitterheten hittills obekanta namnet Olof Högberg.

Den kände litteraturkritikern dr Sven Söderman, som biträdt "Iduns" redaktion vid granskningen af inkomna täflingsskrifter, har uttalat sig i följande loford öfver det prisbelönta arbetet: "Dessa 'Nordsvenska öden' äro en märklig tilldragelse inom vår litteratur. Den tanke, Pelle Molin först gjorde fruktbärande, och som hans talrika efterföljare med större eller mindre framgång fullföljt: *att gifva Norrland åt Sverige som en poetisk verklighet* har här blifvit fullbordad. Men det är ej längre endast glimtar och enstaka syner, lösryckta bizarra poem om de trollska myr- och fjälltrakterna och om de omhuldade särlingarna 'sagogossarne' och 'diktarflickorna', ej längre de små bygdestudiernas bondeepyllier o. s. v. Nej, här är utsikten den vidaste, och ljusfloden kastas öfver hela landsändan, så att den framstår med alla sina egenartade former och karaktärsdrag som ett helt för sig, en lefvande organism med ålder och utveckling. Det är med ett ord Norrlands historia i poetiska kulturbilder under de gångna tidrymder, som formade dess ethniska fysionomi — dess sociala historia, poetiska öden och folklore.

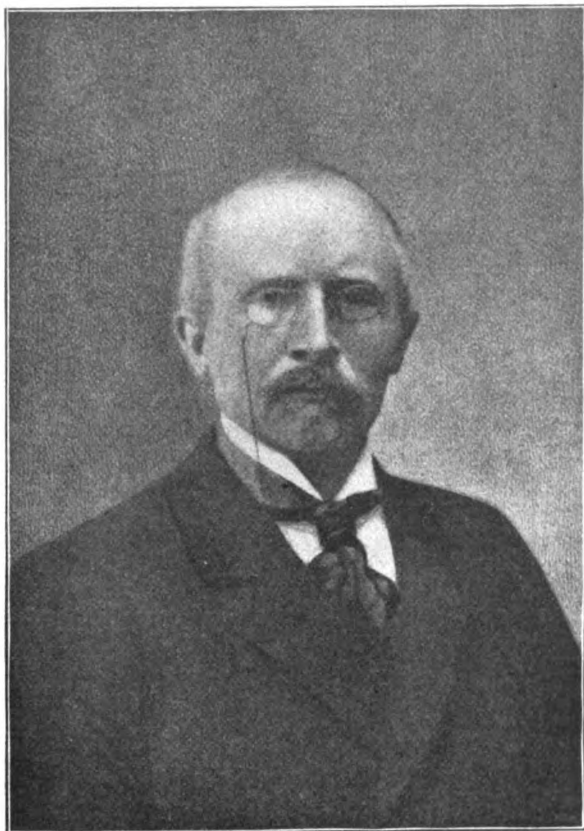
Jag är både förundrad och betagen. Det är en episk diktare af rang, som här uppenbarar sig, en målmedveten skaparkraft, som oafbrutet trollar fram nya serier af bilder, öfverraskande i originalitet och trovärdighet. Ty denna rika fantasi är icke nyckfull och regellös. Den bottnar i en djup kunskap om fädrens lif och vittnar om grundliga forskningar i annalerna. Själf är också författaren, som han uppger i en af berättelserna, en afkomling af där skildrade personer.

Man läser det stora verket under ett intresse, som ideligen ökas, äfventyrssagan är unik, och diktarens inbillningskraft tyckes växa, ju längre man kommer. Framställningssättet är också på en gång objektivt klart och personligt lefvande, en stundom kärft stark, alltid pregnant stil, som icke brås på någon annans. Författaren är gifvetvis en mogen man och hans bok resultatet af många års fantasilek och tankearbete.

Jag har aldrig i manuskript läst ett arbete, som ägt större litterär betydelse. Det är på sätt och vis ett motstycke till Selma Lagerlöfs värmländska krönikor, men påminna i form ej det minsta om dem. Snarare kommer man att tänka på 'Fältskärns berättelser', som dock litterärt ej kunna uthärda jämförelse med dessa 'Nordsvenska öden'. Dikten kommer ock med all säkerhet att kallas *Norrlands epos.*"

De händelser, som i detta märkliga diktverk skildras, försiggå i slutet af 1600- och början af 1700-talen uppe i Norrland, "Sveriges rikes skräpvrå", som det vid den tiden kallades. "Mest lämnadt åt sig själft", säger författaren i ett förord till arbetet, "sina egna krafter eller egen kraftlöshet, fick 'norra guvernementet' rida ut sin storm så godt det kunde. Dessa vredens år, fulla af upplösningens andar och deras verk, manade äfven fram stordådiga uppbyggelsens andar, som efter hand byggde samhället på nya grundvalar och förde det till den dittills saknade fullständiga enheten med riket. Den egendomligaste af dessa gestalter var uråldringen, människovännen och siaren Olof Evertsson, Karl IX:s öfverste fogde, som med galge, bila, spö och bål hade förlossat Bottenlanden ur birkarlarnas gudlösa ok, men släkte efter släkte fick lefva som en outslitlig vålnad (han lefde visst under sju regenter och torde vara den svensk, som uppnått den högsta ålder) för att skåda det slagna våldets spökande eftervälde.

En annan uppbyggelsens ande blef lappen Emanuel Bredman, som i denna makalösa trosålder riktade 'antikristernas' raseri på den länge försummade norrländska moderjordens skötsel genom ett slags jordbruksreligion och därigenom förvandlade ett landsfördärf till landets nytta.

OLOF HÖGBERG.

Och ej minst i raden blef landsmodern Mäster-Sara, som i dessa nödens tider beredde drägliga utvägar att hålla befolkningen vid lif intill mänskligare år. Om henne blef i sanning sagdt: 'Må de tider aldrig komma, då hennes namn och gärning äro glömda af svenska kvinnor'.''

Men öfver dem alla, de nämnde och icke nämnde, står dock den, som redde upp det hela, skaffade mat och folklämpor, satte den ena vedermödan i lufven på den andra och slog den ena fienden med den andra. Det var Johan Bogislav Mikael Loth, Svarte Mickel kallad och af tattareblod, fältmarskalk, riksråd och general-guvernör, en ovanligt rättrådig, klok och frikostig, djärf och tapper man, 'svensk till språk, seder och hjärtelag, en människa bland folk, soldat bland soldater, karlavulen bland kvinnor, bland diplomatiska räfvar den utstuderade räfven, men ock en svår fähund emot fähundar'.

Skildraren af dessa nordsvenska öden har ingenstädes uppfunnit något af skildringarnas uppslag eller hufvudpersoner. Han har följt händelsernas hufvudväg på den rena häfdens grund och haft tillfälle att utfylla den sålunda gifna stammen med kött och blod ur en hel rad måleriska minnesberättelser från skilda håll. En del ha funnits antecknade i skrift, andra aftryckta i äldre tidningsårgångar; men de flesta och bästa ha dock varit muntliga sägner, präglade af egendomligt kynne.

I allmänhet lefde dessa minnen rätt friska intill den stora skogsrörelsens, nyläsarnas, dragspelets och den värmländska inflyttningens tid omkring 1850. På 1830-talet och senare funnos många män, som kunde dem lika bra eller bättre än sin katekes. Och intill senaste sekelskifte lefde de ännu hos folk, som kände dem närmare förknippade med sig i egenskap af släktminnen. Detta var i synnerhet fallet med författarens aflidne fader och blef det äfven med författaren, hvilken särskildt känt sig invuxen i dessa anor, åt hvilka han också gifvit vård efter sin förmåga."

Enligt de biografiska uppgifter, som författaren själf på redaktionens anhållan insändt till "Idun", föddes Olof Högberg den 27 september 1855 i Högsjö socken af södra Ångermanland, Västerbottens län. Hans fader var hemmansägaren Johan Högberg, en rättrådigt sinnad, för samhällsfrågor intresserad och mekaniskt begåfvad man, utmärkt berättare, outtömlig på minnen från det framfarna. Äfven modern, Märta Hultin, hade såsom ättling från en af landskapets äldre knapadelssläkter mycket omfattande släktminnen, som trängde långt tillbaka i tiderna åt flere håll.

Sina minnen och intryck från barndomsåren skildrar författaren på följande kraftiga och humoristiska sätt: "Barndomsminnen från en karg och dyster dalbygd mellan höga berg, där ufven i norden satt och tjöt mot ufven i sunnan om höstkvällarna. I dalens botten en å, sista återstoden af en 'postglacialälf', kantad med busksnår, framringlade mellan uråldriga nipvallar. Mina käraste minnen från denna dalbygd voro denna å och ett härligt syskonpar väldiga rönnar, under hvilkas sammanflätade kronor far byggde sin väldiga barnskara en från marken upphöjd lekstuga, där jag hörde bygdens sista fiol och första dragspel.

Tre stämningar voro starkt rådande omkring mig: *nyläseriet*, som fördes till torgs af en rad tämligen tvifvelaktiga 'vinkelpredikanter', däribland en del 'falske profeter i anda och sanning'; den nästan obrutna gammaltron på *en andlig sidovärld* af hvarjehanda egendomliga skepnader, i synnerhet de norrländska skogsviddernas ljusa andeväsen Hvitran, människans undanskjutna, misshandlade och hämndlystna kusin från skapelsen; slutligen den i orten grasserande *skogsrörelsen*, det första baggböleriet, hvars historier om skogsköp och timmerstölder m. m. allsmäktigt inträngde i mina lekar med grannarnas barn, så att äfven vi, de små, hade våra uppgörelser om hygge, sågning, förloradt virke o. s. v. Jag var själf sågverkspatron med egen såg i bäcken, en gåfva af far, den öfverdådigt skicklige sågbyggmästaren."

Sina ungdomsår tillbragte Olof Högberg i Säbrå, dit familjen flyttat från Högsjö. Här i den fagra Nässjön skolade han sig till en stark och härdig simmare under somrarnas friluftslif. Elfva år gammal intogs Olof höstterminen 1866 vid Hernösands läroverk. Särskild håg kände han för språkliga och historiska studier, men framförallt för den matematiska vetenskapen. Mogenhetsexamen aflades på våren 1876 med betyget "med beröm godkänd". På grund af slarfvig skolgång bedömdes hans uppförande som "oklanderligt". Rektor hade — säger han — velat skrifva "mindre stadgadt", men måste ge sig för det kraftiga motståndet af den matematiske censorn.

Vid Uppsala universitet inskrefs Högberg hösten 1877. Efter tre års friskt arbete och öfverarbete i matematik, mekanik, astronomi och fysik aflades filosofie kandidatexamen den 27 maj 1880 med öfverbetyg i de nämnda vetenskapsämnena. Härmed stannade det emellertid med examenslagrarna. Orsaken låg dels i de stegrade egna anspråken på den tämligen allmänt spådde blifvande akademikern, dels på krafternas öfverskattning och splittring genom tidens mångfaldiga intressen bredvid studierna. Han var med bland stiftarna af föreningen Verdandi, som på 1880-talet lät så mycket tala om sig, blef en ifrig nykterist, verkade vid olika folkbildningsanstalter och kunde sällan stå likgiltig inför de sociala dagsfrågorna. Håg för historiens värden, för odling af folkminnen och den folkliga språkstilen väcktes hos honom af den kände skriftställaren och föreläsaren dr Emil Svensén, och 1885 utarbetade han

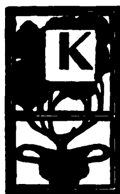
de första utkasten till det arbete, som tjugu år senare blef "Nordsvenska öden". Vid sidan af dessa och andra olikartade intressen bedrefvos de matematiska vetenskapernas studium med ifver och framgång. Emellertid tvangs han af de sinande tillgångarna att ägna sig åt privatlärarens föga gifvande yrke. Så fortgick det någon tid, tills, såsom han själf säger, "reverserna började fylla tio år". "En tid uthärdade jag häxdansen rätt bra", tillägger han, "men måste slutligen ge mig, och med den andra omarbetade upplagan af mina 'Nordsvenska öden' såsom den enda synbara behållningen flyttade jag 1889 hem till deras berättare, far och mor, som hänrycktes öfver att höra sina minnesskatter i skrift, utfyllde dem yttermera och tålamodsfullt motsågo frukten af arbetet. Jag kom nu klart underfund med att dessa berättelser hvilade på historiskt grundlag, fick dem utfyllda från andra håll, genomforskade det norrländska stiftsarkivet och fann där både tidsfärg, språkfärg och lifsfärg. År 1891 utfördes med de sålunda vidgade uppslagen en ny upplaga. Till sitt innehåll var denna då väsentligen sådan, som den nu föreligger, till omfånget dock betydligt större. Min egen missbelåtenhet med formbehandlingen hade till följd, att handskriften fick 'ligga till sig'. Under de följande åren, då jag dels var anställd som vikarierande föreståndare vid Gudmundrå högre folkskola, dels arbetade som föreläsare och journalist, omarbetades handskriften helt eller delvis flere gånger med nya inslag. Särskildt har afslutningen måst ske under kasserande af väldiga handskriftsmassor. — Dessa 'Nordsvenska öden' ha i stort sedt varit mina öden under tjugu år af mitt lif, och deras öfverskrift 'Den stora vreden' blir också rätt betecknande för mitt lifs stjärna under denna tid."

Tilläggas må, att hr Högberg ej själf insändt sitt arbete till den af "Iduns" redaktion anordnade pristäflingen, utan inlämnades det, författaren ovetande, af en vän till honom, hvilken lyckats få manuskriptet i sina händer. Det kommer nu att under året tryckas i "Iduns Romanbibliotek", hvilket såsom bilaga åtföljer tidskriften.

KYRKAN I ERRAZU.

För Ungdomsvännen af Birger Sandzen.

Kyrkan i Errazu, Spanien, har ingenting, som kan tilltala vare sig konstnären eller arkeologen, ingenting som kan göra dem nyfikna eller intresserade.

Den ligger strax utanför byn, som utgöres af ett tjog tarfliga bondstugor.

Kyrkans arkitektur är den enklaste möjliga, och templets inre är föga ägnadt att stämma åhöraren till andakt. Öfver altaret har man ställt upp en klumpigt utskuren Kristus-bild och under nischen, i hvilken den står, läses följande inskription i gammalmodiga bokstäfver: "Älskom oss inbördes."

En vacker eftermiddag nära inbördeskrigets slut marscherade en trupp frivilliga under don Santos Fuentes' befäl landsvägen framåt mot Errazu. De gingo lugna och obekymrade med sin befälhafvare i spetsen. Här behöfde de icke frukta för öfverfall eller bakhåll. Plötsligt hven en kula mellan leden. Ingen träffades.

Allas ögon riktades mot kyrkan. De sågo ett litet blåhvitt rökmoln, som ringlade sig upp från den väldiga kyrkdörren. Då röken skingrat sig, kunde de urskilja ett litet hål i den tjocka trädörren och mynningen på en bössa, som snart åter aflossade ett skott, så att ett mångdubbelt eko skrällde i bergen. "Jag är träffad", vrålade en af soldaterna och segnade ned. "Eländige präst", tjöt Fuentes, knytande näfven mot kyrkdörren.

"Pojkar", sade han, vändande sig till sin trupp. "Den där vargen skola vi ringa in."

Kyrkoherden i Errazu, don Valentin Salvagoitia, hörde tydligen dessa ord, och öfver hans hårda, kalla ansikte spred sig ett trotsigt småleende. Han laddade hastigt om bössan, och då han var färdig, dundrade han till:

"Uslingar!" och siktade och gaf eld. Don Santos Fuentes och hans män skummade af vrede och rusade blindt mot kyrkdörren.

"Skjut icke", sade don Santos. "Vi skola bränna dörren och kyrkan också, om så behöfs. Honom skola vi sticka ihjäl med våra knifvar."

Prästen laddade och sköt, upprepande sitt: "Uslingar".

"Ned med dörren!" kommenderade Santos, då de hunnit fram. "Slå sönder den med gevärskolfvarna eller sparka in den. Om intet annat hjälper, så sätta vi eld på den."

Därinnanför röt Salvagoitia: "Lefve kyrkan! Lefve Carlos den VII!"

"Vänta bara, präst", svarade don Santos. "Två har du skjutit ihjäl, och när vi få tag i dig skola vi steka dig lefvande."

"Lefve kyrkan! Kanaljer!" skrek prästen.

Kort därpå hörde de, hur han sprang upp för torntrappan. Från gluggen vid ringklockan affyrade han ett nytt skott. Don Santos slog sig med knytnäfven i skallen af ilska.

"Bränn upp dörren!" hväste han. Soldaterna släpade fram ris och alla brännbara ämnen, de kunde få tag i, och tände på. Snart stod den väldiga dörren i ljusan låga, och eld och rök insvepte tornet.

Salvagoitia började ringa, och klockan upphäfde förtvifvlade nödrop.

De förskrämda bönderna hade hört både skottten och ropen, men tordes ingenting göra, obeväpnade som de voro.

Plötsligt hördes ett bedöfvande brak, och gnistor och rök hvirflade mot himlen. Dörren hade fallit.

Klockan tystnade, hastiga steg hördes i torntrappan, och en hes röst tjöt inne i kyrkan: "Här är jag! Kom bara, uslingar!" Don Santos och hans knektar rusade in.

Det var halfmörkt i kyrkan. "Hvar är du, präst?" röt don Santos. Intet svar. "Han är väl i sakristian för att taga på sig mässhaken", sade ett kvickhufvud. "Han har nog gömt sig bakom altaret", sade en annan. "Tag reda på honom", befallde don Santos. De letade i alla vinklar och vrår. Några med don Santos i spetsen sprungo fram till högaltaret. Då steg Salvagoitia fram ur mörkret vid sidan af altaret och sade: "Här är jag." "Skjut icke!" röt don Santos, men det var för sent.

Sex skott brakade i kyrkan, och Salvagoitia ropade med utsträckta armar: "Herre, hjälp!" Han föll midt framför altaret. Blodet sprutade ur hans krossade hufvudskål på bibelspråket under Kristusbilden: "Älskom oss inbördes!"

Svensk-Amerikanska Konstnärer.

Biografiska teckningar för Ungdomsvännen

AF A. SCHÖN.

XII. C. F. VON SALTZA.

Den framstående svensk-amerikanske konstnär, som har detta namn, finnes ej mer bland de lefvandes antal. Efter en längre tids sjukdom afled han den 10 sistlidne december å St Lukassjukhuset i New York. Hans maka, Henriette Stoopendaal, hade aflidit några dagar förut.

Tidigt, ja, alltför tidigt, bortrycktes von Saltza från en verksamhet, som var kanske betydelsefullare än de flesta andra svenska konstnärers i Amerika. Det blef honom nämligen förunnadt att under en följd af år verka som lärare vid trenne af Amerikas förnämsta konstskolor. Det var ock medan han ännu var anställd vid en af dessa, som han skördades af den obeveklige liemannen. Mänskligt att döma, hade han framför sig ännu många år af gagnande arbete i konstens tjänst, då han så oförmodadt och till stor sorg för sina talrika vänner inom och utom artistkretsarna hädankallades.

Von Saltza hade porträttmåleri till specialitet och hade inom denna konstgren uppnått afundsvärd skicklighet och motsvarande rykte. Hans sträfvan var städse, att gifva sina porträtter den värdighet och konstnärliga hållning, som skulle berättiga dem att intaga rangen af konstverk och så att de ej allenast skulle utgöra en afbildning af de personer, de föreställde. Han satte sitt mål som konstnär högt, och han uppnådde det äfven.

Att han var *svensk* konstnär, var för von Saltza en källa till stor tillfredsställelse. Han räknade sig, såsom han själf en gång skref, som "en kämpe i de djupa leden af dem, hvilka bidraga att göra gamla Sveriges namn aktadt och äradt i världen." Själf elev af Sveriges konstakademi förde han så väl här som i andra länder, där han vistats, den svenska konstens runor med ära.

C. F. von Salza föddes å godset Sörby i Örtomta socken i Östergötland 1858 och var son till öfverceremonimästaren grefve K. A. F. von Saltza och hans maka, grefvinnan Kristina De la Gardie. Efter slutade skolstudier dels i Uppsala, dels i Stockholm, ingick han vid Kungliga Akademien för de Fria konsterna i sistnämnda stad, hvarest han studerade i sex år under ledning af sådana framstående lärare som Boklund, von Rosen, Wallander, Kjellberg och Winge. Bland med honom samtida elever vid akademien voro Zorn, Liljefors, Nordström och Ericson — namn, hvilka senare blifvit världsberömda.

Åren 1880—81 tillbrakte von Saltza i Brüssel, där han studerade vid konstakademien, hvarefter han under sammanlagdt tre år fortsatte i Paris sina studier, utbildande sig till förnämligast porträttmålare. Såsom sådan verkade han nu några år i Sverige, hvarefter han 1891 öfverflyttade till Amerika. Efter en kortare tids vistelse i New York kom han till Chicago, där han blef bekant med chefen för världsutställningens därstädes konstafdelning, Halsey C. Ives. Denne, som genast såg hvad den unge svenske konstnären dugde till, förmådde honom att öfvertaga ledningen af målareskolan vid Museum of Fine Arts i St Louis, Mo Under de sex år han vistades därstädes, målade han ett betydande antal porträtter af framstående personer i nämnda stad, bl. a. f. d. guvernören i Missouri, David R. Francis, matematikern, professor Chauvenet vid Washington Universitet därstädes samt kansleren vid samma universitet, W. S. Chaplin, m. fl.

I svenska afdelningen på världsutställningen i Chicago 1893 deltog von Saltza med ett porträtt af sin fru. Han deltog sedermera i den internationella utställningen i Berlin 1896 och i utställningen i Stockholm påföljande år.

År 1898 antog han kallelse att blifva föreståndare för målareskolan vid Art Institute i Chicago, men fästes redan året därpå i samma egenskap vid Columbia University's och Teacher's College's i New York målareskolor, där han med framgång verkade till sin död.

Det säger sig nästan självt, att den fint bildade svenske ädlingen-konstnären under alla dessa år utöfvade ett icke ringa inflytande på de amerikanska ungdomsskaror, med hvilka han därunder kom i beröring.

Han efterlämnar tvenne barn, sonen Philip, född 1885, och dottern Elizabeth Christina, född 1889.

C. F. VON SALTZA.

ETT OCH ANNAT OM UNGDOMSVÅRDEN I SVERIGE.

För Ungdomsvännen af Alfred Sandell.

Hjärtligt tacksam för UNGDOMSVÄNNENS erhållande i år och i hopp, att den äfven nästa år skall göra sina regelmässiga påhälsningar hos oss, meddelas här ett och annat om ungdomsvården i Sverige och det särskildt inom Linköpings län och stift.

Till ungdomsvården hör ju ock på sitt sätt vården om *barnen*, och därför nämna vi nu först, att i *Svinhults* socken (annex till V. Rud här i Östergötland) bildats för några år sedan en förening, kallad *Barnens vänner*, för hvilken komministern där C. G:son Manneberg satt sig i spetsen. Den åsyftar först och främst att med gåfvor i form af beklädnad understödja barn från de fattiga hemmen i Svinhult, men också att gifva barnen inom socknen i allmänhet under konfirmationsåldern en högtidsdag på året, då föreningen, bestående af omkring 60 medlemmar, firar sin årsfest, nämligen Mikaelidagen. Denna dag är också särdeles lämplig därför, då den är ej allenast en de heliga änglarnas, utan tillika en barnens högtidsdag. Då bjudas alla församlingens barn under konfirmationsåldern på kaffe, nu i höstas i sockenstugan, där kaffe äfven såldes till allmänheten, som då hade infunnit sig särdeles talrikt, i synnerhet hvad ungdomen beträffar. Musik presterades därunder tillika. Själfva högtidsfesten firades (och firas) dock i kyrkan, där församlingens barn i höstas också hade infunnit sig talrikt.

Denna fest började efter en psalms afsjungande med ett hälsningstal af ordföranden i föreningen, pastor Manneberg, och efter ytterligare sång och orgelmusik hölls högtidstalet af den, som skrifver dessa rader med anslutning till Ps. 115: 1, 2 om *Guds nåd och sanning*, särskildt i förhållande till barnen; pastorn talade i korthet öfver Ps. 116. Den skicklige organisten och musikern C. J. Lindell i Rumskulla hade också på kallelse infunnit sig och skötte orgeln på sitt vanliga, förtjänstfulla sätt. En sångargrupp hade också särskildt engagerats för festens räkning, hvadan icke blott psalmer, utan äfven andliga sånger sjöngos och spelades från orgelläktaren enligt förut uppgjordt program. Festen, som också gaf ett godt, festligt intryck, afslutades i kyrkan med en kort altartjänst af församlingens komminister.

Denna förening utdelade de numera sedvanliga julgåfvorna till inom socknen behöfvande barn den 17 dec. i år. Styrelsen för föreningen hade utsett ej mindre än 26 barn till erhållande af gåfvor, hvilka senare utgjordes af uteslutande klädespersedlar, hvaraf barnen också gagnades på bästa sätt. Dessa persedlar utgjordes af 12 par skodon, tyg till 11 stycken klädningar, 22 linnen, 28 par strumpor och några andra nyttiga artiklar såsom vantar, förkläden och tröjor, så att vi gladt förundra oss öfver, att föreningen kunnat åstadkomma så mycket inom den lilla, just icke rika församlingen. Men enighet ger styrka, säger ordspråket, och här synes denna enighet vara förhanden.

Föreningens ordförande uttalar också några erkännandets ord i sin redogörelse för ofvannämnda julgåfvoutdelning som följer: "Föreningen kan glädja sig åt att under sin blott treåriga verksamhet och under närvarande små förhållanden dock hafva nått det resultat, som angifvits, att kunna hugna så pass många barn med klappar, hvarförutom föreningens kassa uppbringats till omkring 300 kronor. Efter förrättad utdelning uttalade ordföranden ett tack till flitiga arbetare och villiga gifvare inom föreningen samt afslutade akten med en kort påminnelse om innebörden af Pauli ord i 1 Kor. 4: 1, 2."

Inom *Ingatorps* församling i Småland, men i Linköpings stift, har bildats en afdelning bland ungdomen af "De ungas förbund" med anslutning till Fosterlandsstiftelsen i detta afseende. Denna förening ledes dock af äldre, bepröfvade personer och i sann kristlig riktning tillika. Den sammanträder, om vi minnas rätt, en gång i månaden, och ett af dessa sammanträden firas årligen som föreningens ifråga årsfest. Och firades den senaste årsfesten sista söndagen i sistlidne september månad i Herstorps i Ingatorp rymliga skolsal, som då till trängsel var fylld af andäktigt lyssnande åhörare, i synnerhet ungdom. Festen började med att, efter förutgången sång, predikanten S. O. Pettersson från Bondarp i Ingatorp höll ett uppbyggelseföredrag till de församlade, vid hvars slut undertecknad anlände till platsen och, efter ytterligare sång talade med anslutning till Ps. 115: 13 om: *Gudsfruktans välsignelse för de unga*, hvarvid ett och annat påpekades om, hvari denna välsignelse består. De unga föreställa sig ofta, att sann gudsfruktan är tråkig och beröfvar dem deras lifsglädje — sade talaren bland annat —, ty ungdomen vill ju vara glad eller hafva roligt, som man säger. Talaren påvisade dock genom flera praktiska jämförelser, att sann och varaktig glädje och lycka endast vinnas i och genom en sann gudsfruktan, hvars grunddrag också skildrades. Det visades, dels hvad man förlorar, och dels hvad man vinner på en sann gudsfruktan först här nere och sedan där ofvan, och att förlusterna till och med äro vinster, så att ingen ännu har ångrat eller skall ångra på att lämna hjärtat *helt* åt sin Frälsare hvarken här eller för evigt, såsom också en gråhårsman i Skåne på ett missionsmöte i ett bibelsamtal bl. a. uttryckte sig: Jag har aldrig ångrat, att jag lämnat mitt hjärta åt min Frälsare, men jag har djupt ångrat, att det icke skedde förr, än det gjorde. Ja, så gifver Herren välsignelse i och genom en sann gudsfruktan också åt de unga, att de, om de varit borta från Herren en tid, men kommit tillrätta igen, de djupt känna smärta öfver detta sitt främmandeskap för Herren i otro, men tacka honom innerligt och af allt hjärta för, att han i nåd åter fört dem in på lifvets, den sanna gudsfruktans eller trons och frälsningens väg, i det att han förlåtit dem *alla deras synder* och gifvit dem det vissa, saliga hoppet om evigt lif i dess *fullkomning* efter det närvarande lifvets slut. Alla jordiska förmåner *försvinna* nämligen emot att få höra Herren Jesus till här och, när det sista härnere inträder, få ingå till honom i hans eviga härlighet och glädje och varda honom, ja, *honom* för evigt *lik*. Eller hvad har människan, äfven den unga, när döden kommer och hjärtat brister i hennes bröst, ägde hon än allt, hvad hon kunnat önska sig här — hvad har hon då, om hon icke har Jesus med lif och frälsning i honom?

Ja, i den där riktningen gick föredraget och det var kärt att omedelbart därefter få höra sjungas verserna 6 och 7 i svenska ps. 500.

Kristne, medan vi här vandra,
låtom oss på fädrens vis,
fromme, bedja med hvarandra,
glade, sjunga Herrens pris!
Barnens liksom fädrens ljud

Stiga upp till samme Gud
att hans godhet nederkalla
öfver oss och öfver alla!

Därefter sjöngos och spelades åtskilliga andliga sånger, och den församlade folkskaran aftågade stilla, hvar och en till sitt.

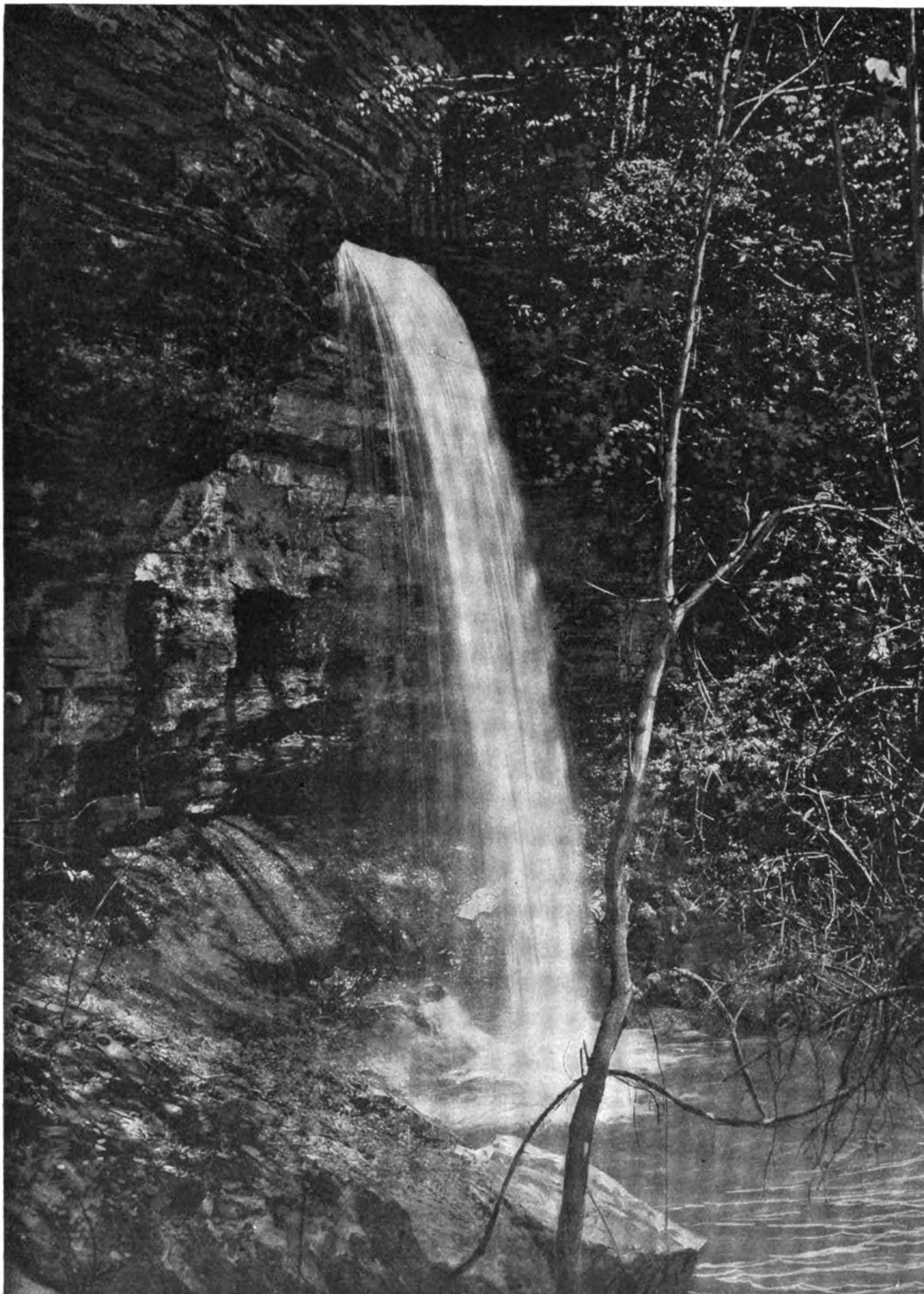
Vi nämnde förra gången, att ungdomsföreningar bildats utan något särskildt kristligt syfte och endast i moraliskt och fosterländskt afseende. En sådan förening har bildats särskildt för *Östergötland*, och det torde möjligen intressera UNGDOMSVÄNNENS läsare att få höra något om denna förening, bestående af mindre föreningar inom landskapet ifråga. Vi följa därvid ett litet utdrag, som "Östgöta Correspondenten" gjort ur en redogörelse därför i veckobladet *Sveriges Väl*, hvari det bl. a. heter: "Våra föreningar äro ju till storleken mycket olika; några hafva ett medlemsantal af ett 20—30-tal, andra gå upp till ett hundratal och mera. Den största är Södra Aska ungdomsförening, som räknar bortåt 200 medlemmar. Den har bildat en egen föreläsningsförening, som har statsunderstöd för sin verksamhet. Den har också börjat samla till en byggnadsfond, hvarmed en gång ett "ungdomens hus" skall byggas. Hvarför skulle det vara så omöjligt att tänka oss tanken om ett sådant hus för hvarje bygd förverkligad, när ungdomen i det fattiga Finnland på så många håll kunnat åstadkomma sådana samlingshus? De borde, dessa ungdomens hus, rymma föreläsningssal, som kunde inredas, så att den också kunde användas till gymnastiklokal, dessutom läsrum och bibliotek. Varma färger, enkel, men vacker inredning, taflor på väggarna skulle glädja ögat och fostra skönhetssinnet. Ett sådant hus skulle vara bygdens ljushärd.

Midsommarsdagen 1904 bildades Östergötlands ungdomsförbund vid ett möte å folkhögskolan (i Lunnevad). Det är ungdomsföreningens sammanslutning för vårt län. Nu består det af 9 lokalföreningar med omkring 700 medlemmar. I höstas bildade förbundet en föreläsningsförening, som söker statsbidrag för år 1906, och som har till uppgift att hjälpa ungdomsföreningarna med att skaffa föreläsare till deras möten. Också i somras anordnade förbundet ett större ungdomsmöte midsommarsdagen, denna gång i Skörkind, och det är meningen, att det också framdeles skall söka göra midsommarsdagen till en ungdomens dag, då vi kunna samlas för att få nya impulser till vårt arbete, för att få sinnet vändt i kärlek till hembygd och fosterland och lyftadt i högtidsglädje."

Så lyder själfva utdraget och i sak, från en sida sedt, hafva vi ej annat än godt att säga därom. Från en annan sida sedt åter, kunna vi icke undertrycka en viss fruktan för, att sammanslutningar, sådana som dessa, med föreningshus och så *kunna* leda till rätt betänkliga följder, om dessa ungdomsföreningar och förbund blifva härdar ej allenast för god borgerlig och ekonomisk upplysning o. s. v., utan äfven för radikalism och socialism, beroende på ladernas och de respektive föreläsares beskaffenhet, särdeles som, efter allt att döma, Gud och hans ord icke hafva fått något rum i dessa föreningars och förbunds program. Man vet ej heller, om prästerna hafva anlitats vid programmets uppgörande, eller om de komma att anmodas att verka vid deras fester och så; ty huru det än är, kunna ändå prästerna utöfva ett i viss mån gagneligt inflytande på grund af sin ställning, äfven där de icke äro troende. Ledsamt vore tillika, om en del af dem skulle vara — vi säga icke, *att* det är så — så likgiltiga för ungdomens fortsatta fostran och vård, att de icke skulle vilja taga sig tid till att medverka vid sådana föreningars viktigare sammanträden och fester eller ock — hvilket nog är fallet på en del orter — så högkyrkliga, att de däraf finna sig föranlåtna att helt och hållet draga sig undan *all* föreningsverksamhet. För oss ter sig denna verksamhet utan Gud och hans ord och utan kristlig prägel icke vidare "ljus", och de populära vetenskapliga föreläsningarna under sommarferierna — i Uppsala till exempel — för allmänheten hafva redan visat sig verka undergräfvande för biblisk—kristlig tro och sanning. Måtte ledarne af detta slags föreningsverksamhet äfven betänka, att de i själfva verket föga gagna vår ungdom genom att, lindrigast sagdt, *förbigå* att rikta ungdomens uppmärksamhet på dess ställning till den oändliga evigheten och dess behof af *verklig* lycka och glädje ej minst där!

Har någon af UNGDOMSVÄNNENS läsare *Svensk Kyrkotidning*, så har han däri bl. a. gjort den i viss mån sorgliga upptäckten, att ungdomsvården i vårt land blifvit ett stridsäpple mellan en del af för ungdomens *kristliga* vård *nitälskande* präster. Så vilja en del af dessa, nämligen de strängt schartauanske, icke veta af någon föreningsverksamhet alls med afseende på ungdomens kristliga fostran och vård efter konfirmationstidens slut, utan att prästen ensam fortfarande skall ombesörja sådant. Detta ser väl något hopplöst ut i en dels ögon, och öfver allt i landet går det ej heller; men där den schartauanska riktningen är förhärskande ej allenast bland prästerskapet, utan ock bland folket — såsom fallet är till det mesta inom Göteborgs samt i vissa delar inom Skara och Lunds stift —, där kyrkorna ännu under gudstjänsterna äro fullproppade med folk, såsom förr i världen, af både unga och gamla, där våga också vi tro, att prästen, med hjärtat på rätta stället, kan såsom själasörjare och i öfrigt utöfva ett hälsosamt inflytande på de ungas sinnen; ty för dem äro hans ord *kungsord*, om vi så få säga, eller väga för de unga, såsom ingen annans ord väger för dem. Där får och *kan* han t. o. m. ensam vägleda de unga, nämligen i *hvad hans tid och krafter* medgifva detsamma. Där detta icke är händelsen, där kan han icke med bästa vilja i världen fortfarande leda ungdomens fostran och vård; där *måste* han nämligen hafva hjälp, han må inse det eller icke, såvida icke ungdomens kristliga fostran skall mer eller mindre sättas å sido. Andra präster åter hålla på — och däruti hafva de också naturligtvis rätt —, att de måste anlita föreningsväsendet i en eller annan form eller skaffa sig medhjälpare, där de icke af ena eller andra skälet ensamma kunna nå ungdomens hjärtan. Kunna de själfva ej för ändamålet *bilda* någon förening, men där i församlingen eller orten finns en sådan förut, ledd af lekman eller lekmän, så böra prästerna ingå i den, där så kan ske, för att sålunda blifva till gagn för ungdomens sanna väl, och de handla förvisso icke orätt, *om* och *när* och *där* de så göra. Gifve blott Herren sin välsignelse till, hvad som göres i hans namn till ungdomens bästa, särskildt dess eviga bästa, och han välsigne likaledes i nåd UNGDOMSVÄNNENS verksamhet för den svensk-amerikanska ungdomen på andra sidan Atlanten!

NORRLAND OCH SVERIGES FRAMTIDA RIKEDOM.

"Jag minnes min hembyggd vid dånande flod,
där molnen sig hvila på fjället,
där åldriga skogen mot stormarna stod,
en grönskande sköld omkring tjället,
där lifvet var ljuft och där friden blott log,
i hembygdens skogar och dalar."

Intet land i världen har en sådan mängd af forsande strömmar och lefvande floder, som Sverige. Detta hafva utländingarna ej mindre än Sveriges egen befolkning ganska länge sett och så kommit år efter år till det sköna landet för att där tillbringa den varmare årstiden. Sveriges natur och ej minst dess floder hafva ock gång på gång

gjorts till föremål för skaldens sång och hvem helst som här i främmande land tänker sig tillbaka till älskad hembyggd såsom vi ofta göra lite hvar, tycker sig ock inför minnets taflor höra bruset af vattenfallet vid kvarnen i skogsbäcken eller i floden. Men det är först på senare tid man börjat få klart för sig att just dessa strömmar och floder med sina vattenfall, små och stora, utgöra en mäktig garanti för det framtida Sveriges väl. De kunna nämligen, om de rätt brukas, lämna en alldeles ofantlig drifkraft för alla slags industrier, så att Sverige hvad det beträffar skulle kunna i framtiden blifva hvad England för närvarande är: världens största industriområde. Det håller nämligen på att blifva mera och mera ondt om stenkol och det är relativt sedt blott en tidsfråga när de skola taga slut. Det blir då betydelsefullt att äga de rikaste förutsättningarna för framställandet af den elektriska kraften och de förutsättningarna har Sverige. Således kommer nog Norrland en gång att blifve Sveriges betydelsefullaste provins, emedan det har de flesta vattenfallen och de stridaste strömmarna. Om vi lefva då är ovisst, men det gifver oss dock godt hopp för framtiden om vårt gamla hemlands välstånd.

ROBERT SHURTLEFFS SAGA.

Verklighetsteckning från revolutionskriget.

För Ungdomsvännen af Anna Hallander.

I.

Deborah Sampson går ut i kriget.

Det gick ett bud från strand till strand:
"Upp till försvar för älskadt land!
Ryck ut, hvar man! Gevär på arm,
och mod i barm,
låt frihetskänslan blossa varm!"

"Förtryckets boja är för tung,
vi krossas snart af Englands kung,
låt oss till vapen taga då,
i kriget gå,
och fria män förblifva få."

"Den mark, vi sträfsamt brutit här,
med svett och möda, är oss kär;
må detta bli vår fosterbygd,
där mod och dygd
må blomstra upp i skogens skygd."

Och hjärtan klappade så fort,
ej krigets fasor aktas stort,
och känslan flammar upp i brand
för detta land,
när krigsbud flög kring sjö och strand.

Och budet spreds från man till man
och öfverallt det genklang fann;
hvem ville stanna hemma kvar?
Raskt till försvar,
då landets frihet hotad var.

När maningen till uppbrott ljöd,
var det åt männen blott den bjöd
att ställas i soldaters led
och vara med
där frihetsskaran tapprast stred?

En ung och vacker flicka så
vid krigssignalen tänkte då.
Hon ville lyda ock dess bud
vid trummors ljud,
och följa med i krigarskrud.

Snart manlig dräkt Deborah bär.
I vapenrock och med gevär,
med liflig håg, med eldig blick
och hurtigt skick,
hon som soldat i kriget gick.

II.

I första skärmytslingen.

Och trummorna ljuda
och kampen är het
och de tappre skynda i striden.
Väl mången skall slumra
i döden — hvem vet? —
innan aftonen är förliden.

Det aktas dock föga
i krigarled,
då kulorna susa och hvina,
där salfvorna smattra
där äro de med,
och de blanka kolfvarna skina.

En mörklockig yngling
med flammande blick
raskt följer hvart trummorna kalla,
och gladt är hans sinne
och ädelt hans skick,
och tapprast han kämpar bland alla.

Ej bäfvar hans hjärta,
hans kind blir ej blek,
han följer sin älskade fana,
i faran, i döden,
för intet han vek
på krigarens blodhöljda bana.

Ty dö eller segra,
så lyder det bud,
som skrifvits i hjärtat härinne;
med glädje han klädt sig
i krigarens skrud,
och modigt och käckt är hans sinne.

Här kommer en kula,
den träffar hans rock,
men hjärtat den kunde ej finna,
där träffar en annan
hans mössa ändock,
men längre den skall icke hinna.

Så lugn och så modig
står Robert ändå
och fruktar ej död eller fara.
När framåt till seger
kamraterna gå,
hur härligt bland dem att få vara.

Och segern blir deras,
som strida för rätt,
för land och för frihet tillika,
och fienden drager
sig bort i reträtt
och måste för segrarna vika.

Nu trupperna hvila
från möda och strid
när nattliga skuggorna sänkas,
men mången inslumrat
så ljuft i den frid,
som endast af döden kan skänkas.

Lugnt sofver nu Robert
från buller och larm,
och drömmer om seger att vinna.
Hvem anar att hjälten
som stridde så varm,
är icke en man, men en kvinna?

De himmelska ljusen
belysa så klart
de sköna, ungdomliga dragen.
Den slumrande drömmer
att fienden snart
af segrande härar blir slagen.

III.

Vid Yorktown.

Framåt igenom kulors regn
när trumsignalen ljuder klar,
och armen bjud till säkert hägn,
för frihet framåt till försvar,
och vid kanoners dofva dån
stå trygg likväl, där du dig ställt,
du frihetstrupp, du krigets son,
som dragit för ditt land i fält.

Kamrater falla rundt omkring
och fältet färgas rödt af blod,
ack, det betyder ingenting
för en soldat så full af mod,
ty oförfärad kämpar han
och skänker så sitt lif till slut,
så strida de till sista man
tills lifvets timglas runnit ut.

Hvad mer? En eftertid en gång
skall teckna deras saga all,
och så i skrift, i tal, i sång
de tappras minne lefva skall,
och mången graf med kulle grön
skall fuktas af en sorgens tår;
o säg, är icke döden skön
då *minnet* evigt lefva får?

Så tänkte Robert, och han såg
emot det svajande standar,
han stridde käckt, med eldig håg,
ibland de främstes led han var.
Väl mången kula sökte nå
den vackra, resliga gestalt,
men lika lugn han slogs ändå,
fast kulor hveno öfverallt.

Och åter dagen vunnen är
och slagen engelska armén,
den måste vika äfven här,
till återtåg den är ej sen,
men solen göms i aftonskyn
så fridfullt som om krig ej fanns,
och nästa dag vid skogens bryn
den höjer sig i samma glans.

* * *

I krigets med- och motgångsdag,
i mången vedermöda sen,
likväl till sista andetag
de tappra följa fanan än,
då sviktar ingen skuldra mer,
och ingen arm känns längre trött,
och blicken hoppfullt uppåt ser
ännu när hjärtat har förblödt.

Igenom skogens tysta snår
försiktigt Robert smyger sig,
han följer fiendernas spår
och allt är tyst på dunkel stig,
att deras ställning forska ut
han sändts när skymning faller på,
sitt mod han visat ren förut,
nu skall det pröfvas mer också.

Se, en fiendtlig kula kom,
den gången flög den ej förbi,
och innan Robert sett sig om
han redan hunnit sårad bli,
men då var hjälpen ock till hands:
kamrater funno honom här
och omsorgsfullt hans sår förbands,
man till ett sjukhus honom bär.

Det blef en tyst och stilla tid
tills åter läktes Roberts sår,
på afstånd hördes larm och strid.
Snart Robert sängen lämna får,
och lång blef icke plågans dag
och hälsan snart han återvann,
af general'n med välbehag,
som adjutant då hälsas han.

IV.

På balen.

Nu stundar det till fredlig tid
och krigets moln försvinna,
ty efter stormen kommer frid.
I afton ljusen brinna
i festligt prydd och smyckad sal:
det hålles här en ståtlig bal.

Och allas hjärtan klappa gladt
och ögon tindra klara,
då klinga ungdomsfriska skratt,
då glöms all krigets fara.
Så mången ståtlig kavaljer
i krigardräkt man här ock ser.

Hvar tapper krigsman glömmer här
den flydda tiden gärna
då han omkring i danser bär
en ung och vacker tärna,
på hennes kind då spirar opp
en ros så skär i dansens lopp.

Med Robert Shurtleff dansar kring
den skönaste bland alla,
hon sväfvar lätt i dansens ring
och ljusa lockar falla
kring panna hvit, och blicken ler
när blygt till Robert upp hon ser.

Hon tänker: "Ack, om vid din hand
jag fick i alla öden
lustvandra hän till lyckans land,
i lifvet och i döden,
på lyckoväg, på sorgens stig,
blott jag fick dela allt med dig!"

Och hennes kärlek växer stark
i rent och ädelt hjärta
och tecknar ljust på hjärtemark
så många färger bjerta,
så mången vacker framtidsdröm,
så mången tanke, ljuf och öm.

V.

På sjukhuset.

Tröstande systrar soldater hugsvala,
sträckta på plågans och lidandets
bädd,
hugnande ord till de sjuka de tala,
räcka dem drycken, med omsorg be-
redd.
Kämpar, som oskadt ur krigsleken
hunnit,
härjande febern till offer nu funnit,
sjukdomens kval
föra dem nära till skuggornas dal.

Döden, som icke i kriget dem nalkats,
då de för friheten kämpade nyss,
kommer så stilla när aftonen svalkats,
trycker på bleknande panna sin kyss,
dödsängelns närhet omsväfvar dem al-
la,
slutligt han lyfter på vingarna kalla
längtande själ,
bär den mot himmelska rymder så väl.

Systrarna ömt på de lidande vakta,
hvarje soldat har i systern en vän,
fram öfver golfvet de skrida så sakta,
svalka den brännande panna igen,
kuddarna jämkas med varsamma hän-
der,
oroligt hufvud så tacksamt sig vänder,
bristande blick
märkte den bön, som till himmelen
gick.

Robert ock hvilar på plågornas läger,
febern har gripit den käcke också,
och mellan lifvet och döden det väger,
döden kanhända skall segrande stå.
Blickarna irra och kinderna glöda,
läppar, som voro i hälsan så röda,
stamma ibland,
tankarna dröja i drömmarnas land.

Dödsängeln stannar hos Robert helt
nära,
— lifslågan flämtar så matt och så
svag, —
skall han nu åter en själ med sig bära,
trycka sin stämpel på bildsköna drag?
Systrarnas röster i oro nu blandas,
läkaren säger: "Nej, ännu han andas,
hjärtat hörs slå
sakta och svagt, men det klappar än-
då."

Läkaren lyfter så varligt på armen,
allt är så tyst i det mörknande rum,
lägger sin hand på den flämtande bar-
men,
ryggar tillbaka, förvånad och stum.
"Syster", han säger, "för ingen berät-
ta
denna min upptäckt — ni lofvar mig
detta?
krigaren här
är ej en yngling, en kvinna det är!"

"Åter till lifvet vi måste nu väcka
modiga flickan i ynglingens dräkt,
döden får ej hennes lifslåga släcka,
hon som har kämpat i kriget så käckt,
åter till hälsan vi så henne vinna,
modiga, ädla och storsinta kvinna!
Ingen väl har
förr sig så offrat till landets försvar."

VI.

I Baltimore.

Med generalen Robert kom
en dag till Baltimore,
och redan första dagen här
ett litet bref han får:

"Vill Robert Shurtleff komma snart
att träffa få en vän,
som länge, länge väntat
att honom se igen?"

Och Robert går till hennes hem
och möter unga mön,
som dansade på balen
så älsklig och så skön;
sin lilla hand till hälsning
välkomnande hon ger
och på sitt hjätas hjälte
med blyga blickar ser.

"Välkommen var", hon sade då,
och kinden glödde röd,
och ljuf som vindens milda fläkt
den vackra stämman ljöd,
"jag är så glad, att jag till sist
får träffa eder här,
och att från eder sjukdom
fullt återställd ni är.
Och nu när freden nalkas
vårt kära fosterland
och friheten förkunnas
kring sjö och dal och strand,
då klappar varma hjärtan
i patrioters bröst,
och frihetssånger sjungas
af mången glädtig röst."

Hon stammar här och rodnar blygt:
"Mitt hjärtas hemlighet . . . .
o, kan ni icke gissa den . . . .
skall själf jag säga det — —?
Allt sedan jag på balen er
för första gången såg
för er mitt hjärta klappat,
ni lefvat i min håg,
jag troget gömt er kära bild
så djupt uti min själ,
o säg, kan ni mig skänka
er kärleks skatt jämväl?
Ty blott med er allena
jag lycklig blifva kan,
och jag kan aldrig älska,
tro mig, en annan man."

O kärlek, himlens egen skänk,
är du ej underbar!
Du flammar upp på hjärtegrund
liksom en stjärna klar,
du blommar som en sällsynt ros,
som dock har mången tagg,
och ofta, ofta vattnas
af tårars fina dagg . . . .
ej världens vise tyda ut
den gåtan underfull,
och köpas kan den icke
med hela världens gull.
Då själens tankar mötas
i tvenne ögonpar,
det ena hjärtat frågar,
det andra ger sitt svar.

För allra första gången nu
soldatens kind blir blek.
Hvad skulle Robert svara då
den hulda, mild och vek,
som har bekännt så oskuldsfullt
sin kärlek, ren och öm,
och hviskar fram för honom
sitt unga hjärtas dröm?
I sin förtviflan brister här
soldaten ut i gråt
och stammar så förvirrad:
"Ack, sköna dam, förlåt,
jag är så arm och ringa,
men ung och skön är ni,
och aldrig vid min sida
ni skulle lycklig bli."

"Förlåt att sorg jag gifver nu
åt eder rena själ,
jag ville gärna skydda er
ifrån den smärtan väl,
min ni kan aldrig gifva få
er hand och tro åt mig,
och aldrig kan jag dela
med er min lefnadsstig,
till rikedom ni blifvit född
och jag till armod blott;
o, må all lifvets sällhet
få blifva eder lott!
Hvi skulle väl i lifvet
jag korsa eder väg?
Kan ni mig dock förlåta
och glömma mig, o säg?"

Då hviskar flickan rodnande
med blicken varm: "Ack nej,
jag tror visst . . . jag är säker på
att ni förstår mig ej;
jag aldrig eftersträfvat har
lyx, rikedom och flärd,
men lyckan högst mig synes
vid hemmets lugna härd,
där tvenne hjärtan kärleksfullt
hvarandra ömt förstå,
och för hvarandra alltid
i alla skiften slå. . . .
Den lyckan syns mig vara
mer värd än rikedom,
men utan denna sällhet
är hela världen tom."

Den sköna flickan lyfter upp
sin tåreskymda blick,
den var så vemodsfull, att den
till Roberts hjärta gick:
"Gif mig er varma kärlek blott,
ty därom beder jag,
och mina rikedomar
så gärna, gärna tag!"
Men Robert sorgsen svarar då:
"Ack, ni ej skänka får
åt mig ert hjärtas kärlek,
er ungdoms friska vår!
Kan ni med vänskap tänka
ändå på mig en gång,
när i en enslig timma
er tiden blifver lång?"

På flickans kind nu darrar där
en tår så stor och klar,
så ren som sorgens pärla skön,
som hennes själ den var,
men modigt lyfter hon ändå
sitt hufvud upp och ler,
hur sorgefull hon synes
med smärta Robert ser,
den fina kinden blir så blek,
hon räcker fram sin hand:
tänk ock på mig ibland!
Må lyckosamt i lifvet
det eder alltid gå,
er mina varma böner
och tankar följa då."

Men Robert djupt bedröfvad stod
och hörde hennes ord,
— hur mången aldrig anad sorg
det finns på denna jord! —
så stodo de med hand i hand
blott för en kort minut,
men flickan, lämnad ensam,
i tårar brister ut — — —
nu lycko-väfven slits uti,
hvarpå hon väft så ömt,
och slut är ljufva sagan,
som hon så lyckligt drömt.
Hon många gåfvor sände
se'n till sitt hjärtas vän,
och Robert Shurtleffs minne
hon alltid gömde se'n.

VII.

I Philadelphia. Upptäckt.

Öfver stilla dalar fridens dufva sväfvar,
dock i månget hjärta sorgen råder än,
mången oförgätlig, dyr och älskad vän
hvilar i sin graf. Den efterblifne bäfvar,
när till hemmet ej den käre kom igen.

Dock, en eftertid skall än de tappre löna,
som i striden föllo för sitt fosterland,
deras bragder lefva ifrån strand till strand,
milda händer skola deras grafvar kröna,
sorgens tårar falla däruppå ibland.

* * *

Generalen tackar nu armén och gifver
afsked åt de trogna, som i kriget gått,
landet deras mod och trohet pröfva fått,
efter mödans tider hvilan skön dem blifver,
de i kulors regn med heder alltid stått.

"Robert Shurtleff, kom", nu generalen säger,
"jag dig älskat har så ömt som någon son;

alltid främst du stred så lugn vid kulors dån,
detta afsked tungt uppå mitt hjärta väger.
Säg mig hvar du fick ditt stora mod ifrån?"

'Hjärtat alltid slog så stort hos dig i barmen,
oförvägen du i faran dig begaf,
aldrig fruktan du i kriget visste af,
till ditt lands försvar du villigt räckte armen,
men histoien skrifver dina runors staf."

"Freden kommit nu och orons tid är öfver,
frihet kommit har uti förtryckets spår.
Troget tjänte du i trenne långa år,
landet icke mer ditt unga mod behöfver,
med kamrater du i dag ditt afsked får."

Mildt han talar nu. "Säg, om den rock dig höljer,
som med tapperhet i krigets tid du bar,
där du alltid främst i alla faror var,
är det sannt, att den en kvinnas skepnad döljer,
du, som ibland oss osvikligt kämpat har?"

Men Deborah här sitt knä för honom böjer,
krigets unge hjälte brister ut i gråt,
rodnande hon stammar: "General, förlåt,"
så sitt vackra hufvud slutligen hon höjer:
"har jag orätt gjort, som följde krigets stråt?"

"Nej, mitt hulda barn", hörs generalen svara,
och med tårskymd blick han rörd på henne ser,
"ej en sådan bragd skall landet skåda mer,
värdig stod du städs i krigets största fara,
och mitt hjärtas tack, mitt pris åt dig jag ger."

Mildt hon lyftes upp. "Beundransvärda kvinna,
hvilken eldig själ och hvilket hjältemod!
Tag min hand, mitt barn, min raske kämpe god,
världen såg ej förr en ädlare hjältinna!"
Men med stora tårar i sin blick hon stod.

Till Deborah åter generalen talar:
"här, mitt dyra barn, en ringa gåfva tag.
Jag skall minnas dig med glädje hvarje dag,
tänk på mig uti ditt hem i gröna dalar,
dig farväl med sorg och saknad bjuder jag."

VIII.

I ro. Flere år senare. Deborah Gannet.

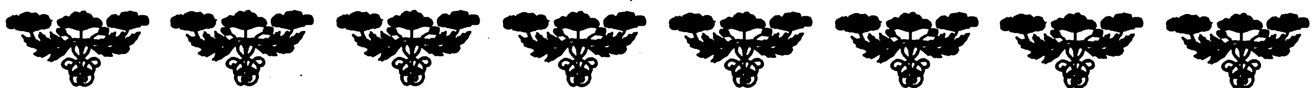
I vårlig doft och vårlig tid
så sakta vinden susar,
och allt är ro och lugn och frid
och floden stilla brusar,
invid dess täcka, gröna strand
sitt hem Deborah finner,
och vid sin makes trogna hand
hon lifvets lycka vinner.

Och hon, som uti trenne år
sitt fosterland försvarat,
sitt hjärtas frid och friska vår
än lika ren bevarat.
Den vackra pannan prydes än
af kvinnans milda dygder,
och lycklig med sitt hjärtas vän
hon bor i stilla bygder.

Hon bär det godas sinnebild
i sköna anletsdragen,
hon är så glad, så huld och mild,
och stilla svinner dagen;
kring henne blomstra trenne små
som blommor växa friska
och ömt sin lefnads saga då
till dem hon höres hviska.

Och hennes själ är lika varm
och lika ren tillika,
som när i strid ej hennes arm
i faran kunde vika.
Så helt hon skänkt sitt hjärtas tro
åt vännen vid sin sida,
och vet så väl att fröjd och ro
omkring sig alltid sprida.

Så går hon där, en ängel lik,
så gladt bland sina kära,
och blicken strålar kärleksrik
och ömt hon vill beskära
sitt hjärtas skatt vid hemmets härd,
där hon så gärna dröjer,
här har hon nu sin hela värld,
som hennes själ förnöjer.

ETT YSTÖL.

För Ungdomsvännen af Ada J.

Di fattie i Linvikas bolagsbygd bruka ställe te ystöl um hösta för di skulle få säj en ostkart. Dä vill säje — den sôm bjudde, skulle ha kaffe mä dôpp färdit te utsatt ti, å bönnera skulle sände mjölk te osten. Så va dä en höst Mor Lisa ve vägen ställde te ystöl. Ho vänta sej en go fångst för dä va dän tien nôr bönnera hade skôre å rôgen, å konna feck bete på rôgstubben å dä ble go å rik mjölk.

Mor Lisa ho köpte sej nôgre marker vettmjöl å ho hade fått binne månge par strumper, inna ho förtjänt te dä — å så baka ho i dän gamle skolhus-bakommen, å dä ble fine skôrper. Ho tog te litte tämlit mycke — för ho tänkte sôm så, att dä va bätter å ha e skôrpe övver än te stå där mä skamma.

Litte kaffe feck ho löf å köpe — å litte sikoria te blanne mä — å e mark tôpp-socker, sôm ho hacka ôpp i små biter. Dä va dryge utgifter för Mor Lisa, men ho trösta sej mä att feck ho ost hade ho sôgel för hele åre.

Te den utsatte kväel låna ho bytter å bôrker uttå grannera te slô mjölka i, å e stor gryte te yste i.

Kaffepanna va skurad å blank så dän sken sôm gull. Vepinnera låg fälle i spisen, bare te tutte på.

Först på kväel kom dä en dräng ifrå Burrtôrpe mä e väldi mjölkkruke, å gumma ble så gla.

Dä här börjer bra, tänkte ho, å ba'en sitte ner, å han satte sej på sängkanten å vänta, för kaffe skulle han ju ha säkert. Lisa skynna sej å tänna eld, å stack ner den trebente kaffekokern mälla träpinnera, å te å male kaffe, så dä braka ätter't. Mäa kaffee koka, tömde ho mjölkkruka å duka bole — å dä va snart gjort. Dä lille bole va renskuradt å stog mitt för dä ende fönstre dä fanns i stuga — mä en stol på hvar sia. Sänga va ve dän ene långvägga, en bänk ve dän anre — å spisen i anre äen å rumme, å dä va hele utstyrsla rumme hade. Spisen va en å di store öppne spisera, sôm gapa sôm ett lejon å svälj de sot å rök.

När kaffe börja å pöse, tog Lisa förkläe um skafte på kaffekokern å drog ut 'en på spishalla å klara å 'et.

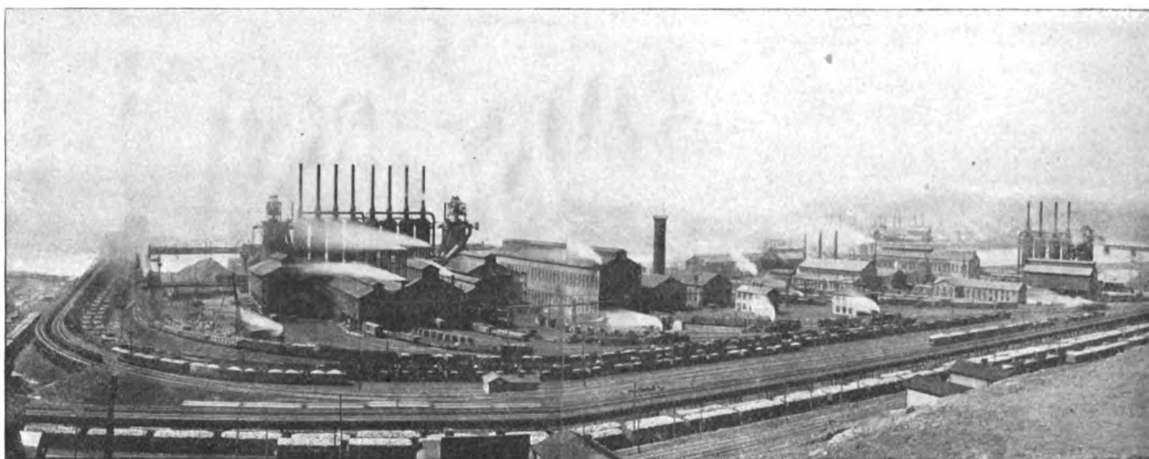
"Var så go å sitt inte", sa gumma, å dä behövde ho inte be hômmen två gånger. Husboen hanses hade sändt 'en tidit mä flit, för te äte ôpp dä Lisa hade, så di anre inte skulle få nôe mä. "Var så go å ta e skörpe, ta så gärne två", sae gumma. "Ja, tack, mor", sa drängen å lae sej i å dôppe. Mor Lisa ho stog där hannfall, nôr ho såg hus skörpera försvann. Te slut tog ho mo te sej å sae: "Dä kommer fler." "Dä blir bra för er dä, mor, då får ni mycke ost", sa drängen å höll på mä å äte. Te slut titta han ôpp på gumma, å nôr han feck si hur lång ho va i öga, kunne han inte hôlle ut länger, utta nappa si mösse å mjôlkkruka å rusa på dôrra.

"Dä va då för ille väl, att han geck, den otäcke mänsja", sa Lisa å drog en suck å lättna, "dä va fölle väl ja hade vett te inte sätte fram alle skörpera på en gång, hellest hade ja stått här fin mä näsa mitt i skåel."

In steg då e pige mä mjôlk ifrå Linvika å en anna ifrå Stråmäsen å själfve dän rare mor Maja ifrå Åstôrpe å mänge anre. Å dä ble te å på mä kaffepanna igän, å sen te å yste värre. Å pöjker å flecker kom sen på kväel, så dä ble så fullt i dän lille stuga, så di satt på hvaranre, män dä va like rolitt för dä, å dä språkas dä väldit. — Sen koka di på vaslen, å alle ville di smake på sötosten. Å sen koka gumma sånnost å vassleskvätten sôm ble kvar. Å dä ble nog så bra mä ystöle.

RÄTTELSE.

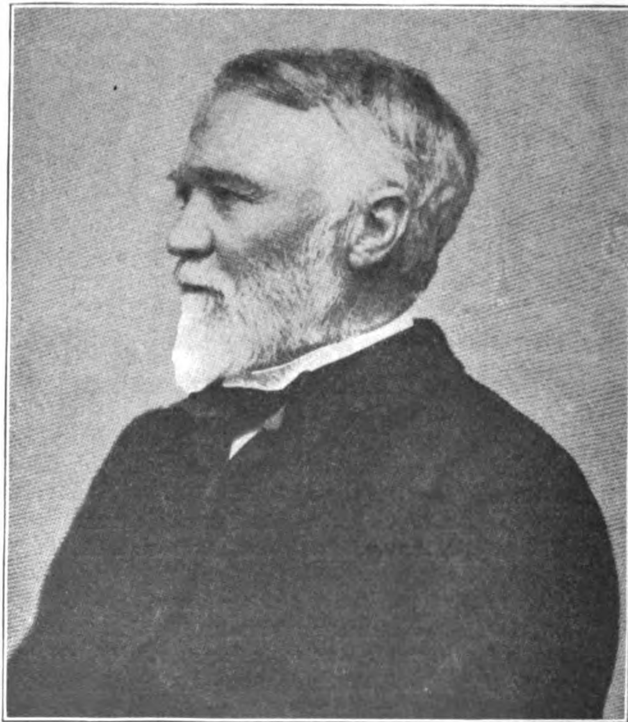
"Värmlandsbilder" i juninumret af U. V. äro också insända af Ada J. och ej af "Aina" enligt uppgiften i julnumrets för 1905 innehållsförteckning.

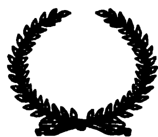
VY AF ETT SMÄLTVERK I PENNSYLVANIA, FÖRR TILLHÖRIGT CARNEGIE.

ANDREW CARNEGIE.

Kanske kan det intressera en och annan af våra läsare att se dragen af denne underbare financier, som från fattigdom svingat sig upp till den största höjd af rikedom och gjort det hufvudsakligen på industriens område. Att sjunga lofsånger öfver honom ämna vi ej, men det kunna vi säga, att vi sällan hört något för honom nedsättande i sammanhang med hopandet af hans rikedomar. Han hår ock nu, då han blifvit så omätligt rik, visat sig på alla sätt vilja bruka sina rikedomar till människors bästa. Han gifver därför bort milliontals dollars om året och har han under många år varit känd för sina frikostiga bidrag till bibliotek och orglar. En massa af våra städer i Amerika hafva nu sådana Carnegie-bibliotek och ej få kyrkor hafva hans frikostiga bidrag att tacka för sina präktiga orglar, åtskilliga af dessa äfven inom Augustana-synoden. För öfrigt är Carnegie en man af utbildadt s. k. common sense och hans uttalanden i den sociala politiken hafva ofta varit af stor betydelse.

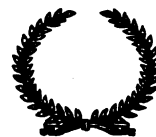

Carnegie är till börden skotte, ehuru han hopat sina rikedomar i Amerika. Han föddes den 25 november 1837 och kom till Amerika allaredan 1847. Här hade han att börja med allehanda slags sysselsättningar vid telegraf och järnväg, slog sig sedan på oljeindustrien och slutade med upprättandet och utbildandet af de stora järnverken vid Homestead nära Pittsburg, Penna. Han har i bokform utgifvit åtskilliga arbeten såsom Triumphant Democracy, 1886, The Gospel of Wealth and Other Essays, 1901. Y.

KOSMOS-BREF.

För Ungdomsvännen af K. G.

IX. FRÅN SURINAM, SYDAMERIKA.

Paramaribo den 19 november 1905.

Hjärtligt tack för edert bref, och det förtroende ni visat mig. Jag skall göra mitt bästa för att tillmötesgå eder önskan. Och i gengäld vill ni kanske vara så god att berätta mig något om "gamla Sverige". Jag känner redan bra nog till Amerika, men måste erkänna, att jag är synnerligen litet förtrogen med Sverige och dess förhållanden. Och särskildt nu, då det är så mycket att säga om skilsmässan, vore det roligt att höra något från en svensk.

Hoppas att ni erhållit de fotografier och skildringar af Betesda, hvilka jag för någon tid sedan hade nöjet att sända eder. Vill nu närmare söka beskrifva den lilla anstalten Betesda.

Först vill jag då försöka att besvara eder fråga: "Hvarifrån har spetälskan kommit och hur har den börjat?"

I det för öfrigt så hälsosamma och i många hänseenden härliga Surinam, med sina sköna floder, som genomskära urskogen och skänka sina flöden åt alla håll med sina bördiga fält, på hvilka här och där ett ståtligt palats reser sig, med sin mångfärgade befolkning af olika härkomst och alldeles för fåtalig för ett så vidsträckt område, i detta Surinam rasar den förskräckliga farsot, som en gång var ett allmänt plågoris, men nu nästan uteslutande förekommer i de tropiska länderna.

Det fanns en tid, då Surinam icke visste af någon spetälska. För urinvånarna, indianerna, var sjukdomen alldeles obekant. Och det är ej svårt att förstå, hvarför de undgingo pesten. De bodde afsides i sina byar uppe vid flodkällorna, och voro sålunda isolerade från den öfriga världen. Så långt jag vet har det antagandet aldrig blifvit bestridt, att spetälskan inkommit med de afrikanska slafvarna och sedan så småningom spridt sig.

Det förskräckliga tillstånd som f. n. råder är sålunda ett straff för det förflutna. Man kan ej skjuta skulden på den härliga naturen och det sköna klimatet, man kan ej skylla Surinam för eländet, som om det vore just härden för en sådan sjukdom. Nej, man kommer sanningen närmast, om man säger, att den är en följd af den förskräckliga, hänsynslösa girighet och vinningslystnad, som de tidigare härskarna och deras medhjälpare, slafhandlarna, lade i dagen.

Guvernementet hade en anstalt i Batavia (numera öfvergifven), till hvilken hvarje spetälsk person, som träffades på, utan hänsyn sändes. Sådan var lagen af 1830. Namnet Batavia var redan tillräckligt för att göra dessa stackars varelser förtviflade. De stängde in sig i sina hem — och detta återigen var ju svårt för dem af hemmets medlemmar, som voro friska.

Till slut togo då protestanterna saken om hand, och understödda af gåfvor från Holland beslöto de upprätta en anstalt på Groot-Chatillon. Detta är en gammal öfvergifven sockerplantage, hvarest äfven guvernementets anstalt är belägen. Protestanterna fingo en stor bit af detta lämpliga land till skänks.

Jag är glad att ni förstår tyska, hvarför jag sände eder hela berättelsen om Betesdas uppkomst, skrifven på detta språk. (Se föreg. n:r.) Det är svårt för mig att skrifva engelska, som ni nog ser; mitt modersmål är holländska.

Guvernementets anstalt på Groot-Chatillon är endast afsedd för de fattigaste sjuklingarna: negrer, kineser, "coolis", etc. Den är skild från Betesda genom en bred kanal.

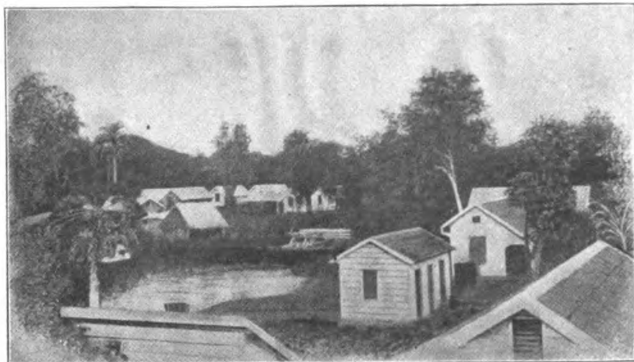
Nu skall jag berätta eder något om lifvet i Betesda. Ledsamt att ni ej förstår holländska; jag skulle då sända eder en hel del rapporter, och det skulle blifva mycket lättare att göra sig en föreställning om det hela. Men jag skall försöka gifva eder åtminstone några skildringar, som pastorerna Weiss och Hockstra, hvilka varit så vänliga att gifva mig de illustrationer jag sändt eder, hafva omtalat.

Först och främst: hur är det ställdt med patienterna i kroppsligt hänseende? Ett exempel. En judisk pojke blef efter mycken tvekan mottagen i ett sådant tillstånd af orenhet och elakhet, att den barmhärtiga syster, som förbarmade sig öfver honom och tog sig an honom, ofta ej visste hvad hon skulle göra. Han var den mest frånstötande varelse man rätt gärna kan tänka sig. Och ett år därefter? Jag såg honom sitta i en lännstol på verandan. Morgonvinden var hänförande. Bakom låg skogen, den tysta, djupa, och rundt omkring lågo de mångfärgade små hemmen. Allting såg så gladt och trefligt ut. Och man kunde ej annat än känna sig lycklig öfver att se den en gång så motbjudande unge mannen sitta där nöjd och glad, klädd i hvita, rena kläder. Ja, han var nöjd och glad och hade blifvit en god medlem af det lilla hemmet; borta voro alla hans gamla oarter.

Betesda är en dyr anstalt. Det förstår nog den som vet hvad arbetet i Surinam kostar. Utgifterna öfverstiga de årliga inkomsterna. Vi behöfva så mycket vi kunna få. Pastor och fru Weiss gjorde för något år sedan en resa genom Amerika för att vädja till dess millionärer om hjälp. Och vi äro tacksamma äfven för de små summor vi då erhöllo. Ni skulle häpna, om ni hade sett dessa män, kvinnor och barn i deras förutvarande bostäder, ensamma, tungsinta, skygga, slöa på grund af den ständiga sorgen, och sedan jämförde dem i deras nuvarande tillstånd i Betesdas trefliga hem, ikläddа rena och snygga kläder. En ung patient sade kort efter det han blifvit emottagen: "Här behöfver jag icke vara rädd, att de skola sky mig."

En resa till Betesda är på samma gång en ångbåtsfärd på den sköna Surinamfloden. Båten går tre gånger i veckan direkt; de sjukas anförvanter få resa fritt en gång i månaden. En sådan resa erbjuder ett godt tillfälle att se och beundra det tropiska landskapets skönhet. Framför den resande utbreder sig så långt ögat når den väldiga floden i glittrande prakt, på båda sidor ligga gröna palmlundar, mellan hvilka här och där någon praktfull landtegendom framskymtar.

Betesda är icke den enda anstalten för spetälska. Romersk-katolska kyrkan har också en, Gerardus—Majella-asylen. Men denna är mera privat. Katolikerna hafva godt om penningar och nunnor, hvarför det icke var svårt för dem att upprätta en anstalt. Denna ligger i staden och är genom en liten bäck skild från deras sjukhus och militär-sjukhuset.

BETESDA.

Men nu måste jag tala litet mera om Betesda. Först då några ord om Jennys dödshus, som synes på en af bilderna.

För ett års tid sedan var Jenny sin moders stolthet — hennes fader, en läkare, dog ett år innan hon blef sjuk — 16 år gammal, frisk och vacker.

Käre vän, jag önskar att ni hade sett henne! Jag kände henne mycket väl, ty hennes familj hörde till vår umgängeskrets. Ett vackert barn! Men hur hade det nu gått med hennes skönhet? Den var försvunnen! Den unga flicka, som pastor Weiss hälsade välkommen till Betesda, var blek, mager och vanställd af sår. Sjukdomen hade endast sparat ett par stora klara ögon och det gyllene håret. Död, huru förskräcklig du är!

För några veckor sedan bodde Jenny i staden tillsammans med sin moder. "Mamma", sade hon, "mamma, hvad har jag gjort, eftersom alla sky mig och du håller mig så här innestängd. Jag kan icke längre stanna i detta kvafva rum. Låt mig gå ut i friska luften." "Nej, det går ej an, mitt barn, du är sjuk!" "Kära mamma, låt mig då få gå ut på något landtställe." "Mitt barn, du vet, att jag älskar dig, men jag äger intet landtgods." "Låt mig då få gå till Betesda, mamma; där får jag vara fri, där behöfver jag icke dölja mig, där skall jag blifva frisk igen." "Barn, vill du inte stanna hos din moder?" "Mamma, jag vet att du älskar mig, men Betesda är icke långt härifrån." Och modern gaf sitt samtycke. Stackars Jenny, hon fick icke länge stanna vid Betesda. Förlossaren kom och tog henne hem till sig. Jenny hade funnit evig frid och hvila.

Heder åt dessa män och kvinnor, Kristi efterföljare, som försakat allt för att tjäna honom!

Men det är icke alltid sorg i Betesda. När guvernören med sällskap eller andra framstående personer aflägga besök, har Betesda riktiga festdagar. Stora ångare komma uppför floden, och deras förnäma passagerare medföra gåfvor i form af frukt och allehanda godsaker för de stackars sjuklingarna. Och julafton sedan! Och påsk! O, dessa stackars lefvande döda; mitt hjärta är fullt, när jag tänker på dem!

Ännu en liten bild!

Nattens skuggor vika undan för dagens ljus vid Betesda. Men i pastors- och systerhuset sofva ännu alla. Endast den lille 11-årige Christian är vaken. Nattvakten har gått till staden för ett par dagar. Christian går till badhuset; han stannar en stund utanför dörren, han tänker. Plötsligt skrattar han hjärtligt. Hvarför skrattar han månne? Han drager badkaren till pumpen, pumpar och pumpar, skrattar och skrattar, till dess karen äro fulla. Hvad är det som gör honom så glad? Jo, den tanken: "Hvad skola systrarna säga, när de se att den stygge Christian under natten blifvit en snäll gosse?"

En timme senare. Hör! Med klar stämma sjunges en tysk psalm. Hvem är det, och hvarifrån kommer det? Från badrummet. Dörren är stängd, men sången förråder syster Marthas närvaro. Hon håller på att lägga bandage om en patient, och för att lindra hans plågor och gifva hans tankar en annan riktning, sjunger hon den ena sången efter den andra. (Alla systrarna äro tyska damer.) Christians hjälp har fyllt hennes hjärta med glädje.

Aftonen nalkas. För icke länge sedan satt Betesdas äldste invånare, den blinde Kampf, i den nya paviljongen nere vid floden. Han hade tillbringat hela dagen där, lyssnat till vågornas sång, hvilken erinrade honom om hänsvunna dagar. Sorgsen och dock glad. Han hade berättat sagor för Betesdas två barn, Louise och Christian, hvilka hållit honom sällskap och roat honom med sina lekar och skratt eller läst för honom, hvilket de tycka mycket om. Se, nu komma de tillbaka till Betesda, steg för steg. Se, huru väl de taga vara på honom. Var inte rädd, intet ondt skall drabba den gamle Kampf. En vacker grupp. Hör, aftonklockan ringer till hvila, frid och lycksalighet.

Syster Filippa befinner sig i ett af patienternas rum. Hon är sysselsatt med sömnad. Innan hon är färdig därmed, kallas hon emellertid bort till andra göromål. Hon lägger bort nål och arbete och säger: "Påminn mig i morgon om att afsluta det!"

En dag senare. Syster Filippa behöfver ingen påminnelse. Hon tager åter upp sitt arbete; men se, nålen är försvunnen. "Christian, hvar är nålen?" "Syster", svarar Christian sårad, "hvad skulle jag, en pojke, med nålen att göra?" "Louise, har du tagit nålen?" "Nej, visst inte!" "Louise, tala nu sanning; Gud ser och hör allting." Louise ser förskräckt på syster Filippa och säger med en viss tvekan: "Nej, syster, jag har icke tagit nålen." "Louise, du narras, jag kan läsa det i dina ögon. Kära barn, det kommer ej att blifva bra med dig, så länge du ej talar sanning." Men Louise nekar ändå.

En dag senare. Syster Filippa är ensam. Louise kommer helt sakta fram till henne. Den lilla flickan kommer som en ångerfull syndare. Öfvertygad om kärleksfull förlåtelse erkänner hon sitt fel. Ja, hon hade tagit nålen. Ett vänligt ord, och Louise skall aldrig göra så mera. Äfven vid Betesda gifver elakheten vika för den straffande och förlåtande kärleken.

Hvad är det Karl håller på att göra på verandan utanför sitt lilla hus? Hvad är det han och William diskutera om? Låt oss se och höra! Karl är sysselsatt med att snida. I en hjärtformig träbit snider han med en knif bokstaf efter bokstaf. Och ändå får han sitt arbete inte färdigt — men det är tids nog! Han kommer ändå inte att själf afsluta det. Han lämnar något för William, och denne lofvar att göra det. Hvad är det då han snider i träet? Jo, sitt namn, sin födelsedag och födelseår och sedan: Död den — — —. Här måste han lämna en öppen plats. William skall fylla i den, när solen för alltid gått ned för hans vän och de hafva burit hans kropp till den sista hviloplatsen; och då skall William, om Herren låter honom lefva så länge, sätta träbiten på Karls graf. Det låter sorgligt, men det är icke så; båda äro glada och fulla af hopp.

Skall jag berätta eder mera om Betesda? Se, den lilla byn med sin egen kyrka vid floden! Man skulle väl knappast kunna tro att denna plats är en asyl. Se på Karl i sin snickareverkstad, på de andra patienterna, som undervisa barnen. Och se, där hålla några på med att fiska. Själfva pastorn deltager däri, Hvad de skratta, när någon liten fisk listar sig från dem och försvinner i dammen. "Se", ropar en af dem, "hur prästen handterar sitt metspö; precis som om han skulle skrifva ett bref!" Ingen

12. MISSIONSSTATION. 13. PASTORS- OCH SYSTERHUS. 14. JENNYS DÖDSHUS.

känner sig förolämpad, ingen är sysslolös utom de, hvilka liksom i ett friskt samfund icke kunna arbeta. Om man icke visste det, skulle man knappast tro, att man vore i en anstalt för sjuka.

Följ nu med mig ett slag till Förenta staterna. Jag vill föra eder in i ett kungligt inredt bibliotek, tillhörigt en rik man i Pennsylvania. På väggarna finnas många dyrbara taflor och mellan dem en liten teckning. För dess ägare är den af stort värde. Den är utförd af en af Betesdas invånare, och sedan den behörigen desinfekterats, har den blifvit satt inom glas och ram. En gråhårig man står framför den, försjunken i tankar. Han betraktar signaturen, William Ruberg. "Stackars pojke", säger han, "han är död; välsignadt vare hans minne?" Och så viker han åter samman brefvet, som bringat honom budskapet. Följ mig nu till Betesdas kapell. Bland de taflor, som vi hafva fått, hänger på väggen ett porträtt af ofvannämnde amerikanske vän. Kort före den lilla episod jag just skildrat — det var vid kyrkoinvigningen — fördes Ruberg, sjuk som han var på den tiden, i en hvilstol till kapellet. Han betraktade länge amerikanarens porträtt. Detta var hans sista farväl. Ett par dagar därefter lyfte han upp sitt hufvud och utropade: "Jesus, min Frälsare, jag kommer!" Så sjönk han ned på kudden och dog.

Jag kan icke sluta, förrän jag berättat litet mera om Ruberg, den unge, trofaste negern, som talade engelska lika bra som holländska och kunde skrifva det flytande. Huru skulle Betesda kunnat reda sig utan honom! Han lärde en af systrarna engelska och skötte korrespondensen för de andra patienterna. Huru tråkigt var det ej, när han blef så sjuk, att han måste öfverlämna sina sysslor åt andra. Han hade arbetat med stor kärlek och tålmodighet. Lilla Louise, som hvarken kunde läsa eller skrifva, läser nu och skrifver bref till sina anhöriga. Man hörde aldrig Ruberg klaga, fastän han led outsägliga kval. Han bad, att Harry, en af hans lärjungar, snart skulle få en lekkamrat. De fyra öfriga barnen äro flickor. Och det finnes nog pojkar i Paramaribo, om vi blott kunde taga emot dem.

Innan jag slutar, måste jag tala ett par ord om syster Lina, som gick ut och bodde i den tysta skogen med Kampf, Betesdas förste patient. Båda hafva de nu gått bort; må de hvila i frid! Lille Christian har också gått bort till sin vän, den gamle Kampf.

Och nu, min käre vän, har jag kanske tagit upp för mycket af eder tid och tålamod. Men hvaraf hjärtat fullt är, däraf talar munnen. Det var omöjligt att göra min berättelse i 8- eller 900 ord som ni bad mig om. Ni får använda så mycket ni vill eller så litet ni vill, men jag hoppas att dessa små skildringar i någon mån skola hjälpa eder sak. Betesda är en liten vacker koloni med kyrka, badhus, cementerade gångar, trefliga bostäder etc.

Farväl nu för denna gång. Jag förblifver

Eder med utmärkt högaktning,

MATHILDA VAN OMMEREN.

P. S. Nästa gång skall jag tala om folket här, deras seder och bruk. Vill ock sända eder några vykort. I går ankom den nye guvernören. Jag skall försöka få några bilder från hans ankomst och f. d. guvernörens afresa. Bilderna äro ännu icke reproducerade på vykort. — Ännu en sak: Jag är säker om att ni kommer att finna många fel i min engelska, men var ej för sträng, och kom ihåg, att mitt modersmål är holländska.

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af *G. N. S.*

VIII. ERNST SKARSTEDT.

Då våra svensk-amerikanska tidskrifter häftesvis utkomma, ögna vi vanligen som hastigast igenom dem och kasta dem sedan kanske med en axelryckning åt sidan, i det vi säga eller åtminstone tänka: Som vanligt är det ingenting af intresse i dem. Men den som gjort och gör sig besvär att taga vara på och låta inbinda de gamla årgångarna, skall om några år, då han genombläddrar böckerna, öfverraskas af den skatt, han där finner förvarad. Af de många svensk-amerikanska tidskrifter, som påbörjats de senare trettio åren, sedan "Vårt Nya Hem" (1873) och "När och Fjärran" (1874) började utgifvas från Chicago, ha de flesta länge sedan skattat åt förgängelsen; och för närvarande är det väl blott ett par, som genom godt innehåll, målmedveten redaktion och en vårdad utstyrsel gjort sig förtjänta af och tillvunnit sig en större allmänhets bevågenhet. Vi åsyfta naturligtvis "Valkyrian" i New York och — UNGDOMSVÄNNEN i Rock Island. Af rent vitter svensk-amerikansk litteratur finner man i den förra en ganska stor skatt samlad, och bland denna tidskrifts flitigaste och mest omtyckta medarbetare intager onekligen Ernst Skarstedt främsta rummet. Under ett fjärdedels sekel har han tillhört den svensk-amerikanska pressen, än som utgifvare och redaktör, än som medarbetare i flera tidningar och tidskrifter. Han har under tiden dessutom utgifvit flera böcker i original och öfversättning och redigerat ännu andra, gjort betydliga samlingar af bok- och tidningstryck — rörande svensk-amerikansk litteratur, sannolikt de största som finnas — och genom sin samlareflit och sin förmåga att sofra och på ett tilltalande och intresseväckande sätt framställa resultatet af sina rön har han gjort sig ett vidt bekant och högt aktadt namn bland svensk-amerikanska författare.

Om man stundom står förlägen för material, då man skall söka teckna en viss persons lefnadsöden och redogöra för hvad han uträttat, så gifves det å andra sidan tillfällen, då själfva rikedomen på sådant material ökar svårigheten att inom ramen af ett starkt begränsadt utrymme kunna meddela allt, man skulle önska säga. I denna senare ställning befinna vi oss nu, då vi skola meddela ett och annat rörande Skarstedt, ty hans lefnadsöden ha de senare åren tecknats af flera händer, och hvad han uträttat är så omfattande, att vi redan i början måste bekänna, att vi ej hunnit eller haft tillfälle genomläsa mer än en ringa del af hans litterära alster.

Son af dåvarande kyrkoherden Carl Wilhelm Skarstedt och dennes maka Hedvig Elina, född Wieselgren, föddes Ernst Teofil Skarstedt i Solberga, Bohuslän, den 14 april 1857. Då fadern efter ett par år blef utnämnd teologie adjunkt (senare teologie professor) i Lund och dit förflyttade sin verksamhet, vardt sonen uppfostrad i universitetsstaden, genomgick dess skola och aflade studentexamen 1877. Under hösten 1877 och våren 1878 studerade han vid Tekniska högskolan i Stockholm, var sedan en tid informator, dels i Stockholmstrakten, dels i Bohuslän, och i december 1878 reste han till Amerika. Här fick han att börja med kämpa en hård kamp för tillvaron. En tid vistades han i Minnesota, reste därpå till Kansas och senare till Colorado och förtjänade då sitt uppehälle än som vedsågare, än som farmarbetare och byggmästare, än som stationskarl m. m. Under vintern 1879—80 utgaf han i Lindsborg, Ks., under tre månaders tid *Kansas Stats Tidning*. I juni månad sistnämnda år erbjöds han och antog anställning som biträdande redaktör vid tidningen *Svenska Amerikanaren* i Chicago, hvilken befattning han innehade till våren 1884. Han tog då plats som korrekturläsare hos en svensk förlagsfirma därsammastädes, men fram på sommaren, efter att förut hafva företagit ett par resor i sydstaterna, antog han plats som medredaktör vid *Svenska Tribunen* i Chicago och kvarstod därstädes till 1 mars 1885. Han hade då redan hunnit tröttna på tidningsmannens svåra och vanligen otacksamma arbete och längtade för öfrigt bort från den rökiga, bullrande världsstaden ut i Guds fria natur. Mot väster stod hans mål, och först då han hunnit ut i sydvästra Washingtons skogar, slog han ner sina bopålar och blef nybyggare. Påföljande år gjorde han en resa till Sverige för att försöka få förstärkning i kassan, men inom loppet af ett par år tvangs han, efter många umbäranden, af fattigdom att lämna nybygget och flytta till Vancouver, Washington, och senare till Portland, Oregon, och andra platser vid Puget Sound, hvarest han fann sin utkomst som landskapsfotograf, tidningskorrespondent etc.

I augusti 1891 återgick han till sin förra sysselsättning som tidningsman och blef redaktör för tidningen *Vestkusten* i San Francisco, Cal. Senare vardt han delägare i och utgifvare af samma tidning, vid hvilken han kvarstod till i mars 1896, då åter samma längtan efter enslighet och skogslif blef honom för stark, och frampå hösten, efter åtskilliga resor, flyttade han tillbaka till Washingtons skogstrakter för att än en gång försöka sig på nybyggarelif. Där framlefde han nu, enligt en författare, "omgifven af jättehöga cedrar, om dagen den sträfsamma åkerbrukarens lif; men när kvällen sänkt sitt mörker öfver nejden, då vaknar skriftställaren, och in i sena natten sysslar han då med litterär verksamhet. Det rika material, han under ett tjuguårigt (detta skrefs 1899) verksamt och växlande lif samlat, bearbetar han nu i lugn och ro, fri från ekonomiska bekymmer." Huru det förhöll sig med den senare saken, känna vi ej närmare till, men sannolikt var det icke endast vandringslust och hans oroliga lynne som gjorde, att han redan efter fem år åter drog till en annan marknad och öppnade bokhandel i Oakland, Cal. Då denna affär ej gick efter önskan, upphörde han efter en tid därmed, och sedan 1903 har han varit bosatt som farmare i mellersta Californien. Därifrån utsänder han dock som fordom tidningsuppsatser rörande de mest olikartade ämnen, samtliga vittnande om en beläsenhet och sakkännedom gränsande till det otroliga och alltid klädda i ett vårdadt, ledigt och på sak gående språk.

Huru tidigt Skarstedt började "författa", torde han näppeligen själf ha reda på, men enligt uppgift i hans själfbiografi skref han redan vid sju års ålder predikningar och

ERNST SKARSTEDT

vid nio år naturvetenskapliga småskrifter; och enligt samma källa har han som tidningsman vid mognare år "hopskrifvit ofantliga massor af redaktionsuppsatser, notiser, reseskildringar m. m. i en mängd tidningar både här i landet och i Sverige, hvarjämte han skrifvit bortåt fyra hundra poem."

De skrifter, han af trycket utgifvit i bokform, äro som följer:

"Vid hennes sida", en illustrerad skildring på vers och prosa af personliga erfarenheter, tryckt i manuskript 1889.

"Oregon och Washington. Dessa staters historia, natur, resurser, folklif m. m. samt deras skandinaviska inbyggare", Portland, 1890.

"Svensk-amerikanska poeter i ord och bild", Minneapolis, 1890, en antologi jämte biografiska uppgifter rörande 18 svensk-amerikanska poeter.

"Rosor och törnen. En samling fängslande och lärorika berättelser af berömda författare. Svensk bearbetning med versifieradt förord af Ernst Skarstedt." I. San Francisco 1893.

"Den gamle smeden. Berättelse från amerikanska västern af mrs Ann S. Stephens. Öfversättning af Ernst Skarstedt." San Francisco, 1895.

"Från vilda västern. Berättelser från skogs-, nybyggare- och jagtlifvet i norra Amerika. Svensk bearbetning af Ernst Skarstedt." San Francisco, 1895.

"Enskilda skrifter af pastor A. A. Swärd, A. M. Utdrag ur bref samlade och ordnade i tolf kapitel samt försedda med förord af Ernst Skarstedt." San Francisco, 1895.

"Våra Pennfäktare. Lefnads- och karaktärsteckningar öfver svensk-amerikanska tidningsmän, skalder och författare, med porträtter samt talrika utdrag ur den poetiska och humoristiska literaturen af Ernst Skarstedt." San Francisco, 1897.

Han har dessutom redigerat: "Samlade arbeten af Magnus Elmblad, II." Minneapolis 1890, och skrifvit förord till böcker, såsom: "Kallprat af Zanders", 1895, och: "I höst- och vinterkväll. Svensk-amerikanska dikter och småskisser af Ninian Wærner." Minneapolis 1895.

Till kalendern "Prärieblomman" har han regelbundet lämnat bidrag och rörande de mest olika ämnen, såsom följande förteckning ådagalägger: "Allt bättre och bättre. Humoresk ur det svensk-amerikanska tidningsmannalifvet, grundad på verkliga tilldragelser." (1900). "Mrs Ott. En verklighetsbild från västra Washington." (1902). "De kommunistiska kolonierna i Förenta staterna." (1903). "De spanska missionsstationerna i California. Ett egendomligt kapitel ur 'guldstatens' historia." (1904). "Läroverkspresidenten Carl Swensson. Biografiskt utkast." (1905). "Bland landsmän i den yttersta nordvästern. Ett stycke odlingshistoria." (1906).

Skarstedt har också lämnat en del bidrag till "Kurrekalendern", och till kalendern "Vinterrosor" (1905) bidrog han med en intressant uppsats rörande "Amerikanska guvernörer." Af hans äldre bidrag till välkända tidskrifter torde vi här böra nämna: "Några ord om musikens tre heroer" i UNGDOMSVÄNNEN 1879, och "Svenskt nybyggarelif i norra Amerika" i svenska tidskriften "Förr och nu", 1886. I detta sammanhang torde också lämpligast böra omnämnas ett arbete, "Anteckningar om svenska tidningar, utgifna i Amerika", hvilket förskrifver sig från medlet af åttiotalet och i handskrift förvaras i Kungliga biblioteket i Stockholm.

Bland längre uppsatser, han de senare åren skrifvit, intaga onekligen hans självbiografiska skildringar: "Aderton månaders hundlif" och: "Sjömanslif", hvilka voro införda i tidskriften "Valkyrian" 1899 och 1900, främsta rummet. I den senare skildrar han sina erfarenheter som sjöman under en färd till Ishafvet och England, som han företog som gymnasist. I den förra finna vi hans egna upplefvelser sant och troget tecknade, och de äro typiska för många invandrares första erfarenheter här i landet, dessa situationer, som han nu efter ett fjärdedels sekel godmodigt och med filosofiskt lugn framställer för läsaren. Sällan ha vi med större intresse läst någon dylik skildring, och vi hoppas han må skänka oss en fortsättning däraf i form af självbiografiska anteckningar rörande de växlande öden, han genomlefvat sedan "hundårens" tid. Intressanta blefve de säkert, det kunna vi af hvad han redan skänkt oss sluta till, och författaren — hjälten, behöfde ej nödvändigtvis framställa sig som ett afskräckande exempel för att göra dem lärorika.

Bland Skarstedts öfriga bidrag till "Valkyrian", må här nämnas: "En bortgången skämtare. Bilder ur en svensk-amerikansk pennfäktares (C. V. Liedbergs) lif" och "C. G. Linderborg. Några karaktärsdrag och personliga minnen", (1901); "En skicklig Amerika-bedömare" (recension af dr Emil Kleen's bok: "Ströftåg och irrfärder hos min käre vän Yankee Doodle") och: "Bilder ur djurlifvet på Stillahafskusten" (1904) samt: "En öfverdängare. Berättelse"; "En komisk intervju. Skiss", och "Svensk-Amerikanska." (1905).

Att Skarstedt är både som poesi- och prosaförfattare en af svensk-amerikanska litteraturens främsta förmågor, därom torde tankarna ej vara delade; men i hvilket afseende han är *primus inter pares*, dess angående finnas nog skilda åsikter liksom för öfrigt rörande arten af hans litterära produktion. I en s. k. "porträtt-studie", några år sedan införd i "Valkyrian", skrifver O. A. Linder som följer: "Framställa vi frågan: hvilket är den svensk-amerikanska litteraturens främsta namn? skola nio utaf tio genast svara: *Ernst Skarstedt.* Vilja vi så veta grunden för ställandet af detta namn först i ordningen, skall man, tror jag, i de allra flesta fall bli oss svaret skyldig." Han fram-

håller därpå att Skarstedt är synnerligen populär och det af helt naturliga orsaker, hvilka han sedan ganska utförligt gör reda för, och han söker sedan leda i bevis att "hans i mångt och mycket excentriska lynne" är ett arf och yttrar sig i ett fullkomligt konsekvent sökande efter: — frihet: "Friheten från lumpenheten och falskheten, frihet från hyckleriet och lögnen. Naturen begagnar sig aldrig af förställning, hon visar sig sådan hon är. Endast hos naturen, i naturen har S. funnit hvad han sökt. Därför har han oemotståndligt dragits dit, därför har han gång på gång öfvergifvit en god ställning och lofvande framtid för att bli — farmare." Af utrymmesskäl kunna vi ej anföra mera ur den intressanta karaktärsteckningen än slutklämmen i hans analys: "Det har varit ärligheten, rättframheten, opartiskheten, oförskräcktheten, hvilka enligt min mening legat till grund för S:s popularitet som tidningsman. Folk hyllar gärna den, som visar sig besitta mod. Hos en ärlig stridsman räknar man inte misstagen eller nederlagen."

Blott i förbigående ha vi omnämnt *skalden* Skarstedt, och dock har han skrifvit poem, som godt kunna mäta sig med det bästa, som hittills af svensk-amerikanska skalder producerats. Endast en verklig skald kan skrifva ett poem sådant som: "Den döende skalden" (efter ett besök hos A. A. Swärd), och som prof på hans förmåga i detta afseende och tillika ett slags "trosbekännelse" meddela vi poemet:

"*Min filosofi.*

Att vara mätt och glad och frisk och fri,
för ingen mänsklig makt behöfva krusa
är höjden utaf all filosofi,
den enda, som förmår mitt sinne tjusa.

Att handla så, hur än ens bana går,
som samvete och anlag plikten tyda;
att ej förneka, hvad man ej förstår,
det är den religion, som jag vill lyda.

Och sen att sky som gula feberns pest
allt snobberi, all flärd, allt prål och glitter;
att älska konsten, men naturen mest;
att blott mot humbug vara hård och bitter;
att ej fördöma den, som faller här,
för det han ej förmår sin börda bära;
att älska djur som människor — se där
i korta drag min enkla vishetslära."

* * *

Den 23 juli 1881 inträdde Skarstedt i äktenskap med en ungmö från hemtrakten i Bohuslän, Anna Hult, och med henne, — "en ovanligt rikt begåfvad kvinna, som fullt förstod att uppskatta sin mans rika, svärmiska natur och som utan att knota delat ljuft och ledt med honom under sju års äktenskap" — framlefde han några lyckliga år, till dess allhärjaren döden den 28 september 1888 kom och tog henne bort, kvarlämnande tre moderlösa barn. Den 22 november 1893 inträdde han för andra gången i äktenskap, denna gång med Ellen Högberg från Motala, "hvilken", skref han några år sedan, "jag har att tacka för, att lifvet äfven under pressens pinande tvång synes drägligt nog, ehuru jag vid tanken på hvad jag möjligen med mera försiktighet och bättre beräkningar skulle kunnat ernå i fråga om en tryggad tillvaro, med vemod upprepar Luthers: 'Här står jag och kan icke annat'."

NÄR DIMMORNA SKINGRAS.

(When the mists have cleared away. Arthur Henshaw.)

Öfversättning af Ludvig.

När de jagas, alla dimmor,
bort från berg och sjö och dal,
och den klara solens strålar
strö sitt guld på bölja sval,
glänsa mot oss ord af kärlek
uti böljans hvita skum,
och vi känna rätt hvarandra,
när för dimmor ej finns rum.
Ja, vi känna, som vi känts,
se det ljus, som för oss tändts,
när det dagas öfver bergen,
och hvar dimma skingrats har.

Om vi fela i vår svaghet,
om vi stundom glömma lätt
det, som kärlek af oss kräfver,
men dock velat handla rätt,
fridens dufvovingar fläkta
bort hvar brist, som följt vår stig,
när den långa vakten ändas,
och hvar dimma skingrar sig.
Då vi känna, som vi känts,
se det ljus, som för oss tändts,
när det dagas öfver bergen,
och hvar dimma skingrats har.

När hvar dimma skall förjagas,
och vår Fader hem oss för,
få vi möta våra kära,
jubla med i änglars kör.
Kärlek bortom tidens gränser
danat dag, som evig är,
där ej faller någon skugga,
ingen dimmas töcken där,
och vi känna, som vi känts,
se det ljus, som för oss tändts,
när det dagas öfver bergen,
och hvar dimma skingrats har.

JESUS VID TOLF ÅRS ÅLDER I TEMPLET.

Se titelplanschen.

Från Jesu hela ungdomstid har blott en händelse blifvit af den heliga skrift förvarad, och den tilldrog sig, då han var tolf år gammal. Visserligen hafva traditioner och apokryfiska evangelier mycket att berätta, men själfva oäkta och falska, förtjänar deras utsago icke någon närmare tillit. De fyra uti vårt nya testamente upptagna kanoniska evangelierna utgöra den enda tillförlitliga källan för vår kunskap om Jesu historia.

Vid tiden för Jesu ankomst hade åtskilliga förändringar inträffat i Palestina. Judeen hade upphört att vara konungarike och var nu en romersk provins med en romersk prokurator såsom styresman. Detta kunde tyckas hafva varit en ofördelaktig förändring för judarna; men så var ingalunda förhållandet. Den herodianska familjen var aldrig betraktad såsom nationell och alltid afskydd. Arkelaus' tyranniska uppförande ökade missnöjet, och det var i följd af Judeens och Samariens förenade klagomål som romerska

kejsaren afsatte Arkelaus och landsförviste honom till Gallien, där han dog. På den enträgnaste anhållan af samma provinser blefvo de förklarade för en romersk sådan, öfver hvilken Cyrenius eller Quirinius sattes till höfding. Åtrån efter dessa förändringar härledde sig likväl icke från någon tillgifvenhet hos judarna för den romerska styrelsen, hvilken de af hela sin själ hatade. Men de fruktade att en annan medlem af den herodianska familjen skulle blifva utsedd till Arkelaus' efterträdare, och af tvenne onda ting voro de kloka nog att välja det minst onda, helst som de fingo behålla egen lag och egen religion oförkränkte. Makten öfver lif och död var väl tagen ifrån dem, men förbrytelser mot deras egen lag fingo de rannsaka inför egen domstol, och det felade sällan att densammas utslag icke blef af landshöfdingen bekräftadt och verkstäldt.

Lagen stadgade att allt mankön i Jerusalem skulle i nationalhelgedomen fira de trenne stora festerna, påsk, pingst och löfhyddohögtiden, af hvilka den förstnämnda var af den största betydelse och därför allmännast besökt. Barn brukade icke föras till Jerusalem, förrän de voro tolf år gamla, hvilken ålder hos judarna betraktades såsom gränsen mellan barndoms- och ungdomstiden. Samtidigt påbörjades vanligen den allvarsammare religionsundervisningen och lagens studerande. Det var därför alldeles i sin ordning att Jesus vid tolf års ålder af sina föräldrar medtogs till Jerusalem vid påsken och detta ej endast af Josef utan äfven af Maria, ty fastän hon därtill ej hade någon bestämd skyldighet hade festen en alltför högtidlig betydelse för hennes son för att icke hon ock skulle önska att taga del däri och med sin moderliga närvaro göra den för honom så mycket minnesrikare.

Till detta första besök i Jerusalem blickade också hvarje judiskt barn med innerlig längtan. Föreställom oss då ock vid afresan vänners och grannars glada samling vid dagens första morgonväkt utanför staden eller byn, hälsande hvarandra med växlande fröjderop till dess rösten höres: "Det är tid att uppstå", då tåget börjar under psalmers sång, som i mån af framåtskridande och anslutning växer i styrka och omfång. Lifsmedel medföras ej på resan, ty hvarest tåget stannar, mottages det af bord lastade med bröd, honung och dadlar till förfriskning. Föreställom oss ynglingens stolthet, då han för första gången får tillåtelse att taga del i denna pilgrimsfärd och hans glädje att få gå upp till den konungsliga staden och beträda det heliga och härliga Herrens tempel, och vi skola lätt förstå, att det är en färd från hvilken en from och älskande moder ej gärna kan afhålla sig.

Vid dessa tillfällen betraktades Jerusalem såsom hela folkets stad och dess invånare afstodo för tillfället från njutandet af ostörd äganderätt och ansågo sina hus lika mycket tillhöra sina resande bröder som sig själfva. Likväl kunde ej ens den mest utsträckta gästfrihet skaffa plats åt alla. En stor del måste bo i tält, så att Jerusalem under dessa dagar ofta fick utseende af ett fredligt läger. Påskfesten firades under den vackra årstiden, och alltid vid fullmåne, så att själfva tältningen utgjorde blott ett behag mera.

När festen var slut, återvände hvar och en hem, förmodligen i större sällskap. Så ock Josef och Maria, och det var först på aftonen af den första dagsresan de saknade Jesus, som de förmodade vara med några släktingar eller grannar uti en annan afdelning af det stora sällskapet. Men då han icke inställde sig uti deras gemensamma nattkvarter och de förgäfves sökte honom, återvände de följande dag till Jerusalem och sökte honom där. De funno honom ock där slutligen, men först på tredje dagen och då i templet eller i en af dess yttre pelarsalar, där de judiska lärarne brukade sitta och meddela undervisning. Här satt Jesus nu midt ibland dessa, "hörande dem och frågande dem", så att alla förvånades öfver hans förstånd och svar. Då nu Maria där funnit sin son, så förebrådde hon honom i milda ordalag den sorg, som han förorsakat henne och Josef genom detta kvardröjande. Det svar som Jesus nu gaf är mycket djupt och tyder utan tvifvel på medvetandet om hans gudomliga sonskap. Han sade: "Hvad är det att I sökten mig? Vissten I icke, att uti de stycken som min Fader tillhöra bör jag vara?" Föräldrarna förstodo nog icke för tillfället den djupa meningen af dessa ord, men det heter om Maria, att hon gömde dem i sitt hjärta. I framtiden fick hon också lära dess mening.

Därpå återvände den heliga familjen till Nasaret, där Jesus under villig lydnad för sina föräldrar afvaktade den tid, då han skulle framträda för Israel. Detta skedde ej förr än det trettionde året hade utfyllts. Om hela denna ungdomstid veta vi ganska litet, men det som vi veta är stort och härligt. Det heter nämligen om Jesus, att "han växte till i visdom, ålder och nåd för Gud och människor."

CARL I AF ENGLAND.

Carl I af England var en af de oduligaste och på samma gång olyckligaste konungar, som någonsin regerat ett rike. Han trodde att hela England var hans, och att han därför finge göra därmed hvad helst han ville. Det värsta var dock, att han äfven handlade i enlighet med denna tro. Endast parlamentet hade lagenlig rättighet att pålägga engelska folket skatter, men det brydde sig ej Carl om, utan han uttog själf så stora skatter han ville och lät fängsla alla dem, som motsatte sig hans tilltag. Detta gjorde, att då parlamentet protesterade, han ej vidare sammankallade det. Både i politiskt och kyrkligt afseende såg det nu rätt illa ut med engelsmännens frihet. De som först med vapen i hand vände sig mot konungens tvångsåtgärder voro skottarna. Detta tvingade honom att sammankalla ett parlament 1642, men vid detsammas underhandlingar tillspetsades saken så, att verklig revolution stod för dörren.

Den som tog ledningen om hand i revolutionspartiet var Oliver Cromwell, denne världsbekante man, som med den största djärfhet och den omutligaste rättvisa förenade puritansk gudsfruktan och stränghet. Att konungen skulle försöka sätta sig till motvärn, är ju klart, men han misslyckades alltjämt och hans trupper ledo det ena nederlaget efter det andra. Slutligen blef han själf tagen till fånga och efter en kort tid dömd till döden. Denna hemska dom verkställdes 1649, då han af en maskerad skarprättare blef halshuggen. Konungen dog dock i orubblig tro på sin gudomliga rätt att såsom konung regera efter eget förgodtfinnande samt visade sig mild och stilla som en martyr vid det hemska tillfället. Detta länder dock föga till

hans berömmelse, ty han betecknar en fullständig urartning af den absoluta konungamakten med dess band på allt slags mänsklig frihet, och därför måste han gå under i kampen för civilisation och människorätt. Hade han segrat i striden, så hade ock utan tvifvel många andra fått sätta lifvet till.

CARL I:S AFRÄTTNING.

LIFSFLODEN.

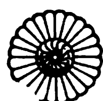
För Ungdomsvännen af R. S—ll.

Det strömmar genom lifvets öken
en flod så ren och underbar,
den skingrar lifvets många töcken
och är, liksom kristallen, klar.

Jag anat länge, att den funnits,
jag drömt ock om en evig vår,
men när den ändtligt af mig vunnits,
den tjust mig mera år från år.

Jag ofta vid dess flodbrädd hvilar
och dricker kraft och styrka där,
från världens larm dit hän jag ilar
och från den sorg mitt hjärta tär.

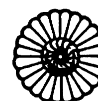
Och dricker jag dess vatten klara,
min själ ej törstar snart igen,
jag kan ej riktigt det förklara,
hur underbart det är, min vän.

Dess ursprung är från andra världen,
det känns förvisso i min själ,
en dryck ur floden ger på färden,
mig mod och kraft i ve och väl.

Säg, vän, har *denna* flodens flöden
väl nått *din* själ och hugnat den,
då har du *frid i själfva döden*
och *Jesus* är *din bäste vän.*

Du underbara flod, som rinner
så stilla genom öknens sand,
jag väl din lifskraft här förnimmer
och hvilar lycklig vid din strand.

Utefter gångstigarna.

För Ungdomsvännen af J. A. K.

Det var år 18—. Jag var då en ung präst, van vid arbete och litet försakelse och därtill villig att gå hvart jag blef sänd och efter bästa förmåga utföra de uppdrag, som blifvit mig ålagda. Jag hade då nyligen inflyttat till det distriktet, och som jag var mer eller mindre okänd inom detsamma, satte mine ämbetsbröder åtskilliga frågetecken efter mitt ringa namn, hvilket ju icke alls var att undra på, helst som det litet hvarstans finns olika meningar angående en ny prästmans lämplighet eller olämplighet för den församling, hvilkens vård han åtagit sig. Inom distriktet fanns då en kontraktsprost, som var känd för sin nitälskan för vårt samfunds utveckling och väl. Om nu i denna nitälskan blandade sig, såsom förhållandet är med oss andre Adams-ättlingar, högmod och en dold trånad efter att vara ett strå hvassare än andra, lämnar jag därhän. Nog af, han hade en riktig vurm för att sammanrafsa svenskar och stifta församlingar af dem utan något vidare föregående kyrkligt arbete.

Enär jag ej bodde aflägset, satte han en särskild ära uti att åtskilliga gånger i veckan göra sin uppvaktning hos mig och tala om sina större och mindre bragder och hvar han hade varit och stiftat församlingar. Jag sökte ju, som tillbörligt var och så som jag efter omständigheterna kunde, lägga i dagen min förtjusning öfver hans arbete och glädje öfver vår kyrkas framgång på det fält, där mina nya kyrkliga intressen äfvenledes skulle anses vara förlagda. Såväl på grund häraf som på grund af den arbetsvillighet, som han tyckte sig hafva funnit hos mig, skänktes mig ofta det stora förtroendet att få besöka dessa vår kyrkas nya och späda planteringar. Dock hände det nu och då att, ehuru jag noga följde alla geografiska anvisningar, jag dock icke kunde finna de angifna församlingarna, ty de hade lika hastigt försvunnit som de hade kommit till denna onda värld.

Till slut fick vår nitiske broder så många församlingar att draga försorg om, att småttingarna höllo på att göra honom grå. Han bad och tiggde mig då, att jag skulle öfvertaga 4 af dessa. Två af dem hade han helt nyligen stiftat, och inom dem förspordes en stor andlig hunger såväl efter att få höra Guds ord som särskildt efter att få begå Herrens heliga nattvard. Han hade utlyst gudstjänst och nattvardsgång och bad mig för Guds skull att resa dit och så åtaga mig det fältet. Inom de andra båda församlingarna hade en studerande varit anställd, som hade predikat och läst med nattvardsungdomen och beredt den för konfirmation. Ehuru trakten var 75 mil från min stad, åtog jag mig dock uppdraget, ty äfven jag längtade efter andlig vederkvickelse och efter att få besöka en trakt, där så stora andliga behof förefunnos.

Söndagen kom, och i den ena af de äldre församlingarna hölls högmässa och i den andra konfirmation och nattvardsgång, och dessa högtidsstunder hade lockat mycket folk tillsammans. I den sist stiftade församlingen, som var 9 mil aflägsen, skulle gudstjänst och nattvardsgång firas på måndagen, men färden dit skulle företagas på söndagskvällen.

Af ren omtanka för mitt välbefinnande och för att göra färden så angenäm som möjligt hade församlingen uppdragit åt en af diakonerna att på ett värdigt sätt möta mig och så härbärgera mig under min vistelse bland dem. Mannen var en jämtlänning och hade i Sverige varit anställd som kronojägare. Vägen var något ofarbar, dels emedan en härjande orkan hade dragit fram genom trakten och blåst omkull skogen, och dels emedan ymniga regn hade gjort stigarna rätt besvärliga.

Min gode värd hade tagit häst och lykta med sig, och jag skulle färdas riktigt på österländskt vis. Jag krånglade mig upp på hästryggen, men — o ve, då jag satte mig! En sadel var ju en öfverflödsartikel. Hästryggen hade en vinkel på omkring 45 grader, och följden blef, att när jag hade suttit en stund på det saktmodiga djuret, tyckte jag mig känna hans rygg ända upp i bröstet. Men det var icke ändå enformigt, ty rätt som det var, skubbade kräket i mörkret emot någon nedhängande gren eller ett kullfallet träd med den påföljd, att jag kom ned på mina fyra och fick göra honnör för såväl häst som ledsagare. Och stundom lade kräket både sig och mig i ett träsk, så vi fingo båda sprattla och plaska för att taga oss upp därutur, och så återigen blef min lyktgubbe och beledsagare fast i någon klämma eller i en dyhåla, och så fingo vi vänta på hans förlossning ur nöd och ångest.

Emellertid så hunno vi fram till vår f. d. kronojägares palats i urskogen något efter kl. 10 på kvällen efter en mycket omväxlande färd.

Vid inträdet hälsades jag på sätt och vis välkommen af husmodern och värdinnan i detta hem. Men tillåt mig allra först att beskrifva hemmet! Huset var timradt af stockar, en våning högt och var indeladt i två rum. Det ena rummet tjänade som allmänt boningsrum och det andra som sängkammare. I det förra var inrymdt smedja, snickareverkstad, matsal, svinstia, hönshus samt tillhåll för myriader andra mer eller mindre osynliga kryp m. m. Alla lefde i sådan sämja, som man lätt kan föreställa sig. Den enda fråga, som syntes oafgjord, var företrädesrätt och äganderätt. Mitt och ditt höll man sig icke så strängt vid, utan det var här som mångenstädes inom människovärlden: makt var rätt.

Emellertid hade alla dessa invånare lärt sig en dygd — kanhända var den medfödd — och det var att hälsa främ-

lingen välkommen, ty det blef ett kacklande och morrande och mjamande och grymtande, så att det stod härliga till. Tuppen, som hade fått sin plats på den öfversta pinnen, ansåg sig också böra hafva ett ord med i laget och började därför "muntert gala i gryningen" — som han väl antog det vara vid åsynen af allt detta stök och väsen, som mitt anspråkslösa inträde hade förorsakat.

Men nu till min värdinna! Kvinnan säges ju vara hemmets drottning, hvarför också hela hennes väsen måste afspegla sig i hemmet. Vid inträdet var jag okristlig nog att fråga mig själf, om möjligen icke min beledsagare ledt mig till ett af tillhållen för trollen, som jag läst om i sagan och som barn fått höra omtalas. Men min farhåga var helt onödig. Framför spiseln (stoven) satt min väna värdinna och rökte så förnöjsamt sin fredspipa. Fötterna hade hon på äkta yankee-vis korsade på "stove"-skänken, och spotta kunde hon som en norsk och det på fläck, så att det skvätte däromkring. Hon var också begåfvad med ett ordentligt väderkorn, men som det syntes vara betydligt i olag, hade hon icke så litet besvär med att rengöra det. Hon satte det mellan tummen och pekfingret gång efter annan, och då hon icke alltid ansåg den metoden hafva åsyftad verkan, använde hon det sistnämnda redskapet såväl till att rengöra det nämnda väderkornet och rökpipan med som äfven att vända på fläskbitarna i stekpannan och smaka på doppet, soppan och andra rätter, som nu tillagades, för att utröna, huruvida de hade tillräcklig krydda för att göra dem aptitliga. Då jag inträdde, ställde hon ögonen i trevinkel, likt en kines, och betraktade mig från fotabjället till hjässan, och, utan att stiga upp, anvisade hon mig en pall gent emot "stoven", hvarå hon bad att jag skulle sätta mig.

Snart var den aptitliga måltiden färdig, och värdinnan strök med näfven undan spånor och annan spillning från hyfvelbänken och framsatte rätterna därpå. Bl. a. serverades äfven ärtsoppa, och från min tidiga barndom har det råkat vara en älsklingsrätt. Denna högtidliga afton serverades den i ett visst gult kärl med två hvita ränder och handtag, och, om minnet icke sviker mig, så har jag vid något tillfälle sett det användas äfven för andra ändamål. Jag började känna, att det skulle gå mycket lättare att få upp maten än få ned den, och därför höll jag mig till potatis och ägg, emedan jag trodde deras innehåll vara väl skyddadt af skalen.

Sedan vi sålunda spisat, befallde vi oss, som kristna människor anstår, i Guds allsmäktiga beskydd för att gå till hvila. I sängkammaren fanns tvenne sängar eller bås, och jag blef anvisad den ena. Som det var på senhösten, var det kallt, och den omtänksamma värdinnan tänkte på mitt välbefinnande, och emedan husets förråd af täcken var säkerligen ganska begränsadt, märkte jag, att hon i ren välmening bredde sina egna kläder öfver mig, då hon och hennes man intogo den andra sängen i den lilla kammaren. Hade hon haft besvär med sitt eget väderkorn, därför att det var i mindre godt skick för tjänstgöring, så var felet med mitt, att det var allt för mycket i lag och förorsakade därför åtskilligt obehag.

Som nämndt är, jag anbefallde kropp och själ i Guds hand, och det var väl det, annars vet jag aldrig hur det hade gått. Jag försökte insomna och drömma om den stad, dit intet som är besmitteligt inkommer och "där de onda mer ej plåga; trötta barnen njuta ro." Men hur jag tänkte och läste allt vackert, som jag lärt från min barndom, därvid icke glömmande: "Sött sofver den som fruktar Gud" o. s. v., tro mej, det var rent omöjligt att kunna hålla mig i andakt, ty jag märkte snart, att jag icke var ensam om sängen, och hvad ännu värre var, jag betraktades som en inkräktare, hvarför lifvet skulle göras mig så surt som möjligt. Det dröp från tak, det hoppade från väggen, det kröp från sängkläder — och hvart skulle jag värnlösa varelse taga vägen?! En sådan kannibalism hade jag aldrig förr i mitt lif varit utsatt för. Men så tåligt som omständigheterna det medgåfvo, fördrog jag lidandet och väntade, att nattens långa väkter skulle snart skrida mot slutet.

Långt innan det dagades och utan att alls störa mitt värdfolks ljufva slummer och njutning, var jag uppe och ute i den friska och rena naturen, och sedan en sådan rannsakning och rättegång, som omständigheterna medgåfvo, anställts, fälldes och verkställdes en obeveklig dödsdom öfver de vidhängsna förbrytarna.

Så nalkades frukosttimman, och åter bjöds på samma aptitliga rätter som föregående afton, men med samma resultat, hvad mig beträffade. Men lif och väsen var det i vår matsal, och matmodern hade allt hon kunde göra att med slefven söka skipa lag och rätt, så att vi i det närmaste fingo åtnjuta skydd åtminstone för hvad vi tagit till oss på våra s. k. tallrikar.

Så led det fram emot tiden för gudstjänsten. Denna skulle hållas i ett skolhus vid andra ändan af den sjö, invid hvilken mitt värdfolk hade sitt hem, och för att komma dit måste vi i en liten skröplig julle fara öfver sjön. Min värdinna, som nu var högtidsklädd, satte sig i aktern, tände sin pipa och ställde ögonen i trevinkel för att riktigt kunna beskåda mig i dagsljuset. Och jag? — ja, jag gladde mig i hoppet öfver att få träffa de många nådesökande själar, som jag af den ofvan nämnde brodern hade underrättats om skulle finnas på denna plats. Men det blef annat af än att tänka på pipa och predikan, i stället fick man med Petrus ropa: "Herre, fräls oss, vi förgås!" Ty jullen hade nämligen sprungit läck och började fyllas fort med vatten. Men till all lycka och genom förenade bemödanden förmådde vi hålla den så pass i flytbart skick, att vi kunde uppnå land.

Skolhuset var fullpackadt med folk. Skriftetal och konsekration förrättades, och så väntade jag att nattvardsgästerna skulle träda fram, men ingen kom. Så tyckte min värd det vara illa, hvarför han själf kom fram och stod och såg sig omkring på alla sidor efter flera, som skulle komma fram för att kommunicera. Men han blef den ende. Jag fick efteråt höra, att han var en af traktens mest beryktade Backus-dyrkare. Huru förkrossad jag kände mig öfver mina erfarenhetsrön, skall jag icke omtala.

Var det nu till följd af denna gudstjänst eller någon annan omständighet, nog af, det nämnda hemmet undergick sedan en hel förändring, i det att husmoderns hjärta blef vunnet för Guds ord och Ande. Hemmet är nu renligt, snyggt och inbjudande. En ordentlig bouppteckning har hållits, och de forna invånarna hafva måst intaga andra bostäder, hvar och en efter sin art. I hemmet bor nu solljus, ordning, sång och glädje. Men ur min håg går aldrig mina gjorda erfarenheter utefter denna gångstig.

RÄTTELSE.

I poemet "Till Philos", sista numret af U. V., sidan 16, har slutversen fått en oriktig lydelse, hvarför den här återgifves sådan den enligt manuskriptet bör vara.

Och dock, min bror, när allt det falska faller
och själens glöd i låga klar slår ut,
allt hvad vi lidit bakom täta gäller
en härlig vinning kanske blir till slut.
Här bo blott skuggor, *där* det sanna. höga,
de rena väsen, som oss rätt förstå,
där skall ej dimma skymma mer vårt öga,
men hjärta jublande mot hjärta slå.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXIII. Skoputsaren.

Den lille krabaten, som i hela sitt ansikte bär sitt handtverks alla insignier, ligger där på sina knän och söker göra skolädret så blankt och fint som möjligt. Ibland är det blankläder, och ibland är det groft oxläder; stundom tillhöra skorna den fine herremannen och stundom den simple arbetaren, men hvad gör det, det kostar lika mycket. Betala du bara dina tio eller fem cents, och skoputsaren skall visserligen göra allt sitt till för att få dig så fin han kan.

Det är också i Amerika, som denna gatutyp är vanlig och kommer att blifva det ganska länge. I Europa däremot förekommer den mera sällan. Orsaken är dels att söka i städernas renlighet och dels i olika seder. I Europa får man sina skor putsade och i ordning hemma. Det tillhör där någon af tjänarna att se till, att det arbetet blir gjordt, men i Amerika är detta sällan fallet, ehuru det väl äfven här lär förekomma i enskilda hus.

Men kompetitionen är skarp äfven för skoputsaren. De äro legio dessa "boot blacks", och man finner dem öfverallt stundom försökande att öfverrösta hvarandra, såsom hotellbetjänter pläga göra vid de amerikanska järnvägsstationerna. Och ej nog med detta: i våra städer förekomma nu ej sällan dessa s. k. "shining parlors", där det är mycket mera bekvämt att låta skoputsningen försiggå än ute på gatan eller invid en husvägg.

Skoputsaren är vanligen en lustig sälle. Han är full af spektakel och spelar gärna ett spratt alltemellanåt. Men han gör det oftast på ett så oförargligt sätt, att man ingenting har att i detta stycke förebrå honom. Allt synes han också veta, så att medan han utför sitt arbete, kan man, om man vill, få nys om rätt mycket af hvad som försiggår i staden. Förstår han, att man ej tycker om hans prat, så tiger han. Han är också ibland tidningsförsäljare, och då köper man ju en tidning af honom och läser den, medan han borstar skorna. Särskildt är han bekant med alla prisfäktare i landet och kan omtala, hvilken som vann vid senaste täflingen. Namnen på dessa herrar äro honom lika betydelsefulla som Washingtons eller Lincolns åtminstone. Efter skoputsningen, om han har en stund öfrig, inleder han ej sällan själf en liten batalj med andra pojkar, som händelsevis äro till hands. Men detta måste naturligtvis ske vid någon bakgata eller åtminstone då polisen är tämligen långt borta.

FRANCIS AF ASSISI.

För Ungdomsvännen af G. Fletwood.

Francis af Assisi var medeltidens förnämsta helgon och en af Jesu trognaste efterföljare.

Francis föddes år 1182 i den lilla staden Assisi, belägen i själfva hjärtat af Italien. När gossen föddes, kallade modern barnet Giovanni, men fadern, som förmodligen haft god tur i Frankrike, var förtjust i detta land och kallade sin son Francis. Fadern var en fulländad affärsman och förstod konsten att förtjäna pengar. Han hade ock konsten inne att spara. Nog kunde han ge bort något litet, men ombads han gifva pengar för något ändamål som misshagade honom, slöt han sin pung och gick sin väg. Den unge Francis lärde något litet latin från prästen i byn, men franska språket behagade honom bättre, och han lärde detta lättare. Dock vardt han aldrig fullfärdig i franskan, som han talade och skref bristfälligt under hela sitt lif.

Francis älskade sällskap, fina kläder, musik och allt det sköna och härliga, hvilket fröjdar och tjusar den unge världsmannen i allmänhet. Han var den främste i alla upptänkliga ungdomslekar, och kring honom samlades den

lilla stadens ungblod. Grannarna knotade lite smått, men Francis' moder, alltid svag för sin vackre son, mente: är han redan lik sonen af en prins, blir han nog med tiden en gudason. Ett godt hjärta slog i hans varma bröst. Gärna gaf han pengar åt de nödlidande. En dag stod han i faderns butik och sålde väfnader och spetsar och var så upptagen af handeln, att han försummade ge en tiggare någon liten gåfva. Tiggaren var redan borta, då Francis rusade efter honom, gaf honom några mynt och bad honom för Guds kärleks skull ursäkta, att han försummat honom.

Under denna hans ungdoms fjärilsperiod deltog han i ett krig emellan staden Assisi och grannstaden Perugia. Francis togs till fånga och satt ett helt år i fängelset. Tåligt bar han fängelsets mödor och tröstade sina medfångar. "En tid kommer, då världen skall ära mig", sade F. Liksom så mången annan ung man drömde han sig korad till något stort, men ännu visste han ej hvari hans säregna storhet skulle bestå. Att han skulle öfvergifva ett bärgadt hem, ta emot en älskad faders förbannelser, bortbyta sina dyrbara kläder till en tiggare och dra uppå sig dennes trasor, att han som ett fattighjon skulle gå från hus till hus, från by till by och predika: Gören bättring; himmelriket är nära, att han skulle vinna storhet och outplånligt i häfdens barm inrista sitt namn som Jesu Kristi trognaste och fattigaste efterföljare, det anade ej Francis ännu.

Då F. fyllt sina 25 år, blef han svårt sjuk, förmodligen i malaria-feber. Länge kvarhölls han vid sängen. Denna sjukdom blef en vändpunkt i hans lif. Då han första gången efter sin sjukdom kunde genom fönstret se den härliga nejden kring faderns boning, fann han denna och allt annat endast så mycket förgänglighet. Hans ungdomsnöjen voro svunna. Hvad förut varit honom en vinning, ansåg han nu som skada och fåfänglighet. Så sänkte han hela sin själ i Jesu lidandes historia. I en aflägsen grotta fann han en lämplig bönekammare. Dit följde honom hans vänner, men han bad dem så vackert: "Stannen utanför, medan jag ingår och betraktar min funna skatt." Skatten var naturligtvis den samme Jesus, som han funnit i evangelierna. Timtals stannade han och bad. Vännerna sörjde honom som en förlorad och död broder; Francis ville helst vara ensam med sig själf och Gud.

Där fanns i Assisi en gammal obrukbar kyrka, St Damiano, och i ett hörn af detta ruckel fann F. en ny bönevrå. Här trodde han sig höra Guds röst: Gå och reparera denna min kyrka. Francis sprang hem, tog en häst och en vagn och lastade vagnen full af sin faders tyger och sålde alltsammans. Fadern kom och satte sin son i bojor. Francis' afsikt var att med de förvärfvade pengarna förbättra den skröpliga kyrkan. Grannarna hjälpte fadern, men modern löste sin bundne son ur hans bojor. Fadern vredgades. Den villrådige Francis hänsköt sig nu till biskopen, och i dennes palats möttes fader och son för sista gången. Biskopen talte allvarsord och manade Francis att återbära hvad han stulit från sin fader. "Haf tro på Gud och blif en man. Gud kommer nog att hjälpa dig och ge dig det du behöfver för hans kyrka", sade biskopen. Francis svarade: "Jag ger min fader icke allenast pengarna, utan jämväl mina egna kläder, som han gifvit mig", och så ref han genast alla sina kläder från sin kropp och lade dem i en hög och pengarna däruppå. Nu stod han där framför den häpna folkskaran i en hår- eller tagelskjorta, ett tortyrredskap, heligt för den tidens helgon. Francis fortfor: "I ären alla mina vittnen, att jag till denna stund hållit Pietro Bernadone i Assisi för min fader, nu är jag Guds tjänare, och Gud i himlen är min Fader." Biskopen slöt Francis ömt i sin famn, klädde honom i sin biskopliga mantel och hängde på honom sitt *pallium*. Hvarje hjärta rördes. Fadern förblef dock orörd, och, alltid affärsman, upptog han kläderna och pengarna och gick hem. Modern fällde brännande moderstårar.

Men Francis gick ut därifrån, klädd i dagakarlens grofva dräkt. Han gick omkring och diktade sånger och sjöng för folket. Det järnhårda latinet behagade icke Francis, icke var han någon god latinare, men på dålig franska sammanfogade han sånger om korset, om Jesus och om himlen och sjöng hvarhelst han drog fram. Ofta var han i verklig fara. Röfvare och vilda djur mötte honom i skogarna. Så kom han slutligen till ett kloster, och i dess kök förrättade han en tid det grofvaste arbetet. När konsten att behärska sig själf blifvit hans, återvände han till Assisi och började uppbygga den gamla förfallna kyrkan. Han tiggde stenar och murbruk af folket och bar dessa stenar på sina skuldror, och så förbättrade han kyrkan. Först såg folket på hans verk med en känsla af medlidande och förvåning, sedan började de försmäda och hota honom, men F. var lika vänlig och god och bad fortfarande att få ta stenar på deras områden. Där fanns hos F. ett visst något, hvilket hade den underbara verkan på folket, att det omstämde föraktet i beundran och tillgifvenhet. Folket måste ta honom som han var. Hatet förvandlades till kärlek. Många hjälpte honom i arbetet, och snart stod templet där brukbart.

Hitintills var Francis endast lekman, utan prästerliga rättigheter. Som en sådan lekman satt han en dag i det lilla kära templet, och då han under mässan hörde de kända orden af Mästaren: "Skaffen eder icke guld, ej heller silfver, ej heller koppar, ej heller två lifklädnader, ej heller staf — — — men gån och prediken: Guds rike är nära", rusade Francis upp och ropade: "Nu fann jag det jag sökt: detta är just hvad jag behöfver." Han rusade ut från kyrkan och kastade bort sina skor, sin staf och sin lädergördel, band ett rep omkring sin tunik och vandrade ut för att förkunna evangelium. Hans oerfarenhet och oförstånd visade sig ånyo. Hvad han behöfde för sin färd, förstod han icke. Hans eldsnit dref honom framåt. Hans ord voro lika glödande eldkol: de brände och värmde. Många hjärtan sattes i brand, och många själar blefvo försonade med Gud. Hans första lärjunge var en namnlös, barfotad gosse från Assisi.

När Francis samlat sju lärjungar, sände han dem ut två och två, likt Mästaren Jesus. Tre regler måste dessa lärjungar underskrifva och efterlefva: absolut fattigdom, renhet, lydnad. Ej heller fingo de spara sig själfva. "Herren skall försörja eder, hafven ingen omsorg", sade Francis uppmuntrande. Så vandrade de åstad. F. var med dem som deras ledare, ehuru han ej i något afseende ansåg sig stå öfver dem; dock blickade de upp till honom och hans ledning. Kvinnor och barn blefvo skrämda och gömde sig, då detta brunbrynta, gårockade, repomgjordade barfotasällskap nalkades. Biskopen af Assisi introducerade detta underliga sällskap för kardinalbiskopen i Sabina, och denne man blef dess förste beskyddare och förde sällskapet framför påfven Innocent III, hvilken gaf dem sin välsignelse.

Tre år hade försvunnit, sedan Francis började förbättra den gamla kyrkan i Assisi. Många rosiga rykten om Francis hade nått denna stad. Hans möte med påfven i dennes palats, hans predikningar och hans underverk, allt färglagdt enligt gammal-katolskt mönster, öppnade villiga öron och hjärtan. Folket, som för 3 år sedan öfverfallit Francis med sten och smuts, såg nu i dessa af påfven välsignade och utsända ordförkunnare idel helgon, i hvilkas sällskap de trodde sig skönja ej endast änglar, utan madonnan själf. De predikade alla, men då sällskapet nu började tillväxa hastigt, utvaldes blott de mera begåfvade att tjäna som predikanter. En viss Pacifico kom nyfiken in och hörde

Francis predika; han hörde och trodde och blef en lärjunge. Som denne nye lärjunge hade franskan väl inne, förbättrade han Francis' dåliga sånger, och så gingo de tillsammans och sjöngo uppå vägar och stigar, och sången grep och tjuste massorna, så att de ömsevis gräto och jublade.

Fattigdom var Francis' brud. Han älskade henne för hennes egen skull. Sina medbröder i klostret förmanade han: "Låt oss icke begära och icke mottaga flera allmosor än vi behöfva för att lifnära oss. Själf ber jag alltid om mindre än jag behöfver." En utarmad kvinna med två gossar förenade sig med sällskapet. "Hjälpen henne", sade Francis. "Vi ha intet i klostret förutom det latinska testamentet, som du vid gudstjänsterna läser ur", sade bröderna. "Sälj testamentet och hjälp henne med de pengar det inbringar, ty det behagar Gud", svarade Francis. Som Francis var klen i latinet och folket heller ingenting förstod, var skadan lindrig. En ananiasnatur bland folkhopen öfverlämnade alla sina ägodelar i släktingars vård och begärde därefter tillträde och broderskap. Francis fick vetskap om den listiga handlingen och straffade honom, sägande: "Gå din väg, broder Fly, du har visst icke gått ut ifrån din faders hus och från din släkt." Till en broder i sällskapet, hvilken alltjämt bar sitt hufvud nedböjdt och ideligen suckade öfver synden, sade Francis: "Du kan ångra dina synder, min broder, utan att visa oss alla din syndasorg. Låt sorg öfver synden vara emellan Gud och dig. Bed Gud om förbarmande, så får du snart erfara frälsningens fröjd. En Guds tjänare bör ej ha sitt hela ansikte fullt af sorg." De orden ha sin mening och sitt värde än i dag.

Francis ville visa hvad som kunde göras genom att lefva i enlighet med Jesu bergspredikan, som borde vara alla troendes enda lefnadsregel. Denna regel hade legat fördold sedan Jesu första lärjungars tid. Alltmer smög sig dock den tanken på detta sällskap, att fullständig fattigdom var identisk med fullkomnad helighet. De trodde sig äga, hvad kyrkan saknade. Därför trodde bröderna, att Francis' heliga sällskap skulle uti sig upptaga och sluka alla andra sällskap, kyrkan och påfven medräknade. Detta hade måhända skett, om icke inbördes strider och svårigheter lagt sig hindrande emellan, ehuru John af Parma, själf en lefvande bild af Francis, i nio år efter Francis' död lyckades hålla hopen tillsamman.

Francis var en älsklig varelse. Hela hans väsende var ljuflighet. Han älskade allt som hade lif, icke allenast människor, utan jämväl naturen, fåglarna, fyrfotade djur, krypdjur och kräldjur. Svalorna tilltalade han så: "Huru lyckliga ären icke I, mina älskliga systrar. Gud föder eder, och eder hela sysselsättning är att prisa Gud." Krypande djur och kräldjur lyfte han sorgfälligt från vägen och förmanade dem att icke gå i vägen för det kringrullande vagnshjulet eller för vandrarns fot. Sin egen hälsa vårdade han minst. Han förstod icke, att då Gud gifvit honom en skön kropp, denna kropp behöfde daglig vård. Då F. uppnått 40 år, mannens kraftigaste lifsperiod, var hans hälsa totalt förstörd. Fastor, vakor, köld och otaliga kropps- och själslidanden förskaffade honom plågor i hvarje nerv, i hvarje lem, och hans myckna gråtande skadade ögonen allt mer och mer, tills han slutligen ej kunde se dagens ljus. Genom mycken gråt trodde han sig nu uppfylla bibelordet: "Genom mycken bedröfvelse skola vi ingå i Guds rike." Nästan allt kött på hans kropp smälte bort. Hans sällskapsbröder stodo omkring hans sjuksäg, och då han sista gången välsignat dem och likt patriarken Jakob lagt sina händer på deras hufvud — uppå Elias och Bernhards — hvilka skulle blifva sällskapets ledare, svingade sig den fria anden till de fullkomnades boning, där han snart fick lära, att vägen till fullkomning visserligen är en lidandets väg, men att himlafadern sänder sina barn just så mycket lidande de behöfva, utan deras tårar och själftagna späkningar.

Knappt hade den ädle Francis dött, förrän Elias — durkdrifven diplomat och politikus — tillkännagaf för en häpen värld, att ett nytt underverk, det största världen skådat, sedan Jesus for till himlen, nu hade timat: I Francis' händer och fötter funnos märken såsom efter spikar, och i hans sida fanns ett större märke, likt ärret efter ett svärdstyng. Klosterbröderna motsade honom ej, ehuru de ej fingo se dessa märken. Men många tviflade. Dock — Elias skötte om det hela, och ingen fick se dem mera än han själf. Och samme Elias, som under 6 månaders tid nästan ensam vårdat Francis och varit som en moder för Francis, samme Elias, som medelst glödheta järn behandlade sår på Francis' kropp, medan F. ännu var lefvande, samme Elias kan bäst förklara, huru dessa märken (stigmata) kommit på Francis' kropp. Folket fordrade se dem och pockade sig fram för att få se en skymt af dessa himmelska tecken, men Elias förbjöd dem det, och ett större uppror blef följden.

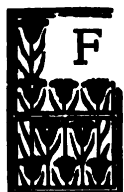
I Francis af Assisi se vi en svag återbild af Jesu lif. Francis lefde helt för himlen, helt för Jesus. Han förlät allt och alla. Hans kärlek — likt Jesu kärlek — sträckte sig till röfvare och de värsta förbrytare. Elakhet ansåg han vara en människas största synd. Rikedom och ägodelar ansåg han hindrande för en Jesu lärjunge. Huru blir man rik? Genom att arbeta och spara och endast tänka på att samla mera. Man får kämpa sig fram, gå till lag och rätt, man får hätska fiender, man har och får ej ro, ej frid. Lyckas man delvis, stå ens grannar gulgröna af pur afundsjuka. Det blir ingen gemensam fröjd. Hvad är det då, som ger människors barn denna fröjd? Jo, gemensamma fröjdeämnen. Vi kunna alla se den härliga solen och fröjdas däröfver. Vi se det majestätiska hafvet i dess väldiga böljesvall och fröjda oss. Vi tjusas af Niagara, af "Gudarnas trädgård", af en paradisisk natur, af skaldernas mästerstycken. Hvarför? Därför att det är allas vår tillhörighet. Den ädle Francis kände detta. Han såg, att det jordiska fördärfvar det himmelska. Han hade lärt af aposteln Jakob, att "Gud har utvalt de fattiga i denna världen att vara rika i tro och arfvingar till Guds rike." Han hade lärt af Jesus, att "det är svårt för de rike att ingå i Guds rike." Se, därför tog han fattigdom till brud.

Hvad uträttade Francis? Han stiftade ett religiöst brödrasällskap, som i början var en välsignelse, men som slutligen vardt en stor förbannelse för världen. Att så skedde, var ej Francis' skull. Om den stora amerikanska nationen, som varit och är mäktig och dådkraftig, blir en förbannelse för världen, kan ingen skylla på Washington och hans samtida. Om Augustana-synoden sönderfaller i olika delar, och dessa delar börja skada och uppäta hvarandra, få vi icke skylla på synodens grundläggare. De voro dugande och fromma män.

Francis banade vidare väg för populära lekmannatankar och lekmannabragder. En här och en där ibland folket började tänka för sig själf och kände, att det var farligt för världen att öfverlämna allt tänkande och handlande åt biskoparna och deras öfverhufvud påfven. Marsile af Padua och många andra såsom Huss inbjödo tyska prinsar att reformera den ruttna påfvekyrkan. Francis af Assisi var alltså en klart strålande länk i den kedja af kämpande protestanter, hvilken genomgår tiden före den lutherska reformationen, han var en general i förpostfäktningen till den stundande drabbningen mellan Jesu Kristi kyrka och påfvens kyrka.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

Få personer som hunnit någon ålder trifvas godt ibland ungdomen. Få äro ock de ibland de äldre, som lyckas att vinna de ungas förtroende. För de äldre och de yngre att kunna rätt förstå hvarandra är ej alltid lätt. De unga ha svårt för att taga lifvet så allvarligt som de äldre, och de äldre glömma gärna bort hurudana de voro, då de voro unga. Och dock hafva alla gamla varit unga, och de unga, ifall de få lefva någon längre tid, bli äfven de, förr än de ana, gamla. Historien återupprepar sig. Panta rei = allting flyter framåt, sade de gamle vise.

* * *

I våra församlingar ha vi ofta ganska mycket bekymmer angående ungdomen. I konferens- och synodalrapporter framhålles nödvändigheten af att ungdomen får nödig tillsyn. Och vid mången pastorskallelses utfärdande är det en af de viktigaste frågorna, huruvida den som skall kallas har förmåga att styra ungdomen. Olika medel brukas äfvenså för att taga vara på den "svåra ungdomen".

Ungdomen tar vanligen alla lifvets frågor lätt. "Det är brist på allvar", säga de gamla, som kanske slitit så ut sig i synden i unga dagar, att åldern har blott kvar vemod och förebråelser. De banna och träta sent och tidigt på de unga och klaga inför Gud och människor öfver "den hiskeliga, ogudaktiga ungdomen i vår tid". De dundra i hemmen, de hota från predikstolen och sjunga öfverallt klagovisor öfver eländet ibland de unga. De taga för gifvet, att alla unga äro onda, ogudaktiga och elaka, och det enda sättet att bota detta onda är att gräla på och skälla upp dem. Dessa älskliga, ärliga gamles uppfostringsidéer äro tämligen korrekt och troget uttryckta i den medeltida studentens bekanta sång:

Såsom dagg och måttlig fukt
lifva blomsterknoppen,
fruktan och en lagom tukt
pigga råa kroppen.
Som med piska, ok och töm
stut af bonden tämjes,
pilt af ris och föda öm
bäst med boken sämjes.

Denna fostringsmetod, så egendomlig den synes i vår tid, har dock bringat ej få goda resultat.

* * *

Där finnes bland oss också ett annat sätt, som hyllas i fråga om uppfostran. De som hålla sig till det säga: "Gör ungdomen till viljes. Gif dem hvad de vilja ha, och de stanna kvar i hemmet och kyrkan. Lek och gyckla med ungdomen, det tycker den om, och på så sätt skall du vinna dess förtroende och kärlek. Låt dem få allt de önska hemma och i församlingen. Predika lustigt, lätt, lekande och intressant. Tala om alla 'roliga historier' du kan och gör allt så lekande och lätt som möjligt." På denna stråt har man åtminstone bland våra engelsktalande bröder kommit ganska långt framåt. Predikningarna förlora sitt allvar. Man söker det lustiga och skrattretande blott. Vid julfesten tar man bort predikotexten och bygger på densammas ställe en skorsten, genom hvilken man sedan släpper ned en gammal gubbe, den där, utklädd som en tok, delar ut julgåfvor af ganska tvetydig art, och hvilken i stället för Kristus är festens stjärna och kärna. De unga, som trakteras med dylikt, kanhända skratta en gång eller två, men det mest pikant tokroliga blir snart långtråkigt och tomt, och man får lof att söka upp något annat, som kan draga och lifva; och det blir svårt att få fatt i nytt och kraftigt förlag jämt. Med de vildaste ansträngningar skall man icke lyckas få det intressant till sist, utan man vänder vanligen ryggen till sådana ungdomsföreningar och sådana predikningar, där allt skall gå lustigt och roligt till, och där man skall vara så fasligt modern och med sin tid.

* * *

Den åsikten, att man skall skrämma de gamle in i himmelen och gyckla de unga dit, är näppeligen riktig. Det ideliga snattrandet om att ungdomen är något särskildt i församlingen, något för sig själft, som ej har något egentligen gemensamt med henne, är också onödigt och skadligt. Ungdomen är lika fullt en del af församlingen som de äldre, och det, som kan intressera de äldre, drager äfven ungdomen. Det talet om korset är en Guds kraft till salighet för alla som tro. Detta evangelium passar för ungdomliga och ålderdomliga hjärtan. Kristus, trodd, bekänd och lefd, är det mest intresserande äfven för ett ungt sinne. I den sanna kristendomen är den sanna ungdomligheten. Icke kristendomen, såsom många föreställa sig den, såsom ett upptorkadt benrangel, ett afskräckande spöke, kallt, liflöst och hemskt, utan kristendomen, sådan Jesus har framställt den, full af tro, hopp och kärlek, alltid glad, alltid bedjande, alltid verksam i goda gärningar.

* * *

Där Kristus får bo i hjärtat, bli de gamle unga och de unge glada åt de gamle. Där blir enighet och gemensamma behof. De gamle glädjas åt de unges liflighet och ljusa uppfattningar af lifvet, och de unge blicka upp till de gamle med barnaförtroendets trovärdiga öga och värdera mycket de råd och vinkar, som i kärlek gifvas af dem, som mera smakat af de rätter, som lifvet bjuder den ene så väl som den andre.

Det är naturligt, att gudfruktiga gamla älska de unga, och det är lika naturligt, att gudfruktig ungdom med vördnad och förtroende blickar upp till grånade hjässor och fårade pannor. Det hjärta, i hvilket Kristus bor, är alltid ungt, äfven om ålderns snö sätter sin ärekrona på den böjda gestalten. Men många förmenta Guds barn ibland både unga och gamla i våra dagar likna benen på slätten i profeten Hesekiels 37 kapitel. Det är därför man bråkar så mycket med ungdomen och känner ålderdomen så tråkig och tvär.

Men den omskapande och lifgifvande makt, som Guds ord hade då, har det än i dag. Har jag Jesus i mitt hjärta, då har jag glädje, och därmed följer ungdomlighet.

VALKYRJOR. Oljemålning af P. N. Arbo.

Se sid. 86.

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. · ROCK ISLAND, ILL., MARS 1906. N:r 3

LYCKOVÄGEN.

Gud är det *första*, din Skapare känn!
Själen han tände, en tindrande gnista.
Gnistan han fordrar som flamma igen:
Gud är det *sista*.

Offra åt honom, från vagga till graf,
blomman af handlingar, känslor och tankar!
Han uppå lefnadens svallande haf
vare ditt ankar!

Fri eller fjättrad du är honom när;
vägen till honom ej bojorna hämma.
Hela naturen hans anlete är:
sången hans stämma.

Fly blott till honom, när världen är kall!
Sjung dig till fröjd, när ditt hjärta vill klaga,
när, vid din lyckas försåt eller fall,
vänner bedraga!

Tro den du älskar, bedrager han ock,
torka din tår, men bedrag ej tillika.
Bättre och sällare kallar jag dock
svikas än svika.

Först efter gärningen människan döm;
se ej på sol'n, förr'n mot hafvet den skridit.
Allt, hvad du gjort eller handlat, förglöm;
minns hvad du lidit!

Lidandets frukter de mogna ej fort;
sötare bli de, ju längre de gömmas.
Minns ingen mer än du själf hvad du gjort;
då må det glömmas.

Sök ej i storm de lycksaligas ö;
träffar dig storm, när du lyftat ditt segel,
vare du lugn som den vindfria sjö,
stjärnornas spegel!

Lönen i lugnet mot seglaren ler,
vinkar de fromma och famnar de sälla,
skön, som i Lago Maggiore du ser
Isola bella.

Nicander.

"FÖRBIDA HERREN!"

Dav. Ps. 27: 10—14.

Tidigt ställd ensam i en värld full af faror! Sådan är i våra dagar mer än någonsin mången ynglings ställning. Ensam utan stöd — emedan stödet vikit undan i döden eller måhända i en ovärdig, onaturlig faders eller moders person, som aldrig gifvit sig tillkänna för sitt eget barn, helt svikit. Här känner månget ungt hjärta igen sig och suckar med textens ord: "Min fader och min moder öfvergifva mig." Men stödet finnes till för de flesta, utan att vara verksamt. Allt färre blifva de föräldrar, som i sitt barn se en gåfva, ett lån, anförtrodt i deras hand för att vårdas och fostras för en högre tillvaro, och hvilka därför lefva med sitt barn såsom inför Guds ansikte i hemmet och sedan följa det med kärlekens omsorg och förböner, låtande det bortavarande barnet, huru långt det än må vara skildt från hemmet, känna föräldrahjärtats varma slag i vaket intresse och lifligt deltagande för allt hvad den unge har att genomgå. Den materialiska tidsandan har smittat föräldrar och fostrare, så att deras blick och sträfvan hufvudsakligast eller uteslutande riktats på att bereda de unga materiella insikter och färdigheter, under det att personlighetens danande och hjärtats fostran icke behjärtas eller ändock försummas, och så står då den unge i sina djupaste angelägenheter ohulpen, oförstådd och blottställd i sin farliga omgifning.

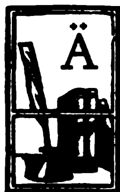
Men när Jakob, saknande stödet af sitt hem och sina kära, ensam och öfvergifven, med oro skådande mot en oviss framtid, lägger sitt trötta hufvud till hvila på hårda stenen, då öppnas för honom en osynlig värld, och ur denna träder honom till mötes hans lifs Gud, rik på makt och tjänare, och låter honom förnimma fadershjärtats omsorg och beredvillighet att vandra med honom och göra honom allt hvad han lofvat, 1 Mos. 28: 15. Och när Josef, skild från sin fader, såld och bortglömd i fjärran land, ådrager sig en syndig människas hämnd och förföljelse, emedan han icke velat låta sig dragas med i hennes lättfärdighet och syndalif, och när han trolöst bortglömmes af den som lofvat honom hjälp, då upphöjer Gud honom, välsignar honom och låter honom blifva till välsignelse för otaliga människor. Så är Herren verksam genom många redskap och på osynliga vägar för att upptaga de ensamma och försummade

För något år sedan hörde man talas om ett storartadt förslag att genom konstgjord bevattning förvandla öknen Sahara till ett fruktbart land. Det har måst stanna vid en djärf idé, som för sitt utförande fordrar hart när obegränsadt kapital. Men Herren Gud har tagit sig för ett företag större än detta, i det han håller på att genomskära denna världens syndaöken med lefvande vattenströmmar, som föra himmelsk tröst och frid, lefnadsmod, glädje och hopp till hvarje törstande människohjärta. Och utmed dessa strömmar drager han upp vägar för pilgrimerna, vägar, som föra från förvillelsernas vildmarker genom världens öken till det himmelska Kanaan. Detta företag skall ej stranda, ty bakom det står det obegränsade rörelsekapitalet af den himmelska faders- och frälsarekärleken. Våra kristliga ungdomsföreningars kyrkliga själavård samt yttre och inre missionsverksamhet och hvarje af Kristi kärlek uppammadt och närdt verk äro lika många förgreningar af de lefvande vattenströmmarnas och till himmelen ledande vägarnas nät. Herren "visar därmed sin väg och leder på en jämn stig" en hvar "för förföljarnas skull."

När David talar om förföljare, ovänner, falska vittnen och män, som andas våld, syftar han säkerligen framför allt på sådana som afundas honom hans kallelse af Gud att från en ringa herdegosse vara upphöjd till konung och en man efter Guds hjärta, 1 Sam. 13: 14. Sådana falska vittnen, som *andas* våld öfver själarna, finnas många i våra dagar, hvilka vittna mot människans himmelska ursprung och i Kristus återvunna hemortsrätt och uppbjuda all flit för att beröfva vår ungdom denna sköna tro. Trots allt skall dock Augustini bekännelse fortfara att lefva genom tiderna: "Vi äro skapade till Gud, och vårt hjärta är oroligt, till dess det finner hvila i Gud." Lik David skall ock ännu hvarje yngling blifva bevarad genom samma bön, vv. 11, 12, och samma förtröstan, vers 13, vid sina dyrbaraste rättigheter såsom människa, 1 Petr. 2: 9. Om Kristus själf får blifva källan, från hvilken hugsvalelsens strömmar flöda, och vägen, genom hvilken målet står klart och förbindelsen med målet är viss, skall jag befästas i Davids trosvisshet, vers 13, genom en städse växande erfarenhet af huru jag varder rik i Kristus. I alle, som hafven erfarit, att Herren är god, att Herren gifver lif, glädje och kraft, låten med bekännelse och lefverne edra oerfarna bröder i världen förnimma maningen: "Förbida Herren!", vers 14.

HENNING MAGNELL.

Om dans och teaterbesök.

Är det synd att gå på danstillställningar och att besöka teatern?

För oss kristna är svaret på denna fråga på förhand gifvet, om det också icke för andra är så. Alla de, som hafva en sann tro på Jesus Kristus, måste besvara ofvanstående fråga med ett obetingadt: ja, det är synd. Utan all gensägelse gäller detta svar om dansen, men vi hafva dock märkt, att det icke är så alldeles säkert, att alla äro vissa om att det är synd att besöka teatern. För vår del tro vi, att det ena är lika illa som det andra, och att intetdera kan göras till Guds namns ära eller till vårt och andras väl. Att dylika världsliga föreställningar och andra därmed likställiga nöjen icke afhandlas i bibeln, beror på att sådant icke förekom bland Guds folk eller i allmänhet bland Israels barn. Man kan således där icke finna direkta uttalanden om dylika saker, men hela bibelns och kristendomens anda går däremot, såsom ju ock det vakna samvetet häri afgifver ett tydligt vittnesbörd. Dans och teater äro således förbjudna i den heliga skrift, emedan ett sådant lif strider emot bibelns och kristendomens anda.

Bibeln säger, att människan lär sig att genom nåden fly "all ogudaktighet och världslig lusta", och på ett annat ställe heter det, att "världen med dess lusta skall förgås." Till denna världsliga lusta hör utan tvifvel dansen och teaterbesöken, emedan de icke blott nära och underhålla vissa lidelser, som naturligen tillhöra desamma, utan äfven stå i förbindelse med en mängd andra passioner, hvilka just genom dansen och teaterföreställningarna väckas. Bland de förra lidelserna eller de, hvilka allmänneligen åtfölja ett sådant lättsinnigt lefverne, vilja vi särskildt nämna otukten, falskheten, behagsjukan, egenkärleken och de sinnliga utsväfningarna, hvilket allt af en kristen utan vidare måste fördömas.

Men det finnes också andra omständigheter förenade med dansen och teatern, för hvilkas skull en kristen icke kan hafva något med dem att skaffa. De äro nämligen sådana, att de i de flesta fall ovillkorligen måste medföra ett vedervärdigt intryck på en människa med ett sant kristligt sinne. Deras tendens, hela deras riktning och innebörd är så genomvärldslig och så ägnad att draga sinnet till lustarnas område, att de icke kunna annat än verka fördärfbringande. Lättsinniga ord och svordomar, de senare synnerligen vid teaterföreställningarna, Guds namns missbruk och andra förkastliga uttryck tillhöra just dans- och teaterlifvet Att de då icke passa för den kristna församlingen, borde väl vara allom klart.

Teaterdyrkarna däremot kunna ju ej finna annat, än att teatern är den bästa institution i världen, och så är det väl äfven med den, som älskar dansen: dansbanan är nog för en sådan hans allt i alla. Att försvarare af detta slags lefverne därför skola gifvas, förvånar oss ej. Man säger oss till och med, att det är på så sätt människan vinner belefvenhet, bildning och fin smak. Icke vilja de väl påstå, att danslifvet stämmer så väl öfverens med en allvarlig kristendom, men om teatern får man ibland höra, att den särskildt skall vara ägnad att uppväcka och underhålla den religiösa känslan. Jo jo män, så långt kan det gå. Månne dessa människor äro så synnerligen angelägna om religiösa känslor, för att icke nu tala om verklig kristendom. Nej, tvärtom hafva vi alltid sett, att om en person, som i någon mån är religiös, begynner besöka teatern och för någon tid fortsätter därmed, så mister han snart den lilla portion af kristlighet, som han till äfventyrs en gång hade, och detta just emedan teaterlifvet mer och mer drager hans sinne utåt och allt vidare öppnar hans hjärtas portar för sinnliga nöjen och råa lidelser.

Nu kan det visserligen hända, att man icke kan öfvertyga hvarje dans- och teaterförsvarare om hans misstag, men i så fall så måste man låta honom fara. Det bästa man då kan göra är att bedja för honom och vandra inför honom med ett godt exempel. Blir han någon gång väckt till insikt om sin synd, så må man vara viss om att han ej vidare skall besöka dansen eller teatern, ty då har äfven han lärt, att ingen kristen kan deltaga i sådant. Själfva andan i dylika tillställningar skall då drifva honom bort därifrån. Han skall då lära sig äfven han, att det är bättre att vakta dörren i Guds hus än att vara med dem som fördärfva samvetets frid.

Att det finnes sådana, som äro annorlunda uppfostrade, det veta vi. En del föräldrar låta ju nästan med modersmjölken inplanta kärlek till dansen och teatern i den späda barnasjälen. Att dessa unga, då de en gång uppvuxit, skola bedöma saker och ting på sitt sätt, är klart, men detta är blott att beklaga, ej att erkänsamt efterfölja. Vi hafva hört om församlingsmedlemmar, som hållit sina barn i dansskola och som ofta haft dem med sig till teatern, men vi förmå knappast att tro sådant. Skulle det väl vara möjligt, att föräldrar på detta sätt skulle vilja inleda sina barn på fördärfvets väg? Är det däremot sant, så kunna de ej vänta annat än barnens olycka och därmed en svår dom öfver sig själfva. Men både dem och oss öfverlämna vi åt den som rätt dömer, bedjande Gud, att han måtte upplysa och leda oss med sin Ande, att vi ej komma på skam på domens dag.

JESUS I GETSEMANE.

"Och han gick ut och begaf sig, såsom det var hans sed, till Oljeberget, och äfven hans lärjungar följde honom. Och då han kom till stället, sade han till dem: Bedjen, att I icke mån komma i frestelse. Och han skilde sig från dem vid pass ett stenkast och föll på sina knän och bad, sägande: Fader, o att du ville taga denna kalk ifrån mig! Ske dock icke min vilja, utan din! Och honom syntes en ängel från himmelen, som styrkte honom. Och han kom i mycket stor ångest och bad ännu ifrigare, och hans svett vardt såsom blodsdroppar, som föllo ned på jorden; och då han stod upp från bönen och kom till sina lärjungar, fann han dem insomnade af bedröfvelsen, och han sade till dem: Hvarför sofven I? Stån upp och bedjen, att I icke mån komma i frestelse." Luk. 22: 39—46.

DET ALLRA KÄRASTE.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

Detta, som du utan möda funnit,
är för visso ej så mycket värdt,
som det du vunnit efter strider,
hvilket först som belöning dig har blifvit beskärdt.
Det vackraste, det finaste och bästa,
det som innerst i ditt hjärta får gästa,
är blott det, för hvars åtkomst du kan offra
hvad *nu* är dig dyrbart och kärt.

För att få äga det, som vi älska,
tycks oss intet offer vara svårt,
ingen törnsnärjd väg som oändlig,
ingen vinter för iskall, intet stenblock för hårdt.
Vi märka ej, att dagarna försvinna
under tröttande vandring, blott vi hinna
allt närmare, allt högre upp mot målet
och hoppas, att priset blir vårt.

För det älskades väl kan du offra
allting — ja, ock ägandet däraf.
Om du trodde, att det blef till dess lycka,
för visso din egen du med villigt hjärta gaf.
Endast den, som du gärna nu vill skänka
hvad du förr som omistligt brukat tänka,
är ditt hjärta allra kärast, du reder
för hans glädje din glädjes graf.

Men det händer — ja, ack, alltför ofta —
så är läxan, som oss lifvet lärt,
att det, för hvars skull vi hafva lidit,
denna hjärtevarma kärlek blott sällan var värdt.
Allt för ofta denna lön får du samla,
att de sköna idealerna ses ramla,
du fann nedtyngdt och sudladt af stoftet
det du trott vara snöhvitt och skärt.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

VÅRA KRISTLIGA UNGDOMSFÖRENINGARS PLATS I FÖRHÅLLLANDE TILL VÅR KYRKA.

Ungdomsföreningsverksamheten, sådan den framträder i vår tid, är icke af synnerligen hög ålder. Vi skulle måhända kunna tala om Samuels profetskolor, om Gamaliels studentkårer, om den första kristna kyrkans katekumenklasser som ett slags ungdomsföreningar. Vi skulle kanske kunna skrufva fram samma sak ur medeltidens sjungande och tiggande studentkörer och ur till och med domkyrkoskolorna, men hvad tjänade dylik procedur till inför en sakkunnig och tänkande samtid.

Bland bekanta kristliga föreningar bland de unga är Y. M. C. A. inte äldre än sedan 1844, då den började bland arbetarna i ett handelshus i London. Christian Endeavorföreningen stiftades i Main 1881, Epworth League 1889 i Cleveland, Ohio, och Luther League i Pittsburg, Pa., 1895.

Dessa föreningars tillväxt har varit underbar. Från sådana källor, som äro tillgängliga, kan slutas till, att Y. M. C. A. och Y. W. C. A. hafva milliontals af medlemmar, Christian Endeavor-föreningen har öfver 4,000,000, Epworth League omkring 3,000,000, och Luther League omkring 100,000.

Ungdomsföreningsverksamheten i Sverige började egentligen 1876, då Stockholms kristliga ynglingaförening höll sitt första möte. Denna förening omfattar nu 111 lokalföreningar och har ett medlemsantal af 7,800. K. F. U. K. stiftades 1892 och har nu 65 lokalföreningar med 5,200 medlemmar, Missionsförbundet har 441 lokalföreningar, baptisterna 350, metodisterna 115, fosterlandsstiftelsen 145 och inom statskyrkan finnas endast 30. Goodtemplarna, som påstå sig vara alldeles neutrala ifråga om kristendom ha 25,000 medlemmar. Den studerande ungdomens nykterhetsförbund 6,000, och socialdemokraterna omkring 8,000 unga medlemmar. I Sverige utgifves för de ungas räkning uteslutande 18 tidningar.

När den första ungdomsföreningen stiftades inom vår synod, har jag ej lyckats få reda på, men det var synbarligen rätt tidigt. Dylika föreningar äro dock nu mycket allmänna, och finnas de nära nog i hvarenda en af våra församlingar.

Orsaken till deras uppkomst har troligen varit: dels behofvet af att särskildt bruka ungdomen för något företag i församlingen, dels en följd af tidsförhållandena och det för handen varande föreningsväsendet.

Det mål man satt för dessa föreningars verksamhet har varit och är: Församlingens välfärd. Detta dels i rent materiellt syfte, såsom då man vid kyrkobyggen, kyrkoreparationer eller skulders afbetalande särskildt sökt att samla ungdomen och erhålla deras bistånd. Vidare i rent andligt syfte, då man med föreningen velat fostra ungdomen i sedligt och kyrkligt hänseende, d. v. s. med densamma åsyftat ungdomens förbättring.

Ju mindre man kan ha att skaffa med konstitution och reglementen i en ungdomsförening, ju bättre. Är förhållandet som det bör vara emellan pastor och ungdom, så är pastorn konstitution nog. Om för god ordnings skull några regler uppdragas, så böra de ej vara allt för utförliga och åtträngda. Under alla omständigheter bör det finnas ordning och reda i såväl församling som ungdomsförening.

Mötenas program böra vara alltigenom kristliga. De böra afse ungdomens andliga och sedliga uppbyggelse och befästande i församlingen och samfundet. Man gör dock troligen misstag, både då man vill göra dessa möten till utslutande bönemöten och då man vill hafva dem till blott lek- och gyckelmöten. Man kan ju hafva mera lätta stycken angående naturen, fosterlandet och lifvet i allmänhet, och man kan äfven ha bönemöten. Huru det än är och går, får man dock inte låta det faktum komma ur sikte, att vi ha i ungdomsföreningen att göra med människor i den lefnadsålder, som fordrar stor tillsyn och försiktig ledning, om de bästa resultat skola vinnas. Pastorn bör så vidt möjligt är vara med på alla möten, ej som en lekkamrat, men såsom en fader bland sina barn.

Med afseende på fester och mera högtidliga möten, som dessa föreningar hålla i församlingen, i distriktet och i konferensen, må de bli blott uppbyggelsemöten. Hafve en så lös organisation som möjligt, blott ämbetsmän nog för att kunna ombestyra dessa möten, hvilka aldrig böra afse annat än ungdomens uppbyggelse och ett förande till och införlifvande med Herren, församlingen och samfundet.

I församlingen får föreningen icke bli en ecclesiola in ecclesia, en liten församling i församlingen, vare sig i ett eller annat afseende. Den bör blott vara ett sätt på hvilket församlingslifvet yttrar sig. Det kan därför aldrig komma i fråga, att ungdomsföreningen får bli och förbli en lek eller gyckelförening på ett världsligt sätt. Ögnamärket bör vara nytta och nöje för kristna unga. Man bör se mycket noga till, så att ungdomsföreningen icke blir något särskildt uti eller bredvid församlingen. Den som är ung behöfver samma Guds ord, som den som är gammal. Alla både gamla och unga hafva samma lyten och samma behof. Man kan icke gyckla in de unga i himmelen, och man kan icke heller skrämma de gamla dit. Så väl genom smicker som genom klander kan en pastor skada icke bara de unga, utan äfven de äldre.

Många ungdomsföreningar blifva till stort besvär i församlingen, då de komma in på villovägar, men blir en ungdomsförening rätt ledd, så blir den till mycken nytta både för ungdom och församling. En ungdomsförening måste skötas med stor försiktighet, men så är det ock med mycket annat, som vi få lof att syssla med i Kristi stridande kyrka.

SIR ISAAK NEWTON.

Af artikeln om lifsgnistan, som förekommer i detta nummer och i hvilken den utmärkte vetenskapsmannen Benjamin Franklin omnämnes, gafs oss anledning att tänka på att det kanske skulle intressera våra läsare att se bilden af en annan vetenskapsman af högsta rang från den flydda tiden.

Isaak Newton, död 1727, anses nämligen såsom världens störste matematiker, fysiker och astronom. Newton föddes under högst oroliga tider. Det var samma år som Galilei dog efter de svåraste förföljelser för vetenskapens skull, förföljelser, hvilka spredo sig öfverallt och som sökte att göra alldeles slut på alla vetenskapliga sträfvanden.

I sin tidiga ungdom var Newton mycket böjd för mekaniska sysselsättningar. Mycket sällan deltog han i ungdomens lekar, utan tillbragte i stället sin tid med att förfärdiga allehanda slags modeller och utvecklade således sitt vetenskapligt anlagda sinne. Vid 18 års ålder tog han studentexamen vid Cambridge universitet, och innan han fyllt 24 år, hade han gjort flera af sina viktigaste upptäckter inom matematikens och fysikens område. Mest bekant torde han vara för sin uppfattning och formulering af gravitetlagen. Det var omkring 1666 som han gjorde de iakttagelser, hvilka ledde till denna upptäckt. Det skedde allra först genom att iakttaga ett äpples fallande i trädgården.

Vid 27 års ålder blef Newton professor i matematik vid universitet i Cambridge och invaldes kort därefter till medlem i "The Royal Society of London." Detta senare skedde i samanhang med hans afhandlingar om ljuset och spektralanalysen.

Många framstående sysslor i landet erbjödos honom, och hans ämbete såsom myntmästare och myntdirektör innehade han till sin död. Vid tvenne olika tillfällen var han parlamentsledamot, men utöfvade föga inflytande såsom politiker. För en tid var han sinnessjuk, hvilket förorsakades af öfveransträngning och af grämelse öfver litterära förluster, som han gjorde vid en eldsvåda som hemsökte hans hus.

Knappast finns det ett annat namn i tideböckerna så lysande genom vetenskapliga upptäckter som Newtons. Han var dock mycket ödmjuk och förhäfde sig aldrig öfver andra. Han tyckte aldrig, att han själf gjort något synnerligt märkvärdigt, och undvek helst att höra talas om sina förtjänster. Newton var mycket välgörande och en i allo gudfruktig man. Han var aldrig gift, troligen emedan han icke hade tid att tänka på något sådant. Han upplefde en hög ålder och ligger begrafven i Westminster Abbey.

S. G. Y.

LIFSGNISTAN.

För Ungdomsvännen af Julius Lincoln.

Vårt universum är fullt af under, som ännu ingen människa har kunnat förklara. Vetenskaperna hafva lyckats lösa många gåtor, men kunna dock icke besvara alla frågor. Rundt omkring oss, i himmelen, på jorden och under jorden, finnas hemliga krafter, inför hvilka vi stå tänkande och undrande och äfven ofta bäfvande. I förra månaden firades här i Amerika det tvåhundraåriga minnet af en af våra verkliga stormäns födelse. Benjamin Franklin såg med förundran huru de skarpa blixtarna korsade hvarandra i de svarta molnen på himmelen. Hvad kunde det vara? Hvad förorsakade det? Skulle ej månne denna hemliga och väldiga kraft på något sätt kunna ledas till jorden och användas? En dag, då himmelen var betäckt med hotande moln, gick Benjamin Franklin ut för att experimentera. I ett långt silkessnöres ena ända fästade han en pappersdrake (våra gossar benämna den "kite"), hvilken af luftdraget fördes upp mot molnen. I trådens andra ända hängde en flaska, innehållande en vätska. Däruppe slogos blixtarna i det vildaste raseri och den hemskaste harmoni, och rätt som det var började det gnistra i flaskan. Benjamin Franklin höll i

sin hand en blixt, och den skadade honom ej. Sedan den betydelsefulla dagen har en ofantlig utveckling ägt rum å detta område, men hvem kan förklara elektriciteten? Du hör åskans knall, du ser blixtens skarpa stråle! Hvad är det för en kraft, inför hvilken vi alla bäfva? Men se, i kväll, då mörkret inbryter, tändas hundratals ljus i landets städer på en enda sekund, och många af våra tempel upplysas på samma sätt. Är det icke en väldig tanke, att städer och tempel upplysas af den fångade blixten? Tänkom oss! Jordens och himmelens förfärande kraft kan så begagnas! Är ej vårt universum fullt af under?

Men än vidare: en af Amerikas största filosofer har sagt, att "i det första ollonet ligga jordens väldiga ekskogar fördolda." Jag tager ett ollon i min hand och föreställer mig stå vid tidens början. Jag vänder på detsamma och betraktar det från alla håll, och hvad ser jag? Stora skogar i snart sagdt världens alla länder. Konungsliga ekar stå där trotsande hvarje storm. Jag hör klangen af yxans stål vid trädets stam och ett väldigt brak, då det faller. Vid den brusande forsen höres sågens surrande, och härnäst jag ser det träd, som växt ifrån ollonet jag en gång höll i min hand, ligger det en tunn blank skifva på mitt eget golf och utgör äfven virket i våra predikstolar och altarringar. Och allt detta höll jag en gång i min hand.

Jag tog ock ett hvetekorn i min hand och for i tanken långt tillbaka i tiden. Hvad kan väl blifva af detta lilla frö? Jag kastade det på marken och gick. Sommarsol glödde, arla och särla föllo regnen. Kornet sköt brodd, och snart höll jag i min hand sextio andra korn. Med dessa förfors på samma sätt, och efter någon tid hvad ser jag! Böljande, gulnade sädesfält. Jag hörde skördemaskinens ackompanjemang till skördemannens sång, ty han var glad, "såsom man glädes i skördeanden." Efter skördedagens slut befanns det vara säd nog för Indiens millioner, för Amerikas millioner, ja, för världens billioner. På våra bord står i dag vår nödvändigaste rätt — brödet. Och allt detta låg i det hvetekorn jag vid tidens början höll i min hand!

Man kan tillverka ett ek-ollon förvillande naturtroget. Det har samma färg och form som det, hvilket fallit ifrån trädet. Så ock med hvetekornet. Det kan t. o. m. innehålla rika födoämnen och vara så likt det ursprungliga, att man ej ens med förstoringsglas skall kunna upptäcka skillnaden. Det saknar dock det viktigaste. Lägg det i jorden, och hvad händer? Det dör! Inga sädesfält! Ingen skörd! Intet bröd! Hvarför icke? *Det saknar lifsgnistan.* Förklara lifsgnistan, den som kan. Är ej den ett under?

Så gifves också på andens område en kraft som äger lifsgnistan, en kraft som växer. Den heter evangelium, och lifsgnistan är tänd från Guds rika, varma hjärta.

Hvarför hafva ej stora män med reglor, lagar och föreskrifter kunnat omskapa världen? Hvarför talar man om det sofvande Kina? Det har ju under årtusenden haft Konfucii lära. Hvarför talar man om det omoraliska Indien och dess folk med det järnhårda och omänskliga hjärtat? Det har ju sin Buddha och Brahma! Hvarför säger man det liderliga och sjuka Turkiet? Det har ju sin Mohammed! Hvarför hafva ej dessa religionssystem kunnat hjälpa? Ack, de äro tillverkade! *De sakna lifsgnistan.* Men "evangelium är en kraft till salighet allom dem som tro."

VID STRANDEN AF TENNESSEE.

Öfversättning af Ludvig.

"Flytta stolen, trogne Pompey,
ut där kvällsol strålar klar,
redan skuggor kring mig falla,
snart min tid förrunnit har.
Jag vill höra sunnanvinden
hviska än i harmoni
med de böljor små, som kyssa
stränderna af Tennessee.

Ack — en suckan blott mig hinner,
liksom vill hon tälja mig,
att den flagga, som jag älskar,
där ej mer får visa sig.
Jag vill lyssna, jag vill drömma,
skall en dröm det endast bli,
att det stolta stjärnbaneret
skymtar fram på Tennessee? —

Pompey, medan Massa känner
tyngre trycka dödens hand,
om den flagga, man förjagat,
skymtar fram vid uddens rand,
slaf du vara skall ej mera,
hälsa dem då glad och fri
Unionens rena färger
gungande på Tennessee."

"Massa är så god mot Pompey,
slafven varit lycklig här,
ibland majs- och bomullsfälten
Pompeys enda hemvist är,
och där borta är ju grafven,
som min matmor hvilar i,
och hon skall ej sakna blommor,
som ha växt vid Tennessee.

Hon ser nog, om Pompey troget
skall vid Massas sida stå,
och de böner, hon mig lärde,
aldrig ur mitt hjärta gå,
och hon sade, att där uppe
hvit som snö ock jag får bli,
och att Herren är mig nära
äfven här vid Tennessee."

Klara, stora tårar föllo
på de mörka kinder ned,
Pompey stod nu bakom stolen,
slafven med sin herre led,
men ur skogen till dem trängde
fram en ljuflig symfoni,
och i krusad yta glänste
stränderna af Tennessee.

Men den gamle herrn visst drömde
om den slaktning, som han slog,
vid den tappre Marions sida,
om troféer, som han tog,
sedan drömde han om henne
och om lycka gömd däri,
då hon hviskat: "Dig jag älskar,
Ralph Vervair af Tennessee."

Ännu sunnanviden leker
med den gamles hvita hår,
ännu tyst den trogne Pompey
vaktande hos Massa står.
Stundom blickar han mot floden,
än är ej allt hopp förbi,
bakom höga, långa udden
döljer sig ock Tennessee.

Och han ser hur skuggor falla
ifrån berg och höjder ned,
tills de täcka denna yta,
där nyss kvällsol purpur spred,
men vid uddens spets där skymtar
fram en duk med stjärnor i, —
"Massa, Massa, pris ske Herren!
Flaggan syns på Tennessee."

"Res mig, Pompey! — Under armen
stöd mig såsom ofta förr,
jag vill salutera flaggan,
seglande förbi min dörr.
Här ditt fribref är, och båda
höja vi ett jubelskri.
'Gud och Unionen' vare
valspråk nu i Tennessee!"

Sedan sjönk den gamle samman,
sakta löstes jordens band.
"Kom, o Jesus!" — Veteranen
fördes till ett bättre land.
Medan flaggan gled på floden,
fri blef Massa, slafven fri,
skogens dufvors kutter mängdes
med musik från Tennessee.

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af *G. N. S.*

IX. NILS FORSANDER.

Det saknades icke sådana, som öppet, och som det sannolikt syntes dem på goda grunder, klandrade dr Bonggren för hans påstående i uppsatsen "Svensk-amerikansk litteratur" (Prärieblomman 1902) att "det är våra präster samt lärarna i våra svensk-amerikanska läroverk, vi först och främst hafva att tacka för att härvarande författare fått och få någon publik att vända sig till. De predika på svenska, de tala på svenska, de undervisa på svenska, de vörda och älska vårt språk samt lära andra att vörda och älska det. De skrifva också helst på svenska; men lika utmärkt behandla många utaf dem . . . . det engelska." Och man tyckte icke heller om, att han i sin öfversikt satte den *religiösa* litteraturen främst. Vi vilja ej inlåta oss på någon polemik rörande vare sig den ena eller andra frågan, men då man från vissa håll sätter i fråga, huruvida det i en serie svensk-amerikanska författare är lämpligt att inrymma sådana, hvilkas litterära produktion utgöres af uteslutande religiösa och kyrkohistoriska skrifter, ha vi ansett på sin plats att erinra om att vi härvidlag ej sakna föregångare. Och den man, hvars bild denna gång pryder UNGDOMSVÄNNEN, har ej blott som församlingslärare och professor i teologi, utan jämväl som skriftställare gjort sig ett afhållet och aktadt namn inom den svensk-amerikanska kyrkan. Flera af hans skrifter och längre uppsatser äga bestående värde och ha äfven på hinsidan hafvet, i det gamla fosterlandet, vunnit ampelt och välförtjänt erkännande.

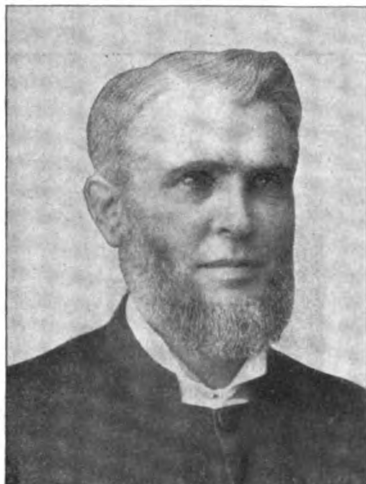
Son af skolläraren i Gladsax, Skåne, A. Persson och hans hustru Elna, föddes Nils Forsander därsammastädes den 11 september 1846. Efter i hemmet åtnjuten sorgfällig undervisningen i latin och grekiska i college-klasserna, och högre elementarläroverket i Lund och studerade därstädes till 1870. På hösten sistnämnda år reste han öfver till Amerika och vann strax efter hitkomsten inträde i Augustana teologiska seminarium i Paxton, Ill. Under studietiden härstädes (1870—72) bestred han vårterminen 1871 undervisningen i latin och grekiska i College-klasserna, och efter ett års vistelse som informator och predikobiträde hos pastor Jonas Swensson i Andover, Ill., prästvigdes han i Paxton den 29 juni 1873. Hans första verksamhet som präst utfördes i pastoratet Aledo, Sagetown och Raritan, Ill., hvarest han verkade 1873—75. Därefter betjänade han svensk-lutherska församlingen i Kossuth, Iowa, 1875—80 och svenska ev. luth. Bethesda-församlingen i Page county, Iowa, 1880—89. Sistnämnda år erhöll han från Augustana-synodens synodalråd kallelse att blifva vikarierande professor vid teologiska seminariet i Rock Island, Ill., efter numera framlidne dr P. J. Swärd, och påföljande år kallades han till ordinarie professor i teologi med undervisningsskyldighet i kyrkohistoria, kateketik, pastoralteologi och symbolik. Denna befattning innehar han ännu, men undervisningsämnena ha så till vida förändrats, att han numera bestrider undervisningen i svensk homiletik i stället för kateketik. I fakultets-presidentens årsberättelse till synoden 1890 yttrar dr Hasselquist rörande Forsanders undervisning vid slutet af hans första tjänsteår, att "det är helt enkelt min skyldighet att gifva honom det vitsordet, att han med mycken flit och välsignelse arbetat, och förtjänar han vår gemensamma tacksägelse och förtroende, och hoppas jag det visar sig i förestående val till ordinarie professor." Som vi redan sett, vardt han också af synoden vald, och de till ett antal af öfver tre hundra präster, som under de gångna sjutton åren mottagit hans undervisning, skola säkert med en mun instämma i den framlidne fakultetspresidentens enkla, men dock mycketsägande vitsord. En grundlig kännedom af gångna tiders kyrkohistoria och en sann och af öfvertygelse omfattad uppfattning af lutheranism har han städse sökt bibringa sina lärjungar.

Vid sidan af sin egentliga kallelse har Forsander varit verksam på flera områden, och såväl konferens som synod har vetat att göra sig gagn af hans duglighet och beredvillighet att tjäna. Under konferensåret 1874—75 var han Illinois-konferensens sekreterare, och åren 1882—84 tjänstgjorde han i samma egenskap inom Iowa-konferensen. Han var vice ordförande inom sistnämnda konferens 1889 och dess representant inom synodalrådet 1883 samt 1887—90. Under tiden 1883—90 var han medlem af Iowa-konferensens barnhems-direktion, ett år dess ordförande och flera år dess sekreterare. Och i fyra år, 1887—91, tjänstgjorde han som synodens sekreterare. Han har dessutom varit verksam som medlem af många af synodens viktigare kommittéer, exempelvis 1881 af kommittéen för synodens Pensions- och änkekassa, 1884 af synodens kommitté å den nya öfversättningen af Nya testamentet, 1887 af synodalkonstitutionskommittéen, 1887—90 af synodens Psalm- och sångbokskommitté samt, efter dennas delning, ordförande i psalmbokskommittéen 1890—93. Under tiden 1889—98 var han medlem af och flera år ordförande i synodens kyrkohandbokskommitté, hvilken utgaf den nu i synodens församlingar begagnade svenska och engelska kyrkohandboken. 1891 var han ordförande i edukationskommittéen och 1892 skattmästare för synodens hemmission.

Vi öfvergå nu till Forsanders verksamhet som skriftställare. Under sin ungdomstid sysslade han med öfversättningar företrädesvis af tysk andlig lyrik till svenska. Till tidningen *Augustana* har han lämnat längre och kortare bidrag under en lång följd af år och särskildt under den tid framlidne dr Hasselquist var dess utgifvare. Till den "nya" *Augustana*, för hvilken synoden år 1889 valde en mångtalig redaktion, utsågs Forsander till en af redaktörerna för dess kyrkohistoriska afdelning. Han tillhörde redaktionen för Iowa-konferensens organ *Betania* 1881—85 och skref flitigt för denna tidskrift under dess tillvaro. Till den af Alumni-föreningen vid Augustana College 1887—89 utgifna *Luthersk Kvartalskrift* bidrog han med följande uppsatser:

"Den lutherska kyrkoförfattningens grundsatser."
"Nya födelsen".
"Konfirmationen."
"Henric Schartau".

Och till *Tidskrift för Teologi och Kyrkliga frågor*, hvars redaktion han från början tillhört, har han lämnat många värdefulla bidrag. Som denna tvåspråkiga tidskrift af

NILS FORSANDER.

helt naturliga skäl ej har någon större spridning, ha vi trott oss böra väcka en större allmänhets uppmärksamhet på arten af de uppsatser, den innehåller, genom att här nedan lämna en närmelsevis fullständig förteckning på Forsanders bidrag till densamma:

"Själavården vid konfirmationsundervisning."

"Religious Thought and Movements of the Church of Sweden during the Nineteenth Century."

"Den tionde artikeln af Augsburgiska bekännelsen."

"The Earliest Swedish Bible Translation."

"Skriftetalets uppgift och textval."

"The Earliest Swedish Hymns and Liturgies."

"Kristi ställning till gamla testamentet."

"Profeten Hesekiels kallelse."

"Jesper Swedberg as Bishop of the Swedish Churches on the Delaware." (Alla 1900).

"Skriftens och bekännelsens lära om dopet."

"Some characteristic Traits and Tendencies of Swedish Lutheranism." (1901).

"Högmässopredikans exordium." (1902).

"Den heliga skrift och våra bekännelseskrifter."

"Luther på riksdagen i Worms."

"What is Christianity?"

"Current Theological Literature."

"En krtiskt faststäld text af den oförändrade Augsburgiska bekännelsen." (1903).

"Den heliga skrifts lära om syndens väsen och orsak."

"Konung Gustaf II Adolfs religiösa karaktär."

"The Study of Biblical Theology." (1904).

"Den apostaliska trosbekännelsen."

"'Ju närmare Luther, desto bättre teolog'."

"De nordamerikanska kyrkosamfundens historia. 1. Allmän inledning."

"Den lutherska bekännelsens internationella betydelse, af A. Spaeth. Öfversättning af N. F." (1905).

"Ekumeniska kyrkomötet i Nicea år 325."

"Nyaste Lutherlitteraturen."

"Atanasius." (1906).

Till kalendern *Korsbaneret* har han lämnat följande bidrag:

"Barnhemmet i Stanton, Iowa." (1885).

"Augustini omvändelse." (1887).

"Pastor Johan Krister Bernhard Österholm." (1888).

"Perpetua." (1889).

"Franciskus af Assisi." (1890).

"Haqvin Spegel och Jesper Svedberg." (1896).

"Dr A. R. Cervin." (1901).

"Ansgarius." (1903).

"Pastor Carl Peter Rydholm." (1903).

"Julhälsning." (1906).

Utom här ofvan upptagna uppsatser på engelska har Forsander för tidningen *The Lutheran* skrifvit en längre artikel om "Melanchton" och till *Lutheran Church Review* har han bidragit med uppsatserna "Olaus Petri" (1894) och "The Church of Sweden and its Episcopate." (1897). Han har äfven någon gång skrifvit för *The Independent*, och till *Memoirs of the Lutheran Liturgical Association, Pittsburg, Pa.* (af hvilken förening har sedan dess stiftelse 1899 varit medlem) bidrog han med en uppsats "The Swedish Liturgies", som också utkommit i särtryck.

Till i Sverige utgifna tidskrifter har han en och annan gång lämnat bidrag rörande amerikanska och svensk-amerikanska kyrkliga förhållanden, och han har också någon gång skrifvit för den nya UNGDOMSVÄNNEN liksom ett tjugutal år sedan för den gamla *Ungdoms-Vännen* och dess efterföljare *Hem-Vännen*.

I öfversättning från tyska språket har Forsander utgifvit följande skrifter:

"Georg Neumark. En lifsbild ur den evangeliska hymnologiens skattkammare. Af A. Wildenhahn."

"Hvad är en lutheran? eller Hvarför kallar du dig luthersk" (af dr C. W. Walther).

Hans "Grundlinier till Föreläsningar öfver Augsburgiska bekännelsen" utgåfvos några år sedan af de teologie studerandena vid Augustana College & Theological Seminary; och i utvidgad och reviderad form utkom andra upplagan däraf 1902 under titeln:

"Augsburgiska bekännelsen, den oförändrade, med inledning och förklaring af teol. dr N. Forsander."

Denna skrift har erhållit de bästa vitsord såväl i Sverige som här i landet, och professorn i kyrkohistoria och symbolik vid Lunds universitet (O. Ahnfelt) har rekommenderat den till sina teologie studerande "såsom synnerligen lämplig handledning vid Augustana-studier."

Under sina mångåriga, omfattande studier i kyrkohistoria, symbolik och dithörande ämnen har Forsander samlat ett stort, med urskillning valdt och ganska dyrbart bibliotek. I kyrkohistoriska arbeten och kyrkliga tidskrifter från nittonde seklet är det synnerligen rikhaltigt. Här tillbringar han helst sina få lediga stunder, och med nöje och berättigad stolthet visar han den besökande sina skatter. I detta fridfulla, tilldragande hem är för öfrigt hans käraste sällskap hans fru, Johanna Charlotta, född Ahlgren, som ända sedan bröllopsdagen, trettondedagen 1875, troget delat ljuft och ledt med honom.

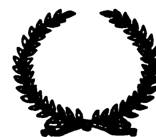
Af yttre utmärkelser, som kommit Forsander till del, må här nämnas, att han redan 1894 af direktionen för Augustana College tillerkändes graden teologie hedersdoktor.

KOSMOS-BREF.

För Ungdomsvännen af K. G.

X. FRÅN RYSSLAND.

St Petersburg den 20 dec. 1905.

Ärade herre!

Till följd af poststrejken ankom edert bref mycket försenadt, hvarför det först i dag är mig möjligt att besvara detsamma. I enlighet med eder önskan skall jag berätta något om Ryssland, och hoppas, att ni i gengäld skildrar några förhållande i det stora landet i väster.

Då julen är för dörren förmodar jag att det kunde roa eder att veta, huru denna högtid firas i Ryssland. Mycket kommer kanhända att förefalla eder egendomligt, men kom ihåg att vår nation är ganska ung, och dess utveckling har först nyligen börjat, hvarför dess seder och bruk ännu bära många spår af hedendom och barbarism. —

Alltså något om julen!

Först och främst, under de fyra veckor som föregå jul, håller ryska folket fasta för att värdigt och väl bereda sig för en så stor högtid. Under denna tid anordnas inga baler, inga danstillställningar eller nöjen — jag talar nu om medelklassen af ryska folket, ty de högre klasserna hafva antagit Europas fashionabla seder och hafva förlorat sin nationalkaraktär.

Den 24 december förtär man ingenting förrän den första stjärnan visat sig på himlen. Då går hvar och en, efter ett lätt mål, till kyrkan. Man återvänder mellan kl. 8 och 9 till ett mera solidt mål, hvilket består af: en talrik kall fisk, "kissel", tranbärsgelee, kall kokt gröt, ärtor med honung ostmunkar med olja, etc. (Intet under då, att de inte kunna hålla sig lugna, de goda ryssarna. En sådan måltid kunde förvrida hjärnan på själfve Lucullus! Öfvers.) Allt måste vara kallt! Under duken lägges litet halm för att påminna om krubban, i hvilken Jesus-barnet lades. Alla äro tysta och tankfulla, och när måltiden, som kallas "kutja", är öfver gå alla till sängs för att hvila sig litet innan midnattens gudstjänst.

Precis kl. 12 höres det första ljudet från storklockan i stadens katedral, och som ett eko till detsamma börja strax alla kyrkoklockor stämma upp en ljuf och fröjdefull musik. På gatorna råder lif och rörelse.

Följande dag smyckar man julgranen och om aftonen tändes den i närvaro af hela familjen samt alla tjänare, en sed som äfven aristokratien bevarat. Så utdelas presenter till hvar och en och man roar sig med att spela, sjunga och dansa kring julgranen. På många platser plundrar man granen samma kväll och skiftar dess prydnader mellan familjens medlemmar. Somliga familjer bruka låta granen stå till nyårs — eller epifania-högtiden. Det har blifvit ganska modernt att inte tända granen förrän på nyårs- eller tretton-afton. I så fall är granen vanligtvis förevändning för en bal eller aftontillställning. Så afslutas den kristna (?!?) delen af festen.

Nej, jag får inte glömma att omtala, att på juldagen bruka småpojkarna gå från hus till hus med "Betlehemsstjärnan", som de själfva förfärdigat af kulört papper och sjunga psalmen "Ära vare Gud". För dessa små konserter erhålla de penningar, mat och sötsaker.

RYSKA BÖNDER SIKTA SÄD.
INTERIÖR AF EN RYSK BONDSTUGA.

Under julveckan "gissa" alla unga flickor, ty det är en sägen, att alla förutsägelser, som göras under denna tid, gå i uppfyllelse. Sätten att spå äro många. Det äldsta tillgår så, att de unga flickorna sätta sig kring ett bord, på hvilket står ett fat, öfvertäckt med en linneduk. Hvarje flicka lägger en ring däri, hvarefter de alla sjunga gamla sånger af olika innehåll, och för hvarje sång tar en af dem en ring från fatet. Sångens ord skola gå i uppfyllelse på ringens ägarinna.

En annan sed är att gå ut nyårsafton och fråga den förste förbigående efter hans namn; detta blir då den blifvande mannens namn — ty ni förstår ändamålet med spådomen är att utforska, huruvida det blir bröllop eller ej under årets lopp. Många människor göra ock en promenad på gatorna sent på aftonen, med den särskilda afsikten att höra de passerandes samtal, hvilka förutsäga deras öde.

Också finnes ett egendomligt och för nervösa personer farligt spådomssätt, hvilket tillgår som följer: I ett mörkt och

afsides beläget rum sättes vid midnatt en spegel på ett bord, täckt med en linneduk. Två ljus på båda sidor af spegeln kasta ett sparsamt sken. En ung flicka sitter midt emot med en näsduk i handen och blickar oafbrutet in i spegeln; där skall hon skåda sitt öde. Om hon är rädd, behöfver hon endast tre gånger säga: "Försvinn" och hölja öfver spegeln; allt skall då försvinna. Ibland finnes det två speglar midt emot hvarandra; man ser då först ett långt galleri och vid slutet af detta framträda fantastiska bilder. Dessa två slag af spådomar erfordra fullkomligt lugn och ensamhet. Därför bringas nerverna i en ytterlig spänning, hvilket ofta slutar med en svimning.

Ni anser denna sed mycket vild, inte sant? Må vara, men vi slaver tänka ej så — vi hafva bevarat mycket vildhet i vår natur, ehuru den blir allt mer och mer stäfjad, men det är ju inte så lät att förändra natur eller hur."

Men nu tror jag ni har hört nog barbariska ting för i dag!

Ni får förlåta min stil; vi hafva en strejk igen och äro utan elektriskt ljus. De förfärligaste ting förespås och det är svårt i tider som dessa att samla sina tankar. Hvilken underlig tid vi lefva i! Historisk men grym. En tröst ha vi dock: *få vi lefva*, så ha vi nog ämnen till berättelser för våra barnbarns barn.

Det är icke godt att veta, om detta bref når er eller ej — och när. Men kommer det till er, så skrif genast och tala litet om förhållandena i edert lugna land.

Tack för edra kort, men om ni sänder mig några nästa gång — och jag tycker mycket om dem — så var snäll och sätt frimärket på samma sida som bilden. Det ser "intressantare" ut i mitt album.

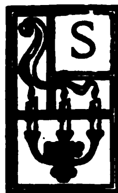
Med hjärtliga Kosmos-hälsningar.

SOPHIE DE SOKOLOWSKY.

ÖDEMARKENS BARDALEK.

För Ungdomsvännen af B. E. Bengtson.

I. PRÄRIEELDEN.

Sedan en lång tid tillbaka hade den vida Nebraska-slätten legat och väntat nybyggarens ankomst. Huru länge det vet ingen. Enligt geologernas beräkningar har det varit tusentals år. Ödemarken har dock icke under dessa väntans år varit utan lif. Nej, tvärt om, den har haft både lif och rörelse i stor skala. Platte-flodens sandreflar hafva otaliga år varit hviloplatser för vildgäss och andra vattenfåglar på deras pilgrimsfärd från Canadas sjöar till sunnanlandens vatten. De vida högslätterna hafva länge varit betesmarker för oräkneliga buffelhjordar, som ofta betäckte marken så långt blicken nådde. Stora flockar antiloper syntes ofta, medan de små kvicka djuren ilade med vindens snabbhet fram öfver slätten. Prärie-hundar med sina pipiga skall sutto i rader vid sina hål och trätte, ryckande på sina stubbiga svansar för hvarje ljud ur deras små strupar. Smattrande prärieugglor sutto äfven där och stirrade eller och flögo de på ljudlösa vingar fram och åter öfver det nedskafvade gräset. På jordhögarna vid prärie-hundarnas boningar lågo ofta grå och i svafvelgult skiftande skallerormar och gassade sig i solvärmen. Så nog var det lif i vildmarken. Men lifvet här såväl som annorstädes har dock alltid stått i kamp med döden. Och hafva ofta de otämjbara naturkrafterna varit dödens bäste medhjälpare och vapenbröder. Ja visst har det varit en strid. En bardalek emellan de härjande naturkrafterna å ena sidan och lifvet, både i växtriket och i djurvärlden, å den andra. Vi vilja nu således i en serie små taflor försöka i ringa mån beskrifva denna bardalek i ödemarken. Och för att göra den mera lefvande för våra ögon så välja vi den tidsperiod då den civiliserade människan först tränger sig fram på arenan. Vi tänka oss då på prärien ett och annat ställe, hvarest nybyggaren slagit ned sina bopålar och fäst sitt hopp. Byggnaden är en jordkoja och till den närmaste grannen är det flera mil. Endast röken ur skorstenspipan synes därifrån öfver horisonten, då vädret är stilla och himlen klar.

Den första af dessa beskrifningar får blifva öfver eldens bardalek, den fruktade prärielden i tidiga dagar.

Undertecknad har mer än en gång, i kvällens mörker, från bluffarna i Hamilton county skådat öfver den breda Platte-dalen inåt Pawnee-indianernas reservation (numera Nance county), då det därborta varit prärieeld. Om vädret var lugnt, tedde elden sig som en lång röd tråd som låg utsträckt på marken. Denna låg dock icke stilla, utan ständigt i märkbar rörelse. Än krökte han sig på ett ställe än på ett annat, och man kunde nästan föreställa sig, att en flera milslång lysmask låg därborta och vred sig. Men detta berodde endast på den omständigheten, att elden i sitt framåtskridande sänkte sig ned i dalarne eller brann öfver höjderna. Hela linien tindrade som om den varit sammansatt af stjärnor. Än blossade det upp stort och klart som aftonstjärnan på en vinterhimmel, än lyste det som slocknande gnistor i en askhög, och stundom bröts eldlinien helt och hållet af, då någon del däraf sänkte sig bakom en kulle eller kom till en landsträcka, som redan var afbränd. Detta skådespel kunde åses utan att väcka någon oro eller ångest, emedan det befann sig på en tjugo mils afstånd och därtill var på den andra sidan af den två mil breda Platte-floden. Annat var det, då man söder ut märkte tecken till eld d. v. s. rök. Om röken var vidsträckt, så kunde man vara viss på att det var prärieeld. Af rökens utseende och dess hastighet vid uppstigningen kunde man något så när bedöma eldens afstånd. Lågor såg man sällan, förrän elden var på närmare håll, helst om han kom med stark vind. I så fall gällde det att veta om man hade skyddsfåra plöjd omkring sitt hem, så att man kunde utan fara tända sin moteld; ty eld måste med eld bekämpas. Låtom oss i andanom åse en prärieeld, som år 1879 strök öfver fältet i ett svenskt nybygge i Hamilton county. Vi kunna med fullkomlig trygghet åse eldens annalkande, ty gården är väl skyddad af bruten mark. Det blåser en lätt vind från söder som stundtals mojnar, så det blir alldeles stilla. Elden synes nu vid horisonten och röken stiger nästan lodrätt mot himlen. Det skrider till midt på eftermiddagen, och solens strålar sticka genom alla klädesplagg som fina sylar. Det är odrägligt hett, och elden är nu snart framme. Man kan tydligt höra dånet. Det är likt åska på afstånd, doft och ihållande. Åkerhöns och andra fåglar höja sig här och där och flyga på skorrande vinge att söka säkerhet. Därborta ser man en slättvarg springa fram och åter. Han ser icke ut att hafva brådtom med att komma undan. Detta är tydligen icke heller hans afsikt. Kan det

vara möjligt, att han hoppas kunna fånga någon hjärtskrämd hare, som elden drifvit från sitt gömställe? Hararna blifva ofta vid dessa tillfällen så förvirrade, att de icke veta hvart de skola taga vägen. Jag har t. o. m. sett dem springa rakt i elden. Har vargen väder af en sådan hare? Men som alla djur, och i synnerhet de vilda, hysa stor förskräckelse för elden, vargen icke undantagen, så håller denna sig ock på behörigt afstånd. Några hjortar eller antiloper se vi icke nu; dessa flydde vid första tecken till eld och äro för länge sedan i säkerhet på Platte-flodens öar. Men låt oss åter fästa vår uppmärksamhet vid elden. Det ser ut som om han hade kommit endast för att roa sig. Lågorna hoppa, dansa, slå och slicka samt vifta med sina trasiga flaggor, och man behöfver blott ringa hjälp af fantasien för att kunna se de röda ögonen på den mystiske elddraken, som kryper där bakom och skjuter på. Åtminstone är detta lätt nog i den del af elden, som nybyggarna kalla "strålen". En eldstråle uppkommer, då en vindpust eller starkare väderil framskjuter någon del af elden längre än en annan. Strålen tager alltid formen af en halfcirkel eller ett upp och nedvändt V, som styrker fram med spetsen förut. I stark vind uppnår han en hastighet som icke kan medhinnas af en skenande häst. Detta är dock icke fallet nu, då ingen annan vind blåser, än den som förorsakats af elden själf. Denne visar sig nu som en ofantligt lång sågklinga, hvari tänderna bestå af de så kallade strålarna. Framåt skrider han frätande sin väg sakta öfver marken, alltid åtföljd af det tunga dofva dånet, blandadt med ett sprakande ljud, likt afbrytandet af millioner torra kvistar. Gräset är alldeles frosttorrt och knappast någon rök stiger upp. Sakta, sakta, majestätiskt draga lågorna fram. Här är intet hinder: Här har människan ej plöjt någon skyddsfåra, ej bränt några ringar. Men, jo, hvad är detta? En väg? Ja, detta är Lincoln-Creeks-vägen, som nybyggarna därborta i York county köra, då de fara till Platte efter sitt bränsle. På denna väg finns intet gräs. Häröfver kan elden icke stiga, utan måste nöja sig med att följa honom längsefter ända ned till floden.

Bakom elden är allt svart. Här och där stiger en liten rök från ännu ej släckta glöd, eller ock hvirflar det en lätt sotflinga eller ett kolnadt gräsblad för de lätta vindpustarna.

Men nu ha vi en ny företeelse: Här kommer en liten hvirfvel framsopandes. Se huru svart han är. Allt sot och alla kolnade blad, som ligga i hans väg, samlar han upp. Det blir en hög pelare. Han räcker ända upp till molnet däruppe. Se, nu rusar hvirfveln genom elden. Som en blixt skjuter en röd lans mot skyn. Se, med hvilken förtviflad hastighet lågorna snurra fram. Här spinnes ett rep, men repet är af lågor. Det glider förbi solskifvan, som synes lik en kopparplåt i den tunna röken. Hvirfveln skrider fram. Hans nedersta ända följes ännu ett par tjog fot af lågorna, så sliter han sig lös och med detsamma är ock eldpelaren borta. Han har försvunnit som genom ett trollslag. Hela skådespelet har upptagit endast några sekunder, men storslaget var det så länge det varade. Tänken eder ett tåg af eld som räcker ända upp till skyn eller en blixt som glömt att slockna, så hafven I det så som det företedde sig denna eftermiddag.

Elden har nu hunnit till prärie-hundarnas by. De små djuren dyka utan många ceremonier ned i sina kulor. Ugglorna följa deras exempel. Men skallerormarna? Icke behöfva de vika. De som hafva döden i sina gap? Åh, nej! Men elden är ingen vanlig fiende. Han är icke kött eller blod. "Vik eller dö!" Huggormen drager blott sakta sina ringlar i en ledigare ställning, vänder sitt hufvud med de två små gnistrande ögonen, som likna svarta pärlor, mot den annalkande fienden, skjuter blixtsnabbt ut sin klufna gadd, rycker varnande i sina skallror, hvilka ljuda som om man med en handfull strumpstickor trummade på ett smedstäd; så höjer han sitt hufvud och kastar sig som en frigjord spiralfjäder mot sin fiende. Hans röda gap är öppet, och de stora hvita huggtänderna springa som på gångjärn till en i rät vinkel stående ställning, alltjämt sprutande etter. Men här gäller huggormens etter intet. För sin halsstarrighets skull faller han i elden, vrider sig om några slag och blifver liggande med de hvita bukfjällen uppåtvända. Han är död! Han tålde icke mycket eld. Samma scen utspelas rundt omkring oss. Samma genomskärande skallrande. Samma hugg. Samma död.

Prärie-elden har nu hunnit till bluffarna och stiger strax ned i dalen. Solen har äfven nått den tiden, att hon skall dala. "God natt, du sköna sol! Innan vi se dig åter, så hafva vi haft andra erfarenheter."

Natten är mörk, ty ingen måne skiner i kväll och himmelen är delvis betäckt med moln, men nej, icke alldeles mörk. I nordväst syns ännu prärieeldens återsken. Han är dock troligtvis snart framme vid flodstranden, och så kommer han icke längre. Lincoln-Creeks-vägen, som satt gräns för honom hela dagen, ligger endast på ett kort afstånd väster om det homestead, hvarest vi befinna oss. På alla sidor om oss är plöjdt och brändt mer än två hundra fot bredt. Så nog kunna vi bo trygga för eld, fastän vi ännu kunna få oss en påhälsning så länge det torra gräset står på rot på tre sidor. Men Nebraska! Ack Nebraska, du nyckfulla! Endast inom dina områden kan man uppleiva sådana erfarenheter som de, hvilka dessa nybyggare upplefde denna natt. Vinden vände sig, som man vänder en hand, och han är nu ej längre en smekande sefyr, utan en rasande storm. Elden där nere i Platte-dalen är icke släckt. Nu kommer han tillbaka. Han hade på eftermiddagen behöft fem timmar för att tillryggalägga ett afstånd af en och en half mil. Nu behöfver han icke fem minuter. Några ögonblick efter det lågorna tittat upp öfver bluffkanten, är den förfärliga "strålen" framme. Men nu är elden icke endast en lång rad af tindrande lekande lågor. Nej, nu är han ett haf, ett böljande fräsande haf af eld, som glider fram på marken med ett iltågs hastighet. I dess väg kan intet lefva, intet undkomma. Lågorna slå öfver gräset med samma smällande ljud som linnet på en tvättlina, åtföljdt af det vanliga smattrandet, som dock nu låter likt otaliga piskklatschar. Under allt detta ligger dock det djupa dofva dånet, som nu är så öfverväldigande, att man måste ropa till en alldeles vid sidan stående person för att kunna blifva hörd. Lågorna stiga i denna storm icke högt. De ligga nästan jämnt med marken. Huru långa flammorna äro, det vet ingen. De vifta som långa söndertrasade segeldukar, hvaraf stora flikar oupphörligt afslitas och ryckas till väders. Ett är dock visst, att ett plöjland (firebreaking) af vanlig bredd icke är något skydd i denna fasans natt. Men när nu eldsskyddet är af mer än dubbel bredd, kan man väl vara säker? Vänta! Vi få se. Visserligen räcka icke lågorna öfver vår skyddsfåra, men så är dock luften full af flygande eldbränder och gnistor, den minsta stor nog att tända en hel gård. Boningshuset är ett torfhus med lera till tak. Fä-skjulet är af halm och stallbyggnaden är af torf med hötak. Hur skall det gå med gården? Ja, detta är en viktig fråga! Alla, både stora och små, äro ute och arbeta. Alla bära vatten och ösa. Alla häfva, släpa, springa och skrika om hvarandra. Brunnshjulet surrar, hvisslar och gnäller, bromsen skramlar och spannen slår i vattnet med en smäll som ett pistolskott för hvarje gång den släppes ned i brunnen; ögonblicken äro dyra.

Nattens fuktighet har fallit på gräset, och detta är icke så torrt som det var på eftermiddagen. För den skull

brinner elden med en tjock rök, som mycket hindrar arbetet. Man kan icke se fritt åt alla håll. Det svider i ögonen och man känner ett kväfvande i halsen. Skall man gå ut till den norra kanten af skyddsfåran och sätta moteld och på så sätt vidga afståndet till faran? Ah nej, att gå dit vore självmord, man låter sig därför nöja med att stanna vid gården med sina sträfvanden. Men hvad är detta? Här kommer en rullbuske (tumbling weed) hoppandes. Men busken brinner! "Fånga honom! Tag fast busken! Låt honom icke komma till höstacken!" ropas det på alla sidor, men fåfängt: med ett väldigt språng öfver våra hufvuden hamnar den brinnande busken i foderstacken. Nu är det eld i gården, och strax blir det ett virrvarr af rop, råmande och hundskall, då de innestängda djuren först varseblifva faran på närmare håll. Fä-kreaturen fås med möda ut och släppas fritt att rädda sig bäst de kunna. Hästarna ledas ur sina spiltor och bindas bakom boningshuset, men de äro utom sig af förskräckelse. De darra, fnysa, skrapa med hofvarna och slå omkring sig, alltjämt ryckande i repen, hvarmed de fastbundits. Den ene lyckas slita sig lös och springer med ett fånigt gnäggande tillbaka in i stallet. Detta står dock i ljusan låga, och ingen människa dristar sig mera dit in. Hästen lämnas åt sitt öde. Den andre stillas genom att binda honom en säck öfver ögonen, och sålunda räddas han. Men hvad är detta? En blixt! Det fattades endast detta för att fullborda scenen! Vi få nu en åskby på samma gång som en prärieeld. Det var i själfva verket den storm som föregår ett åskmoln som dref elden åter upp i dalen, och nu hafva vi eld ofvan med åtföljande brak och dunder och eld nedom med dess böljor och dån. I sanning det är en förfärande syn! Nu flyger en flock hvita vildgäss öfver gården. Deras spöklika närvaro ökar blott den hemska effekten. O, I målare, I mästare med palett och pensel! Viljen I måla ett parti från afgrunden så skulle säkerligen en prärieeld under en af Nebraskas stormnätter kunna ingifva eder inspirationen.

Prärieelden har nu farit förbi. Han är ett godt stycke i sydost. Stormen saktar sig, och strax är det alldeles lugnt. Så kommer regnet. Det riktigt öser ned. Lågorna dämpas och om några ögonblick hör elden till det förflutna. Han hade släckts lika hastigt som han förut förvandlats från ett storartadt skådespel till en hotande fara.

Natten har emellertid slutligen ända. Solen stiger åter upp. Men han belyser nu ett svartbrändt landskap, svart så långt blicken når, med här och där en rök som vittnar om midnattens tragedi. Fastän regnet dämpat lågorna i halmskjulet och höstackarna, dölja de sig dock i dess inre och frambryta ånyo vid dagens ankomst och fullborda förstörelsen.

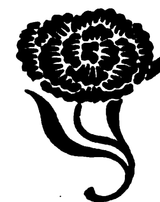
Det är söndag. En klar och härlig dag, men vemod ligger öfver oss. Med allla våra sträfvanden hade vi icke lyckats rädda mera än en del af våra kreatur och redskap. Det är söndag. Vi skulle fara till kyrkan. Men hvem kan fara till kyrkan i en sådan sinnesstämning? Detta är, för resten, en ren omöjlighet. Det är sexton mils väg, och man har numera endast en häst och inga seldon! Intet under då, att den starke mannen sätter sig ner och gråter.

BIRGER SANDZÉNS BOK:

"Med Pensel och Penna".

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Bland nya böcker, som till förliden jul utkommo å Augustana Book Concerns i Rock Island, Ill., förlag, och som jag haft tillfälle att taga kännedom om, synes mig Birger Sandzéns bok: "Med pensel och penna" förtjäna ett vidlyftigare omnämnande, än hvad jag hittills sett under rubriken "Mottagna böcker" i våra tidningar. Boken innehåller, såsom titelbladet angifver, "berättelser, studier och stämningar", och däraf har hittills utgifvits helt litet i bokform af svensk-amerikanska författare. Och då härtill kommer, att herr Sandzéns berättelser och stämningar gå i en annan riktning än den banala, som utmärker en stor del af de bland oss utkomna noveletterna med deras föga varierande tema om den svenske emigranten och hans vare sig framgångar eller missöden i Amerika, så bör hans bok hälsas med glädje såsom ett värdefullt och hedrande bidrag till den ännu jämförelsevis unga svensk-amerikanska skönlitteraturen.

Bokens första berättelse "En kamrat", som förut varit synlig i tryck ("Prärieblomman" 1905), framställer en bild från Stockholms konstnärslif med dess än mörka, än ljusa sidor, tecknad med glad humor trots den vemodsfulla afslutningen på "kamratens" korta lefnadssaga, "som aldrig blef mer än en skiss."

Skildringen af den första konstnärsutställningen vid Bethany College, som därefter följer, har ock varit införd i kalendern "Prärieblomman" (1903), där den utgör en del af uppsatsen "Våra svensk-amerikanska konstskolor." Den är gifven med godt kynne och visar, hvad annonsering och reklam kunna uträtta hos en allmänhet, hvars estetiska sinne ännu ej blifvit så utbildadt, att det drages till det konstsköna "för det skönas egen skull."

Synnerligen treflig och medryckande är berättelsen om den gamle rektorn, som af det han hörde och såg ute i naturen i arla vårmorgon blef alldeles omstämd i sitt sinne, så att han i stället för den stränga straffpredikan, som han ämnat hålla i morgonbönen till de "elaka skolpojkarne", talade "om fågelsång, solsken, den nåd, som är hvar morgon ny, om Sveriges sköna vår, om kärlek och tacksamhet till alla goda gåfvors gifvare, om fosterlandskärlek och allt möjligt", och det med en hänförelse och vältalighet, som gjorde det djupaste intryck på skolpojkarna och särskildt de värsta upptågsmakarna bland dem, hvilka längre fram på dagen självmant bekände sina förseelser för rektorn och fingo hans förlåtelse. Sens-moralen är densamma som i ordspråket: "Mjukt svar stillar vrede, men hårdt ord kommer harm åstad."

Följer så den känsligt utförda teckningen af "Alfonso", den mexikanske indianen, naturkonstnären, hvilken föredrog att lefva i idyllisk ro vid sin vackra Juanitas sida i den af violer och hvita liljor omkransade adobehyddan och att förskaffa sig sitt nödtorftiga bröd genom att i någon

"glorieta" i staden försälja sina skickligt tillverkade ringar, lerhufvuden och vaser framför att studera på "Academia de San Carlos" och blifva "en riktig artist och förtjäna mycket pengar och umgås i palatsen i Mexiko", såsom en fin, rik herre förespeglat honom och på samma gång lofvat att bekosta hans undervisning. Författaren, hvilken själf, som bekant, är artist, och som studerat sin konst hos några af Europas mest ansedda målare, tyckte, att Alfanso valde förständigt, och sade till honom: "Han ljög den där fine herrn, som sade, att ni skulle bli lyckligare som artist. Ni har det mycket roligare nu, ni och er vackra Juanita, i er lilla trädgård bland lergubbarna och de vackra liljorna." Och han tillägger därefter: "Det tycktes Alfonso och Juanita förstå, men jag höll på att säga mycket annat, som de nog inte varit i stånd att fatta. Jag höll på att tala om en lång och stenig väg, om konkurrens, afundsjuka och elakhet, om fåniga utställningar, där ädla konstverk, målade i konstnärens hjärteblod eller modellerade i ångest och med sista kraften i konstänrens händer, förlöjligades af en kall och dum publik, och där billigt skräp, en tomhjärnas utan smärta framfödda foster, betaltes med stora summor och placerades i granna palatser o. s. v. Men detta sade jag icke, utan bara tänkte, och så köpte jag den vackraste af Alfonsos ringar och sade adjö och gick sakta åt staden till. I den första glorietan satte jag mig några ögonblick. Sparfvarna hoppade framför mig i solskenet, och borta vid den andra glorietan hade Alfonso och Juanita krupit ihop med matsäckskorgen emellan sig. De lefde samma glada solskenslif som fåglarna, och jag tyckte mig nästan höra Juanitas silfverklingande skratt. Jag tog mig en lång funderare på stenbänken i glorietan och började tycka, att jag var en konstig produkt af en dum, falsk och löjlig civilisation, som tvingade folk att lefva ett konstladt lif fjärran från naturen. Och vår tids konst sedan med sina utställningar, sensationsmålningar, sökta originalitet och vilda ansträngningar att pressa fram någonting nytt! Vore det icke bäst att äfven inom konsten "omvända sig och varda såsom barn?"

"Fattigmans barn" gifver en bild ur verkligheten af de fattigas i Sverige ofta hårda och pröfvosamma lott, och "Hans nya atelier" är en fantasimålning, framställande en fattig och oförstådd artists lyckliga flyttning till "den eviga målarglädjen." Den gamla sköna historien om *San Martinsbron*, som ock kunde hafva till öfverskrift "Kärlekens triumf", har nyligen varit synlig i UNGDOMSVÄNNEN (mars 1905), och den därefter följande biografien öfver artisten Gustaf Hesselius, Amerikas förste konstnär, har också varit tryckt, nämligen i "Prärieblomman" för år 1904.

En stor del af boken upptages af ett antal sägner, legender och andra småberättelser, fritt öfversatta eller bearbetade från spanskan och några från franskan. Under sommaren 1899 vistades herr Sandzén i Mexiko för konst- och språkstudier, och de mest stämningsfulla sägnerna förskrifva sig från detta land, hvars äfventyrsfyllda fornhistoria och tragiska minnen lämna rikt stoff till dylika vemodsmättade berättelser. Från Mexikos hufvudstad, där författaren uppehöll sig mesta tiden, lämnas ock en del intressanta och välskrifna skildringar och beskrifningar i form af reseanteckningar med här och hvar inströdda illustrationer.

Herr Sandzén äger, såsom man ju kan vänta af en målare, en skarp och känslig observationsförmåga; hans framställningssätt är liffullt och fängslande och uppfattningen ej sällan humoristisk; språkformen är ledig, väl vårdad och korrekt. Han har, i korthet sagdt, genom detta sitt debutarbete visat sig äga goda förutsättningar för framgång på författarebanan, och vi hoppas, att hans bok hos den litterärt intresserade svensk-amerikanska allmänheten må möta det välvilliga mottagande, som den helt visst förtjänar, och som mer än allt annat skulle uppmuntra författaren till fortsatt verksamhet på det litterära området.

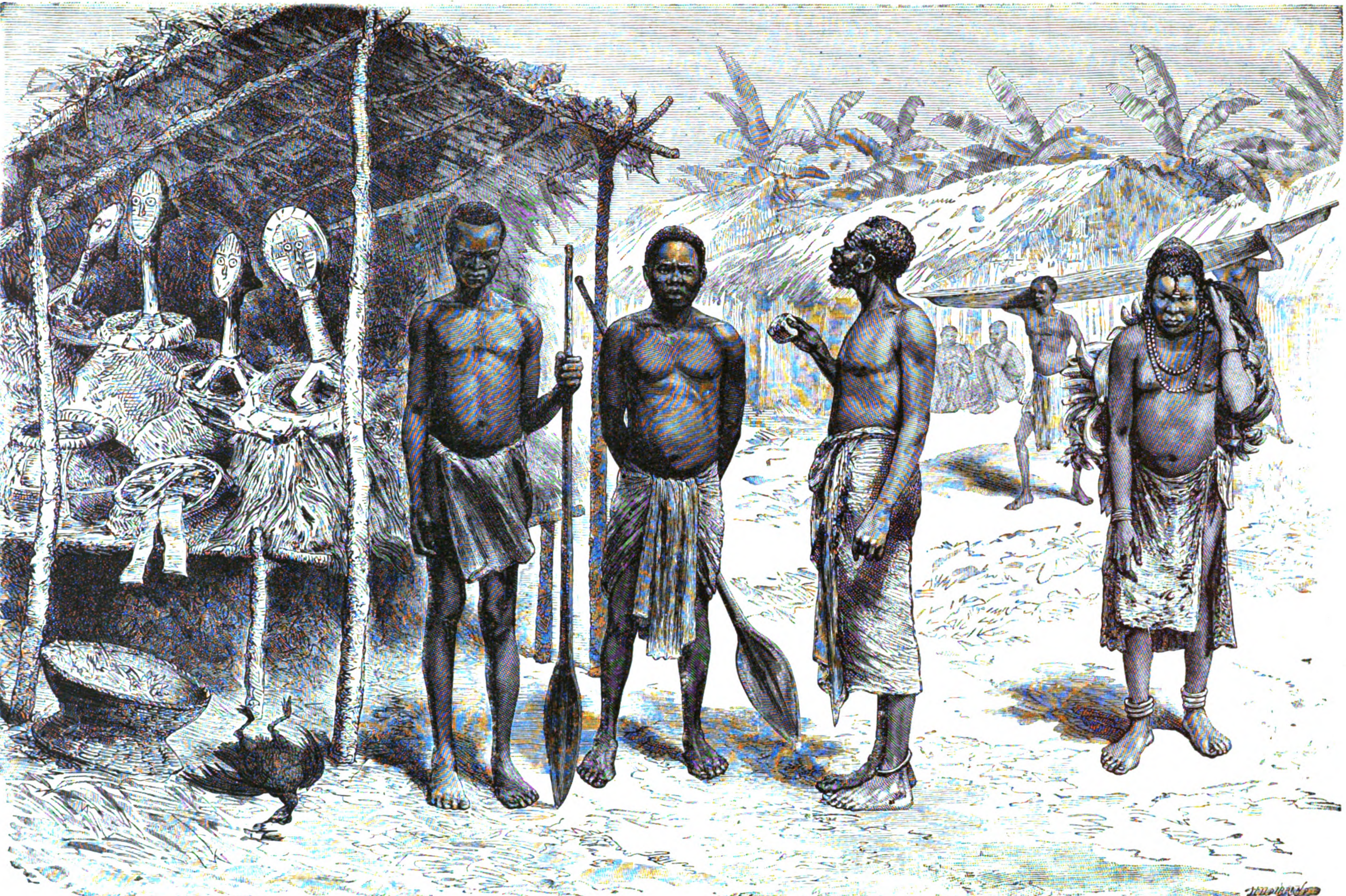
Tilläggas må, att boken äger ett synnerligen vackert yttre, prydes af talrika konstnärligt utförda titelvignetter, af författarens porträtt samt 23 helsidesillustrationer, af hvilka flere återgifva större oljemålningar af herr Sandzén. Boken kan rekvireras hos Augustana Book Concern i Rock Island, Ill., och kostar kart. 75 cents och i elegant klotband $1.25.

Slutligen vill jag anmärka, att jag ej ansett nödigt att här intaga några biografiska notiser om författaren, enär sådana förut meddelats af redaktör A. Schön i denna tidskrift (se UNGDOMSVÄNNENS majnummer för 1904!).

NÅGRA ORD OM RELIGIONEN I DET HEDNISKA AFRIKA.

Kan man tala om religion i det hedniska Afrika? Ja, i viss mening kan man nog det, ty det finnes ej på jorden något folk, som ej har något slags religion. Det synes som om religionen rent af vore en naturnödvändighet hos människan, och som om till och med de lägst stående folken ej kunna undvara den. Men det är naturligtvis skillnad på religion och religion. Detta har sin tillämpning äfven på de högre stående religionsformerna, för att ej säga att det ock i viss mån gäller inom kristenheten.

Den lägst stående religionsformen är dock den s. k. fetischismen, hvilken hufvudsakligen tillhör negerstammen. Den vilde negern, såsom stående på den allra lägsta kulturgrund, har intet klart medvetande vare sig om sig själf eller om den honom omgifvande naturen. Den lekamliga nöd, hvarmed han vanligen har att kämpa, har blott hos honom alstrat en obestämd aning om en fruktansvärd fientlig öfvermakt. Såsom förhållandet är i alla naturalistiska religioner, sätter äfven fetischdyrkaren denna mer eller mindre dunkelt anade öfvermakt, som för honom är det gudomliga, i naturen. Men då han icke förmår höja sig till föreställningen om naturen såsom ett helt med inbördes organiserade krafter, utan måste ansluta sig till det för sinnena omedelbart gifna, så sätter han också det gudomliga i ett för den sinnliga varseblifningen närvarande föremål, lika godt hvilket, och ägnar detta sin dyrkan för att därigenom ernå lycka eller undgå skada och olycka. Det ting, som på detta sätt göres till föremål för religiös dyrkan, har fått namnet *fetisch*, ett portugisiskt ord, som betyder "trolldom, förtrolladt ting." Den i all fetischism mer eller mindre framträdande aningen om en osynlig naturande, hvars synliga representant det dyrkade naturföremålet är, och af hvilken det anses hafva erhållit en öfvernaturlig, magisk kraft, ligger till grund för denna benämning. Men tecknet sammanfaller här vanligen med det betecknande och därför blir denna afgudadyrkan ej något annat än tillbedjandet af stockar och stenar eller hvad föremål som helst, hvilket för tillfället tjänstgör såsom "gud". Således kan man få se att vissa djur dyrkas, såsom

SCEN FRÅN DET HEDNISKA AFRIKA.

ormar, tigrar o. d., men äfven föremål, hvilka blifvit tillverkade och då vanligen framställa någon hisklig form eller gestalt, såsom kan ses of vår illustration, hvilken framställer en dylik fetischdyrkan. Att ett slags prästerskap understundom anlitas, se vi äfven här, men det är blott vid "templen", annars kan hvar och en hafva sin egen fetisch, hvilken han kan bevara i sin hydda eller hafva fäst på sin kropp såsom ett slags amulett. Detta är också det mera allmänna, ehuru den gemensamma dyrkan är af större betydelse och detta i all synnerhet vid hela stammens sammankomst.

Vid dessa gudstjänster smörjes vanligen fetischen med olja eller bestrykes med fett, hvilket återigen vid ett annat gudstjänsttillfälle bör aftorkas, då "guden" vanligen till afslutning erhåller ett bad. Såsom offer bringar man honom ock, eller egentligen prästerna, de bästa läckerheter, som stå till buds, och det kan hända, att därtill vid vissa tillfällen kan fordras människooffer. Man söker ock att förnöja honom med sång och "musik", ehuru af den vildaste art, som då också vanligen är åtföljd af dans och spåkningar. Prästerna eller fetischmännen veta ock att omtala, hvilken verkan allt detta har hos guden för att afvända hans vrede eller skaffa hans bevågenhet. Dessa är det således, som mest motstå missionsarbetet hos hedningarna och hvilka understundom tillställa de svåraste förföljelser. Fetischmännen bestämma ock vanligen om hvilka offer som skola bringas.

Att sedligheten i sammanhang med en sådan religion måste stå mycket lågt, är alldeles klart, ty motiven för alltsammans är ju blott sinnlig tillfredsställelse och detta af allra lägsta slag. Samlifvets rättsbestämmelser äro ock af enahanda art, och resultatet är folkets olycka och fördärf. Visst behöfva sådana människor att erhålla evangelii kännedom. Skola vi hjälpa dem att erhålla sådan?

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXIV. Harpan och fiolen.

Gif dem en nickel! Om de icke hafva förtjänt den, så hafva de dock ärligt försökt att göra det, och detta bör betyda något. Kanske du själf icke sträfvar så träget för din betalning som dessa musikanter göra. Violinisten är visserligen icke en Ole Bull, och harpan trakteras väl icke alltid af mästarehand, men hvad tjänar det till att vara så nogräknad. Den musikaliska utbildningen kanske är skäligen klen, men de äro utan tvifvel äkta musikgenier dessa två. Så tro de ej sällan själfva, och bland mängden råder nog oftast samma åsikt. De böra således få hvar sin nickel eller åtminstone en tillsammans, och kanske den lilla gåfvan gör dig själf lika godt som dem. Kanske skall den släppa en liten stråle solsken in i ditt eget sinne. Den behöfver du dock, och därför skall du ej vara så njugg.

Det är ett underligt lif de föra dessa vandrande trubadurer. Tidigt om sommarmorgnarna stämma de upp sin musik inne på hustomterna, och längre fram på dagen, i synnerhet på eftermiddagarna, äro de i parker och vid promenader, eller i allmänhet där folk i större antal färdas fram. Stundom och kanske ej sällan komma de till de fattigare distrikten och samla omkring sig stora skaror af barn, som med nöje lyssna till dem och som äfven söka skaffa dem den önskade slanten. Nog hafva de också på dylika platser en mission att fylla, ty dessa barnskaror hafva det i allmänhet ej så roligt. Om vintern spelas i tredje eller fjärde klassens "hotell" och klubbrum och ej sällan på krogar och dylika platser. Dessa musici göra då hvad de kunna för att på dessa så eländiga ställen höja effekten af nöjet, och tänk hvilket nöje sedan! Men det tillhör storstädernas vagabondlif, och det lär väl ej blifva så lätt att blifva af med det. Y.

För ett sant Guds barn skall alltid den tyngsta sorg vara lättare att bära än den minsta synd.

* * *

Att bedja oaflåtligt är bland annat att bedja för hvar människa, som vi komma i beröring med, eller som framstår för vår tanke.

VID MISSISSIPPI.

För Ungdomsvännen af J. F. Englund.

Genom dessa dalar fordom drog den vilda jaktens larm:
tomahawken sökte skalper, sökte girigt hvit mans barm,
upp för berg och ned för dälder, öfver äng och genom skog
under långa, långa tider blodig jägarkedja drog.

Nu vi bygga uti dalen, hugga skog på berg och lid,
lefva lugnt i våra hyddor, njuta af en bättre tid,
och på floden styr kanoten icke mer som förr den gjort,
och igenom dalen ila järnvägståg från ort till ort.

Dock jag tänker understundom hur den röde som en kung
reste tält, där skogen susar, lefde glad och fri och ung;
kom en hvit man till hans läger, togs med öppen famn han mot,
tills den hvite tog hans bygder, hjälpt af svärd och eld och hot.

Långa år af fejder följde, det blef strid på lif och död;
präriens fjäderprydda herre drefs i landsflykt elled nöd;
och teknikern lade vägar, städer växte upp ur jord,
där den stolte röde mannen jagat väldig buffelhjord.

Här i dessa sköna bygder stod dess sista stora slag,
när den Svarte Höken mötte till ett blodigt nederlag;
här hans namn af glans begjutits, här hans sol gick ned i blod,
när som fånge vid Rock River bland ett nedgjordt folk han stod.

Liksom vilden kunde älska detta land af höjd och dal,
sköljt af Mississippis böljor och med strömmar utan tal,
så vi älska det och blicka, med vårt tjusta öga högt,
åt hvart härligt panorama, där så månget minne dröjt.

Mäktigt ifrån höga norden rullar Vattnens fader ned,
nu liksom i forna tider, genom tusen släktens led,
och åt våra bygder skänkte den sitt skönaste parti,
lummig strand och täcka holmar speglas trolska däruti.

Här vi möta blåögd tärna, vän liksom en ros i knopp,
som för solens varma strålar slår sitt klara öga opp,
och de käcke svear vandra kraftiga i gång och skick
och med mandom i sitt anlet och med fri och öppen blick.

Öfver trädens gröna kronor, sträfvande mot himlens blå,
blickar Augustanas skola, med kupol och flagga på;
och till detta lärdomssäte vandra unga skaror opp —
det är våra landsmäns stolthet, det är Nya Sveriges hopp.

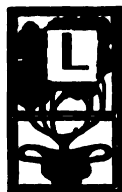
Där uti dess höga salar ljuda än nordmannaord,
lyss man än till stolta bragder uti fädrens fosterjord,
höras stundom sångens toner, mäktiga som fallens brus,
stundom ljuft som sommarkvällen eller mildt som skogens sus.

Liksom vilden kunde älska detta land af dal och höjd
och i jaktens vilda tummel finna lifvets högsta fröjd —
med dess nya ljusa seder kunna vi det älska mer,
då till lugna, väna hyddor vänlig sol från himlen ler.

VERKLIGHETSBILDER.

För Ungdomsvännen af Natan af Korpegård.

Ur dagboken. Eller hvad onda tungor kunna göra.

iksom unga människor ofta lifligt intressera sig för att uträtta något godt, så brann också jag i min ungdom af ifver att kunna vara till gagn för mina medmänniskor. I mitt hem hade jag ofta hört talas om hvilken nytta tidningarna kunna vara till och hvilken makt tidningspressen var. Tidningsmannabanan blef därför idealet för mig. Hvad man verkligen vill, det kan man ock ofta, och hvad jag så gärna önskade blifva, det blef jag äfven. Efter några år var jag medredaktör vid en tidning i Göteborg.

Min tidningsmannabana blef icke synnerligen långvarig, den blef blott fem år, men jag fick under densamma göra många erfarenheter, som varit mig till stor nytta alltsedan. Särskildt hade jag därunder tillfälle att komma i beröring med människor af olika bildning och lefnadskall. En bättre och mera praktisk skola att lära känna människonaturen har jag aldrig haft. Jag rent af tvingades att lära känna människans både "ljusa och mörka sidor." På samma gång öfvades jag att lära känna mig själf.

Redan under första året af mitt medredaktörskap inträffade en händelse, som rent af tvingade mig att reflektera öfver människans både goda och onda handlingar och bevekelsegrunderna därtill.

En af våra vänner, skatte-exekutor H., kom en dag mycket upprörd in på redaktionsbyrån och berättade, att han den dagen haft ett mycket sorgligt uppdrag att utföra. Han hade blifvit sänd till en familj i stadsdelen Hultmans Holme för att för oguldén skatt lägga beslag på en familjs löseegendom. När han kom dit, fann han verkligt armod. Nöden hade efter allt att döma gjort sitt inträde i det hemmet. Med svidande hjärta fullgjorde H. sitt uppdrag och lade beslag på de få möbler, som funnos, och som utgjorde familjens enda egendom. Hustruns klagan hade till en början varit hjärteskärande, men slutligen tröstade hon sig något med att säga: "Ja, de hade dock snart vandrat till pantkontoret och hvad vi fått för dem hade snart gått åt, så att vi i alla fall snart måste hänvända oss till fattigvården."

Exekutor H. var ingalunda någon "blödig" man, men då han berättade denna händelse, tårades hans ögon, och han tillade: "Aldrig förr har jag känt mitt uppdrag så svårt, ty jag såg huru verklig nöd grinade mot mig. Naturligtvis komma aldrig möblerna att säljas. Här om någonstädes är barmhärtighet af nöden. Familjen behöfver hjälpas i stället för att utpantas. Skulle ej hjälp kunna bringas genom en notis i tidningen?"

Jo, helt säkert. Jag skref därför genast följande rader:

"*I stort behof af hjälp.* I lägenheten n:r 10 Hultmans Holme här i staden bor en familj, som befinner sig i armod. Mannen, som är verkstadsarbetare och heter Gustaf Olson,

har alltid varit arbetsam och ordentlig, men i dessa dyra tider är den aflöning, som han har, ej nog stor att underhålla honom själf, hustrun och de åtta barnen, af hvilka det äldsta är femton år gammalt. Förliden gårdag lades för ogulden skatt beslag på familjens möbler, som därest skatten icke erlägges på bestämd tid — komma att säljas. Som familjen i alla afseenden är respektagel, så förtjänar den att hjälpas. Att stor fattigdom råder kan en hvar genom besök lätt öfvertyga sig om. Må därför de, som kunna, bringa välbehöflig hjälp. Glömmen dock icke att snar hjälp är dubbel hjälp."

Många af de mera förmögna Göteborgarna voro och äro kända för stor barmhärtighet. Flera af dem, såsom t. ex. baron Oscar Dickson, hade ibland sin tjänstepersonal särskilda "barmhärtighetssyster", som blott hade till uppgift att mottaga eller uppsöka fattiga och bringa hjälp, där sådan var af verkligt behof. Notisen i fråga blef också uppmärksammad, och inom några dagar hade familjen Olson erhållit all den hjälp, som behöfdes. Skatten var erlagd och beslagtagningen upphäfd. Men ej nog härmed. Andra behof afhjälptes äfven och bestämda löften gåfvos att så länge barnen voro små och Olsons förtjänst omöjligen kunde räcka till att ordentligt underhålla dem, skulle regelbunden hjälp erhållas.

Allt detta hade inträffat under en veckas tid, och jag kände mig högeligen uppmuntrad af det goda resultatet med den notis, som jag nedskrifvit. Olsons hustru kom upp på redaktionsbyrån för att frambära sin och hela familjens tacksamhet. De kunde icke nog tacka, bedyrade hon, och att hon menade allvar, det sågs tydligen.

Glädje och lycka äro dock ostadiga gäster, de försvinna ofta lika fort som de kommit. Så skulle det också gå här. Flera af Olsons arbetskamrater voro besjälade af den äkta eller oäkta svenska afundssjukan. Olson märkte snart, att kamraterna ej längre voro sig lika. De höllo sig mera ifrån honom, och en och annan gång fick han höra "stickord." Kamraterna blefvo så småningom allt djärfvare uti att såra Olson med sådana uttryck som dessa: "Den Olson, som 'alltid varit arbetsam och ordentlig'!" "Att inte han kan 'underhålla hustru och barn'!" "Trots 'hyggligheten', så underhåller han inte familjen, utan det får barmhärtiga människor göra." "Det är inte hvem som helst som får sådana vitsord i tidningen, äfven om de förtjänade det aldrig så väl." "Men denna familj, se den är så 'respektabel' så!"

Liknande utgjutelser fick Olson höra dag efter dag. De, som icke kommo direkt och framburo dem, talade till sina kamrater, så att han skulle få höra det. En dag hade kamraterna synbarligen kommit öfverens om, att de skulle göra det "surt" för Olson. Då fick han bl. a. höra: "Du var väl själf och bad tidningen hjälpa dig!" "Hjälpa honom? Inte var det att hjälpa. Större skandal kunde han väl icke blifva utsatt för." "Vi få skämmas å hans vägnar." "Ja, vore jag som Olson, jag skulle minsann lära den där tidningsskrifvaren att tiga." "Ja, jag skulle stämma tidningen och fordra skadestånd, ty att skandalisera en 'hygglig och ordentlig' arbetare så där, det borde de få betala för."

Allt det där var svårt för Olson att höra. De sårande orden började göra honom bitter i sinnet, och när dagsarbetet var slut, gick han med tunga steg mot hemmet. Han hörde de där orden i sitt inre upprepas: "Skandaliserad, vi få skämmas å hans vägnar." Han kunde omöjligt komma ifrån dem. De förföljde honom hela vägen, i hemmet och äfven under sömnen.

Den följande dagen gick det på samma sätt. Så småningom började Olson tro på att kamraterna hade rätt och att de voro ärliga. Han hade säkert orsak att skämmas och att han var skandaliserad. Något yrkande på skadestånd utaf tidningen tänkte han under flera dagar ej uppå, men då han oupphörligen hörde kamraternas tal därom, så började han äfven reflektera därpå. "Hvad hade egentligen tidningen med honom att göra? Skandaliserad hade han ju blifvit, ty kamraterna skämdes numera för honom. Det vore ej mer än rätt, om han finge lite ersättning för allt detta obehag."

Så förgick några veckor. Olson blef bittrare och bittrare, och så beslöt han sig verkligen för att fordra skadestånd för "liden oförätt." Jag fick också en vacker dag besök utaf honom. Han hade tydligen mycket svårt för att komma fram med sitt ärende, men han fattade mod och sade, att han var kommen för att "helst göra upp i godo", men kunde icke detta ske, så måste han stämma mig eller tidningen.

Jag visste icke till en början huru jag skulle behandla denne vilseledde man. Hade jag varit häftig, så hade jag helt säkert ögonblickligen kört ut honom. Men trots det löjliga och dumma uti hans ärende kunde jag ej bli ond. Jag kände i stället medlidande med honom, helst som det låg något öppenhjärtadt och rent i hans drag och blick. Efter att en stund hafva talat silla och lugnt med honom, bad jag honom omtala, huru han hade kunnat komma till ett så dåraktigt beslut. Så gjorde han äfven och omtalade då kamraternas ofvan skildrade beteende. Innan vi skiljdes från hvarandra, insåg han själf att han blifvit missledd utaf afundsjuka och ogudaktiga kamrater, och att han i stället hade den allra största orsak att vara tacksam. Då han gick, bad han därför äfven med tårade ögon om förlåtelse.

Och förlät honom, det gjorde jag af hjärtat.

Innan jag lägger ifrån mig pennan, beder jag få nämna, att denna händelse, som inträffade 1887, är bokstafligen sann. Af hänsyn för den ifrågavarande familjens medlemmar, af hvilka en del torde finnas här i Amerika, har jag här dock ändrat familjefaderns namn.

BONGGREN VID SVARFSTOLEN.

Och solen lyktat har sin gyllne bana,
och kvällen skymmer öfver stad och land,
men hjulet snurrar än, och i sin hand
han håller järnet utaf gammal vana.

Det hårda träet börjar nu sig dana,
och spånet fräser — upp han ser ibland —
hans öga lyser af en sällsam brand,
som om han kunde bortom tiden spana.

Så står han intill sena aftonstunden
och svarfvar prydnader för tempelrunden,
den svenska sångens på Columbias strand.

Hvad sig på djupet af hans hjärta gömde,
hvad stort han tänkte och hvad skönt han drömde,
han gifver form med konsterfaren hand.

AXEL FREDHOLM.

CARL BERNHARD FILONEGROS WADSTRÖM.

Näst efter Pietistens grundläggare, Rosenius, har väl ingen bidragit så mycket till de andliga rörelsernas ledning i luthersk anda som Fridebergs utgifvare, pastor Wadström. Hans *Ur Minnet och Dagboken* har bland oss fått en väl förtjänt spridning, och däri målar han så lifslefvande för oss den rosenianska rörelsens början och hvad oro den förorsakade. Från sin fader, filantropen och negervännen, har han ärft sitt blida, fridfulla temperament. Därjämte fick han i dopet namnet Filonegros, hvilket fadern gaf som en ständig påminnelse om hans arbete för de stackars negrernas befrielse från slafveriet.

Pastor Wadström föddes i Uppsala den 22 april 1831. Han blef student därstädes 1848, tog kansli- och kameralexamen 1853 och blef extra ordinarie kanslist i ecklesiastikdepartementet 1854. Han valdes till sekreterare för Evangeliska fosterlandsstiftelsen 1856, prästvigdes 1859 och blef komminister i St Clara församling i Stockholm 1881. Han redigerade *Budbäraren* 1856—75, utgaf Evangelisk skattkammare 1858, Pilgrimsharpan 1861, redigerade *Förr och Nu* 1869—'77 samt 1886—'91, och *Hemåt* 1877—'80. *Väktaren* 1870—'83, samt *Frideborg*, som nu i fyratio år spridt mycken uppbyggelse och trefnad bland Sveriges kristna. Han utgaf Historisk läsning för hemmet 1877, Ord på vägen 1884, Svenska och Finska porträtt I, II 1894 samt Ur Minnet och Dagboken 1897—'99.

Pastor Wadström har också tagit verksam del i utgifvandet af *Facklan*, tidning för kristlig tro och forskning. En garantiförening under hans ordförandeskap organiserade sig i Stockholm den 14 sistl. november, hvilken öfvertog det finansiella ansvaret för tidningens fortsättning. Denna tidning söker att i någon mån hämma den stormlöpning, som nu ej minst i Sverige göres för att undergräfva bibelns auktoritet och förtjänar alla svenska kristnas praktiska understöd. Polemiken i tidningen hålles i pastor Wadströms milda anda, och dessutom innehåller den många stycken till ren uppbyggelse. Man kan ock i densamma få reda på stridens gång i sin helhet, ty den ger ofta utförliga redogörelser för motståndarnas åsikter.

Det skulle vara en förträfflig idé, om pastor Wadström kunde göra en rundresa genom Augustana-synodens församlingar. Våra gamla kristna skulle högeligen glädjas att få "skaka hand" med en Rosenii medarbetare och vän och med en af Ahnfeldts förtrogne. S. M. H.

FRÅN SKOLANS VÄRLD.

En flickpension. Iowa-konferensen hade frågan en gång uppe att upprätta ett särskildt läroverk för flickor. Detta skulle då vara liksom ett lärareseminarium och på samma gång ett slags kök- och syskola. Men så försökte man sig på samuppfostrans-idé, och då gick vår skolutveckling åt det hållet. I det stora hela har denna plan varit till belåtenhet, en och annan röst har höjt sig däremot särskildt af personer, som nyligen kommit från Sverige eller sådana, som ansett de svenska samhällsförhållandena bättre än våra.

Det synes dock, att ett visst kraf börjat uppstå ibland oss i den mån samhällsaflagringen tilltagit, ett kraf att få de unga damerna från de förmögnare familjerna särskildt fostrade för hemlifvets fordringar. De kurser våra samskolor gifva afse sådan fostran, som kan sätta våra döttrar i stånd att själfva tjäna sig sitt underhåll. Men för det bildade hemlifvet och det s. k. högre sällskapslifvet har det inga kurser alls. Man finner därför allt ibland, att våra förmögnare familjers döttrar sändas till och med till katolska pensioner för att där få denna fostran.

Men månne vi då icke kunde gifva detta själfva? Jo, nog kunna vi det, bara vi finna det rätta sättet och det bör väl ej vara omöjligt. Alltså: en pensionsanstalt inom Augustana-synoden för uppfostrandet af våra flickor till dugliga husmödrar och i den husliga kretsen bildade kvinnor. En sådan behöfva vi, synes det.

Vi lära allaredan hafva öfver ett tjog svensk-amerikanska millionärer, Alaska och Cripple Creek ha frambragt de fleste, briljanta spekulationer de öfriga. Dessutom ha vi på flera ställen i våra större samhällen, särskildt i städerna, familjer, som skulle med glädje taga ett dylikt tillfälle till undervisning i akt. Ja, möjligen sådana äfven från landsbygden.

En sådan pension behöfde alls icke något allmänt understöd. Skolafgiften skulle sättas högt nog att betala alltsammans och därtill gifva god ersättning för dem som hade anstalten om hand. Anstalten kunde förläggas till någon idyllisk vik vid Michigan-sjön eller Superior-sjön, och terminen vara bara nästan hela året om med en kortare ferie på sommaren. Huruvida det vore nog med en ettårig kurs, kan jag naturligtvis ej afgöra, den som hade det om hand finge naturligtvis afgöra den saken. Något borde emellertid göras, ty vi skolmän veta, att detta behof börjar göra sig gällande, och vi veta också, att vi ej ej kunna fylla det. Icke heller tror jag det vore hälsosamt för vår utveckling, att ändra vårt skolsystem, så att det passade för allting. Det synes mig som om det redan började vara alltför ackomodativt för att vara solidt. S. M. H.

VALKYRJOR.

Se titelplanschen.

Namnet valkyrja (som bör uttalas trestafvigt) är sammansatt af orden *valr*, som betyder *i strid fallen* och verbet *kjósa* (imperfekt plural: kurum), som betyder *välja*. Det är namnet på dem af ödesgudinnan Urds tjänarinnor, som fullgöra hennes dödsdomar. De tillhöra således nornornas släkte, och genom sitt deltagande i striden råda de för seger. De skildras som ungmör, strålande af öfverjordisk skönhet, med allvarliga, tankfulla anleten. Där en drabbning står, infinna de sig, iförda glänsande rustningar, på sina snabba hästar ridande genom luften öfver land och haf. I stridsvimlet utpeka de med spjutskaften de kämpar, dem Oden eller Fröja korat till sina salar, och föra de fallna till underjorden, till Urds brunn, där dom hålles öfver alla döda. Sedan domen fällts, ledsaga de sina fallna kämpar öfver Bifrost till det strålande Valhalla. Dånande går ridten öfver bron, som sviktar under bördan. När Oden hör de tappre nalkas, skickar han Brage och Svipdag att med välkomstbägaren möta dem i gafvelporten till Valhall. — I Valhall hafva valkyrjorna, när de ej äro ute i strid, till uppgift att ifylla mjödbägarna och frambära dem samt att vårda bordbonaderna och dryckeshornen.

Någon gång skildras i fornsångerna ett romantiskt kärleksförhållande mellan valkyrjor och jordiska hjältar, men dessa förbindelser synas ej hafva varit lyckliga. Antingen dör hjälten en för tidig död, eller också drager valkyrjan efter några års lyckligt samlif bort från honom, gripen af längtan efter sitt förra lif. Detta är t. ex. fallet i prologen till Völundarkviða:

Ifrån söder
öfver skogen
flögo trenne
stridens tärnor;
satte sig vid
sjön att hvila,
ville ödets
trådar spinna.

De öfverraskas där af trenne bröder som fråntaga dem deras svanhamnar och så fånga dem. Tärnorna tyckas ej allt för mycket sörja öfver sitt öde; de samtycka villigt att blifva männens brudar. Lyckligt lefde de tillsammans, men slutligen blef längtan efter ett friare, mera händelserikt lif valkyrjorna för stark:

De sju vintrar
lyckligt lefde,
men därefter
bort de trådde.
Åter hän till
mörka skogen
ville stridens
tärnor flyga.

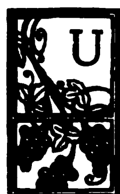
Och en dag på det nionde året, när bröderna voro ute på jakt, flögo de bort:

Kom från jakten
säkre skytten.
Alla salar
voro öde.

Två af bröderna drogo ut att söka sina förlorade brudar. Den tredje, Völundr, stannade kvar. Förskräckligt blef enligt sagan hans öde.

J. M—N.

HVILKEN ÄR DEN OLYCKLIGASTE MÄNNISKA I VÄRLDEN?

Under ett samtal i ett sällskap uppkom frågan, hvilken som vore den olyckligaste människa i världen. "Ja, det är en musikdirektör", svarade ett kvickhufvud. På frågan hvarför sade han, att han genom en mindre behaglig erfarenhet kommit till denna åsikt. Han hade en gång i sin ungdom själf stått såsom elev under en sådan. Denne hade då städse förefallit honom missbelåten och olycklig. Missbelåten, vresig och trumpen var han, när eleven kom till honom för att genomgå sina läxor; missbelåten, tvär och trumpen var han under tiden denne stannade hos honom; och gjorde eleven ett misstag, som för resten mycket ofta hände, så haglade formligen okvädinsord öfver den felande musiklärjungen. När man så ändtligen kom till det efterlängtade slutet på den tråkiga timmen, var det två missbelåtna och olyckliga människor, som lämnade hvarandra. Men för eleven gick det ju ändå för sig. Några djupa drag af den friska luften, några glädtiga språng i det klara solljuset, och hela tråkigheten for bort med vinden. Man var glad och lycklig igen. Men icke så med den arme direktören. Ack, i väntrummet satt ju en annan och förbidade tåligt tiden, då den olycksbringande proceduren skulle börja äfven med honom. Och den började och genomgicks alldeles på samma sätt med de vanliga knuffarna och grymtningarna. Det hela gaf det intrycket, att "professorn" icke var belåten med sitt kall. Han tycktes betrakta det såsom ett nödvändigt ondt, som han måste finna sig i för brödets skull. Han betraktade det blott såsom en börda, som ödet pålagt honom, ej såsom en förmån. Orsaken tycktes vara, att han ej förmådde fatta det stora och upphöjda uti att få tjäna andra och att få vara ett verktyg att bringa mera harmoni och musik i denna oharmoniska och omusikaliska värld.

Att säga, att det förhåller sig så med alla musikdirektörer som med denne, vore väl förhastadt; men man kommer stundom det intrycket ganska nära, och så gjorde vi, då vi genomläste "En musiker på party" i UNGDOMSVÄNNEN för januari d. å.

Den "professor", som kan lämna sin tallrik till en liten "tjänande ängel", rusa upp från kvällsvardsbordet, till hvilket han välvilligt bjudits att sitta ned och där de söka att tjäna honom såsom små "änglar" och behaga honom på bästa sätt, låt vara ej alltid så visligt och etikettsmässigt; den professor, upprepa vi, som kan rusa upp från ett

sådant gästfritt bord midt under måltiden, springa ut i korridoren, "feberaktigt gripa sin hatt, skynda ut" och lämna sitt välmenande värdfolk, utan att säga dem vare sig tack eller adjö, han visar därmed, att han, hur mästerlig han än är i sitt fack, för tidigt lämnat den store Mästaren, "som var mild och ödmjuk i hjärtat", som kom för att tjäna, ej för att tjänas, och som bar med tålamod och fördragsamhet de obehag, hvilka människorna t. o. m. afsiktligt tillskyndade honom.

Att det missljud, som en musik-dilletant eller nybörjare åstadkommer på ett mindre välstämdt piano, kan vara ganska störande för ett musikaliskt öra och sinne, det erkännes gärna, men är månne musikern den ende, som är utsatt för sådana störande missljud? Hur stöter icke t. ex. den "rotvälska" ett språkligt öfvadt öra, hvilken man ofta nog får höra i det dagliga umgänget med människor? Men sådant måste man ju fördraga. Hur störande måste icke de råa, hedniska sederna vara för en missionärs moraliska och sedliga känsla och sinne? Men han måste fördraga det, så vida som han vill uträtta något, som kan vara till gagn och nytta för dem. Ja, i det medvetandet, att han får vara sina mindre vällottade medmänniskor till tjänst, fördrager han alla obehag och all störande disharmoni. Det är just för att rätta det orätta han är där. Förmågan eller villigheten att betrakta sitt kall såsom en tjänande mission helgar och höjer t. o. m. det ringaste försök.

Om "en musiker på party" ville försöka att betrakta sitt kall såsom musikant från den synpunkten, så skulle han hvarken behöfva "lida" så förfärligt eller frestas att blifva "arg" eller rusa upp från bordet och lämna sitt värdfolk så otacksamt och oartigt, som han gjorde, när han sist var bjuden på "party". E. J. P.

P. S. Ofvanstående rader få ej betraktas såsom en kritik öfver den skicklige och aktade "musikern", som författat uppsatsen. Det är icke mot honom de äro riktade, utan mot den där oartige "musikern på party". D. S.

ÅKERBRUK I TURKIET.

Turkarna äro det gamla Greklands arftagare, men arfvet hafva de tagit med våld och på samma sätt behållit det. Österns förhållanden äro helt olika västerns. Man lefver där mycket långsammare och synes finna sig bäst vid det. Kanske är det också sant, att vi lefva för fort, men icke ville vi ändå byta mot det gamla. Turkarna äro jordbrukare, idkare af boskapsskötsel, köpmän, krigare och — röfvare. De äro ifriga muhammedaner och anse sig vara de enda som kunna vänta sig en evig lycka. De äro de svåraste människor att omvända till kristendomen, och högst svagt har missionen kunnat verka bland dem. De hänga fast vid gamla traditioner värre än något folk i världen, utom möjligen kineserna. Kvinnorna äro i Turkiet männens egendom och blifva ofta grymt behandlade — synnerligen när de blifva gamla. Människolif hafva ganska litet värde, och främlingar är det ingen synd att döda, då de ju i alla fall måste blifva fördömda, alldenstund de icke äro muhammedaner. Konstantinopel är den mest brokiga stad i världen. Alla jordens folk sammanträffa där. Husen äro oftast mycket gamla, ej sällan inemot ett par tusen år, men i utkanterna, synnerligen längs Bosporen, förekomma hus i modern stil, ehuru naturligtvis österländsk. Landet är fullt af ruiner, och ofta synes hela nejden vara "ruinerad." Allt är så gammalt, ruckligt och nedbrutet. Vår bild ger ett slags föreställning om detta: mannen vid plogen så väl som kvarlämningarna af de gamla husen. Nog gör Turkiet skäl för namnet "Den sjuke mannen" i mer än en mening. Länge dröjer det nog ock, innan hans sår blifva helade.

Svensk-Amerikanska Konstnärer.

Biografiska teckningar för Ungdomsvännen

AF A. SCHÖN.

XIII. JEAN LE VEAU.

Under de senare åren har namnet Jean Le Veau litet emellan varit synligt i den svensk-amerikanska pressen i sammanhang med omnämnanden af skulpturella konstverk af olika slag. Och städse har konstnären fått erkännande, än för originell uppfattning af sitt ämne, än för ovanligt god formgifning vid utförandet, stundom ock för båda delarna samtidigt.

Visserligen har det ej hittills varit denne kostnär förunnadt att utföra några större, för offentligheten afsedda skulpturverk, såsom statyer o. d. — och huru många af riddarna utaf mejseln är det väl, som hinna dit? —; men hvad han utfört är nog att försäkra honom ett aktadt rum bland utöfvarna af antydda konstgren. Le Veau har, liksom många andra bildhuggare i våra dagar, ställt sin förmåga i det praktiska lifvets tjänst, och alstren af hans genius kunna därför i ordets fullaste mening sägas hafva blifvit folkets egendom. Han har sålunda bidragit till att förverkliga hvad framstående pedagoger och sociologer i våra dagar kraftigt yrka på: konstens popularisering eller förande ut bland folket, på det att den i så vidsträckt mån som möjligt måtte bli dess egendom och ej endast en sak för de rika, förnäma och mer bildade. Han har sålunda haft som konstnär en ingalunda oviktig mission att fylla.

Huru det tillgick när Le Veau blef konstnär, framgår af följande:

Född i Malmö 1849 och tidigt föräldralös upptogs han sam fosterson af en gammal ansedd borgare, kakelugnsfabrikören och stadsekonomen Johannes Ekholm. Denne var en handtverksmästare af gamla stammen, sträng och bestämd. Han fordrade ovillkorlig lydnad af sina underhafvande, men var tillika godhjärtad och rättvis, egenskaper, som förskaffade honom både aktning och tillgifvenhet.

De båda döttrarna i detta solida gammaldags hus täflade med hvarandra uti att pyssla om den lille fosterbrodern. Det var så mycket som behöfde ordnas. Den medförda garderoben undersöktes, befanns ej vara i tillbörligt skick och — dömdes att upphängas på vinden. Det blef ny mundering af jacka, väst, byxor och skor, och dessutom ett förkläde, afsedt att täcka lille Jeans hela framsida, "i håndelse pojken skulle få lust att rota i leran", som orden föllo.

Och lera fanns det i öfverflöd i kakelugnsmakareverkstaden, präktig mjuk lera, hvilken tycktes kunna låta forma sig äfven till annat än kakel. Länge dröjde det heller ej, förrän Jean började "rota" i henne. Efter hemkomsten om aftnarna från skolan infann han sig regelbundet i verkstaden för att modellera, och den välvillige verkgesällen, som påstod sig hafva något af Thorvaldsen i sig, åtog sig att ombestyra, att det blef ordentliga näsor på Jeans gubbar

Om en tid inträffade en händelse, som på sätt och vis blef vändpunkten i lille Jeans unga lif. En af husets jungfrur skulle resa öfver till Köpenhamn, och som Jean var hennes synnerlige favorit, utverkade hon, att han fick åtfölja henne till "Kongens By". Hennes anhållan möttes i början af ett bestämdt afslag från husbonden-mästarens sida. Han förklarade för jungfru Cecilia, att ett besök i Köpenhamn skulle komma att sätta Jeans lifliga fantasi i alltför liflig rörelse och detta åter i sin ordning inverka störande på hans skolgång och det arbete han hade att i verkstaden uträtta. "Dessutom", tillade han, "fruktar jag för min lera, ty får han se Thorvaldsens museum, kommer han ej att lämna en bit lera kvar för mina kakelugnar." Med bistånd af husets döttrar genomdref dock jungfru Cecilia till sist sin önskan, och lille Jean fick sålunda se Köpenhamn med alla dess härligheter, främst bland dem naturligtvis nämnda världsberömda museum.

JEAN LE VEAU

Det intryck åsynen af Thorvaldsens skapelser gjorde på den unge gossen var rent af öfverväldigande. Han intogs af den djupaste beundran för Jasons jättefigur, hvars alla

VIKING.
Figur i Terracotta af Jean Le Veau.

detaljer med nästan fotografisk trohet etsade sig in i hans tolfåriga hjärna.

På återresan frågade jungfru Cecilia, om Jean genom att beskåda så många härliga saker lärt något nytt, och hon slog ihop händerna af häpnad, när Jean fräckt förklarade, att "det där skulle han göra efter alltihop, när han komme hem till Malmö."

Den gamle mästarens förmodan rörande resultatet af Jeans köpenhamnsresa visade sig vara riktig. Sofvande och vaken drömde nu gossen om Thorvaldsens museum och dess härliga konstskatter. Men besynnerligt nog blef det ingenting af med att kopiera vare sig Jason med det gyllene skinnet eller den majestätiska Kristus-bilden. I stället slog sig tolfåringen på "själfständigt konstnärskap." Hans unga sinne hade nämligen under tiden intagits af stor beundran för den italienske frihetshjälten Garibaldi, och hans staty skulle han modellera! Men han skulle gifva honom Jasons manhaftiga hållning, och i stället för det gyllene skinnet skulle han bära sin kappa på armen.

Denna omkastning i arbetsplanen gillades emellertid ej af jungfru Cecilia och verkgesällen, hvilken sistnämnde också haft en liten andel i äran af Jeans köpenhamnsresa. De hade ju hjälpts åt att få det unga geniet öfver till Köpenhamn och Thorvaldsens museum, på det att hans idéer måtte från början få sin rätta riktning, och nu kom deras otacksamme skyddsling och förklarade, att han skulle modellera en italiensk upprorsmakare!

Men Jean lät förstå, att om en artist ej finge följa sin egen ingifvelse och smak, blefve hans arbete utan allt värde. Och denna kraftiga argumentation förstummade både jungfru Cecilia och verkgesällen.

Så blef nu Garibaldi modellerad, men den unge konstnären hade stora svårigheter att kunna dölja sitt konstverk för den gamle mästaren, som ej tålde några "frihetshjältar" i sin verkstad. Jeans tankar upptogos nu af huru han skulle få figuren torr och sedan vederbörligen bränd.

Ett gynnsamt tillfälle inträffade snart nog. Mästaren bevistade en begrafning, och under hans bortovaro inbars Garibaldi på gården och ställdes att torka i solskenet. Fram på eftermiddagen, då den unge konstnären stod och betraktade sina händers verk, hörde han bakom sig steg, och då han vände sig om, stod framför honom en högrest herre med aristokratiskt utseende. Denne presenterade sig som öfverste Sjöcrona därifrån staden och sade sig vara kommen för att träffa hr Ekholm rörande något arbete.

Rätt som han stod där, fick han ögonen på Garibaldi, och sedan han en lång stund betraktat figuren, frågade han hvem som vore mästare för densamma. Jean svarade blygsamt, att det var han.

"Jaså, jag ser, att du är ett litet konstnärsämne; men hvarför i all världen har du ej gifvit frihetshjälten byxor?" frågade den vänlige öfversten.

Jean visste ej riktigt hvad han skulle svara, men fram drog slutligen såsom skäl för sin handling, att Jason på Thorvaldsens museum inte heller hade byxor, och att en hjälte mycket väl kan reda sig sådana förutan.

Den gode öfversten brast i skratt öfver detta svar, men tillade, att om än Jason saknade benkläder, så hade med all säkerhet Garibaldi, såsom lefvande i nutiden, sådana, och att det vore bäst att framställa hjälten som han gick och stod. Sedan öfversten därpå bedt gossen framföra ärendet till mästaren, tillsade han honom att komma upp någon dag, skulle han få ett porträtt af Garibaldi. "Jag skall framdeles tala med din mästare om dig, och är du en snäll gosse, skall jag se till hvad jag kan göra för dig. Se här har du 24 skilling till ritpapper och annat sådant. Gå på med dina gubbar, men glöm inte mina kakelugnar", tillade ädlingen, hälsade och försvann.

Tjugufyra skilling kontant och löfte om hjälp framdeles! Den noble öfverstens bild fördunklade i ett nu både Jason och Garibaldi hos den lille kakelugnsmakarelärlingen, som försjönk i drömmar om en framtid som konstnär.

Ädlingen höll sitt löfte. Efter ett par års förlopp fick Jean tillfälle att på öfverste Sjöcronas bekostnad studera under ledning af den begåfvade danske skulptören Ferdinand Ring, själf en elev af Bissen. Ring var vid denna tid anställd vid Höganäs storartade lerindustrietablissement och utförde där i terracotta sina genom olika utställningar världsberömda konstalster, bland hvilka må nämnas en mycket beundrad kolossal Neptun-figur, skänkt till Göteborgs navigationsskola af en af herrarna Dickson, åtskilliga i väldigt format tilltagna kopior af Thorvaldsens Kristus, staty af grefve Erik Ruth, Magnus Stenbock m. fl.

Sedan elevåren väl voro tillända, verkade Le Veau med framgång under en följd af år som konstnär i fäderneslandet.

För tolf år sedan sökte sig Le Veau i Förenta staterna ett nytt fält för sin verksamhet. Han kom till Lincoln Cal., och fick här anställning vid Gladding & McBeans berömda terracottaetablissement samt hade förmånen att där

få samarbeta med en framstående fransk bildhuggare. Härunder utförde han en mängd dekorativa saker för offentliga och enskilda byggnader därute på västkusten.

På lediga stunder sysselsatte sig här Le Veau med självständig konstnärlig verksamhet. Sålunda tillkommo de stora, mycket berömda porträttmedaljonger af konung Oscar, Linné och John Ericsson, som sedan flera år tillbaka pryda Svenska Sällskapets möteslokal i Skandia Hall därstädes.

Efter åtta års verksamhet i Lincoln flyttade Le Veau till San Francisco och öppnade här atelier. Här utförde han bl. a. en modell till en staty af den amerikanske sjöhjälten Paul Jones.

Hösten 1905 flyttade hr Le Veau från San Francisco till Chicago och ingick här vid det af den bekante framstående keramikern Sven Linderoth grundade och innehafda keramiska etablissementet Alhambra Ceramic Works i 5842—44 Elizabeth street, hvars konstnärliga afdelning, förut känd och uppskattad, fått genom hr Le Veau nytt kraftigt uppsving, på samma gång fabriksafdelningen ej försummas.

Hr Le Veau har under den korta tid han vistats i Chicago utfört flera vackra saker i terracotta, såsom "Viking", en bearbetning af C. J. Dyfvermans "Viking till sjös"; "Frithiof och Björn"; porträttmedaljong af konung Oscar; ett Kristus-hufvud; flera vaser med olika ornamenteringsmotiv o. s. v., och röna dessa saker stor efterfrågan. Tydligen har hr Le Veau här kommit på en plats, där han blir i tillfälle att med sin konst mer direkt gagna sina landsmän, än hvad fallet var därute på västkusten. Och häri vilja vi tillropa honom ett hjärtligt: lycka till!

Le Veau är gift sedan 14 år tillbaka.

TJÄNANDE KÄRLEK.

Icke på självvalda vägar. Icke på dina älsklingsstigar. Icke där människors ögon beundrande följa dig och människohjärtan beundra dig, utvecklar sig himlablomman: "Tjänande kärlek". Utan där hvarest din öfverste fältherre ställt dig, där dagens sol stinger dig och nattens måne finner dig vakande, där människokärlek är på väg att blifva sällsynt, där människors ögon ej kunna se in, där du icke har något annat än Guds befallning i hjärtat, himmelen öfver dig, fiendelandet framför dig och öknen bakom dig. — Ställ dig där! Stå kvar och tjäna, tills aflösningen kommer!

O. P.

PAUL JONES.
Staty af Jean Le Veau.

ETT INTERNATIONELLT MISSIONSMÖTE.

För Ungdomsvännen af K. G.

Ett af de mest storslagna och vidtomfattande studentmöten världen någonsin skådat har just i dessa dagar gått af stapeln i Nashville, Tennessees hufvudstad. Mer än 3,000 studenter, representerande 700 universitet och colleges, 144 missionärer från 26 olika länder, 149 tjänstemän, representerande 49 missionsstyrelser samt 100-tals af Amerikas och Europas främste män i såväl religiöst som politiskt hänseende hade där samlats till möte — det femte internationella student-missionsmötet.

Det är en mäktig låga — kärleken till missionens heliga sak — som i dessa dagar allt mer och mer flammar upp vid de evangeliska lärdomshärdarna. Hvarje år fylkar sig en djärf och oförskräckt armé af unga män och kvinnor kring den korsmärkta fanan och draga hän till mörka land att i Frälsarens namn förkunna ljusets evangelium. Antalet af dem som uppoffrat allt för Herrens sak, öfvergifvit hem och fosterland, bortkastat tanken på ära och framgång i denna värld och gjort till sin uppgift att utföra Herrens befallning, har under de senare åren varit i stark tillväxt och är f. n. långt större än man i allmänhet föreställer sig. Och hvad som är ännu mera glädjande, det är *de unga* universitetens och högskolornas studenter, som stannat för Herrens Ande och beslutat sig för att på ett eller annat sätt blifva evangelii budbärare till hednafolken.

"*Världens evangelisering i denna generation*" är deras lösenord.

Grunden till denna rörelse ligger naturligtvis i hvarjehanda omständigheter. Den framträder nog ock olika starkt vid olika institutioner. Men en icke obetydlig roll ha de sista två decenniernas internationella student-missionsmöten spelat. Flera missionärer ha afrest under de sista tre åren än under de sex föregående tillsammans. Och om man jämför siffrorna från de olika möten, som hållits hvart fjärde år, skall man lätt finna, att intresset för missionens sak bland den studerande ungdomen är i ständigt stigande. Första mötet hölls 1891 i Cleveland, Ohio, med 680 delegater, andra mötet 1894 i Detroit, Mich., med 1,325 delegater, tredje mötet 1898 i Cleveland, Ohio, med 2,221 delegater, fjärde mötet 1902 i Toronto, Canada, med 2,957 delegater. Vid detta senaste möte i Nashville, Tenn., voro inalles 4,188 delegater närvarande, frånsedt det till många tusen uppgående antalet af studenter från Nashvilles egna institut och skolor samt alla de präster, tidningsmän etc., som "objudna" infunnit sig.

Sedan denna student-missionsrörelse började, ha öfver 3,000 af dess medlemmar begifvit sig ut till hednaländerna enligt sina respektiva misionsstyrelsers uppdrag.

Mötet i Nashville var på samma gång ett jubileum, ty i jämnt tjugo år har denna rörelse pågått. Af liten gnista kan bli stor eld, och af ett ringa senapskorn kan ett stort träd uppväxa.

Den första internationella student-msisionskonferensen hölls sommaren 1886 i Mt Hermon, Mass. På förslag af Luther D. Wishard sammankallades den af D. L. Moody. Ändamålet var att sätta studenterna i tillfälle att under en månads tid tillsammans studera bibeln samt rådgöra om det religiösa arbetet vid sina respektiva skolor. Bland de 250 närvarande delegaterna funnos några, som redan förut beslutat sig för att gå ut som missionärer till hednaländerna. Genom dessas inflytande och propaganda utgjorde snart *hednamissionen* centralpunkten för allas tankar. De i sammanhang med konferensen planerade förstörelserna lämnades åsido, man samlade sig i stället kring talarstolen för att höra mera om och från de folk, som vandra i mörker och dödens skugga. Sporttäflingarna och idrotten glömdes alldeles bort, och i stället blef där ett letande och sökande i den heliga skrift, som upptog allas tankar och eldade allas känslor. Och följden af detta allt blef, att vid månadens slut icke mindre än hundra af de två hundra femtio delegaterna undertecknade följande resolution: "Det är min afsikt, om Gud vill, att blifva hednamissionär."

Men man lät det icke stanna därvid. Två unga män fingo i uppdrag att resa från skola till skola och för den studerande ungdomen så kraftigt som möjligt framhålla hednafolkens nöd och söka bringa åstad en rörelse för densammas afhjälpande. De lyckades öfver förväntan väl. Stora skaror af unga män och kvinnor beslöto att offra sina lif på missionens altare, och två år efter mötet i Mt Hermon organiserades *den frivilliga studentrörelsen för hednamissionen*, som sedermera genom Herrens nåd och självuppoffrande mäns arbete nått den enorma utveckling, om hvilken nyssnämnda siffror vittna.

Denna rörelse, hvars store anförare är John R. Mott, en man, hvars egenskaper som ungdomsledare och talare äro enastående, utsänder icke själf direkt missionärer. Den är en co-operation af alla evangeliska kyrkosamfund, hvars uppgift kan sammanfattas i följande fyra punkter: 1) Att leda de studerande till verkligt begrundande af hednamissionens kraf på dem och deras arbetskrafter; 2) att vägleda och bistå med upplysningar de studenter, som beslutat att ägna sig åt hednamissionens tjänst, till den stund de lämnas under direkt ledning af sina resp. missionsstyrelser; 3) att förena alla dessa frivilliga missionärer i en organiserad, framåtsträfvande kår; 4) att uppväcka och vidmakthålla ett intresse för hednamissionen bland de studenter, som stanna hemma, att de må understödja detta företag med böner, gåfvor och arbete.

Af detta framgår tydligt, "att denna studentrörelse icke är en missionsstyrelse eller missionsförening i den bemärkelse, att den utsänder till hednaländerna sina egna missionärer. Det är snarare en rekryteringsförening för de olika missionsstyrelserna. Dess högsta mål är att tjäna kyrkan."

Den 28 februari—4 mars hade nu denna organisation sitt femte möte, hvilket på samma gång, som sagdt, var dess tjuguårs-jubileum. Måhända hade det varit svårt att finna en lämpligare plats för ett sådant möte, än den som erbjöds och antogs, nämligen hufvudstaden i Tennessee. Stadens börs hade utfärdat inbjudning, i hvilken tusentals invånare instämde med ett: "Välkommen till vår stad, våra kyrkor, våra hem, våra hjärtan."

Nashville, "Söderns Aten" — såsom det älskar att kallas och har rätt att blifva kalladt — öfverträffas med afseende på antalet högre lärdomsskolor endast af en stad, nämligen New York. Nashville har nämligen icke mindre än sex seminarier för flickor, fyra affärs- och handelsskolor, tre institut för medicine studerande, två dentist-skolor, sex universitet och högskolor för negrer, två lag-skolor och tio andra bildningsanstalter af olika slag, för att nu inte nämna en mängd publika skolor etc. I dessa *högre läroanstalter* finnes summa *åttahundra* lärare och *nio tusen* studenter, komna från jordens alla fyra hörn.

Platsen var sålunda väl vald för ett internationellt missions- och studentmöte. Det är emellertid ingen lätt sak äfven för en stad på 85,000 invånare att under en hel vecka hysa fem tusen främlingar, och få städer skulle väl i detta hänseende lyckats så väl som Nashville. Heder åt en sådan stad, med en sådan press, sådant prästerskap, sådana affärsmän och goda borgare. Som *en* man deltogo alla dessa korporationer i detta företag och lämnade stadens nycklar åt den väldiga skaran af studenter och missionärer, som, fulla af förväntningar och hopp, strömmade därin. Tusentals hem öppnades beredvilligt utan ringaste ersättning, tiotusen dollars insamlades på två dagar och öfverlämnades till mötets exekutiva kommitté att därmed betala vissa delegaters och missionärers resor etc., hundratals studenter från olika skolor och universitet arbetade en hel vecka till efter kl. 12 hvarje natt för att ordna allt på bästa sätt för delegaternas bekvämlighet och tjänstgjorde sedan under hela mötet som marskalkar.

I sanning, sådant sågo vi aldrig förut! Det är med djupaste beundran jag tänker på Nashvilles invånare, från och med min älskvärda värdinna till och med spårvagnskonduktörer och polisen, — *alla*, med ett ord, voro den personifierade gästvänligheten och artigheten.

Och i utbyte fick nog också Nashville någonting — och någonting som inte så snart skall gå förloradt. En gammal gubbe sade under tårar, när han såg skarorna draga bort efter det sista mötet: "Så är det nu slut. Gud gifve, att de stannat ännu en vecka, så hade de rensat hela vår stad." Säkert är, att den ström, som dragit därigenom, skall lämna ett varaktigt intryck i många kretsar och hem.

Onsdags e. m. kl. 3 var mötet utsatt att öppnas i Ryman Auditorium. Redan på måndagen och tisdagen började delegaterna anlända. Vår Augustana-delegation, bestående af studerandena Trued, Benzon, Carlström, Karlson samt eder korrespondent, var ock ibland de tidigt anländande. Vi fingo därför rikt tillfälle att "se på staden" och sätta oss

in i förhållandena, innan mötet öppnades. Om de iakttagelser, jag då gjorde, skall jag i ett följande nummer orda. Vill nu blott gifva en kort öfverblick af själfva mötet.

En god stund före kl. 3 onsdags e. m. var Ryman Auditorium, som rymmer mellan fem- och sex tusen personer, fylldt till sista plats. Endast de som hade biljetter fingo tillträde. Det stora auditoriet var praktfullt dekoreradt. Från golf till tak var det smyckadt med flaggor och flaggduk i de amerikanska färgerna. Men intet land var glömdt, och till min glädje upptäckte jag två svenska flaggor, fastän man sorgligt nog glömt att taga bort unionsmärket på dem. Längs taklisterna hängde långa räckor af flaggduk, likaså kring galleriet, hvars pelare voro täckta med samma material. På väggen bakom plattformen hängde en stor hvit duk, på hvilken med väldiga bokstäfver stod präntadt: "The evangelization of the World in this Generation". Under denna duk hängde två stora världskartor, utvisande de olika religionernas hemland och evangelii framgång. O, hvad det fanns många svarta fläckar på den kartan — det var hednaländer — och många scharlakansröda fläckar — det var katolska länder.

Hvarje stat fick sig en särskild plats anvisad, och denna utmärktes genom ett stort plakat, som anbringats på bänken eller väggen. Från alla håll hade man en god utsikt öfver plattformen, där organisationens ledare, inbjudna gäster, talarna, representanterna för främmande land och missionärerna tagit plats. Det var i sanning en lysande samling, som omgaf den unge 30-årige ordföranden. Här såg man den kände författaren Harlan P. Beach, som gifvit oss så mycken präktig misionslitteratur, här såg man Hon. Sir Henry Mortimer Durand, Storbritaniens ambassadör i Förenta staterna, dr George Robson, Edinburg, Skottland. President Francis L. Patton, Princeton Theol. Sem., Ph. Dr. Karl Fries, Stockholm, dr Herbert Lankester, London, England — kort och godt, ett par hundra af vår tids mest inflytelserika och framstående personligheter. Och tillsammans med dem satt en vördnadsbjudande kår af dem som redan varit i elden. Fyrtio missionärer hade t. ex. kommit hem från Kina till detta möte — somliga af dem hade varit därute i trettio @ fyrtio år, hvithårade gubbar voro de, men likväl skulle de gå tillbaka igen. Dessutom sågs på estraden ett stort antal kinesiska och japanesiska studenter och studentskor samt en stor bredaxlad, skinande neger, dr Sheppard från Afrika. Där voro pastorerna Hastings från Ceylon, Curtiss från Japan, Mc Laughlin från Manila, Cady från Kina, McClenahan från Egypten, Lemington från Brazilien — jag har aldrig sett en mera kosmopolitisk samling.

På slaget 3 öppnade ordföranden mötet, och från tusentals hjärtan och tungor brusade: "All hail the power of Jesus' Name!" Det var en högtidsstund, som efterföljdes af flera minuters andäktig tystnad. O, dessa sånger och psalmer, som sjöngos under dessa dagar. Aldrig skall jag glömma med hvilken makt de fattade mig. Tre särskilda gånger dånade Luthers väldiga stridshymn: "Vår Gud är oss en väldig borg", genom hvalfvet. Jag har aldrig förut hört vår sköna psalm sjungas så — och jag önskar, att svenska socialister och andra goda herrar hade haft tillfälle att höra den också.

Under den första sessionen talade endast tvenne personer, nämligen mr John R. Mott, ordföranden, samt mr Robert E. Speer, sekreteraren för presbyterianernas missionsstyrelse. Men det var väldiga tal, i synnerhet den sistnämndes, som gjorde ett ofantligt intryck på den stora åhörareskaran. Han manade med innerliga ord hvar och en att fråga sitt eget hjärta, om det funnes något som stode i vägen och hindrade mottagandet af Guds välsignelse.

Han frågade, om det funnes några hemliga synder af tankar, sinne och böjelse. Han framhöll, att vi måste se världen, såsom Kristus såg den, och göra samma uppoffringar, som Kristus hade gjort.

När mr Speer slutat, böjde sig de sextusen i stilla bön, under det kvartetten sjöng den sköna sången "A Clean Heart".

Kl. 8 sammanträdde konferensen åter, och nu talade dr Robson öfver ämnet: "The presentation of Christ to all Mankind the Supreme Business of the Church." Nästa talare var mr J. Campbell White, sekreterare af "The Forward Movement of The United Presbyterian Church". Han började sitt tal med följande ord: "The beauty and power of his life were fully explained when Martin Luther said, if any one would knock on the door of my breast and say: Who lives here? I would not reply, Martin Luther, but would say, The Lord Jesus Christ".

Ja, det skulle vara roligt att tala om för eder innehållet i alla dessa tal, visa eder hvilken framstående plats vår kära lutherska kyrka intager, huru den växer i omfång och betydelse — men plats finnes ej därtill i denna artikel.

Hvarje dag hade vi sammanträde i Auditorium från kl. 9—12 f. m. och 8—10 e. m., då alla de olika sidorna af missionärslifvet togos i betraktande. På e. m. 3—5 voro s. k. "Sectional Conferences" anordnade i de olika kyrkorna, där särskilda ämnen behandlades och man hade tillfälle att "interviewa" missionärer och delegater. Sålunda hölls en e. m. i olika kyrkor föredrag öfver Kina, Japan, Korea, Indien, Brazilien o. s. v. En annan e. m. afhandlades läkaremissionen, skolundervisningen, sjuksköterskekallet etc. En annan e. m. hade de olika denominationerna sina möten i olika kyrkor. Vi besökte då den tyska lutherska kyrkan, där vi hade en skön högtidsstund tillsammans med de tys-

ka trosfränderna och lutheraner från alla delar af världen. Ett tiotal lutherska missionärer höllo gripande tal, likaså talade dr Fries och många andra. En e. m. samlade dr Fries alla de skandinaviska studenterna omkring sig, då vi rådslogo om missionssaken och hade en bönestund tillsammans.

Något som i hög grad bidrog till att höja intresset vid detta möte var den storartade utställning af föremål från missionsfälten, som anordnats. En af de större kyrkorna hade upplåtits för detta ändamål. Här såg man allehanda beläten af sten och trä, underligt snidade föremål, flätade och väfda husgerådssaker, massor af fotografier etc. I kyrkans undervåning fanns en annan utställning, nämligen af den nyaste missionslitteraturen samt statistiska uppgifter af hvarjehanda slag.

Jag kan inte afsluta dessa rader utan att omtala, att en afton upptogs på mindre än femton minuter en subskriberad kollekt på åttio fyra tusen tre hundra dollars, hvartill följande morgon lades ännu fyra tusen åtta hundra, så att hela summan uppgick till nära nittio tusen.

Ännu ett uttryck af delegaternas och de närvarandes tacksamhet och deltagande var ett kontant offer på $1,210 dollars, hvilket en afton upptogs till förmån för en prästänka och hennes sex barn, som genom en olyckshändelse under mötesdagarna mistat sitt stöd, i det pastor Sticklin blef öfverkörd och dödad af en spårvagn. Han hade upplåtit sitt hem för icke mindre än 12 delegater.

Sista aftonen af mötet var kanske den mest inspirerande. Omkring 200 studenter, läkare, affärsmän och präster förklarade sig då villiga att gå ut till missionsfältet före den 1 januari 1907. Alla hafva de fått kallelse från sina respektiva missionsstyrelser och begifva sig i väg, somliga inom en månad, andra längre fram på året.

Ordföranden ristade en vacker runa öfver de 42 af rörelsens medlemmar, som under de senaste fyra åren aflidit på missionsfältet. Efter mycken bön, betraktelse och många allvarsord förklarades så den femte internationella studentmissionskongressen afslutad. Må den bära rika frukter med sig.

DEN UNDERBARA FLODEN.

För Ungdomsvännen af Otto Lundell.

Se, från Sions höjd den flyter,
väller fram sen fordom tid.
Ren och helig fram den bryter,
drömlik, o så ljuf och blid.
Låt oss till den floden gå,
rena från dess våg uppstå!

Ja, den flyter, mildt den flyter,
ifrån Jesu sida fram.
Himmelsk renhet aldrig tryter
den, som tröstar på Guds Lamm.
I dess vatten hvarje själ
rening får; och allt blir väl.

Frid och kärlek evigt vara,
fröjd som outsäglig är.
Låt oss godhet aldrig spara,
tills vår tid vi slutat här
och vi uppnått hemmets strand —
himlens evigt sköna land.

FRÅN FÖRSAMLINGEN I PIERSON, FLORIDA.

Under det senast gångna året har Herren varit denna församling nådig. Ordet och hans heliga sakrament hafva inom densamma blifvit brukade, hvarigenom Guds Ande verkar den bättring, som är inför Gud, och den tro, som är till vår Herre Jesus Kristus, och den helgelse, förutan hvilken ingen får se Herren. Jämfördt med den tämligen lilla svensktalande befolkningen på platsen, så hafva gudstjänsterna varit väl besökta. Skönt är det att i en tid, då aktningen och vördnaden för ordets förkunnande och sakramentens bruk är så ringa, se fader och son, mor och dotter böja knä sida vid sida kring Herrens bord. Må då Herren, som själf är sin församlings Herre och hufvud, vårda denna lilla plantering här under söderns sol, att den under de dagar, som komma, må vara till en god föresyn bland det folk, där hon är ställd.

Kommunikanternas antal vid årets slut var 45, jämte 20 barn. En medlem utflyttade och sex inflyttade under året.

Så säger Herren: Ty såsom regnet och snön faller ifrån himmelen och vänder icke tillbaka dit, utan fuktar jorden och gör henne fruktbar och bärande och gifver säd till att så och bröd till att äta, så skall ock mitt ord vara, som utgår af min mun. Det skall icke vända tillbaka fåfängt, utan göra, hvad mig täckes, och hafva framgång i det, hvartill jag utsänder det. Må detta vara en värdig slutsten i uppbyggandet af Guds rikes tempel på denna plats under det år, som flytt.

Äfven må nämnas, att stämman med stående omröstning sände synodens alla missionsvänner, hvilka mer eller mindre bidragit till att verksamheten här kunnat fortgå, ett hjärtligt tack härför.

A. Stenvall.

PER PERSSON I HYLA.

Af Mathilda Roos.

På den tiden, då sjön Silleren ännu ej var sänkt, utan låg där sumpig och död nedanför "obigda"* i Lennbo socken, då om vinterkvällen torrvedsstickor brunno i stugorna, då husbehofsbränningen icke var afskaffad, utan brännvinspannan ständigt stod och kokade i svalen, rummet mellan köket och stugan, — på den tiden afrättades en höstdag nere vid gränsskillnaden mellan socknarna Per Hansson i Hyla, den mäktigaste och rikaste bonden i socknen. Han var son af Hans Persson, stamfader till den under följande århundrade så illa beryktade Jutta-släkten, hvars sista ättelägg jämmerligen omkom mellan timmerstockarna i floden Vångans vårflöden.

Under hela sitt lif hade denne Per Hansson varit en syndens och brottets man.

Nattetid, då nedan svepte sitt tjockaste mörker öfver nejden, hade han och hans söner, Per och Olle, brutit sig in i kyrkan och bortstulit dess dyrbaraste silfver; sin mor och syster hade han mördat på farvägen upp till Skällmyra fäbodar; i otukt och slagsmål framlefde han sina dagar, och upprepade gånger hade det mångtalande ryktet fäst hans namn vid den blodröda hanens galande, vid rödbockens språng öfver takåsen.*

På jordiska skatter hade han, som sagdt, varit rik under sitt lif, och då han äktade Sigga Engelbrektsdotter, en förmögen bondflicka från byn Skällmyra, vardt han ännu mera välbärgad. Allt gick honom bra i händer, aldrig dogo kreaturen i hans ladugård, aldrig tog frosten bort grödan från hans åker, fisk hämtade han i myckenhet från Silleren och Rössle-sjön, och ingen sköt så ofta björnen uppe i Suckotskogarna som Per Hansson i Hyla.

Misstänksamt sågo sockenborna på all denna framgång, och då Per därjämte växte till i elakhet och gudshat, uppstod snart bland folket den sägen, att han gjort upp kontrakt med djäfvulen och sålt sin själ på villkor, att allt hvad han företog skulle lyckas honom. Snart började man att undvika Per och hans stuga, alla voro rädda för honom, den som fick se honom spottade, liksom efter ett ondt möte eller ritade ett kors på väggen till den stuga Per gått förbi.

Men nu var allt slut för Per Hansson, gods och rikedom kunde ej längre fröjda hans själ, tur och framgång hjälpte honom ej mera, ty nu var han dömd att till straff för alla sina illgärningar "i ena bot" mista lifvet genom halshuggning, "sig själfvom till straff och androm till varnagel."

Tidigt på morgonen stod schavotten rest nere vid Bjurån, på gränsskillnaden mellan de tre socknarna Lennbo, Särela och Strömnäs, och på den höga trädställningen låg stupstocken, den dödsdömdes sista hårda hufvudgärd. Liksom alltid vid dylika tillfällen var hela traktens befolkning i rörelse, människor strömmade hit från alla socknarna för att åse det hemska skådespelet, inom kort var hela platsen omkring schavotten fylld af folk, gubbar, gummor, barn och ungdom om hvarandra. Gossar och flickor, ja, till och med vuxna personer klättrade upp i angränsande träd för att få en bättre utsikt öfver afrättsplatsen, de som kommit långväga ifrån hade mat i sina "kånkaskar", och under det de, med sinnena fyllda af skräck och välbehag, väntade på hvad som skulle komma, slogo de sig ned här och där i matlag, öppnade askana och började frukostera.

Men plötsligen blef det mycket tyst bland folkhopen, mången kind bleknade, kånkaskarna skjutsades undan, och allas ögon spärrades upp af förskräckelse och nyfikenhet. De sladdrande, okynniga pojkarna däruppe i träden fingo sina munnar tilltäppta af en fasans rysning, som likt en elektrisk stöt tycktes gå genom hopen, ty nu bildade bönderna spetsgård omkring schavotten, och där borta på vägen syntes fångskjutsen, mördaren, belegsagad af präst, länsman och fångknekt. Och vid sidan af schavotten ställde sig mästermannen med bilan undangömd, så att den dödsdömde ej skulle se den.

Med fasta steg stiger Per Hansson ned från kärran och så uppför schavottens trappa, följd af hundratals stirrande, nyfikna blickar. Icke en rörelse synes på hans ansikte; det är hårdt, iskallt, färglöst, liksom hade allt själslif inom honom redan slocknat, enda tecknet på sinnesrörelse är att bröstet går upp och ned under den skjorta han är iklädd.

Utan motstånd låter han fångknekten vika ned skjortlinningen och lägger så sitt hufvud mot stupstocken, under det att prästen alltjämt står vid hans sida och tillhviskar honom ord, som han ej tyckes höra. Med skälfvande röst, hvit som en drifva i ansiktet, läser nu prästen högt "Fader vår", den stirrande folkhopen tyckes hålla andan af sinnesrörelse, länsman ger ett tecken, och då prästen hunnit till "fräls oss ifrån ondo", innan han ännu uttalat "amen", blixtrar bilan... En röd stråle sprutar fram med obändig kraft, rop af fasa höras bland åskådarna, och här och där tumlar en blek, afsvimmad gestalt ned från träden.

Så är det hemska uppträdet slut, den döde lägges ned i en kista, som stått gömd under schavotten, människorna skingras, hvar och en åt sitt håll, snart står afrättsplatsen öde och tom, men i skogens djupa tystnad, som nu breder sig däröfver, tyckas vibrera liksom ängsliga suckar, återljud af det syndens och domens skådespel som nyss uppförts här...

Och då kvällen kommer och septembermånens sken lyser kallt och spöklikt på schavott och stupstock, då spinna natten och ensamheten dystra sägner, som med outplånlig styrka intränga i folkets fantasi och från fäderna öfvergå till barn och barnbarn. Vid midnatt, så förtäljes det bland befolkningen, hade en stor svart fågel flugit af och an öfver afrättningsplatsen och sedan tagit vägen söderut genom byn Hyla, alldeles förbi den halshuggnes stuga. Mera än en i socknen kunde berätta att han sett denna fågel; i en bondgård kom stintan inrusande, hvit om kinden som nyblekt lärft, och sade att hon tydligt hört fågeln skrapa på taket med vingarna och därunder skrika så hemskt som en fördömd ande. I en annan gård var det bonden själf, som fått se det svarta odjuret flyga förbi fönstret, just då dalkarlsklockan i vrån slog midnattsslaget.

Och skrik och skrän och hemska skratt, än här, än där, på vindar och kring stuguknutarna, på kyrkogården och uppe i klockstapeln, hörde man hela den natten och flera nätter därefter i socknarna kring Lennan-sjön...

Men i den dödes stuga uppe i Hyla sutto på kvällen af afrättningsdagen mor Sigga och henne två söner, Per och Olle, framför spisen och sågo med dystra, stirrande blickar in i elden. Tysta sutto de där, icke ett ord växlade de om hvad som timat, och på hvad de tänkte, därom gåfvo deras

---

* Obygden, den trakt, hvars befolkning utmärkt sig för ett vildt, laglöst lefnadssätt.

* Mordbrand.

slutna ansiktsdrag intet vittnesbörd. Då tiden för aftonvard var inne, satte moran fram gröt, som de förtärde under samma orubbliga tystnad. Endast då och då hördes en halfkväfd suck från den gamla, men icke en enda gång öppnade hon de smala, hårdt sammanpressade läpparna till ett ord, och såg hon på sönerna, var det en underlig blick hon gaf dem, en på samma gång skrämd, ödmjuk och trotsig blick.

Då Per och Olle ätit, gingo de till sängs och insomnade genast, men den gamla satt alltjämt och stirrade in i glöden, dit hon då och då kastade ett vedträd, på det att elden ej måtte slockna.

Så förgick timme efter timme; åtta, nio, tio slag slog klockan därborta i vrån, men den gamla rörde sig icke. Framåtlutad satt hon vid spisen, och skenet från glöden lekte på hennes tärda, bruna ansikte med de djupa, kvalfyllda ögonen. Alltemellanåt öppnade hon läpparna och hviskade underliga, hemlighetsfulla ord, på somma gång hon häftigt rörde omkring i elden. Plötsligen reste hon sig upp, tecknade tre gånger efter hvarandra ett kors på pannan, bröstet och handlederna och hviskade med ett hemlighetsfullt tonfall:

"Wår Herre Chrest och Sante Peer
De gingo seg den wæjen fram.
Så moéter dem en döer man,
Då sa wår Herre och Santa Peer:
Hwa ska' du gå?
Den döa mannen sa':
Je ska gå te Sigga i Hyla
Je ska ge henne åf hjarste-bloet mitt,
Som ligger under ståk och stojin
Så ska ingen man göra henne mojin...."

I detsamma slog klockan elfva. Mor Sigga rörde på nytt om glöden, så att gnistorna sprakade, och lågan slog upp och kastade ett fladdrande, hastigt slocknande sken kring rummet. Så gick hon fram till sönerna, lyssnade ett ögonblick på deras jämna, regelbundna andetag, smög sig försiktigt bort till dörren, lyftade på klinkan och begaf sig ut.

Krokig i ryggen, men med kraftiga, snabba steg vandrade den gamla vägen framåt genom byarna Skällmyra och Söllnor förbi kyrkan bort till vägskelet vid Bjurån. Hemsk och ödslig låg afrättsplatsen, öfvergjuten af skenet från fullmånen, som, stor och glänsande, satt högt uppe på den stjärnsådda septemberhimmelen.

Ingen i hela socknen mera än mor Sigga skulle så här i själfva midnattsstunden efter afrättningen ha vågat sig ned till Bjurån. Men den gamlas själ var fylld af en enda stor förfärande skräck, en skräck, som sedan åratal tillbaka arbetat sig in i hennes hjärna och fått fäste där likt en rot, som växer och grenar ut sig åt alla håll: hon trodde att så snart mannen var död, skulle sönerna göra som Per Hansson gjort med sin gamla mor, slå ihjäl henne med yxan eller strypa henne. Och det finnes ingenting som fyller en människosjäl med så mycket mod, intet som så bortjagar fruktan för nattens spöken och dagens faror som en stor, hela själen fyllande känsla eller tanke. Därför kände mor Sigga ingen bäfvan när hon stod ensam vid råmärket och såg framför sig den stora mörka skogen och månljuset, som skarpt upplyste alla de hemska föremålen, och hörde prasslet bland träden och ugglornas ängsliga, olycksbådande skri.

Schavotten var nu nedtagen, men stupstocken låg alltjämt kvar, och i det klara månskenet kunde mor Sigga tydligt se därpå två mörka fläckar, som måste ha varit den dödes blod. Ett leende gled öfver hennes läppar och gaf ett vildt uttryck åt de skrämda, sorgsna anletsdragen. Hon föll på knä framför stupstocken och berörde med panna, handleder och bröst det ställe af stupstocken där blodfläckarna syntes, och mumlade därunder med hviskande stämma de ord hon nyss läste:

Wår Herre Chrest och Sante Peer
De gingo seg den Wæjen fram, o. s. v.

Så reste hon sig upp, tecknade med fingret ett kors på de ställen af sin kropp hon berört med stupstocken och begaf sig med snabba steg hemåt.

Under tiden mumlade hon oafbrutet besynnerliga, osammanhängande ord och gaf allt emellanåt till ett kort, vildt skratt. Nu, nu hade hon försäkrat sitt lif för allt ondt, nu hade hon berört sin kropp med död mans blod, nu kunde intet stål bita på henne och ingen snara vara stark nog åt henne. Nu hade hon vid midnattsstund läst öfver sig den gamla besvärjelsen, som hon lärt af Giölin i Skällmyra, gumman som hade reda på allt hvad som händt och skulle hända många socknar rundt. Och *den* besvärjelsen hade Giölin i sin tur fått höra af en underlig en, som bodde i en jordkula uppe i skogen, en, som ingen hade reda på hvarifrån han kom eller hvem han var, men som visste råd för allt slags sjukdom och trolleri och gastkramning. Så nog hade mor Sigga skäl i att nu känna sig lugn för att sönerna ej skulle taga hennes lif...

Men till att sofva fick hon ändå aldrig ro, den gamla. Natt efter natt satt hon framför spisen och rörde i glöden och mumlade sina besvärjelser och rufvade öfver sitt lifs dystra minnen, under det att dalkarlsklockan, ackompagnerad af Pers och Olles jämna andetag, sade sitt tick-tack i vrån, och höstvinden och snöstormarna piskade mot fönsterrutan, eller vinternattens stillhet höljde nejden i sin dödslika tystnad...

Af mor Siggas tvenne söner var Per den äldste, som efter fadern skulle öfvertaga gården. Olle, den yngre, arbetade som dräng, men icke var det någon som kunde se annat än att han var "bond" i stugan, ty han hade ett väl så styft sinne som brodern, och lika myndig och "nackhög" var han som Per, då det gällde att bestämma om gårdens angelägenheter. Han var mörk som en tattare, sin farfars afbild, med kolsvart, glänsande hår och skarpa, stickande ögon. Per däremot hade ett ljuslett drag inväfdt i den mörka tattarefärgen. Han var den vackraste, ståtligaste karl man kunde se på många mils omkrets, en äkta son af Lennbonaturens kraftfulla fägring. Hade de mörka skogarna gifvit sina stammars stolta hållning, sina furukronors styrka, hade bergen släppt till sin blånande drömlika slöja och sjön Lennan sina fradgande böljors vrede för att skapa ett människobarn, då hade detta fått Per Perssons i Hyla gestalt och blick och lynne.

Ensam och tyst gick han häruppe i obygden, arbeta gjorde han strängt, men icke var det många som kunde berömma sig af att ha lockat vänliga ord från hans läppar, och hård och bister såg han ut, då han mötte folk på vägarna. Människorna gingo också helst undan både för honom och hans bror, mördarens söner, Hans Perssons sonsöner, Hans Persson, om hvilken ryktet hviskade, att han var ett halftroll, barn af trollet Wässle på Kinneråsen och en röfvad bonddotter.

Men skogen och sjön och sommarkvällens tystnad, de, som voro Pers förtrogna, de kunde förtälja om att de sett underliga, milda drömmar i hans ögon, att de sett hans hårda anletsdrag veka, och återskenet af grubblande, längtande tankar draga fram och åter däröfver, liksom skuggorna på bergens sluttning... Men härom visste ingen människa något besked, ingen...

Sträng, fruktansvärdt sträng vinter blef det efter den höst, då Per Hansson afrättades På många år kunde man

ej i socknen minnas ett sådant snöfall, en så bitande köld. Redan i december lågo snödrifvorna packade öfver marken, gärdesgårdarnas spetsar voro nedsjunkna i det djupa snötäcket, byvägarna voro utplånade, och plogen hade svårt att hålla stora landsvägen farbar.

Och på nyåret kom kölden skarp, obarmhärtig, som bittra tankar, som kärlekslösa ord. Döda lågo småfåglarna uppe i skogsbacken, på hustak och fönsterbräden; öfver fält och ängar yrde snön i hvirflande pelare; vildt tjöt stormen kring stugans knutar och flåsade likt en blåsbälg ned genom skorstenen öfver elden på spiselhärden. Öde lågo vägar och stigar, endast här och där kämpade en ensam vandrare mot stormen i den stora snööknen, under det att drifvorna än växte och upptornades än sopades undan och sjönko samman, som vågorna på ett upprördt haf.

En afton, då mor Sigga och hennes söner sutto vid spisen och lyssnade på naturens vilda uppror därute, under det att moran spann, och sönerna täljde och lagade fisknoten, fingo de plötsligen höra ett nytt ljud, som tycktes arbeta sig fram genom stormens tjut, ett ljud, som liknade en bjällras pinglande och flåsande af en häst. Alla tre slutade de att arbeta och lyssnade en stund efter det svaga, än bortdöende, än framträngande ljudet.

"Hocken kan he vara som fälas sa sean i töcke stiggt vär?" undrade Olle, men Per steg upp, lyfte af dörrklinkan och gick ut på förstugubron. Kölden var så stark, att den bet i hans hud som nyp af tänger, och likt hvassa synålar stucko honom snöflingorna i ansiktet, men han bekymrade sig ej därom, utan kvarstod en god stund och spejade med ögon och öron åt stora landsvägen söderut.

Ur snötöcknet såg han nu framsticka en släde, som långsamt släpades genom drifvorna af en halfdöd dragare. Någon körsven kunde han i förstone ej se, åtminstone var det ingen som höll i tömmarna, hvilka lösa släpade vid sidan af släden, men då Per kom ned till landsvägen, där hästen stannat alldeles framför stugan, fick han på botten af släden se någon ligga hopsjunken, liksom död eller medvetslös.

Forts.

MOTTAGNA BÖCKER.

Från Augustana Book Concern.

An Almanac for 2400 Years (from 1 A. D. to 2400 A. D.), giving the day of the week of any date, Easter, new and full moon, transits of Mercury and Venus over the Sun's disc, etc., by Joshua Larson, A. M., Ph. D. (Yale). Price 25 cents.

Detta är ju något alldeles nytt och något som räcker till för många år, ja, ända till 2400 eft. Kr. Men det är icke blott ett nytt arbete, utan äfven ett verkligen intressant sådant, i all synnerhet för alla som äro intresserade i historien. Det kan understundom vara ofantligt intressant att veta, på hvilken dag i veckan den och den händelsen tilldrog sig. Det kan man få genom denna almanack. Vi hoppas, att den välkände författaren skall blifva rikligen belönad för detta sitt arbete.

Från Ev. Fosterlandsstiftelsen, Stockholm.

I julbrådskan. Teckning af A. I. Pris, häft. 50 öre. En god bok!

Sådd på Guds rikes åker. Predikningar af hofpredikanten Fr. Hammarsten. Nya texterna. Första årg. Häft. 1v. Pris 50 öre.

Mot seger. Missionssånger af Ida Grankvist. Pris 40 öre. En sådan samling behöfs. Ett djupare medvetande om missionens betydelse kan blott lända oss till välsignelse.

Stugornas vän. Berättelser af Hanna Frosterus Segerstråle. Andra saml. Pris, häft. 1 kr. Synnerligen god för de små.

Ängladräkten. En berättelse för de unga af Margareta Lenk. Bemyndigad öfversättning från tyskan. Pris. häft. 50 öre, kart. 75. Ren luft från flydda tider möter oss i denna bok.

Den gamla grunden. En berättelse om helgelselängtan af M. Pris, häft. kr. 1.25, kart. 1.50.

Glädjeblomster. Berättelser för de små af Mathilda Roos. Pris, häft. kr. 1.00, kart. 1.25. Denna lilla rara berättelseserie är illustrerad af Jenny Nyström-Stoopendal.

Verklighetsbilder från Sydindien. Af Amy Wilson-Carmichael. Pris, häftad kr. 1.75, kart. 2.00. Denna intressanta bok på 280 sidor borde ägas af hvarje verklig missionsvän, och detta i all synnerhet inom Augustana-synoden, alldenstund vi ju hafva vår mission i Indien.

Från Engberg-Holmberg Publishing Co., 119 East Chicago ave., Chicago, Ill., hafva följande arbeten mottagits:

Deklamatören 1—4 @ 60 cents hvardera. Af dylika arbeten äga vi rätt många på engelska, men ganska få på svenska. Dessa fyra volymer böra därför vara synnerligen välkomna inom det område, där sådana samlingar ofta efterfrågas. De olika delarna behandla 1. Religion och mission, 2. Fosterländska och stämningsbilder, 3. Nykterhet, 4. Humor och skämt. Samlingen synes vara gjord med stor omsorg.

Den store lotsen och hans lärdomar af Richard Newton, författare till Bibliska mönsterbilder, förut utgifna af Engberg-Holmberg Co. Pris, i klotband 50 cents.

Bruden på Stafsund af Jenny Braun, i klotband $1.25.

Gyltas grotta af Herman Bjursten, i klotband $1.25.

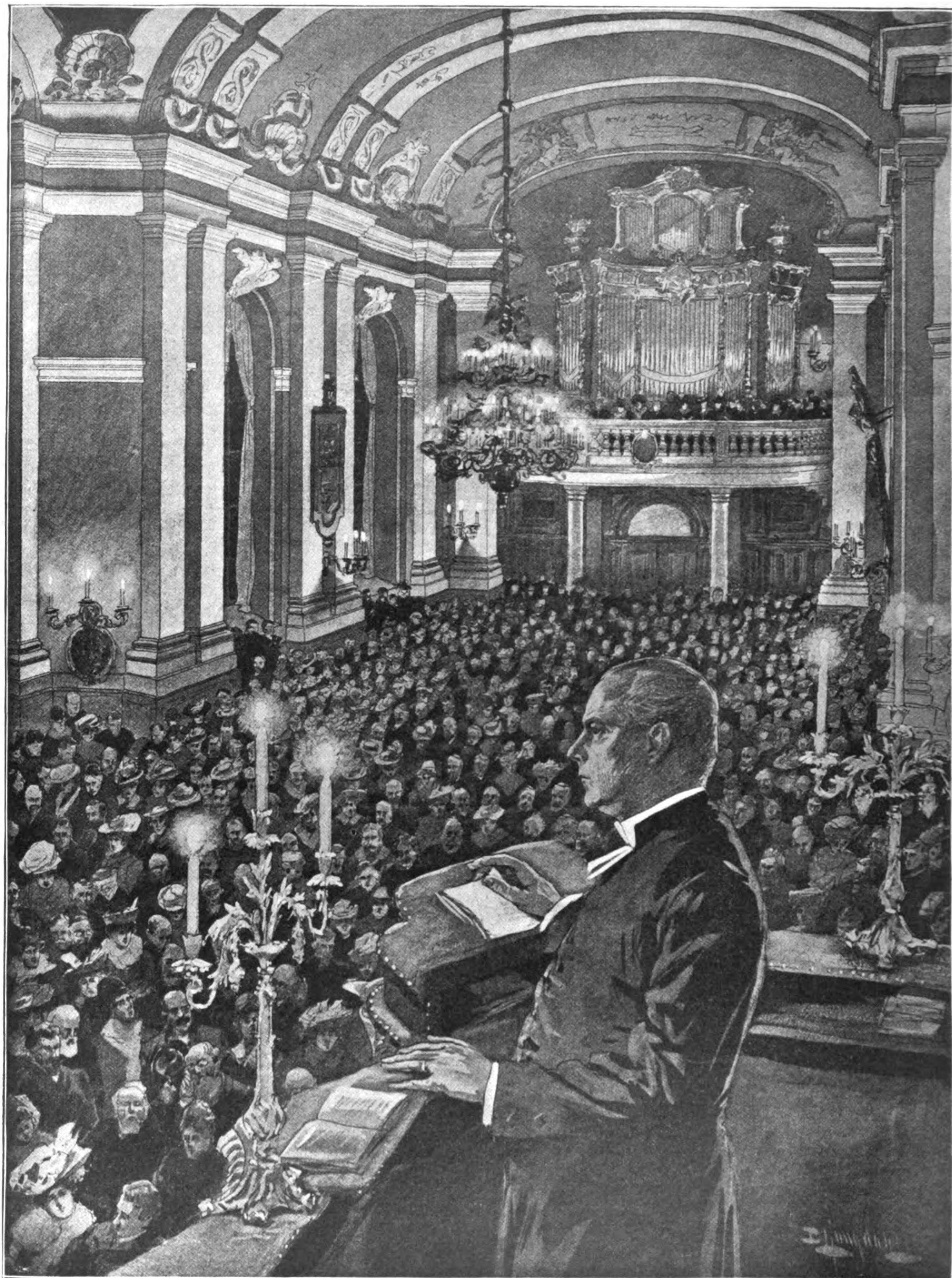
Båda dessa arbeten hafva sedan länge varit kända bland läsare af svensk skönlitteratur.

Samlade dikter af Esaias Tegnér, i pressadt klotband med guldsnitt $1.50. Denna upplaga gör det möjligt för dem som önska hafva Tegnérs dikter, utan talen som förekomma i andra delen, att få dem i en snygg och billig upplaga.

Från The General Council Publication House, 1522 Arch st., Philadelphia, Pa.

A Summary of Christian Faith, by Henry Eyster Jacobs, D. D., LL. D., Norton Professor of Systematic Theology, Lutheran Theological Seminary at Philadelphia.

This work of 637 pages is dedicated to the candidates for the ministry of the gospel, and it must be said that it is very suitable for them, since the work occupies a sort of middle ground between a popular presentation and a very learned treatise on Lutheran Dogmatics. But on this account it can also be studied with great profit by all those among us who have any deeper interest in what we believe, even if not theologians, and we therefore recommend it heartily to the readers of UNGDOMSVÄNNEN, many of whom undoubtedly have looked for such a work more than once. This summary of Christian doctrine contains the substance of our Lutheran faith, gives it fully and candidly, so that there can be no question of what the author means. Such a book we needed, and now, when we have received it, we should use it faithfully and refer to it often. About its orthodoxy there can be no question among us in the Augustana Synod. We know Dr. Jocobs and feel very thankful to him for having rendered our Lutheran Church in America this service. He is not the first among our men to give us a system of Dogmatics, but he is really the first to give such a complete system in English. May this book find many readers among us.

NYÅRSBÖN I ADOLF FREDRIKS KYRKA I STOCKHOLM.

Hofpredikanten E. D. Heüman i predikstolen. *Originalteckning af D. Ljungdahl.*

(Se sidan 107.)

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., APRIL 1906. N:R 4

 DET GAMLA ORDET.

Hur ljuft för min själ är det heliga ord,
som kommit af himmelen ned,
om Sonen, som är till förlossning oss gjord,
som en gång för syndare led.
O, aldrig för gammalt det ordet kan bli:
Den sonen gjort fri, han är rättsligen fri."

Det kom till mitt hjärta i djupaste natt,
då nöden där funnit sitt bo,
och striden mot synd gjort mig ängslig och matt,
och tvifvel där stridde med tro.
Det kom med hugsvalan till svidande bröst
och bjöd mig sin rikdom, sin glädje och tröst.

Det kommer, när frestarens stämma jag hör
och snarorna läggas igen,
och kraft till min bäfvande ande det för,
och åter jag skådar den vän,
som bar mina synder och känner min nöd
och känt i sin själ alla frestelsers glöd.

Det kommer, då sorgerna töckna min stig
och pröfningar skaka mitt hopp,
det kommer, och strålar, som falla kring mig,
mig locka att blicka dit opp
mot rymder, där han, som är världarnas ljus,
mig bjuder till ro efter stormarnas brus.

Och när jag skall gå genom skuggornas dal
och gömmas i kylande graf,
jag fruktar mig ej, ty än hör jag det tal,
som Herren till styrka mig gaf.
"Jag lefver!"—Min lösen skall vara hans namn,
att dö är att sjunka i Frälsarens famn.

Ludvig.

Petrus och Johannes på väg hem från Jesu graf.

På vägen till Emaus.

JESU UPPSTÅNDELSE.

Så väsentligt som Herrens död och blodsutgjutelse höra till återlösningsverket, så nödvändigt var det, att döden själf genom den efterföljande uppståndelsen skulle öfvervinnas. Det ligger nämligen uti begreppet af en återlösare från synden och döden såsom en följd af synden, att denne återlösare måste vara syndfri, och att han därför blott kunde dö genom att frivilligt öfverlämna sig åt döden, hvilken var nödvändig för människornas försoning; och att han därför ej kunde kvarhållas af döden. Genom döden och den därmed sammanhängande uppståndelsen tog han makten från den, "som döden i våld hade" för att återlösa och genom sin död med Gud försona människorna. Det är häraf tydligt att uppståndelsen var det segerrika beviset därpå, att Jesu återlösningsverk var fullbordadt, hvarför också uppståndelsen var det stora faktum, som apostlarna företrädesvis plägade i sina predikningar afhandla.

Nya testamentets skriftställare berätta blott om hvad de sågo, då grafven redan var tom. De skapande krafterna verkade stilla och obemärkt och danade för Herrens person likasom en himmelsk ljusklädnad, hvilken var värd att omgifva ljusvärldens konung. Äfvenså skådade ingen huru i denna stund, då lifskrafterna voro verksamma, de heligas kroppar uppstodo, till en förebild, att äfven en gång den stundande uppståndelsen vid dagarnes slut skall blifva en akt af gudomlig allmakt. Den stora sabbaten, då Herren hvilade från sitt arbete, tillbrakte äfven Jesu vänner tillsammans, troende att de hade förlorat den, som deras själar älskade. Men denna villfarelse, enligt hvilken de egentligen borde hafva gjort den slutsatsen, att Jesus ej hade varit Messias, kom dem ej att fara vilse om kärleken; snarare skyndade de, innan ännu den nya dagens ljus hade inbrutit, att fullborda smörjelsen af Herrens person. Händelsernas gång vid Jesus uppståndelse äro enligt de fyra evangelisterna följande.

Tidigt på söndagsmorgonen gingo flera kvinnor, och bland dem Maria Magdalena, till grafven medan vid samma tid en ängel bortvältat stenen från grafvens dörr och med förskräckelse slagit de bestörta väktarena till jorden. Under vägen samtalade kvinnorna om svårigheten att få den tunga stenen från grafven. Framkomna funno de emellertid stenen bortvältad och grafven tom, hvarpå Maria bestört ilar tillbaka och berättar hvad hon sett för Petrus och Johannes. För de andra kvinnorna, som kvarstanna vid grafven uppenbarar sig ängeln, hvilken Maria icke sett, och samtalar med dem. Glada och bäfvande skynda de nu bort för att förkunna den stora nyheten för apostlarna. Emellertid skynda Petrus och Johannes, på Magdalenas budskap, till grafven, finna den tom och svetteduken ock lakanen lagda i ordning hvar på sitt ställe, och härmed börjar i synnerhet Johannes tro på Jesu uppståndelse. Dessa tvenne begifva sig därefter tillsammans hem för att med den glada nyheten trösta och styrka sina medlärjungar. Det är denna Johannes och Petri vandring hem från grafven, som framställes i vår plansch. Maria Magdalena hade dock följt dem till grafven och kvarstannade efter deras

aflägsnande, gråtande. När hon så lutar sig in i grafven får hon se tvenne änglar, som fråga henne, hvarför hon gråter, och knappt har hon för dem klagat sin sorg, förrän hon får se Jesus, ehuru hon till en början ej igenkände honom. Då han talar med henne, känner hon dock igen honom och får af honom uppdraget att förkunna det härliga budskapet för de öfriga lärjungarna. Dessa fann hon dock tviflande likasom dessa också togo de öfriga kvinnornas berättelse för öfverspändt tal. Så senhjärtade voro lärjungarna till att tro. Strax därpå visade sig ock Herren för Petrus. Tvenne andra lärjungar, af hvilka Kleopas var en, fingo ock en uppenbarelse af Jesus på deras ensliga väg till Emmaus. Det är detta som framställes på vår andra plansch. Om aftonen samma dag visade sig ock Jesus för de tio apostlarna och andra lärjungar i deras sällskap. Endast Tomas var borta. Åtta dagar därefter uppenbarade sig Herren återigen för dessa och vid detta tillfälle var Tomas med och fick på handgripligt sätt öfvertyga sig om sin Herres och Mästares uppståndelse. Därefter, sedan alla hade begifvit sig till Galileen, visade sig Herren Jesus återigen för några af dem vid Gennesarets sjö och senare för mer än fem hundra bröder på en gång på ett berg i Galileen. Enligt Pauli berättelse visade han sig sedermera för Jakob och slutligen återigen för hela lärjungaskaran vid sin himmelsfärd. Sist af alla, ehuru först längre fram i tiden, sågs han äfven af Paulus, hvilken såsom apostel blef en af de mäktigaste förkunnarna af Jesu död och uppståndelse. Själfva kunna vi väl säga, att det knappast finns något historiskt faktum bättre bevisadt, än Jesu uppståndelse från de döda. Detta har också sedan alltid varit kyrkans glada påskevangelium och skall så förblifva till vår egen uppståndelses stora dag, då vi ock, om vi hafva trott på hans namn, skola se Jesus sådan han är och vara när honom för evigt.

NÅGRA ORD TILL EN UNG KVINNA.

För Ungdomsvännen af R. S.

Vi se dig, älskade unga kvinna, där du står i ditt lifs vår, full af fägring och behag, full af tjusningskraft och lefnadslust. Vi se dig, unga syster och vi beundra Guds skapelse i din person. Men vi gå djupare, än blott till ditt yttre. Vi vilja närma oss *kärnan* af din varelse — ditt innersta jag. Är den måhända lika fager? Har ej ondskans makt lyckats få inträde där, då du haft att delvis passera genom en ond värld? Har ej förförelsens orm slingrat sig in i din själs lustgård? Har du ej satt bön och vaksamhet vid din hjärtedörr, förvisso har ormen slingrat sig långt inom paradisets port. De strömningar, som gå genom världen, äro ägnade att måtta de skarpaste hugg mot ditt innersta jag — mot ditt hjärtelif. En strömning heter *otro, Guds förakt*. Den är själfva hufvudådran, från hvilken sedan leda otaliga mindre strömdrag. Då du, fagra vår, kommit därhän, att du vaknat något litet öfver lifvet, så känner du, att du måste tro eller tvifla. Någon medelväg gifves icke, ty af tro eller *tvifvel* beror hela din själs utveckling — mot Gud eller till Gud — lefva ett välsignadt eller förödt och värdelöst lif, ja, kanske än värre. Låt oss betrakta dessa vägar, låt oss riktigt "syna" skillnaden af en god och ond lefnadsväg.

Men vi skola gå djupt. Vi taga en sann bild ur lifvet. I ett godt, kristligt, bildadt hem uppväxa tvenne systrar. Samma moderröst har ljudit dem i möte i kärleks- och varningsord, samma milda händer har vårdat och smekt dem, samma modershjärta har varit öfverfullt af kärlek till dem och fostrande och älskande ledt deras väg. Så långt var allt lika. För deras gåfvors utveckling och uppfostran sörjdes omsorgsfullt och samvetsgrant i de minsta detaljer. Utsädet, som nedlades i bådas deras barnahjärtan, var af bästa kvalité, af djupaste slag, ty det hemtades från Guds rikes kornbod och nedlades under innerlig bön af älskande föräldrahjärtan. Sålunda rustade stodo de båda redo att möta lifvet med dess frestelser och dess kraf. Leende och tjusande kom det dem i möte med den väldiga tjusningskraft, som det härliga och underbara i lifvet har på begåfvade och rika naturer. Huru tankar och känslor tumlade om i de unga flickornas själar. Och "världens härlighet" mötte dem i musik, konst, litteratur, natur och bildadt umgänge. De drucko ur dessa källor, det ädlaste och bästa som sprang upp ur dem. Sedan de sålunda mättat sig af dessa källors flöden, ja, så kändes där åter en så djup hunger i själen. Hvar nu leta? Hvar nu pejla? Hade ej djupen blifvit "lodade" ända till botten? Nu — kom — krisen. Den ena — vårblomman — fager och lofvande — följde sirénsången från världens många körer — hon följde den breda strömmen, som de flesta segla på, den breda vägen, där de flesta gå. "Här är mig ljuft att vara", sade hon. "O! hvad världen dock är skön!" Märk väl! Det var icke köttets grofva väg med de bjärt lockande synderna, nej, dem afskydde hon i djupet af sin själ, nej, det var en blomsterhöljd, fin väg med natur och konst, smek och behag vid hvarje steg. O! huru hennes unga själ njöt! Lifvet är en rosengård, ja visst! Hvilket misstag, att det skulle vara en jämmerdal, en sorgens och syndens boning. Nej, mor och far, förvisso har du i detta fall tagit djupt misste. Väl, unga, fagra vår, det återstår att pröfva. Kanske, då du

pröfvat mer, de gamle till sist få rätt. Nog måtte dock silfversträngarne i hårkronan och rynkorna i de trofasta anletsdragen hafva något att säga, — och dessa varma hjärtan, skulle de säga annat, än hvad de verkligen genomlefvat? Aldrig! Tiden gick. Sedan sålunda de första ungdomsåren gått och själen fyllts af ett växlande panorama från alla lofliga riken af världens härlighet, så vaknade kärleken. Att dela intryck och känslor med en närbesläktad själ, det måste vara höjdpunkten af lycka. Att bedja Gud leda sig i valet, —o! det vore ju nonsens. Så långt hade hon nu hunnit bort från honom, hon — de många bönernas barn. — Kamratkretsen. där hon genomlefvat så många trefna, glada stunder, syntes henne för trång nu, rättare för vid. — Hon ville nu koncentrera hela sitt jag, omkring en. — Hon fann denne, visserligen ej sådan, som bedjande föräldrahjärtan det önskat, men hon tog ej råd af dem, åhnej — fågeln var fullfjädrad — och måste i eget bo möta sitt öde. Det egna hemmet reddes under jubel och sång. I smak och trefnad stod intet öfrigt att önska. Det var harmoniskt skönt.

Hade nu blott detta invigts med bön och en helgad kärlek, så hade allt varit väl, men på den jordiska kärleken byggde man allt. Och — det var besynnerligt, ty i stället för att efter årens och tidernas lopp finna mer och mer hos hvarandra, började man tröttna på hvarandras sällskap — ja, än mera än så.

Lyckovinet, som i början syntes skumma öfver ända till brädden, — började blifva besk. Ack, unga fagra vår, du drömde en dröm, som så många drömma — att blifva lycklig, *utan Gud,* men se, den kända versens innehåll:

"Glädje, utan Gud ej finnes,
utan Gud ej finnes frid,
som den lycka är, som vinnes,
om vi mista Gud därvid",

den visade sig äfven nu vara sann. Hon är nu i sin medelålder och har smakat, hvad världen har bäst, har läst dess förnämsta litteratur, sammanträffat med dess ädlaste, rikast begåfvade andar, har lyssnat till den bästa och ädlaste musik, har rest igenom och studerat skilda länders språk och historia o. s. v., men är ändå ett fridlöst och olyckligt människobarn, som "drifver" på världens vilda, stormiga haf.

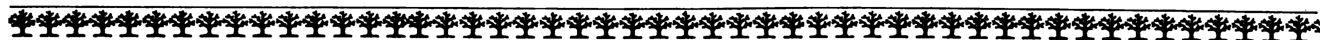
Men hvarför nu detta vemodsfulla, ödesdigra omslag efter en så tjusande början. *Den djupa hemligheten* låg däri, att den unga flickans själ dragits mer och mer bort från sin barnatro, mer och mer bort från de lärdomar, som hon insupit i ett kristligt barndomshem och kommit allt längre ut i världens breda strömhvirfvel. Den man, som genom själslikhet, lyckats fånga hennes unga hjärta, var en fritänkare och föraktare af Guds ord och ett heligt lif. Men — i *längden* skulle dock detta barnahjärta, åter börja längta till sin barndomsparadis. Evighetslärdomarna hade bitit för djupt och de ädla Guds hvetekornen, som låg djupast i själen — voro visserligen öfverväxta af tjocka ogräs-lager, men *dö* kunde de ej. Det, som är af evighetsnatur, kan ej dö. Hurudant hennes lif vidare utvecklar sig, får framtiden utvisa. Gifve Gud, att hon böjde sitt hårda sinne för korsets evangelium och läte nedbryta sina tankemurar inför talet om den eviga klippan, som håller i lifvets sol- och sorgedagar och i — döden, att bygga på — Jesus Kristus. —

Vi hafva nu följt den ena systern på hennes stråt, låt oss nu gå till den andra. Begåfvad med en annan natur, vida känsligare, där musik och poesi sammansmälte till ljuf harmoni, kände hon en grundlig afsky för det hvardagliga, både då det uppträdde i skvallersysterns dräkt och i balens fadda ytlighet. Också henne beskärdes att se en god del af det sköna här i lifvet. Och hon njöt med en ofördärfvad och vaken naturs hela förmåga. Men — det var besynnerligt, ty under allt låg där en så djup längtan i hennes själ och bara trängtade och längtade. Yttersidan af "lifvets härlighet" tillfredsställde henne icke. — Hon ville dyka djupare ned. Hon ville studera lifvet, särskildt människovärlden. Hon ställdes, som få, i tillfälle därtill. De bästa och ädlaste karaktärer sammanträffade hon med på sin väg, bytte tankar och djupa, rika känslor med. För att riktigt komma "till sig själf" och "få klarhet öfver lifvet", drog hon sig i tre år inom sig själf och lefde ett skarpt tanke- och filosof-lif. Resultatet blef, att hon fann, att lifvets skal och lifvets kärna ej var detsamma hos de flesta människor. Men — det var en bitter, hård nöt att knäcka, en förfärlig "stöt" för den idealiskt anlagda naturen, som väntade att finna en värld af idel paradis. Ja, den var *så hård,* att idealismen höll på att förbytas i den rödaste realism och optimismen höll på att sjunka ned i skepticismens svarta djup. Men — i nödens högsta smärta — Guds hjälp oss närmast är — jag vet, att på ditt hjärta, du mina sorger bär, heter det, — och för det kämpande flickhjärtat gick upp ett underfullt ljus öfver lifvet, öfver människorna, öfver Gud, öfver Jesus Kristus, en klarhet och ett ljus så underbart, att själens mörker skingrades och där uppgick full, klar dag. Ja, det var en underbar härlig tid och hennes unga själ blott önskade, att för fulla lyckosegel få lotsa rakt in i själens ljusa hemland däruppe ofvan stjärnehärarne. Hon hade nu frid, djup frid. Men den skulle pröfvas. Stormarna skulle nog åter rasa, sedan "stiltje" rådt. Huru hon önskade få visa sina medsystrar till denna lugna hamn i lifvets myckna oro och strid. Hon såg ju, huru de förnötte sina unga, friska krafter på "lappri", hon såg, huru de löpte till mer eller mindre ohälsosamma källor och sökte där släcka sin själs törst. Ack, om de velat gå med henne direkt till Jesus Kristus, ungdomens vän och allas. Hon började först i syskonkretsen, att tala om honom. Somliga lyssnade, andra hånade. Far och mor förstodo henne och gladdes.

Men underligt var det, ty äfven utom hemmet öpp-

nades den ena porten efter den andra för kärlekens verksamhet. Och nu förstod hon, att *lifvets mening* blott *anades,* så länge hon sög blott ur jordiska, om ock ädla källor. Nej, där fanns en lefvande källa med eviga källsprång. Hon visste det nu. Äfven henne mötte kärleken på sin väg. Den mötte henne i flera gestalter, men hon hade gjort sitt val. Hon gick hellre ensam genom lifvets öken, än hon valde en världsman, huru stora sympatier deras själar än hade. Hennes inre lycka var vunnen genom alltför dyrköpt strid, att offras för något pris. Just då hon stod i beredskap, att träda in, som diakonissa, korsades hennes väg af en man som älskade Gud. Den yttre glansen var ringa, men trofast och sann framstod han i sitt lif.

Efter några års pröfning förenades deras öden. Visserligen var det hårda prof och vredgade böljor, som mången gång mötte deras gemensamma väg, men då deras bärkraft tog slut, visste de, hos hvem de kunde få ny, och att för tron finnes inga dunkla gåtor, ty lösningen på dem alla — heter kärlek. Detta var nu den andra bilden i lifvet och båda hafva det företrädet, att de äro sanna, genomlefda. Ni, älskade unga systrar, kunna — ännu oerfarna — lära af detta. Börja eder ungdom, ja, eder barndom, med Gud och håll *trofast* ut under sorg- och glädjedagarna, *aldrig vikande från rättfärdighetens ljusa väg,* aldrig släckande eder andes törst vid dypölarne, utan alltjämt sträfva framåt, uppåt och hemåt vid er trofaste Guds och Frälsares starka hand. Det är ett lif, värdt den fagra vår Gud skänkt dig och den gyllene medelålder, som följer på en sådan vår och slutligen en härlig höst, då du fullmogen står färdig att inbärgas i de himmelska ladorna. Hvilken utveckling är din?

Det våras!

För Ungdomsvännen af Teofilus.

Den första vårens fläkt går fram,
där nyss en drifva hvilat.
Han leker under trädens stam,
där nordan bister ilat.
Naturen hoppas
vid hans smek,
och träden knoppas
vid hans lek.
Det hör den muntra finken
och skvallrar strax för spinken.

Där kom en stråle, varm och ljus,
från skyn på lätta vingar
och strödde glans på mull och grus,
att marken fröjdfullt klingar.
Nu blir det väsen
öfver äng;
nu vakna gräsen
på sin säng
och morna sig och hviska
sin dröm för vårens siska.

Här kom en annan, åter en,
nu måste dimman flykta.
Låt vårsol hitta hit, och sen
skall lustigt vintern lykta.
Farväl, så länge,
studio!
på solljus fänge
vill jag gå,
ut ur min kupas trängsel,
ut, ut ur vinterns fängsel!

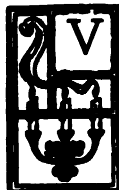
God morgon, kryp! Hvarthän så brådt
skall du? Är herrn ej frusen?
Jag tycker vädret är för rått
ännu för tunna blusen.
"Nej tack, jag fryser
ej! Gör du,
när solen lyser
blidt som nu?
Hvarthän — så dumt du frågar!
Kom med mig, om dig hågar."

Strax är han borta, men jag lyss
så grant till hammarslagen
från Herrens verkstad, hvarest nyss
är började arbetsdagen.
Ty åter, åter
skall bli vår!
Se, Herren låter
ock i år
ur döden lifvet spira
och oss dess högtid fira.

Stå upp, o människa och gläds
i vårens blida stunder!
Märk, hur naturen allestäds
är full af Herrens under.
De tunga öden
sist förgå,
och täcket döden
lägger på
som drifvan engång svinner,
när våren till oss hinner.

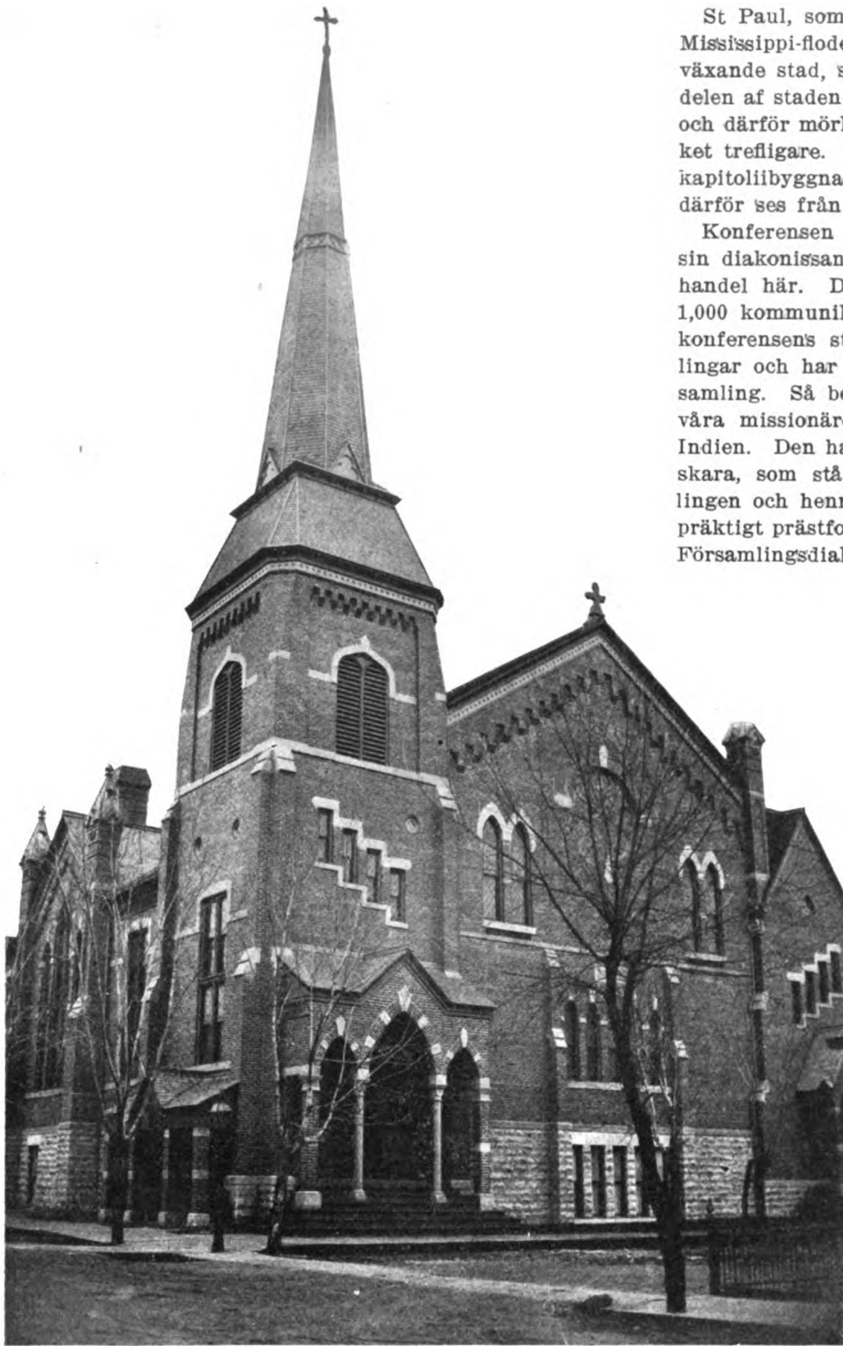
GUDS VÄLSIGNELSE ÖFVER FÄDERNA OCH BARNEN.

För Ungdomsvännen af J. A. Krantz.

Vid intet tillfälle torde Guds välsignelse öfver fromma fäder och deras barn träda fram i så öppen dager som vid ett kyrkomöte. då man kommit tillsamman "från fjärran land, från syskons glada hem" för att inberätta om Guds stora gärningar och planlägga för mottagandet af ännu större välsignelser. Hvilken imponerande syn att vid den åldrige patriarkens och samfundsvännens sida, mätt af lefnad och af år, se den förhoppningsfulle ynglingen eller mannen, som står färdig att upptaga och fortsätta det begynta stora verket för att i mån han kan medföra samma välsignelser till ännu ofödda släkten! Hvilken betydelse har det icke för den enskilde såväl som för hela vårt folk att intaga en rätt ställning till den kyrkliga verksamheten, ty under inga andra omständigheter kan man rätt mottaga och använda Guds välsignelser.

En underbar historia hafva våra församlingar, våra kon-

FÖRSTA SVENSKA LUTH. KYRKAN I ST PAUL, MINN.

St Paul, som är belägen vid en krökning af den stolta Mississippi-floden, "vattnens fader", är en stor och ständigt växande stad, som redan räknar 200,000 invånare. Affärsdelen af staden är icke så inbjudande på grund af de smala och därför mörka gatorna, men så är residensdelen så mycket trefligare. Varande statens hufvudstad, reser den nya kapitoliibyggnaden sig majestätiskt på en höjd och kan därför ses från långa afstånd.

Konferensen har här 6 församlingar, sitt hospital och sin diakonissanstalt, och synoden har en filial af sin bokhandel här. Den Första församlingen räknar omkring 1,000 kommunikanter och 600 minderåriga. Den är en af konferensens största, bästa och mest verksamma församlingar och har företrädesvis blifvit kallad en missionsförsamling. Så betalar den t. ex. hälften af lönen för en af våra missionärer, pastor Eckhart, på vårt missionsfält i Indien. Den har en duktig och mycket verksam ungdomsskara, som står trogen som en lifvakt omkring församlingen och hennes olika intressen. Församlingen äger ett präktigt prästfolk i pastor P. Peterson och hans ädla maka. Församlingsdiakonissan, Augusta Williams, utför också ett skönt arbete i de lidandes, fattigas och nödställdas tjänst. Församlingen har åtnjutit förmånen af att äga en rad af goda lärare med ett varmt samfundssinne och därför har hon fått en sund fostran. Namn sådana som Norelius, Åslund, Montén, Svärd, Johnston och Peterson borga därför.

Delegationen till detta möte var den största i konferensens historia, omkring 350. Med de väldiga missionsfält och de många inrättningar, som konferensen äger, har den fullt upp att göra en hel vecka. Lägger man sedan härtill, att det är en lifskraftig konferens, som vill framåt och som griper efter alla tillfällen, som komma i dess väg för att utbreda och befästa vår kära lutherska kyrka, så inses hvilka viktiga förhandlingar, som komma på dagordningen. En hel dag afskildes för missionen, hvarunder diskussion, predikningar och beslut fattades för dess befrämjande. Glädjande underrättelser kommo från alla håll om framgång och utvidgning af detta arbete. Särskildt glädjande var det att förnimma, att "uppoffringssinnet" så tilltagit, att verksamheten kunna bedrifvas utan skuldsättning och att intet år kunnat uppvisa så stora inkomster för missionens heliga sak som det flydda året. Men den sorgligaste företeelsen var den stora brist på arbetskrafter som förefanns. Konferensen behöfde mycket väl fördubbla pastorernas antal, om den skulle endast närmelsevis kunna sköta sitt höga af Gud anförtrodda uppdrag. Hvar finnas de unga män och kvinnor, som vilja framträda och offra sig i Kristi rikes mångartade arbete? Intet lif kan på ett bättre sätt användas och intet arbete bringar härligare och mera förblifvande resultat, än det lif, som offras i Guds och mänsklighetens tjänst. Här hafva vi lärarekallet i församlingarna, uppfostringskallet vid våra skolor, diakonisskallet i församlingarnas och de lidandes tjänst, och så — skönast af allt — missionärskallet, vare sig arbetsfältet förlägges inom vårt eget område, d. v. s. bland våra förskingrade landsmän eller bland de folk, som ännu "sitta i mörker

ferenser och hela vår synod att uppvisa. Huru tydligt kan man icke spåra denna Guds välsignelse! Se här blott några drag från en del af vårt så rikligen välsignade samfund!

För 52 år sedan ägde vår synod i hela den stora nordvästern endast en enda församling och liten och klen var den. Den fanns i den enda stad man hört något vidare om, nämligen St Paul, som då ägde endast några tusen invånare och något tiotal svenskar. Hela den på svenskar numera så rika staten Minnesota beräknades vid den tiden äga mindre än 300 svenskar och nu räknar den en styf half million. Och i stället för den ensamma församlingen, räknar nu Minnesota-konferensen på sitt stora område nära 400 församlingar, och alla dessa äro härdar och förlagsorter för Guds rikaste nåd och Gud kommer genom dem till vårt folk med de största timliga och eviga välsignelser.

och dödens skugga." En fråga, som i detta sammanhang alltid kräfver uppmärksamhet vid konferensmöten, är den engelska missionen. Denna frågas lösning har man ännu icke funnit på, huru mycket man än hittills experimenterat. Man finner, att äfven det uppväxande släktets hjärterötter hafva växt in i fäderneärfda anor, språk och förhållanden och omplanteringen är därför en ömtålig process. Nu tog konferensen tvifvelsutan ett steg i den rätta riktningen, då den fattade beslut om att moderförsamlingarna i våra större städer och på landsbygden skola påbörja engelsk verksamhet med självständiga engelska församlingar såsom mål. Denna verksamhet skall då stå under moderförsamlingarnas uppsikt, åtnjuta deras välvilja och hjälp samt konferensens understöd. Då få dessa församlingar framväxa ur det gamla hemmet och blifva föremål för dess vård och skydd. Nu kommer vår Första församling i St Paul att blifva den första, som börjar att arbeta enligt denna nya plan, och vi förutspå att hon skall lyckas uti att på ett rätt sätt lösa den ofta bekymmersamma frågan och icke anse det såsom sin hufvudsakliga uppgift att utföra ett negativt eller t. o. m. destruktivt arbete.

Konferensen förklarade också sin ståndpunkt med afseende på den verksamhet, som Kina-missionssällskapet upptagit, vara densamma som synodens, nämligen att den gläder sig öfver hvarje företeelse, som tyder på väckandet af ett större missionssinne och nit för såväl vårt eget folks som hedningarnas frälsning, men anser missionen i Indien vara sin af Gud anbefallda hednamission.

PASTOR P. PETERSON.

Skol- eller uppfostringsarbetet ägnades icke ringa uppmärksamhet. Icke blott G. A. College, utan äfven de andra skolorna, som finnas inom konferensen, hafva rönt en icke ringa framgång, och dock har konferensen i alla tre ett elevantal på endast omkring 600, då den borde äga åtminstone tre gånger så många. Men de många skolorna göra nog konferensen grå, ty alla påräkna dess understöd och hjälp. Man hade uppställt en plan, hvarigenom de alla skulle ställas under en gemensam styrelse, men den nedröstades med stor majoritet. Däremot visade konferensen sin välvilja i att dela brödet med de båda sist födda barnen, som göra anspråk på erkänsla och understöd.

En glädje var det att se, med hvilken håg och lust de unga togo del i det mångartade församlingsarbetet och i gudstjänsten, och icke minst i att förhöja högtidligheten med vacker och stämningsfull sång. De olika sångkörerna under deras skickliga ledare, församlingens organist, äro nog ej öfverträffade af några inom vårt samfund. En stor enighet hvad sammanhållning beträffar har alltid kännetecknat ungdomen i denna församling och det är en lust att se den villighet, med hvilken den framställer sig och sina gåfvor till församlingens tjänst. Så bör det alltid vara med våra församlingars ungdom. De hafva i de församlingar, som fädren uppbyggt, fått mottaga så många och rika välsignelser, att det är endast rätt att de framställa sig och sina gåfvor till villig och glad tjänst såsom en ringa erkänsla och gengäld. De vinna också själfva mest härpå.

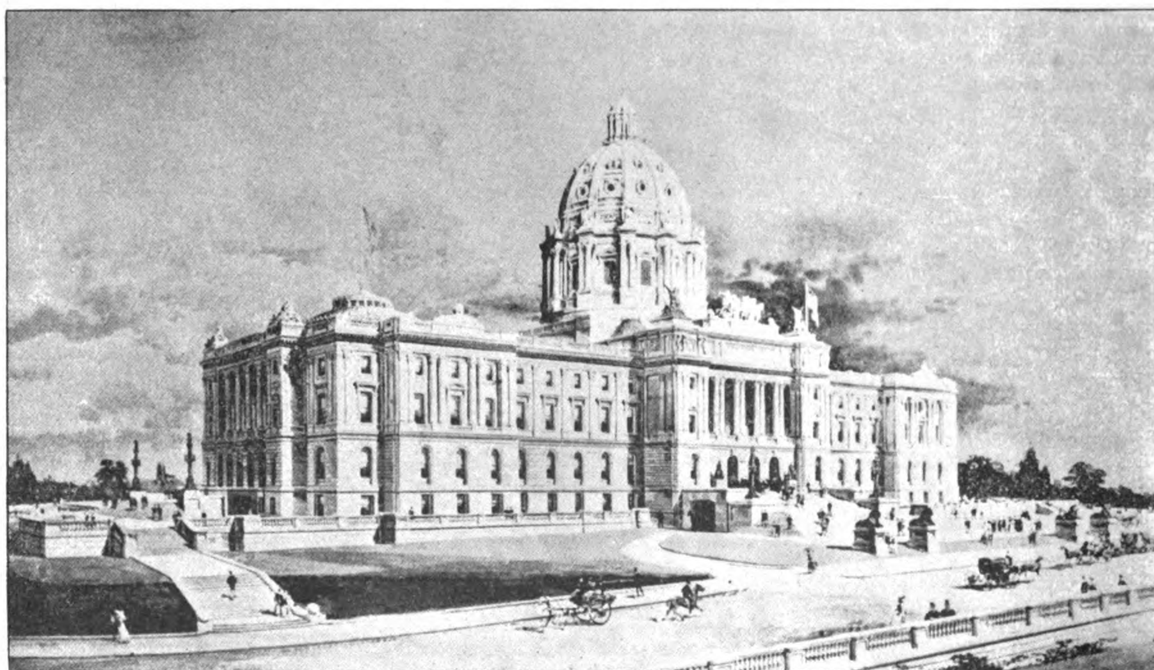
Vid mötet hade vi också den stora glädjen att under en af sessionerna få påhälsning af statens afhållne guvernör, J. A. Johnson. Som Minnesota är företrädesvis svenskarnas stat, så är det endast rätt och tillbörligt att den håller sig med en guvernör, som är svensk-amerikan. Han är statens förste infödde guvernör och är en präktig karl, en ädel personlighet och en helgjuten karaktär, just en sådan som, lik allas vår Teddy, är ett ideal för vår ungdom att uppställa och söka efterlikna. Han är mycket eftersökt som talare och hans tal äro alltid gedigna och, lika hans personlighet, af ett rent och ädelt innehåll. Han är en varm beundrare af och vän till vårt svensk-amerikanska kulturarbete i detta land och erkänner att vår lutherska kyrka har kommit till vårt folk med onämnbara välsignelser. Han beundrar också vårt samfunds banbrytare och inser den stora betydelse de haft i att leda vårt folk och få en så äro-

rik historia tecknad i detta land. Hvile allt fortfarande Guds rikaste välsignelse öfver såväl fädren som barnen!

Om guvernör Johnson skrifver dr Viktor Nilson i *Prärieblomman* bl. a.: Genast från första stund förstod guvernör Johnson att klargöra sin ställning gent emot Minnesotas folk genom sina rekommendationer rörande lagstiftning till 1905 års legislatur. Guvernör Johnson fastslog, att han icke var någon politisk lycksökare, som, tack vare en segerrik valkampanj, kommit till en makt, den han ville göra största och längsta möjliga bruk utaf. Han föreslog nämligen den starkt republikanska legislaturen att förvandla guvernörens ämbetstermin från två- till fyraårig, utan möjlighet af direkt omval för ämbetsinnehafvaren. I förslaget ingick, att den nya tingens ordning skulle taga sin början från och med den 1 januari 1907, därigenom utestängande möjligheten för hans eget omval. Lyckligtvis fann sig den republikanska majoriteten icke befogad att genomdrifva denna den demokratiske guvernörens reform, hvilken som bekant redan gäller för borgmästarens i det "Större New York" ämbetstermin. Ehuru själf demokrat stod guvernör Johnson i det bästa förhållande till den så öfvervägande republikanskt sinnade legislaturen, hvilken lärde sig uppskatta hans klarsynta förstånd, fördomsfrihet och manliga fasthet. Det enda stridsämnet var en motion, som ställde det nybyggda kapitoliet i ett och allt under dess byggnadsstyrelses uppsikt, tills det kunde betraktas helt och hållet fullbordadt. Som detta skulle göra Minnesotas guvernör till ett slags inhyseshjon i det regeringspalats, där han allena borde befalla, och det för en period i det närmaste motsvarande en hel ämbetstermin, protesterade guvernör Johnson häremot. Detta hade han så mycket större anledning att göra som statens guvernör står genom borgensförbindelse i ansvar för åtskillig dyrbar egendom, som tillhör staten och i dess kapitolium förvaras. Men trots att guvernören uttalade sitt veto mot motionen, drefs den lika fullt igenom. Som guvernören är självskrifven ledamot af kapitoliets byggnadsstyrelse, har han emellertid inom denna förstått att häfda sina åsikter och sin värdighet och därtill satt en gräns för dess slöseri med statens medel

GUVERNÖR J. A. JOHNSON.

KAPITOLIUM I ST PAUL, MINN.

HOS DE GAMLE.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

Solljus därinne det skiner,
dämpadt af gårdens kastanjer,
och bakom hvita gardiner
blomma de röda geranier. —

Dofter af rosor, som länge
vissnat och legat där glömda —
in i mitt hjärta I tränge,
minnen, som här äro gömda.

Gulnade papper, där tårar
fläckat de präntade orden —
löften om lyckliga vårar,
svunna, som allt här på jorden.

Gamla porträtter, där dragen
bleknat och härjats af tiden. — —
Kvällstämning grep mig, fast dagen
knappast till hälften var liden.

Fåglarna sjöngo i almen,
men deras jublande stämma
klang, som när signade malmen
ringer till helgsmål därhemma.

Vördnaden griper mitt sinne.
Här vid de pröfvade gamla
tycks mig, fast sol är därinne,
som jag i mörker skall famla.

Sorger, som de hafva lidit,
tårar, som de hafva gjutit,
strider, som de hafva stridit,
fröjder, som kanske de njutit,

allt, som de längesen glömde,
ovisst det ligger framför mig,
och hvad förr ljufligt jag drömde
djupa bekymmer nu gör mig.

Och så — än mer — har jag anat,
hur de på tidsdörren glänta,
att de, som vägar oss banat,
storverk af oss kunna vänta.

Ljus, som de sökte förgäfves,
långt mera hjälp, *än* de funnit,
gafs *oss*, — förvisso då kräfves
mer än af släkter som svunnit.

Gud, du som kraften mig sänder,
hjälp mig de gamle ej svika.
Se, deras valkiga händer
högt om mitt ansvar predika.

Ty för de kommande släkter
ökas den nedärfda skatten. —
Sol uti morgonens väkter
hastar så fort — snart är natten!

NYÅRSBÖN.

Se titelplanschen.

Den bild som pryder första sidan af vår tidskrift denna gång framställer "en nyårsbön" i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm år 1906. Det är en inspirerande och hoppingifvande bild. Länge nog hafva vi hört om den svenska statskyrkans död och likgiltighet för allt andligt. Lika länge hafva vi förstått denna kyrkas stora betydelse för Sverige och det svenska folket, ehuru vi också med sorg förnummit att hennes mission mer och mer af den stora allmänheten underskattats samt att hon till höger och vänster har haft sina motståndare. Att hon själf genom mycken världslikställighet hos en del af sina tjänare gifvit anledning till detta nedslående förhållande, är ingalunda värdt att förneka, men ej heller att det inom henne finnes ett andligt lifsinnehåll och en kraft, som med Guds nåd skall blifva vårt gamla hemland till välsignelse och ledning i mörka tider, som ej äro långt borta. Gifve Gud att vårt gamla fädernesland och dess folk måtte i tron på Gud vara redo att möta pröfningsstunden. Upp. 3: 10.

I predikstolen på vår bild finna vi kyrkoherden, hofpredikanten E. D. Heüman, som särskildt under det gångna året visat sig såsom en kraftig ordets förkunnare. Förliden sommar framträdde han med sådan energi mot "det svenska folkets dådlöshet" och andliga lättsinne, att det hos många af de förnäma och liberala väckte mycken motvilja. För en tid såg det också ut som om den orädde hofpredikanten skulle komma att få plikta ganska dyrt för sin djärfhet och sitt troskraftiga vittnesbörd. Nu är dock den faran öfver, men Heüman och andra af svenska kyrkans män äro icke dess mindre nitiska i att verka Herrens verk. Därom vittna bland annat följande ord, hvilka vi hämta ur tidningen *Vårt Lands* bilaga för kyrka och skola, fredagen den 9 mars. Där heter det bland annat:

"Synnerligen gripande och stark var den stämning, som präglade församlingsmötet i Adolf Fredriks kyrka.

Ordet där togs först af pastor Gasslander, som utvecklade betydelsen af Davids 51 psalm. Det bedes ju i denna om förskoning för blodstider och blodsstrider. Men hvad Sveriges folk hade än större skäl att be om förskoning från, det var den förnedringens och slapphetens dy, i hvilket det sjunkit ned. Mot dem kunde ett krig betraktas som en nödvändig återlåtning på en sjuk kropp.

Med anslutning till honom utvecklade sedan kyrkoherden Heüman, hur under sommarens brytningstid bäst visat sig, hur vi vansläktats från våra fäder och hur den gudsfruktan och de dygder, på hvilka deras kraft hvilade, svunnit hos deras efterkommande. Hos oss öfvas i stället laster, som förnedra och försvaga folk och individer, och från dem måste vi alla hvar och en i sin stad göra bot och bättring. Vi kufvas af dryckenskapens, otuktens, njutningslystnadens och vinningslystnadens makter. Ur deras förnedrande bojor måste vi lösa oss med gemensam bön, om ej vårt land skall se sin undergång randas. Och uppifrån måste exemplet komma, boten och bättringen göras allt från konungaborgen och ned genom folkets alla lagrar.

Sedan kyrkoherden Heüman slutat sitt tal, som i den fyllda kyrkan väckte den starkaste rörelse, manade han män ur församlingen att träda fram och säga sitt ord, ty under tider, som de nuvarande, höfdes det alla att verka och icke blott lämna åt prästerskapet att leda den rörelse, som är en bjudande nödvändighet.

Maningen följdes af flera talare, främst bland dem en äldre man med militäriskt utseende.

Han liknade Sveriges ställning vid den, som intages af ett fartyg, men under stormars dån är på färd mot hotande bränningar och skär. Då är fara å färde, och det höfves alle man att vara på sin post. Men hur är det hos oss? Vi sofva den sorglösas farliga sömn och se ej, att vi äro nära undergång och död. Ropet måste ljuda, "alle man på däck", och när faran är stor, får ingen undanskylla sig med att jag är passagerare, jag har betalt min biljett och har ej med manövreringen att göra. Nej, alle man på sin post, ingen får undansticka sig i sömn och dåsighet; sådan måste lösen blifva, om ej vårt statsskepp skall förlisa och förintas.

Efter denna talare framträdde ytterligare en, och slutligen tackade kyrkoherden Heüman församlingen för det intresse den visat och för de förhoppningar om väckelse, hvarom den har bud.

Mötet afslutades med att hela församlingen knäböjde och unisont läste Fader vår, hvarefter välsignelsen uttalades af kyrkoherden och en botpsalm sjöngs."

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

STUDENTENS VÅRVISA.

Häng bort öfverskor, öfverrockar,
vantar, halsdukar, mössor med,
flicka, låt dina fagra lockar
öfver skuldran fritt flyta ned,
kasta kappan och mörka kjolen,
tag på klädning så hvit som solen,
glädjens alla, ty här vi ha
sol och vårvindar och må bra.

Svalan flyttar från sunnanlanden,
söker sig i vår nord ett bo,
re'n hon bygger där uti randen
under takås och höghvälfd bro,
bäcken forsar, och grön är kullen,
säden spritter så frisk ur mullen,
all naturen i högtidsskrud
sjunger lofpsalm till lifvets Gud.

Ut ur studerkammarn, ut ur ditt ide,
sitt där ej längre af kritdamm grå;
ut och se hur syren och vide
redan löfvas, och fåglar små
glädtigt gunga på trädens grenar,
blommor dofta på våra renar,
lif och hälsa oss vinden bär;
kom och se huru skönt det är!

A. B—N.

Vi hade nyligen besök af en aktad och framstående ungdomsvän, dr Karl Fries från Stockholm. Han gaf oss det intrycket, att han var en lärd och gudfruktig gentleman af det folkliga slaget, det som vi älska. Hela hans lif och verksamhet har fallit bland Sveriges ungdom, hvilken väl må vara värd att uppoffra sig för. Det intresserade oss att höra om rörelserna bland de unga i "hembygdens skogar och dalar" och i våra fäders land. Sorgligt dock, att så många där hemma voro under dåligt inflytande och lånade sina öron och hjärtan åt socialismen och lasterna, men likväl glädjande ändå, att ett ansenligt antal med både lärdom och begåfning vinnlade sig om att vandra ärligt och gudeligt i denna världen. Verkan af dr Fries' ypperliga tal syntes i flesta fall, om ej alla, vara den, att man tackade Gud, att vi äro i Amerika, och att vi ha en sådan ungdom som vi ha.

Det unga Svensk-Amerika och särskildt ungdomen vid våra läroverk hade lämnat det allra bästa intryck hos den aktade besökaren. De lifliga anletsdragen, den klara blicken, de hälsofulla gestalterna, allt vittnade, sade han, om att vi hade en präktig och hoppingifvande ungdom. Någon torde invända, att vi ock ha en sölig, supig och ostädad ungdom, som icke dr Fries fick se, hvilken invändning ej göres utan skäl. Men faktum är dock, att vi ha anledning att glädjas öfver vår ungdom i allmänhet. Det stora flertalet är ett städadt och exemplariskt släkte, flitigt i kyrkan och färdigt att allestädes inom församlingen räcka en hjälpsam hand. Till en ej ringa del har man att tacka ungdomen i våra församlingar för det arbete, som där utföres. I våra ungdomsföreningar, sångföreningar, syföreningar, söndagsskolor få de unga gagnelig sysselsättning, och detta håller dem under godt inflytande samt bevarar dem från mycket elände, som de annars skulle helt naturligt komma med uti.

Ungdomsåldern är liflig och verksam. Får man ej då tillfälle att uträtta något godt, gör man gärna det som är skadligt. Man är vanligen då ej heller skicklig att döma angående hvad som är ondt eller godt, utan behöfver vislig ledning och goda råd.

En af ungdomens allra farligaste fiender, enligt dr Fries åsikt, var dålig litteratur. Han gladde sig åt att en del af Sveriges nutida skribenter inte ha några läsare bland vår ungdom, men beklagade djupt, att det dock icke var förhållandet i Sverige. Genom dessa sämre pennfäktares alster ha socialism och fritänkeri utsåtts bland fädernes-landets ungdom, och de mest fula och afsyvärda frukter äro redan synliga.

Med den urskillningsförmåga och den belefvenhet, som vår ungdom besitter, är det att hoppas, att dessa åsikter inte synnerligt skola beröra den. De rikliga tillfällen den har att läsa god och gagnelig litteratur och för öfrigt verksamt deltaga i det kyrkliga arbetet skola helt visst hjälpa den ifrån många af de faror, i hvilka ett så stort antal af gamla världens unga falla.

Vid våra ungdomsmöten ha vi äfven tillfällen, ifall vi bruka dem, att framhålla för vår ungdom både det goda och det onda i tidens strömdrag. Det ligger ju i hvars och ens fria skön att välja det som han anser vara det bästa, och kunna vi då, med det förtroende vi såsom pastorer åtnjuta bland vår ungdom, framvisa de dåliga anderiktningarnas kännetecken och följder, så skola våra unga säkerligen sky det som är skadligt och kanske tacka oss för att vi för dem framhållit sanningen.

Härutinnan ha vi godt bistånd hos vår Book Concern, som icke importerar annat än utaf det bästa som producerats och produceras i fäderneslandet. De finnas nog, som ej ha försyn för att införa äfven det dåliga å litteraturens område, men vår synods ungdom står inte i någon synnerlig nära beröring med dylika.

Tiden torde snart vara inne, då vi borde hafva en ungdomstidning äfven på engelska språket, dels för att läsas

och dels för att fyllas af vår ungdom.* Vår ungdom är nu i flesta fall fullt förtrogen med det engelska språket. Den har en god bildning och är begåfvad, fullt jämbördig med kusinerna därhemma och grannfolket här.

Brist på ungdomslitteratur på engelska språket är det visserligen ej, men ungdomslitteraturen här i landet är ju helt och hållet reformert. Betyder månne detta något för vår kyrka och vår nationella utveckling?

Vår rika svenska litteratur bör äfven öfverföras på detta lands språk, och tiden härför är nu längesedan inne. Till detta arbete borde inte blott vinstbegäret drifva oss, utan fast hellre kärleken till det fosterländska, det svenska. Det skulle ock ådagalägga inför våra grannar och vänner här, att vårt folk däruppe under nordens norrskensbestrålade himmel ingalunda är främmande för något af det som i öfrigt intresserat jordens kulturfolk. Äfven sticker oknnighetens och dårskapens ogräs upp ibland vår ungdom nu och då uti sådana damer och herrar, som förakta det svenska och anse det under sin värdighet att tala eller läsa sitt modersmål. Det är likväl alltid ett försvinnande fåtal och naturligtvis icke de mera sansade som bära sig åt så, men om nu dessa finge på det språk som de begripa lära sig smaka på hvad godt som finnes i den svenska litteraturen, kanske det skulle göra dem godt. Ett är visst, vi kunna ej göra för mycket för vårt i Amerika uppväxande svenska folk.

* En sådan vill ju ock *Augustana Journal* vara, och vi kunna tillägga, att den är det, äfven om dess program är mera omfattande än det för en ungdomstidning. RED.

Minnen från Jonas Swenssons studietid.

Meddelade Ungdomsvännen af Gustav Andreen.

För femtio år sedan nästkommande 4 juli landsteg pastor Jonas Swensson i New York på väg till församlingen i Sugar Grove, Pa., numera Chandlers Valley, som utsändt pastorskallelse till den unge svenske prästmannen och därpå genom Guds ledning fått jakande svar. Vid pastor Swenssons ankomst till sitt första pastorat i Amerika, som omfattade Chandlers Valley, Jamestown och trakten däromkring, byggdes den äldsta svensk-amerikanska prästgården i östern, hvilken byggnad, eller rättare stuga, nu håller på att förfalla. Församlingarna i Jamestown- och Warren-distrikten hafva dock i dagarna företagit sig att fira detta 50 års-minne genom att renovera den gamla byggnaden och i densamma upprätta ett litet museum från vår nybyggaretid, en tanke som dessa handlingskraftiga distrikt säkert komma att förverkliga.

Denna gång är det ej vår mening att skrifva en biografi öfver pastor Jonas Swensson; säkerligen blir en sådan synlig i vår press under detta år. Jag vill blott meddela ett utlåtande om honom af hans studiekamrater i den gamla stiftsstaden Vexio, där Jonas Swensson aflade sin studentexamen 1850. Trettioåtta år senare, år 1888, hade de ännu lefvande medlemmarna af denna klass ett sammanträde i Vexiö; förhandlingarna vid detta möte trycktes i Lund 1891 under titeln: *Smålands-minnen från ett kamratmöte i Vexiö 1888.* Vid mönstringen eller namnuppropet saknades flere, däribland Jonas Swensson, som redan afgått med döden 1873. Lektor Quennerstedt, som förrättade uppropet, skrifver som följer:

"Jonas Swensson. †

"Pater" optime atque honestissime! Tumulum praematurum transatlanticum petens. Apud nos memoria tua nunc refloreseit. (Jonas Swensson, död. Du präktige och ärliga "fader"! På andra sidan Atlanten fann du en för tidig graf. I våra hjärtan grönskar alltfort ditt minne.)"

Kyrkoherde G. Linnér talade vid en af sessionerna något mera utförligt om de utaf klassen som afgått med döden. Om pastor Jonas Swensson skrifves i Minnesboken som följer:

"Vidare läsa vi på dödslistan Jonas Swensson, på sätt och vis klassens märkvärdigaste personlighet, gemenligen 'Pappa Swensson' kallad för sitt paternella utseende. Swensson, som var född i Vestbo 1828 och före studietiden pannsmed, började sent ägna sig åt studierna, men bedref dem med sådan skyndsamhet, att han hann sitt föresatta mål, att bli präst, redan vid fyllda 23 års ålder. Begåfvad med ett ovanligt klart begrepp och redigt hufvud, ganska stor flit, ihärdighet och arbetsförmåga, hade han tidigt så planlagt sina studier, att han använde alla sina lediga stunder till att läsa i förväg. Så t. ex. var han redan färdig att ifrån mellanringen med öfverringsgymnasisterna taga afgångsbetyg till akademien, och när han efter aflagd studentexamen låtit inskrifva sig i teologiska fakulteten, var han, innan någon visste ordet af, strax ett godt stycke på pensa för dimissionsexamen. När hans i Vexiö kvarlämnade kamrater anlände till akademien, var S. färdig att prästvigas. S. var en originell personlighet, hvad man kallar en karaktär. Redan hans yttre gestalt tillkännagaf detta: han var nämligen en högrest, storväxt man och bar det stora hufvudet med den breda pannan, som förrådde tänkaren, högt. Ansiktet hade skarpa linier, ögonen voro stadigt riktade framåt, liksom till ett bestämdt mål. Under den lugna ytan brann dock en inre eld, som stundom gaf sig luft. Så t. ex. plägade han, denne lugne, stadige och allvarlige man, under den tid har var i Uppsala och arbetade träget både bittida och sent, ett par tre gånger i veckan gå till sina kamrater, hvilka han kände äga fysisk styrka, och för att skaffa sig motion 'boxas' med dem, tills de voro svettiga som dagsverkare, och fick man vid dessa tillfällen erfara hvad den forne smedens starka armar dugde till. För studentlifvet såsom sådant hade han icke någon lust och deltog icke heller i nationskalasen; aldrig sågs han på något schweizeri och förtärde icke några rusdrycker. Till sin natur djupt religiös var han ren i sina seder och allvarlig i sin gudsfruktan, men lutade kanske något åt den s. k. hoofvianismen. — Efter erhållen ordination tjänstgjorde S. i S. Unnaryd till 1856, då han erhöll och antog kallelse att vara pastor för sv. luth. församlingen i Andover, Ill., N. Amerika, hvilken församling han förestod till sin död den 20 dec. 1873. Att både hans kristliga sinne, hans stora nit och ovanliga duglighet i Amerika vunnit rättvist erkännande, bevisas bäst däraf, att han 1870 blef vald till president för sv. Augustana-synoden därstädes, och att amerikanska präster, som vid den tiden tillhörde nämnda synod, gifvit honom det vittnesbörd, att den aldrig haft en skickligare president. Men till följd af träget arbete, öfveransträngning och försakelse under studietiden samt trägen, nitisk och storartad verksamhet under ämbetstiden blefvo hans hälsa och arbetskraft i fö-

PASTOR JONAS SWENSSONS BOSTÄLLE I CHANDLERS VALLEY, PA.

tid brutna. Däraf så väl som af den inre häftiga religiösa glöden kan man, åtminstone i någon mån, förklara, att han slutligen kom i ett slags exalteradt, exstatiskt, nervöst förhållande, som liknade talandet med tungomål i den första kristna kyrkan och den s. k. predikosjukan i Sverige eller företeelserna hos irvingianerna i England och Skottland, i det han under predikandet försattes i ett slags hänryckt och hypnotiskt tillstånd och fortsatte at omedvetet predika, till dess krafterna voro uttömda. Emellertid fortfor han att arbeta för sina medmänniskors lekamliga och andliga välfärd i den Herres tjänst, under hvars baner han ställt sig, till dess, som oss kan synas, hemlofvet kom allt för tidigt. Han var nämligen vid sin död endast 45 år gammal. Men hvad vilja och kunna vi säga annat än: 'Ske Guds vilja'? Hvile denne trogne tjänares ben i ro och frid i den främmande jorden till evighetens vårmorgon!"

Svensk diktkonst under år 1905.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Fjorårets bokmarknad i Sverige hade ej så litet nytt att bjuda på äfven af skönlitterär art. Men här i Amerika få vi, såsom en svensk-amerikansk journalist nyligen skref i ett privatbref, merendels blott "glädja oss åt smällen" genom att läsa tidningsrecensionerna öfver nyutkomna böcker, enär det är sällan man kommer öfver böckerna själfva, då man ej har råd att rekvirera dem. Det citerade uttrycket äger en "historia", som är alltför kostlig att begrafvas i glömska. Det härleder sig från tvenne under förlidet år aflidna svensk-amerikanska litteratörer, hvilka under sina "hundår" i Chicago ej sällan voro pank och då plägade gå fram och tillbaka utanför en tysk restaurant, från hvilken de härligaste matångor utströmmade. Detta kallade de att "glädja sig åt — smellen" (= lukten).

Det vore högeligen önskligt, om ett lifligare utbyte af litteraturalster mellan svensk-amerikanerna och hemmasvenskarna kunde komma till stånd, än som hittills varit fallet. Nyligen läste jag i Worcester-tidningen *Svea* ett omnämnande af en recension öfver ett par här i landet utgifna svenska böcker, hvilken stått att läsa i en ansedd tidning i Sverige, och hvari recensenten inledningsvis beklagar, att alster af svensk-amerikanska författare och konstnärer så sällan hitta vägen öfver Atlanten. "I grund och botten ha vi här hemma", tillägger han, "trots alla skildringar af mer eller mindre spirituella resenärer, bra litet reda på våra utvandrade bröders andliga kultur, detta i fråga om litteraturen förvånande nog, efter vår erfarenhet att döma beroende på de svensk-amerikanska förlagens underlåtenhet att sända sina alster till försäljning i våra boklådor. Vi erinra oss sålunda mycket sällan ha sett en svensk-amerikansk bok utbjuden till salu hemma i 'det gamla landet'. Icke heller tidningarna torde mera allmänt uppvaktas med anmälningsexemplar af svensk-amerikanska böcker, hvarför vi med så mycket större nyfikenhet grepo oss an med ett par häften, som nyligen tillsändts oss från Augustana Book Concern, Rock Island, Ill."

Hvad här säges, gäller ock vice versa, i ty att det, mig veterligt, är ganska sällsynt, att förlag och författare i Sverige sända sina böcker hit till anmälan i våra tidningar eller försäljning i våra boklådor. Kanske menar man, att det skulle betala sig sämre för dem därhemma i Sverige att sända sina böcker hit till anmälan och försäljning, än det skulle göra för oss att sända våra böcker dit i samma syfte. Men hvem kan veta, innan det har försökts? Den i den svenska tidningen gifna vinken synes mig alltså böra följas på båda sidorna om Atlanten.

Efter denna inledning vill jag nu låta UNGDOMSVÄNNENS läskrets få något litet del af "smellen" från den svenska bokmarknaden under förlidet år, i hvad angår skönlitteraturen. På romanens och novellistikens område möter oss en hel del arbeten af äldre välkända författare och författarinnor. En recensent i tidskriften "Ord och Bild" karakteriserar emellertid ett flertal af dessa såsom tillhörande "den svenska prosans medelklass". Andra anmälare däremot ha uttalat rätt vackra loford om t. ex. *Anna Wahlenberg*, som utgifvit två arbeten under fjoråret, nämligen en samling skisser med titeln "*Den syndiga, gamla människan*" och en roman, kallad "*Två slags folk*"; *Annie Quiding*, hvars nyaste bok heter "*Fru Fannys son*"; *Henning von Melsted*, som tecknat "*Kvinnoöden*", samt *K. G. Ossian-Nilsson*, hvilken utgifvit en berättelsesamling, benämnd "*Marx Meyer på Varberg och andra berättelser.*"

Främst bland det sist förflutna årets diktverk står *Verner von Heidenstams* bok "*Folkungaträdet. — Folke Filbyter*", hvilken, så långt jag sett, mottagits med odeladt erkännande, ja. t. o. m. de högsta loford af litteraturkritici.

Boken är ämnad att vara första delen af en stor epopé, i hvilken författaren har för afsikt att framställa Folkungaättens släktingar allt från dess upprinnelse i sägnernas skymning intill dess konungsliga upphöjelse och glans och därpå följande gradvisa förödelse under split och inre fejder. Med följande rader, hvilka verka såsom ett kraftigt anslaget ackord, börjar författaren sin berättelse: "Huru dvärgarne lämnade från sig hornet Månegarm, och hur frö gömdes i mullen, innan ett stort träd kunde växa, det skall här beskrifvas. Här skall berättas om en släkt, som vann högsta ära och sedan spårlöst sopades från jorden. Hvad de mäktiga af denna ätt tänkte om sina guldkronor, när deras lifsdagar stupade som kalla slippriga trappsteg ned till helvetet och de olyckliga och fångna ömkade om sina fjättrar, det skall också blifva sagdt. Må de, som vilja veta det, lyssna. Ingenting skall bli förtegadt. Oöfverskådliga afstånd breda sig mellan dem och oss, men alla människoöden susa under fingrarna på samma spinnerskor."

Folke Filbyter, hvilken, sedan han en tid farit omkring såsom viking och därunder skaffat sig guld, slagit sig ned som odalbonde på Folketuna gård, är berättelsens hufvudperson, hvars tragiska öde här utvecklas och når sin fullbordan. Denna sagofigur är roten till det stora Folkungaträdet. Hans sonson är den kristendomsvänlige jarlen Folke hos konung Inge d. ä., i hvilken man väl har att söka den Folke digre, som är Folkungaättens förste kände stamfader. "Folke Filbyters skepnad är i viss mån en symbol för den starka, okultiverade naturmakt, som föga skiljer mellan godt och ondt, ur hvilken ett rikare, mera förfinadt kultursamhälle småningom uppspirar, ett samhälle, som nedlåtande ser ned på den rot, som skänkt det sin obrutna kraft."

"Arbetets styrka", säger professor Karl Warburg, "ligger i de mästerligt gifna situationer, som radas upp efter hvarandra, och i hvilka Heidenstams utomordentliga skildringskonst gör sig gällande. Det är ett måleröga, som har *skådat* dessa scener, och det är ett skaldesinne, som skänkt uttryck åt hvad ögat sett."

Gustaf af Geijerstam har till den välkända serien "Nordiskt familjebibliotek" bidragit med en ypperlig utvidgad novell, "*Andreas Vik*", utgörande en sorgetyngd skildring ur skärgårdsbefolkningens lif, hvarmed författaren äfven i föregående arbeten visat sig väl bekant. Dessutom har Geijerstam utgifvit en längre Stockholms-roman med titeln "*Farliga makter*". Det är egentligen en äktenskapshistoria, man här liksom i flere af författarens föregående romaner har framför sig, afsedd att visa den olyckliga makten i söndringen mellan makar. Men på samma gång tyckes författarens afsikt vara att gifva en bild af söndringens olyckliga makt öfverhufvud inom de samhällsklasser, till hvilka de ifrågavarande makarna höra. Gent emot öfverklassen, som är uppdelad i hvarandra skarpt motsatta kotterier, hvilka i sin ordning sönderfalla i individer, som i förhållande till hvarandra ej ha någon samhörighetskänsla, någon hjälpande hand eller någon skonsamhet, — gent emot denna öfverklass står underklassen såsom en massa af individer, hvilka dock känna sig solidariska med hvarandra, veta, för hvilket mål de gå till strids, och kunna offra något till inbördes bistånd. Ett nytt Sverige med en öfverklass, som förstår och delar intressen med underklassen, och som upphört att slita ut sina krafter i inbördes kif, — det är åt denna dröm, Geijerstam synes vilja ge uttryck i denna sin senaste bok.

Henning Berger, som vistats åtskilliga år här i landet, och som år 1901 utgaf sin i Sverige synbarligen fördelaktigt recenserade debutbok, "*Därute*", innehållande en samling skisser från lifvet i jättestaden vid Michigan-sjön, utsände strax före jul en större roman, benämnd "*Ysail*", hvars miljö ligger i framställningen af det stora Chicago "med dess oroliga lif, dess eviga åflan, dess larmande kamp för tillvaron, dess obarmhärtiga slukande af människors blod och svett". Professor Warburg slutar sin anmälan af boken i "Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning" med följande omdöme: "Det är en i många afseenden märklig, i greppet originell, i stilen stark bok, hvari Henning Berger låtit ett utvandrarödes stämningar samlas liksom i en brännpunkt."

Ett beaktansvärdt debutarbete är den stämningsfulla Jämtlands-skildringen "*Troll-Anna i Bäckmon*", hvars författarinna, *Rosa Arbman*, visat sig vara väl förtrogen med den jämtländska allmogen, dess seder och bruk, dess karaktär och föreställningssätt.

Bland de under fjoråret utkomna diktsamlingarna i bunden form synas åtminstone tre intaga en afgjord rangplats. Främst bland dem må nämnas *Daniel Fallströms* "*Hvita syrener*". Dessa dikter hafva erhållit ett varmt erkännande i de recensioner jag läst, såsom i *Göteborgs Posten*, *Göteborgs Aftonblad*, *Nya Dagligt Allehanda* och *Idun*. I synnerhet talar *Idun*, i hvilken tidning åtskilliga af Fallströms nya dikter varit införda under förlidet år, i entusiastiska ordalag om författaren. Han är "den svenskaste bland skalder"; "ingen af våra nu lefvande sångare har nått en popularitet mer vid, mer obetingad och mer förtjänt än Daniel Fallström"; "en ny samling dikter af hans hand är *förut*bestämd att blifva julens sångargåfva *par preférénce*, den efter hvilken alla händer villigt sträcka sig, därför att alla känna sig vissa att finna sina bästa känslor omsatta i dessa strofer." Fallström är af gammalt känd såsom kvinnans, naturens och fosterlandets sångare, och för dessa klinga fortfarande de mäktigaste strängarna i hans instrument. Kraftigare och på samma gång varmare och innerligare än förut ljuder dock i denna senaste sångsamling den fosterländska strängen. Det var förliden sommars politiska händelser i fäderneslandet, som särskildt kommo denna sträng att så mäktigt vibrera. Och Fallström har i eldande toner, påminnande om de fosterländska sånger, som strömmade från Tegnérs lyra i början af förra århundradet, gifvit uttryck åt de patriotiska känslor, som väcktes hos så många där hemma genom de bekanta 7-junihändelserna. En sådan dikt är t. ex. "Svenska lejon", hvilken förlidet år aftrycktes af en hel del tidningar. Som den dock ej förut varit synlig i UNGDOMSVÄNNEN, vill jag här meddela den.

Svenska lejon, du, som sof bland tälten
på troféer, vunna med ditt blod,
du, som gick på isen öfver Bälten,
har du mistat allt ditt gamla mod?

Säg, när lärde du att sloka svansen,
vifta med den för att slippa slag?
Öfver dig låg hittills krigarglansen —
skammen höljer dig från denna dag!

Är det möjligt, att ett folk kan glida,
sjunka så i egennyttans dy,
att det glömmer det haft svärd vid sida
och en ära ljus som morgonsky?

Är det möjligt, att ett folk vill tigga,
där det ännu stolt befalla kan?
Är det möjligt . . . ? Så låt Norge ligga,
men i Sverige, *svensk*, du vare man!

Rif ur flaggan unionens tecken,
det är skam det längre sitter där!
Nu det lyser som den enda fläcken,
som vår gamla svenska flagga bär.

Upp, mitt folk! Som förr låt eldar låga
flammande från berg och skogig ås.
Pil på strängen till vår svenska båga,
när af skymford fosterlandet nås!

Sverige, Sverige, blifve lystringsordet,
och du redt dig förr med det, vårt land!
Blir från fjäll till sund *en* man det vordet,
värna svenskarna nog egen strand.

Därför, gamla lejon, res din manke —
stark och tung är ramen blott du vill.
Sverige först och sist din enda tanke —
skymfas det, i Sveriges namn slå till!

Oscar Levertin har nu ock efter flere års mellanrum utsändt ett nytt diktverk, kalladt "*Konung Salomon och Morolf*". Ur de österländska sägnerna om Salomo och sagofiguren Morolf eller Markolfus har Levertin hämtat spridda motiv och karaktärsdrag såsom underlag för dikterna i denna cykel. Ty Salomo- och Morolf-sagan är blott en omklädnad för skaldens egna dikter, tankar och drömmar. Diktcykeln bär, skrifver prof. Karl Warburg, i säregen grad prägeln af att vara en tänkares, en forskares skapelse och är såsom helhet ett konstverk af hög rang, i tanke och form sin mästare värdigt.

Den unge skåneskalden *Anders Österling* debuterade året före förlidet med en diktsamling, "*Preludier*", hvilken af kritiker ur skilda läger hälsades med mycket erkännande. Han visade sig i dessa "Preludier" såsom en reflexions- och stämningsdiktare af afgjordt romantisk läggning. I fjol utkom hans andra diktbok under titeln "*Offerkransar*", hvilken säges beteckna både framåtgående i formellt hänseende och en utveckling i bestämd riktning, hvad lifsåskådning och poetiskt ideal beträffar. Och denna riktning är densamma, som redan i hans förstlingsdikter är starkt prononcerad, nämligen den romantiska. Men enligt en recensents omdöme i *Upsala Nya Tidn.* står han i sin andra bok mera självständig gent emot den nytyska romantiken, än han gjorde i sitt debutarbete, i det han nu håller på att lägga egen grund under sig. Såsom ett litet prof på Österlings konst vill jag anföra följande djupt och känsligt tänkta dikt med öfverskriften "Barnet".

Beslöjad, skärblå morgon
med späda fåglars slag,
som tälja, hur det vaknar
från natt till dag;
ett hvitklädt barn för festen
ur trädens ljusa rad
med lätta händer bryter
akacieblad.

När tyst hon löfven samlar
i denna svala fred,
hon tycks ett offer bära
och jubla med,
hvarhelst en lofsång lyftes
af hjärta, blick och hand
att prisa dagens skimmer
om blåa land.

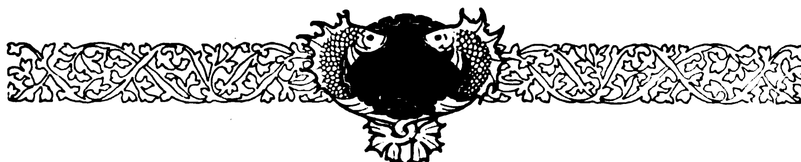
Och som när fingret väcker
en fin och slumrad sång
i lyrans sträng, jag löses
ur dvalans tvång
och ser med tända ögon
en stillhet nalkas mild
med tusen ljufva möten
af syn och bild:

Den stillhet, som är svaret,
fast den är utan ord,
där lifvet är som vårregn
och själen jord,
där gudars källor tala
sitt höga språk igen —
nu hvilar i mig världen
och jag i den.

Men barnet står där hvitklädt,
med dagg i hår hon ler,
tills dunkelögd och stilla
hon på mig ser,
och alla väsens kärlek
i denna blick mig når,
som ur min egen barndoms
försjunkna år.

"*Harald Jacobson*" utgaf i fjol sin sjätte diktsamling under titeln "*Blå Oktober*". Någon större popularitet har Harald Jacobson väl ej lyckats förvärfva sig, men han är dock ej längre, såsom en recensent säger, "en småskald. 'vitter författare', som det heter, utan en verklig diktare, hvilken man måste taga på allvar." Han representerar en äldre riktning inom svensk poesi, särskildt i fråga om språk och formgifning, ehuru det ej kan förnekas, att han äger något originellt och personligt i sin stil. Skaldens senaste arbete är i synnerhet "en minnenas bok; modersminnet, barnarenheten och barnatron är det framför allt, som den redan i mannaålderns mognad stående skalden med längtan blickar tillbaka på och inspireras af." Boken innehåller äfven religiösa dikter, burna af stark känsla.

Härmed tror jag mig ha omnämnt de viktigaste alstren af svensk diktning under förlidet år. Bland författare, som intaga en erkänd rangställning, och som publicerat något arbete under förlidet år, har jag, så vidt jag vet, ej förbigått någon med undantag af Aug. Strindberg. Af denne välbekante författare utkom till sistlidna jul diktsamlingen "*Ordalek och Småkonst*", hvilken jag dock ej känner vidare än till namnet.

SKISS TILL FRIS FÖR EN BANKBYGGNAD I OHIO. *Af C. J. Nilsson.*

Svensk-Amerikanska Konstnärer.

Biografiska teckningar för Ungdomsvännen af A. Schön.

XIV. C. J. NILSSON.

I Carl Johan Nilsson ha vi en annan svensk skulptör i Amerika, och därtill en af de mest produktiva. Och likväl har han knappast mer än börjat, åtminstone härute. Ännu ej 40-årig har han, mänskligt att se, framför sig en lång och mycket gagnande konstnärsbana.

Under det att af Amerikas svenska kostnärer Birger Sandzén är den, som hittills gjort måhända mest för att göra medlemmarna af sitt skrå bekanta med hvarandra och för allmänheten — han har, som kändt torde vara, under flera år flitigen plitat och skrifvit om konstnärer och konstutställningar m. m. — är Nilsson den, som gått i spetsen vid arbetet för dessa konstnärers sammanslutning till bevakande af sina ekonomiska och andra intressen. Det var nämligen han, som först framkom med tanken på en svensk-amerikansk artistförening, och det var äfven han, som tog första steget till dess förverkligande.

Och hans plan slog an. Den 17 februari 1905 organiserades i Chicago The Swedish-American Art Association, hvars förste ordförande Nilsson blef — han har i dagarna omvalts —, och denna förening kände sig redan sistlidne höst stark nog att anordna i Chicago sin första konstutställning, hvilken omfattades med sådant intresse, att man nödgades hålla densamma öppen en hel veckas tid utöfver den ursprunligen bestämda tiden af fjorton dagar, eller inalles från den 23 oktober till den 11 november. Utställningen, som hölls i Anderson's Art Galleries, 178 Wabash avenue, omfattade visserligen ej mer än 80 nummer, däraf 72 af svensk-amerikanska och 8 af svenska konstnärer, men den var, enligt framstående kännares utsågo, naggande god. Direktören för det ansedda Chicago Art Institute, mr French, sporde halft förebrående konstföreningens kommitterade, hvarför de ej begärde plats å Art Institute för utställningen.

Ingen kunde högre än herr Nilsson glädja sig öfver dessa oväntade framgångar för den unga konstföreningen. Och det var säkerligen dessa, som gåfvo honom mod att taga ännu ett steg och vida djärfvare än det första: utfärda inbjudning till Svenska Konstnärernas Förening att gemensamt med den svensk-amerikanska anordna i Chicago under nästa höst en större utställning. Äfven detta företag synes komma att lyckas. Meddelande har nämligen ingått från den svenska föreningens sekreterare, artisten Kallstenius, att föreningen antager den vänliga inbjudningen. Den beramade utställningen kommer att hållas å Art Institute. De samlade svensk-amerikanska och svenska konstverken komma därefter att sändas till andra större amerikanska städer, såsom St. Louis, Buffalo och Cincinnati m. fl., för att äfven där exponeras.

Men ej nog härmed. Den unga svensk-amerikanska konstföreningen umgås med planer att om möjligt redan nästa höst öppna i Chicago en konstskola. Med kännedom om hr Nilssons och de öfriga medlemmarnas af föreningen energi och arbetsförmåga äger man anledning tro, att de äfven häri skola lyckas.

Detta om hr Nilssons arbete i förening med andra. Nu några ord om honom själf och hans enskilda konstnärliga verksamhet.

Nilsson föddes i Uppsala den 6 januari 1867, genomgick, innan han ännu uppnått 13 års ålder, folkskolans samtliga klasser och visade sig därvid äga sådant läshufvud, att skolans lärare voro starkt betänkta på att söka bereda honom tillfälle att genomgå elementarläroverket. Emellertid framträdde hos honom samtidigt så tydliga anlag för bildhuggeri-konsten, att lärarna i stället rekommenderade honom till intagning som elev på bildhuggaren Oscar

C. J. NILSSON.

KUNG OSCAR.
Byst af C. J. Nilsson.

Bergs atelier. Här arbetade han nu under en följd af år och inskrefs därpå hösten 1891 vid Akademien för de fria konsterna. Här studerade han under ledning af sådana mästare som den nyssnämnde Berg och prof. John Börjeson till 1896.

Under åren 1888—96 utförde han för Svenska panoptikons i Stockholm räkning en stor mängd porträttbyster och grupper, bl. a. en föreställande konung Oscar och hans omgifning på Drott, en grupp, som exponerades på Svenska konstföreningens lokal 1895 samt senare å Malmö-utställningen, i Göteborg å Valand och på Stockholms-utställningen 1897, öfverallt tillvinnande sig ampla loford för stor porträttlikhet.

Han utförde dessutom under denna tid en mängd arbeten för Nordiska muséet, Kungliga lifrustkommaren, Kungliga artillerimuséeet, Göteborgs muséum o. s. v. Under två år i följd var han prof. Börjesons biträde, under det denne var sysselsatt med att modellera Carl X Gustafs bildstod för Malmö och Magnus Stenbock för Helsingborg. För ryska krigsministeriets räkning utförde han en samling figurer afsedda att tjänstgöra som åskådningsmateriel på ryska afdelningen vid världsutställningen i Paris 1900.

Till Stockholms-utställningen 1897 anordnade han i förening med prof. Oscar Berg ett bibliskt galleri, omfattande 16 grupper, representerande lika många händelser i Jesu lif. Detta galleri förevisades året därpå i Helsingfors och omfattades jämväl där med största intresse, tack vare den trohet mot ämnet, med hvilken grupperna voro anordnade, och allvaret i hela framställningen. Det sades allmänt, att ett bättre åskådningsmateriel vid studiet af den heliga historien än detta kunde man svårligen finna.

Det var med anledning af detta galleri hr Nilsson kom till Amerika. Efter framgångarna i Sverige och Finland beslöt han att hit öfverföra detsamma, i tanke att man äfven här skulle varmt intressera sig för konstverk med ett så allvarligt och upplyftande ämne, men i denna sin förmodan blef han åtminstone delvis besviken. Intresset var ej så stort som han hade väntat. Han anlände till New York den 29 november 1899 och begaf sig till Boston, där galleriet först utställdes här i landet.

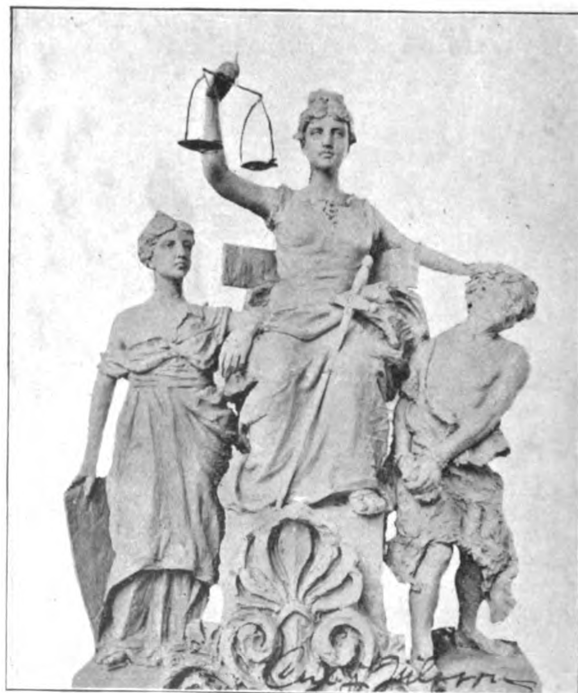
Vid utställningen i Buffalo år 1901 förevisades det bibliska galleriet och likaså vid världsutställningen i St Louis 1904, nu för talrikare och mer intresserade åskådare än i Boston. I St. Louis utförde hr Nilsson byster af flera utaf stadens framstående män, hvarjämte han där hade konstskola.

I januari 1905 flyttade hr Nilsson med familj till Chicago och erhöll här genast anställning som modellör vid ett större terracotta-etablissement. Han har här utfört en mängd dekorativa saker, såsom t. ex. en för Westmoreland countys, Pa., nya tingshus i Greensburg afsedd större grupp föreställande "Justice, Law, and Bondage", skiss till fris å en bankbyggnad i Ohio o. s. v.

Till den ofvannämnda konstutställningen i Chicago sistliden höst bidrog hr Nilsson med en byst i kroppsstorlek af konung Oscar, en originell skiss till staty öfver John Ericsson samt ett par andra konstverk.

Herr Nilsson har i studiesyfte vistats i England, Frankrike, Italien samt Danmark, Norge och Ryssland. Längsta uppehållet gjordes i England.

Han är sedan åtskilliga år tillbaka gift och lycklig familjefader.

"JUSTICE, LAW, AND BONDAGE".
Grupp af C. J. Nilsson.

JAG LÄNGTAR TILL NORDEN.

För Ungdomsvännen af Axel Fredholm.

Jag längtar, jag längtar till Norden,
till sångens och sagornas land!
Jag ännu ej funnit på jorden
en bättre och skönare strand!

Jag trifs ej bland popplar och palmer,
jag längtar till granarnas sus,
till fjällskogens drömdjupa psalmer
och bäckarnas lekar och brus!

Jag längtar till barndomens dalar,
där ofta jag lekte så säll,
och där under björkar och alar
jag drömde mång' stjärneljus kväll!

Jag längtar — ack, själen förblöder —
jag längtar till Norden igen,
där norrskenets guldbrasa glöder.
Hur praktfull och skön var ej den!

Jag längtar från fåfängans tummel,
där ära ej aktas och dygd,
till fädernas grafvar och kummel,
de heliga minnenas bygd!

Jag längtar, jag längtar till Norden,
till sångens och sagornas land!
Jag ännu ej funnit på jorden
en bättre och skönare strand!

HERR PENSEL OCH FRÖKEN GÅSPENNA.

För Ungdomsvännen af Signe Ankarfelt

Båda voro trötta efter dagens id och äflan. I månskenet kunde de nu drömma till's solstrålarna ånyo skulle egga dem till nya ansträngningar, hvar och en på sitt verksamhetsfält. Men lilla fröken Gåspenna tycktes alls icke vara hågad att känna sig sentimental i månskenet. I stället var hon icke så litet missmodig, ty, ehuru hon under dagens lopp samvetsgrant försökt att vara riktigt spetsig och särdeles fin, hade hon raspat och plumpat rätt ansenligt. Hon hade icke en gång kunnat förmå sig att följa de räta, vanliga linierna, som hon dock af erfarenhet visste ansågs vara af den allra största vikt. Månskenet hade nu ett allt annat än lugnande inflytande på henne. Dock, som hvar och en väl vet, är ej hon och hennes släkt så där uteslutande beroende på särskilda ljusskiftningar, såsom hennes vän herr Pensel; men ändå måste de äfven på henne hafva ett visst inflytande, därom kan disputeras. Så blef hon allt otåligare och slutligen utbrast hon med litet udd i rösten, ja nästan skarpt, tyckte hon själf: "Hvad tager ni er väl till, herr Pensel. där borta i edert skumma hörn! Ni skulle vara här i månskenet vid fönstret och jag därborta. Ni skulle passa bättre här, ni som aldrig kan drömma om något annat än ljus, dagrar, skuggor och sådant där. Jag skulle däremot känna mig mera hemmastadd i mörkret, mig, som man så ofta beskyller för att jag gör hvitt till svart."

"För all del, min bästa fröken Gåspenna, förifras icke så där", svarade herr Pensel något styft. "Behåll ni er plats i månskenet. Ljus alstrar alltid klarhet och, ehuru det visserligen nu för tiden finnes de, som påstå att i dunklet visar ni er till er bästa fördel samt trifves bäst där —"

"Fortsätt! herr Pensel, ni är verkligen träffande", gäckades fröken Gåspenna, "ni är åtminstone originell, och det är ju detta både ni och jag så ifrigt måste fika efter för att *slå an*, som det så betecknande kallas, äfven om både sanningskänslan och skönhetsprincipen måste därvid förvandlas till offerbockar och släpas hän till konstens altare."

"Nå ja," sade herr Pensel, "att mycket måste offras för effektens skull, är sant nog. Men endast man vunnit sitt syfte, så har man ju icke alldeles arbetat förgäfves" — och så försjönk herr Pensel ånyo i djup tystnad därborta i sin vrå. Men fröken Gåspenna såg verkligen tankfull ut, och detta var något, som visst icke ofta kunde tillvitas henne. Slutligen kunde hon icke tiga längre, utan ropade så häftigt till herr Pensel, att hans hår nästan reste sig af skräck:

"Säg mig då, hvar finnes egentligen gränsen mellan klarhet och dunkel, och går icke hela världen omkring i det senare utan att vilja bemöda sig en gång att söka det förra! Ja, har man ej rätt att säga, att världen *ser* utan att *se* och *hörer* utan att *höra*" tillade hon med bittrhet.

"Ja, ja" svarade herr Pensel, sedan han hämtat sig från att så där blifva obarmhärtigt väckt ur sina drömmar, "hvad beträffar edert senare påstående, har ni tvifvelsutan rätt, i hufvudsak, men att besvara er fråga om den där gränsskillnaden, kan jag ej, ty den linien har alltid för mig själf varit omöjlig att markera och har jag därför fått nöja mig med nyanseringar.

"Ack ja," suckade nu fröken Gåspenna känslofullt, "det är ju så mycket man frågar om, som man dock aldrig får ett svar på! men, vet ni hvad, herr Pensel, jag börjar tycka att både mitt och edert bemödande att tala om hvad de flesta borde veta bäst själfva, eller, som ni visa hvad alla dagligen kunna se, förefaller nästan löjligt. Så t. ex. visar ni en solnedgång, ett träd, en blomma, och man faller i en sådan beundra och förvåning, som om dessa hvardagliga företeelser aldrig tillförne kunnat förnimmas. Och ändå, hur bleka äro icke färger mot dem naturen målar med! Jag å min sida talar i sväfvande, nästan intetsägande ord, något om sorgen eller smärtan, och man gråter, om glädjen, och man fröjdas, under det att den lefvande verklighetens bittraste kval eller renaste fröjder passeras förbi utan en tanke, utan en känsla. Hvadan kommer nu detta? "Säg mig dock er tanke härom, herr Pensel?"

En lång stund förflöt innan något svar kom från herr Pensel i sin vrå, dit nu månskenet trängt in samt kastade öfver hans skapelser sitt silfverflor. Ändtligen hörde fröken Gåspenna honom nästan andaktsfullt hviska: "Ack, jag skulle vilja förklara det så att detta är helt enkelt konstens triumf öfver naturen, ty all konsts mission, eller om ni vill, äfven snillets, måste ju vara att finna och återspegla det eljest för de flesta obegripliga af ett högre ideal. Eller med andra ord, de *få*, som kunna *se* och *höra* skola läsa de många hvilka af sig själfva ej kunna."

"Åh ja", svarade fröken Gåspenna förtrytsamt, "det där låter ju mycket vackert, min bäste herr Pensel, men för min ringa del tycker jag, att i de flesta fall har *det samma verkan, som at slå vatten på en gås.*"

"Kanske", suckade herr Pensel, och styfnade till, "att det ofta tyckes så, men man får väl försöka att hoppas på en större *effekt* än den ni nämner."

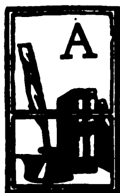

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af *G. N. S.*

X. SIGNE ANKARFELT.

Att Sveriges litteratur är väl och fördelaktigt känd i utlandet, beror till en icke oväsentlig del på fosterlandets kvinnliga författare. Af den nu till större delen hädangångna generationen var det förnämligast Fredrika Bremer, som geom sina intagande, okonstlade och naturtrogna skildringar ur hvardagslifvet, förde Sveriges namn öfver vida haf; af den nu lefvande generationen tillkommer Selma Lagerlöf äran af att hafva lyckats vidmakthålla Sveas traditionella rykte i detta afseende i utlandet. Hvilken mäktigt ingripande faktor i Sveriges kulturella utveckling kvinnan varit, särskildt under nittonde seklets senare hälft, framgick tydligt af ett till världsutställningen i Chicago 1893 utgifvet arbete med titel: "Kvinnan inom svenska litteraturen"; och den, som de senare tolf åren något litet sökt följa med svenska litteraturens utveckling, frapperas sannerligen af det stora antal kvinnliga författare, som hvarje år debutera med mer eller mindre gedigna arbeten af olika slag.

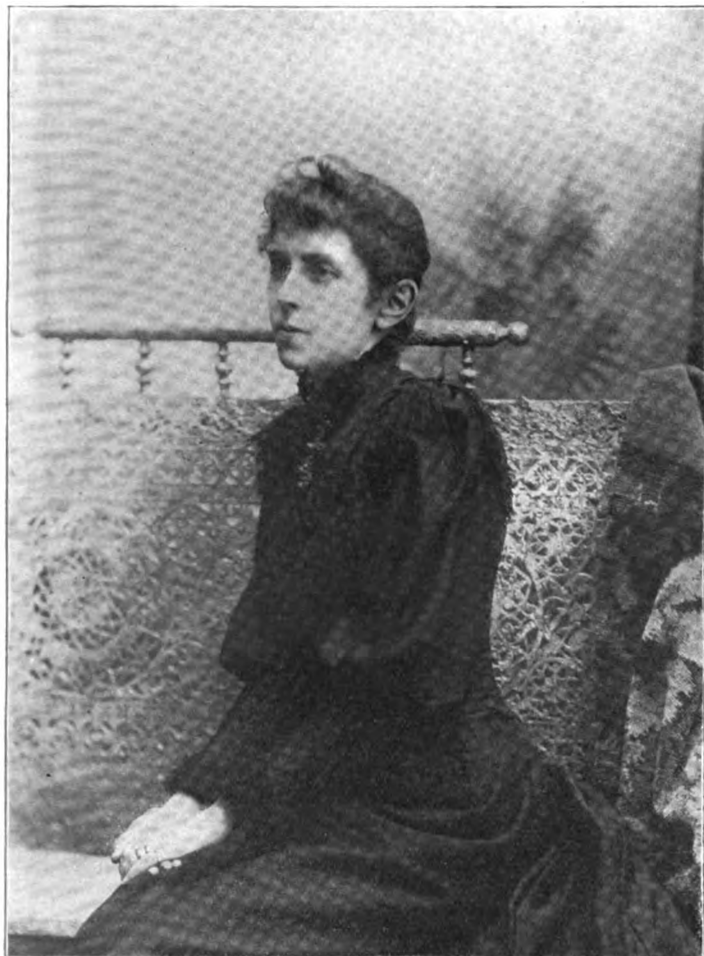
Att den svensk-amerikanska kvinnan icke vansläktats sedan sin hitkomst, det ha vi äfven i detta afseende rikhaltiga prof på, och man behöfver endast se igenom några årgångar af kalendern *Prärieblomman* eller några nummer af UNGDOMSVÄNNEN för att blifva öfvertygad om, att svensk-amerikanska litteraturen redan räknar ej så få kvinnliga författare af rang.

Bland dessa torde man ännu så länge få skilja på dem, som äro födda och fostrade i Sverige och som i fosterlandet hafva fått sin utbildning, och dem som äro födda och fostrade här i landet. Det finnes flera af hvardera slaget ehuru väl ännu af naturliga orsaker flertalet utgjorts af det förra. Och bland dem intager för visso fru Ankarfelt ett framstående rum.

Signe Liedberg föddes i Hof, strax invid Vexiö, Sverige, den 5 april 1858. Hennes föräldrar voro framlidne Johan Olof Liedberg och dennes maka Louise Ruuth, och i sitt föräldrahem erhöll hon en vårdad uppfostran. "Min lefnads morgon", skref hon några år sedan, "var rosig och löftesrik. Ett godt hem, där kärleken förde spiran, där den ömmaste vård ägnades det allt ifrån början svaga aprilbarnet, och där allt gjordes för att dess första fjät på lifvets stig skulle blifva så lyckliga som möjligt. Min fader blef min förste lärare i konsten att älska, som han brukade säga, 'Guds härliga natur', och i den finna den mest ogrumlade källa för mina barnsliga fröjder. Skogen, bäcken, blommorna, svalorna, alla voro mina lekkamrater, men icke ansedda såsom själlösa ting, utan ägande lif och betydelse. Så framlefde jag mitt barnsliga fjärilslif tills jag uppnått sex år, och dessa skulle varit en enda solskensdag, om icke en svag hälsa, mitt lifs mörkaste skugga, redan då så ofta förmörkat glansen." Vid sex års ålder fick hon börja lära sig läsa, och från den tiden har hon hela lifvet igenom föredragit boken "framför alla andra vackra saker, som kommit i min väg." Och strax därefter fick hon också informator. Hennes fader, en invalid, som framleft sina ungdomsår i Amerika och nu, oförmögen att deltaga i det yttre lifvets kraf, ägnade sig helt och hållet åt sina barn, önskade att hennes bokliga uppfostran redan från början skulle ledas af en manlig lärare. Och så förflöt ännu tre lyckliga år i föräldrahemmet. Vid nio års ålder sattes hon i Vexiö högre elementarläroverk för flickor, och under utmärkta lärare, såsom rektor Cederskjöld, domprost Rosell m. fl., fick hon åter ypperliga tillfällen för utveckling och framsteg. Därom skref hon: "Lyckliga tid! Hur min tanke älskar att dröja vid dig! Ett godt hem, förträffliga lärare samt ett angenämt och förfinadt umgänge. Idel solsken, icke sant?"

Tyvärr skulle den närmaste framtiden te sig mindre ljus. Genom ingångna borgensförbindelser gjorde hennes fader stora förluster. Hans hälsa blef allt mera vacklande, hans förmögenhet smälte ihop. "Men vi hade", yttrar hon på ett ställe, alla en skyddsängel i min mor, som med en kvinnas hela själsstyrka aldrig lät modet falla. Hon har lärt mig, hvad en sann kvinna kan uppoffra för de sina. Men hvad visste jag om fattigdom på den tiden, annat än till namnet? Och det tager en lång tid för en hvar att realisera hela vidden af detta ords betydelse. Ännu hade också ej den annalkande stormen brutit lös i hela sin förhärjande form."

Efter afslutad skolgång i Vexiö underrättade hennes far henne om, att hon nu måste bereda sig på att förtjäna sitt eget bröd. "Jag äger numera", sade han, "icke annat att gifva dig på färden genom lifvet, än min välsignelse och ett hederligt namn." Långt ifrån nedslagen af denna underrättelse, gladde hon sig smått i hoppet att nu snart få pröfva på egna krafter, hvilka hon dock, som ju så vanligt är, öfverskattade; och hon reste att börja med till Tyskland och Schweiz för att föröka sina kunskaper och utbilda sig till lärarinna. Efter ett par års vistelse därstädes, hvaraf större delen af tiden tillbragtes i läroanstalt i St Blaise, Neuchatel, reste hon till Paris och senare till Rugby, England, där hon i professor Anders Petersson (protegé af Jenny Lind) och hans maka fann goda vänner. Genom deras bemedling erhöll hon också snart plats vid en skola i Boroughbridge, Yorkshire. En förmånligare anställning som lärarinna i franska och tyska i en läroanstalt i Helensburgh, nära Glasgow,som något senare genom inflytelserika vänner i Skottland erbjöds henne, antog hon med glädje, och under den tid hon vistades därstädes fortsatte hon sina studier i engelska språket och litteraturen under en af anstaltens lärare, den berömde professorn och författaren Peter Bayne, hvilken mycket intresserade sig för skandinavisk litteratur och därför också tog särskildt intresse i hennes utbildning. Så framlefde hon där en ganska lycklig tid, förvärfvade många vänner bland högt bildade och ansedda män och kvinnor, och genom deras vänlighet bereddes den unga kunskapstörstande och för intryck mottagliga svenskan tillfälle att bese landets underbart sköna natur och njuta af folkets hem- och sällskapslif. Men Signe var ett aprilbarn och denna lyckliga tid kunde ej äga bestånd. Genom öfveransträngning hade hon ådragit sig en svår feber, som i flera månader höll henne bunden vid sjuklägret. Och därtill kom en gnagande hemlängtan, som länge i tysthet hade tärt på de nedsatta krafterna. Läkaren ordinerade klimatombyte, och så snart hon blef stark nog

SIGNE ANKARFELT.

att resa sände hennes hjärtegode skottska vänner henne i väg till en mycket ansedd pension i Geneve, Schweiz. Hvarför icke till Sverige? spörjer läsaren. Jo, där ägde hon ej mera något hem. Sedan det gamla hemmet blifvit sköfladt hade hennes föräldrar och syskon begifvit sig af till det förlofvade landet i Väster och bosatt sig i Chicago.

Efter en kort tids vistelse i Schweiz kände hon sig stark nog att i sällskap med kamrater företaga en färd till Italien och att därefter återtaga sina studier med vanlig ifver. Det var fransk litteratur och italienska språket, som hon nu särskildt ägnade sin uppmärksamhet åt. Men hälsan blef åter vacklande, hvila och klimatombyte ordinerades, och nu beslöt hon sig för att resa till Sverige, hvarest trofasta vänner hade erbjudit henne hem och vård. Det var en marsmorgon 1881, hon från ångbåtens däck såg första skymten af Sveriges kust, hennes hemlängtan tillfredsställdes och snart hade hon glädjen återse gamla vänner och bekanta i det kära fosterlandet. Hon tillbragte något öfver ett år i Sverige, och hennes vistelse där var i allo angenäm. Ypperliga platser erbjödos henne, men i anledning af svag hälsa vågade hon ej antaga någon af dem. Tillfälle bereddes henne att resa omkring och beskåda många intressanta orter, och först vid detta besök tyckte hon sig hafva lärt känna och värdera sitt fädernesland. Men den efterlängtade hälsan med stärkta krafter tycktes hon söka förgäfves äfven där, och i stället för att längre dröja kvar begaf hon sig af öfver Skottland till Amerika för att uppsöka sina kära anhöriga och i afsikt att med dem för en oviss framtid dela deras öden. Till den stora världsstaden vid Michigansjön anlände hon en "åskdiger och glödhet julidag 1882", och där har hon sedan dess varit bosatt. Några år efter sin hitkomst trädde hon i brudstol med konstförvandten, dåvarande utgifvaren af skämttidningen *Kurre*, F. W. Ankarfelt från Göteborg.

Det var 1888 och, för att begagna hennes egna ord, "här klipptes vingarna på flyttfågeln för alltid. Mycket stilla har den sedan dess tillbragt sina dagar i sin bur, utan någon åtrå att ännu en gång kastas ut i den vida världen. Ett eget hem och en älskad make ha ersatt hvad som möjligen lifvet därute kunde hafva att erbjuda."

Rörande fru Ankarfelts litterära verksamhet skrifver Skarstedt att hon "har visat sig äga god poetisk begåfning och har lämnat poetiska bidrag äfven till de amerikanska dagtidningarna. När Linné-stoden (i Chicago 1891) aftäcktes, väckte en engelsk dikt från hennes hand stort uppseende. *Chicago Tribune* gick så långt i sin beundran, att den med amerikansk entusiasm förklarade, att de 'högstämda tankarna och det formfulländade språket vore nästan värdiga en Longfellow'." Själf skrifver hon blygsamt: "Någon litterär verksamhet i ordets betydelse har jag aldrig idkat. Visserligen har jag skrifvit litet ibland, 'more to while away a lonely hour' eller för att gifva uttryck åt stundens tankar och känslor, som ibland blifvit alltför öfverväldigande för mitt lättrörda och impressiva temperament. Något verkligt gediget har jag aldrig förmått att åstadkomma"

Hon har under en följd af år lämnat bidrag på såväl poesi som prosa till en hel del tidningar här i landet och i Sverige. Under världsutställningen i Chicago skref hon flitigt för Stockholms-tidningen *Idun*, och hon har också skrifvit för *Östgöta Correspondenten* och *Smålands-Posten*. Bidrag på poesi och prosa har hon också lämnat en och annan gång till tidskrifterna UNGDOMSVÄNNEN och *Valkyrian*, och i kalendern *Prärieblomman* ha flera af hennes vackraste sagor först skådat dagens ljus. I denna kalenders senaste årgång har hon med lätt hand pietetsfullt redigerat sin faders anteckningar från hans resor i Amerika på 1840-talet.

"Den enda vetenskap jag någonsin sökt idka, skref hon en gång, "har varit en smula kemi, nämligen att samla de guldkorn som finnas inom hvarje människobröst, och, tro mig, jag har funnit många. Dessa tillika med mina minnen äro de enda rikedomar jag äger." Vi tillåta oss uttala den önskan, att fru Ankarfelt måtte, om möjligt är ännu mera frikostigt än hittills, hädanefter strö omkring sig af de många "guldkorn", hon under sin växlingsrika bana i skilda länder plockat upp här och där vid vägkanterna. Ett lif rikt på erfarenhet, ljus och skuggor, har hittills varit hennes lott. Må hennes framtidsdag blifva lång och ljus och rik på glädjeämnen!

NEGERNS STÄLLNING I VÅRA DAGAR.

För Ungdomsvännen af K. G.

Det finnes i detta frihetens land ett folk, mot hvilket antipatien i oroväckande grad tilltager. Juden som ständigt får utgöra Europas, särskildt Rysslands, syndabock är här icke allenast tolererad, utan intager i vissa fall en ganska framskjuten ställning, naturligtvis hufvudsakligast inom affärsvärlden men äfven i vårt undervisningssystem.

Emigranten från "Midtens rike" får visserligen vid sin ankomst ett ganska kallt emottagande, men får sedan ostördt värma upp sig igen vid strykjärnen i något "China-laundry" och blir ofta med rätta aktad och beundrad för sin skicklighet och flit.

Men öfver *negrerna*, Ethiopiens söner och döttrar, hänger ständigt ett Damokles-svärd. Med rätta frågar man sig: Hvad månde varda af detta folk, hvars antal f. n. uppgår till öfver tio millioner, mer än 10 procent af Förenta staternas hela befolkning. "*A menace to the republic*", "*a race with a minimum progress and a maximum regress*", "*a cancerous blot in a fair land*" äro blott ett par uttryck för vår tids stämning gentemot desamma.

Under min resa i Södern häpnade jag mången gång öfver det sätt, hvarpå negrerna behandlades. Var det icke för deras frigörelses skull så mycket dyrbart blod blef gjutet? Den frihet negern i våra dagar åtnjuter är enligt min uppfattning icke mycket värd.

Att hatet mot honom tagit sig uttryck i en lag, som förbjuder honom att sitta i samma del af spår- eller järnvägsvagn som hvit man, förundrade mig icke så mycket, ehuru nog äfven en sådan handling högljudt vittnar om, att det står illa till med friden. Att städernas tvättinrättningar skyltade med "No negro laundry accepted" och restaurationer och andra lokaler med anslag af liknande art syntes mig icke heller så egendomligt, då negrerna voro talrika nog att själfva uppehålla dylika inrättningar. Att politisk rösträtt delvis är dem beröfvad, har ju sina giltiga orsaker, sedan de genom sin okunnighet och brist på bildning visat sig oförmögna att handla med urskiljning. Men det finnes åtminstone *ett* område där alla hatets skrankor borde rifvas, nämligen *det religiösa*.

Hvad skall man tänka, då vid ett internationellt missionsmöte, där representanter af alla folk, släkten och tungomål äro samlade för att rådslå om världens evangelisering, bildade och kristna negrer vägras tillträde, så framt de ej vilja finna sig uti att sitta i den undangömda vrå man hänvisat uteslutande åt dem. Detta var fallet vid det nyligen hållna mötet i Nashville, Tenn.

All den åtskillnad, som är baserad uteslutande på ras och färg, är stridande mot den store Mästarens lärdomar och ande. Hvartill tjänar det väl att sända missionärer till att evangelisera Afrika, om de hvita kristna i detta land icke vilja hafva något att göra med sina svarta bröder. De negrer som besökte eller ämnade besöka mötet i Nashville utgjorde blomman af Sönderns negerskolor. Hvilket storartadt tillfälle hade icke här erbjudit sig att väcka den unge negerns intresse för evangeliseringen af hans fäders land — men detta tillfälle gick förloradt, ty hvarje neger med sundt förnuft måste väl förstå, att den man eller kvinna, som vägrar att sitta vid hans sida vid ett religiöst möte, kan knappast vara förmögen att elda honom till att bära den opartiska kärlekens budskap till hednaländer.

Man klagar öfver negrerna, man fördömer dem. Och i viss mån saknas det ingalunda anledning till klagomål.

"RYDMAN AUDITORIUM", NASHVILLE, TENN., DÄR DET STORA MISSIONSMÖTET NYLIGEN HÅLLITS.

Men bära månne negrerna själfva ensamt skulden härtill? Katolska kyrkan vill ej veta af någon skillnad mellan neger och hvit. Följden är att massor af negrer vända de protestantiska kyrkorna ryggen och efter en tid af otro och atheism vanligtvis hamna i den katolska.

Flera gånger uttryckte jag min förvåning öfver det sätt, hvarpå negrerna behandlades. "Om ni finge lefva i södern litet längre och lära känna dem, skulle ni ej behöfva undra däröfver", var det svar jag vanligtvis erhöll. Och jag må erkänna, att under den korta vecka jag vistades i Nashville, där 20,000 negrer bygga och bo, fick jag se mycket som länder till deras nackdel. Bland annat besökte jag en dag statsfängelset i Tennessee. 1,025 fångar hade där "fri kost och logi" för längre eller kortare tid. Af dessa voro omkring 800 negrer. Vid besöket i kvinnornas afdelning anmärkte min ciceron: "I denna afdelning ha vi för tillfället 79 kvinnor, alla hvita med undantag af 71."

Om man betraktar brottmålsstatistiken finner man ock ganska talande siffror. År 1890 funnos i sydstaterna 6 hvita fångar för hvarje 10,000-tal hvita, men 29 negerfångar för hvarje 10,000-tal negrer. I de norra staterna samma år funnos 12 hvita fångar för hvarje 10,000-tal hvita och 69 negerfångar för hvarje 10,000-tal negrer. I sydstaterna växte antalet på tio år till 58 negerfångar för hvarje 10,000-tal negrer, då däremot de hvites antal endast växte till 14 fångar för hvarje 10,000-tal af hvita. Man har försökt förklara orsaken till negerfångarnas större antal vara den, att rättvisans handhafvare förfara mera strängt med den svarta rasen än med den hvita. Detta bevisar dock ingalunda, att brottsligheten ej är ojämförligt mycket större bland negrerna, ty en massa hemska brott som aldrig komma i dagen, begås af och mot dem själfva och mot medlemmar af deras egen ras.

Negern är känd för sin sedeslöshet, oärlighet och lättja. Orsaken till hans usla moral anses till största delen ligga däri att hans förfäder togos från ett barbariskt tillstånd. "Det ligger i blodet", säger man. Jag tror att orsaken en-

dast i ringa mån kan tillräknas denna omständighet. Indianerna voro väl inte stort mera än barbarer, men sedan man tagit dem om hand och gifvit dem tillfälle att komma under civilisationens direkta inflytande, har det visat sig att redan under en eller två mansåldrar underverk åstadkommits. Skulle då ej ock negrerna, som i snart 300 år varit i beröring med de hvite, kunnat lyftas till en ganska anmärkningsvärd kulturell och sociell ståndpunkt? Förvisso, om man åt dem gifvit samma tillfälle och understöd som åt indianerna.

Men under de 250 träldomsåren gjordes föga eller intet för att höja dem, och det som göres nu är på långt när icke tillfyllest för att öfva inflytande på hela rasen såsom sådan. En viktig uppgift föreligger guvernementet. Om detta skred till verket med att vitaga åtgärder för negrernas "civilisering" på samma rationella sätt som för indianernas, gjorde slut på "lynchningar" och förföljelser, som endast förvärra ställningen och öka hatet, skulle frågan inom ett par årtionden vara löst. Det tjänar ingenting till att tala om att sända dessa tio millioner tillbaka till Afrika. För det första kan Södern icke undvara negern och för det andra skulle ett sådant handlingssätt vara detsamma som att störta dem tillbaka i fördärfvet. Ty det har konstaterats att när negern icke längre står under hvit mans inflytande, faller han snart tillbaka i sitt ursprungliga naturtillstånd. Däremot har det visat sig att om ne-

En af de många negerkojorna i Nashville, Tenn.

gern under lämplig ledning får tillfälle att utveckla sig, han ingalunda saknar de förutsättningar som erfordras. Den stora hufvudorsaken till negerns elände är att han icke blifver tagen om hand, lyftad upp ur dyn och uppfostrad.

Negerns fattigdom förorsakar öfverfyllda hus och kojor — och jag vill blott rikta mina läsares uppmärksamhet på vår lilla illustration, som tydligt talar för sig själf. Hundratals sådana kojor har jag sett. Det finnes väl knappast något mera skadligt och dödande för familjelif och sedlighet än att lefva under dylika omständigheter.

Och våra åsikter om negerrasen såsom ett helt basera vi oftast beklagligt nog på de intryck dessa kojors olyckliga och beklagansvärda invånare hafva utöfvat på oss. De flesta människors hela kunskap om negern kan sammanfattas i: han är svart som synden, luktar illa om sommaren, samt stjäl alla "chickens" och "watermelons" han kan komma öfver.

De som hafva läst "Onkel Toms Stuga" hafva måhända litet större kunskapsförråd, men få veta att det finnes en hel del negrer som uträttat stora ting i vårt land och att f. n. 100-tals af dem efter vid negerskolor afslutade studier helga sina lif åt den svarta rasens förädling och lyftning. Vi finna dem snart sagdt på alla områden: i handel och industri, i politik, som lagkarlar, präster, doktorer och lärare, ja, t. o. m. som skriftställare.

I Förenta staternas patentkontor vittna mer än 400 patent om, att äfven negerhjärnor kunna vara uppfinningsrika. Icke mindre än 35 af dessa patent äro uttagna af den skicklige elektrikern Granville T. Woods.

Professor Burghardt de Bois berättar om en Virginianegers framgång i komerciellt hänseende följande: År 1881 organiserade han i Richmond ett lifförsäkringsbolag med ett kapital af $150 och 100 medlemmar. F. n. har detta bolag öfver 50,000 medlemmar och $223,550 i fast egendom. Det har utbetalt öfver två millioner dollars i försäkringsfordringar och grundlagt utom sin hufvudaffär en bank, en fastighetsaffär, en veckotidning, ett hem för ålderstigna, fem speceriaffärer och ett hotell. Banken öppnades 1889 med 4,000 dollars kapital. I december 1900 hade den 10,000 depositörer och hade gjort affärer för 7,426,450. 97 dollars. Fastighetsaffären öppnades 1882. Den äger nu femton hallar, tre landtgårdar, två byggnader, ett hotell, o. s. v. Tidningen *Reformer* utgår i en upplaga af öfver 8,000 exemplar. Ålderdomshemmet äger en landtgård, värd fjorton tusen dollars.

På det politiska området äro naturligtvis negrerna icke mycket försigkomna, men de hafva dock en representant, för hvilken de ingalunda behöfva rodna — n. b. om de det kunna — en man, hvars egenskaper som politiker vunnit berättigadt erkännande både i norr och söder, nämligen Booker T. Washington.

Och så skulle man kunna finna representanter å alla områden. Där ha vi Edward H. Morris, den framstående negeradvokaten, som förtjänar 20,000 dollars årligen, där chirurgen dr Daniel H. Williams, som vunnit så ampla loford i våra läkaretidningar för sina storartade operationer, där pefessor Kelly Miller, matematikern, ungdomsvännen, som var den sociale ledaren för de 90,000 svarta i nationens hufvudstad, där Tanner, konstnären, åt hvilken världen log för att han, en neger, försökte måla taflor i stället för att stryka plank och husväggar.

Och där ha vi Chessnutt, novellisten, men det är omöjligt att räkna upp dem alla. *En* få vi emellertid icke glömma, den svarta rasens största skald, som just i dessa dagar lagt ned sin lyra och gått till en bättre värld, Paul Laurence Dunbar. Dunbars lif var kärlek. Han älskade Gud och skådade i allt Faderns eviga kärlek. Och hans lif var äfven ett lyckligt lif, fastän han på grund af sin fattigdom hade att kämpa med stora svårigheter. Men han lyckades arbeta sig igenom vid skolan och förvärfva sig ett aktadt namn, icke blott bland sitt eget folk, utan äfven inom de litterära cirklarna i vårt land.

Detta är nu blott några få af den svarta rasens målsmän. Tala om negerns fel och laster hur mycket som helst, men kom icke och säg, att ett folk ur hvilket sådana män som dessa och hundratals andra sprungit fram icke är förmöget till en högre lyftning. I ett hänseende råder emellertid samma förhållande med negern som med utlänningen i detta land. Skulle han på ett eller annat område uträtta något storartadt eller göra sig bemärkt, så är nationen genast färdig med att glömma hans "föraktade" härkomst; han är naturligtvis "*American*" — och än en gång varder det bevisadt att "Amerika frambragt de största och flesta snillena."

En något så när klar uppfattning om hvilka utsikter det finnes för den svarta rasen kan man dock först erhålla genom ett personligt besök vid en af dess lärdomshärdar.

Under slaftiden kunde negrerna endast undantagsvis läsa; den enda uppfostran man möjligtvis kan tillskrifva

dem, var såsom handtverkare. Men under krigstiden och under de år som följde omedelbart efter densamma inträdde en stor förändring till det bättre, tack vare frikostigt understöd från nordstaternas olika kyrkosamfund och träget arbete af åtskilliga sällskap som stiftades för negerns uppfostran. Det är beräknadt att under jämförelsevis kort tid öfver en million negrer lärde sig läsa och skrifva.

Uppmuntrad af denna oväntade framgång beslöt man upprätta fullständiga läroverk och snart kommo sådana till stånd i Nashville, Chattanooga, Atlanta, Memphis, New Orleans, etc. F. n. studera mer än *tre millioner* barn och ungdom af den svarta rasen vid skolor af hvarjehanda slag.

Negrernas tre märkligaste bildningsanstalter äro måhända: Hampton Institute, Tuskegee Industrial Institute och Fisk University.

Hampton Institute är beläget på en 185 acres stor plantage vid Hampton River i Virginia. Denna skola öppnades år 1868 under *American Missionary Associations* beskydd. Företagets ledare var General S. C. Armstrong. Vid Hampton Institute erhålles ingalunda uteslutande teoretisk lärdom, utan äfven en god del *praktisk* — där finnes icke bara skolsalar, utan äfven verkstäder. Dess uppgift är att utbilda män och kvinnor i bestämda verksamhetsgrenar, i hvilka de kunna vara af nytta för sitt eget folk. Skolan har icke mindre än 55 byggnader. Somliga af dessa innehålla sofrum och undervisningssalar. Särskildt anmärkningsvärda äro biblioteket med sina 11,000 volymer, kyrkan, hospitalet, gymnastiksalen, såginrättningen, hyfvelfabriken, landtbruksskolan samt målare-, snickare-, skräddare-. bleckslagareverkstäderna. Fem mil från skolan ligger en landtgård med 600 acres land. Denna skötes helt och hållet af studenterna.

Elevantalet från alla afdelningarna sammantagna uppgår till öfver 1,200. Alla stå under sträng disciplin och de manliga lärjungarna få en nästan militärisk uppfostran, organiserade som de äro i en bataljon med sex kompanier.

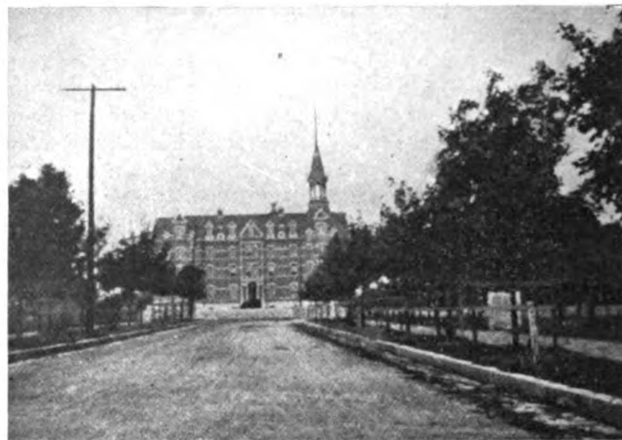
Såsom en frukt af Hampton Institute kan man anse Tuskegee Normal and Industrial Institute, som grundlades år 1881. Dess store chef är nämligen en af Hamptons f. d. studenter, Booker T. Washington. Och vid denna tid har dotterskolan vida öfverflyglat moderskolan. År 1903 hade Tuskegee 1,497 elever och lika många nekades tillträde på grund af bristande utrymme. 112 lärare, 13,000 volymer i biblioteket, 1,010,000 dollars i fonder, 62 byggnader, 2,631 acres land, 1,100 kreatur, 60 maskiner och åkerbruksredskap — egendomen ensamt värderad till 1,635,000 dollars — titta en stund på de siffrorna, go' vänner, och säg sedan att negrerna är ett folk med "minimum progress and maximum regress."

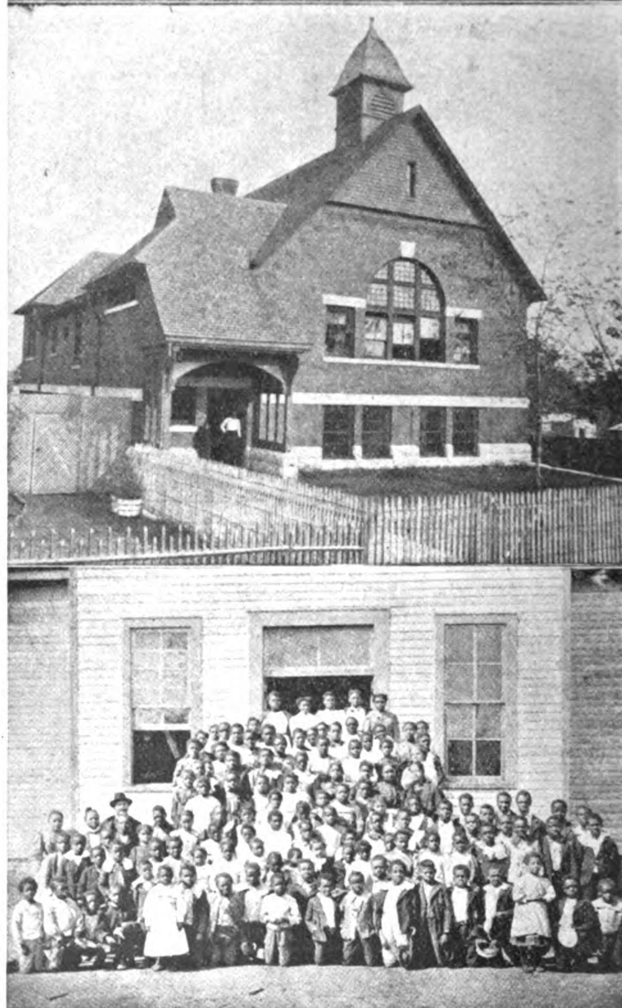
En solig dag i början af förliden månad knogade jag och ett par andra "blekansikten" omkring på Nashvilles gator för att finna Fisk University. Jag kände en viss nyfikenhet att göra närmare bekantskap med denna institution, sedan jag i Sverige för några år sedan hade glädjen höra en af de konserter, som gafs af *Fisk Jubilee Singers.*

Vi hunno fram först vid middagstiden, hvarför tiden blef ganska knapp att besöka de olika lärosalarna. En liten visit aflades dock i en matematik-klass och det var en fröjd att se, huru fort Afrikas svarthyade söner och döttrar kunde lösa "ekvationer af andra graden med en obekant."

Man emottog oss med förekommande artighet, och sedan vi i hastighet tittat in i kapellet, biblioteket, museet o. s. v., inbjödos vi — att äta middag tillsammans med fem hundra negrer. Johvad? Vi tackade och antogo inbjudningen.

Vid inträdet i matsalen möttes vi af en synnerligen imponerande syn. Fem hundra negrer, gossar och flickor stodo bakom hvar sin stol och sjöngo en bordspsalm. Ack, om en sådan sed kunde införas vid våra läroverk. Vi hafva ju så många sköna bordspsalmer. Man behöfde ju endast taga en eller två verser ur någon af psalmerna 445—

BILDER FRÅN FISK UNIVERSITY:
Jubilee Hall.
En af skolbyggnaderna, där de små undervisas.
Det yngre elementet vid Fisk University.

BILDER FRÅN FISK UNIVERSITY:
Interiör af Fisk Memorial Chapel.
En "Fisk Jubilee Singers"-grupp.
Vid morgonbönen i kapellet.

447 i svenska psalmboken. Denna sed att stående sjunga till maten såg jag under min resa för öfrigt användas på flera ställen. Jag skall aldrig glömma en afton i tyska lutherska kyrkans undervåning, där en "supper" anordnats. Ungdomen hade ett bord för sig själf, och innan de satte sig ned att äta, sjöngo de en tysk bordspsalm. Det var första gången jag hörde något dylikt på flera år, det väckte gamla minnen till lif — och jag "tog till lipen".

Men tillbaka till mitt ämne. Den som säger, att negrerna äro en "menace to the republic", tager synbarligen icke med i beräkningen den studerande ungdomen, en tredjedel af hela rasen. I sanning jag önskar, att tonen vid våra läroverk kunde vara lika god som den är vid Fisk University.

Vi fingo våra platser anvisade vid olika bord, vid hvilka tio @ tolf neger-gossar och flickor sutto. Jag lade märke till hvilken skillnad det var mellan bordkonversationen i en negerskola och ett "vanligt" amerikanskt läroverk. Jag hörde ingen kritik, ingen afundsjuka, intet förlöjligande af lärare och kamrater, utan samtalsämnet var af ideell och lärorik natur.

Efter middagens slut fördes vi in i ett förmak och presenterades för en del lärare och tjänstemän. En stor del af dessa voro "blekansikten" liksom vi. Af dem fingo vi detaljerade skildringar öfver tillkomsten och utvecklingen af Fisk University. Man berättade mig som bevis på huru "strängt" de unga negrerna uppfostrades, bland annat följande paragrafer i skolstadgarna: "Studenter äro förbjudna att vara stadda på resa om söndagen. Studenter, som hafva dyrbara och onödigt eleganta kläder, måste lägga dem åsido, medan de vistas vid universitetet. Studentskorna få ej bära annat än enkla hattar. Dräkter och skärp af satin och siden få icke bäras vid skolan. Föräldrar och målsmän uppmanas att gifva jämförelsevis litet fickpenningar till studenterna, då de endast hafva få utgifter."

Fisk University grundlades år 1866 af American Missionary Association. Dess vagga var de öfvergifna militärbarackerna och sitt namn fick det efter general Clinton B. Fisk. Det blef snart klart, att den unga institutionen behöfde ett större och varaktigare hem, och man utvalde 35 acres land i nordvästra delen af Nashville till detta ändamål. Men hvarifrån skulle man skaffa medel till att uppföra byggnader? Prof. George E. White löste detta problem genom att sända ut ett sällskap "Jubilee Singers". De sjöngo i de norra staterna, i England och i nästan alla europeiska länder. De voro borta i sju år och förde med sim hem till Fisk 150,000 dollars. För dessa penningar byggdes "Jubilee Hall", som synes å vår bild, landskulden betaldes och institutionen förvärfvade sig ett internationellt rykte. Sedan dess har skolan gått framåt med stora steg. Åtta stora byggnader resa sig nu på skolplanen. Egendomsvärdet öfverstiger 350,000 dollars, fonder finnas för öfver 60,000 dollars, och 500 studenter erhålla sin uppfostran i de olika afdelningarna.

Det skulle vara mycket intressant att äfven i denna artikel framhålla, hvilket enormt inflytande Fisk University genom sina studenter utöfvar på hela den svarta rasen, huru de sändas ut som präster, lärare, läkare o. s. v., men utrymmet tillåter det icke.

Min afsikt med dessa ord har ingalunda varit att taga i försvar de oarter, som man med skäl anklagar den ocivliserade negern för, utan endast med några fakta visa, att det äfven i denna sak finnes två sidor.

Det finnes en strålande stjärna, mot hvilken hvarje *sann* kristen med kärlek riktar blicken: "De som tro på Kristus, hans lärjungar, skola alla vara *ett*, såsom Fadern och Sonen äro ett." Du, som ifrar för missionen, kom ihåg, att äfven den föraktade negern är din broder.

DOLDA KRAFTER.

För Ungdomsvännen af H. L. Wilson.

Hvarje företeelse i universum kan hänföras antingen till kraft eller materia. Förhållandet mellan de båda har sysselsatt tänkare och forskare under alla tider och gifvit uppslag till vidt skilda teorier. Under sina bemödanden att lösa tillvarelsens gåta har filosofien råkat på tvenne ytterligheter: den materialistiska och den idealistiska, hvilka såsom namnen angifva äro till sin åskådning vidt skilda. Vår tids filosofiska sträfvanden gå ut på att finna en gyllene medelväg mellan de båda.

Det fordras icke synnerligen stort djupsinne för att tro på tillvaron af materia i den form, hvari denna ter sig för den allmänna åskådningen; och, såvida man icke är allt för skeptiskt anlagd samt för öfrigt äger de fem sinnenas normala bruk, kan man icke undgå att göra den iakttagelsen, att under den råa massan såväl som hos materien, då den framträder under ädlare former, röjer sig kraft på tusen och ett olika sätt. Här är emellertid icke afsikten att behandla dessa djupa spörsmål. Vårt ämne bjuder oss till och med att lämna materien ur sikte och inskränka oss till den del af kraftyttringar, som kunna falla under rubriken: dolda krafter.

Forna tiders naturbarn med sin naiva uppfattning sågo i hvarje naturföreteelse yttringar af mystiskt verkande väsen. Vid källan, hvars kristallklara våg brutit sig en väg genom den hårda klippan och erbjöd sin läskedryck åt den smäktande vandraren, stannade de i barnslig hänförelse. I dess vatten, som sedan i lekande språng sökte sig väg mellan stenar och tufvor, förlade de ett tänkande, mot människorna vänligt stämdt väsen.

I hafvets våg, som än smekande omslöt den leende hafsvikens solbelysta stränder, än i vildt raseri slungade sin fradga mot klippväggarna, sågo de en mängd oförklarliga väsen, onda och goda. Med häpnad betraktade de det vilda fallet, ofvanför hvilket vattenmassorna i rasande lek stormade ned mot branten för att störta sig i bråddjupet nedanför. Hvad under, att de i sitt naturtillstånd tyckte sig höra en Gud tala i dånet af mäktiga vatten?

Har du stått ensam i natten under kolsvart molndiger himmel och åsett, huru de tunga molnmassorna likt trasor sönderslitits af flammande ljungeldar — då kan du äfven göra dig en svag föreställning om, huru dessa människor i släktets barnaålder måtte ha genombäfvats af fruktan och ångest inför detta den allsmäktiges maktspråk.

Vulkanen, för hvars utbrott jorden skalf och bergen darrade, och som slungade sina glödgade eldmassor mot skyn, injagade skräck och fasa. Hvilket väldigt jättedrama måste icke utspelas därinne? Hvad kunde det vara annat än en ofantlig smed, som med grof och senig hand förde den väldiga släggan och med väl riktade slag bearbetade malmen därinne, så att eldgnistorna yrde kring hans städ? Denna för dödliga oåtkomlige yrkesman måste naturligtvis stå i gudars tjänst.

När hafvets skummande harm häfde sig för den hejdlösa, otyglade orkanen, som piskade dess våg, så att det hvita skummet fräsande sammansmälte med de gråa stormskyarna och blottade djupets dolda gömmor — som under ohyggligt dån vågade en brottning med den fasta klippan, så att denna darrade på sin grund och hundraårig ek såsom genom en skämtnyck splittrades ända ned i dess hjärterot — hvad kunde väl orsaken vara till denna naturens våldsyttring? Jo, Aeolus, härskaren i underjordens skumma rike, hade glömt att tillbomma gapet till den mörka kula, hvari vindarna höllos fångna.

Det fenomen, som vi kalla hägring, var för dem en himlens milda handling, i det att den undanvek en flik af sin blå slöja och lät dödligas ögon få en inblick i sagolandet på andra sidan. Med förtviflans ångest bevittnade de förmörkelsen, då solen på sin middagshöjd svepte sig i nattens svarta mantel, och den osökta förklaringen var, att himlen med ovilja dolde sitt klara öga för jordens skuldmedvetna barn.

Från gräsets minsta strå till solars svindlande vidder röja sig kraftyttringar af otalig mångfald, vittnande om den Evige, inför hvilken gudar och människor skyla sina anleten. Denna sublima tanke finna vi uttryckt i våra egna förfäders gudalära, som talar om *en*, hvilkens namn ingen nämna vågar, och som skall af gudar och människor erkännas som härskare, då den närvarande världsordningen nått sin bestämmelse.

Långt tillbaka i en svunnen forntid såväl som ännu bland vilda folkslag te sig således helt vanliga verkningar af naturlagarna som dolda krafter. Och månne det icke ännu finnes mycket, från hvilket tjugonde århundradets högt uppdrifna vetenskaper icke förmått aflyfta okunnighetens dunkla hölje. Hand i hand med uppfinningarna ha de vetenskapliga upptäckterna gjort beundransvärda framsteg. Man har till exempel utforskat den elektriska kraftens lagar och tvingat ljungelden att bära det talade ordet kring jorden med sådan snabbhet, att till och med Merkurius, de romerska gudarnas vingfotade sändebud, måste beskedligt intaga andra rummet. Under det att man ser denna krafts yttringar och förstår att göra sig bruk af densamma, förblir dock elektriciteten såsom sådan en sak, den där icke låter sig analyseras vare sig på fysisk eller kemisk väg — en oförstådd hemlighet.

Hvem har icke sett,

> "hur det spritter i buskar och grenar
> af lif och af dans
> i den härliga vårsolens glans,"

då ängen klädes i grönt och Floras fagra döttrar, dessa vårens älskliga barn, titta fram ur den nyss stela och kalla jorden för att låta sina af daggen lögade blomkalkar smekas af vårmorgonsolens milda strålar, som "kyssa lif i skog och sjö?" Det myllrar och sjuder af lif i den stumma naturen. Men hvad är lifvet? Kan du fatta det i din hand? Har någon forskares pröfvande blick förmått att under mikroskopet särskilja dess atomer? Nej, lifsprincipen är tills vidare en dold kraft.

Men vi vilja för en stund vända våra tankar bort från

de yttre omgifningarna och rikta dem mot en annan, en inre värld. Är det sant, att naturens bok ännu i mycket är förseglad, så kan detta sägas i än högre grad om den bok, hvari människoanden under sekler och ännu fortfarande nedtecknar sina orakelspråk. Här se vi å ena sidan mörka djup, där passionernas svarta dämoner tumla i vild förtviflan, djup, från hvilka vi med vämjelse och fasa vända oss bort. Hvem har icke i sitt eget hjärtas lilla värld upptäckt mörka gömmor? Men å andra sidan äger dock vår andes värld en skön motsats till denna ohyggliga tafla. Med blicken höjd öfver gruset och förgängelsen kunna vi spana uppåt mot ljusa rymder: de rena tankarnas, de ädla motivens, de dådrika handlingarnas. Att dragas bort från det onda, för hvilket vår natur är mest mottaglig, och in i denna det godas värld, vid hvars yttersta gräns utbreder sig de saligas himmel, det är att nalkas målet för vår högsta bestämmelse. Ett sådant resultat vinnes icke utan kamp: ett inre kulturabete, om vi så få kalla det, måste utföras, och i dettas tjänst verka vissa krafter i det fördolda.

Sorgen är en dold kraft vid åstadkommandet af vår själsutveckling. Du ser mannen med den kraftfulla, måhända något lutande gestalten och den allvarliga genomträngande blicken. Men du såg icke det sorgens verktyg, som mejslade hvarje drag i det af beslutsamhet och viljekraft fårade ansiktet. Du såg icke de lidandets hammarslag, som föllo tungt på den karaktärens malm, från hvilken hans handlingar sedan utgingo som klara vibrationer. Hans tunga steg i den ensliga kammaren, då sömnen flydde från hans ögon och barmen häfde sig för det af sorgen och de grymma skickelserna sargade hjärtats våldsamma klappande, har ingen dödlig bevittnat. Än var det förtalet, som med sin giftiga udd ville gifva dödsstöten åt hans goda namn och rykte, och mången sömnlös natt måste han under Jakobs-kamp tillbringa, innan en sådan grad af själstrohet vunnits, att småsinnets dvärjalåt icke längre verkar smärtsamt. Än kanske det gällde att uppoffra förverkligandet af ljufva framtidsdrömmar i den afgörande striden mellan kärlek och plikt. Men, då det upproriska hjärtats protester tystnat och sorgen utbytts mot stilla frid och själslugn, då träder hjälten fram från sin undangömda valplats med segerglädjens gloria kring de lugna dragen. Han har icke nedlagt fientliga härar, men han har besegrat sig själf.

Är det då en oeftergiflig fordran för en god karaktärsdaning, att lifvets melodi går i moll? Visst icke. Förutan glädjens dur-ackord skulle utvecklingen blifva ensidig. Själen skulle snart förlora sin styrka och spänstighet. Men det måste då vara den lugna och sansade glädjen, ty den ystra, stojande och uppsluppna har ingen direkt mission att fylla i själsutvecklingens tjänst. Denna måhända omedvetna tanke kunna vi spåra hos det gamla Greklands dramatici. Vid de stora dionysiska religionshögtiderna hade man här och hvar i den allvarliga hufvudhandlingen inflätat en och annan komisk bihandling, hvarvid man visade sig taga hänsyn till publikens fordringar, hvilka i anförda fall voro rent mänskliga. Sorg och glädje äro samverkande krafter till människoandens höjande och förädlande.

Det återstår nu at behandla den sista af de trenne stora krafter, som verka i det tysta, nämligen kärleken. Hvem djärfves bestrida påståendet, att denna är en kraft? Läs historien om medeltiden och skildringen af det vidt utgrenade riddarväsendet, som kännetecknade densamma. Hvad var det, som eldade riddaren till hugstora bedrifter och utföranet af handlingar, som förefalla rent af öfvermänskliga? Var det icke hoppet att mottaga tapperhetens ljufva segerlön af henne, hvars varma handtryckning och trofasta blick i afskedets stund brände sig fast i hans själ — henne, hvars ljufva afskedsord öfverröstade larmet af mördande vapen i mången het drabbning? Denna kärlek mellan älskande förnekar sig icke ens i vår prosaiska tid. Låt vara, att den på grund af våra sociala förhållanden icke sättes på så svåra prof och därför icke är så i ögonen fallande. Men var dock viss på, att den dolda kraften till månget djärft företags lyckliga utgång stod att finna i ett strålande ögonpar. Få äro de hjältedikter, i hvilka kärleksmotivet saknas. Aldrig har skaldens lyra klungit högstämdare, än då han sjungit till kärlekens lof.

Att tilltro sig förmåga att nöjaktigt behandla detta ämne skulle med rätta stämplas som förmätenhet. Kärleken är en hel värld för sig med egna känslor, hvilka ingen ännu lyckats tillfredsställande definiera. Den har sitt eget språk — vi ha ju åtminstone hört talas om "kärlekens tysta språk" — och, man kunde nästan tillägga, sin egen kultur.

Det enda, som alltid vet att behändigt kläda sig i lysande dräkt, har äfven betjänat sig af namnet kärlek som täckmantel; men afslöjadt har det befunnits vara endast den fördärfvande och ödeläggande passionen. Ett visst slag af kärlek skulle kunna benämnas den själfviska. Denna är mycket ömtålig och har den förunderliga egenskapen att kunna förvandlas från glödande kärlek till brinnande hat, i hvilket fall inga känslor hos det olyckliga föremålet aktas för heliga, inga medel för simpla eller för nedriga att användas som tortyrredskap.

Fosterlandskärleken såsom en kraft till stora världsomskapande bedrifter förtjänade sitt eget lilla kapitel, men den renaste, sannaste kärleken finna vi endast i det kristna familjelifvet, och den högsta jordiska uppenbarelsen af densamma möter oss i den själfuppoffrande moderskärleken.

"Hvem älskar som en moder, säg? Som hon hvem kunde så hvart törne plocka från den väg, där liten pilt skall gå?"

Kärleken mellan älskande och makar såväl som mellan syskon och vänner har alltid i sig något själfviskt, icke så moderskärleken. Visst kan modersögat stråla af förlåtlig stolthet, då sonen eller dottern står på höjden af ära och utmärkelse, men hennes största ömhet och hängifvenhet ägnas dock åt det mindre lyckligt lottade barnet. Eller huru förklara sådana händelser ur verkligheten som då den förkrossade modern lindar sina armar kring sitt olyckliga barn, när det bortföres till afrättsplatsen för att skörda ett brottsligt lifs bittra frukter? Är icke detta höjden af själfförsakande kärlek? Där denna kärlek har en god tillsats af sund moral och sann gudsfruktan, är den en oerhörd kraft. Mången son och dotter ha haft en moders ömma afskedsord och varma förböner att tacka för sin räddning undan fördärf, då de stått tvekande framför den ödesdigra skiljovägen mellan dygden och dess motsats. De enkla böner, som barnaläpparna lärde sig framstamma vid moderns knä, äro hulda följeslagare till evighetens gräns. "Gif oss mödrar!" utropade Napoleon, då han med grämelse tänkte på franska nationens förfall. Och, då vi betänka den oerhörda betydelse moderns inflytande under barnaåren har för hela det kommande lifvet, måste vi erkänna sanningen af ett visst påstående, som i fri öfversättning lyder så här: "Den hand, som håller vaggan i gång, regerar världen."

Men det finnes ännu en kärlek, inför hvilken till och med moderskärleken förbleknar: den eviga, gudomliga kärleken. Vi märka, att vi nu beträdt helig mark, att vi stå inför en Mose-buske, som ständigt brinner utan att förtäras.

Vi märka, att vi vidrört ett ämne, som af dödlige icke kan värdigt besjungas, ty därtill behöfs det nya Jerusalems tungomål — den ödmjuka tystnaden är här den största vältaligheten. Denna kärlek är all annan sann kärleks och alla goda dygders ursprung. Evig till sin natur skall den fortfara att verka genom aeoner, och dess lof skall först värdigt sjungas, då den frälsta skapelsen tillbedjande nedfaller för den Eviges tron.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXV. Skärsliparen.

Ding, ding, dong; dong, ding, dang; och så vidare gatan utföre. Detta är skärsliparens budskap, och det är lika säkert, att han kommer omkring på sina reguliära turer, som att blåfågeln kommer till våra trakter om våren. Han är också i allmänhet välkommen i all synnerhet af kocken och "the man around the house", som ej sällan råkar att vara identisk med husherren själf i egen hög person. Ibland drar "italienaren", ty vanligen är det en sådan, sin verkstad på en kärra eller, rättare, skjuter denna framför sig, och ibland bär han hela uppsättningen på ryggen, såsom visas på vår afbildning. Detta senare är väl ock det mest vanliga. Klockan bär han alltid i handen och tröttnar ej att för hvarje steg han tar låta henne gifva tillkänna hans ankomst. Vanligen kommer han ock i stort sällskap, ty grannskapets barn och framför allt småpojkar äro hans förtrogna. De hjälpa honom att underrätta folk om hans tjänstvillighet, i händelse något finns som behöfver slipas. För dessa tjänster bryner han också en annan gång de smutsiga pojkarnas egna små knifvar, och detta är ganska viktigt, ty så säkert som det är, att en pojke ingenting är utan en knif, lika säkert är det, att en knif icke duger till något, om den ej är skarp.

Skärsliparen tycker om Amerika, ty vanligen har man några cents till hands i hvarje hem för hans arbete. Hans priser äro ej heller oresonliga. Han önskar bara tjäna några få hundra dollars under hela sin Amerika-färd, ty med dem kan han reda sig, när han en gång kan återvända till sitt gamla hemland. Kan han då till den önskade summan lägga ett par dollars om dagen, så är detta allt han väntar. Y.

FYREN.

Öfver det mörka hafvet
stadigt ditt klara ljus
lyser och visar seglarn
väg genom vågors brus.

När under lifvets stormar
vi efter hamnen se,
lyser oss ordets stjärna
väg genom natt och ve.

DEN OARTIGE MUSIKERN.

Blott några ord om den där "musikern på party". Hvarken jag eller någon annan kan ursäkta den där professorns uppförande, äfven om det finnes musici som handla så (dock sällan bokstafligen). Äfven en musiker bör hafva vanligt folkvett, och icke göra sig löjlig. Men det bör icke anses såsom ett brott vare sig emot etiketten eller vänkretsen, om en musiker vägrar att spela eller sjunga på bjudningar eller vid andra tillfällen, då man samlats för att roa sig. Antag, att t .ex. dr Enan der skulle deklamera "dödgräfvaren" eller något annat

poetiskt mästerstycke, och att åhörarna under tiden pratade om "ditt och datt" i stället för att uppmärksamt lyssna på deklamatören (eller rättare, till poemet), skulle icke herr doktorn känna sig minst sagdt förnärmad öfver ett sådant uppförande? Skulle någon klandra honom, om han utan vidare afbröte sin deklamation? Och likväl har undertecknad (som icke vill draga parallelen så långt, att han jämför sig med doktor E.) och hundratals andra musici *genomspelat* månget stycke, som ackompanjerats af tanklösa människors pladder.

Jag glömmer aldrig den harm, som bemäktigade sig mig vid den stora afskedskonserten, som hölls i Carnegie Hall, New York, af Lundastudenterna. En af Brooklyns bästa musici hade lofvat att spela ett nummer på den utmärkta piporgeln. Nåväl, under hela detta nummer pratades det högljudt. Var icke detta *höjden* af oartighet? Och sådant upprepas gång på gång vid såväl konserter som andra tillställningar och tillfällen. Det *är* en musikers plikt att tjäna andra med sin konst, men det är också hans plikt att visa människorna, att musiken icke får anses såsom ett tidsfördrif, en "spaltfyllnad" eller en "lindansarekonst," utan såsom en *skön* konst.

Hvad betyder dessutom ordet *tjäna?* Betyder det månne att alltid böja sig för den allmänna seden eller oseden, som det ibland kan vara. Skall en verklig tjänare vara en vindflöjel, som vid minsta omkastning af vinden är färdig att vända sig? Skola vi musici vara samhällets vindflöjlar, som alltid göra hvad andra (ofta korttänkta) individer befalla oss att göra? Taga vi den *store Mästaren* till föredöme, så få vi ingalunda "vända kappan efter vinden" och alltid tillfredsställa mängdens fordringar och nycker. *En sann* musiker försöker att tjäna sin konst först och främst, ty endast då han så gör, kan han på ett *rätt* sätt tjäna mänskligheten.

Härmed vare nu icke sagdt, att vi som gå under namnet musici hafva rättighet att uppföra oss oartigt, såsom den där "musikern på party". Men vårt tålamod sättes dagligen på de *svåraste* prof, och skulle vi någon gång "jäsa öfver", så kan det kanske ursäktas, emedan äfven vi äro — människor.

F. J. JOHNSON.

PER PERSSON I HYLA.

Af Mathilda Roos.

Forts. fr. föreg. nr.

Per drog släden upp på gården och ropade på Olle, som spände ifrån hästen och förde honom in i fäjset, där han gaf honom ett par sparkar, för att få honom att kvickna vid, och så litet hafre att stilla sin hunger. Under tiden tog Per den resande på sina armar och bar honom in i stugan,

Ett blåblekt ansikte, ett hängande hufvud, en af kölden stelnad, orörlig kropp var det som skenet från spiselelden upplyste, då Per och moran fingo draga af pälsen och mössan, som fallit ned i den resandes ansikte. Ingen rörelse förspordes mera hos honom, blodet var som stelfruset vatten i hans ådror, men ännu tycktes det finnas något lifsvärme kring hjärtat, ännu hördes matta, flämtande slag, då man lade handen däremot. Död var han således ej, men i dödens käftar låg han vanmäktig och hjälplös, och ovisst var, om vidundret skulle släppa sitt rof eller sluta sina käkar däröfver.

Då Per och moran klädde af honom, fingo de se att fötterna voro alldeles förfrusna, svartblå och stela, som om grafvens kyla redan isat hans lemmar.

"Jostaligen!" utropade moran och slog händerna mot knäna, "he bir int nå ann hjälp, än att vi får ta å skära fettren tåf 'en!"

"Läs öfver 'en mor", sade Per kort, "je ska' ta å fresta ett tag me'n, lell!"

Mor Sigga gick fram till kistan och tog fram en påse med helande örter, som hon fått af Glölin i Skällmyra, örter som voro plockade på grafvar första torsdagsnatten i nyet. Dessa lade hon på främlingens fötter, allt medan hon ifrigt och halfhögt läste en besvärjelse mot sårnader och frostskador.

Under tiden satte Per en stor järngryta med vatten öfver elden; då vattnet kokat upp, ställde han grytan midt på golfvet, tog så den alltjämt medvetslöse resande, trädde ett tåg under hans armar och hängde honom på ett par krokar i takbjälken, midt öfver den sjudande vattenkitteln, för att "koka" hans fötter, så att kylan ginge ur dem.

En underlig, fantastisk syn, en syn från ett häxkök eller ur en saga, företedde i den stunden Per Perssons stuga, med den stackars främlingen, där han medvetslös hängde på krokarna, och imman som i ringlande linjer svepte sig omkring hans halfnakna, förfrusna kropp, allt belyst af skenet från spisen, där stockelden sprakade och flammade i väldiga lågor. Omkring grytan stodo mor och Per och Olle och betraktade med spänd uppmärksamhet främlingens ansikte, för att se när det första lifstecknet visade sig. Ett våldsamt sprakande i veden kom mor Sigga att hoppa till och att ifrigare läsa sina besvärjelser, ty ett dylikt smällande betydde att någon snart skulle dö.

Men trots denna olycksbådande varsel tycktes Per ha framgång med sitt försök, ty nu öppnade sig de bleka läpparna ett par gånger, och ett sakta kvidande bröt fram emellan dem. Per lyfte då undan vattengrytan och tog med Olles tillhjälp ned den sjuke, som han försiktigt lade i stora sängen och höljde med täcken. Nog hade det kommit lif i hans fötter, ty de voro mjuka och fuktiga, men alltjämt svarta och uppsvullna som stora blåsor. Per tog nu brännvinspluntan, hällde några klunkar i sin gäst och bredde ytterligare en fäll öfver honom för att hålla kvar värmen Så tog mor Sigga och lade örter under hans hufvudgärd och ritade ett kors öfver kudden; sedan tyckte de att nog blifvit gjordt för den resande och begåfvo sig till hvila. Endast moran satte sig som vanligt vid spisen och lyssnade på den sjukes stönande klagan, sönernas jämna andedrag och stormens tjut därute, och först fram emot morgonen, då glöden i spisen höllo på att svartna, gick hon och lade sig.

I åtta dagar förblef främlingen liggande i sängen med sina uppkokta fötter, utan att få någon annan hjälp än mor Siggas örter och besvärjelser. Byn Hyla, som låg på gränsen af socknen vid själfva brynet af en vild, djup skog, där ännu yxans fall icke ljudit, var under denna tid nästan igensnöad och afstängd från de öfriga byarna. Flere mil var det till läkare och apotek, och i en snöstorm sådan som den nu rådande föll ingen på den tanken att söka skaffa medicin åt den sjuke. Folket i stugan tyckte dessutom, att det icke var så farligt med några kylskador, dem botade man lätt nog utan både läkare och apotek. Mor var mycket omsorgsfull med att byta örter på de förfrusna benen och att läsa öfver dem. Per hällde allt emellanåt en

spann varmt vatten öfver fötterna för att riktigt jaga bort kylan, och så snart den sjuke repade sig så mycket att han ville ha mat, gåfvo de honom sill och potatis och "pölsa" att äta.

Om det nu var det kokande vattnet eller mor Siggas örter eller den främmandes egen kroppsstyrka, eller om det var därför, att hans stund ännu ej var kommen, men visst är, att efter dessa åtta dagars förlopp började den sjuke bli synbart bättre, svullnaden lade sig, och ben och fötter återfingo småningom sitt naturliga utseende. Men lämna sängen kunde han dock ej, i den låg han alltjämt kvar tyst och tålig, och därifrån gjorde han sina iakttagelser öfver folkets lif här i stugan, märkte de underliga, skygga blickar mor kastade efter sönerna, då de gingo ut, märkte hur hon brukade spritta till och fara ihop, när någon af dem oförmodadt närmade sig henne, hörde den gamlas hedniska, ångestfulla besvärjelser, då hon nattetid satt framför stockelden, såg hur Olle och Per sysslade med brännvinspannan, som alltid kokade därute i svalen, lyssnade på de korta, ondskefulla, ofta för honom obegripliga frågor och svar, med hvilka de sparsamt afbröto den tunga tystnad, som vanligen härskade härinne.

Och icke hade han varit här många dagar, förrän vissheten om att han kommit till ett syndens och ofridens hemvist lade sig öfver honom som en tryckande själsångest.

Själf föreföll främlingen bredvid de bägge bondsönerna med deras mörka ögon och höga, kraftfulla gestalter såsom en varelse, ammad af en annan natur, utgången ur en olika människoras. Liten och späd såg han ut, ljust, lockigt hår låg kring hans hufvud, och de milda blå ögonen tycktes återspegla en tankevärld lika främmande för den gamla och hennes söner, som skogssjöns lugn är olika fjärdens mörka, stormiga vågor. Per och Olle sågo ofta på honom med en medlidsam, misstänkt undran, men det förunderliga var, att de på samma gång kände sig skygga för den lille, bleke, hjälplöse mannen och alltid i sitt sätt mot honom iakttogo ett slags trumpen aktning. Och hvad mor Sigga beträffar, hade hon från första ögonblicket känt en vördnad, som småningom öfvergått i den känsla, hvari nästan alla hennes förnimmelser mynnade ut: fruktan för något hemlighetsfullt, något "spökt"*, som städse rufvade öfver henne. Han var så olika de mörka, vilda karlar, bland hvilka hennes lif hittills förflutit, han hetsade upp hennes tankar, han satte i rörelse hela denna skara af sällsamma, öfvernaturliga väsen som lefde i hennes inbillning, han skrämde henne, den lille mannen med de milda ögonen och den vänliga, kärleksfulla stämman. Om nätterna, då han slumrade och eldskenet lyste på hans bleka ansikte och de fromt sammanknäppta händerna och mor Sigga satt och betraktade honom med nyfikna blickar, blef det henne mer och mer visst, att han icke var "en verklig en", utan en af de många, som finnas mellan jord och himmel, till människornas fördärf eller välsignelse.

Men icke dröjde det länge, förrän mor Sigga också fick visshet om att, var han "en overklig en", så nog var han en som bragte välsignelse med sig. Ty det hade kommit en så förunderlig frid i stugan, alltsedan den kvällen främlingen fick husrum här. Icke talade han mycket, han låg eller satt mest tyst, men han tackade hjärtligt för hvarje gång någon hjälpte honom, och allt emellanåt gjorde han vänliga frågor om folket härinne och om dess grannar, frågor som moran och hennes söner besvarade på sitt vanliga korta, trubbiga sätt. Icke visste de hur Nils Olsson eller Olle Nilsson hade det, och icke rörde det dem, om sorg och bekymmer eller glädje och gamman slagit sig ned vid grannens härd, en hvar hade nog af att draga sitt eget lass, menade de. Men främlingen tycktes ha en annan uppfattning, han; han talade så vänligt om allt lefvande, han ömmade för sin stackars lidande häst därnere i fäjset, hans ögon hade ett sällsamt uttryck af både smärta och glädje, af en smärta så djup, af en glädje så innerlig, att det ej kunde vara blott sin egen börda han bar, sitt eget lass han drog, utan äfven sådant som han i kärlek bar åt andra människor. Men allt detta förstod icke invånarna i stugan; de sneglade blott undrande på hans milda leende, hans djupa, sorgsna blick, och allt mera viss kände sig mor Sigga om att han var ett af dessa öfvernaturliga, hemlighetsfulla väsen, som finnas mellan himmel och jord och som komma och försvinna, man vet inte hur . . .

Hvarje morgon och afton, äfven då främlingen var som sjukast, tog han fram sin bibel och läste högt därur en stund. Förundrade och misstänksamma hörde honom moran och sönerna, med de gingo aldrig undan, då han läste; tysta och orörliga sutto de där och lyssnade på de heliga orden, som tycktes dem främmande och besynnerliga som solljus för en blindfödds öppnade ögon, som musikens toner för en döf, hvars öron blifvit upplyckta . . .

Då fjorton dagar gått, skar Per käppar åt främlingen, och stödd på dem började han småningom att kunna gå omkring i stugan. Och då ytterligare fjorton dagar gått, sade han en afton, att nu kände han sig frisk igen, och att dagen därpå tänkte han fortsätta sin resa. Mor Sigga sneglade på honom och skakade mumlande på hufvudet. Nej, hon trodde icke, att han skulle resa som andra människor, hon var viss på att under natten skulle han och hans släde och häst försvinna, att då morgonen grydde, skulle sängen stå tom och gästen vara borta.

Då morgonen grydde och moran nyfiket spejade efter främlingen, var han emellertid ännu kvar; men han hade stigit tidigt upp, och snart stod han där färdigklädd med päls och resskärp och mössan långt neddragen öfver pannan, alldeles som då han kom. Men frisk och glad såg han nu ut, ögonen strålade varma och kärleksfulla, och det fina ansiktet hade färg öfver kinder och läppar.

"Mycket pengar har jag ej att gifva er till tack", sade han, då han gick och lade några mynt i mor Siggas hand, "ty jag är fattig på guld och silfver. Men hjärtligen tackar jag er för hem och vård, och Herren Guds välsignelse önskar jag eder alla. Och där på bordet" — han pekade med handen mot fönstret — "har jag lämnat kvar åt er en skatt, som är dyrbarare än alla andra skatter, en skatt som rost och mal ej kunna fördärfva och som skall bli eder ett minne af främlingen, som ni visade gästfrihet och gaf skydd och vård!"

Härmed tog han mor Sigga och hennes söner i handen, sade åt dem alla tre några ord, som de ej förstodo, men som de förunderligt väl mindes efteråt, steg upp i släden, vinkade ännu en gång med piskan och fortsatte så sin färd. Länge stodo moran och Per och Olle på förstugubron och sågo efter den bortfarande; först då hans släde som en liten svart punkt försvunnit på det vida snöfältet, gingo de in i stugan.

Men aldrig fingo de veta hvem den främmande var, den underlige, främmande mannen, som likt en plötslig ljusstråle korsat deras mörka väg, glänst en stund med en för dem ofattbar klarhet, och så lika hastigt försvunnit igen...

Något hade han dock lämnat kvar, något som ej skulle försvinna med honom: sällsamma, hemlighetsfulla rörelser på hårda, bundna själsdjup, underliga drömmar utan namn, utan form, utan mål, — längtan, fruktan, grubbel, som vaggade öfver ett bottenlöst mörker . . .

Boken, som låg därborta vid fönstret, fick en oemotstånd-

* Af ödet förelagdt.

lig makt öfver deras sinnen; då dagens arbete var slut, då dryckeslag och syndalif afstannat och aftonens stillhet eller nattens tystnad bredde sig öfver stugan, drog den med magnetisk styrka deras tankar och känslor till sig. Aldrig förr hade en bibel funnits i stugan, aldrig hade sönerna sett far eller mor öppna den heliga boken, ur hvilken främlingen hvarje dag brukade läsa för dem. Men en lång tid förgick, utan att någon af dem vågade röra vid den, allt emellanåt kastade de skygga och nyfikna blickar ditåt, men ingen af dem kom sig för att öppna boken.

Så en natt, medan sönerna sofvo, tog moran bibeln till sig och började försiktigt bläddra däri. Icke ett ord förstod hon, läsa kunde hon ej, ofattliga, hemlighetsfulla gledo sidorna förbi hennes spörjande blickar. Men det underliga var, att medan hon satt här och stirrade på de gåtfulla skrifttecknen, tyckte hon alldeles att det kom nytt lif i de ord främlingen lagt ned i hennes minne, att de plötsligen, lefvande och klara, liksom sprungo fram från bokens blad och likt sällsamma ljusstrålar sköto genom hennes själs mörker. Han hade talat om Guds kärlek, om en försoning för de största brott, om en Fader, som tar emot den djupast sjunkne syndare. Hvad förstod väl hennes arma, förvirrade själ af allt detta? Intet, intet, men gång på gång gick det liksom en bäfvande aning genom hela hennes varelse, liksom en gryningsrörelse i det tjocka, stelnade mörkret. Och krampaktigt vände hon bladen och fingrade på de underliga, svarta tecknen; i dem fanns en visdom större än Giölins i Skällmyra, i dem gömdes hemligheter, djupare än alla trollkonster och besvärjelser i världen . .

Så satt hon där natt efter natt med bibeln på knäet; hon hade slutat upp att läsa Giölins besvärjelser; i stället upprepade hon, osammanhängande och meningslöst, de få ord hon mindes af främlingens tal och for under tiden med fingret längs sidorna, alldeles som om hon med våld velat tränga in i det heliga ordets ljusa, tillyckta värld.

Men icke alltid fann mor Sigga bibeln liggande på bordet, när hon om natten smög sig fram för att taga den. Då visste hon, att det var Per, som kommit henne i förväg, Per, som lagt boken under sitt hufvud för att ha den till kudde att hvila på. Ty *det* hade Per reda på allt sedan han var en liten gosse, — många gånger på rockstugorna, då han satt och lyssnade till gummornas och stintornas prat, hade han hört dem säga det, — att om man band psalmboken under foten eller hade bibeln till hufvudkudde, då man sof, kunde man därmed förgöra onda tankar och döda syndiga beslut. Och det var så mycket som Per ville ha bortjagadt ur sina tankar, ur sitt minne, så mycket som plågade och oroade honom, särskildt nu efter främlingens besök. Den morgonen i skogen, då han på vägen till fäbodvallen hörde den gamla farmoderns jämmer under dödshugget, den kunde han ej glömma . . . Och en natt i faderns stuga, då himlen stod flammande röd af vild skogsbrand och folket ropade på mordbrännarna och dessa lågo härinne och hånskrattade, den natten kunde icke heller gå ur hans minne. Och därför var det Per stal sig till att lägga bibeln under hufvudet, — för att komma ifrån de mörka, hemska tankarna . . .

Så förflöt ett år häruppe i stugan. Under det året friade Per till en rik bonddotter i Skällmyra, byn sydost om Hyla, och då tiden för bröllopet var inne, måste han fara till prästen för att taga ut lysning. Underligt skrämd och skygg kände han sig, då han skulle åt det hållet, där prästen bodde; kyrkan och klockstapeln och ringningen på söndagsmorgonen och psalmsången i kyrkan och alla böner, alla fromma suckar som höjts därinne aggade och oroade honom, då han for där vägen fram. Aldrig satte han sin fot i kyrkan, och prästen kallade han en fiende, som hatade honom och hans släkt, som ville upptäcka hans brott och, liksom länsman och fjärdingsman, drifva honom in i häkte. Så fort han kunde, uträttade han därför sitt ärende hos prästen, besvarade med bortvänd blick de frågor, som ställdes till honom, och begaf sig så skyndsamt hem igen. Och på det året såg han ej vidare till präst och kyrka, annat än då han och hans trolofvade vigdes till ett äkta par.

Men ett år därefter, då hans barn skulle döpas, måste han ånyo fara och hämta prästen. Det var en knagglig byväg han hade att färdas, och Per körde så fort han kunde, ty han var rädd ända ned i själens djup, att prästen skulle börja tala med honom och förehålla honom hans synder, — hans synder, som nog ändå skrämde och kvalde honom. Och hvarje gång han såg att prästen öppnade munnen för att tala, äfven om det blott skedde för att fråga hur hustrun mådde, eller om höstsäden gått upp på åkrarna, gaf Per sin häst ett piskrapp, så att det bar i väg i svindlande fart öfver stock och sten, och prästen fick icke tid till någonting annat än att flämtande hålla sig fast i den hoppande kärran.

Och då barnet döptes och prästen talade, smög sig Per undan så långt han kunde, ty han tyckte alldeles att prästen höll sin blick fäst på honom, och att blicken var så sträng, så forskande, så djup, som ville den draga fram fördolda ting, som ville den anklaga honom för alla de synder han gömde i samvetet . . .

På kvällen måste han emellertid köra hem prästen, men nu var det mörkt, och därför var han ej så rädd för de genomträngande ögonen, utan körde långsamt och lät prästen tala och fråga.

Och prästen talade ord, som Per mindes att äfven främlingen talat, ord om skuld och försoning, om synd och bättring, om ånger och förlåtelse, om helvetets ångest och Guds kärlek, ord som i den tysta, stjärnljusa kvällen ljödo med en förunderlig, högtidlig evighetsklang.

Och Per lyssnade, tyst, förkrossad, med alla hjärtedjupen vidgade, törstande, som den torra marken törstar efter vårregn. Slaka hängde tömmarna öfver kärrans kant, långsamt gick hästen framåt, den väg han för en stund sedan kört på en timme tog nu öfver två. Men mycket hade sagts på den tiden, många hjärtats dolda tankar hade blifvit uppenbarade och framdragna . . .

Klockan var nära midnatt, då Per ensam begaf sig hemåt. Det var en stilla höstnatt, intet månsken, men ett skarpt stjärnljus föll öfver fält och ängar, och tungt var mörkret i skogarnas djup.

Och då — medan han körde vägen framåt, då, i ensamheten och stillheten under den klara stjärnhimmelen, kom för första gången syndaångesten öfver honom i hela dess förfärande kraft. Som en lavin vältrade sig känslan af skuld öfver hans bröst och tryckte honom till jorden. I nattens tystnad, i den djupa ensamheten, då alla syndens böljor och bränningar gingo öfver honom, skriade han högt i sitt hjärtas ångest . . .

Liksom mäktiga naturkrafter drabba ihop, liksom elementen rasa, det ena emot det andra, liksom eld och vatten fräsande kastas tillsammans, så möttes de tvenne väldiga andemakterna: Guds kärleksljus och syndens afgrundsmörker för första gången i hans själ och bröto sig i oförsonligt motstånd mot hvarandra . . .

Likt dånet ur hafsdjupen, likt åskskyarnas brak, så trängde med tveeggad svärdskraft den hemlighetsfulla aningen om Guds helighet i hans själs afgrunder af synd och trots och orenhet.

Med en vild rörelse kastade han sig ut ur kärran, dref hästen att fortsätta vägen hemåt, och sjönk jämrande med sammanknäppta händer ned på marken.

"Min skuld . . . min skuld . . ." stönade han, "ingen hjälp finns för min skuld . . . den natten, å den natten . . . grufva meg för den natten . . . i dagrann . . . i dagrann . . . sola glisa på skin rö' som blo' . . . *sa* drog je tell 'na . . . men ingen såg 'et . . . för skogen var tist, tist som döden . . . men nu . . . nu talar bå' skog å berg å sjen om min skuld . . .

"*Sa*...... sa drog je tell 'na," fortsatte han och slog med handen mot stenarna på marken, ända tills bloden började sippra fram, "å *sa* hof je 'na ner i jola . . . men ingen såg 'et . . . för skogen tiger, å högen lägges . . . en kvist åf alla som går där förbi . . . å en bön bes åf alla som lägger kvisten . . . men nu, nu talar allt om 'et . . . skog å berg å sjen . . . Å, Gud ferbarme seg öfver syndaren, Gud förbarme seg . . ." Forts.

TILL UNGDOMSVÄNNENS LÄSARE.

Det är med stor glädje och tillfredsställelse vi kunna meddela, att UNGDOMSVÄNNEN, som från dess första framträdande fått glädja sig åt ett vänligt mottagande och verksamt understöd, på senare tiden erhållit flera bevis på tillgifvenhet och intresse än någonsin, både i fråga om bidrag och prenumeration. Om det förra vittna tidskriftens egna spalter, och om det senare det faktum, att vi under de närmast flydda månaderna af 1906 erhållit flera hundra nya prenumeranter, hvilket allt bådar godt för framtiden. Så långt vi förmå, vilja vi ock försöka att göra UNGDOMSVÄNNENS innehåll så värderikt som möjligt. Att det ej alltid lyckas efter önskan, det måste fritt medgifvas, men viljan hafva vi, äfven om förmågan ej alltid räcker till. Uppmuntrande bref och skrifvelser hafva vi dock erhållit i stort antal, och för alla dessa bedja vi att få framföra vårt innerliga tack. Ej ens utgifvandet af en sådan tidskrift som UNGDOMSVÄNNEN är fritt från bekymmer, utan fordrar arbete och omsorg. För den stora hjälp vi i detta hänseende erhållit och erhålla, både af villiga medarbetare och ombud eller agenter, såsom dessa ofta kallas, stanna vi i den största tacksamhetsförbindelse. Det är glädjande att förnimma hvilket intresse på allt sätt visas, ett intresse som ej minst framgår af de nya prenumerantlistor, som stadigt inkomma. Hafven ännu en gång ett hjärtligt tack, I alla som så troget stått oss bi, och fortfaren med denna eder ädla tjänst. Den har sin stora betydelse ej blott för prenumerationens skull, utan framför allt för vår ungdoms och svenskans skull här i landet.

För bidrag, signerade af redaktionens respektiva medlemmar, stå naturligtvis dessa själfva i ansvar. Redaktionen kan blott med tacksamhet mottaga och införa dessa. Andra bidrag äro ock mycket välkomna, och skola de alltid, så fort tillfälle gifves, användas. Ibland kan väl ej allt komma in "i nästa nummer", men kommer gör det så fort möjligt är, om det kan användas, och i de flesta fall kan det väl det. Således än en gång ett gemensamt tack till eder alla, I vänner och medhjälpare i detta, såsom det synes oss, så betydelsefulla arbete. REDAKTIONEN.

LITTERATUR.

Från Evangeliska Fosterlandsstiftelsens expedition, Stockholm, hafva vi erhållit en förträfflig liten bok, som vi med nöje rekommendera, och hvilken vi skulle önska att våra läsare ville skaffa sig: *Jesu lära. Öfversättning af L.* Denna bok på 193 sidor innehåller kortare uppsatser till ett antal af 16 rörande de viktigaste delarna af den kristna tron och det kristliga lifvet i enlighet med evangelierna och apostlarnas vittnesbörd. Uppsatserna om Guds rike, om synden och om bönen äro synnerligen tilltalande, såsom det ock kan sägas om alla de öfriga att de äro goda och undervisande i hög grad. Boken kan erhållas genom Augustana Book Concern.

Från pastor Adolf Hult i Chicago, Ill., hafva vi mottagit en liten skrift om "*Sören Kierkegaard in his Life and Literature.*" Detta är en högligen intressant brochyr, väl värd att läsas och begrundas af sådana som tänka självständigt, eller åtminstone vilja göra det, och därför glädja sig åt att läsa om en man, som i en tid af eftersägande och moraliskt fördärf visade sig kristligt självständig såsom få och äfven vittnade om den tro som var i honom. Den lilla skriften kan erhållas från författaren till ett pris af 6 cents. Adressera, pastor Adolf Hult, 1654 Melrose st., Chicago, Ill.

Facklan, tidskrift för kristlig tro och forskning, redigerad af Valdemar Lönnbeck i Stockholm. Denna tidskrift, som nu är i sin femte årgång, har åtagit sig en mission, som ej är lätt att utföra, nämligen ett tidsenligt bibelförsvar. För att kunna väl och någorlunda tillfredsställande utföra ett sådant arbete fordras krafter, öfver hvilka ganska få förfoga. Ej heller förmår väl *Facklan* alltid att lösa den svåra uppgiften, men ett betydande antal af goda uppsatser hafva dock ingått i denna tidskrift, sedan den började sin verksamhet, och vi vilja därför påminna våra läsare om densamma, på det att de som önska intressera sig i dylika frågor måtte veta, att en sådan utgifves på svenska. Den som läser den skall däri finna mycket till sin tros styrka och stadfästelse, mycket som han önskat veta och mycket som det skulle blifva honom svårt att finna annorstädes. Prenumeration kan ske hos Augustana Book Concern, och är priset för ett år till Amerika 5 kronor, hvilket belopp förskottsvis insändes vid prenumerationen

Om våra egna tidskrifter *The Augustana Journal* och *The Augustana Thelogocal Quarterly, Tidskrift för Teologi och Kyrkliga Frågor* vilja vi ock erinra. De böra väl vara kända ibland oss, men fråga är, om de äro det såsom de borde. De äro hvar för sig goda och bidraga alltfort till ökad kännedom om verksamheten inom vår kyrka, den förra på ett mera allmänt sätt, såsom det höfves en veckotidning, och den senare på ett djupare ingående teologiskt. Skaffen eder dessa våra tidskrifter och öken därigenom edert kunskapsförråd om lifvet och tron i den lutherska kyrkan, och synnerligen i den del däraf, som kallas Augustana-synoden. Prenumeration sker naturligtvis hos Augustana Book Concern.

Minnesblad vid svenska ev. luth. församlingens i Ottumwa 35 års-fest den 15—18 februari 1906. 10 cents. Erhålles genom passtor A. Gunberg, Ottumwa, Iowa. Ett intressant litet minnesblad synnerligen för den församlingens vänner.

Rättelse: I *Ungdomsvännens* marshäfte sidan 74, första spalten: rad 25 nedifrån *utgår* och i dess ställe *insättes:*— undervisning, begaf sig Forsander vid femton års ålder till

EVANGELINE. *Målning af Frank Dicksee.*
Se sidan 153.

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

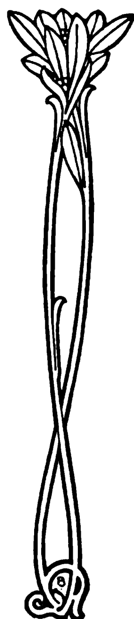
ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., MAJ 1906. N:R 5

VI TRO.

Vi tro på en allsmäktig Gud,
som oss en fader blifvit.
Han med sitt ord, sitt blotta bud
har lif åt allting gifvit.
Lag och gräns för allt han satt,
skiftar dag och natt,
uppå sitt verk ger akt
och håller det vid makt
i kärlek utan like.

Vi tro på Herren Jesus krist,
Guds son, som mandom tagit.
På korset offrad han förvisst
all mörkrets makt har slagit.
Grafvens tunga boja föll.
Segern han behöll.
Hvad frukta vi väl mer?
Se, han för oss nu ber,
som skall en gång oss döma.

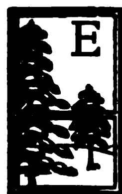

Vi tro ock på den helge And',
oss sänd till tröst och styrka.
Han enar oss med trones band
i en allmänlig kyrka.
All vår myckna synd och skuld
han förlåter huld.
I evigt lif till slut.
vår död han byter ut
Vi sjunga därtill: amen!

Ida Granqvist.

TILL UNGDOMEN.

Mig förutan kunnen I intet göra. Joh. 15: 5.
Han är vår hjälp. Ps. 33: 20.

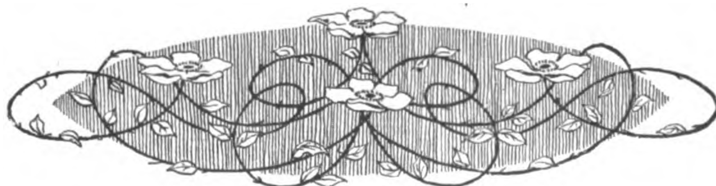

En turist var en gång ute på en fotvandring. En afton påskyndade han sina steg i hopp att före nattens inbrott hinna fram till närmaste stad, då han helt oväntadt befann sig på en vidsträckt allmänning; han kunde ej se någon ordentlig gångstig och beslöt därför att fråga en man, som han mötte, om vägen. Denne såg tviflande på honom och sade: Ni kommer aldrig att hitta rätt; det är ganska villsamt. Det är mycket bättre, att ni följer med mig hem och stannar hos mig öfver natten, så kan min son visa er vägen i morgon bittida. Men den resande ville nödvändigt fortsätta sin vandring samma kväll och var dessutom öfvertygad om att han skulle kunna hitta ensam. Mannen gaf honom därför de bästa anvisningar han kunde, och så skildes de åt. Turisten hade emellertid ej gått långt, förrän han kom till ett vägskäl och ej visste, om han skulle taga af åt höger eller vänster. Han valde den högra vägen och gick vidare. Det mörknade och han fortsatte sin vandring utan att dock komma närmare sitt mål. Till slut fick han se några ljus glimma och tänkte: Nu är jag då ändtligen framme! Då han kom närmare, såg han, att det blott var en liten stuga, och då han knackade på och dörren öppnades, öfverraskades han af att se samme man, som han för ett par timmar sedan frågat om vägen, och hvilken nu upplyste honom om att han befann sig nästan alldeles på samma ställe som då.

Jag är rädd för att vi äro mycket lika den där turisten: vi äro benägna att tro, att vi mycket väl kunna reda oss själfva på vägen till himmelen; men om vi försöka i egen kraft, så märka vi snart, att vårt språk är sant, och att vi utan Jesus ingenting kunna göra, och att vi liksom vandraren i berättelsen blott gå i en cirkel och ej komma framåt. Har du ej märkt det? Har du icke funnit, att du är mycket svag och ej kan reda dig på egen hand? I annat fall har du ännu att lära dig den läxan. Vill du hvar dag bedja denna korta bön: Herre, visa mig mig själf, tills han visat dig hur svag du är?

Kanske har du börjat märka, att du är svag, och känner dig modfälld därför, men det behöfver du ej vara, ty till dem, som känna sin egen vanmakt, säger Gud, att han är deras hjälp. Du har kanske vänner, som försöka att hjälpa dig; men de kunna ju ej alltid göra det. Du behöfver någon, som är bättre än en jordisk vän, och det är just hvad vårt språk säger att du har. Gud, din himmelske Fader, skall gifva dig den nåd, styrka och visdom, som du behöfver. Han säger till dig i dag: Jag är din hjälp.

Själf han är mig alla dagar nära,
för hvar särskild tid med särskild nåd.
Hvarje dags bekymmer vill han bära,
han, som heter både Kraft och Råd!
Att sin dyra egendom bevara,
denna omsorg har han lagt på sig,
"som din dag så skall din kraft ock vara",
detta löfte gaf han mig.

EN SYN.

— — Och jag såg, och se, en domkyrka, och dess hvalfbågar voro höga, och nedåt midtelgången stodo vid båda sidorna en rad i hvita högtidskläder. De voro icke längre barn, men de voro heller icke vuxna. Och in genom kordörren trädde en i en strålande klädedräkt och med ett stilla och förunderligt skönt ansikte, och vi kände alla, att det var Jesus. Och han gick ned förbi de unga och såg på en hvar af dem med kärlek och allvar, och det blef gifvet åt hvar och en af dem ett tändt ljus. Då brusade den gamla orgeln, och kyrkdörrarna öppnades, och alla de unga i de hvita kläderna med de tända ljusen skredo ned genom domkyrkan med allvarliga ansikten.

Men utanför på den stora slätten där jagade de hvinande vindarna öfver gräset. Då såg jag, huru några af de unga strax kastade sina ljus ifrån sig och sprungo leende öfver slätten för att leka och springa kapp med blåsten. Och där var andra, som satte sig modlösa ned på marken och gräto öfver sina släckta ljus. Men några såg jag, som gingo helt försiktigt och skuggade med handen för sina ljus, och deras låga höll sig, tills de kommo i lä.

— — —

Ack, kunde jag hjälpa dem!

"Mitt ljus har släckts, och här finns ingen, som kan tända det", så sade en gång en ung man till mig; och var det någon, hvars ljus brann klart på hans konfirmationsdag, så var det hans.

Men om ett ljus har släckts, så är det alltid lättare att tända det kort efter se'n detta skett, medan veken ännu är varm. Kom ihåg det!

Jag har också lagt märke till, att strax man tänder ett ljus, blossar lågan oftast upp — men så delar den längre och längre ned, tills den blir en liten blå, bleknande, döende glöd, — och så stiger den åter lugnt upp och brinner nu rent och klart.

Det är en kritisk tid, omedelbart efter se'n festens ljus är tändt. Räddas den lilla lågan då från att dö, skall den lysa klart och lugnt alltid. — — —

Och kunde du alltid vara *ljus* och varm själf, det vore godt. Men o, om du också kunde blifva *lysande* och hjälpa din kamrat i väg, det vore saligt.

Ur *Ungdomsliv* af O. Ricard.

TILL UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af J. F. Englund.

Du tid af yster fröjd och lycka,
med sol och hopp i sorgfri själ,
då inga lifvets mödor trycka
och tanken än är ingens träl.

Då skogen lockar med sin fägring
i nyfödd skrud så ljus och skär,
och hela lifvet är en hägring,
som ljusa taflor ständigt bär.

Och hjärtat klappar, ögat strålar
af kärlek till en sådan värld,
som tanken så i rosen målar,
och hjärtat ger sin hyllningsgärd.

Liksom en fé i sagans lunder
vi vandra lätta fram vår stig,
vi se ej törnena inunder,
som dock vid vägen gömma sig.

* * *

Hvi flyktar du undan, du rosende tid,
hvi spränges ur hjärtat den slumrande frid,
hvi skymmes väl solen af stormmoln ibland
och slitas vi bort ifrån drömmarnas land!

Så världarnas lag; själf antiken en gång
var en yngling, en jungfru, med yrande sång,
och i Ariens lunder man jublade gladt;
nu slumrar antiken i tusenårs natt.

Oss tyckes mer bister nyss smekande vind,
och runor den ristar så skarpa på kind;
hvart år tecknas nya, mer djupa än förr,
tills rosen på kinden förvissnar och dör.

Och där, som vi lekte i täppa och lid
och andades oskuld i barndomens tid,
där leka nu andra, de drömma som vi
en gyllene framtid till verklighet bli.

Om äfven oss gafs på vår jordiska stig
den makt, som i drömmarna visade sig,
en gång dock, när skördmannen nalkas till slut,
från allting vi föras ur lifsdalen ut.

* * *

Du härliga tid utaf ungdom och fröjd,
då tanken ej ännu af allvar var böjd,
hur gärna min hågkomst än dröjer vid dig,
ty älskliga minnen du frambär till mig!

O ungdom, var glad, lef i sällhetens rus,
drick nektar af lifvet och vandra i ljus,
sjung Skaparens lof, sjung den Mäktiges pris,
och njut utaf tiden på ädlaste vis.

XI. Från nederländska Guiana.

Paramaribo den 4 mars 1906.

Ärade herre.

Mottag mitt hjärtliga tack för edert angenäma bref, för de vackra vykorten och för UNGDOMSVÄNNEN, i hvilken jag upptäckte mitt sista bref till eder. Jag funderade länge och väl på hvad UNGDOMSVÄNNEN kunde betyda, men kom inte till något resultat — det är skada, att jag inte förstår svenska.

Jag har tänkt att denna gång berätta eder något om Surinams indianer. Det blir svårt att fatta sig kort i ett så vidlyftigt ämne, men jag skall göra mitt bästa. Och om ni vill, får ni gärna använda det för ofvannämnda tidning.

När spaniorerna år 1499 upptäckte Guianas kust, funno de landet bebodt af åtskilliga indianstammar, hvilka dock icke voro mycket talrika. Omkring hundra år fortsatte dessa infödda att ostördt besitta landet, tills engelsmännen i början af det sjuttonde århundradet slogo sig ned där, medförande afrikanska slafvar. Och så uppstodo så småningom varaktiga europeiska kolonier.

Hufvudstammen af Guianas indianer, Kariberna, höll förut till på "Små Antillerna", men synes redan innan Amerikas upptäckt hafva bebott Guiana. Före européernas ankomst befunno de sig på en ytterligt låg kulturnivå; alla deras redskap t. ex. voro gjorda af sten.

Tillsammans med Arowakerna och Waramerna utgöra Kariberna de enda indianstammar, som ännu bo kvar i kustlandet. Kariberna äro i antal betydligt öfverlägsna de förstnämnda. Det lefnadssätt samtliga indianer föra, såväl de som bo i det inre som på kusten, deras kroppsliga och moraliska egenskaper äro af så öfverensstämmande natur, att om jag närmare beskrifver en stam, Kariberna, icke mycket behöfver tilläggas med afseende på de andra.

Kariberna, hvilka själfva kalla sig *Galinas*, äro en vacker, kraftig, välbyggd människotyp. Karibern är sällan mera än 5½ fot lång, har regelbundna, ofta vackra anletsdrag, en vackert buktad örnnäsa, mörkbruna ögon, hvars hvita i synnerhet i yngre år har en egendomlig pärlemorglans. Tänderna äro vackra, men ofta bristfälliga, så att man sällan finner en man vid 25 års ålder, som har en fullständig tandrad. Händer och fötter äro små, tårna utstående från hvarandra, gången är något inåt, hvarför stegen icke upptaga mycket rum. Håret är korpsvart, tjockt, glänsigt, ofta lockigt, faller icke af vid hög ålder och grånar icke. Männen klippa det vanligtvis kort och kvarlämna blott i nacken några lockar. Kvinnorna fläta det, låta flätorna hänga lösa nedåt ryggen och använda åtskilliga oljor, pressade ur palmfrukter, samt *Copaiva*-salfva för att göra det glänsande och befordra dess växt.

I koloniens tidigare dagar rymde ofta negrer till indianernas byar, höllo sig där dolda och togo sig indianska kvinnor till hustrur. Från detta samlif uppstodo bastarder, hvilka man kallar *Karburger*-indianer. Deras kroppsbyggnad och krusiga hår påminner mycket om negrernas; deras hudfärg är äfven mörkare än indianernas.

Äktenskaplig trohet finner man sällan bland indianerna, och det finnes intet ostadigare folk än de. Den ringaste omständighet kan förändra deras humör och förorsaka, att de öfvergifva åkrar och bostäder, t. o. m. om dessa helt nyligen blifvit anlagda.

Kariberna bo i byar, som de mestadels anlägga vid floderna eller åarna, men äfven ofta på prärierna. Den, som anlagt byn eller gifvit anledning därtill, blir öfverhufvud eller *Tambushi*. Man finner sällan stora byar. Mestadels är det blott två eller tre familjer, som slå sig tillsammans. För sina hyddor utvälja de vanligtvis högt belägna soliga ställen. Att bygga en hydda är en ganska enkel sak. Det är hufvudsakligast taket, som erfordrar arbete, och därför tager man ock först itu med dess förfärdigande. Därtill användes Pino-palmens eller ännu mera Parulu-palmens blad, hvilka med stor skicklighet flätas tillsammans.

Det är mycket intressant att studera indianens lif. Tidigt om morgonen, redan i daggryningen, lämnar han sin hängmatta och beger sig till floden för att bada. Under tiden ställer hustrun hyddan i ordning, bakar och lagar mat. Utom *Cassave*-rot, som ätes som bröd, användas åtskilliga rotfrukter, såsom batater ("sweet potatoes"), men hufvudsakligaste födan lämna jakt och fiske. Inga husdjur finnas, med undantag af höns och hundar. När indianen är på jakt, smyger han sig fram så tyst, att man knappt kan höra honom, och sällan återvänder han hem utan byte.

Män och kvinnor hafva hvar för sig olika sysselsättningar, och det är endast på potatislandet man ser dem arbeta tillsammans. Männens arbete, med undantag af hyddans uppförande, består uti att bygga båtar, fläta korgar för transportering af frukt och *Maniok*-rötter samt till krabbfångst. Och i konsten att fläta korgar hafva de hunnit mycket långt. Stor skicklighet erfordras vid förfärdigandet af de fyrhörniga vattentäta korgar, hvilka äro i bruk öfver hela kolonien, och användas vid resor till förvaring af hängmattor, fiskredskap och husgerådssaker. Dessa korgar kosta ofta ända till 10 gulden och äro vackert utstyrda med inflätade arabesker och figurer.

Utom sina hushållsgöromål sysselsätta sig kvinnorna med att tillverka vattenkrus och hängmattor. Dessa vattenkrus användas i hela kolonien. Tillverkningen af hängmattor är dock deras hufvudsakligaste sysselsättning. De använda för detta ändamål bomull från plantor, som de själfva

uppdragit. Bomullen spinnes för hand. Spinnrocken är en staf af palmträ, en fot lång och ganska tunn. Denna trästaf är försedd med en skifformig rund sländtrissa, två tum i diameter. Lika enkel är väfstolen. Man gräfver ned i jorden två lodräta pålar och på dem lägger man horisontalt två runda och glatta stänger. Afståndet mellan stängerna göras lika med den blifvande hängmattans längd. Sedan man sålunda fått upp själfva väfstolen viras varpen omkring de två stängerna, hvarvid trådarna föras så nära intill hvarandra som möjligt. Här och där mellan trådarna fästas snören, genom hvars tillhjälp varpen kan dragas upp, så att spolen, som endast utgöres af en rulle bomullsgarn, kan komma igenom. Sedan detta är skedt, tillslås hvarje tråd med ett hårdt linjalformigt trädstycke.

Att ett arbete, bedrifvet på detta primitiva sätt, icke kan göras mycket fort, är lätt att förstå. Sällan kan en kvinna väfva mer än sex tum om dagen. Vanligtvis åtgår flera månader för förfärdigandet af en hängmatta. Men så blir den också utmärkt stark och god och betalas af Busch-negrerna med trettio-två gulden. Endast undantagsvis äro kvinnorna så flitiga, att de förfärdiga dylika hängmattor åt sina egna män. Dessa få vanligtvis nöja sig med en vanlig näthängmatta. Arowak-kvinnorna äro mycket skickliga i att förfärdiga sådana och begagna bladfibrer för detta ändamål.

och om man förtär mycket däraf, värkar den lika berusande som bier.

Synnerligen intressant är att bevittna en af indianernas *tapana*-fester, åtminstone den första delen däraf. Då putsas och fejas alla grannlåter och prydnader. Benen och höfterna ingnidas med en eldröd salfva, gjord af ett färgämne och *crapat*-olja. Härmed insmörjes äfvenledes hufvudet, så att salfvan ofta ligger en half tum tjock därpå. I denna salfva instickes nu hvita fjädrar, som tagits från bröstet af någon stor roffågel. På pannan, ansiktet och kinderna målas allehanda streck och figurer med en annan röd färg under det bröstet och ryggen tvättas med *tapuriba*-fruktens saft. Denna saft har det egendomliga med sig, att fastän den är klar som vatten, färgar den likväl huden svart. Denna färg kan icke på något vis aftvättas, men för hvarje dag förlorar den i styrka och på åttonde dagen är den alldeles försvunnen.

Sedan man på detta sätt "snyggat upp sig", börjar festen. En stor hydda utväljes, bänkar inflyttas däri, och på dessa taga byns förnämste män plats, hvarpå kvinnorna och flickorna kredensa den kostliga drycken i nya bägare, bestående af palm-nötskal. Detta sker på så sätt, att de förena sig med hvarandra genom att lägga vänstra armen på den närståendes skuldra, bilda en half cirkel, sjunga i klagande toner alltid en och samma strof, under det de räcka bägarna till männen. Stora trummor, öfverdragna med hudar, hänga i långa rep ned från tvärbjälkarna i hyddans tak. På dessa trummor ackompanjera de yngre männen kvinnornas sorgsna sång. Liksom kvinnorna röra de endast öfverkroppen och ena knäet, men utan att flytta sig från stället. Och så fortsätter man att dansa och supa till dess den ene efter den andre blir så drucken, att han antingen raglar bort till sin hängmatta eller utan besinning ramlar ned på marken. Följande dag gör man slut på den *tapana*, som finnes kvar — och därmed är äfvenledes festen slut. Sedan indianen väl blifvit nykter igen, kan han mycket väl undertrycka sina känslor.

HYDDA, TÄCKT MED HELICONIA-BLAD.

INDIANSKA HANDARBETEN.

GRUPP AF INDIANER, KARIBER.

Nästan alla sydamerikanska indianstammar lefva af *maniok*-roten, och om den odlas med någorlunda omsorg, uppstår aldrig brist, ty denna växt är oerhördt produktiv. Däraf beredes icke allenast bröd, utan äfven den hufvudsakligaste drycken.

Denna dryck, som kallas *tapana*, beredes på följande sätt. Rotsaften, som i rått tillstånd är ett dödligt gift, kokas till ett slags sirap, hvarigenom dess narkotiska beståndsdelar försvinna. Denna sirap blandar man med ett slags svart, brändt bröd, som uteslutande bakas för detta ändamål, och låter så det hela jäsa en eller två dagar. Under tiden föra männen till den största hyddan i byn en väldig kruka, tvätta den och fylla den med vatten. Så utdelas en mängd cassave-bröd till ung och gammal, och nu gäller det att tugga. Alla tugga bröd, och, sedan detta är gjordt — spottas det ut i en korg. När denna är full, tömmes innehållet ut i den stora krukan. Denna enkla sysselsättning pågår så länge, till dess det utdelade brödet två gånger har passerat mellan indianernas käkar för att sedan såsom dryck ännu en gång passera däremellan. Sedan nog bröd kastats i krukan, slås äfven den förut omtalade brygden dit, hvarefter krukan täckes med palmblad och får stå ett par dagar, till dess innehållet har jäst tillräckligt, då drycken är färdig. Så enkel tillredningen af denna dryck, hvilken brukas hos alla sydamerikanska indianer, än må vara, är drycken dock uppfriskande (?) och angenäm(!) och påminner mycket om sur kärnmjölk. Den kan emellertid icke gömmas länge,

Under det negern har stort förtroende för europeiska läkare och läkemedel, underkastar sig indianen sällan deras behandling, utan använder inhemska örter, med hvilka han är väl förtrogen; vid svåra sjukdomar öfverlämnar han sig endast åt *Prain's* eller trollkarlens besvärjelser. Men det är icke ofta man finner sjuka personer. Gikt, reumatism och dylika sjukdomar, hvilka äro så vanliga hos européen, äro helt och hållet okända för indianen, så ock spetälska. Vid dödsfall behåller man vanligtvis den döde fyra dagar i den hydda, i hvilken han lefvat och sedan förruttnelsen redan långt framskridit, blir han äfven där begrafven. Äfven vid dylika tillfällen försiggår dans och dryckeslag.

Indianerna hafva icke många laster att blygas öfver, men icke heller många dygder att berömma sig af. Det hufvudsakliga karaktärsdraget är frihetskärlek. De äro känslolösa

INDIANSKA KVINNOR BEREDANDE "CASSAVE"-MJÖL.

INDIANHYDDA.

INDIANSKA KVINNOR BEREDANDE "CASSAVE"-MJÖL.

för tjänster och välgörenhet. Tacksamhet är för dem alldeles främmande.

Arowakernas lefnadssätt öfverensstämmer med Karibernas, men deras språk är ett helt annat, mycket mjukare och välljudande och saknar det hårda karibiska gomljudet. Waramerna äro nära besläktade med arowakerna och deras språk är nästan detsamma. Hvad våra indianstammars framtid beträffar, så förhåller det sig därmed på samma sätt som med deras stamförvanters i Nord Amerika, hvilka vida öfverträffa dem i handlingskraft, intelligens och kroppsstyrka. Rasens undergång förestår. Brännvinets och de hvite inkräktarnas makt äro de förnämsta orsakerna därtill.

Och nu, min bäste herre, har jag pratat nog om indianerna. Skulle ni vilja veta mera, beder jag få hänvisa eder till ett utmärkt arbete af August Kappler, f. d. ämbetsman i holländska kolonien. Man kan erhålla det från Stuttgart genom vår Kosmos-representant där.

Nästa gång skall jag berätta eder något om busch-negrerna och negerbefolkningen i allmänhet här nere. Jag sänder eder nu samtidigt några bilder, som kunna gifva eder en något så när klar uppfattning om indianernas lif.

— — — — — —

Mottag till sist mina hjärtliga "Kosmos"-hälsningar!

Eder tjänstvilliga

M. VAN OMMEREN.

VID TANKEN PÅ EN KROSSAD LYRA.

För Ungdomsvännen af Ludvig.

Hur vek, hur vild, hur stormande ibland,
hur full af smärta stundom sången ljöd,
dig tärde kärlekens och ångstens glöd,
din ande kände flydda tiders band.

Du såg tillbaka på svunna led
och såg en skugga småningom stå opp,
hon kom dig närmare, då sjönk ditt hopp,
men än en tid du mot ditt öde stred.

Och skuggan växte och hon tog gestalt,
och svarta vingar tätt omkring dig slog,
förgäfves, rysande, du bort dig drog,
hon var ditt arf och var af detta allt.

Och dock hur rik, hur varm var ej din själ,
hur full af krafter och hur vid din blick,
hur högt var målet du ej hinna fick,
du ädelt sträfvade för allas väl.

I sena väkterna din lampa brann,
ditt väsen ofta var ditt lifs problem,
ditt ena jag bar furstligt diadem,
det andra täckt af nattsvart dok du fann.

Och het blef striden, och din smärtas skri
ur själens gömslen fram ohejdadt bröt,
förtviflans furie ur djupen röt,
du grät, du bad, du ville blifva fri.

Om tvenne andar i en hydda bo,
om ljus och mörker kunna tänkas hop,
om i ett väsen ljuda bådas rop,
du offret var, och störd var all din ro.

Och sist ett töcken slöt sig helt kring dig,
du hörde röster ur det blåa haf,
de bjödo dig en lugn och stormfri graf,
och djupets salar såg du öppna sig.

Du lydde rösterna, ett vildt farväl
af vågor gungades mot klippig strand;
men släckte djupen väl din ångests brand
och löstes bojorna från sargad träl?

Och stundom, lyssnande till vågors sång,
mit öra fångar vemodsfulla slag;
de ljuda doft som efter flyktad dag,
men tälja intet om din dystra gång.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

UNDER FERIERNA.

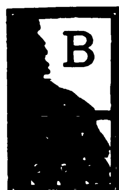
Satt i kvällens stilla timma
mellan strandens stammar än
en student, och månens strimma
smekte vänligt ynglingen.

Insjöns yta, klar som spegeln,
återkastar berg och dal,
slappa hänga hvita seglen,
aftonluften är så sval.

Se, på klippan bortom viken
skymtar en gestalt så skön.
Lyssna, ljufva harpmusiken
ljudar mystiskt ifrån ön.

Underliga melodier
blomsterprydda stranden nå,
och af trollska drömmerier
tjusas unga sinnet då.

A. B—N.

Bland den studerande ungdomen vid våra läroverk stanna vi denna gång. Vi se omkring oss en skara af 2,400 ungdomar, blomman af Svensk-Amerika. Ett ansenligt antal af dessa stå nu färdiga att lämna sin Alma Mater — för att fortsätta sina studier vid andra läroverk eller börja att göra sina inlägg i samhällslifvet i detta underbara land eller för att hvila till nästa termins början. Om de skola blifva till nytta beror på den fostran de fått i hemmet och vid läroverket. "Som man vänjer ett barn i ungdomen, låter det icke af, då det gammalt varder."

Är fostran i hemmet dålig, kan man gärna ej vänta mycket från fostran vid läroverket, men är fostran i hemmet god, har man rätt att vänta, att den skall fortgå i samma riktning vid läroverket. Det finnes få exempel på att en i hemmet dåligt fostrad yngling eller jungfru blifvit bättre vid läroverket, likasom exempel ej därpå saknas, att genom dåliga lärares och studiekamraters inflytande en i hemmet erhållen god fostran betydligt och kanske obotligt skadats.

Luthersk kristendom och svenska språket äro de ämnen, hvilka framför allt gifva våra skolor existensrätt. Lägges ej vikt vid dessa ämnen, bli samfundsläroverken öfverflödiga; ty landets egna skolor erbjuda allt öfrigt i vetenskaplig väg. Luthersk kristendom bör genomtränga hela läroverket och sätta sin prägel på smått och stort. Svenskt språk, svensk historia och svensk kultur böra äfven inneha högsätet. Hvad som helst, som på något sätt motarbetar dessa, bör aflägsnas och brännmärkas som skadligt.

Vi behöfva därför hafva icke blott lärda, utan kristna lärare vid skolorna, — personer, som i sig själfva, sina ord och sin vandel, framställa sann lutherdom och det som är bäst af hvad som är svenskt.

Vi äro i fara att slå in uppå en ödesdiger stråt i vår skolverksamhet, det är, sträfva efter att täfla med statens läroverk i fråga om studentantal och politiskt anseende. Om vi tillämpade på oss fabeln om paddan och tjuren, skulle vi kanske häraf bli kallade till gif akt och undslippa mycket elände.

Det viktiga är ej att lysa i kataloger, tidningsartiklar och affischer, utan genom våra alumner. Katalogerna falla i skräphögen, tidningarna kastas i "stoven" och affischerna lämnas utan afseende, men grundligt bildade, väl fostrade och kristliga män och kvinnor göra ett lifslångt och godt inflytande gällande, hvarthän de sändas.

Våra skolor äro till för vårt folk och vår kyrka. Utan dem vore den svenska nationen och den lutherska kyrkan snart förvisade till arkeologiens område i Amerika. Deras mål är att i första hand fostra vår ungdom till att blifva karaktärsfasta och kunniga personligheter, dugliga att intaga framstående platser i det samhälle, hvarest vår lott har fallit i den nya världen.

Våra studerande ha i de flesta fall hittills varit oss till glädje och heder. De finnas nu å alla förtroendeposter. Man träffar dem ej blott som pastorer, utan som professorer vid landets skolor, tjänstemän i viktiga affärsföretag, framstående läkare och jurister samt ledare inom staten. Mer och mer vinna de anseende och inflytande, och snart kan man från dem för våra inrättningar vänta ej ringa understöd. De äro en skön och älskvärd motsats till sådan ungdom, som dr John A. Enander nyligen beskref i följande ordalag:

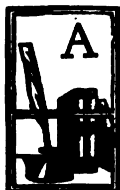
Vid en af stationerna steg jag in i tågets rökvagn. Den var full af snyggt klädda svenska invandrare, fabriksarbetare, som nyligen landstigit, och som voro på väg till olika fabriksstäder i Connecticut och Massachusetts. Jag satte mig ner för att tyst lyssna till deras samtal. Af den försagdhet och blygsel, ja, tafatthet, som ofta utmärkte den svenska invandraren i forna dagar, fanns hos dessa invandrare icke ett spår, utan i stället käckt öfvermod. Man behöfde icke länge lyssna till deras samtal, innan man insåg, att de voro radikala ung-socialister och afgjorda ateister. De hade icke vistats många dagar här i landet, men Förenta staternas flagga hade de lärt sig att hata såsom ett "kapitalistskynke" i "ofrihetens land", och då de i Stamford fingo se en Förenta staternas flagga hissad å en stor byggnad, uttryckte en af dem önskan, att socialismens röda flagga måtte snart intaga hennes plats. Anblicken af en vacker amerikansk kyrka, som låg ett stycke från banan, framkallade glåpord och hädelser. Då en af ynglingarna därvid yttrade, att prästerna, som han gaf en mycket ful benämning, voro i Sverige i viss mån ursäktliga för att de predikade "bibel-fabler", emedan de

voro af öfverheten tvingade därtill, blef han motsagd af en bland kamraterna, som på god svenska och med stor lätthet att uttrycka sig framhöll, att påståendet var oberättigadt. Prästerna predikade Jesu lära, och det var ej att klandra. Jesus var ju sin tids störste socialist och blef därför dödad af kapitalistklassen, men, sedan prästeden borttagits, var ingen präst i Sverige tvingad att predika, att Jesus var Gud, att han uppstått från de döda, uppfarit till himlen eller var att förvänta till en yttersta dom.

Gud bevare det unga Svensk-Amerika för dylika hedniska och allt ädelt nedsättande åsikter!

Gud välsigne den bildade, folkligt och kristne svenskamerikanske studenten, vårt folks sköna framtidshopp.

MARIA OLOFSSON.*

Af UNGDOMSVÄNNENS redaktör ombedd att skrifva några ord till mitt porträtt, vill jag, då jag på detta sätt i dag får gästa så många svenskamerikanska hem, bringa eder alla en hälsning från mitt kära fädernesland och då särskildt från ett af dess landskap, min födelsebygd, Gotland.

Nog veta alla, hvad Gotland är och hvar det ligger, men kanske icke så många, huru där verkligen ser ut. Somliga tyckas tro att ön där långt ute i Östersjön är enformig slättbygd med hveteåkrar, korn- och sockerbetsfält och att dess enda sevärdhet är den gamla hansestaden, det egendomligt vackra, vida utanför Sveriges gränser berömda Visby.

Men Gotland — det är icke bara åkrar, där finnas visserligen inga berg, men många höjder och backar, där finnas de vackraste ängar, som naturen själf ordnat liksom parker med löfträd och blomster af många sorter, där finnes skog och har fordom funnits mycket sådan och rundt omkring allt detta svallar hafvet, det stora härliga hafvet. En särskildt tilltalande prägel får Gotlands landsbygd också af de många storartade tempel, som finnas där. De ligga tätt, dessa vackra minnesmärken af flydda släktens skicklighet och offervilliga sinnen. Sedan en stor del af dem på de senare åren restaurerats, äro de i ett mycket prydligt skick. Vi hafva då t. ex. Dalhem; nog måste du, när du står inne i denna sköna kyrka, samla dina tankar och åtminstone försöka att minnas, hurusom det är en fattig landsförsamling som äger densamma. — Den framstående man, som är Visby stifts styresman, har också ihärdigt arbetat för kyrkornas iordningsställande och skolväsendets höjande på vår ö. Men den käre, vördade biskop von Schéele är ju känd och värderad äfven i Amerika.

I närheten af en liten vacker landskyrka såg jag första gången dagens ljus, hvilket enligt husförhörsboken skedde den femte juni 1886. Min far var då komminister i Ardre och komministersgården, som bär det "poetiska" namnet Mullvalds, blef alltså mitt första hem.

Ja, apropos gårdsnamn äger Gotland verkligen många egendomliga sådana. Gotländska språket i sin helhet är ju ock märkvärdigt, en blandning af alla möjliga språk, ett minne från medeltiden, då ju gotlänningarna kommo i beröring med så mycket utlänningar. — Numera anses det bland de yngre för mycket obildadt att tala detsamma, men dialekten kunna de je undvika. Den är något långsläpig, sjungande och med stor rikedom på diftonger. Alla gotlänningar säga i stället för "nej" det rysligt fula "nay", som med fördel kan användas som igenkänningstecken på dem.

En hel del gårdsnamn sluta på — arfve, Bondarfve, Larsarfve m. fl. Det kan ju också vara någon idé med, men nog söker man förgäfves efter ursprunget till Liknatte, Histilles, Sallmunds, Orleifs, Tungelbos, Niome, Gurpe och flera ännu värre. Icke är det heller så lätt att veta, hurusom "sork" betyder gosse, "stjånn", duksnibb, "gränen", spiseln, "sanden", brunnen o. s. v. — Och nog torde UNGDOMSVÄNNENS läsarinnor stå fullkomligt svarslösa inför följande sats: "Nå var frökni gildar u naugsu." — "Nu var fröken snäll och rask i vändningarna." — "Snäll" användes mycket ofta i meningen af skyndsam. "Snälle si' nå!" — Skynda er nu!

Tidigt om våren 1891 flyttade min far till Levede som kyrkoherde och i dess mer än hundraåriga prästgård har jag haft mitt hem under 14 år. Om sommaren kan det väl ej finnas vackrare plats än detta gamla hus med det röda tegeltaket inbäddadt i grönskan af lönnar och askar. Den stora trädgården var visserligen ganska förvildad, men för mina syskon och mig en paradisets lustgård på grund af de otaliga äpple-, päron- och plommonträd, som där funnos. Ljufliga minne!

Kära, gamla hem, ofta längtar jag till dig, längtar att som förr från mitt lilla låga gafvelrumsfönster se ned på de två stora kastanjerna i sin blomskrud och se äppelblombladen regna öfver de smala trädgårdsgångarna, under det att den lille klockaren, som hade hufvudet på sned och i alla lifvets skiften bevarade sitt goda humör, traskar genom kyrkgårdsgrinden för att ringa aftonringningen. Där i den trädgården växte syrén- och ligusterhäckarna så högt som taken och man behöfde bara öppna salsfönstret för att kunna bryta de tunga lilasfärgade blomklasarn.

Ett litet stycke från prästgården ligger skolan, där jag erhöll de första läxorna inpräntade i min trånga hjärna. Jag var visst en s. k. lipsill — och nog finnes det mycket i världen, som är värdt att gråta öfver, det är då visst och sannt. Min snälle lärare är jag alltid tacksam, ty att jag kan skrifva svenska någorlunda rätt bör tillskrifvas hans arbete.

För närvarande dväljes min kroppshydda med ty åtföljande inre egenskaper i Kräklingbo (bör uttalas Kräcklingbo, ty namnet härleder sig enligt en sägen från medeltiden, då en katolsk biskop vid visitation härstädes kvarglömde sin kräckla). Denna fjärran från civilisation, järnvägar och andra nymodiga påhitt belägna församling ligger på Gotlands östra kust. Här om någonstädes är bergsbygden tillfinnandes. Från mitt fönster ser jag ingen grönska, icke ens när det är sommar. Där är bara en backe, kalkstenshällarna ligga här för det mesta ofvan jord. Men Kräklingbo har så många vackra sidor, att man glömmer de mindre tilltalande. 45 minuters väg från mitt hem ligger

* På begäran af UNGDOMSVÄNNENS redaktion har följande teckning erhållits, hvilken utan tvifvel skall intressera våra unga läsare, synnerligen emedan fröken Olofsson ej sällan riktat vår tidskrift med värdefulla bidrag. RED.

MARIA OLOFSSON.

Torsborg, ett af Gotlands högsta "berg". Vandringen dit upp genom den susande härliga granskogen är nästan lika vacker som utsikten därifrån. Och är du trött, försvinner denna känsla alldeles, när du ser ut öfver detta land med de mörka skogarna, hvarur kyrktornen sticka upp och där byar och åkrar ligga lugnt inneslutna, utanför detta hafvet, glänsande i alla färgskiftningar i sommarens klara sol. Du kan följa kusten med blicken upp mot Slitelandet, där den försvinner i en blåaktig dimma. Eller se ner i en af klyftorna, där den mjuka mossan, ormbunkarna och de jättehöga granarna bilda en förtjusande tafla. I berget finnas många grottor, och sagan förtäljer, att asaguden Tor där har haft sitt residens. Här är t. ex. hans ugn; en annan grotta kallad "Burglädu", åter en annan "Rindarhäule" (Murgrönshålet). På de ställen, där berget ej stupar så brant, synas lämningar efter en mur, som tyckes varit ganska säker, och om denna går följande sägen bland folket: För många århundraden sedan blef Gotland så folkrikt, att ej alla kunde erhålla sin bärgning här. Då bestämdes genom lottning, att hvar tredje person skulle lämna ön, men detta behagade ej de utestötta, utan dessa begåfvo sig till Torsborg, som de på ofvannämnda sätt befäste och hvarifrån de företogo ströftåg i kringliggande trakter för att röfva lifsmedel. — Torsborg kunde ännu i denna dag lämpa sig till anläggande af befästningar, om vår store granne i öster skulle som i flydda tider vilja göra en visit hos oss. Väl är, att vi nu hafva fred, ty icke skulle det vara så värst trefligt att en vacker dag, liksom den gamle pastor Neogard i Östergam i slutet af 1700-talet, befinna sig på väg till Ryssland med bakbundna händer och en spegel fästad på den framför gåendes rygg att betrakta sina vid detta tillfälle troligen ej alltför leende ansiktsdrag uti. Ja, det var på den tiden. Men — som skalden Malmström skrifver i sin vackra dikt "Gotland":

Se, bojan brister, bättre dagar stunda.
Det forna glömmes, allt blir godt igen.

— — — — — — — — — — — — —
Fri hafvets bölja nu kring henne rullar,
men ingen ankrar i den fria hamn
och tornen ramla på de fria kullar.
Då lägger sköldmön svärd och brynja af
och bygger sig ett fredligt tjäll på stranden,
där trygg hon sitter vid ett stormigt haf
med fridens ax i segervana handen.
I flärdlös idrott trifs hon mer och mer,
hon saknar icke sina vapensalar,
när öfver gyllne skördar solen ler
och alnshögt gräset gror i gömda dalar.

Vore jag konstnär, skulle jag sätta mig i en båt och segla ut åt hafvet en sommarkväll, och därifrån skulle jag måla Visby. Just när aftonrodnadens skimmer ligger öfver haf och himmel, när de många blanka fönstren i den terassformigt uppstigande staden lysa som guldplåtar i solens sista strålar, och när vågorna skvalpa så ljufligt melodiskt, som om de sjönge en vers ur den förr nämnda sköna dikten:

"O, nej! På kumlet af hvad förr du var
du högre står än den, som intet varit.
Med stolthet talar du om forna dar,
om konst som flytt, om kraft som hädanfarit.
Den vises lugn uppå din panna ler,
när efter dagar ärorika, ljusa,
du öfver dig ser samma sol gå ner
som öfver Agrigent och Syrakusa."

Kunde jag så ock på duken fästa den doft af medeltid och af nutidens skära rosor kring murgrönskande ruiner, som omgifva Visby, så vore min tafla färdig. — —

Jag önskar äfven kunna måla Stora och Lilla Karlsö, dessa märkvärdiga klippor långt ute i hafvet vid Gotlands västra kust. Dessa naturens arkitektoniska mästerverk, där de underliga bergväggarna spegla sig i det djupa, mörka vattnet och gifva åt detta nästan hemska färgskiftningar — de äro värdiga den störste målares pensel. På Lilla Karlsö finnas hundratals får, hvilka vistas där både sommar och vinter. Dessa klättra i de branta klipporna, så att man får hjärtklappning, om man ser på dem. Många olika slag af sjöfågel hafva äfven sitt tillhåll därute, och så fort någon båt nalkas, flyga de ur sina bon och fylla luften med det mest öronbedöfvande larm, värre än någon musikkår eller sångförening på landet kan åstadkomma. Dessa öar äro liksom Gotland af stort intresse för botanisten på grund af de många rara växter, som där finnas.

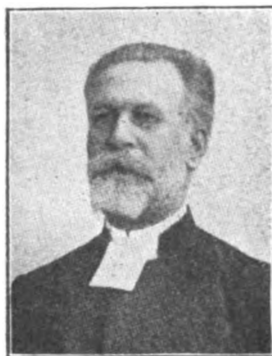
Visst kunde här vara många motiv, men — nu är jag ej målare och kan således blott för egen del njuta af allt vackert, som vår käre Gud skapat.

Och från detta vackra Gotland är det, som jag i dag vill bringa eder en hälsning, eder alla, men särskildt den svensk-amerikanska ungdomen, som jag här till min stora glädje får möta. En af mina högsta önskningar är att någon gång få besöka Amerika, och ännu hoppas jag få den uppfylld, ehuru jag redan lärt så mycket af lifvet, att det oftast bjuder på grusade planer och förhoppningar.

Viljen I då också taga en hälsning från mig själf, den lilla obetydliga Gotlands-flickan, som aldrig uträttat något, hvilket kunnat berättiga henne att i dag besöka eder och som därför endast kan hoppas, att detta ej måtte uppfattas som något slags återupplifvande af den fordomtima s. k. våldgästningen.

Kräklingbo, mars 1906.

MARIA OLOFSSON.

EN HÄDANGÅNGEN UNGDOMSVÄN.

Minnesteckning öfver kyrkoherden P. LUNDEN.

För Ungdomsvännen af Anders Stenwall.

land de inom Svenska kyrkan mera bemärkta prästmän, som nyligen nedlagt sin vandringsstaf, kan utan gensägelse räknas kyrkoherde P. Lundén. Särskildt kan detta sägas med afseende på hans verksamhet bland ungdomen. Och i hopp om att det må intressera vår svensk-amerikanska ungdom, vill jag teckna några drag ur denne ungdomsväns lif och verksamhet.

Ehuru, mänskligt sedt, hembudet kom allt för tidigt — han hade knappt hunnit slutet af sitt 57:de år — hade det dock förunnats honom att i 31 år såsom präst arbeta i Herrens tjänst.

På domprosten Wieselgrens föranstaltande fick han i Fössbergs församling, tre engelska mil söder om Göteborg, sitt första egentliga arbetsfält. Här höll han sin första predikan julottan 1875. Själf hade han erfarit ordets och andens kraft på sitt hjärta, och därför sökte han ock nitiskt under sin härvarande åttaåriga verksamhet, att detsamma måtte vederfaras hans åhörare. Han slöt sig i sanning icke inom ramen för de i kyrkolagen bestämda gudstjänsterna. Högst sällan, såsom sedvänjan ännu är i de flesta landskyrkorna, nöjde han sig med att predika i kyrkan på söndags f. m., ty dit kom så lite ungdom. Och för dessa klappade hans hjärta synnerligen varmt. Men då icke de unga kommo till honom, gick han till dem.

Inom nämnda församling ligger nämligen den stora fabriksbyn Mölndal med sina redan fyra tusen invånare, hvaraf en åtta hundra voro unga fabriksarbetare. En stor del af dessa voro nedsänkta i dryckenskap, som så ofta har i släptåg mycket annat elände, slagsmål, o. d. Söndagen tillbragtes af denna ungdom — då väderleken det tillät — i bergen kring kortleken och en flaska brännvin.

Med okufligt mod sökte pastor Lundén höja denna ungdom. Dels genom ordets förkunnande och husbesök, dels genom nykterhetsföredrag och ungdomsmöten. På söndagseftermiddagarna höll han i sommartid ofta predikningar och tal ute i det fria och på andra lämpliga platser. En och annan gång förekommo väl störande uppträden, hvartill äfven de bidrogo icke så litet, som stodo främst i samhället, och af hvilka man hade full rätt att vänta något bättre, men då höjde han — hög och reslig som han var — frimodigt sin härliga stämma och sjöng t. ex. "I djupet af mitt hjärta" eller en Davids psalm, såsom "Herre, du utrannsakar mig", efter Wennerbergs sköna musik. Följden vardt, att sådana, som han ej kunde fängsla med sin predikan, tog han med sin sång.

Helt naturligt rönte under de för handen varande omständigheterna en sådan verksamhet motstånd. Ja, det hände till och med, att, när han i de mörka höstkvällarna reste från grannkyrkorna, en och annan sten kom dansande kring åkdonet. Men med sitt oförskräckta och på samma gång blida väsen, sin öppna blick, hvilken liksom ville taga hela världen i famn, var det svårt för motståndarna att hålla ut.

Då han snart därefter lämnade Fössberg, fick den stora fabriksbyn särskild polis. I sammanhang härmed erhöll den verksamme vice pastorn det eftermälet: "Han har gjort mera i Mölndal för ordning och skick än våra poliser." Och huru mycket han fick göra i rent andligt afseende, skall den stora dagen till fullo klargöra. Men visst är, att många från denna tid började ett annat lif och i sina hjärtan erforo Guds ords kraft till bättring, till tro och till förlossning från sina synder.

Hans kyrkliga ståndpunkt "såsom en kyrkans lydige son" — var, sade man, "betänklig", hvilket dock icke så litet förmildras, då man tänker på hurudan den kyrkliga ställningen var i Sverige vid slutet af 70-talet, — de stora brytningens dagar. Kyrkan utpekades ofta särskildt af hennes forne tjänare — såsom af Gud öfvergifven, till intet godt duglig, och skulle prästen utföra något af evighetsvärde, så hade han att från henne utgå för att ej blifva delaktig i hennes synder. Men vid allt detta höll pastor L. ut, sökande att vinna folket för Herren och församlingen.

Stiftets chef, den barnafromme biskopen Gustaf Daniel Björk, fann sig dock såsom han trodde föranlåten att på enskild väg gifva faderliga förmaningar angående vice pastorns kyrkliga hållning.

Ej sällan har det gått så. I kyrkoh. L:s predikosätt låg alltid något medryckande. Dock så, att han visste "att taga sin person i akt," hvilket icke alltid kan sägas om hvarje predikant. Predikningarna voro väl icke af "en djupare teologisk natur", men de buro alltid en praktisk prägel och voro sunda, — något som man väl i allmänhet kan säga om "folkets män", till hvilka Lundén måste räknas.

Från Fössberg flyttade kyrkoh. L. till Göteborg, där det förunnades honom en 23-årig verksamhet, dels såsom komminister i Masthuggs församling och dels som kyrkoherde — de senaste 17 åren — i Karl Johans. Här slutade han sin lefnadsdag, visserligen med ett hvitnande hufvud, men vid full arbetsstyrka, hvadan det kan sägas om honom, "att han bokstafligen dog i selen."

Innan jag slutar, vill jag ej förbigå den hjälp och det stöd som Kristliga Föreningen af Unga Män (K. F. U. M.) hade i kyrkoh. L. Lifligt minnes jag, då denna förening hade ett större möte i Göteborg, hvilket började med predikan i Domkyrkan, huru hans kraftiga stämma ljöd genom hvalfven.

Så är han borta, den varmhjärtade kyrkoherden och ungdomsvännen. Men länge skall han ihågkommas i de församlingar där han verkat och synnerligen af dess ungdom — hvilken han alltid sökte föra till den källa, som har vatten tillfyllest.

"Och de sjunga en ny sång. Och de skola icke mer hungra eller törsta, icke heller skall solen eller någon hetta falla på dem. Ty Lammet, som är midt för tronen, skall vårda dem och leda dem till lefvande vattukällor, och Gud skall aftorka alla tårar från deras ögon."

Eja, vore vi där!

ETT BESÖK I KANSAS CITY.

För länge sedan erhöll undertecknad af pastor O. A. Henry inbjudning att besöka Kansas City. Tillfälle att resa dit har dock alltjämt saknats till nu, då, vid förnyad inbjudan att komma i sammanhang med firningen af "Founders' Day", det blef mig möjligt att göra denna utflykt.

Kansas City är en af de betydelsefullaste städerna i Västern och den andra i storlek i Missouri. En del däraf tillhör Kansas, och denna är ensam den statens största stad. Båda tillsammans utgöra en storstad af vidtomfattande dimensioner och med de största affärsintressen. Väldiga järnvägsnät sammanlöpa i denna stads komplex, som dessutom är centrum för flera fabriker och i all synnerhet för sydvästerns slakterirörelse. Det sades mig, att omkring 25,000 kreatur dagligen inskeppas och nedslaktas i denna stad, och likväl är denna affärsgren stadd i ständig utveckling.

Kansas City är dessutom en mycket vacker stad, hvilket man lätt nog skall finna, om man vill företaga sig att bese den, något som genom pastor Henrys vänlighet blef mig möjligt. Under dessa våra åkturer i och omkring staden såg jag flera vackra och i hög grad tilltalande byggnader, synnerligen "residens", än jag hittills haft tillfälle att se i någon annan stad i Amerika. De flesta af dessa hafva uppbyggts under de senare åren. Likaledes äger Kansas City flera ovanligt fina och präktiga vägar, boulevarder och "drives", bland hvilka man väl i första rummet kan sätta den oförlikneligt pittoreska Cliff Drive i nordvästra delen af staden. Af publika byggnader böra såsom särdeles fina nämnas United States Court House, the Board of Trade, the Library and the Post Office. Biblioteksbyggnaden inrymmer också ett rätt ansenligt museum och, i öfra våningen, en betydande tafvelsamling.

Svenskarnas antal i staden kan jag ej angifva, men jag tror icke, att det belöper sig till mycket öfver fem eller sex tusen. De hafva det i allmänhet bra, och en stor del af dem äga egna hem. Många hafva bott där mellan tjugo och trettio år, andra hafva naturligtvis kommit under de senare åren. I kyrkligt hänseende äro de fördelade som vanligt, under det att den lutherska kyrkan naturligtvis utöfvar den ojämförligt största verksamheten. Så hafva vi i Kansas City tre svenska lutherska församlingar, en i Kansas City, Kans., och två i Kansas City, Mo. Den förra organiserades 1894 med omkring 35 medlemmar, hvilka genast köpte sig en kyrktomt och byggde kyrka. Denna blef färdig 1896, då pastor M. Noyd skötte församlingsvården. För närvarande betjänas församlingen af min gamle vän och skolkamrat pastor E. Glad, hvilken sedan sitt tillträde 1897 kraftigt hjälpt till att föra församlingen framåt. Kommunikantantalet är nu omkring 125 och hela folkmängden något öfver 200. Den skuld af ett par tusen dollars, som länge tryckte församlingen, är betald, och allt synes gå framåt i god riktning. Åtskilliga medlemmar äro framstående affärsmän, och flera hafva god anställning i staden.

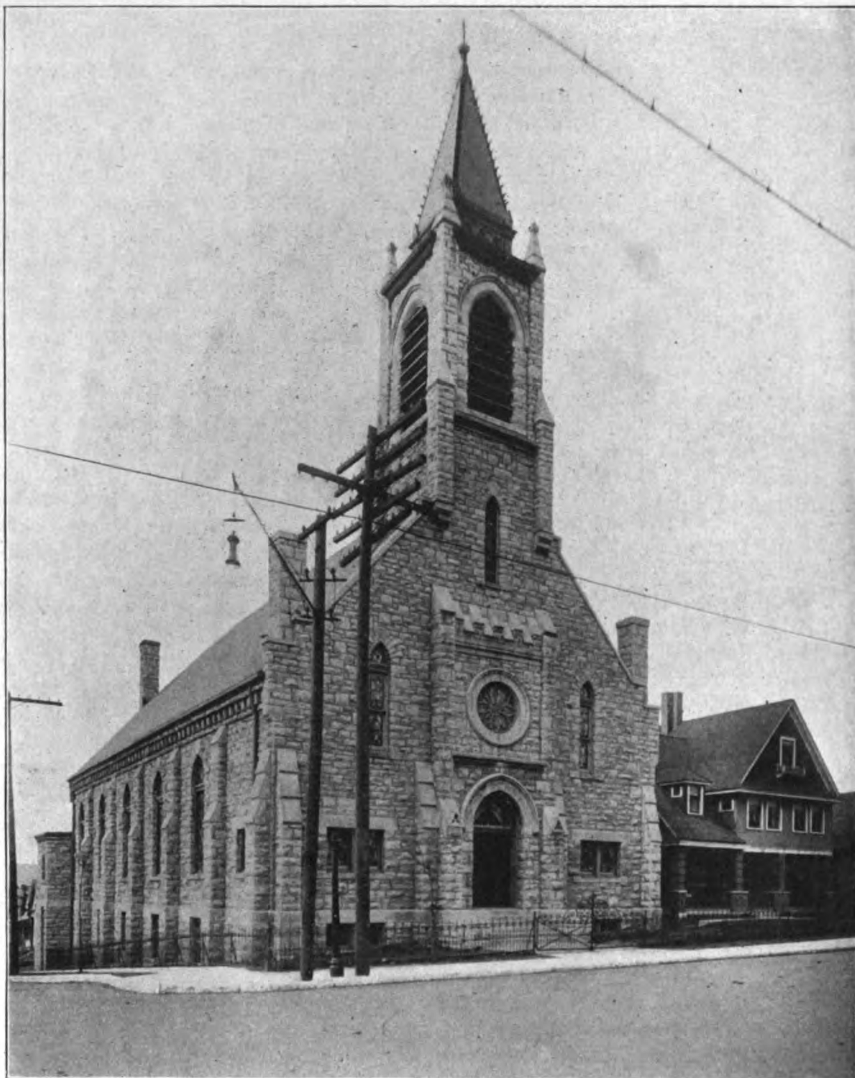
I denna församling höll jag tal för ungdomen om betydelsen af den kristliga bildningen samt höll skriftetal vid söndagens nattvardsgång. Båda gångerna var kyrkan väl besökt, något som nästan alltid lär vara fallet vid den församlingens möten och gudstjänster. Pastor Glad bodde i eget hem, och jag hade nöjet gästa där under en del af min vistelse i Kansas City.

I Kansas City, Mo., hafva vi tvenne församlingar. Den äldre af dessa organiserades redan 1878, har för närvarande ett kommunikantantal af 300 samt äger en vacker kyrkobyggnad och dito prästhus, representerande tillsammans ett värde af 44,000 dollars, utan någon större skuld. A. W. Lindquist är dess pastor.

Immanuels-församlingen är den yngre af de tvenne i Kansas City, Mo., och organiserades först 1899. Dess kommunikantantal är bortåt 125 och hela folkmängden omkring 200. Den äger en storartad kyrkoegendom, bestående af kyrka af sten samt ett vackert, rymligt och bekvämt prästhus, byggdt i s. k. New England-stil.

Den 4 juni 1898 hölls gudstjänst i denna församling första gången. Pastor A. J. Östlin, som var dess förste herde, tjänstgjorde till 1 febr. 1900, då han afflyttade och pastor C. T. Sandström kallades i hans ställe. Redan i maj samma år kom han dit, och arbetet med insamlingen för den tilltänkta nya kyrkan företogs på allvar. Det beslöts då, att denna ej borde öfverstiga en kostnad af 6,000 dollars. Till en början tänkte man bygga af tegel, men den planen ändrades snart, och så beslöts, att kyrkan skulle uppföras af sten. Detta skedde ock, och arbetet fortskred, så att man redan den 15 dec. 1901 kunde hålla gudstjänst i undervåningen. Men så blef pastor Sandström sjuk och arbetet afstannade. Pastorn afsade sig församlingsvården, och allt syntes för en tid nästan såsom förloradt, betungad som församlingen sedan var med en dess krafter helt och hållet öfverstigande skuldbörda. I nov. 1903 kom pastor Henry dit på församlingens kallelse och enträgna begäran, och har han sedan den tiden träget arbetat för att fullborda kyrkan, uppbygga församlingen och betala skulderna. Åtskilliga amerikaner, som lärt känna församlingens omständigheter och gifvit akt på den entusiasm, med hvilken man arbetat för att komma ur de svårast tryckande skulderna, hafva understödt verksamheten med både råd och penningar. Främst bland dem som sålunda hjälpt till stå väl Thos. B. Tomb och domare R .E. Ball, hvilkas oegennyttiga tjänster mer och mer blifvit tydliga för alla. I detta sammanhang torde det kunna nämnas, att Kansas-konferensen på mötet i Assaria tillerkände den förre ett hjärtligt tacksamhetsvotum för hvad han i detta hänseende gjort. Men äfven konferensen har lofvärdt bidragit till det goda resultat man hittills uppnått, till bevis hvarpå vackra subskriptionslistor från snart sagdt alla dess församlingar kunna företes, äfvensom det förhållandet att konferensen omfattat Immanuels-församlingen och dess arbete med allt större välvilja, tills den nu vid förlidet möte beslutade att detta år bidraga till denna församlings verksamhet med en summa af 250 dollars, hvilket är mera än den hittills gjort.

Att församlingen är värd allt det förtroende och allt det understöd hon erhållit och kan erhålla, är klart för enhvar, som närmare gifver akt på förhållandena sådana de äro. Läget i staden är förträffligt, både ifrån praktisk och estetisk synpunkt, och kyrkan är en af de vackraste, liksom en af de mest ändamålsenliga man kan önska. Antalet svenskar i kvarteren närmast omkring kyrkan är ganska stort, ehuru tämligen svårt att nå på grund af att en stor del vant sig af med både kyrka och gudstjänst. Dessa måste man dock söka att återvinna, och med ihärdigt arbete

SV. LUTH. IMMANUELS-KYRKAN I KANSAS CITY, MO., MED PRÄSTHUS.

går det nog, åtminstone delvis. Söndagsskolan är ganska stor, och kärleken till svenska språket synes vara betydlig. Ungdomen är tillgifven och verksam. Allt detta är hoppingifvande och bådar godt för framtiden, då det däremot för blott några år sedan såg ut, som om litet eller intet af oss skulle kunna uträttas i denna del af staden, alldenstund de flesta barnen då gingo till andra kyrkors söndagsskolor, synnerligen till episkopalernas, och sekterna i allmänhet voro mycket flitiga i att göra luthersk verksamhet öfverflödig. Nu ser det, som sagdt, annorlunda ut, och vi kunna motse en för vår kyrka glädjande framtid i denna del af Kansas City.

Immanuels-kyrkan ligger omkring tio @ tolf kvarter från vår äldre församlings kyrka i staden, och skola de två församlingarna utan tvifvel sida vid sida, men med tillräckligt fält att hvar för sig bearbeta, uträtta mycket godt för vårt folk i Kansas City och för Guds rike i dessa trakter. Men tålamod och uthållighet behöfs, och att detta måtte i rikt mått förlänas dem, det är vår bön och vårt hopp. Immanuels-församlingens skulder äro visserligen stora och afskräckande nog, men de äro betydligt mindre än de voro för tre år sedan och hålla på att alltjämt förminskas, tack vare pastorns, församlingens och trogna vänners energi, arbete och understöd. Kostnaden för bygget har nog öfverskridit den ursprungligen angifna summan 3 @ 4 gånger, men det är icke att beklaga, om man blott lyckas att få skulden betald, ty egendomen, sådan den nu ter sig, är i alla fall billig och ändamålsenlig. Glädjande skall det ock blifva att om något år få höra, att detta sköna tempel blifvit färdigt för invigning. Därpå arbetas nu för hvarje dag, ehuru det nog än kommer att kosta ett par tusen dollars för att få allt som tillhör inredningen i ordning. Så långt de hafva hunnit, hafva de gjort allting väl, solidt och stilfullt, och vi kunna lita på att de ock skola fortsätta på samma sätt, tills allt blir färdigt. Då skall denna kyrkoegendom stå där såsom ett skönt bevis på hvad ett enigt och intresseradt folk förmår, då det är villigt att arbeta för ett högt mål.

Rock Island, Ill., den 1 maj 1906.

S. G. YOUNGERT.

AFTONTANKAR.

MANSKÖR,

tillägnad de ynglingar af Ungdomsvännens läsekrets, som värdera *svensk* sång och poesi.

F. J. Johnson.

Adagio.

p

1. Skö - na af - ton sänk dig ne - der, bred din slö - ja sak - ta här!
2. Tack, o Gud, för hvar - je strim - ma, Du i dag af fröjd oss skänkt.

pp pp

Se na - tu - ren stil - la be - der, stor - men re - dan tyst - nad är:
Un - der sol och un - der dim - ma kär - leks - fullt på oss du tänkt.

pp f pp f

Bas solo.

pp Rall.

Det blir lugnt i berg och da - lar. Allt om Ska - pa - ren ljuf - ligt ta - lar.
Snart och sis - ta tim - man lju - der, tröt - ta sjä - len till hvi - la bju - der.

pp pp

KARL JOSEPH ALFRED HEDENSTJÄRNA.

För Ungdomsvännen af S. M. H.

Allas vår Sigurd! Nej, så allvarsam han ser ut! Hur kan han skrifva så roliga saker? Jo, det beror på att han är svensk. Den svenska humorn har alltid, där den är äkta, detta drag af sorg i rosenrödt. Och Sigurd är en äkta svensk humorist.

På samma gång är han ock en af Sveriges mest genomgående reformatorer. Hvad Dickens gjorde för Englands fattigklass, det har Sigurd gjort för Sveriges. Realisten målar verkligheten i sin egentliga dräkt och gömmer ej på skuggorna. Det orätta, med nöd, fattigdom, lidande och elände som en följd däraf, får icke retuscheras bort, om porträttet skall vara till någon nytta som bevis för nödvändigheten af att förbättra. Det fullkomliga behöfver ej förbättras, men det ofullkomliga behöfver det. Och nog har Sigurd lyckats framställa samhällets brister.

Då han firade sin femtionde födelsedag, skref han för *Arbetarens Vän* en kort biografi, ur hvilken jag tager mig friheten anföra följande:

"Jag föddes 1852 den 12 mars af en varmhjärtad, gammaldags magisterlärd och i jordiska ting ytterligt rättfärdig, men opraktisk fader, och en moder, som väl saknade lärdomen och det opraktiska sinnet, men som i stället från unga år hade en lefvande Guds-tro och en stor huslig duglighet.

Det är kanske hennes minne, som äfven i den ungdomligaste yra bevarade mig från att blifva hädare.

De två voro hofjunkaren Theodor Hedenstjärna och Sofia Berg, dotter af en gammal major, som tjänat sig upp från man i ledet under våra senaste krig.

Jag fick undervisning af en guvernant, min fader och en farbroder. Den saknade på sitt vis inte en viss grundlighet, men lämnade åtskilliga luckor, som det blifvit mig svårt, dels omöjligt, att fylla under mognare års jäktande arbete.

Därefter hjälpte jag till med att vända torfvorna på min fars åkrar och sedan företeelserna å lifvets och kulturens planteringsland, så att de passade i en pigg tidning, *Smålandsposten*, som gick raskt framåt och hvars redaktion jag ännu tillhör, — fast jag för fem år sen lämnade byrån och chefskapet för att, sedan dess bosatt i hufvudstaden, blott medverka såsom artikelförfattare.

Allt gick mig förundransvärdt väl i händer. Mannen, som ägde tidningen, var en god människa, som opåmindt gaf mig mer och mer för mitt arbete, samt sedan afstod

först hälften och därefter ännu mera af affären åt mig, slutligen sin egen chefplats, för att tåligt återtaga den, då jag tröttnade. Företaget gick utmärkt, och då vi behöfde en bra medarbetare, funno vi också en sådan, uppfylld af solidaritetskänsla med tidningen och vänskap med oss.

1884 blef jag pappa till en bok, 1886 till en gosse och 1887 till en flicka. Jag hade nämligen gift mig 1885 och därvid jämte en god hustru varit lycklig nog att vinna en förträfflig medhjälperska och en förstående vän i mitt journalistiska och litterära arbete, en vän, hvars bistånd, från att ha varit mycket värdefullt, de senare åren blifvit mig oumbärligt.

Sen var det slut med tillökandet af familjen nere i rummen, men på väggen i bokhyllan har antalet af mina egna böcker nu stigit till tjugu, om jag medräknar det större samlingsverk, "Lifsbilder ur svenska hem", som började utkomma i fjor, och en ny bok för i år, hvilken ännu blott finnes i korrektur, men blir färdig i höst och skall då bära det numera icke ovanliga namnet "Svenssons".

Äfven böckerna ha "gått bra", som det heter på handelsspråket. Men det gläder mig att våga säga, att denna framgång ej i den ringaste mån för mig undanskymt deras stora fel. Har den slappat min sträfvan efter någon större fullkomlighet? Ja, det vågar jag ej själf afgöra. Motgångar och underkännande äro, då de ej helt nedtrycka eller krossa människan, ofta bättre sporrar än framgång och öfverskattande.

Hvad jag menat med mina böcker, få de själfva besvara! Kunna de det ej, tjänar det till ingenting, att deras upphof inlåter sig på förklaringar och försvarstal. Något ytterligare blottande af mitt inre är jag, trots all "oblyghet", dock för blyg till samt skulle däraf lätt kunna förledas till humbug och koketteri.

Tänk dig — koketteri af en man på hundratrettio kilo!

Jag ber därför att få sluta med några erfarenheter, som lifvet gifvit mig; dels till glädje, dels till varning, dels till skänks, dels dyrt nog:

Att förstå en människa är nästan alltid detsamma som att förlåta henne.

Det goda hemmet är den starkaste fästningen, den bäst försedda arsenalen i lifvets strider.

Att vara förskonad för frestelser på ett visst område är icke detsamma som att äga en motsvarande dygd; lika litet som det att alltid ha lyckats *uppföra* sig hederligt bevisar att man också *är* hederlig.

Självständig skall man söka vara, så långt man kan. Men det hela, fulla oberoendet i dess allra vidaste utsträckning kan ingen känna, som ännu håller någon annan lefvande varelse kär.

Ett troende barndomshem och ett sedan länge halfförgätet Guds ord sträcka sina verkningar framåt i människans lif på ett sätt, som hon aldrig anar. Deras bleknande minne är lik en andlig vaccinering, som mången gång skyddar oss, utan att vi veta det.

Hos hvarje människa finnes något godt. Och få af oss stå så lågt, att det ej finnes något, som "den dummaste" af våra vänner icke gör bättre än de flesta andra.

Tack för att jag fått säga detta i din tidning!

Din förbundne och tillgifne
A. Hedenstjärna."

* * *

Hvarför är Sigurd så populär? Själf omtalar han sin framgång nästan med ett uttryck af förvåning, men förklarar den ej. Skall jag då våga ett försök?

Folken lika så väl som den enskilde måste lära i erfarenhetens d. ä. lidandets skola. Det svenska samhället led af lagbestämmelser och umgängesvanor, som antingen härledde sig från ett föråldradt skede eller voro en helt och hållet främmande tillsats från en icke-kristlig kultur. Dessas verkningar voro i längden lidande och nöd i olika former.

ALFRED HEDENSTJÄRNA.

Halfkväfda suckar, stum förtviflan, missnöje, klagan och hotelser sökte gifva sig luft. Men för den obildade är tungans band blott ofullständigt löst, en talman måste komma, en ropandes röst i samhällets människoöken. Och hans röst blir hörd af folket, emedan den är folkets egen.

Den klaraste och renaste rösten i en stämma höres öfver de andra och liksom dränker dem. Men deras röster sammansmälta med denna, stärka och uppbära den. Vore det icke för de svagare och otydligare rösterna, blefve icke den klarare och renare rösten på långt när så stark och genomträngande.

Nu blott ett exempel till belysning. Den fattige gossen plockar litet bränsle i skogen för att göra det varmt i stugan för den sjuka modern. Han ertappas på bar gärning, arresteras och dömes för snatteri. Böterna måste han aftjäna i häktet. I prästbetyget blir han sedan för lifvet brännmärkt som tjuf. Utsluppen ur fängelset — modern dör under tiden — beger han sig till okänd ort för att söka börja på nytt. Han kallas att bevittna ett kontrakt. Han undandrager sig i det längsta — slutligen måste det dock fram, att hans underskrift vore till ingen nytta, ty han var dömd förlustig medborgerligt förtroende. Ingen vill sedan ha honom till arbete, hans fästmö öfverger honom, och han slutar sitt lif i fängelset eller som själfspilling.

I dylika fall var det egentligen samhället och lagen, som så godt som framtvingade både brottet och brottslingen Att beklaga sig öfver lagen hade varit föga lönt; man skall ju icke sätta sig upp emot "lag och rätt".

Men när nu Sigurd genom detta konkreta fall uttalar förkastelsedomen öfver samhälle och lag, så vinner det gen

klang i tusendens hjärtan, ty så många utaf dem hafva erfarit just dessa former af orättvisan. Han blef deras ropandes röst. Detta gjorde honom populär. Helt säkert är han ock medveten om detta. Han säger ock i ofvanstående själfbiografi, att han icke *vill* förklara sina böckers afsikt eller försvara deras innehåll, utan böckerna själfva göra det. Och månne det icke också är detta, som gör honom så allvarsam?

Är då detta hans verk som reformator? Ja, visst! När en orättvisa blir känd, är det god utsikt att den äfven afskaffas. Och det har dagats i det kära gamla Sverige. Läs konungens senaste trontal.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXVII. Telegrambäraren.

Alla känna igen den där gossen, vare sig han kommer bittida eller sent till de fattiga eller till de rika, ty han är särskildt uniformerad och anmäler sig alltid på samma sätt. Understundom kanske han måste göra sig underrättad om hvar den sökta personen bor, men vanligen tar han reda på det utan att fråga. Han synes för öfrigt ha väl reda på alla som bo inom hans distrikt. Och så har han ju husnumren, och dessa äro väl i de flesta fall nog för att visa honom vägen.

Är han välkommen? Ja, ibland, men icke alltid. Man fruktar nästan att få höra något ledsamt af hans budskap. Åtminstone är denna känsla tämligen allmän bland de mindre bemedlade, om de få telegram, ty de och deras vänner hafva i allmänhet ej råd att begagna sig af så dyra kommunikationsmedel, och sker det någon gång, måste naturligtvis mycket viktiga anledningar gifvas. Således är det där gula kuvertet i telegrafbudets hand ofta ganska fruktadt. Men lika ofta är det ju så, att de bringa oss glädjande underrättelser, och det är att hoppas att de alltid skola göra det.

Hvilken betydelse telegrafen har i det moderna samfundslifvet kan ej heller på en gång uppfattas. Denne moderne Hermes blandar sig, snart sagdt, i alla mänskliga affärer och i all synnerhet i "affärerna", ty i det större affärslifvet lär nästan allting skötas per telegraf. Man tänke blott på börsen i de olika större städerna och de med dem förenade telegraftrådarna, som sträcka sig öfverallt och äfven till landets mest aflägsna delar. På stunden kunna vi ju ock sätta oss i förbindelse med våra vänner i världens fyra hörn, i händelse de finnas där, och på stunden kunna vi få veta, snart sagdt, allt som händt öfverallt på jorden. Sådan är telegrafen, och dock har människan ägt förmånen af dess tjänst blott under en jämförelsevis kort tid. Den första telegrafen konstruerades 1837, och den första oceankabeln lades 1865.

MÖRKA DALAR.

Känner du till de mörka dalarna? Det kan ju hända, att du ännu icke har genomvandrat någon af dem, men förr eller senare kommer du att göra det.

O, jag vet, att hvarken du eller jag kunna vandra ensamma genom mörkret! Och i dalarna är det så mörkt! Där kan det stundom bli så, att ditt hjärta under ångest ropar: "Har Gud förgätit att vara nådelig, har han tillslutit sin barmhärtighet?" Och hur du än lyssnar, kan du icke förnimma något svar.

Käre vän, det finns något, som hjälper, när de tankarna komma. Knäpp dina händer och säg: "Herre, om jag än vandrar i en mörk dal, fruktar jag intet ondt, ty du är med mig!" Och du får tro det, ty han är dig verkligen nära alla dagar. O, då kan du vara så trygg! Då kan du glad gå genom mörkret, hur djupt det än må vara.

Då kan du fröjdas, hvart vägen bär, och utan fruktan kan du till sist gå ned i själfva dödsskuggans dal, ty också den kommer du igenom, när Herren är ditt eviga ljus.

NINNI.

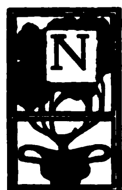

Pennbilder ur Lifvet.

INTERIÖRER FRÅN MIN RUNDRESA.

För Ungdomsvännen af "Viola".

Nyligen hemkommen från min långa, långa, intressanta rundresa kring Stilla hafs-kusten erinrar jag mig, att jag kanske borde infria gamla, gifna löften att skrifva något för UNGDOMSVÄNNEN, om icke för annat så för att få genom den sända ett hjärtevarmt tack till de många af UNGDOMSVÄNNENS vänner, som under färden visade mig vänlig omtanka och mycken oförskylld gästfrihet, exempelvis i Portland, där jag bland UNGDOMSVÄNNENS vänner fann en personlig ungdomsvän, Ingegerd J., som jag icke sett på många, många år och ingen aning hade om att jag skulle möta där i själfva utställningsstaden.

Sent skall jag glömma all den förekommande vänlighet hon slösade på mig. Att jag fick se Portlands storslagna scenerier och sevärdheter så utan all ansträngning och bekymmer från min sida, hade jag till största delen henne att tacka för. All fritid och mycket penningar uppoffrade hon för mig, att hennes gamle vän från hembygden skulle få det så angenämt och få se så mycket som möjligt af utställningsstadens alla sevärdheter. Det var i Portlands ungdomsförenings sal, där jag på pastor Renhards uppmaning talade en afton, jag först mötte henne. Ett synnerligt angenämt möte! Helt nära hennes vackra barndomshem, vid stranden af en vacker insjö, ligger det vidtberyktade valfärdsberget "Valhalla." Hur många gånger jag från dess bokbekransade topp betraktat hennes f. d. vackra ståtliga hem! Nu stodo vi tusentals mil därifrån på ett annat berg (Portland Heights) med en utställningsstad under våra fötter och tvenne väldiga snöberg midt emot oss. Hur underbart växlande lifvet ändå är! Utan en aning om hvarandra möttes vi härute. Hvad under, om vi intensivt njöto af den underbara solnedgången och den obeskrifligt härliga utsikten från Portland Heights, där vi stodo som drömmande —, fastvuxna i beundran af sceneriet framför oss och i minnet af ett annat sceneri, väl icke fullt så storslaget, men för oss oändligt skönt och kärt ändå.

Från Portland Heights har man en vidsträckt utsikt öfver Willamette-flodens dalsänkning och skogshöjderna däromkring. Någonstädes därute (en tretton mil från Portland) förmodar jag den svenska kolonien är belägen, som pastor Renhard m. fl. hålla på att anlägga och skapa.

"Land, land, land" ljuder ropet därute i västern. Stora skaror draga årligen till California för att skaffa sig land. Landet i Oregon har en förmån åtminstone framför landet i California. *Det behöfver icke konstbevattnas.*.

En koloni så nära Portland torde ha framtid för sig, synnerligen som priset icke ställer sig så dyrt, jämfördt med läget och de tänkta spårvagnskommunikationerna i en snart framtid. Hur det pulserar af företagsamhet och "business" allestädes "in the booming west!" Våga och vinna är dagens lösen. Besjälade af dådlust och företagsamhet bygga de i Portland en ny stilig kyrka i själfva residensstaden.

"Nothing like Portland" för Portland-borna. "Nothing like Seattle" för Seattleiterna. Och på utställningen brann det i jättestora eldbokstäfver: "Watch Tacoma Grow!" Att nu icke tala om Spokane! Pastor Jesperson höll på att öfvertyga mig om att "there was nothing like Spokane" och dess utomordentligt bördiga omgifning. *Spokane är en elegant stad* med breda gator, vackra hus, storslagna affärshus och en den elegantaste restaurant jag någonsin sett någonstädes i världen — — —. Men så äro också Spokaniterna inte måttligt stolta öfver den. Man bör ha godt om "attribut", då man reser "out west", och man bör tillgirpa dem alla i superlativ för hvarje ny stad man kommer till, d. v. s. om man *vill stå väl med dess inbyggare.* I Los Angeles och Pasadena tog jag till dem alla utan påtryckning, af egen inre drift. I ett af Pasadenas millionpalats fann jag helt apropos och lika oförmodadt som i Portland en annan barndomsvän. Tack vare henne fick jag på nära håll riktigt se och erfara hur de rika må i de rikas förlofvade paradis på "Orange Grove" bland rosor och Chrysantemums.

På Gustaf Adolfs-festen i Los Angeles hörde jag från en ung flicka den vackraste deklamation jag någonsin hört på svenska i Amerika. Men så var hon också nyss kommen från Sverige.

Så skall det låta — ärans och hjältarnas tungomål! Bröstet svällde i mig, där jag satt, af rörelse och stolthet, att *detta tungomål var mitt* och hjälten den store *en af de våra.* Men o hur många gånger jag med harm och skam och grämelse vid liknande och alla möjliga andra tillfällen hört svensk poesi torteras och rådbråkas, tills jag känt mig ha lust brista ut: "För Guds skull sluta upp — det är ett helgerån att så på yankee-dialekt misshandla vårt härliga språk från Nordanland."

Och dock är deklamation en stor konst, *som måste läras* och af många aldrig läres, emedan de icke hafva nog poesi i sig själfva att förstå den innersta klangen och tonen i hvad skalden velat säga. För en tid sedan hade jag nöjet göra ett besök vid Minnesota College i Minneapolis. I den första sal, jag kom in i, höll en lärarinna på att lära en klass unga män och kvinnor att väl läsa engelsk poesi. En efter annan trädde de upp och återgåfvo det bästa de kunde sitt valda, inlärda stycke. Det var nu landets tungomål de läste på, det språk de lärt i skolan och skolorna och hörde ute i lifvet hvarje dag. Men o, hvilket arbete och tålamod det kostade lärarinnan att få fram *innehållet* i hvad de läste. Orden uttalade de riktigt, men *betoningen!* För hvarannan strof afbröt dem lärarinnan med ett: *What was it? How* was it? *Who* was it? Well, say so then! That's right. o. s. v. För flickorna gick det lättare, men för åtskilliga af dessa unga män såg det ut, som om de aldrig i världen skulle kunna lära sig att med känsla och kläm naturligt återgifva ett stycke poesi. Detta var nu engelsk poesi. Jag undrar, i huru många svenska läroverk man lägger ett motsvarande arbete på välläsning af svensk sådan? Dock, utan tvifvel gör

man sitt bästa. I en annan sal hörde jag prof. Carlson "junior" hålla en lektion i "innehållsbehandling" öfver Franklin. Hvar och en af eleverna hade något valdt originellt att återgifva *om* eller *af* Franklin, hvilket sedermera under fritt samtal behandlades. Det var en mycket intressant lektion. Men jag tänkte: "Jag undrar om jag i denna eller i en annan sal skulle kunna få höra en lika intressant innehållsbehandling af t. ex. något stycke af Viktor Rydberg. Jag hoppas det! Hvarför icke? Hvad äro väl våra svenska läroverk till för, om icke för just sådant? Minnesota College, ett af de yngsta, hoppas jag går i spetsen. Det skulle hedra det *svenska Minnesota*, där man just nu inom alla läger brinner af ifver att upprätta skolor och läroverk för vår svenska ungdom. Välbehöfliga äro de i sanning, *bara de bli svenska. Bli de bara imitationer af de engelska läroverken, då — what is the use?*

De hade en stor svensk hedersgäst i Minnesota College, just då jag var där. Antarcticfararen och vetenskapsmannen dr Otto Nordenskiöld, brorson till den ännu större nordpolsfararen dr E. A. Nordenskiöld af Vega. Under läroverkets auspicier höll dr Nordenskiöld i pastor Petris kyrka ett med laterna magica präktigt illustreradt föredrag om Antarctics, sina egna och sina kamraters öden under deras vådliga ishafsfärd, som i sig själf var intressant nog att hafva lockat fullt hus. Nu som så många gånger förr visade det sig emellertid, att det är endast en sak, som kan det, i trots af biljettpriser, och det är äkta förstklassig svensk sång. Allting annat, vara hvad det vara månde, måste låta sig nöja med ett moderat biljettpris, om man skall kunna beräkna fullt hus.

En sak lade jag märke till. Det fanns icke den minsta tillstymmelse till effektsökeri i dr Nordenskiölds föredrag eller uppträdande. Enkelt och rättfram berättade han om det hela som det var. Många klandrade det som brist på "schwung" och "smarthet". Jag beundrade det, ty det är ett äkta svenskt drag. Ju mer genuint bildad och lärd en svensk man är, ju mer föraktar han att nedlåta sig till knep för att slå an och vinna applåder af de tanklösa, för hvilka bisaker äro det förnämsta, hufvudsaken och *saken i sig själf* de minst anslående. Tänk, om en smart "yankee" eller en tysk eller — ja, t. o. m. en representant för våra grannländer i Skandinavien haft det stoff dr Nordenskiöld hade! Hur märkvärdigt det skulle blifvit. Hvilken skillnad på t. ex. Nanséns och dr N:s framträdande. Den förre, hur själfmedveten, den senare hur enkel och anspråkslös!

Så var ock dr Fries, en annan celeber svensk man (med en vidt omfattande allmän bildning och framför allt en ytterst mångsidig språkbildning), som nyligen gästat vårt adoptivland. Den sortens svenskhet tycker jag om. Åh, att där funnes mer af den! Litet mindre af "show" och litet mer af genuin verklighet.

Det sades mig, att tre dollars-banketten till dr Nordenskiölds ära å West hotell serverades på den sortens tjocka, helhvita porslin, som vi känna till från de amerikanska restauranterna. Det var amerikanskt. Jag undrar hvad dr N. tänkte om amerikanskt "refinement" i fråga om servering. En genuin svensk skulle ha bestått en ordentlig servis, (äfven om han skulle ha hyrt den för halfva det priset, — ja, äfven om han skulle förlorat på affären). Så olika äro genuint svenska begrepp om hvad som är "refinement" och god ton. Om det är något i världen en genuin svensk icke kan lida på ett bord och i all synnerhet ett bord, som gör anspråk på att kallas ett fint bord — ja, än mer en — bankett, så är det dylikt porslin, som man kan slå ihjäl folk med. För porslinets skull är jag glad att jag icke kostade på mig en tredollar-biljett. Jag är rädd att jag då hela tiden suttit och förargat mig öfver porslinet och glömt att det gjorde detsamma — bara det var på — West hotell och kostade — 3 dollars. Jag kunde fått den glädjen att skaka hand med den världsberyktade vetenskapsmannen gratis, om jag i tid fått den inbjudningsbiljett till en å Walkers konstsalong af the Scientific Club anordnad mottagning dr dr N., som pastor Stone var nog vänlig att sända mig, en vänlighet, som jag mycket värderade.

Säga hvad man vill, men när det gäller verklig intellektuell trefnad, så finnes det intet "centrum" i Amerika, där så mycket "går an", för att tala på svensk-amerikanska, som i de fagra tvillingstäderna vid Mississippi. *Hvilka* tvillingstäder jag menar, törs jag knappast säga. Jag torde göra klokast i att låta vederbörande på ort och ställe tyda för sig själfva. Tvillingstäder äro de mest svartsjuka af alla företeelser i världen. "You should just see Seattle-Tacoma". För att nu icke tala om Oakland och Frisco! Tala vid en genuin Frisco-bo om Oakland! Han skall säga dig, att där finnes absolut intet att se af intresse. San Francisco har sin Golden Gate park och sin ännu märkvärdigare hamn med samma namn, sitt "Cliff-house", sitt Presidio och "last but not least" — sin Kina-stad — men Oakland! gator och hus — det är allt! Oakland har ovanligt rena och vackra gator och en ovanligt vacker residensstad, men det får ni finna ut själf, liksom ock att det ståtliga universitetet i Berkeley ligger åt Oakland till.

Nåja, gärna skall jag medgifva, att utsikten från "The Cliff-house" öfver Golden Gate är storslagen, och att Kinastaden har sitt eget särskilda intresse. Som vänlig ciceron till den förra hade jag fru pastorskan Andreen, dotter till min oändligt aktade och värderade vän från hembygden, farbror M. Lethin i Elgin, Ill. Som ciceron till den senare hade jag *Västkustens ägare*, redaktör Alex. Olson, som var nog vänlig och tålmodig att försaka flera timmar af sin dyrbara tid för att traska omkring med mig i kinesiska basarer och afgudatempel. Kanske var det kontrasten mot dessa som gjorde, att hans hem, dit han var nog vänlig inbjuda mig på supé, föreföll mig vara ett af de mest hemtrefliga jag någonsin sett, ehuru det var helt litet och låg bra nära — Kinastaden. Eller berodde det kanske på att han hade en liten sötnos till dotter, ett litet älskligt pyre, som så när stulit hela mitt hjärta. Kanske berodde det på att allting i det lilla hemmet, från värdinnans hjärtliga välkomsthälsning till maten på bordet och taflorna på väggarna — allting gaf intrycket af ett bildadt, svenskt hem. Nog af, jag trifdes där och kände mig hemma, som om jag bott där i åratal i stället för några fattiga timmar, som hastigt flögo bort.

Det är för resten besynnerligt med oss skrifmänniskor. Vi må ha än så skilda åsikter, så ha vi ändå, när det kommer till stycket, gemensamma intressen och gemensamma anknytningspunkter i fråga om estetisk smak, som vi ofta sakna hos dem vi annars i fråga om lifvets stora och viktigaste frågor sympatisera med.

Några månader senare hälsade jag i Denver på i ett liknande hem och gjorde där alldeles samma iakttagelse. Vi voro skolkamrater från folkhögskolan, voro skrifmänniskor båda, men på vidt skilda områden, och voro för öfrigt så vidt skilda som möjligt i fråga om uppfattningar af mångt och mycket. Därute i lifvet skulle våra skilda åsikter nödvändigtvis framkallat friktion, möjligen disharmoni. I hemmet försvann det alltsammans. Åh, hur jag trifdes där! Hur jag frossade och gräfde i gamla luntor — fulla af gripande, hjärtevarm poesi, sentimental och innerlig, som

om den varit skrifven af en känslig kvinna i stället för af den store, starke mannen med de s. k. radikala teorierna.

* * *

Apropos litteratörer, så var jag i Kingsburg nära att sammanträffa med Ernst Skarstedt, hvilken bor i Laton, en 10 @ 12 mil därifrån. Hos en vän i Portland, mr Nordin (f. d. alderman från Minneapolis), hade jag några veckor förut kommit öfver Skarstedts utmärkta kulturhistoriska arbete öfver Oregon och Washington, hvilket höll mig vaken en hel natt. Det första jag gjorde på morgonen var att kommunicera med författaren om att komma i besittning af ett sådant, hvilket icke faller sig så synnerligen lätt, då de äro så godt som utgångna ur bokmarknaden. Med svaret följde ett löfte som gladde mig — det nämligen, att han skulle rida in till Kingsburg, om han finge veta tiden för min ankomst dit. På ett möte träffade jag hans dotter, hvilken per brefkort bad honom rida in följande eftermiddag till dr Esbjörns, där vi skulle mötas. Tyvärr kom han icke. Förmodligen erhöll han brefkortet för sent för att kunna hinna. Jag kände det som en förlust, ty jag har stort intresse för den mannen i trots af våra i mångt och mycket vidt skilda idéer och uppfattningar af lifvets stora frågor. Han har något af vild, obändig skogsnatur i sig, som jag tycker om. Hellre kör han hufvudet mot väggen än han prutar af ett jota på hvad han tror vara sanningen, sådan den ter sig för honom. Liksom Tolstoi, född och uppfostrad i ett aristokratiskt hem, har han skakat af sig alla konventionella band och bojor ända därhän, att han liksom denne icke kan förmå sig att ens iföra sig en stärkskjorta efter hvad en af hans vänner berättade mig. Hur han brottats med vildmarkerna i västern, innan han blifvit så jämförelsevis tam och spak som han nu är! I sin förbittring mot den dogmatik, han förmodligen blef led på i Lund, har han tyvärr också stundom kört upp till örlig mot kristendomen själf och dess, tyvärr allt för sant, ofta skröpliga bekännare, men äfven härutinnan har man på senare åren kunnat märka ett omslag. Och jag har ibland tänkt, att ömsesidigt missförstånd ofta varit orsaken till den brist på förståelse som ömsesidigt gjort sig gällande.

Mästaren själf möter en sanningssökande Nikodemus och en tviflande Tomas, vore det ock midt på natten för lyckta dörrar, men vi, hans skröpliga lärjungar och bekännare tro oss ofta tjäna Mästaren mest, då vi i "ovist nit" stöta dem bort genom kärfhet och förhastade domar i stället för att söka förstå och vinna dem på eftertankens väg. Innan vi döma, borde vi vänligt väga hvarje börda,

"ödet dem på skuldran lagt."

Litet mer af mänsklig och kristlig sympati, det är hvad vi behöfva. Gifva vi akt därpå, så skola vi också finna, att de framgångsfulla "människofiskarna" alla hafva ett stort, varmt, rikt hjärta och ett vänligt, hjärtevinnande, sympatiskt sätt, som liksom magneten drager hjärtan till sig. Må ingen missförstå mig! Jag menar icke det slag af tillmötesgående, som *möter världen på halfva vägen* och *är med om allt* för att anses hafva bildning, takt och världsvana. Jag menar det slag af sympati Fredrika Bremer syftade på, då hon citerade den gamle tänkarens bevingade valspråk: "Intet mänskligt är mig främmande."

* * *

Vägen hem förde mig också genom den gamla skolstaden Galesburg, som för mig har ett speciellt intresse, emedan jag där har "alla de mina" så godt som, åtminstone på mors sida. Kyrkan i Galesburg erinrar icke så litet om vår gamla sockenkyrka hemma i Jemshög, fastän den förstås icke är hälften så vacker och vördnadsbjudande. Men den är lång och smal och liksom den nästan alltid — fullsatt. Nu var den formligen packad, ty församlingens forne lärare, pastor P. Peterson från St Paul, var på besök. Och han är, det medgifves gärna både hvad röst, uppträdande och predikans innehåll beträffar, en predikant, om hvilken det med fog kan sägas, att folket "hör honom gärna". Skall jag ärligt säga hvad det var, som första gången gaf mig sympati för den prästen, så var det en likpredikan han höll för ett tjogtal åhörare öfver en stackars främling, som hastigt och oförmodadt aflidit utan vänner och anhöriga. Hvad han sade, eller ännu mer *det sätt*, på hvilket han sade det, öfvertygade mig om att han var en människovän och på samma gång en Mästarens vän, som hade lifvets stora och djupa frågor klara icke bara i hufvudet, utan också i hjärtat. Det smakar aldrig af "prästfabrik" och "dammiga postilplor", då han predikar. Han är sig själf, enkel och naturlig utan fraser och tillgjordhet af något slag. Om det finns någonting i världen jag har afsmak för, så är det "präst-ton" och fraser och tillgjordhet i stället för ett enkelt lefvande, naturligt evangelium om honom, som var den enklaste och hjärtligaste och mest naturliga af alla människor. Och jag har ofta tänkt, då jag hört prästmän af olika samfund uppträda, som om de trodde, "att det mest onaturliga vore det mest prästerliga". — Tänk, om du visste hur mycket lättare du skulle vinna folkets hjärtan, om du uppträdde enkelt och gåfve oss varmt från hjärtat hvad du innerst tänker i stället för alla dessa talesätt och fraser, detta onaturliga automatiska höjande och sänkande af rösten och all denna s. k. prästerliga tillgjordhet i sätt och väsen. Ah, hvad det är en konst att kunna vara enkel och naturlig och hjärtlig och sympatisk. Om någon behöfver den konsten, så är det förvisso en församlingslärare. En pastor bör kunna den konsten. Han bör ock kunna säga de vackraste saker, utan att det smakar ett uns af smicker, just emedan han säger det så helt naturligt, nobelt och trefligt.

* * *

På tal om verksamhet och pastorer borde jag kanske icke glömma vår hemstad. Mycket hade där förändrats, medan jag varit borta. Kyrkan hade fått en ny skrud utan och innan och en ny grund att stå på och en ny samlingssal därnedantill. Och bredvid kyrkan reste sig för mina häpna ögon en ståtlig villa, som jag kunde förmoda skulle vara prästgården, ehuru jag knappast kunde tro det. Ett under var det för mina ögon. Men trefligt var det utan och innan. Och dock, midt i trefnaden så — tomt — så tomt —. Två af *barnen voro borta*. Liemannen, den grymme, obeveklige, hade tagit dem, medan jag varit borta. Ahnej, det hade han icke. *Barnavännen, den store, hade kallat dem hem, att gå före för att vakta och vänta.* Tomt var det! Och därför bredde jag "tystnadens sympati" öfver de ännu knappast ärrade såren. Hvad skulle jag väl säga? De visste hvad jag tänkte, de sörjande två.

Och han, den store barnavännen däruppe, han visste det också. "Hvad jag gör, veten I icke nu, en dag skolen I få veta det."

Cedar Rapids i april 1906.

P. S. Detta är förmodligen det sista tidningsbref jag skrifver från "Parlorstaden". I maj, om icke förr, hoppas jag vara "settlad" i de vackra tvillingstäderna vid Mississippi.

Min hälsning till redaktören af UNGDOMSVÄNNEN och faktorn på tryckeriet, hvilka båda jag hade glädjen möta i början af min långa rundresa.

Anm. Om California och San Francisco vore mycket att säga nu, som inträffat sedan vår värda meddelerska var där, men därom veta alla från de senaste veckornas ödesdigra händelser därute. RED.

JORDBÄFNINGEN I SAN FRANCISCO.

För Ungdomsvännen af Ph. Andreen.

Onsdagsmorgonen den 18 april 1906, klockan 5:14.

Af flera personer ombedd att i dessa spalter nedteckna vår personliga erfarenhet under San Franciscos hemska hemsökelse, jordbäfningen, den 18 april, och den därpå följande och i flera dagar varande förfärliga branden, skola vi söka, ehuru i all enkelhet, att tillmötesgå denna begäran.

En storm eller en cyklon tillkännagifver sin ankomst med mörka, hotande moln, men den jordbäfning, som den 18 april, kl. 5:14 på morgonen, hemsökte vår stad och större delen af mellersta Californias kust, gaf intet tecken, förrän den var här med sin gräsliga förödelse. Hela stadens befolkning sof i lugn och ro; en och annan hade stigit upp för att bereda sig för dagens värf, då plötsligt, utan något som helst förebud, en stark jordstöt kom, som väckte hvarje människa ur sin ljufva sömn. På mindre än en minuts tid (ty jordbäfningen varade just 47 sekunder) följde jordrörelser åt alla möjliga håll, ehuru jordbäfningen i sin helhet bildade en hästsko, gående mot norr, formande en cirkel mot väster och så tillbaka igen. Jordytan hade kastats mot hafvet omkring 2 eller 3 tum, då jordbäfningen afstannade. Detta är enligt uppgifterna, som det instrument visade, hvilket "the weather bureau" använder för att nedteckna jordbäfningars gång. Vid första jordstöten väcktes vi och rusade upp och fram till fönstret. På grund af husets skakningar kunde vi knappast hålla balansen. Ifrån tredje våningen af vårt hus (vårt hus är nämligen fyra våningar högt) sågo vi husen åt söder höja och sänka sig såsom vågen på hafvet samt, som det syntes, ryckas åt alla möjliga håll. Öfverallt började skorstenarna ramla, och rundt om oss och särskildt inunder jorden var ett sådant buller, att vi icke ens hörde, då kyrkans stora skorsten föll, delande sig i två delar och fallande genom prästgårdens tak och genom ett golf i rummet bakom köket. Icke förrän vi kommo ned i vårt förmaksrum och matsal för att se om någon skada skett i vårt hem, fingo vi reda på att kyrkans skorsten fallit. Alla vaser i hela huset lågo sönderslagna på golfvet, rappningen, särskildt i förmaket, men äfven i andra rum, var söndersprucken öfverallt, och pianot hade flyttats långt ut i rummet. Hemmets medlemmar, som för tillfället voro 8, samlades snart omkring husfadern, ty, såsom någon anmärkte, när det är fara å färde, blir husfadern allas tillflyktsort. Vi hade ännu ingen aning om den skada, som skett omkring i staden. Vi trodde, att det icke var så farligt, ty vi kunde icke då föreställa oss, att någon vederfarits värre skada än den, som kommit vårt hem till del.

Under det att vi påförde oss våra klädedräkter, stodo vi frågande: "hvad kommer näst?" men allt var nu lugnt och stilla, en dödstystnad förnams därute, och snart började fåglarna att spela och sjunga, som om intet underbart eller ovanligt händt. Vår nästa tanke var kyrkan. Hade den skadats? Då vi kommo ut på gatan, stod den där lika lugn och trygg som förr, men då vi undersökte den invändigt, funno vi, att rappningen rundt hela kyrkan, halfvägs upp mot taket, spruckit sönder, och bitar som lossnat hade fallit på golfvet. Vi tackade Gud, att vi bevarats från en fasansfull död, ty så mycket började vi redan förstå, att hade stötarna fortsatt några sekunder till, hade utan tvifvel äfven de nyare husen i staden ramlat.

En folksamling (ty alla gator började redan fyllas af

folk) skockade sig vid 16 gatan, ett kvarter ifrån oss, borta vid den nya, stora romerska Mission Dolores-kyrkan. Denna tegelkyrka hade trenne stora sprickor i tornet, alla småtorn hade nedskakats, och en stor del af den nybyggda södra flygeln hade fallit bort. "Old Dolores Mission", San Franciscos äldsta byggnad, uppförd 1776, som står strax bredvid den nya katedralen, stod kvar oskadd, ehuru den är byggd af lera, men de gamla grafvårdarna stodo lutande och många hade fallit; en af de största stod lutande mot kyrkan. Vid 6-tiden började kyrkostyrelsens medlemmar komma för att se hur det gått med vår kyrka, och inom en timme hade hela styrelsen varit här. Denna deras omtanke uppskattas af oss. Sedan de sett om sina egna hem, var kyrkan deras nästa omtanke. Välsigne Gud en sådan kyrkostyrelse!

stenar, lösgjorda i den stora jordbäfningen, började ramla. På 22:dra och Mission gatorna hade elden utbrutit uti Lippmans stora butik, hvilken hastigt förstördes af lågorna. Lycka var, att här fanns litet vatten till hands, så att man lyckades hämma denna morgoneld i "The Mission district", ty annars hade vår del af staden brunnit redan första dagen. Med barnen skyndade vi hem till vår väntande familj. som sedan den andra jordstöten ägt rum icke vågade sig in i prästgården. Särskildt var min kära hustru mycket uppskakad, men ingen undrade däröfver, ty ända sedan jul, i tre månaders tid, hade hon suttit bunden vid vårt yngsta barns sjukläger och hårdt pröfvats under hela denna långa tid. Där vi stodo framför vårt hem, kunde vi se flera hus nedåt 17 gatan som ramlat. Vi sågo ock nedåt affärsstaden, att den stod i brand. Vid 2:dra och Mission gatorna samt

SV. EV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN EFTER BRANDEN. Fotografi tagen af Ernst Skarstedt. Pastor Ph. Andreen och apotekaren F. B. Hulting med sina två söner i förgrunden bland ruinerna efter Hultings hus.

Vid 7:30-tiden på morgonen togo vi våra små barn, Leone och Dwight, (ty de ville följa med) ned till 18 och Valencia gatorna för att se förödelsen där. Här hade jorden sjunkit flera fot på öfver ett kvarters område, och det stora Valencia-hotellet låg långt ute på gatan. Ryktet hade spridts, att 200 människor här omkommit; det är dock nu stateradt, att alla undkommo utom omkring 30 personer, som här funno en nästan ögonblicklig död. Underligt är, att större delen af husen stå kvar, men faktum är, att i hela San Franciscos stad finnes icke ett enda hus, eller ens skjul, utan att någon skada skett detsamma. Man beräknar nu, att omkring 500 personer ljutit döden genom jordbäfningen och elden, men säkert är, att ett förfärligt stort antal dödats och uppbränts i elden, hvilkas antal aldrig blir kändt.

Då vi stodo här på 18 och Valencia gatorna, kom, klockan 8:13, en andra jordstöt, som varade i 9 sekunder, och skor-

vid 6:te och Folsom gatorna hade en härjande och förtärande eld utbrutit. Vi hoppades, att det var slut med jordstötarna. Stilla kunde vi icke hålla oss, utan i sällskap med Carl Andreen gingo vi ned mot elden, vandrande utefter Market gatan. Spårvagnarna stodo kvar där de voro, då förödelsen kom. "The pride of San Francisco", vår arkitektoniskt sköna City Hall, hade alldeles sönderskakats, en del väggar stodo kvar, men allt tegel i det närmare 350 fot höga tornet hade bortskakats och format stora högar på gatan nedom. I fängelset hade flera omkommit, sades det oss. Hela Market-gatan härifrån ända ned till färjan, en sträcka af omkring två mil, var täckt med tegel och sten, och väldiga, höga väggar stodo färdiga att falla. De enda byggnader som kunnat motstå jordbäfningen voro de nya, moderna stål-byggnaderna, såsom The J. Flood, The Claus Spreckles, The Mills, The Monadnock m. fl., m. fl. byggnader. Hastigt närmade sig elden Market street. Redan hade 3,000

soldater utkallats ifrån Presidio-fästningen att tjänstgöra som vaktmän samt att hålla ordning. Såsom pastor tilläts jag af soldaterna att genomgå linierna, och under ett par timmars tid vandrade vi här inom linierna på folklösa gator och skådade ruinerna. Vi stodo strax bredvid "The Call" byggnad, då elden utbröt här, och inom en timme var byggnaden förstörd, ehuru den stod kvar, byggd som den är af stål och sten. Alla stålbyggnader brunno, men hade ej skadats mer än att de kunna repareras. De flesta af stadens "water mains" hade i jordstötarna gått sönder, och icke en droppe vatten kunde fås, och som en följd hade elden fritt spel; den fick härja bäst den ville. Vid middagstiden kommo dynamitsprängare från "the Marine station" å ön Alcatras, ty det enda medel som fanns till hands var att medelst dynamit söndersprängа och jämna till män till hands att bortföra allt. Blott en liten bråkdel af husgerådssaker kunde räddas. Det var både tragiskt och komiskt att se skaran. En åldrig man, som sade sig vara 110 år gammal, drog och slet på sin säng, en annan bar en madrass, en gammal ungmö räddade blott sin pappegoja. Vid nattens inbrott var hela staden upplyst som om dagen; och det har berättats oss, att man kunde se ljuset från elden mer än 150 mil från staden. Vi hade beredt oss på att vänta, till dess soldaterna drefvo oss bort från hemmet, och — låta allt brinna. Framåt midnatt blefvo barnen sömniga och trötta, och uti F. B. Hultings hem, tvärs öfver gatan, bäddades på golfvet för barnen, och där sofva 9 barn tryggt (ty Skarstedts, Hultings och vi hade trenne barn hvardera) under mödrarnas skydd. Hela natten vakade vi män utanför för att vara beredda, ifall vi måste fly, ty

PARTI FRÅN SAN FRANCISCOS BRAND. Taget af Ernst Skarstedt. Under denna tegel- och järnhög ligga alla Ernst Skarstedts samlingar — troligtvis uppbrunna.

marken byggnader och på så sätt åtminstone göra ett försök att rädda staden. Minst 20 af stadens allra förnämsta kvarter stodo nu i brand, ty elden sträckte sig ifrån 2 till 9 gatan.

Vi hade sett nog. . . . Återvändande till de våra började vi göra förberedelser att flytta. Då vi började göra förfrågningar om expressvagn, funno vi, att det var omöjligt att anskaffa någon. Hela eftermiddagen under varm sol vistades hela familjen ute. Redaktör Ernst Skarstedt, hvilkens hem redan brunnit upp, kom vandrande med sin familj, och vi bådo honom stanna kvar hos oss tills vidare. I stora skaror kom folk tågande under hela eftermiddagens lopp, förande med sig hvad de kunde. Endast den som hade godt om pengar kunde hyra expressvagn, ty det allmänna priset var $50 för ett lass husgerådssaker. Vissa personer betalde t. o. m. $100 för att få en del husgerådssaker räddade. De flesta måste på grund häraf förlora hvad de hade, och för resten fanns det icke på långt när nog express-man visste icke när eld kunde bryta ut. Vår egen församlingskassör, Fritz Palm, hade kommit såsom en räddande ängel till oss och för natten slagit läger med sina hästar och sin lastvagn framför prästgården. När han kom, sade han: "I am here to help you and your family out, pastor, if the fire should reach us to-night." Pastor Sandström hvilade på gräsmattan och sökte sofva. På torsdagsmorgonen blåste en stark hafsvind, som höll på hela dagen. Vi började förstå, att det fanns litet eller intet hopp och sökte känna oss "resigned to the situation." Mr Palm, med hjälp af en del vänner, var under torsdagen sysselsatt med att flytta sina egna, Hultgrens, våra och en del af Skarstedts husgerådssaker ut till "The Panhandle" i Golden Gate Park. Kvinnorna och barnen hade ock flyttats dit ut, där de för tillfället åtminstone hade en säker tillflyktsort. Elden kom oss allt närmare och närmare. Flera gånger hade min hustru med Palm sändt bud, att jag skulle komma ut till parken, men det var mig omöjligt att göra det, förrän kyr-

kan tillsammans med prästgården antingen hade brunnit eller räddats. Vid 8-tiden på torsdagskvällen hade elden hoppat öfver Guerrero gatan och var nu blott ett halft kvarter ifrån kyrkan. St Mary's College vid 16 och Dolores gatorna hade redan fattat eld, och för att rädda "Old Dolores Mission" var en *bucket brigade* verksam. I vattenpiporna fanns intet vatten, utan man körde det dit i mjölkkannor och i andra stora ämbar. Det enda sätt att rädda vår egendom och husraden i vårt kvarter var ock genom en vatten brigad. Åskådare i hundratal stodo rundtom med händerna i byxfickorna. "The Marines" voro där, och med 5 dynamitskott sprängdes hela husraden å mosatta sidan af gatan från kyrkan i luften. De hus, som icke föllo till marken, drogos ned med rep. Om några ögonblick stod hela raden i brand. Mr och mrs Hulting hade stått på höjden vid 14 gatan och sett sitt kära hem sprängas i luften för att sedermera gå upp i rök. Vinden hade lagt sig något. Ack, hvilken villervalla det var kring kyrkan! "Spräng kyrkan i luften!" ropade en del af soldaterna och åskådarna. "Mitt hus sprängdes i luften, och kyrkan är väl icke för mer än mitt hus!" hväste en annan. Pastor Sandstrom, J. A. Sandell, Carl Andreen och jag yrkade på att vi borde åtminstone göra ett försök att rädda den först. "The Marines" drogo sig tillbaka med sin dynamitbomb upp mot 14 gatan. Ämbar, kannor, "pails", allt hvad som kunde användas för vattenbärande, hämtades. "The Standard Milk Co." kom med 60 mjölkkannor. Det föll på min del att tillropa åskådarna att nu gifva oss "a helping hand". Ur en springkälla snedt öfver gatan hämtades vatten. J. A. Sandell och Carl Andreen hämtade den första kannan. Kloaken ("sewer") öppnades, och äfven där fanns en del vatten. Själf hade jag upplåst kyrkdörrarna, och den förste upp i tornet var Ola Anderson. Än bars vatten upp, än drogs det upp med rep. Öfverallt i tornet, i prästgården och i de närgränsande husen arbetade kraftiga män, och med våta täcken och mattor arbetade man på att hindra elden att starta. De våta täckena och mattorna hängdes framför de mest ansatta delarna. Hela fronten af kyrkan var nästan hvit af hetta. Tornets topp började ryka, och hade icke hela tornet varit beslaget med järnplåt (sheet iron), hade man nog icke kunnat hindra elden. I tornöppningen var det så hett, att blyet smälte, de arbetande männen bundo våta näsdukar framför sina ansikten, och för att icke själfva fatta eld slogo de vatten på sina egna kläder. Hade kyrkan fattat eld, hade hela kvarteret brunnit, och det är troligt, att hela den del af staden, som ligger bakom kyrkan, ock hade blifvit lågornas rof. Ett annat medel till räddning var Dolores gatans vidd. Än bar jag vatten, och än sprang jag bland åskådarna och bad dem hjälpa oss, särskildt då jag såg lederna glesna. Minst 200 män deltogo uti arbetet att rädda vår kyrka. Ack, om vi hade namnen å alla dessa frivilliga! De flesta som deltogo voro män (af många nationaliteter), som äga hus ofvanför kyrkan. Utom dem som nämnts deltogo, så vidt vi kunna utröna: George Lohr, J. Aron Nelson, Alfred Johnson, L. F. Anderson, E. Tengborg, J. A. Hammerlind, J. Sandberg, J. Bergman, Robt. Nelson, Victor Sjögren, M. Törner m. fl., m. fl. . . . Pastor Sandström lämnade icke heller scenen, förrän han såg kyrkan skyddad undan lågorna. Carl Andreen ville hålla på med vattenbärandet, äfven sedan lågorna på andra sidan gatan lagt sig.

Räddad stod ju kyrkan, — se, så mäktig, så lugn, så ädel, så mild! Trötta, svettiga, ja, utmattade män omfamnade hvarandra, gratulerade hvarandra och gräto af glädje.

I många, många svenska hem å hela kullen bakom kyrkan, hvarifrån tusenden vaktat utgången, tackade man Gud, att kyrkan stod kvar, då de märkte, att elden började

SAN FRANCISCOS "CITY HALL" STRAX EFTER JORDBÄFNINGEN

förlora sin kraft. Visserligen hade kyrkoegendomen genom jordbäfningen, dynamitsprängning och den hotande elden skadats till ett belopp af omkring $2,000; men hvad vore ändå det, blott vårt folk nu hade arbete och sina hem i behåll! Vi veta dock, att synodens församlingar skola gifva oss den undsättning vi under de närmaste månaderna behöfva, och det med ett gladt hjärta. Vår gamla kyrka på Mission gatan, nära 9, försåld till frälsningsarmén, nedbrann redan den första natten. Alla de svenska kyrkorna i staden hafva brunnit, utom vår. Vår stads bredaste gator, Van Ness avenue åt nordväst och Dolores gatan åt sydväst, voro räddningspunkterna. Vår kyrka utgjorde nyckeln till hela den del af staden, som ligger ofvanför och bakom oss. De svenska metodist- och baptistförsamlingarna skola till en tid begagna vår kyrka, kl. 2 och kl. 4 respektive, söndagseftermiddagar. Åtskilliga af vattenbärarna, och vi med dem, gingo upp i tornet, och t. o. m. sedan all fara för eld var förbi, var järnet så hett, att man knappast kunde vidröra det. Vid elfvatiden, sedan vi igenlåst kyrkdörrarna, styrde vi i sällskap med J. A. Sandell våra trötta steg mot vår "camp" i parken för att berätta för de våra den glada nyheten, att kyrkan var räddad. "Kom med mig hem i natt och tag din lille sjuke Earl och din hustru med dig", sade Sandell. Vid ett-tiden voro vi framme. Ack, hvad hvilan smakade godt efter dessa uppskakande händelser. Vi hade icke sofvit en blund på närmare 2 dygn, och ingen jordstöt kunde nu hindra sömnen att komma. Under fredagen och lördagen dog elden så småningom bort, och nu ser man endast rykande askhögar och spöklika, ramlande murar. Den första byggnad, som räddades emellan Ferry Station och Dolores street, en sträcka af 3½ mil, är vår egen helgedom. Den yttre linien af det nedbrunna området utgör en sträcka af 26 mil. Minst 300,000 människor hafva blifvit husvilla. Mer än 150,000 hafva lämnat vår stad. Sedan den stora jordbäfningen har man rekord på omkring 50 små jordbäfningar, af hvilka blott omkring 10 varit förnimbara.

Måndagen den 23 april förde den människovänlige byggmästaren Gottfrid Peterson våra husgerådssaker hem ifrån parken. Hjärtligt vilja vi tacka mr och mrs J. A. Sandell, därför att de öppnat sitt hem för oss under dessa dagar. Det beräknas, att 5,000 svenskar blifvit husvilla i vår stad, d. v. s. omkring hälften af vår stads svenska befolkning.

EVANGELINA.*

Se titelplanchen.

Teckningen på första sidan af UNGDOMSVÄNNEN för denna månad framställer en episod ur Longfellows härliga dikt Evangelina. Det var ett både sublimt och tragiskt ögonblick i de franska nybyggarnas lif i Nova Scotia, då det enkla landtfolket bortdrefs från sina hem, och både skalden och artisten hafva i sin framställning däraf i hög grad lyckats. Det är i femte sången som Longfellow beskrifvit den ödesdigra stunden. Enligt Hjalmar Edgrens präktiga öfversättning lyder denna som följer:

"Fyra gånger ren solen sitt lopp fullbordat, och hanen
väckte på femte dagen igen de sofvande tärnor.
Snart öfver gulnade fält från nejdens byar och gårdar
kommo i tyst och sorgligt tåg Acadiens kvinnor,
förande hela sitt bo på vagnar ned emot stranden.
Stundtals höllo de dock att skåda de saknade hemmen,
innan den slingrande väg och skogen dem dolde för evigt.
Barnen sprungo bredvid och manade oxarna framåt;
ännu höllo de små i handen så troget sin leksak.

Sålunda skred det sorgliga tåg till Gasperaus mynning;
vårdslöst vräktes på stranden ihop, hvad bönderna ägde.
Båtar färdades dagen till slut från stranden till skeppen;
Vagnar sträfvade dagen till slut med gods ifrån Grand-Pré.
Sent på kvällen, när blodröd sol sjönk ned emot väster,
rullade trummornas dån från kyrkovallen kring fälten.
Kvinnor och barn nu trängde sig dit, och plötsligen uppläts
kyrkans dörr för soldaterna först. I rörande sorgtåg
följde Acadiens män, som lidit så länge sitt fängsel.
Så som den fjärran pilgrim, som dragit från vänner och hemland,
sjunger på vägen och glömmer i sång sin trötthet och längtan,
Så de acadiske män med sång på läpparna skredo
fram bland hustrur och barn från kyrkan ned emot stranden.
Ynglingaskaran tågade främst; och, höjande stämman,
sjöng hon med darrande röst den hymn missionärerna lärt dem:
"O, vår Frälsares heliga själ, otömliga källa,
fyll våra hjärtan i dag med kraft, med fördragande saktmod."
Rörde stämde de gamle jämväl och kvinnor vid vägen
in i den heliga psalm, och fåglarnas toner från träden
götos i vandrarnas sång, likt röster från saliga andar.
Stark i pröfningens stund och obesegrad af smärtan
bidade Evangelina nu på vägen mot stranden,
bidade sorgset och lugnt, tills tåget nalkades henne;
men när hon varsnade Gabriels drag, af rörelse bleka,
Brast ur ögat en tår, och hon sprang till hans möte med värma,
grep hans händer och hviskade ljuft och stödd mot hans skuldra:
"Mod, min Gabriel, mod! Om endast vi älska hvarandra,
intet, var viss, kan skada oss då, hvad ondt som må hända!"
Leende talte hon så, men tystnade plötsligt, ty långsamt
skred hennes fader fram: och, ve, hur förändrad den gamle!
Glöden på kinden var släckt och elden i ögat, och gången
tycktes så tung, så tung af hjärtats tyngande börda.
Suckande — leende dock — föll hon sin fader om halsen,
talande kärlekens ord, där tröstens ej gjorde tillfyllest.
Sålunda skred det sorgliga tåg mot Gaspereaus mynning.

Oro härskade där, inskeppningens brådska och buller.
Flitigt roddes hvar lastad båt; man ryckte i virrvarr
hustrun bort från sin man, och modern märkte för sent sitt
barn, som sträckte sin hand från stranden med klagande verop.
Basil och Gabriel skildes jämväl, och Evangelina
stod där förtviflad allen', allen' med sin fader på stranden.
Solen sjönk öfver halfgjordt verk, och skymningen växte
mörk och dyster och tung. Då flydde den sjunkande tidström
suckande ned till sitt djup från strandens blottade sandref,
täckta af slipprigt gräs, af tång och af drifvande spillror.
Men på den ödsliga kust, bland husgeråd och bland vagnar,
låg Acadiens folk i natten, skingradt och hemlöst.
Likt en zigenare-flock, likt lägret efter en slaktning.
Hoppet om räddning var stängdt af hafvet och vakten omkring dem
Djupt till sitt nedersta djup han flydde, den vrålande hafsflod.
Larmande stenar sopades ned med gräs öfver bottnen.
Högt på det torra hvar landad båt af floden förglömdes.
Hjordarna vände, när natten kom, som vanligt, från betet;
dofter af spenarnas mjölk uppfyllde den daggiga luften.
Råmande dröjde de nu vid kända grinden till la'gål'n,
väntade fåfängt mjölkerskans hand och vänliga stämma.
Tystnaden rådde i byn, och klockan ej hördes från tornet.
Rök öfver taken ej steg; ej ljussken lyste ur fönstren.
Nattens eldar man tändt mellertid därnere på stranden,
tändt dem af spillror från stormarnas rof, som kastats kring kusten.
Dystra gestalter, tyngda af sorg, församlats omkring dem;
röster af kvinnor och män bland barnens jämmer förnummos.
Framåt från eld och till eld, som förr från boning till boning,
skred den trogne prästen med tröst, uppmuntran och kärlek,
Paulus lik, skeppsbruten och arm på Melites hafskust;
men när han nådde den plats, där Benedict satt med sin dotter,

* Hela detta härliga poem, Evangelina, hvilar på historisk grund. Acadien, som var en fransk provins i Nova Scotia och beboddes af en fridsam, enkel och trohjärtad befolkning, afträddes till England 1713. Inbyggarna erhöllo dock löfte att aldrig behöfva bära vapen mot sina forna landsmän, men då Englands styrelse längre fram fruktade, att acadierna likväl kunde komma att visa sina sympatier för fransmännen, beslöt den att fördrifva den enkla landtbefolkningen och på sina skepp föra dem mot Södern. Det är dessa händelser skalden tecknat i sin sång.

såg han med sorg i det dallrande ljus den åldriges anlet,
blekt, insjunket och tärdt, beröfvadt hvart tecken af känsla,
liknande uret, naket och tomt, när visarna plundrats.
Fåfängt pröfvade hon hvart medel att muntra hans sinne,
fåfängt smekning och ord: han rördes ej, talte ej, såg ej,
stirrade blott med en brusten blick i det fladdrande eldsken.
"*Benedicite*", mumlade då Felician med ömkan:
mera förmådde han ej, ty hans hjärta var fullt, och af häpnad
stapplade, kväfdes hans röst på darrande läppar, som barnet
stapplar på tröskeln försagdt, när det varsnar sorgernas syner.
Tigande lade han blott på flickans hufvud sin hand och
lyfte sin tårade blick mot tigande stjärnor, som ofvan
ostördt gingo sin gång långt bortom de dödliges sorger.
Därpå slog han sig ned, och tigande gräto de båda.

Plötsligen bröt från söder ett sken, som när månen om hösten
blodröd skrider på himmelens hvalf och sträcker titaniskt
hundrade armar ut till berg, till skogar och dalar,
gripande klippa och ström och hopande väldiga skuggor.
Bredare växte det jämt och lyste mot taken i Grand-Pré,
lyste mot hafvet och skyn och skeppen, som lågo i bukten.
Vildt, som martyrens skälfvande hand, de slickande lågor
bröto ur glödande massor af rök och sjönko tillbaka;
men när stormen gripit sitt tag i de brinnande halmtak,
slitit dem sönder och bort, då bröt från hundrade åsar
hvirflande massor af rök bland gnistor och frossande lågor.
Bönderna sågo med skräck från skeppen och kusten på branden.
Stumma stodo de först, men skriade sen i sin ångest:
"Aldrig mer få vi se de älskade hemmen i Grand-Pré!"
Plötsligen hördes hanarnas gäll i korus från la'gål'n.
Dagen trodde de när. Boskapens råmande fördes
ängsligt på aftonens vind, med hundarnas tjutande blandadt;
därpå ljöd ett förfärans dån, ett sådant som väcker
lägret, som sofver i ro bland präriens fält, när de vilda,
skälfvande hästar jaga förbi så snabbt som en stormvind,
eller den vrålande hop af bufflar rusar mot vattnet.
Sådant hördes det nattliga dån, när hästar och boskap
bröto sitt stängsel ned och störtade vildt öfver fälten.
Slagna af fasa och sorg beskådade prästen och flickan
stumma den rysande syn, som glödde och växte framför dem;
men när de vände sig om, att tala med tigande vännen,
ve, den gamle sjunkit omkull och, sträckt uppå sanden,
låg orörlig hans kropp, ty själen flyktat ifrån den.

Prästen lyfte med sorg hans bleka hufvud, men flickan
föll på knä hos sin far och klagade högt i sin ångest;
sjönk uti vanmakt sen och låg på hans bröst med sitt hufvud.
Natten igenom låg hon i tyst, förgätande slummer;
men när hon vaknat till sans, då såg hon en samling omkring sig;
Drag af vänner hon såg; men bleka, fulla af ömkan
blickade alla på henne ned med tårade ögon.
Ännu sände den brinnande byn sin glöd öfver nejden,
färgade skyn och belyste den ring, som slutits kring henne.
Alltig förekom där den bäfvandes själ som en domsdag.
Ack, så förnam hon en välkänd röst, som talte till folket:
"Här vid hafvet reden hans graf. När sällare skiften
föra oss åter till saknade hem från hotande landsflykt,
då skall hans signade stoft i vigda mullen få hvila."
Prästen talade så, och den rike odlarn i Grand-Pré
hastigt på stranden begrofs förutan ringning och mässbok;
dock ersatte den brinnande byn begrafningens facklor;
och när prästen begynt förrätta den sorgliga akten,
blandade hafvet sitt dystra dån i den klagande likpsalm,
hof likt en väldig församling med makt sin fylliga stämma.
Stormande hafsflod var det, som nu, med gryende morgon,
rullande, brådskande strök från hafvets slätter mot stranden.
Därpå begynte igen inskeppningens oro och buller;
först med den sjunkande flod utseglade skeppen ur hamnen,
lämnande kvar den döde på strand och byn i ruiner.

SÖNDAGSFIRANDE.

För Ungdomsvännen af Aina.

Jo jo män, de äro riktiga hedningar, ska du tro. Ibland så syr hon på symaskinen hela söndagsförmiddagen. Det är så man riktigt får skämmas att ha sådana grannar. — När folk gå förbi här — hvem vet hvad de tro? — de kunde ju tro, att det är vi, som ——". Mrs Bergström öppnade ugnsluckan för att titta på kalkonen.

"För all del", inföll hennes granne ifrigt, "hvad i all min dar! — det skulle ju inte komma i fråga. Ni! — Då skulle man lika gärna kunna tro prästens om att sätta sig ned och sy på söndagen. Nej, det behöfver du då aldrig vara rädd för. — En känner nog folk så pass."

"Och aldrig ser man dem gå i kyrkan", fortfor mrs Bergström, "och jag tror inte, att barnstackrarna nånsin sett en katekes."

"Hur många ämnar du ha till middag?" frågade grannen, intresserad.

"Å, vi ha inte bjudit mer än fjorton. Jag tänkte först på sexton, men då blefve det så trångt vid bordet. — Se här ska du få se på min 'pie'. Är den inte grann?"

"Jo, och du har allting i ordning, ser jag."

"Ja-a, det skulle väl aldrig falla mig in att baka 'pie' på söndag — inte 'cake' heller för resten. Mrs Johnson och jag vi ha disputerat om det här flera gånger. Hon tycker det är inte mer synd att baka en 'cake' än att röra till en pudding, säger hon. Men jag tycker det är stor skillnad, jag. En pudding blir ju inte god, om den får stå och bli kall."

"Jag tycker det är bäst, om man kan laga till så mycket som möjligt på lördagen. Nog är det bra obehagligt att stå och koka hela söndagsförmiddagen."

"Äja, det förstås — det tycker jag med, men hvad ska man ta sig till? *Någon* gång får man ju lof att ha lite främmande, och söndagen är ju den enda dag Bergström är hemma. Så, ska vi bjuda några, får det lof att bli då. Annars så brukar jag väl alltid ställa så vi ha allting i ordning på lördagskvällen — utom sådant arbete, som man måste uträtta på söndagen så väl som alla andra dagar. Den som är husmor får nog veta hvad det är att hålla i både söndag och måndag."

"Det är nog sant. Men, vet du, jag för min del tror, att

vi lätt kunna komma in i den ovanan att taga oss för en hel hop onödigt arbete på söndagen."

"Å, jag vet inte. För min del så — inte brukar jag göra något söndagsarbete inte — något som jag har samvete öfver, menar jag. Men den där skollärarinnan, som bodde hos oss, du vet — henne var jag då ond på hvarenda söndag. Det var väl inte en söndagsmorgon, som inte hon satt och sydde knappar i någonting — och tråcklade på kragar se'n! En gång kom hon ner och ville stryka ett klädningslif och några näsdukar med, tror jag det var. Det var just som vi stodo färdiga att gå till kyrkan. Och vet du hvad jag svarade henne? Jo, jag sa, att *vi* inte voro vana vid sådant där, och att om hon inte kunde stryka sina kläder på lördagen, så fick hon flytta till något annat ställe, sa jag. — En söndag, när Bergström skulle gå i kyrkan, så fick jag se, att det fattades en knapp i hans rock. Men, vet du, jag kunde inte få mig till att sy i knappen, utan han fick gå med rocken som den var. Hade jag sytt i den där knappen, så vet jag, att jag hade mått illa hela söndagen. Se, jag för min del tycker det beror precis på hvad man gör — på söndagen, menar jag. — Hvad i all världen! inte är klockan redan så mycket! Jag ska säga jag får skynda mig, om jag skall hinna få allting färdigt, tills de komma. — Sitt du still; du behöfver väl inte gå än."

"Jo, jag får lof att gå nu; jag skulle i kyrkan, och jag måste hem och klä om mig. Är du ensam hemma? Ha de andra redan gått?"

"Ja-a, Bergström och barnen de äro i söndagsskolan — han har klass, du vet, så han får lof att vara med hvarenda söndag. — Vänta lite — man skulle ju inte tala om sådant där på söndag, men jag skall bara visa dig någonting. — Se här — är det inte vackert? Kan du gissa hvad det kostar? — bara $1.97 för hela biten. Är det inte billigt? — Det måtte väl räcka till ett klädningslif? — Se, jag kan inte få mera precis likadant. — Det är inte farligt, att du kommer för sent — klockan är ju bara tio" anmärkte mrs Bergström ifrigt, i det hon draperade tygstycket öfver en stol.

"Men nu är jag allt tvungen att gå — det är så förargligt att komma för sent till kyrkan — adjö med dig!" och därmed skyndade väninnan ut genom dörren.

Mrs Bergström öppnade återigen ugnsluckan. Hon synade belåtet kalkonen, som nu fått en vacker brun färg. Och nu fick hon brådtom. Först skulle bordet dukas. — Så förargligt! Hon hade ju varit så säker på att där legat precis sexton nystrukna servetter i lådan. Men hur hon räknade, så fick hon dem inte att bli mer än tretton. Och bordet skulle ju dukas till sexton. Hon måste nödvändigt ha de där tre servetterna — det kunde inte hjälpas. — Och hon började rifva i klädkorgen, som stod under köksbordet. Visst var det söndag, men nöden har ingen lag, tröstade sig mrs Bergström, i det hon satte på ett par strykjärn på stoven. — Grädden måtte väl räcka till. — Se, stod hon inte och spillde ut en hel hop på golfvet. Ja, nu är det så godt att jag skurar af hela skafferigolfvet — jag fick ju inte tid i går, tänkte hon och skred genast till verket. I alla fall, tyckte mrs B., så var det väl bra mycket mera orätt att låta golfvet förbli smutsigt än att skura det.

Så kom strykbrädet fram, men för säkerhetens skull så rullades gardinen till köksfönstret ner, innan strykningen tog sin början. — Får den där förargliga människan syn på mig, tänkte mrs B. och gjorde en grimas åt det håll, där grannen med symaskinen bodde — så får hon väl vatten på sin kvarn.

Seså, nu voro servetterna i ordning. — Hvad var det nu igen som skulle göras?

Mrs B. kom plötsligt ihåg, att det hvita klädningslifvet var skrynkligt. Och hon skulle ju ha det på sig i dag. Förargligt, att hon skulle gå och glömma bort att pressa ut det kvällen förut — men det kan ju hända huru som helst — många sekunder skulle det väl inte ta att göra det nu, medan järnen ändå voro varma — lifvet hade ju varit struket förut — så det var skillnad på —

Mrs Bergström sysslade oafbrutet i öfver två timmar. Under hela tiden upprepade hon då och då i tankarna:

"Det arbete, som kristlig kärlek fordrar, och man icke utan våda kan uppskjuta —"

*

De främmande sutto i parlorn och väntade på att middagen skulle serveras. Mrs Bergström stod som bäst och synade bordet en gång till.

"Bergström", ropade hon i förbigående, "ta fram ritningarna till vårt nya hus och låt dem titta på — det skall bli roligt att få höra, hvad de tycka om det." Och så försvann hon ut i köket igen.

Klockan var half två, och nu ändtligen fick man sätta sig till bords. Där rådde en munter stämning under måltiden. Samtalet rörde sig hufvudsakligen omkring det nya hus, familjen B. stod i begrepp att låta bygga. Man pratade om inredningen, om olika trädslag, man gjorde jämförelser och gaf råd till höger och väster.

Bordet dignade af rätter af alla möjliga slag. Mrs B. trugade och krusade. Hon skulle vara glad, tyckte hon, om hennes gäster ville hålla till godo med det lilla hon hade att bjuda på. Och så bad hon om ursäkt för att allting var så enkelt och simpelt.

Middagen var undanstökad, och mrs Bergström hängde upp sitt stora köksförkläde på spiken i skafferiet. Hon suckade belåtet — allting hade gått så bra — och nu ändtligen fick hon andas ut.

Bergström hade tagit de andra husfäderna med sig ut på porchen. Där sutto de nu i allsköns ro och rökte och läste söndagstidningen.

Fruarna sutto i parlorn, lite dåsiga efter den stora middagen. De liksom vaknade upp och rätade på sig en smula, då mrs Bergström syntes i dörröppningen. Hon satte sig i en gungstol och började gunga förtvifladt. Hon undrade, sade hon, om de hade hört att Ellen Svenson inte ämnade stanna i prästgården längre — hon ville inte tjäna där längre — där var ju så förfärligt mycket att göra — en sådan mängd med främmande för jämnan.

Dåsigheten flög med ens sin kos, och det blef lif i det lilla sällskapet. — "Jaha, var det inte det ja sa — att hon inte komme att stanna där länge, Ellen" —

Och hur det var, så kom än den ene och än den andre på tal. Man hade hört så mycket — så mycket, hvaröfver man undrade, om det kunde vara riktigt sanning. Man kom med "karaktärsskildringar" i oändlighet, och där blef ett nickande och en förståelse, så att det var rent märkvärdigt.

"Hvad vill du?" frågade goda mrs Bergström otåligt och sökte skjuta undan den lilla nioåriga Selma.

"Mamma", hviskade denna blygt, "få vi inte gå ut och plocka lite blommor där ute på slätten — mamma vet?"

"Det får ni visst inte", svarade modern energiskt, "vet ni inte, att det är söndag i dag? Då passar det inte, att ni ränner omkring på gatorna. I dag ska ni vara inne och sitta stilla — hör ni det. — Kan du inte gå upp på vinden efter dina dockor, Selma?"

Lilla Selma hängde hufvudet. — "Nå-å, vill du inte det, så kan du gå och ta din katekes och läsa på läxan till nästa söndag. — Seså, gå med er nu och bråka inte mer. — Jag

för min del tycker man bör lära barnen att fira söndagen rätt, medan de äro små", och mrs Bergström vände sig förklarande till sitt främmande.

Man kom snart på skvallertråden igen, och tungorna hade rört sig lifligt så där en halftimme, då värdinnan plötsligt for upp.

"Jag undrar, hvar Edvard kan vara", sade hon och såg sig oroligt omkring. "Det är så svårt för pojkar att sitta stilla om söndagarna", tillade hon och lämnade med detsamma rummet.

Mycket riktigt. Där satt trettonåringen, hopkrupen i ett hörn af hvardagsrummet, ifrigt slukande en splitter ny sensationshistoria i söndagstidningen.

"Men, Edvard", började modern vredgadt och ryckte tidningen ifrån honom, "har jag inte sagt, att du inte får läsa sådant där skräp! — och på söndagen! Jo, det är vackert, det! Har du ingenting bättre att läsa? — Se, här ska du få någonting som passar för i dag — i den här boken är det taflor också" — och hon räckte honom en resebeskrifning öfver Palestina. — "Du lyder väl mamma nu? — Usch, sådan smörja!" Mrs B. höll upp tidningen och ögnade i den ett par minuter. Så kramade hon ihop den och kastade den in i "fire-placen". Därpå återvände hon till sitt främmande.

Edvard satt där, bitter och orörlig. Han bläddrade ett par tag i boken, som modern gifvit honom att läsa, så slängde han den på bordet bredvid. Sedan gick han och kastade sig raklång på den stora skinnsoffan. Där låg han stilla en lång stund och bara funderade. Han kunde inte begripa, hur det hängde ihop — pappa läste i söndagstidningen hvarje söndag, han — och mamma sade, att det var bara skräp — om pappa läste söndagstidningen, hvarför skulle då inte han själf få göra det? — det var bra orättvist ändå — pappa visste väl bäst hvad som var rätt, han — hvad skulle det vara för farligt? — att bara sitta och läsa — — bara han blefve stor, så skulle han läsa så många söndagstidningar han ville. —

Kvällen kom. Bergström och alla de främmande hade gått i kyrkan. Mrs B. orkade inte ur fläcken; hon var alldeles uttröttad. Det hade varit en arbetsam dag för henne, och hon var glad, att alltsammans nu var öfver. Middagen hade varit i allo lyckad, — ingenting hade blifvit vidbrändt, och ingen af de inbjudna hade haft förhinder, utan alla hade infunnit sig.

Barnen hade länge sedan somnat, och mrs Bergström satt och funderade i ensamheten. Hon kände en viss tillfredsställelse i medvetandet af att hafva uppfyllt sin plikt. Sina barn höll hon i sträng tukt — hon hade lärt dem söndagens betydelse — faran af att tillbringa söndagseftermiddagen ute bland andra jämnåriga — eller att fördrifva tiden med opassande läsning. — Hon hade bekanta, som läto sina barn studera söndagstidningar — men det skulle då aldrig komma i fråga, att hennes egna barn skulle få en sådan ovana — sin mans såväl som sina barns kläder höll hon alltid i ordning — något söndagsarbete, som t. ex. lagning af någon klädespersedel, innan man gick i kyrkan, något sådant tålte hon inte i sitt hus — — det lilla hon varit tvungen att göra i dag — ja, det hade då varit alldeles nödvändigt — så det kunde väl ingen människa fördöma henne för. — — Tänk, om de nu voro så elaka, så de gingo och talade om hvad hon sagt på eftermiddagen — bara de inte gingo direkt till prästfrun — men det var då ingenting farligt heller, hvad de sagt — men bra förargligt vore det väl i alla fall — och det fanns väl ingenting *hon* hatade så mycket som skvaller — hon hade då inte sagt något mer än som var sant, det visste hon med säkerhet — hon kunde inte begripa hur människor kunde finna något nöje i att springa omkring med skvallerhistorier — det var väl skillnad på att sitta och prata så där lite i förtroende — när man inte *menade* något därmed. — — —

*

Hon hade visst suttit och somnat — och drömt. — Hon hade tyckt, att hon var i Sverige, och att hon och moster Sophie voro ute i skogen och plockade blommor. Söndag hade det varit också, men huru olika hade ej den söndagen varit mot den hon i dag upplefvat! — Det var märkvärdigt hvad den där drömmen upplifvade gamla minnen, minnen från barndomstiden. — Hon mindes alltsammans så lifligt — den lilla rödmålade stugan, där farfar och farmor och moster Sophie bodde — björkarna och rosenbusken ute på gården. Hon mindes särskildt söndagseftermiddagarna. Då brukade alltid farmor sitta och läsa för farfar i den stora postillan med mässingsspännena. — Det nyskurade golfvet — de hvita gardinerna i fönstret — alltsammans såg hon nu lifslefvande framför sig. Där hade alltid legat en sådan förunderligt fridfull söndagsstämning öfver den lilla stugan med dess invånare. — — Så kom moster Sophie och tog henne med sig ut — långt, långt in i den tysta skogen. Där brukade de vandra omkring långa stunder och plocka blommor. Ibland satte de sig ned för att hvila på den stora, mossbevuxna stenen — hur väl hon mindes den! — Och då kom det roligaste af allt. Då talade alltid moster Sophie om så många vackra berättelser ur bibliska historien. Ingen kunde berätta som hon, det var så att man riktigt tyckte man såg dem, människorna hon talade om, — man både såg dem och hörde dem tala. — — "Inte ska man begära, att barn ska kunna sitta stilla och höra på, när man läser en lång predikan i postillan", brukade moster Sophie säga, och så tillade hon: "Men man måste ju få tag i någonting i stället åt dem — något som de kunna begripa sig på." — Det var alldeles märkvärdigt hvad den moster Sophie hon förstod sig på barn, och det fastän hon inte haft några själf. — Och farmor höll med, den kära gamla farmor, som aldrig glömde, att hon själf en gång varit en liten flicka.

Mrs Bergström började känna sig som hade hon med ens blifvit förflyttad till en helt annan värld. Hon kunde inte komma ifrån sin dröm. Det var som hade den kommit henne att se både sig själf och sin omgifning i ett nytt ljus. Hon tyckte sig höra både skollärarinnan och grannen med symaskinen säga: "Hvem har satt dig till domare öfver oss?" — När allt kom omkring, så var det väl inte så stor skillnad mellan dem och henne själf, tyckte hon. — Hon hade dömt dem så strängt, men var hon väl mycket bättre själf? —

Sålunda kommo tankarna och trängde sig med en oemotståndlig makt på henne, där hon satt i sin ensamhet. Dagens händelser återupprepades oupphörligen i hennes minne och så kom hon återigen att tänka på drömmen. — Besynnerligt, att man kan drömma om saker och ting, som man inte på åratal tänkt på. — Men det var nog inte en händelse det här — den drömmen var nog sänd ofvanifrån.

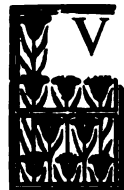

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af *G. N. S.*

XI. EDWARD SUNDELL.

Våra svensk-amerikanska författare ha hittills som regel stått antingen i kyrkans eller i pressens tjänst; endast undantagsvis ha de tillhört några andra "lofliga yrken och stånd". Någon författarekår ex professo ha vi af naturliga skäl ännu ej kunnat få eller förmått underhålla, och däraf härrör det sig väl, att vi svensk-amerikaner hittills ej kunnat utöfva något vidare inflytande på litteraturen och det allmänna tänkesättet i Sverige — en fråga som några år sedan stod på dagordningen här i landet och hvarom åsikterna voro tämligen delade. Men detta sakförhållande — ty ett sådant är det väl, strängt taget, i trots af motsatta påståenden — bör ej väcka vare sig förundran eller missmod. "Stora andar ge sin form åt tiden", sjunger skalden, och med all respekt för de personer, hvilka hittills fört och ännu föra våra runor med den äran, kunna vi väl dock ej göra anspråk på att få dem räknade bland de "andar", som skalden åsyftade. Stor sak i det! Vi ha all anledning att känna oss stolta öfver de män och kvinnor, som frambragt det lilla, vi räkna som svensk-amerikansk litteratur, och framtiden ter sig ganska ljus i det att med hvarje år allt flera framträda på den litterära arenan.

Svensk-amerikanska pressens män ha med få undantag rört sig lika ledigt i bunden stil som på prosa. Af de äldre erinra vi oss Elmblad, Enander, Petterson, Stockenström, Wærnér. Af de yngre tänka vi ju genast på Bonggren, Skarstedt, Linder, Sundell, Åkermark, Olson, Norman m. fl. De äro i allmänhet lika hemmastadda på poesiens som på prosans gebit. Bland de senast nämnda är en, som vid sidan af andra kräfvande göromål öfvat en ganska flitig och omfattande skriftställarverksamhet, som på samma gång innehar anställning som tjänsteman vid ett af Österns förnämsta järnvägsnät och på ett förtjänstfullt sätt sköter sin befattning som redaktör för en af våra bästa tidskrifter. Vi åsyfta *Valkyrians* mångårige redaktör, Edward Sundell, hvars bild i dag pryder Ungdomsvännen.

Sundell föddes den 10 januari 1859 i den gamla staden Vimmerby i Kalmar län, men som hans föräldrar, innan han än fyllt två år, flyttade till södra Östergötland, räknar han sig bland de "kungliga östgötarna". Fadern afled, då Edward var endast tre år gammal, men hans moder, hvilken han senare vackert besjungit och hvilken han tillägnat sin första diktsamling, tog sig an gossens uppfostran. Sedan han genomgått folkskolan, sattes han i Eksjö elementarläroverk, där han studerade några år. Senare kom han i handel, och en tid förestod han sin principals filialaffär vid den natursköna Sommen. En yngre broder, som hade utvandrat till Amerika, hade vunnit en mycket förmånlig anställning i St Johns, New Foundland, och hans bref till de hemmavarande hade den verkan, att Edward angreps af s. k. Amerika-feber. Han beslöt sig för att emigrera och anlände till St John's i maj 1880. Där arbetade han några månader i ett bryggeri, men lifvet bland isbergen däruppe blef i längden för enformigt. Han reste till New York, och där fick han en tid kämpa en hård kamp för tillvaron. I trots däraf blef han genast "kär" i sitt adoptivland, och den varma känslan för Columbia har ännu ej efter så många år hunnit afsvalna .

De följande åren blef det hans lott "att genomgå en hungerns och lidandets skärseld, som aldrig tycktes nå sitt slut. Den piskade mångt och mycket ur mig, som alltid gjort mig godt att undvara. Midt i mörkret sprang ett ljus fram, och det var då jag fick plats i senator Depews hem, där jag stannade några månader." New Yorks horisont blef honom emellertid efter en tid för trång, och han längtade bort därifrån, han ville åter, pröfva på lifvet utomkring. Och så bar det i väg till Västern, till Chicago, där han 1887 fick anställning vid skämttidningen *Kurre* och till kamrater do nu hädangångna redaktörerna Wærnér och Wicklund. Då denna tidning något senare bytte om ägare och namn, reste Sundell tillbaka till New York. Han uppsökte sin välgörare, fick plats på senatorns kontor och har alltsedan den tiden haft anställning vid New York Central-banan i dess hufvudkvarter i staden New York. Sedan oktober 1905 är han i äktenskap förenad med fröken Anna Jonsson från Göteborg.

Redan tidigt började Sundell skrifva i tidningarna. Hans första bidrag lämnades till *Östgöta Correspondenten*, för hvilken tidning han i tio års tid ganska regelbundet skref korrespondenser. Talrika småberättelser, utkast, poem och reseskildringar har han låtit införa i *Vega*, *Nordstjernan*, *Vestkusten* m. fl. tidningar. Under större delen af år 1891 redigerade han tidningen *Frisk Luft*, och sedan januari 1897 har han varit redaktör för den illustrerade månadsskriften *Valkyrian*.

Sin första och hittills enda diktsamling utgaf Sundell till julen 1894. Dess namn var "Lyckliga Dagar", och den innehöll ett hundra af hans poem, af hvilka några äro öfversättningar. Af kritiken mottogs arbetet mycket välvilligt. "Sundell äger en ledig penna", skrifver Skarstedt, "och hans skaldelynne är ett bland de känsligaste och renaste. I hans dikter kan väl här och där någon bristfällighet i formen uppletas, men deras innehåll är alltid godt, genomträngdt af en varm skaldekänsla och af ädla, höga, lyftande tankar. Åtskilliga af hans allvarligare dikter genomfläktas af en anda och tala ett språk, som erinrar om Stagnelius." Och Bonggren skref bland annat: "Som diktare är Sundell icke realist, utan romantiker. Icke så som skulle han ingenting hafva lärt af den moderna realismen; tvärtom har han i sina satiriska och humoristiska kväden månget realistiskt drag. Men hans grundåskådning är onekligen romantisk. Han blickar gärna öfver till medeltiden eller början af den nyare tiden, då medeltidssederna ännu fortforo, när han vill framkalla poetiska bilder. Musik och sång älskar han passioneradt och visar äfven detta tydligt i sina dikter, hvilka alla vibrera af musik, eller åtminstone af en rytm, som står på musikens gräns." Skalden A. A. Swärd yttrade som sitt omdöme, att Sundell var en "verklig poet", och att han funnit hans dikter vara "äfven hvad innehåll och anda beträffar, verkligt goda och värmande".

Sundell har under en följd af år lämnat poetiska bidrag till "Prärieblomman" och andra kalendrar, men företrädesvis har han skrifvit för den tidskrift, hvars redaktör han

EDWARD SUNDELL.

varit i nära tio år. Att här meddela en förteckning på alla hans bidrag skulle upptaga allt för mycket utrymme, och vi kunna endast i förbigående omnämna ett eller annat af de mera betydande. I första årgången offentliggjorde han en dramatisk dikt i fyra akter, betitlad "Hunger", som på ett fängslande sätt och synnerligen vackert poetiskt språk behandlar den svårlösliga frågan om arbetets och kapitalets inbördes förhållande. Under den gemensamma rubriken "Emigrantens berättelser" innehöll samma årgång intressanta skizzer ur lifvet i världsstaden. Från sina resor i Europa har Sundell fört med sig många minnen, och dessa har han sedan omsatt i såväl täcka poem som intressanta resebilder från minnesvärda orter. Han har sympatiskt tecknat sin afhållne väns, den berömde resenären och författaren Paul du Chaillu's, minnesruna. Och under rubriken "Fantasier" har han skrifvit en hel del smärre poem, som vittna om fantasi och tankedjup och stor förmåga att kläda tankar och stämningar i ord. Att han, som Bonggren här ofvan påpekat, gärna besjunger gamla tider och minnen, är sant, men att han ej uteslutande dväljes i det förflutna, framgår tydligt af i synnerhet hans senare diktning. Ja, han besjunger icke blott samtida händelser och personer såsom exempelvis i "Stridsröster" — bilder från spansk-amerikanska kriget — utan kastar till och med sin blick inom förlåten och siar om kommande dagar. Som prof på båda dessa yttringar af hans skaldekynne tillåta vi oss anföra ur hans poem "Vasa-minnen":

"Högt klinge min sång om de tider som flytt,
om Vasarnas hugstora tider,
då svenskarna blefvo som döpta på nytt
i dopfunt af blodiga strider.
De svuro den lagbundna frihetens ed
i borg och i hydda, i dal och på hed,
de svuro, hvad helst kommer nära,
vi häfda vår svenskmannaära.

I Frankfurt am Main uti aftonsolsglans
om hänsvunna tider jag drömde
en gång, hur en Vasa med segrarens krans
kring pannan nationerna dömde.
Det nordiska lejonet låg vid hans fot,
halft blickande kärlek, halft blickande hot;
och makter, hvarhelst de än vore,
beundrade Gustaf den store.

Hell, minnen, som tala med manande röst
från grafvars cypressklädda gårdar!
Hell, släkte, som ännu i lifsvarma bröst
om fädernas minne dig vårdar!
Det vårda så ömt som en älskande mor,
det vårda så ömt som en rikedom stor.
Bland härliga segertroféer
strö liljekonvalj och penséer."

Och från poemet "Vala-sången":

"Den tid skall komma, då till grus
och aska vänder Sveas tron,
då aftonstjärnans milda ljus
skall leda vargen öfver mon,
då öfvergifvenhetens ro
skall hvila öfver sinad flod,
och minsta ört ej mer skall gro,
där en gång Svea stod.
Ej mera ifrån klippans språng,
från slättens vidd, från fjällets kam
skall Sveriges gudaborna sång
i ungdomsglädje spränga fram.
En slocknad ätt, ett utdödt land,
som drabbats utaf ödets hand,
och enligt dettas hårda lag
nu ser sin natt, där den såg dag.

En utdöd ätt? O nej, o nej!
Skall Svea dö? O tro det ej!
I västerland på frodig mark
hon födts på nytt så frisk och stark
och vårdar kärleksfullt och ömt,
hvad fädren lärt och tänkt och drömt.
Där höres än vid insjöhaf
det vackra språk hon till oss gaf;
där klingar ännu frisk och ung
och blyg och fri som hedens ljung
den sång som klang så hög och klar,
då Sverige, Sverige var.
Och därifrån, då sommarsol
ej sänker sig vid nordens pol,
går nya Sveriges pilgrimsfärd
att ge sin kärleks offergärd;
ett hjärtats tack, en minnets tår
på gamla Sveriges bår."

"Sundell står ännu icke", skrifver Bonggren, "för oss som ett afslutadt helt, utan som någonting präktigt, löftesrikt vardande. Mycket har han gifvit oss, för hvilket vi äro tacksamma. Men mycket mera ännu vänta vi af Edward Sundell. Han skall säkert icke svika de stora förväntningar, som poesiens vänner hafva om honom." Vi instämma och tillåta oss på samma gång uttala den önskan, att han i en ej allt för aflägsen framtidsdag må bli i stånd att upphöra med *det* arbete, som nu kräfver lejonparten af hans tid och krafter, och beredas tillfälle att helt ägna sig åt litterär verksamhet till fromma för vår svensk-amerikanska litteratur.

OM KINDERGARTEN OCH DESS STIFTARE.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Barnen äro vårt framtidshopp. De skola taga vid, där vi äldre sluta. Det är de, som efter oss skola besluta, styra och forma i kyrka och stat.

Men äfven om det sålunda är barnen, som skola "göra't", så beror det dock väsentligt på deras uppfostrare, *huru* de komma att göra det. Vår önskan är ju, att den kommande generationen skall blifva ett kraftigt, vist och dygdigt släkte, som skall göra en god insats i mänsklighetens utveckling. Skall nu denna önskan realiseras, så är det nödvändigt för alla föräldrar och öfriga uppfostrare att från deras tidigaste år handleda barnen på ett målmedvetet sätt, eller så att de måtte växa upp såsom ädla plantor och blifva till glädje och nytta i världen. Hvarje barn är såsom en späd telning, som hos sig gömmer möjligheter att blifva ett träd på vare sig godt eller ondt; skall det blifva det förra, så måste uppfostraren redan från början med skicklig hand framdraga och vårda de goda anlagen och förkväfva de onda.

Det var den numera världsberömde pedagogen Fredrik Fröbel, som med ojämförlig entusiasm omfattade dessa idéer, framställde och utvecklade dem i förträffliga skrifter samt förverkligade dem i den anstalt, som han själf benämnde Kindergarten eller barnträdgård, såsom ordet betyder på vårt språk.

"Kom låt oss lefva för våra barn!" så ljöd Fröbels väckande rop till människorna. "Låt oss samla de små omkring oss", menade han, "i ett hem, som är oss kärt såsom den torfva, som burit vår vagga och sett vår barndoms sorger och fröjder! De skola få detta hem kärt och det fosterland, där det ligger. Låt oss i detta hem skänka dem det bästa arf, en god fader och en god moder kunna skänka sina ättlingar: förmågan att *älska* och att *arbeta* — älska Gud, nästan och skapelsen, arbeta för Gud och hans verk, vandrande i hans vilja! Låt oss betrakta detta hem som en trädgård och oss själfva såsom trädgårdsmästare däri! Låt oss göra hvarje hem till en sådan trädgård, hvarje fader och moder till trädgårdsmästare, kunniga i att vårda Guds små plantor och i kärlek och glädje utföra sitt verk. Men som hemmen ej räcka till för alla dem, som behöfva vård, så låt oss se till, att i hvarje stad, i hvarje by finns ett hem för de hemlösa och för dem, som af särskilda orsaker, t. ex. sjukdom, fattigdom, öfverhopning af arbete i hemmet, icke där kunna erhålla den vård, de behöfva."

Fröbel föddes den 21 april 1782 i Oberweisbach i Thüringen, son till en evangelisk präst. Nio månader gammal blef han moderlös, och några år senare omhändertogs han af en styfmor, som ej hade mycken tid eller något större intresse för gossen. Han lämnades därför mycket åt sig själf, och den ensamma och glädjelösa barndomen hade ett afgörande inflytande på hans framtid, i det hans tanke- och känslolif därigenom fördjupades och erhöll en bestämd riktning. Det var denna otillfredsställda törst efter kärlek och omvårdnad, hvilken följde honom under de glädjetomma barna- och ungdomsåren, som lärde honom att känna varmt för alla unga vandrare på ensamhetens tunga stig. Tidigt sysselsatte han sig med allvarsamma frågor rörande den disharmoni, han upptäckt i människovärlden. En äldre broder sökte draga hans tankar bort ifrån detta ämne genom att undervisa honom i botaniken samt lära honom, huru genom förening af motsatser harmoni och skönhet kunna efter hand framgå ur det olikartade. — Satt i skola genom en morbroders försorg fick han redan under första timmen lyssna till ett föredrag af läraren öfver texten: "Söken först Guds rike och hans rättfärdighet, så skall allt detta därjämte tillfalla eder." Detta gaf honom en glad öfvertygelse om att det fanns en lag, som i den mån den blef förstådd och troget åtlydd skulle tillföra människovärlden frid och harmoni. — På grund af fattigdom måste han emellertid gång efter annan afbryta sina studier. Vid 13 års ålder kom han i tjänst hos en skogvaktare, hvilken undervisade honom i kännedom om träd och örter samt i matematik, hvari han gjorde goda framsteg. Under någon tid studerade han i Jena och Berlin, hvarunder han särskildt intresserade sig för pedagogiska metoder. Tvenne gånger besökte han den berömda pedagogen Pestalozzi. År 1816 öppnade han i förening med en vän vid namn Middendorf en skola i Keilhau. En af hans lärjungar beskrifver denna skola såsom ett paradis för barn, men säger, att den under hela hans vistelse därstädes hade att kämpa mot ekonomiska svårigheter. Den uppfostringsmetod, som användes, var att vänja barnen vid arbete och att låta naturen själf samt det de med egna händer frambragte genom trädgårdsskötsel eller på annat sätt vara deras böcker. — Det var vid denna tid Fröbel gifte sig med sin första hustru, som förut varit hans lärjunge i mineralogi. De hade inga egna barn, men hustrun förstod att göra mannens skola till en lycklig familj under de tjugu år, hon fick lefva tillsammans med honom. De inskränkte emellertid ej sin verksamhet endast till Keilhau, hvarest endast Middendorf kvarstannade, äfven efter Fröbels död, utan upprättade skolor äfven annanstädes, såsom i Schweiz.

Forts.

PER PERSSON I HYLA.

Af Mathilda Roos.

Forts. fr. föreg. n:r.

Jämrande låg han kvar på vägen och upprepade sin dystra klagan, på hvilken endast nattens tystnad gaf sitt enformiga, högtidliga svar. Timme efter timme låg han kvar, än höjde sig hans röst till ett skri, än sjönk den till hesa hviskningar, under det han i en ständig kretsgång upprepade sin mörka lefnadssaga. Än frammanade han den hemska morgonstunden i Skällmyraskogen, då fadern med hans tillhjälp dödade sin mor och syster, än stod han en mörk höstnatt utanför kyrkan och höll vakt, medan fadern var därinne och stal altarsilfret. Som blodröda skuggor drogo alla dessa minnen förbi honom, medan alltjämt den hemlighetsfulla aningen om Guds rättfärdighetskraf rörde sig starkare och mäktigare i hans själ . . .

Häst och kärra voro för längesedan försvunna, ingen vandrare syntes på den ödeliga vägen, ensam låg Per Persson där och kämpade i sin bittra själanöd . . .

Då dagen grydde, reste han sig upp och begaf sig tvärs öfver fältet bort till skogen, i hvars djup han försvann.

I åtta dagar förblef Per borta. Ingen visste hvart han

tagit vägen, häst och kärra hade kommit hem efter midnatt, man antog då att han druckit sig full och ramlat ur kärran, men då han icke påträffades, trodde man sedan att han blifvit ihjälslagen eller på annat sätt omkommit.

Småningom började dock i socknen gå rykten om att folket sett honom dyka upp på olika ställen, rykten som snart blefvo iklädda det vidunderligas och overkligas sagogestalter. Än hade någon hört honom, förvandlad till en varg, stryka omkring i skogsbrynet och tjuta när mörkret föll på; än hade man sett hans gestalt skymta förbi stugufönstren i skymningen, förfärlig, hemsk, med sönderrifna kläder och stirrande ögon, så hemsk, att han skrämde de små barnen att skrikande fly bakom morans rygg. Och mera än en i socknen hade ånyo fått se den stora, svarta fågeln flyga ute om nätterna, så icke var det svårt att förstå *hvem* som nu höll samma jakt efter Per Perssöns själ, som han hållit den gånge far hans miste hufuvdet nere vid Bjurån . . .

Men sent en afton, åtta dagar efter Pers försvinnande, då hans unga hustru gaf di åt barnet och Olle sof och mor Sigga som vanligt satt vid spiselelden, lyfte någon på klinkan och öppnade dörren. Tyst och allvarlig trädde Per in i stugan, ingen sade heller något åt honom, de nickade blott åt hvarandra, så gick Per och satte sig bredvid moran och började liksom hon att se in i elden. Skygga och skrämda sneglade kvinnorna på honom; hans dräkt var söndrig och öfverhöljd af smuts, håret hängde tofvigt och okammadt, hans blick var underligt sorgsen och frånvarande, liksom märkte han ej hvad som tilldrog sig omkring honom.

"Mor," sade han slutligen efter en lång tystnad, och dessa blefvo de enda ord han talade den natten, "i morron går je tell befallningsman å talar om för'n alla illgärningar vi gjort, far å je, å går i häkte för å försona min synd."

Ingen svarade; den unga hustrun vaggade det sakta kvidande barnet, Olle vände sig stånkande i bädden, och mor drog en djup, darrande suck, under det hon med spisrakan slog i bränderna, så att gnistorna sprakade kring härden.

* * *

I tjugu år satt Per inne som straffånge, för att försona sina brott; Olle, som ej haft så stor del i själfva dådens utförande, slapp undan med tio.

Då Per kom ur ur "häktet", var allt i hans stuga förändradt. Mor Sigga lefde icke mera; svärdottern hade en morgon funnit henne död framför spisen med den uppslagna bibeln krampaktigt tryckt till sitt bröst. Olle var gift för ett par år sedan; så mordbrännare och dråpare han kallades, fick han ändå en hustru bland de rika bonddöttrarna, ty han var socknens ståtligaste karl, och ingen hade så mycket pengar på kistbotten som han. Och en lång, uppvuxen son, en vacker pojke, som redan hade "husbondtag" i sig, mötte Per i stugan den dag han kom ut från häktet.

Men ingen var dock så förändrad som Per själf; det mörkbruna håret hade blifvit silfverhvitt, och glansen i de stålblå ögonen var slocknad. Men en annan eld hade tändts i dem, en värmande, smältande kärlekseld, som stilla brann i den djupa, inåtvända blicken. De, som mindes Per sedan forna tider, kunde erinra sig, att i hans hårda drag framskymtade ibland när han log en förunderlig glimt af godhet och känslighet; under den långa tid han suttit inne, under brinnande böner, under våldsamma själsstrider hade småningom denna glimt af godhet linie för linie utbredt sig öfver hans ansikte, jagat bort hårdheten och trotset, och stämplat hans panna med det heliga Gudsmärket . . .

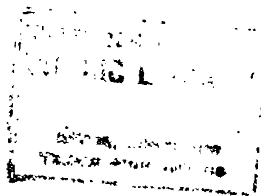
Icke länge stannade Per kvar i stugan; dess skötsel öfverlämnade han åt sonen, och själf begaf han sig ut på vandring i socknen, för att förkunna Guds ord och mana människorna till bättring och tro.

"Guds vandrare" kallade folket honom, och hvar han inträdde blef han välkomnad af invånarna i stugan. Då de sågo hans böjda gestalt med det långa silfverhvita håret komma vandrande på vägen, blefvo de alltid glada, ty det hade blifvit ett gängse tal i socknen, att Per Persson i Hyla, "Gudsvandraren", han som fått förlåtelse för så mycken synd och vunnit en så stor frid, han bragte välsignelse med sig hvart han kom. Var där en sjuk eller lidande i stugan och Per satte sig vid hans bädd, blef det strax bättre med honom; låg någon i själaångest inför dödens annalkande, så kom där en stilla frid öfver honom, då han fick tala med Per Persson. Och rådde det strider och tvistigheter i stugan, så tystnade de alltid, medan Per var tillstädes. Icke att han brukade tala mycket, ingen kunde vara mera tyst och skygg än han; nej, det var själfva hans närvaro som bragte välsignelse, det var den gärning han gjort, det var den starka stämning af bönhörelsens frid, af nåd och försoning, hvaraf han omgafs, som verkade så djupt på folkets sinnen. Så brukade han allt emellanåt läsa upp ord ur skriften; då stannade pratet och skrattet i stugan, "tyst, tyst", hviskade folket till hvarandra, "hör på honom, han talar till oss!" Och Per läste med låg, genomträngande stämma för de lyssnande åhörarna, och förunderligt djupt gingo orden ned i deras hjärtan, en sällsam kraft fingo de, framburna af denne man, som lefvat ut allt hvad han talade om ånger och förlåtelse, af denne Guds stridsman, som kämpat nere i lifvets svartaste midnattsmörker och därur sett uppgå den lifvets sol, som lyser och värmer i Guds rike . . .

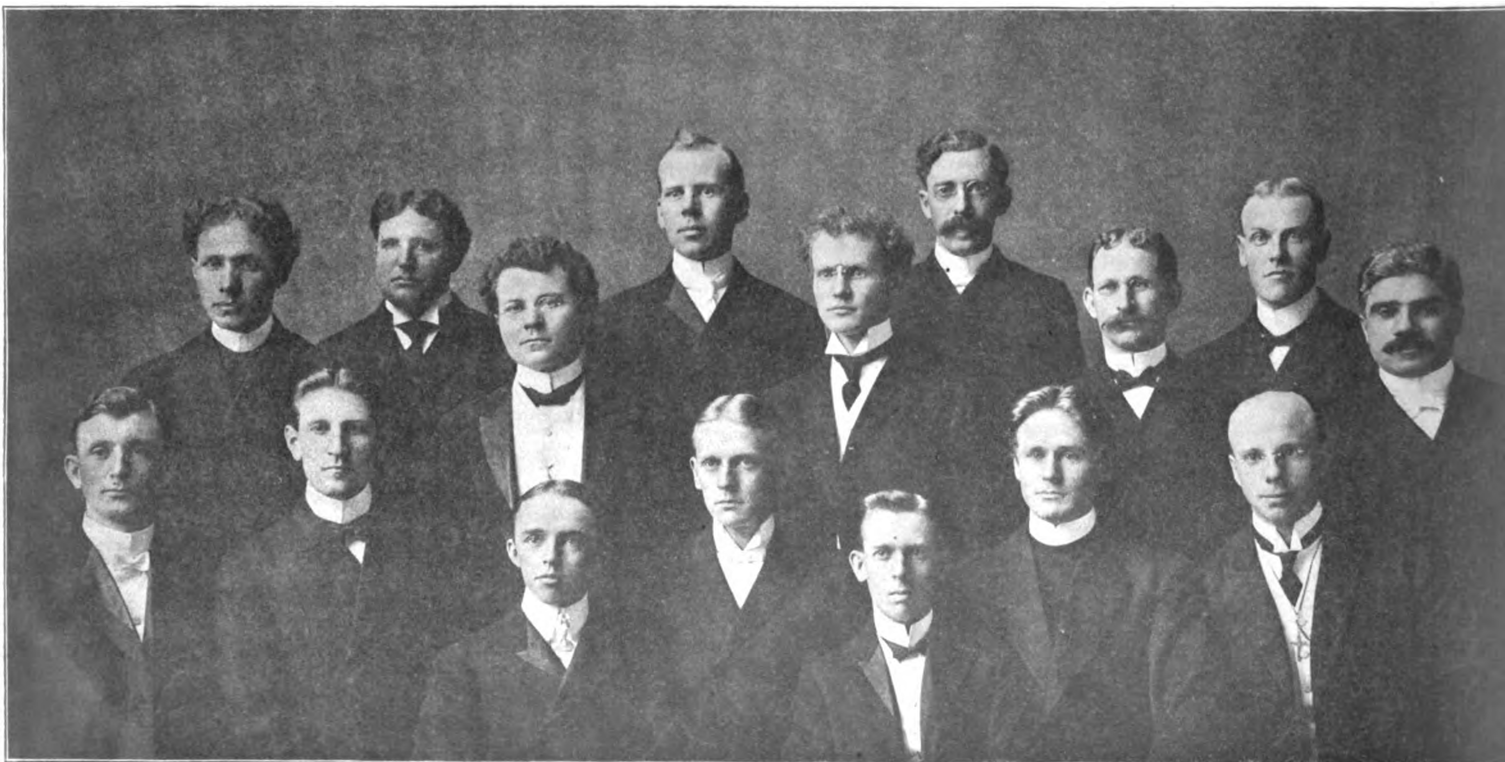
Så vandrade Per Persson ifrån stuga till stuga under hela sitt återstående lif. Och många voro de, som genom honom fingo uppenbarelse om försoningens och kärlekens hemligheter.

Som ett strålande ljust inslag, så tecknar sig hans lif i Juttasläktens af synd och brott mörka väfnad. Liksom urtidsstormarna bröto lös klippstycken och, lydande hemlighetsfulla lagar, som för männi'skoögat har slumpens prägel, drefvo dem öfver hafvet fjärran från deras hemlands trakter, liksom vinden i sitt famntag för med sig frön, som slungas till aflägsna stränder för att i en ny jord växa upp till nya plantor, så lösslet Guds mäktiga ande Per Persson ifrån släkt och stam, omplanterade honom i en annan jordmån och lät honom och hans afkomma skjuta nya skott och friska grenar.

Olle, Pers bror, fortplantade den så kallade Jutasläkten, som alltjämt gjorde sig ryktbar för brott och ogärningar, men Pers son, en ljuslett godhjärtad yngling, barnet som föddes under Pers första, smärtfyllda längtan efter Gud, under hans andelifs vårstormar, gifte sig med en bonddotter i Valläker, byn öster om kyrkan, och när så en fruktansvärd mordbrand härjade byn Hyla och till grunden utplånade den från socknen, flyttade Pers son och sonhustru till Vallöker, timrade sig en ny stuga, fingo många barn och blefvo stamföräldrar för en af Lennbos stoltaste och kraftigaste bondesläkter. En af deras afkomlingar var Per Magnus, bonden, som på den tid pastor Malm var herde i församlingen blef dennes högra hand och hjälp i striden mot synd och styggelse. Och ännu i dag lefver den släkten och bevarar troget det arf af andlig och lekamlig välsignelse den fått af sin stamfader, Per Persson i Hyla.

Graduerande från Augustana College 1906.

Graduerande från Augustana Seminarium 1906.

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

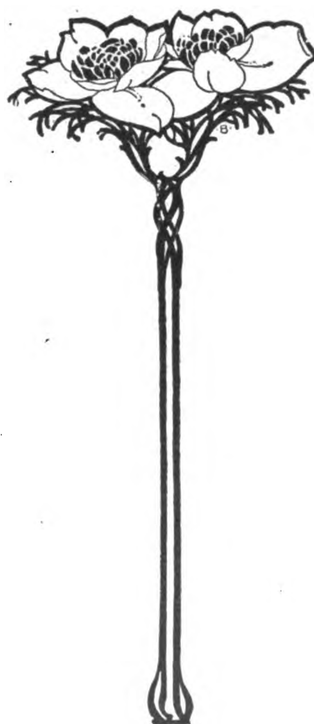
ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., JUNI 1906. N:R 6

TRONS BETYDELSE

Molnen bära vatten,
vattnet dricker jorden,
jorden bär sin frukt.
Ofvan — stjärnors vimmel,
nedan — lifvets vimmel,

där — de ljusa under,
här — en värld i natt.
Åldrande i tvifvel
öfver höga gåtor
sekel jagar sekel

utan rast och ro.
Och på ångestfrågan:
hur skall loppet ändas?
hvarje sekel svarar:
det som kommer, spörj!

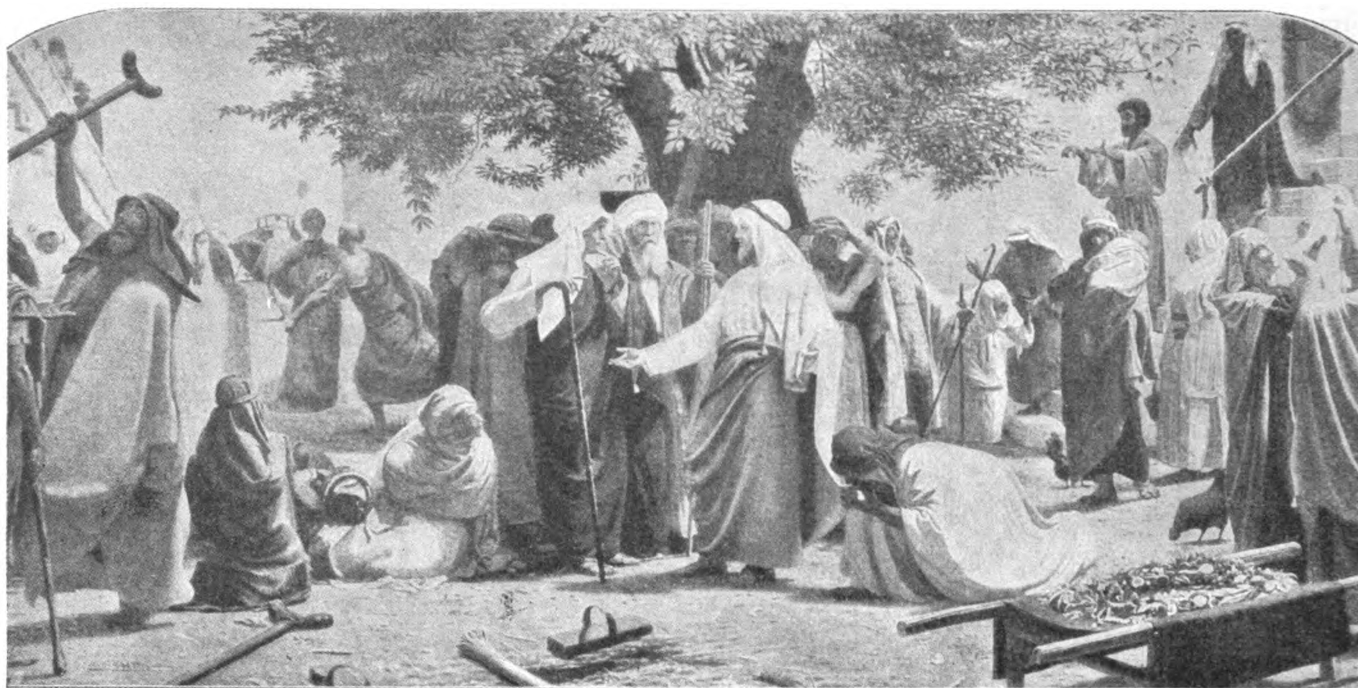
Blickande mot himlen
mänskoanden beder.
"tyd mig, tyd mig världars
töckniga mystér!"
Och till svar hon undfår
nya hemligheter,
nya skaparunders
stilla majestät,
som med nya frågor
teckna hennes fjät.

Hvad blir Alltets öde,
när dess dag är liden?...
Mörka tankar famna;
lys mig, lilla lampa,
som i hjärtat lågar,
lys mig genom mörkret,
genom världars dön,
tro med helgad bön!

E. EVERS,
efter Bodenstedt

Sjukdomskorsets välsignelse.

För Ungdomsvännen af Julius Lincoln.

O synd, huru förskräcklig och hemsk du är! Du är den, som förorsakat det myckna onda, som finnes i världen! Du är den, som störtar människorna i fattigdom, olycka och elände! Det är dina glödande vindar som förbränt oskuldens lilja och barmhärtighetens grönskande ängar samt slitit blad efter blad från kärlekens ros! Du är den som störtat gudsbelätet från sin i skapelsens morgon af gudomlig hand byggda tron! Du är den makt, som förvildar människorna, som af himlaarfvingar danar mörkrets andar, som gifver åt världen djäflar i människohamn! På din räkning måste vi skrifva ett register så afskräckande, att hvarje människa ryser därvid.

Hörde du den där elaka, utmattande hostan? Den är synden orsaken till. Såg du det brännande, gapande och hastigt tillväxande kräftsåret? Det är din skuld, o synd! Hörde du jämmerropet ifrån den giktbrutnes läger? Såg du när man forslade till fattighuset den ensamme, gamle och öfvergifne? Du ser det lilla barnet kväfvas i difteri; du ser huru sorgetårar hålla begrafningsblommor friska några minuter längre; du ser modershjärtat brista af sorg, då sonen drager bort i främmande land. Sådant är synden orsaken till. Ser du den af bekymmer böjde mannen och den hopkrumpna kvinnan? Skåda de föräldralösa, som tigga om bröd! Nu senast ett skott, det var en ung man, som jagade sig en kula för pannan. O synd, du är förskräcklig! Hvarför skulle du i världen? En sådan fråga tränger sig in på oss, då vi minnas de många sjukdoms- och plågoläger i våra församlingar, samhällen och hem. För femtio år sedan drogo stora karavaner af människor från östern till yttersta västern i hopp att finna guld. I dag är det en större karavan, som far fram mot samma mål för att söka finna det som bättre är än all världens guld, hälsan. Dyre läsare, du behöfver blott en gång se dessa mot västervåg stadda, hostande, lutande, sorgsna lungsotsoffer för att få ett begrepp om en liten bråkdel af syndens härjningar i världen. Huru länge skola de giftiga ormarna få slingra sig i lönndom och hugga till?

Hören I alla, som kännen huru sjukdomsgiftet blandat sig med blodet och kryper allt närmare lifvets centrum — hjärtat, hören, Gud befaller att midt i de sjukas läger skall resas ett hälsotecken. Det gjorde Mose en gång för länge sedan, och det hjälpte. Det göra också vi, och det skall hjälpa. På Golgata kulle, mot hvilken hela kristenhetens blick är riktad, reses detta tecken, som gifver lif och hälsa. Min ungt vän, kanske har du nyligen erfarit de första symptomerna till obotlig sjukdom. Med bäfvande hjärta har du gått till läkaren för att få "veta sanningen", och dock ville du ej veta den, om därmed du finge höra din dödsdom. Dina tankar sysselsätta sig natt och dag med din lott, framtiden är så dyster och mörk. Så ung och måste dock dö! Så mycket att lefva för och dock dömd till döden. Slut dig till den stora folkvandringen till Golgata. Där skall din långa och mörka sjukdomsnatt utbytas mot strålande, evig hälsodag, utan solens uppgång eller nedgång.

O synd, det som du ämnat till vår förbannelse skall

blifva oss till mycken välsignelse. Du trodde kanske, att då den lekamliga hälsan vore förstörd, därmed allt vore vunnet. Se där, se där på honom, som är fastspikad vid korset! I en enda punkt är du tvingad att samla dina smärtor, lidanden och följder. På korset äro de naglade, och han som där uppgifver sin ande, har burit våra synder bort och tagit på sig våra sjukdomar. Jubla då, du lidande. Dina vedermödor skola blifva källor rika på välsignelse i världsöknen.

En sjukdom, som förer tanken in på Herren Jesus, länder alltid till välsignelse. I våra kristna hem är också den himmelske läkaren den förste, som får bud om att komma. Själf har jag sett mångfaldiga bevis uppå att man i hemlighet sändt bud på Jesus, innan man hunnit telefonera efter familjens läkare. Bibeln, som länge legat obegagnad, kommer fram, och däri söker man hjälp. Omsorgsfullt sopar man dammet af pallen framför familjealtaret och där böjes nu knä i Jesu namn. Där förr det varit tyst och fattigt på brinande bön, där får man nu höra verkliga nödrop till barndomens Gud. Välsignade sjukdom eller pröfning, som åstadkommer bön om och längtan efter den rätta befrielsen! Vårt nya testamente omtalar också för oss, att närhelst bud sändes efter Herren Jesus, att gå till en sjukbädd, han alltid var villig att komma. Där lidande finnes, dit går Jesus gärna. Och med Jesus blifver det en verklig triumf öfver plågor och sjukdom. Paulus och Silas sutto blödande och sargade i Filippi dystra fängelse, men kunde dock hängifva sig åt lofsånger, så att eko besvarade eko inom murarna. "De som vänta efter Herren, de få en ny kraft, så att de skola uppfara med vingar såsom örnar; de skola löpa och icke uppgifvas; de skola vandra och icke tröttc varda." Hos Jesus finner den sjuke ro. Lika omöjligt som det är för trötta fågeln, som sväfvar midt ute på atlanten, att hvila sig på vågornas skum, lika lönlöst är det för en lidande själ, att söka ro i världen. Men hos Jesus gifves hvila. Ila dit, om du kan, annars sänd bud efter honom. O, hvilken känsla af trygghet vi äga, då Jesus sätter sig vid vårt sjukläger och talar till oss "såsom en moder hugsvalar sitt barn". En ung man långt fjärran från sitt hem insjuknade mycket hastigt och föll i medvetslöst tillstånd. Han kände ingen igen och visste ej något om sig. Bud sändes till den sjukes moder. Hon ilade till sonens sjukläger. Då hon inkommit i rummet gick hon fram till sängen och lade sin hand på det sjuka barnets hufvud. Då slog den unge mannen upp sina ögon och sade "mamma". "Huru visste du att jag var här?" frågade modern. "O", svarade han, "mammas hand, ingen har en sådan hand, som mamma."

Du lidande yngre eller äldre vän, som läser dessa rader, sänd bud efter Jesus, att han må komma och lägga sin hand på din panna. Du skall då blifva lugn; hvarje fruktan skall försvinna och din sjukdom till trots kan du utbrista: "Jesus, när jag dig äger, frågar jag efter allt annat intet."

Vår sjukdom för ock den välsignelse med sig att den vidgar blicken för andras nöd. Då allt går oss väl i händer, löpa vi i fara att blifva själfviska och hårda. En liten erfarenhet af hvad smärta vill säga gör oss sympatiska. Mången har stigit upp från eget sjukläger med en annan blick på tingen. Så villig man blifvit att betjäna sina lidande medsyskon i världen. Så länge vi äro kvar på jorden, må vi ej glömma att hvarje bägare kallt vatten gifven åt en törstande lärjunge, ej är spillogifven. I samma mån, som vi vederkvicka andra, skall också Gud vederkvicka oss.

Hvarje sjukdom eller symtom därtill är en påminnelse om vår snara förestående upplösning. Den borde i hvarje fall få rikta håg och blick mot det hem, där ögat ej mer skall fälla en tår, eller en enda suck pressas fram ur något hjärta. "Vi lykta våra dagar såsom en suck." Vår lifstid är kort och snart står det sista budet för dörren — dödens bud. Då, du giktbrutne, du lungsiktige, du utslitne, du gamle som är mätt af lefverne, du unge vän, som redan längtar att få fullborda loppet, I alla lidande, "lyften edert hufvud, ty då nalkas eder förlossning."

"Skall du komma till det rum,
Jesus dig beredt?
Skall du se den härlighet,
intet öga sett?
Skall du få din segerpalm
och din harpa där?
Kära själ besinna dig,
medan tid än är!"

HUR SKALL JAG KOMMA TILL GUD?

Det finns nog många i vår tid, såväl yngre som äldre, hvilka under hel hjärteöfverlåtenhet åt det synliga slagit ifrån sig alla tankar på gemenskap med Gud. Det intresserar dem icke, åtminstone icke nu. Men det finns väl också i mängden af de fullkomligt jordåtvända en och annan, ja, äfven en och anan ung man, som förstår psalmistens: "Såsom hjorten trängtar till vattubäckar, så trängtar min själf efterdig, o Gud. Min själ törstar efter Gud, efter den lefvande Guden", Ps. 42: 2, 3. Törhända känner ingen denna din längtan. Men själf känner du den, kanske understundom till och med såsom en brännande törst.

Du frågar därför ungefär så: "Hur skall jag komma till Gud?" Och du menar icke därmed endast: Hur skall jag komma till himmelen, när jag dör? Du har

lifvet framför dig och ingen särskild anledning att tänka på änden, äfven om du vet, att det kan vara endast ett steg mellan dig och döden. Nej, *nu* vill du komma i gemenskap med Gud. Du vet ju, att hos honom är lifvets källa, och att din ande icke kan blifva stilla, förrän den hvilar i Gud. Du anar och har i andras lif sett det bekräftadt, att hos Herren allena är hjälpen, att Herren allena är ett fäste, vid hvilket ett människohjärta i sanning kan trygga sig. *Nu* vill du komma till Gud; och kommer du nu, då vet du, att du har trygghet i döden och för evigt.

Men hvilken är då egentligen din svårighet? Har du svårt att få den osynlige personligt verklig inför dig? Det är ju öfver hufvud taget icke så lätt, som vi mången gång tro, att verkligen gripa om det som icke synes. Vi äro ju så vana att stanna vid och söka vårt stöd i det som synes, så att ofta nog det osynliga och därmed ochså den synlige viker undan för oss, just då vi tro oss vara likasom framme. Är detta hindret? "Nej", säger du, "icke närmast det; men det är såsom en mur emellan mig och Gud." Verkligen? Ser du muren? Och ser du, att du själf har byggt den, och att den skjuter i höjden och blir tjockare dag för dag? Är Gud verkligen för dig en helig Gud, hvilkens dom hvilar öfver all, äfven den minsta, öfverträdelse af hans lag? Och är du en syndare, som måste betäcka ditt ansikte och böja dig i stoftet och ropa: "Oren, oren"? En besynnerlig nutidsmänniska, för hvilken icke godt och ondt flyter tillsammans utan möjlighet till någon åtskillnad.

Kanske jag då vågar komma dig till mötes med det gamla ordet om Jesus och hans kors, i hopp om att du skall mottaga det såsom ett gladt budskap! Jesus har burit din synd; Jesus har utplånat den med sitt offer! Jesus har köpt dig åt Gud med sitt blod; Jesus har nedbrutit afskrankningens skiljemur. "Kristus led en gång för synder, rättfärdig för orättfärdiga, *på det att han skulle föra oss till Gud,* 1 Petr. 3: 18. Han är vägen; ingen kommer till Fadern utan genom honom. Men i hans namn är vägen fri till nådens tron, till den heliges gemenskap, till Faderns sköte och dess hvila och rikedom.

Frågan är således icke så svår att lösa. Gud har löst den. Vill du låta den lösningen gälla såsom fullkomlig och under ödmjuk tacksägelse på samma gång som i frimodig trostillförsikt fatta den frälsarehand, som är utsträckt mot dig för att föra dig till Gud? Vägen är hvarken lång eller svår. Mottag Jesus, och du är ett Guds barn. Kasta dig i Jesu famn, och du är i Guds. Förtro dig åt den korsfäste, uppståndne och himlafarne, och du är genom tron lefvande med honom, uppväckt med honom och försatt med honom i det himmelska.

Frid vare med dig och kärlek tillika med tro från Gud Fader och Herren Jesus Kristus! T. L—n.

BERGET "PONTIUS PILATUS".

För Ungdomsvännen af D. J. L—e.

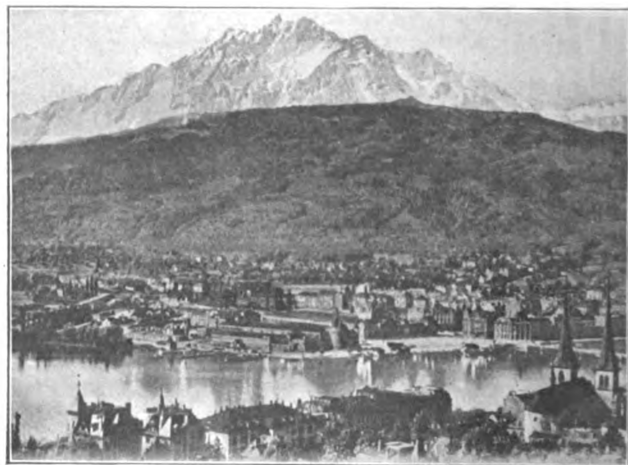

Det torde intressera Ungdomsvännens läsare att göra en resa upp på ett af de höga bergen i världens mest underbara och naturסköna land, Schweiz. Det är nästan alla människors sträfvan att nå höga och ädla mål. Och i synnerhet är detta sant i ungdomens vår. Därtill äro vi också kallade.

Framför oss ligger den vackra staden Luzern, där turister från alla länder vimla om hvarandra under sommaren. Bakom den gröna skogen höjer sig det ståtliga berget "Pontius Pilatus"; och dit upp sträcker sig nu vår längtan. Men hur skall man komma dit? Min kamrat, broder B., och jag öfverlägga med hvarandra om att gå till fots dit upp. Berget ligger ju strax därborta och synes i höjd jämförligt med bergen "Dundret" vid Gellivare, Sverige, eller "Töttna" vid Narvik, Norge, på hvilka vi för en kort tid sedan klättrat upp. Vi anse det dock visligast att först rådfråga någon. Mina läsare torde ej undra på att vi blefvo litet öfverraskade, när det sades oss, att det är nio mil dit, och när man nått dess fot, fordras minst 8 timmars mödosam vandring dit upp. När vi hade hört detta, tog det oss ej länge att ändra våra planer. Vi köpa i stället returbiljett och följa med tåg, först till Alpenach och sedan till Pilatus-Kulm station.

Detta berg, vid hvars fot vi nu stå, är det högsta i Schweiz, som man på ett bekvämt sätt kan åka uppför. Andra, hvilkas hjässor höljas af evig is och snö, äro tusentals fot högre. Dit upp kunna endast skickliga och därtill öfvade bergklättrare komma. Om berget Pontius Pilatus handla dock flera böcker, historier och legender än om något annat berg i Schweiz. Angående dess namn berättar en legend, att Pontius Pilatus, sedan han dömt Kristus till döden, gick hit och störtade sig utför branten af detta berg.

Tisdagen den sjätte oktober var en vacker höstdag. Vid 9-tiden på morgonen stodo vi färdiga att företaga resan

LUZERN OCH PILATUSBERGET.

PILATUSBANAN. (ESELWAND.)

upp till Pilatus-Kulm. "Alles fertig" ropar konduktören; sedan börjas färden uppåt med en hastighet af tre meter i sekunden. Men när man tänker på att dess brant är 25 grader, 39 minuter, torde detta vara fort nog.

Den lilla vackra byn Alpnach-Staad är snart ur synhåll, och utsikten synes vidga sig mer och mer, desto högre vi komma. Vid bergets fot leder vägen genom trädgårdar, hvarest träden nu stå fulla af mogen frukt. Något högre upp äro bönderna i full gång med höbärgning. Här och där ser man en skymt af en liten koja med mossbevuxet tak. Smultronen lysa så röda och vackra utmed vägen. Snart befinna vi oss inne uti en mörk bok-skog, där vi se blåsippor och hvitsippor titta fram emellan de gråaktiga stenarna.

Framkomna till "Wolfort Ravine" (2,953 fot öfver hafsytan) göres uppehåll för att taga in vatten. Vi blicka tillbaka, och något till vänster synes Alpnach-viken nästan rätt ned med dess gröna bottenspegel. Fartygen därnere synas vara af samma storlek som skalet af en valnöt.

Nu leder vägen öfver den s. k. "Wolfort Viaduct", en solid stenbro 262 fot hög. Kupén, hvari vi befinna oss och som rymmer endast åtta personer, är så inrättad, att man kan se sig omkring åt alla håll. Men när vi färdades öfver denna bro, hade jag önskat kupén varit byggd på annat sätt. Jag skälfde af fruktan samt bestraffade mig själf för sådan dåraktighet att sätta lifvet på spel under en dylik resa.

När vi sedan kommo lyckligt och väl öfver, bar det af in i en mörk tunnel 144 fot lång och sedan upp för den så kallade "Risleten", den brantaste backen, med en höjning af 48 på 100 fot.

Från och med denna plats börjar bokskogen så småningom aftaga och barrskogen vidtager. Här och där växa ganska stora granar, men äro mindre och af åskan och vinden hårdt tilltygade, ju högre upp man kommer.

Vägen går vidare igenom en stor skog, hvari vi genomfara tvenne tunnlar, nämligen "Spyckertunnlarna", 167, 318 fot långa, därpå äro vi framme vid "Aemsigen-Alp", hvarest det uppgående tåget mötes af det nedgående. Härifrån har man en vacker utsikt öfver den centrala delen af Schweiz. Vi befinna oss nu 4,600 fot öfver hafsytan.

Barrskogen aftager här så småningom, och gröna tufvor visa sig här och där emellan de korta buskarna. Litet högre upp är en grön äng, som sträcker sig längs det öfra bergets fot. Här gå hjordar i bet under högsommaren. Här sågo vi också en och annan artist, som slagit sig ned på de gröna tufvorna för att med pensel och penna afmåla det vackra landskapet. Skönare motiv än detta torde man knappast finna annorstädes.

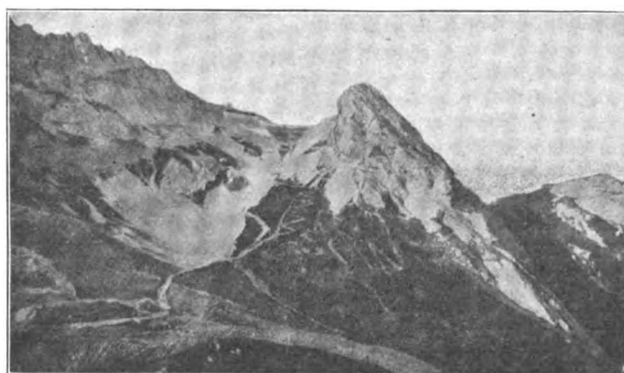
Ofvanför denna gröna gräsmatta är den s. k. Eselwand. Växtligheten aftager mer och mer och förbytes slutligen uti ljusgrå kalksten. Här börjas nu den farligaste delen af resan. Aldrig förr har något bantåg följt en väg liknande denna.

Vi hafva nu färdats något öfver tre mil på en och en half timme. Här äro nu åter igen fyra långa tunnlar att genomfara. Emellan den andra och den tredje tunneln har man en vacker utsikt öfver alp-kedjan med alla glänsande snöhvita bergstoppar ända från de höga och på så långt afstånd belägna "Appenzell-bergen" till de jättestora skyskraporna af Bernese Oberland.

Vårt tåg svänger nu omkring en utskjutande bergsudde, anstränger sig till det yttersta att klättra uppför en ganska lång och brant backe till, afgifver ett skarpt hvisslande, af hvilket man hör eko från många af de närliggande bergskullarna. Sedan rulla vi in under ett högt hvalf. Vagnen stannar. Målet är hunnet. Vi äro framme vid Pilatus-Kulm-stationen, 6,998 fot öfver hafsytan.

Vi lämna nu stationshuset och företaga en vandring bort till det stora vackra hotellet och därifrån upp på bergets högsta spets. Här företer sig en syn för våra blickar, som man ej kan med ord beskrifva. Svindlande bråddjup synas omgifva oss på nästan alla sidor rätt intill oss. Men på afstånd å ena sidan utbreder sig det sköna landskapet emellan bergen och staden Luzern; och på andra sidan staden utbreder sig det idylliska centrala Schweiz med sina många vackra städer, byar och blåa insjöar samt floder, hvilka slingra sig fram liksom silfvertrådar emellan gröna skogsdungar och blommande åkerfält. Å ena sidan, långt borta i det fjärran blå, höja de majestätiska bergen sina snökrönta hjässor högt öfver skyn. Där på andra sidan ligger det soliga Italien, om hvilket Hannibal sade: "Bortom Alperna Italien."

Till det sköna, solbelysta Italien sträcker sig också vår längtan. Men vårt rätta hem ligger bortom denna tidens alper. Och ju högre vi söka stiga upp i renhet och tro, desto närmare komma vi vårt eviga hemland och kunna dess klarare se tidens alper, hinder, som ännu skilja oss från fadershuset med de många boningarna.

PÅ PILATUSBERGETS TOPP.

LINNEAN.

En andlig vårbild af R. S—ll.

En *Linnea* vill jag vara,
som för *Herren* dofta vill,
dricka must ur källan klara,
evigt höra *honom* till.

En *Linnea* vill jag vara
uti Herrens örtagård,
som vid lifvets älf den klara
växer under Mästarns vård.

En *Linnea* vill jag blifva,
hvarhelst Herren ställer mig,
blott hans nåd får mig upplifva
till att lydigt tjäna sig.

Som *Linnean* vill jag dofta,
ödmjuk invid granens fot,
och min blomkalk höja ofta
till Guds fadersblick emot.

Som *Linnean* vill jag bära
vittnesbörd om Herrens nåd
för att kanske *någon* lära
att förstå hans viljas råd.

Som *Linnean*, tyst och stilla,
stå där Herren ställer mig,
låta *intet mig* förtvifla,
bort från *lifvets ljusa stig.*

Intet, intet kan dock gifva
ro för själen mer än det
att i *Herren* evigt blifva,
det är *lyckans* hemlighet.

O, att alla, alla visste,
huru ljuflig *Herren* är;
gärna de allt nöje miste,
som dem synden nu beskär.

Ty, hur tomt är allt i världen,
då ej *han* får vara med,
ljuft hugsvalande på färden,
länkande vår lifstids ked!

OM KINDERGARTEN OCH DESS STIFTARE.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Forts. fr. föreg. n:r.

År 1840 upprättade Fröbel sin första barnträdgård i Brandenburg. Tjugutre år förut hade han utgifvit sitt första arbete "Menschenerziehung" (människouppfostran), hvari man finner idéerna till Kindergarten. Han framställer däri gången af den mänskliga utvecklingen hos barnet. Men vid den tiden var det hans mening, att barnet, ända tills det fyllt sju år, borde uppfostras uteslutande af modern. Sedermera insåg han emellertid, huru omöjligt det var för mödrar med flera barn att under mångahanda husliga bestyr hinna ägna sig åt hvarje barns uppfostran i intellektuellt och moraliskt såväl som fysiskt hänseende, och att det därför skulle vara till ömsesidig båtnad att under några timmar hvarje dag samla barn i en ålder af från tre till sju år i barnträdgårdar under skötsel af Kindergärtnerinnen, d. v. s. kvinnor, som utbildats till att sköta dessa barnträdgårdar. Under de närmaste tolf åren sysselsatte sig därför Fröbel med upprättandet och ledningen af barnträdgårdar och seminarier för utbildande af Kindergärtnerinnen. Sista försöket därmed gjordes i Hamburg, dit Fröbel inbjöds år 1850. Här förestod ock hans hustru i andra giftet en barnträdgård i tjugu år efter mannens död. Fröbel afled den 21 juni 1852 i Rudolstadt, där han hade ett seminarium för utbildande af lärarinnor.

Såsom det ofta plägar gå, när något nytt, äfven om det är aldrig så godt, vill bryta sig fram, att det mötes af misstroende och fördomar, så gick det ock med Fröbels idéer i fråga om de ungas uppfostran. Man stötte sig på att han ville samla och undervisa barnen före den vanliga skolåldern, ja, man riktade till och med så allvarsamma beskyllningar mot honom, som att han ville förstöra hemlifvet, undergräfva moderns inflytande på sina barn och beröfva henne hennes viktigaste uppgift i förhållande till dessa för att i stället låta legda händer sköta dem, att han ville fråntaga barnet moderns kärlek och skänka det främmande händers kalla omsorger. Inga beskyllningar kunde vara mer ogrundade än dessa. Det var just raka motsatsen, Fröbel åsyftade. Kärlek och glädje ville han framför allt annat gifva barnen. De skulle göra det mesta för barnets sunda utveckling, liksom solskenet gör det mesta för plantans växt.

Men det var ock denna nya uppfostringsmetod, som stötte samtiden för hufvudet. Den tiden hade ej mycket förtroende för det goda hos barnet. Man menade, att uppfostrarens kärlek bäst visade sig däri, att han med hårda ord och slag dref bort det onda ur barnet och med samma medel indref i barnets minne visa och goda ord, hvilka skulle hjälpa det på ett magiskt sätt att stå emot det onda, om de träget upprepade dem, äfven utan något begrepp om deras betydelse. Man var därför van vid att uppfostrarens gärning beledsagades af barnets gråt och jämmer, ty ingen veklighet fick vara med, när det gällde att bryta ned och kufva allt det inneboende onda. Därför menade man i motsats till Fröbel, att kvinnan alls icke dugde som uppfostrare, enär hon sällan kunde drifva denna metod konsekvent.

Behärskad af dylika föreställningar kunde samtiden ej annat än misstro Fröbel, som alltid var omgifven af strålande glada barn, frimodiga, öppna och varmt intresserade af hvad de fingo lära. "Inte heller hade han dem instängda i skolrummet, där riset satt bakom klockan och knölpåken hvilade på magisterns knän, utan han gick öfver fält och ängar, ut i trädgårdar och ut i skogen med sin muntra lärjungaskara. 'Förståndigt folk'' skakade på hufvudet, och 'snälla människor' kallade honom en gammal tok."

Ett hårdare slag än en del människors köld och ovilja träffade emellertid Fröbels anstalt år 1851, då regeringen utfärdade ett förbud däremot. I Preussen stängdes hvarenda barnträdgård. Anledningen var, att Fröbel hade en släkting, som var socialdemokrat, och regeringen fick den misstanken, att äfven den förres verksamhet hade ett farligt politiskt syfte, vare sig genom förväxling af de båda männen med samma namn eller af annan orsak.

I stort sedt skadades dock icke Fröbels sak genom denna regeringens afvoghet, snarare tvärtom. Hans idéer blefvo vidsträcktare kända och tillvunno honom nya vänner, under det att de gamla vännerna slöto sig närmare till honom. De mera entusiastiska af dessa Fröbels anhängare förde efter hans död, hvilken, såsom ofvan nämndes, inträffade 1852, hans sak vidare. Särskildt var baronessan von Marenholtz i hög grad verksam att utbreda de nya uppfostringsidéerna. Genom sitt energiska och outtröttliga arbete samt personliga inflytande lyckades hon införa

Kindergartensystemet i redan existerande barnskolor. i London, Paris, Belgien, Italien, Schweiz och Österrike.

De första framgångsfulla försöken att införa barnträdgårdar i Förenta staterna gjordes mellan 1864—1866 i Boston, Mass., Hoboken, N. J., och Louisville, Ky. Genom miss Elizabeth P. Peabodys och dr Henry Barnards bemödanden väcktes ett ganska allmänt intresse för den nya rörelsen i pedagogiska och filantropiska kretsar. År 1873 började miss Peabody publicera *The Kindergarten Messenger*, hvilken 1877 förenades med W. N. Hallmanns *New Education*. År 1871 stiftade hon "The American Froebel Union", som 1885 blef Kindergarten-afdelningen i "The National Educational Association"; och miss Susan Blow i förening med dr William T. Harris upprättade 1873 en Kindergarten i förening med de allmänna skolorna i St Louis, Mo., samt lyckades efter några år fullständigt införlifva barnträdgården med de publika skolorna därstädes.

Barnträdgårdar såsom särskilda afdelningar i de allmänna folkskolorna finnas i Boston, Philadelphia, St Louis, Milwaukee, St Paul, Omaha och i flera mindre städer i Förenta staterna. För öfrigt praktiseras de idéer, som ligga till grund för Kindergartensystemet, i småbarnsklasserna i en mängd andra städers skolor. Filantropiska sällskap hafva upprättat fristående barnträdgårdar i New York, Baltimore, Detroit, Cleveland, Cincinnati, Chicago, San Francisco och i många andra städer. Afdelningar för utbildandet af Kindergärtnerinnen finnas i många af de olika staternas seminarier, liksom ock flera sådana upprättats af enskilda barnträdgårdsföreningar. Det torde ej vara för mycket sagdt, att Kindergartensystemet nu mera praktiseras så godt som allmänt i vårt land.

Likaså har Frankrike upprättat Kindergarten eller, såsom de där kallas, écoles maternelles (=moderskolor) i hela landet, och staten utbildar lärarinnor för dem. Vid folkskoleseminarierna meddelas teoretisk och praktisk handledning till blifvande lärarinnor vid dessa moderskolor.

När Fröbels tankar från främmande land strömmade tillbaka in i hans fosterland, funno de jordmånen bättre beredd. Redan 1859 upprättades seminarium för utbildande af lärarinnor, och på 1860-talet stiftades föreningar, som upprättade barnträdgårdar. 1873 bildades Fröbelförbundet, hvilket verkat med stor framgång i Tyskland.

Äfven till Sverige har barnträdgården, ehuru jämförelsevis sent, kommit på sitt segertåg genom kulturländerna. Förtjänsten af den Fröbelska lärometodens införande i vårt gamla fädernesland tillkommer de båda fröknarna Anna Eklund och Signe Åkermark. Med en ringa penning, men besjälade af en ungdomlig hänförelse för sitt arbetes framgång, började de 1896 sin Kindergarten i tre små rum och med åtta elever. Skolan inrymmes nu i ett par stora våningar i n:r 22 Kommendörsgatan, Stockholm, är indelad i Kindergarten under Signe Åkermarks och samskola under Anna Eklunds ledning och besökes för närvarande af 150 elever. Dessutom hafva under årens lopp ett hundratal kindergartenlärarinnor därstädes funnit sin utbildning.

Den Fröbelska uppfostringsmetodens innebörd har redan i det föregående omnämts, men vi vilja här till slut något utförligare redogöra därför. Fröbel vill genom uppfostran hjälpa barnet till rätta i dess förhållande till Gud, människan och naturen.

"Förhållandet till Gud är religion. Barnet skall utvecklas till ett religiöst väsen, därigenom att det i sång och berättelser hör talas om Gud, att man i dess umgänge med människorna framhåller Guds kärleksbud. Barnet skall lära sig att bedja och att älska andakt. Väl må uppfostrarna tänka på att barnet är en späd kraft i religiöst hänseende som i allt annat, och att allt 'för mycket' verkar öfveransträngning och därför leda och slapphet." — Någon fara för öfveransträngning i detta afseende finnes ej i vår amerikanska Kindergarten. Tyvärr, där är den första och viktigaste regeln i Fröbels uppfostran alldeles förbisedd, och vi veta hvarför.

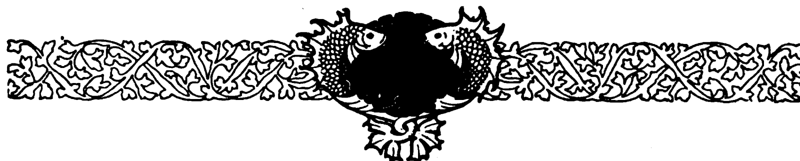
"I sin nästa skall barnet se en kär vän, som vandrar samma väg till Gud och under samma hägnande fadershand. I umgänge med barnen och barnen emellan skall därför alltid kärleken vara med, och barnet läras att reglera sitt förhållande till nästan efter ordet: 'Allt, hvad I viljen människorna skola göra eder, det gören I ock dem'." En symbol af förhållandet mellan människorna är kedjan af barn, som hålla hvarandra i händerna och vänliga och glada gå till arbetet och från arbetet i leken.

Barnet skall ock läras att umgås med naturen. Det skall få en trädgård att arbeta i, föremål att vårda, ordna, svara för, t. ex. bollar, byggstenar, pinnar att lägga. Det skall ej få mer, än det kan hålla reda på. Dess gebit skall vara enkelt och ej stort, men hvad det fått, skall det självt svara för och ej hindras af tjänstaktiga händer, som beröfva det själfverksamhetens nyttiga öfningar, ansvarets härdande allvar och njutningar af en väl förrättad gärning.

Uppfostraren skall vidare skänka barnet goda hygiena vanor. Sol, luft, vatten, arbete och hvila samt enkel och närande kost äro skolans såväl som hemmets hälsomedel. Men för att icke epidemier skola smyga sig in, skall föreståndarinnan ha goda insikter i hygien och skolan inspekteras af läkare.

Genom att hjälpa barnet till rätta i dess förhållande till Gud, nästan och naturen utvecklar man barnets väsen å ena sidan efter dess egenart, såsom en individ, å andra sidan efter dess samhörighet med det, som är utom barnet, såsom en lem af en organism. Man leder barnet fram till uppfattningen af sig själf i alla dess egenskaper.

I Kindergarten skall barnet börja förvärfva en riktig teknik för lifvets svåra konst, d. v. s., det skall kunna taga reda på hvad det vill göra, uppställa för sig ett visst mål, göra upp för sig en plan, söka medel och möjligheter att förverkliga den och genomföra den med intresse eller, om detta fattas, med disciplin. Barnet skall lära sig, ej läras, det skall föras fram steg för steg, ej bäras, än mindre släpas. Det gäller att alltid hafva för ögonen det sakförhållandet, att barnet skall fostras genom lifvet för lifvet."

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

ÅSKREGNET.

Vissnande hänga löfven på träden,
nedåt sig böjer gulnande säden,
dammet mot himmelen bedjande stiger,
flämtande djuret suckar, men tiger,
mänskan mot himmelen blickar med hopp.
Molnklintar höja sig snabbt uti söder,
varmare, hetare sol'n mot oss glöder,
ur dundrande molnen blixtarna ila,
vindarna taga sig välförtjänt hvila,
himmelens fönster Gud låter opp.

Dammpelarn ödmjukt till marken sig sluter,
svalkade djuret af hälsodoft njuter,
raskt gräs och säd vederkvickta uppsticka,
träden af tacksamhet mörkgröna nicka,
vindarna spela i tjusande dur.
Hela naturen strax lättare andas,
fåglarnas lofsång med människans blandas,
stiga mot himlen de hjärtvarma ljuden,
lofva den gode och nådige Guden,
tacka för åskregnets lifvande skur.

Bland ungdomen nu och för femtio år sedan te sig förhållandena helt olika. Näppeligen har någonsin förr på samma tidrymd så stora förändringar skett, som under de sista femtio åren, och detta ej minst inom samhällslifvets och tankens värld. Människoanden har i vår tid en stor benägenhet för att slita sig lös från allt hvad som fordom tjänat som ankargrund och utgångspunkt. Ut på nya färder för att göra nya rön och uträtta nya storverk är tidens lösen. Ingenting anses för heligt utom rätten för den enskilde att tänka och handla just som han finner för godt.

Bland ungdomen för femtio år sedan tedde sig förhållandena helt annorlunda. Nog var människohjärtat ondt då som nu, men lifvet var i allmänhet ej alls hvad det nu är. Den enskilde var då mera oberoende och själfständig, än hvad han nu är. Till staden och marknaden reste man en eller två gånger på året. Hvad som familjen behöfde för sitt uppehälle och underhåll förfärdigades i hemmet. Sällan köptes något till kläder och nästan lika sällan något till föda. Kläderna väfdes af mor och flickorna, husgerådssakerna förfärdigades eller upprepareradés af far och gossarna, och hvad som på bordet komma skulle, tillagades af hvad man själf odlat eller uppfödt. Skörden bärgades för hand af husets folk.

Mycken tid åtgick ej till läsning eller brefskrifning och den tidning, som möjligen fanns i byn, gick från hus till hus, tills den blef utsliten eller så medfaren, att den var oläslig. Den litteratur, som för öfrigt fanns i hemmet, bestod vanligen utaf någon postilla, någon uppbyggelsebok, en psalmbok och bibel samt stundom en del billigare s. k. "folkböcker" eller sagor.

Ifrån den dag, då barnen blefvo så pass stora, att de kunde arbeta, fingo de sent och tidigt vara med samt lära sig lydnad och flit. Gossarna väcktes tidigt på morgnarna för att tröska otta, och om flickorna undsluppo logen och slagan, så hade de nog att göra vid spinnrock och väfstol samt i fähus och kök. Man började arbetet tidigt och höll på till sent. Födan var enkel och knapp. Då kvällen ändtligen kom, var man vanligen så trött, att så fort man nådde sängen, var man insomnad, och lugnt sof man då, till dess tiden att åter stiga upp var inne och man fick börja en ny arbetsdag. Man visste helt litet om någon sjukdom, anlitade sällan någon läkare och begagnade ingen patentmedicin.

Nog förekommo äfven då danser, supkalas och slagsmål, men bondbarnens penningförråd var ej stort och drängarnas så väl som pigornas löner voro så små, att de räckte icke till många rusfester på året, och skulle de ha kläder så pass anständiga, att de kunde visa sig vid husförhör och i Guds hus, så fingo de allt lof att festa måttligt.

Nu äro förhållandena annorlunda. Människan är mer beroende än någonsin. De många uppfinningarna, maskinerna samt de på grund af dessa förändrade lefnadsvillkoren ha ställt oss i ett helt annat förhållande till hvarandra, än hvad fallet var bland våra fäder. De förmånliga kommunikationerna bringa det ena folket i så nära beröring med det andra, att hela världen nu måste bidraga till det torftigaste hems välbefinnande. Telegraf och telefon ha så ställt, att våra dagliga tidningar snarare föra till oss nyheterna ifrån jordens motsatta sida än från nästa granngård.

Vå ungdom behöfver ej slafva så hårdt som dess fäder, men sofver ej heller alltid så lugnt. Den är jämt ställd på hårdare prof än de. I och med alla nutida förmånligheter har också all världens elände dragits till våra dörrar. Så väl det onda i världen som det goda är närmare vår ungdom än dess fäder. Ungdomen har nu godt om fritid. Den lefver ett långt yppigare lif än fäderna, då de voro unga. Den är i tillfälle att få och besitter i många fall ett större kunskapsmått än fäderna. Detta är också af nöden, då man tager i betraktande, huru ofta den kommer till viktiga skiljovägar och måste helt apropos fatta afgörande och viktiga beslut. Då våra fäder hade att kämpa mot det onda i en by eller ett samhälle, har vår ungdom att strida mot all världens elände. För att kunna gå som segrare ur striden behöfs den grundligaste bildning, den skarpaste insiktsförmåga och ett helgadt förstånd.

Frågor, som aldrig brytt våra fäders hjärnor möta nu barnen i småskolan, och problem, med hvilka de lärde sysslade för ett sekel sedan, måste nu lösas af hvarje ung man och kvinna. Ett misstag är långt ödesdigrare nu än för femtio år sedan, men så kan äfven mer godt uträttas på mindre tid än förr.

Väl må man med skäl fråga, som den vise fordom: "Huru skall en yngling sin väg ostraffligt gå?" Något mer tillfredsställande och tillförlitligt svar på denna fråga kan ej gifvas än det, som gafs för tusental af år sedan: "Då han håller sig efter ditt ord."

HVEM ÄR NYTTIGAST?

För Ungdomsvännen af J. Fr.

Det gamla vägguret hade redan angifvit midnattstimmen, men ändå kom ingen sömn i mina ögon. Drömde jag i vaket tillstånd, eller var min fantasi uppspelt till åskådande, eller var det en uppenbarelse? Ja, det kvittar! Jag hörde ett egendomligt skrammel i skafferiet, och min genom väggen trängande blick varseblef en oerhörd uppståndelse, i det att alla gafflarna reste sig upp och ställde sig i en rad på sina respektiva skaftändar. Midt emot dem ställde sig bordknifvarna på sina skaft, och det såg ut som om det skulle blifva en öppen batalj; men det stannade vid en bitter ordstrid.

"Vi hedersvärda gafflar, som blifvit upphöjda till heder och värdighet att vara alla damers och herrars intimaste vänner och desslikes hafva äran af att vara de oumbärligaste verktyg för lifsmedlens meddelande åt civiliserade människor, vi uppsäga härmed vår kamratskap med eder, I onyttiga, bredbladiga knifvar. I liggen ständigt i vägen både här och på bordet."

Nu måttade den främst stående knifven sin hvassa tunga mot gafflarnas talman. Rösten var skarp och skärande. "O du treuddade tunga! Hvad har du att berömma dig af utan oss? Hvad förmår du? Kan du stoppa en rofva i munnen på en flicka eller ett kålhufvud i en gosses mun eller en oxe i en gubbes? Jag bara frågar. Ditt dumma prat är bara väder."

Talet var knappast slutadt, innan alla skedarna likaledes reste sig på sina skaft, på ena sidan tjock och afrundad och på den andra tämligen flat, vände sig mot gafflarna och knifvarna och gaf dem en riktig skrapa, sådan som endast en sked kan gifva: "Hvad är det för ett väsen I fören? Kan man icke få sofva i fred för edert ständiga kif? Hvad hafven I att gräla om? Det är väl vi, som förse människorna med den hälsosammaste födan, med allt hvad skedmat heter. Om människorna läte sig nöja med växtrikets alster, skulle de lefva åtminstone till döddagen. Bort med kötträtterna! Bort med knifvar och gafflar! Lefve skedarna!"

Nu reste fröken Tesked upp sin välformade näsa och sade: "Om moster räknade oss till sitt sällskap, skulle jag ingenting sagt; men moster bör veta, att jag och mina systrar höra till upplysningens tid och utgöra bevis för att samhället hunnit höjden af bildning, ty vi blanda grädda och socker i den aromatiska kaffedrycken. Vi mata 'babyar' och förnöja läckergommar med 'ice-cream' och allehanda 'saucer'."

Nu blef det ett skrällande skrammel bland tallrikarna, hvilka alla ställde sig på kant, och den förste af dem höll följande tal: "Med förtrytelse höra vi de simpla tingen, som kallas knifvar, gafflar och skedar, berömma sig af sin oumbärlighet. Men det är dock vi, som, förenande den vackraste prydnad med den största nyttan, karakterisera ett väl dukadt bord."

Faten och deras anförvanter stodo ock på sin kant, uttalande sina harmfulla känslor: "Tallrikarna hafva glömt, att allt hvad de mottaga, undfå de af vårt rika innehåll."

I detsamma blef det oroligt i köket. Stekpannan vred och vände sig än mot grytan och än mot kaffekitteln: "Mrs Gryta, sofver du?" "Näemen", sade grytan. Stekpannan frågade ytterligare: "Hör du inte, hur de väsnas och skrika och gräla i skafferiet?" Grytan svarade: "Nog hör jag folle. Men vi hafva vårt goda medvetande, att alla fat och tallrikar skulle stå tomma, om icke vi fyllde dem med kokta och stekta maträtter. Eller hvad säger du, mr Kittel?" "Jag säger, som sanningen är, att det är jag som kokar kaffet."

Nu reste sig vedträden på ände, och ett af dem talade följande förnuftiga ord: "Mina herrar och damer (icke damer och herrar), berömmen eder icke öfver höfvan. Huru långt kommen I med eder kokkonst, om icke vårt lågande nit uppeldade och värmde edert järnhårda hjärta?"

En liten tändsticka satte upp sin röda näsa och sade till de i "stoven" instoppade vedträden: "Ja, hvad nytta gören I utan mitt biträde?" *Kratsch*, "se, nu ären i brinnande, och det hafven I mig att tacka för."

Där stod ett kärl med vatten, hvilket gärna ville yttra sig, men det bubblade sig för munnen. Slutligen slog det upp ett gapskratt och sade: "O du hetlefrade, sprakande eldbrasa, huru lätt kunde jag icke släcka din lifsgnista — jag kunde dränka hela världen. Men jag vill göra nytta, och först därigenom, att jag fyller dig, du sotiga gryta och du kopparfärgade kittel, kunnen I uppfylla eder bestämmelse såsom kokkärl."

Ute i beteshagen råmade kon: "Mmah!" Säkert menade hon: "Dä äla jak, som skaffar skafferiet mjölk och smör och ost." "Bu, bu", bölade stutapelle, "dä äla jak, som släpper till mitt unga lif och min feta kropp för att fylla den kokande grytan, de ihåliga faten, de flata tallrikarna och de tomma människomagarna."

En liten gris sprang fram och åter skriande med full hals på franska språket: "Oui, oui! Dä äla på mäk stekpannan väntar. Vänta lite, vänta lite, tess di fått skållat mäk, så ska du få steka mäk lifslefvande, om du så vill."

Ett ägg ställde sig på ändan alldeles som Columbi ägg och höll ett vackert tal: "De dumma människorna! Om de förstode sitt eget bästa, så skulle de aldrig äta annat än ägg till hvarje måltid. Ägg är den bästa, kraftigaste och billigaste födan. Då kunde man undvara alla husgerådssaker med undantag af grytan och stekpannan. Då behöfdes icke kor eller kalfvar, icke grisar eller höns, i synnerhet de sistnämnda, som äro så förtretliga för alla blomsterälskande fruar."

En höna, som hörde detta äggtal, kom framklifvande med gravitetiska steg, betydelsefullt nickande med sitt spetsiga hufvud höll hon följande näbbiga tal: "Du fåkunniga barnunge, jag har just i dag under värk och vånda födt dig till världen, och sedan förstår du, att vi äro till ingen nytta. Men du hör till den närvarande onda tidsriktningen, då barn och ungdom ignorera sina föräldrar och ägget vill lära hönan att värpa."

En brödbulle hoppade upp på bordet och stod på sin kant: "Jag är brödet, och brödet är människans förnämsta föda. Det är jag, som håller människovärlden vid lif."

Då började jordskorpan röra sig och jäsa alldeles som vid tjällossningen, och en djup suck uppsteg ur jordens hjärta: "O, att brödet och alla som äta bröd måtte erkänna, att det är jag, som har frambragt allt hvad bröd heter och allt, hvaraf människor och djur lefva."

I detsamma sväfvade ett moln i rymden och sade: "Om jag icke utgöte mitt välsignelserika regn, så skulle du vara en ofruktbar öken."

"Om jag icke vore", sade solen, "så funnes intet lif, ingen värme i naturen — jorden är beroende af min drag-

ningskraft, och det är jag som leder dess bana. Jag är himmelens drottning, och allt är i mitt våld." Så hon sade och med sina strålar genomborrade molnet, som snart uppslukades af hennes värme.

I köket syntes en mänsklig varelse, sväfvande fram och åter, beställande och händigt lyftande, ordnande bord och stolar, fat och tallrikar; det var en kvinna. Hon hörde solens stolta ord och gaf henne svar på tal, ty kvinnan har alltid sista ordet: "Ja väl, du må gärna vara himmelens drottning; men i mitt kök har du ingenting att beställa." Hon drog ned rullgardinerna och utestängde solen från köket. Hon fortsatte talet, sägande till sig själf: "Ja, kvinnan är hemmets sol och hemmets drottning. Med sin kärlek och klokhet styr hon sitt hus, uppfostrar sina barn och behärskar sin man."

Genom den halföppna dörren hade en annan mänsklig varelse inträdt med ett svettdrypande ansikte och en slokig hatt neddragen öfver öronen. Det var husfadern. "Hvad är det du säger, Kajsa? Hvem är herre, du eller jag? Är det icke jag, som får slita och arbeta i mitt anletes svett för att skaffa föda och kläder, hus och hem, penningar och ägodelar, hattar och skor?" Kvinnans öga blickade ömt och medlidsamt på sin underdånige herre och man, och mildt leende utfärdade hon denna befallning: "Tag af dig hatten, Johan, och tvätta dig, så få vi äta."

"Anders Peter, läs!" Den sjuårige pilten, som genom föräldrarnas samtal blifvit afbruten i sina studier, fortsatte på moderns befallning: "Allas ögon lita till dig, Herre Allsmäktige, du upplåter din milda hand, och allt mättar du med välbehag. Ära vare Fadern, Sonen och den Helige Ande. Amen." Och så tillade husfadern: "När hvar och en sin syssla sköter, så går det väl, ehvad oss möter."

"Ja, så är det, det är visserligen sant", svarade Kajsa.

TVENNE KYRKOINVIGNINGAR.

Det är sällan man i Sverige får vara med om kyrkoinvigningar. De flesta kyrkorna där har man fått såsom ett heligt arf från forna dagar: somliga ända från medeltiden. Här i Amerika är det ej så. Vårt lands tusentals kyrkor äro till det mesta alla byggda i vår egen lifstid, och i all synnerhet är detta fallet med Augustana-synodens nu snart till ett tusental uppgående gudstjänstlokaler.

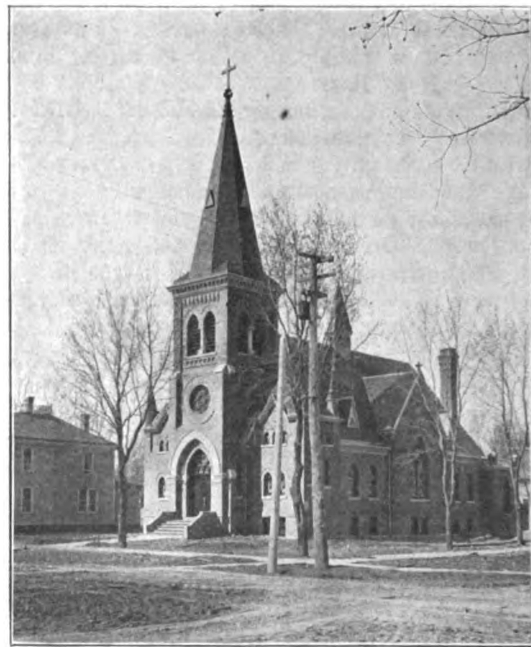
Det är härligt att få vara med om att bygga kyrkor. Det är på sätt och vis såsom att kasta ankar på en viss plats för att där sedan i mera tryggad ställning få fortsätta det pågående församlingsarbetet. Men det är påkostande att bygga kyrkor, påkostande för församlingen och påkostande för pastorn, ehuru oftast i olika mening. Det fordras också insikt i att bygga kyrkor, så att de blifva kyrkliga, smakfulla och praktiska. Att synoden i detta stycke lärt ganska mycket under de senare åren, det kan man förvissa sig om genom en blick i Korsbanerets kyrkobyggnadsalbum, — ett värdefullt bihang till en omistlig kalender.

De kyrkoinvigningar, som vi nu vilja omnämna, hafva båda förekommit under senare veckorna: den ena i Moorhead, Minn., och den andra i New Britain, Conn.

Pastor J. A. Nyvall i Moorhead har outtröttligt arbetat för att få det nya templet till stånd, och han har lyckats. Den nya helgedomen kostar i fullfärdigt skick $15,000, är stilfull och rymlig med ett vackert kor, sakristia och musikrum samt vid ingåengen en rymlig vestibul. Invigningen företogs den 29 april med ett den föreskrifna ritualen omfattande rikt och skönt program.

Ungdomsvännen beder härmed att få gratulera pastorn och församlingen i Moorhead till den vunna segern.

Den andra kyrkoinvigningen, hvilken företogs den 20 maj, var den svenska evangeliskt-lutherska Maria-församlingens i New Britain, Conn., segerfest. Efter flera års ansträngande arbete och bekymmer, bekymmer som knappt kunna fattas, har nu denna församling fått flytta in i ett tempel, som för släktled efter släktled skall blifva dess andliga hem. Denna kyrka är ock utan gensägelse en af de allra vackraste och ändamålsenligaste inom Augustana-synoden, byggd som den är i en ren götisk stil och med bevarande af den fullständigaste harmoni i utförandet af alla detaljer. Dess inredning är kysk och flärdfri, men skön och inbjudande. Dess orgel är en af de vackraste och fulltonigaste, som det hittills blifvit mig förunnat att höra, och det hela verkar mäktigt manande på den gudstjänstbesökande. Hvad själfva kyrkan angår, har jag sällan känt mig så tilltalad, som vid de gudstjänster, jag fick glädjen öfvervara i New Britain. Den stora byggnaden är uppförd af "domestic marble" och till ett pris af omkring 100,000 dollars på tomt, som dessutom kostat omkring 10,000. Af allt detta är mer än hälften betald och med förnämligast församlingens egna penningar, något som är i hög grad beaktansvärdt, i all synnerhet som alla utgifter betalts fullkomligt frivilligt och under en alltjämt tilltagande enhetskänsla inom församlingen.

SVENSKA LUTHERSKA KYRKAN I MOORHEAD, MINN.

Kyrkklockan är gjuten i Göteborg och kostar omkring

SVENSKA LUTHERSKA KYRKAN I NEW BRITAIN, CONN.

1,200 dollars, men hon är icke fullt tillfredsställande, utan kommer i den närmaste framtiden att ersättas med en annan, gjuten vid samma verkstad.

Till högtidligheterna i sammanhang med kyrkoinvigningen var anslagen en hel vecka, den 15—20 maj. Programmen vid de respektiva gudstjänsterna voro rika och omväxlande, och detta synnerligen på söndagen den 20 maj, då invigningen förrättades. Ett stort antal pastorer voro närvarande och hälsningar och lyckönskningar framfördes från Hartford-distriktet och New York-konferensen genom deras respektiva ordförande samt dessutom från många enskilda personer. I ett festnummtr af "Tempelklockan", församlingens egen tidning, samt i ett annat dito af *Österns Härold*, som utgifves i New Britain, hafva historik samt fullständiga uppgifter om invigningen förekommit och beder undertecknad att få hänvisa till dessa. *Augustana*, *Nordstjärnan* samt en del andra tidningar hafva ock haft ganska fullständiga underrättelser om denna kyrkoinvigning.

På söndagen före invigningen predikades i högmässan af prof. S. G. Youngert, och vid invigningen på eftermiddagen höll prof. C. E. Lindberg högtidstalet. New York-konferensens president, pastor G. Nelsenius förrättade invigningsakten, assisterad af 12 pastorer, som då voro närvarande och dr Holmes, alias vår "Ludvig", uppläste ett högstämdt poem, som återfinnes i detta nummer af UNGDOMSVÄNNEN.

Aldrig skall denna församlingshögtid glömmas af dem som hade glädjen att få vara med. Själf räknar jag den till de härligaste "upplefvelser" jag haft i detta land. För allt vilja vi tacka Gud, som nådigt beskyddat denna församling, så att hon kunnat utföra ett sådant verk, och församlingen själf gratulera vi på det hjärtligaste till fullbordandet af en gärning, som både samtid och eftervärld måste gifva sitt odelade beröm. Att församlingens pastor härvid icke kan glömmas, säger sig själft. Honom, min mångårige vän, den trogne samfundsmannen och den nitiske och omsorgsfulle pastorn, har det med Guds hjälp

blifvit förunnadt att med aldrig sviktande mod och uthållighet gå i spetsen för ett företag, som af de flesta ansågs vådligt och nästan öfverdådigt, men som nu visat sig både utförbart och värdt det amplaste erkännande. Till pastor Ömans berömmelse behöfver intet att sägas, ty både hans församling och det härliga templet gifva den. Arbetet har varit tungt mången gång, det kan man väl förstå, och ännu blir det kanske så under några år, innan det återstående af skulden blir betaldt, men vi äro förvissade om, att det icke skall dröja länge innan församlingen i New Britain är skuldfri. Men allt har sin tid: har mödan med kyrkans uppförande haft sin, så bör äfven hvilan följa, och att pastor Öman nu erhåller en välförtjänt sådan och tar sig tillfälle därtill, är att hoppas. Framför allt bedja vi Herren främja våra händers verk, ja, våra händers verk dem främje han!

S. G. Y.

VID MARIA-FÖRSAMLINGENS I NEW BRITAIN, CONN., KYRKOINVIGNING.

Maria, — namnet väcker helga minnen:
ett hem, där Mästaren så gärna dröjde,
där för hans lära funnos öppna sinnen,
där till hans ära hjärtan lofsång höjde,
det tecknar för oss en, som troget tjänar,
som kärleksfullt kan offra och försaka
och vinner lönen tjänandet förlänar,
den sabbatsro, som står Guds folk tillbaka.

Det lockar fram en bild af namnlös smärta,
af kors och törne och af purpurströmmar,
af svärd, som tränger till en moders hjärta
och ändar höga, ljusa framtidsdrömmar,
men ock det minner om den helga grafven,
där lif, förklaradt, upp ur döden stiger,
där krossad ligger ovåns skarpa glafven,
där himlen jorden till Guds boning viger.

Maria, — namnet stundom tyddes: bitter,
men stundom äfven: upphöjd, härlig, mäktig,
en härskarinna, som på hafvet sitter
i skrud af strålar outsägligt präktig.
Nåväl, Maria, mänskohafvet hvälfver
mot evigheten sina strida vågor,
och i sitt inre det af oro skälfver
och söker svar på sina tusen frågor.

Och du skall svara, dina tinnar svara
på mången fråga, ställd af trötta själar,
och korset själft skall tröstande förklara,
att frihet bjudes alla arma trälar,
och sång och bön och Herrens ord det gamla
här skola Andens klara eldar tända,
och här en menighet sig skall församla,
som full af andakt skall till Gud sig vända.

Jag vet att andra, som sig själfva rena
betrakta, kärleksfullt dig ej bedöma,
för dem du endast står som Magdalena,
men hennes gärningar vi ej förglömma,
vid Jesu fötter hennes tårar runnit,
och hennes kärlek öfver döden vinner,
hon stått vid korset, där Guds vrede brunnit,
och först af alla hon till grafven hinner.

Och först från henne detta budet klingar:
"Han är uppstånden!" — Hur man dig då kallar
visst gör det samma, blott du själar bringar
till frälsningskällan, som för alla svallar,
och må din boning genom åldrar tala
om den förvandling, som en gång skall komma,
då sol ej mer skall ned i mörker dala,
då Herrens tempel är i alla fromma.

Jag såg din början, då du grep med bäfvan
det verket an, som allt för stort dig tyckes,
och modet ofta sjönk i ständig sträfvan,
och sorgens prägel på din panna tycktes.
Till lånad hydda gick du bort att dyrka
den Gud, som fäder andra sidan hafvet
i kärlek tjänat, och dig skänktes styrka,
och tviflet blef af tro, som födts, begrafvet.

Ett hemvist fann du, det var ditt, och fröjden
ej gränser kände, du en seger vunnit,
och brus af psalmer klingade mot höjden,
till ljufligt näste trötta svalan hunnit,
och huru gripande var ej den stunden,
då unga skaran inför Herren trädde
och böjde knä vid helga altarrunden,
o, hur din själ sig vid den synen glädde.

För trångt blef rummet, dig det ropet nådde:
"gif rum åt skaran, som ditt altar söker!"
Och åter tvekan i ditt hjärta rådde,
men ständigt hopen sig allt mera öker.
Då bröt du sönder alabasterkruset
och sparda gåfvan du för Mästar'n lade,
och sakta lyfte sig igen mot ljuset
en helgedom, som korsets prägel hade.

För dig och oss den står som ett mirakel,
ett prof af kärlek och af svensk förmåga,
och här i dag i festprydt tabernakel
vi till hvarandra ställa denna fråga:
"Hur gick det till?" — Ett svar då kommer neder
från ljusa höjder, från den Gud vi röna,
"som vattenbäckar än jag hjärtan leder."
Ja — han vårt verk förmår med seger kröna.

Dock än en börda öfver eder hvilar,
men fegt en kristen ej från henne flyktar,
att bort den lyfta tappert fram han ilar,
förr än han vinner, ej sitt verk han lyktar.
Så tågen fram I trogne, svenske bröder
till ordnadt anfall, visande för alla
det hjältemod, som än i barmen glöder
hos den, som kan sig luthersk kristen kalla.

Och när härnäst till storfest klockor ringa,
må skuldebrefven då af eld förtäras,
och jubeltoner upp i rymden svinga,
och lof till Gud i skuldfritt tempel bäras!
Men, framför allt, må helgedomen vara
en himlens port, där själar saligt skåda
den Frälsare, som snart skall uppenbara
det höga rike, där blott han skall råda.

Och I, som offrat, I, som bedit, vakat
för detta verk, som skall i sekler stånda,
hvad helst I lidit, hvad I än försakat,
i dag förgäten tyckes all er vånda,
med eder glädes en otalig skara,
och lutherskt Sion vet hvad segern gäller,
det vet, Maria ej i nöd och fara
baneret, korsmärkt, inför ovän fäller.

Lyckönskan varm till sist jag vill er bära
och hjärtligt tacka för den njutning höga,
som skänkts mig här i templet kyska, skära,
där altarbilder ställer för mitt öga
det verk, som väg till evig frälsning banar,
där orgeln brusar likt ett mäktigt vatten,
där himlens glädje själen ljufligt anar
och bidar gryning efter långa natten.

* * *

Välsignande sig öfver er må sträcka
den gode herdens genomstungna händer!
Må Herrens Ande här åt eder räcka
den frid, som kvalen bort ur själen sänder!
Må hjord och herde här få ljuft erfara
den kärleks makt, som troget sammanbinder
i helig enhet Herrens valda skara
och vinner ständigt öfver alla hinder.
Och nu, Maria, invig glad den boning,
där klart förkunnas Jesu världsförsoning.

LUDVIG.

ETT NYTTIGT OCH HÄLSOSAMT RECEPT.

I Norrala i Sverige bodde för åtskilliga år sedan en man med namnet Jonas Svensson, vidlyftigast känd under benämningen "Himlaprinsen". Ej så få berättelser får man höra om honom bland de troende i Norrland, och hvar och en af dessa karakteriserar honom på något särskildt sätt. Simpel, olärd och underlig var han, men mycket hade en hvar att lära af honom, och hans enfaldiga tro väckte förundran hos många. Allt öfverlämnade han åt sin himmelske Fader och aldrig tviflade han att han ju icke skulle få af honom hvad han ansåg sig behöfva. Han var ständigt viss om bönhörelse och fick äfven upplefva de mest underbara sådana.

Många voro de, som förundrade sig öfver honom, men ej heller få bemötte honom med spe. Jonas Svensson kvittade detta lika, ty åt alla hade han något särskildt ord att gifva, och ej sällan kommo bespottarna på skam inför den enfaldige bonden.

Receptet, som här medföljer, utskref han en gång för en sjuk, och troligen för att väcka behof hos denne om det enda nödvändiga. Verkan däraf var att mannen kom till andlig besinning och blef frisk igen både till kropp och själ. Rätt brukadt, torde det än i dag kunna tjäna samma ändamål.

J. WM. ALTINE.

"Tag 10 lod bedröfvelse, 20 lod tålamod, 30 lod gifmildhet, 125 lod undergifvenhet, stöt det tillsammans i beständighetens gryta med alvarets klubba; Koka det sedan öfver kärlekens eld, under flitigt omrörande med bönens kraft, och blanda däri några droppar hopp; — smörj därmed ditt hufvud så ofta dig något fattas."

Bonden Jon Swensson.

Altine. Lincoln, Nebr.

Mitt hemlands dal.

Bild från Sverige.

Hvar doftar en blomma så skön, så skön?
Hvar sjunger en fågel så nöjd, så nöjd?
Hvar porlar en källa så ren, så ren,
så klar från sin klippiga höjd?
Hvar fläktar väl vinden så mild och sval,
som i min dal, som i mitt hemlands dal?

Hvar finnes en himmel så blå, så blå?
Hvar strålar väl solen så varm, så varm?
Hvar kände ditt hjärta du slå, du slå,
så frisk i din svallande barm?
Hvar susar så luft det i skogens sal,
som i min dal, som i mitt hemlands dal?

NÅGRA MINNEN FRÅN PRÄRIERNA.

För Ungdomsvännen af K. G.

Det är nästan alltid så, att den omgifning, i hvilken en person uppvuxit, har för honom en särskild tjusningskraft, som icke minskas utan snarare tilltager, allt eftersom åren skrida hän. Seglaren, som tillbringat sin ungdoms dagar i strid med vind och våg, täres af trånande längtan efter nya kämpalekar med dessa, och så snart han satt sin fot på *terra firma* och blifvit en "landkrabba", är han icke längre sig själf, "en vikingason, som fröjdas åt vindens och vågornas dån", utan känner sig helt och hållet förflyttad ur sitt rätta element. Och den, som fostrats upp i skogens djup, skall i flesta fall, så länge han lefver, ha en känsla af att han vandrar i en öde öken, så snart han råkar komma ut på en mer eller mindre öppen slätt, där vindarna fritt och otygladt få lof att tumla omkring.

Jag är en skogens son. En stor del af mina sälla barndomsdagar ha tillbringats i norra Skånes furuskogar; — dock har jag aldrig hyst någon särskild antipati emot Skåne-slättens bördiga sädesfält, ehuru de visserligen alltid förefallit mig ofantligt prosaiska och enformiga.

Men att jag en gång skulle lära mig att älska de vidsträckta prärierna och inse att de ingalunda utgöra den minst sköna delen af vår Faders underbara världsbyggnad, det var och är mig oförklarligt. Men så är dock förhållandet Skogen är skön; jag älskar att vyssjas till ro af det hemlighetsfulla suset i trädkronorna och försjunka i tankar på någon mossig sten under tallens grenar, men än skönare är prärien, där vinden blåser hvart den vill och man kan höra dess röst.

Första gången jag fick se prärierna, var under sommaren 1904. Jag vistades då i Kearney, Nebr., en stad på omkring 5,000 invånare, belägen vid Platte-floden nära det gamla beryktade Fort Kearney.

Med detta namn är förknippadt många minnen från indianupprorens dagar. Sedan general Sibley 1862 besegrat indianerna, fördrifvit dem från Minnesota och hängt 39 af deras anförare i samma galge såsom straff för den stora Minnesota-massakern, då omkring 1,000 nybyggare blefvo mördade af rödskinnen, följde en flerårig period af strider mellan dessa och de hvita. Särskildt erinrar man sig Cheyenne- och Kiowa-stammarna af Sioux-indianerna under höfdingen "Röda Molnets" anförande. En af deras bedrifter bestod i anfallet å förutnämnda Fort Kearney år 1868, då hela besättningen och Fetterman, kommendanten, inalles omkring hundra personer, mördades.

Där staden Kearney nu uppvuxit var för 30 @ 35 år sedan vilda prärien, år 1871 kommo de första nybyggarna dit, och nu resa sig, hvarthän man än skådar i dessa trakter präktiga boningshus och landtgårdar. Landet är ofantligt bördigt på vissa ställen, hvilket bevisas däraf att 50 bushels majs per acre icke är något ovanligt. Så har då detta vidsträckta land på 30 års tid undergått den mest underbara förändring.

Prärien i dess ursprungliga skick fick jag dock äfven rikt tillfälle att studera. En het sommardag i augusti begaf sig nämligen ett litet sällskap, i hvilket äfven jag hade förmånen att befinna sig, ut på en resa till Colorado och västra Nebraska. Sällskapet bestod af några pastorer, stadda på missionsresa, professor Linus Bonander från Wahoo, stadd på "forskningsresa", i hopp om att kunna uppsnappa några föremål för Luther Academy's museum, samt undertecknad, som följde med för att samla intryck, "peddla" böcker och tillfredsställa sin reslusta.

Vi "landade" lyckligt och väl i Julesburg, Colo., och härifrån skulle färden företagas med skjuts utåt prärierna. Vår synod har här ett vidsträckt missionsfält, icke mindre än 11 små församlingar, af hvilka fyra eller fem ha egna kyrkor. De ligga emellertid på ofantligt långt afstånd från hvarandra, somliga ända till 30 och 35 mil, och dess medlemar ha ofta 15 mil och däröfver till kyrkan.

Redan första gången jag såg den vida slätten utbreda sig för mina blickar, hänrycktes jag. Det var något så storslaget i all dess ödslighet, att man icke kunde annat än häpna och förstummas. Framför mig utbredde sig en yta af kanhända många hundra mil, en yta till utseendet nästan jämn som ett golf, orörd af plog och harf, men här och där genomskuren af ända till hundra fot djupa afgrunder,

där flodvattnet brutit sig igenom, bortfört myllan och så småningom förorsakat bildandet af lodräta väggar, hvilka blefvo allt högre och högre, allt eftersom vattnet fortsatte att bortföra jorden. Och *fasta* voro dessa väggar äfven, ty under prärierns svarta mylla är ett godt underlag af sandsten, hvilken ligger nästan horizontellt. Det är, inom parantes sagdt, af denna anledning, som man sällan lyckats få träd att växa någon längre tid, ty deras rötter kunna ej fritt få utveckla sig.

Om den stora betydelse dessa afgrunder eller "raviner", såsom de gemenligen kallas, spelat för indianer och "cowboys", skall jag sedermera orda.

Sedan vi stufvat in oss i de vagnar, som möte i Julesburg, lämnade vi staden och befunno oss snart ute på vida fältet, där vägarna bestodo endast af hjulspår. Man behöfde inte känna sig orolig för att välta i något dike eller stöta emot någon gärdesgård, där vägen krökte sig — och för öfrigt krökte den sig aldrig, så vidt jag kan erinra mig, utan löpte rakt som ett ljus.

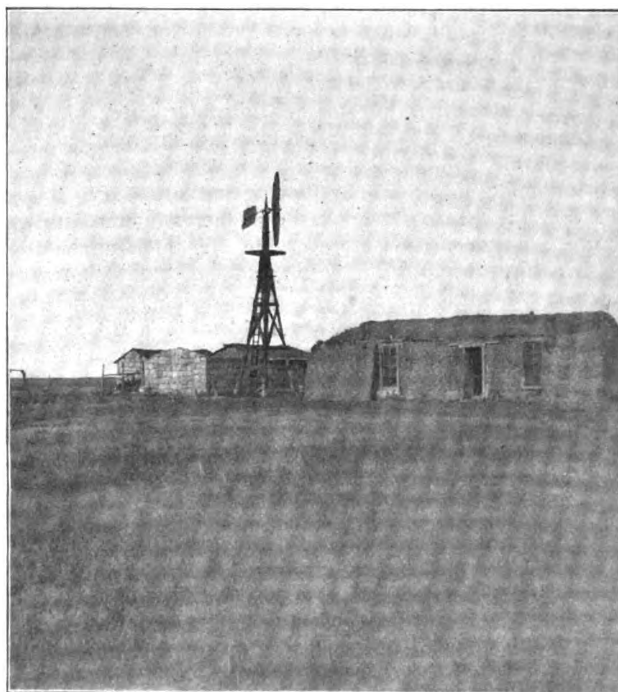
Trots det enformiga att resa mil efter mil i samma riktning, gick tiden med svindlande hast, ty så mycket lif och rörelse utvecklade sig omkring oss, att vi voro fullt sysselsatta med att göra våra iaktagelser. Rundt omkring oss hoppade lefnadsglada harar i dussintal, och jag kunde icke undgå att tänka, hvilket paradis detta skulle vara för gamle kung Oscar, som årligen reser många hundra mil för nöjet att "afdagataga" några sådana på Hven. Här spiller man hvarken kulor eller krut på dem. I vanligaste fall få de ostördt utveckla och föröka sig, men skulle någon få lust på en läcker harstek, väljer han vanligtvis en lika praktisk som bekväm metod att förskaffa sig en sådan. Han behöfver hvarken bössa eller hund utan endast en bra käpp. Beväpnad med denna följer han harens spår, när den första snön fallit. Då marken är täckt med ett par tum mjuk snö kunna nämligen inte småhararna springa omkring, utan ligga vanligtvis i hålor. Man följer spåren till en sådan håla, sätter foten lätt däröfver, sticker in handen, drar ut haren, slår honom, flår honom, steker honom och äter upp honom. En mycket enkel process!

Ett annat slag af trefliga små djur, som genom sin liflighet tilldrogo sig vår uppmärksamhet var präriehundarna. Dessa djur äro ungefär en fot långa, hafva en stark kroppsbyggnad, kraftiga lemmar och klor, som äro mycket tjänliga för gräfning. De bo i stora kolonier under jorden. Nedgången till en sådan koloni utmärkes af en liten jordhög, från hvars topp en gång leder tolf @ femton fot rakt ned i jorden. Här kröker den sig plötsligt och går sedan i horizontal riktning. Från denna gång utgår nu sidogångar, somliga något uppåt till familjerum, andra något nedåt till upplags- och förrådsrum. Här nere lefva präriehundarna i en värld för sig själfva. Det finnes kolonier, som hafva en utsträckning af ända till 30 mil. I Texas lär t. o. m. finnas en koloni af präriehundar, som upptar en yta af 2,500 kvadratmil, med ett ungefärligt medeltal af 25 nedgångar för hvarje acre. Man har beräknat, att nyssnämnda koloni har *fyrtio millioner* medlemmar. Då 250 präriehundar årligen förtära lika mycket gräs som en ko, skulle på den föda, som årligen i denna koloni åtgår, omkring 160,000 kreatur kunna födas. Präriehunden lefver, som sagdt, af gräs och örter och använder naturligtvis först det förråd han kan finna i den omedelbara närheten af hålans öppning. Detta tar emellertid snart slut, och han blir nödsakad att begifva sig längre bort. Detta är emellertid mycket riskabelt, ty hans fiender äro legio. Och på grund häraf föredrager han vanligtvis att göra en ny gång, hvarför kolonien alltid växer utåt och innehåller många tomma hålor och nedgångar. Liksom andra djur, hvilka hålla till i öde trakter som dessa, förtära präriehundarna ej alls något vatten.

Till samma släkte som nyssnämnda djur hör äfven hermelinen, som förekommer mycket sällsynt. Vi sågo äfven ett af dessa djur, som äro så eftersökta på grund af sitt dyrbara skinn, af hvilket göres kungamantlar och all annan dyrbar grannlåt i pälsverksväg. Ett enda sådant skinn, sedan det blifvit beredt, är värdt en hel liten förmögenhet.

Då och då flög en stor roffågel upp, en gam eller en örn af ovanlig storlek, och vår kusk berättade, att dessa odjur voro starka nog att i klorna föra bort ett helt lamm, något som ej sällan inträffade. Men i detta hänseende hade man en ännu farligare fiende uti vargen, hvilken esomoftast aflade små fransyska visiter uti hönsgårdarna och fårahusen. En sådan gunstig junker hade jag glädjen se på nära håll en kväll, då jag företog en liten ridtur en half mil utom "ranchen", på hvilken vi infunno oss. Den hade helt makligt placerat sig i en sandhåla, där den förmodligen ämnade invänta natten för att under dess skydd skaffa sig en läckerbit. Det är ej godt att säga, hvem som kände sig mest oangenämt öfverraskad vid detta sammanträffande, vargen eller undertecknad. Hade vi kommit litet närmare hvarandra, hade det nog varit jag, som fått draga det kortaste strået. Emellertid reste den fulingen på sig och lunkade i väg, och jag var icke sen att säga till hästen: "Gack du och gör sammalunda."

Vårt folk härute sysselsätter sig mest med boskapsskötsel och fårafvel — de äro s. k. "*ranch*-män". Åkerbruket bedrifves knappast mer än till husbehof. Flera idoga landsmän hafva kämpat sig upp till en ganska respektabel ställning och bo nu som små kungar på sina vidsträckat egendomar. Andra åter igen bo ännu kvar i sina gamla "sod"-hus och få ännu genomgå en hel del af nybyggarelifvets besvärligheter. Det är emellertid glädjande att komma in i dessa hem, trots torftigheten som mången gång råder därinne. Jag har läst många förskräckliga skildringar från besök i prärierna nybyggen, men jag tror, att mången gång äro dessa till ytterlighet öfverdrifna, och säkert är

ONKEL SAMS POSTKONTOR I KOWANDA.

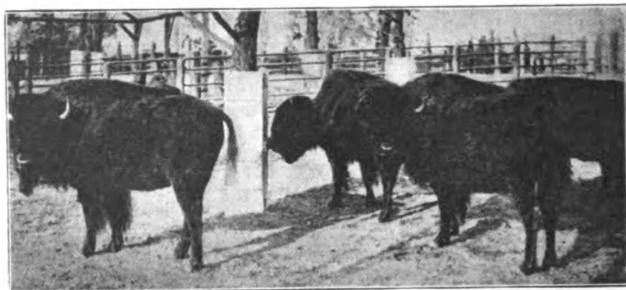
att i mången koja på prärien är ej blott torftigheten en ständig gäst, utan äfven gudsfruktan. Dessa människor låta icke bibeln ligga dammig och obrukad i skräpvrån eller fin och förgylld på "parlor"-bordet, utan kunna af hjärtat säga: "Ditt ord är i all nöd och sorg vår säkra tröst, vår fasta borg." En kvinna berättade mig, huru hon tillsammans med några andra kvinnor rullat fram kullerstenar och så småningom ombyggt en af de små kyrkorna därute — allt detta medan männen voro ute och vaktade hjordarna. Jag hade förmånen predika i denna intressanta kyrka och sofva en natt i den koja, som ofvannämnda kvinna och hennes man bebodde. Och det var i sanning roligt att röna deras gästvänlighet. — Jag brukade ibland anställa beräkningar med afseende på den gästfrihet uti rent materiellt hänseende, som visades Augustana-studenterna under ferierna, och kom då till det resultat, att om dödskriet af alla de tuppar, som under sommaren till deras ära fingo offra lif och blod, kunde koncentreras uti ett enda tjut, skulle detta tydligt kunna förnimmas med en ånghvisslas skärpa från Rock Island, Ill., till Council Bluffs, Ia., och vid klart väder kanske ända till Omaha, Nebr. Jag räknade äfven ut, att om studenterna sålde alla de ägg (och bara äte fläsket), som bjödes dem under ferierna, skulle de hvarje sommar med lätthet kunna samla 1,500 dollars för auditoriefonden vid "synodens gemensamma läroverk." —

"Sod"-husets invånare gåfvo ingalunda efter i gästfrihet. Spiseln uppeldades med prima kospillning, det enda bränsle, som användes och hvilket kvinnorna på lediga stunder brukade roa sig med att samla, och snart fräste en läcker höna på spettet, och kaffetåren, den bästa af alla jordiska drycker, doftade härligt i kannan.

En dag gjorde vårt lilla sällskap en angenäm utflykt till en af Platte-flodens källor. Efter en tjugu mils resa, under hvilken pastor B. var vår skicklige ciceron, ankommo vi till de djupa "ravinerna". Under hela denna långa färd hade vi endast påträffat ett par människoboningar. Den ena af dessa var ett "U. S. Post-office". Detta var nog den anspråkslösaste bostad "Uncle Sam" någonsin bott uti — det var nämligen ett litet lågt "sod"-hus. Jag tittade in där för att sända af några rader till anhöriga, och om jag icke missminner mig, utgjordes postkontoret af ett gammalt symaskinsbord, på hvilket en låda med klumpigt inredda fack placerats. Professor Bonander fotograferade det egendomliga postkontoret, hvarför jag har glädjen visa en bild däraf.

Vi ankommo så till North Plattes "canyons" och "raviner". Särskildt voro dessa platser af intresse, emedan den bekante banditen Jesse James en tid lär hafva uppehållit sig där. Man visade oss hans förmenta grotta, som i sanning var väl vald och nog ypperligt kunde fungera som röfvarekula. Jesse James var, som bekant, son till en baptistpräst och gaf för visso genom sina handlingar ökadt stöd åt den sats, som ända sedan prästen Elis' dagar besannats: "Prästsöner ä' di värste: di ska' ha stryk, hvar en ser dom, för har di inte gjort nå't ondt, så tänker di å göra!"

Nere i dalgångarna funno vi en massa hvitnade ben samt stora buffelskallar. Det sätt, hvarpå dessa djur brukade fångas, vittnar om den mest barbariska grymhet. Då djuren gingo i bet på prärien, omringades de på tre håll af "cowboys" och jagades mot branten, där de, påträngda af sina förföljare störtade ned 100-tals fot till en ögonblicklig död. Man kan väl knappast tänka sig ett grymmare sätt att utrota dessa en gång så talrikt förekommande djur. Nu finnes endast ett ringa antal kvar, nämligen i Yellowstone park, på Montanas reservationer samt i de zoologiska trädgårdarna — inalles ett antal af högst 500.

BUFFLAR I LINCOLN PARK, CHICAGO.

För en eller ett par mansåldrar sedan förekommo de på Västerns prärier i hjordar på flera tusen, ja, nästan i millioner. Bufflarna voro så talrika, att personer som förr i tiden färdades öfver prärierna kunde resa hela dagar utan att förlora dem ur sikte; vagn-karavanerna och äfven de första järnvägståget voro ibland tvungna att stanna, medan de passerade, och det har t. o. m. händt, att ångbåtar blifvit stoppade af simmande buffelhjordar. Det beräknas, att mellan 1865 och 1875 dödades 20,000,000 bufflar. Huden såldes för 1 dollar per styck. Indianerna jagade buffel endast för att skaffa sig föda och kläder, men de hvita drogo ej i betänkande att döda hela hjordar uteslutande för tungans skull, hvilken lär vara en stor delikatess.

Vi voro nu nere i dessa djupa dalgångar. Professor Bonander och undertecknad begåfvo oss ut på upptäcktsfärd efter hvarjehanda föremål: pilspetsar, skallerormstjärtar, skelett, fågelägg eller m. a. o. efter sådant som kunde sprida ljus i lärosalar. Vi funno ganska många intressanta föremål och återvände med rikt byte till de vördiga prästmännen, som under tiden tillredt en lukullisk måltid på en liten höjd i dalen. Man kunde knappast önska sig en vackrare matsal än den naturen här danat. Rundt omkring oss växte stora praktfulla cactusväxter med prunkande gula blommor, en slags underliga palmer, som hade den effekt på en af resenärerna, att han "kände sig liksom förflyttad till palmerna på Palestinas kullar". Vi sutto liksom i en stor sal med två 100 fot höga väggar på båda sidor, hvilka voro klädda med buskväxter och t. o. m. med vinrankor. Midt i dalen flöt en klar källa, och till denna ledde gamla gångstigar, hvilka buffelhjorden danat, då tjuren morgon och afton ledt den till vattning.

Medan vi nu sutto här i allsköns ro och inmundigade en härlig måltid, mörknade det plötsligen, och vi kunde höra vindens tjut öfver våra hufvuden. Hästarna, som vi släppt lösa, började frusta och oroligt springa af och an. Synbarligen var ett svårt oväder i annalkande.. Skyndsamt sammanplockade vi resterna af måltiden, drogo vagnarna upp emot den lodrätta väggen åt det håll, hvarifrån vinden kom, bundo hästarna under några nedhängande buskar vid vagnshjulen och drogo fram alla vattentäta pusseningar. Denna sista åtgärd var emellertid öfverflödig, ty icke en enda droppe nådde oss. Regnet föll, tack vare vinden, i nästan 45 graders vinkel, hvarför det mesta träffade den motstående bergväggen. Inom 20 minuter var allt öfver. Ett duktigt oväder hade rasat, men vi hade suttit i allsköns lugn och ro. Intet hade sålunda minskat dagens och resans glädje, utan återvände vi med de angenämaste intryck och nådde ett gästvänligt herdetjäll, just då fästets gyllene klot dolde sig vid horisonten af västerns vilda prärier.

David och Jonatan.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

14. JONATANS DöD.

Hvem är skuggan där i morgonväkten,
smygande bland tältens gråa rad?
Det är Saul, som i lånta dräkten
vänder åter från de dödas stad.
Mörkt det var i tysta skuggors sköte,
mörkare i kungssjäl är då.
Skämt är ej med döden stämma möte,
men en vansklig ting att låta spå.

Dock, i vidan värld, hvad skall man göra,
när det bara mörknar rundt omkring?
När Jehovah slutit till sitt öra,
svarar på ens frågor ingenting?
När de vilda filisteerhärar
äro redo nästa stund att slå,
som när hämndens dystra röst förfärar
som en spökehamn i hvarje vrå?

Pannan kyles som af nordanvinden,
tinningen af ångest sprängas vill.
Svetten lackar iskall ned från kinden,
bäfvan hotar klämma hjärtat still.
Hör, det brusar ifrån dödens bölja,
anderösters eko mullrar än,
och profetens ögon honom följa,
stänger han sitt eget än igen.

Ej förgäfves man på dörren gläntar
till de händangångnas hvilostad,
ty nu vet han ändtligt, hvad som väntar,
hvad som står på tidens nästa blad.
Gudsprofetens hamn, ur jorden stigen,
utaf spådomskvinnan manad opp,
talat ut, så rent, att sannerligen
mer för Saul finns en skymt af hopp.

Uti lampan fladdrar ännu lågen,
när han raglar in uti sitt tält.
Ödesdigra lansen står med bågen,
där han dem i kvällens skymning ställt.
Men på tältets golf med sina bröder
ligger Jonatan i sömn försänkt.
Prinsens kind af drömmens handling glöder:
allvar är med drömmens lek bemängdt.

Kungen sig i vild förtviflan kastar
vid sitt barns, sin älsklings sida ner.
Hvad af brott hans mörka själ belastar,
döden honom kärlek återger.
Kunde han med lifvet Gud försona,
att åt Jonatans kolsvarta lock
han fick öfverlåta Juda krona,
gåfve han det gladelig ändock.

Hör, då komma öfver slumrarn's läppar
ord från drömmens och från hjärtats värld:
"Aldrig mer jag lyss till harpoknäppar,
David, David, från din trogna hand.
Ser du, David, ej, att jag är bunden,
och att filistéen är öfver mig?
Kunde du blott hinna hit på stunden—
men då skulle ock han krossa dig.

Se, nu komma flera öfver vallen!
David, David, det är ren försent.
När du finner mig, där jag är fallen,
minns det band i lifvet oss förent!
Tryck min hand, fast kallnad, till ditt hjärta!"
Orden bortdö uti nattens vind.
Men utaf en outsäglig smärta
faller där en tår på Sauls kind.

Dock, i nästa ögonblick det sjuder
i hans bröst af vrede och af harm.
Saul, glömm! — Men sägen, hvarför ljuder
hornet nu, och hvad är det för larm?
Alla vakna yra upp i tälten,
gripa svärd och båge hastelig.
Men därutanför på vida fälten
filistéen till strid ren ordnat sig.

I densamma stund, som solen sänder
morgonrodnaden, sitt förebud,
stridens lust bland fienden hon tänder,
och det smattrar af trumpeters ljud.
Dånande med ekon ibland kullar,
ibland berg och öfver slättens bredd
af alarm och gny en åska rullar,
dalande i Juda lägersnedd.

Men bland Israel blott en och annan
brinner varm af mod och tillförsikt.
Som en fårskock skrämma de hvarannan;
hvar är, män, er heder och er plikt?
Nej, hvar är er förare, att stånda
käck och gjuta mod i veklig mes?
Där — men se, han skälfver så af vånda,
att kommandostämman själf är hes!

Jonatan är en af Juda söner,
som går lugn i blodig drabbning ut.
Hjälmens glans hans vackra hufvud kröner,
som en Guds nazir han för sitt spjut.
Och en ängel ser ur hvart hans öga,
och en annan kysst hans läppars par,
fast uppå hans pannas hvalf det höga
hvilar än af drömmens allvar kvar.

Innan Jonatan ur tältet stiger,
sina bröder han i famnen tar,
sig och dem åt dagens värf inviger,
talande med stämma, lugn och klar:
"Gud och fosterlandets värn oss kalla,
oväns buller göre ingen skrämd!
Bröder, låt oss segra eller falla!
Falla vi, skall Herren kräfva hämnd."

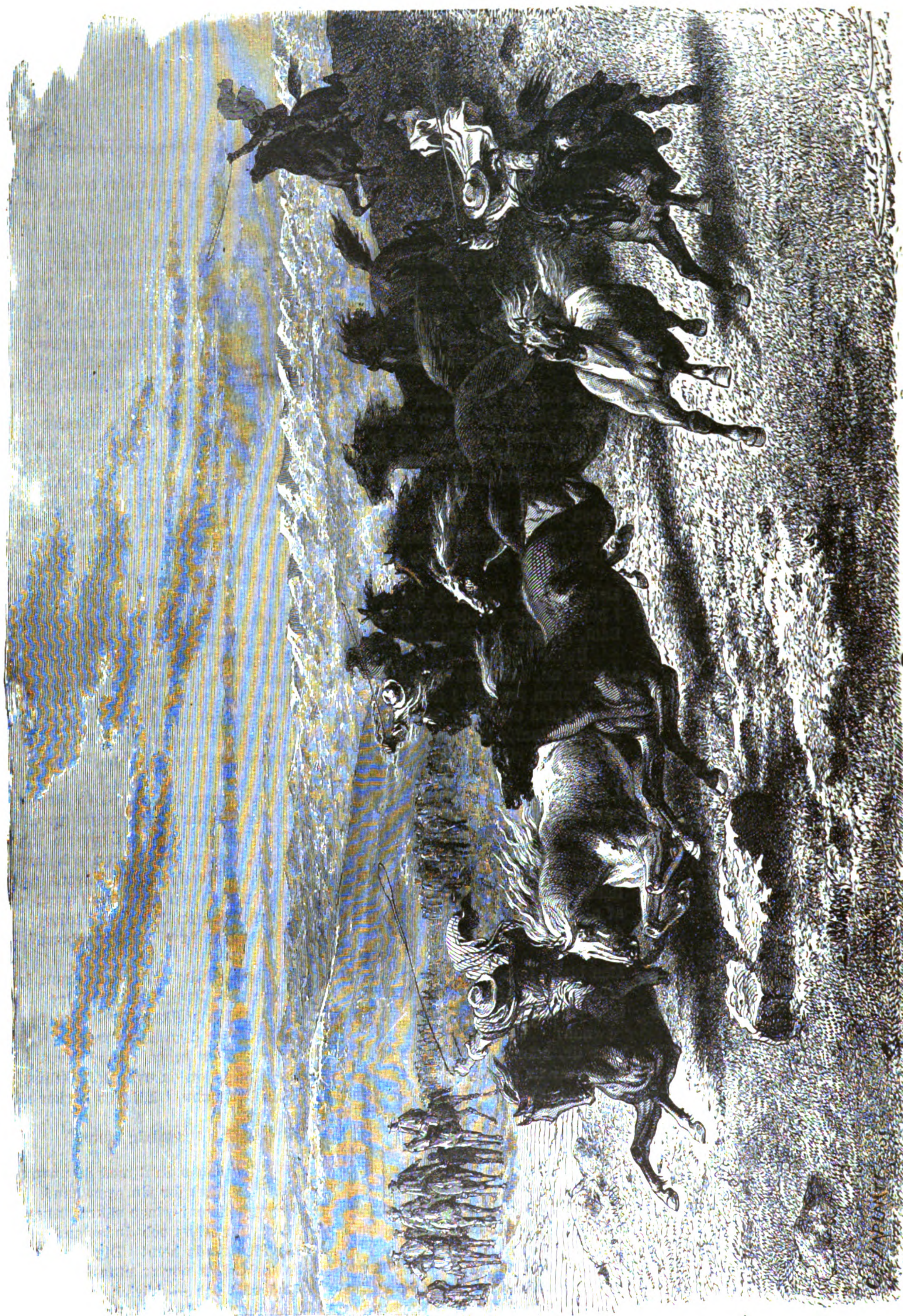
Grymma liksom lejon filistéer
rusa fram med höjda spjut och svärd.
Striden skall bli hård för de ebréer,
Saul är i dag ej mycket värd.
Redan vid det första anlopp mången
judisk kämpe, dödligt sårad, stalp.
Och det skönjdes grant, att denna gången
Herren ej sitt folk, likt fordom, halp.

Käcke män kring Jonatan sig samla,
dela oförfäradt hugg och sting.
Skäggiga barbarer lustigt ramla,
snart de ligga högvis strödda kring.
Dock, de stupa, en och en omsider,
Jonatan till sist är ensam kvar.
Mot sin öfvermakt han fåfängt strider,
ingen ilar mer till hans försvar.

Öfvervunnen ändtligt blef i längden
af den starkare den starkes arm.
Tyst! Där går en suck igenom ängden,
tydlig genom jämmerrop och larm:
"Gråten öfverljudt, i Hebrons nejder,
kläden säck och aska i erd sorg!
Aldrig Jonatan från ärans fejder
vänder mer igen till kungaborg."

Hell dig, hjälte! Frisk är ärans lager,
skuren af ditt hjältesvärd i dag.
Än i döden hvilken härlig dager
faller öfver dina ädla drag!
Vägrades en krona dig af lifvet,
gaf dig döden en ovansklig krans.
Och ditt namn, i häfdens böcker skrifvet,
strålar än i tusenårig glans.

Föll den dagen Saul med de unga
söner — Saul för sin egen hand.
Herrens domar gingo säkra, tunga
öfver kungahus och Juda land.
David, skynda hem! Dig upp sig låta
fosterlandets portar utan tvång.
Gudarätt och — kärlek löst den gåta,
som du grubblat på så mången gång.

HÄSTFÅNGST PÅ TEXAS PRÄRIER.

Denna vår bild talar bäst för sig själf och de, som någon tid vistats antingen i Texas eller i någon af de västra staterna, förstå lätt hvad denna vilda jakt betyder. Under det senast afslutade rysk-japanska kriget levererades ett stort antal amerikanska hästar till Japan. Hästen användes ock mera i Amerika vid åkerbruket än i de europeiska länderna, där oxar såsom dragare få intaga hans plats. Texas-hästarna äro små, men ytterst uthålliga och lämpa sig därför alldeles förträffligt för kavalleritjänst. Genom kroasering kunna de naturligtvis betydligt förbättras till sitt utseende, men bibehålla äfven sedermera mycket af sin ursprungliga seghet och uthållighet. De äro därför ganska eftersökta och säljas ej blott öfver hela Amerika, utan äfven till främmande länder.

På Texas-prärierna beta de i hjordar af flera hundra tillsammans och äro då ej så lätta att komma åt. Men de infångas dock, när helst så önskas, af de s. k. "cow-boys", som äro lika öfvade i lassokastning som trots någon mexikansk picador. Att åse en sådan hästjakt, där bytet måste tagas lefvande, om jakten skall betala sig, är oerhördt intressant såsom också mycket lockande för dem som deltaga däri. Att den är förenad med sina faror, är tydligt nog, alldenstund den ofta måste företagas i den vildaste fart och under de mest halsbrytande ansatser. Detta hindrar dock icke, att Texas-bon anser just detta slags lif vara höjden af munterhet. Huru det tillgår, har bland andra äfven vårt lands president, Roosevelt, ganska väl erfarit. Han har ock därpå gifvit tydlig beskrifning i en del af sina böcker och synnerligen i arbetet "Winning of the West".

ÖDEMARKENS BARDALEK.

För Ungdomsvännen af B. E. Bengtson.

II. *Orkanhvifveln.*

1.

Grannstaten i söder, Kansas, är beryktad för sina hvirfvelstormar, och därför äro orden en "Kansas cyklon" törhända ett icke obekant uttryck. En cyklon eller, rättare sagdt, en "tornado" är en naturföreteelse, som dock icke nöjer sig med att stanna inom Kansas-gränsen. Den förekommer allestädes. I de tropiska länderna oftast, mest häftig och förödelsebringande, aftagande i styrka och våldsamhet med närmandet af polerna. I de tempererade länderna förekommer den dock nog ofta för att icke alldeles blifva förgäten. Äfven Nebraska har flera gånger hemsökts af dessa stormar, och i följande berättelse vill jag beskrifva några sådana stormar, hvilka kommit under min iakttagelse.

Den mest storslagna af dem alla såg jag sommaren 1878. Det var i juni månad. Dagen var mycket varm, och himlen var öfversållad med hvita moln. Dessa voro så täta, att de liknade stora bomullsberg eller hvita öar, som flöto i luften. Vid 1-tiden på eftermiddagen samlade sig dessa flytande öar till ett stort åskmoln, som antog formen af en väldig halfcirkel. Den ena ändan af denna halfcirkel var i öster, den andra i väster med midten i norr. Här höjde sig de himmelshöga skyarna hvita som marmor och synbarligen lika fasta. Undersidan af molnet var svart som kol och lika jämn som den underliggande prärien. Plötsligen lyste där en blixt, så en till och sedan flera, och i ett nu dånade himlens artilleri med all sin oerhörda kraft, och de om regn vittnande svarta strimmorna blefvo synliga på många ställen. Båda ändarna af molnet fingo förstärkningar af inflytande skyar och blefvo häraf mycket längre. Man kände sig att börja med, såsom stode man i en djup dal, hvilkens sidor voro betäckta med snö. Men det var en förunderlig snö: det hvälfde och jäste och pöste, Blixtarna tändes och skotten foro öfver våra hufvuden från den ena sidan af "dalen" till den andra. "Dalens" södra ända var öppen, och där var solsken och ljus: man kunde se ända bort till horisonten, där den gröna marken stötte intill den klara, blå himlen. Den norra ändan af dalen var igensluten och låg öfver Prärie Island där nere i Platte-floden. Där voro skuggorna hotfulla och liksom lågo och rufvade öfver den förestående katastrofen.

Plötsligen nedsläpptes från molnets undersida långa svarta föremål liknande spetsiga tågändar eller pisksnärtar. Från marken höjde sig koniska figurer på mycket breda baser mot de slingrande föremålen, som hängde i molnet. Tågändarna funno slutligen hvarandra, afsletos och återigen möttes. Detta upprepades flera gånger, innan de förmådde länka sig samman fast nog att bilda ett enda helt. Detta lyckades dock slutligen, och där stod en snurrande svart pelare vid pass en åttondedels mil i genomskärning. Denna for fram med ett väldigt brak och dån, och vi fingo tillfälle att från endast två mils afstånd iakttaga en stor orkanhvirfvels framfart. Pelaren omgafs af spiralformiga ränder gående från vänster till höger. Små söndertrasade molnstycken eller dimmor åkte på ett oförklarligt sätt upp på den ena sidan och ned på den andra. Orkanens riktning var den mest vanliga, från sydväst till nordost. Med en rasande makt for den öfver Platte-flodens öar, vräkte omkull stora träd, slet upp buskväxterna vid stranden, sög upp vattnet ur rännilarna och kastade fisk från floden rundt omkring på prärien. Luften omkring orkanens fot var full af dy, sand, grus samt sönderslitna träd och grenar. Han skred fram med ett dån, tungt och ihållande, liknande dånet af ett järnvägståg, då det passerar öfver en bro. Men var orkanens väg dundrets och förödelsens, så var den ock eldens, d. v. s. den elektriska eldens. Långa röda blixtar flögo både i och ur orkanpelaren. Små gnistor sprakade från dess sidor, som då en smed hamrar på ett glödgadt järn. Eldkulor och länkblixtar studsade mot den som gummibollar mot en vägg. Strimmor af lågor lindade sig omkring den som ett snöre omkring ett paket, och svarta rökpelare viftade då och då ifrån dess sidor.

Ännu stodo de höga hvita molnen både till höger och väster om oss, men all deras elektricitet urladdade sig i en enda punkt, nämligen i hvirfveln. Jag kan aldrig återkalla denna eftermiddag för tjuguåtta år sedan utan att tänka på Balaklava, och då rinna mig också alltid skaldens ord i hågen: "Cannon to right of them, cannon to

left of them, cannon in front of them volleyed and thundered." Och då tänker jag äfven på hur det skulle gått den "Lätta Brigaden", Englands "Sex hundra", om de här skolat storma. Vid Balaklava återvände en del af brigaden till sina kamrater, här skulle icke en enda hafva kunnat återvända.

Men orkanen skred framåt. I den tre mils långa väg, som den passerade, jämnades allt med marken. Två skolhus och åtskilliga boningshus söndersletos, och spillrorna kringströddes. I denna storm dödades märkvärdigt nog ingen människa. Och detta förklaras af den omständigheten, att trakten två år förut hemsökts af gräshoppor och folket i anledning häraf hade flyttat ut, så att husen som förstördes voro tomma.

Ett par fiskare, som voro på öarna, kommo likväl med knapp nöd undan med lifvet genom att gifva hästar och vagn till spillo. Hästarna sågo de aldrig mera, och af vagnen funno de endast den ena hjulringen, som afslitits och vridits, till dess den liknade en åskledare.

Ett tillbud till en orkan hade vi tillfälle att observera i Phelps county vid pass elfva eller tolf år senare. Det var i den årstiden, då den växande grödan behöfde regn. Hvarje molntapp, som visade sig på himlen, blef ett föremål af intresse: möjligen kunde den gifva regn. En eftermiddag strax innan solnedgången observerades en fin svart tråd slingrande söka sin väg ned från ett svart moln alldeles öfver staden Holdrege. Han lyftes dock snart upp och försvann i molnet utan att "slå ned". Under natten skred molnet med regn och storm öfver nejden, och om morgonen flög nyheten genom landet, att den lilla staden Bradshaw i York county bortsopats af en orkan. Holdregeborna veta kanske icke till denna dag, hur nära det varit, att en förhärjande orkan dragit sin fåra genom deras stad.

År 1896 hade jag tillfälle iakttaga en annan orkanhvirfvel, äfven denna i Phelps county. Det var vid 4-tiden på eftermiddagen den 27 juni, och molnen, ur hvilka den sänkte sig, stodo i norr samt mycket högt öfver jorden. Hvirfveln var ej stor i genomskärning, men den var ganska lång och halft genomskinlig. Man kunde tydligen se dess kärna såsom i en väldig glascylinder. Öfverst och näst intill molnet var den trattformig, men smalnade af till en cirka femtio eller sextio fot i genomskärning, hvilken jämnstorlek den sedan bibehöll ända ned till jorden. Som den skred fram, ref den upp ett moln af jord, så svart som den svartaste rök. Hvirfvelns gång var från nordost till sydväst, raka motsatsen till den vanliga. Den var bågformig och lutade åt nordost och stod med den kortaste kröken på jorden. Denna form bibehölls, så länge fenomenet var synligt, hvilket varade vid pass en half timme. Några stallbyggnader och "corncribs" voro de enda föremål som stodo i vägen, och dessa söndersletos och kringströddes i små bitar. Någon annan skada skedde icke utom det, att den plöjda matjorden på fältet upprefs och den växande äringen på den smala strät, där orkanen for fram, förstördes.

På sommaren år 1898 foro många orkaner öfver Nebraskas slätter. En lindrigt våldsam orkan, som icke antog form af tratt eller pelare, strök genom den norra kanten af Minden i Kearney county och kullvräkte åtskilliga byggnader samt skadade en människa. Denna storm syntes mycket väl ifrån Axtell, tio mil borta, och liknade den en gråbrun rök. Man kunde äfven tydligen se, huru molnen därofvan foro omkring i ring. Ingen kärna formades; stormen var af kort varaktighet och gjorde icke mycken skada.

Men de våldsammaste i mannaminne, törhända i statens historia, ströko denna sommar genom Adams och Hamilton counties. Dagtidningarna framställde förödelsen, som om den förorsakats af två eller tre "cyclones", men detta var ett misstag, som man lätt nog kan se, om man tager tiden och platsen med i beräkningen. Det var tydligen en storm som i sitt framåtskridande hoppade öfver en landsträcka. I berättelsens form må den tecknas, som följer:

2.

Johannes Frid satt med sin maka, Anna, på verandan en söndagseftermiddag på sommaren år 1898. De båda sutto och betraktade en stor glänsande regnbåge som stod i öster. Från de gråhvita molnen därbortom hördes tunga stötar och ett doft mullrande. Öfver deras hufvuden sträckte sig en bred kant af den täta molndimman likt flatsidan af en stor hand. Denna var hvit som kardad ull, omsvept af en gyllene slöja såsom en rosenskir. Solen höll på att dala, och taflan i snö, guld och lågor var storslagen och förfärande skön, men Johannes Frid kunde denna afton intet fatta af allt detta. Det låg öfver hans sinne ett djupt allvar, som endast ökades af det majestätiska panoramat framför honom. Det begynte skymma, och då och då flögo blixtarnas ögonblickslågor genom opalhallarna därborta, men han såg dem icke, han var försjunken i sina egna djupa tankar. Hans själs öga var vändt från det närvarande och blickade åter igenom de tilldragelser som timat under den förflutna veckans lopp. Han återgick till det ögonblick på torsdagen, då han på hemvägen från staden kört upp ur dalen och ut på det höga slättlandet. Den dagen hade varit tryckande varm, och icke det minsta luftdrag förnams. Hästarna svettades och fläsade, fastän de drogo endast tomma vagnen. Johannes kastade blicken mot väster, hvarest hotande "åskgubbar" reste sig, hvita som snö, därofvan, hvarest de oupphörligt hvälfde sig, svarta som natten inunder, där en och annan eldtunga sköt som en pil mot jorden.

"Det blir oväder", tänkte Johannes. "Jag får skynda mig hem." Men hvad var det som så besynnerligt dök ned därborta? Det såg ut, som om en elefantsnabel plötsligen nedsläppts från molnet, men det var så långt borta, att han icke kunde se det så tydligt som han önskade. Men så i ett nu fick det en annan form, det liknade nämligen nu ett timglas eller två trattar ställda med lilländarna mot hvarandra, och Johannes begynte få en aning om hvad det var. Åskmolnet nalkades hastigt och sträckte sig nu högt upp på himmeln, och uti dess midt var en orkanhvirfvel, som stod lik en svart pelare i detta förfärliga stormcentrum. Med ängslan for Johannes mot hemmet, till Anna och till barnen, och han manade hästarna i traf. Ännu var ingen vind märkbar. Men från sydväst hördes ett doft dån, en oafbruten åska. Därborta sopade orkanen upp allt som befann sig i dess väg. Ett becksvart moln framskred på marken omkring dess nedre del, och eldkulor fräste i dess närhet. Söder om hvirfveln var klar himmel, men till den norra sidan slöto sig täta dimmor med störtregn och törhända hagel, att döma af den gröna färgen i molnet. Johannes befann sig i en förfärlig vånda. Han skälfde som ett asplöf och kallsvetten lackade från hans panna. En åskstråle slog ned midt i vägen ett stenkast framom honom. Hästarna föllo på knäna, och han själf segnade ned i bottnen af vagnshäcken till följd af den bedöfvande knallen. Där strålen träffade, flammade i samma ögonblick upp en röd låga, tolf eller femton fot hög, åtföljd af en tunn blå rök, som sakta ringlade sig upp likt röken från ett släckt ljus. Luften mättades af en stark lukt liksom af svafvel. Hästarna stegrade sig och frustade; de ville icke fram. Åter en åskknall bakom dem, så rusade de af i

vildt galopp. Molnen tätnade, och det begynte blifva mörkt. Orkanen tycktes förfärande nära, och Johannes hade ännu en mil hem. Han var nästan förtviflad och bad i sin ångest: "O du barmhärtige Gud, låt mig hinna fram till de mina. Om du har ämnat att i dag kalla mig hädan, så låt mig blott först träffa mina kära."

Därpå tvingade han hästarna till ytterligare ansträngningar, och om några minuter var han framme vid gården. Han hoppade ögonblickligen af vagnen, spände från hästarna och släppte dem lösa. De sprungo med slamrande seldon rakt in i stallet och ställde sig skälfvande af förskräckelse vid sina krubbor. Johannes skyndade sig fram till huset, hvarest hans hustru och barn, bleka och ångestfulla, stodo i dörren. Det mörknade mer och mer, och i luften, som ännu var lika tryckande, förnams en besynnerlig dallring eller skakning, som då ett tungt järnvägståg ilar förbi. På höga föremål syntes små blå lågor eller så kallade Sankt Elmos-eldar, och i luften hördes ett besynnerligt fräsande eller surrande som af otaliga bisvärmar. Stormhvirfveln var nu endast en och en half mil borta och stod som en stor svart pelare mellan jorden och det böljande molnet. Som Johannes blickade upp strök den öfver ett farmareställe. Spillrorna af de sönderslitna byggnaderna sväfvade för ett ögonblick i luften, och så var allt försvunnet. "Skynda dig, Anna", ropade han, "du och barnen ned i stormkällaren. Jag kommer strax." Johannes steg in i huset, men kom skyndsamt åter ut och sprang med hast efter de sina ned i källaren, som var belägen endast några fot från köksdörren. Just som han skulle gå ned för trappan, sopade hvirfveln bort den närmaste granngården: stallar, sädesmagasin och höstackar försvunno så snabbt, att han ej såg hvart de togo vägen, men boningshuset lyftades helt och hållet från sina grundvalar och bars liksom af en osynlig hand upp mot molnet, snurrade omkring några gånger som en kastboll och splittrades slutligen i tusende bitar. Dessa sväfvade ett ögonblick i luften likt fjädrarna ur ett sönderslitet bolstervar. Sedan var allt försvunnet.

Men stormen nalkades; det begynte blåsa en stark sunnanvind. Höstackar kullvräktes, och takspånen på de ännu återstående husen lössletos och seglade till väders. Förödaren nalkades med stora steg, och jorden skalf. Johannes skyndade sig ned i källaren och stängde lämmarna efter sig, och i detsamma var stormen framme. Med ett dån, så öfverväldigande, att det starkaste rop alldeles intill örat icke kunde höras, for hvirfveln öfver gården. Källarluckorna foro upp som af sig själfva, och de som voro där nere trodde, att de skulle bokstafligen blifva uppdragna ur sitt gömställe. Men detta varade endast ett ögonblick, så tystnade dånet, stormen saktades och det begynte regna. Men ett sådant regn: det riktigt öste ned, och otaliga bäckar runno ögonblickligen längs marken. Johannes dristade sig att titta upp ur källaren och såg då, att hela gården med undantag af boningshuset jämnats med jorden och bortsopats. Han ropade på Anna och barnen, hvilka nu ock kommo ut samt plaskade sig fram till boningshuset. Innan de inkommit, märkte de, att hela sydsidan af byggningen blifvit rappad med ett tjockt lager våt jord eller dy. Som regnet då kom från norr, blef detta icke strax aftvättadt och måste sedan bokstafligen skrapas af, tum för tum. Då Johannes och hans familj inkommit, syntes intet till af orkanen, men som en och annan brädbit ännu föll här och där, var det bäst att hålla sig inomhus ännu en stund, hvilket de ock gjorde. Anna såg sig omkring och begynte gråta. Fönsterrutorna på sydsidan voro alla inslagna och väggarna och möblerna dystänkta. Hon kunde icke återhålla sin sorg. Men Johannes tröstade henne och sade: "Gud var ändå god som frälste oss till lif och lem och lät oss behålla huset. Sämre gick det för Peter Blakes och Bautermans: där finns intet kvar."

Regnet hade vid denna tid stannat af, och Johannes återtog: "Det ser ut, som om det vore slut med ovädret, jag får gå ut och se, om det är något jag kan göra". Och så gick han ut.

Då han var utkommen, såg han sig om och blef rätt underlig till mods. Allestädes möttes hans blickar af söndersplittrade bräder och allehanda spillror. Hästarna voro borta, men fäkreaturen hade sprungit till den bortersta delen af inhägnaden och voro alla kvar. Orkanhvirfveln hade tagit sin väg öfver majsåkern och gräft upp all den plöjda jorden på vid pass ett hundra femtio fots bredd, och fåran syntes svart och bred, så långt blicken nådde.

Johannes hade sett granngårdarna försvinna, och han begaf sig därför i väg och följde den af orkanen gräfda fåran fram till de förstörda platserna. Det kunde ju vara möjligt, att hans hjälp behöfdes där mera än hemma, där alla blifvit bevarade till lif och lem. Som han gick kunde han icke annat än rysa: uppskakande företeelser mötte honom öfverallt. Här lågo bitarna af ett sönderslaget piano, där en död häst insnärjd i några hundra fot "taggtråd". På ett annat ställe lågo spillrorna af en skördemaskin, på åter ett annat några affjädrade höns. Rundtomkring i majsåkern voro spetsiga söndersplittrade bräder neddrifna djupt i jorden, ja, så djupt, att då man senare skulle rensa åkern för den behöfliga plöjningen, måste man gräfva ned och hugga eller bryta af dem för att få dem lösa.

Johannes förundrade sig öfver den mängd af vrakvirke, som låg på hans åker, men då grundligare undersökningar blifvit gjorda, befanns det att orkanen här begynt att tömma sin kraft, och att den till följd häraf också begynte släppa de föremål, som den så länge kastat omkring i skyn.

Orkanen hade haft sin början långt nedåt sydväst, hade ödelagt många gårdar, innan den hunnit hit, och hade i sin kvarn haft mycket material, som den obarmhärtigt söndermalit och slungat ned på jorden just på denna plats.

Framkommen till grannens fann Johannes af gården intet spår. Fram på natten, sedan folket samlat sig och med lyktor grundligt genomsökt trakten, funnos liken efter medlemmarna af Bautermans familj i en ravin, hvarest de af orkanen nakna nedsläppts, en half mil från det ställe, där de haft sitt hem

Då de döda och skadade från de olika ställena blifvit räknade, uppgick deras antal till fjorton. Förlusten i egendom beräknades till ett hundra tusen dollars.

Sådan var den syn Johannes såg, då torsdagens händelser gingo i revy för hans själs öga, där han satt på verandan denna söndagskväll. Molnet därborta hade skridit längre bort mot öster. Det var ännu fullt af elektrisk eld, men åskan hade tystnat. Johannes gick in i huset, tände ljus och samlade familjens medlemmar omkring sig. Vid husandakten läste han konung Davids tjugunionde psalm och fäste då särskild uppmärksamhet vid sjunde och åttonde verserna: "Herrens röst kommer öknen att skälfva; Herren gör öknen Kedar skälfvande."

EN MODIG HANDLING.

Det synes knappast troligt, att en 16 års flicka skulle hafva kunnat rädda så nära ett halft hundra människor från döden, och likväl är detta hvad Grace Bussell gjorde. Ej sällan kallas hon Australiens Grace Darling, och den som hört hennes bragder berättas förtänker henne ej detta namn.

Grace bodde tillsammans med sina föräldrar vid Swan River i västra delen af det sparsamt bebyggda Australien, hvarest en af traktens äldsta settlare hade slagit sig ned. På allehanda sätt fick hon vara fadern behjälplig i hans arbete och blef därför tidigt van vid ansträngningar och strapatser. Ej sällan hände det, att hon själf fick hålla vakt om boskapen ute på fälten, och att hon då fick rida sina tjugutals mil efter dem. Således vardt hon snart lika mycket hemmastadd i sadeln som i köket och fruktade knappast för någonting. Därtill kom, att nybyggena i Australien, som ännu i dag ligga ganska långt afsides från hvarandra, voro ännu mer spridda för 30 år sedan, och att man således måste företaga rätt långa resor, om man ville hälsa på sina grannar. Sådana resor skedde ock alltid till häst.

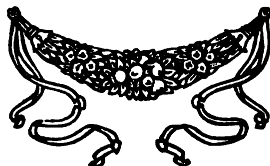

Nu hände det en dag i december 1876, att ett fartyg strandade på kusten, omkring 8 mil från Bussells gård. Fartyget hade sprungit läck, och alldenstund det ej syntes vara så långt till land, sökte kaptenen styra in mot stranden. Denna lyckades han dock icke uppnå, utan i stället gick skutan på grund, slets sönder och höll på att stycke efter stycke neddragas bland refven. Lifräddningsbåten sattes ut, men äfven den läckte, och af dem som lyckats komma i densamma drunknade åtta. Resten af besättningen och de få passagerarna gjorde sig fast vid master och rår, i hopp om att de på något sätt skulle blifva räddade. Man var ju ej så långt från stranden, men vågsvallet var så vildt, att ingen vågade försöket att simmande slå sig igenom.

Emellertid var hjälpen närmare än någon vågat hoppas. Den sextonåriga Grace Bussell var ute på en ridtur tillsammans med en infödd tjänare, och så fort hon fick se fartyget, som mot klipporna höll på att slås i stycken, gaf hon hästen sporrarna och sprängde af i galopp mot stranden. Därifrån betraktade hon för ett ögonblick de vilda vågorna och dref så sin präktiga springare fram genom dem mot det förolyckade fartyget. Hvad brydde hon sig om att hon själf blef genomvåt eller att det salta vattnet slog henne i ansiktet, blott hon kunde rädda de nödställda, som hon trodde ännu fasthöllo sig på vraket. Med yttersta fara höll hon mot fartyget och lyckades äfven uppnå det samt få tag i en del af dess tackel och nedbrutna stänger, så att det blef henne möjligt hålla stilla och i famnen mottaga ett par barn som först räcktes henne. Därnäst kommo kvinnorna och de större barnen och lyckades fastgöra sig vid hästen, somliga genom att bokstafligen hålla sig fast vid den tappra ryttarinnans kläder, och så bar det af mot land, så fort hästen förmådde simma. Framkommen dit lämnade hon de skeppsbrutna, som hon hade räddat, åt tjänaren och gaf sig åstad igen mot fartyget för att rädda flera. Så fortsatte hon i fyra timmar, ridande fram och tillbaka, tills den arma hästen knappast förmådde röra sig. Men då hade hon ock lyckats rädda hvarje man från det nu så när sjunkna fartyget, — 48 till antalet — utan att hafva förlorat en enda. På sig själf hade hon ej haft tid att tänka och gjorde det ej heller nu. De

skeppsbrutna voro alla uthungrade och behöfde snarast möjligt något att äta. Grace Bussell lämnade dem därför på stranden, medan hon själf på sin tjänares häst sprängde af mot hemmet för att uppbåda folk och skaffa mat till de nödställda. Hennes kroppskrafter voro nu emellertid så uttömda, att hon vid hemkomsten föll i vanmakt och på ganska länge ej förmådde omtala huru det förhöll sig; ej heller fanns det för tillfället någon annan vid gården att omtala det för än hennes äldre syster, hvilken, när hon fick höra om olyckshändelsen och räddningen, strax gaf sig åstad med mat och kläder, så mycket hon förmådde medföra. Så fort görligt var fördes sedan alla de förolyckade till Bussells gård.

Genom denna sin modiga och behjärtade handling gjorde sig Grace Bussell såsom högst få förtjänt af den tapperhetsmedalj, som hon omkring ett år senare erhöll af The Royal Humane Society of England. Aldrig skall heller hennes minne glömmas på Australiens västkust och aldrig bland dem, som en gång hört henne omtalas.

NÄR STORMAKTERNA ANFALLAS.

För Ungdomsvännen af Aina.

Mr och mrs Johnson hade nyss ätit frukost, och Johnson själf stod just i begrepp att bege sig af till kontoret. Men hur det var, så kom han inte i väg.

"Hvad letar du efter?" frågade slutligen hans hustru.

"Min pipa — jag begriper inte, hvart den tagit vägen."

"Din pipa? — den har du ju i munnen."

"Inte är det den jag letar efter, inte", svarade Johnson lite otåligt; "det är den andra."

"Å, den där gamla otäckan! — den slängde jag i stoven häromda'n. Jag tyckte det var tid på att vi blefvo af med den."

"*Vi*, säger du — jag tänkte pipan var min, jag. Och jag tycker du kunde åtminstone frågat mig till råds, innan du brände upp den."

"Och *jag* tycker *du* borde vara glad åt att slippa se den där gamla pipan längre, jag. — Aldrig kan jag begripa, hvarför folk ska röka. Det är då det dummaste man kan tänka sig — och så farligt sen. Att en karl inte kan få sig till att sluta upp med en vana, som är så — så — onödig."

"I dag tror jag vi vaknat på orätta sidan, både du och jag", skrattade Johnson godmodigt.

Mrs J. låtsade inte hon hörde, utan fortsatte ifrigt: "Jag har då bedt dig hundrade gånger så visst som en, att du skulle sluta upp att röka, men det är fåfängt. Om du visste ditt bästa, så slutade du upp den dag som i dag är. — Tänk, om du hade alla de där pengarna nu, — som du rökt upp, menar jag."

"Jo, det skulle bli en summa, det."

"Det blefve det visst — och inte så liten heller, så mycket vet *jag*. Du röker då upp minst två cigarrer om dagen, för att inte tala om all tobak — usch! jag förstår rakt inte, hur så'n där smörja kan smaka godt. — Vet du hvad jag läste i tidningen häromsistens? Och det var en karl, som hade skrifvit det till på köpet. Han skref, att han inte kunde begripa hur nå'n människa kunde ge sig till att röka — han hatade allt hvad rökning heter, sa' han. Och vet du hvad han sa' mer? — Jo, att det var det farligaste man kunde ta sig till. — Jag ska leta rätt på tidningen, så får du läsa själf."

"Du behöfver inte göra dig besvär — sådant där har jag läst minst hundra gånger. Min morfar han lefde, tills han blef nittioett år, och han rökte i all sin dar."

"Just som om *det* skulle vara någon orsak, hvarför *du* borde röka. Det är rent förskräckligt, hvad det kostar pengar också. — Och att det tagit lifvet af en mängd människor, det kan du väl inte neka till. Om du håller på och röker, såsom du gjort på senare tiden, så får du hjärtlidande, ska du få se. Jag tycker du borde sluta upp för din egen skull, om du inte vill göra det för min. Här går jag ju och är så orolig, så jag vet mig ingen lefvandes råd, hvar gång du inte kommer hem från kontoret i tid. Hvarendaste gång så är jag rädd att den otäcka nikotinen tagit död på dig. — Jaha, du skrattar, du, — det är så man kunde gråta i stället. — Se bara på gubben Nelson. Det finns ju ingenting kvar af honom — bara skinn och ben. Det är ett riktigt underverk, att han lefver. Ingenting äter han — bara röker dagen i ända. — Den som uppfann rökning, han borde haft lifstidsfängelse."

"Än den som uppfann kaffet då?"

"Kaffet! — hvad säger du? — kaffe och tobak — det är väl två bra olika saker, det", genmälde mrs Johnson uppbrusande.

"Olika — jaha", medgaf hennes man, "men", tillade han lugnt, "jag tyckte jag hörde någon säga — i förgår tror jag visst det var — att hon blef så förfärligt nervös af att dricka kaffe, och ändå så kunde hon inte låta bli det, sade hon — jaså, du kommer ihåg, hvem det var. — Och så var det någon som sa' så här: 'Hvarenda dag så tänker jag: i morgon är det jag, som slutar upp med att dricka kaffe, men hvarenda frukost så dricker jag mina två koppar.' — Hur ska du kunna begära, att jag så där bums ska sluta upp med rökning, när du själf" —

"Men kaffe är väl inte på långt när så skadligt som tobak", afbröt mrs J. ifrigt. "Min farmor hon var öfver åtti år, när hon dog" —

"Och hon hade druckit kaffe i hela sitt lif — eller hur? — Hvad borde jag svara nu, tycker du?"

"Ingenting. Jag vet i alla fall, hvad du menar — så du behöfver inte säga det."

"Nå, det var bra, det, för jag har inte tid heller — nu måste jag gå — adjö med dig."

Mrs Johnson började mekaniskt plocka af frukostbordet.

Det var allt bra förargligt, tyckte hon, att hennes man hört det där om kaffet. Nu blefve det väl rent omöjligt att få slut på rökningen. Hon funderade hit och dit. — Det var väl skillnad på att röka och att dricka kaffe. — Just i detsamma lyfte hon kaffekannan af bordet. Den kändes bra tung. Där var ännu minst två koppar kaffe kvar. Bra skada att slå ut så där mycket, tyckte mrs J., och så tände hon brännaren på gasstoven och satte på kannan. — När allt kom omkring, så var det kanske inte alls af kaffet, hon blifvit nervös.

— — —

Klockan var precis tjugu minuter öfver tolf, då Johnson kom hem för att äta middag. Maten stod redan på bordet, och allt var som vanligt. — Nej, inte precis. Den middagen vankades det inte något kaffe.

"Jag tänkte jag skulle visa dig, att jag kunde lefva utan kaffe", anmärkte mrs J., sedan de satt sig till bords.

"Jaså", svarade hennes man tankspridt, i det han spetsade en stor potatis på gaffeln. Och därmed blef han sittandes att fundera öfver en bra affär han nyss afslutat.

Det är karlarna likt, tänkte mrs Johnson — de sätta då inte det minsta värde på att man gör en uppoffring.

— — —

Eftermiddagen kom. Mrs J., som stått och strukit nästan hela förmiddagen, började känna sig lite dåsig. Hon såg på klockan. Den började närma sig till kaffedags. Mrs J. steg upp och ämnade just gå ut i köket och sätta på tekitteln, då hon kom ihåg, att det var i dag, hon slutat upp att dricka kaffe. Hon gick och satte sig igen och tog upp sin sömnad med en min af resignation i sitt ansikte. — Om det bara ville hitta på och komma främmande — i så fall skulle man ju inte för skams skull kunna låta bli att bjuda på kaffe. — —

Men klockan blef både tre och half fyra, utan att någon hördes af.

Mrs Johnson höll som bäst på att ta sig en liten tupplur, där hon satt i gungstolen, då hon väcktes af steg ute på kökstrappan. Hon for upp med ens och skyndade till dörren för att välkomna den ankommande, hvem det nu månde vara. —

Gumman Östergren! Mrs J. drog en suck af lättnad. Gumman kom ju, som hade hon varit efterskickad. Då *hon* hälsade på nå'nstans, var det alltid under en viss tid på eftermiddagen, och *hennes* ärende behöfde man aldrig efterfråga.

Mrs J. satte genast på vatten till kaffe, och snart sutto de båda i allsköns ro med hvar sin rykande kaffekopp framför sig. Värdinnan ansåg sig fullt berättigad att delta i kafferepet. Inte kunde man ge sig till att låta gumman sitta där och dricka mol allena.

Gumman Östergren hade gått, och mrs J. var återigen ensam. Hon stod och tittade fundersamt på kaffekopparna ett par minuter, så bar hon ut dem i köket, slog ut sumpen och diskade sedan af alltsammans, både koppar och kanna.

"Jag tyckte det luktade kaffe", anmärkte Johnson liksom i förbigående, när han kom hem om kvällen.

Hans hustru förklarade då, att hon haft främmande och blifvit så godt som tvingad att koka kaffe.

Litet senare på kvällen, då de sutto ute på "porchen" och njöto af aftonsvalkan, tittade Johnson helt plötsligt upp från kvälltidningen, precis som om han fått tag i en splitter ny idé.

"Hm — hör du", började han, vänd till sin hustru, "hur vore det, om vi slutade upp — jag menar med kaffet och rökningen? — Jag låter bli att röka, och du låter bli att dricka kaffe — eller hur?"

Mrs J. svarade inte precis på sekunden, och då hon slutligen gjorde det, låg det just inte mycken entusiasm i hennes ton:

"När ska vi börja?" Hon sade inte mer.

"I morgon, naturligtvis", kom det raskt från hennes man.

"I morgon", upprepade hon tvekande — "ja, men i morgon då ska' syföreningen ha möte här."

"All right — då börja vi i öfvermorgon."

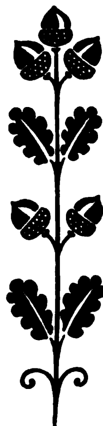
"JAG VET, ATT MIN FÖRLOSSARE LEFVER."

För Ungdomsvännen af Anna Hallander.

Han lefver och sträcker sin mäktiga hand
till stöd för de svaga, som vackla
på törnströdda vägen till himmelens land,
och tron med sin flammande fackla
står vakt uti natten
och följer oss hem till den hägrande strand.

Du trötte, i sorgernas öken också
du vet, att han hemåt dig leder,
om tidernas vredgade böljor dig nå,
till honom med längtan du beder.
O suckande hjärta,
din bön i det tysta till honom skall gå.

Du tryckes af lidandets kors på din stig,
tills fjättrarna slutligen brista;
se, Kristus gått lidandets väg före dig,
så tålig, så lugn till det sista;
så vill han dig föra
vid frälsarehanden så säkert till sig.

Din molnhöljda himmel skall ljusna en gång,
och natten till dag skall förbytas,
väl morgonen randas, fast natten är lång,
och aldrig hans löfte skall brytas;
han bjuder dig komma
till frälsarefamnen vid änglarnas sång.

Ditt hjärta förnimmer så fjärran ifrån
hans milda och älskade stämma,
och böljornas vågsvall och stormarnas dån
allenast den rösten kan känna,
och frid blir i hjärtat,
som ödmjukt sig öppnar för "Smärtornas son."

Jag vet, att han lefver och sträcker sin famn
mot mig, då hans fotspår jag följer;
då söker jag honom och suckar hans namn,
när mörker min vandring omhöljer;
så hinner jag målet,
hans öppnade armar, min fridsälla hamn.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXVIII. Affischören.

Amerika är annonsernas förlofvade land. Detta gäller på alla områden och ej blott på patentmedicinernas, ehuru mest där. Annonserna äro bland annat till för att uppväcka behof, där inga behof finnas, och det är förvånande, huru detta lyckas. Hvad man annars ej alls tänkte köpa, köper man kanske efter att hafva sett det annonseradt ett hundra gånger. Men annonsering har nog sin fördelaktiga sida äfven för köparen. På detta sätt får man veta, hvar man kan till billigaste pris få det man önskar.

Äfven för föreläsaren och predikanten har annonseringen i Amerika en icke obetydlig roll att spela. Man kan ju sålunda blifva bekant, och folket kan i en hast få veta, hvad det är fråga om. Tänken blott för ett ögnblick på Amerika och dess väckelsepredikanter. Hvad vore väl dessa utan tidningar och affischer.

Och så kommer teatern med all dess annonsering och med alla dess "madonnor" och "konstnärer" uppklistrade på plank och väggar, ofta ju bjärtare ju bättre, ja, understundom, ju hemskare ju bättre, ty si, det rifver, skall man veta. Det väcker uppmärksamhet.

Allt är ju högt uppdrifvet i Amerika, men svårligen något till den grad som annonseringskonsten. Den som är mästare i den, den som kan blifva en bra annonseringsagent för ett stort handelshus, teatersällskap eller dylikt, kan påräkna nästan så stor lön han vill. Det betalar sig att annonsera. Y.

Sina penningar bör man hafva i hufvudet och ej i hjärtat.

* * *

Hvad vill det säga att "foga sig i?" Att ställa Gud mellan sig och lidandet.

* * *

Det ges blott en sedlighet, och det är sanningen; det ges blott ett fördärf, och det är lögnen.

* * *

Genom att blott tänka på att göra något kommer man lika långt som den hvilken drömmer att han flyger.

* * *

Mången författare vänder på en tanke likasom en fattig stackare på en rock, för att använda den flera gånger.

KONSTANTINOPELS INTAGANDE AF TURKARNA.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

De fientligheter, som turkarna tidt och ofta visade mot de kristna folken, räknade sina anor ända från den tid, då de råa seldschukernas krigarskaror först började öfversvämma Mindre Asien och inkräkta på det västerländska kejsardömets besittningar därstädes. I korstågen fick visserligen det grekiska riket en mäktig bundsförvant, men något varaktigt västerländskt välde förmådde de ej upprätta i Asien, hvarför de ock knappt voro slutade, innan turkarna besvarade dem genom att bryta in i Europa.

Det osmaniska väldet, som tycktes hafva fått dödsstöten genom den mongoliske världsstormaren Timurs seger öfver sultanen Bajasid i det blodiga slaget vid Ancyra (1402), höjde sig åter, sedan efter Timurs död det stora mongoliska riket sönderfallit, till ny makt och glans under de tappra sultanerna Mohammed I och Amurat II. Som härjande stormar bröto osmanerna in i Tyskland och Grekland och lade under sig stora sträckor. Europa började åter intagas af förskräckelse för deras makt. Amurats son och efterträdare, Mohammed II, fullbordade ändtligen sina företrädares länge hysta plan att tillintetgöra det grekiska

kejsardömet. Genom att i Konstantinopels omedelbara närhet anlägga fästningar visade han snart nog, hvilka afsikter han hade mot denna stad.

Den grekiska kejsarkronan bars vid denna tid af Konstantin XI, en ädel och fosterlandsälskande man. Hela hans rike utgjordes nu af Konstantinopel med dess närmaste omgifning, och där härskade han öfver ett dådlöst och vansläktadt folk. Inseende sin vanmakt gent emot sultanen var han lika angelägen om att behålla fred med honom, som denne senare var ifrig att söka anledning till krig. En sådan välkommen anledning ansåg sig sultanen hafva funnit, då några kristna i en grekisk by satte sig till motvärn mot en trupp turkiska soldater, som låtit sina hästar afbeta deras säd. Mohammed gaf strax befallning, att byn skulle stickas i brand, samt underrättade tillika den grekiske kejsaren, att han ansåg det mot soldaterna begångna våldet såsom en krigsförklaring. Kriget uppsköts emellertid till nästa vår.

nalkades Konstantinopel med en här af 250,000 osmaner, på samma gång som en flotta af 350 skepp hotade staden från sjösidan. Visserligen var staden genom både natur och konst väl befästad. Från tvenne sidor skyddades den af hafvet, längs hvilket löpte en stark dubbelmur, och från landsidan hindrades angriparna af djupa och breda löpgrafvar, starkt uppförda vallar samt en tredubbel mur med öfver åttio torn. Men staden kunde ej uppställa mer än 5,000 stridsvana försvarare, till hvilka kom en här på 2,000 man, som Giustiniani, en genuesisk ädling, ditfört. Med denna ringa styrka skulle nu Konstantin möta de stridslystna turkarnas talrika skaror.

Under det att flottan afstängde all tillförsel sjöledes, företog Mohammed från landsidan en stormning mot staden. Löpgrafvarna fylldes med risknippor och med de dödades kroppar. Från 14 batterier öppnades en fruktansvärd eld mot staden. Ett stort belägringstorn af trä framflyttades på rullar. Redan hade en del af muren instörtat, och man

SOFIA-MOSKÉEN I KONSTANTINOPEL.

Under vintern rustade sig Mohammed med feberaktig ifver till den förestående belägringen af Konstantinopel. Planritningar öfver staden uppgjordes, flottor byggdes, härar utrustades, kanoner af oerhörda dimensioner götos. Under tiden rådde i Konstantinopel overksamhet och liknöjdhet. Den ende, som förutsåg den stora faran och vidtog några anstalter för att möta den, var kejsaren. Men hans försök att genom löfte om den grekiska kyrkans återförening med den romerska förmå påfven till att genom sitt inflytande utverka en hjälpsändning från västerlandet strandade mot prästernas och folkets hat till den västerländska kyrkan. "Stadens invånare", säger en historiker, "ville hellre underkasta sig turkarna än bifalla föreningen med systerkyrkan. Söndrade af inbördes trosstrider tvistade de om det osyrade brödet i nattvarden, om beskaffenheten af skärselden och om ljuset på Tabor, medan fienden tillrustade den förkrossande stormningen mot stadens murar."

På våren 1453 uppbröt Mohammed från Adrianopel och beredde sig att intränga genom öppningen, då mörkret plötsligen inbröt och åtskilde de stridande. Under natten lyckades det stadens försvarare, som nöden tycktes hafva omskapat till fullkomliga hjältar, att sätta eld på tornet, upprensa grafvarna och återställa befästningarna i deras förra skick. Sålunda var det första anfallet med heder tillbakaslaget.

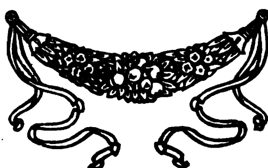
Kort därefter led sultanen också några förluster till sjös, i det att fem fartyg, fyra genuesiska och ett kejserligt, lyckades bryta sig igenom hela den turkiska flottan och tillföra staden krigsförnödenheter.

Denna de belägrades framgång var dock den sista. Mohammed uppgjorde nu en lika ny som egendomlig plan. Då hans flotta ej kunde inkomma i den egentliga, väl tillspärrade hamnen, lät han under en natt sjuttio skepp med talrik besättning dragas öfver land på kaflar till det inre af hamnen. En obeskriflig bestörtning intog de belägrade, när de följande morgon varseblefvo dessa fartyg i hamnen, där de strax öppnade en häftig eld mot hamnmurarna.

På den 53:dje dagen af belägringen beslöt sultanen att företaga en allmän stormning. Han sökte uppelda sitt folk genom att lofva paradisets salighet åt dem, som stupade i striden, samt det rikaste byte åt de öfverlefvande. Åt den, som först besteg muren, lofvades det rikaste ståthållarskapet. Den fege däremot hotade han med strängaste straff. Grekerna voro ej heller oberedda. Natten före stormningen voro kejsaren, hela hans hof och hans krigare församlade i Sofia-kyrkan, där de togo den heliga nattvarden och invigde sig till döden.

Tidigt på morgonen — pingstdagen den 29 maj 1453 — öppnade turkarna från sina batterier en förstörande eld mot stadens murar, under det att flottan trängde djupt in i hamnen. De kristna motstodo länge med beundransvärd tapperhet turkarnas mångdubbelt öfverlägsna skaror, och deras skott åstadkommo en förödande verkan i fiendernas tätt sammanpackade led. Det var likväl ej möjligt att längre hålla stånd mot öfvermakten. Snart lyckades det turkarna att bestiga murarna och nedtränga grekerna därifrån, under det att flottan samtidigt sprängde hamnporten. Under ropet "Konstantinopel är vårt", inträngde turkarna oemotståndligt i staden. Kejsaren sökte själf i sista stunden uppmuntra och elda sina krigare till ytterligare motstånd, men då han såg, att allt var förloradt, kastade han sig in i fiendernas tätaste vimmel och föll för janitscharernas sablar på ett sätt, värdigt den siste bland cæsarerna. Staden var nu öfverlämnad åt de segrandes rofgirighet och förstörelselust. All värderik egendom plundrades, de värdefullaste och dyrbaraste konstskatter från forna tider förstördes, värdefulla bibliotek uppbrändes, helgonbilder och krucifix söndertrampades, och folket dödades eller fördes i slafveri.

Så var då Konstantins stolta stad fallen i barbarernas händer. Den kejserliga borgen, från hvilken fordom mäktiga imperatorer styrt världen, bestämdes till sultanernas framtida härskaresäte. Det gyllene korset, som i århundraden tronat på Sofia-kyrkans högsta spets, måste vika för den turkiska halfmånen. Europas kristna folk hade i Islams fanatiska anhängare fått de farligaste grannar. Man fruktade en ny folkvandring, förfärligare än de förra, men försynen höll sin skyddande hand öfver Europas folk och själfständighet.

HJALMAR BRANTING.

För Ungdomsvännen af S. M. H.

"Den ungdom i Amerikas väster, som ännu minnes sin skandinaviska härkomst, skall förvisso bli vittne till hur här i gamla Sverige, liksom i Norge och Danmark, en ny tid inbryter i och med att de arbetande klasserna rycka upp sig till ett allt mera bestämmande inflytande i våra gamla samhälien. I stället för den hänsynslösa egoismens inbördeskrig, som nu upprifver alla s. k. civiliserade samhällen, skall en social organisation för allas väl framträda. Måtte ungdomen alltid veta sin plats i sympati och handling till detta sköna måls lyckliga fullbordan!"

HJALMAR BRANTING.

Ofvanstående är en personlig hälsning till den svensk-amerikanska ungdomen från den allmänt kände oppositionsledaren i Sveriges riksdag. Mycket i Sveriges samhällsordning behöfver naturligtvis förbättras, ty annars hade vi icke varit här. Sverige hade haft tillräckligt rum för oss allesamman.

Huruvida denna förbättring kan åstadkommas genom de planer han förfäktar, får ju framtiden utvisa. Öfverdrifven och opraktisk, som han möjligen är, har han dock gjort sitt fädernesland icke så små tjänster. Så till exempel framtvingade han det af själfve biskop Billing framställda förslaget om allmän rösträtt. Många utaf de reformer, som S. A. Hedin på sin tid förordade, men som han icke lyckades få igenom, emedan motståndet från de privilegierades sida var allt för kompakt, har lyckats Branting att få igenom, såsom lagen om arbetares skydd mot olycksfall, giftiga gaser och osunda rum, om arbetareförsäkring och dylikt. Riksdagen har antagit dem, och detta kanske emedan den fruktade, att socialisterna annars skulle blifva allt för många.

Numera kan det icke blifva krig mellan Sverige och Norge. Detta var den frejdade vetenskapsmannens, dr Otto Nordenskjölds, ord på tal om unionskrisen. Oscar den Frid-

sälle, som han väl af historien kommer att kallas, inlade härvid den största förtjänsten. Ty hans ord slogo an en sträng, som klasshatet och krigsyran icke så lätt kunde omstämma. Men kanhända har då socialistkungen, som B. på spe kallas, bidragit äfvenså till detta lyckliga resultat. Och detta gör, att man är villig att förlåta honom ett och annat.

Ett annat måste man äfven ge honom kredit för: hans hänförelse för sin sak och hans lifliga öfvertygelse, att denna sak är rätt. Och man nästan frestas att beundra honom för hans osårbarhet. Hotelser, hån, smädelser, de gröfsta tillvitelser och de uslaste skällsord bita icke alls på honom. Landsförrädare är ett af de smeknamn han burit, men det bekommer honom ej.

Hjalmar Branting är född 1860. Han blef student i Uppsala 1877, där han studerade astronomi och andra naturvetenskaper. Under sin studietid var han amanuens vid Stockholms observatorium, hvilken plats han äfven sedermera en tid behöll. Efter en utländsk resa beslöt han emellertid att ägna sig åt samhällsfrågornas studier. Han började insända artiklar i ämnet till Arnoldsons tidning *Tiden* 1884 och blef dess redaktör 1885. Han gjorde då denna tidning till fackföreningarnas organ.

Året därpå öfvertog han *Social-Demokraten* som dess hufvudredaktör. För en artikel i tidningen fick han år 1889 sitta i fängelse tre och en half månader.

I stället blef han efter en förfärligt het valstrid vald till riksdagsman från Stockholms femte valkrets; vid valen 1899, '90 och '93 hade han blott små majoriteter emot sig. Nu är han åter riksdagsman och hans inflytande synes icke ringa.

Redaktör Branting är sedan 1884 gift med författarinnan Anna Matilda Charlotta, född Jäderin, hvilken under pseudonymen "Rene" är en flitig och mycket läst författarinna. Äfven hon sysselsätter sig med sociala spörsmål.

Blomman och fjäriln.

För Ungdomsvännen af C. J. Silfversten.

När i stilla kvällen
solen sakta drog
ned från himlapällen
bakom västanskog,
"än jag minns en saga",
trasten sade då,
"säg, kan dig behaga
att den höra få?

I den vackra dalen
vid den klara ån
såg jag ifrån alen
icke långt ifrån,
huru blomman väcktes
utaf vindens fläkt
och af solen smektes
i sin morgondräkt.

Uti puppans gömma
nästa dag jag såg
liten fjäril drömma
fridfullt, där han låg.
Snart han sina vingar
sträckte glad och flög,
mellan blommors ringar
tyst han blygsamt smög.

"Lycklig, om jag hade
här en vän så huld",
tårfull blomman sade,
"gåfve jag mitt guld!" —
"Dina tårar spara,
stilla sorgen än",
hördes fjäriln svara,
"jag vill bli din vän."

Och ifrån den dagen
såg jag, hurusom
nu af kärlek dragen
fjäriln återkom
till sin vän i ringen
bland de blommor små, —
ingen såg dem, ingen,
endast jag de två.

HARFAMILJ PÅ TJUFKALAS.

Detta är ungefär hvad vår teckning vill framställa. Harpappa eller harmamma, hvilketdera det är, håller noga vakt mellan hvarje munsbit och lyssnar med båda öronen, om icke till äfventyrs någon fiende skulle vara i grannskapet. Ungarna ta det mera lugnt och låta sig den friska brodden väl smaka. De lita på far och mor. Är nu ingen jägare i närheten, så hafva dessa "familjemedlemmar" det ganska gemytligt, men kommer det någon sådan, så gäller det att taga till harvärjan, och då bär det af öfver stock och sten, öfver diken och genom moras till det närmaste skydd man kan få. På sommaren går det nog också godt an för haren att reda sig "i kampen för tillvaron", ty då ser ingen hans spår, men på vintern är det svårt, emedan han då ej kan komma långt, förrän han blir upptäckt. Så har det gått för honom, och så går det än. I de nordligare trakterna är det dock mycket godt om harar, och jakten på dem är ej synnerligen svår. Harköttet är ju äfven ganska välsmakligt och därför tämligen eftersökt, ehuru ej så mycket här i Amerika som i Sverige.

Många antaga, att haren skulle vara synnerligen dum, men med orätt, ty han ådagalägger ej sällan ganska god iakttagelseförmåga. Så låta gamla harar högst sällan öfverraska sig af jägaren, utan rädda de sig vanligen ganska lätt, naturligtvis genom flykten. De söka då ofta att genom allehanda bukter och språng öfverlista sin fiende. Det berättas till och med, att haren, då han jagas af skarpsprungna hundar, understundom ilar i väg till något annat harnäste, stöter upp dess invånare och intar deras plats, lugnt åseende huru den intet ondt anande gamle vännen

i stället blir föremål för jakten. Stundom springa hararna in bland boskapshjordarna, emedan de synas förstå, att jägaren ej gärna vågar skjuta därstädes.

Till motvärn sätter haren sig dock aldrig, och blott då han plågas af svartsjuka, uppträder han fientligt mot sina gelikar. Harens snabbhet beror till största delen på utvecklingen af hans bakben, och däraf kommer det sig också, att han springer lättare uppför än nedför en backsluttning. Man hör honom aldrig skrika, utom då han är i fara, och hans skrik låter då ej olikt ett spädt barns.

Unga harar blifva lätt tama och lära sig utföra vissa konster. De vänja sig utan svårighet vid den föda man gifver åt kaniner, men äro dock mycket ömtåliga i det tamda tillståndet och duka lätt under. Att dock haren, där han förekommer i mängd, är till större skada än nytta för människan, är tydligt. Harens skinn användes rätt mycket af buntmakare, och hundratusental af skinn säljas därför i Ryssland, i södra Tyskland och annorstädes.

Det går lätt att i katedern resonera bort vissa stycken af kristendomen och där vara lycklig, men i lifvets kval, sorger och nöd är det icke lika lätt att vara nöjd med de fragmenter, man icke lyckats bortförklara. I aderton hundra år har det visat sig, att det i nöd och bekymmer är godt att hafva en ostyckad kristendom.

S. Ribbing.

OCKSÅ ETT UNGDOMSFÖRBUND.

Det var dagen före konfirmationsdagen. David och Lars vandrade för sista gången hem från prästen den gamla välkända vägen. De voro läskamrater och hade nu under vintern gått och läst för pastorn i kyrkobyn. Själfva bodde de en half mil därifrån, uppåt skogarna. Såväl Davids som Lars' far hade ett hemman och voro välbärgade landtbrukare af den gamla enkla, arbetsamma sorten. Lars var en hurtig, gladlynt pojke, rask till arbete och glad i lek, antingen det gällde att gå på skridskor om vintern eller slå trissa och boll om våren. David var mer tyst och stillsam, en tänkande, tidigt utvecklad gosse. De hade varit goda vänner och kamrater under alla skolåren, hade ju haft samma väg till skolan kalla, bistra vinterdagar, regniga, blåsiga dagar och soliga vårdagar, då lärkorna sjöngo och Lars allt emellanåt tog några skutt öfver stenar och gärdesgårdar, bara för han var så glad och icke kunde låta bli. — Nu var det också vår, lite kallt — man var ju bara i slutet af april, men soligt och skönt. Sälgens hängen, "palmerna", voro utslagna, och hästhof och blåsippor stucko fram ur jorden. David gick och såg på det och tänkte, tänkte på de afskedsord, han nyss hört af pastorn, tänkte, att han ville visst vara Guds barn, om han bara kunde, bara kunde tro riktigt. — Lars var också tystare än vanligt. — "Jag ska' komma bort nu till dig i kväll", sade David, när de skildes åt. När eftermiddagens arbete var slut, frågade David sin far, om han fick gå bort till Lars ett slag. Han skulle ge honom den lilla boken, som han köpt åt honom. — "Stanna inte för länge, så du tar miste om spången öfver ån i mörkret." — "Åh nej, jag kommer snart igen, och spången ska' jag nog hitta, om det är aldrig så mörkt." — Lars höll på med att ge' korna kvällsfoder. David väntade, tills han slutat, och gaf honom så boken. — "Tack ska' du ha, David, jag ska' nog läsa i

den ibland, — om jag bara haft något att ge dig också." — "Det behöfs inte, men du kan väl följa mig lite." — När de kommit bort till ån, stannade David. — "Det är något, som jag gått och tänkt på, Lars." — "Ja, det kan jag väl förstå, det gör du alltid." — "Nej, det är något särskildt, som rör mig och dig. Ska' vi inte lofva hvarandra i kväll, att vi ska' inte smaka brännvin och öl och sådant, aldrig?" — "Jo, det kan vi väl, jag har då ingen lust efter sådant, och inte har jag sett något sådant hvarken i mitt eller ditt hem, så det kan vi väl lofva." — "Ja, men det blir kanske svårare, när vi bli större, när vi ska' ut och exercera eller annars komma ut bland andra pojkar och drängar." — "Jaså, du tänker redan på hur det ska' bli, när vi ska' ut och exercera, det är då likt dig, David." — "Ska' vi ta' hvarandra i hand på det, Lars?" — "Ja, låt oss!" Och Lars gaf David ett handslag, så det kändes. — "Men det är en sak till. Både du och jag tycka om att läsa roliga böcker, bara vi inte få lust att läsa dåliga. Ska' vi inte ta hvarandra i hand på det också, att vi ska' inte läsa sådana roliga böcker, som äro dåliga?" — Lars tvekade. "Det är inte så godt att veta, hvilka som äro dåliga, och de äro nästan de trefligaste, man kan väl inte bara läsa — andliga böcker. Och skulle man inte läsa tidningar heller!" — "Det är inte så jag menar, Lars, men om en bok eller en berättelse liksom vill locka oss att tänka på det, som är synd och styggt, jag har märkt det själf ibland, eller om vi ska' läsa i smyg, det är sådant jag menar." — Lars tvekade ännu. — "Vi kunna väl lofva för ett år åtminstone?" — "Ja, för ett år", tyckte Lars han kunde lofva, och så togo de hvarandra i hand om igen. — När Lars gick hem, tänkte han: det första blir nog inte svårt, men det andra. Men har jag lofvat det, så ska' jag hålla det, det ska' jag ett år! — David gick långsamt hem. "Käre Gud, hjälp mig att hålla hvad jag lofvat, hålla det ett år, hålla det så länge jag lefver! Hjälp mig att hålla det, käre Gud" — — — L. Ö.

(De Ungas Tidning.)

LITTERATUR

Från Augustana Book Concern.

Masterpieces from Swedish Literature, 155 pages in good cloth binding and with contents from Tegnér, Runeberg, Wallin, Topelius, Malmström, Wadman, Geijer, Afzelius, Grafström, Atterbom, Sjöberg, Beskow, Nikander, Sehlstedt, Braun, Nybom, Sätherberg, Strandberg, Snoilsky, Wirsén, Oscar II, Rydberg, Gustafson and Hedenstjerna. The book is adorned with many fine portraits and is given as a premium to subscribers for the *Augustana Journal*. Lovers of Swedish literature in English form should procure copies.

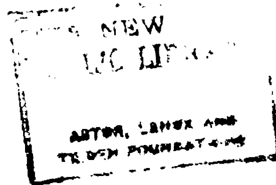
Vår lutherska kyrkas ställning till andra kyrkosamfund. Föredrag af N. Forsander, hållet för Svenska lutherska prästsällskapet i Chicago och tryckt på dess begäran. Särtryck ur Tidskrift för teologi och kyrkliga frågor 1906. Denna lilla skrift, som kostar endast 5 cents per ex. och 3 cents vid partirekvisition, borde kunna säljas i stort antal, alldenstund ämnet är af den största betydelse för oss lutheraner i detta land med dess otaliga kyrkosamfund, behandladt som det är med insikt och pietet, något för hvilket prof. Forsanders namn utgör den bästa borgen.

* * *

Tempelklockan, luthersk traktattidning, New Britain, Conn., maj 1906, festnummer utgifvet i anledning af Mariaförsamlingens i New Britain kyrkoinvigning den 20 maj 1906. Pris 25 cents. Detta nummer är en verklig festskrift af rikt innehåll och med ett stort antal illustrationer. Det framställer i ord och bild historien om en af våra mest betydande kyrkor och församlingar inom Augustana-synoden och borde blifva ett kärt minne för alla, som glädja sig öfver vår lutherska kyrkas framgång i Amerika. Exemplar erhållas hos dr Joshua Larson, 289 Chestnut st., New Britain, Conn.

Allas rätt och allas skyldighet af Märtha Berg, 288 Michigan ave., Chicago, Ill. (The Young Women's Christian Association.) Pris 25 cents. Med denna lilla skrift på 27 sidor har man satt sig ett högt mål före. Meningen med dess utgifvande är att få till stånd en hela Sverige omfattande nödhjälpsförening med antingen en låg årsafgift eller en frivillig sådan. Centralstyrelsen kommer att hafva sitt hufvudsäte i Stockholm med filialer öfverallt i landet. En sådan filial skulle den "Svensk-amerikanska Nödhjälps-fonden" blifva, af hvilken fond blott räntan finge begagnas vid tillfälliga svårare olyckshändelser, såsom eldsvådor, stormskador och missväxt m. m. Den enskildt lidande är inbegripen i programmet, i synnerhet om sådan person står i öfrigt hjälplös. Afsikten är ock att bygga ett hem för hjälpbehöfvande samt att i öfrigt samverka med redan befintliga institutioner som hafva för uppgift att lindra nöden i landet. Af rekommendationer, som välvilligt tillställts redaktionen, framgår det, att saken omfattas med största intresse i det gamla hemlandet såsom ock här i Amerika, för så vidt den blifvit bekant. Hvad resultatet kommer att blifva, kan man ej så lätt afgöra, men det är att hoppas det bästa. De som önska närmare lära känna företaget böra skaffa sig den lilla boken, som härmed anmäles. Den kan erhållas hos Augustana Book Concern så väl som i hvarje välordnad svensk-amerikansk bokhandel i landet såsom ock hos författarinnan själf under adress som ofvan. Medlen som inkomma öfverlämnas till stationsinspektor A. Rehn i Grefvie, Skåne, hvilken i Sverige verkar för samma mål som fröken Berg gör här.

S. G. Y.

NEW
LIC LIB
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

HENRIK IBSEN I SITT ARBETSRUM. *Se sidan 199,*

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., JULI 1906. N:r 7

TAG VARA PÅ DE SMÅ!

Efter Victor Hugo af Edv. Bäckström.

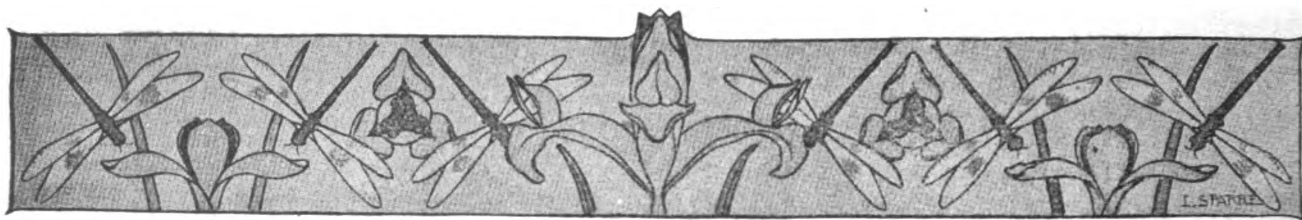
Tag vara på de små! Fast ringa vorden
den allra minsta är af Gud ändå.
Och barnen voro, förr'n de skänktes jorden,
små ljus helt visst i himlens blå.

Vår värld ej skrämmer bort dem, hur hon larmar,
ty Gud har själf dem gifvit oss till tröst.
De småle: det är Han, som sig förbarmar.
De jollra, och du hör Hans röst.

Och hvarje kval, som barnslig oskuld lider,
den högsta domar'n i sin viktskål lagt
och minns dem nog, allt från de första tider
han ängeln gaf i mänskans makt.

Vi ana blott de strålar, dem belysa,
den sanna glädjen lär blott dem att le,
och paradiset mulnar, när de frysa,
och jorden stelnar, hungra de.

Och himlens åska väpnar sig med fasor,
när Gud sitt öga till de små har sänkt
och funnit åter, klädda här i trasor,
dem som han oss i vingar skänkt.

ORD VID AFSLUTNINGEN AF K. F. U. M:s I STOCKHOLM ÅRSHÖGTID.

lädjens dock icke däröfver, att andarna äro eder underdåniga, utan glädjens, att edra namn äro skrifna i himmelen. Luk. 10: 20.

Med glädje vände de 70 lärjungarna efter sin första missionsfärd tillbaka till Jesus. Deras hjärtan voro så fulla af tack; kraftigt hade de förnummit, att arbetet för deras Mästare ej varit lönlöst; i öfversvallande fröjd berätta de hur t. o. m. de onda andarna måst böja sig för Jesusnamnets kraft.

Jesus hör dem, där de från skilda orter komma med samma erfarenheter, han delar deras glädje, han ser ju i hvad de upplefvat en underpant på stundande segrar. Han ser synen af satans fall; den talar om hans makts undergång. Och midt i en värld full af faror och frestelser ser han sina utsända gå trygga genom allt.

Men han tillägger, just därför att han är så rädd om deras glädje och i herdetrohet vill bevara den: *"glädjens dock icke däröfver, att andarna äro eder underdåniga, utan glädjens, att edra namn äro skrifna i himmelen!"*

Han hörde måhända i fröjderopen något insmuget af självberömmelse, kände kanske i sin ande, att här låg en fara för dem att glida så sakta bort från fröjden öfver hvad de ägde i sin Frälsare till en fröjd mera öfver hvad de mäktat uträtta åt honom. Därför detta kärlekens: gif akt!

Den innersta innebörden af en högtid, sådan som den vi fira i dag, hvad är den annat än just detsamma som denna tafla skildrar? En skara Herrens vänner, sammanslutna af och kring honom till arbete för hans sak, kommer åter inför sin Herre, tackar och fröjdas och talar om hvad de i hans namn fått uträtta, där de gått att taga upp kampen mot de onda andemakterna i världen, särskildt i de ungas värld. Öfver hvarje vunnen framgång fröjdas de; för allt tacka de honom, i hvars namn de ville göra allt.

Och visst gläder sig Herren med dem; skulle icke hvarje seger verkligen vunnen öfver fiendemakten skänka honom fröjd?

Och dock; han har ett ord att säga oss just i högtidsglädjen, när de växande siffertalen och de hägrande förhoppningarna sagt sitt ord. Han säger — vi tycka oss höra stämman så innerlig och bevekande —: "glädjens icke däröfver, att andarna äro eder underdåniga, utan glädjens, att edra namn äro skrifna i himmelen." Pröfva, vill han säga, den innersta halten i eder glädje! Gärna mån I glädjas öfver hvad som gjorts och hvad som vunnits. Sen blott till, att intet, ej ens den skenbart största andliga kraftutveckling och framgång får skymma eller undantränga det, som alltid skall vara fröjdeämnet öfver alla andra i Guds folks hjärtan och lif: mitt namn är för Jesu skull skrifvet i himmelen.

Jesus såg då och han ser nu så mycken uppriktig nitälskan, i hvars verksamhet och bekännelse så lätt något "vi", "oss" begynner skorra emot den riktigt rena grundtonen i barnens glädjesång. Där är fara på färde, den fara, som alltid är den största: att vilja själf något vara och att då också snart förytligas. Hur många själar, hur månget andligt företag ledo ej skeppsbrott på *den* frestelseklippan!

Därför: *nedåt:* ödmjuka dig; blif ett intet, ty du *är* ej annat än hvad nåden gör dig till! *Inåt,* fördjupa dig i det andliga lifvets midtpunkt: *där* finner du den friska glädjekällan! I vår jäktande tid är detta mer än någonsin af nöden. Ditt namn skrifvet i himmelen, ditt barnaskap, byggdt på syndernas förlåtelse genom Jesus Kristus; *det* är den omistliga gåfvan, som ingen kan beröfva dig, så länge du vill bevara den; det är ock den bärande grunden för allt arbete i Guds rike, som skall hålla profvet och bära frukt som förblifver.

Och i all gåfvornas och krafternas olikhet, som kan vilja söndra i arbetet: *här* är enhetspunkten, som åter och åter skall samla oss vid det gemensamma, där finna vi alltid hvarandra åter!

Varmt stiger vårt tack i dag upp till Gud *för allt,* men mest tacka vi för detta: våra namn äro skrifna i himmelen! Kan du fröjdas med öfver detta?

E. Lönegren.

STJÄRNBANERET.

För Ungdomsvännen af F. E. W. Kastman.

I mänsklighetens fotspår framskrider en hög, majestätisk gestalt. I sin hand bär den mäktiga en stjärnströdd fana. Garnet till denna fana är ej spunnet af människohand, heligare händer hafva spunnit det. Denna fanas färger äro ej frambragta genom någon mänsklig process; en högre makt har frambragt dem. Frihet står tecknadt med guldskrift mellan de strålande stjärnorna. Den majestätiska gestalten bjuder sitt banér åt alla folk, men gåfvan blir försmådd. Fanan bjöds åt de fosterlandsälskande hellenerna, men den världseröfrande Alexander kom, och för hans mäktiga ande måste hellenerna böja sig. Fanan bjöds åt det världsbehärskande Rom, men Rom stötte mordvapnet i sitt eget hjärta, och frihetsfanan kan ej svaja på en självmörderskas graf. Fanan bjöds åt det franska folket, som älskade frihet, broderskap och jämlikhet. Men den snillrike Napoleon kom, och frihetsfanan blef förskjuten.

Frihetens lifsvillkor är att hafva ett land och ett folk att kunna lyckliggöra. Ett sådant land och ett sådant folk fanns. Ur oceanens djup hade en ny kontinent höjt sig, som skulle blifva en framtida världsmakt. Den majestätiska skepnaden beträder Columbias strand och hälsas välkommen af millioner. Den mäktiga var väntad; hon kom. Stjärnbaneret gafs åt vårt frihetsälskande folk.

Det amerikanska folket svor friheten sin trohetsed. Aldrig mer skulle det hylla en konung och knäfalla för en mänsklig monark. Aldrig mer skulle det lyda lagar skrifna af egenmäktiga despoter. Aldrig mer skulle det låta tvinga sig att göra någonting emot sitt samvetes öfvertygelse. Folkets röst skulle vara folkets lag. Och där denna röst harmonierar med den Allsmäktiges vilja, där hafva också välstånd och trefnad sitt tillhåll. Det löftet gafs en gång för alla af mänsklighetens fader, och han har äfven hållit det med afseende på oss. — Men i den ljusa frihetens fotspår framkryper den mörka afunden med sin fördärfbringande makt. England ser med hämndens öga, huru stjärnbaneret höjer sig mot skyn. England hör ekot af frihetsförklaringen dallra öfver oceanens böljor. England hör frihetshymnerna uppstiga mot himlen från folkets läppar. Harmen sjuder i det stolta Englands bröst. Detta stjärnbaner måste rifvas i stycken; denna frihetsförklaring måste brännas; dessa hymner måste tystna. Den engelska flottan kommer stolt seglande öfver hafvet såsom en skara örnar. De tappraste af Albions söner komma för att återtaga den förlorade juvelen och åter insätta den i Englands konungakrona.

Nationernas öden ligga förborgade i den Eviges hand. Han inspirerade frihetskämparna och kallade dem till strid. Redan höras bojorna rassla, redan inredas fängelser för fångarna, redan uppresas schavotter för fosterlandets ledare. De nyss jublande kolonierna skulle försänkas i sorg. De fria sönerna skulle fängslas och göras till slafvar, och de unga döttrarna skulle uträtta de lägsta sysslor för sina härskare. Friheten är dock starkare än våldet. Bojorna skola ej påläggas, fängelserna skola ej befolkas, schavotterna skola ej användas. Under stjärnbaneret samlar sig en skara män. Trasiga äro deras uniformer, rostiga deras vapen, ovana deras ledare. Skulle dessa kunna emotstå Englands välrustade soldater? Skulle dessa kunna öfvervinna en sådan ståtlig armé?

Se hur stolt stjärnbaneret svajar! De i trasor klädda ynglingarna betrakta detsamma. Skall detta baner sänkas? Skall detta baner fråntagas oss! Skall detta baner rifvas i stycken! Nej, tusen gånger nej! Det har höjts en gång. Aldrig, aldrig skall det firas ned af en fiendehand! Framåt! höres ropet från tusende munnar. Framåt att segra för friheten eller — dö såsom män! — Vid Trenton, vid Saratoga, vid Yorktown sofva Albions söner. Där hvilar Englands kämpahär i skötet af det land den ämnade fängsla. Och stjärnbaneret svajar ännu öfver ett fritt folk.

Frihetskämparna lade undan sina ärorika vapen och återvände till fredens värf. De nedbrända hyddorna blefvo åter uppbyggda och de sköflade åkertegarna besådda. Handel och industri uppblomstrade, och snart kunde vårt land mäta sig med Europas länder i vetenskap och konst. Fredens lugn afbröts gång efter annan, men fienden fördrefs, eller ock fann han sin graf i oceanen. Allt hade förblifvit lugnt och stilla, om icke splittringar uppstått inom landet. Sådana uppstodo dock, och snart tändes krigets facklor åter. Broder kämpade mot broder, son mot fader och fader mot son. Stjärnbaneret hade nämligen blifvit fläckadt, och denna skamfläck måste aftvås till hvad pris som helst.

På söderns plantager försmäktade ett folk under ofta omänsklig behandling. För detta folk var friheten lika kär, som den var fruktad af dess herrar. När frihetsfanan höjdes, voro äfven dessa förtryckta med. Äfven dessa voro inberäknade i Frihetsförklaringen, äfven dessa deltogo i sjungandet af frihetshymnerna. Men blott för tillfället fingo de åtnjuta välsignelsen af de vunna segrarna. Snart fördes de åter såsom slafvar ut på de solbrända bomullsfälten. Länge kunde dock icke detta fortgå. Den frie kan ej se en medbroder bunden i kedjor, utan att känna medlidande med honom. Slafvens bojor skulle lossas, och den förtryckte skulle läras att uppskatta den sanna friheten. Oräkneliga människolif måste offras, innan detta kunde ske, ty att bota tidens

refvor kostar mycket blod. Stjärnbanéret var nära att förstöras, brödrafolken att för alltid åtskiljas. Vårt baner är en miniatyr af himlahvalfvet. Hvem kan nedtaga en enda af de strålande världarna från den blåa himlapällen? Hvem kan förhindra morgonrodnaden att purpra österns skyar? Hvem kan hejda solstrålarna från att försilfra molnens kanter? Flaggan kan ej delas, utan att på samma gång blifva ett bårtäcke på frihetens graf. Med stjärnbaneret skulle unionen lefva eller dö. Men dödsdomen hade icke ännu blifvit fälld. Ännu skulle baneret lefva; ännu skulle det utveckla sina rena färger; ännu skulle det ingifva mod och dödsförakt åt sina beskyddare; ännu skulle det svaja öfver ett förenadt folk. Efter blodiga sammandrabbningar förliktes bröderna åter. Öfver de fallnes grafvar räckte de hvarandra handen och ingingo trohetsförbund för lifvet. De förtryckta återfingo friheten och åtnjuta nu samma rättigheter som de öfriga af nationens folk.

Men hvarför dväljas längre i minnenas tempelgårdar? Hvarför stanna längre inför inskrifterna på de fallnes grafstenar? Vår storhetsbild är intet minne; den försvann ej med dem som föllo; den öfverlefde dem. De svuro friheten sin trohetsed i lifvet och i döden. Själfva föllo de, men frihetsfanan var räddad åt oss och åt kommande generationer. De skrefvo sin hjältesaga med svärdet. Vår historia skrifves med pennan. Hvilken tid, som gjort den största insatsen för mänskligheten, kommer framtiden att utvisa. Omständigheterna tvungo dem att bära vapen. Vi åtnjuta fredens välsignelse på den jord, hvilken begöts med deras blod. Den oberoende landtmannen plöjer sin fäderneärfda jord och inbärgar rika skördar. Den hurtige arbetaren står vid sin maskin från morgon till kväll och erhåller sin välförtjänta lön. Den dristige grufarbetaren upphämtar jordens gömda skatter och förtjänar på så sätt sitt bröd. Den trogne tjänaren erhåller alltid sin nödtorft. Arbetet förlänar människan det bästa adelsbrefvet.

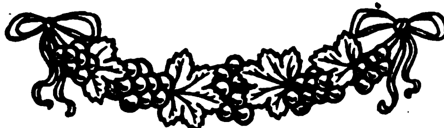
Intet hinder lägges i vägen för den forskande människoanden. Den store astronomen Galilei marterades af inkvisitionens bödlar; vi hafva inga bödlar för rymdernas forskare. Den vise filosofen Sokrates tvangs att tömma giftbägaren, vi hafva ingen giftbägare för visdomens älskare. Den ädle skalden Pindarus förföljdes af sina landsmän; vi tillåta inga förföljelser mot vitterhetens idkare. Den djärfve aposteln Paulus blef förd till stupstocken; vi hafva ingen stupstock för kristendomens förkunnare. Astronomen väger världarna såsom på en våg, och mäter deras eviga banor med sin måttstock. Han beräknar deras afstånd från jorden och sammanbinder dem med henne med bryggor af ljus. Han söker efter den verkliga drifkraften, som framdrifver dem genom rymderna. Han söker efter den hand, som leder deras gång.

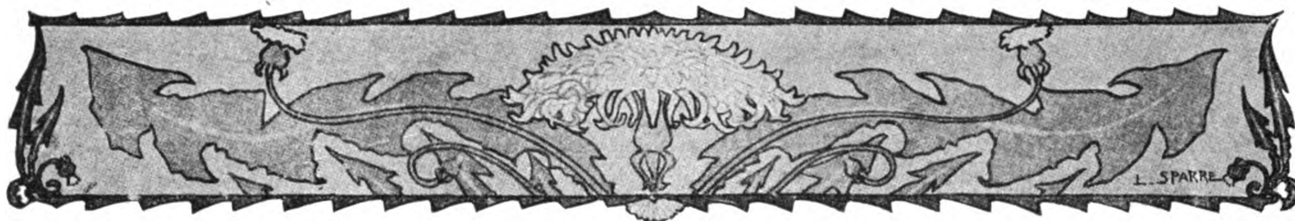
I tankens värld lefver filosofen. Där bygger han ett skönt tempel åt sanningen. På altaret i detta tempel offrar han sin tid och sitt lif för att lära sig konsten att mäta evighetens djup och genomskåda det oändligas mystär. Men såsom varande ett barn af tiden hinner han aldrig utforska, hvad som ligger bakom evighetens förlåt. Han har ej tid att sätta spiran på sitt tanketempel, innan hans timglas runnit ut. Hans verk är ej evigt. Murarna af detsamma nedfalla i grus och försvinna.

Skalden för sin härskarspira i det ideellas gränslösa värld. Han höjer sig öfver världens disharmoni och stämmer sin lyra i ackord med öfverjordiska eolsharpor. Han förstår naturens tungomål och känner sig outsägligt lycklig. Han hör hvad den porlande källan hviskar, han gripes mäktigt af dånet från Niagaras vattenfall. Han vidrör strängarna på sin lyra, och hela naturen igenkänner sin egen röst. Hjärtat i mänsklighetens bröst vibrerar i harmoni med tonerna af hans lyra. Hvad han frambringar dör aldrig, ty det är röster från naturens eget, alltid klappande hjärta.

Religionen offrar vid kärlekens altare, och röken från detta offeraltare stiger uppåt mot det evigas värld. Vid denna altarfot slocknar hatets flamma. Där läggas vapnen ned, och broder räcker broder handen. Därifrån uppstiga böner för land och folk till världarnas Gud. Och han hör dem. Han böjer sig ned och lyssnar till stoftets barn. Han upplåter sin hand och utgjuter välsignelse öfver vårt fria folk. Han gläder sig, när vårt folk söker efter att komma till den eviga fridens tempel för att i oändlighetens ljus tillbedja sitt upphof, sin egen urbild.

Mäktigt är det folk, som förstår att uppskatta den sanna friheten. Hittills har vårt folk kunnat göra det. Skall det kunna göra det i framtiden? Vi veta ej. Öfver framtiden hänger en tät slöja, hvilken vi ej kunna draga åt sidan. Hvem kan därför spana stjärnbanerets öden? Skall måhända den majestätiska gestalten återtaga det och gifva det åt ett folk värdigare än vårt? Det är blott en, som vet det. Han som frambragte världarna ur evighetens kaos; han som styrer deras lopp genom rymderna; han, för hvars ord de en gång skola försvinna; han allena genomskådar framtidens dimmor. — Men så länge hjärtat klappar i vårt bröst, så länge blodet flyter i våra ådror, så länge vår arm har styrka att hålla svärdet, vilja vi kämpa för vår flagga. Med den i spetsen tåga vi framåt mot ärans höjder, eller mot den fries ärorika död. Segra vi i striden, må då baneret svaja; falla vi, må det då blifva vårt bårtäcke. Vackrare bårtäcke kunna vi ej få än vårt fria, stolta, ärorika stjärnbaner.

HENRIK IBSEN.

Se titelplanschen.

Denne berömde och världsbekante författare skattade den 23 sistlidne maj åt förgängelsen, och med honom bortgick visserligen en af de mest storslagna skalder och dramaturger, som den skandinaviska Norden danat. Ibsen föddes 1828 i Skien samt utgaf sitt första arbete, Katilina, 1850. Den långa rad af skådespel och andra vittra arbeten, som från hans hand sedan dess utkommit, vittna alla om genomträngande snille, skarp uppfattning af allt psykologiskt, mod i utförandet och själfständighet gent emot sin tids egendomliga förhållanden.

För kristendomen har Ibsen nog varit till mera skada än gagn, ty hela hans läggning var skeptisk och i hög grad pessimistisk. Religionen kände han också ganska litet till, det vill säga sådan som den ter sig i det allmänna lifvet. Hans uppfattning af dylika saker var hämtad från sådana författare, som han helst läste och med hvilka han sympatiserade, såsom en Nietzsche m. fl. Samma var nog fallet med hans sociologiska undersökningar för att nu ej tala om grunderna för hans politiska antipatier. Hans kosmopolitism är också allmänt bekant, hvilken visade sig bland annat däri, att han intet egentligt fädernesland hade, d. v. s. han uppehöll sig helst bland främmande människor i utlandets mera betydande städer, synnerligen i Dresden och München. Nog skedde detta till det mesta för konstens skull, det må medgifvas, men äfven emedan han hade afsmak för allt i egentlig mening borgerligt. I alla fall må det fritt sägas: med Ibsens död fick den poetiska världen kungssorg. Såsom prof på hans skaldekonst må följande dikter meddelas.

Y.

EN BRODER I NÖD!

(December 1863.)

Nu flokker sig om Tyras Borg —
kan hænde, sidste Gang —
et Folk i Nöd, et Folk i Sorg,
med Flaget halvt paa Stang.
Forladt, forladt paa Farens Dag,
forladt i Stridens Stund!
Var saadan ment det Nævetag,
der loved godt for Nordens Sag
i Axelstad og Lund?

De Ord, der flöd, som om de kom
fra Hjertet lige hid, —
de var da kun en Frase-Flom;
og nu er Törkens Tid!
Det Træ, som Blomstringslöfter gav
i Festens Solskinskvæld,
det staar, af Stormen kvistet af,
som Kors paa Nordens Ungdoms Grav,
den förste Alvorskveld!

Det var da Lögn i Gildeskrud,
kun giftigt Judas-Kys,
hvad Norges Sönner jubled ud
ved Sundets Strande nys!
Hvad taltes mellem Drot og Drot
ved sidste Kongefærd?
O, legtes om igen da blot
Kong Gustafs Leg paa Stockholms Slot
med Karl den Tolvtes Sværd!

Et Folk i Sorg, paa Dödsens Tog
af hver en Ven forladt, —
saa ender Danmarks Sagabog. —
Hvo har dens *Finis* sat?
Hvo taalte fejgt, den slutted slig:
og tysk blev Tyras Vold,
mens Dannebrogs forrevne Flig
slog om den sidste Danskes Lig
sit Rosenlagens Fold?

Men du, min frelste norske Bro'r,
som staar paa fredlyst Grund
i Kraft af Löftets fagre Ord,
forglemt i Farens Stund, —
stryg du paa Flugt fra Fædrestavn,
jag over Havets Hvælv,
gaa Glemselsgang fra Havn til Havn,
og list dig til et fremmed Navn,
og gem dig for dig selv!

Hvert Stormsuk, som i Norge gaar
langs Li fra Danmarks Hav,
dig spörgende med Rædsel slaar:
Min Bro'r, hvor blev du af?
Jeg stred en Livsens-Strid for Nord;
mit Hjemland blev en Grav; —
jag spejded' over Belt og Fjord
forgæves dine Snekkers Spor,
Min Bro'r, hvor blev du af?

Det var en Dröm. Vaagn stærk og kæk
fra Folkesövn til Daad!
En Bro'r i Nöd! Hver Mand paa Dæk;
her gælder rappe Raad!
End kan det staa i Saga slig:
Dansk, dansk er Tyras Vold.
End Dannebrogs forrevne Flig
kan over Nordens Fremtid rig
slaa ud sin röde Fold!

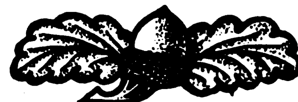
VILL DU?

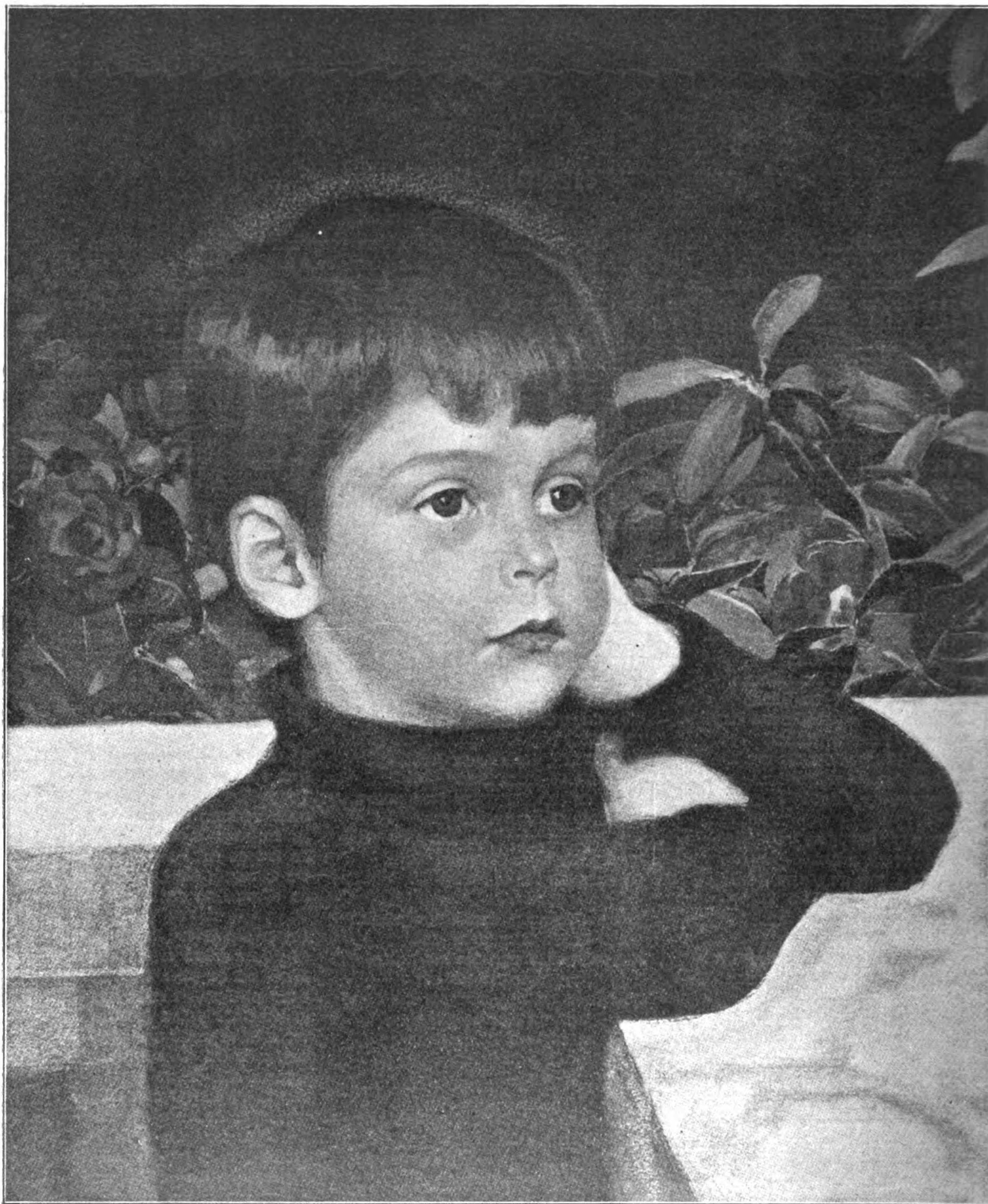
(Ur Brand.)

Välj emellan kval och sällhet!
Valet mellan *gå* och *stanna*.
Val är mellan lust och nöd,
val emellan gift och manna,
val emellan lif och död!

Ej någon vet hvem domen når,
men i en evig eldskrift står:
Var trofast, tills du målet hinner,
med prutning kronan ej du vinner!
Ej ångstens svettbad räcker till,
du luttras må i marters låga.
Du dömes ej för klen *förmåga*,
du dömes, om du icke vill.

Ett halkas öfver: lagens törst
af *viljan* måste släckas först.
Först må du *vilja*, icke blott
hvad görligt är i stort och smått;
ej blott där saken innebär
ett mått af möda och besvär, —
nej, *vilja* må du, stark och glad,
igenom alla farors grad!
Det är ej martyrskap att ge
på korset andan upp i ve;
först *det* att *vilja* korsets död,
att *vilja* midt i köttets nöd,
att *vilja* midt i andens ångst —
först detta är din frälsnings fångst!

EN LITEN TÄNKARE.

"FILOSOFENS MORGONDRÖMMAR."

När börjar barnet att tänka? När tänka vi våra bästa tankar? När lärde vi tänka just det, som vi tro nu? Dessa och liknande frågor göra vi oss understundom, och det egendomliga är då, att vi knappast kunna minnas, när vi icke i sak tänkte samma tankar, som vi göra nu. Man frågar sig understundom efter religionens historia och ursprung. I historien kan man ej finna det, utan måste man nog gå in i människan själf, om man i någon mån skall komma till rätta med dylika frågor. Religionen är icke i första rummet ett historiskt, utan ett psykologiskt faktum. Det är också en af de vinster, som vi i vår tid gjort genom studiet af människosjälen, psykologien, att religionen är människan medfödd, att den är hennes gudsmedvetande, intryckt i hennes hjärta genom själfva det förhållandet, att hon är människa. Och att veta detta är en stor vinst. Få af oss hafva i religiöst hänseende ändrat våra åsikter, sedan vi blefvo äldre, om vi annars hade några sådana, då vi voro barn, och det hafva väl de flesta haft. Visserligen hafva de inpassats bättre i vårt eget system af tankar och känslor, och visserligen hafva dessa ackommoderat sig bättre till hvarandra, men detta är i de flesta fall allt, och väl är det, om det är så. Väl om mannen bevarat sin barndoms tro, och väl om han hade någon sådan att bevara. Att han skall hafva det borde vara det viktigaste i all uppfostron.

Vår lilla gosse på taflan ser tänkande ut, men hvad tänker han? Vet han själf hvad han tänker, och vet någon annan det? Knappast. Och dock tänker han, och tanken är såsom säden: den växer, och det är samma säd, som växer, tills den mognar en gång. Måtte det vara ädel säd, säd, som väl mognar för evighetens lada! Y.

ROSOR.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

Medan dessa rosor dofta,
vill jag tala om en saga,
som jag hört en sommarmorgon
just i rosentid, då daggen
ännu hvilade på bladen,
eller kanske har jag drömt den
sent en vacker juliafton,
medan skära rosenknoppar
böjde sig för västanvinden.

Se, det var i tidens början,
då de första mänskobarnen
bundo kransar uppå Edens
vårligt fagra blomsterängar —
ännu funnos inga rosor —.
Men det kom en dag, då dessa
sprungo upp i barnens hjärtan,
denna dag, då man och ungmö
första gången här på jorden
kände själen fylld af kärlek,
svuro trohet åt hvarandra. —
Af den ljufligt sköna rosen
tog Gud Fader då en telning
och till minne utaf detta
satte den i paradiset.
Och med ens står rosenbusken
höljd af blommor vid de båda
jordens första hjärtevänner —
deras oskuldsrena läppar
möttes då för första gången,
och utöfver Edens nejder
dofta jordens första rosor.

Ännu funnos inga törnen. —
Dessa vuxo ut, då synden
stängde paradisets portar,
då det ondas mörka slöja
sänkte sig på tingens klarhet,
och då stoftet föll på bladen
af de många skära blomstren.

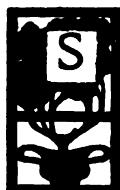
Man och ungmö — hjärtevänner —
mötas allt ännu på jorden,
och det sägs att denna kärlek,
fastän tusen år och tusen
svunnit sedan tidens morgon,
ännu bär till deras hjärtan
som en fläkt af paradiset.

Har du tröttnat på min saga?
Ännu några ord där finnas,
om hur jordens vackra rosor
vissna bort och fälla bladen,
men hur hjärtats aldrig vissna,
fastän världens köld och sorger
kunna tvinga dem att blekna.
Se, de växa bortom döden,
räcka in i evigheten,
där de många hjärtevänner,
som här skildes, skola mötas.

Nog kan detta rosenträdet
höljas utaf många knoppar,
blott en enda når till blomning.
För en hvar af dina vänner
växer det en knopp på busken.
Men längst inne — säkrast värnad
doftar hjärtevännens blomma.

GENOM SKUGGORNAS DAL.

För Ungdomsvännen af Anna Hallander.

olen sänkte sig allt mer och mer därborta vid skogsbrynet och kastade ett gyllene återsken öfver det vackra vårlandskapet.

Med de första varma dagarna hade det blifvit vår med ens, och nu stod skogen där högtidlig och vacker i aftonskimmer.

På skogsstigen sprungo två glada barn, en gosse och en flicka, och deras mor kom sakta gående efter. De båda barnen voro liksom en bild af våren själf, liffulla och kraftiga som den.

Öfver den unga moderns vackra ansikte låg en skugga af djupt allvar; det syntes, att sorgens förhärjande stormvind dragit fram genom hennes lif, och att tiden icke förmått igensopa spåren.

"Mamma", ropade nu den lilla flickan och kom springande tillbaka till sin mor med båda de små händerna fulla med blommor, "se, så många vackra sippor! Hvar hafva de blåögda sipporna gömt sig hela vintern?"

Modern lade småleende handen på det ljuslockiga hufvudet.

"Helfrid lilla", sade hon, "när hösten kommer och alla löf falla af och vinden liksom suckar härute i skogen, då andas frosten så kallt på blommorna, och de vissna och dö. Men så när vårsolen sedan kommer och värmer den frusna jorden, då vakna sippor och andra blommor och börja titta upp ur tufvorna. Och så länge de lefva och andas under sitt korta lif på jorden, blicka de alltid uppåt mot himlen och ljuset."

"Mamma", sade gossen, som nu också vändt om till sin mor, "hvarför dofta blommorna en så kort tid och vissna så snart, när de äro så vackra?"

"Käre Gösta, kanske det är just därför, att Gud skapade dem så älskliga. De hinna sprida så mycken glädje med sin doft och fägring till alla, som se dem. Nu börjar daggen falla, mina små, och ni få icke vara ute längre. Låt oss därför skynda hém."

"Kom, Helfrid", utropade Gösta muntert och tog sin lilla systers hand, "om mamma vill, så springa vi förut med blommorna, ty mormor väntar säkert på oss."

Ute på trappan till det vackra boningshuset, som låg nästan inbäddadt bland lummiga träd, stod barnens mormor, fru Sjöfeldt.

"Gertrud", sade hon helt bekymrad till sin dotter, "ni hafva dröjt bra länge ute, och jag blef nästan orolig. Aftonluften är så förrädisk, och du måste vara försiktig."

"Ja, mamma, och jag försöker ju också att vara det. Men barnen voro så förtjusta i blommorna, och så kommo vi att gå litet längre, än jag tänkte. Nu skall det emellertid smaka förträffligt att få en kopp varmt te."

"Ja, kom", svarade fru Sjöfeldt, "vår duktiga Kristine har färskt tebröd i ordning, och barnen hålla ju redan på att sätta violerna i vaser på bordet, ser jag."

Allt såg behagligt och inbjudande ut i den trefliga matsalen, och lampan med dess röda skärm kastade ett varmt skimmer öfver bordet.

Kanske var det också ett återsken från lampan, som tecknade så skära rosor på unga fru Gertrud Helmers kinder.

Men fru Sjöfeldt såg den förrädiska färgen med hemlig oro.

"Vet mormor", sade Gösta, i det han inmundigade det läckra tebrödet med en sjuårings friska aptit, "det smakar *så* godt att dricka te här hos mormor, sedan man varit ute i skogen en stund. Och vi trifvas så bra hos mormor, eller hur, mamma lilla? Vi behöfva väl ej återvända på länge hem till staden och skolan?"

"Nej, däri har du rätt, min gosse", inföll fru Sjöfeldt. "Du har ju lofvat mig, Gertrud, att inte alls tänka på någon hemresa tills vidare, då landtluften säkert gör dig godt. Och inom kort komma dina båda systrar med sina män och barn, och så bli vi en enda stor, lycklig familj, alldeles som förr."

Gertrud såg på sin mor med tårar i ögonen.

"Som förr, älskade mamma? Ack, aldrig mer för mig riktigt som förr, sedan Birger är borta."

"Min älskling", sade hennes mor sorgset, "låt oss försöka att icke tänka därpå. Nu måste vi glädjas med barnen, så godt vi kunna."

Sedan smättingarna senare på kvällen somnat, satt Gertrud vid pianot och spelade sakta.

Hon var en hårdt pröfvad kvinna, som ägt allt och förlorat allt. Hon hade ägt kärlekens stora, rika gåfva.

Blott några korta år förut, och hon hade stått i lyckans härligaste solljus vid sidan af den make, som hon älskade af hela sin själ och som älskade henne lika högt tillbaka.

Och nu, för två år sedan, träffades hon af den svåra sorgen att få med sina två barn följa honom till grafven.

Hon led i tysthet och utan att klaga, men hennes hälsa, som aldrig varit stark, blef fullkomligt bruten, och nu visste hon, att hon sakta, men säkert närmade sig ett återförenande med sin älskade.

Men hon försökte att i sin egen sorg själf göra lifvet så ljust som möjligt för sina kära.

Och många voro de lidande och fattiga, som välsignade och tackade henne, då hon, hvars eget hjärta så väl kände och förstod sorgen, gick tröstande och hjälpande bland dem.

Hon sökte därigenom lindring för sin egen hjärtesorg.

"Mamma", sade hon och vände sig om på pianostolen, "hur väl jag minns, när jag första gången spelade detta stycke för Birger! Huru annorlunda allting var då. Lifvet låg då framför mig löftesrikt och ljust. Men Birger gick hem så snart, och nu skall jag också snart vara hos honom."

"Ack, mitt barn", svarade fru Sjöfeldt, "låt oss hoppas, att dina små och jag och dina syskon måtte få behålla dig länge än. Vi älska dig alla så innerligt."

"Ja, jag vet det, mamma, och det är ljuft att höra. Jag önskar ju heller icke att dö, men lifvet är blott sorg och smärta, himlen är vårt rätta hem. Och där, mamma, skola vi alla mötas en gång och aldrig skiljas mera."

Hon anslog några veka ackord på pianot och vände sig åter till modern.

"Och så vet jag nu, mamma, att fast jag går, lämnar jag mina små älsklingar i goda händer. Gösta är så käck och hurtig, han blir lik sin far, och syster Ingrid, som håller så mycket af honom och Helfrid, skall vårda och älska mina små ömt, när mormor lägger ner ansvaret för dem en gång. Var icke bedröfvad, mamma. Se, vi vandra ju alla genom sol och skuggor mot det eviga ljuset."

* * *

Gertrud stod under den höga, klängande rosenbusken och klippte af en rik skörd af de hvita, vackra rosor, hvarmed den var öfversållad.

Själf liknade hon allt mera en af dessa rosor, öfver hvilkas kalkar det låg liksom ett fint snödoft.

Hennes milda, vackra ögon, som afspeglade den rena själen, men förrådde intet af det kroppsliga lidandet, som tärde henne, syntes blicka längtande mot himlen, den fria andens ursprungliga hem.

För hennes käraste framstod hon liksom förklarad under dessa senaste, för dem så underbara och oförgätliga månader.

Nu var det lif och rörelse på Brevik, fru Sjöfeldts landtgård, ty hennes båda äldre döttrar, Ingrid Rahm och Margareta Reenstjerna, hade nu också anländt med sina män och barn.

Sedan fru Sjöfeldts tre döttrar blifvit gifta och lämnat barndomshemmet, hade det varit deras kära vana att alltid hvarje sommar återvända dit med sina familjer på flere veckors besök.

Af alla dessa lyckliga familjemedlemmar hade då ingen varit lyckligare än fru Sjöfeldt, då hon såg samlade omkring sig sina barn och deras små.

Huru innerligt deltogo de icke alla i hvarandras fröjder och sorger, och smärtsamt kände de det, när Gertruds man så oförmodadt kallades hem. Och ännu myckte bittrare kändes det, då det nu stod klart för dem, att Gertrud själf, den yngsta och älskligaste af dessa tre älskvärda systrar, icke länge skulle stanna kvar ibland dem.

Helfrid och Gösta sprungo och lekte på gårdsplanen med sina små kusiner, och Ingrid kom fram till Gertrud, som just slutat kilppa af de hvita rosorna och nu hade famnen full af dem.

"Se, Ingrid", sade Gertrud med sitt intagande småleende, "huru vackra rosorna äro, när de just slagit ut. Det är nästan skada att klippa af dem, tycker jag. Men mamma älskar så mycket att se en rikedom af dem i alla rummen, som du vet. Kom med in, Ingrid, och hjälp mig att arrangera dem, så är du snäll."

På verandan möttes de af Einar och Åke, Ingrids och Margaretas män.

Einar lade sin hustrus arm i sin.

"Hvart skola de båda unga fruarna taga vägen", frågade han skämtande, "med en sådan mängd vackra rosor? Kära Gertrud, du måste ge mig ett par stycken. Du vet, jag tycker så mycket om dina hvita rosor."

"Tag gärna hvilka du helst vill hafva af dem", svarade Gertrud. "Vi ämna sätta dem i vaser, och ditt rum skall icke heller bli utan sin andel af skörden, må du tro. Om *jag* skulle vara så försumlig att glömma bort ditt rum, så skulle nog din hustru icke göra det, eller hvad tror du?"

"Nej, det kan ju hända, du Gertrud. Men i alla fall kan det ju vara roligt, om min lilla svägerska också kommer ihåg mig litet. Här kommer Margareta, du ser så husmoderlig ut, är det något viktigt å färde?"

"Ahnej, inte just det, Einar, jag har blott gjort en inspektionstur öfver gården med mamma. Gertrud, barnen ha bedt att få göra en utflykt på sjön, hvad säger du därom? Känner du dig hågad därtill, om inte sjöluften är för fuktig?"

"Jo, det är den nog för mig. Men om ni andra hafva lust att fara ut på sjön, så gör det, medan jag tager mitt staffli ut i skogen. Jag skall försöka arbeta litet på Helfrids och Göstas porträtt, som jag började för så lång tid sedan och icke orkat arbeta med på länge. Ni stanna nog icke så länge ute, eller hur, och så träffas vi alla på verandan vid kaffedags."

Häri instämde Åke och fru Sjöfeldt, men den senare och Margareta förklarade, att de ämnade stanna hemma och ville hämta Gertrud hem från skogen, då hon icke längre hade lust att måla.

* * *

Det var så stilla i skogen, då Gertrud satt där vid sitt staffli. Skogen hade alltid haft en särskild tjusningskraft för henne, och hon hade många glada minnen af kära ströftåg med Birger härute.

Hon var en skicklig målarinna, och de båda intagande barnfigurerna framstodo så lefvande, då målningen nu allt mera närmade sig sin fullbordan. Gertrud smålog mot sina små älsklingar på taflan, och de tycktes småle tillbaka. Hon hoppades, att hon skulle hinna få sin målning färdig, på samma gång som hon anade, att detta arbete nog skulle bli hennes sista.

Nu lade hon ner penseln för att hvila, och med händerna knäppta bakom hufvudet lutade hon sig tillbaka i stolen och såg på sitt arbete.

Vid ljudet af fotsteg vände hon sig om. Det var fru Sjöfeldt och Margareta som kommo.

"Redan här för att hämta mig?" frågade Gertrud. "Nu är min målning också i det närmaste färdig, blott ett par skuggningar fattas. Hur tycker mamma och Margareta om Helfrid och Gösta här?"

"De se ut, som om de vore färdiga att stiga ner från duken och prata med oss", svarade fru Sjöfeldt. "Man kan tro, att det är de små originalen själfva och icke deras porträtt."

"Det blir ett minne för barnen, detta mitt sista arbete", sade Gertrud. "Och sin fars porträtt hafva de redan förut. Jag är så glad, att jag hann sluta Birgers porträtt i fjol, medan jag var starkare. Mamma förvarar ju dessa tvenne målningar åt Gösta och Helfrid här på Brevik tills vidare. *Jag* kan snart icke göra det längre."

"Tala icke ännu om att lämna oss, o mitt barn", sade fru Sjöfeldt bedröfvad. "Säkert gör den milda sommarluften dig godt, så att du kanske snart blir starkare."

"Ja, helt visst, mamma, gör den mig godt, men dock icke frisk. Och sörjen icke, mamma och syster, för att jag säger det, men jag längtar *hem* och till min Birger. O, jag älskade honom af hela min själ, och när han dog, så kände jag, att en sträng brast i mitt hjärta, och att jag snart skulle få komma till honom. Hjärtesorg *kan* döda, fast det säges, att ingen dör af sorg."

De gingo tysta en stund. Så återtog Gertrud: "Hvarför skulle vi frukta för döden eller sörja öfver det kommande afskedet? Det är blott den jordiska skilsmässan, som synes oss så bitter, och äfven den blir blott för en tid och icke för evigheten. — Mamma, se, här komma Helfrid och Gösta och därborta dina små rustibussar, Margareta, och den öfriga barnskaran. Då hafva de antagligen kommit hem tidigare än de tänkte, våra sjöfarare, eller också kanske vi fördröjt oss i min förtrollande skog."

* * *

Det led mot slutet af sommaren.

Gertrud låg tillbakalutad i sin hvilostol i trädgården och såg bort emot sin kära skog och på den nedgående solen.

Hennes krafter hade dagligen aftagit, och nu var det tydligt, att den stund icke var långt borta, då hon skulle lämna det jordiska och de kära, som höllo så innerligt af henne.

De öfriga familjemedlemmarna befunno sig alla i hennes omedelbara närhet.

"Kära mamma", sade Gertrud, "hvilken härlig sommar det har varit, och hvilken vacker solnedgång det är i afton. Huru goda ni alla, mor och syskon, varit mot mig hela denna min sista sommar i barndomshemmet. O, det har varit ljuft att lefva, och nu är det ljuft att dö. O, sörjen icke, därför att jag går först af oss hem till det rätta fadershuset, ty dit jag går, dit skolen I alla snart komma efter."

Hon lade armarna omkring Helfrid och Gösta, som kommit fram till henne och nu stodo på hvar sin sida om hennes stol.

"Om jag visste", fortsatte Gertrud, "att jag lämnade dessa älskade barn värnlösa, då skulle det vara svårt att nu gå ifrån dem, men jag vet ju, att jag lämnar dem i goda händer."

Hon såg därvid kärleksfullt på sin mor och sina systrar.

"Ack", sade Ingrid med tårskymd blick och tryckte sin blomstrande kind mot Gertruds bleka anlete, "de skola vara mig så kära som mina egna barn! Du vet, Gertrud, att vi alla hålla af dem lika innerligt som vi älska dig, och Einar och jag skola skydda och fostra dem som ett dyrbart lån, som du lämnat i vår vård, och för hvilket vi en gång skola aflägga räkenskap hos dig."

Gertrud smålog matt.

"Ja, Ingrid, käraste, jag vet det väl, och därför kan jag lämna dem utan bäfvan."

Hon blickade åter bort mot skogen.

"Se, är det icke liksom ett förklaradt skimmer därborta?" sade hon. "Nu går solen snart ner helt och hållet, och det lider mot kvällen. — — — Och innan solen randas nästa dag, o, hur härligt det skall blifva att uppvakna i himmelen — —"

Just som solen försvann vid skogsbrynet, slötos Gertruds vackra ögon för alltid, och den frigjorda anden lyfte sina vingar till flykt mot det eviga hemmet.

CARL DAVID AF WIRSÉN.

För Ungdomsvännen af S. M. H.

Svenska Akademiens "ständige sekreterare" framställes härmed för Ungdomsvännens läsare. Som sådan kan han kallas öfverdomaren i den svenska litteraturens högsta domstol. Och det har länge varit hans allt annat än behagliga plikt att hålla alla vildkladdar på behörigt afstånd från den svenska litteraturens inhägnad. Detta har skaffat honom mycken gunst och många fiender. "Sigurd" säger, att han i denna egenskap samt i sina recensioner i *Vårt Land* fullgjort sin tuktomästaresyssla på ett sätt, som det svenska folket bör tacka honom för. Ty skoj, slarf, uselhet och all slags råhet gisslade han utan barmhärtighet. Särskildt har han varit en fasa för den s. k. smutslitteraturens idkare.

Men han har icke blott sagt andra, hvad de icke skulle göra. Han har själf gått före den vägen han ville, att de skulle vandra, och har i sina egna talrika dikter visat, hur en god diktare bör föra pennan. Väl mäter han sig ej med Tegnér eller Runeberg i popularitet, icke heller i originalitet; men i versens klang och språkets rykt har han i dem knappast sina öfvermän.

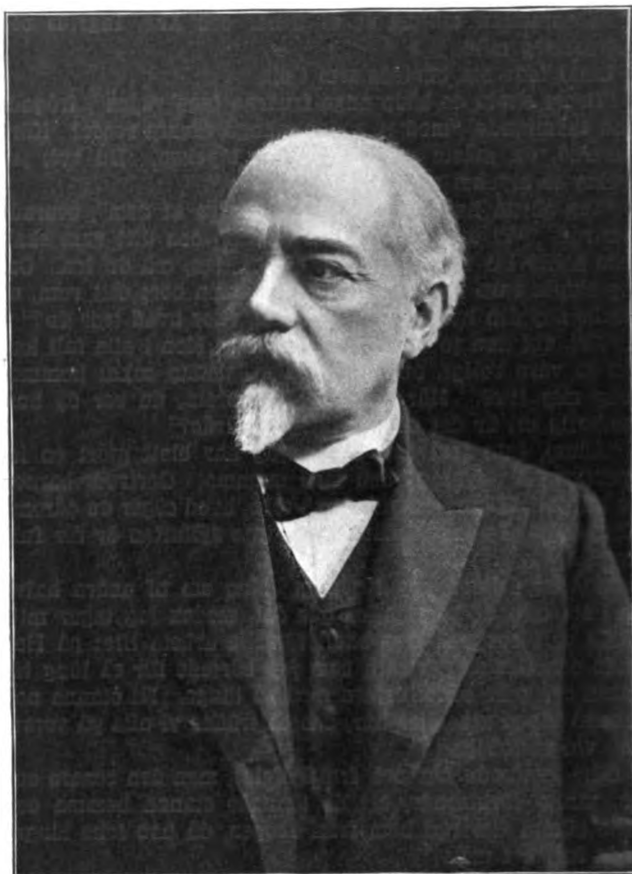
Naturligtvis har hans ställning såsom Sveriges "poeta laureatus" något inverkat på hans diktning. Men han har aldrig nedlåtit sig till smicker. Och han har alltid sagt något vackert, något ädelt, upphöjdt och sant.

Andlig diktare är han och en idealist, den idealistiska skolans förnämste nu lefvande representant. Af sånger i högre koren hafva vi flere utaf hans penna än af någon annan diktares efter Davidsharpan i Norden. Hvad Lina Sandell är för de lägre klasserna, det är Wirsén i viss mening för de mera bildade.

En man, som haft så mycket bestyr att hålla ogräset nere på den svenska litteraturens åker, har naturligtvis ej kunnat undgå att allt ibland vilja rycka upp ett och annat hvetestånd. Så t. ex. förklarade han helt kategoriskt, att Selma Lagerlöf ej kunde skrifva romantik. Detta kan hon naturligtvis och har till och med bildat en "skola", i det att flere författare och nu senast Olof Högberg skrifva i hennes maner. Men ett sådant misstag är förlåtligt och lätt förklarligt, då Wirsén själf icke gör anspråk på dylikt författareskap.

Wirsén kan väl näppeligen sägas hafva skapat en skola, ty Runeberg lade grunden till den riktning, som denne sedan så förträffligt bearbetat. Men han har utöfvat ett stort inflytande både genom sin diktnings innehåll och form. Han har länge tjänat som modell för en hel mängd förträffliga diktare, och detta visar mästaren. Sin egen poetiska bikt aflägger han i medföljande lilla stycke.

Carl David af Wirsén är född i Vallentuna, Stockholms län, den 9 december 1842. Han blef student i Uppsala 1860, filosofie doktor 1866, docent i litteraturhistoria vid Uppsala

C. D. af Wirsén.

universitet 1868—78, var föreläsare samt vårdare af biblioteket och konstsamlingarna vid Göteborgs museum 1876—79, blef medlem af psalmbokskommittéen 1884, hvilken kommitté ännu fortfar att arbeta. Han invaldes i Svenska akademien 1879, blef sekreterare 1883 och dess ständige sekreterare 1884 samt är hedersledamot af flere lärda sällskap.

Utgifna skrifter äro: Dikter 1876—80, Sågner och bilder 1884, Minnen af J. G. Oxenstjärna, F. M. Franzen, K. A. Nikander och B. von Beskow; Vid juletid 1887, I lifvets vår 1888, Vintergrönt 1890, Toner och sägner 1893, Under furor och cypresser 1896, Andliga sånger 1898, Visor, romanser och ballader 1899, Ellen Keys lifsåskådning och verksamhet 1900 med flere andra.

IDEALISM.

Om min tanke långt från gruset
stundom ilar, glad och fri,
om mitt öga trår till ljuset,
är det något ondt däri?

Hvarför undra, om jag svingar
mig ditofvan då och då?
Hvarför fick en fågel vingar,
om han frukta skall det blå?

Kär är tufvan midt i skogen,
grenen kär i trädets topp;
ej är jag dem mindre trogen,
fast jag sväfvar högre opp.

Klandersjuke, tro mig bara!
Fågeln, hur den ströfvar än,
hittar alltid — ingen fara —
till sitt bo tillbaks igen.

Den, som stirrar jämt i sanden,
tror till sist, att allt är sand;
den, som aldrig går till stranden,
vet om hafvet ej ett grand.

Men jag vet, att ofvan jorden
finns en himmel, stolt och fri,
och så härlig är den vorden,
att jag bada må däri.

Sång och flykt mig himlen gifvit;
jag dem öfva vill, och när
mina ungar vuxna blifvit,
sång och flykt jag glad dem lär.

FRIHETSGUDINNAN.

Denna väldiga bronsstaty, som är 220 fot hög och står såsom en frihetens skiltvakt vid inloppet till den nya världens metropol New York, utfördes af den franske artisten Bartholdi och skänktes af Frankrike till Förenta staterna i sammanhang med hundraårsfestligheterna till minnet af frihetsförklaringen den 4:de juli 1776. Den hann dock ej att blifva upprest förrän i november 1886, då den aftäcktes på Bedloe's Island i New Yorks hamn.

SÅNG PÅ FRIHETSDAGEN.

Hör, Herre, sångens böneljud!
Till dig, du våra fäders Gud,
hon går vårt hjärtas röst.
Din kraft bland oss städs vare spord;
vårt folk i söder och i nord
gör stort i handling, tankar, ord,
var du dess värn och tröst!

Skänk styrka, vilja, nit och mod
att offra allt — gods, lif och blod —
för frihet, fosterland!
Skänk seger du åt ljus och rätt,
oss fostra till en hugstor ätt!
Högt mål för all vår sträfvan sätt!
Och led oss med din hand!

Oss vishet gif att pliktens lag
vi följa må till ditt behag
och hägna med vår röst
allt ädelt, stort och rätt och skönt,
att ondt må straffas, godt bli lönt,
hvart ädelt verk med ära krönt,
hvar neslig boja löst!

På berg, på slätt, i skog, vid sjö
vårt folk — ej dömdt att falla, dö —
städs lefve fromt och fritt!
Ett trofast folk, som hvarje år
sitt framtidsmål allt närmre går
och alltid följer dina spår
och är och blifver ditt!

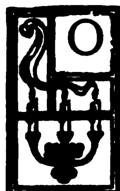
I fredens dag, i storm och strid,
i mulen som i solklar tid
var när oss, styr vår färd!
Hur tiden växlar än gestalt,
dig, Herre, vare anbefaldt
vårt fosterland, vårt hem, vårt allt!
Du är vår sköld, vårt svärd!

Joh. A. Edr.

"BARNENS SÖNDAG I BLUE ISLAND".

Ett Amerika-minne af Albert Alberg.

m du någon gång har setat på en bergklint försjunken i tankar, torde dina längtansfulla blickar hafva irrat hän till de fläckar af ljusblå eter, som skymta fram bland de rörliga strömolnen, och för din fantasi torde dessa himmelsblå små oaser hägrat som lycksalighetens öar, dit din ande trängtar. Understundom finna vi, att våra dagdrömmar realisera sig till verkligheter. Och i sanning, det lilla samhället kalladt "Blue Island" tonar sig i fjärran såsom en sådan dagdrömmares idealiska värld.

Man har sagt mig, att det kallas "Blue Island" (Blåa ön) därför, att det höjer sig som ett löftesrikt land ur den dimmiga, lågländа nejden däromkring.

Den förefaller mig såsom en af de mest poetiskt natursköna omgifningarna af Chicago, men hvilket lyckligtvis Chicago-borna ej uppmärksammat. Den har blifvit liksom dragen närmare sin yngre, lättfärdiga syster Chicago medelst en stor prisnedsättning å järnvägsbiljetter, och hvilket jag nästan beklagar, ifall den därigenom skulle blifva en fashionabel förstad och förlora det fridfulla lugn och nästan gammaldags utseende, som nu är så tilltalande. Huru kloka och förutseende voro ej de hedervärda förfäder, som planterat dessa ståtliga alléer af lummiga och skuggrika träd, som bilda nästan grekiskt akademiska pelargångar för filosofiska samtal och betraktelser. Åsynen af dessa skulle hafva gladt en Sir Walter Scott eller en Henry Ward Beecher och många andra, som såsom de älska och beprisa ett landskap för dess härliga träd. Det förefaller mig, som om den invigda, högt belägna dödsåkern "Burr Oak Cemetery", som kröner den lilla skuggrika staden, påminte om någon andlig sång af Felicia Hemans, till hälften förgäten, ehuru innebärande de mest finkänsliga och högstämda tankar om lifvet och döden, — en balsam för det sargade hjärtat. Dånet af de förbilande tågen — ett uttryck af tiden oro — kan ej störa de dödas slummer, ej heller ohelga ställets frid. En ständig sabbat härskar här. Denna helgade höjd utgör smycket på "Blue Islands" änne.

"Utan att I omvänden eder och varden såsom barn, skolen I alls icke inkomma i himmelriket." Barnens söndag! Hvilken vacker och helig tanke, midt uti blomstermånaden. Då jag ännu är blott ett barn i själ och hjärta, så ville jag ej för allt i världen hafva gått miste om att närvara vid denna högtid.

Där var en sorts blomsteraltare arrangeradt uti det anspråkslösa lilla kapellet, hvarest evangelii ljufliga budskap så stilla och tilltalande förkunnades, det glada budskapet, att Guds kärlek omfattar alla hans barn, i tid och evighet, med en alltomfattande frälsande och helig kärlek. På hvar sin sida af altaret var en piedestal placerad med en vas uppå, hvari voro instuckna allmänna och simpla blommor, sådana som troligen skulle hafva blifvit förkastade i Europa. När jag såg dem, kom jag att tänka på invandrarna, som kommit till detta gifmilda land, fattiga och föraktade, men som byggt upp dess stater och äfven denna lilla stad, och som blifvit framstående, hedrade, och beredt sina efterkommande välstånd, lycka och frihet.

Där var en bred, grann bård af gula blommor rundt om altarets fot. betecknande i mitt sinne församlingens rikedom, — guld som hade blomstrat uti goda gärningar, lagd vid detta tillfälle — barnens högtidsdag — vid altarets fot. Men den nästa blomsterdekoreringen var hvit, — symboliserande barnens oskuld. Och bibeln — den digra volymen, boken med den stränga mosaiska lagen så väl som med berättelsen om Jesu Kristi lefnad — det andligas outtömliga källa — hade för ögonblicket blifvit flyttad åsido och utbytts mot buketter af hvita blommor samt rosor uti kalklika vaser eller ymnigt kringströdda tillsammans med näckrosor — en del blott knoppar —, men alla tilltalande barnaförsamlingen på ett lefvande språk om naturens älskvärda skönhet och den gode Gudens kärlek — grundsanningar, som små barn kunna uppfatta. Till höger om altaret, nästan helt och hållet gömd uti ett buskage af hvita blomster, stod dopfunten, ett silfverkärl fylldt med klart källvatten — utgjutet från modern jordens bröst. Afundsvärda källa, som fick bidraga att gjuta välsignelse på barnens hufvud i dag, då de små skulle mottagas uti kyrkans moderliga famn.

Sången leddes af en älskvärd ung kvinna, som äfven kunde spela fiol — måtte man förlåta mig, men det är ett instrument som måste handteras af en seraf eller också icke alls —, men nu ledde hon en liten ängla- eller barnasångkör — hvilket är liktydigt — och hennes fröjdefulla, jublande hjärta kände sig så hänryckt, att hon log, ja, nästan småskrattade af blott innerlig glädje på denna barnens högtidsdag.

En liten parfvel till pojke, som kom väl sent, gick rakt upp till altaret med sin mössa på sig. Hon lyckades att draga hans uppmärksamhet till sig, och med blotta inflytandet af sitt intagande leende fick hon gossen att taga mössan af sig. Huru lätt vore det ej att lyda, om hvarje tillrättavisning vore inhöljd i ett leende!

Där var endast en ytterst kort predikan i dag. Barnen deklamerade i stället sina små stycken och poem. Jag kunde ej uppfatta mycket af hvad de små älsklingarna sade, emedan jag, såsom det anstår en blygsam, fast ungdomlig gammal man, naturligtvis hade tagit plats helt nära utgången, men änglahviskningen af en liten flicka nådde mig uti just en enda rad, hufvudinnehållet af alla predikningar, vare sig för gamla eller unga: "Saliga äro de renhjärtade, ty de skola se Gud."

Åt en liten tös log den ifrigt väntande församlingen, — jag säger "ifrigt väntande", ty alla voro till det yttersta nervöst ansträngda i spänd förväntan att höra, huru hvars och ens älskling skulle återge det poetiska budskapet från blomstergudinnan Juni, — "log", upprepar jag, eller åtminstone fnyste, då det lilla pyret berättade huru hon hade fallit ned från en stol; den lilla dockan sade: "Och hvarför skrattade inte jag? — Jo, — ty *jag* var den som föll." Måtte hon aldrig falla från sin höga ställning af en ren och oskuldsfull liten flicka, är den faderliga önskan af en hängifven barnavän.

Och så nämndes där en liten skolkare, som med äkta amerikanskt oberoende hade uteblifvit, och till svar på frågan, om han ej ännu måtte komma, gaf hans vördnadsvärde morfar det likaledes äkta amerikanska lakoniska svaret: "I guess not." (Jag gissar, att han inte kommer.)

Den allra minsta och älskligaste deklamatrisen var en liten flicka, som kanske ännu endast sett trenne somrar, och som läspade fram något, som jag endast kunde uppfatta som den svaga doften af den lilja, som låg på predikstolen

just öfver hennes hufvud, och uti sin hvita klädning, som hängde lös kring midjan, såg hon just ut, som om liljan hade slagit riktigt ut och förstorat sig uti det lilla flickobarnet, som nu framhviskade sina jollrande ord till den förtjusta församlingen.

En äfvenledes hvitklädd liten flicka, den blygsammaste af dem alla, steg fram till altaret och väntades framsäga sitt poem, men o ve! hon stod där alldeles tyst och förstummad; hennes väl inlärda verser voro totalt bortglömda, och jag började begrunda för mig själf hur en ung irrande själ, anländ till Guds tron, skulle med ödmjuk, uppåt riktad blick utropa: "Gode Gud, jag har förglämt alla dina bud, och jag har intet att säga för mig själf; förlåt mig, själf förmår jag intet, och jag förlitar mig endast på din nåd!" — Och den lilla felande leddes varsamt bort af den tjänstgörande kaplanen, som tröstade henne med att hon skulle blifva framkallad nästa "barnens söndag".

Tårar trängde sig uti mina ögon för första gången på många år, när predikanten sedan uti allvarliga ord nedkallade Guds välsignelse öfver tvenne små barn, en gosse och en flicka, som nu genom dopets bad upptogos i gemenskap med Kristus och hans församling. Knäppen edra händer samman, I alle, uti innerlig bön såsom vittnen till och deltagare uti detta heliga sakrament.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XXXIX. Den blinde tiggaren.

Man säger, att det i österländerna gifves ett större antal blinda än här i vår västliga del af världen, och att ökensanden och det skarpa solljuset skall förorsaka detta. Det lär nog vara så, men det är i alla fall förunderligt, hvilken massa af blinda det finnes i våra städer. Om sommaren sitta de vid snart sagdt hvarje väl trafikeradt gathörn och bedja om en slant för sitt uppehälle. Stundom traktera de något slags musikinstrument för att väcka uppmärksamhet, och stundom ser man dem sitta helt tysta och med hatten i hand, en sorglig bild af det mänskliga eländet och fattigdomen. En och annan gång hålla de sig med ledsagare, som då vanligen för en viss procent eller för "dagspenning" följer med dem i husen och således möjliggör för dem att väcka medlidande hos mången, som ej kommer ut i staden. Ibland åtföljas de nog till följd af ren barmhärtighet och medlidande. Det måtte vara en sorglig lott att vara blind, och likväl tillhör den lotten så mången. Det gör alltid en människa ondt att se den blinde, där han stapplar fram, stödd vid sin tillfällige ledares arm eller i värsta fall blott vid sin egen staf. Våra samhällen hafva dock mer och mer kommit till insikt om sin plikt gent emot dessa och andra olyckliga och tar vara på dem numera på ganska tillfredsställande sätt. Så finnas här i landet, t. ex. ganska goda skolor för de blinda och somliga af dessa mycket högt uppdrifna. En af de bästa af dessa har jag sett i Colorado Springs, Colorado, för rätt många år sedan.

Låtom oss hjälpa den blinde, hvarhelst vi det kunna, och så söka att mildra hans olycka och väcka till lif det inre ljuset hos honom, som kan lära honom att det dock ännu finns kärlek och förbarmande i världen. Han behöfver det, ty af alla olyckor är det en af de svåraste att vara blind och därtill — en blind tiggare.

EN KYRKA AF ETT TRÄD.

Det finnes en kyrka i Santa Rosa i Kalifornien, en träkyrka, rymmande 200 personer och byggd af virke från ett enda träd!

Från golf till tak, från altaret till ingångsporten är den uppförd af trä. Ett af de kaliforniska jätteträden har släppt till allt material.

Är det icke nästan en bild af huru det lilla fröet, som heter Guds rike, växer upp och blir ett stort träd, på hvars grenar himmelens fåglar bygga sina bon. Ett enda träd, och Gud gör det till en kyrka för en församling af 200 själar! Ett enda litet frö, och dess grenar nå öfver all världen!

Svensk-Amerikanska Författare.

För Ungdomsvännen af *G. N. S.*

XII. OLIVER A. LINDER.

Våra kritiker ha som bekant ej kunnat ena sig rörande frågan, huruvida humorn är ett af svenska poesiens grunddrag, men för visso äro de ense därom, att humoristernas släkte är tunnsådt. En svensk-amerikansk författare påpekade något år sedan, att amerikanerna öfverhufvud äro humoristiska, att de "icke betrakta någonting i lifvet seriöst, allra minst dess motgångar", och att det är "den humoristiska lifsåskådningen, som utgör den så ofta anmärkta segheten i yankee-karaktären." Svensk-amerikanerna däremot sakna, enligt samme författare, anläggning för humor, taga lifvet allvarligt och hårdt, och "det förefaller verkligen, som vore svensk-amerikanerna på det hela taget ett allvarligare folk än det svenska i Sverige". Under sådana förhållanden får man ej undra öfver om humorn bland oss är en sällsynt "vara", och att våra svensk-amerikanska humorister äro få till antalet. Nog finns det sådana, som i tal och skrift låta påskina, att de äro humorister och som utkolportera en vara, som af dem själfva sannolikt anses vara humor, men som i de flesta fall saknar de egenskaper, som känneteckna den äkta varan. En som däremot ej företrädesvis uppträdt som skämtare eller humorist, men som ådagalagt, att han i rikt mått besitter den sällsporda egenskapen att kunna se lifvet och dess besvärligheter i rosenrödt, då det för andra ter sig molnkantadt eller svart, är den, hvars bild vi i dag presentera för denna tidskrifts läsare — hans namn är nog väl bekant förut, alldenstund han de senare åren lämnat flera värdefulla och intressanta bidrag till Ungdomsvännen. Under de senare tjugu åren har hans arbete inom svensk-amerikanska tidningspressen nog senterats af kännare, men själf har han gjort litet väsen af sin litterära produktion. Det är dock knappt någon gren af litterär verksamhet, som han ej försökt sig på, t. o. m. rent vetenskaplig, och att han lyckats i allt och vunnit erkännande, talar för visso ett otvetydigt språk och vittnar om en ganska ovanlig begåfning.

Som text till sitt porträtt skref han några år sedan en versifierad självbiografi, och vi kunna ej neka oss nöjet att därur anföra följande:

"Jag föddes i en bondby
 på Skånes Söderslätt
och stammar från en gammal,
 bredaxlad bondeätt,
som bott på egen gård och grund,
 'ingens herre och ingens hund',
så långt som sägnerna gå.
Det var mina fäders lära,
 att bättre är namnet bonde bära,
 stolt som en kung och med ära,
än vara 'herre' och stå stackarn nära.
Men det förstod jag mig ej på,
förrän det var för sent. Håhå!
Dock är jag ej det minsta gramse uppå ödet,
för det jag fått ej allt jag drömde om;
jag har ju städse sofvel haft till brödet
och bums förbi min dörr gick sorgen liasom.
Och undfått har jag himlens bästa gåfva:
att kunna lifvets roligheter fatta.
Tack, snälle Gud, för det att jag kan sofva,
för det att jag kan äta
och för det att jag kan skratta."

Bondbyn på söderslätt var Gylle, i socknen med samma namn, nära Trelleborg, Skåne, och där föddes Oliver A. Linder den 29 mars 1862. Sedan han några år gått i folkskolan, fick han vid tretton års ålder informator, och af denne lärde han sig bland annat "att innerligt hata tyska språket." Redan vid fjorton års ålder hade han börjat lämna bidrag till ortens tidningar och vann 1877 anställning som notisjägare vid *Trelleborgs Allehanda*, hvarmed han fortsatte till på nyåret 1880, då han utvandrade till Amerika. Redan från början lämnade han här flitigt bidrag till flera tidningar. Under tiden pröfvade han på litet af hvarje, arbetade hos farmare, vid sågverk etc., till dess han 1883 erhöll stadig anställning vid tidningen *Svenska Amerikanaren* i Chicago. Åren 1884 och 1886 företog han resor till det gamla fosterlandet, hvarest han emellertid icke mera trifdes. Efter att en tid hafva tjänat som bokhållare å ångbåtskontor, återgick han till sin "första kärlek", och under de följande åren tjänstgjorde han som redaktör vid tidningarna *Svenska Kuriren* i Chicago, *Roman-bladet* i Minneapolis, Minn., *Humoristen* i Chicago, *Michigan-Tribunen* i Ironwood, Mich., och *Nya Världen* i Story City, Iowa. Den 1 april 1892 inträdde han åter i *Svenska Amerikanarens* i Chicago redaktion, och denna befattning innehar han ännu. Som man ser, förde han några år ett kringflackande lif, hvarunder han gifvetvis vann en rik både lifs- och yrkeserfarenhet. Först sedan han 1891 ingått äktenskapligt förbund med fröken Therese Fredrika Sennström — äfven hon en af våra svensk-amerikanska författare — blef han "stadig" af sig, fick i tankarna att nedslå sina bopålar och skapa sig ett eget, trefligt hem. Och ett sådant har han nu byggt sig, ett hem, där han på lediga stunder sysslat med att ordna sina digra samlingar af böcker, tidskrifter, tidningsklipp och anteckningar och porträtter af framstående män och kvinnor från skilda länder och olika tidehvarf.

Ehuru Linder esomoftast bidrager med poem, litteraturanmälningar och uppsatser i blandade ämnen, är hans egentliga befattning vid tidningen att tjänstgöra som lokalredaktör. Som sådan åligger det honom att aktgifva på hvardagslifvets prosaiska bestyr, på händelsernas gång, på årstidernas växlingar, och att för samtid och eftervärld relatera dessas krönika. Han har ock visat sig vuxen detta kall, och på ett lätt och ledigt och intresseväckande sätt berättar han om "Världens gång utför mitt fönster". Det går väl ej alltid för honom att bibehålla den allvarsmin, som anses böra känneteckna en historiker. Ej så sällan händer det,

att hans humor tager ut sin rätt, den komiska situationen gör, att frestelsen blir honom för stark, och han brister ut i skrattretande poesi. Som prof på hans humoristiska diktning tillåta vi oss anföra ett par strofer ur poemet "Min hembygd":

"Hvad Skåne gömmer på för stora minnen!
Ej några fläckar dess historia bär.
Hvar funnos mera fosterländska sinnen
än hos Måns Stenbock och hans bondehär?
Och än det folk, som bor på dessa slätter,
besjälas utaf hjältars dödsförakt:
de sätta i sig tio, elfva rätter
och blanda sina toddar oförsagdt.

Och upp ur Skånes fagra mark har spirat
mång' diktens blomst, med doft oändligt skön.
Här en Tegnér har sina segrar firat,
och Hanson täljde sina kärleksrön.
Från uppåt landet kom Banér och Wärnor,
och Dalsland öfver Jakob morskar sej,
men Skånes himmel har ock sina stjärnor:
A. A. och Melis, Lunnow och . . . och . . . mej."

Att i detalj söka redogöra för en författares alster, då dessas antal är legio och deras produktion sträcker sig öfver ett tjugutal år, kan här ej gärna komma i fråga, helst som de till största delen ligga undangömda i gamla tidningsårgångar. Några af de senare årens mera betydande uppsatser och poem böra dock i detta sammanhang omnämnas, och vi vilja särskildt erinra om de präktiga litterära karakteristiker och biografier, han offentliggjort i *Valkyrian* och UNGDOMSVÄNNEN, såsom: "Ernst Skarstedt. En porträttstudie" (1897); "Onkel Ola". Några konturer till ett porträtt". (1900); "Carl Fredrik Peterson. En runa". (1901); "John Morton. En af revolutionsperiodens svensk-amerikaner." (1905). Dessa utmärka sig för ledig, på sak gående stil, träffande analys och mindre vanlig åskådlighet och bära vittne om Linders kända omutliga rättskänsla och oväld och hans till ytterlighet gående, men visserligen prisvärda noggrannhet i detaljuppgifter. I sin Morton-biografi, hvilken äfven utgifvits i särtryck, har han ådagalagt sitt forskarenit och sitt varma intresse för vårt folks i detta land historia, och han har med den åt eftervärlden räddat minnet af en synnerligen dugande och i flera afseenden framstående och minnesvärd svensk-amerikan, om hvilken de flesta biografiska arbeten sakna tillförlitliga uppgifter. Till UNGDOMSVÄNNEN har han också tid efter annan bidragit med flera vackra dikter i bunden form samt med ypperliga recensioner. Och till kalendern "Präriéblomman" har han lämnat flera af dess bästa poetiska bidrag. Bland dessa vilja vi särskildt erinra om poemet "I Västerland" (1903), hans i vår tanke utan gensägelse bästa dikt. Det är ett storslaget skaldestycke, som visserligen förtjänar att nämnas vid sidan af det allra bästa som producerats på vårt språk här i landet, och det är fråga om något bättre varit synligt i moderlandets kalendrar på många år. Författaren tänker sig tillbaka till hafvet, som famnar hembygden, och återkallar i minnet allt det goda, sköna och glädjerika i "de svenskes bygd". —

"Allt jag minnes, och jag aktar
dessa minnen som klenoder.
Aldrig skall jag, kan jag glömma,
hvad mig fosterlandet gaf.
Må du dock din son förlåta,
att han älskar, Svea moder,
högre än och varmast bruden
bortom tusenmila haf." —

OLIVER A. LINDER.

och han framställer därefter i högstämda ordalag hvad af mången må anses vara en idealbild af Västerlandet, där "vi äro inför lyckan dock hvarannans borne like" och där "det adlar att arbeta, nyttja dagen utan skolk." —

"Föddes du i hedens koja,
där dig armod delte brödet,
eller inom gyllne väggar,
är till lika nytta här.
Du kan ej med långa anors
ärfda ära muta ödet,
här det endast något gäller
hvad du *kan* och hvad du *är*."

"Den som äger mod att våga
många mödors svett och sveda
Och har kraft och sväng i armen,
snart på egen grund han står,
där de höga herrars nycker
kunna honom ej ofreda,
han är fri, och endast lagen
öfver frie männer rår."

"Och de tusen sinom tusen,
sig till stjärneflaggan trygga,
kärlig huld och hugnad finna,
finna frihet, finna bröd.
Kanske understundom skåda
de med tårad blick tillrygga,
men förvisso deras hjärtan
gråta ej af längtans nöd."

Så vidt vi kunna erinra oss har ingen annan svensk-amerikansk skald så mycket och så lyckligt som Linder begagnat sig af den för den fornnordiska poesien kännetecknande alliterationen. Och särskildt i ofvannämnda dikt har dess användning kommit väl till pass och i hög grad medverkat till den stämningsfulla diktens skönhet.

Under den tid Linder utgaf tidningen *Nya Verlden* i Story City, Iowa, (1891) offentliggjorde han resultatet af sina mångåriga forskningar angående "svensk-amerikanska

pseudonymer". Men han har icke nöjt sig med att se efter hvem som står bakom endast svensk-amerikanska "märken", utan har så långt görligt varit utforskat och gjort anteckningar rörande alla svenska och därtill en hel del af andra länders författaremärken. Han är tvifvelsutan vår förnämsta auktoritet hvad angår denna "vetenskap".

Det är nu nära tio år sedan Bonggren i en uppsats rörande Linder skref som följer: "L. sjunger än djupt allvarliga sånger, och då icke sällan i folkvisans enkla, klassiska tonart; än är det lefnadsglada humoristiska eller satiriska stycken han bjuder på. Skola vi kalla honom en allvarlig lyrik diktare? Eller en humorist? Eller en litteraturkritiker? I hvilket fack skola vi stoppa honom? Vi skola icke stoppa honom i någotdera. Han är både det ena och det andra. Och mer blir han kanske. Ty ingen kan säga hvilka nya sidor af sin litterära förmåga en ännu lefvande, därtill ung och lefnadsfrisk författare kommer att utveckla." Vi behöfva ej försäkra den, som något "följt med" Linders skriftställareverksamhet under de år, som gått sedan ofvanstående skrefs, att han betydligt utvecklat sig; och de af oss, som vänta mycket af honom för framtiden, då det förunnas honom tillfälle att ordna, sofra och bearbeta det rika material för svensk-amerikansk person- och litteraturhistoria, han under en följd af år samlat, skola säkert ej blifva besvikna i våra förhoppningar.

I denna bristfälliga teckning af en af våra främsta författare ha vi hittills ej kommit att nämna en sida af hans litterära verksamhet, hans förmåga som brefskrifvare. Därom skrifver Skarstedt: "Linder är en ovanligt spirituell brefskrifvare, och den serie bref, han under sin vistelse i Sverige vintern 1884—5 skref till *Kurre* under rubrikerna "Från Sverige, in- och uttryck, korta bref under en lång resa" samt "Hemma är bra, men borta är bäst, eller bref från Skåne skrifna på hjälplig svenska", äro i sitt slag enastående inom vår press. Hösten 1885 skref han i samma tidning en serie humoresker kallade "Bläcksudderier af Olle Bark", hvilka liksom annat i samma stil, som han senare skrifvit, tillhöra det bästa inom vår humoristiska litteratur."

Linder har ännu icke utgifvit någon samling af sina dikter, men vi tro oss veta, att en sådan är förberedd, och vi hoppas han ej dröjer allt för länge med dess utgifvande.

PIKES PEAK, COLORADO.

För Ungdomsvännen af Axel Fredholm.

Upp till din topp var vägen brant och lång,
bland evig snö jag måste fram mig bryta,
där jöklar skrida, och där stormar ryta.
Din vilda prakt ej tolka kan min sång.

Var du en rasande orkan en gång,
som ville himlens tempelhvalf nedbryta,
men, liksom Finn, förmärkte kraften tryta
och blef förstenad midt uti ditt språng?

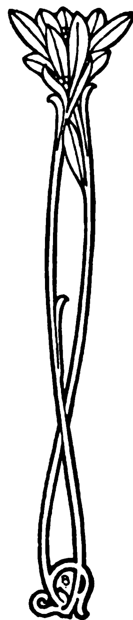
Som falken tryggt på Frithiofs axel, så
sig himlens skyar på din skuldra sätta.
Hvad underbart ha' de att dig berätta?

Hur mäktigt dina silfverpulsar slå!
Men mina egna pulsar ville stanna,
när jag i häpnad stod uppå din panna.

II.

Hvad under där för ögat vecklas ut,
när morgonrodna'n solens väg bereder,
och sen när kvällens ängel henne leder
in i sitt gyllne slott och dag är slut,

Jag hörde stämmor hviska: "Se och njut,
se hvilken tafla för din fot sig breder."
Men andra stämmor mana: "Nej, fall neder
för skaparen och tillbed en minut."

Jag erfor då hur liten själf jag är,
hur endast en är stor och mäktig vorden
och råder öfver himlarna och jorden.

Jag erfor då, att i mitt bröst jag bär
en rosenknopp, som evigheten bara
kan veckla ut och nära och förklara.

III.

Jag såg i rymdens ocean, den blå,
små ljusa, lätta silfverbåtar gunga
och dystra krigsskepp, mäktiga och tunga,
som om till drabbning hän de skulle gå.

En härlig lofsång hörde jag också,
en väldig kör af djupa röster sjunga.
Förstummad var min egen svaga tunga,
och i min själ så tyst, så tyst var då.

Jag af förfäran greps. Den slöja, som
än gömmer skaparns drag för dödligt öga,
var där så tunn och skymde endast föga.

Och när jag åter ned till dalen kom,
jag tror jag kände då, hvad Moses kände,
när ifrån Sinai han återvände.

"ORIGINALET".

Jag minnes honom ännu såsom vore det i går, huru han tyst och med nedböjdt hufvud vandrade ibland oss. I glädje och sorg var han oföränderligt densamme. Blott vid de gemensamma bönestunderna kunde man i hans eljest dystra anletsdrag skönja spår af en inre tillfredsställelse. För sitt tillbakadragna lefnadssätt erhöll han tillnamnet "Originalet".

Kommen till läroverket från ett fattigt föräldrahem hade han att kämpa fattigdomens hårda kamp, en strid, som förenad med trägna studier kan undergräfva äfven de starkaste kroppskrafter. Han var dock ständigt nöjd med den hårda lott, som kommit honom till del, ty han hörde till det fåtal, som valt den rätte Ledsagaren under sin jordiska vandring. Han var ett sant "original".

Så kämpade han i många år, och han stod vid det mål, som är så efterlängtadt af Sveriges studerande ungdom, nämligen rättigheten att bära den svenska, hvita mössan. Hade han blott vunnit henne, då hade han tillryggalagt mer än hälften af sin mödosamma studiebana. Också läste han med lust och ifver utan att märka den smygande lungsoten, hvars giftiga frö länge grott inom honom och nu nådde sin fulla mognad.

Det var den första juni. Hela naturen var klädd i högtidsskrud. Öfverallt var lif och rörelse, och i de täcka skogsdungarna uppstämde sångfåglarna sina olikartade melodier. Det var en sådan dag, på hvilken man tycker att det är skönt att lefva, då människan, skapelsens mästerstycke, vid anblicken af Guds godhet och kärlek känner sig liksom lyftad från det bullrande världsvimlet och skulle med fågelns snabba vingar vilja svinga sig upp till högre rymder.

Men i den trånga studiekammaren låg "originalet" på sin hårda bädd. Han låg där så blek och till utseendet nästan liflös. Den matta blicken och de tunga, långsamma andedragen voro tydliga tecken på att hans jordiska vandring snart var slutad. Men nu, liksom i hälsans dagar, var han nöjd, och med ett ljusare, sällare mål i sikte anförtrodde han sig helt och hållet åt lifvets och dödens Herre.

Plötsligt splitter han till. Ute på gatan klingar den svenska studentsången af ungdomligt glada röster. Det var ju i dag, som han skulle segerkrönts! Det var ju i dag en glädjefest för hans kamrater! Med en kraftig ansträngning reser han sig upp i sängen och kastar en blick ut genom fönstret. Där äro de ju alla, och huru skönt kläder dem ej den hvita mössan! Äfven han skulle i dag varit bland denna glada skara. Men nu! — — —

Den glada skaran tågar förbi, och i fjärran höres ännu tonerna af: "Sjung om studentens lyckliga dag." Han faller tungt tillbaka på hufvudkudden med händerna hopknäppta som till bön. I hans anlete syntes ett fridens leende. "Originalet" hade kämpat ut.

På en landtlig, öländsk kyrkogård står en enkel grafvård med inskriften: "Sörjande kamrater reste stenen".

J. T. Norrby.

"FÖRTRYCKETS FARAO".

Af vår bibel känna vi till Jakobs och hans söners vistelse i Egypten, dit Joseph inbjudit sin fader och sina bröder för att finna en tillflykt undan hungersnöden. Vi känna äfven till, huru Israels barn sedermera ledo förtryck och till sist uttågade för att återvandra till Kanaan.

Det egyptiska väldet vid tiden för Israels barns uttåg var nu på tillbakagång, hvilket dels berodde på inre oro i detta land, dels också på *hetiternas* framträngande. Hetiterna var ett folk i norra Syrien, som omtalas flerstädes i Tell-el-Amarnabrefven och längre fram äfven i de bibliska skrifterna. Redan i Tell-el-Amarnabrefven se vi, att de hade börjat eröfra orter i Syrien, och så småningom underlägga de sig senare så godt som hela landet, så att, när Egypten åter kan upptaga sina gamla planer på eröfringar i Asien, kommer striden att utkämpas med hetiterna.

Den mest bekante af de egyptiska konungar, som sökte att återvinna besittningarna i Asien, var *Ramses II*, grekernas Sesostris. Redan som barn hade han följt sin fader *Seti I* på hans krigståg och vann tidigt berömmelse som en stor krigare. Under förra delen af sin långa regering kämpade han på alla håll mot rikets fiender. Mest namnkunnig är hans strid med hetiterna, som blifvit förevigad genom *Pehtaus* ståtliga dikt, hvilken Ramses låtit inrista på tempelväggarna i sin hufvudstad. Konungen hade med sin här genomtågat Palestina och södra Syrien, där segertecken, som han låtit resa, ännu vittna om hans framgångar. Han hade just trängt ned i Orontesdalen för att rycka mot hetiternas hufvudstad *Kades* i närheten af det nuvarande Homs, då han råkade falla i ett bakhåll och ensam komma in bland de fientliga trupperna. Genom guden Amons hjälp och sin personliga tapperhet lyckades han dock ej blott rädda sig, utan slog också i grund den fientliga hären. En afbildning på tempelväggarna i Tebe visar oss, huru farao, stående på sin stridsvagn, oemotståndigt tränger in i den flyende hetithären.

Ramses II:s seger var emellertid ej af afgörande betydelse, ty i den fred, som ej långt därefter afslöts, behåller hetiternas konung hela norra Syrien, och endast det södra stannade i faraos händer. Efter denna tid var förhållandet mellan de båda staterna under hela Ramses' regering fredligt och vänskapligt. Hetiternas konung kommer till och med på besök till faraos hof, och denne äktar till vänskapens befästande en hetitisk prinsessa.

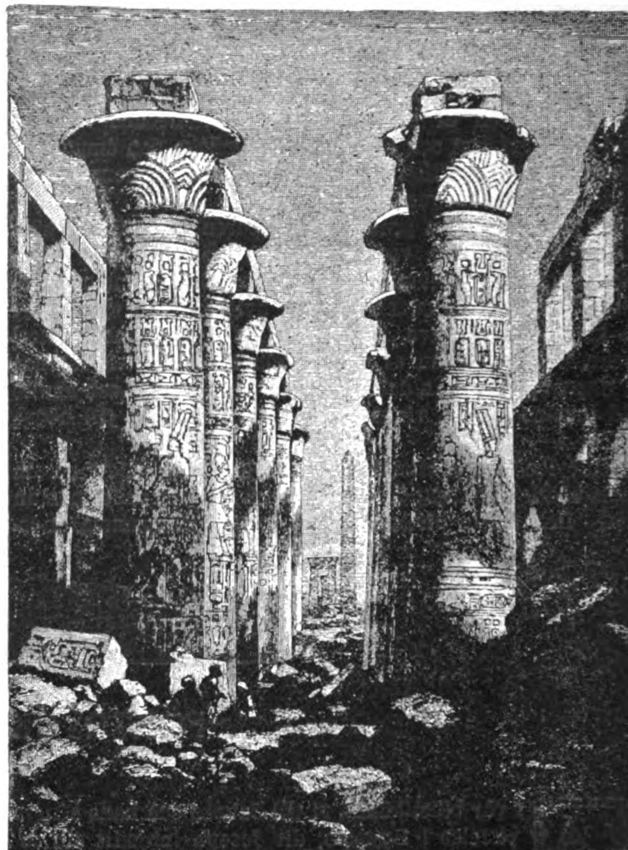
RAMSES II:S MUMIE. FUNNEN 1887 I NÄRHETEN AF TEBE.

Under senare delen af sin regering företog Ramses II inga fälttåg af någon betydelse. Hans intresse upptogs nu uteslutande af stora byggnadsföretag, som han utförde inom sitt eget land. Ingen egyptisk konung har nämligen byggt så mycket som Ramses II. Nära hälften af alla

egyptiska tempelbyggnader, som ännu finnas kvar, torde härleda sig från hans tid. Mest byggde han i sin hufvudstad, det "hundraportade" Tebe, hvilket nu pryddes med de jättelika byggnader, som ännu i dag väcka den resandes häpnad och beundran. De märkligaste af dessa är den ståtliga pelarsalen i Amonstemplet i Karnak, som Ramses fullbordade, där det väldiga taket uppbars af icke mindre än 134 pelare med en höjd af omkring 20 och en diameter af 3½ meter, samt det s. k. *Ramesseum*, ett tempel, som farao uppförde åt Amon till tack för att han räddat honom i slaget vid Kades, och hvars väggar därför äro fulltecknade med scener från denna drabbning. På tempelgården lät farao uppresa en väldig granitstaty, som nu är förstörd, och som öfverträffade Memnonstoderna i storlek. Den var 17½ meter hög, och man kan göra sig en föreställning om dess dimensioner, då man får veta, att örat, som ännu är i behåll, har en längd af mer än en meter.

Ramses II:s byggnadsverksamhet var ej inskränkt till hufvudstaden Tebe och det öfre Egypten i allmänhet. Äfven i det nedre Egypten, där han i *Tanis*, det bibliska Zoan, hade sitt älsklingsresidens, utförde han storartade arbeten. Han gräfde sålunda här en stor kanal, som förband Röda hafvet med Nilen och därigenom med Medelhafvet, samt uppbyggde vid den syriska gränsen en mängd fästningar och förrådsstäder till skydd för anfall österifrån. Dessa senare arbeten äga för oss ett särskildt intresse, då det sannolikt var vid dessa som *israeliterna* under sin vistelse i Egypten betungades med hård trältjänst. Det torde nämligen knappast vara tvifvelaktigt, att Ramses II är den "förtryckets farao", som omtalas i 2 Mos. 1: 11, åt hvilken israeliterna måste uppbygga upplagsstäderna *Pitom* och *Raamses*. Den senare staden är tydligen identisk med Tanis, som inskrifterna kalla för Ramsesstaden, och sannolikt är det ruinerna af den andra staden, som bragts i dagen genom de gräfningar, som i senare tid företagits vid Tel-el-Maschuta. De stora murverk, som man här funnit, äro uppförda af tegel, som äro stämplade med Ramses II:s namn och således härleda sig från hans tid. En stor del af dessa tegel äro efter all sannolikhet tillverkade af *israeliterna*.

S. L.

DEN STORA PELARSALEN I KARNAK.

BLAND NYBYGGENA PÅ INDIANRESERVATIONEN.

För Ungdomsvännen af K. G.

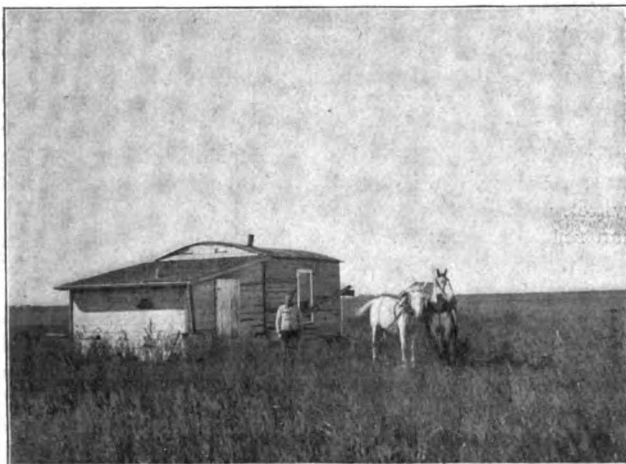
Ut på indianreservationen!" — Med förtjusning upprepade jag dessa ord för mig själf och för hvem som ville höra på. Det lät så intressant, tyckte jag, och kamraterna voro tvifvelsutan af samma mening, ty de äskade genast närmare upplysningar. Jag hade aldrig förut varit på någon indianreservation, öfverhufvud taget aldrig sett en indian af kött och blod. Min fantasi befann sig därför i samma lifliga och otyglade tillstånd som på den tid, då min största timliga sällhet bestod uti att läsa hårresande indianhistorier. Och intresset minskades ingalunda däraf, att mitt blifvande arbetsfält varit scenen för just de tilldragelser, som en af dessa indianhistorier behandlat.

Det var nämligen till den beryktade Sisseton-reservationen, långt uppe på Södra Dakotas prärier, som kosan nu skulle ställas. På kartan upptäckte jag sjöar och floder — och tusen hänförande drömmar började spöka i min hjärna. I andanom såg jag mig själf i de tappra Siouxindianernas lag. Vi sutto på stranden af Traverse Lake, där tälten stodo i täta led, och, väntande på att fisken skulle halstras öfver glöden, läto vi fredspipan gå laget rundt, under det "Svarta Molnet", höfdingen, ristade mången runa öfver röda män af framfarna tider. Och i mången tältöppning tittade "squawen" fram med liten "papoose" vid bröstet och mörkhyade tärnor med korpsvarta hårflätor och brokiga pärlhalsband lekte lusteliga med vänliga vågor på den säfklädda, vassiga stranden.

Men ack — drömmar äro strömmar. Det duger ej att sitta och titta på rödskinn eller läsa indianhistorier, när man ett, tu, tre blir "pastor" i tre församlingar. Och detta ännu mindre, om dessa församlingar ligga på femton mils afstånd från hvarandra ute på missionsfältet.

Blir det emellertid föga eller intet tillfälle att studera indianlif, så uppväges förlusten tillfyllest af förmånen att få studera nybyggarelif.

Huru varmt beundrar jag icke synodens fäder, dessa gamla vördnadsbjudande patriarker, som trotsat alla nybyggarelifvets faror och besvärligheter i kampen för Guds rikes utbredande. När man hör, huru de vandrat från tjäll till tjäll milslånga ökenvägar, huru vildmarken varit deras sängkammare och himlahvalfvet deras tak, huru de vågat lif och allt för sin Herre, då kan man väl ej undgå att

GAMLE MYHRS STUGA I ST JOSEPH.

blifva inspirerad och känna sig mäktigt manad att söka följa dem i spåren.

I ett hänseende var det nog bättre ställdt i gamla tider än nu. Förvisso fanns väl äfven då mycken otro, men denna hade ännu ej antagit den nästan okufliga natur, som ett hemligt föreningsväsen och en oberoende ekonomisk ställning bringat åstad. Därför yttrar sig också otron i sina förskräckligaste former föga på nya fält. Det är i de gamla "settlementen", där välståndet råder, som Gud mången gång tyckes vara öfverflödig.

Finnes väl något härligare än att få använda sin ungdoms krafter bland nybyggarna på ett missionsfält! Finnes väl ett mera tacksamt arbete! Det borde vara en regel i vår missionerande synod, att hvarje ung präst först skulle tillbringa några år på något nytt fält. Det heter ju: "Nytt vin bör slås i nya läglar." Ja, det händer ofta nu för tiden, att det "nya vinet", d. v. s. de nya prästerna, "slås i gamla läglar", d. v. s. de gamla församlingarna. Och emedan "vinet" sprudlar af kraft och, hvarför icke, *jäsningslust*, spränger det den gamla lägeln sönder och blir själf i viss mening förspilldt. Nej, "nytt vin skall slås i nya läglar", d. v. s. på de nya fälten, i de nya församlingarna är de nya prästernas rätta plats. *Så blifva de båda bevarade*, prästerna från att slappas, fälten från att gå förlorade på grund af bristande arbetskrafter.

Men det var ju icke om slika ting jag skulle orda, utan om indiareservationen och vårt folk där.

Sisseton-reservationen är en triangel, hvars ena hörn ligger i Norra Dakota, andra i Södra Dakota och tredje vid gränsen till Minnesota. Ungefär i triangelns centrum ligger Sisseton, där guvernementets agentur är belägen.

Landet ägdes ursprungligen af Sioux-indianerna, men inköptes på 1890-talet af staten. Hvarje indian, man, kvinna eller barn, erhöll då för egen räkning 160 acres land. Hvad som sedan blef öfver betaltes med $2.50 per acre. Emellertid erhöllo indianerna icke genast full besittningsrätt till landet och icke heller hela köpesumman, hvilken uppgick till millioner dollars. De fingo rättighet att bruka landet, men icke att efter godtycke sälja de 160 acres de erhållit. Först efter tjugu års förlopp står det dem fritt att handla efter godtfinnande med detsamma. Och hvad penningarna beträffar, så utdelas de kvartalsvis till hvarje indian, han må nu vara "fullblodig" eller ej. Och äfven de barn, som sedan födts eller komma att födas, innan hela beloppet är utdeladt, få sin andel däraf. Följden häraf är, att indianerna icke strax kunnat göra slut på en stor förmögenhet, utan så småningom utfått sina penningar och i många fall lärt att använda dem på förståndigt sätt. Många hafva slagit sig ned i lugn och ro såsom åkerbrukare och blifvit lika civiliserade som någon hvit. Andra återigen lefva fortfarande ett ganska vildt lif, draga omkring med sina tält från plats till plats bland kullarna och till sjöstränderna. Omständigheterna förbjuda dem dock numera att uppträda utan beklädnad, och jag tycker de borde med glädje finna sig däruti, ty i Södra Dakota kan det blifva mäkta kallt. Det berättas, att en nybyggare, häpen vid anblicken af indianernas bristfälliga eller obetydliga klädedräkt, skulle ha tillsport ett rödskinn, huruvida det ej vore kallt att gå så där naken om vintern. Indianen pekade på den frågandes *ansikte*, hvilket ju ej heller, trots vinterkylan, var försedt med någon beklädnad. "Well, that's my face", svarade nybyggaren förklarande. "Well, I have face all over", var indianens lakoniska svar.

När man kommer in till Sisseton, får man se fullblodiga indianer i dussintal. Indiankvinnorna vandra där omkring på gatorna med sina di-barn hängande i en filt på ryggen — det för indianerna karakteristiska bruket. Äfvenledes kan man där bese och köpa konstnärligt förfärdigade handarbeten, såsom korgar, pipor, yxor etc.

Den fjärde juli pläga indianerna samlas på slätten utanför staden, ofta utstyrda med för dem säregna prydnader. Då går det gladt till vid kappridningen och krigslekarna. Ingen har roligare än de röda männen, då nationen firar sin födelsedag.

Den 15 april 1892 var det lif och rörelse längs Sisseton-reservationens gräns. De mest egendomliga grupper, sällskap och enskilda typer lägrade sig på åtskilliga platser längs linien. Här och där såg man några soldater, än makligt utsträckta i präriegräset, än vandrande fram och åter längs gränsen. Hade man samlat dem alla tillsammans, hade det blifvit ett helt regemente. Men nu voro de utkommenderade för att hindra landsökarna att träda in på reservationen före den tillåtna tiden.

På slaget 12 skulle området öppnas. Hur klappade icke månget hjärta af ifver, af längtan efter egen torfva ute på prärien. Landkartorna studerades noga. De röda rutorna utmärkte "indian-land" — det fick man icke taga; men det andra — ja, nu gällde det blott att komma först och få det bästa.

Plötsligt small ett skott — den bestämda signalen — och ut öfver den svartbrända prärien böljade en brokig människomassa. Det gick så fort man möjligtvis kunde taga sig fram. Somliga redo barbacka med en spada öfver axeln. Lyckligare lottade hade en gammal vagn att åka uti. Andra återigen fingo använda "apostlahästarna". Detta var fallet med en skräddare från Minneapolis, som ledsnat på nål och tråd. Långa ben hade han — såsom skräddare i allmänhet — och tack vare denna omständighet, lyckades det honom att komma sju mil utåt prärien lika fort som ett åkande sällskap.

Väl utkomna på prärien gällde det att hålla ögonen öppna och göra bruk af allt det förnuft man var i besittning af. Mången begick i hastigheten misstag och valde land, som indianerna redan erhållit, och blef således besviken i sina förhoppningar. Men för andra lyckades det bättre, såsom t. ex. för ett tiotal svenskar, som "togo land" helt nära hvarandra några mil väster om Traverse Lake i Roberts county.

Sedan man bestämt sig för en viss "kvart", uppgräfdes några torfvor, och var i och med detsamma äganderätten tills vidare obestridlig. Mången vågade emellertid icke lämna sin nyförvärfvade egendom, förrän han skaffat bevis på sitt val och stannade därför följande natt och dag under

öppna himlen ute på prärien. Så snart sig göra lät, plöjdes en fåra rundtom hela "kvarten", hvarefter man begaf sig till staden Wilmot för att "få papper på saken".

Meningen var, att man så småningom skulle betala till guvernementet två dollars och femtio cents per acre, och först sedan detta skett, skulle äganderätt erhållas. Många inbetalde också hela denna summa, men efter 8 eller 9 års förlopp upphäfde kongressen detta villkor och efterskänkte det som ännu icke blifvit inbetaldt.

Så var då Sisseton-reservationen öppnad, och nybyggarna började att slå upp sina små stugor, hvilka till att börja med voro af ganska primitiv karaktär, hvarom ju äfven bilderna vittna. Gamle Myhrs stuga står där än, och jag går ofta dit ned, ty där talas mycket om framfarna dagar. Djuren ha merendels fått präktiga ladugårdar och stall, men deras herrar trifvas bäst i den första kojan, hvars väggar skyddat dem mången stormig natt, och där de ätit det bröd, som de med svett och möda tillkämpat sig.

Fjorton år ha nu svunnit hän, och det land som förr låg öde, brändt af prärieelden, härjadt af orkanen, är nu ett fruktbart, grönskande åkerland, som hvarje höst gifver rika skördar. De tio landsmän, om hvilka vi förut nämnt, äro nu välmående landtbrukare, hvars farmar äro värda ända upp till 7,000 dollars. De hafva gjort ett godt arbete. Hvart man riktar blicken, synas bördiga fält, vacker ungskog, frodiga hjordar och — vackra kyrkor. Ja, vårt folk har icke glömt sina andliga behof i kampen för detta lifvets nödtorft. Flera svenskar ha så småningom flyttat hit, man har arrenderat land, plöjt det gemensamt, sått det gemensamt, skördat det gemensamt, och vinsten har gått till kyrkan.

Så resa sig nu trenne små tempel här ute på reservationen. Om sommaren ha studenter predikat där, om vintrarna har någon pastor då och då aflagt besök. Och nu ligger framtiden ljus, ty man hoppas att snart på egen pastor.

Det är underbart hvad arbetet går undan, där "den första kärleken" och enigheten får råda. En af de små församlingarna bygger nu en prästgård för öfver 2,000 dollars. Hela församlingen räknar icke mer än 20 familjer. Allt göres här gemensamt. Än går man man ur huse ut på fisketur till Traverse Lake, än går man tillsammans i någon skog och tillbringar dagen gemensamt. Är det bröllop, skola alla med, är någon olycka å färde, stannar dollarn icke länge i byxfickan. En för alla och alla för en!

Utom indianer och svenskar finnes här folk af snart sagdt alla släkter och tungomål. I allmänhet råder godt samförstånd mellan de röde och hvite, ehuru det är skamligt, huru de senare mången gång behandlade de förre. Indianen låter lätt bedraga sig, och samvetslösa affärsmän veta mången gång att göra sig nytta af denna omständighet. För icke länge sedan fingo emellertid två af dem sätta lifvet till just på grund af sådan oförsynthet.

Den ene af dem, en norrman, hade en fordran på indianen och sökte indrifva densamma före dess förfallstid. Då indianen vägrade att utlämna sina hästar till betalning, vände sig fordringsägaren till hans son och ville med våld fråntaga denne hans "pony". Då gossen vägrade och satte sig till motvärn, gaf norrmannen honom en örfil. Detta var nog för att sätta indianblodet i jäsning. Gossens fader sprang in i stugan, tog bössan och jagade utan vidare en kula i den djärfve inkräktaren, som dog på fläcken. Hans ledsagare tog genast till harvärjan och sökte sin räddning i ett hvetefält, men i hack och häl följde rödskinnet, aflossade skott på skott, och snart hade också den andre utandats sin sista suck. Sedan hämden var verkställd och vreden något lagt sig, begaf sig mördaren in till Sisseton och angaf sig själf. Han blef genast satt i fängsligt förvar, men på kvällen samlades indianer från alla håll, hotande att göra myteri, om han icke genast blefve frigifven. För att förekomma en katastrof läto myndigheterna utsprida ryktet, att fången redan vore förd vidare. Emellertid blef han sedermera, om jag icke missminner mig, frikänd.

Indianens handling var naturligtvis från alla synpunkter sedd straffvärd. Men den som vet, huru de ofta blifva illa behandlade, förundrar sig icke mycket öfver att hatet ibland får råda öfver förståndet. Bemöter man indianerna på rätt sätt, äro de ett präktigt folk att ha att göra med. En indianfamilj skänkte 40 dollars till prästgårdsbyggnaden härute, och hustrun har vid kvinnoföreningsauktionen hvarje år kommit med storartade gåfvor till försäljning. Förliden sommar hade vi en del engelska gudstjänster, då

OLA HOLMS STUGA I WALLA.

många indianer togo del och en indianska sjöng med i kören. Vårt folk arrenderar mycket "indian-land" och gifva alltid indianerna det vitsordet, att de äro ärliga och pålitliga.

Emellertid lefva de icke i något större antal inom våra församlingars gränser, men 15 @ 20 mil västerut hafva de hela byar. Där hafva de äfven kyrkor, i hvilka predikas på deras eget tungomål.

Ibland ser man dem komma i långa tåg med hästar och vagnar, tält och husgerådssaker. Det är när den ena stammen besöker den andra för att upplifva minnet af hänsvunna dagar. Ännu lefva några af dem, som jagat buffiar på dessa prärier, och ännu finner man här och där en hvitnad skalle, en halft förvittrad knota, som vittnar om den tid, då öfver prärien ilade horder af röda män, med pil och båge jagande det vilda bytet.

Men i hörnet af mången åkerteg stannar man framför minnesmärken af andra slag. Med vemod betraktar man den huggna stenen och läser: "Härunder hvilar" etc. Det är en nybyggares graf. En egen torfva hade han vunnit, en egen koja hade han med svett och möda uppbyggt, och till slut fann hans trötta kropp en hvilostad bland böljande sädesfält — ty hvar finnes väl vigd mull i vildmarken?

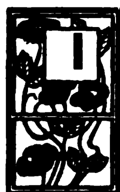

SVENSK MIDSOMMARBILD. *Svandammen å Skansen i Stockholm.*

TAL VID ROCK ISLAND-DISTRIKTETS UNGDOMSFÖRBUNDS MÖTE

i Ophiem, Ill., den 26 juni 1906. Af J. Mauritzson.

I strålande, fager midsommartid har Rock Island-distriktets ungdomsförbund stämt möte. Ungdom och sommarsol gifva vår samvaro prägel af fest och högtid. Så är ock som sig bör för oss amerikaner af svensk börd, när vi samlats vid denna tid på året. Jul och midsommar äro de båda gamla, äkta svenska, stora högtiderna — den senare gaf ingalunda den förra efter i religiös betydelse och i allmän festlig firning.

Det finns ett land — du känner det, om icke genom hågkomst så genom hörsägen — där sommarens himmel är så hög och klar, att den ingen gräns ger för synvidden, utan förtonar i ett blånande fjärran. Öfver björkskogens toppar står luften skälfvande, mättad af sol och doft, medan ljuset sakta silar in genom det täta löfverket och leker mellan de hvita stammarna öfver markens yppiga grönska. Öfver den soliga ängen går sländornas dans i skimrande färgprakt, bina surra kring blommorna vid dikeskanten — allt är ljus och lif, färg och sång, en enda naturens jublande hymn till lifvet. Det är en hymn, hvars toner icke dö med dagen. Den går öfver i dämpade, mäktiga ackord, när den nordiska högsommarens natt, som ingen natt är, sveper sitt underbara drömljus kring nejdens stillhet, intet löf röres för vinden, träden stå högtidligt stilla som domnade i onämnbar dröm, insjövikens våg har vaggat sig till ro i strandvassen, och hela naturen står aningsfullt bidande, längtande, i det tunna sommarljuset.

När den sommaren kom efter en lång, kall, mörk vinter — var det underligt, att den blef tidpunkten för en fest till *lifvets* hyllning?

Leende och ljust som sommarens dagar ligger lifvet för de unga. I hafven rätt att fröjdas öfver det. Stor och rik är lifvets gåfva från den himmelske Fadern till sina barn, härlig och skön är den värld han gifvit oss att lefva det i. Ungdomstiden bör vara en fest, då glädjen öfver detta lifvet får rika och varma uttryck.

Midsommar blef för våra hedniska förfäder en stor religiös högtid, af hvars seder och bruk många lefva kvar än i dag. För oss hafva de mist sin ursprungliga betydelse, men månne de ej hafva något att lära oss? Låt dem tala till oss vid vår fest i dag.

När midsommarnattens bleka ljus svepte jorden i mystisk halfskymning, då kommo alla underjordiska väsen i rörelse. Det var intet att tvifla på, man kunde ju själf se dem. Där borta på ängen, där kvällsdimman formade sig i fantastiska figurer — var det ej älfvorna, som i fladdrande slöjor trådde sin lätta dans? Djupt inne i skogen, där skuggorna föllo långa, höjdes de stora trollstenarna på gyllne pelare, och man kunde få en — farlig — inblick i de underjordiskas värld, dit mången oförsiktig ungersven eller ungmö lockades in; det bokstafligen vimlade därinne af mytiska andeväsen, och luften var full af dem. Det gällde att väl skydda sig och sitt mot dem, och på alla kullar och backkrön flammade därför midsommarbålens renande, skyd-

dande lågor. — Unga vänner! Fagert och i lockande trollmakt ligger lifvet öppet för er. Men mycket af det fagraste lämnar blott kylande tomhet efter sig, då man söker gripa det, mycket af det mest lockande bringar fara och fördärf. Låt *bönens eld* brinna klar på edra hjärtans altaren till skydd mot alla frestelser, till bortrensande af stygga tankar och begär, att de ej snärja er och få er i sitt våld.

Men midsommarnatten var i våra hedniska förfäders föreställning ej blott en farlig natt, då onda makter drefvo sitt spel — den bringade också rik välsignelse. Den natten hade alla örter en förunderlig helande kraft, så ock källornas vatten och daggen som föll från himmelen. Med uppoffring och arbete och under iakttagande af mycken varsam försiktighet kunde man tillgodogöra sig denna välsignelse. — Jag lyckönskar våra unga till att få gå ut i lifvet i en sådan tid som vår — en tid af oro, strid och tvifvel, en tid då stora frågor kräfva lösning, då konflikten mellan godt och ondt tillspetsas allt skarpare, då nödvändigheten blir allt mera trängande att välja *en* väg bland de många och att gå den utan att svikta. I en sådan tid är risken att förlora sig själf stor, men å andra sidan kan man aldrig så helt finna sig själf och få sin egen personlighet utpräglad som under sådana omständigheter. Först då vinner man verkligen något, som man kan kalla sitt, då man måste söka efter det, kämpa för det; först då tillägnar man sig det verkligen. Det blir då icke bara något yttre påhäng, det blir något af ens eget inre. Vanekristendom, stämningskristendom, lärokristendom, partikristendom — allt sådant räcker i vår tid mindre än förut. Vår tid är en afgörandets tid. Endast den tro man kämpat sig fram till, som man öst direkt af trons källa, som man tagit mot från himmeln, endast den räcker, endast den har bärkraft för lifvet. Det blir i våra dagar allt klarare, att det ej duger att halka öfver kristendomen så lätt som möjligt, utan allvarligt begär att tränga till djupet af det, som Gud vill lära och gifva, utan manligt uppsåt att vinna det och göra det till sin lefvande egendom. Och detta är en välsignelse. Det är välsignelsen af att lefva i en tid af mäktiga rörelser, en tid fylld af oro och strid. Vår tid synes mig i det afseendet en världsåldrarnas midsommar. Må vi tacka Gud, att vi lefva i en sådan och ej i den gamla s. k. goda tiden, då det gick så lätt att vagga sig in i dåsig trygghet, då man i själfva verket intet hade att förlora, därför att man intet vunnit. —

Jag har högt prisat lifvet och vår tid. Jag skulle ej våga göra detta utan att på samma gång å andra sidan betona, att vår jordiska tillvaro ej är vår väsentliga. Våra nordiska förfäder plägade vid midsommar pryda sina boningar med blomsterkransar. Och märk väl — detta hade ej samma betydelse, som då man majade med grönt vid vårens inträde, det var ingen hyllning åt detta lifvets makt och skönhet. Man gjorde det för att i blomstrens förvissnande se en påminnelse om lifvets förgänglighet. — Den påminnelsen ljuder oss till mötes ur midsommardagens episteltext: allt kött är hö och all dess godhet såsom ett blomster på marken, höet torkas bort, blomstret förvissnar. Den ljuder till oss också ur naturen, som nu står i sin fulla fägring och prakt för att efter detta, dag för dag, allt mer vissna bort och dö. Men den gör så för att gå upp i ett nytt lif. Blomman dör för att sätta frukt, och i frukten ligger ämnet till nytt och rikare lif. — Vårt timliga lifs blomstring måste aftaga och dö för att få fram det som är det väsentliga hos oss — fröet till evighetslifvet; att *det* må växa till hos oss — därför är det vi lefva på jorden. Och just därför att så är, kunna vi rätt fröjda oss af detta lifvet. Dess förgänglighet oroar oss icke, vållar oss icke smärta och sorg, ty vi veta, att det skall fulländas i evighetens midsommar, hvars fägring varar för evigt.

Till sist — låt mig erinra om ännu en gammal midsommarsed, som kanske är mindre känd. Det var i forntiden vanligt att vid midsommar hålla en släktmönstring; man räknade släktens medlemmar, allt efter som de gingo fram inför husfadern, och man sökte med hjälp af midsommarens trollörter se in i hvars och ens framtid. — Är det ej något liknande vi göra vid dessa våra möten? Vi mönstra våra ungas skaror, mäta deras stridskrafter och stridsduglighet och göra upp planer för framtiden, för det verk som skall utföras. En sådan mönstring har sin mycket stora betydelse. Må vid den vi kunna göra till våra psalmistens ord: villigt kommer ditt folk, när du samlar din här; i helig skrud kommer din unga skara inför dig såsom dagg ur morgonrodnadens sköte. Må det stora verk som ligger våra församlingars ungdom före, hafva framgång och dess ädla strid kämpas genom till seger! Må midsommarens blomning gifva rik frukt — för evigheten!

FRÅN UNGDOMSMÖTET I OPHIEM, ILL.

För Ungdomsvännen af E. J. K.

Den sistlidne 26:te juni var en solklar och vacker dag — dagen för Rock Island-distriktets ungdomsförbunds möte i Ophiem. Det enda olägliga var att Tri-city delgationen måste upp något tidigare än vanligt för att hinna till tåget.

Hvad det kännes skönt att komma ut från staden, ut i det härliga fria. Man skulle bara sett huru de gladde sig under resan dit ut, de ungdomarna. Ja, de äldre som voro med, buro visserligen icke allvarets prägel heller.

Vägen till Ophiem går öfver bördiga slätter, förbi rätt vackra landtgårdar samt genom några småstäder. Under resan förstärktes vår lilla hop esomoftast af delegationer från församlingar som ligga utmed järnvägen, så att, då vi kommo fram vid 9-tiden, voro vi en rätt ansenlig skara. Vid stationen möttes vi af Ophiems aktade prästfolk och ungdomsförening. Vi fördes nu genom staden upp till kyrkan, hvilken vi togo i betraktande. Kyrkan byggdes under den tid pastor Edgren hade vården om församlingen. Den är mycket praktiskt och ändamålsenligt inredd. Den har sittplats för omkring 200 personer. Under det vi beságo den nätta helgedomen, kunde vi icke afhålla oss från att tänka på huru härligt det vore, om vår egen helgedom i Rock Island stode färdig. Men tålamod bara, snart få vi fira gudstjänst i eget nytt rymligt tempel.

Kl. 10 skulle affärsmötet taga sin början. Vi gingo därför ned till en skogsdunge, i hvars skugga vi slogo oss ned för att behandla ett och annat viktigt ärende. Dr C. A. Evald började med uppläsandet af den 46:te psalmen och ledde i bön. Han är lika ungdomlig och stark, som han någonsin varit. Pastor Ottoson välkomnade ungdomskonventet, hvilken hälsning besvarades af professor Kjellstrand, distriktets ordförande.

PASTOR H. P. OTTOSON.

SV. LUTH. FÖRSAMLINGENS I OPHIEM KYRKA OCH PRÄSTGÅRD.

Det viktigaste beslutet som fattades var, att de olika ungdomsföreningarna inom distriktet skulle hålla en fest Luther-dagen, den 10:de november, hvarje år, och att inkomsterna tillfalla Augustana College. En högst tillbörlig anordning, ty det måste vara ett det käraste mål för oss att fira den store gudsmannens minne samt verka för vår skolas underhåll och utveckling. Gud gifve oss allt mer af det sinnet som finner glädje uti att göra vårt samfund till en makt bland vårt folk — en makt under Guds ledning.

Vidare antog konventet den vänliga inbjudan från församlingen i Geneseo ungdomsförening att hålla sitt nästa möte därstädes.

Efter det alla göromålen voro undanröjda ajournerades mötet för att spisa middag som serverades i kyrkans undervåning. Bland andra goda rätter som man lät smaka sig, var äkta svensk ostkaka.

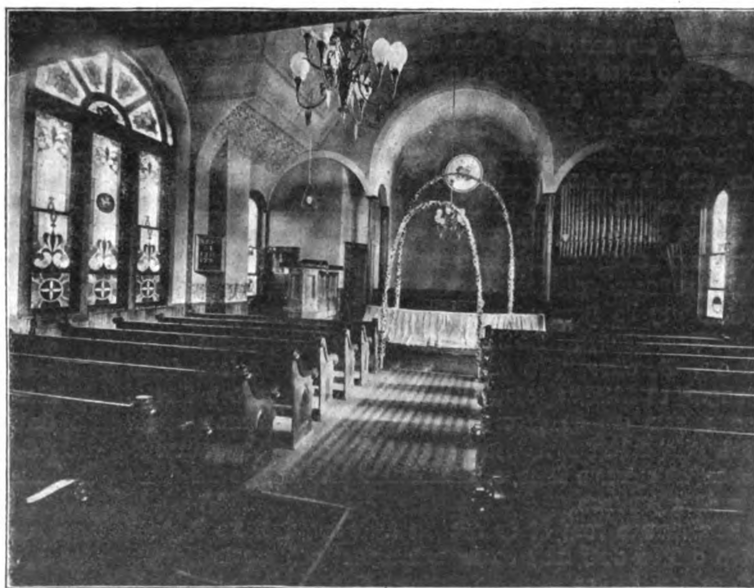
Vid 2-tiden på e. m. gingo vi åter ned till skogsdungen för att åhöra ett alldeles utmärkt program. Allt, som presterades var af utmärktaste slag. Talet of prof. Mauritzson behöfva vi ej orda mycket om, ity att det återgifves i detta nummer af UNGDOMSVÄNNEN. Det gör en godt för långliga tider att höra ett så mästerligt föredrag. En kollekt för Rajamundry-missionen i Indien upptogs. Den belöpte sig till $16.40. Teol. stud. Hanson höll ett kort tal på engelska, hvari han betonade nödvändigheten af nitisk verksamhet i kristligt sinne. Ja, just det. Om ens verksamhet i kyrkans tjänst skall blifva framgångsrik måste den bedrifvas emedan man älskar att verka. Detta är ej möjligt utan att tro på Herren. Ju djupare vår förtröstan är till Herren, desto ifrigare komma vi att verka. Därför först och främst till Herren att mottaga nåd och kraft af honom!

Vår kyrka har en outsägligt stor mission att utföra. Den skall för visso krönas med framgång, om vi blott ha Herren med oss i allt.

Vid 4-tiden afslutades programmet. Skaran upplöste sig i små flockar för att här och där samspråka, vandra omkring och beskåda landskapet. Några af oss besågo kyrkogården, där pastor Nebelius och hans maka hvila. Där funnos åratal som utvisade tider så långt tillbaka som 1853. Ett gammalt settlement! Det såg nog annorlunda ut vid den tiden. *Då* mycken fattigdom, bekymmer o. s. v., *nu* däremot välmåga och trefnad öfverallt. Blott vi kunna behålla de gamlas allvar och gudsfruktan!

Det var ett i allo lyckadt möte. Omkring 500 voro närvarande då programmet utfördes. En icke oansenlig skara.

Ett hjärtligt tack till Ophiems prästfolk och ungdomsförening för det gästvänliga mottagandet.

KYRKANS INRE.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

BETHANY-VÄNNERNAS MARSCH.

Tillägnad Prof. Frank Nelson.

Melodi: Söner af ett folk som blödt, etc.

Söner af ett folk, som stått
i sol och storm, i lust och nöd med Bethany i flydda dagar,
aldrig de hennes bön försmått,
och därför har så underligt allt framåt gått.
Bort, bort med klander och med knot,
räck hjälpsam hand, tag plånbok fram, ej skulden bortta's,
då man klagar,
fram, fram, var kvick med hand och fot,
ty här det gäller att för skulden råda bot.
Bethanys väl
är målet för vår sträfvan,
bort med allt gräl,
med fruktan och med bäfvan,
alla, alla käckt framåt
på bildningens och kristendomens sköna stråt!
Lys högt, du lärdomssäte sköna,
framfödt af böner utur fromma fäders bröst,
stå stark du ljusets riddarvakt, haf tröst,
hör Kansas-svenskars hjärtevarma hyllningsröst!

A. B—N.

Bland ungdomen i kyrkan är det trefligt att vara. Det är skönt att se kyrkan fullsatt utaf åhörare: barn, åldringar och medelålders folk; men särskildt skönt är det dock att se en ungdomsskara, som är församlad för att fira Herrens sköna gudstjänst.

Gif akt på de unga, när de välklädda och städade komma in i kyrkan på söndagen. Se, hur allvarliga de stiga fram och sätta sig samt böja sina hufvuden i bön till Gud, att han måtte möta dem i dag i sitt hus. De hafva sina psalmböcker med sig, och då orgeltonerna ljuda, så stämma de in med klangfull och allvarlig röst till Lammets lof.

Under syndabekännelsen böja de andäktigt sina hufvuden, och på anletsdragen så väl som på läpparnas rörelser kan du se, att de med både mun och hjärta följa med.

Då de sedan resa sig och sjunga: "Herre, förbarma dig öfver oss", så ligger en sådan bönens ande på sångens toner, att du känner det, som om Gud måste förbarma sig, och tycker dig se ljusa väsen sväfva hugsvalande öfver den högtidliga skaran. De få också en underlig frimodighet, så att, då, efter "Ära vare Gud i höjden", "Allena Gud" sjunges, så klingar lofvets toner så malmrena och förtjusande, som om en öfverjordisk kör blandade sina röster däri. Uppmärksamt följa de med i den öppna evangeliiboken, då episteln läses, och instämma med känsla och kraft i gradualpsalmen.

Hänförande rent af är det att efter evangeliets läsande höra och se dem med en mun högljudt och trovärdigt bekänna sig till den treenige Guden. Och då de sedan, efter att med lif och allvar ha sjungit några in uti texten ledande sköna psalmverser, sitta ned och med bedjande blickar och öppna anleten vända sig mot predikanten för att taga till sig hvarje sanning som betonas, då gifver Gud äfven just hvad de behöfva.

I de lättrörliga anletsdragen kan du se huru tankarna arbeta i själens innersta under predikans fortgång, och då nu och då en sorge- eller glädjetår tittar fram ur det trovärdiga ögats vrå, då stå ljusa himlaväsen färdiga att upphämta dessa i gyllene kärl för att bära dem hem till nådens tron.

När sedan predikan är slut och pastorn sagt "amen", sjunga de med tacksamma hjärtan den vers, som följer. I kyrkobönen taga de del, och när liturgen sjungit eller uttalat sitt "Tackom och lofvom Herran", stämma de upp med lif och känsla "Herren vare tack och lof".

Då välsignelsen uttalas, känna de det också, som om öfver dem komme ett särdeles nådesregn från lifvets Gud, och styrkte till kropp och själ stiga de glada och frimodiga utur Herrens helgedom.

Lofvad vare Gud, jag har söndagligen nöjet att se och predika för en ansenlig skara af sådan ungdom. Men jag har äfven sett andra unga i Herrens hus. De skratta, prata, vrida och sno sig, som om de sutto i en myrstack. Inte ha de någon psalmbok, och inte bry de sig om att sjunga, utan sitta och småflina som halfidioter. De ha knappt vett att resa sig, då andra göra det, och i stället för att höra på predikan ha de för sig allehanda upptåg. De rusa ut, innan välsignelsen är uttalad, och ha synbarligen ingen reda på hvad som har tilldragit sig i Herrens hus.

Jag har äfven sett andra unga, som gå och glo ibland åkdonen och hästarna under gudstjänsten, och då den sista psalmversen sjunges, rada de upp sig utefter trottoaren, där flickorna gå fram. De stå där med hattarna på sned, med händerna i byxfickorna och se dumma ut, framställande med sitt fåniga flin en bedröflig bild af okunnighet och råhet.

Det är nog inbjudande figurer för de unga damernas väna blickar, och om någon af dessa lyckas få en sådan där gorilla att dra på, så har hon ju erhållit en afundsvärd kavaljer, eller hur? Det är nog inte heller underligt, att en sådan flicka tuggar så friskt och hurtigt på "gumbussen", grinar så bredt och slår nacken bakut så förnämt; ty nog har hon orsak att vara stolt öfver sin fångst!

SÅDD OCH SKÖRD.

Hela lifvet är en såningstid. Hvarje tanke, ord och gärning är ett utsäde. Och sådant utsädet är, sådan skall skörden blifva, ty hvad en människa sår, det skall hon skörda, Gal. 6: 7. Hvad vi göra, göra vi således åt oss själfva, vare sig det är godt eller ondt. Våra handlingar komma tillbaka. 'Såsom man har bäddat, får man ligga," säger ordspråket. Den gudomliga rättvisan vakar. Skada en annan, och du skadar dig själf; hjälp en annan, och du hjälper dig själf. Icke det minsta undgår den allvetande och rättfärdige domarens uppmärksamhet. Redan i tiden sker en vedergällning, men vedergällningen fortsättes och fulländas i evigheten.

KVÄLLVISA.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

Mel.: "Där satt en fågel på lindekvist— —"

Jag glömt mig vaken i skymningsstund,
då stilla timmarna gå sin rund,
på bordet lampan än brinner.
Då hör jag sakta bakom mig gå
den vän jag dyrast väl akta må,
allt medan lifvet förrinner.

En arm sig smyger så mjuk och trind
omkring min hals, och mot min kind
en annan kind jag förnimmer.

Då glömmes boken uppå mitt bord — — —
hvad vore lifvet på fattig jord
förutan kärlekens skimmer?

Det blir så varmt i mitt hjärtas vrå,
och sällsamt veka de tankar gå,
men uppåt blicken sig svingar:
"Gud signe henne till lif och lem
och sträcke öfver vårt ringa hem
mildt sina hägnande vingar!"

"EN ARGER POJK".*

Af Mathilda Roos.

Det fanns godt om duktiga, arbetsamma pojkar omkring Lennans stränder; raska, hurtiga gossar, som skötte plog och "gräfja"** med lätt hand, kärnkarlar, som bröto upp nya marker i den stenbundna jorden, som kämpade om brödbitarna med isfyllda vårstormar och frostiga höstnätter, arbetsmyror, som i oländiga bygder aftvungo skog och sjö de skatter naturen girigt tycktes missunna människornas barn.

Att därför Hans Månsson i Hagen allmänt kallades "en arger pojk", bevisade blott att han var en som folk tyckte vara någonting mer än vanligt präktigt.

"En arger pojk" hade han också varit alltifrån den stund, då han som åttaårig stod bredvid moran framför den döde faderns kista och hörde hur de spikade på locket och såg hur moderns tårar föllo tunga öfver den döde.

"Mor", sade han då och såg på den gråtande med sina blå, trofasta barnaögon, "ge er nu int öfver så dannt int, för je ska' bli kar tell å gere farns gärning åt er, he ska' ni få se!"

Och han höll ord, den lille åttaåringen. Händig och duktig som en hel dräng gräfde han i åkerlappen som omgaf moderns stuga, skötte om kon och geten i "fäjset",*** högg ved i skogen, lagade och lappade stugan och husgeråden och skorna både åt sig och modern.

På den tiden fanns ingen folkskola i socknen, så hvad boklig kunskap beträffar stod det klent till med Hans Månsson, men han behöfde ju icke heller någon lärdom för att plocka sten ur jorden och spika brädlappar öfver springorna på mor Brittas stuga. Och att läsa i bibeln och psalmboken, det lärde han sig själf, då han om vinterkvällarna efter slutadt dagsarbete satt framför spiselelden, under det att mor Britta och kisse, som låg på hällen bredvid elden, spunno i kapp.

Det är sant, fattigdom och försakelse fingo de ofta pröfva på, mor Britta och hennes pojke, ty backstugan, där de bodde, var eländig och förfallen, ofta stulo frostnätterna bort den lilla åkerlappens gröda, och mager och knotig såg hon ut, den enda kon i fäjset. Men nöden fick dock aldrig komma in genom deras dörr, fastän hon ofta stod där på lur och kikade mellan springorna med sina ihåliga, stirrande ögon. Ty Hans och moran förlorade aldrig modet, i bön och arbete förflöt deras dag, och ända hittills hade det alltid lyckats dem att jaga bort den fula gästen från stuguknuten.

Så kom den tid, då Hans skulle gå och läsa för prästen, stå på gången, som folket sade.

En stor svårighet blef det för honom att han hade så usla, nötta kläder, men han och mor Britta voro mer än vanligt fattiga det året, så han kunde ej få sig några nya. Bland läsbarnen voro många rika bondgossar, som sutto där belåtna och rödkindade, på bondevis klädda i varma pälsar, under det att Hans, blåblek och frusen, huttrade af köld i den kalla sakristian. Många underliga tankar kommo då öfver Hans, när prästen förklarade för dem andra taflan af tio Guds bud: om kärleken till vår nästa. "Hvad menas med vår nästa?" ljöd frågan, och sedan gossarna gifvit det riktiga katekessvaret, sporde prästen ånyo: "Huru förstår du det, att man skall älska sin nästa såsom sig själf?" Härvid vände han sig till en fet och välmående pojke, som för säkerhets skull dragit en vadmalströja ofvanpå pälsen, och denne svarade genast: "Je ferstår he sa, att hva' je vill att mi nästa ska' gere meg, he ska' je ock gere 'na tellbaka." "Allt väl", svarade prästen och talade därefter en stund om den kärlek och hjälpsamhet vi äro skyldiga hvarandra och slutade så med orden i Luk. 3: 11: "Den där två kjortlar hafver, han dele med sig åt den som ingen har."

Då tänkte Hans i sitt sinne: "Je sitter nu hänne å freer fettren* tåf meg, å Nils Persson å kära far dom har två kjolar tell å varme seg me, må vetta! Ä' he nu som kära far säger, att dom ä' mi nästa, sa menar je, att dom ska' ta å ge meg en åf kjolen, lell!"

Och den tanken släppte icke Hans under hela lästimman: "Den där två kjortlar hafver, han dele med sig åt den, som ingen har," upprepade han oupphörligt för sig själf, och då prästen ställde frågorna på honom, svarade han, som annars brukade reda sig bäst af gossarna, så illa, att kära far måste ge honom en snubba för hans ouppmärksamhet.

Men då de andra barnen gingo hem, ställde sig Hans i stället vid kyrkdörren för att passa på, när prästen kom ut ur sakristian.

"Kära far," sade då Hans frimodigt och ryckte prästen i rocken, "ä' je erran nästa?"

Prästen såg förvånad ut, men han svarade vänligt:

"Ja, visserligen är du det, min gosse."

* En kvick, rask gosse.

** Spade.

*** Ladugården.

* Fryser fötterna.

"Älskar ni meg som ni älsker ej själf, då?" fortfor Hans.

"Jag hoppas väl det, min gosse", svarade prästen småleende.

"När he ä' på de vise, sa menar je att kära far, ettersom ni har sagt att en ska' dela messe når en har två kjolar, kanhänna vell ge meg en åf erre kapper," sade nu Hans på samma frimodiga sätt. "För kära far ä' raväg** ve prästbolet, å je freer, sa hjersta vell hoppa ur kröppen på mej, å je kömmer sean*** tell stuggo, lell!"

Icke kunde den vänlige prästen vredgas på så mycken barnslig öppenhjärtighet, dess mindre som den stackars gossens blåbleka ansikte och darrande lemmar nogsamt vittnade om att han talade sanning, hvad hans usla kläder beträffade.

"Må göra", svarade prästen vänligt och klappade Hans på axeln, "du har rätt i att påminna mig om min Frälsares ord och förmaningar. Men min prästrock kan du ej få, ty dels behöfver jag den själf, dels skulle den ej passa dig, utan ger jag dig här i stället fem daler silfvermynt att köpa dig vadmal för och låta sömma dig en rock till nästa gång!"

Vid dessa ord uppklarnade Hans' ansikte, så att till och med de blåfrusna kinderna rodnade. Förnöjd granskade han penningen, som prästen lämnade honom, så skrapade han med foten och sade tack och sprang därefter hem det fortaste han kunde för att visa moran sin skatt.

Och så snart marknad hölls i socknen, begaf sig Hans dit för att köpa vadmal af västgöten, som vandrade omkring och bjöd ut sina varor, och icke dröjde det länge, förrän plagget var sömmadt, och Hans satt där ibland läsbarnen, iklädd en varm rock, och hurtigare och säkrare än någonsin besvarande de frågor, prästen ställde på honom.

Men berättelsen om hur Hans, den fattige backstugupojken, skaffat sig pengar till sin rock gick vida omkring i bygden, ja, ännu i dag som är finnes den att läsa i en gammal krönika öfver Lennbo socken, som förvaras bland kyrkböckerna. "He bir ett stort tag åf 'en," sade folket om Hans, och efter den händelsen började han allmänt få det tillnamn han alltsedan behöll: "en arger pojk".

Emellertid växte Hans upp till en lång, vacker yngling med rödlett hy och blå, frimodiga ögon, "oppljus", som folket sade, och hvarmed menades ett gladt, öppet utseende, en motsats till de mörka, inbundna tatareansiktena på folket i den så kallade "obigda".

Och allt som Hans blef större, minskades fattigdomen i mor Brittas stuga. Ty Hans började nu att förtjäna penningar, han tog tjänst som timmerhuggare och kolare, vaktade milorna vid bruket på andra sidan Lennansjön, körde grus och kolstybb, och kunde ibland komma hem med flere dalrar silfvermynt i fickan. Och ändå försummade han icke att sköta den lilla gården, han skaffade sig alltid tid till att gräfva i jorden, till att så och sätta och på alla sätt hjälpa moran med hvad hon behöfde.

"Gu' signe deg, Hanspojke' min," brukade moran säga, då hon såg honom stå där och arbeta, röd och varm om kinder och panna, "farns och morans välsignelse bigger bo åt barna, säger skriften, å minns du, hva' ja nu säger: du bigger bo åt deg själf mean du går hänne å hjälper di gamla krulluga mor!"

Då nickade Hans vänligt åt gumman och skrattade hjärtegodt. Han var så glad och sorglös, Hans, han hade ännu aldrig tänkt en tanke på att reda sitt eget bo.

Icke därför att det skulle varit honom svårt att vinna en flickas hjärta, ifall han hade velat, ty han var en vacker gosse, och stintorna logo och knuffade hvarandra i sidan och gåfvo honom skälmska blickar, då de om söndagarna fingo se honom komma uppför kyrkbacken, så fin och "staterlig" såg han ut, riktigt som en bondson. Så icke skulle någon af dem ha svarat nej, ifall han kommit och friat, det kunde man då se.

Men desto svårare skulle han ha haft att vinna föräldrarnas samtycke; ty Hans var bara en dräng och son till en fattig backstugusittare, och de stolta, myndiga Lennbobönderna sågo ned på en sådan som Hans lika föraktligt, som en forntida grefve såg ned på krämaren, hvilken sålde tyger till hans kappor och byxor. Det fanns icke *en* Lennbobonde, som icke i vredesmod skulle ha visat Hans från sin gård, om han vågat komma dit i friareärenden.

Men nu var det så, att icke långt ifrån mor Brittas och Hans' stuga låg en stor bondgård, Rebacken kallad, och hvarje dag, då Hans gick till och ifrån sitt arbete, måste han gå vägen förbi den gården. Måns Persson hette bonden som ägde gården, och han hade en enda dotter, Gertrud, en "snäll"* och gladlynt stinta, som hade fullt upp med friare bland bondsönerna i socknen. På senare tiden fick Gertrud en vana att just vid det klockslag, hon visste att Hans skulle gå förbi, passa på att taga sin flaska för att gå ned till brunnen och hämta vatten. Och om Hans än i början icke var så regelbunden med afseende på timmen, då han gick förbi Rebacken, så blef han småningom bestämd som ett urverk. Därför föll det sig icke svårt för Gertrud att vara påpasslig; så snart den gamla dalkarsklockan i stugan slog ett visst antal slag, tog hon sin flaska och sprang ned till brunnen, och det hände aldrig, att icke Hans just då kom vandrande på vägen. Och liksom fordom Jakob lyfte upp stenen från brunnen åt Rakel, så kom Hans alltid fram, sänkte ned och firade upp kopparflaskan och bar den så ett stycke på väg till Gertruds hem. Gladt och förtroligt ljöd deras samspråk under tiden, och länge dröjde det icke, förrän de bekände att de tänkte på hvarandra med kärlekstankar och öfverenskommo, att ingenting i världen, hvarken faders vrede eller moders böner, skulle kunna skilja dem åt.

Men Hans var alltför klok och försiktig för att själf framställa sig som friare hos Måns Persson; han visste att han i så fall skulle mötas af ett afslag, lika oåterkalleligt som Skäckbergets iskalla nej till vårsolens böner att få smälta snöfälten på dess spetsar. Sedan därför Hans och Gertrud länge talat och öfverlagt om saken, tog Hans en dag på sig sina bästa kläder, bad om morans välsignelse och begaf sig till prästgården, för att fråga om icke kära far ville blifva böneman åt honom hos Måns Persson i Rebacken.

Ty om någon skulle hafva makt och inflytande öfver den styfve bonden, så var det just prästen. Denne, en varm och kärleksfull andens man, brukade ofta besöka Måns och mor Sagga och tala lagens och evangelii välsignade ord för dem. Och invånarna i stugan, både husbonde och tjänare, hörde honom gärna; andäktiga sutto de där med sammanknäppta händer, och ofta blandade sig darrande suckar med prästens tal, och uppriktiga ångertankar rörde sig i deras hjärtan, om än de hårda sinnena ännu vägrade att helt böja sig att som ödmjuka syndare emottaga den frälsningsnåd som erbjöds dem.

Det var en lördagskväll på sommaren, då prästen kom in i Måns' stuga för att framföra Hans' ärende. Far satt på bänken vid fönstret med pipan i munnen, och mors spinnrock surrade flitigt, ackompanjerad af väggurets jämna tick-tack, de enda ljud som afbröto tystnaden härinne.

** Strax, genast.

*** Sent

* Vacker.

ty de gamla voro ej talträngda, de tyckte mest om att sitta och fundera öfver sina egna tankar. Sönerna i gården och Gertrud, stintan, voro ännu ej hemkomna från arbetet.

"Nå, kära vänner", sade prästen, sedan han hälsat på de gamla med ett "Guds fred" och slagit sig ned bredvid Måns, "han I läst något i det välsignade Guds ordet i dag?"

Ingen svarade. Både Måns och Sagga sågo förlägna ut, moran trampade sin spinnrock så hårdt hon kunde, och far blåste väldiga rökhvirflar ur pipan.

"Kära Måns Persson," fortfor prästen, "har I försummat att dricka ur källan med det lefvande, stärkande vattnet, då har I ock att vänta att välsignelsen skall vika bort ifrån hus och hem."

"Ja si, he ä' nu sa, kära far, att he int har hampa seg sa," menade gubben och ref sig bekymrad i hufvudet, "för je har nu vurit på slogen ** hela da'n, å he ä' nu villst *** å gnugga på, tänker je, mean vi har tocke snällt vär, må vetta!"

"Och mor då, har I inte heller fått tid att läsa i ordet?" fortfor prästen och vände sig till gumman.

Gumman upphörde genast att spinna, strök sig med bägge händerna under lufvan och svarade betänksamt:

"Ja, si fäll tänkte je å gera't, d'ä grofven, de', för je höll nu boka i hannen, lell, men si då kom Gertrud hittan å ropa sa dant som om röbocken vurit lös på taket: 'Mor, mor, purkan,† purkan!' Å då feck je sa brådt å komma ner i fäjset, må vetta, å de arma krake varst sa dann hela da'n, sa je feck nu ligga å klia 'na, för å lätta på't åt 'na, ja-a. Å sa feck je nu int ti' å läsa nå' i boka, lell!"

Då tog prästen upp bibeln och läste ur Lukas fjortonde kapitel berättelsen om det stora gästabudet, och hur alla, som voro bjudna, gjorde sin ursäkt för att de ej kunde komma.

"Ty jag säger eder, att ingen af de män som voro bjudna, skall smaka min måltid", läste han med högtidlig stämma. "Så, kära vänner, så gör Herren äfven med er, om I försmån att komma till den måltid han bjuder eder: hans heliga ord. Det kommer en tid, då han *stänger* nådens dörr. Ingen af dem skall smaka min måltid. Minnens det ordet, det är ett stort och fruktansvärdt ord."

Intet mera talade prästen i detta ämne; han lade in den heliga boken i sin rockficka och lät en stund förflyta under allvarlig, högtidlig tystnad. Röda fläckar brunno på mor Saggas bruna, rynkiga kinder, och genom hennes blick flög ett uttryck af ångest och skrämsel. Men Måns hade fått ett grubblande, frånvarande drag i det stränga ansiktet.

Efter en stunds förlopp började prästen tala om annat, om vädret, om högbärgningen, om utsikterna för skörden. Så ryckte han då slutligen fram med sitt ärende, talade om att han lofvat Hans Nilsson i Hagen att bli hans böneman hos Måns Persson, berättade hur de bägge unga, Hans och Gertrud, kommit att hålla hjärtligt af hvarandra, sade att Hans var en god och gudfruktig gosse, som väl förtjänade att blifva måg här i gården, fast han icke var bonde, utan blott en fattig dräng, som med sina händers arbete underhöll sig och sin gamla moder.

Måns sade ingenting, gjorde icke en invändning eller en rörelse, medan prästen talade. Ingen skiftning syntes på hans ansikte, det var slutet och outforskligt som på en sfinx. Moran däremot vred sig litet på stolen, och de röda fläckarna brunno ännu hetsigare på kindknotorna.

Men då prästen slutat att tala och vände sig till Måns med ett: "Nå, hvad säger I, far?" då svarade gubben tvärt och kort och med samma outforskliga uttryck i ansiktsdragen: "Je säger *ne*."

"Godt, det visste jag på förhand", svarade prästen, "jag ber er emellertid, kära far, att betänka er några dagar. Hans är den bästa gosse ni kan få till er dotter, ty *den* blir en god man, som varit en så god son som han. Och af timligt välstånd har I, far, nog åt båda. Låt nu inte girighetens och högmodets ande behärska er, vänd er i ödmjukhet till Gud med bön om hans vägledning. Och minns hvad jag nu säger eder i Herrens namn: om I förskjuten Hans, därför att han är fattig och ej af bondesläkt, så handlar I ovist och kärlekslöst och skall ej undkomma den helige Gudens tuktan."

"Je säger *ne*," upprepade Måns, alldeles likgiltig för prästens bedömande af hans handlingssätt.

"Godt, godt." svarade prästen och vinkade med handen åt Måns, "som sagdt är, detta svar anade jag på förhand. Jag ber nu blott att I betänker er, kära far, att I rannsakar ert hjärta och vänder er till Gud, så få vi ännu en gång framdeles tala om saken."

Härpå svarade Måns ingenting. Prästen ordade litet om andra saker, så steg han upp, räckte far och mor handen, önskade dem Guds frid och lämnade stugan.

Emellertid förgingo veckor och månader, men för hvarje gång prästen vidrörde ämnet om Hans' och Gertruds kärlek till hvarandra, svarade Måns samma orubbliga, envisa "*ne*". Han vredgades aldrig, visade ingen sinnesrörelse, prästen fick utan invändning tala och bevisa hur länge och hur mycket han ville, och då han slutade, lät Måns ett par sekunder förflyta under tystnad, liksom ville han riktigt visa prästen den vördnad honom tillkom. Men sedan var det hans tur att taga till ordet, och då blef det alltid ett "*ne*", kort, envist, orubbligt som regndroppens fall från den söndriga takrännan på fäjset. Och var han riktigt talträngd, riktigt upplagd för att ingå i resonemanger och gifva skäl för sitt handlingssätt, då svarade han: "Je säger då *ne*, je."

Och därvid blef det. Gertrud grät sina vackra ögon röda, Hans sjöng ej mera så muntert vid arbetet, och mor Britta sörjde bittert öfver att se sin förr så glada gosse gå där drömmande och nedslagen.

Men prästen tröttnade icke på att hafva de bägge unga i sina förböner och att så ofta han kunde tala godt för dem hos den obeveklige Måns.

Så förgick nära ett år. Hans och Gertrud ställde nog så, att de ofta träffades, och många ljufliga ord talade de om att blifva hvarandra trogna in i döden, men tungt och halft var deras lif, i drömmar och grubbel gingo de ständigt försänkta, och den tysta natten kunde ha berättat om tårar, som runno ymniga och bittra, medan far låg där sofvande, och moran suckade, liksom hade hon i sömnen förnummit dotterns kvalfulla längtan.

Till sist började Hans undra om han ej borde fresta lyckan genom att själf framföra sitt frieri till gubben — det kunde ju ändå aldrig bli värre än det nu var. Men gubben hade en besynnerlig förmåga att undvika Hans; aldrig fanns han hemma, då denne kom för att söka honom, träffades de ute, vände han honom kort och godt ryggen, och kunde han ej alldeles undkomma den enträgne friaren, svarade han icke ett ord på Hans' böner. Icke ens det korta, sedvanliga "*ne*" kunde Hans berömma sig af att ha aflockat gubben. Slutligen, då ingenting annat hjälpte, grepo Hans och Gertrud i sin förtviflan tag i det bräckligaste af alla halmstrån och bådo mor Sagga att lägga ett godt ord för dem hos Måns. Gumman såg på dem, som om de mist sans och förnuft, men då de alltjämt höllo på med

---

** Höbärgning.

*** Bäst.

† Grisen, son.

sina böner, gick hon en dag, fastän hjärtat riktigt hoppade af förskräckelse, fram till gubben och undrade saktmodigt, om det ändå inte vore bäst att låta Hans och Gertrud få hvarandra.

"He bir nu fäll int nå ro hvarsken da' eller natt förr", mumlade hon med en skrämd, undergifven blick, som just icke var ägnad att öfvervinna gubbens motstånd.

Också fick hon, som man kan förstå, icke annat än det sedvanliga svaret; ingen vrede, inga skäl, bara ett kort, segt: "Ne, he bir int nå åf 'et."

Då gick Hans ånyo till prästen och bad honom att ännu en gång bli hans böneman hos Måns Persson.

"För si," sade Hans med tårar i ögonen, "he har nu vursti sa me ho, Gertrud, å meg, att vi int häktar å lefva, om vi int får komma i lag."

"Allt väl", svarade prästen vänligt, "det är inte annat än godt och bra att ni hålla hjärtligt af hvarandra. En ting skulle jag dock vilja fråga dig, kära Hans Nilsson. Om Herren Gud själf komme till dig och bjöde dig välja mellan honom och Gertrud, hvad skulle ditt hjärta då välja?"

Hans betänkte sig ett ögonblick; därefter svarade han och såg prästen frimodigt in i ögonen:

"Ja si, bir he nu sa, att kära far bir sinnt på meg för 'et å int mer vill hjälpa meg, sa får he fäll vara då, fer ljuga har je då allri gjort. Gertrud häktar je *int* å fersaka, fer ho har vursti meg kärast åf allt i himmelen å på jola. Men fäll älskar å fruktar je Gud ock, sa mickje ä' då visst!"

Åter kommo tårarna klara i de blå, trofasta ögonen.

"Gud välsigne dig, min gosse, för det svaret", sade prästen och klappade Hans på axeln, "Herren Gud skall en gång draga ditt hjärta till sig, och du skall lära dig förstå, att all mänsklig kärlek är ringa emot hans, ty du är en ärlig och sanningssökande själ. Men hvad vill du nu att jag skall göra med Måns Persson? Ser han mig komma, så smyger han sig undan, och får jag tala med honom, så svarar han ändå icke annat än *ne.*"

"Je vill att kära far ska' gå dittan ett hvarf tell å säga'n, sa att he rekti har aga messe,* att om han int låter meg å Gertrud komma i lag, sa bir he ofäl å sorg öfver hans stuggo, å vi ger som Pilatus, vi tvår vånn hänner hva' som kommer å ske ettepå!" sade Hans med djupt allvar.

Prästen såg på Hans med en genomträngande blick.

"Min käre Hans Nilsson," sade han strängt, "om inte Måns ger med sig, måste ni tills vidare försaka hvarandra. Ingen lycka skulle blomstra för er, om ni bröte mot Herrens bud."

Hans skakade på hufvudet, och hans vanligen öppna och godmodiga ansikte fick ett uttryck af obändig hårdhet, som visade, att, om han än icke var son af bondfolk, tillhörde han dock Lennbobefolkningens kraftfulla ras.

"Gertrud fersaker je *int,*" mumlade han. "Men", tillade han därefter och såg på prästen med en skygg, nästan ödmjuk blick, "ettesom he ä' på de vise, kanhänna kära far int mera vill bi min böneman?"

"Jo, min käre gosse, det vill jag visserligen," svarade prästen, och det kärleksfulla deltagandet dämpade allvaret i hans stämma, "din *böneman* vill jag blifva i tvåfaldig bemärkelse, först hos Måns Persson, men ändå mera hos Herren vår Gud, att han måtte bevara er från frestelser och frälsa er från det onda."

Med detta löfte skildes Hans från prästen. De öfverenskommo, att Hans skulle passa på och varsko prästen, när Måns vore hemma och tillfället lämpligt för ett besök.

* Med sig.

Så kom Hans en dag springande till prästgården och ropade:

"Nu, kära far, står Måns på backen å klifver ved, sa han hvarsken her eller ser! Om nu kära far å je kommer nörrifrån, sa ser han oss int förrn vi står slave'n, å sa kömmer han int unnan, den bervargen! I sa får då kära far ett hvarf tell tala sanningens ol me'n."

De bägge männen begåfvo sig nu åstad till Måns Persson. Redan på afstånd sågo de hur gubben stod där och högg ved, så att spånor och stickor yrde om honom, och det blef dem icke svårt att smyga sig öfver honom; ja, de stodo alldeles bredvid sågbocken, innan han ens märkte att någon kommit. Mycket förbryllad blef han dock icke; han såg först på prästen, så på Hans, nickade kort och fortsatte så obesväradt sitt arbete.

"Guds frid, Måns Persson," hälsade prästen vänligt, "jag har kommit för att en sista gång föra Hans' talan inför er, och nu mån I uppmärksamt höra på mig. Gertrud och Hans gå här och sörja bort både ungdom och glädje, de hålla hvarandra hjärtligt kära, de älska hvarandra med en stark böjelse, som tiden ej kan utplåna, och Hans Nilsson är en arbetsam och gudfruktig gosse, som ingen flicka behöfver skämmas för att kalla sin man. Betänk er nu, kära far, böj ert styfva sinne för Herren, och, om I inte vill att straff och olycka skall komma öfver er, så gif ert bifall till de bägge ungas giftermål!"

"Ne," svarade bonden lika orubbligt lugnt som alltid och klöf med eftertryck ett stort vedträd.

"Om I tänkte att det vore *Guds vilja,* jag nu kungjorde för er, skulle I icke då böja er och gifva med er?" fortfor prästen.

"Ne," svarade bonden och lät ånyo yxan falla öfver vedträet.

"Ännu en gång, den sista, frågar jag er: om I skulle dö i natt, Måns Persson, hur skall det då gå med er fattiga själ, då I så förhärdar och sluter ert hjärta?"

Denna gång kom där intet svar, men yxans tunga fall i vedträet ljöd hårdt och obevekligt som bondens envisa *ne.*

"Jag upprepar mina ord, Måns Persson, hur vill I stå inför den rättfärdige Guden och svara på hans fråga, hur I handlat mot det barn han gifvit er att älska och vårda?"

Då vände sig bonden om, slutade att hugga, såg prästen rakt in i ögonen och svarade: "*Ne,* je säger *ne,* je!"

Och denna gång hade det lugna, inbundna uttrycket i hans ansikte fått något mörkt vredgadt, hotande, som afvisade hvarje nytt försök att öfvertala och beveka.

"He ska' ni ångra, far!" utbrast nu Hans, som hela tiden stått tyst och med ögon och öron följt prästens och bondens samtal, "ångra er ska' ni, att ni har gjort meg å barnet errat olycklia!"

"Tyst, Hans Nilsson, tyst, tala inga bittra, öfvermodiga ord!" varnade prästen. "Er, kära far," fortfor han och vände sig till Måns, "er har jag intet mera att säga nu, Herrens ande får göra det verk jag inte förmådde utföra: böja och beveka ert trotsiga sinne!"

Bonden svarade ej; han fortfor att hugga ved med samma orubbliga lugn som nyss, och prästen och Hans gingo nedslagna sin väg. Tyst vandrade Hans hela tiden vid prästens sida, på kära fars varningar och förmaningar svarade han föga; han såg ut att vara behärskad af en enda tanke, en tanke, kring hvilken alla förnimmelser, allt medvetande envist och fast sammanträngde sig. — — —

Forts.

Månne den har ett budskap till dig?

BRÖLLOPSTONER.

Tillägnade miss Marie Anderson, La Porte, Ind., vid hennes förening med pastor L—n.

I lefvande och härlig skrud
nu all naturen nyklädd står,
och blomman, smyckad skönt af Gud,
bär daggens pärlor i sitt hår,
och goda änglar föra ner
en sabbatssällhet, ljuf och säll,
och lycklig junibrud nu ler
i sommardäglig bröllopskväll.

Se, liljans rena, skära kind
nu rosens ljufva eldkyss får,
och fågeln uppå björk och lind
för vännen kärleksdrillar slår.
Allt skapadt tycks ta del uti
naturens sköna bröllopsfest;
hvad samklang och hvad harmoni,
då kärleken är korad präst.

Mari, ditt ljufva leende
och dina rika lockars svall,
ditt älskliga beteende
har vunnit vännens kärlek all.
Han vet, att löjet på din mund,
som ofta gjort hans ungblod varm,
står i ett innerligt förbund
med hjärtat i din goda barm.

Dock — bröllopsfesten snart förgår,
och sommarfägring snart tar slut,
men trofast kärlek den består.
Du korat bästa delen ut.
Du äger nu en hjärtevän —
se här det saliga häri —
på vägen hem till himmelen.
Lef väl, du lyckliga Mari!

Från brudens f. d. skolmästare,
MEDIKUS.

TILL EN VILSEGÅNGEN.

Jag mötte dig därute i världsvimlet. Jag såg in i dina ögon. De speglade din själ. Den låg framför mig som en bok. Och jag läste i den.

Det var några hvita, oskrifna blad där allra längst framme i boken. Men när jag såg närmare, fann jag spår af tårar — din moders tårar. Och nu såg jag en halft utplånad skrift; det var din moders böner för sitt älskade barn.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Med raska, djärfva penndrag stod där sedan tecknadt allt det stora, du skulle uträtta i lifvet. Mot allt det onda och låga i världen skulle du draga i härnad. Allt, hvad ädelt, rent och godt var, skulle i dig få en förkämpe så båld. — En af ljusets ädlaste riddarvakter skulle du bli. — Aldrig skulle du sänka din fana. Framåt! — så ljöd ditt korta, eldiga lösenord. Åh, — du kände dig så stark, så mäktig! Ja, jag förstår dig så godt. —

Men du hade ej beräknat fiendens stridskrafter och dina. Visst stred du, visst kämpade du i ditt inre mot mörkrets makter, men det kom en dag — *då du sänkte din fana.*

Fienden kom ej alltid i fiendens dräkt. Åhnej, han kom förklädd. Du kunde aldrig tro, att *det* var fienden, som kom i *den* dräkten, och som talade till dig *så*. Du lockades, tjusades i ditt sinne och förtrollades.

Så komma några sidor, där jag läser om din vandring tillsammans med fienden i vännens skepnad. Allt var så godt. Alla ville dig väl, ty alla lofvade dig lycka och glädje. — I vänners lag var du den muntraste af alla. Och så drogs du med till det ena jäktande nöjet efter det andra. Det var ju intet ondt i det — allt var ju så oskyldigt. — Men du sänkte din fana allt lägre.

Så bar det vidare. Farten utföre ökades. Den där vännens röst ljöd kanske ej så tjusande nu. Du hörde en underton i hans ord, som kom dig att rysa och bäfva tillbaka. Men du har helt omärkligt blifvit bunden nu och kan ej slita dig lös. Hvar är nu din styrka, som du litade på? — Åh, jag ser det ju, käre, du är trött nu — det är ej allt gladt som förr. Och blicken irrar omkring till de olika vägarna framför dig — men *målet* — hvar har du det?

Framåt! — mot ljuset! — så ljöd förr ditt lösensord, men du har visst glömt det nu. "Ja, hvad har man egentligen för mål", tänker du; "luftslotten, de ramla".

Du vill lägga din kraft ned i ditt arbete — du vill samla pengar — du vill njuta af lifvet, så länge det varar. Omkring detta kretsa nu dina tankar, dessa "vilsna fåglar". Rösterna från fordom ljuda allt mer i fjärran. Minnet af din moders böner ha drunknat i denna världens mångahanda.

Jag läser vidare och ser, att dina planer lyckats — du är rik, ärad och ansedd. Men säg mig: Är du lycklig? — Svaret läser jag "mellan raderna i din själs historia".

Där läser jag om hur du föraktar dig själf och alla dina skatter, ty du har svikit din fana och ditt löfte att vara en ljusets riddersman. Har du vunnit *något*, har du dock förlorat *allt*.

Du har smakat på allt, som lifvet haft att bjuda på. Din lefnad har varit "som en lek vid alla vindars kör", men du är trött på allt. Du känner dig så ensam, trots alla dina vänner. Du vet, att något fattas dig, men *hvad*, vet du ej.

Käre, jag behöfver ej läsa längre; jag vet din själs outsägliga oro, att du *aldrig, aldrig* har *frid*. Och du börjar söka i din själs alla labyrinter och irrgångar, du börjar

draga fram ur gömmorna det ena och det andra. Och hvad finner du? Ja, jag vet, hvad du finner. — —

Lifvet synes dig som en stark, väldig ström. Hvad förslog *din* kraft mot strömmens, där den mäktig och brusande drog dig med sig? — Din kraft — ja, ack, hvad den ändå var liten!

Och nu — jag ser det — är du trött af vandringen på lifvets dammiga landsväg, så trött på "all den eviga uselhet, som genom världen går" — — — Det gråter inom dig. Din själ är som stungen af tistel och törne — — —.

Du blickar så trött ut i världen. Ingen ser din nöd, ingen kan hjälpa dig. Världen är dig som en öde öken, där "människorna vandra, förfrysa och dö". — "I människor varen icke så hårde!" är du färdig att utbrista. Och du frågar inom dig så ångestfullt: "O, sägen mig, hvart leder denna färd?" —

O, jag vet det. — Kom och lyssna, så vill jag säga dig något, — — det finns *ett* öga, som ser all din oro och nöd, ett öga, som brustit för dig i döden. Jesus din Frälsare, har ej glömt dig, fastän du vandrat allt längre och längre bort från honom. Han längtar outsägligt att få mottaga dig i sin famn. O, låt honom då ej vänta förgäfves!

Men hur skall du då komma till honom? — Sök honom i hans ord! Det är lifskällan. Där kan du finna den kraft, du ej fann i dig själf. Där kan du finna den hvila, du nu förgäfves sökt i världen. "Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade, jag vill vederkvicka eder, tagen på eder mitt ok och lären af mig, ty jag är mild och ödmjuk i hjärtat, och I skolen finna ro till edra själar." Och du är ju så nedtyngd af all din uselhet. Så hör då, hvad Guds eget ord säger: "Kommen och låtom oss gå till rätta med hvarandra, säger Herren. Om edra synder än äro blodröda, så kunna de dock blifva snöhvita, och om de än äro röda som scharlakan, så kunna de blifva såsom hvit ull," Es. 1: 18. *Ty Jesu Kristi, Guds Sons,* blod renar dig från *all* synd. — Tro det, så varder du salig. —

HANNA VIRÉN.

SÅ GÅR DET TILL I INDIEN.

Elefanten är ett lyckosamt djur och oftast mycket vänligt, åtminstone då det är tamt. Vår bild föreställer en präst, som kommer till den helige elefanten med ett litet barn för att få det välsignadt. Och att den väldige kolossen tycker om barnets smekningar, det kan man se. Lönande är det väl ock för prästerna att tjänstgöra på detta sätt, men allt beror ju blott på vantro och tjänar endast att fasthålla det arma folket i dess vidskepelse och afguderi.

Måtte Indiens folk snarligen vinnas för Herren!

TRO OCH KÄRLEK.

Tro och kärlek måste alltid vara tillsammans, emedan båda äro på det närmaste besläktade med hvarandra. Tron är trädet, kärleken frukten därpå. Tron källan, kärleken bäcken, som framväller därur. Fördenskull är det omöjligt att skilja kärleken från tron, såsom ej heller bäcken kan skiljas från källan, eller värmen och ljuset från elden. I Kristus Jesus gäller ingen annan tro än den, som är verksam genom kärlek, Gal. 5: 6. Tron tager, kärleken gifver. Tron undfår välgärningen, och därigenom sätter den hjärtat i stånd att genom kärleken öfva plikterna emot Gud och nästan och bevisar sig således verksam. Sålunda består hela kristendomen i trons tagande och kärlekens gifvande. Den som därför mottager mycket, han kan ock gifva mycket. Tager du och gifver icke, så tager du icke, såsom du skall taga, om du tager alls. Men gifver du och tager icke, så gifver du icke rätt, om du gifver alls; du gifver måhända, men då endast det som är ditt eget, icke Guds. Därför skall du se väl till, att du både tager och gifver och aldrig skiljer tron ifrån kärleken, emedan tron icke är äkta utan kärlek, och emedan ingen oskrymtad äkta kärlek kan tänkas utan tro; ty kärleken växer upp af tron.

LITTERATUR.

Från Augustana Book Concern har följande arbete mottagits, hvilket vi härmed skynda att för UNGDOMSVÄNNENS läsare anmäla.

Banbrytaren, historisk skildring af nybyggarelifvet i Nordvästern under en tid af trettiofem år, 1870—1905, af S. J. Kronberg, svensk luthersk pastor. Första tusendet. På författarens förlag 1906. Pris i klotband $1.50. Erhålles genom Augustana Book Concern.

Det kan aldrig vara möjligt annat, än att man snart skall få se, att en ny upplaga af denna intressanta bok har utgifvits, och att man på titelbladet fått trycka "femte tusendet" eller kanske ännu högre nummer. Af detta slags litteratur borde vi vid denna tid äga mycket, och likväl ha vi knappast något. Detta arbete fyller sålunda, så långt det kan, ett tomrum, som verkligen förefinnes. Hvarför hafva icke svensk-amerikanerna mera i allmänhet nedskrifvit sina öden och sina erfarenheter under de flydda femtio åren? De hafva erfarit mycket och kunde haft mycket att omtala. Vi äro tacksamma till pastor Kronberg, därför att han åt oss bevarat sina minnen, och att han lämnat oss dessa erfarenheter i ett enkelt och lättfattligt språk, så att man liksom kan känna "att man är med". Vi förespå arbetet en betydande åtgång och rekommendera det äfven, för så vidt en sådan rekommendation betyder något, till alla våra läsare och läsarinnor. Boken afhandlar: I. Nordvästern. II. Banbrytarnas bostäder, kost och klädedräkt samt deras husdjur o. s. v. III. Banbrytare. IV. En fattig studerande som banbrytare. V. Kyrkan som en viktig faktor i Nordvästerns nybyggarelif och pastorn såsom nybyggare. VI. Erfarenheter och intryck. VII. Våra första missionsmöten, missionsresor, församlingsorganisation m. m. VIII. De ministeriella handlingarna. IX. Nödåren 1876—'77. X. Pastorsbostället. XI. Separatism och helbregdagörelse. XII. Om lekmannaverksamhet, nedsättning af prästlönen och församlingsdiakonatet. XIII. Reseskildringar. XIV. Historien om en kolonist, huru det tillgår nu för tiden. XV. Resignation. XVI. Den gamle pastorn. XVII. Skolverksamheten. Detta är således den rika mångfald af ämnen som boken bjuder på, och vi våga nu hoppas, att våra läsare själfva skola genom att skaffa sig boken göra sig bekanta med densamma, den intressanta "Banbrytaren".

S. G. Y.

SVENSK-AMERIKANSKA DAGEN VID UTSTÄLLNINGEN I NORRKÖPING DEN 30 JUNI.

DET STORA FESTTÅGETS OLIKA AFDELNINGAR PASSERA OSCAR FREDRIKS BRO. BILDEN ÖFVERST TILL HÖGER: DR J. A. ENANDER TALAR FRÅN INDUSTRIHALLENS BALKONG.

Ungdomsvännen

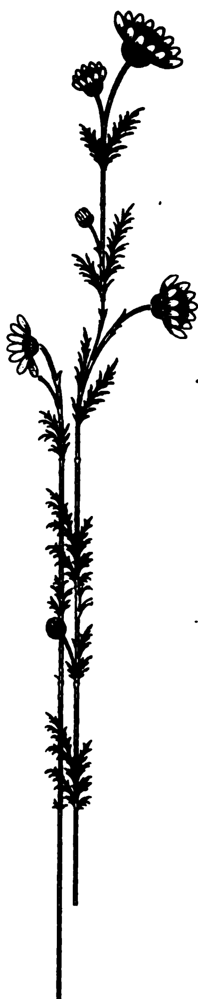
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., AUGUSTI 1906. N:R 8.

Fjäril, vackra fjäril.

För Ungdomsvännen.

Af Maria Olofsson.

Fjäril, vackra fjäril, dina vingars färgprakt glänser,
det är sommar rundt omkring dig, solsken utan moln och gränser,
det är klang af tusen fåglars sång —
och dock kan jag aldrig, aldrig glömma
mörkret, där du hvilade en gång.

Sorglöst, vackra fjäril, du mot himmelns blå dig svingar,
lätt som älfvors dans mig tyckes fladdrandet af dina vingar
och din mat är röda rosors doft. —
Men jag vet hur kort din lefnad blifver,
cch jag vet, att du skall varda stoft.

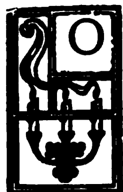
Och jag tänker, när jag ser dig flyga, uppå mången
som, likt dig en usel larv, i syndens mörka bojor fången,
lyftes upp af Gud till ljus och glans,
men som njuter sorglöst af allt detta,
liksom sedan intet mera fanns.

Glöm ej, vackra fjäril, lifvet har ett högre syfte,
det var Skaparns stora kärlek, som från säker död dig lyfte
och mot döden flyger du ändå.
Om du utan moln har njutit solen,
utan hopp du tidens slut skall nå.

Utan säkert hopp för evigheten maste tiden,
om ock fylld af ljus och tusen glädjeämnen, sakna friden,
liksom fjärilns sakna innehåll,
och det tycks mig, liksom fåglasången
klingar likt en melodi i moll.

Hvad fyller ditt hjärta?

är den orene anden har farit ut ifrån människan, vandrar han genom torra platser och söker efter hvila och finner ingen. Då säger han: Jag vill vända tillbaka till mitt hus, hvarifrån jag utgick. Och när han kommer, finner han det ledigt, sopadt och prydt. Då går han och tager med sig sju andra andar, som äro värre än han själf, och de gå in och bo där; och den människans sista varder värre än det första. Matt. 12: 43—45.

Med denna liknelse vill Jesus påtagligen visa oss det ondas, syndens kamp för att komma i besittning af ett människohjärta. Denna kamp är synnerligen kraftig och ihärdig och tyvärr ofta lyckosam. Har en människa lyckats drifva ut en ond ande, d. v. s. några syndiga böjelser eller onda lustar, då vilja dessa icke gifva sig ro, förrän de få komma tillbaka. Och finna de då människohjärtat ledigt, så tränga de med fördubblad kraft eller i mångfaldigadt antal in och anställa större ödeläggelse än förut: "då varder den människans sista värre än det första."

Det är en sorglig bild af lifvet detta; men den, som något känner till det verkliga lifvet, måste bekräfta, att den är sann. Jag vill blott nämna ett enda exempel: För åtskilliga år sedan dog här i Stockholm en man i sina bästa år, såsom man säger. Han hade tidigare varit en mycket from och gudfruktig yngling, senare — så vidt jag kunnat förstå — åtminstone lifligt intresserad för det högre och ideala i lifvet. Han undergick sedan en sådan förvandling, att det torde hafva varit svårt att påträffa en gröfre hädare och bespottare af Gud och allt heligt. Om han på dödsbädden kom till besinning och omvändelse, hvarom jag hört en antydan, så är detta ett mäktigt bevis på Guds Andes kraft att utdrifva onda andar, till och med där de, mänskligt sedt, hade anställt en fullkomlig förödelse.

Men detta bevisar intet emot den lag, som Jesu liknelse innehåller. Och denna lag är mycket naturlig. Om Jesus hade talat om detta ämne till vår tids människor, så hade han måhända begagnat ett annat sätt att uttrycka saken.

Säkert har han velat säga både sin samtids människor och oss, att om vi lyckats med Guds hjälp drifva ut något ondt ur våra hjärtan, så måste vi vara vaksamma, att det ej kommer igen, ty då kommer det med fördubblad styrka. Och, såsom någon har sagt: om vi drifva det ut genom dörren, smyger det sig kanske in genom fönstret.

Det är ej nog med, att vi söka befria vårt inre från det onda, vi måste söka fylla det med det goda. Likasom naturen ej känner till något alldeles tomt rum, så icke heller människohjärtat.

Men ju mera godt och ädelt, som får rum i hjärtat, dess mindre utrymme för det onda, skadliga, syndiga. Och det är ingen brist på godt fyllnadsgods för vår själ. Den, som har sinnet fullt af håg och lust för sitt arbete, sin uppgift i lifvet, drifver därmed bort mycket ondt, som följer med lättja och dådlöshet. Det finnes i bibeln ett kändt ord, som säger: "Fåfäng gå lärer mycket ondt." Den, som har förkärlek för det som är skönt, rent och ädelt, har jämt upp så mycket mindre rum för det fula, orena, oädla. Fyller du ditt hjärta med vänlighet och människokärlek och har mycken omtanke om huru du skall kunna göra andra en glädje, enväntjänst, eller till och med med att uppoffra något för andra, så får du mindre plats ledig inom dig för egennytta, afund, hatfullhet.

Nu är det väl icke många af dem, som läsa dessa blad, som icke gifva sitt teoretiska bifall till ett sådant betraktelsesätt och medge, att det utgår från en riktig lifsåskådning. Men därifrån är det ett tämligen stort steg till åskådningens omsättande i lifvet. Det steget orka vi knappast att taga ut på egen hand. Därtill behöfva vi ett kraftigt handtag ofvanifrån. Den handen räcker oss Gud, om vi lita till honom. Han är en rik och välvillig gifvare till hvar och en, som beder honom om goda gåfvor, lika visst som han är den ende, som kan drifva ut det onda, som vill taga oss i besittning. Om det nu är af utomordentlig vikt, huru det ser ut i vårt inre, och om det väl knappast finnes någon ibland oss, som icke skulle vilja, att hans lif blefve ett ädelt, rent och godt lif, så må vi väl kämpa, vaka och arbeta med oss själfva, att vi icke gifva insteg åt det som fördärfvar och föröder vårt lif, och bedja Gud ingifva oss sinne och håg för att uppfylla oss med hans rikes goda gåfvor.

När Kain hade insläppt i sitt hjärta afgrundens och hatets onda andar, sade Herren till honom: "Hvarför är du vred, och hvarför är din blick så mörk? Är det icke så: om du har godt i sinnet, så ser du frimodigt upp; men om du icke har godt i sinnet, då lurar synden vid dörren; till dig står hennes åtrå, men du bör råda öfver henne." Kain lydde icke Guds röst; och så kom den onde anden med fördubblad kraft in i hans hjärta, och han blef den förste brodermördaren.

Herre, mätta oss bittida med din nåd! Amen.

L. Lindroth.

HVAD SÖKER DU?

För Ungdomsvännen af Otto Lundell.

Hvad söker du väl,
du trånande själ,
som seglar på världshafvet vida?
Vid vågornas dån,
ett budskap ifrån
den mö, som dig troget ses bida?

Du söker en hamn,
i den älskades famn,
du söker en vän uppå färden.
Från stormande våg,
din längtande håg,
städs ilar mot hemmet och härden.

Det finns ock en härd,
för den gode beskärd,
ett hem bortom tidernas gränser.
En lustgård för den,
en stad, som af härlighet glänser.
som har Gud till sin vän,

HEM.

Ett stycke hvardagsfilologi för Ungdomsvännen af E. A. Z.

Ungdomsvännen kallar sig på sitt första blad "Illustrerad tidskrift för hemmet", och i denna korta titel har den ett ord, som hör till det bästa vårt språk äger, nämligen *hemmet*. Jag tänker därvid ej så mycket på ordets skönhet i fonetiskt hänseende utan därpå, att detta ord i sig inrymmer det bästa och käraste för oss från förr och nu. Eller kunna vi väl tänka på vårt barndomshem utan att på samma gång erinra oss våra lyckligaste och gladaste år? Och hafva vi nu kommit så långt, att vi kunnat reda oss vårt eget hem, är då icke detta den käraste platsen på jorden, den krets, som innesluter det för vårt hjärta dyrbaraste, där vi mötas af kärlek, ömhet, deltagande och förtrolighet såsom på intet annat ställe, och dit därför vår längtan drager oss tillbaka efter hvarje bortovaro.

Hos de nordiska folken har från äldsta tider funnits en starkt utpräglad hemkänsla. Vi känna alla till de vackra stroferna från "Havamal", nordbornas äldsta bevarade kväde:

"Ett bo är godt,
fast det är litet,
hvar man är herre hemma.
Fast tvenne getter endast
och halmtäckt hus man äger,
det bättre är än tigga.

Ett bo är godt,
fast det är litet,
hvar man är herre hemma.
Dens hjärta blöder,
som tigga skall
sin mat hvar måltid."

Betecknande för denna de nordiska folkens hemkärlek är ock, att de såsom uttryck för denna känsla skapat sig ett eget ord, som saknar motstycke i andra högt stående kulturspråk. Norrmannen och dansken ha sitt *Hjem*, engelsmannen sitt *home* och tysken sitt *Heim*, men fransmän och italienare samt andra icke germanska folk sakna ett uttryck fullt motsvarande vårt *hem*.

Hos våra nordiska förfäder hade ordet en mycket vidsträcktare betydelse än hos oss, hvilket visar sig i det isländska *heims*, som stundom kan återgifvas med värld och möter oss i bland annat Snorre Sturlasons berömda norska konungasagor, efter begynnelseorden ofta nog kallade Heims-kringla, d. v. s. jordens krets. "Heimskringlas panna" låter, som bekant, Tegnér sin hjälte i "Fritjofs saga" benämna Norden. Ordet är äfven i svenska medeltidshandskrifter samt i våra gamla landskapslagar använda i betydelse af denna världen eller detta lifvet. I Upplandslagen ha vi t. ex. den ofta upprepade frasen "föthis thet barn ok i hem komber", d. v. s. kommer till världen.

I denna vidsträckta betydelse har ordet — säkerligen mycket tidigt — banat sig väg äfven till lapparnas och deras stamsläktingars språk, och har där fått en religiös användning. Såsom nordbon fordom talade om *Helheim* (underjorden med dess strafforter), så känna äfven lapparna ett underjordiskt straffets rike och nämna detta *tuonen-(h)aims*, "dödsvärlden". Från finnarnas Kalevala-dikter är samma "värld" oss bekant under namnet *Tuonela* (Tuoni's, dödsgudens, boning). Äfven *tuoni* är, enligt hvad Castrén antager, ett germanskt lån, sammanhängande med stammen *dö*.

Att ordet *hem* hos våra förfäder haft äfven en in-

skränktare betydelse, motsvarande den, som orden *hem* och *hemman* ännu hafva, är emellertid säkert. Detta framgår bland annat af en del gamla ortnamn på *hem*, såsom *Gudhem* och *Varnhem*. I Värmland finnes ett *Varnum*, där *hem* öfvergått till *um*, likasom i *Vedum* (i Västergötland), som förut hetat *Vidhem;* så ock med *Modum* och *Baerum* i Norge, förut *Modhem* och *Berghem*. I Halland har samma ändelse stundom iklädt sig den besynnerliga formen *-ome*, t. ex. *Okome*, som ursprungligen lär ha varit *Akahem* = "Åkes hem".

I England uttalades ordet *home* förut *ham*, och denna form återfinna vi i sådana namn som *Birmingham*, egentligen Beormingarnas, Beorms ättlingars hem; likaså *Chat-ham, Notting-ham* o. s. v. Från ortnamn har ändelsen sedan kommit in i personnamn, t. ex. i mormonprofeten Brigham Young's. — Hos sydligare boende germanska folk äro ock ortnamn på *-hem* ganska vanliga. Vi erinra oss *Hildes-heim, Hoch-heim* och andra liknande namn i Tyskland. Namnet *Böhmen, Bohemia*, hette ursprungligen *Bojo-hemia*, "Bojernas hem".

I detta sammanhang må ock erinras om *Manhem* såsom ett ålderdomligt poetiskt namn på Sverige. Vi minnas alla Geijers fosterländska skaldestycke med denna titel. Redan 1700-talets äldre poeter använde ordet i nyssnämnda betydelse, för hvilken dock ej finnes något stöd i våra äldsta historiska urkunder, där *Manhem* (isl. *Mannheime)* nyttjas för att mytologiskt beteckna "människornas värld", enligt Edda-läran den femte i ordningen af världsalltets nio världar, i motsats till *Gudhem*, "gudarnas värld". Sin nyare betydelse har ordet troligen fått hos 1600-talets lärda chauvinister, Olof Rudbeck och hans krets.

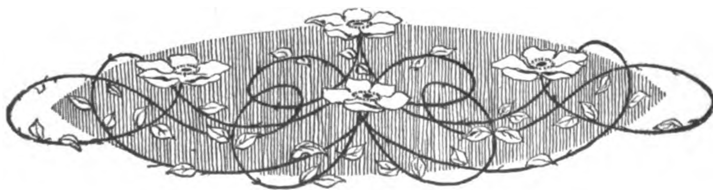
Grundbetydelsen af ordet *hem* är helt visst *bebodd ort, vistelseort, hemvist*, en betydelse som klart framträder i det mot vårt *hem* svarande *haims*, hvilket ord i den gamla gotiska bibelöfversättningen återgifver den grekiska urtextens *kome*, "by". Det har af filologer ansetts troligt, att dessa båda ord, *haims* och *kome*, liksom de till betydelsen sammanfalla, äfven historiskt äro ett och samma ord, bevaradt från den aflägsna forntid, då grekiskan och germanernas äldsta språk ännu bildade en osöndrad enhet. Detta är så mycket mer antagligt, som den engelska formen *home* alldeles sammanfaller med det grekiska *kome*, då man erinrar sig den s. k. ljudskridning, enligt hvilken ett latinskt och grekiskt *k* eller *c* alltid blir till germanskt *h*, t. ex. grekiska *kardia*, latinska *cor*, isländska *hjarta*, svenska *hjärta*, tyska *herz*, engelska *heart*.

En intressant afledning af *hem* är adjektivet *hemsk*, hvars betydelse tyckes vittna allt annat än fördelaktigt om dess ursprung. Äfven det engelska *homely* har aflägsnat sig från sin grundbetydelse, ehuru ej så långt som vårt *hemsk*. Det betecknar ännu blott "simpel", "tarflig", och engelsmannen kan därför med skäl säga "home is home, let it be never so homely". Det motsvarande isländska *heimskr* har i den ofvannämnda dikten Havamal betydelsen "blyg", "enfaldig", "utan folkvett", och i vissa svenska bygdemål användes *hemsker* i betydelse af "modstulen", "försagd", "illamående". Betydelsekedjan, som skulle förena *hemsk* med *hem*, tänker dr K. Ljungstedt vara ungefär följande: "den som sitter hemma och rufvar i spiseln — den som därför är oerfaren och tafatt, då han kommer ut i världen — den som därför ock gör ett främmande, besynnerligt intryck — den som till följd däraf uppväcker ett nyfiket intresse, är intressant och konstig — den som då ock kan liksom locka en med det obekantas, det underbaras tjuskraft — den som väcker liksom allt mystiskt och oklart en viss obestämd fruktan och rädsla, gör med ett ord ett både underligt och *hemskt* intryck."

En annan afledning från *hem* är *hemlig*, hvilket ursprungligen sades om det, som tillhörde hemmet, som ej fick komma utom dess slutna dörrar, hvarifrån ordet fått sin nuvarande betydelse i riksspråket. I en del svenska munarter har det ock betydelse af hemmastadd, bekant, förtrolig, hvarmed kan jämföras dansk-norskans *hjemlig*, som betyder hemmastadd, huslig, hemtreflig, som erinrar om hemmet, hvaremot riksspråkets *hemlig* motsvaras af *hemmelig* i dansk-norskan.

Vi vilja afsluta denna lilla uppsats med att anföra några ord af Esaias Tegnér d. y., från hvars berömda skrift "Hemmets ord" en del af de ofvanstående uppgifterna äro hämtade. "Huru mycket germanerna i sina skilda stammar må hafva vandrat eller framdeles komma att vandra, och med dem deras språk, skall dock alltid själfva tillvaron af sådana ord som *hemsjuka*, *home-sickness, Heimweh* visa forskaren, som bläddrar i ett lexikon öfver deras språk, att en känsla för hemmet funnits hos dessa folk, så stark att den till och med kunnat uppträda med sjukdoms kraft. Ej förgäfves har ordspråket hos alla germanska folk med samma rim inplantat satsen:

Öst, väst,
hemma bäst!"

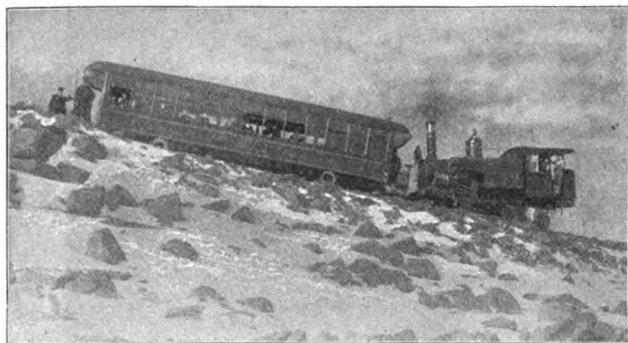

PÅ RESA I KLIPPBERGEN.

För Ungdomsvännen af L. A. Johnston.

Man behöfver icke resa till Alperna för att se underbara bergscenerier. Sådana hafva vi här i vårt eget land. Och visst borde man se, hvad Amerika har att bjuda på, innan man far utrikes. Efter synodalmötet i Denver var det mig förunnadt att i sällskap med pastor och fru G. K. Stark resa öfver Denver och Rio Grande-järnvägen till Salt Lake City, Utah. Och när turisten vill se vilda bergscenerier, nog fördrager han att resa på den banan. När man reser söderut från Denver, har man de snöbetäckta klippbergen till höger. Banan för den resande genom en bördig dal. Vi gjorde ett par dagars uppehåll i det vackra Colorado Springs, en stad med 30,000 invånare. Därifrån reste vi på spårvagn till Manitou. Här är mycket, som intresserar turisten. Manitou är ryktbart för sitt mineralvatten. Vi hunno väl icke att där se allt som är sevärdt, men att platsen är härlig, det säga vi. Vi måste dock omnämna vår nio mils resa öfver "The Cog Road" upp till spetsen af Pike's Peak. Vi äro nu 14,147 fot öfver hafsytan. Icke underligt, att flera turister i vårt sällskap fingo svindel på berget! Däruppe får man tillfälle att

KUGG-BANAN.

taga reda på hurudant hjärta man har. Hvar och en af oss kände sig nog ock till en början något "svag i knäna". Men vi repade oss snart. Varmt var det den dagen vid bergets fot, men däruppe på bergspetsen kastade vi snöbollar. Efter att hafva vederkvickt oss med en kopp kaffe och ett par kakor begåfvo vi oss på återfärden ned för berget. Det må här anmärkas, att "The Cog Road" nog är en af de mest underbara järnvägar i världen.

Följande dag reste vi per hästskjuts i sällskap med pastor och fru C. E. Lindqvist upp bland bergen till "The Cave of the Winds". Vi åkte först en två mil genom den vackra "Williams Canon". På vägen sågo vi "The Temple of Isis", "Cathedral of St. Peter", "The Narrows", "Rubicon Point" och "St. Peter Gate". Och efter att hafva åkt omkring en mil uppför berget kommo vi till den underbara grottan. Grottan är uppdelad i flera rum med smala gångstigar dem emellan. Här hafva vi "Canopy Hall, Boston Avenue, The Vestibule, Old Maid's Kitchen, Finlay Hall, Chicago Avenue, Gypsum Alcove, Curtain Hall, Curiosity Shop, Majestic Hall, Bridal Chamber" o. s. v. Men jag vill särskildt omnämna "Diamond Hall" och "Crystal Palace". "Diamond Hall" är 90 fot lång, 6 fot bred och 12 fot hög. Taket är dekoreradt med kransar af genomskinlig alabaster. "Crystal Palace" är uppdeladt i fyra rum. Droppstenar hänga i stor mängd ifrån taket. Väggarna och taken äro beklädda med hvitaste alabastersten.

På hemvägen ifrån grottan åkte vi igenom "The Garden of the Gods". De ljusbruna portalerna vid ingången till denna "garden" resa sig till en höjd af 330 fot. De ståtliga väggarna, portgångarna och "katedralspirorna" samt "monumenter" af flera slag hafva inspirerat många poeter och landskapsmålare. Omkring det hela är en balustrad i hvitt. Och inom denna "garden" äro pelare och figurer af olika färger. Där föreställer man sig se en elefant, där ett lejon, där en björn och där en örn. Ja, man tycker sig stå vid ruinerna af ett ståtligt tempel — ett förvaringsrum för helgonskrin, tillhörande gudar, som länge sedan varit begrafna. Den, som reser i dessa trakter, bör icke försumma att se "The Garden of the Gods".

Ifrån Colorado Springs reste vi genom Pueblo, västerns Pittsburg. Och strax väster om Canon City rullar vårt tåg in i "The Grand Canon of the Arkansas." Den trångaste delen af denna "Canon" heter "The Royal Gorge". Här få vi resa i en "Observation Car". Den ena öfverraskningen på den andra möter oss här. Banan slingrar sig fram emellan gigantiska bergväggar af solid granit. Det ena vattenfallet efter det andra resa vi förbi. I Salida stannade vi öfver natten. På morgonen därpå reste vi på bibanan i sicksack upp för berget, till dess vi komma till "Marshall Pass", 10,856 fot öfver hafsytan. Däruppe lågo snödrifvor på flera ställen. Nu resa vi utför bergen utmed Gunnison-floden, till dess vi komma till Grand Junction. Där bytte vi om tåg och reste på stambanan mot Utah. Det var en ödslig trakt vi nu genomforo. Vid 10-tiden på lördagen reste vi igenom den lilla vackra staden Provo, belägen vid Utah-sjön. I nordvästlig riktning foro vi utmed Jordanfloden och komma fram till Salt Lake City vid middagstiden. Pastor Emanuel Rydberg, Augustana-synodens missionär i Salt Lake City, mötte oss vid stationen. Och under vår vistelse i Salt Lake City fingo vi gästa i det trefliga herdetjället. I Salt Lake City verkar missionär Rydberg med trohet och flit. Nog har han ett stenbundet fält, men han har dock på samma gång fått röna uppmuntran och framgång i sin verksamhet. I högmässan, söndagen

STATIONEN PÅ PIKE'S PEAK.

den 24 juni, predikade pastor G. K. Stark. Och på söndagskvällen pastor A. J. Rodell. Undertecknad höll ett ungdomstal på engelska språket. På söndagskvällen voro omkring 40 mormoner närvarande vid gudstjänsten i den svenska lutherska kyrkan. Augustana-synoden äger en treflig kyrka och ett ändamålsenligt pastorshus i Salt Lake City.

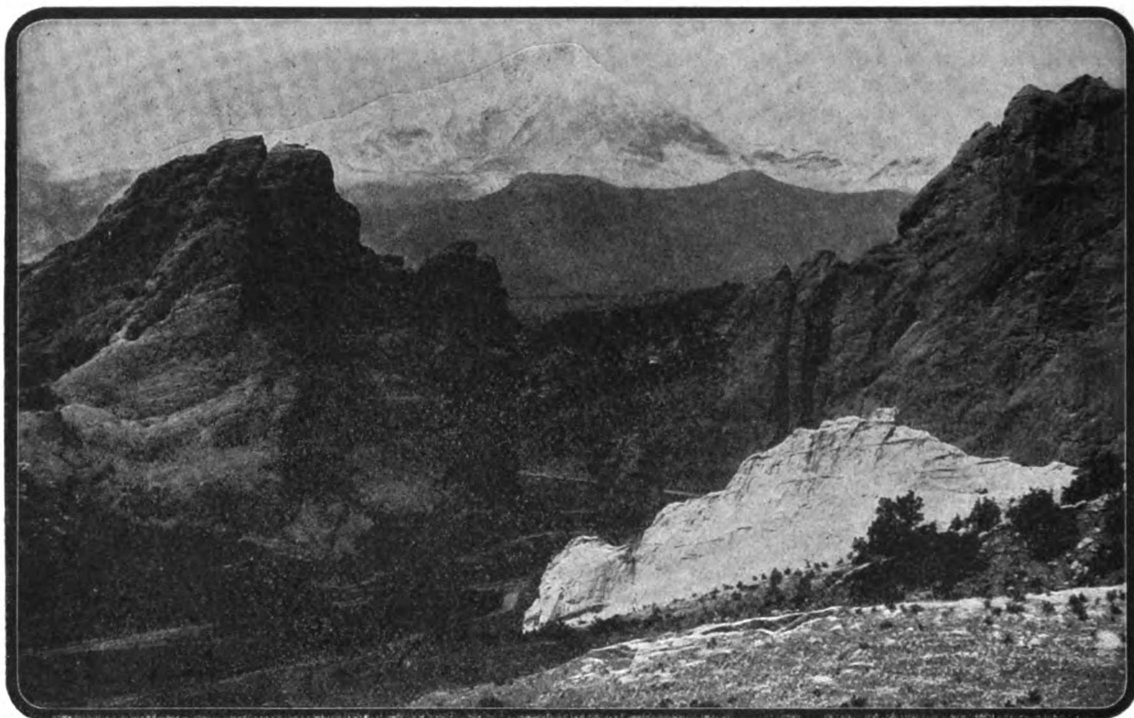
Salt Lake City — den staden är känd i hela världen. Om mormonerna och deras egendomliga religion vill jag här intet skrifva. Men då man är i Salt Lake City måste man naturligtvis äfven höra en mormonpredikant. Hvarje söndagseftermiddag kl. 2 hålla mormonerna gudstjänst i det stora tabernaklet, som har sittplatser för 8,000 personer. Tabernaklet är 150 fot bredt, 250 fot långt och 80 fot högt. En dr Talemage, professor vid mormonernas läroverk, predikade i tabernaklet söndagen den 24 juni. Han hade omkring 5,000 åhörare. I den talrika åhörareskaran voro utan tvifvel flera hundra turister. Mormonerrna lägga an på att få tala till turisten och så gjorde denne predikant. Sångkören i tabernaklet räknar 550 välöfvade röster. Den stora orgeln har 4 klaviaturer 110 "stops" och mer än 5,000 pipor. Utom "tabernaklet" finns här det stora mormontemplet, som är 186½ fot långt och 99 fot bredt. Det är byggdt af granit och kostar omkring fyra millioner dollars.

Salt Lake City är i flera afseenden en vacker stad med långa och breda gator. Där äro många fina boningshus, men också många små och förfallna kojor. Mormonerna äga blott 40 procent af egendomen i staden. "Hedningarna" hafva för tillfället den politiska styrelsen om hand.

På måndagen reste vi ut till Saltair vid den stora saltsjön, omkring 16 mil från Salt Lake City. Sjön är 70 mil lång och 30 mil bred. Vattnet innehåller 26 procent salt. I denna kristallklara sjö bada tusentals människor hvarje sommar.

Det var vår afsikt att på måndagen besöka pastor O. A. Elmqvist, synodens missionär i Ogden. Men i Salt Lake City fingo vi höra, att pastor Elmqvist för tillfället var borta, och därför blef det oss icke förunnadt att sammanträffa med honom. Pastor Elmqvist har rönt synnerlig framgång i sin verksamhet i Ogden.

På måndagskvällen den 25 juni anträdde vi resan mot hemmet. Från Grand Junction till Salida reste vi denna gång på själfva stambanan. Om ock denna väg icke har att bjuda på så romantiska utsikter som bibanan, så har den dock likväl mycket sevärdt. Vi resa nu igenom "The Grand River Canon". Här måste jag omnämna Glenwood. Staden som ligger på södra sidan om Grand River äger ett utmärkt vackert läge och omgifves af höga berg. På andra sidan om floden äro de världsberyktade "Glenwood Springs". Allt gifver en skön anblick. Blott några år sedan plägade Ute-indianerna föra sina sjuka till dessa varma och kalla hälsokällor. Här äro 10 stora källor och småkällorna äro nästan oräkneliga. De stora källorna afgifva omkring 8,000 gallons vatten hvarje timme. Den största källan heter Tampa, och den ensam afgifver 4,000 gallons vatten i timmen. Badhuset vid "Glenwood Springs" är byggdt af röd sandsten och kostar $220,000 och hotellet "Colorado" därstädes kostar $350,000. Det är helt naturligt, att vi på en sådan plats finna många turister. Det vore ännu mycket mer att skrifva om det vackra Glenwood, men vi måste fortsätta resan. Återigen klättrar vårt tåg i sicksack uppför bergen och inom några timmar hafva vi hunnit "Tennessee Pass", 10,240 fot öfver hafsytan. Strax därpå kommo vi till Leadville Junction. Blott några mil därifrån är Leadville, den högst belägna staden i världen. Då vi resa från Leadville, bär det nedåt igen emellan bergen. Och inom ett par timmar äro vi åter i "The Royal Gorge". Det var blott några dagar sedan vi reste den vägen fram, men den är alltfort lika ny för oss på återresan. Naturen här är erkändt den på en gång vildaste och underbaraste i Colorado. De oerhörda klippblocken, de nästan

UTSIKT FRÅN PIKE'S PEAK.

lodräta klippväggarna, resa sig flera tusen fot mot höjden. Fjällnaturen omgifver oss där i hela sitt vördnadsbjudande majestät, sin högtidliga ensamhet. Men tåget ilar fram emellan de stora klipporna och klockan ½8 på tisdagskvällen äro vi tillbaka i Colorado Springs. Mina goda reskamrater, pastor och fru Stark fortsätta resan till Denver, men undertecknad tager om en timma tåget i Colorado Springs och anländer lyckligt och väl till Moline klockan 3 på torsdags morgonen. Och nu ett tack till mina goda reskamrater för det trefliga sällskapet. Aldrig skola vi glömma färden i Klippbergen.

MINNEN FRÅN AUGUSTANA-SYNODENS ÅRSMÖTE I DENVER.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Augustana-synodens fyrtiosjunde årsmöte, som hölls i Denver, Colo., den 14—19 sistlidne juni, har redan utförligt skildrats i synodens officiella tidning såväl som i flera andra svensk-amerikanska tidningar. Det är därför ej behöfligt att här ingå på någon redogörelse för nämnda mötes förhandlingar och beslut. Jag vill i stället meddela denna tidskrifts läsare några intryck och hågkomster från mötesplatsen och dess omnejd.

Då synoden vid sitt sammanträde förlidet år beslöt, att nästkommande årsmöte skulle hållas i Denver, Colo., var det nog mången, som öfverraskades af det nya i att samlas på en plats, belägen så långt bort ifrån centrum af synodens mera folkrika område. Men på samma gång hälsades säkert beslutet med allmän tillfredsställelse af dem, som visste sig vara i tur och ordning att väljas till ombud, och i all synnerhet af dem, hvilka ej förut haft tillfälle att besöka Denver, "the Queen City of the Plains", eller se Colorados majestätiska bergshöjder. Det intresse, hvarmed Denver-mötet omfattades, visade sig ock däri, att de af de olika konferenserna valda prästerliga ombuden så godt som mangrant infunno sig. Så t. ex. var New York-konferensen, ehuru belägen längst bort i öster, representerad af alla sina delegerade präster på blott två undantag när, och i stället för den ene af dessa frånvarande utnämnde konferens-presidenten, enligt den fullmakt, som gifvits honom, en annan af konferensens prästmän, hvilken infunnit sig vid mötet.

I sitt hälsningstal till synodens medlemmar yttrade dr G. A. Brandelle, pastor i svenska lutherska församlingen i Denver, att det innevarande synodalmötet var i fyra hänseenden enastående. Det var första gången, som synoden sammanträdde på en plats, belägen så långt i väster: två hundra mil väster om midtelpunkten mellan New York och San Francisco; första gången, som synoden mottagits af en så liten församling (församlingen i Denver består enligt fjorårets statistik af 479 medlemmar, hvaraf 325 kommunikanter); första gången synoden hållit sitt möte i en församling, som hade missionsstyrelsens verksamhet och missionskassans understöd att tacka för sin tillkomst; första gången slutligen synoden samlats i en församling, hvars första medlemmar utgjordes af fyra kvinnor och en mansperson.

De, som besökte Denver för första gången, och som reste dit i den tanken att där få se något nytt, ovanligt och intressant, blefvo ej besvikna i denna sin förväntan. Denver är en efter västerns förhållande stor stad, som har att uppvisa en ovanligt hastig tillväxt. Det omtalas först 1858—59 såsom en koloni af gruffolk. År 1870 ägde staden 4,759 invånare; (1880) 35,629; (1890) 106,713; (1900) 133,589, och nu lär antalet uppgå till 190,000. Denver äger, synes det mig, ett visst något, hvarigenom det fördelaktigt skiljer sig från andra storstäder både de ungefär lika stora västernstäderna Kansas City och Omaha, och de mycket större Chicago och New York. Staden ger intryck af ordning, renhet och soliditet. Gatorna äro breda; husen i stadens affärscentrum, uppförda af sten eller tegel, äro höga och ståtliga, men inga "skyskrapare". Boningshusen äro ock mestadels byggda af samma material både de rikares och mindre bemedlades, de förras stora, präktiga och dyrbara och de senares ej sällan utgörande mindre envåningshus i treflig villastil. Trottoarerna äro täckta af cement eller här och hvar med stora stenhällar. Hvad som särskildt förvånade mig, var att finna trottoarer och gatuhörn absolut fria från alla slags salustånd. Ej heller utanför handelsbodarna funnos några produkter utställda.

PASTOR G. A. BRANDELLE.

Såsom man ju kan vänta i en stad, som ligger 5,200 fot öfver hafs ytan, är luften i Denver lätt, ren och hög. Solen steg mest hvarje dag under vår vistelse där strålande klar upp på en högblå himmel; på eftermiddagarna mulnade det vanligen till, men något regn föll ej utom på söndagen (den 17 juni), då himlen redan på morgonen var täckt af moln. I regeln faller det ganska litet regn i Denver under sommarmånaderna. Men någon brist på vatten råder dock

ej, ty genom ett ypperligt vattenledningsverk föres sådant från bergen, nog och öfvernog för stadens behof. Någon sparsamhet i detta afseende öfvades ej heller, i ty att gräsmattorna och gatorna flitigt och ymnigt vattnades morgnar och aftnar. Vi gäster, sparade ej heller på det rena och klara vattnet "för invärtes bruk"; en min gode vän, som eljes har blott Missouris lervälling att tillgå, drack bortåt tjugu glas om dagen.

Värmen var under mötesdagarna ganska stark utan att dock vara tryckande, nätterna däremot voro svala, nästan kyliga.

Ett ypperligt tillfälle att taga staden med omnejd i betraktande gafs oss under en automobilfärd, hvilken bereddvilligt anordnats af dr Brandelle. Färden företogs mellan kl. ½7 och ½9 på morgonen och gick genom den mest sevärda delen af staden. Vi voro ej mindre än tjugo stycken i hvarje automobil, och vår chauffeur fick för att kunna göra sig hörd af oss alla bruka en tal-lur, hvilken han ock begagnade sig af mycket flitigt, upplysande oss om hvem som bodde i det eller det huset, huru mycket det kostade, hvad den eller den byggnaden användes till eller inrymde o. s. v. På en fri och högt belägen plats omedelbart utanför den bebyggda delen af staden stannade vi en stund för att njuta af utsikten. Och den var äfven njutningsrik. Vi sågo framför oss en längre sträcka af Klippiga bergen med deras höga, snötäckta toppar uppstickande här och där. Af dessa intresserade oss mest den välbekanta Pike's Peak, som till en höjd af 14,147 fot reser sig öfver hafvet, och hvars högsta spets man nu helt bekvämt kan uppnå medelst bantåg. Synnerligen intressant var också färden genom den s. k. City Park, en ovanligt stor och vacker parkanläggning, inrymmande 340 acres, med tvenne stora dammar, djurgård, präktiga träd- och blomsterplanteringar samt en väldig staty af den skottske nationalskalden Robert Burns. Denna park, som lär komma att ytterligare utvidgas, är stadens största, men dessutom äger Denver tio andra parker och är alltså väl försedt i detta hänseende.

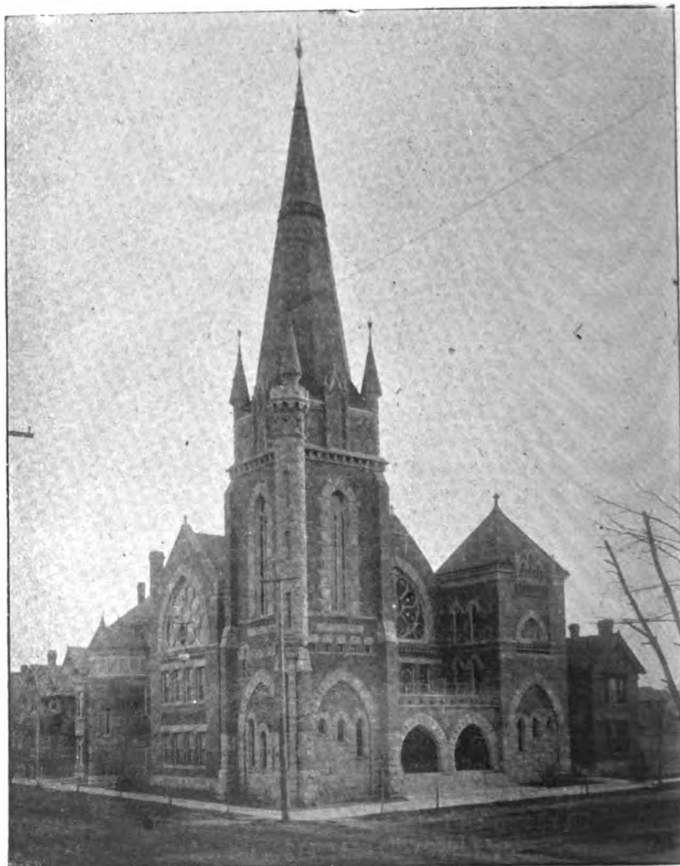
Tillfällen att få se Klippiga bergen i deras storartade skönhet på närmare håll gåfvos äfven genom af dr Brandelle och hans församling anordnade utflykter med järnvägståg. Den, i hvilken jag hade nöjet deltaga, företogs på onsdagen den 20 juni med Colorado & Southern järnvägen och gällde Silver Plume, en station, belägen 9,176 fot öfver hafsytan och, om jag minnes rätt, bortåt 60 mil ifrån Denver. Strax efter det vi passerat Golden, femton mil väster om Denver, kommo vi in bland bergen. Järnbanan slingrar sig fram längs en brusande flod, som bär namnet Clear Creek, och på båda sidor om denna resa sig bergväggarna mer eller mindre branta till en ofantlig höjd. På vissa ställen är dalgången ganska smal, och man tycker sig nästan klämmas in mellan bergsväggarna på samma gång, som man ock fruktar, att de väldiga klippblocken, som här och hvar tyckas hänga helt löst fästa öfver ens hufvud, skola falla ned i hvilket ögonblick som helst; på andra ställen däremot vidgar sig utsikten betydligt, och man har framför sig ett vidsträckt panorama, visande höjder och dalsänkningar, bergsluttningar än kala, än täckta af barr- och löfskog eller annan vegetation, hvaribland ock märkes en del rara växter, samt ändtligen längst bort vid horisonten de snötäckta fjälltopparna. Här och hvar ser man högt uppe å bergssluttningen ett litet brädhus eller såsom en uppkastad jord- och stenhög, — det är tecken till att någon skattgräfvare söker sin lycka däruppe. Grufdrift i större skala idkas naturligtvis ock flerestädes i dessa berg, så rika på guld- och silfvermalm.

Den mest intressanta delen af färden upp till Silver Plume har man enligt fleras mening strax bortom den pittoreskt belägna staden Georgetown. Vägen benämnes här "the Loop" och slingrar sig fram i form af en ögla, där dock den ena länken ligger betydligt högre än den andra, hvarför den efter hand för den resande allt högre upp i fjällregionerna.

Totalintrycket af de naturscenerier, som mötte ögat under denna resa, var, med ett ord sagdt, öfverväldigande och är outplånligt inristadt i mitt minne.

Hvad beträffar Denvers invånare, var min vistelse ibland dem alltför kort, för att jag skulle kunna lära grundligare känna dem. De, som jag lärde närmare känna, voro naturligtvis svenskar, och bland dem enkannerligen mitt värdfolk under mötet, herrskapet Grunanders, jämte Denverförsamlingens pastor och organist samt deras familjer. Och äro svenskarna i Denver i allmänhet lika dem, så kan jag tryggt säga, att de äro ett präktigt, trefligt och gästfritt folk. Att döma af andra mötesdeltagares yttranden voro de allmänt belåtna med det mottagande, som kom dem till del. Man fick ock det intrycket, att svenskarna i Denver stå sig godt i ekonomiskt hänseende.

Men, äfven om min vistelse i Denver förde mig i sällskap hufvudsakligen med mina egna landsmän, fick jag dock åtminstone ett tillfälle att gifva akt på en större del af stadsbefolkningen i brokig blandning, och det var vid ett besök, som jag gjorde en afton i den förut omnämnda City Park. En musikkår spelade det ena stycket efter det andra i en paviljong, uppförd ett stycke ute i den lilla sjön och förenad med stranden genom en smal bro. Mellan stranden och en restaurangbyggnad voro långa rader af bänkar pla-

SV. LUTH. AUGUSTANA-KYRKAN I DENVER, COLO.

cerade, på hvilka en stor människoskara hade slagit sig ned, stilla lyssnande till musikens toner och njutande af kvällens och naturens skönhet. Många, som kommit tillstädes i automobiler, föredrogo att kvarsittande i dessa se och höra, hvad som försiggick omkring dem. Ute på vattnet såg man i den elektriska belysningen båt vid båt glida fram, upptagna af glada ungdomar. En min följeslagare frågade: "Är detta 'The Wild West'?" Ja. hvad man här såg och hörde var så olika de föreställningar, som man fått om "den vilda västern", och hvilka kanske motsvarades af verkligheten i fars och farfars tid, som dag och natt äro olika. Ingen drucken syntes till (starka drycker serveras ej heller i parken), inga svordomar, intet rått och oanständigt eller högljudt tal hördes; en mera städad och hygglig folksamling får man leta efter, äfven i det "bildade" Europa, där man fortfarande här och hvar hångrinar åt Amerikas civilisation.

Om det, som försiggick vid själfva synodalmötet, skall jag ingenting säga af anledning, som förut blifvit nämnd. Mina personliga intryck däraf skall jag ock gömma, åtminstone tills vidare, kanske får jag framdeles orsak att framställa dem på annan plats och i annat sammanhang.

RÄDDAD.

För Ungdomsvännen af F. J. Johnson.

Hon stod och stirrade med förgråtna ögon på den lilla gestalten, som låg blek och kall på den hvita bädden. Hon hade hoppats i det längsta, att den grymma döden skulle skona hennes lilla dotter, men hon hade hoppats förgäfves. Och ändå hade hon uppsändt den ena brinnande bönen efter den andra till honom däruppe, som människorna säga är så god, så barmhärtig. Så föll hennes blick på den lilla taflan, som hängde på väggen midt öfver sängen. "Bedjen, och I skolen få", lyste det så klart emot henne i bokstäfver af guld. "Hyckleri!" hväste hon, gick fram till taflan och ryckte ned den från väggen. "Tomma fraser!" och så slängde hon in taflan i ett hörn af garderoben och gick därpå fram till det öppna fönstret för att lättare kunna andas ut. Det led emot kvällen, och en stilla frid låg utbredd öfver det vackra sommarlandskapet. En sakta vindfläkt drog öfver de ljusgröna sädesfälten, fyllande luften med vällukt. Äfven den förtviflade modern kände huru de liksom smekte hennes af nattvak infallna kinder. Detta verkade välgörande på hennes uttröttade nerver, och hon syntes glömma sin sorg. Plötsligt vände hon sig dock hastigt om, hastade fram till sängen, fattade en af de små kalla, hvita händerna och utropade förtvifladt: "Andra få behålla sina barn, men icke jag, och ändå säger man, att Gud är så god!" Ljudet af glada barnaröster hade nått henne därborta från vägen, och hon kände sig nu bittrare än någonsin emot God, som trots hennes många böner låtit hennes enda kära barn skördas af den hemska döden.

* * *

Natten erbjuder icke alltid hvila åt de arma jordebarnen. Men ofta äro människorna själfva skulden till att hvilan förnekas dem. Lycklig den, som kan och får, ja, som *vill* njuta af en lugn och stärkande sömn! Som *vill?* Ja, tänk på alla som tillbringa sina nätter i danssalen, vid spelborden och i dryckeslag. Tänk på alla som använda nattens tysta timmar för att uppgöra planer, hvarigenom de skola blifva i stånd att ytterligare tillöka sina rikedomar. Och huru många hållas icke vakna af ett gnagande samvete, som redan här i tiden påminner dem om den "mask som aldrig dör". Ack, för sådana är natten hemsk! Men huru många är det icke som så gärna, så gärna ville lägga sitt trötta hufvud till hvila och drömma om bättre och lyckligare världar än denna, men som på grund af sjukdom, sorg och nöd hållas vakna den ena timmen efter den andra. ——

Natten var långt framskriden, innan den stackars modern fick någon hvila. När sömnens ängel ändtligen kom, förde han henne in i drömmarnas underliga värld. Det var dock inga ljusa drömbilder, som uppenbarade sig för henne. Se här, hvad hon såg:

Hon såg en stor sal, upplyst af tusentals ljus i stakar af glänsande guld. Ifrån en blomsterprydd läktare ljöd den allra vackraste dansmusik, och par efter par af unga män och kvinnor svängde lustigt om på det polerade golfvet. "Detta var ju en riktigt ljus drömbild!" tänker du, min unge vän. Men du har ej sett hela bilden ännu. Hvad mera såg då drömmerskan? Jo, en dörr öppnades alldeles bredvid henne, och en mörk skepnad inträdde i den ljusa salen. Det var — djäfvulen. Han lutade sig emot henne, gned förnöjd sina händer tillsammans och hväste: "De äro mina! De äro alla mina!" och i detsamma grep han en ung flicka om lifvet och kysste henne. — Med ett anskri vaknade den arma modern, ty hon tyckte, att den unga kvinnan var — hennes egen dotter. Snart blef hon dock lugnare igen. "Blott en elak dröm", sade hon till sig själf, och inom några minuter hade hon åter inslumrat, ty vaka kunde hon icke längre. Naturen tar omsider ut sin rätt. Men drömbilderna kommo tillbaka. Hvad såg hon nu?

Hon såg en ung, bildskön kvinna, som vid det dunkla skenet af en liten nattlampa begärligt slukade innehållet af en bok. I samma ögonblick stod den svarta skepnaden åter bredvid henne, pekade på den unga kvinnan och hviskade hånfullt: "Jag har fångat många unga kvinnor uti mina starka garn genom dåliga tidningar och böcker!" och så ryckte han den unga kvinnan med sig och försvann. "Min dotter, min dotter!" ropade den förtviflade modern, i det hon satte sig upp i sängen och stirrade förskräckt omkring sig. Så tog hon sig öfver pannan och sade halfhögt: "Åter en elak dröm. O, den som finge sofva lugnt ändå!" Men ännu en gång fick hon i drömmen se den mörka skepnaden.

Hon drömde, att det var natt, och att hon vandrade igenom en stor skog. Ett oväder var i annalkande, och skarpa blixtar lyste fram ur de mörka molnen. Framför henne brusade en mäktig flod, och hon undrade, hur hon skulle kunna komma öfver densamma. På en gång befann hon sig midt på en bro, och under henne brusade den stora floden. Framför henne stod en ung kvinna färdig att störta sig ned från bron. Hon såg henne så tydligt vid skenet af de klara blixtarna och ville hålla henne tillbaka. Men i samma ögonblick kom den svarta gestalten och ryckte den unga kvinnan med sig mot det mörka djupet, under det han skrattade så hemskt, så hemskt. Men då blef det på en gång så ljust omkring henne, och i stället för den mörka gestalten såg hon en skön ängel, och i sina armar höll han ett barn — hennes egen lilla dotter. Hon utsträckte sina armar emot ängeln och ropade sitt barns namn, men ängeln sväf-

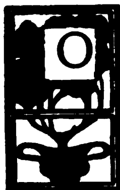
vade allt högre och högre och försvann slutligen med barnet bland de ljusa skyarna.

Då modern vaknade, låg hon med armarna sträckta uppåt. "Åter en dröm", hviskade hon. Men omedelbart därpå utropade hon triumferande: "Ah, jag förstår!" och ilade in till sängen, på hvilken den lilla låg, knäböjde vid densamma och — — — tackade Gud, som räddat hennes barn ifrån den eviga döden.

B. C. RODHE. * 1834, † 1897.

Lefnadsteckning för Ungdomsvännen af R. S—ll, född Rodhe.

Om det vore mig gifvet att teckna denna bild så för dig, unge läsare, att du finge det sköna intrycket af en varm kristen hjälte och man, en människovän, ungdomsvän, barnavän och uppfostrare, så vore dessa rader ej förgäfves.

Utgången från en gammal skol- och prästfamilj i Sverige, låg "gryet" till skolman djupt i den unge gossens håg. Hans tidigare erfarenhet var knagglig och hård, allvarlig och sträf, på grund af, att hans fader, som var ämnad till präst och redan hade gått ett långt stycke på den "lärda vägen", plötsligt af samvetsskäl — hjärtans ärlig som han var — afbröt sin studiebana och slog sig på att bryta bygd och odla tegar. Han var ej ämnad för detta, och så gick fädernearf och energi, läslust och gåfvor ned i jorden med "plogbillens fåror." Familjen fick nu lida för detta ödesdigra steg och ej minst lille Bengt Carl, som med öppen blick och friskt mod skådade ut i världen, den yngste af 10 syskon. Att undervisningen, den första, som här bjöds, var torftig, förstås väl. "Vid fem års ålder", så berättar han själf "kände jag tydligt Guds andes dragande på mitt hjärta", och då klockorna om söndagsmorgnarna ljödo öfver nejden, tyckte den lille parfveln, att de sade: "Kom till Gud, kom till Gud."

Med "vallarestafven" i hand ute i skogen bland kor och får arbetade den lilla gossens tankar oafbrutet på att lösa problemet om huru han skulle kunna komma att få studera. Men "där det finnes en vilja, finnes det ock en väg". Genom växlande öden och olika yrkesförsök, leddes till sist hans väg till skolbänken. En bestämd kurs, som i regel kräfde 3 år, tog han på 5 månader. Där fanns arbetskraft och mod att möta alla kraf, med en lefvande förtröstan på Gud under allt arbete. "Hjälp dig själf, så hjälper dig ock Gud", var hans valspråk. Framåt gick det ock, så att det både syntes och kändes. Efter aflagd examen fick han en god plats i Sveriges andra stad såsom uppfostrare och lärare. Hvem minnes ej med förtjusning, huru han, den hurtige, ståtlige skolmannen på rasterna var den förste i leken, i snöbollskriget, på kälkbacken, på stålsko, på äng och i skog, men ock den förste i läsrummet, då klockans manande ljud kallade honom till katedern. Och gick det muntert till därute i skog och mark, ej mindre muntert gick det till därinne i skolsalen. Bestämd var han, när plikten bjöd, ja, så bestämd, att det styfvaste sinne måste gifva sig för denne mäktige ande, men han var också bild, ända till barnaljufhet, då det gällde att trösta någon ärligt sörjande. Huru kunde ej han tukta äfven de mest ostyriga pojkar, huru genomskådade han ej pojkstreck och tricks af alla slag: Men sedan han allvarligt agat hände det ock att han själf torkade tåren och kysste föremålet för risbastun.

Så småningom ökades hans uppgifter och vid sidan af ganska stor litterär verksamhet förestod han nu ett större privatläroverk och seminarium, där unga lärarinneämnen under hans rektor- och lärareskap utvecklades till goda uppfostrarinnor för landets små medborgare. För att restaurera sina nerver vistades han mycket ute i friska luften, ute i skogarna omkring sin hemstad. Kunde dessa "hällar tala, dessa träd 'skvallra' ur skolan", kunde de förvisso tala om en bönekamp, som där utkämpades, osedd af världen och dess buller, ty en Guds och bönens man var han, som få. Den starke mannen med det ädla snillet, han som både i ord, verk och skrift nedlade sina gåfvor för allmänheten, var därute ett litet barn inför sitt lifs Gud, utbedjande sig hjälp och visdom för de stora värf, som Herren anförtrott honom. Ett drag ur hans rika lif må anföras. För de små i samhället brann hans kärlek synnerligen varmt. Då han stundom på grund af sin ställning måste bevista bjudningar, hvilka ej voro i hans smak, visste han utvägar att göra dessa besök så innehållsrika som möjligt. På en supé hos landshöfdingen, frågade han efter utbytta hälsningar efter barnkammaren. Då den förvånade värdinnan fört honom dit in, samlade han de små omkring sig och berättade för dem på sitt fängslande och gripande sätt sagor ur lifvet sådant det ter sig i helg och söcken, i glädje och sorg. Då barnens softimma slog, tog han farväl och gick, ty den öfriga delen af bjudningen med skål- och loftal, öfverflödiga maträtter och charmanta kostymer, tilltalade ej hans sinne. Nej, hem i tid för att uppfriskad nästa morgon träget arbeta på sin post. Han var en ungdomsvän såsom få. Genom sitt dagliga umgänge med barn- och ungdomsvärlden fick han en stor inblick i denna. De unga hade i honom en uppriktig, trofast vän, äfven då de anförtrodde honom sina mest djupgående frestelser och strider. Det var hans glädje att se deras framgång, att stödja dem i lifvets hårda kamp. Huru mången ung seglare på världshafvet hjälpte han ej till gynnsam seglats. En skarp psykologisk blick var honom härvid till stor nytta. Praktiskt begåfvad, så väl som teoretiskt utbildad, förstod han, att tillråda de unga, hvilka lefnadsbanor de skulle välja. Mången moder, ända från den rikaste i staden till den enklaste begärde hans mogna råd och omdöme, då sonen eller dottern skulle välja lefnadskallelse. Han ägde en skarp blick på lifvets olika kraf. Rörande är den aktning, som af tvenne släktled ägnades honom under hans 40-åriga verksamhet. När de första ungdomarna från hans skola mognat till kvinnor och män, ville de ej sända sina små till någon annan än den kände och aktade skolman hos hvilken de själfva fått en så solid grund. Hans morgonböner i skolan, då skriften genomgicks i ordning, voro verkliga helgdagsstunder. Och då nedlades frön, som säkert hade evighetsnatur i sig. De barn, som besökte hans privata läroverk, tillhörde i allmänhet stadens mest ansedda och rika familjer, och godt var, att i denna jordmån, där ytlighet och flärd annars höra till regeln, få nedlägga gudstankar och rättfärdighetsfrön. Många af dessa "pojkar" äro nu män i staten och utöfva sitt inflytande på samhällets viktigaste ärenden. Då "hvita mössan" förvärfvats kommo vanligen "de nykläckta studenterna" på uppvaktning till sin förra lärare och han visade dem då till allvetandets rätta grund och källa — till Gud, till Kristus, som till den törstande människoanden säger: "Hvilken som törstar, han komme

REKTOR B. C. RODHE.

till mig och dricke." Och, om otron redan slagit sin klo i det unga hjärtat, så kunde ett hjärtevarmt trosord från den värderade ungdomsvännen locka fram ångerns och längtans tårar hos den unge "tänkaren". Det var strängar i den unga själen, som nästan brustit, hvilka åter började ljuda, om ock med vemodston öfver brutna löften, förspilld tid, störd barnafrid. Få kunde som han nå själfva hjärtepunkten hos en människa. Han var en sann människa och en varmhjärtad kristen utan pjunk och fromleri. Då han inträdde i ett sällskap flög det som elektriska glädjegnistor ut från hans rika, varma och på äkta barnatro så utpräglade personlighet. De mest bortkomna världsmänniskor kunde ej motstå intrycket från den "glada, äkta kristendom", som från honom kom dem i möte. En världsdam, som han grundligt klandrade för hennes ytliga lif och förvrängda barnuppfostran, svarade på hans tilltal: "Ja, herr rektor, ni må klandra mig, ty aldrig har jag mött en sådan man i hela societeten, som ni", och då han slutade sin hårda läxa till den sidenbeprydda och guldsmidda damen med att säga: "Vänd eder till Kristus, ni får aldrig frid förr", glänste en tår i det bruna ögat, och det koketta, högburna hufvudet sänktes mot golfvet. Förvisso lärde lifvet henne också längre fram det hårda i att tjäna världen och flärden. Min faders friska, sunda syn på tingen samt det sinnet, att hos alla och i synnerhet hos barnen och ungdomen se det bästa, gjorde, att han aldrig tålde skvaller eller alltför hårda domar uttalas. Ofta anförde han vid sådana tillfällen skaldens ord: "Döm ej strax den vilseförde, stolta broder, med förakt, icke vägde du den börda, ödet på hans skuldra lagt", eller ännu oftare Kristi egna ord: "Dömen icke" och annat i den stilen. Han tänkte sig alltid opartiskt in i orsakerna till en människas belägenhet och därför såg han ej till ytan blott, och i följd däraf blef domen i regel den mildaste, utan att därför sakna sanningens skärpa.

För de unga höll han ofta värdefulla föredrag och inom K. F. U. M. var han en känd och älskad samt mycket aktiv personlighet. För sin kår — skolkåren — var han ett verkligt stöd och öppnade ofta sitt hem för familjära samkväm och tankedigra diskussioner. Han stod som en mur mot den frambrytande otrosström, hvars vågor allt trotsigare började bryta fram mot skola och hem. Mången gång utbrast han hemma: "Jag tror kristenheten går tillbaka in i hedendomen! Stackars det yngre släkte, som nu skall plöja sig väg i lifvet, utan fäste och tro, då de ryckas undan allt som kunde stödja dem." Hans själ led på grund af tidens otro och lyten, men gladdes åt alla framsteg i tiden. Under ferierna brukade han vara ute rundt hela skandinavien och höll då små intressanta, lefvande skildringar öfver äktenskapet, barnuppfostran o. d., samt pedagogiska föredrag m. m. Såsom 13-åring var jag en gång jämte flera af oss, med till Köpenhamn och bevistade ett stort nordiskt skolmöte. Min fader höll då en dag ett föredrag om "Barnuppfostran" inför flera tusen åhörare. Bland andra befunno sig där ock f. d. kronprinsen och kronprinsessan af Danmark med svit. Efter föredragets slut sände den senare sin kammarherre med ett personligt tack till far och lät säga honom, att hvad hon då hört, skulle blifva henne till stor hjälp vid hennes egen barnuppfostran i hemmet.

I Sverige talade han ofta i kyrkorna och ofta mycket länge, men aldrig tröttnade de stora åhörareskarorna på att lyssna till honom. Ofta ute i lifvet har jag här och hvar träffat unga och gamla, som påstått, att något dylikt i föredragsväg hafva de aldrig hört, så varmt, så direkt från hjärtat, så enkelt och ändå så lärorikt.

Flera böcker af värdefullt innehåll hafva utgått från hans idoga hand, med mindre broschyrer omkring 13 stycken, däraf en lärobok som utkommit i flera upplagor. Arbeta och gå framåt, det var hans ideal af lifvet. Såsom nära 60-årig, och sedan han lämnat flera offentliga värf bakom sig, började han för en af sina döttrar att spela piano, och trots hårda fingrar och stor närsynthet, så skulle denna järnvilja likväl nå sitt mål: att kunna spela "à quatre mains" (musik för fyra händer) innan han lämnade hem och fosterland. Begåfvad med ett det gladaste lynne, som såg solljus i nästan allt, särskildt i naturen, konsten och vetandet, spred han mycken glädje omkring sig i hemmet bland maka och åtta barn. Om aftnarna, då lektionerna af alla slag voro förbi, kunde han bedja oss, "vår hemorkester", stämma upp några af hans älsklingsnummer. Vi voro nämligen alla åtta musikälskare, och några af oss voro ovanligt musikaliska, komponerade, och gemensamt sjöngo vi alla stämmorna. Tre af bröderna spelade fiol, flöjt, orgel, piano och violoncell. Så sjöngo vi alla och spelade, och då mor, som hade en härlig stämma, också deltog i sången, blef glädjen stor. Alltid rörde sig samtalen om något bildande ämne; lumpet skvaller och småsinnadt snack var främmande för vårt familjelif. Logogryfer, charader och räknegåtor, diskussion öfver någon betydelsefull lifsfråga eller läsning ur någon god bok hörde till de vanliga aftonunderhållningarna. I allt var far den glada och älskliga själen. T. o. m. en hurtig lek eller uppfriskande gymnastik utgjorde kvällsprogrammet. Såg han att någon af oss var särdeles nedtryckt till sinnes, så sade han: "Kom ut med mig barn i Guds sköna natur, där skola vi snart hafva promenerat bort dina sorger. Friskt mod, Gud är god, glöm aldrig det, barn, om ock moln skymma solen ibland."

De sista lefnadsåren läste han med lif och lust engelska tillsammans med sin grånade maka och de gamle "kappläste" då, så att vi barn fingo oss ibland ett godt skratt däråt.

Han hade tänkt taga sig en tripp till Amerika för att hälsa på en af sina döttrar, men Gud ville annorlunda. Gud hade redan då för honom beslutat en längre resa och tidtals låtit honom erfara sjukdomens bitterhet. Far led

nämligen rätt ofta af influensa, särkildt de sju sista åren Han älskade sin verksamhet och bad innerligen om, att ej få långa ferier, innan den eviga sabbatsron inbröt. Endast omkring nio eller tio veckor blef det honom förunnadt att tagas afsides för att beredas för den sista färden. Af honom, som han tjänat troget och gladt från ungdomen, behöfde han ännu få några lektioner, innan slutexamen hölls. Detta skedde dock genom stort kroppsligt lidande, ja, stundom nästan outhärdligt. Läkarnas utsago var, att han led värre än en martyr. Sjukdomen var kräfta i underlifvet. Med tålamod bar han sitt lidande, ifrigt väntande efter hembud. Då hans vänner besökte honom på Sofiahemmet i Stockholm där han vårdades, brukade de säga: "Vi behöfva dig ännu, du får nog lefva en tid ännu" o. s. v. På detta svarade han vanligen: "Åhnej! Jag har bedit om, att få gå hem, och det får jag". Till en af sina döttrar, som var hos honom som sällskap, yttrade han kort innan hembudet kom: "Hälsa och tacka syskonen från pappa för hvad de varit, men säg dem, att de ej bränna ljuset i båda ändar, såsom jag gjort, ty då förbränner det för tidigt." Oväntadt en e. m. kom dödsbudet. Min mor, som skulle aflöst min syster vid sjuklägret, hann ej till Stockholm, förrän lifsgnistan flytt. Då det led längre och längre, blefvo plågorna än mera outhärdliga. Min syster påminde honom om Jesu trösterika namn. "Ack, Elin", svarade han, "allt är uppgjordt." Några få minuter därefter och han hade vunnit förlossning. Så var han hemma, den varme barna-, ungdoms- och folkvännen — hemma hos Gud. Hans gudsfruktan var af detta ärliga slag, som äfven måste draga andra till Frälsaren. Där fanns ej hos honom en skymt af tillgjordt fromleri i tal eller väsen Han tog skriften som ett barn, men var en hel man i alla sina företag. Den oförgätliga minnesruna som vi barn lade på hans graf är denna: "Tack för de renaste, heligaste själsintryck från din mäktiga ande. Tack för de kraftigaste impulser att lefva i Gud, förtrösta på Gud och arbeta för Gud, tack för minnet af ettt lif, rikt på stor begåfning, men ännu mera rikt på tro och goda gärningar. Framåt, uppåt och hemåt visade du vår ande i lära och lif!"

VID ERIE-STRANDEN.

Af Johan Erik Rosenberg.

Re'n kvällens sena vind bland löfven somnad var,
då ned till Erie-våg mig slumpen sakta bar.
Bredvid den strand hon kysst sin hvila vågen fick,
och öfver nejderna en fridfull tystnad gick.

I silfrigt majestät steg bakom skogens bryn
fullmånen sakta fram på azurblåa skyn.
Allt var så stämningsfullt; så stilla allting var,
och nattviolens doft en domning till mig bar.

Rätt länge stod jag där och såg i vågen ned,
helt omedveten om att natten skred och skred,
hvem täljer hvad det var, som med sin trollmakt band
mig fast i midnattstid på Eries tysta strand.

Allt var så öde, tyst; frid låg där rundtomkring,
och drömmaren på strand var störd af ingenting . . .
Ännu en stund och så, från scen som verklig var,
långt bort från Erie-strand mig fantasien bar.

Till fjärran Orient, till Melpomenes land,
mig öfver skog och sjö hon förde med sin hand
utöfver mången trakt, så kal, så torr och hård,
bort till en tropisk däld, en yppig blomstergård.

Där uti dalens famn, ur myrtendunges sköt'
en bergsbäck, silfverklar, emellan blommor flöt.
Invid dess strand en grupp af gråhårsmän jag såg.
som öfver solljus äng just ordnade sitt tåg.

De skredo närmare. Jag kände strax igen
ibland den stora hop mång' ädel sångarvän,
hvars bardalek mig gladt och tjusat mången gång,
men hvilkens ande nu flytt undan jordiskt tvång.

O underfulla dröm! — Jag klart och tydligt såg,
hur ur ett skuggigt hvalf, som på ett afstånd låg,
en gubbe trädde fram med silfverlockigt hår.
Med lyran i sin hand han mig till möte går!

Han fattade min hand och bjöd på artigt vis:
"Välkommen, yngling, hit till sångens paradis!
Din sångmös veka röst vi hafva hört ibland
såväl från västerskog som uti nordanland.

Träd fram uti vårt lag och blif vår bror, vår vän,
du verklighetens barn, du blyge sångarsven!
Gif mig din lyra hit, och jag vill stränga den,
att klart den ljuda må i västanskog igen."

En ton så underbar från lyrans strängar sprang,
att nejden rundtomkring af harmonier klang . . .
Men . . . verkligheten steg nu åter till mig fram
och genom rymder blå till Erie med mig sam.

EN KAMP MELLAN HÄSTEN OCH BJÖRNEN.

Hvilket af dessa tvenne ståtliga djur är vackrast, hästen eller björnen? Utan tvifvel hästen. Hvilket af dem är nyttigast? Hästen naturligtvis, ty det är svårt att veta i hvad björnens nytta består, under det att hästen däremot är allas vår tjänare. Hästen se vi ofta, mera sällan björnen, men då vi få se honom, uppväcker han såsom naturligt är vår beundran för sin starka kroppsbyggnad och sin vighet. Hästen och björnen råkas ännu mera sällan, men då det sker, råkas de alltid såsom fiender. Hästen är rädd för björnen och unflyr honom gärna. Björnen däremot, om han får väderkorn på en häst, söker alltid att upphinna och öfverfalla honom. I denna kamp dukar också hästen oftast under, ty lyckas björnen blott att få slag på honom, och det gör han merendels, så blir det oftast.

döfvande, och sedan är det en ringa sak att döda och bära bort bytet antingen helt eller i stycken.

Det är märkvärdigt huru fint väderkorn hästarna hafva på björnen. De känna hans lukt på långt afstånd. Detta kan man få se tydliga prof på, då björnvaktare någon gång leda de stora bestearna fram längs våra landsvägar. Hästarna i närheten visa sig då ytterst oroliga och hålla sig gärna på vederbörligt afstånd. Detta har jag själf observerat. Men i händelse hästen blir öfverfallen, så söker han gärna att försvara sig, ehuru detta ingalunda är lätt, ty han har knappast några andra vapen än hofavrna, medan hans motståndare alltid brukar sin vighet, sin styrka och sina förfärliga tänder. Den strid, som afbildas på vår plansch, synes vara en af de mera ovanliga, ty hästen har tydligen blifvit öfverraskad. Men kommer Nalle bara ej fram förrän hästen hunnit sätta sig i försvarstillstånd såsom med ryggen vändt mot en vägg, en gärdesgård, ett träd eller dylikt, så kan det vara ovisst hvem som behåller segern.

Det har då händt, att hästen genom väl riktade slag med hofvarna lyckats bedöfva eller till och med döda sin fiende. Ej sällan vänder hästen hufvudet mot det skyddande trädet eller mot väggen och slår med båda de bakre hofvarna på en gång, hvilket kan utfalla ganska illa för den angripande björnen. Äro flera hästar tillsammans, då björnen visar sig, så hjälpa de hvarandra mot honom. Äro de tillräckligt många så ställa de sig i ring med hufvudena inåt ringen och äro färdiga till försvar från hvilken punkt anfallet än sker. Visserligen beundra vi björnen för hans väldiga kraft och för hans mod, men vår sympati i en dylik strid tillhör naturligtvis vår vän hästen.

SVENSK-AMERIKANERNAS DAG I NORRKÖPING.

Se titelplanschen.

Norrköping den 30 juni.

Under de senare dagarna har man på gatorna, på utställningen och å andra offentliga platser kunnat lägga märke till främlingar, som genom snitten i sin klädesdräkt, målföret och utseendet i öfrigt skilt sig från mängden. Det är svensk-amerikanare, hvilka i stort antal hitkommit för att i utställningsstaden möta släktingar och vänner från när och fjärran och för att deltaga i den stora svensk-amerikanska dag, som anordnats här under stor tillslutning af stadens innevånare.

Ett omfattande program var uppgjort för den stora "parade", som enligt amerikansk sed skulle gå af stapeln, och som också mycket riktigt startade i dag från utställningsplatsen trots det dåliga vädret, som emellertid en half timme efter den utsatta tiden för tåget bättrade sig så pass, att såväl deltagare i tåget som de tusenden af åskådare, hvilka kantade alla gator och vägar, där tåget gick fram, sluppo undan de hällande regnskurar, som under förmiddagen hemsökte Norrköping.

Programmet upptog följande femtiotal nummer. Trumslagare, fanbärare, Gustaf Adolf-kostymer, emigranter, Moder Svea, Columbia och staterna, cowboys till häst, farmare, ett guldgräfvareläger, barn med svensk-amerikanska tidningar. Hembygden, vagn med nationalklädda barn, midsommarvagn från Ståthöga, en bonde i kalesch, gammal modell, slåttervagn från Ståthöga, slåttervagn från Hageby. Musik. Brudriddare, Hultets musik, brudparet, klockaren, prost och prostinna, länsman och mora. Sjödalskan med sin dräng, inbjudna bröllopsgäster, slåttervagn, slåtterfolk. Norrköpings skyttegille med musik. Smedja i arbete. Harvester Company. Knut Anderssons konservmagasin. G. V. Rundström, vagnar med maskiner, Göteborgs konservfabrik. Arbetareföreningen med musik. Våffelbruket Gyllene Våfflan. Rumsduschen "Rich". Östergötlands Dagblad. Brödraföreningen. Idrottsförbundet. Privata ekipage. Automobil i egyptisk stil (Linden, Katrineholm). Fru Danielsson, Ståthöga, blomstervagn. Norrköpings ridklubb. Blomstervagnar. Från soluppgångens land. Zigenare. Turister (skämtsamt). Isadora Duncan (skämtsamt). Utställningsbesökare (skämtsamt). Svenska städer, en amerikansk uppfinning, en skyskrapare.

Det långa tåget gjorde en rund genom staden och återvände så till utställningen, där det upplöstes. Man lade särskildt märke till de i tåget framställda typerna från det gama och nya hemlandet. De gammalsvenska allmogegrupperna och de amerikanska cowboys, guldgräfvare, indianer m. fl., samt slutligen ett stort antal vagnar, i hvilka svensk-amerikanare åkte, talande med hvarandra och till kringstående skaror på sin brutna svensk-engelska. Lefve- och hurraropen skallade öfverallt, där tåget drog fram, och tillställningen blef en riktig folkfest, hvaruti hela staden deltog.

Då tåget hunnit upplösas samlades deltagarna och en talrik allmänhet på den öppna platsen inom utställningsområdet, och från Industrihallens altan talade landshöfdingen, grefve Douglas, hälsande främlingarna välkomna i sitt gamla hemland. Talaren påminde om att medan vi svenskar här hemma bilda ett folk af fem millioner, så har det i Amerika småningom bildats en svensk stam, som räknar två millioner människor. Talaren hoppades att frändskapsbandet alltid skulle hållas uppe mellan svenskarna här hemma och där ute i Amerika. Grefve Douglas uppläste därefter följande från konungen anlända telegram:

"Jag vill uttala min hjärtliga hälsning till de hit på besök i det gamla stamlandet anlända män och kvinnor, numera bosatta i Nordamerikas Förenta Stater. Till denna hälsning önskar jag att tillägga mitt vissa hopp, att de icke allenast *aldrig* måtte förgäta sitt gamla land, utan ock i det nya ständigt ådagalägga de egenskaper hvilka af ålder gjort det svenska namnet aktadt och hedradt. OSCAR."

Smattrande applåder, hurrarop och folksången följde därpå, hvarefter utställningsbestyrelsens ordförande, konsul Swartling trädde fram och höll följande tal:

Landsmän från när och fjärran!

Den största gjädje jag och andra svenskar i dag erfara öfver att lefva i kommunikationernas tidevarf är den, att vi tack vare denna omständighet se så många landsmän från Amerika hos oss på denna fest.

I gamla tider var emigranten i de flesta fall förlorad för sitt land. Kommunikationerna hafva häri medfört en ändring till det bättre. Tack vare posten, telegrafen och pressen behöfver den svenska emigranten ej ett ögonblick stanna utanför det gamla hemlandets intressen eller slita sambandet med det och dess folk. Det svenska Amerika har visat, att det ej vill slita detta samband, och vi här hemma, som uppskatta Svensk-Amerikas betydelse mer och mer för hvarje dag, hafva äfven blifvit intresserade af att göra hvad vi kunna för att det Nya Sverige, som vuxit upp i den stora republikens famn, icke uteslutande skall beteckna en kraftförlust för det Gamla Sverige.

Då I, landsmän eller deras ättlingar i Amerika, så talrikt infunnit eder hos oss, se vi häri ett bevis på eder sympati för sträfvandena att ena allt hvad svenskt heter, äfven om oceanen skiljer det åt. Och vi hoppas, att I här i utställningsstaden skolen finna, att det gamla hemlandet på kons-

tens, folkundervisningens och näringslifvets skilda områden håller jämna steg med utvecklingen på andra håll. I namn af denna utställning, å det samhälles vägnar, som jag i detta ögonblick representerar, bjuder jag er alla och en hvar ett hjärtligt välkommen till Gamla Sverige, till Norrköping och Norrköpingsutställningen.

Talet mottogs med applåder och på detsamma följde "Hell dig, du höga nord."

V. häradshöfdingen Fahlcrantz framträdde därpå och lämnade en redogörelse för de svensk-amerikanska sällskapens verksamhet och uttalade en tacksamhetens gärd för konungens intresse för den svensk-amerikanska dagen och för utställningsbestyrelsens tillmötesgående mot densamma.

Svenska och amerikanska sånger sjöngos nu unisont, hvarpå den kände svensk-amerikanaren, dr Joh. A. Enander från Chicago höll festtalet med ämne: "Svenska ättlingars stordåd i Amerika."

Dr Enander framhöll i sitt tal, huru svensk-amerikanerna genom arbetsamhet, nykterhet, sparsamhet och förtänksamhet skapat sig en god och aktad ställning i Amerika. De äro icke existenser, som gått förlorade: en svensk-amerikans namn står under den amerikanska själfständighetsförklaringen, och John Ericssons namn står vid sidan af deras, som kämpat för själfständighetens sak i Amerika. Dessa voro många och talaren hade själf senast sett ynglingar, som farit till Amerika för den "förskräckliga exercisens" skull i Sverige, trängas kring mönstringsbordet för att komma ut i spansk-amerikanska kriget.

Men ej blott med svärd, utan med plog och i kärlek ha svensk-amerikanerna fyllt sin uppgift. De ha grundat 1,000 ev. lutherska församlingar, 300 baptist-, 150 metodist-, 150 missions- och 20 @ 30 episkopal-församlingar och ådagalagt hvad en fri kyrka i en fri stat förmår. De ha grundat läroverk och välgörenhetsinrättningar, och för dessa insamlades i fjol ensamt i den ev. lutherska kyrkan nära 5 millioner kr.

Svensk-amerikanerna äro stolta öfver sin svenska härkomst, men endast så länge Sverige ej komme dem att blygas häröfver. Ty själfva vore svensk-amerikanerna de, som hölle på sin rätt, på samma gång de fullgjorde sin skyldighet till sista skärfven. De ha fullgjort den, äfven då den amerikanska unionen höll på att brista. Man hade där ej velat slita en flik ur sin flagga, utan hållit på unionen.

Men den svenska flaggan är kär i Amerika. Endast den och den amerikanska ser man på svensk-amerikanska folkmöten. Och i Amerika gladdes man öfver hvarje glädjebudskap från Sverige, och man hoppades, att till förmån för de mindre bemedlade skulle mera af Amerika öfverflyttas till Sverige. detta fagra land, om hvilket svensk-amerikanska barn, som ej sett det, drömde så vackra drömmar och öfver hvilket ej solen vill gå ned i sommartid.

Mycket slagg, som följt en och annan emigrant, hade gått bort i den pröfningens ugn, som ingen undginge i Amerika. Och skulle det behöfvas en dylik pröfning för att svenskmannasinnet skulle komma till sin rätt, ja, då ville han ej bedja Gud förhindra en sådan pröfning.

Entusiastiska bifallsyttringar följde på det af handklappningar ofta afbrutna talet, och så sjöngs "Du gamla, du fria."

Professor Frans von Schéele höll därpå ett varmt tal för fosterlandet — allas vår moder Svea, och slutligen talade dr K. Fries för ungdomsrörelsen i Sverige och Amerika.

Ett hälsningstelegram från Svenska Centralförbundet i New York anlände under dagen och upplästes.

Under eftermiddagens lopp ströfvade svenskar och svenskamerikaner omkring på utställningen och i staden i broderlig förening till dess att tiden var inne för att samlas till banketten på utställningsrestauranten. Hela den stora lokalen var alldeles fylld af spisande gäster, däribland många af festtågsdeltagarna i sina kostymer, och stämningen bland den demokratiskt sammansatta samlingen var hela tiden den allra bästa. Först sent på natten upplöstes festen, och i skilda skaror vände deltagarne hemåt.

Särskilda anordningar ha varit vidtagna för att kunna mottaga och herbergera de talrika resande, som såväl för denna dagens skull som för landtbruksmötet nu gästa staden. Så ha t. ex. af arméns förråd utlämnats ett större antal sängar, som placerats i skolornas utrymda salar, och på så sätt ha goda, ytterst billiga boplatser åstadkommits för en god del af de besökande.

För de bredare lagren af stadens befolkning har dagen varit en verklig festdag, i hvilken hvar och en deltagit af hjärtans lust. Trots de stora folkmassor, som hela dagen varit i rörelse, har allt förlupit på ett mönstergilt ordningsfullt sätt, och polisen har, så vidt jag kunnat se, endast behöft uppträda som vägledare. HJ. A. L—TH.

I GÄSTEN ER MODERS HUS.

Ur "Östgötabygd", utgifven på Svensk-Amerikas dag.

I soliga junidagar
med dofter från björkklädda hagar
er Sverige öppnar sin famn.
I midsommartider unga
hör, glittrande böljor sjunga:
Välkomna, I söner och döttrar,
på gästning i hemmets hamn!

Det gamla vikingamodet
än slumrar i svenskmannablodet,
en het, en brännande lust
att draga som fordomtida
kring världen, den lockande vida,
och fånga med starka händer
sin lycka på främmande kust.

I följden den drifvande lusten.
Den blånande hemlandskusten
försvann med holmar och skär.
Mot väster, mot väster gick färden,
mot den gåtfulla nya världen,
vid hvars portar frihetsgudinnan
den sprakande facklan bär.

I spriddens i tusen floder.
Men Sverige, er gamla moder,
satt hemma med tankfull håg.
Hon sporde med kärleksoro:
"De barn, hvilka fjärran foro,
månn' ännu de minnas landet
vid Nordsjö- och Östersjövåg?

Och minnas de stugan i skogen
och slätten, när skörden stod mogen
med blåklint bland böljande råg,
och skällan, som pinglar i hagen,
och snön uppå julklappsdagen
och björkarnas hvita stammar
på stranden af insjövåg?

Och minnas de kyrkan på kullen,
där fäderna sofva i mullen
vid älfvens brusande stråk,
där forsar kaskaderna slunga?
Och kunna de tala och sjunga
sin hembygds melodiskt klara
och stolta, klangfulla språk?"

Ja, Sverige, din bild vi bära
i hjärtat, om fjärran, om nära
den sökande färden går.
Ej tiden slet sönder bandet
mellan dem och det gamla landet.
Vi skönjde det klarast i sorgens
och pröfningens tunga år.

Hvad som barn vi drömde och tänkte,
hvart frö, oss hembygden skänkte,
det väfver vårt lynnes drag.
Det plånas ej ut ur vårt sinne,
men spirar och växer därinne,
ger färg åt drömmar och tankar
och takt åt pulsarnas slag.

Välkomna, I syskon, vi saknat!
I skåden ett land, som vaknat.
I morgongryningens brand
vid suset från gamla fanor
vi drömma om nya banor
att mura af minnenas Sverige
ett framtidssynernas land.

Så skåden er kring här hemma
och lyssnen till minnets stämma
ur de svenska granarnas brus!
I midsommartider unga
hör, glittrande böljor sjunga:
Välkommen I söner och döttrar!
I gästen er moders hus.

STEN GRANLUND.

STOCKHOLMS-STÄMNINGAR.

För Ungdomsvännen af J. M—n.

De flesta af våra landsmän i Amerika, som besökt Sverige och därvid icke underlåtit att gästa dess för sin skönhet världsberyktade hufvudstad, erinra sig troligen denna, sådan de sågo den i högsommarens dagar. Oförgätligt står för deras minne inloppet till Stockholm med dess hundratals skogbevuxna skär och öar, mellan hvilka ångbåten sökte sig väg. Ljusa villor lågo inbäddade i grönskan och lyste som stora blommor i skogsbackarna, medan här och hvar en rödmålad stuga bjärt stack af mot granskogens mörka bakgrund. Vågorna glittrade i solen, och den friska vinden från hafvet snärtade i båtens blågula vimpel. Och när båten ångade förbi södra bergen in på Norrström, lågo Nationalmusei och Grand Hotels ståtliga fasader badande i solljus, och midt emot reste sig kungliga slottets imponerande massa — den vackraste kungaboning i världen. — Aldrig kunna de heller glömma hemfärden från Drottningholm. I den tysta, stilla natten gled båten fram öfver Mälaren, i hvars vatten oräkeliga holmar och öar speglade sig. Minns du hur du satt på däck så betagen af hvad du såg, att du inga ord ägde för att säga hur vackert du tyckte det var? Och det var med en suck öfver att färden redan var förbi, som du reste dig, då båten stötte mot kajen vid Riddarholmen med dess höga

GRAND HOTELL OCH NATIONALMUSEUM.

kyrkspira i skarp silhuett tecknande sig mot den ljusa natthimmelen.

Men icke mindre vackert ligger Stockholm, när sommarens dagar börjat få vika för höstens. Se det en klar vacker dag långt ut i september.Det tunna solljuset, som ligger liksom blåst ut öfver gräsplanerna i promenaderna, dämpar höstens starka färger och låter dem, trots deras rika prakt, framträda mera diskret. Aldrig synes mig Stockholm så nobelt som en sådan dag. Den höga septemberluften, spröd och genomskinlig som fint glas, låter alla linjer i stadens oförlikneligt vackra arkitektur komma till sin fulla rätt i deras renhet och skönhet. Det finnes intet som sticker i ögonen, intet som bjärt och skrikande tränger sig fram för att blifva begapadt och beundradt — snarare är det något af förnäm, kanske en liten smula kylig tillbakadragenhet öfver det hela. Det är en sådan dag man lär sig *förstå* Stockholm och känner skillnaden mellan dess nedärfda, naturliga finhet och uppkomlingsstadens skräddarelegans och storskräflande fasoner. Och har man ej varit alltför länge i Amerika, kan man en sådan dag till och med begripa, hvarför det i Stockholm för några år sedan protesterades så förtvifladt mot elektriskt spårvägssystem med dess vanprydande stolpar.

Men häraf får man icke sluta till att Stockholm ger samma intryck af ödslighet och stillhet som en gammal herrgårdsträdgård om hösten. Tvärtom har det ett drag af liflighet och spänstig energi, som kanske tydligast framträder en kall, klar vinterdag, då under munter bjällerklang slädarna ila fram öfver gatornas snötäcke, då det kommer raskare fart i folkströmmen på Norrbro och då i vintereftermiddagens bleka, skarpa ljus Nybroviken vimlar af skridskogängare. Jag glömmer aldrig hur jag såg Stockholm en sådan eftermiddag dagarna före jul. Jag hade varit i ett hem långt uppe på Brahegatan för att framföra hälsningar från Amerika, och i den tidiga skymningen vandrade jag så vid 4-tiden tillbaka nedåt staden. Till höger låg Humlegården, som vinterkonungens trädgård i sagan klädd i praktfullaste rimfrostskrud, framför mig sträckte sig Sturegatans vackra perspektiv, där lyktorna en efter en började tändas, medan längre ner vid Stureplan det elektriska ljuset från butikernas fönster allaredan sände sin ljusflod ut öfver människovimlet på trottoaren. Rundt omkring mig var det som en sorlande fest af muntra röster och klara, klingande skratt, och öfver det hela hvälfde sig den frostiga vinterhimmelen, af solnedgången färgad blekröd. Vackrare har jag aldrig sett Stockholm.

Kanske dock. Ty allra fagrast är väl Stockholm ändå om våren. När islossningen i Norrström är förbi och solen smält snöresterna på hustaken och gatorna ligga ljusa och torra. Då krokus och hyacint låta sina klara färger lysa i de nygräfda rabatternas mylla och buskagen stå med spåda, nyutslagna löf. Då luften är smekande ljum och ligger mjuk som en slöja öfver de blånande höjderna på Söder. Aldrig ter sig Stockholm mer full af grace och behag än då. Det är som en vacker ung flicka, kanske en smula kokett i sin nya ljusa vårdräkt, men munter och glad och grann som en dag i maj. Ty våren lägger öfver Stockholm ett skimmer af ungdomlig fägring och ungdomlig lycka, med det oförlikneliga drag af vekt drömmeri som nordens vårkväll alltid föder.

RNAS DAG GAL 2 HUMLEGÅRDEN MED LINNÉ-STATYEN.

DROTTNINGHOLM.

Ja — så finns det ju inte fler årstider för mig att sjunga Stockholms pris uti. Och så godt är det. Ty språkets grofva verktyg kunna dock aldrig återgifva tusendelen af hvad ögat ser. De bilder från Mälarstaden, som alltemellanåt pryda Ungdomsvännens blad, må tala bättre.

J. M—n.

DROTTNINGHOLM.

På tal om Stockholm få vi ej glömma dess härliga omgifningar. Icke långt från staden ligger ett bland de förnämsta af Sveriges kungliga lustslott, Drottningholm, vid Mälaren. I forna tider kallades det Torfvesund och fick sitt nuvarande namn af drottning Katrina Jagellonika. På sextonhundratalet innehades det af flera furstliga och adliga personer såsom af drottning Kristina, Karl Karlson Gyllenhjelm och andra. Det nuvarande slottet byggdes af änkedrottning Hedvig Eleonora efter ritning af Nikodemus Tessin, men det förskönades sedermera och synnerligast af Gustaf III. Slottet omgifves af i fransk och engelsk stil anlagda alléer och trädgårdar med vattensprång, statyer och svandammar. Götiska tornet, lustslotten Kanton och Kina jämte andra prydliga sidobyggnader hafva tillkommit i ännu senare tid. Under Oscar I:s tid undergick detta slott en grundlig restauration och blef näst Stockholms slott Sveriges skönaste konungaboning. Allt öfverensstämmer i denna härliga byggnad: det inre med det yttre i hvarje detalj. Rummen äro praktfullt möblerade och många konstskatter förvaras i de särskilda våningarna, ehuru en del af dessa på senare tid flyttats till Nationalmuseum och till Stockholms slott. Slottet har ock ett ganska dyrbart bibliotek med åtskilliga sällsynta arbeten och manuskript. Drottningholm är de kungligas sommarresidens, något hvar till det ock synnerligen ägnar sig, beläget som det är i en af de vackraste trakter i Sverige.

S. G. Y.

ÖDEMARKENS BARDALEK.

För Ungdomsvännen af B. E. Bengtson.

III. *Hagelstormen.*

En egendomlig hagelby hade jag tillfälle att iakttaga för några år sedan. Det var en söndagseftermiddag och var mycket varmt. Vädret hade varit klart till vid pass middagstiden, då lätta strömoln plötsligt begynte segla under det djupblåa himlahvalfvet. En mängd af dessa moln hade samlat sig till ett enda långt och smalt sådant, som sträckte sig i riktning från nordost till sydväst. Denna egendomliga formation ådrog sig min uppmärksamhet. "Jaså", tänkte jag, "nu skall det blifva drägligare. Nu få vi litet skugga." Men som jag tröstade mig själf med denna tanke, märkte jag några hvita föremål som sjönko ned ur molnet. Sakta, sakta sväfvade de ned åt jorden, glänsande som silfver och synbarligen lätta som fjädrar. Hvad kunde det vara? Liksom till svar föll en stor hagelsten alldeles bredvid mig. Hagel! utropade jag och skyndade mig att komma under tak. Inkommen stod jag i den öppna dörren och beskådade den underbara företeelsen. Jag krökte på nacken och blickade uppåt. Där

såg jag en myllrande myckenhet små gnistor förorsakade af solstrålarnas brytning mot isbitarna, då dessa sjönko genom luften. Det var långt dit upp, och jag tog mig för att räkna, medan hagelstenarna föllo, och jag hann räkna ända till tolf och mera, innan de slogo ned mot marken. De voro likväl tyngre än jag anade, men de studsade och hoppade så högt som en karl är hög. De hamrade hårdt mot väggarna och trottoaren, och då någon af dem träffade takspånen, ljöd det som slaget af en slägga. Härvid fick man ofrivilligt det intrycket, att söndarslagna spånor skulle åka ned i sällskap med isbitarna, men det skedde dock icke. Icke alla hagelstenarna voro stora. Somliga voro små, men regndropparna voro alla stora och glänste som diamanter i solstrålarna. Men hvarken regndropparna eller hagelstenarna föllo i någon större mängd, och man kunde tydligen se det blåa himlahvalfvet igenom hagelbyn. Skådespelet varade icke länge, men så länge det varade, erbjöd det en inspirerande tafla: ett regn af blixtrande diamanter med opaler, och bortom alltsammans ett blått hvalf. Denna lilla oväntade hagelby var endast ett af naturens tillfällighetsnycker. Jag har aldrig sett någon sådan hvarken förr eller sedan. Jag kan dock ännu i minnet återkalla majsbladens prasslande där borta i åkern, då denna egendomliga hagelskur for fram öfver den.

Denna storm kom från väster och gick åt öster, men de förödelsebringande hagelstormarna komma annars vanligtvis från norr. Jag vill här nedan beskrifva en af de svåraste sådana jag bevittnat. Stället var ett nybyggarehem, tiden vid pass femton år tillbaka. Dagen var alldeles vindfri och odrägligt het. Himlen var öfversållad med täta moln, hvita som snö och synbarligen fasta som marmorhällar. De sågo så bastanta ut, att man nästan undrade, om det icke skulle vara möjligt att klättra upp på deras sidor till det skimrande krönet däruppe. Emellan molnen var himlen af det djupaste blå, ja, mycket blåare än då den är klar. Kontrasten mellan de hvita molnen och himlahvalfvet var ganska märkbar. Endast en tropisk himmel, genomborrad af de snöbetäckta bergspetsarna, kan lämna oss ett motstycke. På det norra himlahvalfvet samlade sig molnen i en lång, hög kedja, som afskilde, liksom med en vägg, vid pass en fjärdedel af himlens kupa. In i denna vägg löpte alla de små strömolnen och försvunno. Ofvanför hvälfde, jäste och rullade dimmorna oupphörligt, medan det svartnade mer och mer i dess nedre del. Snart skymtades blixtarnas hvassa klingor och åskornas dofva mullrande började höras. Men som molnet närmade sig, hördes också ett annat dån. Det både liknade och icke liknade åska. Om vi kunde tänka oss molnet som en stor sal, dess undersida som ett slätt golf, och att en stor jätte därinne rullade fram en mångkantid klippa, så komma vi det kanske närmast. Då västerns jordbrukare hör detta egendomliga dån, blir han alltid allvarsam till sinnes, ty han har lärt sig af erfarenheten, att det är förebud till en hagelstorm. Så var äfven fallet denna eftermiddag, och den stora gröna fläck som syntes på molnets undersida utvisade stället, hvarest haglet föll som starkast. Men molnet stod ej stilla; det nalkades med stor hastighet, och under den täta, egentliga molnmassan rullade ett mera löst moln, som antagit form af en båge. Bakom detta var stormen. Strax var den framme, och träden böjde sig som vidjor, då de ruskades af den starka vinden. Det blef i hast ett väldigt sus, och de första hagelstenarna föllo stora som hönsägg och kantiga. De utgjordes i själfva verket af flera mindre hagelstenar, som i luften råkat stöta tillsamman och på så sätt frusit ihop. Vid den annalkande hagelstormen hade dragarna ställts i sina spiltor, och så många af nötkreaturen, som man lyckats drifva fram, voro redan i sina skjul. Bonden själf satt inne i stugan och blickade ut genom fönstret. Han tänkte på den växande grödan: den höga långbladiga majsen, den mogna säden, som han på morgondagen ämnat skörda. Han blef orolig, steg upp och gick till ett annat fönster. Hans hustru delade hans oro, och barnen sutto, emot vanan, tysta på sina stolar, påverkade af föräldrarnas ångest. Därute föll nu ett dånande ösregn samt ett förfärande hagel, med stark vind. De hvassa isbitarna slogo i väggarna och på taket, så att det uppstod ett väldigt dån. Men detta var icke allt: öfver och igenom det jämna dånet hördes de ilskna smällarna af de största isstycken, som slogo en oregelbunden takt mot takspånen. Bonden satte sig igen, lade armarna i kors öfver bröstet, sträckte fötterna ifrån sig, lät hakan sjunka och påtog en alldeles tröstlös min. Nu hade han ingen skörd att vänta mer i år! Nu var hans hopp ute! Det var visserligen ett hårdt öde! Men dånet på taket slutade icke: oupphörligt samma rasslande. Man blef förvirrad och fick den besynnerliga ingifvelsen, att taket höll på att tryckas ned, väggarna inklämmas, och att rummet ständigt blef mindre. Man blickade upp för att se, om det verkligen så var, men nej; rummet var nog både lika högt och lika stort som förr: det var endast genom hörselsinnet, som man fick det bedrägliga intrycket. Det mörknade. Det blef natt, och ännu haglade det. Man måste tända ljus. Men man var såsom yr i hufvudet af det myckna dånet och undrade, om man skulle drista sig att stå på sina fötter. Det gick dock bra, och ingen verklig yrsel förefanns. Snart brann ett ljus på bordet. Men i denna stund vände vinden sig, och haglet begynte slå in fönstren: den ena glasrutan efter den andra klingade mot golfvet och slogs i småbitar. Täcken sletos i hast af sängarna och uppspikades på fönsterkaren, och på så sätt hölls stormen ute.

Nu, då man icke längre kunde se ut genom fönstren, öppnade man litet på dörren för att se, om icke tecken till ovädrets aftagande kunde märkas. Strax utanför dörren hade en af husets gossar på en påle satt upp en väderflöjel, ett litet hjul, som han förfärdigat af tvenne korsade furubitar. Dess surrande hördes tydligen från dörren, men ute var det så mörkt, att man ingenting kunde urskilja. Men i samma ögonblick lyste en skarp blixt fram, och det lilla hjulet syntes för ett ögonblick: det tycktes dock ej vara i någon rörelse; det såg ut som stode det alldeles stilla. Alla fyra armarna sågos klart, ändock man hörde hur det surrade på nageln. Till och med regndropparna såg man gnistra, och de hvita hagelstenarna voro som om de varit orörligt uppfästade i tomma luften. Men det var icke så; man hörde dånet och visste, att haglet föll. Det var ögonen, som denna gång visade sig opålitliga. De behöllo endast det intryck, som de fingo i den stund, som den korta ljungelden varade, och detta var blott en ringa bråkdel af en sekund. Medan dörren varit öppen, hade ljuset där innanför släckts. Man drog sig därför tillbaka igen, och ljuset tändes ånyo.

Emellertid drog molnet sin färde, haglet slamrade af och natten skred till ända. Då de första ljusstrålarna i öster lyste öfver nejden, var man uppe för att skåda härjarens verk. Endast några af detaljerna af det som visade sig vill jag här återgifva. Att lämna alla vore en ren omöjlighet. Bedröfliga voro de företeelser jordbrukaren såg, då han vandrade ut att bese sina åkerfält. Han passerade sädesmagasinet. Däromkring lågo en massa döda kycklingar tätt pressade mot väggen. Detta var husmoderns förlust. Hon hade arbetat och sysslat med sina höns hela sommaren, och där lågo de nu, ett hundratal af hennes förnämsta kycklingar dränkta eller ihjälslagna af haglet. Han märkte äfven, att färgen var delvis slagen från husväggarna och barken från träden. Alla löfven voro äfven

afslagna och nedpiskade i jorden. Stora drifvor hagel lågo på den norra sidan af alla byggnaderna. Han passerade kreatursinhägnaden, och där, hopkrupen i ett hörn, stod en hvit ko. Men nej, hon var icke hvit: hon var hvit och röd; det röda var blod. Det stackars kreaturet kom icke fram med de andra korna och hade således varit ute under hagelstormen. Hon var betäckt med svullnader, och blod hade flutit ur tjogtals ställen på kroppen. Han gick vidare. Till och med gräset var afslaget och låg i långa rader likt bark och spån på flodstranden strax efter en öfversvämning. Framkommen till hvetefältet såg han sig omkring. Icke ett strå stod här på rot. Allt hvetet låg krossadt och slaget i mullen. Allt var totalt ruineradt; man kunde icke ens skörda halm till foder. Därute i åkern lågo fåglarna döda: de funno intet skydd och hade måst sätta lifvet till. På majsåkern tedde sig ruinen värre än annorstädes. Allt som var kvar af den sju fots höga majsen, som nyss stod så frodig, var ett fält öfversålladt med afbrutna stjälkar och nedpiskade blad. En myckenhet af korta stubbar efter stånden mötte ögat öfver hela åkern. Förstörelsen var fullständig: icke heller där blef något foder.

Jag har framför mig en tabell, utarbetad af ett försäkringsbolag, som försäkrar emot förlust förorsakad af hagel. Det är en tabell af försäkringspremier. Den delar staten i fem distrikt. Det första är förlagdt närmast Missourifloden. Premierna äro här tre gånger så höga som i det östra distriktet. Detta skulle tyda på att faran för hemsökelse genom hagel vore tre gånger så stor i västra som i östra Nebraska. Men fastän det är onekligt, att dess närmare man kommer bergen, dess oftare förekomma hagelstormar, så tror jag dock icke, att denna lista framställer rätta förhållandet. Såsom bevis härpå vill jag anföra, att samma lista sätter åsido några "sections" i ett distrikt med en tillökning af tjugu procent till försäkringspremiet. Detta har troligtvis gjorts, emedan folkspråket har gifvit denna landsträcka namnet "Hageldistriktet". Att det finns något "hageldistrikt", d. v. s. en plats, hvarest hagelstormar årligen förekomma, det tror nog icke försäkringsbolagets tjänstemän, ty i så fall skulle de icke försäkra någon skörd där. Men de äro goda människokännare, dessa agenter, och ockra på ortens vidskepelse. Icke heller tror jag, att det någonstädes finns något hageldistrikt. Och fastän det händt, att mer eller mindre hagel fallit två eller tre år å rad på samma landsträcka, så är icke detta ett bevis på att detta är en fastställd tingens ordning. Nej, långt därifrån. På de trettio åren, som jag varit i tillfälle att iakttaga väderleksförhållande ute på slätten, ha de omnämnda ställena icke varit hemsökta af förödelsebringande hagelstormar mer än de omnämnda två eller tre gångerna. Och ofantligt stora vidder hafva under samma tidsperiod icke hemsökts alls. Jag vill sålunda i afslutningen till denna uppsats säga, att den icke är ämnad som ett bevis på att hagelstormar äro en dagens ordning ute på slätten. Den är rätt och slätt en beskrifning på en af de svåraste hagelstormar som här inträffat, och de intryck, som däraf gifvas på en ödemarkens bardalek i naturen, mot hvilka människan ingenting förmår.

PLANETEN MARS.

Är den bebodd?

Den moderna astronomiens forskningar om planeten Mars ha bland allmänheten tilldragit sig stort intresse.

Orsaken härtill är att söka i de företeelser hos denna planet, som tyckas utvisa, att den utgör hemvist för organiska varelser, begåfvade med intelligens, men om hvars utseende vi ej kunna göra oss en föreställning.

Många filosofer under de sista seklerna ha ansett planeterna vara försedda med invånare, men deras antaganden ha endast stödt sig på fantasirika hypoteser. Våra dagars astronomi däremot har fört saken därhän, att ett dylikt antagande ej bör förefalla orimligt, åtminstone hvad Mars beträffar.

Redan i slutet af 1700-talet iakttog man stora förändringar på denna planets yta; man lade märke till tvenne stora hvita fläckar, en vid hvardera polen, som vid vissa tider försvunno. Dessa fläckar ansågos vara ofantliga isfält, som när de belystes af solen smälte bort och förvandlades till en mörk yta, som man antog vara planetens "polarhaf".

Därjämte iakttog man ett rödgult bälte, som sträckte sig rundt om planeten och som ständigt bibehöll sin färg. Detta ansågs vara planetens fastland .

Men först i våra dagar ha vetenskapsmännen lyckats upptäcka några detaljer på planetens yta med tillhjälp af nutidens fulländade instrument.

Den moderna Marsforskningen räknar sin början från år 1877, då den berömde astronomen *Schiparelli* i Milano företog sina undersökningar öfver denna planet. Tack vare Medelhafsländernas klara luft var han i stånd att rikta vetenskapen med en mängd nya upptäckter.

Han fann nämligen, att det rödgula området var genomdraget af ett stort nätverk mörka, smala linier, som likt ett kanalsystem genomskuro fastlandet.

Schiaparelli benämnde dessa linier "kanaler", emedan de mest påminde om sådana.

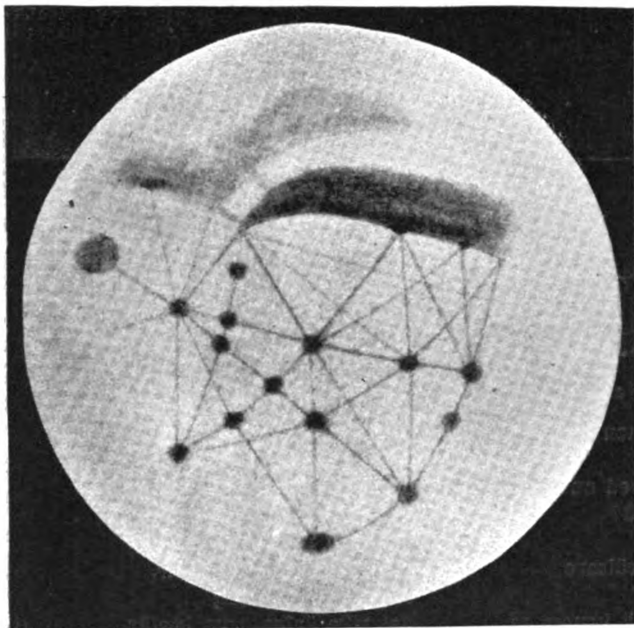
Denna upptäckt väckte stort uppseende och bekräftades efter hand af andra astronomer.

Men öfverraskningen blef ändå större, då Schiaparelli 1879 fann, att en af "kanalerna" blifvit fördubblad och då 1882—88 den ena efter den andra blef dubbel, d. v. s. att bredvid den ursprungliga mörka linien löpte en likadan på ett aftsånd af 30—100 mil. Man har ännu ej lyckats finna någon förklaring öfver detta fenomen, utan det utgör nutidens största astronomiska gåta, till hvars lösning otaliga hypoteser framkastats.

Astronomerna ha uppgjort en karta öfver Mars, på hvilken alla "kanaler" och sjöar äro betecknade med namn, som tagits ur den antika geografien. Med tillhjälp af denna karta äro de i stånd att genast upptäcka, när några förändringar försiggå på planetens yta.

Vi skola här lämna en kort redogörelse för de senaste åsikterna om dessa förändringar och de betingelser, som finnas för ett organiskt lif på denna himlakropp.

Som förut nämnts, urskiljer man på planetens yta tvenne områden af mycket olika utseende, det röda området, som

PLANETEN MARS.

anses vara planetens fastland, och det mörka, som tros vara vatten. Ända till de senaste åren har man nu antagit dessa mörka fläckar vara haf af samma slag som jordens oceaner, men de sista upptäckterna med de amerikanska jätteteleskopen utvisa snarare, att "hafven" äro att anse som ofantliga träskmarker eller fruktbara lågländer, som tidvis öfversvämmas af vatten från polerna vid isens smältning. Man har nämligen funnit, att de mörka fläckarna ej hafva en jämn färg som en stor vattenyta, utan på de flesta ställen ändrar färg efter årstiderna och variera från grönt till svart.

Det röda området, kontinenterna, skulle på grund af sitt oförklarliga utseende kunna jämföras med en öken sådan som Sahara. Genom detta antagande få "kanalerna" som genomskära öknen sin förklaring. De böra ej betraktas som kanaler i jordisk bemärkelse, utan såsom dalar, hvilka genomdragas af en vattenränna, som leder vattnet från lågländerna in i öknen och genom tvärrännor och fördämningar för det åt sidorna, så att ett bredt bälte på båda sidor om rännan blir bevattnat och bevuxet. På så sätt uppkommer en ofantlig, lång fruktbar sträcka, hvars gröna färg för jordens invånare synes som ett mörkt streck på den röda ytan och som vi benämna "kanal".

Samma förhållande återfinnes på jorden vid Nilen, som rinner genom Libyska öknen, men hvars strand utgöres af en enda fruktbar landsträcka, som vid flodens årliga stigning börjar att grönska.

På Mars skulle förloppet vara likadant. När våren kommer, smälter polarisen och vattnet passerar öfver lågländerna in i vattenrännorna, som så småningom blifva fyllda och befrukta stränderna.

Man har velat förklara "kanalernas" fördubbling på samma sätt. Den skulle bero på att vattnet från polerna vissa år uppträder i så stora kvantiteter, att det måste afledas i en paralellkanal för att ej stiga öfver brädderna i den första. Det hastiga sätt, på hvilket "dubbelkanalerna" framträda, bestyrker detta antagande, emedan de troligen erhålla sitt vatten genom bifloder från den ursprungliga "kanalen". Dessa "kanaler" eller rättare vegetationslinier synas för oss vara mycket smala, men deras bredd varierar från 3 till 30 mil, troligen beroende på antalet af de vattenrännor eller jättediken som antages genomlöpa dem, ty ju flera dessa äro till antalet, desto större yta blir vattnad och fruktbar.

En annan märklig företeelse äro de mörka fläckar, som synas å det röda området och som utgöra föreningsknuten för en mängd "kanaler", som strålformigt utgå därifrån. De påminna mest om oaser i öknen, och deras antal utgör ungefär 50.

Man antager, att dessa fläckar äro ofantliga reservoarer för uppsamlande af vattnet vid dettas stigning, ty de tilltaga i storlek och tydlighet vid polarisens smältning, men blifva otydliga under den torra perioden. Deras stränder äro troligen äfven omgifna af grönska, och deras regelbundna cirkelform tyder på ett konstgjort ursprung.

De förekomma med en viss regelbundenhet öfver hela planetens fastland, och de största af dem äro genom en bred, mörk linie förenade med låglandet.

Då man genom spektroskopiska undersökningar funnit att Mars' luft innehåller mycket vattenånga (moln, fuktighet), har man dragit den slutsatsen, att regn på denna planet är sällsynt, och man har blott några enstaka gånger iakttagit större molnbildningar. Man har dock vid åtskilliga tillfällen sett snöfall, då marken blifvit hvit af ett tunnt snötäcke, som efter ett par dagar smält bort.

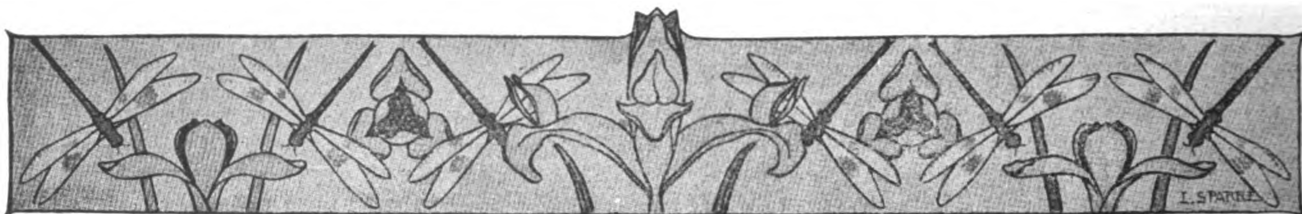
Med anledning af denna vattenbrist skulle reservoarerna vara behöfliga. De skola under den tid, då vattnet fryser vid polerna, lämna "kanalerna" vatten för vegetationens underhållande.

Om man nu granskar de resultat vetenskapsmännen kommit till angående Mars och dess utseende, så torde man kunna antaga, att den är befolkad af lefvande varelser, som behärska hela det invecklade kanalsystemet och som troligen ha sin vistelseort vid dessas stränder och i de stora lågländerna.

Intresset för dessa ännu okända grannar i världsrymden har föranledt människorna att framkomma med förslag att träda i förbindelse med dem.

Man har talat om att använda stora signaleldar, ordnade i geometriska figurer och på så sätt tilldraga sig Marsbornas uppmärksamhet. Man har föreslagit att tända sju stora eldar, som skulle bilda samma figur som Karlavagnen, och detta förslag har, som bekant, på fullt allvar varit före inför de lärdes sällskap. Med tanke på nutidens märkliga uppfinningar kan man äfven antaga, att vi en dag kunna komma i korrespondens med "marsianerna", t. ex. genom telegrafering utan tråd, hvilket enligt Teslas påstående ej möter något hinder genom världsrymderna. E. O.

SKALL DU, SKALL JAG?

För Ungdomsvännen af Gustaf E—n.

Re'n millioner hemmet nått —
skall du, skall jag,
när lifvets vår tilländа gått,
stå bärgade en dag?

När andra tåga hem till ro,
att hvila ut:
skall du, skall jag då ock få bo
i fridens land till slut?

När andra lägga vapnen ner —
ur striden gå:
skall du, skall jag med andra fler
bland segerskaran stå?

När Jesu brud sin Frälsare
skall möta där:
skall du, skall jag ock honom se
och vara honom när?

O, skola vi väl i den strid,
som kämpas nu:
sist vinna seger och få frid —
skall jag, ack säg, skall du?

I Jesu namn, i Jesu sår,
skall du, skall jag
det rike ärfva, som består,
ty det är Guds behag.

I STAMBUL.

Turkiet är en värld för sig, lysande och dock så full af skuggor. Den är omgifven af sagor och skiftande i stor färgrikedom, men för öfrigt uppfylld af usla tiggarboningar och bleknade härskarminnen. Forntid, medeltid och nutid trifvas där sida vid sida, ehuru nutiden ej är sådan som i öfriga delar af världen.

Intet folk på jorden har fört så många krig som det turkiska, och intet har så utmärkt sig för grymhet som detta. Begåfvadt har det ofta visat sig, men dessemellan slött och likgiltigt samt hemfallet åt sinnliga lustars öfning. I världshistorien har det skaffat sig ett minne, vid hvilket mera af förbannelse än af något annat är fäst. Och likväl är Turkiet ett trolskt land och tjusande på afstånd samt ännu i dag af en underbar betydelse för den europeiska fredens bevarande.

Turkarna äro ett "religiöst" folk, men deras religion är mohammedanism, och denna åter är fanatismens hufvudkälla. Deras trosbekännelse är, att "Gud" är *en* och att Mohammed är hans profet", hvilkens ord de måste lyda i allt. Alla andra människor äro hedningar, hvilka antingen skola med svärdet omvändas eller dödas.

Kvinnan är ett husgeråd i Turkiet. I de förnämare hemmen är hon för en tid ett fint sådant, och i andra är hon mera att anse såsom en slaf. I denna världen har hon ej mycket att lefva för, och i den tillkommande är det för henne ej mycket bättre. Likväl kan hon ej förneka sig själf och sitt väsen. Äfven i hennes hjärta bor kärleken, men den får ej visa sig annorlunda, än såsom hennes herre tillåter. Likväl tror hon denne vara mycket högre än hon, och när han är död, så smyger hon sig rätt ofta till hans graf för att få begråta honom. Och kanske var han likväl det enda hon ägde på jorden. Vår illustration framställer dylika besök på en turkisk kyrkogård. Y.

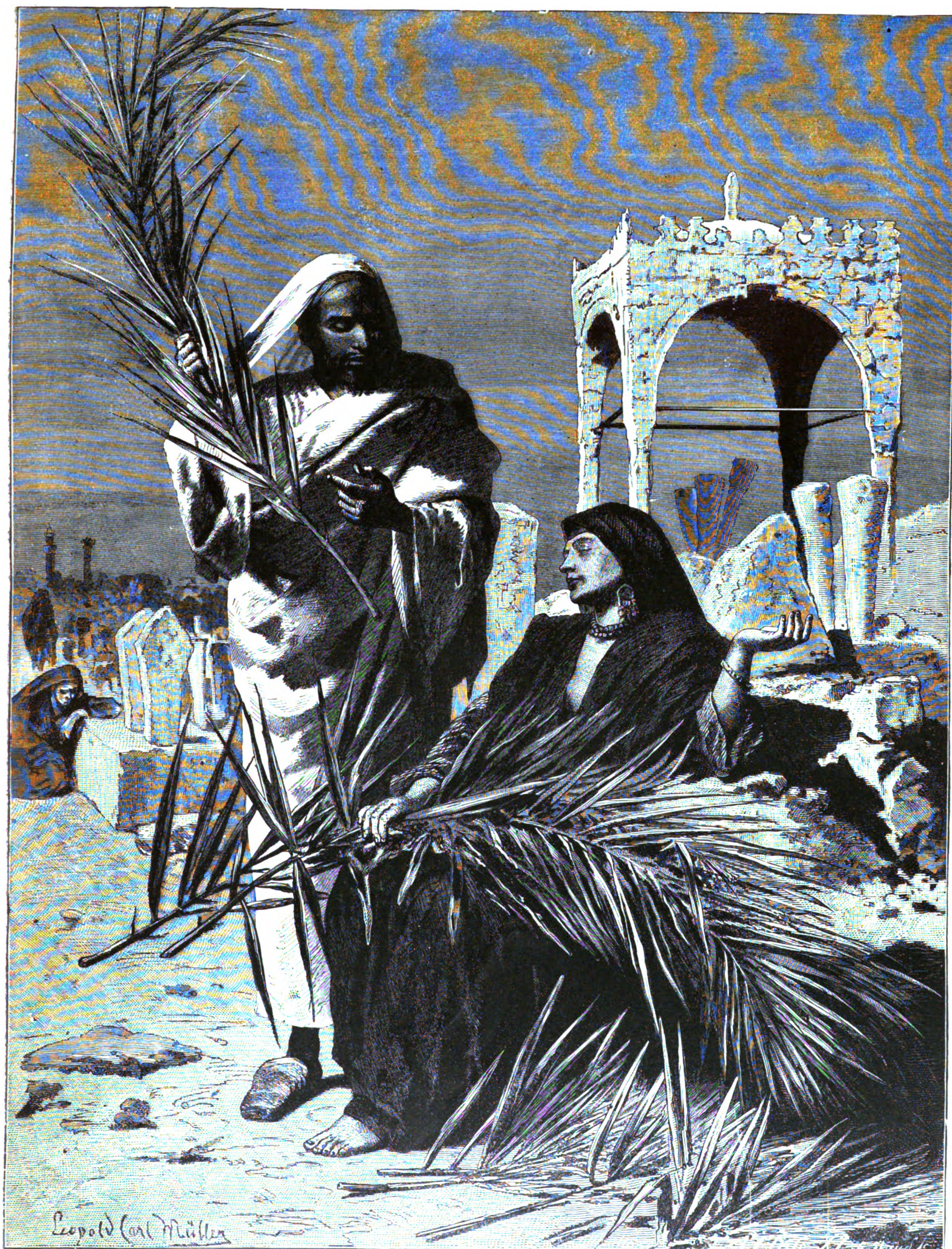
INOM SKOLANS VÄRLD.

Talare eller skådespelare. Vid våra läroverk har, särskildt de senare åren, ett lifligt intresse försports i vältalighetstäflingar. Man har engagerat lärare och anordnat öfningar för att sedan vid olympiska miniatyrer slåss om lagerkransen.

Men därvid har man börjat göra den upptäckten, att skådespelarens och vältalarens yrken icke äro identiska. Och man har fått litet för mycket till lifs af skådespeleri, då man ämnade uppmuntra vältalighet.

Hur kan nu detta botas? Jo, först och främst genom att taga fullt och tydligt reda på hvad man vill ha, och sedan genom att gå till verket och skaffa sig det.

Vid ett läroverk hade man skaffat sig lärare i "elocution". Man memorerade, praktiserade och gestikulerade värre och var så tvärsäker om segern vid den stundande täflingen att man rent af kippade efter anden, då de andra vunno. Af erfarenheten insåg man dock misstaget, och nu öfvar man sig i vältalarens underbara konst hellre än i den beundrade skådespelarens. Och detta tror jag är det rätta. Vältalare vilja vi ha, men icke skådespelare. S. M. H.

Leopold Carl Müller

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

OMDANING.

För Ungdomsvännen af Olof Almén.

Ut drog han i världen i unga år —
ett snille, ett snilles son.
Den värld, som han fann, var full af spår
af lidande, hat och hån.

Så grep han till verket med kraft och mod;
det där ville han slå ned.
I tal och skrift för sin sak han stod
så manlig och tappert stred.

Han talte så varmt om den nya värld,
som nu skulle byggas opp,
där ingen var mer än den andre värd:
om frihet och framtidshopp.

Och sången, på tänkandets pärlor rik,
klang kraftig ur eldadt bröst,
att genomtränga hvar hjärteflik,
som suckade efter tröst.

Men världen är, som hon var likväl:
att öka sitt öfverflöd
den rike tar guldet in eller stjäl
det helt fritt trots den fattiges nöd.

Omdanaren själf bor i lyx och ståt
och fråssar vid dignande bord.
Han sjunger att stilla den hungriges gråt,
den hemlöse bjuder han — ord.

Så såg han en syn på en promenad, —
hvad månne den honom bjöd? —
En tiggarunge åt en som bad,
gaf tyst sin sista bit bröd.

Att prata mindre och handla mer
han tog till sitt valspråk då.
Han ger åt den nödställde, som han ser,
och därvid han tänker så:

Allt ditt är mitt — så jag lärt förut.
Allt mitt är ditt — lär jag nu.
Sannt broderskap vinnas skall till slut,
då vi lärt det som jag och du.

Bland ungdomen vid våra konferens- och synodalmöten är det ej minst intressant att vistas. Ett stort antal af dem, hvilka deltaga i våra kyrkliga möten, kunna sägas tillhöra ungdomen. Detta är förhållandet ej blott bland pastorerna utan äfven lekmännen.

Den "patriotiska"tiden inom Augustana-synoden är redan förbi. Väl sitter än synodens äldste pastor på dess högsta äresäte, ordförandestolen, men det gör han ej blott på grund utaf sitt åldersmärke, utan på grund af sin öfverlägsna förmåga och sin ledarekraft. Likaså innehar Book Concerns skapare och *Augustanas* öfverhufvud ej dessa tjänster blott därför, att han är åldrig och vördnadsvärd, utan därför att man ännu ej haft inom vår kyrka någon mer klarsynt och mäktig man.

Mången har tänkt mer och mindre högt, att då nu snart fäderna falla undan, så förlorar kyrkan sin sunda kristliga lifsåskådning; ty de unga bli slappa, världslikställiga och "liberala" i sina religiösa uppfattningar. Verkliga förhållandena i våra församlingar så väl som vid våra offentliga möten vederlägga dock detta.

Det torde vara sant, att man vid våra kyrkliga möten nu inte sitter med allvarlig och högstämd min och vaktar på att kungsord skola falla från fäders läppar, ord som ej finge diskuteras, bara åtlydas. Man hör nog gärna fäderna, men deras ord äga betydelse, endast så vidt som de äro i öfverensstämmelse med kyrkliga behof och förhandenvarande förhållanden. Hvar sak får stå på egna fötter, oafsedt hvem som framhållit och förfäktat den. Fäderna synas längesedan hafva insett, att det finnes åtskilligt godt äfven hos de yngre, och dessa drista sig rätt ofta att framställa sina åsikter i jämnbredd med deras, hvilka längesedan grånat i sin Herres och kyrkas tjänst.

I debatterna och på kommittéerna deltaga de yngre likaväl som de äldre, och det framgår tydligen att ofta är den sanna konservatismen lika lätt att finna hos de yngre, som hos de äldre. De mest eldiga talen för sann kyrklig endräkt och författningstrohet hållas mestadels af yngre män. Dessa visa äfven stort nit om vårt folks framgång och välfärd i detta land. De sätta stor ära uti att vara svenskar och tala ofta sitt modersmål med lätthet och känsla.

För någon tid sedan var det rätt populärt för en del s. k. bildade personer, att ställa sig utom, om ej rent fientligt emot kyrkan. En märkbar ändring har redan inträdt i detta afseende. Det är nu bland bildad och ansedd ungdom en heder ej blott att vara svensk och tala detta språk, utan att vara församlingsmedlem och taga lifiig del i vår kyrkliga verksamhet. Det är hoppingifvande och uppmuntrande i sanning, att iakttaga ej blott de unga pastorernas intresse för vår kyrka, utan äfven de många läkarnas, lagkarlarnas, lärarnas och öfriga unga och bildade mäns sansade och om kyrkligt och kristligt sinne vittnande inlägg i våra kyrkomötens förhandlingar.

Det är äfven glädjande att se och höra de många och begåfvade ynglingarna, som årligen afskiljas för det heliga predikoämbetet. De äro vanligen inte blott lärda och med hänsyn till sin bildning väl utrustade utan därtill kristliga och älskvärda personligheter. Deras antal är dock allt för litet för våra stora behof. Väl vore, om långt flera af våra studenter ville låta sig af Guds ande ledas, att taga den hälsosamma kalken och förkunna hans dygd, som har kallat oss från mörkret till sitt underbara ljus. Det är godt att få lärda och fromma läkare, lärare och lagkarlar, men ännu

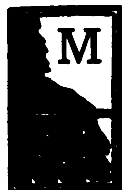
nödvändigare är det för oss att vi få dem, som villigt låta Guds Ande leda sig in uppå den prästerliga banan.

Hvar felet därtill ligger att så få af våra studerande ynglingar välja vägen till det teologiska seminariet är ej lätt att säga. Beror det på bristande gudsfruktan och vördnad för predikoämbetet i hemmet? Glömma månne föräldrarna bort, att föra sina gossar på bönens armar inför Gud, på Hannas och Elizabeths sätt? Är det månne pastorernas fel? Glömma de bort att uppmana unga män, att ägna sig åt detta sköna kall, eller kanske de rent af afråda dem ifrån att beträda en så försakelsefull bana? Kanske de själfva med sin vandel lämna ett afskräckande intryck för ämbetet i de ungas sinnen? Eller är det tidsandans inflytande, som bara mäter allt efter penningevärdet?

Ännu behöfva vi bedja sädens Herre, att han sänder arbetare i sin skörd. En sådan bön skall, om den är allvarlig, bli hörd, och Guds Helige Ande uppväcka många unga män som, lydande öfverherdens röst, skola säga: "Herre, här är jag, sänd mig!"

ETT MIDSOMMARMINNE.

Från Wilcox, Pa., 1906.

Midsommaraftonen var inne. Efterlängtad hade dagen varit. Från molnfri himmel strålade juni-solen klar. I hast packar vår ungdom sina ränslar för att ut på midsommarfärd, men icke för att fördrifva vår sköna midsommarhögtid i sus och dus, utan — huru upplyftande är ej tanken! — för att deltaga i vårt kristliga ungdomsförbunds, "Wilcox-distriktets Lutherförbunds", årsmöte i distriktets "hufvudstad", Wilcox, hvarest angenäm samvaro väntas och intressanta frågor skola dryftas.

Framåt middagstiden anlända vi också, ungdom från distriktets församlingar, kyrkoföreningar och missionsplatser, till vår resas mål, och hjärtligt välkomnas vi af våra unga värdar och deras pastor, dr L. P. Ahlquist, med fru.

Medan hälsningarna pågå som bäst på den grönskande planen mellan templet och "prästens palats", så låtom oss kasta en blick på den ungdom, som samlats. Något af sommarens lif och sommarens värme utstrålar från hvarje öga. Med skick och later, som höfvas väluppfostrad kyrkoungdom uppträda de alla. Och med glädje och hopp, tror jag, att vår kära Augustana-synods grånade kvinnor och män, fäder och mödrar kunna betrakta denna skara, som en gång skall upptaga det arbete, de hafva begynt, allrahelst den redan nu i ungdomens lyckliga tid har valt Herren till sin herde, och därför i likhet med Israel, då det fordomtima ingick förbund med honom, till sin uppgift tagit: "Allt, det Herren har sagt, vilja vi göra." Gud hjälpe därtill!

Resan hade gifvit aptit. Det förstodo också våra värdar, ty sedan handslagen växlats, kallades vi till middag, som intogs i ett för tillfället uppsatt ganska rymligt tält, och vi läto anrättningarna oss väl smaka.

På e. m. samlades vi till affärsmöte, hvarvid bland annat äfven konstitutionskommitténs förslag till stadgar granskades och antogs, och kunna vi därför hoppas, att äfven vi i denna landsända hädanefter skola visa oss vara verkliga ordningsmänniskor.

Efter affärsmötets slut vidtog utförandet af dagens program, och på ett förtjänstfullt sätt föredrogs af representanter från våra skilda ungdomsföreningar sång, tal och deklamation. Midsommarvärme kändes i kyrkan och midsammarvärme kändes äfven i hjärtat, då månget nummer gafs.

Men äfven denna midsommarafton hade sitt slut. Sedan solen sagt oss: "Vi ses igen", försvann den bakom bergen i väster, och natten med dess hvila och frid sänkte sig ned öfver Wilcox och dess ungdomsskara, som funnit en fristad i gästvänliga hem. Huru ljuf är ej hvilan, och huru hastigt fly ej nattens timmar, då man befinner sig i Guds vingars skugga!

"Sött sofver den, som fruktar Gud
och vandrar efter Herrens bud;
med glädje står han upp igen
och prisar Gud, sin Far och vän."

Morgonrodnaden väckte oss att fira Herrens dag, och ur månget hjärta steg, vill jag hoppas, det lif, som psalmsångaren uttrycker så:

"Pris vare Gud som låter
oss glade vakna opp
och öfver jorden åter
en nådedag gå opp!"

Och då klockans "bing— bång", "bing — bång" hördes, voro vi ej heller sena att hörsamma dess kallande ljud, ty

"O Gud! Det är en hjärtans tröst
att i ditt hus få komma,
där vi få glädjas af din röst
med alla dina fromma.
Hur väl det i ditt tempel går,
hur helgedomen härlig står
det är stor lust att skåda.

I dino huse är en dag
fast bättre till att blifva
än allt det nöje och behag,
som världen har att gifva.
Fullkomlig glädje hos dig är
uti din boning, Herre, kär,
där du dig uppenbarar.

Oförgätlig för mången själ tror jag äfven pastor L. Hokensons skildring af Johannes Döparens död vara. Mången lärdom hade vi i sanning att taga med oss till våra skilda hem från hans predikan öfver: "Ett sanningens vittne och världens förhållande därtill", Herodias' dansande unga dotter var indirekt en orsak till att Johannes hufvud föll. Må du och jag, käre unge vän, vara på vår vakt, så att vi ej bli orsak till någon kristens andliga och eviga död!

Men det var ej endast själens näring, vi denna dag fingo njuta, utan äfven midsommardagen fördes vi både middag och kväll till väldukade bord i tältet. Det var ej utan att vi kände deltagande med de "tjänarinnor", som fått så många hungriga munnar att mätta.

På e. m. samlades vi ännu en gång i kyrkan för att lyssna till ännu ett af högtidens präktiga program, och på kvällen höllos ute i naturens väldiga domkyrka tvenne korta ungdomspredikningar af pastor A. J. Enstam och studerande Efr. Ceder, och åhördes dessa med stor uppmärksamhet.

Så slog timmen för uppbrott. Händer räcktes till afsked. "Farväl, tills vi nästa år mötas igen i Du Bois!" Gud vare med eder och hjälpe eder i arbetet för vår svensk-amerikanska ungdoms "moraliska, intellektuella, sociala och andliga lyftning!"

Vårt ungdomsmöte är nu ett minne blott, men — ett skönt minne.

EFR. C—R.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XL. Negerpojken.

Öfverallt öster och söder finna vi denna gatutyp, och hvem kan se lyckligare ut än han? Det synes som om för honom inga bekymmer funnes på jorden. Detta drag är också tämligen allmänt hos hela negerrasen, sådan vi här i Amerika och framför allt i de norra staterna lärt oss att känna honom. Huru det står till i södern, känner jag ej till personligen, men negerns folklynne lär väl vara i det stora hela detsamma äfven där.

Negern uppfattar sin omgifning mycket väl och i all synnerhet dess laster. Af dessa gör han ock så mycket som möjligt till sin egen fördel. Hvarje stor stad i Amerika och i synnerhet vissa delar däraf kunna snart öfvertyga den "klentrogne" därom. För öfrigt är han ej elak, ehuru det är svårt att lita på honom, då det är fråga om mitt och ditt. Från denna tämligen så allmänna erfarenhet gifves det ju ock hedersvärda undantag. Själf har jag funnit negrer, som i fråga om ärlighet stått lika långt fram som någon hvit man.

Negern förstår ock att göra lifvet trefligt för sig, men han lefver för dagen och bekymrar sig föga om dagar som komma. På lyx är han begifven, synnerligen uti kläder, men gäller det, så kan han ock taga sig fram med snart sagdt ingenting. Han förnekar ej häri sin afrikanska härkomst. Till sin "filosofi" är han vanligen fullkomlig materialist, hvilket dock ej hindrar honom från att understundom vara religiös. Men hans religion är ock i hög grad materialistisk, och så är hans föreställning om lifvet efter detta. Under allt är han vänlig och färdig att hjälpa, om han kan, och med hvad han kan. I våra större städer är han ett slags drifgods, som hvem som helst kan göra sig tillgodo, om det duger till något. Y.

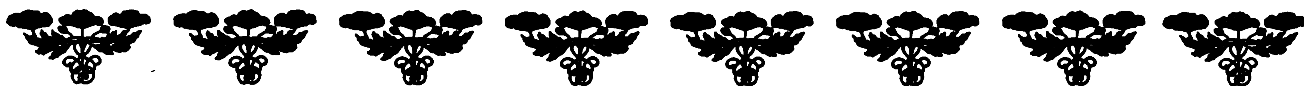
Det lär finnas människor, som anse det för en svaghet att förlåta en förbrytare. De som hysa denna mening måste ju därmed beskylla Gud för den allra största svaghet. Ty det är ingen i himmelen och på jorden som förlåter så mycket som han.

MARTIN BOOS.

Sen nu, att jag, jag är den rätte Guden, och att ingen Gud är jämte mig. Jag gifver död och jag gifver lif, jag slår och jag helar, och ingen är, som kan rädda ur min hand.

5 Mos. 32: 39.

"EN ARGER POJK".

Af Mathilda Roos.

II.

En sommarafton, jämnt ett år sedan prästen för första gången till Måns Persson framställde Hans' frieri, hände det att Gertrud dröjde så länge ute, att, då hon kom hem, alla i stugan hade lagt sig. Far och gossarna sofvo redan, endast mor låg vaken och väntade på Gertrud, men då hon fick se denna komma in, och sedan de nickat godnatt åt hvarandra, inslumrade äfven gumman.

Gertrud klädde nu af sig tröjan och kjolen, kröp ner i fållbänken och låg så i ett par timmar, tyst och orörlig, men vaken som i klaraste middagsstunden, med de vidöppna ögonen stirrande ut i rummet, där sommarnattens ljusa skymning föll in genom obetäckta fönster.

Då dalkarlsklockan borta i hörnet slagit midnattens tolf slag, smög hon sig försiktigt upp ur bädden, lyssnade en stund efter att alla sofvo, klädde så på sig, tog ett litet hop-

lagdt knyte ur kistan och begaf sig med ljudlösa steg ut ur stugan. Vid dörren lyssnade hon ånyo för att höra att ingen vaknat, men då allt förblef tyst, skyndade hon sig nedför trappan bort till stuguknuten, där Hans stod och väntade henne. De sågo hvarandra in i ögonen och gåfvo hvarandra ett kraftigt handslag, så gingo de tysta, sida vid sida, utför backen, öfver ängen till Hans' och mor Brittas stuga, som låg västerut i en dalsänkning mellan Rebacken och Lennbo kyrka. Lika tyst som de bägge vandrarne var naturen omkring dem; fåglarna hvilade sig, liksom för att hämta krafter till den morgonhymn, hvarmed de snart skulle fira solens återkomst, skogar och sjöar drömde i den nordiska sommarnattens underbara klarhet, som svepte en ljusdunkel slöja öfver rymden och släckte stjärnornas glans . . .

Då Hans och Gertrud kommo fram till stugan, stod mor Britta i dörren och sträckte den unga kvinnan sin hand.

"Guds fre, barn!" sade hon med darrande röst, "je har nu int söfvi för'et på natten å int hatt nå fre för'et på da'n, men nu må he ske i Guds namn, ettesom he int kan bi på anna vis!"

"Tack, mor", svarade Gertrud, och härmed gingo de in i stugan, Gertrud anvisades sin sofplats i sängen bredvid mor Britta och fick lägga sina få tillhörigheter i hennes kista, och så öfverenskommo de, att Gertrud skulle tjäna som mor Brittas piga och till lön härför äta deras mat och få tak öfver hufvudet hos dem. Härmed skulle de hålla ut, så länge Måns nekade att gifva sitt samtycke till Hans' och Gertruds giftermål; ingenting, hvarken hot eller böner eller öfvertalningar skulle förmå Gertrud att återvända till faderns stuga, förrän Måns gåfve med sig.

Och sedan de gjort denna öfverenskommelse, bådo de tillsammans "Fader vår" och "Herren välsigne oss", och så gingo de och lade sig, just då solen steg upp bakom Skäckberget och göt sitt sken öfver Lennansjöarnes speglar, och fågelkvittret ljöd ifrån gren till gren inne i granskogarnes djup, där träd och busksnår ännu tycktes kämpa för att kasta af sig nattens drömmar . . .

Men tidigt på morgonen, medan ännu skuggorna voro långa och daggen låg kvar öfver ängen, glittrande i daggkåpans blad, stod Måns Persson lutad mot gärdesgården, som skilde ängen från hans ägor, och såg bortåt mor Brittas stuga, från hvilken röken nu började uppstiga, lätt och rak som en pelare i den klarra morgonluften.

Icke hade just hans ansikte något bekymradt eller upprördt uttryck, nej, oro och ängslan hade han lämnat åt mor Sagga, som satt där hemma och grät öfver dotterns tilltag, och själf var han lugn och orubblig som alltid. Men envist stod han kvar vid gärdesgården, kvart efter kvart, med ögonen fästa på mor Brittas stugudörr, genom hvilken han väntade att få se Gertrud komma ut.

Emellertid var ej Gertrud, utan Hans, den förste, som vid femtiden kom ut för att bege sig till sitt arbete. Då Måns fick se honom vände han sig åt sidan, spottade och tittade bort, medan Hans gick landsvägen framåt bort åt Rebacken. Sedan började han ånyo att fixera dörren, ända tills den öppnades igen och Gertrud kom ut på förstugubron.

Då tog han pipan ur sin mun, spottade ett par tag och ropade tvärs öfver ängen:

"Her du, stinta, je menar du har glemt att he fenns nå töcke som fjärde bude' i kaschesen, du?"

"Ne, far", svarade Gertrud lika lugnt som fadern och utan att göra någon rörelse för att närma sig gubben, "he har je fått lära meg i tjugu år, sa he har je då int glemt, lell. Men he tickje meg att je har ett ol mer än far å säge i den här delen."

"Sa tänker du int å kömma hem tell stuggo mer, då?"

"Int förrn ni säger *ja*, far!"

"Je säger *ne*, je!"

"Fäll har je e smola åf ert humör i meg, far, sa int bir je den som ger memme* i bråkaste, ferstår ni!"

"Sa får en fäll säga tell befallningsman att han går etter deg, då!"

"He må ni gere, far, men int får han nån messe ur Hans' stuggo, sa mickje ni vett!"

Gubben sade ingenting mera; han stod ännu några ögonblick kvar och såg envist och ihärdigt på den halsstarriga dottern, så vände han sig om och begaf sig med långsamma steg hemåt.

Men det blef icke den sista morgon- eller aftonstund Måns Persson stod därborta vid gärdesgården och såg efter sin dotter och med seg envishet frågade henne, om hon ej snart tänkte komma hem igen? Längre än till gärdesgården kom han dock icke, i mor Brittas stugo nedlät han sig aldrig att sätta sin fot, dit skickade han präst och länsman för att förmana och öfvertala, men själf stod han blott orubbligt nere vid gärdesgården och iakttog på lagom afstånd händelsernas utveckling.

Visst talade hon rätt, Gertrud, då hon sade att hon hade "e smola" af faderns lynne i sig, ty inga böner, inga öfvertalningar, inga tårar från mor Sagga, som ej höll sig för god att, då far ej visste om det, besöka dottern, kunde förmå henne att återvända till Rebacken.

"Int förrn far säger *ja!*" blef alltid svaret, både på Måns Perssons envisa rop och moderns böner och prästens och länsmannens förmaningar och öfvertalningar. Det kom henne ock till godo att de bägge sistnämnde — till och med prästen — i själfva verket tyckte att hon hade rätt, äfven om här förelåge en svår slitning mellan olika plikter, och att det ärbara, kraftiga sätt, hvarpå hon och Hans kämpade för sitt lifs lycka, tillvunno dem allas deltagande.

Hos mor Britta fick Gertrud, den rika bonddottern, föra ett tungt och försakande lif. Moran var nu så förbi af gikt och hosta, att Gertrud kom alldeles lagom för att öfvertaga hennes sysslor och tjäna henne som piga. Tidigt om morgnarna steg hon upp, "donade" i fäjset och pysslade om kon och geten, hvilka under hennes händer frodades såsom aldrig förr, så ordnade hon frukost åt Hans, och timme efter timme satt hon sedan i väfstolen, för att skaffa tyg till kläder åt sig och moran, eller ock gick hon ute på marken och gräfde och sådde. Allt skötte hon, duktig som en dräng, rask i vändningarna som en flink piga.

Mycket träffades de icke, Gertrud och Hans, och icke hade de stor tid till kärleksutgjutelser och ömhetsbetygelser. Om morgnar och kvällar gåfvo de hvarandra en kort nick, under måltiderna pratade de litet, skämtade och skrattade ibland, när *det* lynnet rann på dem, och så arbetade de hela dagen hvar och en på sitt håll. Långa tider var Hans borta ifrån stugan, än vid bruket, än uppe i skogarna, och då blef det Gertrud, som ensam skötte stugan och åkerlappen och hjälpte mor Britta, som ibland ej kunde röra sig ur sängen för den svåra värkens skull.

Icke var det någon nöd i stugan under denna tid, pölsan stod alltid på bordet när den skulle, kaffekitteln puttrade i spiseln, kon och geten gåfvo sin mjölk och den lilla åkerlappen sin gröda, ända tills det året kom, då den stora missväxten drog hungersnödens och sjukdomens fasor öfver socknen.

Det var ett sorgens och förskräckelsens år, ett år af ångest och vånda, ett år, hvars like ingen i mannaminne kunde

* Med mig.

erinra sig, och som ännu lefver bland befolkningen i dystra, tungsinta sägner.

Redan på senvintern och våren hörde och förnam man i socknen tecken på att det skulle blifva ett svårt år. Vid Mattsmässan i februari berättade en bonde, att då han om aftonen var på väg hem till sin stuga, hade han plötsligen fått se ett förfärligt "nordblys",* rödt som blod, hvilket upplyste hela himlahvalfvet, och i samma ögonblick hörde han i luften omkring sig ett hemskt skrän, alldeles som af en otalig mängd klagande röster. Öfvermåttan bestört skyndade han hem, och när han då berättade hvad han hört och sett för gammelfar, som väl kände sin "bondpraktika" och alla sägner och olyckor inom socknen, svarade denne, att nordblyset och det underliga skränet betydde att stor vedermöda det året skulle komma öfver landet.

Och när man så icke långt därefter fick se en eldkula, en meteor, som de lärde sade, fara tvärs genom rymden, nordost på himmelen, och gifva ifrån sig ett så starkt sken, att hästar ute på vägen skyggade, och människor föllo ned liksom slagna af åskan, då visste invånarna i socknen hvilken stor nöd och jämmer som skulle komma. Och förskräckelsen väckte deras samveten, de bekände sina synder i syndabekännelsen och bådo i litanian om nåd och förskoning, och den vintern hade länsmannen mindre att beställa och prästen mera folk i kyrkan än de på många år haft . . .

Våren var emellertid ljum och regnfylld, och då sommaren kom, stod grödan där så vacker och rik, att folket glömde de hemska järtecknen och började läsa sin syndabekännelse mattare. Men just när säden höll på att matas, bröt där lös en smitta, en sädesrost, som kom axen att vissna och kärnan i kornet att förtäras. Magra och svartnade lågo nu de för kort tid sedan så rika sädesfälten, och för bonden, som nyss trott sig få en rik skörd, återstod ingenting annat än hoppet att frosten under järnnätterna, som vanligen här i socknen plägade inträffa i slutet af juli eller början af augusti månad, skulle skona det lilla som rosten lämnat kvar.

Så kommo då de fruktade nätterna, och som en råga på olyckan inträffade de under nymåne, då frosten ansågs mera skarp och bitande, än då järnnätterna infölle under nedan. Redan på middagen hade man iakttagit en underlig skärpa i luften, himmelen var så klar och skimrande, att afstånden utplånades, och bergen vid synranden afslöjade sina bukter och linjer, sina skrefvor och stigar, som eljes lågo gömda i ett blått töcken, och då skymningen föll öfver nejden, började stjärnorna gnistra med vinteraftnarnas skarpa, tindrande glans. Och hela den veckan, då Per Ersson, den rikaste bonden i byn Skällmyra, om morgnarna kom ut för att se på sina åkrar, satt där alltid vid dikeskanten en af "småfolket", en liten en, knappast halfalnshög, och plockade korn ur axen ner i sin påse, så fort, så fort, att fingrarna flögo af och an som lärkvingar. Och en annan bonde hade en afton, blek och förskräckt, kommit in i stugan och berättat, att han vid husknuten sett en besynnerlig skepnad, en gammal kvinna, höljd i trasor, mager som döden och med ihåliga, stirrande ögon, ur hvilka tårarna strömmade. Det var *nödåret*, sade moran i stugan, hon som varit med i forna tider och sett just en sådan skepnad det året vintern var så kall och brödet så knappt i socknen, nödåret, som kommit för att båda den första frostnatten . .

I stugan hos mor Britta sutto Gertrud och Hans och moran tillsammans på kvällen och läste i bibeln, medan höstkylans dimmor stego upp ur dalsänkningen, och stjärnorna glindrade fram, den ena efter den andra. Icke hade de mycket talat om hvad de alla tre fruktade skulle hända denna natt, men allt emellanåt, under det de lyssnade på skriftens allvarliga, tröstande ord, händet det att deras tankar flögo ut till den lilla åkerlappen, där sädesrosten skonat några ax, och till täppan, af hvilken de ännu hoppades få en sparsam skörd af potatis.

Då skymningen gått öfver i mörker, lade Hans ifrån sig bibeln, gick ut på gården och for ett par gånger med handen öfver gräset på backen bredvid stugan. Ett drag af belåtenhet gled därvid öfver hans ansikte och utslätade rynkorna från hans panna: ännu var gräset mjukt och fuktigt, ännu hade frosten ej kommit. Men då han rätade upp sig och kände hur bitande kall luften var, och då han såg hur skarpa stjärnorna gnistrade, skakade han på hufvudet, hans ansikte återfick samma sorgsna uttryck som nyss, och med långsamma steg gick han in i stugan.

"Ne, int än," svarade han kort på de bägge kvinnornas frågande blickar; så tog han bibeln, flyttade sig litet närmare elden och började ånyo läsa vid det fladdrande skenet från spisen.

Tre gånger, med en eller två timmars mellanrum, gick han ut för att känna på gräset. Och i hela socknen fanns den kvällen icke en stuga, där ej samma ängsligt bidande stämning härskade, där ej invånarna sutto med bekymrade ansikten, och moran suckade och gammelfar spådde onda tider, och spelman i stugan, sonen eller drängen, som hade "gåfvan" att sköta fiolen, sorgset knäppte på strängarna, under det att far allt emellanåt gick ut för att se om frosten ännu hade börjat härja hans åkrar . . .

Då Hans Nilsson för tredje gången kom ut och betänksamt for med handen öfver gräset, var det styft som borst, och i stjärnljuset såg det ut som hade frosten strött ett hvitt, skimrande stoft öfver fält och ängar.

Hans drog en djup suck, sammanknäppte sina händer och blickade upp mot himmelen, under det en tyst bön om Guds förbarmande kvällde fram ur hans hjärta. Han visste att i denna stund stal kölden bort den sista brödbiten ur stugorna rundt omkring, att då morgondagen bröt in, skulle sädes- och potatisfält ligga svartnade och förstörda, han visste, att nu, nu var *nödåret* kommet till socknen, och att den hemska gästen skulle förblifva där och lägga all sin jämmer till midvinterns mörker och köld . . .

Hans sade ingenting då han åter kom in i stugan; tyst gick han fram till spisen och satte sig framför elden med hakan stödd mot händerna. Ingen af de bägge kvinnorna frågade heller något; de sågo genast på hans ansikte, då han öppnade dörren, hur det stod till därute. Mor hviskade sakta: "Ske din vilje", och Gertrud kom helt stilla och satte sig bredvid Hans.

"Va' han barsk, frosten?" frågade hon slutligen.

"Ja", svarade Hans kort.

Så reste han sig upp, tog bibeln från bänken och började ånyo läsa . . . .

Men efter den första frostnatten kom den andra och den tredje, och hvad som ännu här och där kunde finnas kvar af gröda brändes bort under de hårda järnnätterna. Invånarna suckade, tyngda af ängslan och onda aningar; så mörkt hade det ännu aldrig sett ut för bonden i Lennbo socken.

Tidigt blef det ock vinter i år, aspar och rönnar skalades af höststormarna, liksom åkrarna af kylan. Och det var som om nödåret stulit äfven vinterns skönhet, vinterns ymnighet: det bländande, mjuka snötäcket. Mycket litet snö föll, barvinter härskade till fram i julhelgen, kall, blåsig, bitande barvinter. Det låg något af nödår, af svält och försakelse i själfva naturen, i den isiga, ödsliga vinternatten, i månen, som halfäten och glanslös hängde öfver trädtopparna eller mager och tunn som ett munlack satt högt uppe på himmelen, i de nakna skogarna, de snölösa furorna, de

* Norrsken.

aflöfvade, svartfrusna asparna, som tycktes stå där och darra af längtan efter snöflingornas hölje, i de nakna sädesfälten, i sjöarnas kalla, glatta spegelfält.

Så bröt då all nödårets jämmer och fasa ut öfver socknen. Icke fanns det mången stuga, där icke hungern, den bleka, stirrande gästen, satt vid bordet framför det tomma fatet, ur hvilket gröten fordom brukade ryka, framför den hårda barkbrödbiten, på hvilken barnen gnagde med sväItens glupskhet, icke mången härd, dit sjukdomsfrön ej spredos af utmärglade, halfdöda landstrykare, icke mången boning, från hvilken ej någon af invånarna bars ut död, för att myllas ned i jorden.

Längs vägarna ströko trasiga, utsvultna tiggare, hvilka hungersnöden dref in i byarna att tigga mat af befolkningen, som själf icke ens hade bröd att mätta de skrikande barnen. Och från kyrkbacken hördes ständigt klockstapelns klämtande, som förkunnade att den stora grafven på kyrkogården öppnats, att en själ sluppit lös ur lidandets fängsel, att en hemlös, brödlös, irrande pilgrim kastat ankar i fridens hamn . . .

Men i prästgården stod ständigt en väldig gryta med soppa öfver elden, och ingen dag förgick, då icke det varma, trefliga köket var fylldt af utsvultna män och kvinnor, som kommit dit för att värma de frusna lemmarna och stilla hungern och höra ord af tröst och kärlek från det vänliga prästfolket.

Och rundt omkring i socknen gick Per Persson i Hyla, "gudsvandraren", och talade för folket om bättring och omvändelse. En Herrens dom hvilade öfver det syndiga släktet, en Herrens dag, den stora och förskräckliga, var för handen! Och under nödårets jämmer och elände, under farsotens grymma härjningar, medan klockornas toner klämtade sin grafsång öfver fager ungdom och trött ålderdom, ljöd vida omkring i nejden hans ständiga rop: bättra er . . . bättra er!

Och folket vaknade upp ur syndasömnen och bekände att det hade gjort hvad ondt var i Herrens ögon och bättrade sig och bad i ödmjuka böner om vårregn öfver sina åkrar och sol på mognande gröda . . .

I stugan hos Hans och mor Britta gingo dagarna tunga och långa under svält och nöd, under sträfvan och försakelse. Den stränga kölden ref upp gikten i morans kropp, krökte hennes lemmar och gjorde henne så oförmögen, att hon till sist ej mera kunde lämna sängen. Mycket svårt hade också Hans att skaffa sig någon förtjänst; nödåret verkade förlamande på arbete och handel, vid bruket behöfdes ingen hjälp, i de stora skogarna dånade allt färre och färre slag af timmeryxan, marknaderna voro fåtaligt besökta, och byteshandeln gick trögt som en kvarn i torka. Bonden slaktade ned alla sina kreatur och åt dem själf, hur gamla och sjuka de än voro. Knappare och knappare blef för hvarje dag den lilla matportion Gertrud tillredde; i början hade de blott haft två tredjedelar bark i brödet, nu hade de mest bara bark, och den potatis de fingo därtill var så lös och vattensjuk att om den ej kryddats af hungerns kval, skulle de ej kunnat förtära den . . .

"Gertrud du", sade Hans en afton, under det att moran låg och slumrade i bädden, och de bägge unga sutto framför elden, sedan de förtärt sin knappa kvällsvard, "i far dins stuggo spis' dom nu pölsa å brö', å du bit' i svarst brö' du, å går solten* tell sängs, du!"

Då svarade Gertrud med låg röst och utan att taga blicken från elden, i hvilken hon satt och stirrade:

"De svarstaste brö' me deg ä' viller,** sa tickje meg, än e bulla i farns stuggo, når du int spis' 'na memme!"

Hans log, så att tänderna glimmade i eldskenet, och skimret i hans ögon förjagade de tunga molnen från pannan. Men han svarade ingenting; hans och Gertruds blickar möttes en sekund, så började äfven han att stirra in i glöden, under det att småningom det soliga leendet försvann från hans läppar . . .

Mörk och kall bredde sig natten därute öfver fält och ängar. Ängsligt knäppte kölden kring husknutarna, då och då ljöd det genom rymden hemlighetsfulla ljud, liksom dofva, halfkväfda suckar . . . Hvad var det som suckade så i nattens tystnad? . . . Icke var det vinden, dess vingar voro stelbundna af köldens isband, icke var det någon fågel som klagade, ty fåglarna hade flytt eller lågo förfrusna och döda i skogarnas djup . . . Kanske voro dessa suckar blott ekon af det nödårets myckna ve, som intet mänskligt öga fick bevittna, hvars hemligheter natten gömde . . .

Tysta sutto Hans och Gertrud och sågo in i elden och lyssnade på nattens underliga, klagande ljud. Men Gertruds läppar rörde sig sakta, och om Hans hade böjt sitt öra till henne, skulle han ha hört henne hviska: "i lust å i nö' . . . i lif å i dö' . . ." Forts.

* Hungrig.
** Bättre.

DÖDSMASKER.

Den vördnad för förfädernas minne, som i början utgjort en del af snart sagdt hvarje folkslags religion, åstadkom naturligt nog en önskan att bevara de aflidnas anletsdrag. Detta skedde förr i tiden nog så primitivt. Man målade af eller modellerade den dödes ansikte, men kunde naturligtvis sällan få en fullständig likhet. I våra dagar har fotografien kommit till hjälp, men ingen af dessa metoder kan så säkert återgifva den aflidnes ansikte i detalj som dödsmasken. Vår afbildning här bredvid visar en modellör under sitt arbete med att taga en dödsmask. Utsträckt på en bänk ligger den döde, hvars anletsdrag skola bevaras åt eftervärlden. Det är dennes eget ansikte, som tjänstgör som modell, och hvarå formen tages. För att hår och skägg icke skola fastna i den mjuka gipsen, af hvilken formen framställes, insmörjas ansiktets alla hårbeklädda delar med balsamolja. Därpå betäckes ansiktet med ett lager af den varma, mjuka gip-

DÖDSMASKEN FORMAS.

DÖDSMASK AF NAPOLEON I.

DÖDSMASK AF LUTHER.

sen, hvilket lager så småningom göres så tjockt, att den under bildning varande formen kan handteras utan risk att gå sönder. Gipsen kallnar och stelnar redan efter några minuter, och när detta skett, lyftes formen från hufvudet med ett kraftigt ryck. Formen, som återgifver det afgjutna ansiktets alla detaljer, oljas nu inuti och fylles i sin tur med ett lager af gips, hvilket efter stelnandet framställer en trogen kopia af den aflidnes ansikte. Våra bilder visa dödsmasker af Luther och Napoleon den store. Dödsmasker kunna äfven framställas af vax och andra gjutbara ämnen.

Liksom man kan afgjuta en afliden persons ansikte, kan man äfven afgjuta en lefvandes; men man må därvid väl akta sig för att samtidigt betäcka näsa och mun, emedan modellen då måste kväfvas.

Ännu värdefullare än dödsmasker äro naturligtvis afgjutningar af lefvande berömda personligheters ansikten, ty oftast går det mest karaktäristiska i en människas ansiktsdrag bort i döden. Det är emellertid högst sällan man lyckas förmå någon lefvande berömd man att låta afgjuta sitt ansigte.

Följande kraftiga yttrande berättas om pastor Mathias Claudius:

"Sjön är i uppror, ett skepp är i fara och håller på att sjunka. Du är med på ett annat skepp och ser dina stackars grannar sträcka ut händerna och ropa på hjälp. Är du nu en poesimakare, så sätt dig ned och skrif en klagosång öfver det andra skeppets undergång, och om hur folket skrek, och hvilket medlidande ditt hjärta kände o. s. v. Men är det allvar med ditt medlidande, så gå till skepparen och bed honom våga sin båt. Häng så poeten i masten, så att han inte är i vägen, då ni fira ned båten, och stig så raskt och muntert ned i den med några matroser för att hämta de stackars människorna. Den, som ingaf dig mod därtill, skall också föra dig lyckligt och väl både fram och tillbaka genom böljorna."

LITTERATURANMÄLAN.

Facklan, tidskrift för kristlig tro och forskning redigerad af Waldemar Lönnbeck, Stockholm, numren 1—6 af serien 1906, sid. 1—288.

Denna tidskrift innehåller notiser, kommentarier och längre uppsatser afsedda attt belysa och försvara det bibliska sanningsinnehållet sådant detta träder oss tillmötes i den heliga skrift. Utom *Facklan* äga vi icke någon liknande tidskrift på svenska språket och således egentligen ingenting annat heller som kan intaga dess plats. *Facklan* vänder sig kanske i första rummet till den bildade allmänheten och vill gärna ibland dess lager föra bibelns talan. Utan tvifvel är hon ock där välkommen och borde kunna blifva det än mer. Vi skulle önska att se flera *svenska* författare och lärare representerade i tidskriften, men kanske kommer den att rätta sig åt det hållet med tiden. Att en och annan gång hafva en bit i öfversättning från t. ex. engelskan är ingenting att klandra, men om det mesta är sådant, så kan man svårligen anse tidskriften stå i sådan relation till just Sverige och svenskarna som den borde. Detta kan ju vara ett ord i sinom tid, om redaktionen skulle vilja beakta det. I öfrigt tveka vi icke att till våra läsare rekommendera *Facklan*, ty hon är både god och läsvärd.

* * *

Nya Idun, juli 1906, illustrerad månadsskrift för kvinnan och hemmet, redigerad och utgifven af Magnhild Anderson, "Viola", 2427 Columbus ave., Minneapolis, Minn. Pris år, $1, till Sverige $1.25.

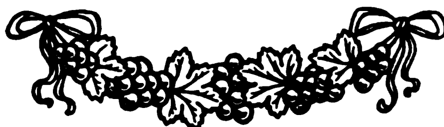
På titelbladet läses devisen: "Den har rätt att *allting* våga, som djupt ned i hjärtat har klippfast tro på himlasvar." Detta kan ju ock vara ett lämpligt ord att börja med, ty nog kan det synas såsom ett vågstycke att företaga sig utgifningen af ännu en litterär tidning bland svenskarna i Amerika. Vi hoppas dock att den får stöd af vårt folk i allmänhet och i synnerhet af den svenska kvinnan, som utan tvifvel skall begagna sig af tillfället att nu sluta sig närmare "Viola" än när hon var redaktör för den svenska afdelningen af den dansk-norska "*Qvinnan och Hemmet*", hvilken under några år utgifvits i Cedar Rapids, Ia., och då ej så sällan med en ganska egendomlig annonsballast.

Dylikt säger "Viola" sig skola hålla på afstånd från sin tidning, hvilken för öfrigt ger stora löften om sig. Innehållet i detta nummer är godt. En och annan språklig egendomlighet torde kunna påpekas, men möjligen ha de förorsakats af brådskan vid utgifningen af det första numret.

UNGDOMSVÄNNEN begagnar sig af tillfället att få hälsa den *Nya Idun* välkommen på fältet, hvilket vi hoppas skall grönska och bära rika frukter äfven såsom en följd af Nya Iduns arbete. På fältet är godt om rum och utan tvifvel månget "länge kändt behof", som behöfver tillses. Att ett sådant särskildt finnes bland de svenska kvinnorna i Amerika, är väl troligt. Måtte den *Nya Idun* blifva till nytta och fromma på allt sätt i full enlighet med hennes bästa förhoppningar.

* * *

En annan bytestidskrift, som förtjänar omnämnas, är *The Linnean*, hvilken också utgifves från Minneapolis af The Linnean Publishing Co. Denna tidskrift utgifves med i samma nummer omväxlande svensk och engelsk text och är synnerligen väl redigerad. S. G. Y.

OFFICER I GUSTAF II ADOLFS ARMÉ.

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., SEPTEMBER 1906. N:R 9

ARBETETS ÄRA.

AF CARL KRAFT.

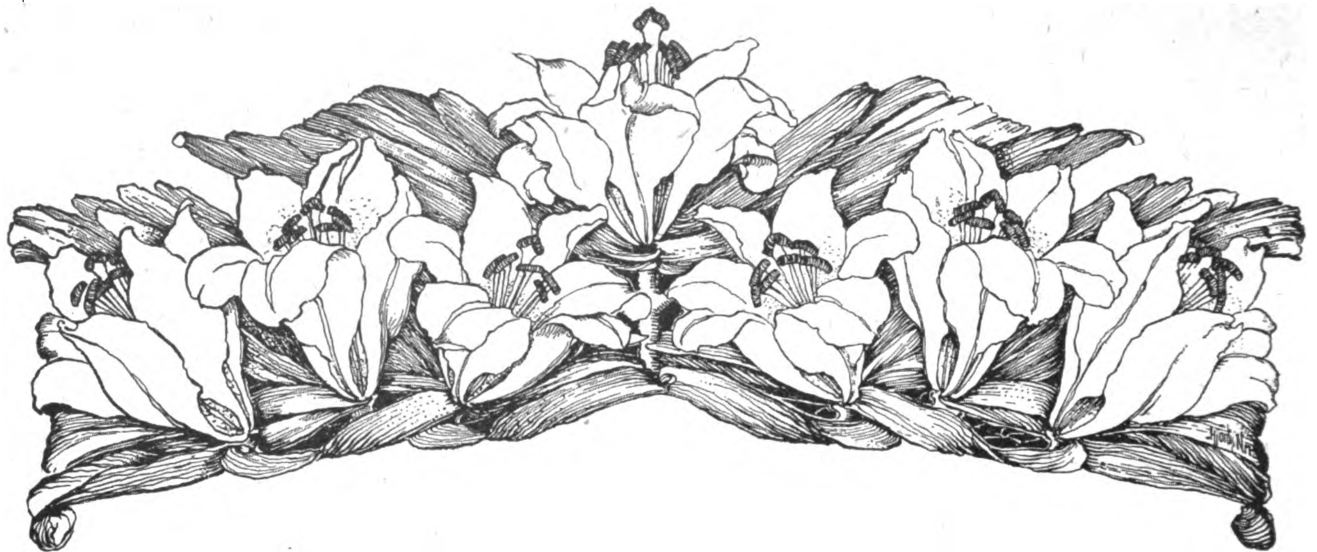
Du mödans son, hur stolt du är!
Ditt värf hur fritt, hur ädelt, skönt!
Du bär ej någon lagerkrans,
ditt namn är ej med anor krönt,
men skogen röja, bryta mark,
och tegen odla, är din lott.
Fast tungt arbetet, dagen lång,
ditt mod är friskt, din arm är stark.

Det gör detsamma hvilket kall,
som du i lifvet utvalt har;
din yxa, hammar eller slef,
som du i handen punktligt tar,
när ut i dagens id du går:
ty hvarje syssla, hög som låg,
har Gud med ära rikligt krönt
och trogen tjänst belöning får.

Hvar droppe svett, som pressas fram
vid dagens tunga släp och slit
är mera värd än diamant,
ty den betecknar trägen flit,
din grofva hand af mödan fått
sin form, sitt värde äfvenså,
det är det adelsmärke, som
din norna huld dig förespått.

Det är din konst, som tackas bör
för byggda städer, handelshus,
fabriker, grufvor, gator, torg,
för vattenverk, elektriskt ljus.
På hafvets våg du skeppet för
och ångmaskiner uppå land.
I krig och fred är du vårt skydd.
Vårt land beror på hvad du gör.

Gud skydde dig, du ädle man,
som med din flit, din starka arm,
gör landet rikt och framgångsfullt;
må hjärtat glädjas i din barm;
de skördar, som du bringar fram
i kulna dagar, solklar tid,
ger folket kläder, bröd och hem.
Välsigne Gud din ädla stam!

Söndagens betydelse.

Luk. 13: 10—17.

Alla dagar böra vara heliga. Alla dagar tillkommer det oss att tjäna Gud, och alla daga få vi af Jesu fullhet emottaga nåd för nåd.

Men söndagen är dock pärlan bland dem alla, dagarnas dag. Gud ger frihet från jordiskt arbete. Han vet, att många af hans barn äro betungade och trötta. Han vill, att de skulle få hvila sig från tidens äflan och oro, från veckans släp och möda. Han vill gifva dem nya krafter, för att de skulle orka hålla ut. Ja — t. o. m. på dagarna tänker han. Därför: Gud vare lofvad för söndagen!

Och då samlas folkskarorna till kyrkan. Gud själf kallar och drager dem. Han har nedlagt evighetshungern och törsten efter rättfärdighet i människosjälen. Han vill ock mätta dem. Därför ljuda kyrkoklockorna, och osynliga band i hjärtats fördolda liksom rycka på en hvar: Kom till Herrens hus!

Ja, lofvad vare Gud för alla, hvilka komma. De behöfva icke komma förgäfves, utan kunna återvända hem med oanad välsignelse, med hälsa, glädje och kraft.

Till kyrkan går man kanske blott för att höra prästen predika. Däraf är det törhända ringa nytta. Men tänk om det skulle hända såsom i synagogan fordom. De gingo dit för att höra Guds ord föreläsas och på ett ofta andefattigt sätt tolkas af synagogföreståndaren. Men de funno där Herren Jesus. Hans ord voro ande och lif. De återgåfvo hälsan åt de sjuka och helade de af hjärtat förkrossade. Och sådant händer ännu i dag. Du, som kommit till församlingens mötesplats, kan där få möta Herren Jesus och få hjälp af honom. Hvar två eller tre äro församlade i hans namn, där är han midt ibland dem. Ordet, som uppläses från altaret och predikstolen, är hans ord. Och hvad predikanten talar bör också vara Herrens ord. Ty såsom af Gud tala vi inför Gud i Kristus.

Och hvad är det, som Herren Kristus talar? Han talar icke om deras synder, hvilka sofva bort sin söndagsförmiddag, för att på eftermiddagen orka riktigt roa sig i världens sus och dus. Ty de, som sitta i kyrkan, blifva icke bättre af att betrakta andras synder. Och Herren Jesus talar icke om hvad du icke får göra på söndagen: du får icke gå dit eller dit, du får icke göra det eller det. Sådant lämnar han åt synagogföreståndaren. Ty att låta bli det och det är ännu icke kristendom. Därigenom får man icke en glad söndag, eller någon verklig tillfredsställelse. Och Herren Jesus vill göra oss glada, riktigt glada i Gud.

Därför talar han till de betungade, de sorgsna. I synagogan stannar hans blickar vid en stackars kvinna. Hon var väl den ringaste och uslaste i hela folkhopen. I aderton långa år hade hon haft en vanmakts ande och var nu hopkrumpen och krokig. Till henne vänder sig Herren med sitt glada budskap. Han kallar henne till sig och säger: "Kvinna, du är fri ifrån din vanmakt!"

Sådant sinnelag har Herren Jesus ännu i dag. Hans blickar fara ifrån bänk till bänk. Han ser, att där sitter en och anann nedböjd, som icke förmår uppresa sig. Kanske de äro flera än vi människor veta eller ana. Det finnes så mycken sorg och synd i världen. Kanhända det är jordiska bekymmer och omsorger, dödsfall och dödsfruktan. Kanhända det är minnet af en länge sedan begången synd. Kanhända det är någon hemlig skötesynd, en satans snara, som binder. Eller är det stora anfäktelser, svår melankoli, djup nedslagenhet och en oförklarlig ångest — hjärtat gnages af ständig oro och fruktan. Kanhända en satans ängel kindpustar, en påle i köttet trycker och plågar. Hvad det än är, Herren Jesus vet det. Och kära själ, du som är nedböjd, hopkrupen och försagd! Herren Jesus ser nu på dig. Till dig längtar hans förbarmande hjärta. O huru han älskar dig midt i din nöd. Nu kallar han dig.

Du får komma inför honom med din vanmakt, din förkrympthet — ja, hvad helst det är. O kom!

Till dig, som kommit, som nu är böjd inför Jesu milda ögon, talar han. Hör, hvad han säger: Du är fri ifrån din vanmakt.

Detta säger han till den vanmäktige, som kommit inför honom i kyrkan. Men han säger det äfven till dig, som nu läser detta. Förstår du icke, att det gäller dig?

Och Jesus menar hvad han säger. Fastän kvinnan ännu var hopkrumpen och nedböjd och kände ingen helbrägdagörelse, var hon fri ifrån sin vanmakt i samma ögonblick, då Jesus sade det. Hon behöfde blott räta sig upp, taga emot, taga i besittning sin frihet. Och då kände hon äfven, att hon var fri!

Kära själ! Gud var i Kristus och försonade världen med sig, icke tillräknande dem deras öfverträdelse, och nedlade hos oss försoningens ord. Nu förkunnas dig, syndare, syndernas förlåtelse i Jesu namn. Du känner intet annat än synd och sorg, men tag emot gåfvan. Lyft upp dit hufvud. Res dig upp! Jesu välsignande händer äro utsträckta öfver dig. Prisa Gud för nåden och frälsningen. Prisa honom äfven inför människor. Då skall glädjen och friden uppfylla ditt hjärta.

Men Jesus har ett ord äfven för den, som är nedböjd och hopkrumpen. Kanhända du i likhet med synagogföreståndaren icke förstår, att hvilodagen är till för att lösa bundna själar. Du försummar din egen själ och står likgiltig gentemot den stora nöd, du ser omkring dig. Du går till kyrkan själf, men kallar ingen med dig, hjälper icke dit de elända och har endast kritik för dem, som kommit. O hör Jesu ord: "Skrymtare! — — — Borde icke denna Abrahamsdotter, hvilken satan har hållit bunden, se nu i 18 år, lösas från denna boja på sabbatsdagen?"

Ja, en gudstjänst utan frälsningshunger och frälsningsglädje är blott skrymteri. En kristendom, som icke låter sin egen själ få del af nådens friska källflöden och icke bekymrar sig om, huruvida de, som äro bundna, få höra förlossningens ord eller icke, en sådan kristendom är skrymteri. En kristendom, som blott söker sin egen andliga njutning, men icke uppsöker änkor dare till Jesus, är blott skrymteri. O, att Jesu handdare till Jesus, är blott skrymteri. O att Jesu handlingssätt och tal finge bringa äfven oss till att blygas öfver oss själfva! Blygseln böjer hufvudet ned, och om den går till hjärtat, böjer den äfven knäna inför Jesus. Och nedböjda skall han lösa, lösa ifrån skrymteriets och själfviskhetens band, så att vi skola gemensamt glädjas öfver alla hans härliga gärningar.

Sålunda firas söndagen rätt. Herren Jesus får frälsa och saliggöra. Gud blir prisad och ärad. Vi blifva upprättade och glada. Vi lära oss äfven att villigt tjäna, att föra krymplingar och hopkrumpna till Herren Jesus. Ty att af gladt hjärta tjäna Gud, det är sabbat.

Gud vare lofvad för hvarje söndag, som kommer, också för alla de söndagar, hvilka han ger våra sjömän ute på världshafven och i stora, främmande hamnstäder. Om den än iföljd af mänsklig girighet eller iföljd af svårt väder ofta nog icke är en hvilodag, drages säkert hvarje söndag något sjömanshjärta mäktigt såväl till det jordiska som till det himmelska hemmet. Och äfven i den främmande hamnstaden, där satan utspänner sina nät och söker göra söndagen till den största syndadagen, äfven där välsignar Gud söndagen. Genom sjömansmissionen bereder han där ett rikt bord för de hungrande. Sjömansprästen har inbjudit till gudstjänst. En liten skara är samlad. Några hafva anländt från en farlig resa, som varit tillika enformig och lång, några äro nedslagna och trötta, ensamma och öfvergifna, och några hafva i aderton år och mera hållits bundna af synder och laster. De kommo till kyrkan och visste kanske icke hvarför de kommo. Men i alla fall äro de nu samlade och Gud vare lof, att åtminstone så många kommit. Ty Jesus Kristus möter dem. Det glada budskapet ljuder: Du är fri ifrån din vanmakt. Du behöfver icke mera dricka; du behöfver icke härefter öda bort kropp och själ som hittills; du behöfver icke längre gnagas af masken i ditt onda samvete. Jesus förlåter. Han frigör och upplyser. Han ger ny kraft. Hans blod släcker glöden i det onda samvetet. Han har köpt dig fri. Upp och prisa Gud för förlåtelsen och frälsningen.

Då blir det söndag, en glad dag där i det främmande landet.

Och kanske här hemma går någon gammal moder skröplig och nedböjd. Ty 18 år och mera har förflutit sedan sonen reste — och när fick hon det sista brefvet ifrån honom? Han är försvunnen och sorgen tynger på modershjärtat. Men det blir söndag. Kristus är uppstånden. Om honom förkunnas äfven där borta. Han kan resa upp dem, som ligga i syndens bojor. Han har redan hulpit många. Du sörjande moder, lyfta upp dit hufvud. Jesus kan hjälpa och hemföra äfven din son eller dotter, som du nu begråter. Lofvad vare hans namn!

Ja, lofvad vare Gud för hvilodagen, för frälsningen i Jesus Kristus, för ordet om nåden, för missionen, för all Herrens Jesu sökande ochh upprättande kärlek. Amen.

M. T.

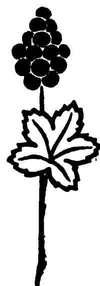
HELGA HVILODAGEN.

För Ungdomsvännen af J. B. A. I.

"Tänk uppå", säger Herren din Gud,
"att du helgar hvilodagen!"
Huru lyder du detta hans bud?
För dig har han utgifvit lagen?

Dagar sex han för arbete gaf,
hvilodag blott en han gifvit.
Mången är dock en mödornas slaf,
räknande mammons tjänst högre än lifvet.

Ingen himlens hvila har nått,
hvilken här ej hvilodagen
helgat enligt det ord vi fått
utaf vår Gud uti Sinai-lagen.

Alla dagar förvisso du bör
Gud älska och honom dyrka.
Men särskildt på söndagen dig det tillhör
tillbedja i hem och i kyrka.

Judafolkets historia är
oss helt visst till varning skrifven.
Den hvar sabbatsohelgare lär,
att ej sabbaten för vinning är gifven.

Lyssna därför till Herrens: *Tänk på,*
att du helgar hvilodagen!
Gör du detta, du visst skall bestå
en gång inför domarn och lagen.

FRÅN HESSLE VALLEY-FÖRSAMLINGENS I CHANDLERS VALLEY, FEMTIO ÅRS-FEST.

För Ungdomsvännen af L. A. Johnston.

Hessle Valley-församlingen i Chandlers Valley, Pa., är moderförsamlingen i New York-konferensen. Redan 1848 hade flera svenskar bosatt sig i denna trakt. De voro sådana, som icke kunde lefva utan Guds ord. De samlades därför ofta för att med hvarandra betrakta Guds ord i enskilda boningshus — understundom i löfhyddor. Församling stiftades därstädes 1854. Församlingen skaffade sig snart en egen kyrkogård, och redan på hösten 1854 hade den byggt sig en liten träkyrka. Tjugofem acres land köptes till pastorsboställe. Och pastorshus och en ladugård uppbyggdes äfven snart. Men församlingen ägde i början ingen egen pastor. Den längtade dock att få en duglig luthersk lärare och utsände därför äfven ett kraftigt macedoniskt rop om hjälp. Pastor Jonas Swensson blef församlingens förste lärare. Den 11 juli 1856 anlände han till sin första församling i Amerika och höll sin inträdespredikan i Hessle Valley den 13 juli. Den 26 juli hade församlingen stämma, och vid det tillfället blef församlingen omorganiserad. Församlingsstadgar, sammanfattade af pastor Swensson, blefvo antagna.

Vid den tiden, då pastor Swensson anlände hit, bar trakten, där svenskarna hade bosatt sig, namnet Swedesburg. Men på sockenstämman den 17 augusti 1856 beslöts, att detta namn skulle utbytas mot Hessle Valley efter Hessleby, Jönköpings län, hvarifrån bröderna Fredrik J. Johnson, Anders P. Johnson och Carl M. Johnson voro.

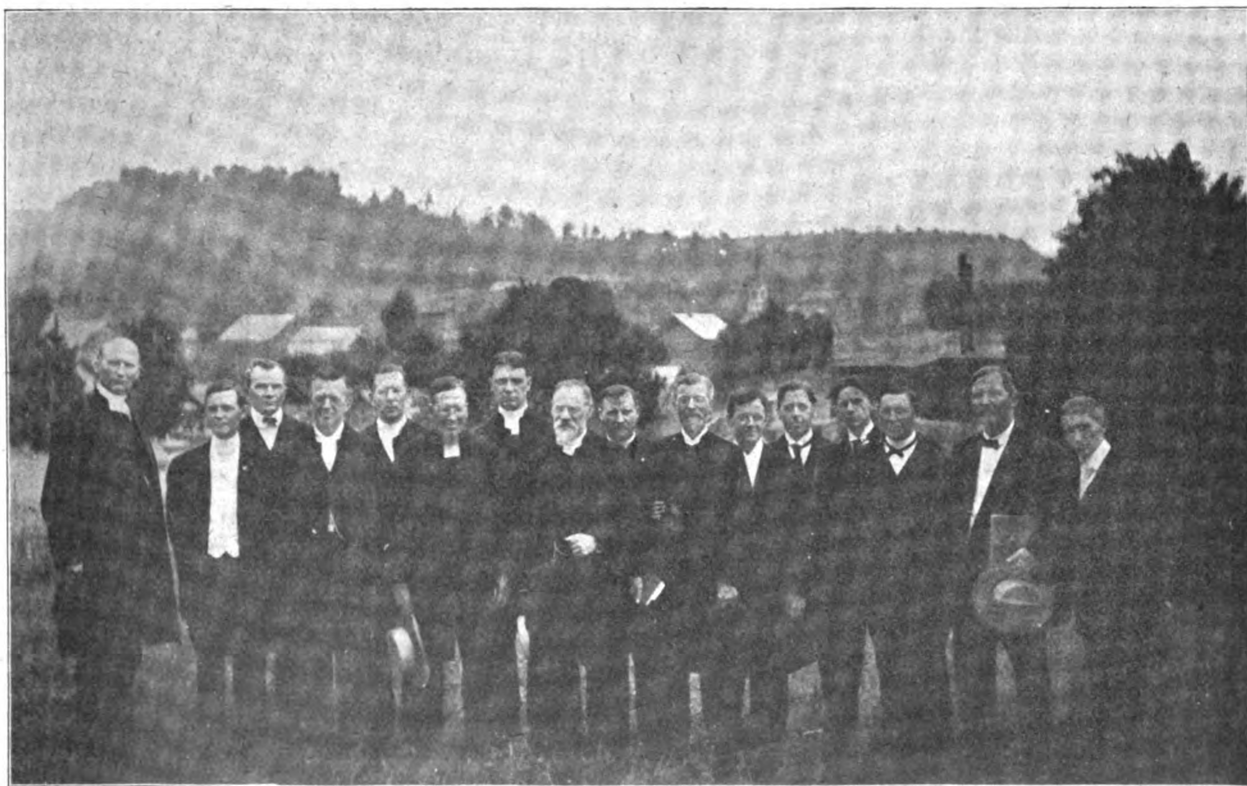
Hessle Valley-församlingen är mig kär. Det är här min

SV. EV. LUTH. KYRKAN I CHANDLERS VALLEY.

vagga stod, och här tillbragte jag mina barndoms- och tidiga ungdomsår. Hvilka minnen från denna min sköna hembygdsdal! Hvarje kulle, hvarje bäck gömma gamla minnen. Det gamla skolhuset står ännu. Det gamla föräldrade hemmet står där också, men främmande bo där nu. Den gamla kyrkan är nedrifven. Men mycket har hon varit med om och i minnet står hon kvar erinrande om huru de gamla, som byggde henne, hade det, huru de lefde, om deras fröjder och strider, deras lif i helg och söcken. Från detta enkla tempel trängde våra gamla fäders bönesuckar upp till den Gud, efter hvilken människoanden ständigt trånar.

Hessle Valley-församlingen äger nu, icke blott ett stort och ändamålsenligt pastorsboställe, utan äfven en rymlig och prydlig kyrka. Den är byggd i Chandlers Valley. Den 26—29 juli detta år firade församlingen sitt 50 års-jubileum. Allting var väl anordnadt för festen. Jubelfesten började med högmässogudstjänst kl. 2 tisdagen den 26. Dr G. Nelsenius, New York-konferensens president, talade uppbyggligt om "New York-konferensens hastiga tillväxt under Guds beskydd", och församlingens lärare, pastor P. S. Miller uppläste en innehållsrik och intressant församlingshistorik samt framsade en hjärtlig välkomsthälsning till den festfirande församlingen. Vid kvällgudstjänsten samma dag höll pastor Oscar Nelson från Titusville, Pa., en allvarlig predikan på engelska språket öfver ämnet: "Chandlers Valley's Dues to the Lord." Den 27 på f. m. höll dr L. G. Abrahamson från Chicago, Ill., ett högstämdt tal öfver ämnet: "En tribut till de hänsofne lärarnes minne", och pastor H. O. Lindeblad från Chicago, höll ett hjärtevarmt tal öfver ämnet: "Minnen från församlingens barndomsdagar." På eftermiddagen kl. 3 hölls en "konfirmand-reunion." Det var en gripande syn. Det var en oförgätlig stund i Herrens hus. På de främsta bänkarna i kyrkan sutto de gamla nattvardsbarnen, grånade män och kvinnor. Herr Grant Hultberg från St Paul, Minn., talade om: "Hunna till jubelfesten"; pastor A. W. Stark från De Kalb, Ill., om: "Konfirmationens betydelse för vår kyr-

GRUPP AF FESTBESÖKARE I CHANDLERS VALLEY.

ka"; pastor H. O. Lindeblad om: "Mina konfirmander i Chandlers Valley"; undertecknad om: "Första nattvardsgången" och dr L. G. Abrahamson öfver orden "Var trogen intill döden." På kvällen samma dag höll pastor Julius Lincoln från Jamestown, N. Y., en kraftig predikan på engelska språket öfver ämnet: "The All-Conquering Faith in Christ." Den 28 juli hade församlingen en allmän utflykt i det gröna. Pastor A. M. Benander från Jamestown, N. Y., höll då det egentliga festtalet. Kortare anföranden gjordes af herr Charles Samuelson från Chandlers Valley, och af pastorerna Lindeblad, Henderson, Stark och undertecknad. Söndagen den 29 juli firade församlingen högmässogudstjänst och Herrens heliga nattvard. Pastor H. O. Lindeblad, församlingens före detta pastor, höll ett till hjärtat gående skriftetal och undertecknad predikade i högmässan. Hvilken människomassa! I den festfirande församlingen märkte vi f. d. församlingsmedlemmar nu bosatta i Wrightsville, Pittsfield, Youngsville, Titusville, Irvington, Tidioute, Warren, Sheffield, Ludlow, Jamestown, Busti o. s. v.

På eftermiddagen kl. 3 firade församlingen gudstjänst på kyrkogården. Pastor J. A. Rinell från Wrightsville, Pa., höll då ett gediget tal öfver ämnet: ""Tre minnesböcker öfver de afsomnade." Åhörarskaran var mycket stor äfven vid det tillfället. Mötet på kyrkogården var af särskild betydelse för dem, som nu icke äro bosatta i Chandlers Valley, men hvilka likväl hafva flera sina anhöriga och vänner begrafna där. Där hvila mina kära föräldrar och tvenne af mina älskade systrar. Och nog läser man i minnets bok, när man står vid de sinas grafvar. Fader, moder, syskon o. s. v., huru mycket hafva de icke varit för oss på jorden!

Klockan 8 på söndagskvällen afslöts den stora jubelfesten med predikan på engelska språket af undertecknad öfver ämnet: "The Jubilee in Heaven." Det var glädjande att se många af mina amerikanska barndomsvänner närvarande vid det tillfället.

Sångkören i Chandlers Valley presterade skön sång under jubelfesten. Pastor C. A. Hallberg från Sheffield, Pa., och studerande Jöranson från Augustana College sjöngo flera högstämda solostycken.

Pastor P. S. Miller har nu i flera år med nit och trohet fört herdestafven i Hessle Valley-församlingen. Han äger sina församlingsbors kärlek och förtroende. Gud har välsignat honom i verksamheten. Till pastor och fru Miller jämte Hessle Valley-församlingen i Chandlers Valley vilja vi uttala de hjärtligaste lyckönskningar — och ett hjärtevarmt tack för treflig sammanvaro under jubelfesten.

HÄLSNING TILL 1886 ÅRS ORDINANDI

vid minnesfesten i Rock Island den 30 maj 1906.

Från en af kamraterna.

I Herrens vingård redan tjugo år, —
vid denna tanke vi i dag oss pröfva.
Den flydda tiden fram för själen står,
och minnen komma, som oss djupt bedröfva.
Vi velat verka, velat tjäna rätt,
men ej vi alltid valt det bästa sätt.

Vid nådastolen vi oss böja ned,
och hvarje brist vi inför Gud bekänna,
han sett hur själen ofta led och stred,
han sett de kval, som i vårt inre bränna,
då ej vi lyckas att fullborda allt
som öfverherden herdarna befallt.

Blott stoft vi äro, han det känner väl
och därpå tänker och vår synd förlåter,
och friden gjuter han i sargad själ
och sluter barnet till sitt hjärta åter.
O, ljuft det är till denne fader gå,
och saligt är det att förlåtas så.

Till västanslätter och till nordanskog,
till österhaf och hän till söderns lunder
vår lilla skara bort i härnad drog,
och kommo ljusa eller mörka stunder,
vi Herrens närhet och beskydd dock känt,
och hvad oss nyttigt var, han alltid sändt.

Men ej troféer hit med oss vi fört,
vi stundom tycka striden fåfäng varit,
visst själars nöd vårt inre ofta rört,
och glädje ren vårt hjärta har erfarit,
när Herrens ord fick läka djupa sår
och Jesu kärlek torka ögats tår.

Att så och vattna blifvit här vår lott,
för skörden Herren lofvat själf att sörja,
och om vi tåligt kunna bida blott,
vi glädjas få, när skördetid skall börja.
Vi några kärfvar nog få föra med
och lägga dem för segerfursten ned.

Men nåd allena oss bekväma gjort
att något godt i Herrens vingård göra,
af nåd oss en gång öppnas himlens port,
af nåd till slut af Jesu mun vi höra:
Du trogne tjänare, gack in i dag
i glädje stor och lön för mödan tag.

En redan gått att där få hvila ut,
för himlen kanske mest af alla mogen.
Han tappert verkade till dagens slut,
och i sitt kall han vardt befunnen trogen.
Mån' ej i dag från värld af lif och ljus
han hälsning sänder oss från faderns hus?

En annan drog till land i högan nord
att där som här ock kämpa Herrens strider,
tjockt skockas molnen öfver fädrens jord,
loss bryter stormen kanske, hvad det lider,
må han då modigt höja det baner,
som än i dag mot mörker seger ger.

Och, bröder, sist en hälsning ur min själ:
må vi i böner ej hvarandra glömma!
Om här vi ses ej mera, så likväl
hvarandra troget vi i minnet gömma,
och när hon dalat, allas lefnadssol,
vi mötas, jublande, för Lammets stol.

LUDVIG.

HEMMET.

"Hem, hem, mitt kära hem,
ej finns en plats på jorden,
så skön som du, mitt hem."

Vi vilja nu, ni kära unga och jag, för en stund betrakta blott ett ord, ordet — "hem".

Intet ord klingar som detta ord för oss resenärer på en orolig, stridig jord. Det kommer strängar att vibrera i vår själ, som hafva sin återklang från en annan värld. Då Herren Gud vid skapelsens början gaf Eva åt Adam, var det för att de båda skulle förljufva hvarandras tillvaro, bilda ett hem tillsamman. Tanken var gudomlig och ren, men så kom syndens gift till och med in genom detta paradis' port och harmonien vardt störd. På samma grund vill Gud ännu i dag, att hem skola bildas, tvenne närbesläktade själar finna hvarandra och enas om att bilda ett litet paradis. Tanken är outsägligt fin, ja, från Gud utgången och — om den fullföljes efter hans underbara lagar i både "andens och naturens värld" — utvecklas den till den högsta möjliga lycka i denna värld. Herrren, som från den minsta organism till den mest utvecklade människovarelse, i sin tid nedlägger önskningar, tankar och längtan, har i människosjälen, äfven den råaste, nedlagt hemtankens himmelska aning och idé.

Vi möta dig först, då i hemmet du som ett oskyldigt jollrande barn ler ditt första leende mot världen. Du förstår ej, hvad du *då* äger i ditt hem, i far och mor. Du är deras ögons lust, deras tankars tanke. Du känner kärlekens fläkt omkring dig natt som dag. Dina första steg börjar du taga vid faders- och modershand. Du jullrar fram dina första tankar i ord för deras tjusta och vakna öra. Kärlek, kärlek dagen om och natten lång. Din utveckling följes år från år, dag från dag. Icke blott din hjärna utvecklas, utan i jämnbredd därmed hjärtat. Dina föräldrar vilja ej hafva dig till en "kall tankemaskin", nej till en hel människa, där hjärnan för sitt ädla arbete, hjärtat sitt. Och i detta hem blifver du dagligen och stundligen — om det är hvad det bör vara — ledd till Gud, din skapare, till Kristus, Frälsaren, och påvisad, huru han är *grunden* till all utveckling, *grunden* till all sann, varaktig lycka, *grunden* till ett härligt hems bildande i tiden och *grunden* och *hoppet* för det eviga hemmets uppnående, då en gång själen lämnar kroppshyddan bakom sig och inträder i den eviga världen. Du utbildar där *din* särskilda typ, din speciella karaktär med dess egendomligheter och härligheter under faders- och moderskärlekens värmande solsken. Hem, hem, kära hem, ej fins en plats på jorden, så skön som du, mitt hem." Med hvarje år sammanlänkas din själ med de kära, hvilka där fostra dig, och som där uppväxa med dig, ledda af samma älskande ögonpar och värmda vid samma hjärtan. Därute i världslifvet, vi börja med skolan, där du först, som sjuårig gör ditt inträde, där möter dig strax en annan luft än i hemmet, en kallare atmosfer, en blandning af ondt och godt i samlifvet. Där får din barnasjäl kanske för första gången insupa "oren själsluft", men när du kom *hem*, så talade du om för far och mor både det goda och onda, som du lärt dig, och de bådo dig då skilja mellan det goda och onda som mötte dig. Kanske var det första gången, som du på allvar förstod, att det fanns ondska till i världen. Du hade intill dess njutit i ett lyckligt hems paradis och kände ej till, att därute i världen regerade andra makter öfver människorna. Då läxan skulle läsas, kolten lagas, missräkningen öfvertänkas, gick du hem för att få allt detta hjälpt. Hem till de trofasta hjärtana, där det alltid fanns råd för hvarje bekymmer, hjälp för hvarje läge. Du gick *hem*. Så gick åren. Skolgången med sin glädje och ras, missräkningar och strider, var slut, och du stod "rustad" för högre värf. Kanske blef din bana yrkesidkarens eller "den lärdes". Sak samma, i din själ gömde du på minnet af ett *hems* alla "ljusbilder", och dessa spredo sin glans och gjöto sin styrka i din själ under arbete och hvila. Då dagens möda var slut började du längta *hem*, där du nu var de gamlas glädje och stöd. Säkert rörde sig ock därinne i din själ en längtan efter den egna härden med ditt hjärtas drottning eller drott uti. För att vinna detta mål arbetade du på din persons utveckling till ett verkligt måls vinnande. Du ville icke blott förvärfva den erforderliga lönen för ett arbete, du ville själf tillväxa dagligen i alla de dygder, som anstå oss alla som människor, som kristna människor. Du ville, då du en gång bildade ditt hem, göra det, om möjligt, ännu rikare på solljus, kärlek och värmande trefnad, än barndomshemmet var. Det skulle blifva ett paradis på jorden. Ingen orm af hvad namn den vara ville, finge komma inom dess port. Och du bildade det. Du började rätt och du fortsatte det efter Guds visa natur- och andelagar. Din vackra ynglinga- och flickdröm hade nått sin verklighet. De gamla, som fostrat dig, började alltmer längta efter det eviga hemmets sabbatsro och du såg, huru de hvitnade till skörd. De hade fyllt sitt värf och voro nära vid uppbrottet. Gud hade nu bundit dig vid ditt eget lilla hem med "gyllene länkar", små telningar, som i sin ordning kräfde tillsyn och vård, ditt djupa intresse. Liemannen kom till de gamlas boning väntad, ja välkommen. De ville gå hem och hvila efter dagsarbetet, de ville gå hem till evighetens långa hvila. Du kände, att det var en hjärtetråd, som brast, då deras ögon brusto i döden, och du erfar sanningen af skaldens ord: "Det kännes, som en sol gått ned, när detta öga ej strålar mer." Men du kände, det var naturens gång, lifvets obevekliga lag, men du kände ock, att all den välsignelse, som du fått i barndomshemmet kom öfver dig och ditt lilla nybildade hem med dess uppspirande plantor, och du kände, att i ordet *hem* låg den största välsignelse förborgad, då det varit en ledstjärna till Gud i lifvets strid och en vägvisare öfver tidens haf till det eviga hemmet hos Gud, där vi äro lofvade en evig sabbatshvila. Hem, hem ljufva hem, ej finns en plats på jorden, så skön som du, mitt hem."

Nya jobsposter komma hvarje dag från det blödande tsar-riket i öster. I all sin fasa hafva de blifvit någonting så vanligt, att vi blott flyktigt betrakta dem i dagtidningarna. Det finnes numera endast en rubrik, som förmår att stegra vår uppmärksamhet — *"Revolution"*. Och stunden är väl ej fjärran, då detta ord ligger på hvar mans läppar och världen får bevittna ett sorgespel, till hvilket de senaste årens örlig, förföljelser och nöd blott varit en anspråkslös prolog.

Under sådana tider är det emellertid af intresse att stå i direkt förbindelse med personer, som dagligen bevittna tilldragelserna på valplatsen. Genom sällskapet Kosmos, som bland sina talrika medlemmar äfven räknar ett 60-tal af tsarens undersåtar, har jag haft förmånen erhålla många värdefulla skildringar och vyer från Ryssland. Från Mlle. Sophie de Sokolowsky i St Petersburg har jag under årets lopp haft äran emottaga tre bref, af hvilka de två, delvis, meddelas i öfversättning. De gifva ju en liten inblick i vissa förhållanden.

XII och XIII. Från Ryssland.

St Petersburg den 3 mars 1906.

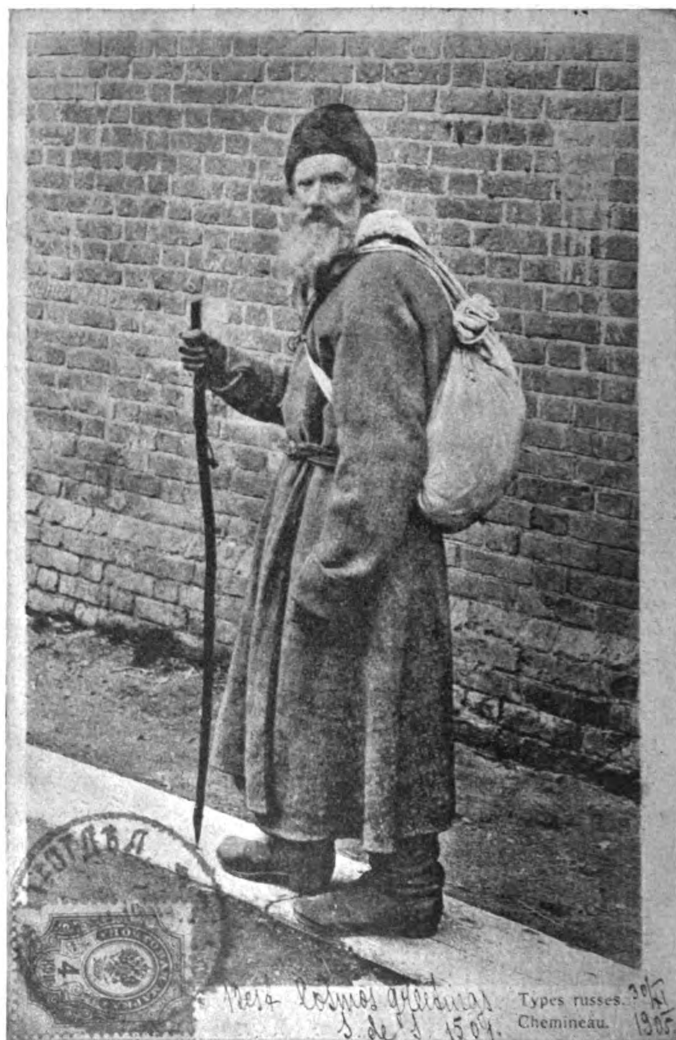
— — — — — — — Ni önskar höra någonting om strejkerna i St Petersburg. Nåväl, jag skall berätta eder allt jag vet. Men ni måste komma ihåg, att jag endast är en åskådare och ej själf har deltagit i demonstrationerna — jag gick icke ens ut. Därför kan jag endast omtala den nuvarande situationen, sådan den gestaltar sig sedd från en ung flickas synpunkt.

Första tecknet till oktober-oroligheterna visade sig tio dagar innan konstitutions-manifestet utkom. Vid detta tillfälle var jag icke hemma i St Petersburg, utan stadd på resa, från hvilken jag återvände först i november, strax innan den andra strejken utbröt. Men jag vet, att allting var uppstängdt, intet elektriskt ljus fanns, på gatorna brunna endast några gaslampor och här och där uppsattes ljuskastare eller tändes lägereldar. Talrika kosack- och soldatpatruller tågade i mörkret genom de folktomma gatorna. Panik och förskräckelse bemäktigade sig staden. Situationen var så mycket värre, som ingen visste, hvad som näst skulle följa.

Den 30 oktober utkom ett manifest, förkunnande åtskilliga rättigheter för folket. Då blef det fröjd, och jubelprocessionerna drogo fram genom staden. Men plötsligt hördes några skott från pöbelhopen, trupperna svarade med en salfva, som kräfde många offer af olika ålder, samhällsställning och åsikter. Men efteråt voro likväl möten tillåtna och hållna. De mest revolutionära och frisinnade tal höllos och talrika partier bildades i kejsardömet. Så började judeförföljelserna i söder, och den allmänna oron nådde sin höjdpunkt. De mest förskräckliga skildringar gåfvos från alla håll; man darrade och väntade.

Hvad? — ingen visste om det. Teknologerna hade stängt sig inne i sitt institut, och kvarstannade där flera dagar omringade af trupper. Slutligen hissade de den hvita flaggan och gården fylldes genast af soldater, hvilka kvarstannade där ungefär tre veckor. I St Petersburg förekommo inga judeförföljelser, såsom man låtit utsprida.

Den andra november fingo vi inga tidningar — ett dåligt tecken. Tjänarna berättade att alla butiker voro stängda

LEO TOLSTOY, DEN STORE RYSKE FÖRFATTAREN, SÅSOM PILGRIM.

NIKOLAUS I:S MONUMENT I ST PETERSBURG.

för en månad. Efter hvad vi hörde, hade St Petersburg kött för endast en eller två veckor, men däremot mjöl och smör tillräckligt för tre månader. Priserna blefvo ofantligt höga, tre gånger så höga som vanligt, särskildt på kött. Denna strejk, hvilken hade en utsträckning af många tusen mil i hela Ryssland, pågick 10 @ 12 dagar. Endast telegraf- och postkontor voro öppna, och dessa bringade blott sorgliga nyheter. De stackars sårade soldaterna, hvilka sändes hem från Sibirien aflämnades vid små ensliga stationer på de snöklädda stepperna. Tvister utbröto dem emellan, och i synnerhet emellan de finska, som voro på väg hem efter slutad tjänstgöring. De brände stationerna, plundrade byarna och nybyggena. Slutligen vände de sitt raseri mot järnvägen och förstörde densamma på många viktiga punkter. Som ni kanske vet, har transsibiriska järnvägar icke dubbelspår och följden är att katastrofer ofta inträffa, i hvilka många soldater och passagerare mista lifvet.

Knappt hade storstrejken slutat, förrän sjömännen gjorde myteri, först i Cronstadt, 20 kilometer från St Petersburg, och sedan i Sebastopol, en hamnstad i söder. Som understöd och uttryck af sympati för dem — åter en strejk. Denna räckte dock lyckligtvis endast i fem dagar. Åter voro vi i förlägenhet, utan elektriskt ljus, utan tidningar.

O, denna känsla af att sitta i sin väl tillbommade bostad vid det matta skenet af talgljus eller fotogenlampor! Hvarje ljud eller oväsen i de mörka gatorna kommer en att frukta och darra; dessa sömnlösa nätter, då man ligger med vidöppna ögon och ej vågar röra sig; hvarje patrull marscherande därute på gatan, trampande den gnistrande snön, hvarje vagn skramlande förbi förefaller misstänkt, ett tecken till någon förskräcklig olycka — knackningen på dörren förefaller som ett skott — förfärliga tider!

I slutet af nvember hade vi nöjet hafva en poststrejk — inga bref, inga telegram kommo från Europa, vi voro utestängda från hela världen. Tidningarna utkommo som vanligt — tjänarna hämtade dem direkt från kontoret — men de innehöllo inga nyheter. Hvad kunde man väl skrifva, då inga underrättelser erhöllos från korrespondenterna. I St Petersburg var det dock litet bättre ställdt än annorstädes. Bref och paketer transporterades från tågen till hufvudkontoret under militärbevakning. Damer och herrar af de mest olika samhällsklasser sorterade dem där och t. o. m. befordrade dem till deras bestämmelseort. Dessa frivilliga brefbärare blefvo förlöjligade i alla skämttidningar och förföljda af posttjänstemännen.

Knappt hade poststrejken lagt sig, förrän revolutionen i Moskwa utbröt — en öppen revolution med gatubataljer, belägrade hus och hundratals dödade och sårade.

Jag sänder eder några fotografier från ofvannämnda tilldragelser, i förhoppning att de skola intressera eder. — —

För närvarande är här jämförelsevis lugnt. Inga patrullförstärkningar, inga skott. Man förbereder sig till "douman", som öppnas den 27 april (10 maj.) Kanske skall det då åter bryta ut. Åtminstone är det min tanke.

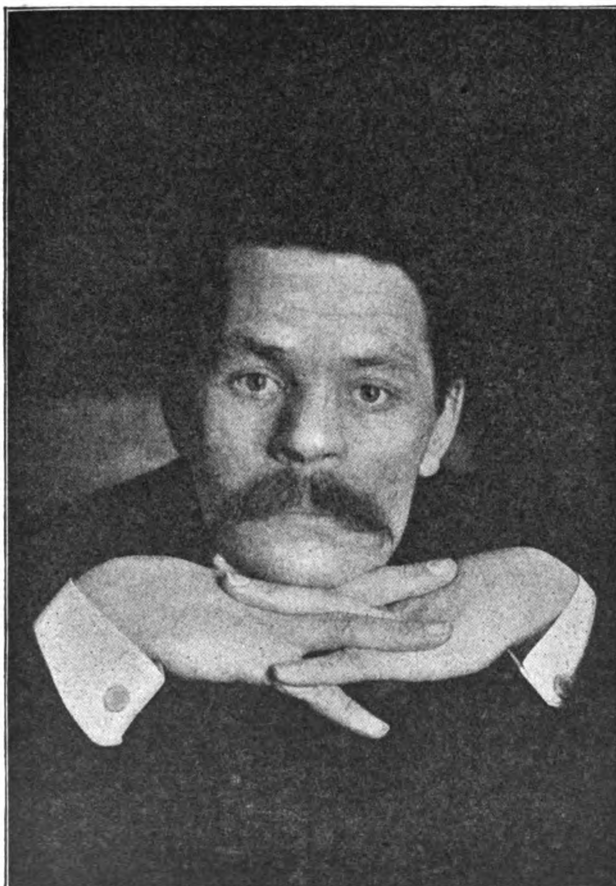
Vi hafva inga baler i år, inga storartade mottagningar, allt på grund af den sorgliga situtionen. Hofvet och aristokratien ha anlagt tre månaders sorg efter konung Christian IX. Så kommer den stora fastan, som räcker i sju veckor. I den sedvanliga karnevalen deltogo dock alla. Våra nerver hade blifvit så spända under hösten och vintern, att man behöfde ruska upp sig litet. Men nu börja åter våra sinnen att tyngas: dåliga förhållanden, dåliga nyheter, dyliga finanser bära därtill skulden.

* * *

St Petersburg den 25 juni 1906.

Det är med en viss besvärlig känsla jag börjar mitt bref i dag. Kanhända två månader förflutit, sedan jag erhöll edert intressanta bref — och hela denna tid har det fått ligga obesvaradt. Mitt sista bref till eder var likaledes försenadt. Nu får ni emellertid icke därför tro, att jag är slarfvig med min korrespondens. Mycket sorgliga och upprörande händelser drabbade min familj vid påsktiden eller kort därefter, och har detta varit orsaken till min långa tystnad. Hela denna tid har jag varit alldeles oförmögen att samla tankarna på grund af mina upprörda känslor. Och nu har återigen en stor sorg drabbat vår familj — under sådana omständigheter förlåter ni mig nog min försummelse.

Ännu en gång tackar jag för edert vänliga och intressanta bref. Det roade mig mycket att läsa om negerskolan och

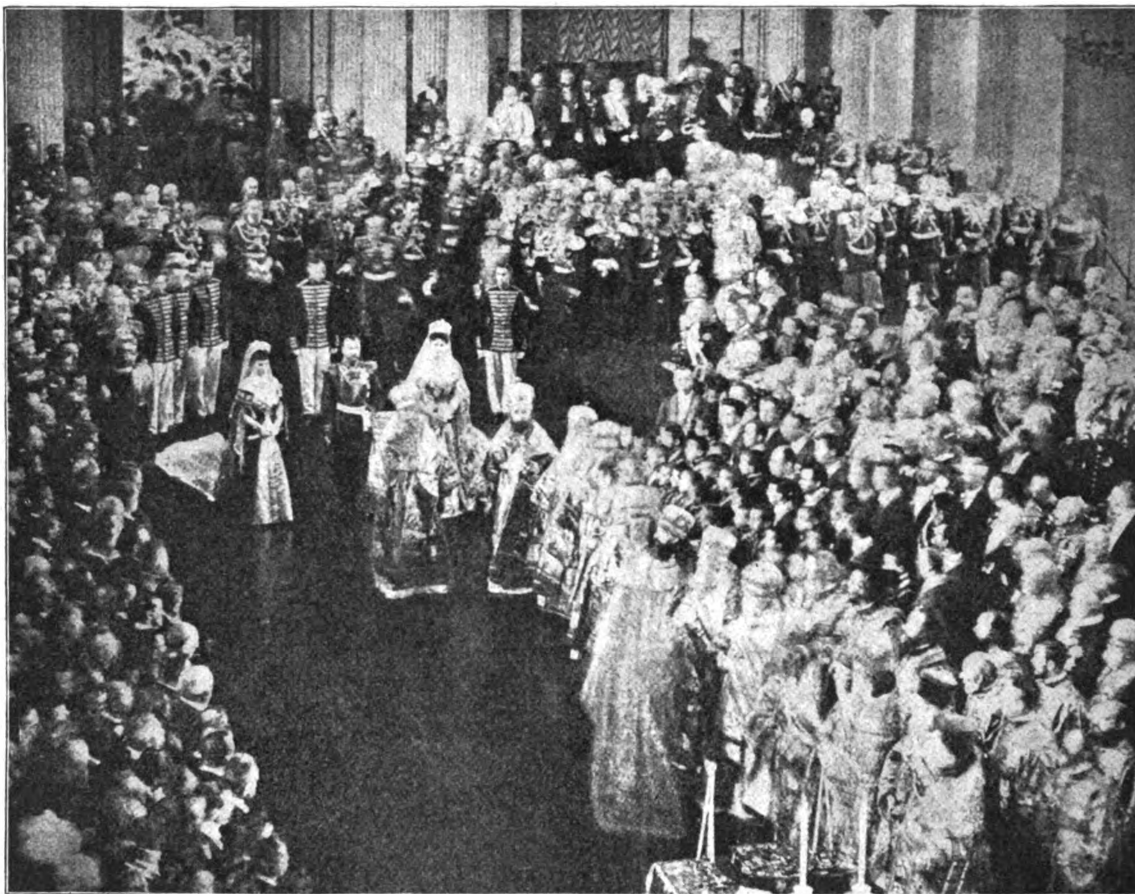
MAXIM GORKY.

om det stora missionsmötet i Nashville. För missionssaken har jag alltid hyst varmt intresse. Det måste vara härligt att lära känna folken i deras verkliga tillstånd, att leda en mänsklig själs utveckling från mörker och barbarism till allt högre och högre stadier af ljus och sanning — och så att få resa och se alla de underbara ting som främmande länder ha att bjuda på. Men det är så svårt, särskildt för en kvinna. Min moder har berättat för mig om en af sina vänner, en ung flicka på 23 år, som studerat grekiska och kinesiska, tagit sina examina och rest ut som missionär till Kina. Hon kom tillbaka igen blott på ett kort besök, tycktes vara mycket nöjd med sin lott och vände åter tillbaka till hednaländerna. Kanske en kvinna med gåfvan att predika med kraft och öfvertygelse kan utöfva stort inflytande och uträtta mycket godt, men det måste vara ett synnerligen ansträngande kall för det svagare könet. Eller hvad tror ni om saken? — — — — — — — — —

Och nu vill jag enligt eder önskan berätta något om den grekisk-katolska kyrkan. Ehuru jag icke själf tillhör denna kyrka, känner jag dock väl till dess ritual och ceremonier, emedan jag blifvit uppfostrad i en rysk skola och ofta deltagit uti dess gudstjänster. Jag har ock någon gång varit närvarande i en luthersk kyrka, ehuru jag själf är romersk katolik. Främmande länders religionsfrågor intressera mig mycket. I södra Ryssland besökte jag en gång ett Buddah-tempel, i Berlin var jag i en judisk synagoga. Jag har ock sett en hel del af mohammedanernas kult, men har aldrig varit i deras tempel, ty muselmännen förbjuda strängeligen en kvinna att träda öfver tröskeln till en moské. Och jag är ledsen däröfver, ty det skulle roa mig mycket att se deras åldriga praktfulla moskéer och bevittna ceremonierna i desamma.

Men, för att återvända till den ryska religionen, måste jag tillstå att dess gudstjänst är storslagen. Jag menar nu inte från dogmatisk synpunkt sedt — det vet ni nog; ni har säkerligen studerat den saken bättre än jag. Jag talar endast om ceremonierna, om ryska folkets förhållande till sin kyrka, om prästerskapet etc. Är detta program tillfredsställande för eder? Jag kan icke lofva att utföra det väl, men skall göra mitt bästa.

Sålunda, den ryska gudstjänsten är storslagen — för kortehtens skull upprepar jag icke för hvarje gång "grekisk-katolsk", utan menar med "rysk" *den orthodoxa*. Kyrkorna äro rikligt smyckade med guld och diamanter, en omständighet, som ofta föranleder till tempelröfverier. Särskildt rika äro klostren, hvilka ofta bevara millioner i sina djupa hålor och hvalf. Ty det ryska folket offrar ofta och med sann förtjusning penningar till kyrkorna. Ibland gifva de familjeklenoder, halsband, ringar, etc. för att pryda helgonbilderna med. Jag har i dag träffat min farbror, som just återvändt från en pilgrimsresa till Sarow, ett kloster, där St Seraphims graf är belägen, — ett helgon som nyligen kanoniserades af ryska kyrkan. Farbror berättar, att där var många tusen pilgrimer. Hvar och en anser det som sin plikt att gifva någonting — penningar eller dyrbarheter — till klostret. Mässor läsas och gudstjänster pågå från kl. 2 på natten till kl. 8 på kvällen. Och de båda kyrkorna äro alltid fyllda med folk.

TSAREN MED GEMÅL OCH MODER ANLÄNDA TILL PALATSET, DÄR DOUMAN SKALL HÅLLAS.

Ryssar, i synnerhet de äldre, äro ganska fanatiska. Många af dem lämna under vintern sina hem för att besöka klost-

ren och de där befintliga helgongrafvarna. Det finnes godt om kloster i Ryssland — och stora pilgrimsresor, sjungande psalmer, vandra sakta öfver berg och dal, genom mörka skogar och öfver vida hedar, vandra vecka efter vecka, blott för att få stanna två eller tre dagar i klostret. Sedan fortsätta de åter sin färd på samma sätt genom det kalla och ofta ödsliga landskapet.

I dylika fall, tänker jag, ledes ryska folket ej blott af kärlek till religionen, utan äfven af frihetskänsla och det nyhetens behag som en pilgrimsfärd erbjuder. Sådana pilgrimer inbjudas gärna af medelklassen, af affärsmän och samhällets borgare, synnerligast kanske af deras lata och sysslolösa fruar, som tycka om att höra berättelser om "heliga ting". Jag erinrar mig just nu en anekdot om en sådan pilgrim. Man frågade honom om han sett Sarah Bernhard, hvarpå han svarade: "Ja, naturligtvis har jag sett *dem;* de ligga i två grafvar alldeles intill hvrandra. I den vänstra ligger Sarah och i den högra Bernhard." Denna lilla anekdot ger en god idé om dessa pilgrimers lifliga fantasi. Naturligtvis finner man bland dem äfven allvarliga och verkligt hängifna personer. Men i själfva verket är folket alltför okunnigt både i dagliga lifvets förhållanden och i religionen.

Prästerna, i synnerhet de som bo på landet, äro råa och okunniga. De måste vara gifta, annars kunna de icke få någon församling. Vanan är att en prästdotter har sin faders församling som hemgift. Därför göra studenterna under sitt sista seminarieår besök hos de präster, hvars församlingar mest behaga dem. Sedan gifta de sig med dottern, fadern slår sig till ro och svärsonen erhåller hans plats. Naturligtvis finnes undantag, särskildt i byarna, men på landet är detta det vanliga förhållandet.

En landtprästs lön är så liten som möjligt. Han beror mycket på sina församlingsbor, ty lönen från staten är mycket liten. Vid jul och påsk går därför prästen och diakonerna omkring i församlingen och hopsamla frivilliga gåfvor: ägg, smör, bönor, bröd, ved etc. Det låter ju ganska ynkligt, inte sannt?

Man urskiljer dock två olika typer af landtpräster, ehuru äfven här finnes undantag. Om en präst är blygsam, uppoffrande och kärleksfull, lefver han såsom en fattig arbetare. Medveten om sin maktlöshet att förändra sin ställning, gör han åtminstone sitt bästa för att blifva så oberoende af församlingen som möjligt. Han vill lära, men hans lärdom räcker icke till. Sådana präster blifva ofta drinkare på grund af sin sorg och det elände i hvilket de lefva.

Deras motsatser äro riktiga röfvare, egoister, hvilka icke följa sina olyckliga bröders exempel, utan helt enkelt plundra folket. Ty de taga ifrån hvar och en det lilla han har af timligt godt och gifver honom intet andligt godt i utbyte. De predika sällan, och de enda ämnen deras predikningar röra sig om, äro dryckenskap, stöld och last. De tala aldrig om Kristi upphöjda egenskaper, om barmhärtighet och kärlek. Ni förstår, jag talar nu om dem såsom ett helt. Jag är glad att säga, att det äfven finnes undantag — men de äro mycket få. Under sådana omständigheter kan man icke annat än beklagaa både folk och prästerskap, folket emedan de skola hafva sådana lärare, och prästerna emedan deras ställning är så eländig.

Jag vågar säga att ryssarnas religiositet endast är någonting yttre. De tycka om sin högtidliga mässa, sina vackra psalmer, sin rika kyrkor. Men de tränga icke djupare, de forska ej i religionens härliga sanningar. Oftast hata de sina präster och anse dem för plågoandar; de bry sig aldrig om att fråga dem till råds.

Dessa omständigheter äro, som ni förstår, mycket sorgliga. Ett stort prästmöte skall snart hållas, då mycket kommer i dagen, och då måhända äfven utvägar skola finnas för mången bristfällighets afhjälpande. I mitt nästa bref skall jag åter beröra denna fråga. — — — — — — — — — — — —

PÅ BERGSLAGSBANAN.

Ett reseminne. För Ungdomsvännen af Julius Nordling.

De där människorna höra bestämdt till det andliga ståndet, herrarna i synnerhet, deras fruar kunna ju anses som bihang inom ståndet." Så ungefär tänkte Augustana-studenten, där han satt i en väl fylld kupé på ett bergslagsbanans tåg på väg mot Göteborg, då fyra personer, två herrar och två damer, stego in i kupén vid en station nedanför Seffle köping. En plats stod tom bredvid "studenten", och där fick den ena "prosten" plats tillika med sin fru, och snedt öfver på andra sidan om midtgången lyckades det andra paret att bereda sig plats. När en målare träffar en målare ute på en resa, känner han sig glad. De hafva något gemensamt, äfven om de båda äro blott plankstrykare. Så är det väl inom alla branscher, en musiker trifves bäst hos den som älskar musik, och ett prästämne känner sig gärna hemma i sällskap med sådana, som han anar tillhöra det ståndet och äro inne i ämbetet.

Af det samtal, som fördes, blef det klart, att här icke förelåg något misstag i den första slutsatsen. Inte alla präster förråda sitt stånd med det samtal de föra, men här i detta land bruka de ju vara klädda så, att det yttre skall tillkännagifva, hvad sorts folk de äro. I Sverige resa prästerna ofta i civil dräkt och se ut som vanligt folk.

Man märker också, att prästen i Sverige icke sitter bland medpassagerare, liksom ville han säga: "Ursäkta! jag är blott en präst", ty ännu har det i allmänhet ej kommit därhän i Sverige, att den pösige penningemagnaten, ofta utan bildning ingifver den aktning och vördnad, som med rätta tillkommer lärdomens representanter, äfven om dessa äro fattiga på mynt. Nog är det äckligt att höra en del svenskamerikaner beskärma sig öfver att man i Sverige brukade taga af sig hatten för prästen, något som icke skulle falla dem in att göra här eller lära barnen att göra.

Studenten teg och hörde på samtalet och ämnade tiga under hela tiden, ty i sin blygsamhet tänkte han, att det ej skulle upptagas väl, om han presenterade sig själf. Svenskamerikaner stodo i allmänhet icke så högt i kurs, tack vare de många skräflande, dumdryga individer, som årligen aflägga besök i fädernebygden och representera oss med att ur fickorna plocka fram revolvrar, guldklockor och sedelbuntar, svära som amerikanska "rallare" och aldrig kunna plocka fram annat än dumheter ur sitt förkrympta hjärnkontor.

Men ett tillfälle till presentation skulle snart erbjuda sig. Främlingarna stego för en stund in i en annan kupé, och studenten ombads att se till, så att ingen intog deras respektiva platser, då tåget tog in passagerare vid nästa station. Snart visslade lokomotivet, och tåget höll vid en station i Dalsland. De enda, som stego på, voro en gammal gumma och hennes sjuke man, som af tågbetjäningen nästan bars

in i kupén. Någon plats fanns ej utom den, som det främmande herrskapet nyss hade lämnat. Det gamla paret erbjöd en sorglig anblick. Båda voro ytterst tarfligt klädda. Mannen hade förts hem sjuk från arbetet, och läkaren hade förklarat, att han måste genast forslas till W—g för att opereras. Deras förmögenhet var ej större än så, att de kunde köpa biljetter, men det var också allt. På en skröplig kärra hade de skjutsat honom från arbetsstället till hans hem. De voro lämnade ensamma i världen. Flera barn hade de, men de hade rest till Amerika och glömde där att skrifva till sina fattiga föräldrar.

Då prästherrskapet återkom, var således platsen upptagen, och studenten beredde sig på att afgifva en förklaring. Det behöfdes icke många ord till förklaring. Situationen var strax klar. Ingen syntes missnöjd öfver utsikten att få stå, under det att den sjuke intog hela platsen, där två annars kunde fått rum. En presentation blef dock nödvändig, och i utbyte mot det framlämnade kortet erhöll studenten ett, på hvilket stod: Johan Nordenson, kyrkoherde, Sunne. Det namnet kände han till, ty det var ju "släkt till släkten."

För ej så länge sedan nådde oss emellertid den sorgliga underrättelsen, att prosten Nordenson, under ett besök i Norge, därstädes omkommit i en flod i närheten af Kongsvinger. Denna lilla händelse ur hans lif, som vi här upptecknat, kan ju nu få passas in i hans lifssaga. Han tog sig genast an den sjuke och gjorde anstalter för hans välbefinnande, så långt det var honom möjligt. Han samtalade med honom om hans själstillstånd och visade honom till den som säger: "Jag, Herren, är din läkare." Därpå tog han sin hatt och uppbar kollekt utaf passagerarna, hvilken belöpte sig till omkring 25 kr. Vid nästa station steg han af tåget och telegraferade till lasarettet i W—g, att de skulle vara den sjuke till mötes med skjuts vid stationen. Där skulle också de fattiga människorna byta om tåg. Han gick därför till en frälsningssoldat, som satt på tåget, och bad honom vara den amerikanske studenten behjälplig att bära den sjuke öfver till den andra kupén. Han hade nämligen hunnit med att beställa en bekvämligare kupé för den stackars mannen, där han kunde få lägga sig ned. "Ni är ju ute i barmhärtighetens tjänst", sade han till frälsningssoldaten. Studenten tyckte, att det var som det bör vara, när han fick fatta handen på en frälsningssoldat och på så sätt med honom gemensamt stödja en lidande nästa, under det att en åt det heliga ämbetet invigd man, på grund af sin ställning, ledde och anförde det hela. Kunde frälsningsarmén i Sverige ställas i kyrkans tjänst, hvilket alls icke vore omöjligt, när den nu är lössliten från general Booths välde, borde den blifva till stor välsignelse. Det är nog anknytningspunkt, detta: "Ni är ju ute i barmhärtighetens tjänst." Att frälsningsarmén icke är någon auktoritet i lärofrågor, det veta vi nog, men då det kommer till lösningen af sociala problem, rädda de elända, ropa in halta och blinda från vägarna och stigarna, taga vara på drinkare och fallna kvinnor — kunna vi, äfven om vi hålla ögonen vidöppna för alla arméns fel, ej neka till att där, på det området, har den besynnerliga armén tillkämpat sig en viss auktoritet.

Under fortsättningen af vägen, ända till Trollhättan, där studenten steg af, var denne ej längre en stum åhörare, ty han måste besvara många frågor rörande Amerika och särskildt de kyrkliga förhållandena där. Prosten Nordenson visste mycket om oss och Aug.-synoden, och mer ville han veta. Han trodde dock, att vi behöfdes ännu mera i Sverige än i Amerika, och uttalade en önskan, att många teologie studerande skulle resa hem och ägna sig åt verksamhet inom kyrkan i Sverige. Man skulle, menade han, resa hem, så snart man aflagt prästexamen, och man kunde vara förvissad om att man blefve välkommen. Naturligtvis kunde icke en patriotisk augustanare hålla med om sådant.

Mer än en gång har "studenten" tänkt öfver denna dag på Bergslagsbanan. Det var något afvikande från det enformiga, alldagliga. Mången gång har han hört från frireligiöst håll sådana uttryck som detta fällas öfver präster af Nordensons typ: "De äro nog bra människor, men kristna i sann mening äro de inte." Sådana människor döma bra lättsinnigt. Det blef en stark undran en gång om en präst i pastoratet, om han var en kristen eller ej, ty hans predikan, mente de, var något i deras stil. En yttrade därvid, att "han säkerligen är en ulf, men bär så mycket finare fårpäls." Den som så yttrade, har sedan tydligen visat, hvars andes barn han själf är.

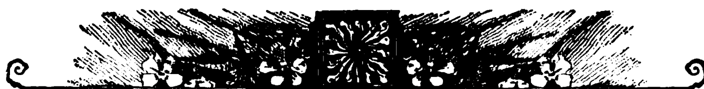
"Vet du, o fåfängliga människa, att tron utan gärningar är död."

EN OFFICER I GUSTAF II ADOLFS ARMÉ.

Se titelplanschen.

Sverige har haft mer än en storhetstid. Den från 1611 till 1718 var icke den enda och knappt nog den betydelsefullaste. Visst var det Sveriges militära storhetstid och visst vann Sverige då stort anseende i världen; visst stadfästade då adeln sin makt därhemma, och visst erhöll kyrkan då en betydelse såsom eljest ingenstädes, men likväl var det en storhetstid, hvars sol snart gick ned för att icke återigen med samma glans lysa öfver gamla Sverige. Andra tider hafva kommit och med andra ideal än den politiska och kyrkliga maktens.

Människan har kommit att betyda mera än då för tiden och freden med dess intressen mera än kriget med dess fasor och blodsutgjutelse. Likväl kunna vi icke annat än med beundran och vördnad blicka tillbaka till "Sveriges storhetstid", ja, med berättigad stilthet öfver de värf, som våra fäder då utförde. Mycket grundlades då, som sedan blifvit till största välsignelse för eftervärlden, ej blott i Sverige, utan allestädes, där kristlig och personlig frihet betyder något. Vittnesbördet på stenen vid Breitenfeld talar blott den omutliga sanningens språk, då det säger: "Gustaf Adolph, Christ und Held, rettete bej Breitenfeld Fried und Frejheit für die Welt." Bilden på vår tafla framställer en af de väldiga krigarna från den store hjältekonungens dagar.

MUSIK I HEMMET.

Musiken har en underlig makt att göra intryck, makt öfver tanken och handlingen, ty hon upprör de innersta djupen i vår känslonatur — makt öfver lärda och olärda, ty hon griper själens lif mycket djupare än tankens undersökningar förmå — makt öfver hög och låg, ty hon anslår en sträng, som kan bringas att dallra i hvarje hjärta. Häraf kan man lätt inse, hvad tjänst musiken har att i hemmet uträtta. Hemmet är våra djupaste känslors fridlysta ort.

Det är här, som hela vår känslonatur begynner sin utveckling. Här finna vi själfva källan, från hvilken de renaste, starkaste och mest varaktiga känslor i vårt lif härflyta. Vi tillhöra familjen genom vår tillvaros nödvändiga förutsättningar. Långt före någon vårt eget medvetandes frivilliga handling utöfvade familjen öfver oss sin vilja och sin makt. Hemmet, hvarest vi först lefva, nära oss och hafva vår varelse, hvarest hvars och ens själ kommer till medveten verksamhet, hvarhelst vårt väsen begynner att spricka ut såsom blomman ur sin skyddande knopp — hemmet är platsen icke allenast för viljans lydiga handling, icke allenast för kunskapsförmågans fostran och vård, utan äfven den plats, som skulle prydas af den sköna konsten, det ställe, hvarest "det sköna i människolifvet" skulle regera, hvarest alla förädlande känslor skulle om-

huldas i ändamål att hemkretsens uppmärksamhet måtte så mycket som möjligt dragas från det groft sinliga till det öfversinliga och ideala.

Musiken, således, när hon enligt sin natur får gifva yttre form och uttryck för våra känslor — hvilka kanhända äro mera mäktiga krafter i vårt lif än tankarna — förmedels toner, hvilka fröjda barndomen såväl som ålderdomen, musiken, fördenskull, vi upprepa det, bör binda hemmets härd tillsammans med kärlekens band och i barnens klappande hjärtan uppväcka heliga tankar och beslut och samla en skatt af varaktiga minnen, hvilka rikta själens sanna känslor.

"uppknytande alla de band,
som binda harmoniens förborgade själ."

Låten därför edra hem, våra hem, äfven vara hem för den upplyftande och förädlande musiken. Låten barnen tidigt öfva sångens härliga gåfva och lären dem att älska den och skatta den högt. Vi behöfva mera hjärtlig sång och musik i lifvet, om det skall synas hafva verkligt värde. Vi behöfva börja att lära den nya sången, som en gång skall sjungas omkring Guds och Lammets tron, där allt skapadt skall instämma i en enda väldig harmoni, af hvilken bruset skall vara såsom af ett mäkta stort vatten.

TONSVALL.

Af Frithiof.

Hör, huru klangmängda tonerna rulla,
klinga som vågsvall mot pärlsatt granit;
helgjutna, starka, formrika, fulla,
följda af susande eko't som svit.
Fram genom blånande rymder de svinga.
Hän öfver blomhvita ängar de ringa
klockrena slag
uti sommarljus dag.

Hör! Huru brusande, vilda och skära
spränga de ej utur stormslaget bröst!
Blida som västan, så älskliga, kära,
dallra i ljudvåg, och bjudande tröst,

komma de lekande fram öfver lunder,
skänkande lisa i smärtfyllda stunder,
toner af frid
i den tröttande strid.

Ack! Huru dårande drillarna smyga
fram utur dunpansrad sångarebarm!
Lena som daggstänk och friska de flyga
långt ifrån småsinnets strider och larm.
Lyften, o, lyften mig, klangsprungna toner
upp till de bländande ljusregioner;
lämnen mig där
uti etervågsfär.

ÖDEMARKENS BARDALEK.

För Ungdomsvännen af B. E. Bengtson.

IV. *Nödåret 1894.*

Året 1894 är ett år i Nebraskas annaler som icke snart kommer att glömmas. Det var ett svårt år, på många ställen, ett verkligt nödår. Det var ett af de ödesdigra år, som komma till ett land kanske endast en gång i en manslålder. De erfarenheter som nybyggarne detta år fingo göra vore de svåraste sedan deras ankomst till prärien. Åtskilliga omständigheter samverkade till att göra ställningen kritisk. Förra årets missväxt, de låga priserna å produkter, den politiska agitationen, som hotade nationens penningesystem och den öfver hela landet rådande ovissheten och misstron: allt detta ingick som faktor i att göra tiderna svåra. Hade dessa olyckliga konjunkturer inträffat ett tjugutal af år tidigare, så hade säkerligen civilisationens förtrupper i Nebraska blifvit tillbakadrifna och vildmarkens eröfrande försenats åtskilliga år. Som det nu var begynte nybyggarna få sina bopålar tämligen så fast neddrifna. Det var dock för resten icke lönt tänka på att lämna orten, ty det var icke mycket bättre på andra platser, och en främling var icke mera välkommen på ett ställe än på ett annat. Man hade öfverallt nog af bekymmer för sig själf och de sina.

Hvad som dock hade förvärrat ställningen i mellersta och västra Nebraska var, att denna vårens och sommarens knappa regnfall skulle omedelbart följa förra årets torka. Hvete, hafre och annan småsäd visade ännu i juni månad icke annat än korta blad och gingo aldrig i ax. Majsen växte visserligen till en höjd af från två till fem fot och gick i blomster, men sköt ej ax. Många gånger öfverdrogs himlen med svarta moln: blixtar lyste och åskorna gingo, men regn föll icke. Ofta syntes regnets mörka strimmor under molnen, då åskan gick, men det var såsom en synvilla blott. Om regndroppar verkligen föllo, så afdunstade de och blåste bort så snart de nådde det varma luftlagret närmast jorden. Förgäfves betraktade jordbrukarna himlen morgon och afton och hoppades, tills slutligen solen rann upp på den ödesdigra dagen, den 22 juni 1894. Denna dags förmiddag var ej olik de föregående förmiddagarna denna sommar, men vid middagstiden begynte en rask vind blåsa från sydväst. Denna vind var het, het som om han kommit ur en ugn. Nog hade här varit heta vindar förut, men de hade alltid kommit i korta pustar och hade icke varit så särdeles fördelsebringande. Nu därnäst kom en ihållande het vind med kanske en tjugu mils hastighet i timmen, och blåste hela eftermiddagen. Denna vind var desslikes så torr, att den drog vätskan ur allt som var utsatt för densamma. Vatten i tunnor och kärl bortdunstade så hastigt, att man tydligen kunde se, att det sjunkit efter endast en kort stund. En husmoder, som skulle hänga ut sin tvätt, fann att det första plagget var torrt, redan då hon skulle hänga ut det femte. Det var omöjligt att länge vistas utomhus. På endast en kort stund blefvo ögonen röda, läpparna sprucko sönder och huden i ansiktet blef kärf som en fil. Luften var full af damm och fin sand, som piskade mot ansiktet och trängde sig in i näsa och mun, så att det var nästan omöjligt att andas. Inomhus och i skuggan var det något drägligare, men långt ifrån behagligt. Slutligen sjönk dock solen, vinden lade sig, och människorna fingo en behaglig hvila.

Några dagar senare kunde man bättre se, hvad verkan den heta vinden haft på grödan. All den växande säden var förtorkad jämnt med jorden och började blåsa bort. I majsåkern hängde bladen torra som pappersremsor och skramlade mot hvarandra. Allt hopp om skörd var ute. Betesängarna hade varit så dåliga året förut, att en stor mängd af nötkreaturen måst säljas till följd af brist på foder. Detta år var det ännu sämre, och det var icke längre fråga om att framfodra flera än dragarna och en eller två kor. De öfverflödiga hästarna fingo olika öden. Hästar såldes för hvad man kunde få för dem, och de bästa betingade ofta icke mer än tjugufem dollars stycket, om nämligen köpare alls funnos. Annars gaf man bort dem, eller ledde man dem ut till någon aflägsen plats på farmen och sköt dem en kula för pannan. Detta var det slut många gamla trotjänare fingo: man kunde icke se dem svälta ihjäl. Men *något* foder hade man ju: man hade majsstjälkarna, om man kunde bärga dem. Och bärgade dem det gjorde man så grundligt, att då vintern kom, stod icke en enda stjälk på rot.

Under hösten och vintern märktes tydligen verkningarna af hemsökelsen. Öfverallt funnos sysslolösa skaror af arbetare. Dessa togo det i allmänhet icke mycket till hjärtat och tycktes icke bry sig om hurudan utgången skulle blifva. Sorglösa bevistade de bollspel och förströelser af alla slag. På många ställen sågos vuxna män taga del i skolgossarnas lekar, såsom att kasta hästsko, spela "football" eller annat, som dessa togo sig för.

För köpmännen och affärsmän i allmänhet var denna tid icke en dans på rosor. Fordringar kunde icke indrifvas, emedan penningar fattades att betala med, och varor kunde icke köpas af samma orsak. Handlande, som denna tid hade större lager på hand, befunno sig naturligtvis i den trängsta ställningen. Grosshandlare i de större städerna funnos, hvilka skickade sina kunder, minuthandlarna, hvar sin påse sand till julklapp såsom en påminnelse om att de endast behöfde en liten smula mera mod eller "sand", som amerikanerna uttrycka det. Huruvida detta hjälpte eller icke lämna vi därhän, men hvad som dock halp var den omständigheten, att man allestädes var fördragsam mot hvarandra.

Längre fram anlände de lifsförnödenheter och förråd, som samlats i östern för lindrandet af nöden. Men med utdelandet häraf blef det i många fall ett gyckelspel. De verkligen behöfvande fingo ofta intet. Utdelningen skedde för öfrigt i så små kvantiteter, att den, som bodde långt ifrån utdelningsplatsen, skulle haft sysselsättning hela tiden med att oupplåtligen gå från undersökningskommittéen till utdelningskommittéen och så till hemmet igen för att kunna uppehålla lifvet på sig och de sina, om de nämligen skulle hafva lefvat på hvad de fingo. Ett sorgligt fall observerades i detta sammanhang, nämligen att en karl som kört efter "nödhjälp" kom hem drucken och låg som ett svin i bottnen af vagnskorgen. Han hade haft pengar till brännvin, men icke till lifsförnödenheter!

På åtskilliga ställen brötos förvaringshusen upp och förråden togos utan lof. Detta förfaringssätt hade dock det obehaget med sig, att lagen kom med efter räkningar. Lyckligtvis skedde dylikt endast i enstaka fall, och folket i allmänhet bidade tåligt bättre tiders inbrott. Den del af de insända förråden, som kom till den bästa användning, voro dock de skänkta klädespersedlarna. Man kunde ännu året efter få se en lustig figur på gatan iklädd dessa "barrel clothes", som de kallades. Det hände ju för det mesta vid utdelningen, att det var omöjligt få kläder som passade, och kostymen blef också af olika tygslag, urmodig o. s. v., men det gjorde ingenting: den var i flesta fall varm och blef af mottagaren sedermera väl utsliten.

Det kunde tyckas, att folket skulle flyttat undan i en så hård tid, men detta skedde icke. Förklaringen ligger törhända i, att de som tröttnat och voro flyttfärdiga icke kunde skaffa de därtill nödiga penningarna. De kunde inga penningar få låna, icke ens mot den bästa säkerhet, såsom t. ex. inteckning i farmen. Icke heller kunde de sälja sin egendom, emedan ingen ville köpa. Jag drager mig till minnes en god farm belägen endast tre mil från staden, som bjuddes ut för två tusen dollars, med endast ett hundra dollars i kontant och goda villkor för återstoden. Den fann icke köpare. Jag tviflar på att denna farm i dag kan köpas för tio tusen dollars. Flera liknande exempel kunde anföras, men detta får vara nog.

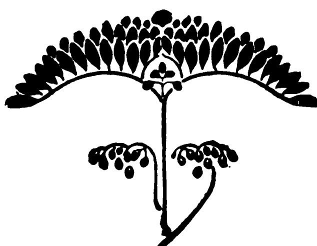
Om man vill erinra sig det, så minnes man nog hvad guldsökare och jägare, som färdats öfver dessa trakter under åren 1849—1859, hade att säga om dem. De sade, att hela den vida Nebraska-slätten var en öken, att ingen annan växtlighet fanns än kaktus och buffelgräs, att sanden drefs af vinden i stora täta moln, att hettan var odräglig, och att landet icke ägde något värde. Hvad dessa herrar dock glömde förtälja var det, att prärieeldar regelbundet uppbrände och millioner bufflar uppåto gräset, så att detta aldrig hann blifva mera än några tum långt, eller att "guldstråten" drog genom den delen af Nebraska, som ligger nere i Platte-dalen, hvilken är hetare om sommaren än höglandet strax bredvid. Allt detta tego de med. Klimatet är dock ännu alltjämt just sådant, som det under århundraden förut varit, med de samma på hvarandra följande växlingarna: på de torra åren följa de våta, på de våta de torra, och väcka ännu hopp och misströstan i jordbrukarens bröst. Men han har under årens lopp bättre lärt sig bruka sin jord, och de ymniga skördar, som han samlar i sin lada, bära vittne om hans framgång.

FÖRNÖJSAMHET.

Efter Huckert af Strandberg.

Kung Salomo han är i fält,
där bor han under himlens tält;
en såningsman han ser där skrida,
som kastar kornen kring sig vida.

Han frågar då: hvad gör du där?
Den marken inga skördar bär!
Bäst är, att du ditt verk förlåter,
du får ej ens ditt säde åter.

Vår man har rådvill armen sänkt,
men då han stått en stund och tänkt
är all hans modlöshet betvungen,
han sår igen och svarar kungen:

Jag har ej mer än detta fält,
det har jag plöjt och väl beställt,
misströstan lönar icke mödan;
jag kornet ger, Gud skänker grödan.

HEINRICH MELCHIOR MUHLENBERG.

Den tysk-lutherska kyrkans i Amerika patriark.

Denne märkvärdige man föddes i Eimbeck, Hannover den 6 sept. 1711. Fadern var skomakare och efter sina förhållanden ganska ansedd man. Samma dag sonen föddes fördes han till dopet och erhöll namnet Heinrich Melchior, såsom han själf sedermera skref det, ehuru det i kyrkoboken lär förekomma i omvänd ordning. Heinrich var det sjunde af föräldrarnas nio barn och erhöll en efter omständigheterna god uppfostran. Hans stora naturgåfvor gjorde, att man lät honom studera både "tyska och latin", hvilket sedermera utvidgades till alla de ämnen, som den tiden tillhörde den klassiska bildningen. Men rätt som allt gick som bäst med skolarbetet afled fadern af slag och barnen måste nu söka, att hvar på sitt sätt bidraga till sitt och de öfrigas underhåll. Det säges, att Heinrich en tid arbetade som garfvarelärling hos sin broder, men ock att han äfven under den tiden begagnade alla tillfällen, som stodo honom till buds för att förkofra sig i kunskaper och synnerligen i musik, hvilket snart satte honom i stånd att antaga en organistplats som erbjöds honom. Troligt är dock att han endast en kortare tid skött denna.

Vid uppnådda 21 års ålder hade han hunnit så långt i sina studier att han kunde börja undervisa andra såsom informator. Vid ett tillfälle hade han ett slags privatskola, hvaruti ej mindre än 18 ungdomar på en gång undervisades. I skolsaker gick det således bra, men i andligt hänseende gjorde Heinrich numera ej några märkligare framsteg. Fasthellre gick det tillbaka för honom, såsom det synes, hvilket förorsakade honom faderliga vänners förmaningar och särskilda eftersyn.

1735 kom han till Göttingen, där han efter vederbörlig examens afläggande inträdde vid universitetet såsom studerande. Dogmatik ock etik blefvo hans förnämsta studieämnen för en tid, hvilket återigen förde honom till närmare eftertanke om sig själf, och så började denna själskamp, ur hvilken den unge studenten ej långt därefter framgick såsom en på Jesus sant troende kristen, hvilkens uppsåt att tjäna Herren för lifstiden sedermera förblef oryggligt. Från universitetet utexaminerades han 1738, hvarpå han för ett år tjänstgjorde såsom lärare i Halle, under tiden förberedande sig att utgå till Indien såsom pastor i närheten af Halle och erhöll då äfven kallelse att komma till Amerika för att åtaga sig vården af "de förenade församlingarna" i Pennsylvania. Denna kallelse antog han och ankom till Philadelphia 1742. Dessa "förenade församlingar" företedde dock vid hans ankomst en bedröflig anblick. De voro visserligen såsom får utan herde, och det gällde nu att gripa sig an med att ordna allt och allvarsamt taga sig an församlingsvården i egentlig mening. Häruti lyckades han på ett utomordentligt sätt och kunde således snart nog utsträcka sin verksamhet till omkringliggande trakter. Slutligen sträckte sig hans pastorat från de nordligare delarna af New York till det sydliga Georgia, och öfverallt arbetade han med välsignelse.

Mühlenberg var en mycket djupgående karaktär med apostoliskt nit och hängifvenhet för sin kallelse. Han ägde stor organisatorisk förmåga och var dessutom en gärna hörd och särdeles uppbygglig predikant. I sina yngre år slöt han sig öppet till den pietistiska skolan, men längre fram tog det ekumeniskt lutherska ut sin rätt hos honom och gjorde honom till den vidsynte patriark, som han med Guds nåd fick blifva för sitt folk och sin kyrka. Muhlenberg afled i sitt hem i Trappe, Pennsylvania, 1787, älskad och aktad såsom få och med ett minne i Amerikas kyrkohistoria, som aldrig skall förblekna. S. G. Y.

REMBRANDT. ETT TREHUNDRAÅRSMINNE.

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Den långvariga och blodiga frihetskamp, som Holland förde mot Spanien i slutet af 16:de och början af 17:de århundradet, slutade ändtligen med fullständigt nederlag för Spanien och förvärfvade åt motparten det politiska och religiösa oberoende, för hvilket han så tappert hade stridt. Under den nyvunna friheten uppblomstrade den lilla Nordsjö-republiken med ovanlig hastighet, så att den vid midten af det 17:de århundradet kunde anse sig vara herre öfver hafven och den förnämsta handelsstaten i Europa. Rikedom och välstånd liksom ära och rykte, vunna genom de största uppoffringar af fosterlandsälskande män och kvinnor, strömmade hastigt in öfver den unga, lyckliga republiken.

Under denna materiella utveckling försummades ej heller de ideella intressena. Holland fick nu sin storhetstid inom vitterhet, litteratur och konst. Hvad den senare beträffar, fick den ej blott en ny blomstring, utan ock ett nytt innehåll. Sedan nu den katolska kyrkoförfattningen fått vika för den reformerta, hvilken fordrar, att kyrkorna skola vara utan bilder, spelar det historiska porträttet i stället fö den religiösa bilden hufvudrollen i Hollands målarkonst. Kraftiga och djärfva ansikten, utförda med bred pensel, visa oss typen af dessa amiraler och rådsherrar, skarpskyttar och syndiker, som framträda i Hollands historia under republikens blomstringstid, såsom Franz Hals och Bartholomeus van der Helst skildra dem. Och omkring dessa folkets stora män rör sig det vimlande folklifvet, dels

REMBRANDT, SJÄLFPORTRÄTT.

de högre ståndens: köpmansfamiljernas, artisternas och det bildade folkets lif, dels de ringare ståndens: sjömännens, böndernas och den längre stadsbefolkningens lif, såsom det framställts af andra mästare, i förra fallet särskildt af den amsterdamska och i senare af den haarlemska skolan. Men det är icke blott människor och deras lif, som porträtteras, äfven landskaps- och djurstycken målas, — allt med friskhet och lefvande natursanning.

Såsom hufvudmannen under denna blomstringstid — 16-hundratalets förra hälft — och såsom en af målarkonstens största mästare för alla tider står *Rembrandt*, hvars födelse för tre hundra år sedan nyligen med jubel firats, särskildt i hans eget hemland.

Rembrandt, såsom han vanligtvis kallas med blott sitt dopnamn — hans fulla namn var Rembrandt Harmenszoon van Rijn — föddes den 15 juli 1606 i staden Leyden, som ligger vid Renfloden icke långt från dess utlopp i hafvet. Hans föräldrar voro välmående folk. Fadern var mjölnare och ägde hus i staden, en trädgård utanför Rijnsburgerporten och hufvudparten af en väderkvarn i Pelikan-kvarteret nära Hvita porten. Modern, en bagaredotter från Leyden, synes ha varit en mycket from människa att döma af de talrika bilder af henne, som sonen utfört, och där han gärna framställer henne läsande i bibeln med ett stilla begrundande uttryck. Den näst yngste bland sex syskon — fyra gossar och två flickor — var Rembrandt den ende af dessa, som föräldrarna lät studera. I sitt fjortonde år inskrefs han vid det år 1575 grundade universitetet i Leyden. Här skulle han dock ej stanna länge. Konstnärshågen dref honom med oemotståndlig makt, och snart befann han sig i lära hos målaren Jacob van Swanenburch, som studerat i Italien, men för öfrigt var en rätt slät målare. Hos denne kvarblef han i tre år och kom sedan till Pieter Lastman i Amsterdam, som hade tillägnat sig Honthorsts och Elzheimers ljuseffekter och meddelade dem åt Rembrandt, hvars tidigaste målningar också visa, huru han redan från början sysslade med försök att återgifva *ljusdunklet*, hvari han i sina senare verk uppnådde ett sådant mästerskap. Under Lastman studerade Rembrandt emellertid blott ett halft år, hvarefter han återvände till sin födelsestad för att där under sju år, fyllda af oförtrutet arbete, studera på egen hand efter naturen.

Vid helt unga å förvärfvade Rembrandt ett godt rykte såsom målare, hvilket steg ännu mer, då han 1632 i Amsterdam, dit han öfverflyttat året förut, målat den s. k. *Anatomien*, d. v. s. en tafla, framställande en anatomisk föreläsning af en professor Tulp inför några med spänd uppmärksamhet lyssnande unga läkare. Från samma år är det vackra porträttet af en ung kvinna i Svenska nationalmuseum och ungefär från samma tid *den helige Anastasius*, också i nationalmuseum i Stockholm.

År 1634 inträdde Rembrandt i äktenskap med Saskia van Uylenborch, en ung och rik dam af ansedd familj, och de år, som nu följde intill hustruns död, voro konstnärens lyckligaste såväl som mest lysande. Han köpte sig år 1639 ett präktigt hus, "och här samlade han ett riktigt konst- och kuriositetskabinett, bestående af konstverk och konstslöjdföremål af alla möjliga slag, etnografiska och naturhistoriska märkvärdigheter o. s. v. i oändlighet, en samling, om hvilken man med fullaste rätt sagt, att den vid en försäljning i våra dagar skulle inbringat millioner." Saskia öfverhopade han med juveler och smycken, och själf uppträder han under dessa år i aristokratisk och rikt utstyrd dräkt. "I sitt hus hade han äfven boende en mängd elever, hvilka skola ha betalt nästan 100 floriner om året hvardera, och hvilkas af honom retuscherade målningar såldes för hans räkning, därmed ökande de betydliga inkomster Rembrandt hade af dels sin hustrus förmögenhet, dels sina egna eftersökta porträttmålningar."

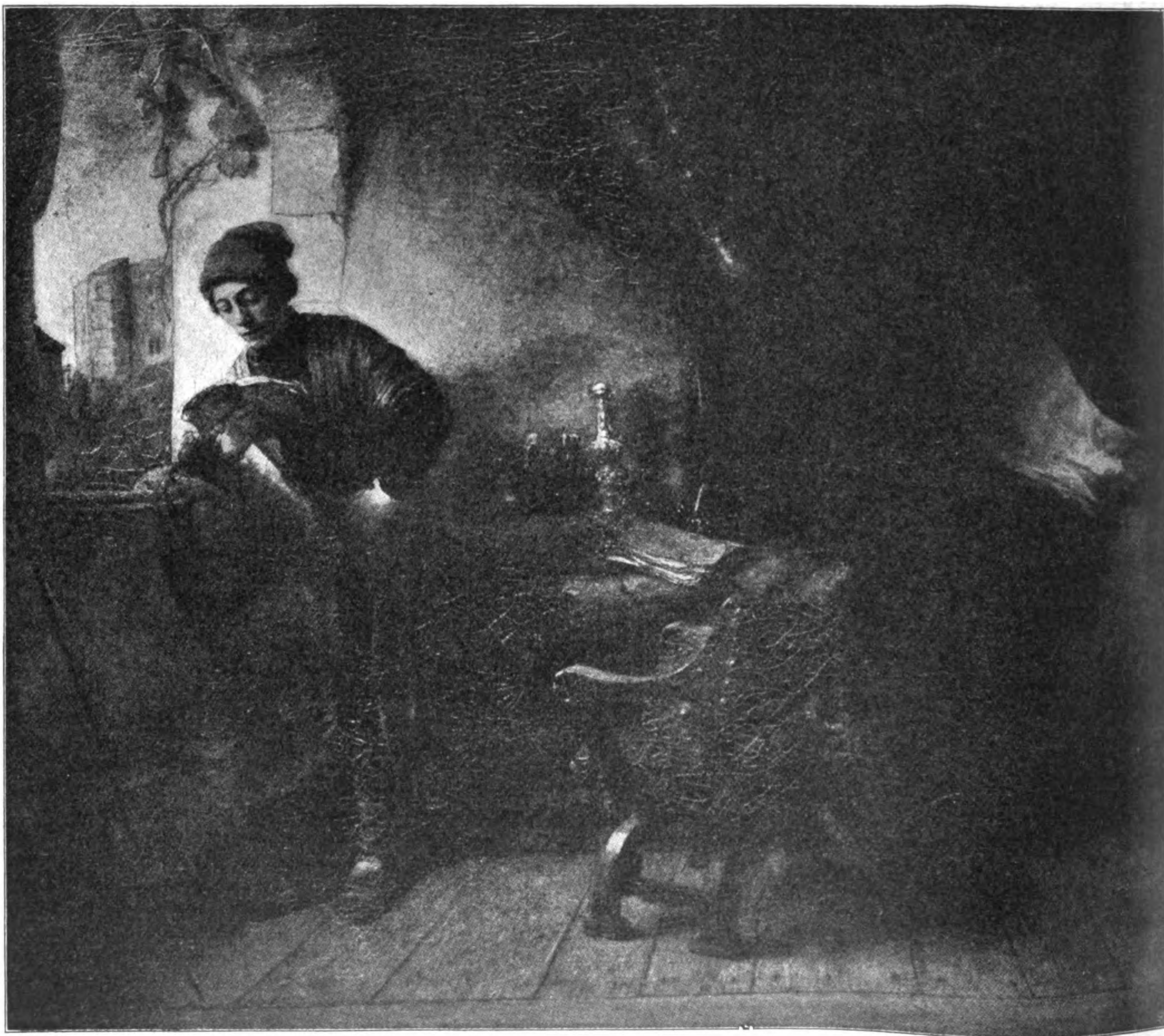
Efter hand kommo emellertid tunga skuggor att lägra sig öfver den store konstnärens lif. Hans lyckliga äktenskap upplöstes redan efter åtta år genom Saskias död, hvilken inträffade den 14 juni 1642. Förut hade trenne barn — en son och två döttrar — aflidit i späd ålder. Ett fjärde barn, sonen Titus, föddes i september 1641. Denne uppnådde visserligen myndig ålder, men äfven honom fick den hårdt pröfvade fadern följa till grafven, nämligen året före sin egen död.

Äfven andra vidrigheter mötte honom under hustruns nyssnämnda dödsår, och dessa sammanhängde med en större tafla, som detta år blef färdig, och som numera räknas till världskonstens yppersta verk. Taflan, hvilken på grund af sina egendomliga lysförhållanden är känd under det oriktiga namnet *Nattvakten*, hade beställts af ett skyttegille och framställer skyttarna i den stund, de bryta upp för att tåga ut till öfning. Beställarna hade tänkt sig en porträttmålning i traditionell holländsk stil med ett uppradande af personerna bredvid hvarandra, så att hvar och en kom i lika mån till sin rätt. I Rembrandts lifliga konstnärsfantasi blef emellertid själfva motivet omsmält, så att det i stället blef en historiemålning, som framställer just uppbrottsstundens lifliga kaos, hvilket snart skall ordnas af de båda i förgrunden raskt frammarscherande och starkt framhäfda anförarna. Många af de goda skyttarna, som hvardera betalt 100 gulden för att ordentligt föreviga*s*, kommo nätt och jämt med i bakgrunden i klen belysning och svåra att känna igen. Hvem kan då undra på att de blefvo förbittrade. Efter den betan aftog Rembrandts rykte som den oförliknelige portrtätmålaren. Inkomsterna minskades, och då han ej förstod att rätta utgifterna efter dem, utan fortfarande tillfredsställde sin dyrbara vurm för konstsaker, råkade han i ekonomiska svårigheter, hvilka efter hand ökades ända därhän, att han år 1656 måste göra konkurs. Vid jultiden 1657 såldes på auktion hela Rembrandts konst- och kuriositetskabinett, men till följd af den affärskris, som för tillfället öfvergick Amsterdam, in-

bringade det ej mer än 4,964 gulden. Följande år gick det hus, där Rembrandt bott i 18 år, under klubban, och därefter måste han tillika med sin lilla familj bo i mera anspråkslösa hyrda lägenheter. Hans familj bestod vid denna tid, utom af sonen Titus, af hans husfru, Hendrikje Stoffels, och en hennes dotter med Rembrandt vid namn Cornelia. I fråga om förhållandet mellan Rembrandt och denna Hendrikje, hvilken såsom ung bondflicka omkring 1649 flyttat in i Rembrandts hus, äro uppgifterna motstridiga. Enligt somliga skulle de aldrig varit lagligt gifta. Säkert är, att de lefde tillsammans såsom man och hustru, och att Hendrikje såväl som sonen Titus med innerlig kärlek och värme omfattade Rembrandt samt sökte att, så godt de kunde, hjälpa honom i hans ekonomiska betryck. Också synes han ej ha behöft lida någon egentlig nöd under sina sista år. Han fick ännu några stora beställningar, såsom en annan anatomibild (dr Deymans, 1656), vidare år 1661 en grupp af föreståndare för klädesväfvareskrået *(Syndikerna)* samt s. å. en stor tafla till Amsterdams stadshus, hvilken dock synes ha blifvit refuserad, och hvaraf nu ett väldigt fragment, den stora Claudius Civilis-taflan finnes i Svenska nationalmuseum.

För en man, som en gång lefvat i öfverflöd och umgåtts med Amsterdams mest framstående män, kändes helt visst det i grund och botten försakande och tillbakadragna lif, den store mästaren nu måste föra, bittert nog. Icke ens den lättnad, som de närmastes ömma omsorger beredt honom, skulle han få behålla till det sista. Hendrikje dog omkring 1662, och några år därefter eller i september 1668 måste den åldrige fadern med svidande hjärta följa äfven sonen Titus till grafven. Endast något öfver ett år öfverlefde han detta tunga slag. Rembrandt afled den 4 oktober 1669, och den 8 oktober sänktes hans stoft i grafven i Amsterdams Westerkerk. Hans död skedde alldeles oanmärkt i detta Amsterdam, där hans namn en gång varit på allas läppar.

"Men Rembrandts namn har hämnat sig. Nu är det åter på allas läppar, och det ej blott i Amsterdam, utan i hela den bildade världen." Målningar af Rembrandt finner man nu i alla större samlingar, ehuru icke alla dessa samlingar

REMBRANDT. *Daniel i sin studerkammare.*

gifva ett begrepp om hans mångsidighet. På det mest glänsade sätt är Rembrandt representerad i S:t Petersburg (i Eremitaget med 43 nummer, till största delen förvärfvade på 1700-talet). Därnäst kommer galleriet i Kassel på grund af det utsökta urvalet. Äfven i Louvren är han förträffligt företrädd (20 nummer). Holland har för sin räkning behållit åtminstone de omfångsrikaste verken, nämligen gruppbilderna *Anatomien*, *Nattvakten* och *Syndikerna*. Nationalmuseum i Stockholm äger, enligt den katalog jag har (af 1896), åtta målningar i original af Rembrandt, nämligen, utom de tre förutnämnda, porträtt af en gammal man, en gammal fru, en ung dam (möjligen Saskia), en äldre man (troligen holländske predikanten J Uitenbogaert) samt af Petrus. Dessutom finnas många och dyrbara arbeten af Rembrandt inom privatsamlingar, särskildt i England, Frankrike och Tyskland.

I fråga om Rembrandts uppfattning och framställning af religiösa ämnen säger L. Dietrichson i sin konsthistoria: "Rembrandt trodde sig säkerligen komma den historiska sanningen så nära som möjligt, när han för sina israeliter från gamla och nya testamentets tid lånade modeller från judekvarteret i Amsterdam och försåg dem med kostymer från synagogan vid Judenhochstraat. Också var ju detta verkligen ett steg närmare realiteten, jämförd med den flandriska skolans sätt att iföra dessa personer samtidens dräkter eller den nu alltmera från Italien inträngande romersk-antikiserande riktningen: en orientalisk lokalton fingo i alla fall Rembrandts taflor. Men det är sant: ideella blefvo hans figurer därför icke. De gemenaste typer uppträda ofta i dessa bilder, dock måste vi tillägga, att de alltid äro karakteristiska, och Rembrandt eröfrar för dem alla vårt högsta intresse genom att sätta dem in i en luft och ett ljus, som äro oefterhärmliga. Bland dessa bilder ur den heliga historien kunna vi urskilja en serie framställningar öfver ett ämne, som i synnerhet har tilltalat mästaren: den väldige Simson." Bland dessa Simsonbilder märkas särskildt: *Simson bländas af filistéerna* (i galleriet i Kassel), *Simsons bröllop* och *Manoahs offring vid Simsons födelse* (båda i Dresden) samt *Simson hotande sin svärfar* (i Berlin). Bland motiv, hämtade från nya testamentet, behandlar Rembrandt oftast än i målning, än i etsningar: Ecce homo, korsfästelsen och nedtagandet från korset samt grafläggningen. "I dessa framställningar söka vi förgäfves det höga allvar i figurerna, som den italienska konsten äger, men färgens och clairobscurens (d. ä. ljusdunklets) trolleri gjuter sin egendomliga poesi öfver dem och förlänar åt dessa framställningar en stämningens rikedom, som man förgäfves skall söka hos italienarna."

Carl Neumann, hvars förträffliga karakteristik öfver Rembrandt såsom konstnär nyligen varit i öfversättning införd i tidskriften "Ord och Bild", säger, att vi hos honom finna tre väsentliga egenskaper, fullfärdiga från första början. "Först och främst hans kärlek till verkligheten, hvilken gör det omöjligt för honom att utvälja något föregifvet skönt och att förkasta annat såsom ovärdigt. Erkännandet af allt, som *är till*, är en naturnödvändighet för honom. För det andra: behofvet af att accentuera, d. v. s. insikten om att den, som vill säga och klargöra något visst, måste lämna annat osagdt och förstå att uppoffra. Denna accentuering sker hos Rembrandt genom ljuset; han stryker under det, som intresserar honom, och lämnar det öfriga i dunkel. För det tredje: ett mycket egenartadt färgsinne. Om man får taga en bild från musiken, skulle man kunna säga, att det hos honom förefinnes mycken omväxling i de koloristiska uttrycksmedlens dynamik, men klangfantasien är från början en och densamma, och vissa harmonier äro hans temperament medfödda. Och om Rembrandts underbara ljuseffekter säger samme författare: "Man måste ha vant sig vid denna färg för att blifva varse dess oerhörda rikedom och nästan obegränsade uttrycksförmåga. Där finnas färgsammanställningar af den spädaste klang och mjukhet, som om fehänder sömmat silfver- och guldtrådar däri, pärlor och ädelstenar, hvilka utströmma ett ljus som af afslöjade hemligheter. Ty det är det underbara med dessa verkningar, att ljuset ej synes falla utifrån, tillfälligtvis, utan tyckes lösgöra sig som ett djupt andedrag ur färggrunden och afslöja dess väsen."

Och en annan tysk konstkännare, Koloff, säger om Rembrandts ljusdunkel: "I hans bilder härskar vanligtvis skymning eller natt, i hvilka han låter en stråle af den glödande aftonsolen eller af det bleka månljuset, skenet af brinnande ljus eller facklor, stundom äfven sin egen fantasis poetiska ljus falla in, hvilket strider om herraväldet med de himmelska och jordiska ljusen. Detta är vår mästares verkliga specialitet, med dylika splitternya, högst sällsamma, pikanta ljusverkningar öfverraskar och öfverfaller han ständigt sin åskådare. Han bär, kan man säga, under sin kappa en blindlykta, som han plötsligen tar fram och håller oss upp i ansiktet, så att vi till en början för ljusskimmer ingenting kunna se. Det är, som om vi träda in i ett djupt, mörkt rum, sparsamt belyst af ett fladdrande sken, och där vi icke genast kunna se alla föremål; ögat måste först vänja sig vid det gifna måttet af ljus, till det efter hand ser detaljerna med konturer och fast kropp i den dunkla massa, hvaruti från början det hela simmade. Clairobscurens verkan är för Rembrandt hufvudmedlet till uppnåendet af hans måleriska afsikter och den hufvudsak, under hvilken målningens öfriga delar mer eller mindre måste underordna och foga sig."

GUSTAF IV ADOLF.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

"Är det väl sant? Är jag ej längre Sveriges kung,
och är hvad timat ej en ryslig dröm allena?
Var domen allvar, hvilken föll i går så tung,
skall man i dag min ärfda rätt mig grymt förmena?

Ah, det är sant! Förfärans dämon ur en blund,
knappt mitt förgråtna öga unnad, nyss mig väckte,
och jag är vaken, vaken i mitt väsens grund
att tömma dräggen af den kalk mig ödet räckte.

Jag är ej konung mer! Jag var det dock i går,
ja, då jag var än det, hvartill jag född är vorden.
Men hvad i dag? En fredlös i mitt land jag står,
jag har ej fosterland, ej hem, ej rum på jorden.

Jag ville gråta, ack, jag ville gråta blod
att mina felsteg mot mitt land och folk försona.
För sen, min smärtas bot ej tages mer för god—"
så arm är ingen, som en konung utan krona.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XLI. "Kolpeddlaren".

Detta är ett svenskt-amerikanskt ord, men jag vet ej om något annat, som jag kan sätta i stället. Ty denne man är icke en kolhandlare i vanlig stil eller en kolpatron, som handlar i stor skala och inom kort blir stenrik, utan en helt vanlig människa med litet kapital, hvilket han dock oupphörligen omsätter: ibland kanske flera gånger om dagen och därför tjänar mer än man i allmänhet tror.

Rika människor kunna naturligtvis ej förstå hvarför man köper eller säljer kol i så små partier, men de fattiga veta det. Deras kassa räcker ej till för mera, och dock måste de värma sig, de såsom andra, åtminstone en liten stund på kvällen medan maten kokas och sedan tills man fått de små i säng. Det är hos dessa fattiga, som vår man är välkommen, och det är för dem, som han tjänar sitt uppehälle. De finnas ock, som icke ens i så små portioner kunna skaffa sig kol och bränsle, och som därför antingen följa efter kolvagnarna för att upplocka, hvad som händelsevis kan falla ned från lasset, eller som låta sina barn riskera att längs bangårdarna bland de hundratals spåren samla de där från lokomotiven nedramlade kolbitarna. Sådant är det i Chicago t. ex. och ej sällan har jag sett både barn och kvinnor där smyga sig fram med sina kolsäckar för att så kunna bringa lite värme till det fattiga hemmet. Y.

DET FINNES GUDI LOF!

Det finnes Gudi lof en ungdomsskara,
som vill med Herren Jesus Kristus vara,
som öppet, lugnt och fritt
satt Kristi monogram å sköldens midt,
som kan den törnekröntes smälek bära,
och frågar föga efter världens ära.

Det finnes Gudi lof en krets af vänner,
som trones helga lif och glädje känner,
en ungdomskrets, en stor,
som beder, kämpar, lider, hoppas, tror;
som gifver Herren varma ungdomsåren
och sprider Kristi doft lik ros om våren.

* * *

Ack, Jesus, håll din hand om syskonringen,
att ingen tappas bort, nej ingen, ingen!
Ack, gif din nåd därtill,
att en och hvar i dig må växa till!
Gör stor, gör stark den krets, som dig till ära
vill öppna, rena sköldemärken bära!

LOFSÅNG ÖFVER SYNODENS GEMENSAMMA LÄROVERK.

För Ungdomsvännen af K. G.

Utur min gamla, kära svenska "trunk",
som troget följt mig uti sorg och yra
och modigt trotsat mången stöt och dunk
jag hämta vill min stackars spruckna lyra,
och återtaga än en gång
en älskad fordomtima vana
till strängaspelet skall en sång
jag sjunga öfver Augustana.

O, yngling, irrande kring vidan jord
förutan ro att fridens hemvist finna,

o, att ändå min enkla visas ord
i någon fjärran vrå dig kunde hinna
och tälja dig, hvar stället är,
att du ej mer behöfde spana,
ty fridens, lyckans hem är här
vid älskadt, vördadt Augustana.

Visst stor och skön är den naturens prakt,
som södern för din tjusta blick upprullar,
men skönare en fägring hösten lagt
utöfver ekarna på Zions kullar.

Där smeker sunnanvind ej matt,
ej blommors doft till drömmar mana —
men skön är du, oktobernatt,
då stormen går kring Augustana.

Till Roms ruiner och Batavias slott,
till pyramiderna vid Nilens stränder
man nu för tiden skyndar sig så brådt,
men ack! besviken snart man återvänder.
Nej, gör Rock Island till ditt mål
dig till dess skönsta prydnad bana
du ser en mäktigt svängd kupol,
gå dit! — den kröner Augustana.

I myrtenlund vid stranden af Loire
du lyssnade till kärlekssångens toner
och för en stund dig tycktes, att du var
förflyttad till lycksalighetens zoner.
Hvad var väl det? En sällsam dröm
hvars dårskap du ej kunde ana.
Upp, broder! Allt det gamla glöm;
en *bättre* sång har Augustana.

Hvad läckerheter än du duka må
uppå ditt bord, som kunna gommen gläda,

om kunde du från Kina svalbon få
från Indien grodben eller falkar späda,
betänk att pengar ödeläggs
för hvarje sådan fåvitsk vana;
vi mätta oss med "ham and eggs"
och "oystersoup" vid Augustana.

I Grekland har man ju helt nyligen
anordnat kämpalekar vid Olympen,
för hvar och en som såg dem tydligen
är penningpungen nu helt tunn och krympen.
Kom till Olympen* upp ett slag!
Låt mig ej länge fåfängt mana;
från fönstret *gratis* visar jag
dig kämpaspel vid Augustana.

Men broder, allt hvad jag nu här har sagt
är bagateller blott, ej värda mycket.
Vårt Augustana drar med högre makt,
med kärlek, hvilken är det skönsta smycket.
Det bedt till Gud för månget barn,
det ändrat mången vilsen bana,
det räddat månget bräckligt flarn.
Gud signe gamla Augustana!

"EN ARGER POJK".

Af Mathilda Roos.

Så kom då ändtligen våren, och med sol och värme och ljus vaknade ånyo lif i halfslocknade blickar, och färg på bleknade kinder, och förhoppningar i ångestfulla hjärtan. Människorna skakade af sig nödårets fjättrar, återtogo sina gamla vanor och sträckte med ifver tankarna mot bättre tider, som skulle gifva korn i axet och saft åt ängarnas gröda. Men om än de flesta snart glömde varningsropen de hört och ropen på bättring och omvändelse, som ljudit under hemsökelsens dagar, så fanns det dock en liten hop af dem, som lärt sig att Herrens arm är stark, att *En* är den, som skiftar folkens öden och markens regn och solsken och som böjer hjärtan likt säf för vinden . . .

Och Hans och Gertrud, de glömde ej den tid som varit. Bleka och allvarliga hade de blifvit som aldrig förr, men en stilla glädje låg på djupet af detta allvar, ty under sorgens dagar, under den tunga försakelsen, medan deras kärlek härdades i eldsugnen, hade de fått se den Osynlige och kämpat med honom och emottagit hans välsignelse och inför hans ansikte knutit sitt förbund fast . . .

Med Gertruds far, Måns Persson, hade de under nödåret, lika litet som de föregående åren, haft något att skaffa. Gertrud gick aldrig hem till stugan, fadern och bröderna såg hon någon gång ute på vägen och nickade då bort åt dem, men moran smög sig allt emellanåt, då far var borta, till att träffa Gertrud, och hade då alltid med sig så mycket mat hon vågade taga, utan att far skulle märka det. Hon visste icke, hon, att far nog märkte det och att han med afsikt gick ur vägen, så att mor skulle våga sig ned till Hans Nilssons stuga.

Tre år hade nu förgått, sedan den sommarnatt Gertrud lämnade hemmet för att begifva sig till mor Brittas stuga, — tre långa år af arbete och försakelse, af nöd och svält. Men för Hans och Gertrud hade veckor och månader glidit bort utan att de visste hur, tiden hade försvunnit likt en vårdröm, mödor och sorger glömde de bort, bägge syntes det dem, att af det förflutna mindes de icke mera än de underbara orden ur den kärlekssaga de så ofta läst tillsammans: "*Så kär hade han henne......*"

Bakom Måns Perssons stuga låg en grönklädd backe som sluttade nedåt dalgången, åt grandungen och ängen, bortom hvilka mor Brittas och Hans' lilla backstuga låg. Alltifrån den natten Gertrud lämnade gården, och sedan Måns slutat upp att begifva sig ned till gärdesgården och tvärs öfver ängen fråga dottern, om hon ej ämnade komma snart, hade han fått en vana att hvarje afton i dagsätt* gå ut på backen och med händerna i byxfickorna och järnpipan hängande i munnen stå där och se utåt dalen, där den lilla rökhvirfveln utvisade stället, hvarest stugan låg, som nu var hans enda dotters hemvist.

En skön, vidsträckt utsikt hade man från Måns Perssons backe. Rundt omkring synkretsen låg den buktande kedjan af blåskimrande berg och nedanför dem sträckor af skog och slätter, afbrutna af insjöars glittrande speglar.

Bortom dalen gick ett bredt bälte af höga mörka furor, och där bakom framskymtade spiran af Lennbo kyrkas gamla klockstapel. Då luften var klar, i stilla, blida sommaraftnar, i tungsinta höstkvällar, under vintertid, då stjärnorna glänste i skymningen, kunde man häruppe på backen höra ljudet af helgmålsklockan, som ringde in sabbatens frid öfver nejden . . .

Afton efter afton stod Måns Persson däruppe och såg ut öfver dalen, såg den smärta spiran, som sträckte sig mot himmelen likt en längtan efter Gud, hörde helgmålsringningen, S:t Staffans klockringning, de stilla maningarna att bereda hjärtat till Herrens dag . . .

Men en lördag, en sommarafton jämnt tre år sedan den

* Den öfversta våningen af gamla byggnanden kallas Olympen. Härifrån har man en präktig utsikt öfver Ericson park, där idrotten öfvas.

* Solnedgång.

dag Gertrud lämnade föräldrarna, då Måns Persson efter sin vana stod utanför stugan, och Hans Nilsson, som var på väg hem efter slutadt arbete, kom gående därnere på landsvägen, vände sig gubben helt oförmodadt emot honom, tog pipan ur munnen, nickade kort och sade så lugnt och likgiltigt, som om han bedt Hans gå och hämta ett spann vatten ur brunnen:

"Ja, fäll får he bi som ni vill ha 'et, kan je ferstå! Säg stintan, att når ho vill 'et, kan vi gå sta å ta ut lisning åt henne å deg!"

Hans Nelsson svarade först ingenting; han stod där orörlig och stirrade blott på Måns' lugna, likgiltiga ansikte. En känsla, rikare och större än han någonsin erfarit, en känsla, som tycktes honom mäktigare än han själf, genombäfvade hela hans varelse, sprängde folklynnets typiska lugn och kom hans ansikte att skälfva af sinnesrörelse.

"Tack ska' ni ha, far", sade han med osäker röst och tårar i ögonen, "Gud välsigne er för 'et!"

Så fortsatte han vägen hem till stugan, där mor och Gertrud sutto och väntade på honom.

Men Måns Persson stod den aftonen längre än vanligt på backen och såg åt kyrkan, och öfver hans sträfva ansiktsdrag gick någonting som liknade en rörelse, ett spejande, grubblande uttryck.

Hvad var det väl som smält isen i hans sinne, hvad var det som krossat den hårda skorpan kring hjärtat? Hvad var det som slutligen aftvungit honom det "ja", inga böner eller föreställningar kunnat locka från hans läppar? Hvilka tankar och bilder hade väl genomfarit honom under alla de aftnar han stått härute, hvad hade han känt de stilla sabbatskvällar, då helgmålsklockans toner ljödo ut öfver Lennansjöarna?

Var det månne dessa toner som rört hans hjärta, var det andehviskningar från det heliga rummet därborta, som aftonvinden burit fram till den ensamme mannen, var det maningar från kärlekens ursprung, som helgmålsklockan bragt honom och gjort hans styfva sinne vekt? . . .

Det vet ingen, ty han talade aldrig med någon därom. En hemlighet förblef det mellan honom och den underliga kärleksmakt, som krossar hjärtan af sten och smälter sinnen af koppar . . .

Då hösten kom och säden inbärgats, stod Hans' och Gertruds bröllop på Rebacken, och de bägge unga och mor Britta, från hvilken de ej ville skiljas, flyttade in i gammelstugan på den stora gården.

"Ja, en arger pojk ä' han, sa mickje ä' då visst", sade far, då Hans började taga i tu med arbetet häruppe. Aldrig, hvarken förr eller senare, hörde någon Måns Persson säga ett ord af beröm öfver sin måg, men det sagda var nog från hans läppar. — — —

Ja, detta är nu Hans' och Gertruds kärlekssaga, som ännu den dag som är lefver på folkets läppar. Hur de sedan hade det, hvad som under deras dagar timade på Rebacken, därom vet man emellertid icke mycket i socknen.

Men visst måste deras tjäll ha varit ett fridens och kärlekens hemvist, nog måste lyckan ha varit bofast inom deras dörr, ty det är förunderligt, hvilken välsignelse som ännu hvilar öfver Rebacken och dess invånare, Hans' och Gertruds efterkommande. Aldrig flammar brasan så inbjudande i någon bondgård som i Rebacken, då man går där förbi om höstkvällarna och ställer sig vid fönstret och lyssnar på spinnrockens surr och ser hur stintan står och rör i gröten, under det eldskenet lyser på hennes ljusa hår och i fantastiska skuggor drar af och an öfver golfvet, in i de mörka vrårna. Aldrig blir man mera hjärtligt välkomnad, än då man träder in i stugan där, och far och mor räcka en handen, och man måste sitt ned och bjudas på gräddmjölk och kaffe och bullar; aldrig kan någon se vänligare ut än dottern i huset, då hon vid afskedet kommer och sticker till en sin minnesgåfva, litet "tuggkåda", en bit ost eller någon gammal penning, som hon letat upp i kistan. Aldrig spinna kattorna så belåtna som de stora, gula, feta missarna, då de under vintern ligga och sofva på spishällen eller om våren masa sig ut till stenplattorna nedanför trappan för att gassa sig i vårvärmen, — aldrig får du på något ställe se hönsen gå och picka så trefligt som på den soliga backen där, aldrig gal tuppen ett så ljudeligt kukeliku i morgonstunden, aldrig rinner mjölken så fet och grann som i fäjset på Rebacken, då stintan kommer ned och börjar draga i de svällande jufren på korna, som smekande stryka den våta mulen emot stintans hand...

Och har du en sommarmorgon, då daggen ännu ligger frisk på ljungen, och luften är så skimrande klar, så jublande lätt, att alla tankar och känslor vilja flyga mot höjden, har du en sådan morgon stått på Rebackens fäbodvall och hört stintan ropa utåt dalen: "koko . . . . na . . . koko . . . na . . . grelungen min . . . grelungen min . . . Stjärna, mi Stjärna . . . kom, kom, kom" . . . ropa, så att det klingar i rymden och ger eko mot bergsväggarna, ja, då glömmer du det aldrig, då har naturens tjusning, landtlifvets poesi en gång för alla smugit sig in i ditt sinne likt en sång, hvars toner du aldrig förgäter . . .

I sydvästra hörnet af Lennbo lilla kyrkogård står ett gammalt svart träkors, lutande och illa åtgånget af tiden, som till hälften utplånat inskriften därpå. Men ser man noga efter, så kan man småningom uttyda de nötta bokstäfverna. "Hans Nilsson och Gertrud Månsson" står där, och nedanför de bägge namnen följande ord ur skriften: "De som hafva redligen vandrat ingå till frid och komma till hvila på sina läger."

Då solen går ned bakom bergen, är det alltid i detta hörn af kyrkogården dess sken längst dröjer kvar, och dess sista stråle lyser då öfver bibelspråket under de dödas namn.

Månne icke detta slutackord på deras enkla lefnadssaga ger förklaringen till det minne af frid och välsignelse de lämnat efter sig?

ARGUSFASANEN.

Ofantligt vidtomfattande är naturriket och oändligt omväxlande i formskiftningar. Den som icke älskar naturen måste vara beklagansvärd i högsta grad, liksom den som börjat göra sig bekant därmed har erhållit en outtömlig källa af glädje och förundran. Synnerligen är det i fågelvärlden, som färgskiftningar och formrikedom är påfallande stor.

Vår bild visar oss en af de vackraste, nämligen Argusfasanen eller den s. k. Arguspåfågeln med sina ögonfläckar på fjädrarna, hvilka gifvit fågeln hans namn. Denna fågel uppehåller sig på västra kusten af Sumatra samt på Malacka och Borneo, där han understundom fångas lefvande och säljes till ett ganska högt pris. Han vistas mest i de djupa skogarna och håller sig väl dold i buskar och snår,

om någon resande är i närheten. För infödingarna synes han ej vara så skygg. Tror han sig icke vara observerad, så uppehåller han sig helst i solljuset och då i sällskap med flera andra, med hvilka han ej sällan leker och slåss. Till gång och hållning liknar han påfågeln: de vackra vingarna håller han tätt slutna till kroppen, och stjärten utsträckes vågrätt. Under parningstiden ser man hanen såsom på vår bild stoltsera med ända till marken hängande vingar och uppåt sträckta stjärtfjädrar, och förnimmer af honom ett egendomligt surrande läte, som lär locka hönorna. Hönan lägger i boet 7 till 10 hvita ägg något mindre än gåsens och rufvar dem noga, tills ungarna äro utkläckta. Lyckas man fånga Argusfasanen, så kan han ganska lätt tämjas och lär sig då att äta korn och ris, men tycker helst om det senare, då det blifvit kokt.

TILL EN KÄMPANDE.

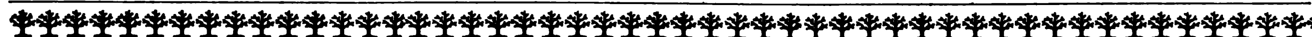
Jag vet, att du kämpar en andlig strid
för att din renhet bevara,
din kärlek, ditt hopp ifrån ungdomstid,
din tro, den äkta och klara.

Om världens söfvande vällustssång
din ifver väl stundom dämpar,
så börjar du striden ännu en gång.
Ja väl, jag vet, att du kämpar.

Jag ser med oändlig glädje dig
i striden — men jag är dock fjärran —
och kan blott bedja så innerlig
om kraft för dig ifrån Herran.

Du kämpar ej ensam, ty Gud är med.
Osynlig han står vid din sida,
ack, än dock aldrig allena stred
ett hjärta i världen vida.

MAJA.

VÄRLDENS STÖRSTA JÄRNGRUFVA.

För Ungdomsvännen af C. B. C.

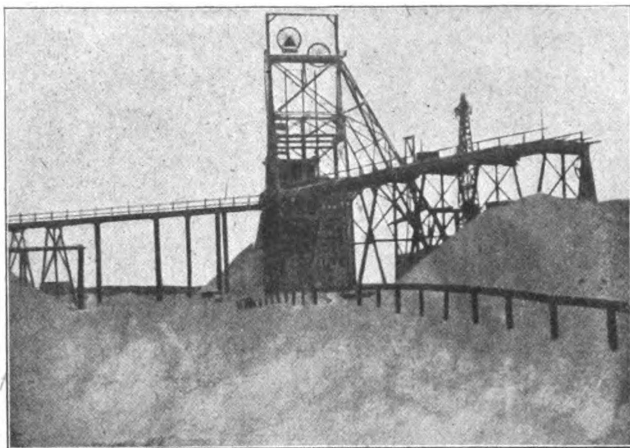

Strax efter min ankomst till Ironwood för ett par månader sedan, råkade jag göra bekantskap med en församlingsmedlem, kapten A. Hedin, som sedan tre år tillbaka för befälet vid Norrie järngrufva härstädes.

Så snart vi blifvit bekanta, frågade han mig, om jag hade lust till att bese stadens järngrufvor; i så fall lofvade han att med nöje stå mig till tjänst. Jag tackade för anbudet och beslöt mig för att om ett par dagar låta frakta min lekamen 1121 fot ned i underjorden. Kaptenen, som då för tillfället ej hade tid att själf nedstiga i grufvan, ställde till mitt förfogande sin närmaste man i befälet, mr Ericsson, som äfvenledes är medlem i vår församling. I hans sällskap besåg jag världens största järngrufva.

Förrän vi nedstego, måste vi byta om kläder. Kapten Hedin hade godhetsfullt ställt sina egna grufkläder till min disposition. Efter att sålunda hafva fått det yttre förändradt stego vi i hissen, hvilken, gående i 68 graders vinkel, på ungefär en minut tillryggalade afståndet från jordytan till det djupaste schaktet. Arbetet pågår f. n. i fjorton schakt.

Så fort hissen stannat, stego vi ur och begåfvo oss i väg inåt en gång. Gångarna, hvilka på grufspråket kallas orter, äro åtta fot höga samt omkring nio fot breda. Alla orterna upplysas af elektriskt ljus.

"SHAFT-HOUSE". 95 FOT HÖGT.

KAPTEN A. HEDIN MED FAMILJ.

Vi hade ej tagit många steg, förrän vi hörde varningssignalen från ett litet lokomotiv, hvilket, drifvet af elektricitet, kom framrusande med en väldig fart, släpande med sig ej mindre än fyra lastvagnar. Detta är sättet, på hvilket malmen numera fraktas i världens förnämsta grufvor. Mulåsnans tjänst tages ej vidare i anspråk. Norrie-grufvan har ett järnvägssystem på flera mil. Medföljande bild visar, huru malmen fraktas från brotten till de olika hisskorgarna, hvilka hvardera rymma fyra tons. Dessa föra sedan malmen upp i det s. k. "shaft"-huset, hvarest den om sommaren lastas på järnvägsvagnar och fraktas till Ashland, hvarifrån den senare på båt skeppas till Cleveland, Ohio. Om vintern, då båtarna ligga fastfrusna, lägges malmen på förlag vid "shaft"-huset. Vidfogade vy visar en del af hvad sålunda under vintern ditfraktats.

MR GUSTAF ERICSSON I GRUFDRÄKT.

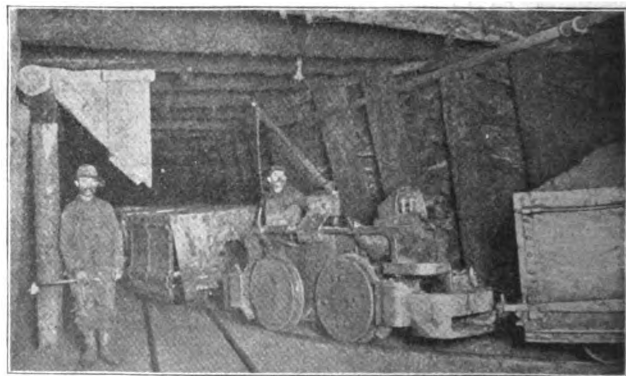
Hvarje dygn upptages emellan 14 och 1800 tons malm. Jag frågade min ciceron, hur länge han trodde, att malmförrådet skulle räcka. "Ja, det är ej så godt att säga. Vi ha nu hållit på i öfver 20 år, och få nog hålla på lika länge till", ljöd svaret.

Allt efter som vi gingo längre och längre in i grufvan, hörde vi med allt kortare mellanrum ett mullrande såsom af en aflägsen åska. Det var ljudet af sprängskott, hvilka aflossades i det inre af grufvan. Snart hunno vi fram till platsen, där de aflossades, och sågo där större och mindre malmhögar såsom resultat af skotten.

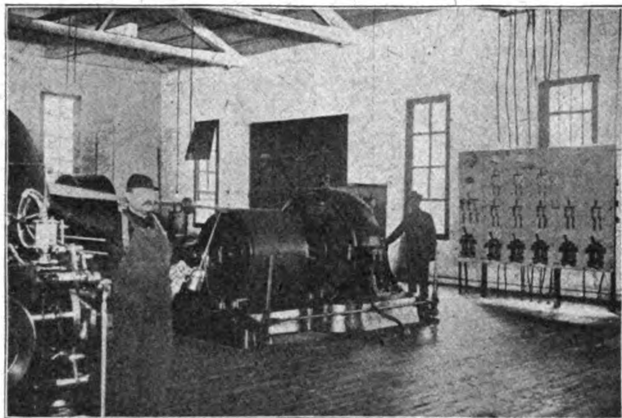
Efter att hafva tagit omkring en mils promenad därnere gingo vi genom en 40 fots stigort till närmsta schakt ofvanför. Där kändes luften vara litet rikligare, beroende på, att flera luftpumpar där voro i arbete. Vid mynningen af stigorten var ett brott, vid hvilket två män voro sysselsatta med att borra hål i järnväggen. Detta går ej till på samma sätt som förr, då arbetarna måste stå med en slägga och hamra på ett borr. Numera sätta de blott borret in i en maskin, hvilken drifves af komprimerad luft, och sedan är allt hvad de behöfva göra att se till, att maskinen arbetar ordentligt.

Efter att ytterligare hafva besett ett par liknande brott begåfvo vi oss i väg till hissen, hvilken snart förde oss åter ut i dagsljuset.

Arbetet i en grufva är mycket enklare, än man föreställer sig. Allt som göres, sedan arbetet blifvit ordnadt, är borrning, sprängning samt skyfflandet af malmen i järnvägsvag-

DET SÄTT HVARPÅ MALMEN FRAKTAS I GRUFVAN.

MASKINRUMMET.

narna, hvilka sedan i sin tur forsla den till hisskorgen för att vidare fraktas till masugnarna.

Norrie-grufvan gifver arbete åt 600 man samt 10 förmän. Arbetarnas löner variera emellan $2.45 och $2.50 för en tio timmars arbetsdag. Af sin lön måste de erlägga $1 i månaden till bolagets doktor. Härför erhålla de i händelse af sjukdom nödig läkarevård samt medicin.

I händelse af olycksfall erhålla arbetarna i Norrie-grufvan ur en af Carnegie upprättad fond en viss summa, hvars storlek varierar efter olyckans omfattning. Förlidet år utbetalades till dem ur denna fond $876.15 såsom godtgörelse för olyckshändelser; och för olyckshändelser med dödlig utgång utbetalades till aflidna arbetares familjer $2,280, eller tillsammans $3,156.15.

FRÅN HÖGAN NORD.

För Ungdomsvännen af M. J. O.

En hälsning från den svenska lutherska ungdomen på Michigans öfre halfö tränger sig i dessa rader till UNGDOMSVÄNNENS många läsare genom en kort återblick på ungdomskonventet i Iron Mountain den 8—10 juli.

Sistlidet år stiftades Ishpeming-distriktets ungdomsförbund, och det höll sitt första möte i Ishpeming, därvid beslut fattades, att nästa samlingsplats skulle blifva Iron Mountain. Dit anlände också delegater från alla håll lördagen den 7 juli, dagen före festens början.

Först en blick på staden och dess invånare.

Få städer göra så skäl för sitt namn som Iron Mountain. Den svenska öfversättningen, "järnberget", är en träffande benämning på denna stad, ty hela trakten är ett enda väldigt järnfält, och staden omgifves på nästan alla sidor af höga berg, rika på järn. Förrådet på denna grofva, och dock för civilisationen så väsentliga metall synes här nästan outtömligt.

Den öfre halföns största järngrufva, 'Chapin', hvilken sysselsätter omkring ett tusen arbetare, finnes här jämte flera andra betydande grufvor.

Själfva staden bär den typiska grufstadens prägel, men har dock såsom "county seat" flera betydande och dyrbara byggnader, såsom en högskola, som kostat femtiofem tusen dollars, ett ståtligt rådhus samt flera vackra kyrkor.

Folkmängden uppgår till omkring 10,000. En egendomlighet med denna stads befolkning är den mängd nationaliteter, som här äro representerade. Det lär talas ej mindre än trettio olika språk bland dessa 10,000 invånare, och detta torde vara något enastående bland en så ringa folkmängd.

Gamla Sverige är dock bäst representeradt; bäst i antal — omkring 2,000 — och sedan, hvad bättre är, bäst i sin moraliska och kristliga karaktär, hvilket bevisas lättast därigenom, att af stadens tolf kyrkor äro de fyra största och dyrbaraste, svenska.

Af dessa senare intager den svenska lutherska en ledande ställning. Den är endast några år gammal och uppförd under ledning af församlingens nuvarande ädle och kraftfulle lärare, Ishpeming-distriktets ordförande, pastor A. T. Fant. Vacker och tilltalande som kyrkan är i det yttre, är den dock skönare inuti. Man får vid inträdet i densamma intrycket af en församling, som älskar sitt andliga hem och ej tvekar att uppoffra för dess förskönande.

Under pastor Fants säkra ledning har församlingen gått stadigt framåt, och sistlidna vinter bar det genom hans trägna och grundliga arbete utsådda sädet rika frukter i den genomgripande och djupgående väckelse, som Saronförsamlingen då fick erfara, då bönemötena ofta måste hållas till efter midnatt, pågingo för närmare tre månaders tid, och då nära 80 personer blefvo vunna för Herren och hans församling. "Åsynen af Guds Andes verk ibland oss lockade glädjetårar ur våra ögon", voro denna varmhjärtade herdes under djup rörelse uttalade ord om dessa oförgätliga bönemöten.

På denna plats samlades Ishpeming-distriktets ungdomsförbund. De flesta delegaterna anlände på lördagskvällen, då mottagningskommittéen var dem till mötes.

Söndagsmorgonen randades skön och klar, och kl. 10 samlades man till gudstjänst och nattvardsgång i det sköna templet. Skriftetalet hölls af pastor N. J. Forsberg från Calumet, och därefter följde predikan öfver dagens text af pastor E. V. Isaacson från Ishpeming, förbundets president. Det tankedigra skriftetalet och den hjärtevarma predikan stämde sinnena till en andakt, inför hvilken "oro stillas, klagan tiger, hjärtat slår af helig fröjd", och man kände sanningen af benämningen "Herrens sköna gudstjänst."

Pastor Fant hälsade de besökande delegaterna välkomna och försäkrade dem, att var husrummet något begränsadt, så skulle de dock få erfara, att det fanns så mycket mera hjärterum i Iron Mountain.

På eftermiddagen kl. 3 afhölls den första delen af programmet med utsökta musikstycken på violin och piano samt solosånger. Tvenne utmärkta tal höllos, ett af pastor N. J. Forsberg öfver ämnet "Ungdomens ställning till kyrkan" och ett af stud. C. E. Bredeson på engelska, "Be or not be."

På kvällen kl. 8 samlades man åter, och oaktadt då strida skurar sköljde gatorna, var dock kyrkan till trängsel fylld, då en annan del af det utmärkta programmet utfördes. Utom sång och musikstycken, hvilka vittnade om vår ungdoms rika begåfning och trägna flit i musikkonstens öfvande, framsades en välskrifven uppsats, "Essay on Education", af miss Olga Grand från Ishpeming. Past. L. N. Dahl-

sten från Manistique höll ett kort och gediget tal, i hvilket betonades den vackra utveckling vår ungdom nått, och hvarom dess ungdomsprogram buro vittne, samt äfvenledes nödvändigheten af fortsatt framåtskridande på den inslagna stråten. "Vänskapen" behandlades af Georg Skogberg från Ishpeming i ett kort och lärorikt tal.

Måndagsmorgonen den 9 hölls affärsmöte, då ämbetsmän för det kommande året invaldes. Dessa blefvo: president, A. E. Monell, Negaunee; vice president, A. André, Marquette; sekreterare, Georg Skogberg, Ishpeming; kassör, miss Sigrid Johanson, Iron Mountain. Förbundet beslöt vidare att sammanträda i Marquette nästa år. Mötet, som varade omkring två timmar, bar prägeln af en enighet och energi, som lofvar godt för framtiden.

Måndagskvällen utfördes den sista delen af programmet. Flera musiknummer utfördes, en uppsats, "Essay on Friendship", lästes af miss Thorborg Rehner, och pastor André talade en stund öfver ämnet "Regler för att vinna lycka." Han vann, då han vid programmets slut i egenskap af vice president uttryckte förbundets tacksamhet till Saron-församlingen och dess lärare, en varm plats vid allas hjärtan genom sitt hänförda utrop: "vårt svenska lutherska folk är det bästa folk som finns."

Tisdagen var bestämd för en utflykt, i hvilken de flesta delegaterna deltogo, fastän några voro nödsakade att bryta upp från sällskapet före kvällen. Vädret var det härligaste, och en stor skara ungdom var vid stationen, då den förtretliga nyheten erhölls, att tåget var en och en half timma försenadt. Tiden fördrefs på bästa sätt, och — väntan på något godt blir ju aldrig för lång — snart var sällskapet instufvadt i det till sist anlända tåget, och det bar åstad en åtta mil uppåt, bland de grönklädda skogarna. Har naturen lämnat staden alldaglig och utan någon nämnvärd skönhet, så har hon i så mycket rikare mått slösat en sällspord skönhet på dess omgifning.

Sent skall den syn glömmas, som tedde sig för oss, då efter ankomsten till "Spread Eagle" ungefär halfva sällskapet gått ombord på en större båt och sexton småbåtar och med denna flotta sakta gungande fram mellan de löfrika holmarna, hvilkas stränder speglade sig i de väna insjöarnas kristallklara vatten. Nordens kärnfriska, alltid ungdomliga söner och döttrar kände sig då i sin rätta omgifning, och man kunde riktigt afundas dessa landsmän, som i en så förtjusande natur kunna tillbringa sina fristunder och ur hjärtans djup instämma i sången: "Bland skogar och sjöar och dalar och fjäll, där ligger mitt lugna och trefliga tjäll." Ej mindre än nio små täcka insjöar äro här sammanbundna, så att det hela framställer bilden af en örn med vingarna utbredda till flykt.

Flera båtfärder företogos i lustjakten såväl som roddbåtarna, och njutningen var oblandad att så där sakta vaggas fram och tillbaka i skötet af denna undersköna natur, af hvars likhet med den gamla nordens skönhet man ej kunde annat än känna sig hänförd.

En äkta svensk middag både hvad kvantitet och kvalitet beträffade serverades af ungdomsföreningen på platsen, och längre fram på e. m. bjöds på kaffe med dopp och "ice cream", allt fritt och för intet.

Tiden för uppbrott nalkades dock endast allt för fort, och ungdomen måste afbryta sina nöjen för att stiga i båtarna. Först samlades man emellertid i den gröna lunden, där församlingens utmärkta kör genom några klangfulla svenska sångnummer gaf uttryck åt allas tacksamhet till lifvets och glädjens gifvare, för dagens trefnad och behag. Detta var en särdeles passande afslutning af konventet, ty harmoni hade kännetecknat det hela — de respektiva programmen, affärsmötet och utflykten — allt hade lämnat intrycket af en lefnadsfrisk och lifskraftig ungdom, samstämmig i arbetet för Herrens sak, för sin kyrkas väl och för egen sund utveckling. Heder åt dessa Sveriges söner och döttrar i detta nya, fosterlandslika "Norden." Såsom ännu ett talande bevis på denna ungdoms outtröttliga välvilja må i förbigående nämnas, att då dessa rader skrifvas, håller den första piporgeln i Dickinson county på att uppföras i svenska lutherska kyrkan i Iron Mountain, anskaffad af församlingens ungdomsförening för en summa af $1,450. Det var med synbar tillfredsställelse öfver konventet de olika församlingarnas delegater sade hvarandra farväl, och många hördes vid afskedet från pastor Fant utbrista: vi hafva i sanning erfarit, att det är mycket hjärterum i Iron Mountain.

STANTON-DISTRIKTETS UNGDOMSKONVENT.

För Ungdomsvännen af Joel Olsenius.

Den 18—20 augusti höll Stanton-distriktets ungdomsförbund sitt femte årsmöte i Council Bluffs, Iowa. Dessa voro härliga dagar, men ock pinsamma, emedan värmen var så tryckande.

Kl. 11 f. m., första mötesdagen, anlände de flesta delegaterna och välkomnades vid stationen af församlingens pastor, B. N. Glim, samt ledsagades till kyrkans undervåning, där hvar och en blef anvisad sitt logis under vistelsen.

Lördagseftermiddagen kl. 3 hölls affärsmötet. Detta öppnades med afsjungandet af Hemlss. 152 samt bibelläsning och bön af pastor Joel Olsenius.

Pastor Glim välkomnade ungdomsförbundet till Council Bluffs, hvilken välkomsthälsning besvarades af pastor F. V. Hanson, som troget tjänat förbundet som ordförande i två år. Välkomsthälsningen var varm och innerlig. Konventet antog den vänliga inbjudan från Fremont-församlingens ungdomsförening att därstädes hålla sitt nästa årsmöte. Därefter valdes följande tjänstemän: pastor B. N. Glim, ordförande; miss Anna Veak, Fremont, sekreterare; J. E. Wallin, Tabor, kassör.

På kvällen utfördes ett program i kyrkan, som i ett visst hänseende kunde kallas glansprogrammet under hela mötet. Det mest anmärkningsvärda var det tal, som hölls af pastor P. M. Lindberg. Ämnet för hans tal var: "Tag och läs". Såsom Lutherförbund må vi erinra oss hvad som speciellt karakteriserade Luthers stora lifsgärning. Han gaf en öppen och af en hvar förstådd bibel åt en efter Guds ord hungrande mänsklighet. Men huru var han i stånd att lämna oss en öfversättning, som i de flesta afseenden är mönstergill? Många århundradens flitiga bemödanden och grundliga forskningar ligga till grund därför. Guds Ande har drifvit vissa män att företaga kritiska forskningar för att särskilja det äkta Guds ord från det falska, på det att menige män må veta, att det är Guds ord, utan uppblandning af den mänskliga fantasien, de läsa, när de öppna sin bibel. Detta faktum framhölls med värma och intresse. Tischendorfs oförgätliga arbete påpekades äfven med fullt eftertryck.

Hvad behöfs mera i vår tid af gammal och ung än efterkommandet af denna uppmaning: "Tag och läs!" Bibeln ligger öppen för en hvar. Tolkningarna äro olika och

variera i vår tid lika mycket som smaken hos olika människor. Men Guds ord talar sitt eget klara, af sökande själar förstådda språk. För den sanningssökande själen skall allt Guds ord få blott en tolkning, ty Jesu ord till sina lärjungar gälla ännu: "Af mitt skall han (Hugsvalaren) taga och förkunna eder."

Att läsa bibeln med frälsningsbegär, det är att bli en sann lutheran och en sann kristen.

Kvartetten från Fremont sjöng med djup känsla såväl under detta program som ock vid andra tillfällen under konventet. Herr J. S. Hellgren från Omaha öfvade med de samtliga delegaterna, hvilka utgjorde en "Grand Chorus". Denna "Grand Chorus" sjöng under herr Hellgrens ledareskap "Han är som ett träd", slutnumret på lördagskvällens program, till stor belåtenhet.

På söndagen firades nattvardsgång med fullständig högmässa. Pastor F. V. Hanson höll skriftetalet med text Matt. 8: 29. Pastor D. J. Lawrence predikade i högmässan. Ämne: "Aktgifvandet på den tid, i hvilken vi sökta äro." Liturger voro pastorerna Olsenius och Lawrence. Denna gudstjänststund bar helighetens prägel. Nattvarden är kristendomens allra heligaste. Illa blott, att man i vår tid ej högt nog beprisar vår Frälsares högsta uppenbarelseform af sin kärlek. I första hand borde detta beprisande nå sin höjdpunkt i skriftetalet, och för öfrigt borde det förkunnas i all kristlig undervisning. Den som äter, han lefver, den som icke äter, han dör. Äro våra ungdomskonvent gemensamhetsfester, så kan kristlig ungdom ej bättre söka och finna gemensamhetsandan än i Herrens heliga nattvard. "Emedan det är ett bröd, äro vi, de många, en kropp, ty vi varda alla af det ena brödet delaktiga", 1 Kor. 10: 17.

På söndagskvällen afslöts det egentliga konventet med ett allt igenom religiöst program. En teol. stud. höll ett förträffligt och lyftande ungdomstal öfver ämnet "De ungas ideal". Sanning, rätt, skönhet voro de moment, som särskildt utvecklades, och såsom ett kraftigt amen till det sagda återgaf han Tegnérs "Det eviga". Pastor Joel Olsenius höll en kort predikan, och "Grand Chorus" sjöng riktigt hänförande. Mötet afslöts med Ps. 3: 7.

Flera voro de, som uttryckte: "Det var en härlig kväll". Ja, väl vore, om detta möte kunde bringa frukter både för den kämpande församlingen i Council Bluffs och för mötesdeltagarna!

En del af delegaterna stannade kvar öfver måndagen och svalkade sig i skuggan af de lummiga träden vid "Lake Manawa". Man åt middag vid ett riktigt familjebord, anordnadt af fru Glim och andra snälla fruar.

Tack för trefnaden i edert sällskap och för edra många uppoffringar.

Hvad är meningen med dessa ungdomsmöten? Hvad svar som än må gifvas, ett svar kan dock bli det enda, som en kristlig församling kan gifva, nämligen det, att man vid dessa möten skall få ett tillfälle att framhålla och beprisa vår kyrkas skatter i tro och lära; att man skall allt mera eggas till fullt allvar i den praktiska kristendomen; att man i gemensamhetens anda skall erhålla krafter till fortsatt troskamp, där den förefinnes; att man skall i Guds ords ljus för ett ögonblick skåda hän mot den värld, där ungdomen evigt varder ung.

I detta sammanhang må det varda tillåtet att bringa våra församlingars ungdom och UNGDOMSVÄNNENS läsare i allmänhet en hälsning från den ungdomsälskande kyrkoherden A. H. Nordstrandh, Öved, Skåne. Han är nämligen sekreterare för det kyrkliga ungdomsförbundet i södra Sverige, som har satt som sitt mål att fostra och bibehålla ungdomen i den lutherska kyrkan i Sverige. För alla dem, som i någon mån känna till de förhanden varande strömningarna å det religiösa och sociella området i Sverige, framstår detta lofvärda företag i sin rätta betydelse. I ett bref skrifver han följande: "Själf är jag i egenskap af sekreterare för den kyrkliga ungdomsvården naturligtvis mycket intresserad af detta företag, som vi börjat i tron, och därför att vi icke längre kunde lägga armarna i kors och se, huru våra konfirmerade rycktes bort af syndalifvet. Fort går detta företag visst icke framåt; men — Gud till pris vore det sagdt — det visar sig dock gå säkert framåt . . . .

Hälsa alla troende studenter och pastorerna, att alla troende prästmän här glädja sig öfver Augustana-synodens sköna arbete och församlingslif. Bedjen för hemlandskyrkan!"

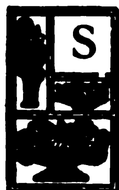
Just i dessa dagar är ofvannämnda kyrkoherde A. H. Nordstrandh stadd på en resa genom Danmark och Norge i syfte att studera den kristliga ungdomsvården i dessa länder.

Ungdomsvården är något, som särskildt i vår tid är föremål för den kristna kyrkans högsta omtanke.

BURLINGTON-DISTRIKTETS UNGDOMSKONVENT.

För Ungdomsvännen af J Holmquist.

"I helig skrud träder såsom dagg ur morgonrodnadens sköte inför dig din unga skara." Ps. 110: 3.

Skönt och tilltalande var det att skåda den unga skara, som söndagen den 12 aug. trädde inför Herren i hans gårdar. Man kom för att emottaga de gåfvor, som han har att bjuda på i sitt ord och sin heliga nattvard. Skriftermålstalet hölls af pastor A. Norrbom. Särskildt lämpliga voro hans textord, hämtade ur 1 Kor. 10: 17. "Emedan det är ett bröd, äro vi, de många, en kropp, ty vi varda alla af det ena brödet delaktiga." Pastor Peter Peterson predikade öfver dagens högmässotext med ämne: "Trogen i det minsta." Kraftigt framhöll han, af hvilken vikt det är att vara trogen i det minsta, ty om man felar i detta stycke, kan man icke vara trogen i det som mer är. Många voro de som sedan framträdde till Herrens bord för att äfven där hämta andlig näring. Vi hoppas och tro, att de som voro närvarande skola sent glömma den högtidliga stund, som utgjorde början af detta konvents program.

Klockan 7 e. m. samlades man återigen. De besökande hälsades då å ungdomsföreningens i Burlington vägnar välkomna af herr Frank Sandell. Därpå följde svar af ordföranden, pastor A. Gunberg. Äfven från denna stund fick man föra med sig hem något af värde. Trenne ungdomstal förekommo. Dr Youngert höll ett enkelt och kort, men på samma gång innehållsrikt tal på svenska öfver ämnet: "På vägen till Gud." För att citera ifrån detsamma: "Vägen börjar med tron på Gud. Med tron får lifvet sitt verkliga värde; man börjar först då att lefva. Den första önskan ,då man träder in på denna väg, är att blifva fri från alla bördor, d. v. s. att blifva fri från synden och

erhålla en viss försäkran om syndernas förlåtelse. Den, som vandrar på denna väg, kan icke blifva belåten, med mindre han vandrar i Jesu fotspår. Han sträfvar att blifva till nytta för andra. Vi böra skatta lifvet högt och gifva det dess verkliga värde. Det är möjligt för oss en och hvar att gå denna väg."

Pastor P. Peterson talade på engelska öfver ämnet: "Early Days of Lutheranism in America." En utförlig redogörelse lämnades öfver verksamheten inom de olika grenarna af den lutherska kyrkan under dess tidiga tillvaro i detta land. Dessa grenar voro den holländska, svenska och tyska. Från dessa första dagar hafva vi åtskilliga lärdomar att hämta, bland annat att man måste se framåt och planlägga äfven för framtiden. Man måste vara trogen sin bekännelse. Vi få ej glömma värdet af en grundlig kristlig uppfostran, ej glömma våra plikter med afseende på missionsverksamheten. För att vara stark måste man vara enig. Sanningen är stark nog att bortröja alla hinder; slutligen vikten och betydelsen af en sann och lefvande gudsfruktan. Musik och sång presterades rikligen både på förmiddagen och kvällen. Man gick hem trött, men glad och tacksam till Herren för en sådan sabbatsdag.

Påföljande morgon kl. 9 samlades man till bön, innan de sedvanliga göromålen påbörjades. Därefter följde affärssessionen. Sekreteraren och skattmästaren uppläste sina rapporter. Rapporter från de olika föreningarna upplästes. Glädjande nyheter meddelades. Genom dessa fästes äfven uppmärksamheten på åtskilliga frågor med afseende på verksamheten, hvilka hvarje förening finner sig nödgad att besvara.

Val af ämbetsmän utföll som följer: president, pastor A. Gunberg; vice president, pastor A. V. P. Elfström; sekreterare, pastor C. J. Segerhammar; skattmästare, miss Alma Clay.

Bland andra göromål antogs med några ändringar Iowakonferensens förslag till konstitution för "District Luther Leagues".

För att åtminstone få tid för inledningen af diskussionen öfver ämnet: "Den lutherska kyrkans utmärkande drag", ajournerade man för att fortsätta påföljande dag.

Pastor Elfström gjorde en skön inledning. Såsom några utmärkande drag sade han, att den lutherska kyrkan är byggd på Kristus, den är en historisk kyrka, byggd på den gamla grunden. Den är icke en proselyterande, utan en missionerande kyrka. Hennes styrka består i att hon har Guds ord. I allt som rör det kristliga lifvet samt då det angår sakramentens förvaltande, är Guds ord hennes enda regel och rättesnöre. Som tiden var framliden, nödgades man sluta diskussionen i och med inledningen. Pastor Persenius afslutade med en kort bön.

På eftermiddagen utfördes ett enkelt ungdomsprogram, bestående af deklamationer, uppsatser, musik och sång. Utrymmet tillåter oss ej att närmare gå i detalj. Det utmärkande draget uti hela detta programs innehåll var dess genomgående kristliga anda. Pastor C. J. Segerhammar höll tal på engelska öfver ämnet: "Live and Do with a Purpose." Han framhöll, hurusom framtiden särskildt för de unga är full af förhoppningar. Den skall också utvisa, om vi tagit de tillfällen i akt eller ej som erbjudits oss. Historien visar, att alla framstående män hafva lefvat med ett mål i sikte. Samma princip gäller i fråga om vårt lif, om vi vilja uträtta någonting.

Strax efter programmets slut samlades man i ungdomsföreningens lokal till en gemensam supé.

På kvällen företogs en angenäm båtutflykt på Mississippifloden. Ehuruväl man ej gynnades af något månsken, njöts i fulla drag af denna färd.

Tisdagsmorgon samlades man återigen till bön. Sedan de få göromål som ännu förekommo undanröjts, utfördes ett kort program. Följande ämne diskuterades: "The Social Atmosphere of the Luther League." Diskussionen inleddes på ett förtjänstfullt sätt af herr Axel Norman. Ämnet behandlades från trenne synpunkter. Först, hvad den sociala andan borde vara, nämligen kristlig; för det andra, hvad ändamål den tjänar, att utveckla en kristlig karaktär; för det tredje, huru detta skall realiseras, genom häget arbete och i förtröstan på Guds hjälp och ledning.

Sedan ordföranden, pastor A. Gunberg, tackat församlingen i Burlington, dess pastor och ungdom för visad välvilja, afslutades detta möte med nedkallandet af Guds välsignelse samt afsjungandet af en sångvers.

Till sist några reflexioner med afseende på detta konvent. Att ungdomen i Burlington-distriktet intresserar sig för det kyrkliga, kan man döma af den entusiastiska skara, som hade kommit tillsammans. Hela antalet besökande uppgick till omkring 300. Vore man icke intresserad, så hade man väl icke kommit. Den anda, som kännetecknade mötets början, kännetecknade äfven dess fortgång och slut. Man uppförde sig på ett sådant sätt, som tydligt vittnade om att man icke hade kommit tillsammans blott och bart för att hafva roligt. Så kunde man också skiljas med den känslan, att man verkligen blifvit vederkvickt till både kropp och själ.

Trots att de besökande voro så många, hade församlingen mangrant öppnat sina hem, så att det fanns tillräckligt med rum. Ej heller tror jag, att någon behöfde gå hem med en känsla af att han ej blifvit väl emottagen.

Välsigne nu Gud fortfarande alla våra sträfvanden och vårt arbete, och samle han oss till sist till det stora mötet i himmelen.

DÅ MAN ÄR UNG.

Då du är ung och blodet sjuder
vid idel nöjen och behag,
då hälsan åt dig handen bjuder
till lust och trefnad hvarje dag;

då är allt lätt och gladt och soligt,
i hoppets fjärrglas allt sig ter
så ljusomstråladt, ljuft och roligt,
allt tjusar dig, allt mot dig ler.

För dig de glada fåglar sjunga,
och blommor nicka på din stig,
najader, där på våg de gunga,
och ängens älfvor locka dig.

Zefirer hviska ömt i lunden,
och stjärnströdt hvalf dig fägnar, då
du hör i svala aftonstunden
mot stranden vågen rytmiskt slå.

Allt hvad är skönt, allt hvad förnöjer,
allt hvad åt sinnet lyftning ger,
allt hvad mot himmelen dig höjer
är ditt, hvad önskar du väl mer?

A. B—N.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

Angående ungdomsföreningar har det varit mycket olika uppfattningar inom vår synod. Många hafva fasat för dem, ansett dem skadliga, ja, rent af ogudaktiga. Andra däremot ha satt dem icke blott i jämnbredd med, utan till och med högre än församlingen. Detta oaktadt finnas dylika föreningar nästan inom hvarenda församling i vår kyrka.

Dessa föreningar hafva dock haft och hafva sin viktiga mission. I huru många församlingar hafva de icke kraftigt bidragit vid kyrkobyggen, reparationer och medels insamlande. De unga få där tillfälle att sammanträffa med hvarandra på ett anständigt sätt, lära af hvarandras umgänge och göra bekantskaper med städad och hygglig ungdom. Deltagandet uti mötesprogrammen ger tillfälle att tillägna sig af det som är nyttigt och uppbyggande inom litteraturen och skänker äfven färdighet uti att uppträda inför en större folksamling.

Församlingens pastor, som alltid bör vara med vid dessa möten, har däri tillfälle att framhålla det skefva och farliga i tidens strömdrag, varna för dålig litteratur, dåligt sällskap och skadliga företag. Gör han detta på ett rätt sätt, så kan han vara viss på att han talar för uppmärksamma åhörare, och att hans vänliga vinkar tagas i betraktande.

Likasom det är naturligt för barn att vörda sina föräldrar, är det naturligt för ungdom att högakta sin pastor och gärna göra, hvad han önskar och anser rätt. Men föräldrar kunna träta och gräla på sina barn sent och bittida, till dess att de få dem rent af förhärdade, så kan äfven en pastor med sin ungdom. De föräldrar ha vanligen de lydigaste barnen som kälta minst, men hvilka låta sina barn förstå, att det är kärleken och insikten, som gifver dem varningar och råd, och det torde vara samma förhållande med en pastor och hans ungdom. Är förhållandet emellan föräldrar och barn som det bör bara, så är det barnens högsta önskan att göra föräldrarna till viljes, och då förhållandet emellan en pastor och hans ungdom är sammalunda, så är ingen fara att den tager sig något före, som är emot pastorns önskningar.

Man bör alltid minnas, att ungdomsföreningsverksamheten blott är ett sätt, på hvilket församlingslifvet yttrar sig. Den får inte bli en verksamhet bredvid församlingen, utan måste blott vara ett slag af de möten, som församlingen har, och hvilka besökas mestadels af ungdom. Som all verksamhet inom församlingen bör afse medlemmarnas sedliga och andliga fostran, så äfven denna. Hvarje deltagare i programmet så väl som hvarje uppmärksam åhörare bör lämna ungdomsmötet i någon mening bättre än han kom dit. Så fort något sådant förekommer vid ungdomsmötena, som verkar nedsättande och försämrande på dem som deltaga, så är det till skada. Alla förehafvanden böra vara kristliga och sedligt lyftande, äfven om de icke äro uteslutande böne- eller bibelsamtalsmöten.

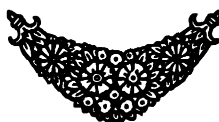
De utaf de unga, som lifligast deltaga uti föreningens arbete, gagnas mest. Ju mera man intresserar sig för densamma, ju större gagn har man själf af den. När man lärt sig en god deklamation, så har man införlifvat med sig själf något, som man har godt utaf för hela lifvet; när man lärt sig att föredraga ett skönt stycke musik, likaså. Blott det allra bästa är därför värdt att spilla tid på.

Genom att lära sig det som är bäst och skönast uti litteratur, sång och musik har man rent af omedvetet erhållit ej så litet af verklig bildning, man har kommit i beröring med något som höjer en öfver det triviala, låga och nesliga, som annars är så vanligt i världen. När sådan ungdom får höra en dålig deklamation, ett fult musikstycke eller en dum visa, så väcker detta hos dem anstöt och förakt. Den har fått smak för något bättre, och det är helt naturligt, att man ej bortbyter det goda för det sämre och frånstötande.

Vid ungdomsmötena har man äfven tillfälle att framhålla vår kyrkas historia och läroåskådning på ett sådant sätt, att ungdomen känner sig tacksam till Gud, därför att den får vara med och arbeta inom den kyrka, som varit medlet, hvarigenom religiös och borgerlig frihet såväl som andligt lif bibringas mänskligheten. Har man kommit till klar insikt härom, skall man äfven lättare fatta nödvändigheten af att icke blott till formen vara en patriotisk, varmhjärtad lutheran, utan äfven en lefvande trosviss kristen, som är till ej blott för denna världen, utan för honom som för oss död och uppstånden är.

Ungdomstiden är hoppets, bekymmerslöshetens och glädtighetens lyckliga tid. Då man är ibland ungdom, kan man ej undgå att påverkas af den liflighet, som är utmärkande för denna ålder. Huru trött och tungsint man än må komma till mötena, som våra föreningar hålla, så känner man sig dock, — omgifven af så mycken lefnadslust, — så lifvad och uppmuntrad, att tröttheten däraf nästan försvinner. Gud välsigne vår älskliga ungdom!

KANSAS.

Du vida, väldiga västanslätt,
som närer vid bördig barm
en frihetsälskande odalätt,
väl ej tjusad af bardalarm,
men i fredliga idrotters täflingsstrid
som framgångsfullt kämpar med ädel id!

Du brännes väl ofta af solens glöd,
du sopas af hvinande storm,
men får du blott regn, ger du barnen bröd,
ger du föda åt hjorden enorm.
Din vinter är vindig, din vår äfvenså,
men din sommar och höst, de förtjusa ändå.

A. B—n.

BREF FRÅN "PETE I UGGLEKROKEN".

Ja my gonnes dä ä bra länge sen ja ha hållt i pennskaftet, men faur ja bara tak i dä skrället, sau kan dau ni slau er i backen pau, att ja kommer att sij präcis va ja menar o hu voet ja filar. Naturlitvis ä ja ju bara en skauning men dessföruttinnan sau kan ja väl samla mina tankar ja mä präcis som annat folk här i varlden.

Vi hau ju tidningsutgifvare som knapppast tya hvarken skrifva eller stafva, o dau borde väl en vanli menska här ude i skogen fau shans te o si åtminstone hu voet han filar.

Dä staur för rästen galet te här i världen mä hela konkarongen! Boude prester, prelater o tidningsutgifvare sprauga mera galematias nu för tiden än va di gjorde pau den tiden dau ja fosst kom hid te lannet. Vore dä inte för hönssen di varpte sau stöddit sau konne en snart nog förlora dä lilla vett en har kvar. Men nog ha baude folk o kreatur i de här krokane lia möed vett som di ha i stan, saskelt i Shekago, för där ä di dau alldeles kresia. Dernere gau de alla o ha ount å grina snart sagdt baude natt o da. Den svenska avundsjugan spelar en holian sau storartad roll der nere o dä ä ju inte o undra pau, när di allihopa vella va den stossta "tocken i korgen." När en stackars landsman faur en liden job i allmännhedens tjänst der näre, så smida di djenast in hans fäs i en av vaura djedignaste svenska tidningar, höjer upp dä kräked te skyanne, o sin sau börja de skälla pau honom.

Men kos naturlit svenskarne i Shekago ha aldri kottat naugon "ajs" när dä gjäller politik. I Minnesoda här sau han vi audminstone en governör, men dä fau de nog inte pau denna sidan evlheden i Illinöjs; dä tror ja dau inte.

Nu i höst forstaur ni sau ska Jan A. Jansson ronna igjen, o varenda liv i den här kroken vell rösta för honom. Dä enda fel som vi tya fau emod honom ä att han ä smaulänning, o di är förstauss ena baddare te o va näbbia; men sau länge vi inte konne fau en skauning pau tronen, sau fau vi väl nöja voss mä en smaulänning.

Vi han dau lide mera omdömmesförmauga om storhed än va di ha i Shekago tell exempel. Där nöre ha di bara en ordentli menniska o han ä skauning te kröppen. Dä ä Olle Bark. Di andre ha alldri amoundad te nönting vidare.

Kurre Johnson o Onkel Ola ha haft sau brått mä o skälla pau hvarandra pau de senare auren, så de ha inte blet mö mä deras liderära alster. Annars fau man allt medgifva, att den fosstnämnde skrifver holian så bra iblann, o den senare han drar pau så "dä hänger i lofften", men då bler for dä mässta bara struttahäj, så vanlia bönner ha svaurt for att mäka ud va han menar.

Enander, som ä den stossta vestgödd som ha blet skapad, ä i Swarje o håller tal om baude sin o Amerigas storhed. Ja tänker, att han faur väl en liden trissa, som han kan hänga pau sid svällande bröst, sau kommer nog vauran Nestor att fila holian sau möed bätter. Men kos di andre Shekago gobbane vella ble möe djelus; dä kan ni betta pau.

Här oppe i Minnesoda ha svenskane o skaunningana mä, losat statsekretera sysslan, därför att dä va en fem sex styckna, som svärmade efter jobben, präcis som ett par hondra hommlebi ikring en sockerbid.

Men sau ge dä sau galed, att en tysk knäppte sockerbiden, o nu gau svenskanne här oppe o hau onnt i maugen för dä di inte feck mer än "nitti da." Ni förstaur att di sadde opp en svensk, som heder Eberhardt, för löjtnant governör o hans job vell bara va värdt omtrännt nitti dar paustaur di.

Men dä ä holian sau allrejt ändau för dä troliga ä väl att de komma te invälja baude Jansson o Eberhart. Of kos dau bler norskane galna, sou här bler väl inbördeskrig, kan ja förstau. Ja har allaredan laddad gjeväret, dä samma, som ja sköd *skaunken* mä i höstas, sau komma de pau mett håll, sau smäller dä, förstaur ni.

Hvarenda präst i Minnesoda ä mer eller mindre intresserader i politigen. En del ä tell o mä lide för heda pau gröden, men di komma väl att fila bäddre efter lection, tänker ja.

Ja si sau gau dä den oina dan ette den andre, o hönssen värba lia befängdt, antingen folk skälla pau voss eller ej.

Dä ä besynnarlit att onskan i världen inte bossta hela bobblan, men härude i skogen ä vi holian så allrejt i alla fulla fall.

Di stackars krägen som gau o luska i stan da ud o da inn, betyda ju inte så möed det kan en val veda. Di mäga fonn aut voss skaunningarrr här i skogen, men ja tror att äst dä vell komma te va vi kalla en redi "show down", sau kan vi nog stau pau vaur kannt.

Höckfarden här i världen ä nässt te gerigheden dä värsta vi hau o toss mä.

Ge en svensk-amerikansker bonne femti tusen daler, sau bler han sau stöck opp sau att vanlit fölk kan bestämd inte ens röra ve hans klädafäll. Ja, dä min själ ä sannt. Ta tell exempel hin daruppe. Nu "retas" han hos Dunns som maungmiljonär, men tror ni dä ärma kräged att han vill loas ve, att han känner igjen Pit i Ugglekroken? Näj. Dä kan ni betta pau att han inte kära för. Men inte kärar ja hellor, för mina hönns värba lia bra för det, o solen skiner sau klart som slauka Saras kaffekanna!

Höckfardia farmare ä också ett uselt pack att tass mä, men di ä dau andau lide gronna bäddre änn såna dära okunniga tidningsudgifvare.

Ack, om ändau ubblysningens sol finge skina lide mera! Dau skulle baude Per o Pål vu bra möed lygligare! Men dä kan vi väl inte vänta i vauran tid. Nu för tiden mägar dä ingen differens bara man har holian så möed pengar, för dau kan man ju ronna va som helst.

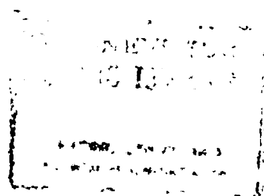
Men vaura skolor ä bestämd inte sau riga, o att tänka, att dä skulle finnas naugon krabbsaltare, som skolle vella skänka 10,000 daler te ett utav de svenske läroverken o inte tala om att för hela varlden, — doi vore omöjlit. Dä ä nog holian sau rart, att ge en smida pengar antingen te skolorne eller te di fattie, men te o hålla tysst mä att o inte basuna ud att för hoila varlden — si dä en annan sag.

Sedan kommer gerigheden, förstaur ni, o den frodas som senapsblommor i ett hvedefäld. Tänk ändau va den häringe Rossel Sage han ge o klämde pau styvrarne! Men si nu ä han onner torvan, han mä liassom "Snål Pelle", o varlden snurrar ronnt ändau. Derars namn skina dau inte sau skarrptt pau historiens blad, o ja tror dau inte att naugon kommer, att föreslau att naugod monument ska resas för hvarken hin eller "Snål Pelle."

En gerig mennska pauminner me stargt pau en skrockhöna, som ligger pau ett dussin smaustenar o tror att hon kläcker ut kycklingar. Men ännu finns dä lide liv i skällan, o varldens mecenader fau skräna bäst de vella, ty hanen galer härude på slaget 3 hvarje morgon ny. Ifall ja skolle känna mig djupt rörd, sau händer dä, att ja tyar komma igjen mä en liden epistel.

Ugglekroken i augusti 1906.

PETE.

SKÄRGÅRDSBILD. *Norskt motiv.*

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., OKTOBER 1906. N:R 10

FISKAREN.

På nattlig strand, vid svall af bölja,
min gamla hydda enslig står;
dess fot de vreda vågor skölja,
och skummet upp mot rutan slår.
Fast åskan ljungar, stormen tjuter,
jag slumrar lugnt i halmtäckt skydd,
ty aftonbrasan innesluter
mig i den Eviges beskydd.

Och färgar solen berg och dalar,
jag skyndar ut på väglös stig;
jag flyger öfver böljans salar,
där döden lurar under mig.
Hur ofta töcknar sökt förvilla
min färd, då natten kom bland dem,
då såg jag upp till Gud, och stilla
hans stjärna åter lyst mig hem.

Mitt nät, min ökstock och min koja
är hvad af lyckan jag begär.
Nöjd bär jag fattigdomens boja,
ty emot syndens lätt den är.
Och när den natt sin vinge skakar,
där ingen måne gör sin rund,
jag bärgar seglen trygg och vakar
vid hoppets säkra ankargrund.

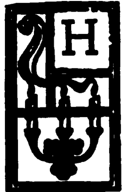

Skapelsens suckan

För Ungdomsvännen af E. A. Z.

Huru mycken skönhet finnes ej i den värld, som omgifver oss! Då vi stiga upp på de höga bergen för att taga i betraktande någon vidsträckt och intagande utsikt, då vi vandra öfver de blomsterhöljda ängarna eller genom de leende dalarna, då vi ströfva igenom de majestätiska skogarna eller gunga öfver den djupblå böljan, då vi rikta vår blick uppåt till de strålande kloten i den omätliga rymden, — då hafva vi känt, att denna vår värld dock varit ämnad till ett tempel åt Gud. Hela naturen visar sig för den uppmärksamme betraktaren såsom en mängd idéer, hvilka genom sin höghet, härlighet och fullkomlighet otvetydigt hänvisa på den gudomlige upphofsmannen och vittna om att hans skapelse tillkommit för de högsta ändamål.

Så visar sig naturen för oss i tusenfaldig skönhet äfven i sitt nuvarande tillstånd. Ett är dock visst, nämligen att vår värld ej längre är, hvad den en gång var. Den är icke nu mera den skapelse, om hvilken Gud sade, att allt däri var "mycket godt". Då var allt fullkomlig skönhet, ostörd frid och hel harmoni. Vi veta väl ej så mycket om den ursprungliga skapelsen, men vi känna dock till att den var ett paradis, en lustgård för Gud och människor, en lycksalighetens värld. Sjukdom och död, nöd och lidande, kamp och strid af hvarje slag, härjande stormar, förödande jordbäfningar och andra slitningar i naturen voro då okända, — lifvet, kärleken och friden voro allt i alla.

Men denna tid af paradisisk lycka och härlighet är för länge sedan försvunnen. Visserligen finnas än i dag sådana, som anse, att den synliga världen och de synliga tingen äro ett paradis, sådana, som dyrka naturen och ständigt sjunga dess lof, men ett uppmärksamt öga kan ej undgå att se den mörka skugga, som smyger sig därigenom, den mask, som gnager på dess hjärterot, det lidande, den bär i sina dolda djup. Vi höra talas om jordbäfningar, eldsvådor. Vi se, att det pågår en kamp och slitning öfver allt i naturen. Vi märka den förgängelse, som möter oss i den vittrade stenen, den vissnade blomman, de gulnade löfven, den frostbitna grödan, det af stormen brutna trädet. Vi förnimma hviskningar om undergång och död från allt lif från det högsta till det lägsta, som hör vår jord till. Men hvarest det är kamp och strid, förgängelse och död, där är det också suckan och lidande.

I 8:de kapitlet af brefvet till romarna säger aposteln Paulus bland annat de märkvärdiga orden: "Vi veta, att hela skapelsen med oss suckar och våndas ända till nu." Detta är ett djuptänkt uttryck, som i få ord uppenbarar för oss den förskräckliga sanningen, att lidandet genomgår hela skapelsen, hela naturens rike. Lidandet har uppkommit genom störandet af den ursprunliga paradisiska harmonien, ty visst är, att lidandet ej kan ingå i varandets innersta och ursprungliga idé. Det är, såsom Guds ord lärer oss, synden, hvarifrån det störande elementet i skapelsens harmoni kommit. "Förbannad vare marken för din skull", så sade Gud till den första människan omedelbart efter hennes syndafall. Från synden kommer således all söndring, all strid och disharmoni och därmed äfven all suckan och vånda i världen. Syndafallets gift har genomträngt hela det stora världsträdet; därmed är det ock dömdt till undergång, och i förkänslan däraf skakas det i hvarje fiber af en dödens rysning.

Det gifves ett hemlighetsfullt sammanhang mellan människan och naturen. Människan skapades såsom en länk af naturen, på samma gång hon skulle vara dess herre i kraft af sin ande. Genom synden blef människans ande försvagad. Den blef en träl under naturen i henne, köttet, och därmed förlorade hon ock herraväldet öfver den yttre naturen, hvilken hon sedan förgäfves sökt att underlägga sig. "Liksom nu bandet mellan människan och naturen visar sig såsom sönderslitet, så framstår ock i detta tillstånd naturen såsom i sig själf sönderslitén. Lifvet däri, som den för människans skull och i förening med henne har, spjärnar emot den i densamma härskande döden; äfven naturen känner den olidliga söndring, som synden fört i världen. Häri uppenbarar sig dess längtan, dess suckar och vånda."

Såsom ofvan antyddes, har Gud en gång skapat allt, hvad på jorden är till människans tjänst, hela skapelseverket syftar på henne, men denna människa var då helig, vis och god, skapad efter Guds beläte. Nu måste skapelsen, så långt den låter betvinga sig, tjäna den fallna människan, tjäna merendels hennes dåraktiga, fåfängliga och själfviska syften. "Den måste låta missbruka sig genom hedningarnas afgudatjänst, genom afgudisk dyrkan af människor, som fästa sitt hjärta därvid, genom råheten hos sådana, som misshandla och fördärfva den, genom samvetslösheten hos dem, som för-

slöa dess gåfvor.” Så kan och får då skapelsen ej vidare uppfylla sin ursprungliga bestämmelse, och ligger ej däri ett lidande? Då naturen känner, hvad den en gång var ämnad att vara och blifva, men ser, huru långt den genom människans fall kommit bort från sitt höga och ädla mål, då skakas den i sin innersta lifsmärg, då frampressar den ur sitt beklämda bröst en suck, oändlig, outsäglig. Det är detta, som en af våra skalder djupt träffande har förstått att skildra i de välbekanta verserna:

“När natten sakta stiger utöfver land och sjö
och dagens sorl begynner att försvinna
och vågen går till hvila inunder grönan ö
och alla vackra stjärnor börja brinna,
då blifver himlens båge så ren och spegelklar,
en här af goda änglar så tyst därunder far
och gråter silfvertårar öfver jorden.

Då ser i himlens spegel sin bild den arma jord
och finner sig så dyster och förkastad;
hon täljer alla synder, all lögn och flärd och mord,
hvarmed hon är sen tusen år belastad.
Då far en dödens rysning igenom hennes märg,
då bedja alla dalar, då bikta alla berg,
då suckar det så tungt uti skogen.”

Skapelsens suckan är måhända något overkligt för mången, något som tillhör endast skaldens bildspråk. Dock är man visserligen ej tvungen att vara skald för att kunna uppfatta skapelsens suckan, men visserligen behöfver man därför ett för naturens språk öppet öra eller ett djupare natursinne, än som tillhör människor i allmänhet. De, som äga ett sådant sinne, ha helt visst mången gång känt en stark, underbar dragning till naturen. Hvarifrån kommer den? Beror den månne ej därpå, att vi i naturen ana ett sammanhang med oss själfva eller finna i den en yttre motsvarighet till vårt eget inre? Och det är ej blott det ljufva, milda och fredliga i naturen, som drager oss till sig, mången känner djupast föreningsbandet, när naturens mäktiga krafter äro i uppror, eller när förgängelsen sätter sin dystra stämpel på naturens lif. Ligger ej däri ett vittnesbörd om att naturen äger något gemensamt med den kämpande och lidande mänskligheten, att dess suckan mötes af ett återljud ur naturens hjärta, att naturens vemodiga språk är vårt fallna släktes modersmål. Något sådant har ock den skald, vi förut citerat, antydt, då han klagande utbrister:

“Tro ej det smickrande hopp, som vaggas på luftiga skyar,
tro ej den svalkande frid, vindarna ljuga för dig!
Men, när härjaren går i höstdräkt fram öfver fältet,
stormarna ryta i sky, vågorna brytas å strand,
då, min själ, får du tro; det språk, de tala, är sanning,
dödens, förgängelsens språk, kärnan af lefnadens dikt.”

Då man nu redan inom den liflösa skapelsen kan tala om lidande och suckan, så kan man förstå, huru uppfylld med smärta den jordiska tillvaron måste vara för den myckenhet af kännande och i synnerhet medvetet lif, som finnes i världen. “Hvarhelst ett lif tändes, där tjänar lifvets eld på samma gång till att uppelda smärtornas ugn. Det första lifstecknet är ett klagoskri, och det sista är en suck. Och däremellan? — O, hvem mäter djupet af det lidandesmått, som däremellan tid efter annan uttömmer sitt innehåll!” Ja, då man tänker på alla dessa icke blott kroppens, utan äfven själens lidanden, då våra öron sönderslitas af dessa klagorop och jämmerskri, af hvilka vår värld är så full, då vi tänka på icke blott den stora mängden af lidande varelser, utan äfven på måttet af hvars och ens lidanden, då förnimma vi, att vår värld är såsom ett enda omätligt lidandeshaf. Och det finnes i sanning ingen jordisk varelse, som ej i mer eller mindre mån kastats omkring på dess vreda böljor.

Men “själfva skapelsen skall blifva frigjord ifrån förgängelsens träldom till Guds barns härliga frihet”, säger aposteln. Guds barns frihet är den fullständiga förlossningen från synd, död och allt ondt, det fullkomliga oberoendet af tid och rum, det fulla förverkligandet af människans ändamål. Af denna frihet skall skapelsen blifva delaktig. “Guds barns härlighet utsträcker sig öfver skapelsen och gör dess tillvarelsesätt till en af intet främmande fördunklad uppenbarelse af dess i Guds skaparevilja grundade väsen: ett sådant tingens tillstånd, som den gammaltestamentliga profetian utlofvat i sammanhang med Israels hopp såsom målet för Guds vägar (Joel 2: 18 ff:; Amos 9: 13—15; Jes. 11: 6—9), och som han kan hafva förbehållit den skapelse, vi tillhöra, ehuru den skall förgås och upplösas, enär äfven föreställningen om en denna skapelse förtärande världsbrand (2 Petr. 3: 10—13) blott innebär, att ingenting skall förblifva sådant det är, hvilket icke utesluter, att den ur denna undergång framträder till ett nytt tillvarelsesätt.” Såsom skapelsen följde människan i hennes fall, så skall den ock följa henne i hennes upprättelse. Den skall gå genom eld till härlighet liksom människan genom död till uppståndelse och lif.

PÅ MIN KAMMARE.

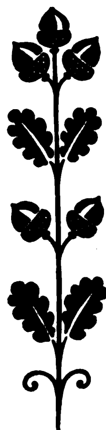
För Ungdomsvännen af Ludvig.

Jag trifves så väl i min torftiga kammar,
förnöjd med min lott, skild från buller och bång.
Där sitter jag lugn, om än ljungelden flammar,
där strängar jag lyran och sjunger min sång.

Där stör mig ej sorlet af kif eller träta,
politiska strider min hjärna ej bry.
Nöjd blickar jag ut så på sol som på väta,
viss om att Guds nåd med hvar morgon är ny.

Där strålar emot mig naturen den sköna,
med gyllene sol och med blomsterklädd mark.
Där ser jag hur ekarnas kronor så gröna
sig buga för himlens och jordens monark.

Då fängslas jag ofta af skapelsens under,
med molnen far tanken på spanande färd,

och timmarna ila så fort som sekunder,
en flik lyfts af slöjan till drömmarnas värld.

För blicken bortviker den grönskande jorden,
där Eden blef stängdt genom människans fall.
En stämma hörs hviska de ljufliga orden:
se där ligger staden af guld och kristall!

Mig vinka då underbart härliga stränder,
som famna den klara, den lefvande älf.
Och blommor mig räckas af helgonens händer,
och framåt man för mig att se *honom själf.*

O, himmelska fröjd att få skåda de dragen,
hvad glädje att se dessa heliga sår! —
Dock här står jag stum, af tillbedjan betagen:
Hans härlighet skildra jag icke förmår.

HIMMELEN ÖPPEN.

Sannerligen, sannerligen säger jag eder, från denna stund skolen I få se himmelen öppen och Guds änglar fara upp och fara ned öfver Människosonen. Joh. 1: 51.

Selma Lagerlöf har i sin bok "Jerusalem" ett kapitel med öfverskrift: "De sågo himmelen öppen". Hon skildrar där, huru Stor-Ingmar och Stark-Ingmar en gång i sin ungdom, då deras håg var varm, tillsammans vandrade ned till flottbron som går öfver Dalälfven. Det var en härlig vårafton och det vackra landskapet låg framför dem i en underbart klart och genomskinlig belysning. Då var det, som om någon hade ropat till dem att se uppåt. De gjorde så och sågo då himmelen öppen öfver sig. Hela himlahvalfvet var med ens draget åt sidan som ett förhänge, och de stodo där båda hand i hand och såga in i all himmelens härlighet.

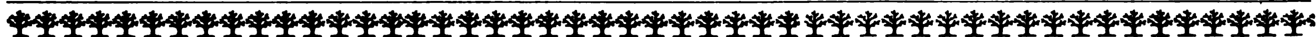
Det som författarinnan här så vackert har skildrat under diktens form är ej blott en dikt, det är en verklighet både i forntid och nutid. Det är möjligt att få se himmelen öppen öfver sig och att få skåda genom förlåten in i Guds härlighet. *Jesus har lofvat oss det.* När de första lärjungarna en vacker vårafton vid Jordans strand stodo omkring honom och kände den första glädjens jubel öfver att hafva funnit Messias, den efterlängtade, Guds Son och Israels konung, då lofvade Jesus dem, högtidligt bedyrande: Sannerligen, sannerligen säger jag eder, från denna stund skolen I få se himmelen öppen och Guds änglar fara upp och fara ned öfver Människosonen. Men detta löfte gällde såsom alla Jesu löften icke blott de första lärjungarna, utan hans lärjungar i alla tider. Från den stund Jesus blifver konung öfver våra hjärtan och vi blifvit hans tillhörighet skola vi få se himmelen öppen och Guds änglar stiga upp och stiga ned öfver Människosonen. Öfver Jesus är himmelen alltid öppen, Faderns välbehag strömmar ned öfver honom, Sonen, Guds änglar komma till honom med himmelsk kraft, himmelsk visdom och himmelsk kärlek, Guds härlighet hvilar öfver honom. När vi äro hos honom, vår konung, när vi förblifva i honom, i hans kärlek, då se äfven vi himmelen öppen öfver oss, då strålar Faderns härlighet oss till mötes och Guds änglar komma till oss med himmelska gåfvor, syndernas förlåtelse, frid, renhet, kraft. Ej blott i de stilla högtidsstunderna skola vi enligt Jesu löfte på detta sätt se himmelen öppen. Jesus tog lärjungarna med sig midt ut i det oroliga brusande människolifvet, han förde dem in i strid med fariséer och lagkloka, in i arbete bland fattiga, sjuka, vilsekomna, eländiga och hjälpbehöfvande. Midt i detta af möda och arbete uppfyllda lif, omgifna af väldiga folkskaror, som trängde sig omkring Mästaren, fingo de se Guds härlighet uppenbarad, då de sjuka blefvo botade, de onda andarna utdrifna och djupt sjunkna syndare upprättade ur sin förnedring till ett nytt lif för Gud. Och när de gingo omkring bland dessa människor, älskande, hjälpande och tjänande, då sågo de himmelen öppen, då kände de Faderns kärlek i sina hjärtan, då mottogo de af honom kraft till mäktiga gärningar, som de aldrig trott, att *de* skulle kunna utföra. Så låter Jesus äfven oss, blott vi hafva vår blick riktad på honom, få se himmelen öppen midt ute i vårt dagliga arbete bland våra medmänniskor och gifver oss del af sin glädje.

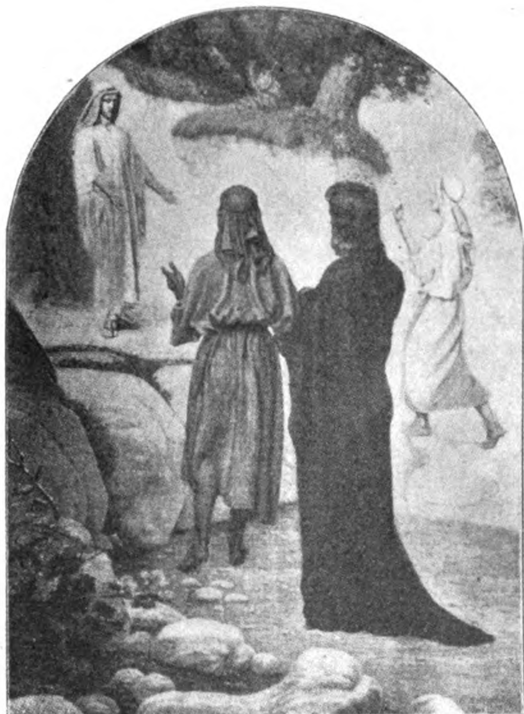
Men Jesus förde sina lärjungar framförallt genom samtal och bön i de stilla stunderna in i hjärtats djupa och tysta värld, in i det inre lifvets fördolda, men outtömligt rika skattkammare och lärde dem att hämta fram guld och ädelstenar ur de djupa schakten. Han visade

dem saligheten i att blifva fattiga i anden, att vara bedröfvade öfver synden, att hungra och törsta efter rättfärdighet, att vara renhjärtade, att vara saktmodiga, barmhärtiga, fridstiftande. De, som äro så sinnade, de se himmelen öppen öfver dig.

Käre broder, är din himmel öppen eller tillsluten? Ser du Guds härlighet stråla dig till mötes, eller är allt detta dig främmande? Har du kanske förlorat den himmelska synen, och allt är mörker omkring dig? Gå då blott till Jesus och bed honom öppna himmelen åt dig. Dröj i hans närhet, hängif dig åt honom med hela din själ, såsom de första lärjungarna gjorde, när de funno sin Messias, var uppriktig inför honom såsom Natanael, i hvilken icke var något svek, och snart skall äfven du af Jesus få höra det sköna löftet om en öppen himmel. Det bästa är dock, att Jesus är trofast och barmhärtig och äfven då, när det är som mörkast och himmelen är svart af moln, ja, när vi skola gå genom dödsskuggans mörka dal, öppnar en flik af den tunga förlåten och visar oss Fadershuset med de många boningarna, där han beredt sina trogna rum, och där han väntar på att få taga emot dem för att föra dem in i den eviga glädjen. Gud gifve oss alla del af sitt himmelska rike!

N. J.

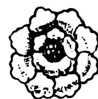

JESUS KALLAR SINA FÖRSTA LÄRJUNGAR

Efter de händelser, som enligt evangelisternas samstämmiga vittnesbörd tilldrogo sig i sammanhang med Jesu döpelse, finna vi honom åter i Galileen eller, ännu närmare, på väg dit. Det var under denna vandring som han mötte Filippus af Betsaida och sade till honom: "Följ mig." Filippus var från samma stad som Andreas och Petrus och hade sannolikt genom dem fått kunskap om att Jesus var Messias. På grund häraf åtlydde han utan tvekan den erhållna kallelsen. Filippus äger hedern af att vara den förste lärjunge, som Jesus kallade, ty ehuru Andreas och Petrus redan slutit sig till honom, hade de dock ännu icke mottagit den särskilda kallelse, som berättigade dem att för beständigt följa honom åt.

Upptäckten af den så länge väntade och så innerligt efterlängtade Messias var en sak af för högt och allmänt intresse för att stanna hos de få, hvilka nu redan ägde kunskap om honom. Filippus mötte icke förr en gammal bekant, Natanael, än han utropar: "Den, som Moses hafver skrifvit om i lagen, och om hvilken profeterna hafva skrifvit, hafva vi funnit Jesus, Josefs son, af Nasaret.

Nasaret var en obetydlig stad, hvars innevånare mycket ringaktades af de öfriga galileerna, hvilka åter i sin mån missaktades af judarna. I sammanhang härmed och väl vetande att Kristus enligt profetian skulle komma från Betlehem, fäste sig Natanael vid ordet "Nasaret" och frågade: "Kan något godt komma från Nasaret?" Filippus gaf det bästa möjliga svar: "Kom och se!" Således begåfvo de sig nu båda till Jesus, som vid det han såg Natanael nalkas sade: "Se en rätt israelit, i hvilken intet svek är." Öfvermåttan förvånad häröfver frågade Natanael: "Hvaraf känner du mig?" Härpå svarade Jesus: "Innan Filippus kallade dig, då du var under fikonträdet, såg jag dig." Det var ganska vanligt, att bildade män i Israel sutto och studerade lagen i skuggan af något träd och till och med där förrättade sin andakt. Hänförd af Jesu svar, som förrådde mer hos honom än vanlig mänsklig kunskap, utbrister Natanael: "Mästare, du är Guds Son, du är Israels konung!" Denna bekännelse gaf anledning till den första profetian vi hafva af Jesu mun: "Efter det jag sade dig, att jag såg dig under fikonträdet, tror du; större ting än dessa skall du få se. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: härefter skolen I få se himmelen öppen och Guds änglar fara upp och ned öfver Människosonen." Denna profetia gick ock sedermera för lärjungarna i uppfyllelse.

ANTINGEN — ELLER.

Antingen — eller,
för eller mot,
så ljuder ropet,
skynda nu fort.

Antingen Kristus —
eller en värld,
full utaf otro,
ondska och flärd.

Välj nu det ena,
men välj blott fort,
döden den kommer
dig oåtspordt.

R. L.

BARN, UNGDOM OCH TEATER

AF K. E. PALMGREN

Följande behjärtansvärda ord, tillämpliga äfven hos oss, synnerligen i våra större städer, skrefvos och publicerades nyligen af rektorn vid den betydande Palmgrenska Samskolan i Stockholm, herr doktor K. E. Palmgren, och har jag erhållit hans benägna tillåtelse att aftrycka dem i UNGDOMSVÄNNEN. Såsom kommande från en äldre, i hela Sverige känd och erkänd skolman och ungdomsvän böra de gälla mycket äfven för oss.

S. G. Y.

Den nuvarande tiden sträfvar med rätta i afseende på uppfostran efter en rikare och fullkomligare utveckling af barnets själsförmögenheter genom införandet af slöjd, mera tidsenlig teckning och utsträckt gymnastikundervisning, genom införandet af handarbete, genom ett mera intresseradt iakttagande af barnens sångförmåga, genom tanken på skolornas prydande med konstverk, genom lämplig förströelseläsning o. s. v.

Röster hafva äfven höjt sig, hvilka förorda, att barnen skola få njuta af dramatisk konst, och i några större städer hafva anordnats särskilda föreställningar för barn under namn af sagospel, féerilustspel, fosterländska skådespel. Många barnavänner och uppfostrare hafva häri sett en fara, då större delen af de stycken, som bjudits barnen, varit af den art, att de för de minderåriga åskådarna kunnat medföra vådor i flera hänseenden, icke minst moraliska. Ofta nog äro dylika skådespel alls icke lämpliga att åskådas och höras af barn och ungdom. Det kan aldrig vara öfverensstämmande med en sund och bildande smak att, såsom här i landet förekommit, på scenen framställa en saga, där t. ex. en jätte sitter vid en matgryta, fylld med kokt människokött, eller där ugnstekta barn inbäras på fat för att slukas af vidunder. Men äfven om sagan, sådan den framställes på scenen, undviker sådana osmakligheter och vidrigheter och framträder under en vacker och lämplig form, torde det likväl vara tvifvel underkastadt, huruvida teaterföreställningar öfverhufvud lämpa sig för barn och skänka dem en verklig, god och beståndande vinning. De vänja, dessa teaterföreställningar, barnen att allt för tidigt åtrå dylika förlustelser, om hvilka man väl kan säga, att de måste väljas med största varsamhet, såvida de ej skola skada barnen, förlustelser, hvilka väl roa, men dock icke äro nödvändiga för barn och dessutom kostbara. Vi sakna icke ett nöje, som vi aldrig smakat. Är det då rätt att vänja barn vid sådana dyrbara nöjen som teaternöjen? Är det ej bättre för barnets framtida lif att vänja dem vid nöjen, som i afseende på innehåll och med hänsyn till kostnaden äro lämpliga för dess ålder och lefnadsställning passande?

Men äfven om jag medger, att teaterföreställningar för barn under iakttagande af all varsamhet kunna vara ofarliga, så äro dock alla sådana teaterföreställningar, där *barn*, flickor och gossar, *uppträda som agerande på scenen*, absolut fördömliga. Vid framställandet af s. k. barnpjeser, en högst oriktig beteckning, användas som bekant ofta barn, små och stora, och ofta i stor utsträckning. Här i Stockholm förekom för några år sedan ett s. k. "sagospel", i hvilket öfver 150 barn uppträdde på scenen. Man får se små sexåriga barn uppträda i älskare- och älskarinneroller. I barnalifvet kan väl knappt något vidrigare tänkas och åskådas. Jag framdrager blott ett enda nära till hands liggande exempel. Om barnet uti en saga läser eller hör berättas om "fästman" och "fästmö", skapar nog dess inbillningskraft därtill hörande bilder, men dessa bilder blifva till följd af barnets natur barnsliga. Icke så då dessa af barn framställas på scenen, där de ofta uppträda under form af "älskare" och "älskarinnor" med därtill hörande ömma smekningar och talesätt. För *vuxna* passar det sig att gifva dylika uttryck för sina känslor och sin tillgifvenhet. Ingen klandrar detta, ty det är för de vuxna naturligt och därför tillåtet. Men lillgamla smekningar af små barnaarmar och kärlekskväden i små barnamunnar äro onaturliga och därför vidriga att se och höra samt för de stackars barnens sedliga lif och utveckling fördärfbringande. Och detta icke blott för de barn, som uppträda, utan äfven för de små åskådarna.

Det är egentligen för dessa stackars *uppträdande* barn, som jag tagit till orda. Om vi, fäder och mödrar, för en gångs skull ville slita oss lösa från den teaterafgudning, som är så allmän, och tänka oss en barnskara i månader tränad och jäktad att inlära de onaturligheter och vidrigheter, som sedan af barnen skola framställas på scenen, då "spektaklet" ändtligen skall gå af stapeln; om vi ville och kunde tänka oss, att dessa barn skola — kanhända hvarje afton — i ytterligare några månaders tid nödgas lefva i denna andligt och fysiskt förpestade teaterluft från kl. 5 eller 6 på aftonen till inemot kl. 12 eller 1 på natten; om vi ville tänka oss, att det är våra egna små kära barn, våra 6—7-åringar, som under månader nödgas lefva ett sådant lif — ja, om vi kunde tänka oss detta, allt detta elände och all denna onaturlighet, om vi kunde det, då är jag säker på att vår föräldrakärlek skulle gifva oss en annan och förändrad syn på dessa föreställningar *af* barn och *för barn* och komma oss att bäfva och blygas i stället för att nu tanklöst skratta och applådera. — När få dessa stackars barn njuta en välbehöflig natthvila, när få de tid att förbereda sig till morgondagens arbete i skolan? Ty nästan alla dessa uppträdande barn äro i skolåldern. Icke kunna de väl af teaterskäl vara befriade från skolgång? Besöka de verkligen skolan de dagar, då de på aftonen uppträda som karrikatyrer på teatern? Ja, i så fall blir deras arbete än förskräckligare och alstrar ovillkorligen öfveransträngning. De skola ju sitta i skolan fyra, fem timmar hvarje dag samt sedermera fem, sex timmar hvarje kväll vistas i teatern. Därtill komma vidare repetitioner på teatern samt hemläxor både från skolan och teatern. Man föreställe sig blott, att dessa små outvecklade barn efter att hafva tillbragt fem, sex nattliga timmar i en af gas och fukt förpestad teater sedermera vid midnatt sömniga och trötta begifva sig ofta en rätt lång väg hem för att dagen därpå vid sjutiden göra sig i ordning till dagens skolgång! Det är ej svårt att räkna ut, hurudan en dylik skolgång är beskaffad samt hurudant slutresultatet af en dylik skoluppfostran skall bli, full-

proppade som deras hjärnor äro af teatergalenskaper. Är det för att uppnå sådana resultat och för att tjäna dylika teatergeschäft, som vi åtagit oss så dryga utgifter till vårt undervisningsväsen?

Jag undrar också, huru barns användande på dylikt sätt står i öfverensstämmelse med gällande förordningar om minderårigas användning vid fabrik, handtverk eller annan handtering. Har af teaterns ledare den anmälan blifvit hos vederbörande gjord, hvilken åligger näringsidkare, därest minderårig antages i arbete?

Huru stämmer dessa å teatern använda barns ålder öfverens med det stadgande, som här i Sverige förbjuder användande i arbete af barn, som ej fyllt tolf år? Äro dessa barn enligt samma förordnings föreskrift undersökta af vederbörlig läkare, och har han förklarat, att de, ehuru under tolf år, dock utan fara för hälsan kunna deltaga i teaterns nattarbete? Förordningen säger uttryckligen, att i handtverk eller annan handtering må minderåriga, som äro under tolf år, ej användas å annan tid af dygnet än mellan kl. 6 f. m. och 8 e. m. Vid teaterföreställningar användas helt öppet sexåringar *icke på dagen* utan *på natten*.

Har hälsovårdsnämnden, hvilken det åligger att tillse huru tillgå skall vid minderårigas användande i yrke, verkligen kunnat låta oanmärkt passera, att barn långt under tolf år å teatrar sysselsättas nattetid?

Luften är i de flesta teatrar dålig, enligt hvad en för en tid sedan gjord undersökning utvisat.

Någon torde tilläfventyrs invända, att förordningen om barns användande vid handtverk eller fabrik icke gäller teateryrket. En sådan invändning skulle jag vilja kalla advokatorisk. En far eller mor har ej rätt att insätta sin tio- eller elfvaåriga son eller dotter i ett hederligt yrke och låta honom eller henne däri lära sig arbeta för sin framtida utkomst; men lättsinniga eller åtminstone obetänksamma föräldrar skulle däremot äga rätt att låta sina lika unga, ja, vida yngre barn ägna sig åt ett säkerligen för framtiden ofruktbart, om ej rent af ödesdigert teaterarbete under förhållanden och på tider, som äro andra hederliga yrken af gällande lag förbjudna? Skulle verkligen förordningen kunna tolkas så, är det sannerligen på tiden och af nöden, att en paragraf ytterligare tillägges, som förbjuder allt användande af barn vid offentliga prestationer både på teatrar, varietéer, kaféer, cirkus och andra dylika förlustelseställen.

Ty lyckas det — i synnerhet i ekonomiskt afseende — för somliga personer att använda barn vid offentliga föreställningar, kan man vara förvissad om att lång tid ej skall förflyta, innan andra komma att samvetslöst begagna sig af samma geschäft, och vi skulle då få skåda den allt annat än uppbyggliga synen, att små barn karrikera och karrikeras, icke ensamt på våra teatrar utan ock på alla andra s. k. förlustelseställen, på cirkus och — hvarför icke — på varieté.

Vår tid saknar visst icke redan förut både kroppsligen och andligen urartade och förlorade barn. Skall nu "konsten" — som det så vackert heter — också neddragas till att befordra barnens förtappelse? Jag anser det under alla omständigheter vara myndigheternas ovillkorliga skyldighet att träda emellan och förhindra denna misshandel af barn. Så har i liknande fall municipalrådet i Paris gjort. Skulle det då icke också gå för sig annorstädes? Enligt gällande förordning skulle allmänna åklagaren helt säkert kunna taga denna fråga i närmare skärskådande.

Har icke skolråd eller däremot svarande myndighet ett ord med i laget uti en sådan fråga? Icke kunna väl samhällenas förtroendemän hafva en så oklar uppfattning af sina förpliktelser, att de ej anse sig skyldiga att undersöka, huruvida denna lärjungarnas teaterverksamhet är förenlig med skolans bästa?

Ja, kan någon, som tänker öfver denna fråga, man eller kvinna, gift eller ogift, med lugnt samvete genom besök å teatrarna, bravorop och handklappningar uppmuntra denna *människohandel?* Ordet är hårdt, men jag tager det ej tillbaka. Det *är* en handel med barn, så mycket fördömligare, som den ofta drifves med nöden, fattigdomen, okunnigheten och lättsinnet.

Det är, som vi veta, just de fattiga och obetänksamma fäderna och mödrarna, som genom den ringa penning, hvilken deras barn erhålla för sitt uppträdande, lockas att på detta sätt sälja sina barns både kroppsliga och andliga hälsa till förströelse, ja, kanske rent af till åtlöje för de bättre bemedlade.

Må vi icke låta dåra oss af vackra fraser om de ganska betydliga belopp, som genom barnens uppträdande på teatern tillflyta fattiga hem, där de så väl behöfvas till förstärkning af föräldrarnas lilla daglön. Dessa slantar förtjänas allt för dyrt. "Hvad hjälper det människan, om hon förvärfvade hela världen, men toge skada till sin själ?" spörjer han, som var de minstes vän.

Lika underhaltig är en annan invändning. Man har frågat, om det ej är bättre, att dessa barn med sitt arbete bidraga till hemmets välmåga, än att de på dessa aftontimmar skulle i eller utom hemmet gå sysslolösa, då man ej kan veta, hvad de skulle taga sig till. Man botar ej ett ondt med ett ännu värre. För öfrigt är den frågan lätt löst. Om nätterna skola barn *sofva*.

Man framhåller äfven, att sådana barnföreställningar helt enkelt inte kunna gifvas af vuxna skådespelare, utan att barns användande är oundgängligen nödvändigt. Jag svarar kort och godt: sådana pjeser böra alls icke gifvas; förlusten af deras nedläggande är i alla afseenden ingen, utom möjligen för teaterns ägare.

Må hvar och en, som aldrig känt fattigdomens frestelse nalkas sin tröskel, med tack till Herren för sin lyckligare lott och med tanken på egna kära, barn eller syskon, ömma äfven för de fattiga barnen och för framtiden omöjliggöra denna handel genom att uteblifva från de ställen, där de stackars små förevisas! Hvem vill vara medskyldig i att nära denna kräfta på samhällskroppen? Hvem vill bereda jordmån för detta ogräs som, om det får slå rot, säkerligen en dag skall bära sorgliga skördar.

Det smakar nästan af hån, ett grymt hån, att i synnerhet i storstäderna, man ena dagen med en ömhet om de små, som är både glädjande och rörande, upprättar barnsjukhus, utrustar skollofskolonier och utsänder feriebarn, på det grändernas bleka, blodlösa barn må under vänlig läkarevård eller vistelse på landet sommartiden få hälsa samt återvinna sina krafter, och sedan några dagar eller veckor efteråt med odeladt nöje åser, huru dessa små stackare andligen och kroppsligen förgiftas och förtvina i en osund teateratmosfär, under det de kväll efter kväll gå som marionetter, ännu omedvetna om sin förnedring.

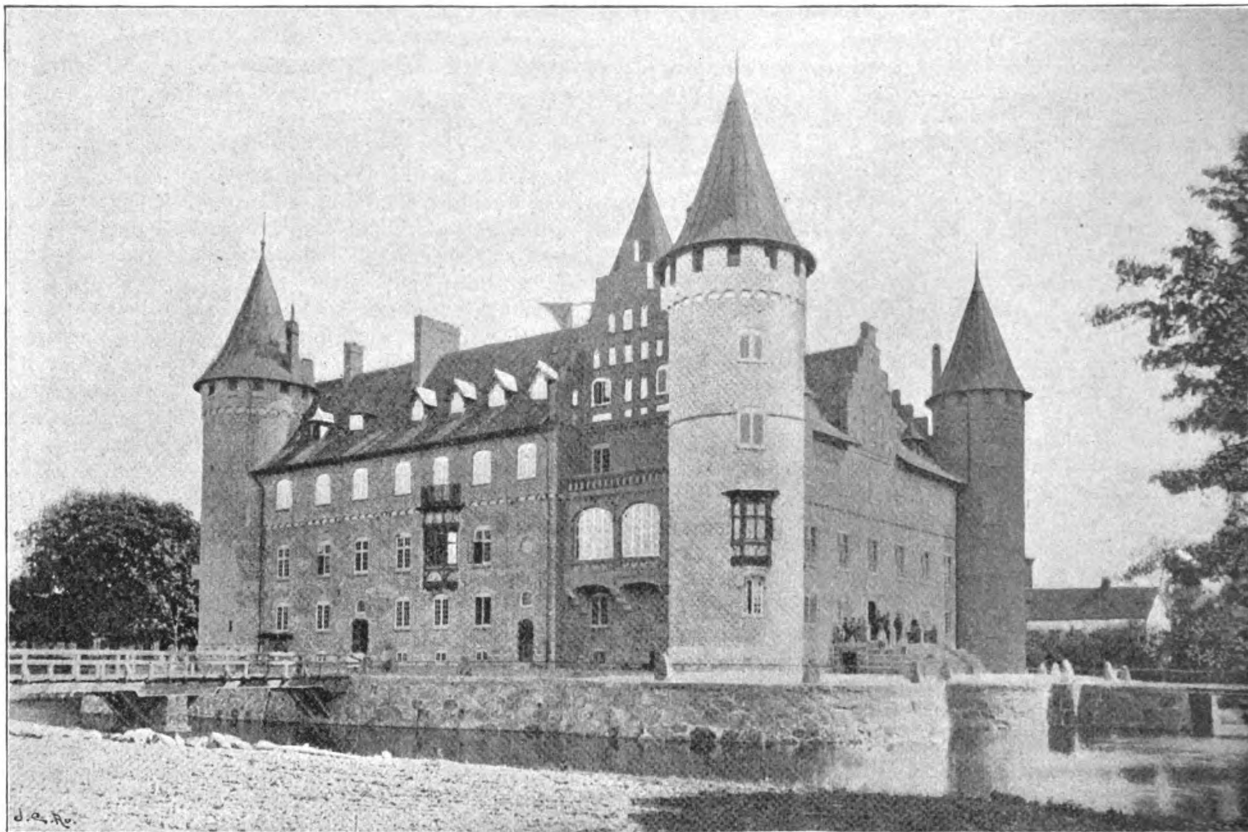
Och likväl åskåda såväl barn som föräldrar, äfven från de högsta samhällsklasserna, dessa stackars barns prestationer under ljudeligt bifall och tanklösa skrattsalfvor och fröjdas åt de små barnens förnedring, åt dessa barnkarrikatyrer, de må gå under namn af "Tummeliten" eller "Barnen i Snaskeby". Teatergeschäftet blir nästan vämjeligare, då det går under barmhärtighetens täckmantel.

Hvarför låta ej dessa bildade mödrar och fäder sina egna små barn, syskons eller vänners och bekantas barn offentligen uppträda till åtlöje för andra barn, hvarför skola

dessa små fattiga barn på förhand liksom intjäna sin blifvande hälsa genom att med sitt "uppträdande" anskaffa medel till sjukhus och ferievistelse på landet m. m.?

* * *

Ett slutord: är det förmätet att hoppas, att äfven pressen, i synnerhet vår pedagogiska press, toge denna viktiga uppfostringsangelägenhet i beaktande och gåfve sitt mäktiga stöd åt hvarje sträfvan att för framtiden skydda våra småbarn mot alla dylika mer eller mindre skadliga utväxter på vårt moderna samhällslif?

TROLLEHOLM.
Den Bondeska ättens gamla, historiska stamgods i Skåne.

Många af Ungdomsvännens läsare äro väl födda i Amerika och veta kanske ej så mycket om sina fäders land. För dessa såväl som för dem, som kommit från den älskade hembygden i Norden, är det säkerligen intressant att blifva påminda om huru det var där, i slott och koja. Denna gång önska vi att i bild få framställa ett af de mera betydande herrresätena, det gamla Trolleholm, som för lång tid tillhört en af Sveriges mera ansedda adelsätter, den gamla Bondeska ätten.

Trolleholm är omgifvet af skogar på alla håll, och i norr stöter bokskogen alldeles intill trädgården. Den gamla borgen uppfördes omkring 1530 och bestod af en tornprydd byggnad, omslutande en fyrkantig borggård och omgifven till det yttre af breda vattengrafvar, öfver hvilka en vindbrygga förde. 1678 blef denna byggnad till det mesta förstörd af eldsvåda och stod sedan såsom ruin till 1760, då den byggdes om. Nu utgöres slottet af den byggnad, hvaraf vår bild är tagen, och är den en af landets vackraste herrgårdar. De gamla vattengrafvarna äro ännu kvar, men en hvälfd stenbro har intagit vindbryggans ställe.

X.

LIFVETS POSTKONTOR.

För Ungdomsvännen af Felix Vivo.

Lifvet synes mig vara tämligen likt ett ofantligt stort postkontor med alla dess olika hyllor och fack. Människorna behandlas här i världen alldeles som brefven på postkontoret, och kommer någon i orätt fack, så kommer han liksom ett bref inte fram, förrän han kommit in i det fack där han hör.

Somliga människor gå som registrerade bref och äro viktiga, och sådana fordra särskild behandling, då de allra flesta gå som vanliga bref och komma lika fort och säkert fram; och så finns det en hel hop andra, som gå som vanliga brefkort och få nöja sig med bara hälften af hvad folk i allmänhet kosta på sig. Allesamman sorteras vi efter hvars och ens adress, och sedan sätter tiden sin stämpel på oss. Somliga bli så fasligt nedsvärtade, att man knappast vill se åt dem, då däremot andra kunna bli så illa och vårdslöst handterade, så man kan undra, huru de kunna hålla ihop. Stämningarna i lifvet komma och gå och sätta sin prägel på sinnet, och ofta återspeglar det sig i anletsdragen.

Du har nog sett något sådant där registreradt bref på

lifvets postkontor; du har väl mött någon ute i det myllrande hvardagslifvet eller i föreningen eller i kyrkan, någon, som tyckt sig vara litet finare och för mer än den vanliga hopen. När en sådan kommer, så vill han gärna, att det skall utbasunas som litet högtidligt, alldeles som när man får notis om ett registreradt bref, och innehållet hos en sådan människa är liksom i värdebrefvet antingen värdehandlingar eller pengar, alltid affär, kall beräkning, ytterst sällan ett uppmuntrande, kärleksfullt ord. En sådan människa går nog, liksom det registrerade brefvet, säkert fram och träffar den det bör, men bringar sällan glädje till någon annan.

Ett sådant bref går säkert fram, sade vi, men det gör också det vanliga brefvet, bara det har tydlig adress och kommit i rätt fack. Så ock hvardagsmänniskan, som är "som folk är mest". Till slut kommer man nog fram till sitt lifs mål och får njuta frukterna af sitt arbete, äfven om man under sin lefnad ej tilldragit sig någon som helst uppmärksamhet, bara man har tydlig adress, som kan förstås af alla, så att när det gäller att lösa någon af lifvets allvarliga frågor, man icke då är lik ett bref med otydlig adress, som ingen människa kan bli klok på.

På ett postkontor händer det ibland, att ett vanligt bref kommer i orätt fack och därigenom kommer till en helt annan plats, än hvad bestämdt var. Det blir då tillvarataget där samt returneradt till den som skall ha det, och det kommer till slut fram, fast det kom att göra en liten afstickare. Så ock med oss i lifvets stora postkontor. En och annan af oss kommer understundom på en plats, som ej är lämplig för honom, och där han ej kan vinna någon framgång. Då gäller det att se sig om efter det rätta arbetsfältet och laga att bli returnerad dit, och när man så funnit det, då gäller det att hålla i, till dess man kommer fram.

Men det finns ju äfven brefkort, som gå fram för endast 1 cent, och som dessutom alla människor kunna läsa. Du finner nog sådana på lifvets postkontor också, ja, jag ville nästan säga en-centsmänniskor, hvilka genast pladdra om allt de veta för den förste bäste de möta, utan någon åtskillnad. Hvad de ha att förtälja är dock aldrig af någon vikt, och inte frågar folk så mycket efter dem heller. De komma ju fram ,förstås.

Men så ha vi dem hvilka rakt inte kunna komma fram, utan att man får lösa ut dem — de ofullständigt frankerade brefven. Du har nog sett många sådana bland dina landsmän här i det "förlofvade landet i väster", sådana som icke fått med sig den energien och viljekraften, som behöfs att här kämpa lifvets kamp, som kan bli hård nog för mången. Men få sådana ett kraftigt handtag en gång, som hjälper dem på fötter, så komma äfven de fram alldeles som brefvet, som blir utlöst.

Så ha vi alla dessa med otydlig eller orätt adress. Tusentals sådana bref komma årligen till "dead letter office" i Washington, D. C., och hur många bref i lifvets postkontor är det inte, som sändas till dess "dead letter office", som försvinna, man vet inte hvart! Dryckenskapen slukar väl största delen, fattigdom och straffanstalterna många, vagabondlifvet på gator och gränder en del o. s. v. Du ser dem rundt omkring dig, de veta inte hvart de vilja eller hvad de duga till, utan gå som blindstyren genom lifvet, till dess de slås i spillror som vrak vid tidens strand.

Vi ha nu betraktat några af de vanligaste brefsorterna i lifvets postkontor, men vi ha nu till sist kvar ett och, jag skulle så när sagt, det bästa. Du har nog från hemmet här eller där borta i högan nord under de sista åren fått något vykort. Fast det är blott ett brefkort, som här går fram för en cent, tycker du mer om det än om månget bref, synnerligast om det äger någon bild från hembygden, som du känner igen. Fast det endast är ett brefkort, som hvem som helst kan läsa, har det dock intet af intresse för någon annan än just dig. Ett sådant vykort träffar du nog en gång i lifvets postkontor, en som tilltalar ditt hjärta mer än någon annan, en som är helt enkel och vanlig som andra människor, och som andra kunna förbise och ej finna något märkvärdigt hos, men som dock du tycker har särskildt intresse just för dig. När du får ett sådant vykort från kärvordna ställen i midnattssolens land, så, fastän det hvarken meddelar några nyheter eller blott en kort hälsning, kommer det dock ditt hjärta att klappa fortare än vanligt, och du gömmer det kortet invid din barm, så ock, när du i lifvets postkontor möter någon som kommer ditt hjärta att klappa fortare, äfven om denne någon liksom vykortet ej har mycket att förtälja, ser du, då har du funnit din hjärtevän. Tryck den vännen till ditt bröst!

SAN FRANCISCO.

För Ungdomsvännen af Ph. Andreen.

Gladt skrattar hon på sina runda kullar här,
omringad utaf lugna, klara, blåa vatten.
Med fläkten af sin andedräkt hon tjusar dem,
som roa sig i solklar dag, — i mörka natten.
Hon ur ett sorgfritt hjärta hvisslar fram sin sång;
hon fager är, men yster. Se, hon ler mot skaran,
som, nu förtrollad, nöjeslysten rusar fram; —
och aldrig tänker någon uppå hemska faran...

Ack! Hon med ljufva blommor af sin fägring är
nu krossad under fallna murar, under gruset...
Men se! Hon reser sig, — och genom pröfningen
förädlad, skönare hon träder fram i ljuset:
ett stilla allvar helgar hennes anletsdrag,
som bådar för hvaren en lyckligare dag.
Bepröfda skaran, upprätt, skall nu sig bemanna
att troget kämpa för det "*sköna*, goda, *sanna*."

UNGDOMSTAL

AF
M. P. ROSENDAHL

Ungdomen har alltid blifvit betraktad och framställd såsom den lyckligaste och skönaste tiden utaf en människas lif, och för min egen del instämmer jag fullkomligt däruti.

Ungdomen är en härlig tid. Då har lifvet nått sin fulla spänstighet, blodet i våra ådror brusar då liksom saften om våren i trädets porer med eld och lif. En människas känslor ha då uppvaknat, och förståndets och hjärtats alla yrvakna förmögenheter trängas i skiftande virrvarr för att liksom ostyriga barn göra sig hörda. I själfva känslan af att lefva förnimma vi en sällhet, hvarje andetag är en njutning, och våra illusioner, våra förhoppningar känna ingen gräns och intet namn för sin flykt, och hela vårt väsen spritter utaf lif och lefnadslust.

Under dylika förhållanden är det ju helt naturligt, att de unga vilja roa sig. "Barnet måste leka," säger någon, "ty det har ett öfverskott utaf lifskraft som måste afledas." De unga böra också någon gång leka och förströ sig, ty nöje liksom föda stärker krafterna och återger sinnet dess spänstighet. Men nöjet liksom vin är dock endast ett retningsmedel, och användes det i öfverflöd, förslappar det själen i stället för att stärka den, göres det till vana blir det just därigenom en ovana, och det blir då ett behof, som icke kan tillfredsställas utan med en förstärkt dosis. Rika naturer blifva därigenom utarmade och de fattiga ännu fattigare. Det är med nöjet och friheten som med elden: binder du honom vid härden, så sprider den ljus och värma omkring sig, men släpper du honom lös, bränner han ned taket öfver ditt hufvud.

Vi måste därför vara måttliga i leken såväl som uti allt annat, och, mina unga vänner, varen förvissade om, att i skolen finna lifvets ädlaste nöjen inom det måttligas område. Ej heller finns det någonting mera ledsamt än idel nöjen och förströelser, och dock känner igen större behof af dem, än just den, som har mest af dem.

Jag har träffat människor, som ha helt och hållet fördömt alla slags nöjen och förströelser. För min egen del kan jag icke göra det. Jag tror icke på att umgänget människor emellan skall upplösas, att vi skola löpa till skogs såsom erimiter eller inmura oss uti celler såsom klosterbröder, men jag tror, att nöjen och umgänge böra hållas inom för dem naturliga gränser. Låt förströelsen blifva såsom aftonrodnaden på en nyttig dag, låt vår första tanke vara på Gud, den andra på vår kallelse här i lifvet och den sista på nöjet, förströelsen. Här tränger sig en allvarsam fråga upp oss, den nämligen, hvilka nöjen och förströelser kunna de unga välja? Jag vill icke här göra några bestämmelser, men när det kommer till ett sådant val, så varen på eder vakt. Gudlösheten är stor i våra dagar, och hvart man vänder sina blickar, ser man usla syndanästen, hvilka ständigt draga tusentals af vårt lands unga män och kvinnor i fördärf och elände. Och jag vill gifva eder dessa råd: Väljen sådana nöjen och förströelser, hvilka en kristen kan deltaga uti utan att såra ett vaket samvete, väljen godt sällskap, väljen god litteratur, väljen sådant, som upplyfter och förädlar sinnet och själen och stadgar den moraliska såväl som den kristliga karaktären. Men afskyn alla dåliga nöjen, dåliga sällskap och dålig litteratur, ty i annat fall skolen I en gång bittert få ångra och uppskära frukterna af ett dåligt val.

Ungdomen eller ungdomstiden är en såningstid, och det är ju ett faktum som ingen vill förneka, att hvad människan sår, det skall hon uppskära, vare sig det är godt eller ondt. Så skola vi ock förr eller senare uppskära hvad vi sått. Vi borde ju därför vara särskildt angelägna om att i vår ungdom utså god och ädel säd, på det att vi om möjligt längre fram måtte få skörda goda frukter därutaf. Denna sådd kan utsås på flera sätt, såsom genom skolgång, hemstudier, konstöfning, etc.

En god och kristlig bildning förändrar och förädlar icke blott hufvudet, utan ock förnämligast hjärtat, och det är en sådan bildning jag önskar ungdomen. Det är vår plikt att tillse, att de unga få tillfälle till uppfostran och bildning; bildning så rik som möjligt på goda kunskaper och så genomträngd som möjligt utaf den sanna kristendomens anda. En sådan uppfostran bortdrifver tvillingssystrarna, den blinda okunnigheten och den okammade råheten. Men till en god sådd i ungdomen hör framför allt en tidig gudsfruktan. Säll är den yngling och jungfru, som sått god säd vid korsets fot och i sin Frälsares efterföljd. Sådan ungdom liknar i sanning en af blommor doftande trädgård.

Hvad blir då en sådan ungdoms uppgift? Jo, allra först att i hemmet vara sådana doftande blommor. Där bören I allra först sprida den himlaburna vällukten, men äfven sedan i hela eder umgängelse, såsom medlemmar i kyrkan och i samhället, och förgäten ej heller att vara det gent emot hvarandra. Sen ock till, att ingen kall frostnatt eller bitande nordanvind får fördärfva blomstren eller hindra dem att utvecklas till sköna frukter. Det finnes kalla syndanätter, det blåser isande otrosvindar. Vakten eder för dem.

Jag vill påminna eder om allenast självklara plikter: Älsken edra föräldrar, om I hafven förmånen att ännu äga dem i lifvet; tänk på att du har blott en far och en mor, tänk på alla de uppoffringar de hafva gjort för dig, tänk på att du i gengäld därför borde blifva dem ett stöd och en glädje i deras ålders dar; tänk ock på, att du kan föra dem med sorg i en förtidig graf, om du ger dig ut i dåliga nöjen och sällskap, som fördärfva goda seder. Spara dina gamla föräldrar denna sorg. Tänk på din moder! Om hon är en troende kvinna, så får du dagligen möta henne vid nådastolen, dit hon bär dig på bönens armar och beder för ditt timliga och eviga väl. Ja, hon är en kär gammal moder. Tiden har kanske gjort hennes hår hvitt som snö, plöjt djupa fåror i hennes kinder, men ändå är hennes arbete och böjda gestalt den käraste gestalten vi veta af här på jorden. Hennes läppar ha kanske blifvit sammankrympta, men de hafva dock bortkysst mången het tår från våra barnakinder och röra sig ännu i innerlig bön för oss. Hennes öga har kanske blifvit skumt och svagt, men ändå lyser det med en glans af helig kärlek, som aldrig släckes. Hennes timglas är snart utrunnet, men fastän hon är svag, ömmar hon dock för ditt väl innerligare än någon annan på jorden. Älska henne därför innerligt, älska henne mycket, älska henne ständigt, ja äfven i drömmen. Upp-

lifva hennes ålders dagar genom en uppriktig och hängifven kärlek, och du skall få erfara välsignelsen utaf löftet till fjärde budet.

Älsken eder kyrka, ömmen för dess välfärd. Hon är edert andliga hem, eder fristad här på jorden, och eder fostringsanstalt för det eviga och himmelska hemmet. Varen icke sena uti att ägna en del utaf edra krafter och medel för hennes verksamhet. Räknen det alltid såsom en förmån att få tillhöra Guds församling och att få göra och uppoffra något för denna, och ansen det alltid såsom eder skyldighet.

Måtte vi alltid vara besjälade af det rätta motivet för kyrklig verksamhet och uppoffring, nämligen kärleken till Kristi rikes utbredande här på jorden och själars frälsning. Om så finge vara förhållandet, skulle samfundets såväl som lokalförsamlingens allmänna väl och bästa befrämjas. Tänk om Kristi kärlek finge uteslutande vara drifkraften uti vår kyrkliga verksamhet, om vi läte Kristi kärlek tvinga oss till arbete och uppoffring, då skulle det blifva såsom det var uti den första kristna församlingen: ett hjärta och en själ, och resultatet skulle vi icke behöfva söka efter.

Älsken edert land, icke allenast vårt gamla kära fosterland på andra sidan Atlanten, utan äfven vårt nya fosterland här, som genom Guds nåd och barmhärtighet bringar oss så mycken välsignelse. Men låten denna eder fosterlandskärlek vara förenad med människovänlighet! Låtom oss ådagalägga kärlek till våra medmänniskor; låten Kristi kärlek lysa i edra anleten, och om möjligt uppvärma någon mörk plats i denna kalla värld. Världen är full af mörker och mörka, dystra anleten, den behöfver ljus och värme. Söken att meddela sådan. Något större verk under solen gifves ej än att göra en eller annan människa lyckligare, eller att göra en eller annan mörk vrå här i världen ljusare, lyckligare, mera rik på värme. Detta kan åstadkommas i någon mån medelst mänsklig vänlighet och kärlek.

Återigen vill jag upprepa, älsken edra föräldrar. Älsken eder kyrka, älsken edert land. Arbeten för deras välfärd, och I byggen därmed eder egen lycka.

När ungdomen med Guds hjälp och i hans kraft samt i tron på honom iakttager sådant, då äger den ett skönt hopp, ett hopp för tiden och ett ännu skönare för evigheten, en evighetsblomma skiftande i den hvita och röda färgen.

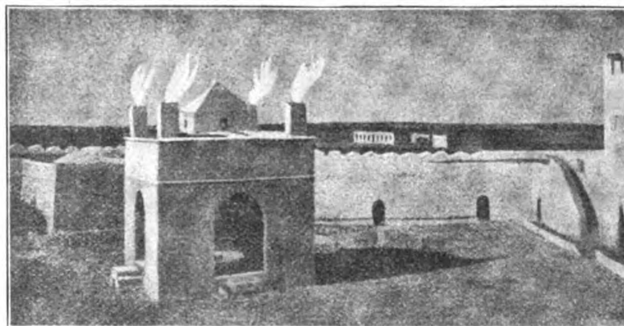
Det är sant, efter den milda vårtiden komma de varma och mödosamma sommardagarna. Så med en människas lif. Efter ungdomsglädjen kommer mannaålderns arbete. Den bleka sorgen lägger ofta sina tunga och kalla händer på våra skönaste förhoppningar, och de vissna, mattade. Den omutliga dödsängeln kanske drager långa svarta streck öfver våra beräkningar, och de slå fel. Men under de varma sommardagarna är det dock likväl som blomstren mogna till sköna frukter. Och hösten blir sommarens efterträdare. De varma dagarna blifva kortare, värmen är själf i aftagande. Hösten är skördens tid, och om än träden då icke längre äro så grönskande, så hafva de därför ej förlorat, utan vunnit i värde, ty frukterna äro ju mera värda än både blad och blommor. Dock medgifves, att det ligger ett drag af vemod öfver människolifvets höst, ty efter hösten, den må hafva varit hur rik på frukt som helst, kommer den kalla vintern. Men det är då den hvita och röda evighetsblomman, hoppet, får sitt fulla värde. När vårt hjärta här allt mera sammankrymper och finner allt mindre intresse i närvarande förhållanden, och när vår ande kännbarare än någonsin hungrar efter det eviga, då låter hoppet de himmelska portarna vidt upp, och själen får skåda en härlighet och en frid, sådan som aldrig på jorden förnams.

DEN EVIGA ELDEN VID BAKU.

I den trakt vid Kaspiska hafvet, där nu petroleumstaden Baku ligger, gömmer jorden oändliga förråd af nafta i sitt sköte. Redan långt innan någon borr hade trängt ned i jorden för att befria den bundna bergoljan, hade den själf på många ställen banat sig väg till ljus och luft och runnit fram ur sin källa, eller hade den underjordiska värmen destillerat naftan, så att brännbara gaser stego upp ur jorden. Ute på Kaspiska hafvet ser man ännu den dag som är åtskilliga ställen, där vattnet beständigt är i en böljande och hvirflande rörelse; det är stora bubblor af naftagas, som där stiga upp. Om aftonen antänder man ofta gasen från båtar och skepp och höga, gula flammor hoppa då upp öfver vattenytan, än förstorande, än sammandragande sig. Det ser ut, som om själfva hafvet fattat eld, men branden släckes ganska lätt; till och med endast om en ångare glider öfver gaskällan.

Det var i denna trakt, som parserna fordom tillbådo den heliga elden, som oafbrutet närdes af jordens inre, och då användes denna jordens rikedom icke till annat. Nu däremot strömmar naftan ut genom talrika borrade brunnar och destilleras, hvarefter den rensade bergoljan eller petroleum sändes ut öfver världen och bringar ljus till otaliga hem; destillationsresten användes som bränsle i ångmaskiner och lokomotiv. Hela den ryska Svartahafsflottan och en stor del af Rysslands järnvägar hämta sin drifkraft från

naftatrakterna. Men den eviga elden tillbedes icke längre af andäktiga troende, detta, som så mycket annat, har blifvit humbug. Främlingar, som komma till Baku, kunna nog gå till parsertemplet och få se "den eviga elden"; men gasen, som närer den, strömmar icke längre ut från naturliga öppningar i jorden, utan tillföres templet genom en anlagd ledning. Och med dess evighet är det ej heller synnerligen bevändt, ty som det säges, tändes den endast på nyfikna resandes begäran, och sedan de eerlagt en lämplig afgift.

Äfven om kulturen sålunda på de flesta ställen har tagit naturen i sin tjänst, kan det dock ännu hända, att naturen

gör uppror mot kulturen. När man borrar efter olja, kan man, förr än man anar det, och innan man hunnit göra tillräckliga förberedelser att taga emot oljan, stöta på en oljeåder, som är underkastad ett så starkt tryck, att en väldig stråle plötsligt kan stiga upp genom borrhålet, stundom ända till en höjd af 62½ meter. Vid den hastiga afdunstningen af de lättast förflyktigade ämnena fylles luften rundt omkring med brännbara gaser, och genom den minsta oförsiktighet kan hela springbrunnen fatta eld. En sådan eldpelare, inhöljd i tjocka moln af svart rök, är ett imponerande skådespel, och äfven om elden icke är evig, kunna människor vanligen icke släcka den. Man får låta den brinna ut af sig själf, och det kan dröja länge nog.

HARMONI.

För Ungdomsvännen af Leonora.

Nu min tanke genom rymden ilar —
längtansfullt från verklighet och strid.
Vid naturens barm en stund jag hvilar,
känner ro och glädje, fröjd och frid.
O, jag ville svinga bort uti —
drömmens sfär af ljus och harmoni.

När jag hvilar i naturens gömma,
glömmer jag en värld af larm och bråk.
Njut, o själ! Här vill en stund jag drömma,
jag vill lära här naturens språk;
skall mitt hjärta aldrig lugnadt bli?
Finnes ej för själen harmoni?

Nu jag hör en ton! Och nu jag känner,
något som i ord ej tolkas kan;
skär och ren en purpurglöd, som bränner
i min själ: jag detta nu förnam.
Härlig ro och hvila skall det bli,
när jag finner verklig harmoni.

Snart skall själen, fri från jordens dalar,
svinga jublande och glad och nöjd,
till en värld af ljus, i sol och strålar,
till en värld af evig frid och fröjd.
Till ett land, så skönt att lefva i —
där först finns en verklig harmoni.

RYSSLANDS TIDIGARE SOCIALA UTVECKLING

FÖR UNGDOMSVÄNNEN AF SIGNE ANKARFELT

Rysslands sociala förhållanden och utveckling hafva alltid ansetts äga en helt annan karaktär än Europas öfriga länders. Att detta är sant, förnekas icke ens af de allra modärnaste forskarna på detta område, hvilka dock förkasta den gamla metoden att hänföra så mycket i ett folks historia till oförutsedda händelser och oberäkneliga omständigheter, för att helt enkelt gå till roten: *orsaker* och *verkningar*. Hvad som kallas det karakteristiska i Rysslands såväl i andra länders utveckling, beror till en del på vissa universella lagar samt lokala omständigheter. Rysslands läge på gränsen af Asien får ej förbises. Ej heller att redan från början af dess tillvaro befolkningen tillhörde de mest skilda raser. Till och med för den mera djupgående historikern skulle det blifva svårt att afgöra, hvarest Rysslands vagga stod. Men hvad som är säkert är, att från början sågo ryssarna utbredda omkring sig ofantliga slätter, som tycktes dem gränslösa, en region helt och hållet kontinental, och här föddes detta för alla tiders ryssar karakteristiska sträfvande efter yttre tillväxt, förenad med inre centralisation. Därför kan man med skäl säga, att Rysslands historia icke är annat än historien om en jättelik kolonisation, och grundtypen för hela dess sociala lif är en i sig på samma gång omfattande absolutism och demokrati. England däremot erbjuder den renaste typen af en aristokratisk organisation, Schweiz och Norge af en fullkomligt oblandad demokrati, då Frankrike å andra sidan visar oss en demokrati, som ömsom bekämpar, ömsom tänder rökelse på en sedan feodaltiden grundad aristokratis altare. Men för att återgå till den ryska sociala typen kan den nästan tecknas med dessa få ord: *utbredning* och *makt*, hvilka ej vilja *erkänna någon begränsning*. Detta har ernåtts genom ett tålamod som ej heller vet af någon dylik. Nödvändigheten af en stark koncentrerad makt väcktes hos ryssarna genom byzantiska väldets exempel af absolut autokrati, sedan genom tatarernas inkräktningar och äfvenledes genom de många småfurstarnas ständiga utrotningskrig mot hvarandra. Ty ända intill 16:de århundradet rådde i Ryssland ett slags feodalsystem, hvilket dock i många afseenden skilde sig från det som förstås därmed i det öfriga Europa. Striden mellan Ryssland och närboende folkslag varade i sex århundraden, och under trenne suckade det under tatarernas grymma ok. Men just under denna period hade Rysslands politiska käraktär fått en intill närvarande tid oförändrad prägel, expansion på andra nationers bekostnad och oinskränkt central styrelse. I Ivan den förfärlige fick först den senare delen af denna politiska trosbekännelse en lefvande verklighet, som af Peter den store därför äfven tillämpades på de europeiska gränsländerna.

Ivan den förfärlige var den förste, som antog titeln af tsar och autokrat. Från den stunden var enväldet stadfäst i Ryssland. Till och med under den långa period af stridighet, som ägde rum innan den rurikska dynastiens slutliga utrotande till den första Romanoff, slappades ej en enda gång den absoluta maktens grepp eller ens ifrågasattes dess berättigande. Måhända var just detta ett slags omedveten själfbevarelseinstikt. Ty säga hvad man vill, hvad skulle väl i dag Rysslands makt varit utan sin envåldsprincip? Men under dessa många sekler gjordes få framsteg och ringa utveckling på det sociala området. Ända till Peter den store var Ryssland ingenting annat än en

oorganiserad och oformad massa. Ingen bestämd klass-skillnad fanns, inga medborgare i ordets egentliga bemärkelse. Visserligen funnos "stora" och "små", men denna indelning växlade oupphörligt och gjordes enligt hvars och ens förmåga att erlägga de högsta kontributionerna. Hvem som helst kunde eftersträfva och vinna de högsta ämbetena, såväl inom stat som kyrka. Allt måste uppoffras för makten och envåldsidéens förverkligande. Hvad man i det öfriga Europa förstår med aristokrati uppkom först i Ryssland, då dess autokrati länge varit stadfäst. Ett annat egendomligt drag visar oss ock dess äldsta historia. Handel och en högt uppdrifven yrkesskicklighet blomstrade i hvad man förstår med det urgamla Kiewska Ryssland. Ja, långt innan man i västliga Europa lärt sig frukta för västgoter och normander. Kring hufuvudstaden Kiew var jordmånen fruktbar, klimatet mildt och allt gynnsamt för den jordbrukande klassens utveckling, men långt ifrån att detta ägde rum, började man kolonisera nordligare trakter samt därstädes skapa en jordbrukande befolkning. Denna förlorade dock snart alla sina rättigheter samt frukten af sin möda, som allt föll i de stora jorddrotternas händer. Det blef det första embryot till hvad man i våra dagar kallar "det *gamla reaktionärpartiet.*" Redan Rurik och hans efterträdare omgåfvo sig med ett följe eller lifgarde, hvars titel "kniez" hade samma betydelse som det svenska ordet *konung*. Dessa i sin tur omgåfvo sig med ett antal vänner eller följe, af hvilka så småningom uppstod "druchina". Denna egendomliga institution bestod af män af alla åldrar. De tjänade dessa kniez eller småkonungar så länge det behagade dem själfva, men bytte om herre så snart de ansågo sig hafva större fördel däraf. De äldsta männen bildade konungarnas råd och innehade också administrativa poster. De yngre, hvilka kallades "Söner af Boyarerna", tjänade som krigare i ofredstiden och som hoffunktionärer, när någon gång dessa upphörde. I denna druchina kunde hvem som helst vinna inträde. Utmärkelserna däri voro icke ärftliga och därför bildades icke någon viss klass. Samma förhållande var det med kniez eller konungarna, hvilka valdes och icke ärfde sin rang. Egendomligt nog brydde sällan medlemmarna af druchina sig om att skaffa sig jordområden och förblefvo ända tills dynastien Ruriks utslocknande, 1250, ett slags vandrande riddare, som togo lejning hvar det bar till hos de sins emellan ständigt stridande småkonungarna. Detta röfvarlif, åt hvilket de allt mer började hängifva sig, blef också en af orsakerna till deras förlust af betydenhet. Flera af kniez antogo i deras ställe tatarer eller ock finnar, hvilkas anspråk på sold ej voro så höga. Sålunda kom det sig att de öfver sin rang så stolta druchinarna i tidens längd sjönko ned till simpla dvoriker, hvilket är liktydigt med huskarlar. Men den ärftliga aristokratiens vagga stod icke i Rysslands mera blomstrande landsändar, utan i det karga och nordliga landet, i Wlademir och Rostaf, till största delen befolkade af barbariska finnar, som hvarken idkade någon handel eller industri. Emedan jorden här var den enda utväg, som dessa traktens kniez hade att lita på för sina inkomster, gjorde de däraf allt hvad de förmådde. I de norra landsdelarna var säkerheten större och freden mera ostörd, såväl af grannkonungarna som af steppens vilda röfvarehorder. Styrelsen här stannade också alltjämt inom samma gren af dynastien, emedan ingen afundades dem deras område. I lugn och ro samlade dock dessa furstar, under flera generationer, stora rikedomar, och när en af dem, 1169, marscherade till Kief och intog och brandskattade detsamma, var han redan förut Rysslands rikaste kniez. Han var också redan autokrat, under det de öfriga kniez' makt var tämligen begränsad. Det blef dock först 1328 i Moskva, som enväldet firade sin stora afgörande seger. Moskvas geografiska läge har måhända ej så föga att göra med att här måste blifva sätet för de tvenne grundprincipernas förverkligande, nämligen centralisation och autokrati. Beläget på en triagel, bildad af floderna Volga, Oka samt Dniepr var det väl begränsadt från en omgifvande kedja af mindre furstedömen, alla försvagade af inre strider och sina regenters slöseri. De skaror af kolonister, som alltjämt flockade in i det fredliga Moskva, tvingades dock af landets fattigdom att ägna sig åt handel och yrken. Snart nog blef också Moskva centrum för all förbindelse mellan Asien och Europa. Under det att Rysslands öfriga kniez utvecklade en viss prakt och förfining, förblefvo moskoviterna barbariska i seder, giriga och falska samt förstodo att ställa sig in med Rysslands ännu åtminstone till namnet varande öfverherre, tatarernas khan. Äfven förstodo de sig på att därigenom vinna åt sig många fördelar.

Redan tidigt hade stora skaror af boyarer kommit till Moskva, hvars furstar bättre kunde betala deras tjänster så väl i krig som fred. Men här fingo de i stället för sold stora jordområden, som voro ärftliga. De förbjödos vid det grymmaste straff att vidare lämna Moskvas härskartjänst för någon annans. Af medlemmar af boyarerna inrättades också efter bysantiskt mönster ett slags hemligt råd, som kallades duma boyarskaga. Allt detta bidrog till att skapa en ärftlig och mäktig aristokrati i Moskva.

En annan viktig faktor i Rysslands sociala utveckling har alltid kyrkan och det andliga ståndet varit. Emedan den grekiska kyrkan i motsats till den romerska ej äger ett själfständigt öfverhufvud, kunde den aldrig intaga rollen af "den första statsmakten", som kyrkan vid denna tidpunkt gjorde i Europas öfriga länder. I stället följde den de bysantinska traditionerna och lånade sig som verktyg åt den världsliga maktens planer och ränker. Sådan var i få ord sakernas ställning ända tills 1550, då fursten af Moskva lade under sig de återstående småkonungarnas områden, dock ej förr än han med deras tillhjälp fullständigt afskuddat från hela Ryssland tatarernas ok. Från den dagen började också Ryssland att vända sina blickar från Orienten mot grannländerna i väster. Ty redan vid denna tid sökte Moskvas härskare att genom sina boyarers förmedling vinna nya områden för sina eröfringsplaner och utöfva inflytande bland de polska och t. o. m. de svenska östersjöprovinsernas aristokrati. Så småningom tycktes dock boyarernas växande anseende blifva besvärligt för Moskvas själfhärskare, och de beröfvades allt flera af sina förmåner och privilegier. En mängd främmande element af invandrande utlänningar inkräktade oupphörligt på deras gebit. Det utmärkande draget hos boyarerna hade alltid varit törsten efter ärorika bragder på krigets område. De hade föga bekymrat sig vare sig om sitt eget bästa eller om folket och voro fördenskull hatade till det yttersta. Medelklassen, handels- och industriidkare, hade också alltid af boyarerna blifvit behandlade med förakt, ja nästan såsom slafvar. Men boyarernas undergång var oundviklig, och deras politiska makt måste krossas inför den absoluta monarkien. Äfven de äldsta och stoltaste familjerna bland dem sjönko den ena efter den andra ned till dvornikernas klass, så snart de sågo sig urståndsatta att fullgöra de med förläningarna åtföljande skyldigheter såväl i skatte- som i militärtjänst. Förläningarna indrogos icke allenast, utan deras innehafvare måste t. o. m. utstå de brutalaste kroppsstraff för den minsta förseelse i dessa afseenden. På denna tid ägde jorden i Ryssland ej det ringaste värde i och för sig själf. Allt berodde på dess befolknings mängd och arbetsduglighet. Se där skälet, hvarför tsarerna insågo nödvändigheten af att till förläningen af jorden åt sina boyarer också skänka dem den

därpå bosatta befolkningen med förbud för densamma och deras afkomlingar att på annat område söka sig hemvist eller uppehälle. På detta sätt uppkom denna för Ryssland enastående institution af *lifegenskapen*, omkring år 1590, och förblef denna institution den mörkaste fläcken i dess historia ända till våra dagar, då den efter en mängd fruktlösa uppror och i mänsklighetens namn gjorda sträfvanden ändtligen afskaffades år 1861 af Alexander den II. Detta kan anses som demokratiens mest storartade och beaktansvärda seger i hela världens historia. Under denna långa tid vardt folket under namnet "server" gjorda till viljelösa på alla mänskliga rättigheter frånröfvade slafvar lydande under några få herrars välde, hvilka herrar själfva ej voro bättre lottade, lydande som de voro under en enda godtycklig själfhärskares envälde. Med Peter den store börjar Rysslands nyare historia, men vid denna tidpunkt voro redan de tvenne stora grundprinciperna, hvilka genom många århundraden arbetat på sin fulländning, och hvilka gå som en röd tråd genom hela dess äldre historia, till det yttersta realiserade, nämligen: centralisation och envälde. Detta är i allra största korthet några ord om Rysslands tidigare sociala utveckling.

GREFVE LEO TOLSTOI.

Denna egendomliga personlighet, hvars bild förekom i förra numret af UNGDOMSVÄNNENS Kosmosbref, är en af Rysslands såsom ock af vår tids djupsinnigaste fredsvänner. För egen del blef jag bekant med hans författarskap för omkring tjugu år sedan, och har jag sedan den tiden sökt att närmare taga reda på denne tänkares och fredsväns såväl filosofi som teologi, men måste dock erkänna, att han ännu för mig framstår såsom en till det mesta olöst gåta. Att han varit af stor betydelse för vår tids Ryssland och kunde varit det i ännu högre grad, är allom bekant, liksom att hela vår samtid rönt stort inflytande af honom. Ofta nog har han höjt väckelseropet i sitt hemland och ej sällan lär tsaren hafva lyssnat till honom, utan att dock hafva kunnat besluta sig för att följa hans råd. Tolstoi är af hög börd, rik och fint bildad och har därför kunnat göra sig hörd i landets motsvarande kretsar. De flesta hafva dock ansett honom såsom en fantast. Han äger en förunderlig förmåga att skildra sociala förhållanden, synnerligen motsatserna i dessa hos de högre och de lägre folkmassorna. Detta har han gjort ej minst i de två betydande arbetena, "Uppståndelse" och "Vår tids slafveri." Sina religiösa åsikter har Tolstoi nedlagt i följande arbeten: "Hvarest kärleken är, där är Gud", "Kristi egen kristendom" och "Hvad jag tror." Summan af hans lära synes vara, att man ej skall motstå det onda, utan låta det dö af sig självt. Naturligtvis måste man själf afhålla sig från allt ondt. Tolstois kristendom synes vara en bergspredikan utan ett liknande framhäfvande af dess positiva sida. Det hela är ett slags asketisk puritanism, uppblandad med en nästan buddhistisk resignation och kvietism. Att grefve Tolstoi likväl själf städse varit mycket verksam synnerligen för att hjälpa de lidande och förtryckta lär vara obestridligt, liksom att han ofta ådagalagt stort hjältemod i deras försvar. Intet synes kunna ändra hans ställning eller åsikt.

Tolstoi föddes 1828 och har i sitt äktenskap haft åtta barn, af hvilka dock tvenne hysa samma åsikter som fadern. På senare tid har han äfven framstått såsom konstkritiker och därmed framställt den grundsatsen, att blott den konst är värdig namn af "*skön* konst", som förmår inspirera människan för det som är af upphöjande och förädlande karaktär.

Y.

KRISTINA GYLLENSTIERNA.

Sedan Sten Sture d. y. dött af det sår, han erhållit i slaget vid Bogesund, rådde stor oreda och förvirring i landet. Allmogen ville väl fortsätta striden mot Kristian II, som föresatt sig att lägga Sverige under sitt välde, men ingen ville träda i spetsen för den. En herredag sammankallades i Uppsala, och på denna erkändes Kristian II som Sveriges konung.

Några rådsherrar, som varit närvarande vid Uppsala herredag, redo därifrån ned till Stockholm. De sände bud in i staden för att bedja fru Kristina om ett samtal. Medan de väntade på svar framför den uppdragna vindbryggan, började Magnus Green skjuta på dem med "bysseskott." Herrarne redo då bort med oförrättadt ärende.

Under den allmänna förvirringen, då ingen af Sveriges herrar hade behjärtenhet nog att taga sig an det betryckta fäderneslandet, ägde en kvinna styrka och mod att sätta sig mot den frambrytande fienden. Denna kvinna var Sten Sture den yngres ädla maka, Kristina Gyllenstierna. Redan under mannens lifstid hade hon med klokhet deltagit i regeringsbestyren, och efter hans död blef hon ledare för det fosterländska partiet.

Kristina Gyllenstierna vidtog genast nödiga åtgärder för att sätta hufvudstaden i försvarstillstånd. Dess fästningsverk förbättrades. Gevär, krut, lod, skrot och pilar dels köptes och dels tillverkades samt fördelades på behöriga ställen. Soldater besoldades och sattes under anförare, som blifvit utsedda bland borgarna; bevärade pråmar och fartyg lades omkring staden; krigsfolket uppmuntrades med skänker, och till Polen sändes bud för att underhandla om hjälptrupper. Kristina förmanade därjämte i de ömmaste bref rikets innevånare till enighet, bad dem att fatta manliga beslut och framför allt att förena sig om en ny riksföreståndare. Hon förkastade det beslut, som blifvit fattadt på herredagen i Uppsala, och vägrade att erkänna Kristian såsom konung.

När bönderna hörde att Sten Stures änka så modigt redde sig till att försvara Stockholm, grepo de åter flerstädes till vapen, anföllo de danska hopar, som ströfvade omkring i landet, och gjorde till och med ett angrepp mot danska hufvudlägret i Uppsala. Till en början hade svenskarna framgång. De hade kunnat vinna en fullständig seger, om de haft erfarna fältherrar. Men sedan de skingrat fienden,

spridde de sig åt olika håll. Då samlade de danska härförarna sina slagna hopar och anföllo de kringspridda bönderna. En stor del af dessa nedgjordes.

Icke långt därefter ankom konung Kristian med en flotta till Stockholm. Staden blef nu innesluten från både land- och sjösidan. Till konungen samlades flera af rikets herrar och förnyade sina försäkringar om undergifvenhet. Han gaf dem stora löften och lät dessutom utdela bland allmogen salt och sill eller lät dem köpa dessa varor för godt pris. Men en stor del af bönderna förblefvo under vapen och varit en ifrig motståndare emot danskarna. Kristina blef bestört, då hon hörde Sturarnes gamle vän tala till danske konungens bästa. Hon afvisade den gamle med förakt. Men denne förmådde dock, att herrarna och en del af borgerskapet blefvo benägna att underkasta sig konung Kristian. Af sitt eget folk blef Kristina tvingad att gifva vika dock på hederliga villkor, hvilka försäkrade henne själf och fäderneslandet om alla lagliga fri- och rättigheter.

Det dröjde dock ej länge, förrän konung Kristian bröt sina löften och tillställde det ryktbara Stockholms blodbad.

KRISTINA GYLLENSTIERNA.

tillfogade danskarna många förluster, och besättningen i Stockholm gjorde täta utfall. Staden var rikligen försedd med lifsmedel och kunde ej tvingas med våld. Kristian däremot led brist. Hans värfvade trupper klagade öfver soldens uteblifvande, och vintern var i annalkande. För hvarje dag försämrades Kristians läge. Kristian visste dock, att svenskarna, som ej gärna betvingas med våld, lättare öfvervinnas genom sig själfva. Han sände därför några ansedda män att med goda ord, smicker och löften förmå de motspänstiga att gifva sig under konungen. Bland sändebuden var den gamle Hemming Gad, som tillförne

Kristina blef då framkallad för att dömas för sitt motstånd mot danskarna. Hon försvarade sig värdigt. Men hon fördes tillika med modern och flera andra svenska kvinnor till Köpenhamn, där de inkastades i Blå tornet. Lidanden och sjukdomar bortryckte flera af dem. Bland dessa var Kristinas mor.

Sedan Sverige åter kastat af det danska oket, återfick Kristina friheten. Hon kom tillbaka till Sverige, gifte sig efter några år med Johan Tureson och förblef med honom städse en trogen undersåte under konung Gustaf. År 1559 dog hon på Hörningsholm och begrofs i Trosa landskyrka.

Efter G. H. Mellin m. fl.

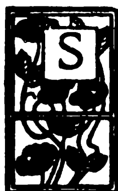

ÖDEMARKENS BARDALEK

För Ungdomsvännen af B. E. Bengtson

Sista gången gräshopporna besökte Nebraska-slätten i nog talrik mängd att kunna åstadkomma någon nämnvärd förödelse var år 1876. De stora gräsvidderna hade sedan evärdlig tid varit gräshoppornas egentliga hem. Där kläcktes de och föröktes, tills deras skaror blefvo oräkneliga millioner, och när grönskan å deras kläckningsplats blifvit uppäten eller förtorkad, så behöfdes det endast en stark vind för att drifva dem till nya betesmarker. De höjde sig då på sina vingar och foro af i täta moln, som förmörkade himlen. Då de sedermera uttröttade föllo till marken voro de glupska och hungriga och nästan ingenting fanns, som de icke försökte sig på att äta upp. Trä, bark, uthängda kläder, färgen på väggarna och den växande säden: allt skafvade de af och förtärde med samma aptit. Var en människa ute, fick hon full sysselsättning med att hålla de envisa insekterna ifrån ansikte och händer. På marken samlades de många tum djupt och krossades i massa för hvarje steg som togs. Husen fylldes äfven af dem och man kunde nästan tänka, att hemsökelsen var ett återupprepande af en af Egyptens tio plågor.

En hemsökelse af gräshoppor, eller som de på engelska kallas Rocky Mountain locust, vilja vi här nedom i korthet beskrifva:

Det var i slutet af juli månad. Slätten låg jämn som ett golf och prunkade i sommarens ymniga grönska. På ett och annat ställe inom synkretsen kunde vi se nybyggarens gårdar, för det mesta bestående af torfhus och halmskjul. Omkring dem lågo åkrarna med sina regelbundna sädesrutor. Säden var redan till det mesta skördad och uppsatt i trafvar, men majsen stod ännu och växte som bäst. Här och där syntes äfven en plantering af ungskog eller ett så kalladt "timber claim." Men gårdarna och planteringarna voro få och långt åtskilda. Öfver det hela låg det blå himlahvalfvet som en väldig glaskupa. Fram på eftermiddagen begynte det blåsa en frisk vind från väster, och ett besynnerligt rödt moln höjde sig öfver horisonten. Detta ådrog sig strax uppmärksamhet såsom någonting egendomligt. Hvad kunde det vara? Var det ett dammoln? Åh, nej: Dammoln och sandstormar hade vi nog bevittnat, och de hade aldrig haft en så afgjordt röd färg. Molnet höjde sig, och på samma gång stegrades ock vår nyfikenhet. Ofrivilligt blickade man upp mot solen, och med handen som skydd för ögat kunde man där uppe se små hvita punkter, glidande hit och dit i en östlig riktning. De liknade i solskenet små stjärnor. Det såg ut som voro de på en ofantlig höjd öfver jorden. Det röda molnet i väster steg nu betydligt högre, och de glänsande punkterna, som gledo fram emot solen, förökades hastigt i antal, tills de framställde en enda oändlig procession. Stora hvita flingor begynte nu sakta sjunka till jorden, och ett besynnerligt susande hördes i luften likt vindens farande genom torra löf. Här och där begynte stora gräshoppor falla ned och slå kullerbyttor på marken. Vi behöfde nu icke längre vara i ovisshet om hvad de hvita stjärnorna voro, som gledo så tysta fram i solljuset. De voro gräshoppor. Icke heller var det röda molnet längre en gåta. Det var en svärm gräshoppor. Dessa skadedjur föllo nu så tätt som snöflingorna i ett snöväder, hvilka de ock i solskenet liknade. För att förklara det olika utseendet i färgen på gräshopporna, då de föllo och det moln, i hvilket de kommo, är en kort beskrifning på djuren nödvändig. Gräshopporna voro gråa till färgen och vid pass två tum långa. De voro försedda med två par vingar: ett par släta och styfva, som låga tätt intill kroppen på hvardera sidan och kommo tillsamman öfver ryggen, och ett annat par under dessa, hvilka voro röda eller brandgula samt fina och tunna som silkespapper. Det var färgen i dessa senare, som gaf det annalkande molnet dess röda utseende. Det var ock deras genomskinlighet som orsakade, att insekterna liknade snöhvita punkter, eller stjärnor, då de gledo fram i solljuset. Så snart gräshopporna hunnit ned, begynte de strax tillfredsställa sin glupska hunger. Allt angreps utan afseende på hvad det var. En handduk, som hängts på den öppna husdörren, var inom femton minuter alldeles full af hål, och det tog sedan ingen lång process, innan den var fullständigt uppäten. Gamla skodon smakade dem icke heller illa, och till och med horn och trä skafvades, så att det blef ärrigt som en rostig järnbit. Men den egentliga skadan, som de åstadkommo, var dock på den prunkande växtlighet, som detta år klädde prärien. Gräset, träden, småsäden, majsen, ja, allt som stod på rot och växte uppåts och förstördes. Denna hemsökelse lämnade nybyggarna i en ganska svår belägenhet, alldenstund de flesta voro fattiga och ingenting ägde för kommande år. Hvad som räddade situationen var den omständigheten, att hvetet var nästan fullständigt inbärgadt, hvadan skadan träffade majsen och hafren till största delen.

Men snart blefvo vi af med gräshopporna och det nästan lika snabbt som de kommit.

Några dagar efter deras ankomst blåste det upp en stark sunnanvind, och eftersom deras betesmark nu blifvit tämligen skral, togo de tillfället i akt att flytta. Återigen dånade deras vingar med det obeskrifligt skärande torra dånet. Återigen snöflingorna, som dock nu foro till väders i stället för att falla. Återigen skymdes solen; åter ett rödt moln på den norra horisonten, och så voro de borta. De voro dock icke glömda. Landets äldre inbyggare glömma dem aldrig. För dem skrefvo gräshopporna ett svårt kapitel i minnets bok. Då vi härnäst hörde af de våldsgästande insekterna, voro de i Dakota och i Minnesota.

Sedan gräshopporna försvunnit, andades vi visserligen lättare, ehuru vi visste, att vi ännu hade gräshoppynglet kvar. Af detta uppkommo två svärmar: en på hösten och en följande vår. Höstsvärmen besvärade oss icke mycket, emedan vi icke sådde mycken höstsäd, och majsen var mogen, innan insekterna hunnit kläckas. Men med vår-svärmen var det värre. Den kläcktes ute i det vilda gräset och därifrån hoppade de, inåt åkrarna, i myllrande myriader.

De små djuren liknade då stora gröna loppor. Deras härjningar blefvo ock snart märkbara. Då en sådan svärm kläcktes tidigt, blef jorden svart, där den drog fram. Om den kom senare, t. ex. då säden gick i ax, så kröpo de upp på hvetestråna och afbeto axen, hvilka föllo till jorden. Åkern företedde då en myckenhet af nakna strån af alldeles värdelös natur. Majsåkrarna anföllos på samma sätt, nämligen från utkanterna. Många åtgärder vidtogos för bekrigandet af gräshopporna. I Nebraska stiftades en lag som fridlyste "prairie-chickens" för jakt under fem års tid, emedan dessa fåglar åto upp gräshopporna i mängd. Jordbrukarna brände dem äfven i gräset och i halm. Men där man icke kunde förgöra dem, plöjde man djupa och breda fåror omkring åkrarna. Så länge insekterna voro små och icke kunde hoppa långt eller högt, voro dessa fåror tillräckligt skydd för grödan, åtminstone till dess gräshoppsynglet utvecklat sina vingar till flykt. En af våra grannar, som bott i Minnesota, omtalade ett annat sätt: Däruppe hade myndigheterna utsatt "skottpengar" för de små skadedjuren, en dollar per bushel, samt att de där fångades i nät, i säckar o. s. v. och så dödades i lassvis. Dock lyckades man föga i detta utrotningskrig. Men det myckna och kalla regnet, som föll på våren 1877, sedan gräshoppssvärmarna blifvit kläckta, gjorde fullkomligt slut på dem. Sedan dess ha icke gräshoppor varit synliga i nog stor mängd att kunna åstadkomma någon nämnvärd skada. År 1902 föllo gräshoppor på sina ställen och voro besvärliga i köksträdgårdarna, och det befarades, att grödan skulle skadas. Vi försökte då prof. Bruners s. k. "gräshoppspest", att därmed göra slut på de ovälkomna inkräktarna. Detta medel fingo vi oss tillsändt i en liten glasflaska så pass stor som en mans lillfinger. I flaskans botten låg en liten kvantitet mögel. Detta skulle blötas tillsammans med bröd och tillökas enligt medföljande anvisningar. Massan skulle sedan sättas ut på ett ställe, hvarest gräshopporna kunde komma åt den. Så skulle smittosam sjukdom eller pest uppstå ibland insekterna och fördärfva dem massvis. Detta var idéen; men medlet förlorade sin kraft i torkan, och gräshopporna hoppade fortfarande af och an ibland kålen och persiljan, där matmoderns kycklingar gjorde lustig jakt på dem. Utom denna lilla erfarenhet hafva vi nu i trettio år lefvat i fred för gräshopporna, men vetenskapsmännen säga oss, att vi när som helst kunna få oss en påhälsning, enär insekternas alstringsplats är ute i den obebodda ödemarken, hvarifrån de lätt nog kunna föras af vinden inåt de odlade trakterna. Iowa och Illinois stå i lika stor fara som Nebraska och Kansas, säga de.

Gräshopporna's hunger kostade västerns jordbrukare på fyra år ($200,000,000) två hundra millioner dollars. Hur stor skulle då skadan nu blifva, om vi åter figno oss en sådan påhälsning. Siffrorna skulle blifva ännu högre. Vi hoppas emellertid att hädanefter vara befriade från detta onda.

ISCHTARS KLAGAN.*

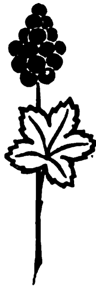
För Ungdomsvännen af A. J. Ryden.

Med mig all kärlek flyktat ifrån jorden
att hos mig dröja uti dödens sal,
hos fästets sol till frost är lågan vorden,
och sorgsna mänskor lida köldens kval.

Med tårar vek jag från det lif jag tände,
från glädje ut till gråt och nöd jag drog,
och hän till död så hemsk min sorg mig vände:
att söka Tammus tunga fjät jag tog.

I mörker, som de "sjöar sju" omhöljde,
som rastlöst svalla kring de dödas land,
de sorgsna jordens unga mör jag följde,
som ryckts så våldsamt utur älskar'ns hand.

I själfva pestens boning jag inträder
att söka Tammus i de dödas lag,
ej annan väg mig kärleken tillstäder:
jag törstar efter älskarns kära drag.

De fäder, ödets makt i mannaåren
har drabbat på och lagt på tidig bår,
de hustrur, som ryckts bort i ungdomsvåren,
begråter jag med smärtans bittra tår.

De hustrur, hvilkas korta dag har lyktat,
hvars lifsfrukt mannen ej fått glädjas åt,
som ur sin makes famn så arla flyktat,
dem ägnar jag min bittra klagolåt.

De spenabarn, som kväfts strax lifvet tändes,
som plockats bort från lifvets glada hopp,
begråter jag, hvars fäder, mödrar brändes
af smärtans glöd i allt sitt lefnads lopp.

* Denna myt, som är öfver 4,000 år gammal, behöfde en lång förklaring. Det är blott en enda af de många, som funnits af assyriologerna i det forna Kaldeen och Assyrien. I Hesekiel 8: 14 läsa vi dessa ord: "och han förde mig till ingången af porten till Herrens hus, som vetter mot norr, och si, där sutto kvinnor, som begräto Tammus". Detta är den gamla ackadiska gudomligheten Dumusi. Det gamla Erek, som bland andra städer nämnes i 1 Mos. 10: 10, suckade en gång under elamitiska förtryckare. Det hade varit styrdt af Dumusi (Tammus), gudinnan Ischtars älskare, hvilken mötte en förtidig och tragisk död. Ischtar efterträdde honom, men kunde ej hålla inkräktarna stången. I myten "Ischtars klagan" beskrifves hennes färd till dödsriket, där hon uppsöker Dumusi och är nära att bli kvarhållen där. Uttrycken: döden, pesten, betraktades som gudomligheter och borde egentligen ha skrifvits med stor begynnelsebokstaf. Det kan ju vara af intresse att framdraga något från de urgamles värld, ty genom sin höga ålder har allt detta blifvit ungt på nytt. Vi återfinna Ischtar-myten i en annan dräkt hos grekerna i Afrodite, och hvem vet om icke Balders-myten är besläktad med denna urgamla dikt från Ackad i Sinears land?

JOHAN III.

GUSTAF III.

MÄRKVÄRDIG LIKHET MELLAN TVENNE AF SVERIGES KONUNGAR.

af J. Idström.

KONUNG JOHAN III.

Var sin moders äldste son.
Hade en syster Sofia.
Hans son afsatt i Sverige.
Instiftade vid sin kröning en orden, "Guds Lambs Orden."
Nitälskade för svenska språkets renhet.
Vårdade sig mycket om de sköna konsterna.
Kunde aldrig få en fast religiös ståndpunkt, således ej heller moralisk.
Var vidskeplig och praktälskande.
Var stor talare.
Hans äldste son (Sigismund) blef konung i Sverige 1592 och afsatt i mars 1600 på sitt 40:de lefnadsår.
Hans son (Sigismund) dog i främmande land.
Hans son och sonson hade båda samma namn, nämligen Sigismund.
Hans broder Carl, riksföreståndare 1592, sedan konung (Carl IX), efterträddes af en son (Gustaf Adolf) med världshistoriskt rykte.
Hans broders (Carl IX:s gemål, (Kristina af Holstein-Gottarp) dog samma år som Carl IX (1611).
Hans broder (Magnus) var hertig af Östergötland och dog vid sitt 53:dje år.
Hans brorson (Gustaf II Adolf) var en man af förträffliga egenskaper, kröntes 1617, inrättade tvenne nya hofrätter (Svea och Åbo), förde krig i Tyskland och vann en härlig seger nära Leipzig. Denne senares enda arfvinge (Kristina) ombytte religion.
Hans fader (Gustaf I) blef först vid 33 års ålder kungl. höghet och lefde 26¼ år i äkta ståndet.
Dog i Stockholm 1592.

KONUNG GUSTAF III.

Var sin moders äldste son.
Hade en syster Sofia.
Hans son afsatt i Sverige.
Instiftade vid sin kröning en orden, "Vasaorden."
Nitälskade för svenska språkets renhet.
Vårdade sig mycket om de sköna konsterna.
Kunde aldrig få en fast religiös ståndpunkt, således ej heller moralisk.
Var vidskeplig och praktälskande.
Var stor talare.
Hans son (Gustaf IV Adolf) blef konung i Sverige 1792 och afsatt mars 1809 på sitt 40 de lefnadsår.
Hans son (Gustaf Adolf) dog i främmande land.
Hans son och sonson hade båda samma namn, nämligen Gustaf.
Hans broder Carl, riksföreståndare 1792, sedan konung (Carl XIII), efterträddes af en adopterad son (Carl XIV Johan) med världshistoriskt rykte.
Hans broders (Carl XIII:s) gemål (Hedvig Elisabeth Charlotta af Holstein-Oldenburg) dog samma år som Carl XIII (1818).
Hans broder (Fredrik Adolf) var hertig af Östergötland och dog vid sitt 53:dje år.
Hans (adopterade) brorson (Carl XIV Johan) var en man af förträffliga egenskaper, kröntes 1818, inrättade en ny hofrätt (i Kristianstad), förde krig i Tyskland och vann en härlig seger vid Leipzig. Denne senares enda arfvinge (Josef Frans Oscar) ombytte religion.
Hans fader (Adolf Fredrick) blef först vid 33 års ålder kungl. höghet och lefde 26¼ år i äkta ståndet.
Dog i Stockholm 1792.

FÄDRENS MINNEN.

Af C. J. Youngberg.

Ungdomsskara, du som stammar från de höga hjältefäder,
och som här i nya världen fram på nya banor träder,
må på fädrens vis du tränga djärft framåt i ädla strider,
och må deras ande hvila öfver dig i dessa tider!

Blicka framåt, fram mot målet, där dig vinkar seger, ära!
Blicka uppåt, krafter gifvas dig från Gud att lagrar skära!
Se ock, hur i forna dagar dina fäder profvet höllo
för det sanna, för det rätta, aldrig sveko, hellre föllo.

Ättlingar från höga Norden, blick och panna lyften, höjen,
när I läsen fädrens bragder och vid deras minnen dröjen!
Blygas för vårt land, vår härkomst? Nej! Med stolthet kan du peka
på ett land, där midnattssolens strålar fjäll och fjärdar smeka.

På ett land, så rikt på fägring som trots något land i världen,
och som skänker idogheten bröd och ro vid egna härden.
På ett folk, så fritt som något och som krossat mången boja,
och som fostrat männer, hjältar uti både slott och koja.

* * *

Må i dag vårt minne dröja vid de forna hjältars namn,
och må äfven yngre bragder slutas in i minnets famn.
Sångmö, säg, hvad du har skådat stort och härligt uti Nord,
sjung ock om de nya lagrar, skurna här med verk och ord.

Lyss, jag hör en ström af toner brusande med stormens fart;
frihetssång från flydda sekler ljuder i mitt öra klart;
och jag hör hur striden rasar, klingor korsas, härar fly,
borgar falla, bojor lossas, fruktansvärdt är stridens gny.

Nämn mig hjältens namn, som dristat att af kärlek till sitt folk
bjuda tyranniet spetsen, som för frihet blef en tolk,
Engelbrekt, så hjälten kallas, hvilkens minne lefver än,
lefver intill sena släkten ibland Nordens fria män.

Men hvad toner åter klinga i mitt öra fjärran från,
mäktiga ackorder ljuda nu om Sveriges Washington,
han, som kom en flykting ensam vandrande i skog och fjäll
fann, när likt en brottsling jagad, tillflykt i de ringas tjäll.

"Gamla Sverige fritt skall blifva", ljuder Vasas frihetssång.
"ifrån fogde, ifrån påfve, från förtryck och våld och tvång."
Gud ger seger, våldet faller, landet reser sig på nytt,
Luthers lära nu införes, mörker blir i ljus förbytt.

* * *

Tysklands protestanter lidit, plågats för sin tro på Gud.
Hvem skall hjälpa dem i nöden, höra deras böners ljud?
Se, då kom från nordanlanden Gustaf Adolf med sin här,
femton tusen valda trupper står han med på stranden där!

Och från seger och till seger går hans väg på Tysklands jord;
alla hinder brytas neder af den skaran ifrån Nord.
Säg, hvad lifvar denna skara, och hvar fick den sådant mod
till att här i fjärran bygder villigt offra lif och blod?

Jo, den skaran och dess konung dragit ut i tron till strid
för att hjälpa sina bröder, ej att vinna guld därvid.
Hör ett ordspråk från den tiden: "Ingen kung är denne lik,
ty i Gustaf Adolfs strider blir man salig, men ej rik."

Och han föll den tappre hjälten för sin tro på Lützens fält;
men hans trupper sveko icke, stodo, där han själf dem ställt,
svuro att sin konung hämnas och med eldadt lejonmod
störtade på nytt i striden, köpte segern med sitt blod.

* * *

Jag står vid oceanens strand och ser,
hur skara efter skara sig beger
att söka lyckan i den nya världen.
Jag minnes då, hur viking fordom drog
i härnad bort och nya länder tog
och guld och skatter kräfde ut med svärden.

Dock dessa skaror ej till strider gå,
de söka här att nya hem sig få,
med fredlig sträfvan här sin utkomst vinna,
att uti stjärnbanerets fria land,
så rikt på skatter ifrån fjäll till strand,
en bättre lön för flit och möda finna.

Jag ser dem komma! Nordens barn det är,
en kraftig stam, som än i barmen bär
hos yngling mod och tro hos blåögd tärna.
Jag ser dem öfverallt i detta land,
från östervåg till västerhafvets strand,
af landets folk vår bästa kraft, vår kärna.

De röja prairie och skogrik trakt,
de bryta malmer utur grufvans schakt
med villig håg, med armar starka, goda;
men ock i vetenskapens rike in
de tränga sig med klart förstånd och sinn',
i rymden spana och i djupet loda.

Och gäller det att värna hem och stat,
mot inre söndring och mot yttre hat,
då lifvas än hos yngling vikingblodet;
där kampen hetast lågar, är han med,
det är hans egen, var hans fäders sed,
skarpt är hans stål och säkert träffar lodet.

Då Söderns folk drog ut på krigets stråt
att slita banden, skilja staten åt,
och så behålla sina arma slafvar,
bland unionens trupper, led vid led,
mång' nordisk yngling ock som hjälte stred,
och många myllades i tysta grafvar.

När stridens skiften syntes växla om
och Nordens flotta hotades med dom,
dess tappra folk med undergång, med döden.
Hvem var det då som tände hopp igen,
och hvems var snillet, som nu sände hän
sin Monitor, en räddare i nöden?

Hans stoft det hvilar nu i Sveas jord,
den ädle, här är dock hans gärning gjord,
hans lefnadsverk för sekler vi ej glömma.
Hans snilles blixt, som lyste natten opp,
som väckte jubel och som skänkte hopp,
den kom från Norden, hur man än må döma.

* * *

Ej heller glömmas bör de ädla män,
Vi nämna "fäder", få utaf dem än
med silfverlockar synas bland oss dröja,
som tolkat för oss fridens glada bud,
som troget tjänat oss och tjänat Gud
och nu sin lofsång inför honom höja.

Mitt öga skådar städse denna syn:
ett hus, en spira höjer sig mot skyn
på hvarje ort där Nordens barn sig samla.
De dyrka där sin Gud på fädrens vis;
de sjunga där sin psalm till Herrens pris,
på fädrens tungomål båd' unga, gamla.

* * *

Vårt land, vårt folk, hur skall det blifva
en gång för dig i framtidsdag?
Hvad man på häfdens blad skall skrifva
om yngre släkten, vet ej jag;
om något hjältenamn skall stråla,
en stjärna lik på himmel klar,
om framtidsbragder skola tåla
att stå i bredd med forna da'r.

Skall tro och rena seder råda
bland yngre släkten? Månne än
i nya världen man skall skåda
hos barnen fädrens drag igen?
Och skola samma Gud de dyrka,
som fädren förr i höga Nord,
och trogna blifva samma kyrka,
och trogna samma lifvets ord?

Ett vet jag. Hur än tiden vänder
sig mot oss, gynnsam eller svår,
vår framtid i de ungas händer
blir ljus, om uti fädrens spår
vår ungdom vandrar, troget vårdar
de gåfvor, som i arf de fått,
om först och sist i Herrens gårdar
de söka här sin bästa lott.

HARALD JACOBSON.

För Ungdomsvännen af L . . . .

Den svenska författaren och skalden Harald Jacobson är född den 1 april 1863 i Göteborg, blef student 1882, filosofie kandidat i Uppsala 1891. Han utgaf sitt första arbete 1896 och bosatte sig sedan i Stockholm.

I en själfbiografisk anteckning skrifver han just så här: "Har varit hvarken norr om Uppsala eller söder om Göteborg och har aldrig erhållit något stipendium, men däremot mången trofast vän. Är bergfast öfvertygad om bibelns grundsanningar och njuter oändligt af naturen. Genomgått mycket lidande, men haft ändå mycket mera glädje, och böjer mitt hufvud tacksamt inför den Högste."

Namnet bör icke för Ungdomsvännens läsare vara obekant. Under loppet af 10 år har han icke utgifvit mindre än fem diktsamlingar och kommer just nu med en sjätte: "Blå Oktober".

Hvar och en har sin mission att fylla i världen, men en del förstå sig icke själfva och ha därför icke kommit på sin rätta plats. Men det har Harald Jacobson.

Hans hjärtebehof tyckes vara att missionera för människornas andliga förfining, och har han för detta valt den form, som var naturlig för honom, diktningen.

Han förfogar ej blott öfver det poetiska sinnet, utan äfven öfver alla de uttrycksmedel man måste ha för att vara skald, ej blott versskrifvare.

"Blå Oktober" är ej en lek, ett tidsfördrif — det är en mans lifsgärning. Sitt mål vill författaren främst nå genom att anslå de två strängar, som ljuda starka i hans bröst: natursinnets och religiositetens. Och en hvar tilltalas bäst, när han ger sig själf, och Harald Jacobson ger sig så, att man får lust att gå ut i naturen och studera, och man känner, att hans religion är en stor rikedom.

Människor med denna förståelse ha helt säkert från barndomen rönt inflytelse af ädla och goda föräldrar, och det gjuter öfver karaktären en värmekänsla för hela lifvet.

Och man finner i hans härliga dikter, "Mars bok", "Under nordens träd", "Sagobrunnen", "Under gröna hvalf" m. fl., känsla. Han skildrar i sin gripande dikt "Vägen

från skogen", huru en drinkare räddades "från rusets eld, från krogens afgrundsbrand", och så är räddaren endast "en menlös barnahand".

Och han utropar till människorna: "Nåd för små blommor! Tro ej, att världen blef så skön för att plundras blott"! Han uppmanar oss att ej trampa på dem, "ty blommorna höra naturen till, men frukten är vår."

Han skildrar i "Midsommar" naturen och säger:

"Ja, gatans slafväg glömmes
och hennes fångahus,
och lyckodrömmen drömmes
vid gröna hvalfvens sus.
Då vakna skära minnen
som sippor i min själ,
och årens börda faller bort,
och vingad blir min själ."

Hans längtan får form, och han känner hjärtats strängar stämmas för våren, som ger form åt hans "Vårväntan", där han beskrifver jordens fägring:

"Barmhärtighetens höga vår,
då hvarje trashank skrudad står
och hvarje suck blir sång —
när kommer du en gång?"

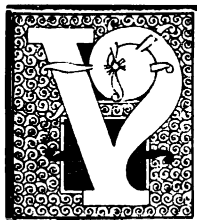
Han har en egendomlig blick på tingen, den ger honom ej anledning till melankoliska betraktelser, utan till sanningskämpens ädla reflexion.

Hans religiositet är icke ett dystert drömmande, ett försjunkande i glömska af världen, utan en maning att lefvandegöra drömmen om det tusenåriga riket: rättens, ljusets rike. Han säger i "Fadershuset":

"Jag ser det färdigrest på vidan hed —
ty timras skall det en gång, fadershuset.
Dit finner väg allt hungrande och fruset,
och hvarje husvill äger dit en led.
Där bjuds ej Krist af marmor blott och färg . . .
Som kött och blod han där i hjälparn vandrar,
hvars maningsord ej fariseiskt klandrar,
men går hvar publikan till själ och märg."

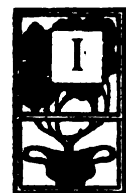
Ja, lyckligt att kunna gifva sitt folk en sådan skatt, som Harald Jacobson gifvit i "Blå Oktober". Han är en sanningens kämpe, och vi hoppas, att han allt framgent skall räcka oss några goda vinkar och råd, ty de gå bäst till hjärtat, då de på hans enkla och rättframma sätt tilldelas oss.

Det är ju en Nordens skald vi här presentera, men hvarje förstående själ skall känna sig sympatisk med den, som sökt rikta en okunnig hop och sökt elda själarna för goda och sköna mål.

VITTERBO-POLSKAN

Af MATHILDA ROOS

I längesedan förflutna tider, i de dagar, då ännu minnet af den heliga Staffan lefde i folkets sinne, ljuft som en moders bön, styrkande som en faders välsignelse, i de dagarna fanns det i Särela socken en by, Witterbo kallad, där ungdomen förde ett så vildt, njutningslystet lif, att ryktet därom gick långt, vida omkring i landet. Ty det var icke blott i kvällens stunder, då solen närmade sig bergsspetsarna och manade arbetaren att sluta med dagens sträfvan, som dansen gick på fält och i lekstugor; mången gång kastades lien på den halfslagna ängen, och skäran fick hvila bredvid tunga, fullmogna ax, under det att skördefolket öfverlämnade sig åt muntra upptåg och vilda danser. Ja, i sitt yra glam blygdes ungdomen icke ens att tråda dansen på själfva söndagsmorgonen, då klockorna ringde till gudstjänst, och sockenboarna samlades på kyrkbacken och psalmsången from och andaktsfull uppsteg från det lilla gudshuset . . .

Klar lyste solen från blånande himmel den söndagsmorgon, som sent gick ur folkets minne, och om hvilken ännu i dag sagan hviskar på sitt dunkla, hemlighetsfulla språk..

I en stuga helt nära den stora landsväg, som förde fram till kyrkbacken, gick moran omkring och stökade, satte undan tallrikar och träskedar i hörnskåpet och framtog så ur kistan en "myssa"* af sammet med hvit hufva inunder, en "halstrasa"** af svart siden och en stor psalmbok med mässingsknäppen, för att göra sig i ordning till gudstjänsten.

Hennes son, Ante Persson, låg på fållbänken och halfslumrade i solgasset, som redan var så starkt, att det kom flugorna att surra i middagsyrsel på rutan öfver den sofvandes hufvud. Måhända låddes han dock endast sofva, Ante, ty allt emellanåt for det en ryckning öfver hans ansikte, ögonbrynen sammandrogos, och han kväfde en tung, orolig suck.

"Ante, du", sade moran, då hon satt på sig "myssan" och "halstrasan" och stoppat psalmboken under armen och stod där i all sin "kyrkstass" med rödkantad yllekjol och brokigt lifstycke och snöhvita tröjärmar, "kom' du int memme tell kersan, du?"

Ante lyfte litet på ögonen, men vände så förläget bort hufvudet.

"Ja, si, je kan fäll int gå me er mor, för ho, Inga, ba meg nu sa mickje å vänta på'na, må vetta!"

"Å' hvanårstans ska' ni gå då?" frågade moran kärft.

"Fäll kom' vi tell kersan . . . kanhända . . ." svarade Ante alltjämt undvikande.

"Ante du!" fortfor moran med sträng röst och höjde varnande handen mot sonen, "tocken agalös* stinta må du int mer se etter. He bir baresta ofäl** åf 'et. Å förr må du gere slut me 'na än följa 'na dittan*** ho vill dra deg!"

Ante svarade ej, han slöt ögonen och förde otåligt foten upp och ned mot fållbänken, under det att moran orörlig stod kvar och betraktade honom, liksom väntade hon att sonen skulle lyda henne, resa sig upp och följa med till kyrkan. Men då Ante alltjämt låg kvar, sade moran slutligen ett kort: "Adje då", — som Ante lika kort besvarade, — vände sig om och begaf sig ut ur stugan.

Ante lät för säkerhets skull ett par sekunder förflyta sedan han hört modern slå igen dörren, så reste han sig hastigt upp och gick fram till fönstret som vette utåt kyrkvägen. Därborta såg han moderns gestalt med den lilla svarta sammetsmössan och linnet, som lyste skinande hvitt i morgonsolen, såg henne framåtlutad, med långa, trygga steg vandra vägen bort till kyrkan. Länge stod han kvar vid fönstret och blickade efter modern, ända tills slutligen hennes gestalt likt en svart prick försvann vid krökningen af vägen. Då satte han sig med en suck framför bordet, stödde armbågarna mot skifvan och lät pannan hvila mot de knutna händerna, som man gör, då tankarna myllra i hjärnan, och man vill söka reda ut dem.

Men länge hade han ej suttit så, förrän han spratt till vid ljudet af aflägsna, sorlande röster, som tycktes komma

* Hufvudbonad.
** Halsduk.

* Tygellös, utan aga. ** Olycka. *** Dit.

norrifrån, från det håll, ditåt hans fästmö bodde, hon som lofvat att komma och hämta honom på söndagsmorgonen, då hennes väg förde förbi hans stuga. Ante reste sig häftigt upp, lutade sig fram mot fönstret och blickade ut. Därborta på landsvägen, i riktning från kyrkan, såg han en skara ungdom, gossar och flickor, som hand i hand, hoppande och skrattande, dansade vägen fram, så att dammet yrde omkring dem, och tofsar och hårflätor slängde af och an. Muntert sjöngo de under tiden, Ante kunde ej höra hvad, blott glada, sprittande, hojtande stämmor, som klingade långt ut öfver fälten. Men då den yra skaran närmade sig, framträngde orden tydligare, och då den kom intill hans stuguknut, hörde han hur sången ljöd:

"Å dansen går änna opp i skin,
å dansen går rundar Lenna-sjen,
å dansen går rundar bigda!
Å banderoser,
å locketoner,
å sammetsklocker,
å silfverbocker — —
å allri slutar fäll dansen!"

I detsamma började klockorna därborta i staden ringa till högmässa. Djupa, allvarliga vaggade deras tonvågor genom rymden, och för hvarje gång de bröto sig mot den glammande sången, blef där ett missljud, ett skärande skorr, som sönderslet den fridfulla sabbatsstämningen.

Främst bland den dansande och sjungande skaran var en ung flicka med blåklint och vallmo i sitt ljusa, utslagna hår; hvit och röd var hon i ansiktet som snö och morgonrodnad, ögonen voro blå och glittrande som sommarluft på fjällen. Ingen dansade så vildt, ingen sjöng med en så klingande stämma som hon. "Allri slutar fäll dansen, allri slutar fäll dansen!" sjöng hon, så det ekade mot stuguväggen, och kyrkklockornas toner dunknade som ett doft, olycksbådande sorl . . .

Förskräckt drog Ante sig ifrån fönstret, då han såg skaran nalkas, hjärtat sammanpressades i hans bröst, — ack, hade han ändock följt mor till kyrkan, hade han icke lyssnat på Ingas förledande, dårande tal! Men aldrig hade han sett henne så "grannelin" som i dag, det var riktigt som ett ljus, ett glitter, ett skimmer omkring henne, där hon dansade fram på vägen!

Men utanför fönstret hörde han nu gäckande, skrattande stämmor, som ropade om hvarandra:

"Kom, kom ut, din jåmer . . . kom ut å dansa mean sola skin' . . . ong bir du baresta ett hvarf i lifve', Ante Persson . . . kom ut å dansa mevvoss* . . . kom ut ur stuggo å dansa! . . ."

Men Ante svarade ej; han hade dragit sig tillbaka från fönstret, rädd att se på den ystra, lockande ungdomsskaran. Endast tystnaden besvarade dessa gäckande rop, och i den tystnaden framträngde plötsligen de nyss öfverröstade kyrkklockorna med en förunderligt stark, manande klang.

Då slogs hastigt dörren till stugan upp, och i öppningen såg Ante Ingas gestalt afteckna sig mot den blå, solvarma luften, som strömmade in med henne, såg henne stå där trolsk och smidig som en älfva, såg hur löjet gnistrade mellan de hvita tänderna, i de djupa kindgroparna, såg hur de klara, skrattlystna ögonen glänste under mörka fransar, hur vallmon och blåklinten ystert stack fram ur hennes ljusa hårslingor.

"Sitt int å drula** i stuggo, Ante Persson!" ropade hon, och hvarje hennes ord tycktes liksom dallra af kväfd skrattlust, "he kan du gere, når du bir gammal å krullug . . .* kom nu baresta memme** . . . sola skin' sa snällt, å himla ä' sa fin, sa en bir rikti feje n*** åf 'et . . . kom . . . kom ska' vi dansa bå polska å skrea . . .†"

Men Ante skakade blott på hufvudet och försökte undvika Ingas spelande blick.

"Kom du memme tell kersan, he hamper seg viller †† på söndagsmorgon, tickje meg †††", svarade han med låg, osäker röst.

I detsamma slogs dörren igen lika häftigt som den öppnats, och Ingas gestalt med sol och sommarluft och ängsblommor var försvunnen som en ljus syn. Åter hörde Ante den muntra, öfvermodiga sången blanda sig med kyrkklockornas toner, åter hörde han Ingas röst: "Allri slutar fäll dansen", först stark och klingande, så svagare och bortdöende, allt som tåget aflägsnade sig.

En häftig strid utkämpades i hans bröst; mörka skuggor drogo af och an öfver ansiktet, han knöt sina händer och rynkade panan. Så sprang han fram till dörren, öppnade den och blickade ut.

Ännu såg han de unga därborta sjungande dansa vägen fram. Sina högklackade skor slogo de så hårdt mot marken, att dammet i skyar hvirflade omkring dem; i den skimrande sommarluften, mot mörka granskogar och ljusgröna, vaggande sädesfält lyste i brokigt virrvarr deras granna dräkter, stintornas storblommiga lufvor och lifstycken, gossarnas röda tofsar och glänsande guldknappar, som garnerade jacka och byxor. Och som mogen säd böljade de ljusa hårslingorna för vinden.

Allt mindre och mindre blef ungdomståget för Antes ångestfullt stirrande blickar. Nu såg han det ännu en gång som en dunkel, brokig röra däruppe på höjden af backen, så försvunno de dansande, den ena efter den andra, och sångens toner dogo bort i fjärran.

Långsamt drog Ante igen dörren, vände så tillbaka till bänken, där han kastade sig ned i det allt mera brännande solgasset vid fönstret och hårdt sammanpressade ögonen.

Underliga, högtidliga tankar kommo öfver honom, där han låg ensam på söndagsmorgonen, medan ungdomen därborta i lekstugan ställde upp sig till dans och församlingen strömmade in i Guds hus; nu, då ljudet af den muntra sången dött bort, nu framträngde ånyo kyrkklockorna och väckte hans hjärta ur den yrsel, som varit nära att gripa och fånga honom.

Förunderligt starka och manande tycktes honom klockorna i dag, aldrig, tänkte han, hade de haft en sådan klang i sina toner. Än ljödo de milda, ömma, smekande som vindens hviskningar i säfven, som böljornas slag mot stranden: "Gif mig, min son, ditt hjärta . . . gif mig, min son, ditt hjärta . . ." Än åter hårda, fruktansvärda, liksom hade de klämtat de enda orden: "skuld och dom . . . skuld och dom . . . skuld och dom . . ."

Så slutade de till sist att ringa, och det blef en djup tystnad öfver nejden, en stilla sabbatshvila, liksom hade hela naturen, — de stora skogarna, där endast då och då en liten fågel kvittrade till bland träden, de vida fälten, där vinden somnade in bland sakta gungande säd, den blåa Lennasjön, hvars vida famn sakta skälfde vid fläktarnas kyssar — velat deltaga i den andakt, som nu likt en osynlig offerrök uppsteg från det lilla templet därborta på höjden.

Och stilla blef det äfven i Antes själ; Ingas bild för-

* Med oss. **Vara håglös.

* Skral. ** Med mig. *** Glad. † Ett slags dans. †† Bättre. ††† Tycker jag.

dunklades af den ljufva söndagsstämningen, och drömmarens tankar flögo längtansfullt bort till kyrkan, till bäcken, där han visste att mor satt och bad för honom.

Men länge hade han icke legat så, då han plötsligen for upp, liksom hade någon stuckit till honom. Borta voro frid och hvila; öfver hans anletsdrag lade sig samma uttryck af ångest och oro som nyss. Ty i den djupa tystnaden hade han fått höra fiolens gälla toner, som vinden bar fram till hans fönster, sprittande rytmer, som flögo omkring i luften likt yra, surrande insekter.

Åter steg Ingas bild upp för honom i all sin bedårande fägring, åter tyckte han sig höra de lockande rop, som nyss ljudit utanför stugan, kyrkbänken med mors framåtlutade gestalt försvann liksom i ett töcken, hans fötter började röra sig efter fiolens toner, som än dogo bort, än höjde sig, allt efter som vindfläktarna lågo hitåt, och brokiga, oroliga, flämtande syner summo framför hans ögon . . .

Nej, han måste dit bort . . . han fick icke mera lugn, han kunde icke längre andas här i stugan . . . . Han måste dit där Inga var, icke för att dansa, nej, icke för att dansa, men för att träffa Inga, för att rycka henne undan synden, för att rädda hennes själ . . .

Ty det var en synd, en förfärande synd att dansa, medan tempelsången ljöd, medan prästen stod framför altaret, en synd till döds, en synd till evig förtappelse och dom!

Och Ante tog sin lufva, tryckte den ned i nacken, sprang ut ur stugan och vägen fram, under det att två stämmor, en bedårande och en bevekande, en snärjande och en varnande, ropade högt om hvarandra i hans inre, under det att fiolens toner, som nu ljödo allt starkare och starkare, och ekot af psalmsång och klockringning kämpade en väldig kamp omkring honom.

Raskt ilade han vägen fram; när han skulle förbi kyrkan, vände han bort hufvudet och tilltäppte öronen för att ingenting se och höra.

Då Ante nalkades lekstugan, var dansen där redan i full gång, och genom den öppna dörren, som släppte in sommarluft och ängsdoft till den muntra skaran, hörde han skratt och prat och rop, som, blandade med polskans rytmer, ljödo långt ut öfver fältet.

Skygg och försagd smög sig Ante uppför trappan, ställde sig bakom dörren och tittade in.

Aldrig hade han sett en sådan dans, tyckte han; paren hvirflade oafbrutet omkring hvarandra, inga "gånglåtar" afbröto någonsin den ystra farten, vildt stampade klackarna i golfvet, stintornas långa hår slog pojkarna i ansiktet, röda brunno de ungas kinder, och spelmannen, som satt midt framför på ett bord, gned strängarna, så att de gnisslade, arbetade, så att svetten lackade ur hans panna . . .

Men under det Ante stod där och sneglade mellan springan och dansen alltjämt fortfor vild och hetsig, fick han slutligen den förnimmelsen, att detta icke var en vanlig dans, utan en af dessa hemlighetsfulla, förfärliga, om hvilka han hört mor berätta att de aldrig kunde sluta, emedan det var *en*, som styrde dem, en som ingen såg, men som ibland kunde uppenbara sig i olika gestalter, för att leda polskan och draga människorna i död och förtappelse. Sådana danser hade folk mångenstädes fått tråda, sig till fördärf, då de fört ett ogudaktigt lif och gäckats med heliga ting. Och som ett knifstyng skar honom plötsligen genom hjärtat Ingas öfvermodiga sång:

"Å allri slutar fäll dansen!"

Han märkte nu äfven att alla därinne, både spelmannen och de svängande paren, hade ett stelt, glaseradt uttryck i ögonen, ett drag af ångest öfver ansiktet, som för hvarje ögonblick växte. Midt i den brokiga, svängande hopen, där dansen gick som vildast, såg han Ingas gestalt med blåklinten och vallmon och de ljusa lockarna svängande om hvarandra. Han trädde in i stugan, gick ett par steg fram på golfvet och ropade med hög röst sin älskades namn. Men hon icke ens hörde honom, hon bara dansade och dansade som i en förtrollning, en yrande dröm.

Då varseblef Ante, på samma sätt som när man plötsligt ser en ovädersssky stiga up pvid horisonten eller en vandrare oförmodadt framkomma vid en krökning af vägen, att en främmande var därinne och anförde dansen. Ante kunde ej förstå, att han ej förr sett den främmande, ty det var ju denne som gaf dansen fart och lif, som jagade på paren, som manade spelmannen att gnida sin fiol i ursinnig fart. Tydligt kunde Ante ej uppfatta hur främlingen såg ut, ty han, likasom de andra, rörde sig i vilda svängningar; han såg blott att det var en "utsocknes", en herreman, helt och hållet klädd i svart, som bjärt stack af mot bondgossarnas granna dräkter, liksom en smal, stingande geting bland brokiga, lysande, sorglösa fjärilar . . .

Förstenad stod Ante kvar vid dörren och såg hur dansen blef allt vildare och vildare. Från stintornas kinder hade rodnaden försvunnit, underligt bleka voro alla midt i den glödande middagsvärmen, kallsvetten lackade i pannan, ångestfullt stirrade de nyss så muntra, skrattlystna ögonen ut i rummet.

Och alltjämt manade främlingen på de dansande. Ty trötthet fick ingen känna, hvila fick ingen smaka, vid polskans toner skulle de svänga rundt, så länge gudstjänsten varade, så länge högmässan pågick därborta i templet. Nu, nu predikade prästen om den korsfäste — då måste fiolen gnissla hvassare och hvassare och skära sönder de förhatliga orden om blodet, som rann för alla synder, blodet, som utgöts för den svåraste skuld . . .

Nu talar han därborta om Guds nåd och kärlek, men när klackarna stampa hårdt i golfvet och dammet yr och stickor och strån flyga i luften och bröstet går i flämtande andetag, då hör ingen de lockande, bevekande orden: "kom, kom, du störste bland syndare . . . kom, kom, här är rum för alla!"

Nu säger prästen *amen* . . . Slå hårdare klacken i golfvet . . . stryk stråken öfver strängarna, tills de brista . . . dansa vildare . . . fram och tillbaka . . . rundt om i svängande ringar, ungdomen är så kort . . . glädjen flyktar . . . grip stunden, medan den är fylld af sol och glädje och susande sommarvindar! Därborta falla domsorden tunga, tyst och ängslig sitter församlingen i de trånga bänkarna, kyrkluften är kväfvande af prästernas hot och strafford... men här är lif och lust och gamman!

Nu är gudstjänsten slut därborta . . . nu börja klockorna ringa i stapeln . . . Det är som om seklers lofsånger bures mot himlen på deras slag . . . det är som låge tusen bönesuckar gömda i de sakta vaggande tonerna . . .

Allt högre och högre ljuder ringningen ut öfver nejden . . . på de dansandes ansikten synes liksom ett återsken af klockljudens saga: rop om förskoning, rop om nåd och frälsning från syndens vånda . . .

Och liksom klockorna vagga seklers böner och lofsånger i rymden, så tyckas fiolens toner genomskäras af tusentals skilda röster: hånskratt, tandagnisslan, skrik, verop. Det är ej längre klockljud och polsketoner, som denna söndagsmorgon blandas med hvarandra, det är en symfoni af olika stämmor, stämmor som brottas, liksom det onda och det goda i människans bröst.

Nu ser Ante, som alltjämt står kvar vid dörren, hur den främmande, den slingrande, svängande, svarte mannen, tar Inga om lifvet och drar henne med sig ut ur lekstugan. Hack i häl följa spelmannen och de öfriga paren, och nu bär det af i svindlande fart genom byar, öfver skogsbackar,

öfver fält och ängar, medan klockorna alltjämt ringa högre och högre, liksom för att hejda de olyckliga i deras yra lopp. Ante följer, drypande af svett och skälfvande i hvarje lem. Aldrig har han varit med om en sådan färd, det är som brusade en stormvind fram på vägen, han kan ej längre urskilja de dansandes gestalter, han ser blott ett brokigt långt tåg, som ljungar fram öfver stock och sten. Framåt, framåt bär det genom skogen upp på det höga berget, mellan snår och klippsprång . . .

Ante kan ej längre följa; maktlös sjunker han ned vid bergets fot och sträcker ångestfullt sina sammanknäppta händer mot himmelen. Han ser hur tåget med ljungeldens hastighet slingrar längs bergets sluttningar, än försvinner det i en krök, än skymtar det fram igen på de smala stigarna. Nu har det hunnit den högsta toppen, här går dansen ännu en stund i vilda svängningar, i allt trängre kretsar. . . .

Men synen däruppe på berget växlar plötsligen form; Ante kan ej mera se de dansandes fötter, skyar af moln och dimma tyckas svepa sig omkring dem. Nu är det som om berget reste sig i mörkt hot, för att sluka de förvetna sabbatsskändarna, åter försvinner en del af de dansandes gestalter, snart ser Ante icke mera än hufvudena, som alltjämt svänga omkring på bergets topp . . .

Ännu en gång är det som reste sig berget likt en vredgad jätte färdig att sluka sitt rof . . . nu är allt borta, försvunnet, utplånadt . . . endast några strån af de böljande hårslingorna svänga ännu omkring på bergsspetsen, liksom höstlöfven i en hvirfvelvind . . .

Fiolens toner ha tystnat, de sista klockslagen dö bort i rymden, skog och berg och sjö ligga stilla i den djupa söndagshvilan . . .

Men i socknen vardt det stor sorg, mycken gråt och jämmer, ty icke funnos där många stugor i byn Vitterbo, från hvilka icke någon gosse eller flicka varit med i den hädiska ungdomsskaran, som, medan prästen stod för altaret och klockorna ringde, dansade upp på Valleråsen och i yrsel störtade sig ned i dess klyfta, den bottenlösa, hvars djup aldrig någonsin blifvit mätt.

Ingen fanns dock, som visste hur allt tillgått, mer än Ante. Och han behöll sin dystra hemlighet för sig, icke ens med moran talade han någonsin om Inga och hur han såg henne försvinna däruppe på berget.

Men under hela sitt återstående lif var Ante tungsint och grubblande. Bäst trifdes han i ensamheten, i de djupa skogarna; där utgöt han sitt hjärtas sorg, där bad han mången bön för de dödas själar, där ropade han om frälsning, fastän för människoöga ingen frälsning fanns . . .

Och susande granar, fjällvindar, som svepa genom klyftan, där de döda hvila till domedag, ugglan, den visa fågeln, som med vidöppna ögon ser in i nattens hemligheter, de ha hört hans ord, och från sommar till sommar, från vinter till vinter ha de bevarat dem i skogens tysta famn.

Och då timmerkarlarna under långa, stjärnljusa nätter ha vaktat milan eller, slumrande vid "nyingen", lyssnat efter skogsfruns skratt och tomtarnas prassel bland snåren, då stintorna i ljusa sommaraftnar lockat på sina hjordar, då har skogen diktat för dem den underliga, hemska sagan om ungdomen, som dansade sig till döds, medan högmässoklockorna ringde i Särela kyrka.

BLOMMANDE HAGTORN.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

Det var i går
blott ett taggigt snår
vid den dammiga vägens ren —
men solen sken,
och från gren till gren
det går en fläkt af Guds Ande,
och snart som en blomsterkrans busken står.

Det är i dag,
som mitt hjärtas slag
vore jublande trastars sång,
som bojors tvång
vore blomsterfång. —
Min själ sig böjer i andakt
för hvita doftande grenars behag.

Mitt hjärta är
liksom busken där
snärjdt af törnen och sänkt i natt.
Guds kärleks skatt
gör det sorgsna gladt,
den har ock rundt om mitt mörker
en sky af de hvitaste blommor satt.

Jag var i går
som ett taggigt snår
vid den dammiga vägens rand,
men Herrens hand
löste hjärtats band,
nu blommar ljuflig därinne
min visshet om lifvets eviga vår.

HARRIET BEECHER STOWE.

Det föreföll mig som skulle det göra Ungdomsvännens läsare och läsarinnor godt att ännu en gång påminna sig bilden af denna kvinna, som på sin tid såsom författarinna var mera uppburen än någon annan, och hvilkens böcker lästes af ung och gammal, hög och låg. Synnerligen var detta fallet med "Onkel Toms stuga", en bok, som aldrig blir för gammal hos Förenta staternas frihetsälskande folk.

Harriet Beecher föddes i Litchfield, Conn., den 14 juni 1811. Hon erhöll en för sin tid ovanligt god uppfostran och började tidigt att visa anlag för författarskap, ehuru hufvudsakligen inom det religiösa gebitet. Det var också inom detta område, som hon alltid kände sig hemmastadd och ägde sin egentliga styrka. Själens odödlighet sysselsatte henne mycket i hennes ungdom och däröfver filosoferade hon gärna, både då hon var ensam och i sällskap. Hennes far, som var präst, blef med tiden rektor för Lane Theological Seminary och en makt i samhället synnerligen vid dryf-

tandet af den då ständigt återkommande slaffrågan. Hans båda döttrar Katrina och Harriet inrättade en skola för flickor helt nära gränsen af Kentucky, och det var därifrån som den unga lärarinnan Harriet Beecher gjorde sina betydande undersökningar i slaffrågan och slaflifvet. Det är till stor del, hvad hon här såg och hörde, som hon sedermera så mästerligt sammanförde i sin världsbekanta bok, "Onkel Toms stuga", en bok som i högsta grad bidrog till slafveriets afskaffande.

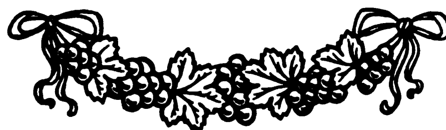

HARRIET BEECHER STOWE.

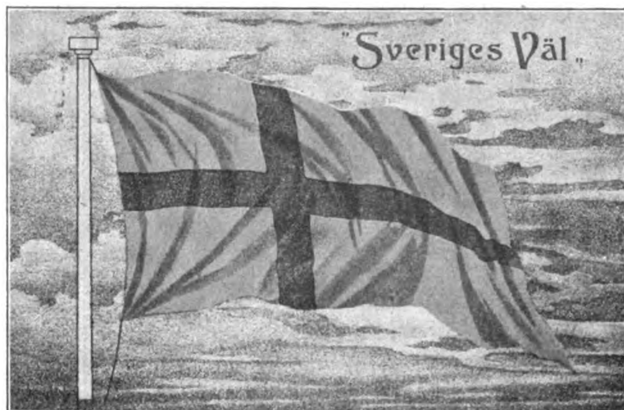
1836 gifte sig Harriet Beecher med pastor C. E. Stowe, som då var professor vid Lane Seminarium. Först 12 år därefter framträdde hon såsom författarinna med några välskrifna uppsatser i *The National Era* om pilgrimfädernas efterkommande. Dessa uppsatser, skrifna i en starkt frihetsvänlig anda, blefvo förspelet till Onkel Toms stuga, af hvilken på ett enda år 120 upplagor trycktes, och som öfversattes till de flesta civiliserade tungomål. Denna bok är utan gensägelse den mest lästa novell, som någonsin utkommit i Amerika, och ensamt på engelska språket har däraf sålts öfver en million exemplar.

Mrs Stowe fortsatte visserligen sitt författarskap och utgaf ännu åtskilliga arbeten, men aldrig med den framgång som krönte "Onkel Toms stuga". Sällan har väl heller en författare så lyckats att insätta hela sin själ i arbetet som hon denna gång gjorde.

Mrs Stowes senare år voro för henne ganska dystra, alldenstund hon då besvärades af ett tungt svårmod, förorsakadt kanhända genom för mycken själsansträngning. Hon afled i Hartford den 1 juli 1896.

Y.

UNDER BLÅGUL FLAGGA OCH SOMMARSOL.

För Ungdomsvännen af Maria Olofsson.

Nu blåsa spelande sommarvindar
kring alla blommande vackra lindar,
ur hvita häggar vid hemmens grindar
är sång af starar och surr af bin.
Nu sjunga klappande svenska hjärtan
de vackra orden till melodin.

Vårt Sverige är det, *vår* flagga är den,
om den ej räcker så långt i världen,
än svajar den på vår fria strand
och öfver doftande gröna ängar
och fagert prunkande blomstersängar
kring fria hem i vårt fosterland.

Nu är det solsken i alla hagar,
men midt i jublet en stämma klagar:
när ljusna svenskmännens mörka dagar,
när gryr för Sverige dess sköna vår?
I alla tindrande barnaögon
det vackra svaret att läsa står.

I svenska hem växa raska gossar,
det är den makten, som våldet krossar,
det är den hand, som hvar boja lossar.
De skola draga på vinkingståg
mot alla onda och mörka läror,
som nu fördärfva de vuxnes håg.

I svenska hem stå ju ock i blomma,
små fagra flickor med hjärtan fromma.
Se, det är dessa, som skola komma
och blifva mödrar åt svenske män.
I män och kvinnor, I skolen gifva
dess forna glans åt vårt land igen.

Se, det är dessa! O, låt oss ana
i ärans sol deras lefnadsbana.
O, låt oss höja vår vackra fana
för deras blifvande bragders skull,
och må vi bedja, att aldrig giftet
får fräta bort deras hjärtas gull.

Om mörkret famnar de ljusa unga,
nog spela vindar och fåglar sjunga,
men ack, förstummad är Sveriges tunga
och svagt slår hjärtat uti dess bröst. —
Då sänkes kanske vår flagga fläckad
och tiden mörknar till evig höst.

UNGDOMSMÖTET I CADILLAC, MICH.

Af E. H. Carlson.

Jesus, du mitt hjärtas längtan,
du min enda ro och hvila,
låt mig andas ut hos dig!
Stilla du min djupa trängtan,
låt din trötta dufva ila
från den mörka öknens stig
hem till ostörd frid hos dig!

Under afsjungandet af denna sköna sång stillades sinnet och stämdes hjärtat till allvarliga betraktelser hos den stora ungdomsskara, som trängdes inom dörrarna till vårt lutherska tempel i Cadillac lördagskvällen den 11 augusti. Vi hade samlats här för ungdomsmöte. Besökare hade ankommit hela dagen och hade samlats af mottagningskommittéen i City Park, hvarifrån de sedan blefvo ledsagade till sina respektiva platser. Många gästvänliga hem öppnade vidt sina dörrar. Öfver 200 gäster blefvo härbärgerade. Hvilka präktiga hem och snälla värdar och värdinnor hade vi ej allesamman!

Lördagseftermiddagen hade användts till att bese staden, upplifva bekantskaper från förra ungdomsmötet härstädes tre år sedan, att härifrån till vänner afsända vykort af staden och dess omgifningar m. m. d.

Lördagskvällen kl. 8 höllo vi vårt första möte. Ett program, bestående af 12 nummer, utfördes. Pastor C. A. Tolin uttryckte i hjärtliga ordalag sin glädje öfver att så många besökare hade ankommit och uttalade den förhoppningen, att alla måtte känna sig såsom hemma, en känsla, hvilken vi äfven förnummo under hela mötet.

Vid slutet af programmet öfvergick man till ett kort affärsmöte, hvarvid upptogs frågan om en mer grundlig organisation. Förslaget härom bordlades till nästa möte. Det blef dock beslutadt, att denna ungdomsskara skulle antaga namnet Cadillac-distriktets Lutherförbund. Herr John Anderson från Manistee omvaldes till ordförande, och fröken Esther Vestling från Ludington invaldes till sekreterare.

Efter mötets slut besökte hela ungdomsskaran de ett stycke utom staden belägna "blast furnaces", hvarest de i den nästan kyliga sommarkvällen fingo värma sig vid det smälta järnet, som gnistrande och fräsande flöt ut i sina långa former.

Söndagen var en stor högtidsdag. Förmiddagsgudstjänst hölls i vår svenska kyrka, från hvilken ett femtiotal personer måste återvända hem af brist på rum. Skriftetal hölls af pastor Wm. Swenson från Elbow Lake, Minn., och högmässopredikan af pastor J. A. Norlin från Tustin.

Söndagseftermiddagen och kvällen samlades vi i den stora och fina amerikanska presbyteriankyrkan, hvilken båda gångerna var till trängsel fylld. Öfver 800 personer voro närvarande. Eftermiddagsprogrammet inleddes med bibelläsning och bön på engelska af pastor Carl Christenson från Chicago. Studerande O. R. Karlström från Jennings höll ett kort tal öfver ämnet Missionen. Af de 22 nummer som utfördes mottogs poemet Fädrens minnen, författadt af pastor C. J. Youngberg och deklameradt af John Swanson från Manistee, med synnerlig tacksamhet.

Kvällsmötet begynte kl. ½8. Jämte annat som förekom på programmet hade undertecknad nöjet att i ett 20 minuters tal framhålla några lärdomar hämtade ur den fornnordiska mytologien. Pastor Carl Christenson höll en kort ungdomspredikan, hvarefter mötet afslutades med några anmärkningar af pastor Tolin.

Måndagsförmiddag blefvo vi bjudna på en båtfärd öfver Lake Cadillac. Denna dag var vacker, likasom de föregående hade varit. Vi kommo tillbaka i tid att bereda oss för hemfärden.

Hvilka angenäma dagar hade det ej varit, som vi nu gemensamt tillbringat! Många ögon tårades, då tiden kom att vi skulle skiljas. Glada, endast glada minnen framställa sig vid tanken på dessa sköna möten, dessa gästvänliga hem, denna djupt kristliga atmosfär som omgaf allt. Må vi alla också ha gömt i våra hjärtan månget frö af det himmelska utsäde, som vid mötet blef så rikligt utsådt ibland oss. O, att vår svensk-amerikanska ungdom allestådes förstode att rätt uppskatta och tillgodogöra sig de förmåner vi äga inom vår kyrka, den för hvilken våra fäder troget arbetat. För dem var det ofta en banbrytningstid, under det att vi på glada ungdomsfester få likasom bärga in de rika skördarna. De gamla hoppas, att vi snart skola taga på våra skuldror omsorgerna för vår kyrkas framtid och föra framåt det arbete, som de med så mycken möda lagt grunderna till. Måtte detta deras hopp ej grusas!

UNGDOMSMÖTET I AXTELL, KANSAS.

Af A. Bergin.

Mångtaligare än vid något föregående möte var Kansas-konferensens ungdom församlad vid mötet i Axtell. De svåra järnvägsförbindelserna, de långa nattvakorna och öfriga med resor i dessa trakter förenade obehag kunde icke hålla ungdomen borta från mötet. Nästan hvarenda församling inom staten Kansas var representerad medelst ombud.

Salems-församlingen, dess ungdom och pastor hade väntat sig mycket af detta möte. Men äfven här timade åtskilligt oväntadt. Pastor Segerhammar blef helt hastigt strax före mötet kallad till sin broders sjuksäng i St Louis och fick ej vara hemma vid mötets öppnande. Den nya piporgeln, som ungdomen inköpt och hoppats att få insatt till tiden för festligheterna, anlände ej i tid, hvilket åstadkom bekymmer och höll på att hindra konserten och omintetgjorde invigningsakten den 20 på kvällen. Men det gick underligt och bra till ändå. Prof. Thorstenberg och kören hade anordnat en alldeles ypperlig konsert, bestående af sång och pianosolon utan piporgeln. Herrarna Lann och Söderqvist styrde om mötets materiella angelägenheter på ett mycket tillfredsställande sätt, och prof. Nelson var som vanligt på sin plats, ordnande och gifvande vinkar och råd.

På sistone återvände äfven pastor Segerhammar från St Louis, glad öfver brodern pastor Carl Segerhammars lyckligen genomgångna operation, glad öfver att vara hemma och välkomnad af församlingen och konferensens glädtiga ungdomsskara.

Den nyligen restaurerade kyrkan är både rymlig och vacker samt var vid alla mötena fylld till trängsel af anständig och uppmärksam ungdom samt ganska många till en mera mogen ålder komna personer. Den var rent af för liten vid söndagens högtidligheter samt vid kvällmötena.

Den ungdom, som var församlad vid detta möte, lämnade på den uppmärksamme åskådaren det mest tillfredsställande intryck. Dess uppförande på fristunderna så väl som under sessionerna var exemplariskt. Man kände, att det var städad och kristen ungdom som höll möte. Den följde uppmärksamt med uti allt som förehades, och då de gemensamma psalmerna och sångerna sjöngos, så var det med värma, intresse och kläm, så att det kändes att man var med i själ och hjärta.

Programmen voro allt igenom kristliga. Intet enda dumt eller intetsägande stycke förekom. Man hade valt med smak. Allt andades kärlek till vårt folk och vår kyrka. Ungefär hälften af talen och deklamationerna voro på svenska, och det var svårt att säga, hvilket språk som begagnades mest felfritt. Man fick dock det intrycket, att då man talade svenska, det gick mera ur hjärtats djup och ådagalade en större tankereda. Svenskan är ovedersägligen vår ungdoms hjärtespråk och modersmål. Man framhöll i enskildt samtal det, att i vissa af våra ungdomsföreningar utvecklas en anderiktning, som så patriotiskt hänger vid svenskan, att man ej gärna vill fördraga något annat språk vid mötena. Det är att märka, att detta lär vara förhållandet där, som man kan engelska allra bäst. Så vidt man kunde lära känna, var all ungdomen vid mötet infödd. Ingen enda räknade Sverige som sin födelsebygd.

Somliga af programmen utfördes uteslutande på svenska, men för öfrigt så brukades båda språken om hvarandra utan något afseende. Ordföranden själf ledde förhandlingarna på svenska, sekreteraren förde protokollet på svenska, och konstitutionen är skrifven på svenska.

Ordföranden prof. Frank Nelsons ämbetsberättelse var inspirerande och innehållsrik. Han betonade nödvändigheten af grundliga kyrkohistoriskt lutherska studier och förordade att i The Literary Helper dylika kurser angifvas. Ju mer vår ungdom lär känna vår kyrkas historia, ju mer skall den älska och vörda henne. Han framhöll nödvändigheten af att vår ungdom har samfundssinne, så att den känner sig utgöra en del af kyrkan och är villig att arbeta och ifra för gemensamma kyrkliga intressen, på samma gång som man låter de lokala förhållandena ligga sig om hjärtat. Äfven framhöll han, att hvarje förening bör hafva vissa möten ägnade helt och hållet åt bibelstudium, samt att äfven härför planer böra framställas i The Literary Helper. Och stor vikt bör läggas vid att endast sådana stycken läras och föredragas, som äro af det sundaste och gedignaste innehåll, ty vi ha inte tid att slösa på intetsägande stycken och böra ej besudla oss med det som är tvetydigt eller dåligt.

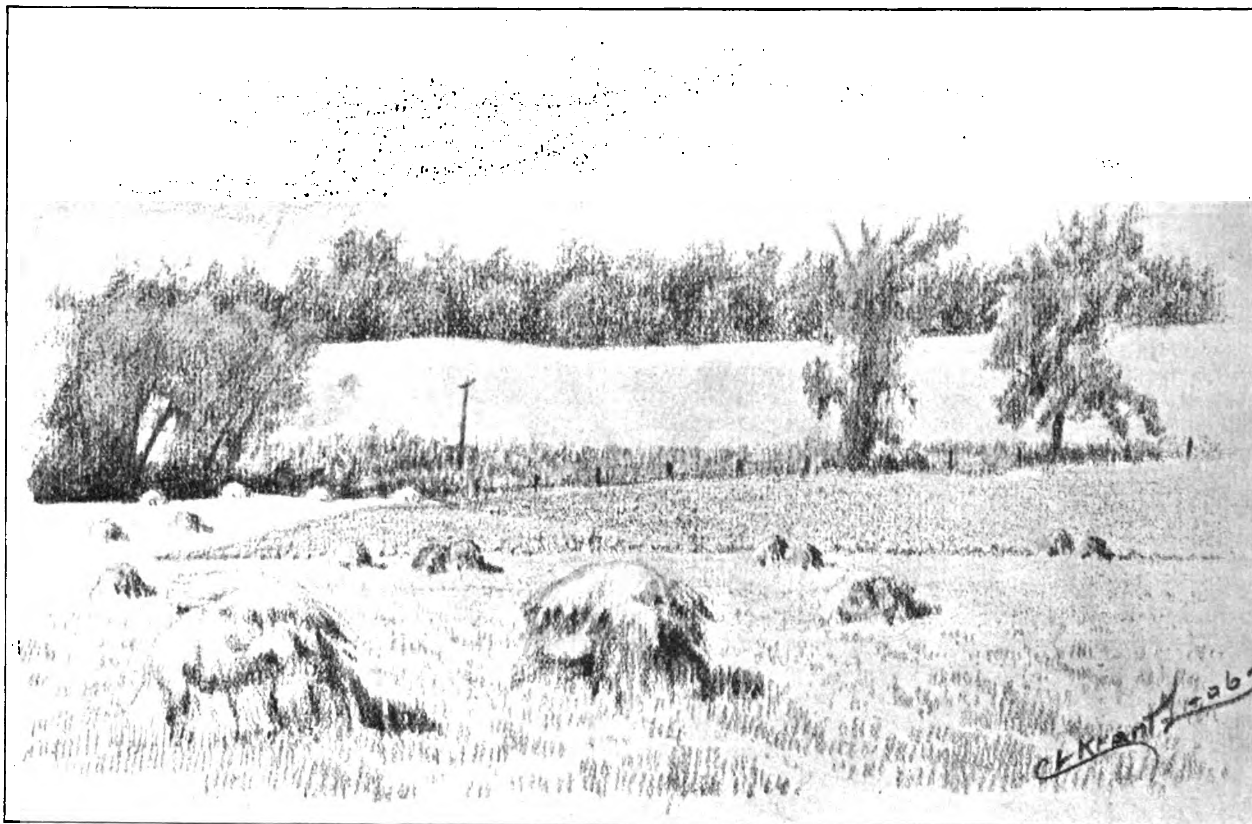
The Literary Helper, som enligt beslut förlidet år har utgifvits af dr Alf. Bergin, prof. P. H. Person och Hon. Frank Nelson, har tillkommit för att bistå ungdomen uti att anskaffa läsvärda stycken för föreningarnas litterära program. Denna broschyr var nu färdig och kunde erhållas vid mötet. Kommande häften skola åtskilligt förbättras, och är det meningen att göra denna publikation den allra bästa, ädlaste och gedignaste i sitt slag. Ungdomen uppmanades därför att sända in till redaktionen passande och goda stycken, och så fort möjligt skola de införas.

Söndagen var en synnerligen skön högtidsdag. Herrens heliga nattvard firades på f. m., då den stora ungdomsskaran allmänt framträdde till Herrens bord, och på efter-

middagen invigdes den restaurerade och vackra kyrkan utaf konferensens ordförande, dr G. A. Brandelle.

Kommittéer för att framkomma med förslag till planer för bibelstudier, kyrkohistoria och litteratur, tillsattes. Kommittéen att framkomma med förslag till läskurs i kyrkohistoria: prof. Frank Nelson, dr E. Lund och dr Bergin; för doktrinella studier: pastor Sandstedt, pastor Segerhammar och dr Odén; att utvälja sex svenska och sex engelska läsvärda böcker: dr Brandelle, pastor Aurelius och dr Carlbert. En kort konstitution antogs, och följande ämbetsmän invaldes: ordförande, prof. Frank Nelson; vice ordförande, pastor G. A. Dorf; sekreterare, Hanna Johnson, och kassör, H. L. Larson. Nästa möte hålles i Lingsborg, Kans.

Mötet var i sin helhet lifvande och kyrkligt intresserande. Nog kostar ett sådant möte pengar och fordrar ej litet arbete, men så kan man nog slösa tid och pengar på mindre viktiga företag. Det är en verklig inspiration att vara med och lyssna till de om bekännelsetrohet och kristligt sinne vittnande föredragen, att höra de vackra sångerna och psalmerna samt att gifva akt uppå det allvar, med hvilket vårt unga släkte omfattar vår kära kyrka och dess bekännelse. Man erinrades ofrivilligt psalmens ord: "Villigt kommer ditt folk på din härs dag, i helig skrud träder såsom dagg ur morganrodnadens sköte inför dig din unga skara."

NATURSCEN FRÅN MADRID, IOWA. *Teckning af C. L. Krantz.*

UNGDOMSKONVENTET I KIRON, IOWA.

Af A. P. Green.

Sioux City-distriktets Luther League höll sitt 3:dje årsmöte i Kiron, Iowa, ett möte som var väl besökt af både delegater och andra intresserade. Mötet öppnades på fredagsaftonen med afsjungandet af Ps. 204: 1, 2 samt bibelläsning och bön enligt aftonsångsliturgien, hvarpå kören sjöng en sång. Därefter höll församlingens pastor E. C. Jessup ett hjärtligt välkomsttal till alla församlade, uttalande sin innerliga önskan, att de måtte känna sig hemma under mötesdagarna. Sedan, efter det att psalmen 213: 1, 2 sjungits, höll prof. J. Mauritzson från Rock Island ett förträffligt föredrag öfver ämnet "Svenskt utsäde i Amerikas jord."

Lördagen kom, vacker och härlig, då vi återigen samlades kl. 9 f. m. Emedan ordföranden, pastor J. A. Benander, icke var närvarande, så intog vice ordföranden, miss Lydia Rehnström från Sioux City, ordförandeplatsen. Till tjänstemän blefvo följande invalda: ordförande pastor E. C. Jessup från Kiron, vice ordf. mr Rickard Lundell, Kiron, sekreterare mr C. O. Anderson, Sioux City, och kassör mr Paul Nelson, Harcourt. Såsom verkställande kommitté tillsattes tjänstemännen af Luther League. Pastor C. F. Granere blef invald att rapportera till *Augustana*, underteckand till UNGDOMSVÄNNEN och mr Wilbur Swan till *Kiron News* och *The Lutheran*.

Därefter upplästes förslag till konstitution, hvilket i sin helhet antogs. Från distriktets förre ordförande, pastor J. A. Benander, anlände ett telegram med en hälsning och välönskan om framgång, hvilket sekreteraren fick i uppdrag att besvara. Lördags e. m. kl. 2 började programmet med sång samt med bibelläsning och bön af mr A. P. Green

från Harcourt, hvarpå följde solosånger, tal och deklamationer. Därefter bjödos alla de besökande delegaterna på ice cream etc. i kyrkans undervåning. På aftonen utfördes ett storartadt program för en till trängsel fylld åhörareskara, och så afslutades aftonen till sist med nedkallandet af Guds välsignelse.

Så kom söndagen, den stora dagen i högtiden, då vi åter voro samlade i god tid till allmän gudstjänst. Prof. J. Mauritzson höll ett godt skriftetal med ledning af 1 Joh. 1: 9, sedan predikade pastor C. F. Granere i högmässan, hvarpå Herrens nattvard utdelades. Mr A. P. Green förrättade samtidigt högmässogudstjänst i Odebolt, omkring 8 mil från Kiron. Kl. 2:30 e. m. började man först med ett kort program, som sedan efterföljdes af diskussionen öfver ämnet: "The Luther League as an aid in building up a true Christian character." Diskussionen inleddes af mr A. P. Green med ledning af Joh. 2: 8. I densamma deltogo prof. J. Mauritzson, pastor E. C. Jessup och mr Gust. Lundgren från Cherokee. På aftonen kl. 8 predikade prof. J. Mauritzson öfver Matt. 28: 18—20 med ämne: "Af Gud, genom Gud och till Gud." Sedan sjöngs ett solo af C. O. Anderson från Sioux City, och därefter gafs ett tänkespråk med några passande anmärkningar öfver 1 Kor. 15: 58 af mr A. P. Green. Därpå uttalade pastor Jessup till oss alla några ord, som vi sent skola glömma; pastor Granere afslutade med välsignelsen, och sist sjöngs gemensamt sången 139, sista versen, "O Jesus, blif när oss", o. s. v.

Om det hela kan man säga, att Luther League-konventionen i Kiron var en "grand success", och af vittnesbörden från de närvarande framgick, att detta var det bästa möte, som hittills hållits inom detta distrikt.

Men äfven detta trefliga möte hör nu till det förflutna, och snart få vi räkna allt det närvarande till det förflutna. Godt är att då få höra: "väl gjordt, du gode och trogne tjänare."

MINNESOTA-KONFERENSENS UNGDOMSFÖRBUND.

Af En delegat.

Minnesota-konferensens ungdomsförbund höll sitt 10 årsmöte i Gustaf Adolfs-kyrkan i St Paul, Minn., den 7—9 sept.

Mötets delegater hade nästan alla infunnit sig redan vid dess början. Mötet började på fredags kvällen med ett ypperligt program, utfördt af olika förmågor inom förbundet. Bland de särskilda numren förtjänar pastor L. P. Bergströms tal särskildt att nämnas. Hans ämne var "Sällskapslifvets betydelse för den kristna karaktärsbildningen". Vi hoppas enligt beslut att få se detta tal in extenso i UNGDOMSVÄNNEN. På lördagsförmiddagen började man kl. 9 på morgonen med en diskussion öfver ämnet: "Huru skola vi på bästa sätt befordra vår kyrkas sanna utveckling i Amerika"? Referenten var pastor C. A. Hultkrantz. Flera viktiga inlägg gjordes af tillstädesvarande pastorer. Senare delen af denna session användes för affärsmöte.

Till ämbetsmän för det ingångna året invaldes följande: ordförande pastor E. O. Stone från St Pauli-församlingen, Minneapolis, vice ordförande, pastor P. Peterson från 1:sta lutherska församlingen, St Paul, protokollssekreterare, miss Edna Erickson från Augustana-församlingen, korresp. sekr. miss Jennie Warner från Stillwater, kassör miss Helvine Anderson från Gustaf Adolfs-församlingen, St Paul.

Bland andra beslut som fattades må särskildt detta nämnas: Beslutadt, att en kommitté, bestående af ett ombud från hvarje missionsdistrikt och utnämndt af distriktets pastorer, väljes att behandla alla frågor som röra ungdomsförbundet, och att förbundets ordförande underrättar de olika distrikten om denna sak och disslikes uppmanar sådana missionsdistrikt, hvilkas ungdomsföreningar icke ännu tillhöra ungdomsförbundet, att hädanefter sända ombud.

På lördags eftermiddagen hade församlingens ungdom föranstaltat en mycket treflig utflykt till Phalen Park. En välsmakande kvällsvard serverades i skuggan af de lummiga träden och vid vågornas brus mot stranden.

Söndagen var den stora dagen i högtiden. Vid högmässogudstjänstens början var den rymliga kyrkan väl fylld med en andäktig ungdomsskara. Vår afhållne konferensordförande, pastor J. A. Krantz, höll en kraftig högmässopredikan, som ej kunde förfela att göra djupa intryck.

På eftermiddagen och på kvällen höllos återigen möten, då utsökt goda program utfördes inför stora åhörareskaror. Dr C. J. Petri från Minneapolis skulle på kvällen hållit tal, men emedan han själf var oförmögen att närvara, fylldes hans plats af pastorerna Krantz och Stone.

Det var med ett visst vemod, men ock med frimodighet som det sista amen ljöd, efter det att dr P. A. Mattson från St Peter nedkallat välsignelsen. Här hade nu en kristlig ungdomsskara varit tillsammans under flera dagar och fått röna mycket godt, men nu var stunden för uppbrott kommen — äfven de bästa vänner måste skiljas. Dock, vi äro icke skilda, ty vi hafva samma Gud och samma tro, och vi verka äfven för ett och samma gemensamma mål. Framtiden hör oss till. Må vi verka, medan dagen är! Till den snälla Gustaf Adolfs-församlingen med sin herde i spetsen säga vi ett hjärtligt tack för bevisad gästfrihet och vänskap. Må Gud välsigna eder och oss.

SVERIGE.

För Ungdomsvännen af E. J. W.

Mel.: "Du gamla, du friska" etc.

Jag älskar dig, Sverige,
du drottning i Nord,
du ärans, men ock minnenas lustgård.
Jag längtar än se dig en gång uppå jord,
din skog, din' fjäll och dina sjöar klara.

Och hemmet i Norden
är fridfullt och sällt,
med trohet och kärleksfulla sinnen.
Gudsfruktan där funnit sin bofasta härd.
O må du aldrig därifrån afvika!

Men, du kyrka i Norden,
o var på din vakt!
Ty faror lura på alla sidor.
Din sköld, o behåll i dess renhet och glans!
Ditt ljus, din kraft och dina färger sköna!

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XLII. Skolflickor.

Framtiden tillhör ungdomen, men den beror ock till stor del på hurudan den ungdom det är, som den tillhör. Det bästa arf vi kunna gifva våra barn och vår ungdom är icke penningar och ägodelar, utan bildning och kristlig tro, d. v. s. kristen bildning. Att garantera sådan bildning är dock icke lätt. Sverige syntes oss länge äga sådana garantier i högre grad än något annat land, men att döma af resultaten måste det väl äfven där finnas väsentliga fel. Att den svenska folkskolan står högt, därom är dock ej några tvifvel. Den står så högt som någon folkskola i världen. Men äfven i Amerika äga vi goda folkskolor, och det beror i hög grad på oss själfva, hurudana de skola blifva, ty såsom medborgare bilda vi både våra skolor och våra öfriga allmänna institutioner. Det tillhör oss därför att med största intresse verka för folkskolans rykt och vård. Den amerikanska skolan är väl icke, hvad undervisningsämnena angår, en särskildt kristen skola, men den kan dock bedrifvas i full enlighet med kristna grundsatser, om den respektiva skolstyrelsen så önskar. Att undervisningen oftast bedrifves med kraft och enligt goda metoder, är säkert, liksom att ekiperingen af de amerikanska skolorna, lägre som högre, är den bästa, det är ock en allmänt erkänd sak. Och vi älska våra skolor och bygga mycket på dem för framtiden. Vi kunna ej annat. Gud välsigne våra skolor, de allmänna som de enskilda och synnerligen vår synods skolverksamhet, som ju afser att bilda kristna karaktärer ibland vårt eget folk.

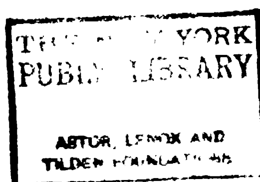

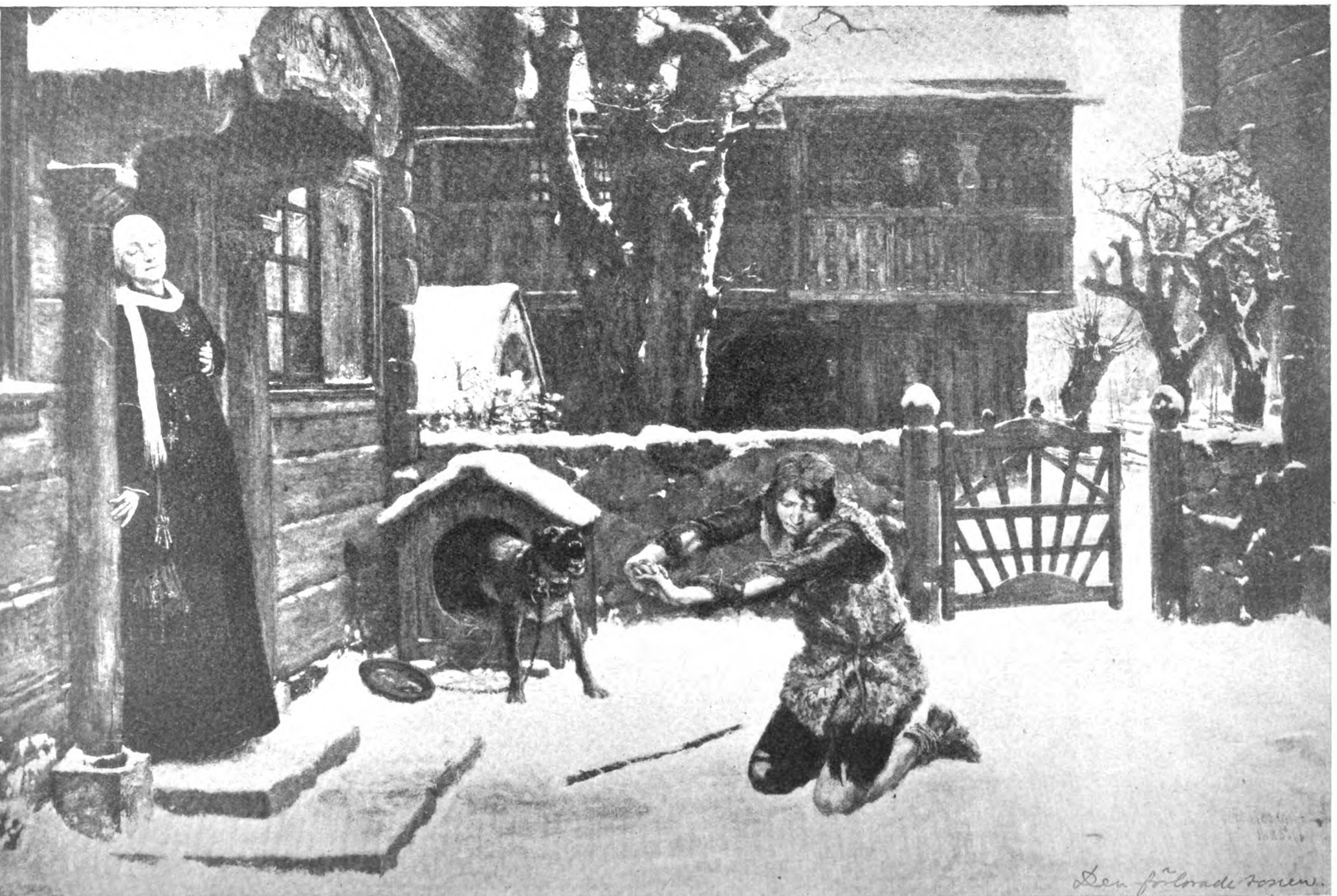
Hvad skönare syn kan man se än en skara skolbarn som uppföra sig väl! De synas oss ju så lyckliga och fria från bekymmer: just sådana som vi veta att människor böra vara för att vara lyckliga. Lifvet är för sådana skolbarn en ständig picknick, då de nämligen hafva hälsan. Leendet i deras ansikten påminner om detta, och i all synnerhet är detta fallet med flickorna i skolan. Vi unna dem ock så gärna deras glädje. Skoltiden är den lyckligaste perioden i barnets lif och särskildt nu, då man synes få allt mindre tid för barnen i hemmen. Utan flit kunna skolbarnen dock ej vara glada och lyckliga, men det finns så mycket som manar dem till flitigt arbete. I de allmänna skolorna öfverträffa flickorna dock ofta gossarna i flit, och utan öfverdrift kan man väl säga, att de amerikanska flickorna äga större framtidsutsikter än några andra flickor i världen, hvad nämligen det allmänna folket beträffar.

Y.

Aldrig utan vän i lifvets glädje,
aldrig utan tröst i lifvets nöd,
aldrig utan stöd på farlig vandring,
aldrig utan ljus i natt och död.
Hvilken lycka är väl såsom den:
aldrig utan ledning, utan vän!

M. Rockman.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

DEN FÖRLORADE SONEN. OLJEMÅLNING AF GEORG VON ROSEN.

Ungdomsvännen
Illustrerad Tidskrift för Hemmet

ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., NOVEMBER 1906. N:R 11

"DEN KOMMA SKALL".

För Ungdomsvännen af Frithiof Björk.

Den komma skall den gyllne tid,
vi den i tron förbida,
som öfver jorden fröjd och frid
och salighet skall sprida
som byta skall vår gråt i sång
och torka tår, som mången gång
förr flöt i strömmar strida.

Den komma skall, och dag skall gry
att mer ej återvända.
Och mörkrets fasor skola fly
ty natten är till ända.
Och härligt ifrån pol till pol
rättfärdighetens gyllne sol
skall sina strålar sända.

Den komma skall, och i dess ljus
sig folken glade samla
att jublande till Herrens hus
gå upp båd' unga, gamla.
Och ingen mer skall vilse gå,
och ingen spörjande skall stå
och efter ledning famla.

Den komma skall, och blodig skrud
i eld förtärd skall blifva
och lofsång offras till den Gud,
som frid kan världen gifva.
Och i hvart hjärta, i hvart land
skall outplånligt ju hans hand
kärlekens lagar skrifva.

Den komma skall. Dess sabbatsro
skall njutas hvad det lider.
Och uti hvilans ängd skall bo
en tröttad värld omsider.
Den kommer. Ren' vid himlens bryn
den morgonrodnad färgar skyn,
som bådar nya tider.

Den unge mannen sådan han bör vara.

Af Henrik Berg.

Sträfva efter det höga, sträfva efter Gud!" skref Victor Rydberg en gång med en diamant på en glasruta vid Djursholm. Sådan bör en en ung man vara. Josef är en idealbild för hvarje ung man. I allmänhet känna vi icke mycket till gamla testamentets lärorika berättelser, men Josefs underbara historia känna alla mycket väl.

Josef var redan från ungdomen ett söndagsbarn. Han rönte mycken sympati och kärlek från sin fader Israels sida, emedan det som denne mest och högst af allt önskade att få se hos Josef, fann han hos honom, en själ, som var öppen för det högsta, var öppen för *Gud.* Josef hade fått inspirationens gåfva. Denna fick han redan i sina tidigaste år. Han kallades därför af sina bröder för drömmare. "Se, den där drömmaren kommer!" Josef var en religiöst anlagd man, han hade redan från sina tidigaste barnaår tjänat Gud och älskat honom. Det är möjligt för ett barn att växa upp till yngling och man utan att veta sig hafva gått bort från Herren eller varit skild från honom. *Det finnes* ungdom som icke vet hvad omvändelse vill säga, åtminstone med afseende på deras eget andliga lif. En sådan var Josef. Han måste genomgå mycket lidande och uthärda många svåra frestelser, men han föll ändock icke, ty Gud var med honom. Med ledning af Josefs historia vilja vi utleta Josefs förnämsta karaktärsdrag.

Josef var *sann.* Han talade om för sin fader, att bröderna icke gjorde så, som de borde göra. Han lydde sitt samvete. Det var omöjligt för Josef att kunna ljuga. Han visste hvad som förestod honom, när fadern sade till honom att gå och se efter, huru det stod till med bröderna, men han *gick.* Hans bröder ville döda honom och med nätt nöd undgick han döden. I stället blef han sliten från sitt hem och såld som slaf till Egypten. Sådana andar som Josef känna *djupt.* O, hvad Josef skulle hafva gråtit, då bröderna begingo detta nidingsdåd emot honom. Men,liksom det blifvit sagdt om Job: under allt detta syndade icke Josef och yttrade intet ondt om Gud.

Josef hade *mod,* icke att såsom nutidens skidlöpare kunna hoppa 30 meter och längre, nej, han hade mod att gå på Guds vägar. En annan med ett mera upproriskt sinne än Josef skulle hafva rest ned till Egypten med full föresats att vid första lägliga tillfälle rymma därifrån och skaffa sig hämnd på bröderna, men detta gjorde icke Josef, utan öfverlät i stället hämnden åt Herren, som rätt dömer. Josef hade en annan egenskap.

Man kunde *lita på honom.* Han var så trogen i alla sina åligganden att han fick uppsikt öfver hela Potifars hus. Potifar hade icke undandragit Josef något utom sin egen hustru. Det gick sålunda Josef väl, och nu kommer frestelsen, en utsökt satanisk frestelse. Potifars hustru var troligen en bländande skön kvinna. Josef var också skön, "Josef var fager till skepnad och fager till utseende" och hade dessutom en utomordentlig intelligens. Han hade alla gåfvor i yttre och inre afseende. Kvinnan var kännare. Hon trodde honom vara foglig och sökte fresta honom till synd. Josef fick i sanning erfara, att vi hafva strid mot kött och blod. Men han hade ett räddningsankare i sin gudsfruktan. Försök gjordes att slita kettingen mellan Gud och honom, men kettingen *höll.* "Huru skulle jag så mycket ondt göra och synda emot min Gud?" svarar Josef på kvinnans frestelse. Gång efter gång kom hon tillbaka. Hon hotade honom till sist, — — — men han *flydde.* Unge man, försök icke att sätta dig in i osedligheten för at se om det är farligt eller icke: *Fly hellre, fly ögonblickligen!* Josef var *kysk.* Genom Guds kraft är det möjligt att lefva ett rent sedligt lif.

Då Josef på grund af kvinnans usla beteende blef kastad i fängelse, lära vi känna en annan värdefull sida af hans personlighet.

Han var en *tålig man.* Vi tänka oss att han var omkring 17 år gammal då fängelseportarna slötos för honom och 30 år då de åter öppnades. I 13 långa år vistades han i fängelset men blef icke bruten till kropp och själ, icke galen, icke fritänkare. Han förlorade icke ett grand af sitt förra väsen. Han gick igenom allt *tålig* och undergifven. Josef kunde *vänta,* och därför var också Gud med honom och hvad Josef gjorde, det lät Herren honom väl lyckas. Det fanns eld hos Josef, men icke hetsighet. Unge män, genom Guds kraft öfvervinnas frestelserna. Denna kraft är större än den fysiska kraften.

Josef upphöjdes nu till den högstaärepost någon kunde uppnå. Han blef härskare öfver hela Egyptens land. Huru bär nu Josef detta? Han bär det i *ödmjukhet.* Han förtrycker ingen. Aldrig förut hade Egypten haft

en sådan god regent. Det var en stor epok i Egyptens historia, som gjordes under Josefs regeringsperiod. Josef lärde folket att *känna Gud*. Det hör till idealet för en ung man att aldrig blygas för Kristi namn.

Josef var *klok*. Se, hvilka lagar han uttänkte! Se, huru vist och klokt han handlade, då folket var nära att förgås af hunger! Han ordnade allt i sitt rike med sin öfverskådande blick på bästa sätt. Inga intriger kunde därför störta honom från hans tron.

Han var *förlåtande*. Hämnden ligger för vår röst. Josef kunde tvinga sina bröder ned på knä inför sig. Han kunde straffa dem, men han gjorde det icke, ty han *älskade sina bröder*.

Josef var *öm*. Det var med en barnslig kärlek och vördnad, som han frågade sina bröder efter sin fader. "Lefver min gamle fader än?" *Unge man, lefver din gamle far eller mor än?* Glöm dem icke, tänk på dem, understöd dem med din kärlek; bed för dem.

Unge män, *öfven eder till gudaktighet!* Träna och utbilda din kropp genom att öfva dig i gymnastiken det är rätt; gå på med det, "go on", men framför allt, unge man, öfva dig, gymnastisera dig till *gudaktighet*. Vi hälsades välkomna nyligen med orden: "Jag vill välsigna dig, och du skall varda till välsignelse." Josef erfor detta. Gud välsignade honom i allt det han företog sig, och han blef själf till välsignelse. Unge män, det är Guds vilja med hvar och en af oss, att vi såsom Josef skola blifva andra till välsignelse.

VÅRA SAMFUNDSFÖRMÅNER.

Tal af pastor E. A. Zetterstrand.

(Vid den svenska lutherska församlingens i South Manchester, Conn., tjugufemårs-fest den 16—18 oktober 1906.)

Våra samfundsförmåner", så lyder det ämne, öfver hvilket jag, enligt mig gifvet uppdrag, skulle tala vid detta tillfälle. Vi kunna omskrifva ämnet sålunda: *De förmåner vi åtnjuta inom det samfund, till hvilket vi höra.* Samfund är ett ganska vidsträckt begrepp, men vi kunna ju strax från början begränsa det så till vida, att vi utesluta hvarje tanke på det borgerliga samfundet äfvensom föreningar för olika ändamål, hvaraf vi möjligen äro medlemmar, och säga, att här är tydligtvis fråga om *kyrkosamfund*. Emellertid kan kyrkosamfund tagas i mer eller mindre vidsträckt bemärkelse, och, i fall någon skulle fråga oss, till hvilket kyrkosamfund vi höra, så måste vi, i fall vi vilja gifva ett fullständigt svar på frågan, säga: vi höra till *Kristi kyrka* och till *lutherska kyrkan* samt till *Augustana-synoden*. En uttömmande behandling af vårt ämne kräfver därför en framställning af våra samfundsförmåner från denna trefaldiga synpunkt. Härmed ha vi dock ej velat säga, att det är omöjligt att uttömmande behandla detta ämne på den korta tid, som står oss till buds. Vi hinna knappt med mera än att gifva ett utkast till ämnets behandling.

I.

Vårt kyrkosamfund är i ordets vidsträcktaste mening *Kristi kyrka*, och följaktligen äro våra samfundsförmåner Kristi kyrkas förmåner. Enligt vår katekes är Kristi kyrka *det samfund, inom hvilket den Helige Ande utför helgelsens verk*, och härmed är också angifvet, hvilka förmåner Kristi kyrka äger. Ty helgelsen är det verk, hvarigenom den Helige Ande gör oss delaktiga af frälsningens nåd, och således äger Kristi kyrka denna nåd eller allt, hvad Jesus förvärfvat åt oss, hela Guds nåd i Kristus Jesus. Kristi kyrkas förmåner äro med andra ord, att åt henne anförtrotts nådens medel, Guds ord och de heliga sakramenten, hvari alla frälsningens och salighetens skatter äro nedlagda.

I Kristi kyrka hafva vi upptagits genom det heliga dopet. Detta är ock det öppnade tillträdet till kyrkans alla nådeskatter Det är Guds förbund med oss, hvarigenom han lofvar att vara vår Gud, vår Fader, Frälsare och Heliggörare. Och det är ett vårt förbund med Gud, genom hvilket vi lofva att vara hans troende och lydiga barn. Och därest vi förblifva i detta förbund, troget hållande detsamma, äro vi medlemmar ej blott af Kristi synliga kyrka på jorden, utan ock af *de heligas samfund*, hvarom vår tredje trosartikel talar, och då hafva vi äfven ett visst hopp om att en gång blifva förenade med den triumferande församlingen i himmelen, och kunna vi väl tänka oss någon större förmån än denna?

Men äfven om någon kommit i den sorgliga ställningen, att han genom otro och uppsåtlig synd brutit förbundet med Gud och fallit ur döpelsenåden, så har han därför ej mist alla Kristi kyrkas förmåner. Dopet är en Guds nådeshandling af förblifvande kraft, och den nåd, som Gud i dopet gifver, står å Guds sida fast. Om än människorna öfvergifva Gud, så har han därmed icke öfvergifvit dem, utan söker de fallna, att de i en sann bättring må återvända till honom. Detta sökande sker framför allt genom ordets nådemedel, under hvars inflytande alla församlingsmedlemmar stå, således äfven de, som fallit ur döpelsenåden. Och så snart som de omvända sig till Herren, varda de enligt Guds löfte återinsatta i sitt barnaskap och sin arfsrätt med Gud eller, med andra ord, i dopets nåd.

Huru mycket vore nu icke att säga om dessa Kristi kyrkas förmåner! Och å andra sidan — huru litet är det ej, som vi *kunna* säga därom? Äfven om flera timmar stode till vårt förfogande, huru litet vore det ändå icke, som kunde sägas i ett ämne, till hvars studerande och begrundande en hel evighet skall åtgå? Och huru fattigt är ej vidare allt mänskligt tal om dessa djupheter, i hvilka det lyster Guds änglar att skåda in!

II.

Öfvergå vi sedan till att tala om *den lutherska kyrkans* förmåner, så säga vi, att dessa väsentligen sammanfalla med de förutnämnda. Och detta är i vår tanke det största och bästa, som kan sägas om den lutherska kyrkan, att hon äger *alla Kristi kyrkas förmåner*. Kristi kyrka på jorden är att finna, där Guds ord rent och klart predikas och de heliga sakramenten efter Kristi ord och instiftelse förvaltas, och detta sker i vår lutherska kyrka, och därför är Kristi kyrka där. Samma sanning, som de heliga apostlarna förkunnade, och hvilken de beseglade med sitt lif och blod, hafva äfven vi. Men kan icke detsamma sägas äfven om de andra kristna kyrkosamfunden, nämligen det katolska och reformerta? Nej, icke utan inskränkning. Vi medgifva väl, att dessa samfund äga sanningen till någon del eller i viss grad, och att Guds Ande genom denna sanning kan verka äfven inom dem till männi

skors frälsning och salighet, men de hafva ej såsom den lutherska kyrkan sanningen oblandad. Denna viktiga sak underskattas af allt för många bland vårt lutherska folk. Huru ofta träffar man ej sådana, som säga, att det ena kan vara lika så bra som det andra, att det ena kyrkosamfundet kan hafva lika så rätt som det andra eller något dylikt. Hvad beträffar katolikerna, medgifves väl allmänt, att de ej kunna hafva det rätt i sin tro och bekännelse, men i fråga om de reformerta samfunden, såsom metodister, baptister, kongregationalister, presbyterianer, episkopaler o. s. v. är man långt mera liberal, och många tala och handla så, som om det vore ingen vidare skillnad mellan oss lutheraner och dem. Visserligen är det en sanning, att den katolska läran skiljer sig betydligt mer från vår lära än den reformerta gör, likväl är skillnaden mellan den lutherska och den reformerta kyrkoläran rätt betydlig. Vore det ingen vidare skillnad mellan oss i vår läro-uppfattning, så skulle vi väl ej heller vara skilda åt i olika läger, utan vara i ett och samma samfund. Ville man taga sig tid och undersöka å ena sidan hvad vår lutherska kyrka är och å andra sidan hvad de andra kyrkosamfunden lära i kristendomens lifsfrågor, så skulle man snart finna, att olikheten är stor och i vissa fall väsentlig. Då vår kyrka t. ex. besvarar en fråga med ja, och de andra kyrkosamfunden besvara samma fråga med nej—och det är fallet med flera frågor—,så borde hvar och en kunna förstå, både att alla icke tro lika, och att alla ej kunna hafva lika rätt. Och ville man sedan fördomsfritt pröfva de olika kyrkornas läror i Guds ords ljus, så skulle man snart finna, att det är den lutherska kyrkan, som blifvit vid Guds ord, under det de andra kyrkorna mer eller mindre afvikit därifrån.

Det är i synnerhet tvenne hufvudläror, som den lutherska kyrkan från början uppställt och alltjämt fasthållit såsom sina lifssanningar, och på hvilka hon särskildt kan visa såsom sina förmåner i jämförelse med de båda andra stora kyrkosamfunden. Den ena af dessa är, att *den heliga skrift är allena källa och rättesnöre för all kristlig tro och lära.*

Den katolska kyrkan antager såsom källa för inhämtande af hvad som hör till en rätt tro och ett kristligt lefverne jämte den heliga skrift äfven *traditionen*, hvarmed hon förstår de muntliga öfverlämnanden af åtskilligt, som Kristus och hans apostlar skola hafva talat, och som icke är nedtecknadt i den heliga skrift, men af kyrkan blifvit bevaradt och af senare kyrkolärare nedskrifvet.

Och hvad angår den reformerta kyrkan, så framhåller hon väl med största eftertryck den heliga skrift såsom både norm och källa för kristlig tro och kunskap, men när det kommer till det praktiska i kristendomslifvet, så sättas den enskildes känslor och erfarenheter vid sidan om eller t. o. m. öfver gudsordet, detta på grund af de reformertes lära om Guds absoluta nådaval, eller den, vi ville säga, hemska läran, att Gud i oinskränkt maktfullkomlighet, utan afseende på något annat än sin vilja, har af evighet bestämt vissa människor till salighet och andra till fördömelse. Gäller det sålunda t. ex. vissheten om en människas barnaskap hos Gud, så hänvisa de reformerta gemenligen icke, såsom det sker å lutheranernas sida, till den Helige Andes genom ord och sakrament förmedlade vittnesbörd i den troendes hjärta, utan närmast därtill, att den kristne må gifva akt på, huruvida där sinnets och lefvernets förnyelse kommit till stånd, hvars förhandenvaro då gäller såsom tecken till att han är utkorad till barnaskap hos Gud. För öfrigt anse de reformerta, att den Helige Ande genom ordet såväl som ock genom sakramenten bereder människan till att *omedelbart* mottaga nåden ofvanifrån, under det att vi däremot i dem se de af Gud anordnade medlen, som tillföra oss Guds nåd. Efter reformert åskådning verkar Gud hos alla utkorade ofelbart den saliggörande tron förmedelst sitt inre ord eller Andens röst i hjärtat, hvilken röst förklaras såsom det enda egentliga nådemedlet. Det yttre gudsordet är ej för de reformerta den oss af Gud anvisade vägen till salighet, utan blott ett slags vägvisare till denna.

Den lutherska kyrkans andra hufvudlära är, att *en syndares rättfärdiggörelse inför Gud sker blott af nåd för Kristi skull genom tron.* Den katolska kyrkan lärer, att människans rättfärdiggörelse visserligen sker för Kristi skull, men äfven på grund af och i mån af människans egen förtjänst genom beredelse till rättfärdiggörelsen uti ånger, tro och goda gärningar. Rättfärdiggörelsen betraktas ock af katolikerna såsom ett ingjutande af Guds rättfärdighet i människan och ej såsom en rättfärdig förklaring inför Gud, och sammanblandas sålunda med helgelsen.

Den reformerta kyrkan lärer väl ock, att en syndares rättfärdiggörelse sker af tron för Kristi skull, men därtill kommer detta ödesdigra *om*, om nämligen han tillhör de utkorades antal. Och huru skall han nu kunna veta, att han så gör? Ja, någon visshetsgrund utom sig själf äger han ej, han kan blott hoppas, att han möjligen är en af dessa lyckliga.

Den viktigaste af alla frågor, en människa kan göra, den frågan: hvad skall jag göra, att jag må varda frälst? besvarar alltså den lutherska kyrkan klart och enkelt sålunda: Tro på Herren Jesus, sådan han uppenbarat sig för dig i sitt ord, så varder du frälst af Guds blotta nåd för Jesu skull. Och är icke detta svar den frälsningssanning, som Gud själf gifvit oss i den heliga skrift? Och är det ej en outsäglig förmån att äga denna sanning ogrumlad?

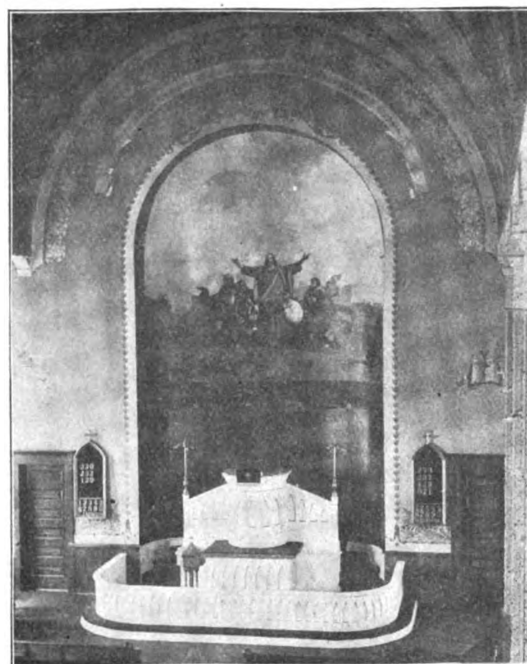
III.

De förmåner, slutligen, hvilka vi äga såsom tillhörande *Augustana-synoden*, äro väl i grunden inga andra än de, som vi hafva såsom lutherska kristna. Någon väsentlig skillnad finnes ej mellan Augustana-synoden och andra delar af den lutherska kyrkan. Den enda skillnad, vi gärna kunna tala om, ligger väl i våra författningar eller den yttre organisationen. Men äfven den hafva vi i hufvudsak lika med andra lutherska synoder i detta land. Jämföra vi oss däremot med kyrkan i vårt gamla fädernesland, så är ju skillnaden i berörda hänseende större. Den lutherska kyrkan i Sverige är statskyrka, under det att vår är frikyrka. Hvilkendera af dessa båda kyrkoformer är att föredraga, är en fråga, om hvilken meningarna äro delade. Här äro vi väl i allmänhet ense om, att frikyrkoformen är den bättre. Och äfven bland Sveriges presterskap finnas många, som äro af samma mening. Historiskt sedt är frikyrkoformen den äldsta och ursprungliga. Den apostoliska kyrkan var frikyrka, och såsom sådan fortfor den kristna kyrkan under de första århundradena. Att den lutherska kyrkan vid reformationen kom i ett afhängighetsförhållande till staten, till furstarna, torde ha berott mera af tidens nöd än något annat. Men den evangeliska frihetsidé, som Luther med sådan kraft och bestämdhet häfdade på alla lifsområden, synes mig i fråga om kyrkans yttre organisation konsekvent böra leda till frikyrkoformen. Historien ådagalägger ock, att statskyrkoformen lätteligen kan leda till tvenne ytterligheter, hvilka visat sig högst fördärfbringande. Den ena är, när staten ställes i ett falskt beroende af kyrkan, hvilket är fallet, där påfvedömet lyckas realisera sina idéer; den andra är, när tvärtom kyrkan ställes i ett falskt beroende af staten, så att denna kan göra öfvergrepp på hennes område. Båda dessa ytterligheter undvikas,där frikyrkoidéen är genomförd. Visserligen kan äfven frikyrkoformen hafva sina olägenheter, dock böra vi nog räkna det såsom en förmån, att vi såsom medlemmar af Augustana-synoden höra till en luthersk frikyrka, för att nu icke nämna en del andra fördelar, som våra kyrkliga författningar gifva oss.

Säkert är, att våra förmåner i kyrkligt hänseende äro både många och stora, ja, så stora och dyrbara, att vi ej nog kunna uppskatta dem. Må vi visa, att vi värdera dem framför allt därigenom, att vi innerligt tacka Gud för dem och taga väl vara på dem, i det vi äro trogna mot Gud, vår evangelisk-lutherska bekännelse, vårt samfund och vår egen församling!

SV. LUTH. ZIONS-KYRKAN I CHICAGO.

INTERIÖR AF ZIONS-KYRKAN.

EFTER TJUGUFEM ÅR.

Svenska luth. Zions-församlingen i Chicago firar uti dessa dagar sin 25-års-fest under trenne dagars högtidligheter. Det har sin stora betydelse för en församling att hafva uppnått denna ålders gräns. Hon kallas då gammal—jämförd med de många yngre systerförsamlingar, hvilka springa upp vid hennes sida. Hon har under de förflutna åren insamlat en mängd af erfarenheter, både ljusa och mörka, och har under dessa år hunnit pröfva både ett och annat i lifvet. För tjugufem år sedan började Zionsförsamlingen sin ringa verksamhet med sju kommunikanter. Nog såg det ganska mörkt ut, då dessa få vänner började samla sig och sina barn till en församling. Så har det alltid sett ut, då Guds församling framträdt i världen. Icke såg det väl så storslaget ut, då Herren Jesus med sina tolf lärjungar började frälsningsmission, hvilken sedan skulle hafva en sådan oerhörd vidsträckning. Det såg lika så mörkt ut, då Herrens lärjungar planterade de små församlingarna än här än där i Mindre Asien. Hvem af den tidens människor hade anat, att denna ringa, af många föraktade verksamhet skulle växa och utbreda sig på ett sätt som den gjort.

Men i trots af allt motstånd, allt hån och allt förakt växte Guds församling sakta men väl, och den dag kom, då af detta lilla senapskorn blifvit ett träd uti hvars grenar himmelens fåglar kunde bygga sina nästen.

Så skedde äfven här. Det tagar tid innan hjärtat vinnes för Herrens rikssak i världen, och så oändligt mycket måste utjämnas i åsikter, idéer och tro, så många dalar fyllas och höjder sänkas, innan ett verkligt intresse för församlingen och dess stora mission i världen kan vinnas. Dock arbeta vi ej bland hedningar, som apostlarna gjorde. Vi arbeta bland ett uti lutherska läran uppfostradt folk, hvilket både hört och läst mycket om Gud och den frälsning, han beredt världen i Jesus Kristus. De allra flesta af våra landsmän, som bo och bygga i detta vidsträckta land, hafva flitigt läst katekesen och bibliska historien i sin barndom och känna nog till både ett och annat om kyrkan och hennes mission — och likväl måste vi många gånger under både suckar och tårar lägga grunden för våra svenska lutherska församlingar i detta land.

Men i förtröstan på Guds närvaro började den ringa verksamheten. Våra grundläggare voro alla fattiga, måste arbeta hårdt för sitt uppehälle, men — det fanns rum i hjärtat äfven för församlingen. Så fortskred verksamheten sakta men säkert. En kyrka inköptes. Man fick nöja sig med det mindre, vara glad, då man fick hjälp, och ej klaga, om den ej kom. Men år efter år skred undan. Egen pastor kallades, hvilken under trohet tjänade församlingen i femton år. En ny kyrka byggdes. Församlingen förmerades—och den blef större och större. Äfven om många ej brydde sig om kyrkan, så var det likväl många, hvilka kommo med. Församlingen har i dag en rätt ansenlig kyrkoegendom och öfver 500 kommunikanter.

För de gamla i vår församling måste det nog synas ganska underligt, då de blicka tillbaka öfver de 25 åren. Vi yngre känna ej förhållandena såsom de. Vi se med andra ögon på arbetet än de. Vi kunna nog döma och kritisera, de kämpade och buro. Då vi nu sammanlägga allt sammans, så måste vi först erkänna, att utan Herrens medverkan hade aldrig detta händt. Om icke Herren bygger staden, så arbeta de fåfängt, som däruppå bygga, om ej Herren bevarar staden, så vaka väktarena fåfängt. Det sammanbindande medlet i församlingen har varit predikan om den korsfäste Frälsaren. År hafva svunnit, och år hafva kommit. Nya släkten med nya idéer, men Guds ord har varit detsamma enkla och vederkvickande år efter år. Detta är det sköna och fasta uti Guds församlings lifstillvaro här i jämmerdalen. Söndagsskolans Jesus är lifvets Jesus. Lifvets Jesus är uppståndelsens Jesus. Uti tider af oförstånd vända vi Herren ryggen. Vi tro att vi kunna reda oss utan honom och hans församling. Men då vi efter många år med ängslan i själen och ånger i samvetet vända tillbaka, finna vi att Jesus är den samme nu, när jag kommer ut-

blottad och bäfvande, som han var, då jag såsom barn satt under hans hulda beskydd, utan att veta hvad lifvet bar i sitt sköte. Det är församlingens stora rikedom att äga denne Frälsare midt ibland sig. Det finnes ingen annan institution, som äger något liknande. Kristus är församlingens medelpunkt, kring hvilken arma syndfulla hjärtan få samla sig, och hos hvilken de finna stöd och tröst mot allt som trycker i världen.

Med dessa erfarenheter och denna kunskap blicka vi hän emot den kommande framtiden. Tjugufem år skola åter passera, och somliga af dem, hvilka voro med vid denna tjugufem-års-fest, skola då glädja sig öfver en annalkande 50-års-fest och lika som *vi* se tillbaka öfver de gångna åren med deras olika skiften. Många, hvilka varit med vid denna fest, hvila då i den tysta mullen bidadande uppståndelsens morgon.

Vi undra nog i dag, huru det skall se ut efter 25 år, och hvad vår församling då skall bära i sitt sköte. Gud allena vet. Ett veta vi dock, att Herren skall vara med dem, hvilka då arbeta, lika som han vardt med oss. Hans nåd varar från släkte till släkte öfver dem som frukta honom. Det är väl att vi ej kunna se längre än en dag i sänder. Det lär oss att taga vara på vår tid och göra vårt arbete väl. Vi önska, att de kommande åren få se Zions-församlingen lika verksam och flitig som dessa gångna åren hafva sett henne. Men mycket mera, att Herren må få föra oss alla från mörkret till sitt underliga ljus. E. S.

NÅGRA REFLEXIONER ÖFVER VÅR AMERIKANSKA SÅNGARFÄRD.

Af Nationalkörens dirigent Hugo Lindqvist.

Nå, hur 'likar' ni det här landet?" var en fråga, som dagligen och många gånger om dagen mötte oss under vår färd genom Amerika, och det är inte utan att vi äfven här hemma ännu så länge nästan dagligen hafva att besvara samma fråga, om än våra härvarande vänner framställa den på mera oförfalskad svenska. Om jag här på några rader skulle besvara en annan nära till hands liggande fråga, som ofta möter mig, nämligen: Hvad helhetsintryck har du af eder sångarfärd, och anser, du, att ni fått fylla någon slags misssion med densamma? så kanske i svaret därpå äfven kan ingå ett svar på, huru vi "likade" Amerika.

Utan tvekan tror jag, att alla deltagare i färden äro ense om, att helhetsintrycket af vår resa var det bästa möjliga. Om vi att börja med tänka på körmedlemmarnas inbördes ställning till hvarandra, så voro dessa 55 män från vidt skilda verksamhetsområden och bildningsgrader under 9 veckors tid dag och natt tillsammans, fingo dela rum och t. o. m. säng med hvarandra, utan att det minsta missförhållande någonsin störde den kärlekens och broderlighetens ande, som i så starkt utpräglad grad var rådande inom kören. Med någon eftertanke skola vi säkert kunna komma öfverens om, att endast denna omständighet icke saknar sin stora sociala betydelse. Större och mindre "kantigheter" äga vi ju alla, men det är märkligt hvad en sådan lång samvaro mellan skilda lynnen och karaktärer är väl ägnad att slipa af dem! För min egen personliga del får jag säga, att hvad jag under denna långa samvaro fann vid en närmare bekantskap med mina sångare var idel nya *goda* sidor och fina, ofta varmt kristliga karaktärsdrag. Måtte jag själf i den vägen icke stå med skam inför dem! Lägga vi härtill det rikliga såendet af Guds ord, som dagligen, då möjligheten därtill ej var helt och hållet utesluten, ägde rum vid våra gemensamma andaktsstunder och bibelsamtalen under oceanfärderna, så står af allt detta kvar ett ljufligt intryck, som aldrig skall förblekna, och helt säkert komma frukter af denna vår samvaro att tydligt visa sig i mångas lif till välsignelse för dem själfva och andra.

Ryckta från en lång vinters intensiva arbete i predikstolen, lärarekatedern och ämbetsverket, vid bankpulpeten och tryckprässen, i affärsboden, fabriken och verkstaden fingo dessa män, efter en jämförelsevis föga ansträngande färd genom rätt vidsträckta trakter af vårt eget fosterland, (som ej på många år varit klädt i så fager vårskrud som just i de dagarna) göra en nära tio dagars sjöresa*, som i gifvande af hvila för nerver, kropp och själ väl ej kan öfverträffas. Väl rustade med andlig och lekamlig kraft voro vi därför, när vi landstego i New York, och denna kraft behöfde vi väl för den förestående 31 dagars-färden med dess 29 konserter, hvaraf tvenne gånger gåfvos två på samma dag. Denna under hela färden dagligen på nytt från ofvan utbedda och därför aldrig sinande kraft väckte också från början våra åhörares häpnad, likasom jag själf mången gång stod förundrad inför den. Så skref en New York-tidning: "Körens uthållighet är helt enkelt fenomal. Att omedelbart efter en så lång oceanfärd vara i stånd att sjunga igenom ett program, som genom da capon och och omtagningar sväller ut från 12 till 23 sånger, och detta i ett för sångarna ovanligt varmt och tryckande klimat, är ett rekord, som antagligen för alltid kommer att stå ouppnådt." Som en naturlig följd däraf, eller rättare sagdt orsak därtill kan man förstå, att hälsotillståndet inom kören hela tiden var utmärkt och körens läkare hade en ytterst klen praktik.

Hvad som kanske mer än resor och konserter frestade på kraftförrådet var de fester och banketter, som i regel följde på hvarje konsert. Men äfven om vi voro glada, när vi en och annan gång sluppo sådana fester, så ville vi visst icke vara dem helt förutan. Icke för den rikliga välfägnadens skull — den försakade vi gärna — men det var vid dessa tillfällen vi kommo tillsammans med våra landsmän, fingo göra deras bekantskap, utbyta tankar med dem och i de tal, som höllos, mången gång höra, hvad som rörde sig på djupet af deras hjärtan. Att det icke endast var vår sång, utan äfven och, i knappast mindre grad än detta vårt umgänge med våra präktiga landsmän därute, som på dem gjorde ett så djupt intryck, är alldeles säkert. Bland de känslor, som tydligare än andra därvid kommo till synes, var hemlängtan kanske den starkaste. "Hemlängtan!" yttrade en talare i Boston. "Hur många brustna hjärtan hvila ej i jordens sköte på grund af dig! Man trifdes ej härute. Man längtade till Sverige igen!" En annan känsla, som ju står tillsamman med hemlängtan, är en innerlig och oförfalskad kärlek till det gamla fosterlandet. Det citat jag vidare vill framdraga från samme talare, är blott ett uttalande, som med mycket ringa variationer mötte oss öfverallt. Han sade: "Hälsa, hälsa hem till Sverige, därför att vi hålla Sverige kärt, att vår allvarligaste och innerligaste bön går upp till Guds tron för Sverige och dess lyckliga framtid!"

Ett annat uttryck för denna kärlek var det stormande jubel, hvarmed på hvarje plats den hälsning, som vi hade fått i uppdrag att framföra från Sveriges konung, emottogs. Ja, detta personliga umgänge tvekar jag ej att tillmäta nästan den största betydelsen af hela vår färd, och att våra landsmän äfven till fullo uppskattade denna sidan af vårt besök, erforo vi nogsamt både genom muntliga och pressuttalanden. Blott ett exempel till belysning. Tidningen "Vårt Land" i Jamestown

* Räknadt från Göteborg.

skref: "Det var med sann tillfredsställelse vi lade märke till, att dessa bildningens representanter voro befriade från den högdragenhet, som ofta gör lifvet stelt och obehagligt bland skolmän och konstnärer i Europa. Vi förnummo här endast broderskapets ande; och om icke den svenska artigheten (som alltid så bjärt afsticker mot våra amerikanska hvardagsvanor) förrådt främlingskapet, så skulle vi måhända ansett hela denna del af aftonens program som en svensk-amerikansk familjefest. Senare på aftonen ådagalade sångarna ytterligare den hjärtlighet, som syntes karakterisera hela deras uppträdande, genom att sjunga flera nummer. — — —

Vår tacksamhet följer dem på färden, ty de hafva här kvarlämnat goda minnen utan några missljud. Må deras hemresa blifva lyckosam, och om de åter styra färden till Amerika så skulle det vara oss kärt att få se och höra dem igen."

Aldrig skall jag heller glömma den enkle arbetaren, som vid vår afresa från Providence kom fram till mig på perrongen och tryckte en dollarsedel i min hand med de orden. "Det kan ju se 'skamligt' ut att komma med så litet, men tag emot det ändå. Jag känner, att jag *måste* ge er något för hvad ni gaf mitt hjärta i går kväll. Jag skall aldrig kunna glömma er. Hälsa Sverige!"

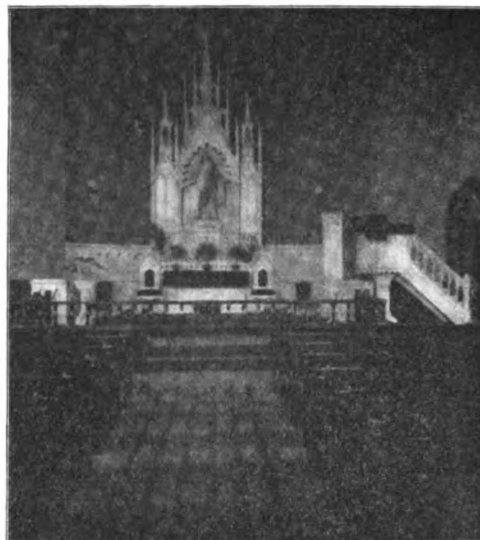
Hvem vill förneka, att allt detta knyter hjärtan samman, äfven om en ocean skiljer dem åt.

Visst var det en blixtturné vi gjorde, och visst var det en oskäligt hög procent af tiden, som vi fingo tillbringa i de amerikanska järnvägsvagnarna, men nog blef det i alla fall tid öfver för en hel del af sångarna att göra studier i sina respektiva fack. Så fingo våra "tidningspressare" besöka de stora tidningstryckerierna, våra industrimän och ingeniörer besöka de verkstäder och fabriker, som lågo deras fack närmast, vår fängelsedirektör besöka fängelser o. s. v., och alla förklarade sig nöjda med sina om än kortfattade studiebesök.

Tillfällen erbjödos oss äfven att på annat sätt än vid konserter och samkväm tjäna med vår sång. Så hade bud utgått till Pittsburg-distriktets alla svenska församlingar att midsommardagen samlas till stor gemensam svensk högmässa i Carnegie Library Hall i Braddock, hvarvid en af körmedlemmarna höll en kraftig och uppfordrande predikan, en annan skötte altartjänst och mässa, en tredje skötte den stora orgeln och alla de öfriga skötte körsången. "Säkerligen skall denna högmässogudstjänst länge bevaras i minnet hos det tusental svenskar, som då var församladt," skref "Svenska Veckobladet" i Pittsburg, och så tro vi med. Vid ett annat tillfälle fingo vi sjunga för de gamla krigsveteranerna i "The soldiers' home" vid Minnehaha, bland hvilka äfven funnos några gamla svenska kämpar. — En af de soligaste stunder under hela vår färd var vårt besök vid den svenska diakonissanstalten i Omaha,

KÖREN VID DIAKONISSANSTALTEN I OMAHA.

INTERIÖR AF LUTH. KYRKAN I STANTON, DÄR KONSERT HÖLLS.

där systrarna bjödo oss på ett äkta svenskt kafferep med hembakta bullar och småbröd. Där fingo vi sjunga "Toner som skänken den lidande tröst" m, fl. sånger för patienterna på sjukhuset, leka med barnen i barnhemmet och med vår sång uppmuntra de kära systrarna, som stå där som en svensk utpost i barmhärtighetens tjänst ett godt stycke i Västern. Äfven från det svenska barnhemmet i Stanton hafva vi ett solrikt minne af små svenska pojkar och flickor, som där fostras till goda och dugliga tjänare. Att vi vid alla dessa tillfällen fått vara till rik glädje utgör på samma gång vår egen lika rikliga belöning.

Har det icke också sin betydelse, att så många, som annars sakna hvarje skymt till hopp att se sin längtan uppfylld att kunna få komma ut och se sig om i den stora vida världen och hvad den har att bjuda af under i naturen, nu kunnat få denna väl i hvarje människohjärta boende längtan tillfredsställd. Hvem af oss kan glömma utsikterna från järnvägskurfvorna, när tåget sakta kröp upp för Alleghany-bergen på väg till Pittsburg, eller Minnehahas tjusande fall, Mississippiflodens urskogsklädda stränder, den storslagna vyn från höjderna vid Duluth, de hänförande parkanläggningarna i ett flertal af de större städerna och sist men ej minst det stora Guds under, som kallas Niagarafallen. Huru hafva vi icke genom allt detta sköna, som vi fått skåda, samlat en fond af minnen, som icke kan undgå att lifva och stärka oss, då vi återgå till hvardagslifvet med dess strid och bekymmer.

Om våra konstnärliga framgångar tillkommer det ej mig att yttra mig. Tidningarna hafva dessutom lämnat rikliga bevis på dessas halt och art. Hvad jag härmed vill hafva sagt är, att äfven om vi ej skördade guld på vår färd utan tvärtom hade ett minus till förlust för dem, som godhetsfullt garanterat den eventuella bristen intill 25,000 kronor, hafva vi dock ett så stort plus att tillgodoräkna såväl oss själfva och fosterlandet, hvilket vi veta att vi så långt vi kunnat det hedrat och ärat, som våra landsmän i Amerika, hvilkas förbindelser med såväl det jordiska som det himmelska hemlandet vi fått glädje och nåd att stärka, att detta allt utan tvifvel skänker en moralisk hållning långt uppvägande den ekonomiska bristen.

Mycket skulle jag ännu hafva velat tillägga om betydelsen af vår resa i nykterhetsafseende, om de möjliga orsakerna till förlusten och mera dylikt, men utrymmet förbjuder det.

En tafla utan skuggor blir ej tilltalande. Gud gör inga misstag. Han vet hvarför han gaf oss denna lilla bittra droppe i botten af glädjebägaren. Förr eller senare kanske vi också få veta det.

ETT BESÖK.

AF
HEDVIG BILLING

Vid utkanten af staden, förnämt uppkrupen på en liten höjd, och därifrån dominerande förstadens mindre och enklare hus, låg häradshöfding Askers stora, välbyggda villa inuti en trädgård. Det var vid middagstiden en stekhet julidag. Inte ett löf rörde sig på de väldiga almar och lönnar som skuggande omgåfvo byggnaden; för fönsterna voro alla markiser nedfällda och på de praktfulla blomstergrupperna slokade några af de ömtåligare arterna, prässade af den intensiva värmen.

På framsidan af huset, skyddad från vägdammet af den höga hagtornshäcken, satt en ung flicka i en mellan ett par lummiga lindar uppspänd hängmatta och läste. Bredvid låg en brun och hvitfläckig rapphönshund med nosen på tassarna; bin och humlor surrade rundt ikring, och på den finkrattade sandgången trippade en ärla. Doft från rosor, kaprifol och reseda fyllde luften och gjorde den, blandad med värmen, rent af bedöfvande stark. Flickan tycktes dock ej bekymra sig härom. I sin ljusa broderade linneklädning såg hon på intet sätt upphettad ut, och hennes fina, smala ansikte hade en frisk, sval blekhet som verkade behagligt. Medan hon läste höll hon med foten mattan i en sakta gungande rörelse, och hon vände bladen i boken långsamt, utan att se upp.

På en gång höjde hunden hufvudet och morrade. Raska, tunga steg hördes och grinden sköts upp. Flickan vände ett par klara, iakttagande ögon mot den inträdande och mönstrade honom uppmärksamt. Det var en henne fullkomligt främmande medelålders man med solbrynt ansikte, grofva, bara händer och snygg, ehuru enkel dräkt. Han hade mörka ungdomligt lifliga ögon med en skarp, klok blick, och han rörde sig med en viss abrupt säkerhet, som hos en, hvilken är van att armbåga sig fram i lifvet och har funnit sig väl däraf, men håret var tunnt och grånadt vid tinningarna, och den magra, seniga kroppen hölls något framåtlutad, som hos en som arbetat hårdt och mycket.

Han stod några sekunder tveksam och såg sig omkring, men så märkte han flickan i hängmattan och klef raskt fram, tvärs öfver den finskurna gräsmattan.

"Morron, miss", han rörde hälsande vid hatten, utan att aftaga den, halft militäriskt halft med en vårdslös nick. "Önskar träffa häradshöfdingen, han är väl hemma."

Flickan tvang förtst hunden, som ville rusa upp, att ligga stilla, sedan svarade hon.

"Häradshöfdingen träffas på sitt kontor inne i sta'n", sade hon med en viss lugn högdragenhet som kylde, "här ute tar han aldrig emot dem som söka honom å tjänstens vägnar."

Mannens burdusa frimodighet föll en smula inför de vackra flickögonens kallt kritiska blick. Han såg nästan tafatt ut, men så stramade han upp sig igen till den förra säkerheten, från hvilken nu likväl all glädtighet tycktes försvunnen.

"Jag söker honom inte som domare, miss — ville i stället göra honom ett besök. Har rest många hundra mil för den skull—och jag *ska* träffa honom", han hade höjt rösten och talade med envis bestämdhet, "har hälsningar med mig från en vän, en ungdomsvän, J. P. Forshell från Chicago. Vi arbeta på samma stead, orgelbyggeriet i — — och är förmän bägge och när han så hörde jag skulle go back till Sverige bad han mig söka upp er familj och framföra hans respect till er far, det är mitt ärende, miss, och det vill jag ha uträttat."

"Forshell —?" sade flickan begrundande, "jag kan aldrig minnas pappa talat om någon med det namnet, men det kan också ha fallit mig ur minnet. Jaså, han är kamrat nu med herr — —?"

"Svensson, miss. Leonard H. Svensson från Chicago, förman i Graham & Sons stora orgelfabrik."

Flickan tycktes fundera några sekunder.

"Kommer herr Svensson att stanna länge här på orten?" frågade hon därpå.

Han skakade på hufvudet. "Inte länge miss, inte länge. Har ingenting att stanna för! — torpet där far min bodde är i andra händer, egendomen likaså — mina gamla vänner äro borta, eller har kommit i andra förhållanden. Jag har tänkt go back i slutet af veckan eller i början af nästa. Trifs inte i Sweden, allt är så olikt mot hvad jag nu är van vid."

Flickans läppar krusades af ett föraktfullt leende. Hon var en af dem för hvilka Sverige är begreppet af allt stort — och stolt — och värdt att älskas, och hon afskydde emigrationen, utan att rätt förstå dess orsaker, och kände motvilja för svensk-amerikanarna.

"Ja, här är så små och trånga förhållanden", sade hon ironiskt.

Han märkte ej uddigheten i det korta svaret, han hade fångats af sina egna tankar och pratade på, nöjd blott att se att hon lyssnade till honom.

"Ja, här är olika! Tänk när en går därborta i svett och möda och arbete, rakt som i en trampkvarn, och kämpar och sträfvar för att inte bli nertrampad och undanskuffad,och man då tänker på gamla Sverige och hur det var där, och längtan kommer öfver en — —! Ja, och så till sist så far man då hem, för en kan rakt inte annat — hemlängtan ser miss — och då är allt förändradt! Inte känner man själf igen sig, och ingen vill kännas vid en, som en tänkt — —".

Han talade nu helt dämpadt och det hade kommit en mörk skugga öfver ansiktet, så blef han tyst och stirrade rakt framför sig, men efter några sekunder höjde han hufvudet och sade i en helt olika nästan ödmjuk ton: "Jag ber om ursäkt jag uppehållit, — kanske i morgon inne på kontoret, jag kunde få träffa — — ?"

Flickan hade rest sig upp ur hängmattan. Hon var nästan lika lång som mannen bredvid henne och hennes smärta, eleganta figur i den broderade sommarklädningen tog sig dubbelt fördelaktig ut i jämförelse med honom, men hon tycktes inte nu tänka på kontrasten. Hon hade fått lite färg på det bleka ansiktet och mellan ögonbrynen låg en fin rynka, som om en tanke, eller en föreställning höll på att arbeta sig fram.

"Pappa är mycket upptagen den här tiden, sade hon helt vänligt, men om herr Svensson har tid att komma tillbaka i eftermiddag vid femtiden, så skall jag ställa om att pappa då är hemma. Han blir nog glad att få hälsningarna från — sin vän". Hon hade redan glömt "vännens" namn, men ansåg det inte behöfligt att underrätta om detta.

"Tack miss, jo, jag ska' komma. Jag har just ingenting för mig, så de här dagarna har jag tid till allt. Farväl då!"

Han hälsade till afsked, mycket aktningsfullare än förra

gången, och gick långsamt mot grinden och ut på gatan. Flickan följde den seniga, magra gestalten med ögonen, och allt jämt hade blicken samma uttryck, halft vänligt halft djupt eftertänksamt.

Sedan satte hon sig och tog efter sin bok, men i stället för att läsa satt hon med handen under kinden och gungade fram och tillbaka. Det var som om samtalet med den främmande mannen väckt underliga tankar hos henne.

* * *

Häradshöfdingen föreföll inte särdeles förtjust,då hans dotter vid middagsbordet underrättade honom om det blifvande besöket. Han var denna månad synnerligen upptagen, emedan en af hans notarier fått ledighet och han hade, som regel, undantagit tiden mellan tre och sex som en välbehöflig middagshvila, under hvilken han ej alls ville bli störd. Påminnelsen om "vännen Forshell" var inte heller odeladt angenäm. Han och häradshöfdingen hade förr i tiden varit skolkamrater och sedan hade häradshöfdingen förlorat pengar på honom — en riktig slarfver, åtminstone på den tiden! — godt att han nu slagit sig på ordentligt arbete!

"Jag kan alls inte förstå dig Lydia," så slutade häradshöfdingen sin straffpredikan, "att dra in kar'n så här i hemmet! Då hade det varit bättre att visa honom till kontoret — här vill jag vara i fred. — En af de där obehagliga, skrytsamma svensk-amerikanarna till på köpet — en sådan som går ikring och missleder enfaldigt folk och får dem till att emigrera — hvad i all världen har jag med honom att göra? Och det är inte likt dig, kära barn — du brukar minsann eljest inte vara så värst 'folklig' af dig!"

Fröken Lydia gaf inte något bestämdt svar. Hon var sin fars enda barn, skötte hushållet efter moderns död, och var van vid en oinskränkt, aldrig missbrukad frihet. Så småningom lyckades hon också mildra häradshöfdingens förargelse och vid femtiden sutto far och dotter, i bästa samförstånd, på verandan med eftermiddagskaffet framför sig. Häradshöfdingen märkte att det stod tre koppar på brickan.

"Tänker du bjuda din amerikanare på kaffe också?" frågade han.

Flickan smålog litet. "Har du något emot det pappa? Han kommer ju med hälsningar till dig ända från J. P. Forshell i Chicago."

På slaget fem sköts grinden upp och sanden knarrade under Leonard Svenssons tunga steg. Han hälsade, när han såg de båda på verandan, men stannade tveksam ett stycke ifrån, tills fröken Lydia bad honom stiga på. Då fortsatte han och gick långsamt uppför trappstegen och stannade framför häradshöfdingen.

"Mitt namn är Leonard Svensson", började han tafatt, "och jag skulle hälsa från Forshell."

"Tack, tack!" häradshöfdingen slog ut med handen. "Tag en stol och sitt ner! — jag har litet brådtom, men det ska' ju bli intressant att höra något från min gamle skolkamrat".

"Låt oss dricka kaffe först", sade fröken Lydia på sitt bestämda sätt. "Får jag lof herr Svensson?"

Hon slog i kopparna och bjöd omkring kaffe och småbröd, men trots hennes vänlighet låg det ett märkbart tvång öfver dem alla tre. De få frågorna och svaren om J. P. Forshell voro snart utväxlade och sedan blef det gång på gång tryckande pauser. Svensk-amerikanaren satt för det mesta tyst med händerna på knäna och såg omkring. Det hade kommit en skarp, hård blick i hans djupt liggande ögon och när han svarade på någon framställd fråga skedde det ordknappt och kärft. Men det låg inte längre något tafatt öfver honom, snarare något afvärjande, som hos en som vet sig inte vara bland vänner och därför är på sin vakt.

Häradshöfdingen satt och slog efter flugorna och gjorde då och då en kort ointresserad fråga om Amerika, på hvilken han erhöll ett lika knapphändigt svar. Endast fröken Lydia var lugn och jämn och sökte synbarlingen, ehuru förgäfves efter något ämne, som kunde öfvervinna gästens trumpna otillgänglighet. Slutligen frågade hon:

"Herr Svensson är ju gift, har ni inte några barn?"

Den vänliga frågan tycktes behaga mannen, han såg upp med ett leende.

"Jo, miss, tre stycken, två pojkar och en flicka. Pojkarna arbeta på verksta'n, men Helen, min flicka, går igenom ett university."

"Så, så," häradshöfdingen skrattade, "hon har slagit sig på att bli lärd då."

"Hon skall bli läkare", sade fadern enkelt, "det har varit hennes önskemål se'n hon var en liten tös, och hårdt har hon arbetat därför. Se miss", han vände sig mot Lydia, som om han anat att därifrån hade han att vänta mest sympati, "jag hade i början inte så mycket att hjälpa henne med, nu är det ju bättre. Men hon redde sig ändå, tog plats som house maid under ferierna, och tjänte bra med pengar, för rapp och kvick det är hon; så läste hon dessemellan, — ja, det är en duktig flicka, Helen!" Hans ögon glänste af stolthet.

Fröken Lydia hade blifvit röd om kinderna.

"Det *är* duktigt", sade hon med eftertryck, "och modigt se'n. Hur gammal är hon?"

"Tjugutvå år miss."

Flickan nickade mot häradshöfdingen. "Just så gammal som jag, pappa, alldeles som jag, bara det att jag aldrig försökt uträtta något nyttigt i all min dar, och kanske inte skulle kunna häller, äfven om jag försökte."

Hon hade blifvit ifrig och började göra frågor om allt möjligt: om skolundervisningen i Amerika, om de olika arbetsfälten för själfförsörjande kvinnor, så gled samtalet in på storindustrien i allmänhet och då blef äfven häradshöfdingen intresserad. Leonard Svensson redde sig godt med svaren, och både far och dotter märkte att deras gäst var en klok, och efter sin ställning kunnig man. Det låg en viss tankereda i allt hvad han sade, som talade om praktisk duglighet, men hans beläsenhet och skolbildning voro tydligen ganska ringa. "Det är so hard life därute", sade han också en gång under samtalet, halft ursäktande, "den som måste arbeta hinner aldrig läsa eller få kunskaper. Det är bara business och business, da'n igenom, och på kvällen är man för trött, därför var det också jag ville Helen skulle få läsa, när hon nu själf ville — —"

"Nå, men skulle inte Svensson önska komma tillbaka och få hvila ut på ålderdomen i gamla Sverige?" frågade häradshöfdingen välvilligt.

Det glada uttrycket vek från mannens ansikte och ändrades till ett tungsint, nästan grubblande.

"Jag vet inte", sade han långdraget, "no, no, det ginge nog inte."

"Är det verkligen så mycket bättre då?" frågade häradshöfdingen nästan öfverraskad.

"Bättre, no! men det är vårt, vi ä' vanda vid landet och många af oss är skyldig Amerika mycken tack; för har man hälsan och vill arbeta och är van vid arbete, så nog slår man sig igenom, och respected blir man efter förtjänst. Men när man så kommer hem — ja, jag säger nu ingenting om det", fortfor han mera undfallande, "för många är nog de, som go back och skryta och ljuga, men alla är inte lika, fast nog skär svenskarna oss mest alla öfver en kam, och därmed blir det så att när man kommer back to Sweden och man tycker man skulle vilja ta' hvar en i famn mest, så känns det som man stode framför stängda dörrar öfverallt. Vi är inte landets rätta barn nu längre, och det är kanske sant — men det är svårt."

Han satt och vaggade med öfverkroppen under det han talade och orden kommo stötvis, med en röst som var kärf af rörelse.

Det blef en kort paus — så sade fröken Lydia allvarsamt:

"Jag tror herr Svensson har rätt, vi *är* inte så förstående mot svensk-amerikanarna som vi borde vara, men kanske vi inte rå för det heller — riktigt!"

Han såg på henne litet från sidan. "Åh miss", sade han nästan förlägen, "inte menar jag er miss, ni, som varit so — så polite and kind to me". Med en hastig åtbörd grep han efter hatten och reste sig. "Ska' i alla fall inte uppehålla nu längre — vet nog hur dyrbar tiden kan vara —och jag har redan dröjt för länge."

"Åh nej", sade häradshöfdingen, som tinat upp allt mera, "det var rätt roligt att ha gjort herr Svenssons bekantskap. Hälsa nu till Johan Forshell och tala om att herr Svensson träffat mig, och berätta också att jag har en stor, lång flicka, som inte tänker på hvarken läkarn eller juristen, men är till stor glädje och hjälp för sin gamle far."

"Det ska' jag, sir, det ska' jag", sade svensk-amerikanaren med eftertryck, "och sant är det också, det förstår jag. Och nu ska' jag gå. —Men när jag kommer tillbaks till Amerika, så skall jag berätta för mina vänner om er stora vänlighet att ta' emot mig i ert fina, vackra hem, alldeles som en — en vän. Och så ska' jag säga att jag sett a real lady — ja, och a gentleman också, han gjorde en klumpig bugning mot häradshöfdingen — men a lady framförallt! a fine, girl med vänliga, kloka ögon, som tvärs igenom en sliten rock och ett barkadt skinn söka sig fram till *människan* därinom. Det ska' jag aldrig glömma att det finns sådana män och kvinnor i Sweden och det skall bli mitt vackraste minne från det gamla landet. — Och nu good bye, sir, good bye miss Asker!"

Han bugade och tog i hand och gick sedan trädgårdsgången utför med raska, bestämda steg och högburet hufvud. När han kom utanför grinden började han sakta hvissla en melodi.

Far och dotter sutto tysta och följde honom med ögonen, tills han försvunnit bakom hagtornshäcken. Då vände häradshöfdingen sig med ett litet leende mot sin dotter.

"En högst originell företeelse", sade han, "men ingen otreflig karl, för resten, din amerikanare. Och tacksam för litet vänlighet var han då! Hörde du Lydia, att du skulle bli hans vackraste minne, och att han kallade dig 'a real lady'?"

"Ja", sade flickan sakta, och när häradshöfdingen böjde sig fram emot henne såg han att hon hade tårar i ögonen, "jag hörde det. Och jag är så glad öfver att han tyckte så — glad åt, menar jag, att vi kunde hjälpa till att ge honom åtminstone ett godt minne med sig från det gamla landet — för jag tror att han behöfde det, jag tror att vi, att Sverige behöfver vänliga tankar från honom och sådana som han, för de äro dock, trots allt, landets egna barn'."

CLAES HERMAN RUNDGREN.

Biskopen öfver Karlstads stift, Claes Herman Rundgren, afled här om dagen i sitt hem i Karlstad i en ålder af något öfver 87 år.

Claes Herman Rundgren föddes i Stockholm den 12 augusti 1819 och var son af handlanden Johan Rundgren och hans hustru, f. Sundin. Efter aflagda teologiska examina i Uppsala kallades han 1852 till kyrkoherde i Norrköping. Han utnämndes 1870 till öfverhofpredikant och kallades följande år till biskop öfver Karlstads stift.

Den nu bortgångne prelaten torde kunna räknas som en af den svenska kyrkans märkligare män i nyare tid. Redan då han åren 1848—52 verkade som v. pastor i Uppsala, väckte han uppmärksamhet som andlig vältalare samt för det kraftiga sätt, hvarpå han ledde stadens folkskoleväsen och fattigvård.

Han var en ifrig bekämpare af den peitistika rörelsen, och då han mottagit befattningen som kyrkoherde i Norrköping, utvecklade han äfven där samma energiska verksamhet på alla de områden, som föllo inom ramen för hans prästerliga syssla.

Men också på det politiska arbetsfältet fick R. tillfälle att göra sin rika begåfning gällande. Därom vittna de olika perioder, han satt i riksdagen dels som representant för Norrköping, dels för Karlstad, och hvarunder han ådagalade sin skicklighet som debattör och talare. Till lynne och åsikter var han från början en konservativ man, men denna konservatism gaf hos honom på äldre dagar vika för en frisinthet, som lät honom med sympati och förståelse följa den nya tidens strömningar.

Som författare — ty han ägde också en betydlig litterär talang — har biskop Rundgren riktat vår kyrkliga litteratur med ett stort antal predikningar och tal, framstående genom tankarnas klarhet och stilens originella gjutning.

I det enskilda lifvet utmärkte sig den aflidnes personlighet för ett vänsällt och älskvärdt uppträdande, som i förening med en lynnets humoristiska anstrykning gjorde honom underhållande att höra.

Biskop Rundgren ingick 1847 äktenskap med Christiana Charlotta Elisabeth Maule, som nu öfverlefver sin åldriga make. Han efterlämnar flera barn, bland dessa byråingenjör Herman Rundgren, auditören Johan Henrik Rundgren, dottern Anna, änka efter kaptenen grefve Adolf Mörner på Mölnbacka.

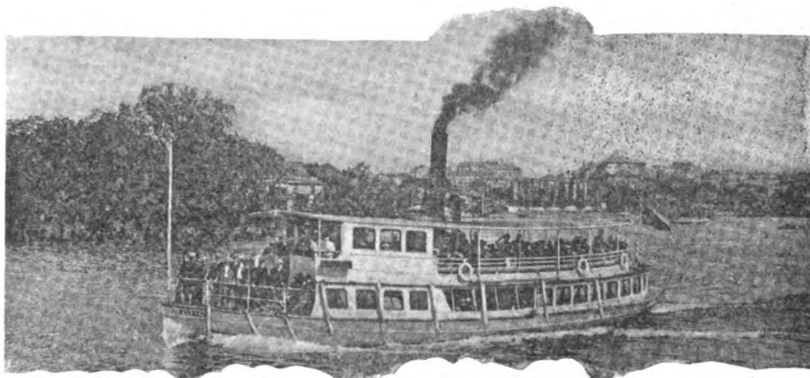
Rundgren var kommendör med stora korset af Nordstjärneorden och riddare af Carl XIII:s orden. Bland öfriga yttre utmärkelser, som kommo honom till del, må nämnas teologiedoktorsvärdigheten, 1860, samt hans ledamotskap af svenska akademien. Ur *Idun*.

VID MÄLAREN

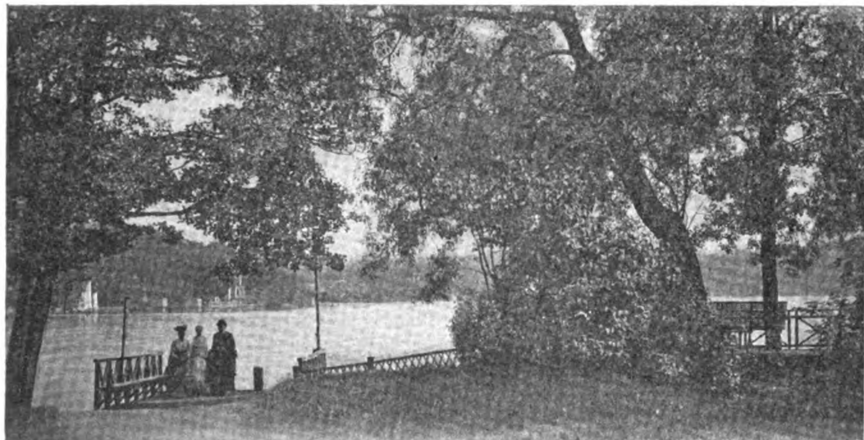
För Ungdomsvännen af J. F. ENGLUND

Och solen log så varm och rik
utöfver Mälarvåg,
i skimmer låg hvart sund, hvar vik
åt hvilket håll man såg.
Från Skinnarvik och Kungsholms strand
hvad tjusning och behag
där smög kring sjö och fagra land
i vårens ljusa dag.

Och solen log så mildt och godt
mot Mälarstaden ned,
till rikmans hus, till kungens slott,
till armodstjällen med.
Den känner ingen skillnad, den,
åt alla ler den blott,
åt alla delar den som vän
i lika ymnigt mått.

LUSTRESEBÅT PÅ MÄLAREN.

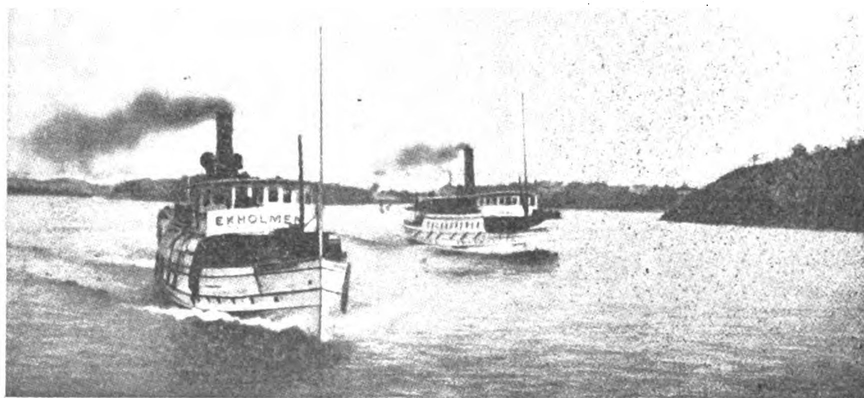
PARKPARTI VID MÄLAREN.

När då i kvällen solen går
i västerskyar ned,
en stilla frid kring nejden rår
och uti själen med;
och någon lutas ton ibland
utöfver vattnet når
till Södermalm och Kungsholms strand
i nordens sköna vår.

I söderlandens stolta prakt,
i land, där palmen gror,
där gyllne malm ger jordisk makt,
ej svenskens håg där bor.
Den vuxit fast vid Birgers stad
och holmar tusental,
som spegla sig i Mälarns bad
med björk och tall och al.

Vid Riddarfjärden, som till strid,
man en flottilla ser,
men nej, det är till fredligt id,
ej till bataljer mer,
som Mälarn bjuder. Längese'n
försvunno fejdens år;
till ädel täflan bjuder den
nu mänskan hvarje vår.

Och då, när vår och sommarsol
de tunga isar smällt
och Bore upp mot nordanpol
sin kosa åter ställt,
då ljuder öfver dal och höjd
vid älskad insjös strand
musik och sång och allt är fröjd
i vårens ljusa land.

FRÅN STOCKHOLMS OMGIFNINGAR. MÄLAREN.

SÖNDAG.

För Ungdomsvännen af F. J. Johnson.

I.
I STADEN.

Tänk, så länge vi sofvit! Är det inte skamligt! Klockan är ju nära åtta. I staden är det icke ovanligt att om söndagarna "ligga och dra sig" tills klockan åtta eller half nio. Vi stadsbor äro, rent ut sagdt, litet nötaktiga i detta och en del andra afseenden. Nu ha vi åter — du och jag — försofvit oss, och det sitter väl till om vi hinna bli färdiga i tid för gudstjänsten. Vi ha en god bit till kyrkan, må du veta. Vi kunde, förstås, göra som många andra sjusofvare — stanna hemma, slänga på oss våra hvardagsbyxor, lägga oss i hängmattan och läsa tidningar, medan annat folk går till kyrkan; men börja vi med en ovana, så blifva vi snart slafvar under densamma.

Nu begifva vi oss åstad. Ah, hvilken skön dag! Den som vore ute på landet ändå, långt, långt borta från stadens buller och stoj! Men det är ju vackert här också, där vi spatsera under de lummiga träden och inandas doften från de många vackra blommor, som planterats och vårdas af flitiga händer. Lyckliga de stadsbor, som hafva rättighet till en liten jordlapp!

Det är mycket folk på gatorna i dag, och de flesta äro högtidsklädda. Ämna de sig alla till kyrkan, månne? Ack nej, icke hälften, kanske. Där kommer ett par unga män med hvar sitt metspö, och bakom oss kommer en larmande skara — bollspelare. De skynda förbi oss, och jag känner igen en af dem — en af våra egna församlingsmedlemmar. Han är icke den ende. Vi hafva inom vår synod tusentals församlingsmedlemmar, som ofta försumma att besöka templet, ja, som i stället leka bort Herrens dag.

Där kommer en hel armé tågande emot oss. Det är katoliker, som komma *ifrån* kyrkan. De hafva icke sofvit så länge som vi. Vi lutheraner äro allt bra tröga i mycket, och säkert är, att vi kunna hämta stora lärdomar till och med af katolikerna. Ser det icke t. ex. vackert ut, att de bära sina korsbeprydda böcker med sig till och från kyrkan? Huru göra många af oss, i synnerhet I unga? Är icke den hos oss införda seden att tillhandahålla böcker i kyrkorna delvis skulden till, att så många församlingsmedlemmar gå till kyrkan utan böcker? Det är ju ock möjligt, att många af de unga *skämmas* för att bära en psalmbok med kors på.

Men vi måste skynda, annars komma vi för sent, och det är en ryslig osed, ja, en syndig osed, när det gäller gudstjänsten. Jaså, du håller icke med om det! Det gör ingen, som har den där ovanan. — En stor s. k. "bus" bullrar förbi oss, så ännu en, och ännu en. Det är ett "picnic party", som i dag skall hafva riktigt trefligt. Men jag undrar, om icke en del af deltagarna i utflykten skola känna ett litet stygn där långt inne i hjärtat, när de åka förbi kyrkan och klockan ropar sitt allvarsamma *kom, kom; kom, kom!* — Ah, jag hade så när stött omkull den gamle mannen, som gick framför oss, bara för att jag gick och glodde på de där vagnarna. Han ler så godmodigt, när jag ber honom ursäkta mitt slarf. I den ena handen håller han en psalmbok och i den andra en käpp — hans ålderdoms stöd. Tänk, när du och jag bli så gamla! Skola äfven vi, när vår gång blir stapplande och vår gestalt lutande, likväl, lik denne gamle, besöka Herrens hus och deltaga i den sköna gudstjänsten? — "*Papers!*" — Skola vi köpa ett nummer af de *stora* söndagstidningarna? De äro ju så intressanta! Det synes ju på vägen till kyrkan. Vid nästan hvartannat eller hvart tredje hus sitter någon och "slukar" innehållet af dessa söndagstidningar. Gamla gubbar och gummor, medelålders män och kvinnor, unga män och lefnadsglada tärnor, pojkar och flickor — alla njuta af dagtidningens söndagsnummer, som är *stort* nog för alla. Ja, på gräsmattan ligga de små framstupa och se på de fula gubbarna! Vill du ohelga sabbaten på ett fint och *modernt* sätt, så köp ett nummer af dessa söndagstidningar för dig och din familj.

Men se hvilken svärm af barn, som kommer oss till mötes. Det är våra egna söndagsskolbarn, som skynda hemåt. "Albert, sätt på potatisgrytan klockan half tolf, hör du det!" ropar en mamma till en parfvel, som ej har rum på trottoaren, och därför tagit en del "grinhanar" till föredöme och begifvit sig ut på gatan. "Albert, hör du det!" I detsamma kommer ett af det nittonde århundradets vidunder flåsande vägen fram, och det är nätt och jämnt att lille Albert kommer oskadd ur vägen. Där står en mor och försöker uttaga ett dammkorn ur ett litet blått flicköga, i det hon förmanar sin lilla dotter att "plä snällt inne på lotten medan mamma är åt kyrkan" Söndagsskolan kan nog vara till stor nytta, i synnerhet i städerna, men den borde aldrig få intaga gudstjänstens plats. Nej, de små borde vänjas att bevista Guds hus, äfven om man vore nödsakad att — för att icke uttrötta dem - inskränka söndagsskoltiden. Tror du icke det?

Se så, nu äro vi framme, en hel minut för tidigt. Vi torka dammet af näsa och mun och begifva oss sedan in i helgedomen. Så fridfullt det är härinne! Här kunna vi ju för några minuter glömma jordelifvets strider och besvär. Ja, det beror på våra sinnen, våra hjärtan. Men äfven den mest andäktige kan ej alltid, icke ens i templet, ostörd dyrka sin Skapare och Återlösare. Organisten — i detta fall en *verklig* organist — har knappt anslagit de första ackorden, förrän en gäll mjölkklockas skrammel blandar sig med de sköna harmonierna, och surret från spårvagnarna verkar också störande. Se där kommer den där gubben, som jag höll på att stöta omkull på vägen hit. Han sätter sig i näst den främsta bänken — ett efterföljansvärdt exempel. Sedan han bedit sin lilla bön, tar han sig en pris ur näfverdosan. Fastän det nu är en ryslig ovana att snusa i kyrkan, så är det likväl svårt att blifva förargad på den gamle. Nu tar han ändtligen fram sina glasögon, torkar dem med sin blårutiga näsduk och sätter dem sedan på sin plats, och så är han färdig att slå upp den första psalmen, nummer 328: "Hör, Gud ännu sin nåd dig bjuder." Under det denna allvarliga och härliga psalm sjunges, strömmar folket in i kyrkan. Det är roligt att se, att icke alla äro ute och förlusta sig, men är det nödvändigt, att så många skola komma en half, en hel, två, tre eller fyra, ja, kanske trettio minuter för sent?

Just när prästen uttalar de beaktansvärda orden: "Jag, fattig, syndig människa", uppstämmer ett mässingsband "Björneborgarnes marsch" icke så långt från kyrkan. Således åter ett sällskap *svenskar*, som lättsinnigt fara förbi templet, ut till nöjen och förlustelser. Vi må älska tonerna af den gamla finska marschen huru mycket som helst, nu ljuda de dock såsom skärande disharmonier, ja, jag hade så när sagt såsom toner från — afgrunden. Säkert är, att djäfvulen hellre hör militär- och dansmusik på söndagen än psalmsång. Det var emellertid roligt att få höra en äkta luthersk predikan midt i den äfven om söndagen bullrande staden. Tänk, om man i *alla* kyrkor, både i stad och på land, finge höra Guds rena ord rätt och klart framställas, utan mänskliga tillägg och utan "sugar coating"! Ja, skratta, du Det är månget bibelord, som den själfkära människan anser för beska piller. Därför försöker mången ordets förkunnare att "förmildra" dessa bibelställen så mycket som möjligt. Men nog hvilar en dom

öfver sådana 'själasörjare", hvilket kyrkosamfund de än tillhöra.

Precis då klockan i tornet slår tolf "sjunga vi på sista versen", och kollektörerna komma med sina håfvar, under det att de fruar, som skola hafva främmande till middag, skynda ut ur kyrkan. Just när vi sjunga orden. "O Kristus, oss benåda", stickes penningehåfven under våra näsor. Vore det icke tid på att kollekten upptoges "för sig själf"? Det faller sig ju svårt att bedja andäktigt och på samma gång passa på och lägga sin skärf i håfven.

På hemvägen från kyrkan möta vi kyrkfolk tillhörande alla möjliga nationer och samfund. Tyskar, irländare, norskar, metodister, katoliker, universalister och "scientister". Huru många af dessa kyrkobesökare äro inskrifna i lifvets bok? Ja, den frågan kunna vi icke besvara, och vi behöfva det ej heller. Men nog tränger den ovillkorligen på oss, när vi möta de från kyrkan hemvandrande skarorna.

Hvad skola vi göra i eftermiddag? Vi köpte ingen tidning, "base-ball spektaklet" vilja vi ej ha någon del uti. Kanske vi skulle gå ut till "Crompton Beach", eller hvad det nu är, som den nya parken kallas? Jaså, du vill hellre sitta på verandan och hvila ut efter veckans slit och släp. Sagdt och gjordt! Vi borde vara tacksamma att vi inte äro inburade i ett "tenement house", såsom många andra af våra medmänniskor. Men så är ju detta icke någon världsstad, fastän den har en storstads såväl bekvämligheter som obekvämligheter. Söndagen helgas och ohelgas lika mycket här som i New York eller Philadelphia. (Hvar nu "*här*" är, är icke så godt att säga.)

Hörde du! Var det inte åskan? Du har rätt, vi få regn. En riktig åskskur skulle göra godt. Luften behöfver rensas. Se, huru brådtom de fint utstyrda damerna fingo med ens. Det är inte så roligt att få sin nystärkta klädning genomvåt, så att den ser ut som en disktrasa, och tänk på sommarhattarna se'n! Kanske en hel månadsaflöning sitter i dem, och så skall det bli regn första gången de begagnas. Så förargligt! Nu föllo de första stora dropparna, och snart strömmar regnet ner. Men hvart tog allt folket vägen? Gatan är ju så godt som folktom. Snart skiner solen åter hett på gator och hustak. Men se, så rent allting ser ut. Och huru mycket friskare kännes icke luften. Det var en härlig regnskur! Ja, så säga vi, som sitta här i allsköns ro under verandans tak, men hvad tänka alla de, som äro ute och "picnicka" — och de unga damerna med de nya hattarna — hur gick det med dem? "No use to cry over spilt milk", säger i detsamma en ung kvinna, som går förbi, bärande sin hufvudbonad i handen, i det hon ser vemodsfullt på de "vissnade blommorna" och de klibbiga silkesbanden. Det är icke alla, som kunna taga lifvets små förtretligheter så filosofiskt.

Tyst! Det klämtar. En begrafning således. Jag tror processionen kommer den här vägen. Det är bestämdt en frimurarebegrafning. Ja, du har rätt. Vi nästan rysa, då vi se den svarta kistan och det "lysande eländet". Unge man! ***Akta dig för alla hemliga föreningar!*** Processionen skrider sakta förbi. Den stannar utanför den stora nya presbyterianska kyrkan vid "Milton Square". Skulle vi kanske skynda dit och lyssna till det vackra liktalet och höra miss Warbletons sång? Nej, det får vara. Det är många nog ändå, som springa till alla möjliga begrafningar af pur nyfikenhet. Vi taga oss i stället en liten spatsertur nedåt floden till. Under vägen se och höra vi mycket, men vi kunna omöjligen relatera allt för våra unga vänner. Här ha vi t. ex. vid ett gathörn en liten frälsningsarmé, som genom liflig sång och trumning försöker att ådraga sig de förbigåendes uppmärksamhet. Vi hafva dock ej sinne för sådana kristendomsyttringar och gå därför vidare. Låtom oss dock ej skratta åt frälsningsarméens upptåg eller rynka på näsan åt katolikernas ceremonier. Härmed vare icke sagdt, att vi behöfva försvara det som är öfverdrifvet, antingen det nu är åt "vänster eller höger". — "To-night" lyser det i stora röda bokstäfver där borta på annonsplanket. (Hvilken vanprydnad äro icke dessa annonsplank för våra städer?) Jaså, "Ben Hur" skall spelas på operahuset i kväll— söndagskväll. Åh ja, håller det på som det nu börjat, så kan man nästan lika gärna gå och se på "Ben Hur" som gå till en af de *moderna* kyrkorna. Skillnaden är icke stor. Och likväl är det onekligen bättre att besöka den mest moderniserade kyrka än teatern, antingen det är "Ben Hur" eller "Uncle Tom's Cabin" som spelas. Men vi lutheraner behöfva icke stå "i valet och kvalet", när det blir fråga om, hvar vi skola tillbringa våra söndagskvällar. Vi hafva blott *ett* ställe att gå till — vår egen kyrka. Hören det, I unga, som ofta frestas till att om söndagskvällarna i synnerhet, "ränna" än till den ena kyrkan och än till den andra, ja, kanske till — teatern!

Där kommer en af "picnic"-skjutsarna tillbaka. Ack, så de människorna se ut! Blöta och smutsiga. En bild af all jordisk glädje, i sanning. Och likväl finnes det väl ingen renare jordisk fröjd än att vistas ute i Guds fria natur, om utflykter och promenader icke intaga gudstjänstens plats, och om man i öfrigt undviker det som är opassande för ett kristet folk.

Men nu slår tornuret i City Hall fem. Vi måste begifva oss hem, så att vi hinna i tid till aftonsången.

ALLT ELLER INTET.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

Skall jag *tro*, så vill jag tro
hvad högst kan tros förnuftigt,
dum i sanning vore jag
om blott med litet nöjd.
Skall jag bygga mig ett bo,
så likar mig ett luftigt,
högt och ljust, att sol och dag
må strömma in med fröjd.
Skall jag *tro*, så vill jag tro
så högt, att jag får ro.

Är det alls att *älska* lönt,
så älskar jag det bästa:
var ren lapprit kärlek värdt,
är guldet det dess mer.
Mycken kärlek har jag rönt
som genskänk af min nästa:
kärleken, så lifvet lärt,
själf vedergällning ger.
Ej för lön, af fritt behag
det ädla älskar jag.

Får jag *hoppas*, gif mig då
det ljufvast är att hoppas,
skulle jag med krams och slikt
väl låta nöja mig?
Väntan ljuflig vara må,
alltmedan rosen knoppas,
vore rosen än en dikt
på lifvets törnestig.
Hoppas vill jag, när jag får,
det högsta tanken når.

EN SÖNDAG VID CHAUTAUQUA.

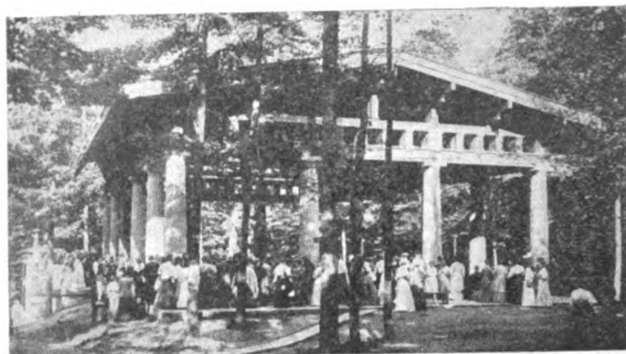
Af Julius Nordling.

En verklig söndag! Så är man färdig att utbrista, då man vaknar en söndagsmorgon och befinner sig på "Chautauqua Assembly grounds." Inga tidningspojkar springa omkring och skrika: "'Sunday papers! 'Express' and 'Courier'!" Allt är så tyst och fridfullt. Tänk dig en hel stad, som firar söndag! Ingen köper och ingen säljer. Icke en båt lägger till vid bryggan. Kl. 10 samlades folk i de olika högkvarteren till morgonbön. Sådana mänskliga anleten ser man icke hvar dag. Frid lyser ur hvarje öga. Hvar människa man möter tyckes föra med sig en tyst fridshälsning att växla med känd och okänd.

Och det är friluftsmötet i den stora amfiteatern sedan? Där är rum för 5,200 personer, och på denna sköna söndag tyckes det som om alla platser voro fyllda. Flera tusen voro onekligen samlade. Ritualen, som följes, har en anstrykning af vår lutherska, och biskop Vincent läser sin andel så högtidligt. Låt vara att predikanten för dagen är en af dessa, som smittats af den nya skolan och tyckes vara mera en effektsökare än ett verkligt Jesu vittne, sången och musiken höjer dock till andakt, och mycket utaf hvad predikanten sade var värdt att taga vara på.

På eftermiddagen höllos flera möten i de olika möteslokalerna. Klockan 5 hölls "vesper-service" i "Hall of Philosophy." Det var en minnesvärd timma. "Hallen" utgöres af pelare på hvilka taket hvilar och rymmer ungefär 500 personer. Alla bänkarna voro upptagna och utanför utmed pelarna stod en massa folk. Biskop Vincent talade. Det ligger alltid något känslofullt, kraftigt i hans anföranden. Det är skolmannen som talar. I mångt och mycket påminner han om dr O. Olsson. Trots sina 76 år gör han sig bättre hörd än många andra talare i de stora samlingslokalerna. Vid detta tillfälle vidrörde han ömtåliga etiska frågor, hvarvid hans genomkristliga tänkesätt gaf sig tillkänna. Han talade om sabbatens helgd, om de amerikanska damernas kortspel och dettas inflytande på det uppväxande släktet och hur det "oskyldiga" spelet blir ingångsporten till spelhelvetena i vårt land. Det kändes så stämningsfullt, då han, pekande mot solen, som just nu kastade sina strålar mellan pelarna i salen, påminde om tidens flykt och vår arbetsdags afton. Det var ju också den sista dagen utaf Chautauqua-säsongen.

HALL OF PHILOSOPHY.

På kvällen hölls sånggudstjänst i amfiteatern. En kör sjöng på ett förtjänstfullt sätt flera nummer. En kvartett, sammansatt utaf de yppersta förmågor, framstående solister, sjöng den Högstes lof. Åtskilliga solopartier utfördes, — ack, hvad skönhet i allt! Till sist uttalade den outtröttlige biskopen Chautauquas och sitt afskedsord till de församlade. När han därvid med en talande gest sade: "and so the Chautauqua of 1906 rolls into eternity", framlockades tårar ur mångas ögon, och man hade ej så brådt med att lämna platsen. Ack, tänkte jag, huru skönt det är, att vistas på en plats, helgad åt Gud! Gifve Gud, att det funnes många sådana oaser i denna tidens brännande öden, så att en fattig pilgrim finge sitta ned och hvila! Funnes det flera lika oegennyttiga och för allt skönt och ädelt kämpande män som metodistbiskopen Vincent, så blefve det väl också flera platser lika rika på källor för sådana som törsta efter lefvande vatten.

GIF DEN FÖRTRYCKTE RÄTT.*

För Ungdomsvännen af Ludvig.

Där ila i dalarnas sköte
mot fjärran blånande haf
mångtusende glittrande strömmar,
de bojor veta ej af,
dock bringa de bojor åt andra
och lidanden, nöd och död,
fast ära ett fåtal de skänka
och skatt, som i blod blef röd.

Där glimmar vid leende stränder
en mängd af bländande ljus.
De stråla, de långa fasader,
de höga fängelsehus,
fabriker, jag vet väl, de nämnas,
och rykte de bragt vårt land,
men bakom den skimrande ytan
står död med lien i hand.

Jag hörde hur klockorna klungo**
i stilla gryende väkt.
Jag såg huru lamporna tändes
i hemmen af tröttad släkt.
Snart skulle bland snabba maskiner,
i damm, vid slamrande dån
det bästa af lifskraft förtäras,
och byte ges straffiöst rån.

Och åter de klockorna klungo,
de klungo öfver en graf,
ett gapande, hungrigt inferno,
som slukat så mången slaf.
Nu komma de, skarorna komma,
att släpet börja på nytt
för lön, som ej sparpenning gifver,
när sviktande krafter flytt.

Maskinerna sönder må springa,
dock järnet ett värde har,
men lefvande arbetsmaskinen,
utsliten, ej det har kvar.
När stegen i trampkvarnen mattas,
en annan ställes däri,
och undan den gamle skuffas,
hans verk är slut, — han är fri! —

Ej arbetet är det, jag klandrar,
men lotten, som mängden fått,
nog äger hon rätten att fordra
af lifvet rikare mått,
nog bör hon ur slitet och släpet
få bärga för lifvets kväll
det lugn och den husliga trefnad,
som gör henne trygg och säll.

* Skrifvet med anledning af svältlöner och barnarbete vid somliga fabriker i Ny-England-staterna.

** Arbetarna väckas och kallas till arbete medelst klockringning.

Men djupast i själen det svider,
när in i fabrikernas larm
en skälfvande barnskara tränger,
och blodet sjuder af harm
vid tanken på alla de arma,
som ryckts från skyddande härd
och kastats i hvinande vimmel
att börja en dyster färd.

Jag ser dessa barnagestalter
så bleka, och blicken så slö,
jag vet, att till mången sig smyger
ett frätande giftigt frö.
O, ha de ej rätt att begära
luft, frihet, glädje och lek,
och måste ej lifvet dem synas
ett hån och ett bittert svek? —

Men krossande domar nog falla
till sist på en tanklös stat,
som tyst ser hur tusenden offras
åt girig och grym magnat,
i rika palatser, han bygger,
är kalken med barnblod släckt,
men aldrig hans samvet', som domnat,
af döendes skri blef väckt.

I skynden, I strömmar, mot hafven,
I gifven maskiner kraft,
men suger emot eder vilja
ur människor must och saft,
dock kanske i sorlen på vägen
en grafsång med dämpad röst
och stämmen så in i den suckan,
som går ur naturens bröst.

Och du, som med kroppar och själar
till insats spelat och vann,
i grafven, hur rik du än varit,
du är dock en fattig man,
och *EN* skall ditt lån af dig kräfva,
ej ursäkt du finner lätt,
men medan din dag än varar,
o, gif den förtryckte rätt!

OSCAR LEVERTIN.

Sveriges kultur har genom professor Oscar Levertins oförmodade frånfälle gjort en märklig förlust. Litteraturhistorien har i honom förlorat en grundlärd forskare och spirituell essayist, den kritiska granskningen en af sina yttersta utöfvare och den svenska poesien en lyra, som i orkestral tonprakt och djup känsloglöd står fullständigt ensam i vår moderna vitterhet.

Levertins outtröttliga och idéfyllda ande har skänkt vår litteratur sådana verk som essaysamlingarna "Diktare och drömmare" och "Svenska gestalter", på en gång lefvande människoframställningar och djupgående kritiska analyser, den utsökta skildringen af stockholmsnaturen i svensk dikt — inledning till prins Eugens Svenska landskap — och samtidigt därmed diktcykeln "Kung Salomo och Morolf", där Levertins alla egenskaper som skald: djupsinnigheten, bildprakten, mysticismen och dödslängtan, den sistnämnda tonande med ett varsels styrka, träda läsaren till mötes.

Pennan föll ur hans finlemmade skrifvarhand, under det han sysslade med inledningskapitlen till sin länge förberedda Linnémonografi — ett verk, som tvifvelsutan skulle kommit att räknas bland den lärde skaldens yppersta och egendomligaste, ifall det förunnats honom att fullfölja det.

I hvad han redan gifvit vår kultur står emellertid hans författarpersonlighet fast och formskönt utmejslad för samtid och eftervärld, och en kommande generations litteraturdomare skola ej uraktlåta att ge honom ett framskjutet rum bland "svenska gestalter" från slutet af det 19:de och början af det 20:de seklet.

OSCAR LEVERTIN.

BILDER UR LIFVET.

För Ungdomsvännen af R. S—ll.

"En liten gnista kan blifva en stor eld."

På hennes — 13-åringens — skuldror voro lagda bördor, tunga nog för en 30-åring. Fadern, var rådman i en af Sveriges städer. Modern var — nedtyngd af en stor barnaskara och af ett stort hushålls skötande — sjuklig och missmodig — men — det oaktadt världslig och främmande för hjälparen i all strid.

Den 13-åriga Anna fick — så underligt det låter — draga det tyngsta lasset i hemmet. Styra och ställa med husets tjänarinnor, hjälpa småsyskonen tillrätta med läxor och söndriga kläders lagande, rådgöra med fadern om hushållsbekymren, ja, ett helt hems omsorger tyngde dag och natt på unga Annas sinne. Häraf följde en sinnets brådmognad, en mognad i förtid. Då tiden kom, att Anna skulle konfirmeras, hade prästen i församlingen, åtminstone *ett* hjärta, där gudstankarna slagit rot och som var hängifvet — Frälsaren. Det var Annas. Hon trodde och såg Guds härlighet, djupt inne i sin själs innersta kammare. Midt i lifvets buller och bång, arbete och strid, hade hon funnit, hvad ingen i hennes hem eller vänkrets förstod. Kristus — själens fostrare och vän — var hennes förtrogne, hennes stöd i lifvets stormar, som hotade att bryta i stycken hennes lilla bräckliga farkost. Men i djupet hos detta barn växte en karaktär så fast, så stark och full af värma och trosinnehåll, att det var underbart för dem, som hade ögon, mer än för den enkla

ytan, att bevittna. Nu undrade hon blott, huru hon skulle få dem alla — de kära — med sig till samma kraft- och lifskälla. De drucko ju alla, både far och mor och syskon af världens förpestade och innehållslösa vattubrunnar. Huru — huru?! I den lilla flickhjärnan dvaldes djupa, lifsfulla tankar, det stora, rika hjärtat var uppfylldt af de varmaste känslor, värmda vid kärlekens sol — vid Gud. Då hennes jämnåriga förnöjde sig vid romanen, sista modejournalen, uppfångade sista skandalen inom sällskapskretsen med den unga själens hela begärlighet efter nyheter, vred och svängde sig vid spegeln för att afprofva den modernt sittande klädningen, satt Anna ofta vid sin bibel — det där nya ljuset, som nu kastade sitt sken öfverallt — och läste, bad, kämpade inför Herren om, att detta ljus måtte komma in i hennes barndomshem, in i hennes käras hjärtan, hvilka — trots glansen af en framskjuten ställning i världen, trots behaget i ett vackert hems förmåner, dock voro tomma, isande kalla, glädjefattiga och arma. Men ljuset, Jesus Kristus — världens ljus och hopp — var tändt i *ett* hjärta och det kunde ej af allt motstånd, af all fientlighet släckas. O! det lyste så stilla, så klart i tyst och tjänande kärlek för sin omgifning. Du skulle undrat, hvilken makt besjälade just *henne*, där hon — hemmets goda ängel — stod trogen och tjänstvillig vid sjukbädd, i hälsa, i solskensdagarna, i de hårda pröfvotiderna. Hvar hon framgick knoppades glädjens rosor, syntes välsignelsens spår. O, du älskliga blomster i jordens mörka dal! O, du tindrande stjärna på tidens mörka natthimmel! Du *lyste* och *värmde*, men *sprakade* ej, så att gnistorna *brände* oss vid närmare bekantskap.

Annas exempel verkade långsamt, men säkert. De drogos mot ljusets och kärlekens Gud litet hvar i hemmet. En syster var sjuk i lungsot. Denna tärande sjukdom tog sitt offer, sakta, men säkert, tills en dag dödens ängel trädde inom tröskeln. Han var väntad, ja, välkommen. Solen spred sitt sken in genom fönstret och hvad såg den — jo, en ung blomma i sin vår — härjad af sjukdomen — sträcka sina händer och sin blick mot himmelen och säga: "O! huru skönt, att få gå hem till Jesus." I samma ögonblick var denna kärfve inbärgad i evighetens lador — en frukt af Annas bön, tro och lif. Och så kom den ene efter den andre under årens lopp. "Det intet finns, som icke vinns, af kärleken, som lider." Modern, som var mest frånvänd, ja, fientlig, låg på sitt yttersta. Då Anna från en resa kom hem för att se henne dö, frågade hon med förtviflans blick vid hennes inträde i sjukrummet: Barn, kan jag få förlåtelse? Jag, som lefvat ett sådant onyttigt, själfviskt lif? Barnet, det trogna, kära barnet fick leda modern till Frälsaren. Hon kom till honom, fick frid och gick — hem! En broder, ung ingeniör, fick hembud i unga år, hörde af Anna vägen genom dödens mörka dal och gick — hem. Fadern — en i allo hedersam man — fick från barnaläppar höra om Kristus och dagligen bevittna sitt barns lif i tjänande, trofast kärlek. Drogs till Frälsaren. Han fick en dag hastigt bud, — då han var ute på en promenad och dödsängeln helt oförmodadt uppenbarade sig vid hans sida. Han segnade ned död med en bön på de bleknande läpparna. Af denna familj finnas ännu syskon i lifvet. En af dessa, en älsklig och verksam prästfru, har näst Gud — syster Anna att tacka för "fingervisningen mot höjden."

Då i barndomshemet hennes mission fyllts, kallade Gud henne till en ansvarsfull plats vid en nästan dubbelt så gammal prästmans sida, såsom hans maka och hjälp i en stor församling. Hon blef nu en liten prostinna i ett stort hem och hade att fylla många olika plikter i en stor församling. Allt skötte hon, sin vana likt, plikttroget och samvetsgrant i det största, som i det minsta. Det var ingen lätt uppgift för den 28-åriga kvinnan, att följa den 52-årige mannen, att i ett nu blifva gammal i åskådningssätt och vanor.

Men trofast försakade hon i mångt och mycket den egna känslovärlden och "satte sig in" i hans. Efter ett 10-årigt äktenskap, insjuknade emellertid den grånade maken i den sista sjukdomen och fick gå hem, hvilket han gjorde med välsignelsens och kärlekens ord på sina döende läppar till henne — hemmets solsken — hans ålderdoms glädje och vårdarinna. Skola vi fortsätta på denna vandring, där vi endast se rättfärdighetens och fridsamhetens, kärlekens och välsignelsens fotspår? Igenom alla dessa öfvergångar af hennes lif går samma röda tråd — tjänandets. Så synes ock hafva varit menadt ända från den tidiga lifvets morgonstund. Ty, när dag och tid, sinne och erfarenheter, voro fullbordade och det af den unga 13-åringen blifvit en fullmogen kvinna med en klippfast, kristlig karaktär, som härdats i många hårda lifsstormar — ja, då visade Gud henne en ännu högre, ansvarsfullare plats. Hon är nu husmoder vid en af Sveriges förnämsta kärleksanstalter, där hennes inflytande först direkt, sedan indirekt når oändligt många till hjälp och välsignelse. Skulle ej du unga kvinna, som läser denna bild ur lifvet, vilja lefva ett sådant lif, om hvilket man kan säga: "Hon var *trogen i det minsta* och nu är henne gifvet det *mer är.*"

FRÅN SKOLANS VÄRLD.

För Ungdomsvännen af S. M. H.

Darrande toner. De gamles psalmsång var utmärkt för den besynnerliga darrning på rösten, som de alltid hade. Vi omusikaliske hvardagsmänniskor, trodde att detta var någonting otillbörligt och gycklade icke så litet därmed. Men det visar sig nu att de blott voro ett halft århundrade före sin tid. Våra bästa det vill säga populäraste sångerskor hafva nu antagit samma dallring och göra därmed sina största triumfer. Jag har icke märkt det så mycket hos manliga sångare, men så godt som alla sångerskor följa denna metod.

Till en början trodde jag att det var en osed, som borde bortläggas, men jag har hört att det är en ganska svår konst, och att det tager mycken öfning att få den riktig. Jag må dock tillstå, att jag aldrig fullt kan förlika mig med den, och jag hoppas, att detta mode snart går sin väg och kommer aldrig åter.

Ett sorgekväde tål litet tremolo allt ibland, då rösten verkligen darrar af rörelse. Men att darra under afsjungande af en sprittande kärleksvisa, det är verkligen höjden af onatur. Därför skulle jag i välmening råda våra sångare och sångerskor, att vara litet mera sparsamma med sin konstnärlighet hvad darrande toner beträffar, och gifva oss naturlig, klingande ren sång. Det tycka vi bäst om, och då skola de också blifva mera populära.

Allt sedan *Kosmos-bref* förlidet år började publiceras i Ungdomsvännens spalter, har jag erhållit talrika förfrågningar, skriftliga så väl som muntliga, angående föreningen Kosmos, dess ändamål och verksamhet. Äfven till denna tidnings redaktion har förfrågningar ingått, hvarför det torde vara lämpligt att någorlunda utförligt framställa nämnda förenings syftemål och arbetsmetoder.

Namnet Kosmos — ett grekiskt ord, som betyder världen, fullkomligt ordnad — antyder att föreningens verksamhetsfält är ganska rundligt tilltaget. Och detta är icke förhållandet blott till namnet — faktum är, att Kosmos har medlemmar, snart sagdt, i alla delar af världen.

Föreningen, hvars fullständiga namn är "Kosmos International Correspondence Alliance" stiftades i Amsterdam, Holland, den 29 mars 1898 och erhöll kunglig stadfästelse den 19 juni följande år.

Det mål, som särskildt hägrade för stiftarnas ögon, var att skaffa föreningens medlemmar korrespondensförbindelse i så många delar af världen som möjligt. Af huru stort värde en väl ordnad förening af detta slag kan vara för dem, hvars intresses sfär ej inskränker sig blott till den omedelbara omgifningen, är ju lätt att tänka sig. Här erbjöd sig ypperliga tillfällen för skolmän, journalister, konstnärer och i all synnerhet för resande att erhålla värdefulla upplysningar och tjänster. Dock insåg man klart, att införandet af så många olika element, personer af olika nationalitet och intressen i *en* förening, förvisso var förknippadt med en viss risk, hvarför noggranna stadgar och ordningsregler lades till grund för den påbörjade verksamheten.

Sålunda äger styrelsen, som består af åtta personer och har sitt säte i Amsterdam, absolut rätt att antaga eller förkasta hvilken ansökan om medlemskap som helst, utan att därför behöfva angifva skäl. Endast personer med ett visst förråd af allmän bildning och språkkunskap kunna blifva medlemmar och ingen som ej uppnått 18 års ålder antages. Endast korrespondens af ideell och praktisk natur är tillåten, och användandet af sitt medlemskap för främjandet af politiska eller religiösa intriger är strängeligen förbjudet.

Man torde föreställa sig att medlemskapet i Kosmos är förknippadt med stor uppoffring af tid och penningar, och självklart är att ju mera tid man kan uppoffra desto större förmåner kan man göra sig tillgodo, men Kosmos lägger ej beslag på ens förmåga i ena eller andra hänseendet, mer än man själf finner för godt att erbjuda.

Huru praktiskt allt är ordnadt finner man redan vid betraktandet af formen för inträdesansökan. Å denna erfordras följande uppgifter: Namn och adress, yrke eller ämbete, i hvilka ämnen etc. man önskar erhålla upplysning, i hvilka ämnen man är villig att lämna upplysning, hvilka språk man kan läsa, på hvilka språk man kan besvara bref, i hvilka språk man önskar öfning, hvilka språk man kan tala. Icke mindre än sextio språk äro representerade, med undantag af Esperanto och de olika stenografiska systemen, af hvilka de sistnämnda inom Kosmos uppgå till ett antal af trettiosex. Vidare får man besvara, huruvida man är samlare af någonting, såsom konstföremål, mynt, frimärken eller dylikt. Likaledes måste man uppgifva, huru vida man är villig, i den mån ens tid tillåter, bistå medlemmar af Kosmos, i den händelse de skulle besöka den plats, där man är bosatt. Dessutom ger man tillkänna huruvida man hår mycket eller ringa tid att ägna åt brefväxling etc. Detta och mera därtill måste besvaras i inträdesansökan, hvilken dessutom för att tagas hänsyn till måste vara undertecknad af minst en Kosmos-medlem. Samtidigt med inträdesansökan insänder man $1.20, hvilket utgör medlemsafgiften för ett år. I den händelse ansökan ej beviljas, återsändes denna afgift kostnadsfritt. Blir återigen ansökan godkänd, sändes genast till personen i fråga en medlemslista, samt alla nummer af föreningens tidskrift, som under årets lopp utkommit. Den nyvalde medlemmens namn och adress, jämte upplysningar om hvad han har att erbjuda, publiceras om möjligt i nästa nummer efter hans ansökans beviljande.

Såsom medlem af Kosmos kan man tillhöra en af dess afdelningar eller alla åtta, utan skillnad på medlemsafgift. Dessa åtta afdelningar äro följande:

I. *För nöje, tankeutbyte, rekreation.*

Denna afdelning behöfver föga förklaring. Hvar och en med håg för det idéella och sköna finner tillfredsställelse och nöje i att korrespondera om konst, vetenskap etc., eller att skriftligen "tala" med bildade personer af båda könen i alla delar af världen.

II. *För öfning och undervisning i främmande språk.*

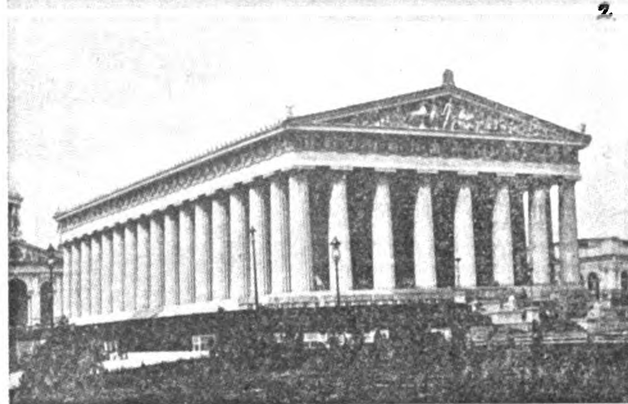
Medlemsförteckningen visar hvilka medlemmar som äro villiga att bistå andra i språkundervisning. Det behöfver knappast tilläggas, att med tillhjälp af Kosmos-korrespondens kan man lära främmande språk utan stora omkostnader och svårigheter. Nästan alla moderna och döda språk äro, såsom vi redan nämnt, representerade.

III. *Gifvandet och erhållandet af upplysningar.*

Vill man t. e. närmare lära känna den plats eller de omständigheter i hvilka någon ryktbar personlighet lefver eller lefvat, eller lära känna förhållanden af hvarjehanda slag, erbjuder nog vissa encyclopedior massor af upplysningar, men många intressanta punkter kunna bringas i dagen af personer som lefva i omedelbar närhet af föremålet för vårt intresse.

IV. *För journalistiska och litterära ändamål.*

1. RUINERNA AF PARTHENON I ATHEN.

2. REPRODUKTION AF PARTHENON, NASHVILLE, TENN.

V. *Att ombesörja små uppdrag på medlemmens boningsort.*

(Dessa två afdelningar förklara sig själfva).

VI. *För samlare.*

Samlare af mynt, kuriositeter, frimärken, vykort etc., finna Kosmos vara ett riktigt paradis. F. n. samlar jag på "likheter" mellan personer, byggnader och föremål af hvad slag som helst, och har funnit det mycket lärorikt och intressant. Vår bild visar ett litet exempel ur min samling. Bild 1. föreställer ruinerna af Parthenon i Athen, det klassiska Hellas kulturcentrum. Denna bild sändes till mig af en Kosmos-medlem i Grekland under de olympiska spelens dagar, hvarför den är af särskildt intresse. Bild 2 är från Nashville, "Söderns Athen", och föreställer ett försök att i minsta detalj efterlikna det helleniska Parthenon, af hvilket f. n. endast ruiner återstå. Somliga Kosmos-medlemmar samla porträtt af ryktbara män, andra af byggnader, andra af djur o. s. v.

VII. *För teknisk och affärs-korrespondens.*

VIII. *För resande, som önska personligt umgänge.*

Hvarje medlem, som önskar tillhöra denna afdelning, är skyldig att bistå hvarje Kosmos-medlem, som besöker hans stad, med att gifva de upplysningar som kunna önskas. Erfarenheten har visat att medlemmar tolka denna skyldighet på det mest gästfria sätt och i den mån deras tid medgifvit lämnat mycken personlig hjälp och värdefulla upplysningar. I gengäld hafva de ofta haft förmånen att få öfva sig uti att tala ett främmande språk. Aldrig skall jag glömma, huru tacksam jag kände mig gentemot Kosmos förliden vår, då jag besökte studentmötet i Tennessee. Omedelbart efter min ankomst till Nashville uppsökte jag en Kosmos-medlem där. Hans namn var Edouard Hesselberg d'Essenelli, professor i en af söderns förnämsta flickskolor, Belmont College. Han var en musiker med många ordnar och titlar och talade flytande sju språk. Han var rysk till börden, född i Riga, troligtvis af judisk härkomst. Jag blef mottagen med den mest förekommande artighet, presenterad för skolans föreståndarinnor och inbjuden att öfvervara en aftonunderhållning. Denna vänliga inbjudning att tillbringa aftonen bland fem hundra unga damer af söderns mest aristokratiska familjer, förbjöd mig dock min blygsamhet att antaga, men jag ansåg mig hafva fått en storartad valuta för min medlemsafgift blott och bart af detta enda besök, på grund af den präktiga inblick jag fick i skollifvet vid en lärdomsanstalt af detta slag.

Skulle man af en eller annan anledning önska träda ut ur föreningen kan detta ske när som helst, men medlem är skyldig att betala äfven följande års medlemsafgift, i den händelse han ej inlämnat sin afskedsansökan före den 30 november samma år. Andra medlemsskyldigheter och förmåner upphöra samma dag afskedsansökan beviljats. Utträdet ur föreningen tillkännagifves i följande nummer af tidskriften.

Styrelsen har rätt att utesluta hvarje medlem som enligt dess förmenande ej uppfyllt sina skyldigheter eller brutit mot föreningens stadgar. En sådan medlem kan ej förrän efter två års förlopp åter antagas.

Hvarje medlem har rätt att brefväxla med hvilken annan medlem som helst, rätt att rösta vid det allmänna mötet, som årligen hålles i Holland, rätt att kostnadsfritt erhålla föreningens tidskrift, rätt att bära föreningens märke.

Under de åtta år, som förflutit, sedan Kosmos stiftades, ha omkring 1,700 medlemmar intagits. Dessa medlemmar hafva de mest olika ämbeten och sysselsättningar: köpmän, bankirer, läkare, ingeniörer, skolmän, officerare, musiker, författare, studenter, agronomer, korrespondenter. Ungefär halfva antalet utgöres af kvinnor. Vi hafva medlemmar vid missionsstationerna i Kina, på plantagerna i Sydamerika, i det historiska Rom, i Arabiens öknar, vid Nilens stränder och t. o. m. på en af Stilla-hafs-öarnas härskaretroner.

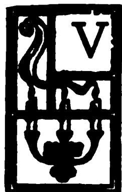
I Amerika finnes Kosmos-medlemmar i de flesta större städer, och medlemsantalet är i ständigt stigande. Af hvilket stort värde det är att hafva någon att vända sig till, då man som främling besöker en stor stad, är ju själfklart. Viss om att Kosmos har ett stort och ädelt mål, genom att gagna mänskligheten på ett uppoffrande broderligt sätt, hoppas jag att under tidernas lopp många landsmän och landsmäninnor, särskildt vid våra lärdomshärdar, skola fylka sig till dess led. Det skall blifva mig kärt att stå till tjänst med närmare upplysningar för hvar och en som så önskar.

K. G. WILLIAM DAHL.

En liten gåshistoria.

Af H. S. H—n.

Ville och Anna hade varit gifta i åtskilliga år, och i lika många år hade de öfverlefvat den 11 november utan att kunna bestå sig med gåsstek.

De hade fått nöja sig med lukten af sådan från grannarnes kök. Barnen — de, som någorlunda hunnit tillväxa i ålder och visdom — hade kommit under fund med, att denna steklukt var obligatorisk ofvannämnda dag i hvarje kök, hvars innehafvande familj gjorde anspråk på att kallas herrskap.

Till pappa kommo dock inga klagomål öfver uteblifven gåsstek; det var allt mamma, som de senaste elfte novemberdagarna fått ta emot "besvären", hvilka aldrig fullföljdes i "högre rätt" — detta på mammas förmaningar till de små att inte göra pappa ledsen.

Det hade aldrig fallit Anna själf in att göra en hänsyftning på gåsstek. Hon visste nog att man skulle kunna bestå sig med den lyxen om vissa inskränkningar företogos i Villes så att säga privata budget dagarna före Mårten biskops märkliga dag; men Anna var en liten snäll och tålig hustru, som med jämnmod konstaterade, hurusom Ville på sitt privata toddy- och cigarrbehof använde minst lika mycket pengar i månaden, som *två* skånska gäss skulle kostat med russin och allt.

Och aldrig hade Ville fällt ett ord om gåsstek under hela deras äktenskap, så vidt Anna kunde minnas.

Men det hindrades ej, att det inte gått någon november hittills, utan att Ville njutit af denna läckerhet. Sådant hade händt icke endast själfva bispedagen, utan både före och efter densamma, ty man har, som bekant, en liten gåssäsong, hvilken varar minst fjorton dagars tid på restaurangerna.

Den börjar för somliga några dagar före Mårten biskopsdagen, och Ville, som var en goddagspilt med små inkomster — hvilket är en mycket bitter lott — hade den 10 november utan samvetskval ätit en liten gås, hvilket gjorde, att han knappast vidrörde Annas framdukade kvällsvard. Hvem äter "pytt i panna", då man nästan förätit sig på gåsstek?

Ville gick och lade sig, efter att ha tömt en kopp té. Fru Anna stängde dörren till sängkammaren, så att pappa skulle få vara i ro. Därpå satte hon sig vid det stora familjebordet för att hjälpa de äldsta barnen, Ebba och Knut, med läxorna. De små sofvo redan.

När den nioårige Knut i mammas tycke var klar med sin läxa, ville mamma, att han skulle krypa i bädd.

Pojken stödde armana mot bordet, kväfde en gäspning och sporde:

"Få vi nå'n gås i morn, mamma?"

"Vi ha inte råd, min gosse. En gås kostar så förfärligt mycket pengar."

"Hur mycket, mamma?" sporde den elfvaåriga Ebba och såg ut, som om hon vore färdig att pruta sig till en.

"Var inte barnslig, mitt barn!" förmanade fru Anna med äkta kvinnlig konsekvens. "Vi ha inte råd, har jag sagt. Kan Ebba sin läxa?"

Utan att svara härpå, sprang Ebba från stolen, kastade sig framstupa på golfvet och började gräfva under byrån. Rätt som det var reste hon sig dammig och skramlade med en sparbössa af ler.

"Hur mycket tror mamma jag har här?" sporde hon.

"Hur så? Jag kan inte veta det precist, men du skall ju ha penningarna till julklappar, Ebba, lilla, sade fru Anna.

I stället för svar dök Ebba ännu en gång under byrån och fiskade upp en likadan sparbössa med skramlande innehåll.

"Här är Knuts!" utbrast hon triumferande. "Jag har en och sjuttifem i min, och han har minst en krona, det har jag räknat efter. Slå sönder bägge två, mamma lilla, så få vi bestämt gås i morn!"

Knut vaknade upp ur en liten halfslummer och var med om saken.

"Ja, kan vi inte få gås för alla våra pengar, mamma?" sporde han. Vi bry oss inte om några julklappar.

Gråten kväfde för ett ögonblick fru Annas talorgan, och hon såg ej upp på en lång stund, utan band förtvifladt på den allra minstes små näpna strumpor.

Men då hennes blick ändtligen mötte barnens, strålade den, fastän det var strålarna från lampan, hvilka bröto sig i tårar, som ej fingo falla fritt.

"Fru Pettersson har köpt en så här stor gås."

Knut gjorde en gest, som tydde minst på en kalkon.

"Och Anderssons ska ha gås också!" påstod Ebba sanningsenligt. "D'ä nästan bara vi, som inte få nå'n i år heller. Få vi knacka sönder sparbössorna, så går mamma och köper gås i morn?"

Mamma Anna hade ej hunnit svara på den frågan, förrän pappa Ville öppnade dörren och skred in, just då han troddes ligga i sin sötaste sömn.

Han stod ett ögonblick och tittade på sin Anna och sina äldsta barn. Som han stod där i kalsonger och nattrock var han inte vidare imponerande, ehuru han hade en bister min, hvilken ej kändes igen, hvarken af Anna eller barnen.

"Stoppa tillbaka sparbössorna i sitt gömställe — genast, Ebba!" röt han.

Pappa var så befallande denna gång, att Ebba ögonblickligen lydde.

"Och så gå och lägg er bägge två, Knut och Ebba! Genast!"

Anna sporde mera med ögonen än mun, hvad som kom åt hennes Ville, men hon bragte barnen till sängs, och det genast.

Då det väl var gjort, föll Ville ihop och blef den beskedlige karl, han alltid varit, fattade Annas hand och biktade sig med afseende på gåsfrågan.

"Jag har ätit gås hvarenda november, Anna, inte en utan flerfaldiga gånger, ätit gås ute — kan du förlåta mig? under det du och barnen sutto där och kände Anderssons och Petterssons gåslukt. . . Ja, jag har blifvit bjuden ibland", androg Ville slutligen såsom en förmildrande omständighet. . . "Men det skall aldrig hända mera. . . Jag skall lägga toddypengarna till gås för hela familjen under hela hösten. . . Tag mig i hand och kyss mig, Anna lilla! . . . Och tro mig! . . .

Och Ville höll ord både med det ena och det andra.

Det är inte bara gåsstek den 11 november, det är allt annat, som gör att Ville och hans familj sedan den dagen ser mera välmående ut än fordom.

TIGERN.

NYSS SKJUTEN TIGER.

Birmaneserna påstå, att det finnes två olika slags tigrar, de som vistas på slättlandet och lefva af boskap och de som stryka omkring i bergen och lefva af det villebråd, som de lyckas öfverlista. De förra äro mycket stora och ha lång svans. Det finns godt om tigrar rundt hela Birma, men de äro mycket svåra att anträffa. Där det är öfverflöd på boskap och vildt, göra tigrarna föga eller ingen skada på människor. Men i mera magra trakter, speciellt i distriktet Yongaleen angripa de ofta människor. I Assam förekommer tigern mera allmänt och är dessutom mer tillgänglig. Vanligtvis har hvar tiger sin hona och tillåter ingen inkräktning på sitt äktenskapliga område. Skulle en annan hane komma, äger en kamp på lif och död rum, och då händer det till och med, att den öfverlefvande äter upp sitt offer. Tigerns längd öfverdrifves ofta. Den öfverstiger sällan 10 fot, ehuru skinnet, sedan det blifvit vederbörligen spändt, såsom vår bild här visar, kan mäta ända till ett par fot mer. Tigerns storlek beror på den föda, som den har tillgänglig. Vår andra bild visar en medelstor tiger i jämförelse med vuxna människor. I de trakter, där det finns mycket boskap, blir tigern ofta rofgirig. Ibland kan den döda den ena oxen efter den andra och släpa undan dem till något gömställe, där den senare förtär dem vid behof. Därjämte är tigern mycket glupsk och äter ibland äfven hvad den ej själf dödat. Man har sett exempel på att tigrar ha släpat bort och slukat upp kreatur, som dött af pest, och kadaver i halfruttnande tillstånd. Tigern utvecklar stor list, när han är ute på jakt. En engelsk officer, som fick tillfälle att se ett öfverfall af en tiger på en boskapshjord, skildrar detta sålunda: Vi voro på norra stranden af floden på väg till våra poster, när vi plötsligt stoppades af ropet: "Bagh hai!" och då vi blickade ned till flodbädden, varseblefvo vi en mycket stor tiger, som lurade på en boskapshjord, hvilken gått ned till floden för att dricka. Vi dolde oss och fingo se hela förloppet. Tigrinnan, såsom hon senare visade sig vara, följde försiktigt en hvit ko, som kommit litet efter den öfriga hjorden, och nalkades henne krypande utan att uppmärksammas af de öfriga, som doldes af en liten bergshöjd. Den hvita kon lät tigrinnan nalkas till ett afstånd af omkring 50 meter utan att synas observera faran, tycktes sedan nästan förlamad, då hon varseblef tigrinnan så nära, och satte först af i fullt språng, när denna reste sig och började springa. Tigrinnan ökade då farten till galopp och hade inom en kort stund kommit i omedelbar närhet af boskapshjorden, som flydde åt alla håll. Efter ytterligare några sekunder hade tigrinnan utvalt en ung, vacker ko, tagit ett språng upp på hennes rygg, och båda rullade omkull på marken. När de två djuren blifvit stilla, kunde vi tydligt se, att kon stod upprätt med tigrinnan virad rundt halsen, sysselsatt med att suga ut blodet ur hennes strupe. Den stackars kon gjorde ett svagt försök att komma lös, hvilket tigrinnan besvarade med att knäcka hennes hals. Återstoden af hjorden, som flytt i vild karriär, återvände så småningom till ett afstånd af cirka trettio meter från tigrinnan, hvilken helt lugnt fortsatte att släcka sin törst i kons blod. När de emellertid funnit, att djuret, som sysslade med kon, sannolikt var farligt, satte de öfver till andra stranden och började beta där.

TIGERN SPRÄTTAS UPP.

HÖST.

För Ungdomsvännen af A. B—n

Blågrå de tunga molnen hänga
utöfver gulnad höjd och dal,
och kölden, näsvis, djärfs inträнga
i koja och i yppig sal,
och flingor falla nu och då
på rosig kind, på händer blå.

Ej mera hörs i äng och hagar
den ljufva, muntra fågelsång,
men kylig vind bland träden klagar
och dag blir kall och natt blir lång,
och djupt i skogen ugglans tjut
så hemskt och mystiskt ljuder ut.

Re'n insjön isas, marken fryser,
och löfven vissna, hvirfla kring,
allt är så vemodsfullt, man ryser,
det är som hjälpte ingenting.
Från hvarje rum hörs denna röst:
"Hu, hu, för denna kalla höst."

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af Alf. Bergin.

Bland ungdomen uppstår ej sällan frågor angående det sätt, på hvilket de lediga stunderna böra tillbringas, och hvad slags njutningar som äro gagneliga. Man medger ju, att ungdomssinnet kräfver förströelse och kan ej gärna nöja sig med det som vanligen tillfredsställer äldre personer. Under våra bekväma lefnadsförhållanden har ungdomen ganska mycken tid till förströelse, jämfördt med hvad fäderna hade i sin ungdom. "Tillfället gör tjufven", säger man, och det går därför lätt för våra dagars unga att komma in på villospår.

Man ser huru många människor i vår tid kunna omgifva sig med lyx, njuta af denna jordens goda till öfverdrift och tillbringa mycket af sin tid för allehanda lekar och upptåg. Det väcker hos den unge, som kanske ej har alla dessa förmåner, en viss missbelåtenhet, afundsjuka, eller kanske vi skulle kalla det harm. Den och den kan göra det och det, men jag icke. Man gör så sina jämförelser, ej alltid efter den klokaste beräkning och det sundaste omdöme.

Mången går och inbillar sig, att det ligger förmåner uti att få lefva som den eller den. Den kan äta kräslig mat, dricka kostbara drycker, vara med på förnäma baler, besöka teatrar och göra nästan hvad han vill och på allt han önskar, och hvarför kan då inte jag få samma rättigheter? Så går man och funderar på huru begränsade ens egna tillfällen äro jämförda med andras, och innan man vet ordet af är anarkismens gast född i vår barm, och vi ha fått en alldeles förvänd lifsåskådning.

Stannade man ett ögonblick och besinnade sig, så skulle man finna, att man djupt misstagit sig. Man skulle lätt inse, att kräsligheter och öfverdrifter i mat ingalunda göra en person bättre utan heller sämre.

De dyrbara dryckesvarorna ha väl aldrig gjort någon människa godt, men bringat tallösa sjukdomar, vanära, fattigdom och fördömelse; ty där vin går in, går vettet ut, och drinkare kunna icke ärfva Guds rike.

Dansen är väl inte bara ett hedniskt utan ett skadligt företag. Man må tala om dess oskyldighet allt man vill, framhålla dess estetiska inverkan på människokroppen och komma med annat dylikt snack, en hvar, som har sundt förnuft och vill vara ärlig, måste dock erkänna, att man aldrig hvarken hört eller sett något godt härflyta från dylika företag, men oräkneliga bevis finnas därpå, att dansen är en dörr till såväl dryckenskapens, som otuktens och alla eländens jämmerligaste kyffen.

Man må orera om teaterns förädlande inflytande i fråga om redlighet och moral allt man behagar, man må breda ut sig angående Shakespeares, Göthes, Ibsens och andra beryktade författares dråpliga dramer, ett är ovedersägligen visst och uppenbart, att teatern i våra dagar icke fostrar redlighet eller gudsfruktan, om den ens någonsin gjort det. Hvad godt kan det komma utaf att beskåda personer, som mer eller mindre väl apa sina medmänniskor, som mörda, bedraga, ljuga, förföra oskulden o. s. v., o. s. v.? Allt för många hafva på teatern blifvit beröfvade ej blott de pengar, som utgjorde inträdesafgiften, utan sin barnatro, sin samvetsfrid och sitt evighetshopp!

Det att få lefva i yppighet och välmåga hägrar väl för mången yngling som ett förtjusande Utopien af idel skönhet och behag. Men den, som är förtrogen med insidorna uti många af de förnämaste hemmen nu och fordom, vet att inte alltid lyckan bor i de praktfulla palatsen, eller hälsan och friden under den kostbaraste klädedräkten utan ofta tvärtom.

Den yngling, som bemödar sig om att lefva enkelt och naturligt, som vinnlägger sig om att reda sig med det allra minsta möjliga utaf hvad som till lifvets bekvämligheter hör, blir nog den lyckligaste. "Allt är mig tillåtet", säger Paulus, "men icke allt är mig nyttigt." "Pröfva hvad din kropp sundt är, och hvad osundt är det gif honom icke", heter det. Stoikern är troligen alltid att föredraga framför epikureen, men långt framom båda står dock den, som lärt att behärska sig själf, att förkasta det onda och behålla det goda, den som är i Kristus frigjord från synden, ty "endast den som sonen gjort fri är rättsligen fri."

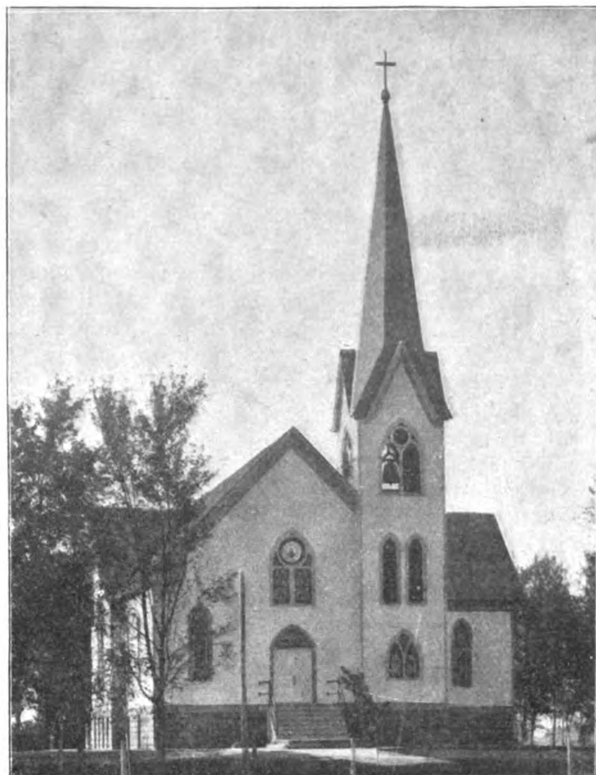
Lycklig den ungdom, som lefver enkelt och naturligt, som är okunnig om dans, teater, spel och skadlig sport, som är punktlig i Herrens hus och flitig att göra godt, som är nöjd med den dag som är och som vinnlägger sig om att framför allt annat göra sin kallelse och utkorelse fast. Han skall mer och mer få lära sig inse den djupa betydelsen af språket: "Vara gudlig och låta sig nöja är vinning nog."

UNGDOMSMÖTET I ALBERT CITY, IOWA,

den 28—30 september.

Detta var ett mycket uppbyggligt möte, väl besökt och planlagdt. Från besökande af detsamma ha ingått blott uppmuntrande ord. Man samlades icke för att endast diskutera om huru man i framtiden skulle bedrifva verksamheten utan till uppbyggelse och arbete. Det är såsom det bör vara. Man kan löpa fara att så mycket diskutera och planlägga om framtiden, att intet blir af för det närvarande. Så har det nog ofta gått i större och mera vidtomfattande föreningar och samfund än Luther League. Vi lyckönska därför våra vänner i Algonadistriktet till deras goda möte i Albert City. Liknande underrättelser hafva vi ock denna höst erhållit från många Luther League möten. Välsigne Gud vår ungdom och bilde han den för sig och sitt rike först här på jorden och sedan där i himmelen en gång.

Såsom en efterskörd från mötet i Albert City meddelas härmed några anteckningar efter ett föredrag, som hölls af en af mötets medlemmar, miss Alma Benson, om "Välsig-

SV. LUTH. KYRKAN I ALBERT CITY, IOWA.

nelsen af att deltaga i verksamheten i församlingen". Så här ungefär lydde föredraget:

"Älskade medlemmar af Luther League och andra närvarande.

Rundtomkring oss är allt i rörelse. Hvarthelst vi skåda mötes vårt häpna öga af verksamhet. Grässtrået och blomman hålla på att suga must ur jordens torfva och ljus och värme från solskenet. Fåglarna flyga kvittrande omkring och landtmannen plöjer sin åker eller skördar sin säd. Ilande järnvägståg sammanknyta de af myllrande folkskaror uppfyllda städerna. Flytande ångfartyg korsa världshafven, medan de tindrande stjärnorna tråda sin hastiga dans i det oändliga blå.

På det kyrkliga området finna vi också verksamhet, om än icke såsom det synes i den intensiva och märkbara grad som på de först nämnda områdena. Guds ord predikas, skaror samlas, kyrkor byggas, hospital inrättas, kristliga lärdomssäten grundläggas, steppens vilde son knäfaller tillsammans med eskimåen, medan den brune hinduen, den gule kinesen och den hvite europeen tillsamans sjunga Lammets lof och pris.

Vi, mina unga vänner, befinna oss midt i denna rörelse. Frågan är: deltaga vi på ett aktivt, välsignelsebringande sätt uti densamma eller icke? Vi fråga nu med särskild hänsyn till den kyrkliga verksamheten.

Det finnes så många, hvilka synas tro, att de ej hafva någon syssla att utföra, när det kommer till det kyrkliga arbetet. De synas tro, att de hvarken *behöfva* att göra något i församlingen eller *kunna* göra något därstädes. Pastorn, kyrkorådet och trusteerna skola uträtta allt som skall göras, ock när dessa hafva fullgjort alltsammans, så ha de icke gjort mycket ändå, ty, säger man, det är ju, när allt kommer omkring, så litet att göra. — Litet att göra, tror du! Blygs och slå ned dina ögon. Om du hade tillfälle att se saken på närmare håll, från sakristian och från pastorshuset, ja, från pastorns ämbetsrum, så skulle du tänka helt annorlunda. Ingenstädes är där så mycket att göra, som just på det kyrkliga verksamhetsfältet. Arbetet är så mycket, att de mest olika personer med den mest skilda begåfning kunna få tillfälle att verka. Det gäller att genom Guds nåd finna sin plats och sedan verka troget med den ned, Gud förlänar, — alla borde vi vara i verksamhet. Där förekommer Guds ords predikan. Du borde fylla din plats regelbundet vid gudstjänsten och lyssna uppmärksamt, du unge, då det är svenska språket som begagnas, och du gamle, då det är engelska. När håfven bäres omkring, kan du helt tyst lägga din nickel eller din tio-centare i den, och ej slamra med dina kopparslantar. När årets slut nalkas, kan du se till att din kommunikantafgift är betald och missionsskulden hvad på dig ankommer, kvitterad.

Uti din omgifning äro många, som ej bevista Guds hus, dessa kan du söka att vinna för kyrka och församling. Ja, dessa kunna utgöra ditt enskilda missionsfält. Söndagsskolan behöfver både lärjungar och lärare, kanhända du kan blifva endera. Lutherförbundet behöfver trogna medlemmar, goda program, goda kommittéer m. m. Du kan där uträtta mycket. Kvinnornas missions- och syförening behöfver dem som deltaga både med tanke, hand och medel.

Inom församlingen finnas många sjuka — gif dem ett besök, några blommor och ett Guds löftesord. Om du ej kan göra något annat, kan du vid lämpligt tillfälle tacka din lärare för den predikan som gjorde dig så godt. Du kan skaka hand med främlingen i kyrkan och bjuda honom välkommen tillbaka. Du kan skänka ett småleendeb, ty ett sådant kostar ju dig så litet, till den som är blygsam och försagd. Ja, äro vi icke alla bröder och systrar? Om du blott söker efter att göra något, efter att sprida kristligt solsken omkring dig, skall du blifva förvånad öfver den massa af tillfällen som stå dig till buds och välsignelsen som skall följa på alla sidor.

Men hvad kan då välsignelsen blifva af detta arbete? Ack, den blifver mångfaldig och evig!

Först kommer du själf att få draga stor välsignelse. Kyrklig verksamhet bevarar dig från mången frestelse och synd, skänker dig inre vinst, såsom glädje, lugn och lycka. Den skänker dig de högsta och ädlaste görомål. Ingen glädje är mera ren och ädel än den som följer medvetandet af att hafva fått gå något Herrens ärende. Den ledsnad och den oerhörda tomhet som ofta följa denna världens gustlingar, slipper du att bära på, om du tjänar Herren. Säkerligen blef Jesu kors omsider ganska lätt för Simeon, äfven om han tvingades att bära det i Jesu ställe. Kyrklig verksamhet för dig in i det bästa sällskap, såsom med profeter, evangelister, apostlar och andra Guds heliga. Du får en djupare inblick i det yttre kyrkolifvet och uti människonaturen. Huru okunniga äro vi icke ofta i dessa stycken! Du får en djupare inblick i andliga ting, i Guds ledning, själfva änglarna lyster det att få skåda in i detta. Din tro och kärlek till din Frälsares styrkes. Du finner, att det heliga bibelordet i allt är sant, i trots af hvad otroshjärtan säga. Ditt hopp om evinnerligt lif och förvissning om oförvansklig härlighet blifver allt fastare.

Många säga att detta betyder intet, men tag det bort, och hvad har du kvar? Är det icke just detta, som gör lifvet värdt att lefva, som gör dödslägret mjukt? Ja, detta är det som gifver oss ett godt samvete — och ett godt samvete är bättre än ett dagligt gästabud.

På så sätt är det som vi undervisas och fostras, till dess vi blifva färdiga att uppflyttas till något högre, ja, till själfva himmelen, där en evig sabbatsro står Guds folk

åter, ty den som är trogen i det minsta han är ock trogen i det mer är. Jag skall sätta dig öfver mycket.

För familjen medför deltagandet i verksamheten i församlingen stor välsignelse.

Vid första påseendet skulle man vara färdig till att tro, att de ha rätt, som knota och som säga t. ex. att mycken tid tillsättes onödigtvis, att hästarna tröttköras, seldon och vagnar utslitas, penningarna för skatten gå åt för familjens kommunikantafgift, att barnen lära sig att ständigt vilja vara ute. Att kreaturen kunna bryta sig ur beteshagen, eller att boningshuset kan brinna upp, medan man är i kyrkan o. s. v.

Men låtom oss se, om detta knot är berättigadt. I ett hem, hvarest medlemmarna intressera sig för den kyrkliga verksamheten, finna vi en vördnad för Gud och det heliga, som medför fasthet i karaktären och gör ens ja till att vara ja och nej till att vara nej. Man finner där mer eller mindre bön och bibelstudium, och till hvilken välsignelse är icke detta, både för nutid och framtid. Kan ett barn glömma en bedjande moder eller fader, som varit så måna om att bygga upp Sions murar!

Genom att medlemmarna i hemmet deltaga i den kyrkliga verksamheten, skyddas det från många af de frestelser och faror från ondskans håll, som i annat fall kanske skulle kommit öfver det. Till och med i det rent materiella finna vi, att välgång och trefnad härskar i det hem, där man deltager i den kyrkliga verksamheten, då däremot motgångar och pröfningar ofta infinna sig i det gudlösa hemmet.

Två farmare i en af våra församlingar inom Iowa-konferensen bodde sida vid sida. Kom så på tal att man skulle sluta sig till den nyss påbörjade kyrkliga verksamheten på platsen. Den ene, som vi kunna kalla Carl, slöt sig till församlingen. Han var med på alla möten, men fann ändock tid att plöja sin åker och sköta sin ladugård. Han gaf efter bästa förmåga utaf sina medel, men blef ej något fattigare för det; tvärtom syntes det som om åkern gaf dubbel skörd och allt annat flödade till honom. Hans händers arbete välsignades, och glad var han så lång dagen var. Hans maka stod honom bi, och hans barn växte upp som oljekvistar. Hans hem var en förgård till himmelen. — Hans granne däremot, som vi vilja kalla Erik, hade för brådtom att syssla med det kyrkliga. Han arbetade både söndag och måndag och gaf sig knappast tid att sofva. Att skänka en skärf till kyrka eller mission hade han ej råd till. Tio år senare, medan Carl satt välbärgad på sin gård med bördiga ägor, öm maka och väluppfostrade barn, måste grannen gå ifrån både hem och gård, och tio för att ej säga 15 års hård möda var förspild. Berättelsen är sann och är ett ytterligare bevis för, att om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som däruppå bygga, och att Herren gifvit sitt goda åt de sina äfven "medan de sofva".

Om motgångar skulle infinna sig, om Herren skulle låta pröfningar öfvergå ett kristligt hem, såsom skedde t. ex. i Jobs hem, så skall man med den kristliga tron och med ännu ifrigare verksamhet inom församlingen kunna lindra smärtan, hålla familjemedlemmarna tillsammans och inom kort få med en Job, ja en Jakob, erfara, att Herren kan slå, men han kan också hela, ty på sina händer har han tecknat de sina.

Kunde Potifars hus blifva välsignadt genom Josefs närvaro, huru mycket välsignelse kan icke då komma öfver ett hem i dag genom trogna medlemmar! Gudaktighet är nyttig till allting och har löfte om detta lifvet och om det tillkommande.

Verksamheten i den enskilda församlingen har stor betydelse för samfundet som ett helt. Liksom de enskilda lemmarna för hela kroppen, eller stenarna uti muren, ty allt efter som den enskilda församlingsverksamheten är, så är ock hela samfundet. Är församlingsverksamheten stark, blir samfundet starkare och lifskraftigare och kan fylla sin mission bättre i världen: taga vara på folket här hemma och äfven taga vara på hedningarna.

Att välsignelse tillflödar t. o. m. ett helt samhälle allt efter som det deltager i kyrklig verksamhet, vill jag i följd af att jag ej får upptaga allt för mycken tid till slut i korthet söka bevisa genom ett enskildt exempel:

Sodom var en ogudaktig stad, stadens syndarop hade stigit ända upp till himmelen. Gud hade stigit ned från himlen för att förgöra staden, men Abraham träder fram för Herren och beder för staden, och Herren lofvar, att om där finnas femtio elle fyratiofem, fyrtio, ja till sist om endast tio rättfärdiga finnas uti Sodom, som deltaga uti kyrklig verksamhet, uti att tillbedja Jehova och upphöja hans namn, så skall staden skonas. Vi veta, att där icke fanns ens tio rättsinnade själar. Men antag, att där hade funnits så många, då hade ju staden blifvit räddad. Stackars olyckliga Sodom, som icke ens genom tio personer deltog uti kyrklig verskamhet. Nu drog den olycka och undergång öfver sig i stället för välsignelse. Huru många städer finnas ej i dag, som kunna räkna sitt anseende och sitt välstånd just från den dag, då staden med sin styrelse i spetsen, tog en bestämd ståndpunkt till förmån för kyrka och församling! Mången stads syndarop har stigit upp till Gud, men i följd af att där har funnits både en krets af fyrtio och af femtio, som hafva arbetat för Herren och hållit hans namn kärt, har staden fått stå. Hvem af oss vill bo i en stad, som ej ville syssla något med det kyrkliga? Däremot finner man i en stad, hvarest folket är intresseradt i det kyrkliga och där många kyrkospiror peka trötta vandrare mot himmelen, frid och lugn, fängelset tomt och polisen afskedad.

Här hafva vi nu i korthet sökt vidga blicken för det myckna arbete som föreligger å det kyrkliga området, rikta uppmärksamheten på att vi alla både kunna och äro förpliktade till att göra något, likaledes att välsignelserna af att få deltaga i kyrklig verksamhet äro stora, först och främst för den enskilde, så ock för hemmet, och till sist för hela samhället och samfundet.

Må vi som en ungdomsskara vara trogna uti arbetet. Tiden är kort, fältet är stort, snart kommer aftonen.

Må vi vid slutad arbetsstund få höra af den store ungdomsvännen: "Du gode och trogne tjänare, öfver en ringa ting var du trogen, gack in i din Herres glädje."

"Till verksamhet, det är dock ej
förgäfves för Guds rike, nej!
Den, som på en förhoppning sår,
en gång med glädje skörda får.

Än är det dag, än går det an,
om natten ingen verka kan.
Så skynda dig, statt upp, och mins,
att utan strid ej segern vinns.

Ack, snart är tjänstetiden slut,
och hvar och en har tjänat ut.
Han kommer snart, han nalkas dig,
och har sin stora lön med sig."

UNGDOMSMÖTET I MALMO, NEBR.

På inbjudan från ungdomsföreningen i Malmo, Nebr., sammanträdde de olika föreningarna inom Wahoo-distriktet till organisationsmöte den 1—2 oktober. Mötet började på måndagskvällen den 1 okt. Vädret var skönt, och särdeles många voro närvarande. Tal höllos utaf pastorerna E. G. Chinlund, C. A. Hemborg och J. E. Swanbom.

På tisdagsförmiddagen hölls affärsmöte, då det beslutades att organisera ett distrikts Lutherförbund, och följande ämbetsmän invaldes: ordförande prof. L. Bonander, ifrån Luther Academy; vice ordf., Theo. Heurlin; sekr., Emil Bengtson, båda från Swedeburg; samt kassör, fröken Claudia Hemborg från Stromsburg.

Ämbetsmännen valdes till programkommitté och fingo i uppdrag att anordna om tid och plats för nästa möte.

På eftermiddagen hölls diskussion, som öppnades af prof. L. Bonander, och uti hvilken pastorerna och någon ungdom deltogo.

På aftonen utfördes ett mycket rikhaltigt program. Alla som voro närvarande då och vid hela mötet, kunde icke ennat än känna sig tacksamma till pastor F. W. Wyman och fru, ungdomsföreningen och församlingen i Malmo, för detta trefliga och särdeles väl lyckade organisationsmöte, som de igenom träget arbete gjort möjligt.

Vi hoppas nu, att vi snart få mötas igen, och då möjligen organisera Nebraska-konferensens Luthersförbund.

T. H., referent.

SV. LUTH. KYRKAN I MALMO, NEBR.

Tal, hållet vid Wahoo-distriktets ungdomskonvent i Malmo, Nebr., af dr C. A. Hemborg.

Några hälsningsord till Wahoo-distriktets ungdomskonvent i Malmo, Nebr., den 1 oktober 1906.

Älskade och vördade ungdom!

Då ni för första gången samlats till ett ungdomskonvent inom detta distrikt, må det tillåtas mig att bringa eder några enkla hälsnings och lyckönskningord vid ett sådant högtidstillfälle — en högtid, som bär uti sig en ungdomlig prägel.

Hos alla folkslag på vår jord har ungdomstiden, och det med all rätt, blifvit liknad vid *vårens årstid* i naturens värld. I poesi och prosa, i sång och saga besjunges ungdomstiden såsom lifvets "gyllne tid", då en "fläkt af fröjd går genom djup och höjd."

Nordbons ungdom i vårt fosterlands dalar berördes djupt af vårtidens toner i naturen. Man lyssnade till hoppets och löftets toner från knoppande lunder; man hörde glädjens och kärlekens toner från trasten och bofinken, från lärkans drill högt uppe i det blå, från gökens jubeldag på grönskande björkgren. Man såg den guldbevingade fjärilen fladdra öfver kristallklara bäckar för att kyssa rosenbusken, man såg den hvita Svanen ståtligt simma i det glittrande sundet, och man hörde dufvans kuttrande såsom uti ett oskuldsfullt eden. — Ja, man lyssnade till skummiga vågsvallet vid blommande strand, till vindens sus i skogen, till gräshoppans knarr, till biens surr på fälten. Hägg och

syren blomma, pingstliljor dofta, trädgårdar och fagra blomstersängar sprida en förtjusande doft. — Sådan var nordens vår. Det mot flegmatiska och dystra temperament upptinade då i glädtighet och lefnadslust, som omsider förbytte sig uti sådana *längtans* toner, som vi finna i den svenska folkvisan. En skön natur skapar en längtande ande; skapelsens suckan viker för en skön vårdag och förbyts i jubel, i hvars toner man hör odödlighetens hopp besjungas.

Egyptierna läto i sin mytologi ungdomen lyssna till strängaspelet i Munnoustoderna vid soluppgången, och till deras vackra saga om fenixfågelns förvandling till ungdomlig skönhet. Grekernas ungdom lefde för kämpalekarna, men när dessa voro öfver, besjöngo de lyckan i arkadiens fridomslutna dal med enkelhetens och oskuldens bostäder, öfver hvilka herdepipans toner dallrade när morgonrodnaden steg upp öfver bergen. Men lifvet har dock icke alltid i historien eller från något land på vår jord uppvisa en mera "gyllne tid för ungdomen än den tid, uti hvilken vi lefva". På ett folks intellektuella fostran, i detta ords sanna betydelse, hvilar dess framtida lycka. Den, som ständigt lefver i kampen — ej så mycket för *tillvaro* — utan för att *samla mer och mer* af detta jordiska, sjunker ner i slafveri och blir omsider en narr för världen, förlorar lifvets glädje och förfelar lifvets sanna mål. Liksom nöden och fattigdomen inom hyddans dörr hafva sina faror, så uppstår också med välmågan en ej liten fara i synnerhet den, att glömma Gud. Det var den uppblomstrande välmågan hos det gamla Israel som verkade den sedliga upplösning, för hvilken de kommo i träldom under främmande välde. I välgångens dagar glömde de den Gud, som var deras ungdomstids ledare och hvars lof då bars på barnens och ungdomens läppar. —

Jag vill därför tillropa eder, I unge vänner, då I nu ären här för att organisera ett ungdomsförbund på vår lutherska

INTERIÖR AF SV. LUTH. KYRKAN I MALMO, NEBR.

vårtid och *högtid*. "Kampen för tillvaro" är lifvets och historiens valspråk. Det var denna hårda kamp, som dref edra fäder från älskad fosterbygd för att i detta land under tusende mödor och försakelser förskaffa sig hem och bröd. Genom idogt arbete och sparsamhet samt med Guds välsignelse, står nu en mängd nybyggares hem såsom palats, prydda med allt som kan gifva hemmet och den där uppväxande ungdomen all den trefnad, som lifvet kan bjuda uppå. I en stor del hem finnas musikaliska instrument, små bibliotek och tillgång på en ädel och riklig lektyr; skolor stå öppna för den kunskapssökande ungdomen och sällan höres nu talet om en "fattig studerande". Våra kyrkor stå öppna för firandet af Herrans sköna gudstjänst, och i alla församlingar hafva ungdomsföreningar sin sociella och intellektuella fostran. Kan man under någon föregående tid kyrkas grundvalar: *Bevaren tron!* Mer än någon annan har vår lutherska kyrka *tron* såsom ögonsikte vid det andliga byggnadsarbetet. Ni äro barn af den kyrka, som kämpat för "vår allra heligaste tro"; ni tillhören en kyrka, som lägger sig vinning om de ungas fostran för familj, kyrka och stat.

Det finnes nog mycket af andligt arbete och äfven mycket förtjänstfullt sådant, som pågår rundt omkring oss, men i evighetens ljus förblifver blott det, som byggts i tron på klippan Kristus, äfven om det inom tidens skrankor kan ha sett mycket kröpligt ut.

Den, som lefver blott för tillvaron här, går omsider under i kampen, ty en sådan kamp består blott uti att beräkna och kalkylera; det är blott förståndets kalla tal om hvad som är förmånligt och kan gifva för en liten tid försprång i lif-

vets täflingskamp. Under en sådan kamp finner man omsider intet rum för *tron* på lifvets goda makter. All sådan sträfvan är såsom att vandra på ökensand med hägringar vid synkretsen i stället för verkliga och sanna ideal; blott gäckande dunstsyner uppstiga i den heta luft, där man åtrår och begär det som jorden tillhörer, men ej älskar och längtar efter det som ligger bortom och öfver tidens synkrets. Blott i *tron* ligger det sanna själfbevarelseordet: "*Bevara ditt hjärta med all flit, ty därutur går lifvet.*" Vare detta ord edert valspråk och lösenord vid organiserandet af detta ungdomsförbund! I detta — i hjärtats bevarande i tron ligga de ädlaste och starkaste ungdomskrafter gömda; i denna nejd flöda lifvets springkällor, här grönskar det omkring oasens källa. Det gäller således en kamp för tillvaro på *trons* nejder. Äfven här gäller hvad upptäcktsmannen Sven Hedin sade i ett tal till Uppsala-studenterna angående vetenskapliga sträfvanden: "Dessa sträfvanden äro en ökenvandring i stort, en vandring, som för genom tusende faror, men under horisontens rand spira likväl fjärran palmer och lagrar vid brädden af friska källor, och om icke vandringsmannen samlar sina krafter till det yttersta och går rakt på målet utan tager af åt höger och vänster, så försmäktar han i ökensanden och får aldrig läska sig vid källans brädd, aldrig hvila på lagrarna och aldrig njuta af segerpalmens skugga."

Månne icke samma sträfvan gäller kampen för att nå de högre idealen? Såsom barn hade vi våra ideal — något eller någon som vi sökte efterlikna, eller hvad vi satte såsom mål att bli, när vi blefvo stora. Men hvar hafva vi nu barndomens ideal? De äro bortflugna. Hvar äro idealen nu? Äro de tillfinnandes bland detta lifvets söndagsbarn, som synas blott lefva för ära och nöje? Huru lätt komma icke de bättre och ädlare idealen bort uti lifvets vimmel! Hvad skönast vi kännt och hvad ädlast vi tänkt är så snart förloradt. Därför upprepa vi vår maning: *Bevara tron! Bevara ditt hjärta med all flit!* Sedan får du vara nöjd, huru än händelsernas skyttlar skickas mellan dräkt och väft på tidens väfstol. Det är alltid säkrast att på lifvets väg följa de i tron vägledande gestalterna: trogna föräldrar och lärare, men framför allt den gestalten, som uppenbarats från himmelen och som sade: "*Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade och jag vill vederkvicka eder; tagen mitt ok och lären af mig, ty jag är mild och ödmjuk i hjärtat och I skolen finna ro till edra själar.*" Allt eftersom årens tal växa bakom oss, finna vi lifvets sanna vishet bestå i *gudsfruktan*. Dyre vänner, ni hafven edra vårdagar — än så länge, men när lefnadsdagens sol skrider fram mot västerled, fläktar ej längre morgonrodnadens vind, som gaf fart åt de rosiga skyar, som vi kalla ungdomsdrömmar. Dagens växlande stunder ha hvar och en sitt eget ljus, — så kommer det ock att gestalta sig för eder. Men bevara tron! Tagen Ebr. 11 kap. såsom edert förbundskapitel. I allting här på jorden förnimmes en ändlig harmoni. Blott på andra sidan förvandlingen hafva vi det varaktigas värld — ej en värld som här, där allt kommer och försvinner, utan en värld, efter hvilken vi, tillika med hela skapelsen, vänta på till Guds barns härliga frihet. Redan nu höra vi, åtminstone i stilla stunder, hoppets och tröstens toner från härlighetens land.

Utan *tron* drifva vi omkring på lifvets haf utan *karta, kompass* och *ankare*. Tron på Gud har varit hörnstenen för all ädel utveckling i verklighetens historia.

All sann styrka i världen, all verklig skönhet, all sann glädje, allt som verkligen tröstat, allt som närt hoppet, allt som kastat en stråle af ljus på vår stig och hulpit oss på vägen mot "härlighetens hopp", har flödat ur trons källa.

Slutligen vill jag påminna eder om att det 4:de budets välsignelser aldrig uteblifva för det barn och den ungdom, som bevisat aktning för detta bud. Därpå kunde jag gifva eder flera exempel, som existera i vår dag. Det vissa är att gudaktighet är nyttig till allting och har löfte både om detta och det tillkommande lifvet. Den yngling och jungfru som söker sina nöjen ur usla brunnar, och dåligt umgänge, som fördärfvar goda seder, får en törnbeströdd väg och får i det dolda fälla många bittra tårar. Den tanken att kristendomen och sällskapet i de kristnas kretsar beröfva en människa glädje, är blott en satans glödande pil. Ingen kan hafva större glädje än en ungdom som söker sina nöjen i ädel gemenskap. Den ungdom, som har respekt för 4:de budet, som har sitt hem i Guds hus och deltager i kyrkligt arbete, samt för ett anständigt ungdomligt lif, från den hafva vi sett framkomma hederliga och aktade män och kvinnor i samhället.

"Vår ungdom är en solljus dag,
en dröm om evig sommar,
där glädjen töms i långa drag
så länge kraften blommar,
men ålderns höst skall svepas kall
kring hvarje bröst och blodets svall
af frostig köld skall stelna.

Njut dock din dag i stilla frid,
af ingen smärta bunden;
tänk nu ej på den kulna tid,
sky ej för framtidsstunden,
ty mörker far, och höst förgår
och ljus och klar en evig vår
skall hälsa oss omsider."

UNGDOMSMÖTET I OAKLAND, NEBR.

Af C. F. Sandahl.

Den 17—20 maj detta år sammanträdde representanter från de olika ungdomsföreningarna inom Omaha-distriktet i Immanuels-församlingens kyrka i Omaha och organiserade sig till ett Lutherförbund. Konstitutionen antogs och tjänstemän valdes. Till ordförande valdes mr John S. Helgren i Omaha, till protokollssekreterare miss Daisy Johnson, korresponderande sekreterare mrs A. F. Wickstrom, skattmästare pastor C. F. Sandahl, de tre sistnämnda från Oakland. Immanuels-församlingen och dess pastor förtjäna allt erkännande för det tillmötesgående sätt, hvarpå de mottogo delegater och pastorer. Ett rikhaltigt program, bestående af konsert (en finfin sådan, som Immanuels-församlingens sångkör bjöd på), ungdomsföreningarnas representanters öfningar, samtal, föredrag och predikningar, utfördes under dessa dagar. Detta möte borde hafva blifvit rapporteradt i tidsningspressen, särskildt i UNGDOMSVÄNNEN, men af någon oförklarlig anledning blef det förbisedt. Nu kan det blott omnämnas såsom inledningsvis till referatet öfver Lutherförbundets andra möte, som sistlidne 12—14 oktober hölls i Oakland, vid hvilket

möte undertecknad tillsattes såsom referent för denna tidskrift.

Ungdomsmötet i Oakland hölls i sammanhang med Omaha-distriktets missionsmöte, något, som alltid borde ske, om det kan låta sig göra, för att väcka mera intresse hos ungdomen för våra missionsmöten. På fredagskvällen predikade pastor J. V. Carlson öfver Jer. 3 kap. Lördagsmorgonen anlände Lutherförbundets delegater, hvilka begåfvo sig direkt till kyrkan, där förbundets affärsmöte tog sin början kl. 10. Tjugusju delegater från distriktets ungdomsföreningar jämte åtskilliga besökare samt distriktets pastorer (utom pastor Elving, som hade förhinder) voro närvarande. Vid detta möte upplästes intressanta rapporter från de olika ungdomsföreningarna, och som dessa rapporter äfven innehöllo historiska uppgifter om lokalföreningarnas uppkomst och tillstånd m. m., beslöts, att de skulle öfverlämnas till sekreteraren för att förvaras i förbundets arkiv. Vidare beslöts, att Lutherförbundet håller tvenne sammanträden under året, och att delegaternas reseutgifter betalas ur förbundets gemensamma kassa. En särskild underhållning med inträdesafgift skall vid hvarje sammanträde föranstaltas för att på så sätt förskaffa de nödiga medlen. För att kunna gifva vår ungdom en närmare kännedom om den sv. ev. luth. kyrkans i Amerika historia, tillsattes en kommitté, bestående af pastorerna P. M. Lindberg och J. V. Carlson samt mr John S. Helgren, att utarbeta en passande plan för studiet af denna historia. Eftermiddagen kl. 2:30 hölls diskussion öfver ämnet: "Hvad innebär medlemskapet i Kristi församling?" Diskussionen inleddes af pastor P. M. Lindberg, och de närvarande pastorerna gjorde sina inlägg i frågan. På kvällen hölls konsert, då den stora och präktiga piporgeln invigdes. Prof. Peterson från Luther Academy presterade flera högklassiska kompositioner. Vackra solostycken sjöngos af mr Axel Helgren från Omaha och prof. Hudson från Luther Academy. Invigningstalet hölls af Oakland-församlingens förre pastor F. N. Swanberg.

Söndags förmiddag höll pastor J. V. Carlson skriftetal, och pastor P. M. Lindberg predikade öfver dagens högmässotext. På eftermiddagen utfördes ett blandadt program af Lutherförbundet. På kvällen afslöts mötet med ungdomstal af pastor F. N. Swanberg öfver Ps. 110: 3 samt predikan af pastor Elof Peterson öfver senare delen af dagens aftonsångstext. Och så var detta genomtrefliga och uppbyggliga möte slut. Under hela tiden gynnades vi af det härligaste höstväder och stora folkskaror samlades, i synnerhet på lördags kvällen och hela söndagen. Programmet var alltigenom gediget, uppbyggligt och intressant. Lutherförbundets var rent af dråpligt i sitt slag och ådagalade, att vi hafva en rikt begåfvad ungdom i våra församlingar. Må då vår ungdom allt fortfarande bereda dessa stora och rika gåfvor i Herrens och församlingens tjänst, så skall vår synods framtid te sig ljus. Predikningarna voro goda. Pastor Swanbergs båda tal, som voro skrifna, voro med det allra bästa, vi någonsin hört på vårt sköna modersmål, och han borde låta dem blifva synliga i denna tidskrift.

SAGOBOKEN.

AF ALGOT LJUNGGREN.

Åter fick jag dig i handen,
gamla kära barndomsvän,
med din kända värld af bilder,
krigare och riddersmän.

Sagoslott med torn och tinnar,
speglade i solig våg,
väna féer och prinsessor
skymta fram i brokigt tåg.

Mången gång du dina under
öppnat har för piltens blick,
när från läxans vedermöda
han med dig att drömma gick.

Och mot sagans troll och jättar
kämpande i främsta led,
tappert högg han in i vimlet,
där din hjälteskara stred.

Dristigt ljöd hans riddarlöfte
genom stridens dofva kor
att mot våldets härar kämpa,
när en gång han blifvit stor.

* * *

År och lustrer sedan stigit
i det tysta djupet ner,
nu på bokens bleka sidor
han med andra ögon ser.

Deras trollmakt är försvunnen,
deras tjusningskraft förbi,
deras bildvärld kall och färglös,
som hans egen fantasi.

Diktens prisma sprungit sönder:
lifvets stora allvarsbok,
mera svårläst än den andra,
har gjort pilten nu så klok.

Någon gång likväl, när brasan
brinner ner på enslig härd,
ser han än sin barndoms hjältar
korsa sina blanka svärd.

I det dunkelröda skenet
glimma bardisan och spjut,
sköldar rassla, och trumpeter
gifva smattrande salut.

Och som förr på eldig fåle
fäktar han i männens krets,
längtande att binda segern
vid sin goda klingas spets.

* * *

Blott ett ögonblick, ett flyktigt!
I det nästa allt är slut,
och han spritter upp och märker,
att han drömt en kort minut.

Och han känner tungt och bittert,
medan glöden falna ner,
att hvad lifvet en gång tagit
återger det aldrig mer.

Grefve Georg von Rosen är en af de mest framstående af den nyare tidens svenska mästare. Inom den historiska tids- och personkarakteristiken är han mycket effektfull och beskrifvande. Detta framgår synnerligen väl af hans stora målningar såsom "Erik XIV och Karin Månsdotter" med Göran Persson såsom en af hufvudfigurerna. Det framgår ock af vår titelplanch i detta nummer, "Den förlorade sonen", hvilken på ett ovanligt kraftigt sätt skildrar det gamla hemmet, modern, den gamle fadern på loftsverandan och den förlorade sonen själf såsom för öfrigt hvarje detalj, som ingår i situationen.

Det är ej bibelns förlorade son, utan en som står vår egen tid mycket närmare och till hvilken många motstycken kunna framställas när som helst.

AMERIKANSKA FOLKLIFSBILDER FRÅN GATAN.

XLIII. "Tamaleron."

"Fresh, Hot Chicken Tamales!"

Denna gatutyp är icke så allmän i de norra som i de södra städerna i Amerika. Hvad "tamaleron" har att bjuda på tillhör också det mest obeskrifliga här i världen. Hvad "chicken" är det ha vi reda på, men "tamales", hvad i all världen är det? Och kunna vi äfven utforska hvad "tamales" är, så förblir dock den blandning som denne herre har att erbjuda lika hemlighetsfull. Man säger att det skall vara en Mexikansk rätt tillagad af "Indian Corn and red pepper" och det lär det nog vara. Vår gatuman anser emellertid att "tamales" är den mest oförfalskade ambrosia under solen, och till denna "ambrosia" säljer han äfven ett slags "nektar", som utgöres af den obeskrifligaste "pulque", något som han anser att själfva änglarna borde anse såsom högtidsdryck.

Vill du hafva dig ett riktigt sydländskt mål, så köp "chicken tamales" och "pulque". Första gången du försöker att förtära dessa härliga saker, kanske du icke så högt instämmer i säljarens loford, utan hellre anser att dylik föda borde tillhöra ett annat klimat, ungefär ett sådant som Dante har beskrifvit i sin "gudomliga komedi". Men bara man blir van vid det, så blir det bättre, och slutligen smakar denna blandning af kyckling, oliver, tomatoes och rödpeppar ganska godt.

Vår "tamaleron" är, som sagdt, ej så bekant i våra trakter ännu, men vi hinna nog lära känna honom, ty han ärnar visst ej så snart öfvergifva oss. Han har kommit, såsom man här i Amerika säger, för att stanna, och med tiden skola vi kanske lära oss att tycka om både honom och hans "tamales".

"De dåraktiga" är den vanliga titeln för alla de onda. De äro öfver alla andra dårar i dårskap, och den måste vara en dåre, som afundas dårar. — — — Det är ett ömkligt förhållande, att en arfvinge till himmelen skulle behöfva bekänna: "Jag var afundsam", men ännu värre att han skulle behöfva säga: "Jag afundas de dåraktiga." Dock frukta vi, att de flesta bland oss äro skyldiga att afgifva en sådan bekännelse.

C. H. Spurgeon.

TATTAR-LUCIA.

Af Mathilda Roos.

I.

I skall svepte sig oktobervinden kring det höga Ramfjället, bakom hvilket solen höll på att gå ned. Täta snödrifvor täckte fjällets toppar, som i solnedgången glänste blåhvita och öfverdragna af skiftande, violetta eller rödaktiga skuggor. Just nu satt solskifvan likt en blodröd kula öfver bergspetsen, ett flammande sken utbreddes däröfver, under ett par sekunder tycktes fjälltopparna brinna, men så sjönk solen ned bakom dem, fjället slukade linie för linie af det röda klotet, skuggspelet på snöytorna bleknade, och nere i dalen höll skymningen sitt intåg, under det vinden med ökad kraft rusade fram öfver fjällväggarna . . .

I byn Skre, som låg midt emot Ramfjället på sluttningen af Stormen, det högsta berget i provinsen, lyste ännu solen på fönsterrutorna. Särskildt stark lyste den öfver mor Gertruds lilla stuga, som låg något högre än de andra; den förgyllde hela gafveln och skickade ett knippe af guldstrålar in genom fönstret, bakom hvilket pastor Berndtson, själa-

sörjaren i församlingen, satt lutad öfver sitt skrifbord.

Pastor Berndtson bodde hos mor Gertrud sedan två år tillbaka, ty församlingen , fattig som den var och blott ett annex, bestod ej sin pastor något särskildt boställe, och därför hade han på egen hand måst se sig om efter ett sådant.

Och pastorn hade tagit in hos mor Gertrud af tvenne skäl. Det första var, att han höll af den lilla gumman, som älskade honom och pysslade om honom som en mor, det andra var, att mor Gertrud lämnade honom hvad han behöfde till sitt lifsuppehälle för ett så billigt pris, att han, om än med den största sparsamhet och försakelse, dock kunde lefva på sina små inkomster, något som under andra förhållanden varit honom omöjligt.

Socknen, hvars själavård pastor Berndtson fått sig anförtrodd, var glest befolkad, men till ytinnehållet mycket stor, nära trettio kvadratmil. Långa vägar öfver myrar och bergshöjder, genom djupa skogar, kunde man vandra utan att träffa på en stuga, ja, icke ens en människa. Styfsinta och hårda som naturen voro också invånarna; de mörka, kalla vintrarna hade härdat deras sinne och gjort dem inbundna, så att de med misstänksamhet åsågo pastorns besök att sprida upplysning och andlig väckelse bland dem. Pastorn kände sig också ofta nedslagen och missmodig; de långa, tröttsamma färder i köld och snöyra han måste företaga, för att besöka sjuka och döende, den lilla iskalla kyrkan, till hvars uppvärmande "sockenstämman" envist nekade att gifva anslag, och där hvarje försök att hålla sig varm under gudstjänsten var fåfängt, voro lika mycket ägnade att nedbryta hans hälsa, som den i hans egna ögon ringa yttre framgång han hade i sina bemödanden att väcka folket ur andlig dvala blef honom en frestelse till missmod och bittra tankar.

"En förstörd hälsa . . . en lön, så liten, att jag nästan måste umbära det nödvändigaste . . . lika mycket mörker nu som då jag kom till socknen . . . Herre, hvad menar du med detta?" kunde han ibland fråga under dylika frestelseanfall, då det förrädiska svårmodet smög sig öfver honom, likt en kroppslig svaghet, mot hvilken han måste kämpa med brinnande, outtröttliga böner.

I dag hade han åter plågats af dessa tankar. Han hade haft ett svårt och nedslående arbete under de nyss förflutna timmarna; tvistigheter att reda mellan tvenne äkta makar, som ville skiljas och som bägge beskyllde hvarandra för trolöshet; superi och slagsmål i byn på andra sidan Ramfjället, och slutligen fattigdom, sjukdom och förtviflan i en stuga, från hvilken han just nyss kommit hem.

Medan han satt vid sitt skrifbord och mot sin vilja öfverlämnade sig åt vemodiga betraktelser öfver dagens händelser, hade pennan så småningom blifvit lagd å sido och hans hufvud sjunkit ned i handen. Framför honom, midt öfver forsen, som skummade nere i dalen, utbredde Ramfjället sina snöiga toppar, kring hvilka aftonsolen ännu spred sitt underbara, brinnande sken. Det sköna skådespelet drog honom bort ifrån de sorgsna tankarna och lyfte honom till en stämning af frihet och glädje . . .

. . . "Därför går min tanke till dig från Jordans land och från Hermons höjder och från Miz'ars berg. Djup ropar till djup vid dånet af dina vattenfall . . ." hviskade han med sammanknäppta händer, och det nyss så mörka, bekymrade ansiktet fick ett uttryck af frid och lycka.

Länge satt han försjunken i dessa betraktelser, solskifvan hade just sjunkit bakom Ramfjällets topp, då han spratt till vid ljudet af röster därnere. Strax därpå hördes tunga, klampande steg i trappan.

"Se så", tänkte han, och ett drag af missnöje förmörkade hans ansikte, "är det nu igen någonting, får jag då aldrig vara i lugn? — Men sannerligen jag orkar . . ."

De klampande stegen kommo allt närmare, slutligen stannade de utanför pastorns dörr och efterträddes af en ljudlig knackning.

"Stig in!" svarade pastorn med en kväfd suck, i det han vände sig mot dörren.

Denna öppnades försiktigt, och in trädde en lång bonde med skinnmössa i handen och klädd i en grå resrock af vadmal med stickadt skärp kring lifvet.

"Goddag", hälsade bonden, i det han blef stående vid dörren och tummade mössan mellan händerna.

"Goddag, Olle", svarade pastorn med en ton, som bemödandet att, trots tröttheten, låta vänlig gjorde ängsligt klagande, "hur mår ni alla därhemma?"

"Åjo, de går fäll för sig", svarade Skamp-Olle, som han allmänt kallades, "vi har då te de mäste fått tacka för hälsans gåfva vi, men ho, Lucia, tattarungen, me' den där elaka bölden i bröstet, pastorn vett, ho som dref omkring i socknen förra vintern, ho har nu kommit te oss, å jag kan nu int se annat än att de snart ä' slut me'na. Men ho ä' nu så illa befängdt rädd för å dö, ho skrik' å gråt', å så tänkt' ja, de va bäst å be honom, pastorn, komma te'na i kväll, för de lär nu int' räck' te morgonen, som jag kan se."

"Ligger hon hemma hos er nu då?" frågade pastorn.

Skamp-Olle ref sig i hufvudet och grinade till.

"Ja, en kan fäll int låta de arma lifvet ligga å förgås ute", menade han, "men styggt ä' de te å ha'na, må tro. Såret i bröstet ä' svart, å elakt värre, så de stink' i kammar'n där ho ligg'."

Pastorn svarade ej. Han satt några ögonblick med hufvudet vändt ifrån Olle och blickade tyst ned framför sig. I hans inre utkämpades en häftig strid. Det föreföll honom nästan omöjligt att nu, uttröttad och utpinad som han var efter dagens både kroppsliga och själiska ansträngningar, företaga den långa besvärliga resan upp till Mansåsen. Och lika omöjligt var det ju att säga nej, då en döende behöfde hans hjälp. Han visste så väl att han *måste* följa Skamp-Olle, att han *ville* det, ja, att intet i hela världen, hvarken trötthet eller sjukdom eller lidande, skulle förmått afhålla honom därifrån, och likväl kunde hans själfviska jag, som längtade efter ro, som hade hoppats på en lugn, hvilande natt, icke låta bli att göra knotande och upproriska invändningar. Men då han såg upp, kom hans blick att stanna på den tafla, som hängde öfver skrifbordet och som föreställde hufvudet af den lidande, törnkrönte Frälsaren. Skenet från solnedgången upplyste de bleka dragen och kom det lidande, sorgsna uttrycket i ögonen att framträda med en gripande styrka. Och det föreföll pastorn som om dessa sorgsna ögon ånyo upprepade den fråga, som en gång trängde en krossad syndare genom märg och ben: "Hvad gör du för mig?"

Han reste sig hastigt upp; knot och missnöje och trötthet voro försvunna, och hans ansikte såg gladt och vänligt ut, då han vände sig mot Skamp-Olle.

"Ja, kära Olle, vi ska' väl ge oss af då. Vi ha ingen tid att förlora, det blir ändå sent innan vi komma fram, så hårdt som vädret är i kväll. Hur är det, har Olle någon båt med sig?"

"Ja, nog har ja fäll de, förstås", svarade Olle med den betänksamma försiktighet han alltid, hvad det än var fråga om, inlade i sina svar.

"Nå, vänta då, så kommer jag genast."

Pastorn ordnade sig nu till den långa, besvärliga vandringen, tog på sig en varm ytterrock och höga, vattentäta stöflar, ty de hade djupa myrar och skogar att genomvandra, stoppade på sig bibeln och kalken till nattvarden, ordnade

litet i sitt rum och följde därefter Olle, som långsamt och klumpigt äntrade ned för trappan.

I förstugan mötte de mor Gertrud; hon ville veta hvad som stod på, sade hon.

Mor Gertrud var en liten mager gumma, utan en tand i munnen, skrynklig och brun i hyn, men med lifliga, ungdomliga ögon, hvilkas blick genast skvallrade om att hon visste hvad hon ville, men också att hon i allmänhet just icke ville annat än det som var snällt och välvilligt.

"Ska' han, Berndtson, ut i tocke' vär?" sporde hon missnöjd, då hon fick se att pastorn var resklädd.

"Ja, kära mor Gertrud", svarade pastorn ursäktande, "Lucia, tattarflickan, som var här i fjor, ligger nu döende uppe i Mansåsen, och Olle här säger att hon så gärna vill träffa mig."

Mor Gertrud lät höra ett långt, ogillande mummel mellan läpparna. Det var nu visst godt och väl att tattarungen ville träffa pastorn, men nog kunde hon ändå vänta tills det dagades, så folk inte behöfde ge sig ut i sådant väder och dra på sig "röjmatist å annat styggtyg."

"'Man väntar inte med att dö, kära mor", svarade pastorn leende, "och Gud skall nog bevara mig för allt slags 'styggtyg' under färden. Adjö nu, må så godt medan jag är borta, och Herren vare med er tills vi träffas igen!"

"Adjö då", svarade gumman med samma ogillande tonfall, "han, Berndtson, ger sej då ingen hvila hvarken natt eller dag, de ä' då visst å sant. Gud beskydd'en på färden!"

Gumman nickade och gick in i sitt kök, hvarefter pastorn och Olle begåfvo sig ned till stranden, som låg en half mil från byn. Forts.

LITTERATURANMÄLAN.

Från Augustana Book Concern.

A Church History for the Use of Schools and Colleges by Nils Lövgren, Bishop of Västerås, with a Series of Biographies by August Edman, Adjunct at "Luleå Högre Allmänna läroverk." Translated by M. Wahlstrom and C. W. Foss, Rock Island, Ill., Augustana Book Concern, 1906.

Detta är titeln och beskrifningen på en mycket välkommen bok, och undertecknad gläder sig uppriktigt öfver tillfället att få omnämna den för Ungdomsvännens läsare. Författaren, biskop Nils Lövgren, är för oss väl bekant. Under en följd af år var han lärare vid åtskilliga af Sveriges högre skolor, såsom vid Johannelund och vid Fjellstedtska skolan i Uppsala, samt sedermera inspektor för Gefle Allmänna läroverk, innan han blef biskop öfver Västerås stift. Biskop Lövgren har alltid visat stort intresse för undervisningsväsendet och därjämte ådagalagt det varmaste intresse för kyrkan och dess verksamhet.

Arbetet som nu är i fråga omfattar 358 sidor med registret och har ett prydligt utseende hvad utstyrsel och tryck beträffar, hvilket man väl knappast behöfver nämna, då det kommer från Augustana Book Concern. Illustrationerna äro på det hela taget prydliga och alltid lämpliga, och bandet är både snyggt och godt; priset är därför ganska billigt. Öfversättningen synes vara jämn och god. Den är ock gjord af skickliga män.

Men det är ju bokens innehåll, som det egentligen är fråga om, och totalomdömet därom måste blifva, att det är förträffligt. Kyrkohistorien och den allmänna kulturhistorien hafva i detta arbete blifvit i sammanhang framställda på ett sätt, som sällan sker, och det dogmatiska intresset har blifvit väl tillgodosedt, utan att göra boken till en dogmhistoria; det biografiska elementet har ock blifvit ganska rikligt brukadt, hvilket alltid är en förtjänst i en bok, som afser ungdomen i första rummet. Denna kyrkohistoria kan därför med fördel användas både såsom lär- och läsebok, både i hemmet och i skolan.

Att kyrkohistorien är af största betydelse för den allmänna bildningen, lider intet tvifvel, såsom ju fallet är med all historia, men då är det ock af yttersta vikt, att en lärobok i ett sådant ämne möter de kraf, som man i bildningens intresse har rätt att fästa vid henne. Dessa kraf synas vara väl tillgodosedda i Lövgrens kyrkohistoria, äfven med hänsyn till det apologetiska intresset och till kristendomens betydelse öfverhufvud. Vidare är denna historia i bästa mening ekumenisk, ty biskop Lövgren har ej blott velat framställa en del af kyrkan, utan fastmer hela den kristna kyrkan på jorden i dess både inre och yttre utveckling, och detta har han gjort med pietet och värma. Det är *Guds rike i världen* han har velat beskrifva och ej blott den lutherska kyrkan, ehuru han med särskild förkärlek tecknat hennes bild. Jag är också viss om att ingen kan läsa denna bok utan att känna sig särskildt tacksam till författaren för en så präktig ledning, som han gifvit, men först och sist till Gud, som gifvit oss det härliga arf, som vi såsom kristna äga i vår lutherska kyrka. Brukas blott denna bok med flit af vår uppväxande ungdom, så kan däraf endast välsignelse tillkomma oss.

* * *

The Law of the Westgoths according to the Manuscript of Aeskil Lawman of Västergötland, Sweden, 1200 A. D., with an Introduction and Explanatory Notes, done into English by Alfred Bergin, B. D., A. M., Ph. D. Rock Island, Ill. Augustana Book Concern, 1906. Price 75 cents.

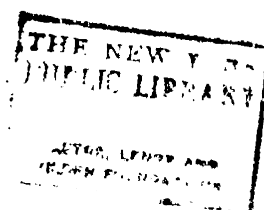
Således är detta den gamla hederliga västgötalagen på engelska språket, en mycket dyrbar gåfva till svenskarna i Amerika, såsom samma lag nu för mer än tusen år legat till grund för svensk kultur och rättsväsende. För denna gåfva tacka vi också dr Bergin på det uppriktigaste och uttrycka den mest lifliga önskan, att många här i Amerika, både bland svenskar och "utlänningar", ville göra sig bekanta med denna bok och med den gamle lagmannen Aeskil, som först sammanskrifvit den, Västergötlands, för att icke säga Sveriges, store Hammurabi.

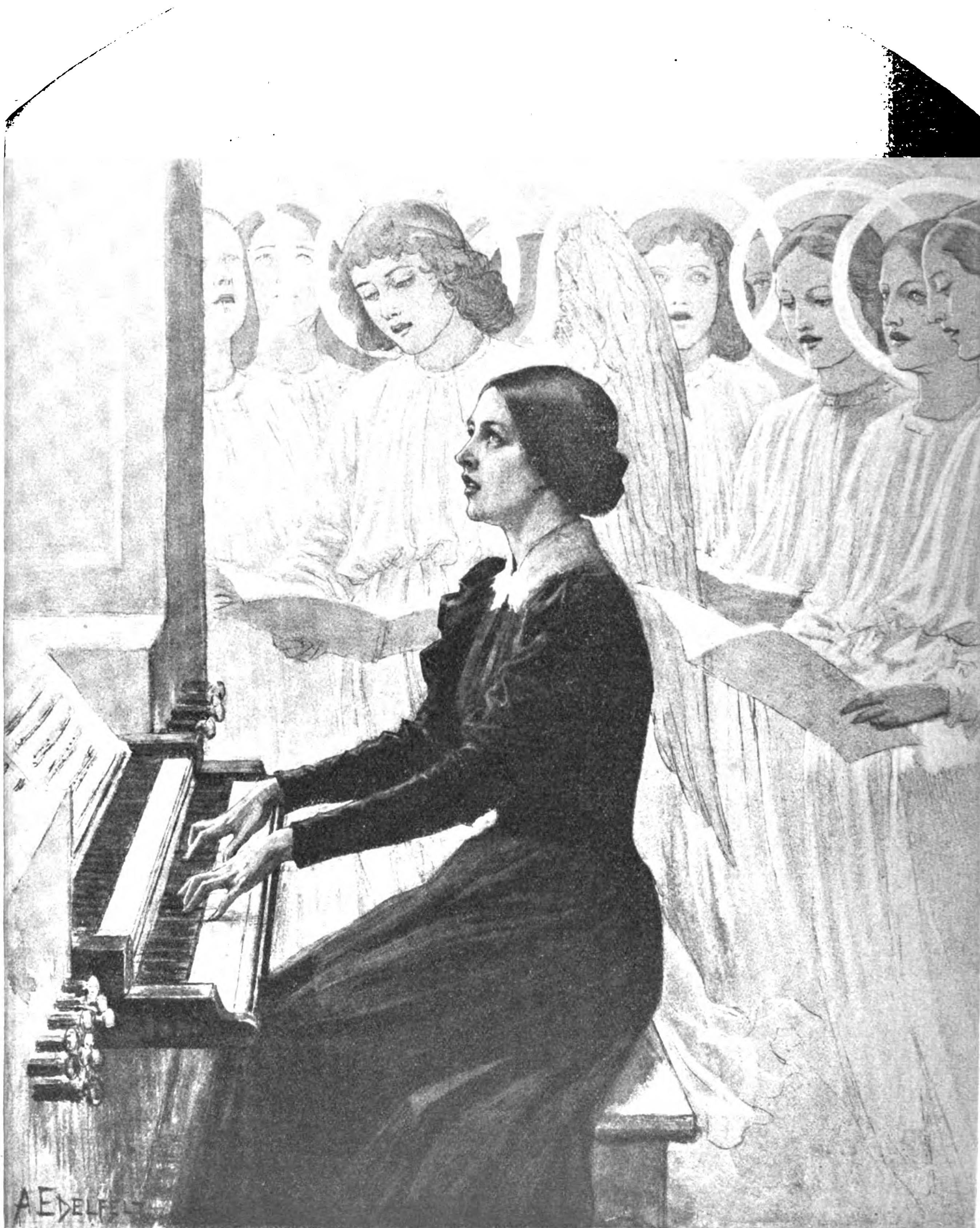
* * *

Från The German Literary Board, Burlington, Ia., har mottagits *Gustavus Adolphus in Germany* from the German of Loui Lalk Weinstein. Price 40 cents, postage 5 cents. Denna lilla bok på 125 sidor i klotband borde vara synnerligen välkommen för den svensk-amerikanska ungdomen, om denna nämligen alls känner sig intresserad i våra fäders land. Bilden af den store hjältekonungen är tecknad med historisk trohet och verklig pietet, så att det till och med gör en "svensk" godt att läsa den, äfven om han förut läst många böcker om Gustaf II Adolf. Boken rekommenderas därför på det hjärtligaste. Några af de svenska namnen äro dock felstafvade, hvilket kunde hafva förhindrats, om en svensk fått se öfver korrekturen.

* * *

Frälsaren på lifvets haf är en liten bok af J. E. Anderson, hemmissionär, hvilken af dess författare vänligast insändts till redaktionen. Den lilla boken på 74 sidor innehåller stycken på vers och prosa samt är skrifven "till tröst och uppmuntran för alla, som kämpa på lifvets vågor, men och till allvarlig maning och eftertanke för de sorglösa och för dem som för jordens vissnande fröjdeblommor glömma himlahamnen." Boken kan erhållas hos författaren under adress Rockford, Ill. S. G. Youngert.

THE NEW Y
PUBLIC LIBRARY

JULPSALM. ***Albert Edelfelt.***

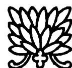
ÅRG. XI. ROCK ISLAND, ILL., DECEMBER 1906. N:R 12

DEN HELIGA STADEN—(The Holy City).

Öfversättning af C. J. Palmér.

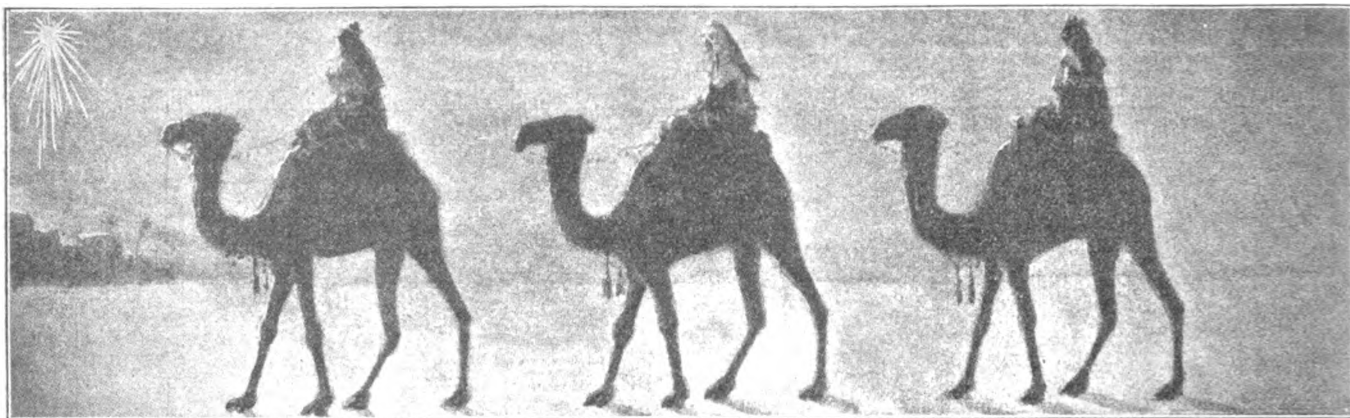
Förliden natt mig syntes en dröm så ljuf och skön,
Vid templet i Jerusalem jag stod försänkt i bön.
Små barn därinne sjöngo. Och under sången klar
Det var som änglaröster från himlen sjungit svar,
Det var som änglaröster från himlen sjungit svar,
Jerusalem, Jerusalem, låt upp din port och sjung:
Hosianna, uti höjden! Hosianna, till din kung!

Min dröm i hast förändrad blef, djup tystnad rådde då,
Och tyst var jubelsången, som sjungits af de små.
I morgonkylans dunkel än var solens glans fördröjd,
Då skuggan af ett kors föll ned uppå en enslig höjd,
Då skuggan af ett kors föll ned uppå en enslig höjd,
Jerusalem! Jerusalem! Med änglakören sjung:
Hosianna, uti höjden! Hosianna till din kung!

På nytt min dröm förvandlad blef, ny jorden då framstod,
Jag såg den helga staden vid lifvets klara flod.
Gud var dess ljus, och portarna upplåtna voro vidt,
Att alla de, som ville, må kunna ingå fritt.
Där obeskriflig klarhet fanns, all natt var borta då;
Det var ett nytt Jerusalem, som evigt skall bestå,
Det var ett nytt Jerusalem, som evigt skall bestå,
Jerusalem, Jerusalem, sjung, slut är nattens strid
Hosianna, uti höjden! Hosianna i evig tid!
Hosianna, uti höjden! Hosianna i evig tid!

DE VISE MÄNNEN FRÅN ÖSTERLANDET.

För Ungdomsvännen af J. F. Englund.

I samma natt som herdeskaran lyssnat
till änglakörens himmelskt sköna sång,
inunder stjärnströdd päll från öknens brända slätter
ett sällsamt tåg drog fram i stilla, hoppfull gång

Från österland, från härligt rika bygder
det dragit hän till okändt västerland.
Det var Tre kungars tåg, det var tre österns vise,
tre mäktige på jord med fridens palm i hand..

En stjärnas glans, så strålande i natten
med magisk kraft på färden ledde dem.
Med rika skatter, talrik tjänarskara
de nådde så till litet, ringa Betlehem.

Och stadens folk i kvällens sena timma
såg dessa män och hörde deras ord:
"Vi hälsa er; från fjärran land vi kommit
att se er nye drott, den största uppå jord.

Vi sutto lugnt i våra rika dalar
på gyllne troner och i yppigt hof,
då som en sång från harpans strängar sprungen
förnummo vi en nyfödd konungs lof.

Hvar är er kung? Se, all naturen andas
af nyfödd lust, och himlens stjärnehär
med högtid blickar ned ifrån det höga,
ty hit en furste öfver alla kommen är."

Hvad sällsamt tal! Ej judafolket visste
af någon konung, född i Betlehem:
Augustus satt i Rom med jordens härskarkrona,
Herodes förde stat uti Jerusalem.

Men som en aning, född i mänskans hjärta,
oss för till målet som ej ögat såg,
de vise männen funno nyfödd konung,
som arm och fattig i en krubba låg.

Och på den plats, där förr blott djuren hvilat,
de österns vise ödmjukt föllo ned
för fridens drott, för alla tiders konung,
i fridfullt Betlehem i helgad västerled.

Så tälja oss de minnesrika skrifter,
hvars skönsta mening ljus och lycka är.
Må jordens majestät och folk då honom lofva,
som gaf åt världen ljus och fridens krona bär!

JUL.

För Ungdomsvännen af R. S.

"I dag är eder född Frälsaren."

Det är jul. Brådska råder öfverallt. I det frusnaste sinne rör sig något ovanligt, en värme, en längtan, som ej har släktskap med jorden. Strängar inom själen, längesedan tystnade, börja dallra, börja skälfva såväl hos trashanken som den burgne, hos åldringen så väl som hos barnet. Hvad vore lifvet utan jul — den troendes jul? En enda mörk och tröstlös öken. Hvarför? Betyda då dessa tända granar, dessa dignande julbord, dessa julgåfvor med förgängelsens frö i sig så mycket? Nej, visst är allt detta skönt, men vore det ej för annat, så kunde vi ju undvara jul. Men hvarför väcker då julen en sällhetens aning, som kanske ingen annan högtid? Jo, midt i vinterkylan, midt i mörkret, både naturens och mänsklighetens, framträdde ett ljus, en strålande stjärna i världens vinternatt, en Frälsare för en förvillad och bortkommen mänsklighet. En Frälsare! Behöfs det? Ett ljus! Behöfs det? Hvad felas i dessa dagar, då upplysningen firar sina triumfer på alla områden? Vi lefva ju i civilisationens stormaktsdagar. Ja, det är sant. I det yttre lifvet går mänskligheten

framåt som aldrig förr, men huru ser det ut bakom "världens stora kulisser", hurudan är människovärldens kärna? Visar ej lifvet i sin nakna verklighet, att det mångenstädes är maskstunget — ja, vida mer än så. O, *är* det så? Ja, så är det. Få äro de människor, jämfördt med mängden, som stå profvet, då deras lif skärskådas genom rättfärdighetens synglas. "Du är vägd och befunnen för lätt" skall det heta om mången. "Du har skenet, men är död" om andra. Midt i detta mörker, i denna förvillelse behöfs ljus, eljest går det mot undergång; nog behöfs det "en Betlehems-stjärna, som ej visar bort, utan — hem." Nog behöfs det en räddare undan alla de tusen fallgropar och allt det själens snärjgräs, som finnes så rikligt af på jorden för hvarje ålder, hvarje stånd, hvarje individ. Och — lyssna till den enkla, alltid lika vackra historien från Österns sagoland. "Och en natt voro där några herdar, som vaktade sin hjord. Plötsligt omstrålades de af ett mäktigt sken från himmelen, där de gingo i sina plikters utöfning. — Och en sång, så underbar, som väl aldrig förr sjungits på jorden, sjöngs af en kör från själfva himmelen — säkert utan minsta missljud, och orden tonade genom rymden: *"Ära vare Gud i höjden* och frid på jorden, till människorna en god vilja!" — Änglakörens symfoni var säkert ett mästerverk i harmoni. *"Ära vare Gud i höjden"*, ja, det var en frisk vind från en annan värld, då härnere på jorden hvarje liten människoande vill taga äran åt sig. *Frid på jorden,* ja, äfven det var som en ton från ofvan i en tid, då mänskligheten är mer än eljest söndersliten i partier och meningsskiljaktigheter. Gud — huru ena dessa ord med verkligheten! Änglarna — Guds budbärare — visste nog, hvad de sjöngo. Om *nu* ock hela världen ter sig som ett stridsfält, så skall det dock *en gång* blifva verklighet i dessa änglakörens ord. *Den* natten bröt *ljus* in i världen, *ljus* öfver lifvet, ljus in i den enskildes själslif. O, vore icke lifvet utan *jul* en enda dyster, gåtfull natt! I namnet Jesus Kristus uppgår dag öfver mänsklighetens natt. Och i detta barn på krubbans stråbädd är oss en Frälsare gifven. Behöfs han ej? Se omkring dig! Se, huru många sår mänskligheten lider af! Lyss på jordens körer, lyss på den enskildes solosång! Är där ej ett skärande vemodsljud i dem alla? Är det icke hos den *troende* en *längtans underström* i själen, en längtan efter ett annat lif, fritt från synd och strid? — Är det icke hos den otrogne en bitterhetens underström öfver ett lif, som blott syns såsom en ironi? Nog må vi med själens hela längtan stanna inför barnet i Betlehemskrubban och se i honom soluppgången af höjden — Förlossaren, Fridsfursten. O, se omkring dig på de många, som ligga bundna af hårda syndafjättrar! O, redan de små barnen få känna syndens herravälde, och sedan, om dess makt ej brytes, komma de unga mer och mer att fängslas af denna makt. Se, huru många af dessa använda sin tid och sina gåfvor i Guds, statens, samhällets och nästans tjänst? Jo, en del — Gudi lof — men de flesta — nej — de tjäna med sin rika utrustning både villigt och flitigt den herre, som efter tjänstens slut gifver dem förtviflan och ånger i lön. Ja, se äfven dem med grånade hjässor! Äro de ej bundna i sekelgamla syndabojor? Nog behöfver världen en *frälsare,* en förlossare. Och han kom då, och han kommer än till hvarje hjärta, som vill låta honom få inträde i sitt hjärtas värld, som vill af hans frälsarehand låta sig lösas från hvarje syndaboja och, frigjord i hans kärlek, endast *tjäna.* O, visste världen och hvarje enskild, hvilken lycka där ligger i detta lilla ord "tjäna", så skulle denna själfviska, kalla värld blifva förvandlad till en plats, där rättfärdighet och frid skulle mötas. Ungdom, låt ej denna jul gå dig förbi i berusningen af all den yttre fröjd, som kanske du får hugnas af, utan sök den *inre,* den djupaste — följ Betlehems-stjärnan till krubban — *blif ett barn, som söker sin plats vid Guds hjärta* trots all den märkvärdiga upplysning, denna tids civilisation, som lämnar ditt hufvud fullt, men ditt hjärta tomt och kallt och själfviskt, *blif ett barn,* och *ljus* öfver detta korta, men viktiga lif skall bryta in som en ström i din hungrande själ. O ungdom, gå ej till världens usla brunnar, ty de läska ej din själs tunga, utan gå till Frälsaren Jesus Kristus och låt änglakören sjunga in änglasången i *din* världsmättade, men ändå hungriga själ, så att *du* ärar Gud med ett lif *för honom,* så att det blifver frid i din själ, och att Guds goda vilja sker just i ditt lif, *med dig.* "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden, till människorna en god vilja!"

TVÅ JULAFTNAR.

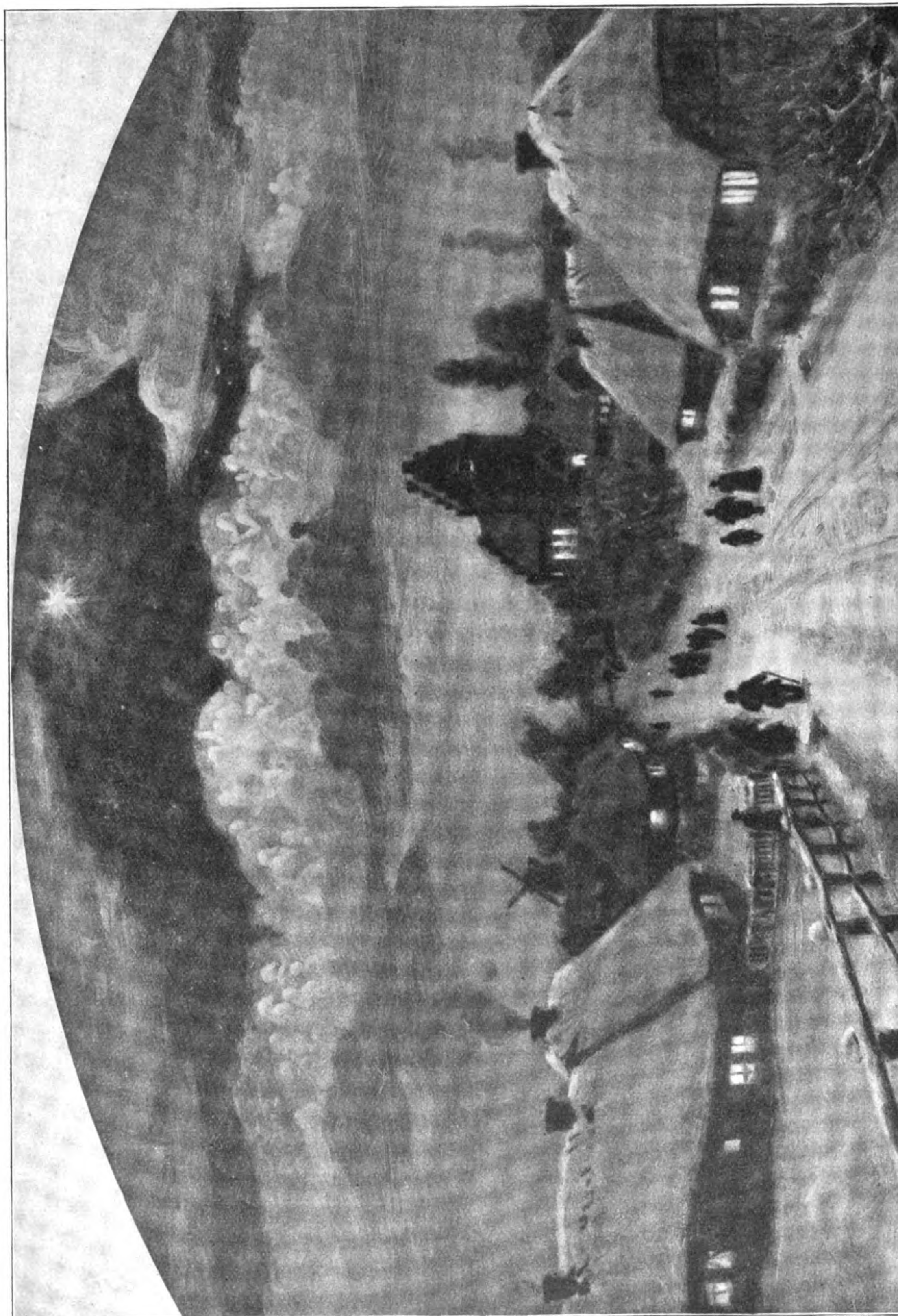
För Ungdomsvännen af R. S—ll.

JULAFTON N:R ETT.

ag var 13 år — full af hälsa och lefnadsmod. Far, som var en i allo utmärkt man och tyckte att det skulle göra godt för det unga sinnet att insupa andra intryck, än man erhöll i en storstad, inackorderade mig i en af Sveriges större prostgårdar i steniga Småland. Efter en härlig tur till Köpenhamn, där ett nordiskt skolmöte hölls, gingo vi öfver Malmö och mot resans mål, R—holms prostgård. Då prostgårdsekipaget kördes upp mot verandan, syntes det vara en hel "här" af människor, som stod välkomnande där, — mor och mig till mötes. Prost och prostinna, och en hel rad af yngre och äldre barn — summa tio af det slaget. Och sedan alla kusiner och tanter. Jo, nu började uppfostran på en "annan maade" än i stadslifvets trånga förhållanden. Lek och arbete omväxlade i behaglig ordning. Då vi voro många unga och alla skulle hafva sin del af "odlingen", hade vi två lärarinnor. Musiken var det "kinkigaste" med, ty det fanns ej mer än ett piano. Men vi funno på råd — vi använde "morgontimmarna." Kl. 4 f. m. började skalor och treklangen, som ljödo från salongen, fortsatte till kl. 4 på e. m. med endast uppehåll för måltiderna. Det var id som i en bikupa! Kl. 4—6 e. m. voro vi vid höstens inbrott ute i de stenbundna hagarna och "döko" ned i lingonriset och plockade dess "röda guld". O, hvad det låg poesi i allt det där! När så frosten "nupit" dem litet, voro de ännu aptitligare för oss. — Vintertiden upptog kälkbacks- och skridskoåkning våra fristunder. Så nalkades då julen — o, den julen med all den poesi och glädjeskimmer, som en sådan har med sig i en äkta, gammaldags prostgård i Svea land. För att kunna "möta" den, hade vi hela hösten broderat, "knutit" (en sorts handarbete), stickat, skurit i trä o. s. v. hvarjehanda små näpna saker, afsedda till gåfvor för nära och kära. Det var härliga stunder hvarje kväll, då prostfamiljen med hela sin extra skara af unga inackordenter samlades vid ringklockans ljud kl. 6 på aftnarna, då äldsta dottern läste högt bland annat ur "The Wide, Wide World", öfversatt till svenska, prostinnan spann på spinnrocken så tyst, så tyst, de unga sönerna stickade på hvar sin strumpa och vi andra arbetade på "klapparna" af "hjärtans lust." Då klockan åter ljöd vid åtta-tiden, tyckte vi alla, att det var "för tidigt", äfven om steklukten från den kära, färska Bohussillen stack oss i näsan från matsalen. — Alltså — julen närmade sig. Första "känningen" häraf var det stora "slaget", som varade "i veckan lång", då både oxar, grisar och får fingo "sätta lifvet till" och undergå "nödiga förvandlingar", innan de kunde med behag serveras. De fattiga glömdes då ej heller. Där låg "massor" af korf i skafferiet, afsedda för dem, och de visste det, ty dagarna efter såg man en hel skara af gummor "vallfärda till prostgården, betydligt "rikare", då de lämnade, än då de kommo. Många vänliga ord och handtryckningar växlades. Där var kärlek och förståelse bakom gåfvorna. Så kom andra "känningen" af julen — "stöpning af ljus från taljen, som erhållits vid slakten. Där stöptes "tio-grena-ljus'" — till erinring af de tio barnen, som Gud skänkt i hemmet; där stöptes "tre-grena-ljus" och enstaka. Huru det tillgick, lämna vi här åt sidan. Men lustigt var det. Så kom tredje "känningen" af jul — "julbaket." Ja, du må tro, att i ett gammaldags prosthem i Sverige togs där till både "grundligt och rundligt" af mer än "sju gånger sju" sorter. Där bakades bakelser med hvars och ens initialer på, där bakades sprits, där bakades — ja, hvad allt? Alltnog, plåt efter plåt bars upp i det rymliga skafferiet och då julen kom var där fullt upp af all jordens goda i alla former och gestalter. Så kom då — "doppare-dagen." Köket var i festskrud, och där stod ock "flottgrytan" på spisen med sitt finklädda skaft af klippt papper. Midt på golfvet var middagsbordet dukadt, och så började vi inviga måltiden med bordsbönen. Sedan blef det ett "doppande" af minst 25 personer — ett språkande och en glädjestämning, som stod högt i tak. Sist serverades "klenett" och sylt. Sedan drogo vi oss till våra rum för att "lacka in" allt hvad kärlek och tillgångar funnit ut till hvarandra. Julgranen, fager i höjd — hela hemmets lust och glädje, kläddes på f. m. Kl. 5 e. m., då skymningen bröt in, tändes granen i salongen. De, som sjöngo, fingo komma in först. Då allting var klart, granen strålande i sin skrud, vi "sångare" på vår plats vid pianot, slogs dubbeldörrarna upp och vid "Hosiannas toner" kom hela skaran in och tog plats. Då sången tystnat, läste prosten julevangeliet och bad om rik välsignelse öfver julen. Då förfriskningar af alla de slag intagits, buros "julbockarna" in. 300 julklappar utdelades den aftonen. En liten episod må nämnas. En af döttrarna bar ett afgjordt "hat" till vykort, sak samma i hvad väg. Nu tänkte vi, att det där skola vi göra en "liten rolighet" af. Midt i brådskan, dagarna innan jul, föresatte vi oss att *alla* sy eller måla ett dylikt. Som hon väntade sig en hatt till jul, inlade vi ett af dem i en hattask. Paketerna foro af och an. Prosten läste upp namn och "tillfällighetsrim", och till dottern Maria — den omnämnda — kommo de ock i behörig ordning. Men — besynnerligt alltid något af de "förhatliga korten." Slutligen kom en stor pappask åt det hållet. "Ack, min hatt", jublade hon. Men — vi unga sutto som på nålar — vi visste ju, att det var något annat "'otyg" — och då locket helt försiktigt öppnades och i stället för "hatt" en af de där "sydda gubbarna" grinade emot vår unga vän och hon med ett utrop af förtvifian sade: "Hvad är detta, jag som trodde, att det var min hatt." Tårarna på hennes kind kommo våra hjärtan att klappa hårdare och så började vi nu förstå, att vi drifvit vårt skämt "långt nog." En af oss skyndade till "bocken" och smugglade i farbror prostens hand en verklig hattask till den förorättade. Tårarna torkade snart och leende och glädje tronade åter på allas anleten. Lutfisk och gröt ändade aftonens glädje, och vid "tio-grena-ljusets" sken lästes ett kapitel ur boken framför andra böcker. Kl. 8 var allt tyst och mörkt i hemmet, ty kl. 3 nästa morgon skulle vi reda oss till för "ottan", som började kl. 5 på morgonen i kyrkan. Kl. 3 voro vi uppe, påpälsade "ända intill tänderna".

Vid "tio-grena-ljuset dracks kaffe med dopp. Utanför prästgården stodo flera slädar, som väntade på oss alla, och vid blossens sken sågo vi ut som "lefvande byiten." Vid hvarje släde stodo på medarna en af hemmets "ungersvenner" med tjärade furustickor, hvilkas ljus skulle lysa oss till kyrkan. Det var en munter samling, som nu begaf sig i väg mot helgedomen, hvilken låg där så vacker med sina två torn och rikt upplyst i den tidiga morgonstunden.

PÅ VÄG TILL JULOTTAN.

Då jag vid den tiden söndagligen tjänstgjorde som "solist" i kyrkan — sjöng ett nummer hvarje söndag för det fyllda templet — rymmande 2,000 personer, — var det min plikt, att gå upp på läktaren och sjunga en julsång. — Men först brusade genom hvalfven "Var hälsad sköna morgonstund", som med sin underbara högstämdhet grep hvarje hjärta. Varmhjärtade vittnesbörd ljödo från predikstolen af vår prost och hans komminister, och då morgonens gryningsstrimma silade sig in genom kyrkofönstren, hade vi så godt som genomlefvat en hel dags erfarenheter. Utanför kyrkan stodo våra skjutsar återigen för att föra oss till den rikt dukade juldagsfrukosten därhemma i prosthuset, sedan nu själen fått sin andel i kyrkan. Bjällrorna klingade så friskt, och solen strödde sina diamanter i snön. Snart voro vi framme och vår jul var börjad.

JULAFTON N:R TVÅ.

Vi hade nyss satt eget bo — vi två — den ene svensk-kinesisk-amerikan, den andra — fullblodsvensk så helt, så fullt, att det syntes som en den djupaste ironi att blifva placerad på detta halfklot, där poesi och romantik — om där någonsin funnits någon — uppslukats af frågan: "How much money can I make?" "Is it any money in it?" och dylikt i "business"-väg. Välan! Man tager lifvet, som det bjuds, och öfverflyttar sitt lilla Sverige öfver "det breda diket" — Oceanen till Amerika och drömmer både natt och dag om hvad kärt man lämnat, om hvad skönt man sett därborta, där lärkorna drilla som aldrig här, där blommorna dofta som aldrig här, därborta där tallarna sjunga sin djupa, melodiska klagan öfver ett folk, som förr var så stort och mäktigt, men nu lyssnat till sirénsången från gudlösa diktare och författarinnor och glömt honom, som alltjämt står skyddande öfver land och folk, välsignande teg och täppa — ja, hvad allt de högburna tallar sjöngo — det vet Gud, men det lät så vemodigt, klagande. När krig och fred vägde nästan jämnt i vågskålen för någon tid sedan och det höll på att blifva allt tyngre i krigsskålen, hvad genomfor då det gamla Sveas torp och tjäll med dess faders- och modershjärtan och genom vår ungdom, var det ej en djup *allvarston* från *honom* däruppe, som styrer folkens öden och som väntar, att dess söner och döttrar skola vända sig från människo- och snilleafguderiet, från det tomma, innehållslösa lifvet, ja, syndalifvet till Gud — ja, hvad gick det då igenom våra dalar, berg och skogar? Hvi suckar det så tungt uti skogen därhemma?

O, det är synden, som trycker både natur och människoandar mot jorden. När skall *rättfärdighet* blomstra på vår jord både i fosterjord och adoptivland? Men det var ju en julafton på Amerikas jord, som skulle skildras.

Hemtankar och hemkärlek förde oss åt sidan en smula. Ja, det lilla hemmet vid Alleghany-bergens fot stod "skrudadt" för jul. Helt oförmodadt kom bud från "Annexet vid kolgrufvorna", att *de* önskade hafva "otta" i år, de hade sin tur nu o. s. v. Det kom som en blixt från en klar himmel öfver dessa tu, som drömt om sin första julafton i eget tjäll med så mycken svensk romantik som möjligt. Men lifvet är så rikt på gäckande illusioner! Alltså — kära julgran, som vi smyckat så nätt, du skulle icke stråla i julekväll för oss — alltså små och stora paket — i morgon kväll i stället skola vi se edert innehåll och då få klart för oss, om kärleken varit skarpsinnig nog att upptäcka hvad vi behöft och önskat. Smög sig intet en tår förstulet ur ögat, då hästen — en hederlig ponny — Topsy, var hennes namn, stod vid dörren och släden bar af i den gnistrande, klara och kalla julaftons-morgonen. Och så gick det öfver Pensylvanias backar alltjämt — uppåt, uppåt — bort från det soliga, julprydda hemmet i dalen till ett annat hem, där träget arbete från morgon till kväll skänkt en viss välmåga och hemtrefnad. Det låg i ett koldistrikt. De som känna till huru där ser ut, veta att mödan ur grufvorna frambringar de svarta kolen, men det som giffver dem "brödet", "svärtar" ock deras bostäder och bohag, ty hela luften är "mättad af "kolstybb." Då vi kommo in i koldistriktet, mötte oss löjliga syner. I en italienares boning hängde en ny slaktad gris. Det måste blifva en trefflig julafton, tänkte jag, "reda upp en hel gris" på självfva den dagen. Men så var det ej *svenska* invånare heller. Annat såg det ut i den stugan dit vi voro bjudna. Där var "fejadt" till jul, — trots all "stybb", som näsvist nog trängt sig in genom husets små remnor i dörrar och fönster — såg det inbjudande och trefligt ut. Själfva "orgeltangenterna" hade fått påhälsning af de svarta kornen, hvad skulle ej då duktyg, ja, t. o. m. själfva maten ej få? Så kom då den kära aftonen — julaftonen — och med den så många drömmande tankar, så många rika minnen från barndomshem och fosterjord.

Tanken var tusen mil i väg öfver dal och höjd, öfver Ocean och Nordsjövåg till det gamla hemmet i Svea land. Där såg tanken och minnet en syn, som höll modet uppe. De gamla, kära, som med öfriga syskon firade sin jul på Sveriges jord. — — — — — — — — — — — — — — —

— På bordet stod kalkon, risgröt, lutfisk, kål, "cake", — jag vet ej allt och jag förmådde ej smaka på hälften, sinnet var gråtmildt och mellan löjen kommo tårar, då och då. Första julen på Amerikas jord i en kolarbetares hem. Då jag omöjligen kunde göra "heder" åt anrättningen, så som "värdinnan" önskade och jag själf åstundat, väcktes jag i mina svensk-drömmar af följande ord: "ja sir la, att ho inte likar ett, for ho äter då inte ett grann." Nu vaknade jag upp ur mina drömmerier och klappade den kära husmodern så hjärtligt och sade: "Jo, allt är ju så godt, men jag är litet hemsjuk i afton — jag tänker på det gamla hemmet på andra sidan. Tack, kära gamla mor för allt, allt!"

Innan läggdags och sedan orgeltoner och sång gjort "sitt till' att lägga sin "helande halsam" på hemsjukt sinne, var man nöjd med lotten sin, och tackade Gud för hans nåd. Hvad förmåner hade icke jag haft, jämfördt med dessa, som stått i "rök och damm", kanske från tidigaste ungdom?

Borde jag ej dela med mig af mitt lifsinnehåll till dessa, i stället för att begråta min "hårda lott?"

Kl. 5 nästa morgon skulle det blifva "otta" i det lilla templet däruppe på höjden. Således upp i tid. Vid skenet från vår värds lykta styrde vi i arla stund färden till templet. Villiga händer hade redan börjat tända julljusen. Snart fylldes kyrkan. Från en transperang i koret lyste orden: "Ära vare Gud i höjden." Snart brusade koralen: "Var hälsad sköna morgonstund", sjungen af hundraden af landsmän. Det var julstämning i sinnena. Kanske gjorde någon likt mig — drömde sig tillbaka till sin barn- och ungdomsjul, kanske gingo de längre — fördjupade sig i den tanken, att den Herre, som där fyllt deras lif med glädje, äfven här i främlingslandet mötte dem med sina gåfvor, ej minst i form af en ordnad församling, ett rent Guds ord — en härlig julmorgon i deras eget lilla tempel — allt — gåfvan af kärlekens Gud. Ja, jorden var ju Herrens — äfven adoptivlandet i väster. Så voro julens heliga minnen af oss för första gången firade här på Amerikas jord.

Topsy förde oss snart tillbaka. Öfver det lilla hemmet låg julfrid och på juldagsaftonen firades jul med paketer och julsång i det lilla herdetjället.

JULELD.

För Ungdomsvännen af Teofilus.

O, tindren, I stjärnor, från himlens kristalliska tält
i nordiska natten på snöhöljda, gnistrande fält
och hvisken i vinterlig stillhet till vakande sinn',
att jordens lycksaliga högtid på jorden gått in!

Och hjärtan, som domnat, och hjärtan, som stannat och stå,
de värmas, de tina, de börja af glädje att slå.
Och blick, till hvars djup ej en stråle af ljus hittat ner,
förklarad och bräddfylld, af tjusning mot himmelen ser.

Ack, stum är naturen och isig och mörk i sig själf
och domnar i döden alltmera likt stelnande älf.
Ja, människohjärtat ock känner den hemliga makt,
som tung öfver bröstet den isande handen har lagt.

Men gnistan är sprungen från Skaparens hjärta. En brand
slår ut öfver världen, den sveper dess yttersta rand.
Naturen skall värmas och tina och blomstra till slut
som liljan, hvars kalk för den lifvande vårsol slår ut.

O, heliga gnista, fall ned i hvart människobröst,
att världen därinne från mörker och köld må bli löst
och hjärta sig sluta till hjärta och värld intill värld
och skapelsen lefva af värmen från kärlekens härd.

"JUL-TANKAR".

Af dr T. De Witt Talmage. Öfversättning från engelskan af Albert Alberg.

Många århundraden tillbaka togo tvenne enkla personer in uti en by-lada, efter att till fots hafva tillryggalagt öfver tio svenska mil. — En alltför lång ansträngning för en person vid dålig hälsa. Inga "Rikets herrar" väntade uti ett yttre gemak, såsom då andra konungar födas till världen. Inga kurirer sutto till häst vid porten, färdiga att bringa nyheten därom från stad till stad. Ingen skicklig läkare var tillstädes. Ingen sidenfodrad vagga att emottaga barnagästen. Men en monark föddes icke desto mindre uti ett härbärge, som kallades Chim-Ham-huset; — natten, med stjärndiamanter på sitt finger, pekade ned på stället, himlens port var slagen vidöppen för att skåda dit ner, de himmelska orkesteranförarna strödde Messias-oratorier öfver jorden, på de lägsta trappstegen på himlens portal sutto Guds minnessångare och sjöngo: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden och människorna en god vilja." Snart efteråt knäböjde hvitskäggiga stjärntydare, och ur deras läderpåsar falla klingande guldsheklar, och ur öppnade säckar dofta rökelseörter och rassla knippen af myrra. Den lössläppta stjärnan i världsrymden, den utsläppta lofsången, den kulna december-natten, rodnande som en morgon i maj, — och en annan stjärna, Jakobs, ilande ned genom den nattliga skyn för att leda vandraren åter till hemmet!

Den nattens ovanliga företeelse var måhända ett närmande världar emellan uti världsrymden. Liksom planeten Venus passage uti vår tid var förutsagd många år dessförinnan af astronomer, och astronomer kunna *förutsäga* hvilka afstånd skola existera världar emellan tusende år från i dag, — så kunna de också beräkna tiden *tillbaka*, och äfven fritänkare till astronomer hafva nödgats bekräfta att där förekom vid året för Kristi födelse en högst ovanlig företeelse på himlahvalfvet. Kinesiska anteckningar, — naturligtvis helt och hållet oberoende af bibeln, — gifva tillkänna såsom ett historiskt faktum, att omkring samma tid syntes en egendomlig och oförklarlig företeelse på himlahvalfvet. Men det kunde ju hafva varit en meteor, sådan som ni och jag hafva sett glänsa till ibland vid horisonten.

Endast för någon tid sedan (december 1899) såg jag på norra himlahvalfvet ett stjärnfall så lysande och tydligt, att om jag hade varit på en kulle så pass hög som den vid Betlehem, på hvilken herdarna stodo, jag kunde hafva angifvit inom en viss krets platsen där den nedslog.

Universitetet i Iowa och Britiska museet i London* äga specimina af meteoriter upplockade på fälten, skärfvor af

* Äfven naturhistoriska museet i Stockholm. Red.

andra världar, som lysa med en eldsvans uti rymden vid sitt fall. Det är således icke alls omöjligt att stjärne- eller meteorföreteelser på den natten, om hvilken jag talar, kunna vetenskapligt förklaras. Mig vidkommer det endast att den var lysande, att den var silfverglänsande, att den blänkte till, och svajade och svängde och stannade, ett öfverjordiskt glädjetecken, liksom om Kristus hade skyndat ned för att rädda vår värld i en sådan hast att han ej medtagit sin glänsande krona, och att himlens änglar därför kastade den ned efter honom.

Men denna företeelse lämnade jämväl intrycket af det faktum, att de tre vise männen ifrån östern kommo till Kristus. De voro inga tokar, inga dårar. Krönikan säger uttryckligen att de vise männen kommo till Kristus. Man säger måhända att de voro mager, d. ä. trollkunniga, och man säger så med ett visst förklenande uttryck. Däremot voro de sitt århundrades yppersta och präktigaste män. De voro naturforskare och vetenskapsmän. De visste allt som var kändt. Man måste komma ihåg, att stjärntyderi var astronomiens moder, och att alkemien var kemiens moder, och om också barnen stundom kunna öfverträffa sina föräldrar, så föraktar man icke modern därför. Det var dessa stjarntydares lifsuppgift att studera himlaföreteelserna. Två tusen, två hundra och femtio år innan Kristus föddes, kände vise män till höst- och vårdagsjämningarna; de hade beräknat kometernas kretslopp och återkomst. Professor Smith försäkrar att han tror att de uppfattade solens afstånd ifrån jorden. Vi finna uti Jobs bok att forntidens män ej antogo att jorden var platt, hvilket somliga hafva påstått, utan han visste, och hans samtida visste, att jorden var en glob. Pyramiderna byggdes bland annat äfven för studiet af stjärntyderi och astronomi.

Vidare: alkemister tillbragte sin tid med att studera metaller och gaser, samt flytande och solida ämnen, riktande därmed världsbiblioteken medelst sina underbara upptäckter; de voro ytterst visa män som kommo till Österlandet. De förstodo balsamering vida bättre än våra lärdaste "vetenskapsmän" nu för tiden. Vår värld, som fortgått uti århundraden med sina studier, torde kanske nu snart hafva upphunnit den utveckling, där de gamle började att glömma. Jag håller för att de förlorade konsterna voro lika märkliga som de nu existerande. Dessa omtalade män voro vise som kommo från östern, och traditionen säger, att de voro de visaste, som kommo. — Casper, en ung man, Baltzar, en medelålders man, och Melchior, en åttio-årig, — århundradets trenne klokaste män. De kommo till brubban. Så har det alltid varit, de klokaste kommo till Kristus, de skarpaste hufvudena kommo till krubban. Hvem var den störste metafysiker detta land någonsin producerat? Jonathan Edwards, — den kristne trosbekännaren. Hvem var världens största poet? John Milton, den kristne trosbekännaren. Hvem var den störste juridiska författaren? Blackstone, den kristne trosbekännaren. Hvem var den mäktigaste anden uti Storbritanien? Gladstone, den kristne trosbekännaren. Hvad är orsaken till att hvarje högskola och hvarje universitet i detta land har ett kapell? Emedan det äfven där måste finnas en plats, där de vise männen kunna hålla gudstjänst.

Jag vet äfven af denna framställning att det var en vintermånad som Gud valde för sin Sons födelse. Hade det varit maj månad, så hade det varit blomstrens tid. Hade det varit juni månad, så hade det varit rosornas tid. Hade han blifvit född uti juli månad, hade det varit i den stora skördetiden. Hade han blifvit född uti september månad, så hade det varit uti den mogna fruktens tid. Hade han blifvit född uti oktober månad, det är uti löfträdens granna afklädningsperiod. Men han föddes uti december månad, när inga blommor finnas, utom hus, och då all den gröda som ej blifvit inbärgad är förstörd, och då det ej mera finnes någon frukt som mognar på höjderna, och då vinden sopar löfven öfver den bara marken.

Det var i slutet af december som han föddes för att visa att han är en frälsare för människor utsatta för skarpa vindar, för människor under ett molnhöljdt öde, för människor med förfrusna förhoppningar, för människor under hjärtats frysningspunkt, för människor som lifvets stormar snöat ner.

Det är orsaken hvarför han så ofta träffas hos de eländа. Du kan möta honom uti natten, då du gått vilse på heden. Du kan se honom alla kvällar skrida genom stadens mörka gränder. Du kan se hans hand hålla upp hufvudet på fattighjonet i dess tjäll. Han minnes huru vinden tjöt rundt om härbärget uti Betlehem den minnesvärda decembernatten, och han har medlidande med alla dem som i sin fattigdom höra huru vinden skakar de otäta fönsterluckorna en kall och stormig natt. Det var denne Kristus, som Washington och hans soldater tillbådo vid Valley Forge, när de utan filtar lade sig ned uti decembersnön. Det var denne Kristus som pilgrimsfäderna vände sig till, när "Mayflower" nådde Plymouth Rock, och när som åren sedan flydde, och de grafvar de gräfde voro flera än de hyddor de byggde. O, låt mig försäkra eder att det är en sådan Kristus som vi behöfva, icke en Kristus för medgångens vackra väder, utan en Kristus för de mörka dagar, som sjukdomar molnhölja och missräkningar förfrysa, — för dagar med smärtsamma förluster och fasansfulla med vidt öppna grafvar. Icke endast en vårtidens Kristus, icke blott en sommar-Kristus, eller en höst-Kristus, utan en Kristus äfven för vinter och köld. O detta lidande och sträfsamma lif behöfver blifva hugnadt, lugnadt och vaggadt och sjunget till sömns uti armarna på den medlidande, allsmäktige. Ingen moder har någonsin med större ömhet satt foten på meden, att vagga sitt sjuka barn, än Kristus, kommen ned till oss, till denna sjuka värld, — och han vaggar den sakta, och hans blick är blid, då han säger: "Min frid gifver jag eder; icke såsom världen gifver, gifver jag eder."

Alla dem som lida denna juletid, hänvisar jag till december-Kristus. Uppmärksamma väl ett faktum, hvilket ingen tyckes lägga märke till, — att Kristus föddes bland får och boskap, bland hästar och kameler, på det att han måtte utöfva ett förmildrande inflytande till fördel för skapelsens hela kreatursvärld. Hade Kristus, som liknade sig själf vid en dufva, icke något emot den grymma dufvo-jakten? Hade Kristus, som liknade sig själf vid ett lamm, icke någon känsla för fåren, som bindas och pinas, och med nacke hängande öfver den skarpa kanten af slaktarens kärra, så omänkligt torteras, eller för boskapståget uti sommarhettan från Omaha till New York, utan något vatten, öfver 220 svenska mil under tortyr? Har Kristus, hvars beskattning betalades af en fisk, då myntet togs från dess mun, intet medlidande med de ännu lefvande och darrande fenorna i fiskmarknaden? Känner den Kristus, som med sin egen hand stillade plågorna hos de lefvande, ingen harm vid vivisectionens fasor? Har den Herre, som genom sin ande sade: "Gå till myran", ingen känsla för de med nålar fastsatta sprättande insekterna? Har den Kristus som sade: "Skåden fåglarna uti luften", ingen hänsyn till deras fångelse?

När det härliga messias-riket i sin fullhet inträder, skall barnet leda lejonet och leka med huggormars afföda, emedan kreatur och krypdjur då ej skola hafva några flera oförrätter att hämnas. För att förmildra djurvärldens ställning, blef Kristus född uti ett boskaps-skjul.

Det första ljudet af Guds Lamm hördes bland den fårahjord, som vaktades af Betlehems herdar! Kristus, den evige segraren, föddes uti ett stall!

NÅGRA ORD OM VÅRA JULBILDER.

För Ungdomsvännen af K. G.

Julbilderna äro många och af stor variation. År efter år uppenbara de sig — gamla föremål i nya dräkter. Penslar och pennor ha alltid brådtom med att skapa "någonting nytt för julen" om julen. Men huru stor deras skaparekonst än må vara forma sig likväl penseldragen till gestalter och föremål, som vi sedan alla föregående julhögtider äro förtrogna med. Och väl är det, ty vi skulle ogärna se något nytt element införas uti vår redan mångsidiga julromantik. Vi skulle rent af anse det som ett oförlåtligt intrång, om något annat träd sökte täfla med granen om värdigheten af julträd. Vi skulle icke kunna hålla tillgodo med en julgubbe, som ej hade ett stort hvitt skägg och den välkända röda topplufvan på hufvudet. Och icke förmådde anblicken af den läckraste anrättning af hvad slag som helst så reta vår jul-aptit som anblicken af en väldig skål af rykande risgrynsgröt.

Allt detta känna målare och tecknare mäkta väl till. Och de äro visa nog att rätta sig därefter. Sålunda återfinna vi för hvarje år, ehuru i nya former och sammansättningar, samma gamla kära föremål, som sedan århundraden tillbaka äro oskiljaktigt förenade med julen. Och dessa bilder, hur enkla de än må vara, äro alltid välkomna — de äro kära vänner som komma och hälsa på oss en gång om året och äro inte mindre kärkomna därför att "de ha förändrats något, sen sist vi sågo dem."

Sammalunda är ock förhållandet med de bilder, som hafva en mera allvarlig prägel. Änglar, julklockor, stjärnor, herdar, vise män o. s. v. framträda för oss i nya former hvarje jul, och de fängsla oss alltid, icke emedan de äro uti viss mån *nya*, utan fastmer emedan vi uti dem igenkänna dragen af de gamla.

Men alla dessa bilder — ehuru somliga hafva en djup innebörd — tolka dock blott en yttre sida af julen. Högtidens egentliga firningsämne finner i dem föga eller intet uttryck. Väl hafva äfven många sökt tolka hufvudbilden i julens evangelium, men jämförelsevis få hafva härutinnan verkligen lyckats.

Att skapa träffande julbilder af rent världslig halt erbjuder föga svårigheter för den som fått konstens gåfva. Men att framställa hufvudbilden i julens evangelium så, att hos betraktaren heliga, allvarliga känslor väckas — den gåfvan har endast varit ett fåtal mästare förunnad. Ty hufvudbilden i julens evangelium är icke Betlehems stjärna, icke de lofsjungande änglaskarorna, icke herdarna eller österlandets vise, icke stallet, icke krubban — hufvudbilden är och förblir *det lilla barnet i krubban.* "I skolen finna ett lindadt barn, liggande i en krubba." Hufvudbilden i julens evangelium är världens Frälsare, Jesus Kristus, där han ligger ett menlöst barn på krubbans halm. Att teckna en bild, så helig, så skön, så ren — därtill fordras mera än konst; därtill fordras först och främst Jesu kärlek i hjärtat.

En gammal legend faller mig i minnet. Det var en gång en ogudaktig konstnär, som ville måla "Jesus frestas af djäfvulen" (Matt. 4: 1). Öknen kunde han med lätthet afbilda, frestaren kunde han utan svårighet få fram, men Jesu allvarliga heliga anletsdrag var det honom omöjligt att med penseln frambringa. Och huru mäktig än hans tafla i alla detaljer var, så var den dock utan värde, ty åt det viktigaste af allt gaf den intet sant uttryck.

I viss mån kan detta tillämpas på ett stort antal bilder, föreställande "Frälsarens födelse". Många taflor hafva målats öfver detta ämne, men endast ett fåtal äro verkligen tilltalande — åtminstone för oss protestanter. Från konstnärens synpunkt äga de nog sina stora förtjänster — därom hvarken kan eller vågar jag disputera — men från religiös synpunkt äro de ofta rent af osköna och värdelösa. Och detta antingen därför att hufvudbilden —

JESU FÖDELSE.
Grass.

JESU FÖDELSE.
Credi.

Jesus-barnet — framställts på ett oskönt sätt eller ock har den fått träda i bakgrunden för bilder af endast sekundär betydelse.

Sistnämnda förhållande gäller särskildt de katolske mästarnas taflor, där helgonen gifves en lika framstående plats som Guds Son. Och det är ju ej att undra öfver; dessa konstverk äro uttryck af *deras* religiösa uppfattning. Men här besannas likväl Platons ord: "När en konstnär under sitt arbete har det för ögonen, som är evigt och oföränderligt, och användande en modell af detta slag uttrycker dess idé i sitt verk, så följer att hans produktion måste vara skön. Men om han ser på det som födes och dör, skall hans verk blifva långt ifrån skönt."

Framför mig ligga nu reproduktioner af åtta taflor föreställande Jesu födelse — alla af olika konstnärer och från olika länder och tidsperioder. Vore jag nu en konstkritiker, så skulle jag säga något om hvar och en af dessa taflor, men sorgligt nog är detta icke förhållandet. Men för att visa huru olika intryck taflor öfver samma ämne kunna lämna, har jag utvalt två af dem, en af Credi och en af Grass.

Betraktar man den förstnämndes tafla, får man genast det intrycket, att den är köttslig och osann. Den är ultrakatolsk, och man ser genast, att mästaren haft hufvudet fullt af helgonlegender. Den är vidare osann och därför ej alls tilltalande.

Vi, som år efter år få höra julens evangelium rent och klart ur skriften förkunnas, vänta ock att i minsta detalj se "julbilderna" tolkade på duken i öfverensstämmelse med skriftens framställning. Vi vänta att finna Jesusbarnet i ett stall, liksom herdarna funnit det, och icke i en medeltida klosterruin som på Credis tafla. Vi vänta att finna det liggande i en krubba — och icke bland örter och fagra blommor på marken. Vi vänta att se österns vise tillbedja det, men kunna svårligen göra oss förtrogna med den tanken, att jungfru Maria knäföll och tillbad sitt nyfödda barn — hvilket ju icke desto mindre kan vara möjligt, ehuru föga troligt. Framför allt vänta vi emellertid att återfinna något af allt det heliga och himmelska, som vi veta måste hafva återspeglat sig i hans anletsdrag — hur köttsligt och materiellt är icke Credis verk uti detta hänseende.

Dessa och liknande ting må synas vara bagateller, som ej alls borde tagas i betraktande när det gäller konst, men konsten är icke höjd öfver sanningen, utan har just i sanningen sin styrka och tjusningskraft, och det är just dessa bagateller och osanna tillsatser, som göra att taflan ej förmår inspirera oss eller lämna annat intryck än blott och bart det, att den är *en katolsk mästares verk* (hvilket icke alltid är liktydigt med *ett katolskt mästerverk.*)

Grass tafla gör ett helt annat intryck på betraktaren. Den är så enkel, naturlig och innerlig. Man blir icke trött på att betrakta den; den snarare växer i skönhet och allvar ju längre man ser på den. Det hvilar något himmelskt öfver den, himmelsk frid och himmelsk lycka, och man får en oförklarlig känsla af att den är sann — så sann nämligen, som det stått i mänsklig makt under Guds ords ledning att framställa den. Helt annorlunda än hos Credi ter sig jungfru Marias förhållande till Jesusbarnet på denna bild; helt annorlunda äfven Josefs. Undrande betraktar han barnet på det torftiga lägret och knäpper sina händer i bön till Gud. Credi däremot framställer honom i sofvande tillstånd utanför stallet, eller, rättare sagdt, "ruinen." Josef har förvisso hvarken tid eller lust att sofva vid detta tillfälle. Han är med och fröjdas och tillbeder i sitt hjärta — han minnes så väl huru ängeln kom till honom i drömmen om natten och sade: "Räds icke! — Det som är afladt i henne är af den Helige Ande." Och nu betraktar han det nyfödda barnet ömsom med undran, ömsom med innerlig vördnad.

En julbild af detta slag har en stor mission att fylla. Den sätter våra hjärtan i stämning ej blott under juldagarna, utan långt efter det högtidens skimmer och hänförelse försvunnit och lifvets prosaiska allvar tagit vid — ja, under hela årets lopp.

O, att det funnes många julbilder af detta slag! O, att vi ville gifva dem tillfälle att tala till oss! En skön tafla talar mången gång på sitt tysta språk med mera öfvertygelse och kraft än något ord skulle kunna. Sköna, sanna bilder af Jesus i krubban, Jesus på korset, Jesus i grafven, Jesus uppstånden kunna ibland åstadkomma mera än den kraftigaste predikan, de kunna t. o. m. blifva anledning till en förhärdad syndares omvändelse.

Om föräldrar visste af hvilken stor betydelse bilder äro för barnen, skulle de vara mera aktsamma vid val af prydnader för väggarna i sina hem. Affärsvärlden nu för tiden är så angelägen om att få dekorera hemmen med allehanda kalendrar och illustrerade annonser. Illustrationerna föreställa ofta dumma skämt och äro ibland rent af smutsiga och omoraliska. Äldre personer tänka i allmänhet ej så mycket på bilderna, de fästa upp dem för nyttans skull, men icke så barnen. De se dem hvarje dag, och, tro mig, hvarthän de än komma i lifvet, glömma de aldrig bilderna på väggarna i sina barndomshem.

Tag ned de dumma, de "lustiga" bilderna öfver kärleksäfventyr och tvetydiga kvickheter — de vanhelga ditt hem. Pryd i stället väggarna med sköna julbilder och andra bilder af ädel och ren natur. Haf framför allt en sann, biblisk framställning af julens evangelium. Låt barnens blickar och dina blickar hvarje dag möta hufvudbilden uti detta evangelium, möta Jesusbarnet i dess rena och sköna gestalt, så skall ock deras och dina tankar och känslor blifva fyllda med den frid och den hugsvalelsens sötma som detta evangelium — och endast *detta* — kan bringa.

JULOTTA I SOLIGA KALIFORNIEN.

För Ungdomsvännen af Ph. Andreen.

Väl skådar här på Californias kust
ej nattlig stjärna ned i snöhöljd dal,
då kyrkogångaren med fornärfd lust
i arlastund går upp till tempelsal.
Här dofta blommorna i juletid,
och ymnig grönska täcker bördig jord, —
dock lika säll är julens stilla frid,
och lika ljuft och mildt är Herrens ord. — —

Vid Stilla hafvets lugna, täcka strand
har San Franciscos svenska folk uppbyggt
ett härligt tempel. Af vår Faders hand
står Ebenezer alltid skyddadt, tryggt. —
Nu, folk, du bjuds till ottesång att där
i ljusa templet höja lofvets ljud
till Frälsaren, — med änglaskarors här
gladt, hänfördt sjunga: "Ära vare Gud!"

ETT GAMMALT JULMINNE.

Ett "surprise-party" för 25 år sedan. För Ungdomsvännen af Phritz.

I våra närvarande förhållanden, då de allra flesta af våra församlingar äro välordnade, och på många platser bestå af välbärgade medlemmar, så torde ett litet blad ur vår tidigare historia ej sakna intresse. Fastän det i mångt och mycket är bättre nu än då, fastän större öfverraskningar och större gåfvor förekomma; så finnes dock en likhet — olika meningar hos de öfverraskande.

A. landtförsamling ville gärna genom en större gåfva visa sin pastor att hans trogna och oegennyttiga arbete värderades. Men huru kunna göra detta under nybyggaretiden? Man funderade och undrade om och om igen, hit och dit, ja man till och med rådfrågade utom församlingen stående amerikaner. Slutligen kom man öfverens om att skänka pastorn en fjädervagn, "spring vagon". (En annan församling i pastoratet hade nämligen skänkt honom en häst, och själf hade han kommit så långt att han köpt sig en till.) Detta beslut lät mycket tala om sig, och snart fick äfven pastorsfamiljen reda på hvad som var i görningen. En meddelsam gumma lät tämligen tydligt förstå att P. var ute med en lista till prästen, och tillade betydelsefullt: "Dä ä la meninga, att I sa få en vang."

En söndag först i december hölls gudstjänst i ett skolhus i västra delen af församlingen, ty kyrka hade man ännu icke orkat bygga. Sedan gudstjänsten var slut, blef församlingen af den förutnämnde P. uppmanad att stanna efter en stund, men pastorn och hans hustru fingo en vink: "detta sulle I la inte höra." Då pastorsfamiljen aflägsnat sig, diskuterades "surprajsen", och man gjorde anordningar för dess utförande. Några blefvo missnöjda och kommo öfverens om att icke gå med, då gåfvan skulle öfverlämnas.

Ett par dagar före jul hämtades vagnen i C., hvarest den blifvit tillverkad. Meningen var, att den skulle öfverlämnas till pastorn på kvällen julafton. Detta hade emellertid några föresatt sig att hindra, dels emedan de ej unnade en viss R., som hade med saken att göra, den ära som de trodde han sökte, dels emedan de tyckte det var mindre klokt att störa julfriden i prästgården. I detta hem, där man fått höra det vagnen nu ändtligen var hämtad, undrades på hvad sätt den skulle öfverlämnas. Äldste sonen hade drömt, att de skulle komma med den om natten och ställa den vid "front"-dörren, och han var alldeles säker, att det skulle tillgå som på det sätt han sett i drömmen. På morgonen, julafton, blef han därför ej det minsta förvånad, då han öppnade dörren och fick se vagnen, utan kallade blott på föräldrarna, sägande: "Nu är vagnen här." Hur hade den då kommit dit? Vi skola nu redogöra härför.

Tvenne utom församlingen stående personer, som ingenting gifvit till saken, och som icke heller ville vara med, önskade dock att spela dem som styrde med "surprajsen" ett spratt. De beslutade att i all tysthet vid midnattstid taga vagnen och ofördröjligen densamma till bestämmelseorten befordra. Företaget gynnades af väderleken, ity att sedan vagnen på detta sätt öfverlämnats, började ett duggregn att falla, hvilket genast utplånade alla spår.

Följande morgon, då vederbörande funno att vagnen var försvunnen, blefvo de icke litet villrådiga. Den första tanken som trängde sig på var, att "ovännen" hade tagit åkdonet till något aflägset ställe och slagit sönder det. Kunskapare utsändes åt alla håll. Det var dock ingen lätt sak att finna den förlorade presenten. Pastorsfamiljen som trodde, att det kanske var meningen, att gåfvan skulle öfverlämnas på sätt som skett, hade styrt om att vagnen indragits i ett skjul, och här kom man sig ej för att söka förrän fram emot middagen. Här blef den nu funnen af en studerande, som var på julbesök i trakten. Denne studerande — nu välbeställd pastor sedan åtskilliga år, — äfven om ej en af de "viktigaste" — blef nu den Josua, som fick föra Israel till seger.

Nu sedan det utrönts, att vagnen stod i skjulet å prästgården, hölls rådplägning huru man skulle på bästa sätt få den därifrån för att på vederbörligt sätt öfverlämnas. Den förutnämnde studeranden — vi kunna ju kalla honom Zackeus — föreslog, att man hämtade vagnen, och erbjöd sig att uträtta denna "kärlekstjänst." Han gjorde sig nu ärende till prästgården, frågade om hvarjehanda och ville bland annat veta när husfolket skulle spisa middag, m. m. Under det de spisade, passade Z. på, tog vagnen i skjulet och drog den bort till en af granngårdarna. Hos pastorns undrades hvad detta skulle betyda, och de yngre medlemmarna i familjen i synnerhet hade många gissningar om utgången.

Emellertid hade bud sändts ut, att vagnen blifvit funnen oskadad. Fram emot skymningen samlades nu de som voro intresserade, och samlingsplatsen var den nyssnämnda granngården. Efter en stund kom skaran dragande vagnen med Z. såsom en af passagerarna. Nu ställdes den för andra gången vid "front"-dörren. Pastorn blef ombedd att komma ut. Z., som under dagens lopp varit så verksam, fick nu åter tillfälle att deltaga. Stående i vagnen höll han ett tal till pastorn å de församlades vägnar och bad honom mottaga detta åkdon såsom julgåfva. Ehuru ej precis "surprajsad" var pastorn dock af dagens växlande erfarenheter liksom "lite kommen å säk", men talade dock i korthet och tackade hjärtligt för den heder som visades honom och för den stora gåfvan — den hade kostat omkring sextiofem dollars — i sanning en betydlig summa på den tiden.

De närvarande blef nu ombedda att stiga in. Icke många kvinnor voro med, men fru pastorskan, som gärna ville fägna, önskade att alla skulle förplägas och lade därför själf hand vid arbetet i köket. I skafferi och källare hade hon åtskilligt med julmat, och denna kom nu väl till pass. Innan alla hade undfägnats, var det nära midnatt. Man tillönskade hvarandra en god jul och skildes åt.

Ja, så tillgick det på ofvannämnda församlings första "surprajs."

MARIA OCH BARNET.

För Ungdomsvännen af Ludvig.

Du drömmande sluter till klappande bröst
det barn, som skall blifva de sörjandes tröst,
och djupt i din själ du begrundar det tal,
du hörde af herdar från ljusbeglänst dal.
De ljufliga ord
än fylla din ande med bäfvan och hopp,
och tankar stå opp,
som ila till stjärnor från suckande jord.

Din ringhet du känt, ej du anat en gång,
kring dig skulle klinga den härliga sång,
som fördes från rymden af bländande ljus
af himmelska körer vid harpornas brus,
dock nådde den dig,
då låg i ditt sköte den son utaf Gud,
som tjänareskrud
en tid skulle bära på lidandets stig.

Men hur du än drömde, du drömde dock ej
att firas som himmelens drottning, o nej!
Det "Ave Maria", som tusentals år
af massor skall höjas, ej än till dig når,
men kanske du ser
de smädande hoparna hånande le
åt det, som fick ske
med dig och det barn, som så ljuft mot dig ler.

Men själar, som enfaldigt skrifterna tro,
som funnit i Jesus sin hvila och ro,
de prisa dig salig och uppfylld med nåd
och veta, att Gud i sitt eviga råd
det ringa förmår
att höja till härlighet, ära och makt,
och dig har han bragt
ur djupen till storhet, som evigt består.

Ack, stor är du visst, när du sluter i famn
det heliga barn, hvilkets mäktiga namn
skall segrande fram genom tiderna gå
och synder och död och förbannelse slå,
och stor är hvar själ,
som ser i det barnet sin frälsning allen'
och, lyst af dess sken,
går framåt och vinner sitt eviga väl.

O, visste all världen hur saligt det är
att fast kunna tro på den Frälsare kär,
som Gud är af Gud och dock mänska som vi,
och se, att försoningen ligger däri,
då skulle hon snart
sig skynda till krubban, och sorger och nöd
och bojor och död
försvunne, och allt blefve strålande klart.

MARAN ATA ELLER JULBEREDELSER I ANTIOKIA ÅR 68.

För Ungdomsvännen af G. Fletwood.

"Hur är det, Salome: får jag se din litterära skatt?"

"Gärna. Den hvilar alltjämt vid mitt hjärta."

"Du älskar den alltså mycket högt?"

"I sanning, min Ephas, jag älskar den högre än min högra hand."

"Hm. Då ha väl de dyra orden kommit från den skönaste sonen bland Israels tolf stammar?"

"Jag känner blott en skönvuxen son i Israel."

"Och det är . . .-"

"Det är du, min Ephas."

"Jag har varit borta från dig och vårt kära Antiokia så länge, och jag börjar frukta... ja, mera har timat de två år jag varit i Alexandria och i Rom än hvad som timade under två hundra år i Abrahams tid."

"Men jag har ej förnummit någon fruktan. Då du för 4 år sedan — ack, jag minns den stunden väl. Ryktet angående Roms brand och de kristnas eld — och blodsdop hade hunnit Antiokia. Vi sutto på Silpius' sluttning och sågo fullmånen spegla sig i den klara Orontes — då sade du mig, att du älskade mig, att jag var din; och jag trodde dina ord, såsom hade de varit Adonajs egna. Men då jag på öfver ett år ej hörde från dig, trodde jag, att äfven ditt blod blandats med martyrernas."

"Skeppet, som bar mitt bref till dig, landade ej i Seleucia, där det bort hamna, utan drefs omkring och ankom slutligen till Smyrna. Du vet, att på det Ägäiska hafvet får man gå i land hvar man kan, icke där man vill. Det fick Paulus erfara, då han reste till Rom."

"Du är lycklig, som sett Rom och som där sett och hört apostlarna."

"Det är förfärligt i Rom, det är härligt i Rom. Cesars bästa vänner veta aldrig vid solnedgången, om de få lefva att se det rosiga morgonljuset. Därför söka de njuta af den flyende stunden, såsom vore den deras sista. Dessa stoiker gå, stå, sitta och ligga ömsevis kring de festdukade borden, där tusentals slafvar täfla om att sirligt framräcka de utsöktaste maträtter och det ädlaste falernvin. Då bordets nöjen vid midnattstid anses slutade, vidtaga deras nattliga orgier."

"Blifva de ej mätta före midnatt, beklagar jag dem af hjärtat."

"De blifva mätta, men aldrig nöjda. En öfvermättad och drucken romare går ut ur Triclinium eller matsalen in uti ett närliggande rum, hvilket kallas Vomitorium, hvarest en stor bassäng är anställd. Där kittlar han sin hals med en fjäder, och när han medels kräkning blifvit friad från öfverflödet, återtar han med ny aptit och förnyad lust sin plats bland de njutande djuren i dryckeslaget. Sina domnande lifsandar upplifvar han nästa dag uti de yppiga och luxuriösa baden — termerna, som de kallas — där slafvar timtals ingnida väldoftande oljor uti hans muskler. De ligga på sin drägg. De förnimma en aldrig stillad trånad efter njutning, dessa stoiker, de äro aldrig nöjda, utom då de sofva.

"De äro lefvande döda, ty Ignatius säger att Paulus sagt: Den som lefver i vällust, han är lefvande död. Deras fröjd är kort. Maran ata!"

"Det är ock härligt i Rom. På Tiberns västra strand eller Trans-Tiber står berget Janiculum, och söder om dess fot, längs floden, är en upplagsplats för allt gröfre handelsgods, hvilket genom porten Ostia införes från världshafvet. Det är en ohygglig trakt. Slakterier, garfverier, magasiner, brädgårdar och allt stinkande skräp är här samladt. Politik och nöjen ha intet att skaffa här. En ansedd romare låter ej gärna se sig i denna trakt. Här, just här, vistas våra kristna vänner. De hålla till i grottor, stenbrott och i usla brädkyffen. Då Priskilla och Aqvilas ännu vågade bo i sina hem på den Aventinska kullen, hade de kristna där en gemensam samlingsort, men sedan Tigellinus och Poppea nu fått Nero att lyda deras råd, är denne grymmare mot de kristna. De ha nu ingen fristad, intet hem; de ha snart intet att skyla sina kroppar med, och deras knappa bröd ger otillräcklig näring.

Dock, vår jord bär ej ett lyckligare folk. De ha intet, de äga allt. De ha ingen omsorg. De vänta Kristus hvarje stund. Då de tala och då de sjunga om Kristus, deltar hela deras varelse. Alltid nöjda, alltid glada, alltid tacksamma, alltid färdiga att välsigna, alltid redo att möta Herren."

"Ja, *de äro Guds hvete, och Guds hvete har hunnit mognad.* Vår Ignatus säger, att Jesu vänner i Jerusalem redan flytt på andra sidan Jordanen till Pella. Jerusalem skall förstöras. Jesus har sagt det. Petrus har sagt det. Jag önskar höra från Paulus, men ser du det kolsvarta molnet öfver Taurus . . . Darrar icke jorden?"

"Knappt kännbart."

"Vi ha förnummit jordskalf i Antiokia hvar vecka. Jorden darrar och darrar, hon bäfvar och bäfvar, ty Kristus kommer, och hon förnimmer hans fötter. O, min Ephas, det är nu 8 år sedan en jordbäfning slukade Kolossae och förstörde Laodicea. Min moder och mitt hem sågs aldrig mera. Hon var en from moder i Israel, men hon visste inte att Jesus var Kristus."

"Lugna dig. Då rätta Israeliter dö i tron, utfå de löftena hos Herren; så lärde oss Apollos, då han från Korint återkom till Alexandria."

"Prisad vare Gud! och prisadt vare ditt skarpa minne, som bringar min själ denna balsam. Men låt oss gå. Din moder, som de sista 4 åren äfven varit mig en huld moder, väntar oss i hemmet."

"Javäl. Du gömmer alltså din skatt . . .

"Min skatt! Du skall se den nu."

Han mottog och utvecklade sorgfälligt någonting som hade likhet med ett skrynkligt bref och läste: *I dag är eder född Frälsaren, som är Kristus.* Ephas vardt tankfull. Väl bevandrad i såväl den judiska som i den helleniska litteraturen — han hade läst filosofi i Alexandria och särskildt i Tarsus, som på den tiden i lärdom täflade med och öfverträffade själfvaste Atén — hade han ej förr än nu sett dessa ord. Apostlarna hade kungjort Jesu ord och liknelser, men föga eller intet vardt sagdt om Jesu födelse, helst i Antiokia, Syrien, hvars kristna församling ännu var öfvervägande paulinsk. De kristna väntade Kristi snara återkomst och världens undergång. Alla tecken tycktes säga: Världen kan ej längre förblifva som den är. Krigen voro ödeläggande. Blod flöt i strömmar. Storm, åska, orkaner, öfversvämningar, pestilentia, hungersnöd och nästan dagliga jordbäfningar plågade folket. De kristna suckade, och hela naturen medsuckade och medängslades. Det gick en suck ur berg, ur sten, ur klippans bröst, ur blommans själ, ur dalens famn, ur flodens djup. Gud Fader hade — så syntes det — fördolt sitt ansikte, och hela afgrundshären hade fritt spelrum på de trakter, där mänsklighetens vagga stått, där Gudasonen gått och där apostlarna nu vistades. Maran ata, var de kristnas lösen, och ingen tänkte på att skaffa historiska uppgifter om Jesu person och verk och öfver den första kristna församlingen. Då tiden tar slut, börjar evigheten, och böcker äro öfverflödiga.

"Jag känner ej dessa ord", sade Ephas, tankfullt stirrande på papperet. "De äro icke Filos, icke Hillels, icke rabbi Gamaliels. Hvarifrån äro de?"

"Från himmelen."

"Världslitteraturens skönaste tankar ha nedfallit ur Guds ljuflighets sköte. Han, den fullkomligt gode, vise och sköne, som skapat tanken, kan ensam inspirera fullkomligt goda, visa och sköna tankar."

"Sant! Och de ord, du har i din hand, öfverträffar rabbinernas likasom solens sken öfvergår månens."

'Hvarifrån ha de kommit?"

"Till Antiokia kommo de med Enan. Han fick dem i Efesus af Junias. Junias nedskref dem i Troas. Där mötte han i Karpus' hus den unge Timoteus, som ditkommit för att hämta handskrifter och pergament, hvilka Paulus och Lukanus där kvarlämnat. Lukanus, läkaren, hopsamlar nu Jesu ord och skrifver om Jesu födelse, lefnad och död. Orden i din hand förkunnades af en ängel för några herdar utanför Betlehem samma stund Jesus föddes. Herdarna berättade allt för Jesu vänner."

"Javäl. Denna nyhet tarfvar bekräftelsens stämpel, men ett är visst: Jesus är den ende som sett vår Fader och som nedkommit från Faderns hus. Då Jesu ord blifvit samlade och nedskrifna, då undfår världen en bok, som tänder en ny dag. Himmelens språk ljöd skönast på jorden, då skapelsens förstfödde i Galileens ängd bjöd sina vilsna bröder: *"Kommen till mig, I alla!* Då han bad: *Fader, förlåt dem.* Det var himlens ljufva modersmål.

Det kolsvarta molnet från Taurus' höjd fördes af förliga vindar i syd-ostlig riktning mot Libanon och nedgjöt nu öfver Antiokia ett våldsamt regn, från hvilket Ephas och Salome sökte närmaste skydd. Inom Antiokias murar funnos 700 fot höga berg, perpendikulära klippor, ofantliga bråddjup och branter, djupa raviner, forsar, kaskader, otillgängliga grottor, och i midten af allt detta funnos tjusande trädgårdar. Stadens fästningsverk, uppburet af höga, lodräta klippor, var ett mästerverk i militär-arkitektur. Dess öfversta afdelning, som omslöt bergens kammar och klippornas toppar, bildade en skön krona med beräknad effekt. En brokig matta, sammanväfd af oändliga varieteter af de finaste gräs, eterneller, murgrönor, hyacinter och härliga cyklamer, öfvertäckte de vilda klipporna och bergen, och i dess oräkneliga klyftor och kryptor tronade evigt grönskande lagrar och myrtenträd. Från Orontes' strand

tedde sig de grönskande höjderna likt härliga trädgårdar, hängande i luften.

Vid bergets fot och rundt omkring klipporna hade natur och konst danat större öppningar, hvalf, pelargångar, stensalar, grottor och klyftor, hvilka erbjödo angenäm svalka i hettan och skydd mot regn. Här samlades stadens lättrogna, lättböjda och lättsinniga pöbel för att döda tiden. Folkets förnedring var förfärlig. Magier, spåmän, kvacksalfvare, skämtare, undergörare, falska profeter och präster täflade med hvarandra. Österlandets hela afskum hade här sin hufvudstad och tillbringade tiden i de lättsinnigaste nattliga fester. Framför en lysten publik summo flockar af unga, skönnakna ynglingar och jungfrur i en ofantlig bassäng, full af det klaraste vatten. Folket här hade ingen ära att bevara, intet fädernesland, ingen familjeheder, intet namn. Romarna, som hade makten, hade förlorat all tro på sina hednagudar; deras präster kunde ej möta hvarandra, utan att le.

Antiokia var världens tredje stad, och af dess 500,000 själar hade nog flera tusen funnit skydd i hvalfven och klyftorna, då regnet ditjagade Ephas och Salome.

"Halloh, Salome! Kryp då inte allt för långt in. Din efterlängtade Kristus kommer kanske i skymningen, och går du långt in i klyftan, finnner han dig intet. Ha, ha, ha, ha, ha!" — En skön hellenisk yngling, hvars kärlek eldigt men förgäfves brunnit för Salome, uttalade hädelsen. Ett döfvande tordönsslag kom brådsnabbt klipporna likasom att darra, och några inrusande kristianer ropade: Maran ata! Maran ata!

I pelargångens sparsamma ljus igenkände Salome en af dessa kristna. Det var en högvuxen man med ålderrynkad panna och allvarsamma anletsdrag, klädd i en grof, men präktig kåpa. Hans namn var Josedec, den kristna församlingens rikaste och verksammaste medlem. De flesta kristna i Antiokia voro välbergade och många voro rätt förmögna. Här fick Paulus hjälp till sin första resa. Salome gick ett par steg emot Josedec och sade: "Var hälsad, käre fader."

"Hvad? Du här, min dotter? Jag bär dig budskap från Ignatius." Josedec räckte Salome ett bref och hastade vidare. Med fiken håg öppnade hon brefvet och läste:

Ignatius hälsar den unga Salome. Ett kärt bref från apostlarna hitförde i dag en härlig berättelse om Jesu födelse. Nästa sabbat skola de dyra orden läsas och begrundas första gången i Antiokia. Vare detta kungjordt. Farväl.

Salome närmade sig Ephas och räckte honom brefvet. De närmade sig klyftans öppning och läste brefvet ånyo i det häntynande aftonljuset. En obeskriflig sällhet hvilade i Salomes hjärta och trängde fram i hennes ungdomsskära anlete. De voro nu alldeles allena i denna vrå, och Ephas såg på Salome med en af undran blandad hänförelse och utbrast: Salome, du är skön!

"Jag är lycklig, trefaldigt lycklig. Jag har min skatt. Du är åter hos mig. Vi få höra Kristus' födelse berättas såsom änglar förkunnat den. Se där! En härlig blomma vid din fot. Hon föll ner från bergen."

"Och krossades i fallet. Hur skön är icke dess doft."

"*Jag är Guds blomma.* Krossas jag, sprider jag Guds vällukt."

"Salome, du är skön, skön som en ros i Mahanaims ängd."

"*Jag är Guds ros.* Förkrossas jag, så förlossas jag. . ."

Ett döfvande jordskalf kom klipporna att rämna. Salome ropade: Maran ata! och dignade ner på sina knän. Hon tyckte sig liksom fattad och buren af oskönjeliga armar framåt öfver saliga nejder och nedsväfvade stilla i en grön ängd. En sabbatsklädd människoskara var där samlad, och en ljuflig sabbatsstillhet hvilade öfver dem, då plötsligen en ängel med himmelska ord kungjorde allt om Jesu födelse. Hon såg många kära anleten och ett mildt, nästan förklaradt väsende, hvilket var hennes egen moder. Hon sökte hasta henne till mötes, men kunde icke. Då sjönk hon sakta framåt och föll i älskad moders famn. Hon badade i sällhet.

Då nästa morgonsols strålar värmde hennes panna, upplyfte hon sina ögon och frågade: Hvar är jag?

"Du är hemma, min dotter. Jag är Ephas moder och är nu äfven din moder. Jordbäfningen har skadat dig och Ephas, men Guds hand har räddat era lif."

"Är min skatt räddad?"

"Räddad. Vi funno den vid ditt hjärta. Se här!"

En oförliknelig sällhet framlyste ur Salomes' anlete, då hennes ögon på det närmade papperet hvilade uppå orden:

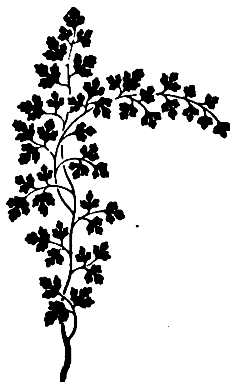
I dag är eder född Frälsaren, som är Kristus.

I JULETID.

För Ungdomsvännen af Anna Boström, Portland, Ore.

Julen med sitt helga minne
nu är inne på vår jord.
Fröjd den bringar månget sinne,
båd' i söder och i nord!
Äfven hit till fjärran väster
den en fridens hälsning bär;
och bland årets alla fester
julen för oss kärast är.

Dock, dit hem till fosterjorden
tanken flyr i julekväll,
till den gamla kära norden
med de snöbetäckta fjäll,
med dess vinterhimmel klara,
djupblå, stjärnbeströdd och ren:
Ack, hur minnen underbara
träda fram från längesen!

Där är jul i hvarje sinne,
i hvar hydda likaså.
Huru fattigt än därinne
julens ande fins ändå.
Alla jubla, gamla unga
stämma in med lif och fröjd
när till sist de hjärtligt sjunga:
"Ära vare Gud i höjd!"

Och i morgonstunden tida
af till kyrkan gladt det bär!
Bjällerklangen höres vida,
ljus i hvarje fönster är.
Sakta, andaktsfullt man stiger
in på helgad tempelgrund
och den stora dag inviger:
"Hell dig, sköna morgonstund!"

CHRISTOPHER JACOB BOSTRÖM.

Detta namn tillhör en man, som i den svenska kulturen varit af den allrastörsta betydelse. Under det att många finnas som icke kunna gifva hans filosofi sitt erkännande, så lär nog ingen finnas, som ej måste medgifva att Boström såsom tänkare var ett snille af första rangen, och att han var en hedersman af den gamla stammen. Hans filosofiska system är också ett det mest helgjutna, med hvilket man kan göra sig bekant, och är ett storslaget uttryck af nordiskt tankelif. Det är en personlighets- och själfständighetsfilosofi från början till slut.

Christopher Jacob Boström föddes 1797 och afled 1866. Till en början studerade han teologi, men riktade sedermera sin håg helt och hållet till filosofien och statsetiken, åt hvilken han i allmänhet gaf namnet politik.

1833—37 var han lärare för Oscar I:s söner och blef 1840 professor vid Uppsala universitet. Någon egentlig biografi af Boström har man ännu icke, och ej heller ville han, att någon sådan skulle skrifvas. Härom sade han, att en filosofs tankar, om han verkligen haft några sådana, utgöra en sådan persons egentliga biografi.

I sin statslära var han både före och efter sin tid, men i allt öfrigt stod han långt framom densamma. Att här lämna en karakteristik af hans system låter sig naturligen ej göra, ty det kan ej förstås genom att ur detsamma framställa några få satser. Nog af: det är strängt idealistiskt och teistiskt. Hans skrifter voro visserligen ej många eller så utförliga, men det behöfdes ej heller. Boström ägde den stora förmågan att säga mycket i få ord, en förmåga som ej alla besitta eller ens vinnlägga sig om. Hans samlade skrifter utgöra dock fem duktiga band, hvaraf trenne äro utgifna af Hans Edfeldt och tvenne af Sigurd Ribbing. De utgöras helt och hållet af filosofiska arbeten och afhandla, utom inledningar till filosofiens olika delar och utkast till filosofiens historia samt kortare afhandlingar, grundlinier till statsläran, religionsfilosofien och den filosofiska etiken.

Många af de män, som sedan 1850-talet varit de ledande i Sverige, från konungen till universitetsläran, hafva i skrifter och handlingar ådagalagt, att de mottagit djupa intryck från professor Boström, och en filosofisk riktning, kalled "den boströmska skolan", äger ännu bestånd, ehuru den ej längre är så själfhärskande som den var för en tjugufem år sedan. Att Boström till stor del förorsakade den s. k. nyrationalismens framträdande i Sverige, är nog riktigt, ehuru han utan tvifvel skulle varit den förste att tillbakavisa dess ytliga plattheter. Åtskilliga af Sveriges predikanter hafva ock ådagalagt sin frändskap med den boströmska idealismen, och i populariserad form igenkändes ganska mycket däraf till och med i den waldenströmska riktningen, men så var ju också Waldenström en af Boströms egna lärjungar. Men då man nu kastar blicken tillbaka öfver ett halft århundrades historia, måste man dock fritt erkänna, att mycket äfven i denna filosofi varit fåfängligt, ohållbart och vilseledande, ehuru den å andra sidan mäktigt bidragit att bringa den svenska bildningen framåt, sådan denna nu är. För vår del äro vi tacksamma för det goda som kommer genom hvarje människas lifsarbete, men fröjda oss ännu mera däröfver, att då de mänskliga systemen falla, Guds ord förblifver och skall förblifva evinnerligen. Y.

Drömmen.

En liten barnhistoria, som möjligen skulle kunna läsas af stora pappor och mammor.

För Ungdomsvännen af Aina.

Det var en gång en liten flicka, som sällan var riktigt munter och glad. Hur skulle hon kunnat vara det, när hon visste, att hon var så förfärligt stygg. Hon var den allra styggaste af alla små flickor i hela världen, därom var hon alldeles säker. Ingen hade sagt detta, inte visste hon heller hvad hon gjort som var så förfärligt styggt, men något måste det varit ändå, annars hade väl inte mamma ständigt behöft påminna henne om att hon borde vara snäll. Det sista mamma brukade göra, när hon skulle gå bort någonstans, så var det att vända sig om i dörren och säga: "Adjö med dig, Emma lilla, var nu riktigt snäll, medan jag är borta! Och inte en enda dag förgick, då inte mamma påminde sin lilla flicka om att Gud ej skulle tycka om henne, ifall hon gjorde det och det — en hel mängd saker var det — saker som hon mestadels inte alls drömt om att göra. Ibland hände det naturligtvis, att den lilla flickan glömde sig och gjorde något som mamma förbjudit henne göra, men då blef hon så ledsen, så mamma förlät henne mycket snart.

Om kvällarna då lilla Emma gått till sängs och mamma stoppade täcket om henne, frågade denna alltid: "Har du bedt Gud nu, att han skall göra dig till ett snällt barn?" Ja, visst hade hon det gjort. "Kära Gud, gör mig snäll" — det hade hon bedt honom så länge, så länge, men han hörde nog inte på henne, — för annars så hade han väl gjort henne snäll längesen.

De små barnen i sagoböckerna — hvad hon afundades dem! De flesta af dem voro ju aldrig stygga. Ibland hände det väl, att någon af dem var stygg och olydig, men riktigt stygga voro de vanligtvis bara en eller två gånger, och sedan blefvo de så snälla, så snälla, att de aldrig nånsin kunde bli stygga mer. Särskildt en berättelse var det roligt att höra, tyckte lilla Emma. Den handlade om en liten flicka, precis lika gammal som hon själf, en liten flicka som bad sin mamma, att hon skulle få göra precis som hon ville en hel dag. — "Ja", sade mamman, "det får du." Och den lilla flickan hoppade högt af glädje, så roligt tyckte hon det skulle bli att få göra precis som hon ville hela långa dagen.

Det första hon gjorde var att ta på sig sin allra bästa klädning, den där som hon ännars inte brukade få ha mer än om söndagarna, eller när hon fick gå bort och hälsa på. Så fort hon fått den klädningen på sig, så sprang hon hufvudstupa ut i trädgården. Och så bar det af upp i äppelträdet. Å, hvad hon hade önskat att få klättra upp i ett träd! Hon hade så ofta sett pojkarna göra det, och många, många gånger hade hon tiggt och bedt sin mamma, att också hon skulle få klättra i träden, men mamman sade alltid nej — "för då faller du ned och bryter både armar och ben af dig."

Och nu satt hon ändå till sist däruppe, men bäst hon sitter där och gungar på en gren, så blef hon plötsligt skrämd af någonting, förlorade fotfästet och damp ner i marken. Slog sig gjorde hon också, och det grundligt. Det gjorde så ondt, att hon knappast kunde stiga upp. Men slutligen gjorde hon det och sprang in till mamman och grät en stund. Sedan torkade hon bort tårarna, och så bar det af ut igen på jakt efter nya äfventyr. Hela dagen höll hon på så där, den lilla sagoflickan, och var så olydig och stygg hon ville. Sin nya vackra klädning hade hon rifvit sönder och smutsat ned förfärligt. Om kvällen gick hon och lade sig, alldeles som hon gick och stod, utan att kläda af sig — lade sig inte i sin egen lilla bädd, utan i den stora, breda sängen i gästrummet. Hon ville vara riktigt som en stor fullväxt människa en gång och ligga ensam, där det inte brann något ljus. — Så tyst och mörkt där var! — och så ensligt! Hon kunde rakt inte somna, och det fastän hon var så förfärligt trött, attt hennes små lemmar värkte af trötthet. Hon låg där och tyckte hela tiden, att det stod en stor svart jätte där inne, som skulle komma och ta henne, så fort hon hade somnat. Jätten var bara en stor väldig länstol, det visste hon mycket väl, men hon var rädd ändå, så rädd att hon blef iskall och skakade i hela kroppen. Till slut kunde hon inte stå ut längre, utan rusade upp ur sängen och sprang ut ur rummet och in till mamman, som satt i ett annat rum och sydde. Som en pil hoppade hon upp i mammans knä, slog armarna om halsen på henne och snyftade: "Jag vill inte göra som jag vill mer! — jag vill inte göra som jag vill!" Och mamman hon strök henne sakta öfver håret, kysste henne och sade, att hädanefter skulle hon bli en liten snäll flicka — en som aldrig mer blefve olydig och stygg. Och det lofvade den lilla flickan i sagan hon skulle bli. Hon blef det också. Hon blef så snäll, att alla människor sade hon var det snällaste barn de någonsin sett. På det viset slutade sagan om den lilla flickan, som fick göra precis som hon ville en hel dag.

Än Alma Carlson sen? Hon som aldrig varit annat än snäll, åtminstone trodde lilla Emma att hon det varit. Almas mamma talade ju aldrig om annat än hur flitig och snäll hon var. Och så duktig sen! Hvarenda dag bar hon sin lille bror omkring, tills han somnade — så snäll var hon. Lilla Emma önskade, att hon haft en liten bror, som hon kunnat bära på hon också. Då hade hennes mamma kanske aldrig mer påmint henne om att hon borde vara snäll, utan tyckt att hon redan blifvit det.

Och tänk, mamma hade sagt, att inga andra små flickor än de, som voro riktigt snälla, fingo komma till himmelen.

Den lilla flickan försökte då att vara så snäll hon kunde. Aldrig en enda gång tog hon någon sockerbit ur skåpet, när ingen såg det, och aldrig väsnades hon, när pappa skulle sofva middag. Och sällan glömde hon sig så, att hon skrattade så där högljudt, som små barn ofta bruka göra. Ibland trodde hon nästan, att hon blifvit snäll på allvar. Flera gånger hände det till exempel, att hon sparade ihop centar, som hon fått att köpa "candy" för, och köpte någonting åt pappa och mamma i stället. De berömde henne då alltid för hennes självförsakelse och tackade mycket, men sedan tillade de alltid: "Bara du blir snäll — det är den bästa gåfva du kan ge pappa och mamma." När de sade så där, visste hon rakt inte hvad hon skulle ta sig till. — Hon som varit alldeles säker om att hon blifvit snäll redan nu — när hon gifvit pappa och mamma hvad hon själf gärna velat ha. Hon gick där och grubblade, hon sade ingenting — bara grubblade på hvad de kunde mena. De sade ju alltid att hon skulle *bli* snäll, till och med när hon verkligen *var* snäll, sade de ändå så där.

En gång så var det Almas mammas födelsedag, och Alma hade sytt ett förkläde åt henne. Och tänk, hon bara tackade, hon sade inte, att hon skulle tyckt bättre om att Alma blifvit snäll, eller något sådant där. Emma stod och blef så förvånad, att hon knappast kunde tro sina egna öron, därför att Alma fick bara tack och ingen förmaning efteråt.

Det roligaste lilla Emma visste var julen. Åt den gladde hon sig hela året om. Julen hade knappt gått till ända, förrän hon började undra om det inte snart skulle bli jul igen. — "Mamma, när blir det jul?" kunde hon ofta fråga midt i sommaren.

Nu hade hon gått och väntat och väntat — i flera veckor hade hon frågat mamma nästan hvarenda dag, hur långt det var till jul. — Slutligen en dag så sa mamma: "Inte i morgon och inte i öfvermorgon — inte dagen efter heller, men när vi så ha legat och sofvit en natt till — då blir det jul. Så roligt, men o så långt till dagen efter den där öfvermorgonen! Under tiden drömde lilla Emma om julgran och julljus och julklappar och julotta — drömde både dag och natt.

Ändtligen kom den efterlängtade dagen. Alla människor hade brådtom, både små och stora, men när kvällen kom, då var allt undanstökadt, och då samlades de allihop omkring julbordet. Den stora mässingsstaken, som mamma och pappa haft med sig ända från Sverige, stod midt på bordet, och i den brann det tre långa julljus. Lilla Emma kunde aldrig riktigt få för sig, att julgröten var precis likadan som vanlig risgrynsgröt — den smakade ju så mycket bättre på julafton. Kanske var det "lapptäcket" af kanel och socker som gjorde detta — julgröt var det i alla fall. När man ätit, sjöng man en julpsalm — allihop sjöngo med, och mamma spelade på orgeln. Sedan läste pappa berättelsen om Jesusbarnet, som låg i krubban i Betlehem, och om herdarna och om änglarna, som sjöngo så vackert, att ingen människa någonsin kunnat sjunga som de.

Alla de små ljusen i julgranen hade stått tända hela tiden, medan man sjöng och läste. Nu delades julklapparna ut,

så sjöngs ännu en julpsalm och därefter gingo de allihop til sängs, både små och stora, för att inte försofva sig på själfva julmorgonen.

*

"Emma lilla, nu ska du vakna — nu är det julotta — om du är riktigt snäll nu, så får du gå med till kyrkan."

Lilla Emma satte sig yrvaken upp i bädden, och mamma fortfor: "Skynda dig nu — du ska ju dricka kaffe ur din egen lilla kaffekopp — är du riktigt vaken nu?"

Där inne i rummet intill stod julgranen. Alla ljusen voro tända, och i fönstren brunno också julljus. O, hvad det var vackert!

Med ett enda hopp var Emma ur bädden. — "Hvad letar du efter?" frågade mamma, "skynda dig nu, så du blir färdig — vi få inte komma sent till jolottan."

Men den lilla flickan hörde inte på havd mamma hade att säga den gången, hon bara sprang omkring hit och dit, först till julgranen och letade där, så till orgeln, sen tillbaka till granen igen. "Hvar är min docka?" ropade hon, "min vackra nya docka, som Jesus gaf mig?"

"Din docka — som du fick i går kväll — den är ju här den", svarade mamma och pekade på bordet med julklapparna.

"Inte den — jag fick en så vacker docka af Jesus, mycket vackrare än den där — hon har en blå klädning med små gullstjärnor på — hvar är den, mamma?"

"Emma lilla, du är visst inte riktigt vaken än — du drömde väl?"

Var det bara en dröm? Var det inte sant? Den lilla flickan höll på att gråta, så ledsen blef hon. Men just i detsamma tittade hon upp och fick se alla julljusen brinna därinne, i granen och i fönstren, och så hörde hon pappa sjunga "*Var hälsad, sköna morgonstund.*" Då torkade hon genast bort tårarna och började berätta för sin mamma, hvilken vacker dröm hon haft.

"Å, vet mamma, jag drömde, att jag var i himmelen, och mamma kan aldrig tro så vackert det var därinne — en stor, stor julgran, som räckte ända upp till taket, med äpplen och "candy" och vackra små dockor" — här tystnade hon och såg fundersam ut.

"Hvad drömde du mer?" frågade mamma.

Jo, hon hade tyckt, att det stod en hel mängd små gossar och flickor omkring julgranen. Och just som de stodo där och beundrade allt det sköna där inne, så kom Jesus in och började dela ut julklappar. Hvarenda en fick en julklapp. — "Och, vet mamma, jag var så rädd, att han inte skulle ge mig den där dockan — just den ville jag ha — den med gullstjärnorna på klädningen — mamma kan aldrig tro, hvad den var vacker! — men den fick jag — och jag blef så glad, så glad, och jag tackade honom många, många gånger."

"Hvad sade han åt dig?" undrade mamma.

"Han bara räckte mig dockan, han sade ingenting, — jag tänkte han skulle säga 'Om du bara blir snäll', så där som pappa och mamma alltid säga, men det gjorde han inte — han sa inte ett ord. Han bara lade sin hand på mitt hufvud, och så fick jag gå."

Mamma gick bort till fönstret och började betrakta stjärnorna. Hon hade visst glömt bort både julottan och kaffet och alltihop, för hon bara stod där alldeles stilla och funderade. Det gjorde hon så länge, att pappa slutligen måste komma och påminna henne om att det snart vore tid att gå i kyrkan.

LUKTTÖRNETS SAGA.

För Ungdomsvännen af H. S.

Vet du, att skogen har sina sagor, vinden sina sånger, ödemarken sin vårfröjd, skönare och underbarare än målarens pensel kan återge eller skalden besjunga? Men lyssna själf i i stilla månlysta kvällar, när stjärnorna tändas en efter en, tills hela himlen är som ett fält af blommande, guldgula rosor! Naturens hjärta slår ibland så hårdt, att du kan räkna slagen, om du lyssnar.

Det är en stilla sommarkväll på landsbygden. Solen har gått ned och lämnat en strålflod af ljus öfver himlen i väster. Granskogen står som en här af soldater, man vid man, led vid led, i fasta, ogenomträngliga rader. Vinden går mellan stammarna, tyst som en mor, när hon lämnar sitt sofvande barn. Hör!—nu sjunga syrsorna nere vid kärret, och från ängen stiger vällukt af nattviol och klöfver. Vallmo och blåklint luta sina hufvuden tillsamman. "Hör du?" — "Hör du?" — hviska de till hvarandra, ty nu berättar Lukttörnet sin saga, och ängens alla blommor lyssna till.

"Det var i Österlandet, det heliga landet med vinlöfskransade berg, där solen bränner hetare, skuggan faller djupare än här. Där bodde uti staden Nasaret en ung moder vid namn Maria. Hon var af Davids konungsliga ätt och lyckligare än alla andra mödrar i Israel, ty hon hade burit under sitt hjärta "Israels tröst", som komma skulle i världen. En ängel af himmelen hade sagt henne det i bebådelsens heliga ögonblick, och hon gömde hans ord i sitt hjärta. Det fanns ett lyckoskimmer i de mörka ögonens djup, en underklang af jubel i stämman och hennes gång var den

unga hindens, när hon gick upp för bergstigen med vattenkrukan buren lätt på sitt unga hufvud, som en drottning bär sin krona. Däruppe i hyddan fanns hennes högsta skatt — barnet, som hon födt den underbara natten i Betlehem. Hon mindes herdarna, som kommo ur marken, fuktiga af nattens dagg, berättande att de hört änglasång och sett himmelen öppen. Här var Messias! — och de tillbådo honom. — Nu tänkte hon på detta och på mycket annat, som allt rörde detta underbara barn, medan hon gick uppför stigen. — Därinne i hyddan rådde frid, ordning och träget arbete. Josef, den fromme timmermannen, hennes make, sjöng just nu med sin djupa, andaktsfulla stämma en sång af David, den konungsliga sångaren, medan handen lätt och kraktigt förde hyfveln öfver den kostbara cederplankan. — Nu vaknade Jesusbarnet, och hon skyndade till och upptog det i sina armar, lösande det ur den trånga lindan och smekte ömt det lilla lockiga hufvudet och de små fasta, rosiga lemmarna. Att vårda och ansa detta barn var hennes käraste sysselsättning, och hon sjöng ibland därunder, som vårens lärkor sjunga. Sedan gick hon ut för att två de små lindakläderna i bergsbäcken och hängde dem att torka öfver törnbuskarna bredvid.

Nu inkommo ett par vandrande krämare från Joppe, hvilka bådo om härbärge öfver natten. De berättade sällsamma ting. Nu var Messias, den utlofvade, kommen, sade de, och han gjorde stora tecken och under, och många voro de, som trodde på och följde honom. Om de ej just i samma ögonblick ifrigt spanat ut öfver bergstigen, skulle de märkt, att en dödlig blekhet öfverfor Marias strålande anlete. Hon sjönk sakta ned på träbänken för att ej sjunka till golfvet. Hennes läppar brände feberheta, och hjärtat ville nästan upphöra att slå. Hon förde matt den lilla lerskålen med vatten till sina läppar, och när hon återfått kraft nog att kunna resa sig upp, smög hon tyst ut ur hyddan. Där under det blommande mandelträdet sjönk hon ned i bön till Israels Gud. Hennes kvalda ande stred, liksom fordom Jakobs, med den Evige: "Herre, jag släpper dig icke, med mindre än du välsignar mig!" — ljöd det gång på gång ur själens djup, och slutligen kom friden och med den vissheten att Israels Gud var trofast, det löfte han gifvit henne, genom sin ängel, osvikligt som stjärnhimlen, ja, fastare än de blånande Judabergen i fjärran. Friden lyste nu åter på hennes panna, strålade ur hennes mörka öga. Stilla gick hon in i hyddan.

När morgonen grydde och de vandrande krämarna begifvit sig i väg, gick hon ut för att hämta barnets kläder. — Hvilken härlig morgon var det ej! Öfverallt glänste daggen. Himlen var så djupblå och ren, luften fylld af blomdoft, och ur mandelskogen bredvid trängde just nu en dufvas locktoner, fjärran i väster glittrade hafvet som ett vattradt band. Hon insög begärligt och med halföppna läppar den friska morgonluften och ilade sedan till bäcken. En ny, härlig vällukt strömmade emot henne, när hon lyfte de små snöhvita plaggen från törnbuskarna. Aldrig hade hon känt den förr! I nästa ögonblick stod denna sanning klar för hennes själ: här var ett under — svaret från Israels Gud. Det stumma törnet bar vittne, att Jesusbarnet var Messias, att salighet var under hans vingar.

Allt sedan har Judeens mörkögda unga mödrar med förkärlek hängt sina små älsklingars plagg öfver lukttörnet, som burit den välsignades kläder."

Så talade lukttörnet och ängens alla blommor lyssnade till, vinden höll inne sin andedräkt, källan sorlade så tyst, så tyst som minutens våg slår mot evighetens strand. Och lukttörnets saga gick sedan från blomma till blomma, från träd till träd, och de små rödkindade bybarnen hörde den af den gamla linden, som var visare än de andra träden och visste allt i byn. Och slutligen nådde sagan äfven mitt öra — och här ha ni den!

TILL VÅRA YNGLINGAR.

För Ungdomsvännen af Ludvig.

Sen I väl de stora vågor,
mänskohafvets starka vågor,
hvälfva vildt mot ännu större
haf af dunkel evighet? —
Väcka de ej i ert inre
dessa djupa allvarsfrågor:
Jagar denna oro ständigt
världen, som från Gud sig slet,
kallas vi att noten kasta
ut på djupet, ut i natten,
kunna väl ur vågor bärgas
några för ett evigt väl? —
Det är Gud i er, som frågar.
Dragen ut på vida vatten,
och ur stormuppfyllda djupen
rädden dyrköpt mänskosjäl!

Eller märken I en maning
välla fram ur ordets källa:
Gack i dag uti min vingård,
vattna, ansa, vårda den!
Rensa ogräs bort, och drufvor
skola snart i solljus svälla,
många korgar skola fyllas,
himlen bidar frukter än!

Spörjen I hvad lönen blifver,
ära eller timlig vinning,
lager, som en gång förbleknar,
tomma titlars tomma glans.
Nej, den gode vingårdsmannen
sluta vill omkring er tinning
lifvets oförgängligt sköna,
evigt friska segerkrans.

Eller hören I en stämma,
som från bergets sluttning talar:
"Sen, hur fälten börja hvitna,
snart skall skörden mognad stå!
Men hvar äro dessa unga,
som i Sikems rika dalar
skola gyllne kärfvar binda
och med sång till fälten gå? —

Sen I skarorna från Sikar,
hur de komma, och den trängtan,
som i deras själar råder,
speglad i hvart anletsdrag? —
O, de äro trötta andar,
drifna af sin djupa längtan
efter skrifternas Messias,
efter Jesu Kristi dag."

Hören I ej Kristi kyrka
öfver berg och vidder kalla,
kalla unga, varma hjärtan
att åt Jesus gifva sig,
att den helga kalken taga
och det dyra verk för alla,
som på korset skett, förkunna,
att dem visa lifvets stig? —

Skall väl Jesus fåfängt ropa
och hans kyrka fåfängt mana,
sen I ej, hur världen famlar
efter lif och högre ljus?
Kunnen I den djupa nöden
hos de vilsegångna ana,
och att mänskoanden hvila
finner blott i faderns hus?

Hör mig du, min unge broder,
låt de stolta framtidstankar
bort på vindens vingar vika,
högre mål du äga må!
Tag på skuldran korset kära,
fäst vid klippans fot ditt ankar,
låt dig Kristi kärlek drifva
att till bröders räddning gå!

FRÅN KORSETS SYNPUNKT.

Huru annorlunda ter sig ej världen i ljuset af Jesu Kristi kors!

"När jag har blifvit upphöjd från jorden, skall jag draga alla till mig." Joh. 12: 32.

"Från mig vare det fjärran att berömma mig, om icke af vår Herre Jesu Kristi kors, genom hvilket världen är korsfäst för mig och jag för världen." Gal. 6: 14.

"O Jesus, i din korsgestalt
blif du mitt enda och mitt allt!
Hvad världen bäst kan gifva mig,
är intet, intet, emot dig.
Går än min väg i djupet neder,
jag vet likväl, att du mig leder,
och vandrar så i tron, tills jag
får se ditt anlete en dag."

Det är mycket vanligt, att folket, som bor utmed hafskusten och sysselsätter sig med fiske, uppsätter s. k. strandmärken till deras tjänst, som segla där ute på vågorna. Hvad kan vara lämpligare som strandmärke än ett högt kors, som påminner dem som brottas med storm och vågor på hafvet, att de ock äro seglare på lifvets haf, där blott han, som en gång hängt på korset, kan leda dem till lugn och fridfull hamn.

PÅ KLIPPFAST GRUND.

För Ungdomsvännen af Anna Hallander.

Höststormarna rasade häftigare än vanligt utmed kusten, vågorna gingo höga och det hvita skummet kastades långt upp på stranden. Det var rent af lifsfarligt att våga sig ut på det upprörda hafvet.

Också rådde det stor ångest bland kustbefolkningen, och i boställen längs med kusten uppsändes brinnande böner för de käras säkerhet, som på sina fartyg, skutor eller fiskarbåtar sökte sin vådliga väg öfver hafvet mot hemmet på stranden.

Bland alla de hjärtan, som klappade så ångestfullt i de olika hemmen, kanske intet slog med sådan bäfvan och smärta som den unga hustruns i mästerlotsens trefna hem, den vackraste byggnaden af dem alla.

Hvarje afton ställde Elisabeth den tindrande lampan i fönstret, kanske Bernt just den kvällen komme hem, och lampans sken skulle vägleda och välkomna honom.

Så lyssnade hon i natten till stormens röst.

Bernt ock hon hade flera år förut som nygifta kommit hit. Båda hade redan då pröfvat på lifvets skiften, och med trofast kärlek hade de tillsammans timrat på sin lyckas ljusa stjärnebro.

Och invid stranden hade sedan deras lilla barn tagit sina första osäkra steg, och vaggadt af vågornas sång hade det snart inslumrat här till evig ro.

Då blef det så ensligt i det kärvordna hemmet, och Bernts mor hade att dela det med dem.

Nu hördes hennes röst från nästa rum.

"Elisabeth", sade hon bedjande, "kom äfven du och sök dig velbehöflig hvila. Låt icke stormen skrämma dig längre. Bernt kommer säkert icke hem förr än det lugnat till."

Elisabeth, som stod vid fönstret och blickade ut i den mörka natten, vände sitt sköna, bleka ansikte inåt rummet.

Mer än en gång hade Bernt kallat henne sin goda ängel, och det var mer än en jordisk skönhet, som utstrålade från hennes stora, milda ögon.

"Ack, mamma", svarade hon, "jag tycker mig aldrig hafva hört stormen så förfärlig som i natt. Och jag tycker mig höra mitt barns röst kalla och ropa, midt i stormen."

"Du är trött och utvakad", sade fru Wilde lugnande, "och du behöfver ro. Kom och lägg dig och öfverlämna Bernt med trygghet åt Guds beskydd. Den evigeś hand stillar stormen."

"Ja, mamma, hans hand kan tysta stormen därute och

stormen i ett människohjärta. Och dock bäfvar jag i kväll för Bernts säkerhet."

I detsamma hördes fasta steg utanför, dörren öppnades och Elisabeths man kom ur den mörka natten, en hög ock reslig gestalt, genomvåt från hufvudet till fot. Med ett glädjerop kastade sig Elisabeth i hans armar.

"O, Bernt", sade hon snyftande, 'Gud vare lof att du är hemma! Jag var så rädd för att du aldrig skulle komma tillbaka."

Han tryckte henne fastare intill sig och ett oändligt ljust och vackert leende drog öfver hans allvarliga ansikte.

"Elisabeth, min älskade", sade han med djup och innerlig röst, "hvar är min modiga och lugna hustru? Icke brukar du eljest blifva så ytterligt orolig. Vi hafva ju tillsammans mött och öfvervunnit så många bränningar, icke sant? Men se, min hjärtevän, du blir ju alldeles genomvåt, du också."

Hon lyfte upp sitt glädjestrålande ansikte.

"Men Bernt", frågade hon förvånad, "hvad i all världen har du för ett knyte där på armen?"

Hon hjälpte honom skyndsamt af med de våta ytterkläderna och han öppnade varsamt på knytet och lade ett litet slumrande barn i Elisabeths armar.

"En skatt från hafvet, en liten julgåfva åt dig", sade han småleende.

"O Bernt, ett sådant förtjusande barn", sade hon och tryckte försiktigt en kyss på dess panna, "hvar har du fått tag på den lille, säg mig det strax."

"Så nyfiken du är", skrattade Bernt, och såg på huru Elisabeth med ömhet och varsamhet lossade barnets kläder och värmde de små händerna mot sina läppar.

"Ett fartyg hade förlist därute på klipporna och jag fann min lille skyddsling bland de få räddade. Men ingen af dem vet om hans föräldrar omkommit. Antagligen hafva de det, men jag skall göra efterfrågningar, så att vi kunna återställa honom till hans anhöriga."

Elisabeth tryckte den lille intill sig.

"O, men Bernt", sade hon hastigt och mötte hans utsträckta hand, "om ingen återfordrar honom, så få vi ju behålla honom, i stället för vår lilla flicka, eller hur?"

"Ja, visst, lilla hustru, om du vill ha' besväret med gossen, så — —"

Nu såg Bernt helt skämtsam ut.

"Besvär", sade hon med ett litet skratt, "du käre Bernt, har jag icke ibland allt för mycken tid att tänka och sakna *vår* lilla skatt, när du är ute på hafvet? Icke vore det för mig annat än ett mycket välkommet och kärt besvär att se om barnet. Har du reda på hvad han heter?"

"Ja, innan han somnade på min arm sade han 'Edward' flera gånger, så att det är antagligen hans namn. Hans tillnamn har jag däremot ingen aning om. Få vi behålla honom, så skall han bära vårt namn förstås."

De små barnhänderna förstodo snart att knyta ett fast band mellan sitt och fosterföräldrarnas hjärtan.

"Tänk dock, Bernt", sade Elisabeth ibland, när hon stod omsluten af sin mans trofasta arm och de tillsammans sågo på sin lilla fostersons lek, "hvilken skatt de oroliga, kära vågorna förde till oss den stormiga natten, då jag var så rädd för att du omkommit därute."

Bernt såg in i de lugna, ljufva ögonen, som med oändlig kärlek och fortroende mötte hans.

"Ja, Elisabeth", svarade han, "hafvet gömmer underbara skatter ibland. Och se, min älskade: i ersättning för vår lilla dotter har Gud sändt oss en son, som redan så fullständigt vuxit sig in i våra hjärtan."

Det hade den lille gossen också obestridligt gjort, och det stundom vemodsfulla draget i Elisabeths ögon försvann alldeles då hon, med Edwards hand fast sluten i sin, stod som förr vid fönstret mången stormig kväll och väntade på sin mans hemkomst, eller öfvervakade gossens lekar och studier.

"Mamma", brukade Edward säga till Elisabeth, när han om kvällarna ömsom ifrigt lyssnade efter Bernts steg, för att få vara den förste, som välkomnade honom, ömsom såg upp till stjärnorna, "se, den allra största och vackraste stjärnan däruppe, är det icke den som visar pappa vägen hem till oss, midt igenom stormen och mörkret på hafvet?"

Då tryckte Elisabeth sina läppar mot hans hvita panna och berättade återigen för barnet om *honom*, som tände himlaljusen på hvalfvet däruppe och som leder människornas öden så underbart, genom mörker och storm, den enda, rätta vägen hem till sig.

Så gingo åren och Edvards barndom låg snart bakom honom.

Bernt och Elisabeth hade gifvit honom en omsorgsfull uppfostran, och stor var glädjen i det lyckliga hemmet, när Edvard kom hem för att där tillbringa sina ferier.

Hans håg hade alltid stått till sjön, det syntes vara en naturlig följd af att han uppvuxit invid hafvet, och ofta som barn hade han fått följa med Bernt ut på det djupa blå.

"Pojken blir sjöman, han med"; sade Bernt till sin hustru mången gång, "det är icke nog med att du har din man i det yrket, ofta till din oro, utan Edvard måste också ägna sig däråt. Men du vet, min älskade, att det finns inga bränningar så svåra, inga klippor så förrädiska, att icke Gud kan föra oss säkert hem."

"Ack", suckade hon, "du vet att jag delar din fasta förtröstan, men stundom bäfvar mitt hjärta i alla fall för dem jag älskar så högt."

Edvard nöjde sig dock icke med att färdas på de mindre farvattnen, han ville ut på de stora hafven, och nu var han för andra gången ute på långresa.

Det var i afton jämnt tjugo år sedan den kväll, då Bernt på sina armar bar hem den lille fostersonen, och med honom bar "verklig glädje in i hemmet", som han sedan sade till sin mor och sin hustru.

Nu sutto Bernt och Elisabeth och samtalade om Edvard och undrade huru snart de skulle få återse honom.

Tékitteln surrade muntert på spisen och Elisabeth förklarade att det lät alldeles som om den skulle säga: "han kommer snart, han kommer snart."

"Och om han skulle komma just i kväll, vore det icke eget?" sade hon.

Det är just årsdagen af den kväll, då han först blef oss gifven."

Både Elisabeth och den pratsamma tékitteln fingo rätt, ty knappast hade Elisabeth talat ut förr än Edvard verkligen trädde in.

"Min käre, käre gosse", utropade Elisabeth öfverlycklig, då den unge mannen slöt henne i sina armar", du kommer då verkligen hem i afton, alldeles som vi önskat och talat om."

"Ja, mamma", svarade han, "och det käns riktigt hemtrefligt och godt att vara i detta kära hem igen, efter hvilket jag så ofta längtat därute på hafven.

"Nog står hågen dit ut alltid, och hafvet lockar och drager en sjöman, eller hur, pappa?

Men se, hur det ändå är, så längtar man till sist hem till kusten i alla fall."

"Ja", sade Bernt, "ingen plats på jorden kan liknas vid den, som innesluter ens hela lycka, eller där man tillbringat glädjefulla barndomsdagar."

"Och jag för min del", inföll Edvard, "har endast glada

barndomsminnen, ty huru ömt och kärleksfullt hafva icke mina kära fosterföräldrar vårdat sig om mig.

Icke återstoden af ett helt långt lif förslår för att bevisa min tacksamhet mot pappa och mamma."

"Det är nog," sade Elisabeth, "för oss att veta att vi äga ditt hjärtas tillgifvenhet.

"Men säg oss, Edvard, medan vi dricka téet, som väntar på oss, som du ser: du nämnde i ett bref att du träffat din far, som vi så länge förgäfves sökte efter och trodde hafva omkommit när Bernt fann dig bland de skeppsbrutna."

"Ja," svarade Edvard allvarligt, "jag fann honom blott för att snart åter förlora honom."

Men med sitt sista andetag tackade och välsignade han mina goda fosterföräldrar, som gjort så mycket godt för hans värnlösa barn.

Så såg jag honom slumra in lycklig och stilla, i det fasta hoppet att vi en gång åter skulle mötas."

"Ack," sade Elisabeth med tårfyllda ögon, "huru väl att du fann honom, Edvard, min käre gosse!"

"Våra böner hafva icke varit förgäfves, då vi med förtröstan hoppats att du skulle finna din far."

"Visserligen icke," sade Bernt, "ty, min dyra hustru, det fins ju blott en enda säker grund, på hvilken vi kunna bygga *allt* vårt hopp, och då blifva våra böner icke förgäfves."

"Helt säkert icke", sade Edvard varmt. "Och minns mamma huru vi båda, när jag var liten, brukade se upp till stjärnorna, och jag undrade om den vackraste af dem ledde pappa hem till oss?"

"Jag har ofta sett upp till dem i kvällen och tänkt på min lyckliga barndom och på de tvenne kära, som gjorde den tiden så ljus för mig. De evighetsfrön, som mamma då med så milda händer nedlade i barnasjälen, hafva aldrig, aldrig förbleknat."

"SORGENS SON".

Bidrag till historien om "Poesiens vandring".

För Ungdomsvännen af G. N. S.

Några år sedan hade litteratören Ernst Skarstedt vänligheten att sända mig ett urklipp från tidningen "Oregonian", som utgifves i Portland, Oregon. Det innehöll ett poem, på engelska kalladt "Saturn's Decision", och enligt uppgift under titeln var det författadt af Esaias Tegnér och från svenska öfversatt af E. C. Johnson. Poemet föreföll såväl mig som hr Skarstedt bekant, men vi kunde ej erinra oss af hvem det var författadt eller hvarest vi förut hade läst det; att Tegnér ej var dess författare, voro vi emellertid så godt som säkra på. Senare befans det vara ett af Herders, från tyska af Leopold öfversatt poem. Men detta är icke hela historien.

I den äldre upplagan af Leopolds skrifter återfinnes detta poem under titeln "Sorgens son" och uppgifves vara en öfversättning från Claudius. Matthias Claudius var en tysk skald, som äfven var känd under namnet *Asmus* och *Der Vandsbecker Bote* och som afled i Altoona 1815. I redogörelsen för hans författareskap i Ahnfelt's "Världslitteraturens historia" (Stockholm 1876) meddelas just detta poem som ett af hans diktprof. Tre år förut hade emellertid prof. C. R. Nyblom i sin då påbörjade upplaga af Leopolds skrifter rättat misstaget och uppgifvit Herder som poemets författare, och redan 1867 hade han i "Svensk Litteraturtidskrift" påpekat oriktigheten i ifrågavarande uppgift i en anmälan af "Album Schwedisch-Finnischer Dichtung von Edmund Lobedanz", detta med anledning af att Lobedanz hade till tyska under titel "Der Sohn der Sorge" öfversatt Leopolds tolkning, synbarligen utan aning om att stycket ursprungligen var skrifvet på tyska och af Herder, benämndt "Das Kind der Sorge".

Johan Gottfried von Herder var född i Ostpreussen den 25 augusti 1744 och afled som hofpredikant och konsistorialråd i Weimar den 18 december 1803. Han var en mycket produktiv författare, och hans samlade skrifter utgåfvos efter hans död i sextio band. "Lika stor som snillrik teolog, skapande filosof och idérik kritiker," säger en författare, "har han på alla dessa områden skapat odödliga verk, hvilka omsväfvas af en fläkt af poetisk åskådning och fantasirik daningskraft, och som genom sitt bildrika poetiska språk bevisa, att hos honom hade skalden sammansmält med filosofen." År 1850 restes i Weimar en staty till hans ära.

Carl Gustaf Leopoldt (adlad *af Leopold*) var född i Stockholm den 23 november (enligt andra källor den 26 mars eller den 2 april 1756 enligt en källa den 25 april) 1757, och afled därsammastädes den 9 (eller enligt andra källor den 19 eller 29) november 1829. Efter afslutade studier tjänstgjorde han en tid som bibliotekarie i Uppsala och erhöll sedan genom Kellgrens bemedling anställning i konungens, Gustaf III:s, tjänst. Genom konungens död förlorade Leopold sin mäktigaste gynnare och varmaste vän, och hans yttre lefnadsförhållanden voro för öfrigt, särskildt de senare åren, ej oblandadt lyckliga. Framstående författare och skald vardt han en af Svenska akademiens första och mest inflytelserika ledamöter. Huru han själf betraktade sin verksamhet, sammanfattade han vid ett tillfälle med följande ord: "Jag har efter måttet af min ringa förmåga stridt och nitälskat för det sunda förnuftet i filosofien, den goda smaken i vitterheten, språkets renhet och förädling, tankens och tryckets allmänna frihet, det publika förståndets ofta misskända rättigheter och vettets och sedernas helgd i litteraturen."

När och under hvilka omständigheter poemet i fråga af Herder författades och senare af Leopold öfverflyttades till svenska, är mig icke bekant, men egendomligt nog var bådas lif mot slutet dystert och glädjefattigt. Den berömde tyske tänkaren och skalden dog efter att under en resa till Dresden hafva fallit ur vagnen och svårt skadat sig; — den svenske f. d. hofmannen och konungens gunstling såg sitt lif förbittradt särskildt däraf att, efter en svår och långvarig sjukdom, hans hustru förlorade förståndet och han själf — synen. Blind under flera år är det icke underligt om han betraktade sig själf som en — sorgens son. Hans stoft hvilar i Klara kyrkogård i hufvudstaden under en minnesvård, som bär den enkla inskriften:

ÅT
LEOPOLD
AF
SVENSKA AKADEMIEN.

Hvem E. C. Johnson är och huruvida han öfversatt något mera till engelska, känner jag ej. Det vitsordet må vi ju dock gifva honom, att han i detta fall lyckats kläda Leopolds stycke i vacker och tilltalande engelsk dräkt. Jag meddelar här nedan den svenska och engelska texten — den tyska, som är orimmad, kan den intresserade nog själf skaffa sig: —

SORGENS SON.

Leopold.

Vid hafvet på ensliga stranden
satt sorgen, från himmelen skild,
och formade tankfull med handen
af leran en människobild.

Zevs kom. — "Hvad är det?" hörs han fråga. —
"O Zevs, blott en skapnad af ler.
Men visa din gudaförmåga:
skänk lif åt den bilden, du ser!"

"Han lefve! — Likväl jag förklarar,
min är han i kraft af mitt lån!"
"Nej, utbrister *Sorgen* och svarar,
"Nej, låt mig behålla min son!"

"Af mig är han tillskapad vorden — —"
"Ja, men han har lifvet af mig!"
Som Jofur det sade, kom *Jorden*,
såg bilden och yttrade sig:

"Från mig, ur mitt sköt är han röfvad:
jag åter begär hvad jag mist." —
"Din rätt", svarte Zevs, "skall bli pröfvad;
Saturnus må slita vår tvist."

Han dömde: "Sig ingen beklage!
Till alla gemensamt han hör.
Du, Zevs, som gaf lifvet, det tage
med anden igen, när han dör!

"'Du, *Jord*, till din egendom göre
hans ben; göm dem åter i frid!
Dig, *Sorg*, dig, sin mor, han tillhöre
sin hela besvärliga tid!"

Så allmaktens utslag blef gifvet,
och mänskan, i kraft af dess bud,
blef tillhörig *sorgen* i lifvet,
i döden — *jorden* och *Gud*.

SATURN'S DECISION.

E. C. Johnson.

Sat Sorrow, an exile from heaven,
Alone by the ocean one day,
And framed, in a mood of abstraction,
A human-like figure of clay.

Came Zeus: "What form'st thou?" he queried.
"An image, O Zeus, of thee,"
She answered; then pleadingly added,
"Give life to the form that you see!"

Quoth Zeus: "So be it; yet henceforth
I claim him because of my gift."
But Sorrow, beseechingly pleading,
Would not of her work be bereft.

"By me he was made", she entreated;—
"But only through me has he life."
As Zeus was speaking, Earth joined them;
And, seeing the cause of their strife,

She cried: "From my bosom you've torn him;
I claim—nay, demand—what is mine!"
"Thy cause", answered Jove, "shall have hearing,
And Saturn our rights shall define."

His judgment left no one complaining,
"To all he belongs. At his death
Thou, Zeus", so spoke he, "who gave it,
Retake then thy life-giving breath.

"His form shall return then and mingle
Again with thy matter, o Earth!
And Sorrow, most unhappy mother,
To thee he's assigned from his birth."

The judgment of heaven thus given
Consigned then this offspring of sod
To Sorrow, the mother, while living,
In death, to Earth and to God.

Af någon anledning har hr Johnson ej öfversatt Leopolds åttonde strof, hvilken lyder som följer:

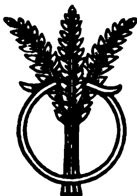
"Från dig skall, så länge han andas,
han aldrig bli skild någon dag;
din röst med hans stämma skall blandas,
din bild med hans anletes drag!"

JULNATT.

För Ungdomsvännen
af Anna Hallander.

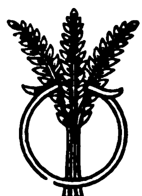
När änglar vid hans sida stå,
som lades ned på krubbans strå,
och ängdens herdar prisa Gud
och uppåt stiger sångens ljud,
bryt dina fjättrar, själ, och bed,
och dig till Herrens ankomst red:
det späda barn, som hvilar här,
din Frälsare, din Konung är.

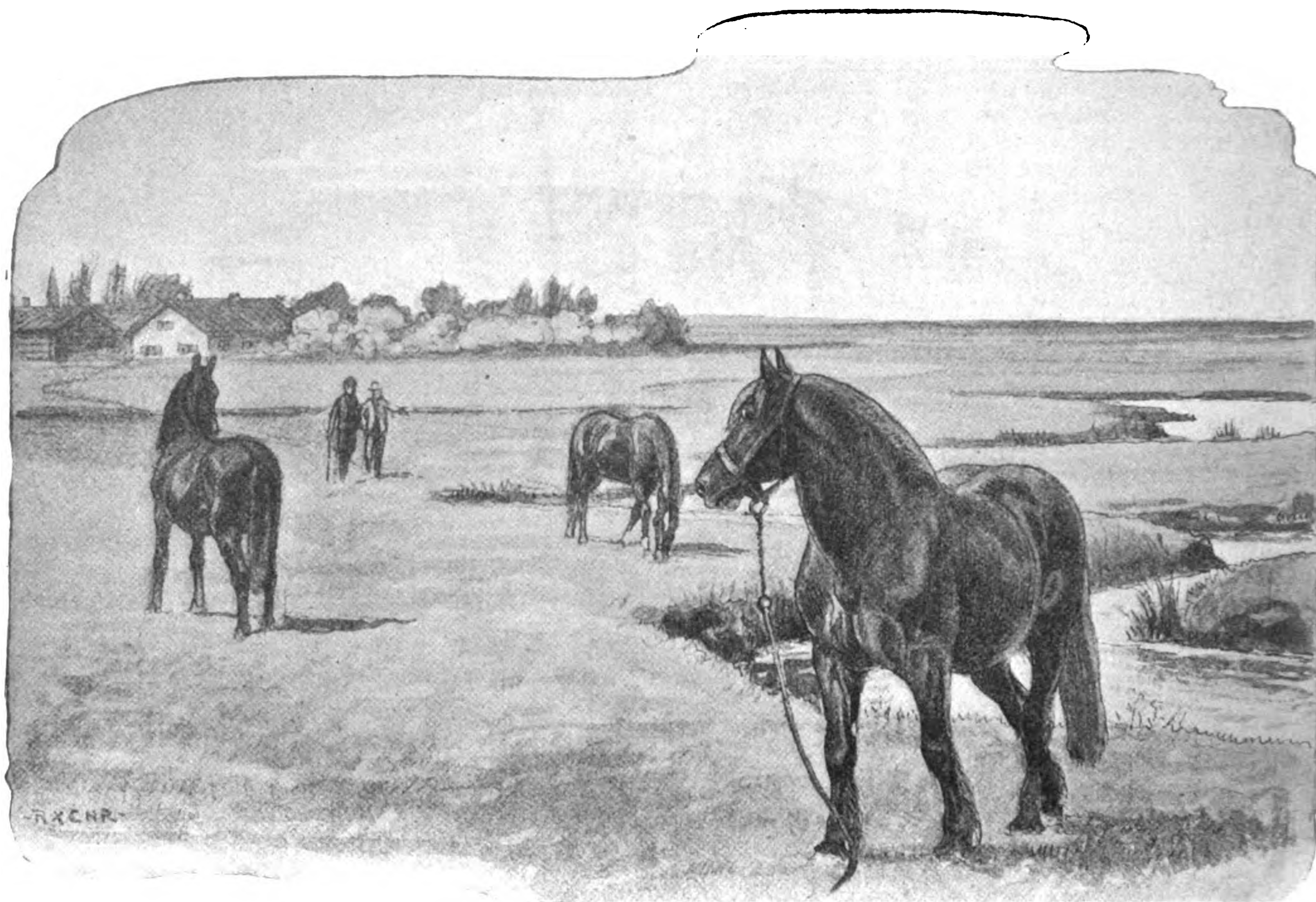
Böj knä, böj knä, och lofva Gud!
Han kommit, fast i ringa skrud,
Fridsfursten, till den arma jord,
som väntat på Guds löftesord.
Se, österns stjärna strålar där,
den skönaste i stjärnors här,
och fröjd det är i slott och tjäll,
ty Kristus blef oss född i kväll.

Se, huru arm till oss han kom,
den Evige, den ende, som
kan lösa våra bojors band
och föra oss till löftets land.
Han törnekronan för oss bar,
fast själf så fri från skuld han var;
för oss han öppnar ömt sin famn,
högt lofvadt vare då hans namn.

O, sorgtyngd själ, som suckat har,
i kväll din hjärtebön fått svar,
och Kristusbarnet närmar sig,
han hviskar ömt: o, kom till mig;
om än på törnestig du går,
jag torka skall din tysta tår,
dig till mitt Frälsarhjärta slut,
din sorg i glädje bytes ut.

GAMLE BJÖRN.

Af Walter Christmas.

Skandinaviska kolonister på andra sidan världshafvet äro duktigt folk, i allmänhet långt duktigare än de, som stanna hemma i sitt eget lilla land, där man icke riktigt har armbågsrum och där den ene knappt får plats för den andre.

Ute i de stora, nya länderna — i Amerika, Australien, Argentina och sådana ställen — där kan en duktig, arbetsam man få god, fruktbar jord för nästan ingenting, kan bygga sitt hus, odla sin mark och bli en själfständig man bara genom att använda sina armar och sitt förstånd. Och sådant saknar sällan en nordisk utvandrare.

Det är ett stort nöje att besöka sådana landsmän i deras hem långt borta från fäderneslandet. De ha fått upp ögonen för hvad en mans kraft är värd, och äfven om de tänka på det gamla landet med kärlek och ibland med längtan, äro de dock mycket glada öfver att de drogo ut till de nya trakterna, där lyckan räckte dem handen.

I Canada, ett godt stycke väster om den stora staden Winnipeg, besökte jag en sådan landsman. Han hette Kristian till förnamn, och något annat namn behöfver han ej i denna berättelse. Hans gård — "farm" kalla de det där ute — låg midt i stora, yppiga hveteåkrar och gröna ängar, där hans trettio svartbrokiga kor stodo i gräs upp till magen; fältens ytor brötos af silfverglänsande, slingrande åar och blåblanka småsjöar, där vildänder och vadare förde ett muntert lif inuti strandens mörka, täta ram af vass.

Farmens boningshus var byggdt af solid sten och uthusen af groft timmer. Bakom sträckte sig en vacker trädgård, där hundratals fruktträd stodo och läto hvita och skära blomblad dråsa ned öfver smultronland och krusbärsbuskar. Ty det var i maj, en solklar, varm vårdag.

Jag hade fått en god frukost tillsammans med Kristian, hans hustru, fem ljushåriga, rödkindade ungar och fördrängen Thams, som var norrman. Sedan tände Kristian och jag våra cigarrer och vandrade framåt gångstigen genom hveteåkern åt ån till, ty på ängen vid stranden stod farmens prisbelönta hingst och tre bruna unghästar; dem måste jag naturligtvis beundra.

Då det var gjordt, ville Kristian ha mig till att känna på korna, men vi kommo ej längre än till den andra ändan af ängen; där låg en gulbrun, hårig klump, som började röra på sig, sträckte ut fyra styfva ben åt sidan och viftade med en skallig svansstump. Plötsligt stod framför oss en liten urgammal hästkrake, som mödosamt linkade bort till Kristian och strök mulen mot hans tröjärm.

"Det blir ingen lätt sak att skaffa den gynnaren premie på ett landtbruksmöte," anmärkte jag. "Det skulle då vara för hög ålder och fulhet."

Hästen skakade på hufvudet, som om han ville undanbe sig mitt gyckel. Det samma gjorde Kristian. "Det är ju Björn," förklarade han, "han hör till familjen. Han har gjort tillräcklig nytta på sin tid, nu klema vi med honom. För tjugufem år sedan räddade han mitt lif; därför har han det bra på gamla dagar."

Björn klippte ett par tag belåtet med öronen och sträckte åter med välbehag ifrån sig de fyra knotiga benen på det mjuka gräset. Det samma gjorde Kristian och jag. Den historien måste jag höra. Och Kristian berättade:

"Ser ni, då jag kom hit öfver från det gamla landet med far och mor för snart trettio år sedan, såg trakten här ut ungefär som den sett ut under de sista tusen åren — platt som en pannkaka, prärie öfver alltsamman, där väldiga hjordar af bisonoxar betade midt i sommaren, och vargflockar tjöto om vintern.

I sex veckor färdades vi från Winnipeg västerut med allt hvad vi ägde på en liten tvåhjulig kärra. Ett stort gammalt sto och så Björn där — han var knappt mer än ett föl den tiden — drogo kärran, och efter den trippade två mjölkkor bundna vid bakvagnen.

Där farmen nu ligger stod en grupp lönnträd af den sorten som man tappar saften af till socker, och där beslöt far att stanna.

Det blef mycket att göra för våra tre par händer, innan det lilla blockhuset blef uppfördt. Ett stall byggde vi ett stycke därifrån inne mellan träden; det var nätt och jämt plats för kor och hästar där, och själfva huset bestod blott af ett rum. Men glada voro vi, då vintern kom med snö och tjugu graders köld, ty då voro vi alla under tak, och det var ganska varmt innanför de massiva timmerväggarna.

Två somrar och vintrar gingo under träl och släp. Vi plöjde upp jorden, och hafren gaf god skörd; korna fingo kalfvar, hästarna frodades, en hönsgård inrättade vi och planterade några fruktträd — vi hade lyckan med oss, och det hade vi också förtjänat. Men den tredje vintern blef mor sjuk. Hon hade öfveransträngt sig, stackare, spottade blod; hon måste in till läkaren i Gladstone.

Gladstone var då blott en liten köping, som hade växt upp väl en 20—25 engelska mil från vår farm. Många hus hade den icke, men där bodde en läkare, där fanns postkontor och ett par köpmän. Därför foro vi året om fram och tillbaka till Gladstone dussintals gånger — det var vår hufvudstad — än med släde, än med kärra, allt efter som det passade för årstiderna.

Men det var midt i vintern som mor blef sjuk, strax efter nyåret. Far gjorde i ordning släden med halm och pelsverk, spände för den gamla märren, och så bar det af öfver den stora, snöbetäckta prärien i klart solsken och hög luft. Jag skulle vara allenarådande på farmen till följande dag, ty det kunde ju icke komma i fråga, att märren kunde knoga tillbaka med släden den långa vägen utan ordentlig natthvila.

Nå, det var ingenting nytt för mig, tio års pojke, att se till farmen alldeles ensam, det hade jag gjort förr, och om vintern är det inte mycket annat att göra än att ge kreaturen foder och vatten. Jag hade till lekkamrater Björn och en stor gulpelsad hund, som vi kallade Plurre. Då jag hade gråtit ut och fått ögonen torra igen — ty jag var mycket bedröfvad öfver stackars mor — grep jag mig an med arbetet; hönsen fingo lufta sig litet i snön bakom vagnsskjulet och därtill litet extra förplägning, korna mjölkade jag och mockade under dem. Sedan åto Plurre och jag middag, och därefter åkte vi ett slags kana. Blockhusets tak gick på den norra sidan ända ned till marken och var täckt med ett tjockt lager af snö. Uppe på vinden fanns en lucka, och genom den kom man ganska lätt ut på rutschbanan.

Plurre var durkdrifven i det spelet; han satte sig på bakdelen liksom jag, stretade emot med framtassarna, och så bar det i väg nedåt med hvinande fart, tills vi bägge två rullade omkring i snödrifvan vid takets fot. Det var väldigt roligt; Plurre och jag skällde och skrattade, tills vi ej orkade mera.

Sedan skulle Björn leka med. Jag hade ju min egen lilla släde, som Björn var van att draga. På bottnen låg ett tjockt lager af halm och en gammal kasserad fäll af fårskinn. Där fanns nätt och jämt plats för mig och Plurre. Björn skakade på sitt ludna hufvud, sedan satte han i hofvarna energiskt i snön, och det bar af öfver det hvita snöfältet, tvärs öfver den frusna ån; vi hoppade till i släden, så att jag tappade Plurre, men han var snart uppe igen och skällde, så att det ekade i den iskalla, klara luften.

Det flacka, hvita landet liknade ett stelnadt polarhaf och de aflägsna, rimpudrade trädgrupperna stora isberg. Icke ett hus, icke en lefvande varelse syntes, så långt ögat kunde se. Vi voro alldeles ensamma, Björn, Plurre och jag.

Men leken var snart slut, ty mörkret föll tidigt på. Och då hunden och jag hade fått vår kvällsmat, kände jag mig ändå ensam och nedslagen i mitt blockhus midt på den stora prärien. Jag hade skjutit rigeln för dörren, den lilla lampan stod tänd på träbordet framför eldstaden, öfver hvars glödhög blåaktiga små lågor dansade och hoppade. Plurre låg vid mina fötter, och jag själf satt och stafvade mig mödosamt igenom en historisk roman, ty skollärdom var icke min starka sida.

Det hade börjat blåsa nordväst, det betydde yrväder och mera köld. Det pep och hven i skorstenen. Vindflöjeln på takåsen gnisslade på sina rostiga gångjärn, så att det gick kallkårar öfver ryggraden på mig.

Jag satt där och dåsade, tänkte på min kära, sjuka mor och på far, som hade sett så ledsen ut. Jag kände mig obehaglig till mods öfver vindens tjut och min egen ensamhet, då Plurre och jag plötsligt foro upp med skräck, — tunga knytnäfslag bankade på dörren.

Hunden morrade och visade tänderna. En främmande stämma öfverröstade stormens dån: "Öppna — öppna dörren, om ni icke vill ha den inslagen!"

Det var en rå och hes röst, och den lät så hotande, att jag började darra af ångest, ty jag hade ju hört berättas om landstrykare och röfvarepack, förrymda brottslingar från Förenta staterna, som hade flytt öfver gränsen och foro grymt fram i ensligt belägna gårdar i Canada.

Plurre morrade, men jag smög mig till det med lucka stängda fönstret och tittade ut genom springan. Ingenting kunde jag se, ty det var kolmörkt, men jag hörde röster hviska. Och så dundrade det åter mot dörren: "Öppna, ni där inne! Annars slå vi in dörren!"

Plurre skällde ursinnigt, men jag ryckte till mig mössan, släckte lampan och flydde uppför trapan till vinden. Jag ropade på Plurre, men han fortfor att skälla ursinnigt borta vid dörren. Och nu fylldes det förut så stilla huset med ljud af yxhugg mot dörrstolparna och råa rösters svärjande utanför. Det dröjde endast några få minuter, innan dörren flög upp med ett brak; ett ögonblick därefter utkämpades en strid mellan inkräktarna och hunden. Så ljöd ett doft hugg af yxan, ett klagande, rosslande ljud — det var Plurre, min käraste vän, som låg mördad på golfvet. Nästan besinningslös af rädsla öppnade jag luckan ut till taket, gled ned, rullade om i snön och sprang, kämpande med stormen och den yrande snön, bort till stallet, ty nu stod mitt enda hopp till släden och Björn.

Hur jag fick min lilla släde förspänd i den mörka natten och med darrande händer, det förstår jag knappast nu, men det lyckades. Jag satte mig i släden, Björn nickade med sitt ludna hufvud och satte i väg med all den fart de korta benen kunde åstadkomma. Vägen gick tätt förbi huset. I det vi flögo förbi den öppna dörren, såg jag rummet upplyst och tre män därinne; en af dem var svart i ansiktet, en neger. Hastigt som en blixt fäste den bilden sig i min hjärna: negern och två hvita, skäggiga karlar rundt omkring den tända lampan på mitt lilla bord, — sedan voro vi midt ute i den svarta natten, Björn och jag, med vinden tjutande omkring oss och snön piskande, så att det sved i kinder och ögon.

Först trafvade Björn i väg allt hvad han förmådde, sedan saktades farten. Försiktigt trippade den lilla hästen framåt och såg sig omkring, som om han sökte sig en väg bortom de höga snödrifvorna. Jag satt på slädens botten med de smala tömmarna i handen. Men åt hvilket håll skulle jag styra? Det var ej möjligt att se huset längre, där fanns hvarken väg eller stig, allt var kolsvart, snöfylld natt.

Jag började frysa, mina fingrar stelnade i kölden, jag kunde knappt hålla i tömmarna. Då kände jag något varmt på kinderna: det var tårar, som runno; jag grät af ångest. Och det var icke så underligt; det behöfdes nästan ett underverk, för att jag skulle bli räddad från att frysa ihjäl; det var mycket mer än tjugu grader kallt.

Och hvart förde Björn mig? Kunde han hitta vägen till Gladstone? Ja, kunde han inte det, så voro vi bägge förlorade, det var alldeles säkert.

Jag slängde tömmarna öfver slädens framskärm, drog ned mössan öfver öronen och kröp ihop i den gamla fårskinnsfällen. Gud ske lof för den! Jag svepte in mig i den så godt jag kunde. Och där låg jag sedan, öfverlämnande mig åt Björn att rädda oss bägge och bedjande så innerligt till vår Herre, att han skulle låta mig komma till Gladstone, till mina kära föräldrar, och inte låta mig frysa ihjäl.

Jag låg alldeles stilla och lade märke till, hur släden gled fram öfver det mjuka snötäcket; då och då guppade den till, ibland stannade den, — den hade väl kört fast i en drifva, men så bar det af igen med dofva stötar och ryck.

Efterhand förlorade jag det klara medvetandet af, hvar jag var; jag hade väl somnat af mattighet. Jag drömde, att jag lekte med Plurre; vi rutschade och hade roligt. Sedan var det mina föräldrar jag såg, — far bar ut min sjuka mor i släden, medan jag stod i dörren och grät. Men plötsligt dök det svarta negeransiktet fram, jag hörde dånet af splittrande yxhugg, hörde Plurres ursinniga skall.

— — — — — — — — —

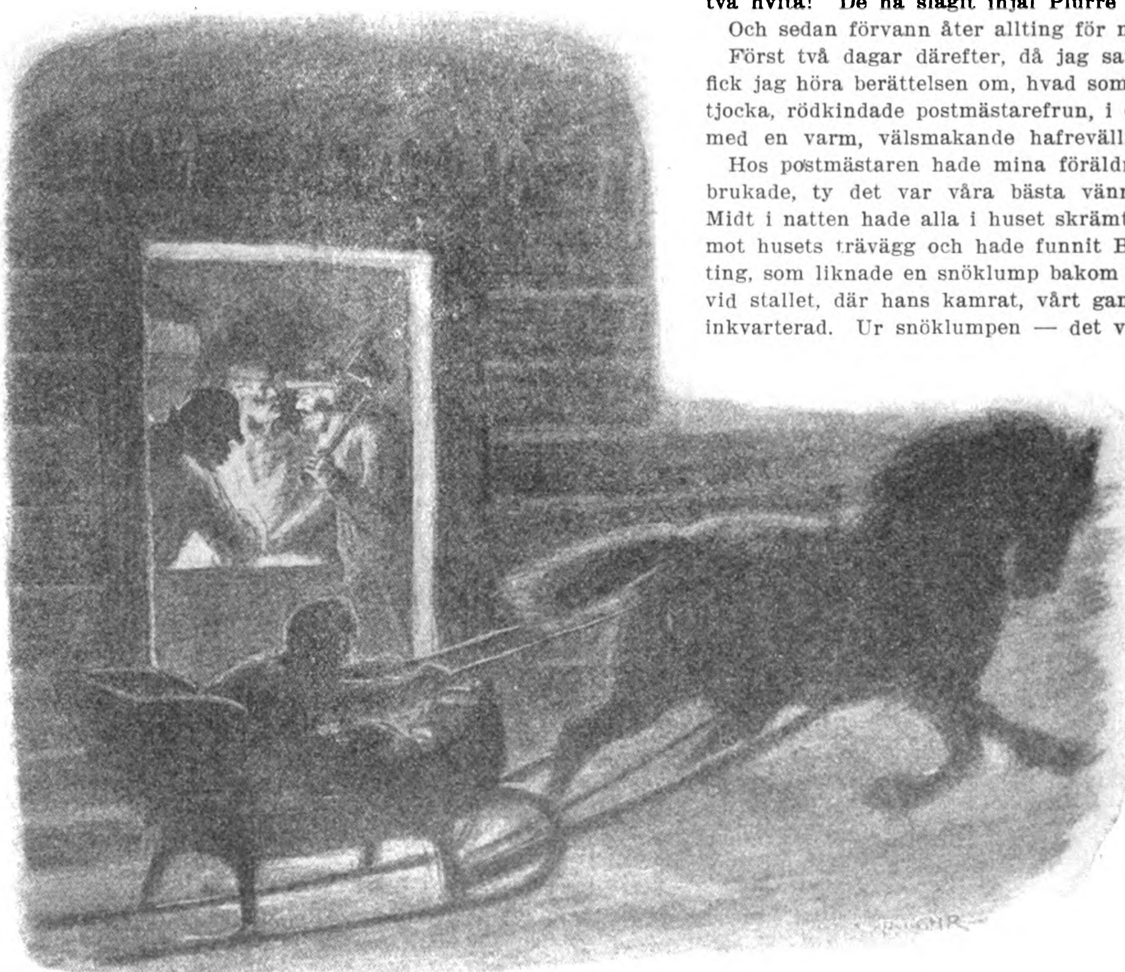
"Visst lefver han! Gnid på bara! Låt oss försöka hälla litet whisky i munnen på honom."

Det var min fars röst. Jag låg i en säng, min far och den lille skallige postmästaren stodo lutade öfver mig och gnedo min kropp med något yllet, något, som värmde. Jag såg min far småle, då jag stirrade in i hans tårfuktade ögon, och jag stammade: "Röfvare hemma, en neger och två hvita! De ha slagit ihjäl Plurre — — —"

Och sedan förvann åter allting för mig i ett töcken.

Först två dagar därefter, då jag satt upprätt i sängen, fick jag höra berättelsen om, hvad som hade händt, af den tjocka, rödkindade postmästarefrun, i det hon matade mig med en varm, välsmakande hafrevälling.

Hos postmästaren hade mina föräldrar tagit in, som de brukade, ty det var våra bästa vänner där på trakten. Midt i natten hade alla i huset skrämts upp af ett dunder mot husets trävägg och hade funnit Björn — med någonting, som liknade en snöklump bakom sig — stående bredvid stallet, där hans kamrat, vårt gamla sto, hade blifvit inkvarterad. Ur snöklumpen — det var släden — gräfde

de fram mig nästan liflös, inrullad i fårskinnet. Det hade tagit en dryg halftimme att få mig till att slå upp ögonen och förvirradt och halft obegripligt berätta, hvad som tilldragit sig i huset där hemma.

Sedan hade man skickadt bud till stadens sheriff. Han hade samlat åtta man, beväpnade med bössor och revolvrar. I tre slädar hade de, ledsagade af min far, farit bort i riktning af vårt blockhus. Det hade gått ganska bra, ty stormen hade saktat af. Och just som solen började lysa öfver det stora snöhafvet, hade truppen omringat huset. Under den strid, som nu uppstod, hade en af de skäggiga hvita männen blifvit skjuten genom hufvudet af min far, de bägge andra gåfvo sig, blefvo bundna till händer och fötter och fördes till Gladstone."

Kristian satt litet och stirrade framför sig.

"Det var väl riktiga banditer, de där tre?" frågade jag.

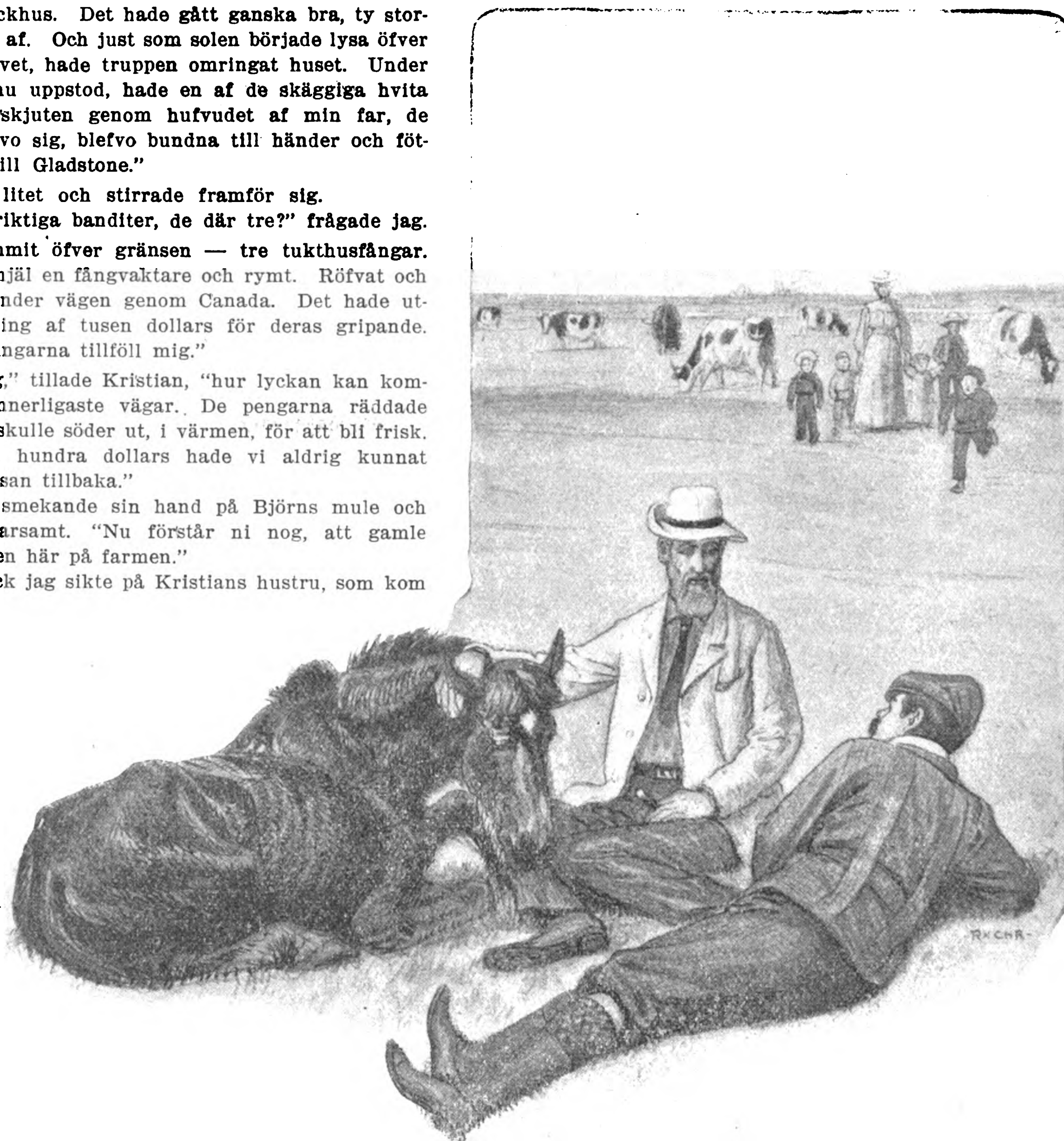
"De hade kommit öfver gränsen — tre tukthusfångar. De hade slagit ihjäl en fångvaktare och rymt. Röfvat och stulit hade de under vägen genom Canada. Det hade utlofvats en belöning af tusen dollars för deras gripande. Hälften af penningarna tillföll mig."

"Underligt nog," tillade Kristian, "hur lyckan kan komma på de besynnerligaste vägar. De pengarna räddade min mor. Hon skulle söder ut, i värmen, för att bli frisk. Utan dessa fem hundra dollars hade vi aldrig kunnat skaffa henne hälsan tillbaka."

Kristian lade smekande sin hand på Björns mule och klappade den varsamt. "Nu förstår ni nog, att gamle Björn är favoriten här på farmen."

Långt borta fick jag sikte på Kristians hustru, som kom emot oss med hela den gulhåriga, rödkindade barnaskaran. De aflägsna rösterna ljödo så glada, barnskrattet klingade i den solfyllda luften. Jag såg på Kristian, den starke, belåtne ägaren af den vackra farmen, öfverhufvudet för en frisk, duktig, skandinavisk-canadisk familj.

"Ja, ni har mycket att tacka gamle Björn för, Kristian."

I JULEKVÄLL.

För Ungdomsvännen af A. B—n.

Snöflingorna sakta falla
i fridfull julekväll
på marken, den stela, kalla,
på hårda klippans häll.

I oskulds brudskrud sig kläder
vår syndfulla, arma jord,
då enfödde Sonen träder
hit ned som Lifvets ord.

Hvad fröjd för mänskligheten,
hvad ljus för jordens hem,
hvad bot emot syndasmärtan
i krubban i Betlehem!

I fallande flingor, bären
ert budskap om frid och fröjd.
I Herrens sändebud ären
från hemmet i fridsäll höjd.

Så fallen då, flingor lätta,
så talen då ljfligt om
hur Gud med oss går till rätta,
hur Jesus till jorden kom.

EN FÄRD TILL SKOGARNES LAND

FÖR "UNGDOMSVÄNNEN" AF

BO FOLKE RANDEL

MED FOTOGRAFIER OCH TECKNINGAR AF FÖRFATTAREN

Det är icke möjligt!!" "Det är endast ett annat utbrott af den amerikanska skrytsamheten!" Så har mången nog sagt, och så säger nog ännu mången, då man berättar om 2,000-åriga träd, 400 fot höga och 30 fot och mera i diameter. Men det är dock möjligt, det är dock sanning; och det är till dessa underbara skogarnas land som jag ville föra Ungdomsvännens läsare och läsarinnor på en färd, för att de med egna ögon må se verkligheten.

Färden blifver för mången lång och mödosam. Den börjas kanske i en österns storstad. Först går den öfver vida slätter, där fordom de röda männen ströfvade omkring på buffeljakt, men där nu synes farm vid farm, åker vid åker. Därefter går den uppåt, högt bland Klippiga bergens snötäckta toppar, för att i nästa ögonblick bringa oss in på en vidsträckt, torr och dyster, men ändock majestätisk öken. Så ytterligare bland berg, Sierra Nevada-bergen, en öfvergång till det väldiga och sköna California, ned till dess hufvudstad, det nu i grus och aska nedtryckta, men ändå stolta San Francisco.

Men ännu är ej färden slut. Nu går den ut genom den gyllene porten, ut på det ofantliga Stilla hafvet, upp utefter dess kust cirka 200 mil, och där först nå vi målet, Humboldt county.

Redan på afstånd se vi, att det är ett skogens land vi kommit till. Hvart vi vända blicken är det skog, skog, och långt behöfva vi ej gå för att träffa dem, dessa bjässar, hvilka vår färd särskildt gäller. Det är svårt att tro sina ögon. Det ser så omöjligt ut. Det är en sådan otrolig tafla. Men ändock är det verklighet.

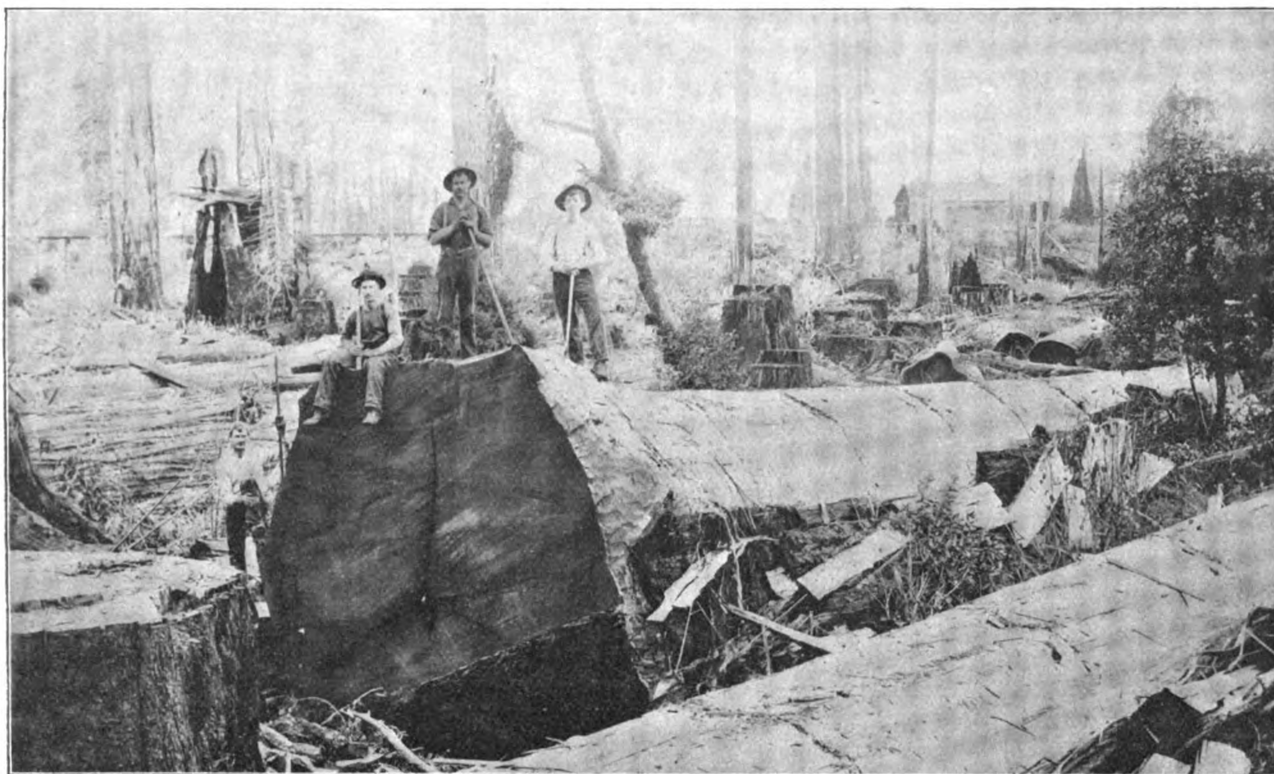
Med bäfvan tänka vi på oss själfva, vår litenhet, vår ytterliga litenhet mot sådana majestät. Och med undran och bäfvan tänka vi också på en mäktig natur, som kan utföra sådana verk. Om de kunde tala, om de kunde berätta om allt som händt under deras tillvaro, hvilken historia skulle ej då erhållas. Men tysta och hemlighetsfulla stå de; endast högt uppe i den ungdomligt gröna toppen höres ett doft sus, en aflägsen tjusande sång. Den sången, den var fordom glad, yr och full af lefnadslust, men nu har den fyllts af klagotoner; nu sjunges sorgesång i skogen

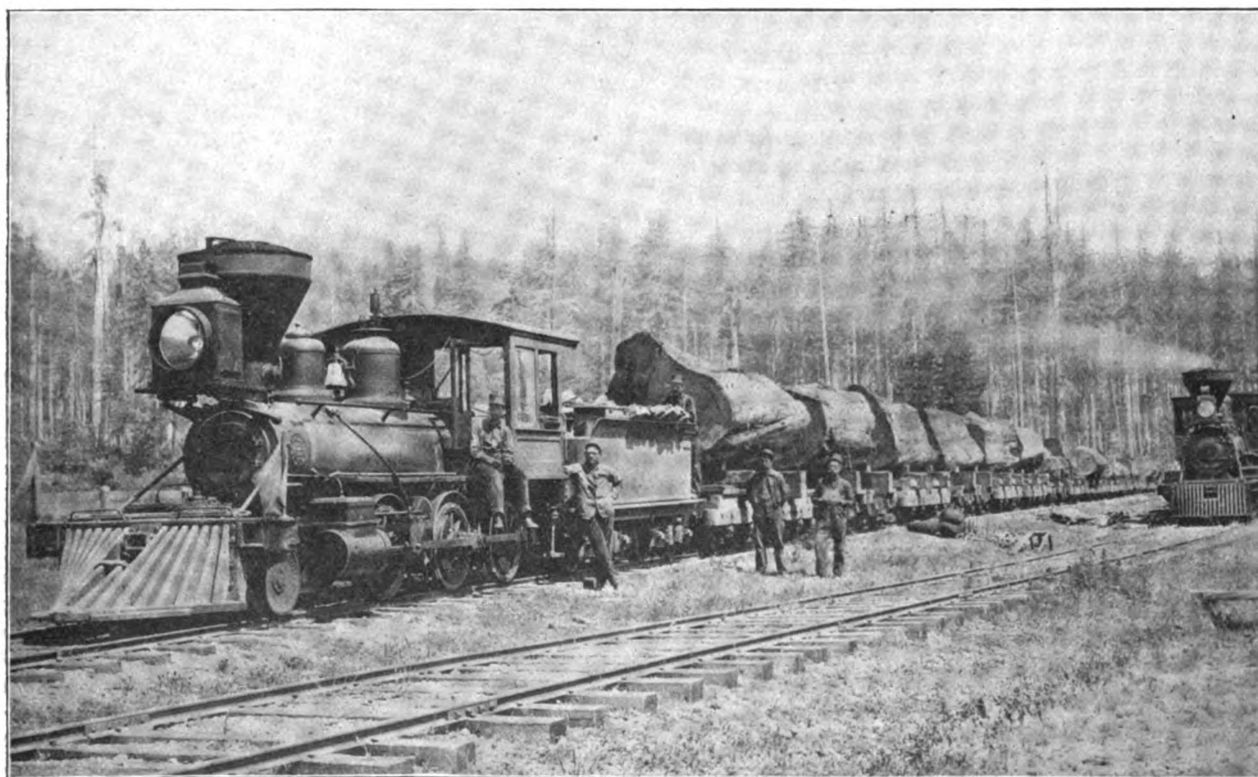
EN AF SKOGENS JÄTTAR.

öfver fallne bröder. De ha störtat, den ene efter den andre, de ha sargats och styckats af såg och yxa och kringspridts till alla jordens länder. Nog finnes då orsak till sorgesång. Nog är det orsak till klagotoner, då dag för dag yxans hugg höres allt närmare och närmare, och tiden icke synes lång, förrän den sista jätten skall sargas och fällas och få böja sitt stolta hufvud till jorden.

Och denna sorgesång, den kunna *vi* särskildt höra, och

EN FALLEN STORHET.

PÅ VÄG UT I VÄRLDEN FRÅN DET TUSENÅRA HEMMET.

oss nå klagotonerna, ty det är nordmän som här gjort största förödelsen, som huggit och sågat.

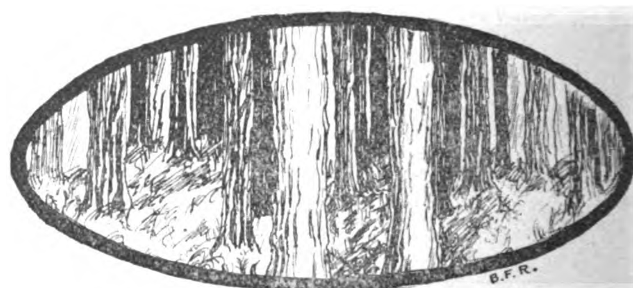
Nordmän finnas godt om här: svenskar och finnar till ett antal af cirka 3,000. Men ändock är det icke möjligt i en landsända, så fylld af svensktalande män och kvinnor, att hålla kyrklig verksamhet i gång. Visserligen finnes en sv. luthersk kyrka, men den står vanligtvis tom, icke i brist på intresserade medlemmar, utan i brist på lärare.

Det borde vara synodens skyldighet att se till, att en ung lärare, en nyss utexaminerad, viljekraftig, varmhjärtad och försakelsemäktig, hitsändes, ty här kunde California äga sin andra församling.

Och skulle någon intresserad kristlig lärare läsa detta, så må man ej tro, att fastän denna trakt är den mest västliga i unionen, att fastän den är uppfylld af mörka, vilda skogar, där ännu på många platser björnen är den enda som ströfvar omkring, han må ej tro, att ett vildt ociviliseradt lif föres här.

Eureka, countiets hufvudstad, är en fullt modern stad på cirka 15,000 invånare, med alla bekvämligheter man kan önska sig, och med den enda obekvämligheten af att ligga afskild, så att säga, från den öfriga världen; detta på grund af brist på järnvägsförbindelser.

Dock, vi begifva oss åter in i skogen, åter lyssna vi till hvad dessa jättar af lefvande ting hafva att förtälja om en underlig natur, om en sannerligen stor skapare. Så en sista afskedsblick, och vår färd till detta skogarnas land är afslutad, och vi begifva oss återigen ut på hafvet, ned till staden vid den gyllene porten, bort öfver Nevada-bergen och Klippiga bergen, öfver åkrarna och ängarna bort till staden, till röken, till kölden och isen, men länge skall minnet lefva från sommarens och solens land, och länge skall susningen från jätteträden höras, deras sorgetoner och deras klagosånger.

BLAND UNGDOMEN.

För Ungdomsvännen af A. Bergin.

Vid jul äro alla unga. En ungdomlig glädtighet hvilar öfver denna egendomliga högtid. Barnen spritta ju af glädje vid blotta tanken på den förestående högtiden, de unga känna en underbar hänförelse och de grånade gamles pulsar slå lifligare, då det återigen lider mot jul.

Själfva naturen är vid denna tid i en brytningsstämning. Dagarna, som länge aftagit, tillväxa så småningom. Höstvindarnas vemodsfulla tjut tystnar. Väl kan det storma både på land och haf, väl kan nordan ryta grymmare och vräka drifvorna högre efter jul än före, men det är som om veklingens klagan utbytts mot den tappres bärsärkarop, som den hungrige vargens tjut utbytts mot den välfödde björnens stridslystna brummande.

Sedan urminnes tider hafva Europas folkstammar firat midvintersfest. Långt bort i sägnens och sagornas tidehvarf tågade Nordens gamla innevånare upp till offerhusen vid vintersolståndet för att blota för "de höge gudar". Där koktes Frös galtar i väldiga grytor, och i de sjudande flottkittlarna "doppade" ej blott nejdens befolkning, utan ärriga kämpar, bålde män, som från aflägsna vikingafärder kommit hem för att jula "under sotad ås".

Skalderna kvädde sina hjälte- och kärlekssånger vid harpans behagliga toner, väderbitna vikingar berättade om strandhugg, bardalekar och holmgång i västerled, ynglingar lade kraftiga händer på galtens panna och svuro heliga eder om kommande hjältedater och stordåd på främmande kuster och böljande haf, under det att rosenkindade, blyga ungmör buro fradgande mjödhorn till den som vågade gifva de djärfvaste löftena vid Frejers fest.

Äfven de nordiska vikingarnas och deras samtids julfest bar uti skötet någonting hoppfullt, poetiskt och ungdomligt.

* * *

Sekler hafva kommit och gått. Ansgarius, nordens apostel, har längesedan döpt höfdingen Hergeir och byggt den första kyrkan i Birka. Längesedan har den helige Sigfrid döpt Olof Skötkonung i Husaby källa. Inge den äldre och Blotsven hafva utkämpat den viktiga kampen, som afgjorde saken mellan hedendom och kristendom i nordanlanden.

Men julen i norden bibehåller sin ungdomlighetsande, och med samma lifliga intresse firar man denna glädjefest.

Man vandrar ej upp till de på kullarnas krön ljusupplysta gudahusen för att blota. Frös galt kokas hemma, och de ceremonier som tillhört afgudatemplet utföras ofta, fastän under anddra namn, i odalbondens högtidsprydda hem.

Väl ha på gudahusens ruiner ståtliga tempel uppbyggts, men svårt är det för nordbon att glömma sina gamla gudar, och han behöfver det ej heller, ty kyrkan tillåter honom gärna att under bilden af helgon ägna dem både begrundan och dyrkan. Så blandas i Frös fest och dess många för nordbon betydelsefulla ceremonier "hvite Krists" födelsedags evangeliska och allvarliga minnen. Man stötte sig ej därpå, utan kände sig hellre belåten med att ha fått för dessa urgamla bruk och seder ett så djupt och allvarligt innehåll.

Rätt villigt gick man till den ljusfyllda ståtliga kyrkan i ställea för det gamla sotiga afgudahuset och hörde gärna talet om Jesus i stället för sagoberättarens mer eller mindre sannolika föredrag. Öfriga seder och bruk fick man ju behålla, och samma glädtighet, som spridde sitt skimmer öfver midvinterblotet, förljufvade äfven den svenske katolikens ljufest.

* * *

Århundradena passera fort förbi, då vi betrakta dem såsom försvunna, och Olaus och Laurentius Petri, Laurentius Andreæ och Gustaf den förste Vasa hafva utfört sina lifsverk och länge hvilat från sitt arbete. Julfesten har fått en ny färg, men är ändock nordens största glädjehögtid. Ljusen i kyrkorna brinna lika klara som någonsin i gudahusen fordomtima. Halmen på golfvet i tempel och hem, julastök, julgran och julpaschaser tala ännu om seder och bruk från hedenhös. Afgudar och helgon höra nu till sagovärlden blott, och julens stora ämne är Jesusbarnet i Betlehems krubba. I alla göranden och låtanden spårar man ett eller annat samhörande med Jesu födelse och lif, och den svensk-lutherska allmogen ser i de urgamla bruken idel påminnelser om Jesus i krubban i Betlehems stall.

ÅRG. XI. JANUARI 1906. No. 1

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

REDAKTION.

S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör.
LUDVIG HOLMES, E. A. ZETTERSTRAND
S. M. HILL ✤ A. SCHÖN ✤ G. N. SWAN
J. A. KRANTZ ✤ A. BERGIN

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILL.

HELT ÅR 1 DOLLAR. *LÖSNUMMER 10 CENT*

NYÅRS-ANMÄLAN

Till våra läsare!

ETT NYTT År har gjort sitt inträde, och hvad dess ännu osedda dagar bära i sitt sköte, är för oss alla obekant. Hvad det än må bringa, kunna vi dock alla, i förtröstan på Guds nåd och barmhärtighet, se detsamma till mötes med hopp och tillförsikt. Ungdomsvännen tillönskar alla sina läsare ett *godt nytt år* och vill äfven såsom hittills göra sina månatliga besök i sina gamla vänners och, såsom vi hoppas, många nya vänners hem för att efter bästa förmåga sprida ljus och glädje.

Ungdomsvännen söker att blifva sig själf trogen och att således uteslutande bjuda på sådant som är godt. Att häri äfven finnas grader, det veta vi nog, men i alla fall vaka vi med största noggrannhet öfver att tidskriften hålles ren och i bästa mening uppmuntrande och nyttig på kristlig grund. Det gångna årets nummer ha ock i detta afseende bjudit på en rikare svensk-amerikansk skörd än något föregående år. För de bidrag, som vi hafva erhållit från alla välvilliga medarbetare, bedja vi att få uttala vår hjärtliga tacksamhet och hoppas äfven att fortfarande få vara i välvillig åtanke.

Programmet för det kommande året kommer att blifva detsamma som hittills. Stridsfrågor såväl som allt för den kristliga moralen nedsättande skall hållas på afstånd, hvaremot allt af karaktärsbildande och förädlande art är välkommet. Bidrag på vers och prosa samt meddelanden från vår ungdom och synnerligen från dess föreningar äro välkomna, och skola vi för allt sådant bereda rum i den mån tillfälle gifves. De flesta bidrag, hoppas vi, skola komma från Svensk-Amerika, men ett och annat kommer ock såsom hittills att ingå från Sverige. Vi hafva välvilliga löften om åtskilligt godt i den vägen.

Tillönskande Ungdomsvännens läsare ett godt nytt år förblifva vi med största högaktning och tillgifvenhet

Redaktionen

Årg. XI. MARS 1906.

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

REDAKTION.

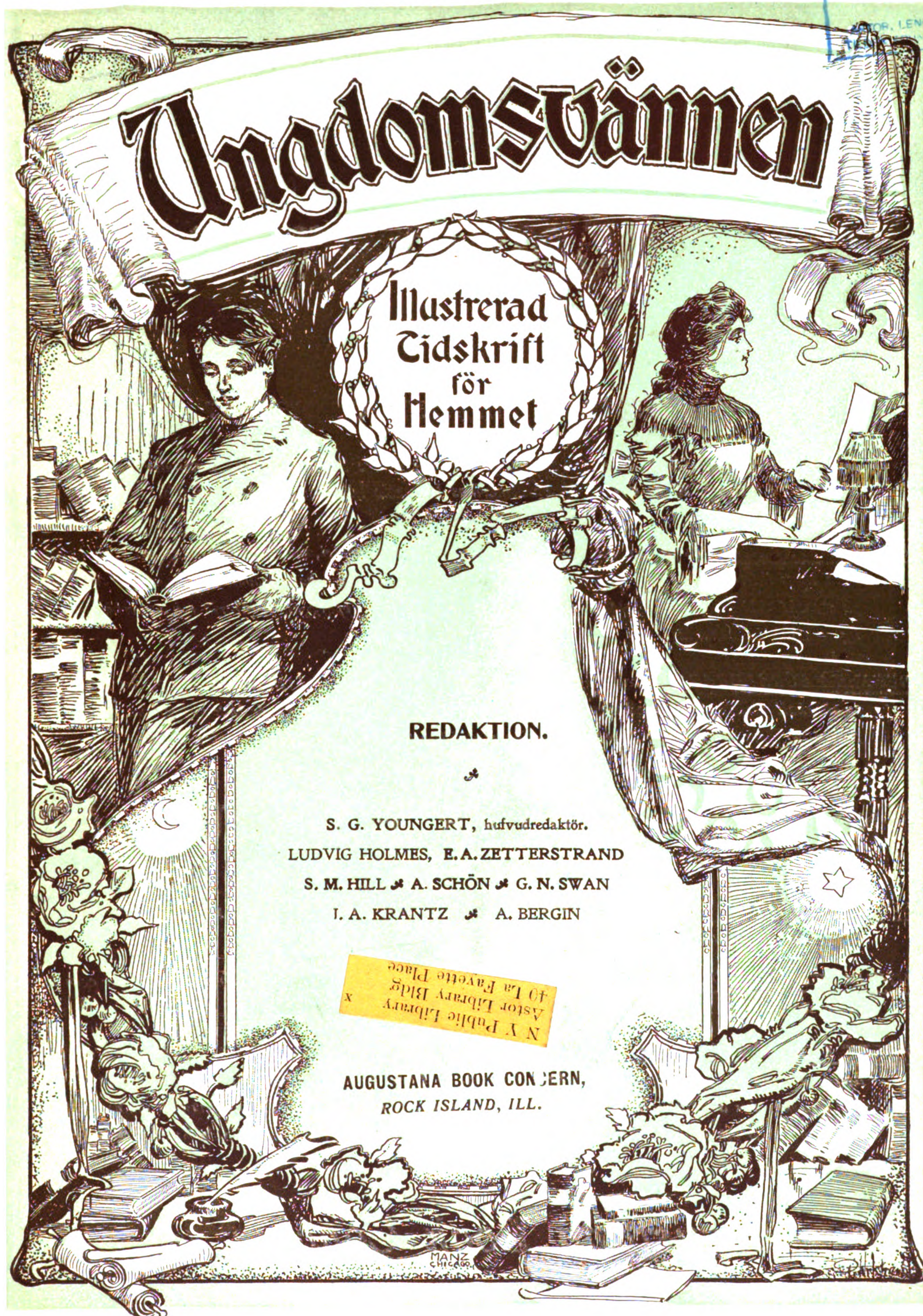
S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör.
LUDVIG HOLMES, E. A. ZETTERSTRAND
S. M. HILL, A. SCHÖN, G. N. SWAN
L. A. KRANTZ, A. BERGIN

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILL.

MANZ CHICAGO

HELT ÅR 1 DOLLAR. LÖSNUMMER 10 CENT

ÅRG. XI. APRIL 1906. No. 4.

HELT ÅR 1 DOLLAR. LÖSNUMMER 10 CENT.

ÅRG. XI. AUGUSTI 1906. No. 8

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

REDACTION.

S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör.
LUDVIG HOLMES, E. A. ZETTERSTRAND
S. M. HILL ❧ A. SCHÖN ❧ G. N. SWAN
L. A. KRANTZ ❧ A. BERGIN

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILL.

MANZ CHICAGO.

HELT ÅR 1 DOLLAR. ***LÖSNUMMER 10 CENT***

ÅRG. XI. SEPTEMBER 1906. No. 9

HELT ÅR 1 DOLLAR. LÖSNUMMER 10 CENT

UTVALD LITTERATUR

Nytt Memoarverk

Banbrytaren

Historisk skildring af nybyggarelifvet i nordvästern under en tid af trettiofem år, 1870—1905, af S. J. KRONBERG, svensk luthersk pastor.

Såsom ung pastor fick Kronberg sitt arbetsfält på civilisationens utkant, där han ägde det ypperligaste tillfälle att iakttaga nybyggarelifvets både ljus- och skuggsidor, då han själf fick genomlefva dess försakelser och mödor. Hvad han under denna tid, så rik på skiftande erfarenheter, sett och erfarit, har han i sin bak skildrat på ett synnerligen intressant och fängslande sätt. I raska drag skildras hvad författaren i sin verksamhet sett, hört och erafrit, och han för läsaren med sig öfver prärien in i jordkojan, bland land- och lycksökare och i olika sällskap och lägen, där lifvets viktigaste frågor kommit på tal.

Boken är 434 sidor, rikt illustrerad, väl tryckt och fint inbunden, rekommenderar sig själf. Den kan erhållas hos författaren under adress Melby, Minn., eller hos undertecknade. Pris $1.50.

Korsbaneret

Illustrerad kristlig kalender
Tjugusjunde årgången
Med talrika illustrationer
Redigerad af Pastor J. G. DAHLBERG

"Korsbaneret" har vunnit vänner i tusental, och denna vänkrets växer med hvarje år. Ingen samfundsmedlem borde ha råd att vara denna kalender förutan. En synnerlig julgåfva till söndagsskollärare och medlemmarna i bibelklassen.

Pris pr ex. klotband med guldpressningar, 60 cents
Pris med guldsnitt - - - - 75 cents

Med Pensel och Penna

Berättelser, studier och stämningar

AF BIRGER SANDZÉN

Med 21 helsidesillustrationer och talrika konstnärligt utförda titelvignetter samt författarens porträtt

Författaren till detta arbete är ej okänd för litterärt intresserade svensk-amerikaner. Åtskilliga bidrag af hans penna hafva influtit i våra förnämsta kalendrar och tidskrifter, såsom Prärieblomman, Ungdomsvännen och Valkyrian, hvarjämte han lämnat flera intressanta, liffullt hållna reseskildringar i tidningspressen. I föreliggande arbete igenkänna vi samma raska, spirituella stil och skarpa, ofta humoristiska blick på lifvet. Innehållet i den 215 sidor starka boken är rikt och omväxlande. Utom åtskilliga originalberättelser förekomma flera öfversättningar och bearbetningar från franskan och spanskan samt en serie reseskildringar från Mexiko. — Det icke minst värdefulla äro de talrika dels från författarens egna skisser och från fotografier återgifna, fint utförda illustrationer, som, äfven frånsedt det präktiga innehållet, göra boken till en verklig prydnad för hvarje hem.

Kartong 75 cents ☙ Elegant klotband $1.25

Nya Dikter af Ludvig

(LUDVIG HOLMES)

Nya Dikter af Ludvig utkom redan till julen och har därför redan hunnit blifva bekant i de svenska hemmen. Ordet "nya" å titelbladet gifver erinran om författarens föregående diktsamling, hvilken utkom för några år sedan och då mottogs med erkännande af en tacksam publik. Den nu utkomna nya diktsamlingen står ej i något hänseende efter den förra. I omfång och omväxlande innehåll öfverträffar den denna, och i utstyrsel är den den förra fullt jämngod. Samlingens 32 dikter af "blandadt innehåll afhandla de mest olika ämnen i växlande tonart af allvar och skämt, det senare i den lekande och skadelösa stilen. Nästa afdelning af 11 "svenska bilder" och den följande af 9 "svensk-amerikanska bilder" äro äfven varierande till innehåll och form. Därefter komma 5 fest- och 12 tillfällighetsdikter, hvilka vittna om att författaren ej har varit sen att stämma sin lyra, då något af vikt och betydelse varit å bane. De religiösa dikternas antal är 24 och sorgekvädenas — In Memoriam — 6.

Kart. $1.25, Elegant klotband $2.00, Med guldsnitt $2.25

Svensk-Amerikanerna

Deras materiella och andliga sträfvanden

Anteckningar från en resa i Amerika, företagen med understöd af svenska staten, af

DR CARL SUNDBECK

Med öfver 350 porträtt och illustrationer

Författaren till detta arbete lefver i friskt och kärt minne i de hem och kretsar, i hvilka han blef känd under sin observationsresa i vårt nya hemland. Resultatet af hvad han då esåg, hörde och lärde känna, har han här lämnat i ord och bild. Före honom har ingen resande från vårt gamla fädernesland såsom han så noggrant sökt att lära känna svensk-amerikanernas ställning i detta land. Med outtröttlig flit och öppen blick reste han från det ena nybygget till det andra och stannade kvar länge nog för att lära känna de verkliga förhållanden, i hvilka Sveas forna söner och döttrar här befinna sig. Från Atlanten till Stilla hafvet och långt upp i Kanada besökte han hvarje stad och settlement, där svenskar i något större antal äro bosatta, och i sin skildring väcker han läsarens intresse att med en oemotståndlig nyfikenhet följa sig på denna färd. Dr Sundbeck har utan gensägelse gifvit oss den fullständigaste, mest opartiska och därför den värdefullaste af alla de reseskildringar öfver Amerika, som vi känna till. Hans bemödande har varit att se och skildra allt, som kom i hans väg, sådant det i verkligheten är. Hans arbete skall därför vinna ett tacksamt erkännande.

Boken är rikt illustrerad med landskapsvyer samt bilder af byggnader och personer i mängd. Det är en bok, som skall intressera dig, och dröj därför ej med att eftersända ett exemplar.

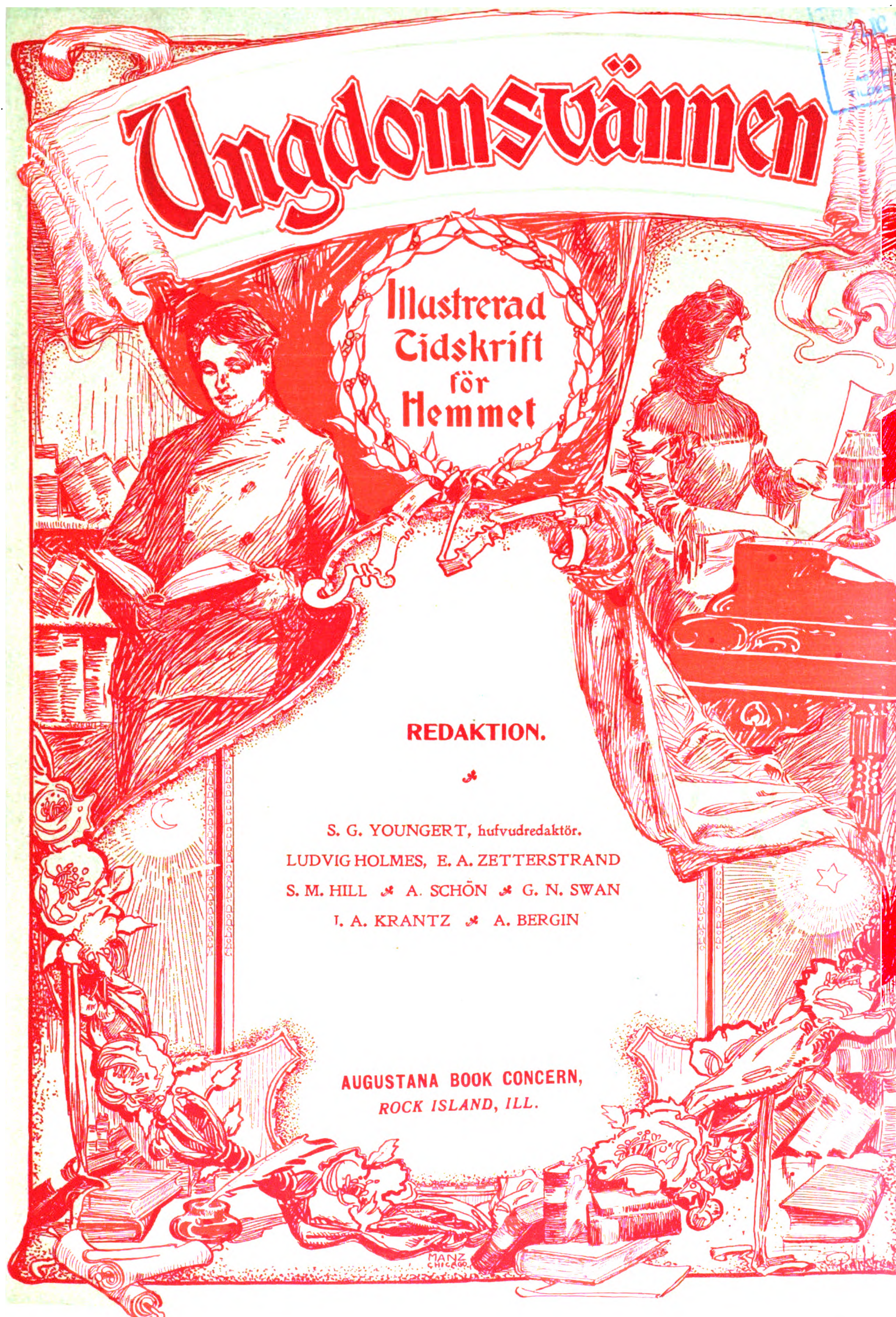
Pris, i elegant klotband, $1.75

AUGUSTANA BOOK CONCERN,

377-379 Broadway, Room 1009,
NEW YORK, N. Y.

ROCK ISLAND, ILL.

213 East Seventh Street.
ST. PAUL, MINN.

HELT ÅR 1 DOLLAR. *LÖSNUMMER 10 CEN*

Från *Augustana Book Concern* hafva utkommit följande arbeten:

NYA DIKTER — Af LUDVIG HOLMES

Pris kart.. $1.25
Elegant klb .....$2.00 Med glds........... $2.25

Om Ludvig Holmes skaldskap för öfrigt skrifves i Stockholms Dagblad den 20 mars 1904:

Svensk-Amerika har många författare i bunden form — har för öfrigt alltid haft det. men en stor del af dem, om icke den största, torde väl mera få hänföras under begreppet rimsmidare. De verkliga skaldernas antal är icke så värst stort. Ej heller mycket att undra på. Det rastlösa lifvet i Förenta Staterna — på tidningsmannens eller hvilken annan bana som helst — lämpar sig just icke för skapandet af poeter. "Exceptions prove the rule". heter det emellertid, och dr Ludvig Holmes är ett lysande undantag från hvad jag i mina föregående rader framhållit såsom regel. Andra må ha andra åsikter. men enligt min är han för närvarande den främste af svensk-amerikanska skalder.

Sånger och Sagor — En samling dikter af JAKOB BONGGREN

Extra klb............$1.50 Med glds..........$2.25

Diktsamlingar äro ej sällsynta i bokmarknaden. ehuruväl de svensk-amerikanska skalderna äro jämförelsevis få. Bland dessa få finnas dock sådana, som frambringat diktalster af bestående värde, och deras namn äro kända och ansedda på båda sidor om världshafvet. Inom den svensk-amerikanska skönhetslitteraturen har Jakob Bonggrens namn länge räknats såsom ett bland de förnämsta. Hans diktsamling "Förstlingar", som för några år sedan utkom, rönte erkännande icke blott från publikens utan äfven från recensenters sida, och i den samling "Sånger och Sagor", som nu från trycket utgått, häfdar han sitt skalderykte. Här finnes verklig poesi, ej blott till formen utan ock till innehållet.

Ur Svenska Sången — Af JOH. A. ENANDER

under det nittonde seklet samt blad ur den svenska sångens historia. Poetisk läsebok för de svensk-amerikanska hemmen, ungdomsföreningarna och litterära sällskapen. Första delen 1800—1850. Med 20 författares porträtt.

Elegant klotband.. $1.50

Vilda blommor från Prärien — DIKTER af —r—

Extra klb m. glds 1.50

Från Vestanskog — DIKTER af —r—

Kart. .50; extra klb med glds .75

De svenska luth. församlingarnas och svenskarnes historia i Amerika

af E. NORELIUS, D. D.

Klotband $4.00, lb $5.25, 2 klb $4.75 — ILLUSTRERAD

Svensk-Amerikanerna — af Dr CARL SUNDBECK

deras materiella och andliga sträfvanden. Anteckningar från en resa i Amerika, företagen med understöd af svenska staten. Med öfver 350 porträtt och illustrationer.

Dr Sundbeck har utan gensägelse gifvit oss den fullständigaste, mest opartiska och därför den värdefullaste af alla de reseskildringar öfver Amerika. som vi känna till. Hans bemödande har varit att se och skildra allt. som kom i hans väg, sådant det i verkligheten är. Hans arbete skall därför vinna ett tacksamt erkännande.

Pris, i elegant klotband. $1.75.

Med pensel och penna — af BIRGER SANDZÉN

Berättelser, studier och stämningar. Med 21 helsidesillustrationer och talrika konstnärligt utförda titelvignetter samt författarens porträtt.

Kart .... 75 cents. Elegant klb......$1.25.

Innehållet i den 215 sidor starka boken är rikt och omväxlande. Utom åtskilliga originalberättelser förekomma flera öfversättningar och bearbetningar från franskan och spanskan samt en serie reseskildringar från Mexiko. Det icke minst värdefulla äro de talrika dels från författarens egna skisser och från fotografier återgifna, fint utförda illustrationer. som, äfven frånsedt det präktiga innehållet. göra boken till en verklig prydnad för hvarje hem.

PRÄRIEBLOMMAN — Illustrerad litterär kalender.

Redigerad af Red. A. SCHÖN,

med biträde af svensk-amerikanska litteratörer och artister. Våra bästa svenska författare representerade. Den enda i egentlig mening vittra svenska kalender utgifven i Amerika. Rikt, intressant och omväxlande innehåll på vers och prosa. Förut har utkommit:

Första årg., pris i klb....$1.00 Fjärde årg., pris i klb....$1.00
Andra årg., " ....$1.00 Femte årg., " $1.00
Tredje årg., " ....$1.00 Sjätte årg., " $1.00

BANBRYTAREN — Nytt Memoarverk af S. J. KRONBERG

svensk luthersk pastor.

Historisk skildring af nybyggarelifvet i nordvästern under en tid af trettiofem år. 1870—1905.

Boken är 434 sidor, rikt illustrerad. väl tryckt och fint inbunden. rekommenderar sig själf. Den kan erhållas hos författaren under adress Melby, Minn., eller hos undertecknade. **Pris $1.50.**

Det Sextonde Århundradets Reformationshistoria

af J. H. MERLE D'AUBIGNE
Ny illustr. upplaga, 3 klb $4.50

Nordmännen i Amerika

eller Amerikas upptäckt

af J. A. ENANDER, LL. D.

Häftad 25 cent. Extra klotband 50c.

President Garfield

Intressant skildring af hans lefnad af

D. M. Schoyen

Klb 75 cent

Lifsbilder — af E. J. Werner

i den kristna religionens och vetenskapens ljus.

Kart. $1.00. -- Klb. $1.25

Kyrkohistoria — Klotband 40 cents.

för skolan och hemmet af

R. Tönder Nissen.

Eterneller och Vårblommor

Deklamationsstycken och dialoger för föreningar och sällskap samt för läsning i hemmet. Samlade af JOH. A. ENANDER, LL. D. 1:a h.: Religiösa skaldestycken, h. .25
2:a h.: Svenska historiska fosterländska sånger. h. .25
Första och andra häftet i ett band. .... kart .75

Domen öfver Jerusalem.

Förutsagd i skriften, fullkomnad i historien. Af

Dr Patton.

Med ill. och planritn:r, kart. 35

Ord, Verk och Hvila

eller Min Lilla Vrå

af PASTOR C. A. HEMBORG. - - Illustrerad.
Första bandet, extra kart. 50c. Andra bandet, do., 60c.
I. och II., extra kart. $1.00.

377-379 Broadway, Room 1009,
NEW YORK, N. Y.

ROCK ISLAND, ILL.

213 East Seventh Street.
ST. PAUL, MINN.

ÅRG. XI. NOVEMBER 1906. No. 11

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

REDAKTION.

S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör.
LUDVIG HOLMES, E. A. ZETTERSTRAND
S. M. HILL ✤ A. SCHÖN ✤ C. N. SWAN
J. A. KRANTZ ✤ A.

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILL

HELT ÅR 1 DOLLAR. LÖSNUMMER 10 CENT

Från *Augustana Book Concern* hafva utkommit följande arbeten:

DIKTSAMLINGAR, HISTORISKA ARBETEN, RESESKILDRINGAR, m. m.

NYA DIKTER — Af LUDVIG HOLMES

Pris kart.. $1.25
Elegant klb......$2.00 Med glds.......... $2.25

Om Ludvig Holmes skaldskap för öfrigt skrifves i Stockholms Dagblad den 20 mars 1904:

Svensk-Amerika har många författare i bunden form — har för öfrigt alltid haft det, men en stor del af dem, om icke den största, torde väl mera få hänföras under begreppet rimsmidare. De verkliga skaldernas antal är icke så värst stort. Ej heller mycket att undra på. Det rastlösa lifvet i Förenta Staterna — på tidningsmannens eller hvilken annan bana som helst — lämpar sig just icke för skapandet af poeter. "Exceptions prove the rule", heter det emellertid, och dr Ludvig Holmes är ett lysande undantag från hvad jag i mina föregående rader framhållit såsom regel. Andra må ha andra åsikter, men enligt min är han för närvarande den främste af svensk-amerikanska skalder.

Sånger och Sagor — En samling dikter af JAKOB BONGGREN

Extra klb..........$1.50 Med glds.........$2.25

Diktsamlingar äro ej sällsynta i bokmarknaden, ehuruväl de svensk-amerikanska skalderna äro jämförelsevis få. Bland dessa få finnas dock sådana, som frambringat diktalster af bestående värde, och deras namn äro kända och ansedda på båda sidor om världshafvet. Inom den svensk-amerikanska skönhetslitteraturen har Jakob Bonggrens namn länge räknats såsom ett bland de förnämsta. Hans diktsamling "Förstlingar", som för några år sedan utkom, rönte erkännande icke blott från publikens utan äfven från recensenters sida, och i den samling "Sånger och Sagor", som nu från trycket utgått, häfdar han sitt skalderykte. Här finnes verklig poesi, ej blott till formen utan ock till innehållet.

Ur Svenska Sången — Af JOH. A. ENANDER

under det nittonde seklet samt blad ur den svenska sångens historia. Poetisk läsebok för de svensk-amerikanska hemmen, ungdomsföreningarna och litterära sällskapen. Första delen 1800—1850. Med 20 författares porträtt.

Elegant klotband.. $1.50

Vilda blommor från Prärien — DIKTER af —r—

Extra klb m. glds 1.50

Från Vestanskog — DIKTER af —r—

Kart. .50; extra klb med glds .75

De svenska luth. församlingarnas och svenskarnes historia i Amerika

Klotband $4.00, lb $5.25, 2 klb $4.75 — af E. NORELIUS, D. D. — ILLUSTRERAD

Svensk-Amerikanerna — af Dr CARL SUNDBECK

deras materiella och andliga sträfvanden. Anteckningar från en resa i Amerika, företagen med understöd af svenska staten. Med öfver 350 porträtt och illustrationer.

Dr Sundbeck har utan gensägelse gifvit oss den fullständigaste, mest opartiska och därför den värdefullaste af alla de reseskildringar öfver Amerika, som vi känna till. Hans bemödande har varit att se och skildra allt, som kom i hans väg, sådant det i verkligheten är. Hans arbete skall därför vinna ett tacksamt erkännande.

Pris, i elegant klotband, $1.75.

PRÄRIEBLOMMAN — Illustrerad litterär kalender.

Redigerad af Red. A. SCHÖN,

med biträde af svensk-amerikanska litteratörer och artister. Våra bästa svenska författare representerade. Den enda i egentlig mening vittra svenska kalender utgifven i Amerika. Rikt, intressant och omväxlande innehåll på vers och prosa. Förut har utkommit:

Första årg., pris i klb	....$1.00	Fjärde årg., pris i klb	....$1.00
Andra årg., "	....$1.00	Fämte årg., "	....$1.00
Tredje årg., "	....$1.00	Sjätte årg., "	....$1.00

Med pensel och penna — af BIRGER SANDZÉN

Berättelser, studier och stämningar. Med 21 helsidesillustrationer och talrika konstnärligt utförda titelvignetter samt författarens porträtt.

Kart........... 75 cents. Elegant klb......$1.25.

Innehållet i den 215 sidor starka boken är rikt och omväxlande. Utom åtskilliga originalberättelser förekomma flera öfversättningar och bearbetningar från franskan och spanskan samt en serie reseskildringar från Mexiko. Det icke minst värdefulla äro de talrika dels från författarens egna skisser och från fotografier återgifna, fint utförda illustrationer, som, äfven frånsedt det präktiga innehållet, göra boken till en verklig prydnad för hvarje hem.

BANBRYTAREN — Nytt Memoarverk af S. J. KRONBERG

svensk luthersk pastor.

Historisk skildring af nybyggarelifvet i nordvästern under en tid af trettiofem år, 1870—1905.

Boken är 434 sidor, rikt illustrerad, väl tryckt och fint inbunden, rekommenderar sig själf. Den kan erhållas hos författaren under adress Melby, Minn., eller hos undertecknade. Pris $1.50.

Det Sextonde Århundradets Reformationshistoria

af J. H. MERLE D'AUBIGNE
Ny illustr. upplaga, 3 klb $4.50

Nordmännen i Amerika

eller Amerikas upptäckt
af J. A. ENANDER, LL. D.
Häftad 25 cent. Extra klotband 50c.

President Garfield

Intressant skildring af hans lefnad af
Klb 75 cent — D. M. Schoyen

Lifsbilder — af E. J. Werner

i den kristna religionens och vetenskapens ljus.
Kart. $1.00. -- Klb. $1.25

Kyrkohistoria — Klotband 40 cents.

för skolan och hemmet
af
R. Tönder Nissen.

Eterneller och Vårblommor

Deklamationsstycken och dialoger för föreningar och sällskap samt för läsning i hemmet. Samlade af JOH. A. ENANDER, LL. D. 1:a h.: Religiösa skaldestycken, h. .25
2:a h.: Svenska historiska fosterländska sånger. h. .25
Första och andra häftet i ett band................kart .75

Domen öfver Jerusalem.

Förutsagd i skriften, fullkomnad i historien. Af
Dr Patton.
Med ill. och planritn:r, kart. 35

Ord, Verk och Hvila

eller Min Lilla Vrå
af PASTOR C. A. HEMBORG. - - Illustrerad
Första bandet, extra kart. 50c. Andra bandet, do., 60c
I. och II., extra kart. $1.00.

AUGUSTANA BOOK CONCERN,

377-379 Broadway, Room 1009, NEW YORK, N. Y. — ROCK ISLAND, ILL. — 213 East Seventh Street. ST. PAUL, MINN.

JULNUMMER 1906

Ungdomsvännen

Illustrerad Tidskrift för Hemmet

REDAKTION.

S. G. YOUNGERT, hufvudredaktör.
LUDVIG HOLMES, E. A. ZETTERSTRAND
S. M. HILL · A. SCHÖN · G. N. SWAN
J. A. KRANTZ · A. BERGIN

AUGUSTANA BOOK CONCERN,
ROCK ISLAND, ILL

Årg. XI. | Helt år En dollar · Lösnummer 25 cents | No. 11.

Från *Augustana Book Concern* hafva utkommit följande arbeten:

Korsbaneret

Illustrerad Kristlig Kalender för 1907—Tjuguåttonde Årg.
Redigerad af *S. P. A. Lindahl*—Med talrika Illustrationer

"Korsbaneret" har vunnit vänner i tusental, och denna vänkrets växer med hvarje år. Ingen samfundsmedlem borde ha råd att vara denna kalender förutan. En synnerligt lämplig julgåfva till söndagsskollärare och medlemmarna i bibelklassen.

Pris pr ex., klotband med guldpressningar, 60 cents. Pris pr ex. med guldsnitt 75 cents.

Vid Juletid

Vinterblommor samlade för de små af *J. M—n.*

Med talrika illustrationer—9:e boken—I smakfullt kartongband

Denna kalender lämpar sig synnerligen väl till julgåfva i hemmet och söndagsskolan. Innehållet är rikt och omväxlande, valdt med största omsorg. Rikt illustrerad.

Af föregående n:r finnas följande ännu i lager:

Vid Juletid, 2. Redigerad af E. A. Z................kart. .35
Vid Juletid, 3. Redigerad af E. A. Z......................h. .25
Vid Juletid. 4. Redigerad af A. O. B.....h. .25....kart. .35
Vid Juletid, 5. Redigerad af A. O. B.....h. .25....kart. .35
Vid Juletid. 6. Redigerad af A. O. B.....h. .25....kart. .35
Vid Juletid, 7. Redigerad af D. E. W...............kart. .30
Vid Juletid, 8. Redigerad af J. M—n...............kart. .30

Stories for Children

By *Zach. Topelius*. Vol. V. Translated by Prof. *C. W. Foss*, Ph. D. Illustrated. Bound in illuminated board covers .... .25

Published previously:

Stories for Children, Vol. I. Illustrated. Boards.......... .25
Stories for Children, Vol. II. Illustrated. Boards......... .25
Stories for Children. Vol. III. Illustrated. Boards......... .25
Stories for Children, Vol. IV. Illustrated. Boards in illuminated board covers .... .25

These books are juvenile literature of the best kind. They are very appropriate Christmas gifts for Sunday-school children.

Just utkommit:

Prärieblomman för 1907

Illustrerad Litterär Kalender—Sjunde Årg.

Redigerad af A. SCHÖN, med biträde af svensk-amerianska litteratörer och artister.

Den enda i egentlig mening *vittra svenska kalender*, utgifven i Amerika. Rikt intressant och omväxlande innehåll på vers och prosa. Inbunden i elegant klotband $1.00.

——Förut har utkommit——

Första årgången.......klb. $1.00	Tredje årgången.......klb. $1.00	Femte årgången.......klb. $1.00
Andra årgången.......klb. 1.00	Fjärde årgången.......klb. 1.00	Sjätte årgången.......klb. 1.00

Observera! De, som nu rekvirera de sex äldre årgångarna, erhålla dem för nedsatt pris, så länge lagret varar, nämligen för $4.10. **Således alla sju årg. för $5.10**

Talltrastens julberättelser

af Emily Nonnen. Kart.. .25

Nytt Bibliotek för Barn och Ungdom

N:r 1, kart............... .20 N:r 2, kart.............. .20

Domen öfver Jerusalem

Förutsagd i skriften, fullkomnad i historien. Af dr Patton. Med illustrationer och planritningar, kart. .35

ROSENBUSKEN

Tre berättelser för barn. Öfvers. från tyskan af A. O. Med illustrationer i kromo-litografiskt färgtryck. Kart., med bild i färgtryck på pärmen.................. .30

VID JESU HAND

Fem berättelser af H. v. R. Öfversättning från tyskan. Kart.. .35

A Church History

for the use of Schools and Colleges by *Nils Lövgren* Bishop of Västerås. With a series of Biographies by August Edman, Adjunct at Luleå "H. Allm. Läroverk." Translated by *M. Wahlström* and *C. W. Foss*, cloth $1.50.

This work aims to serve both as a text-book and a reader, and, hence, it contains two distinct parts. The text part forms a complete whole by itself and is printed in larger type. The second part forms a series of related topics and is printed in smaller type. The former should be carefully studied and thoroughly learned, while the second part may be read in the class-room or privately by each pupil. Such reading may net but a small store to memory, but it will add new traces to the mental picture which one must have of an event or a period to have any real knowledge of the same.

AUGUSTANA BOOK CONCERN

213 East Seventh St., St. Paul, Minn. ROCK ISLAND, ILL. 377 Broadway, New York, N. Y.